د افغانستان کالنی

سالنامهٔ افغانستان

د اطلاعاتو او کلتور وزارت

گڼه ۴۳

۱۳۵۶-۵۵

د افغانستان کالنی

د اطلاعاتو او کلتور وزارت

گڼه ۴۳

مسئول مدیر: علی ذکی

کال ۵۵-۱۳۵۶

اعضای مسلکی :

غلام سخی «سپیلنی» نوراحمد «نور» محمد آصف «خرمی» ذبیح‌الله «ذبیح»

رهبر انقلاب و مو سس جمهوریت ښاغلی محمد داؤد
رئیس جمهور افغا نستان

فهرست

شماره :	مضمون	صفحه :

عکس روی جلد: بناغلی محمد داؤد رئیس‌جمهور حین تو شیح اولین قانـون اساسی دولت جمهوری افغانستان .

سریزه

خوښ یم چې دجمهوري انقلاب دځلورم تلین په ویاړ دافغانستان کالنۍ چې داطلاعاتو اوکلتور دوزارت له خوا خپره شوي علاقه لرونکوته وړاندې کوو .

دجمهوري نظام په نیکمرغه دوره کې دافغانستان کالنۍ ځلورمه ګڼه دیوشمیر هغو بریالیتوبونو هینداره ده چې دیوه کال په اوږدوکې دافغانستان ددولت او نجیب اولس په برخه شوي دي .

دجمهوري دولت داساسي قانون دخپرنې، کتنې او تصویب اودجمهوري دولت ددرې کلنو اجرآتو دکتنې له پاره چې د۱۳۵۲ کال دچنګاښ د۲۶ دانقلاب داهدافو او دانقلاب دلارښود د «خلکوته خطاب» وینا په رڼاکې دافغاني ټولنې داکثریت په ګټه سرته رسیدلې دجمهوري دولت دلومړنۍ لویې جرګې جوړیدل اوپه بریالیتوب سره سرته رسیدل اوهم دخلکو داکثریت دودې اوپرمختیا له پاره دهیواد داووه کلن اقتصادي اواجتماعي پلان پیلیدل له هغوګامونو څخه دي چې دخلکو داقتصاد دراتلونکې پیاوړتیا له پاره پورته شوي اوددې لرغوني هیواد او دهغه دخلکو دروښانه اونیکمرغه سبازیرې راکوي .

پوهاند دکتورنوین
داطلاعاتو اوکلتوروزیر

بیانیه ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور بمناسبت چهارمین جشن فرخنده جمهوری

هموطنان عزیز وگرامی !

امروزکه چهارمین سالگرد انقلاب ملی واستقرارنظام جمهوری درکشور رادر پرتو مندرجات قانون اساسی دولت جمهوری در یك مرحله حساس وتاریخی تجلیل میکنیم صمیمی ترین تبریکات خودرا بدین مناسبت بهمه شما خواهران و برادران هم وطنم میرسانم وسعادت واعتلای وطن عزیز ، سرفرازی وموفقیت روزافزون ملت نجیب افغانستان رااز بارگاه خداوند بزرگ مسئلت مینمایم .

ازبدواستقرار نظام جمهوری تاکنون گامهای مفیدواساسی درجهات مختلف حیات اقتصادی واجتماعی جامعه‌افغانی برداشته‌شده وپروگرام های جامع وعام المنفعه درزمینه طرح گردیده است . روی این منظور دولت از آغاز سال گذشته تطبیق پلان هفت ساله انکشاف اقتصادی واجتماعی کشور رابمرحله اجرا قرار دادکه کارآن طبق پلان پیش میرود .

ازاینکه درظرف این مدت یعنی ازآغازپلان تاکنون چه اجراآتی بعمل آمده تفصیلات لازمه آن ازطرف ښاغلی وزیر پلان باطلاع هموطنان رسانیده خواهد شد . تنها آنچه را میخواهم تذکر دهم این است‌که کار هاطبق پروگرام پیش بینی شده بصورت نورمال جریان دارد.

هموطنان گرامی میدانند که کشور های درحال رشد دراین جهان پرشوروخاصه درین موقعیکه بحران عمومی اقتصادی اکثر ممالك جهان رابمشکلات بزرگی روبرو ساخته است. برای رفع عقب ماندگیهای شان به مساعی خسته‌گی ناپذیروبه انجام کار های زیادی نیاز دارند که نمیشود همه رادر یك وقت برآورده ساخت چه دراینجاسوءال قدامت ها وضرورت های اساسی یك جامعه‌بیشترمطرح میشود پیشرفت وارتقای یك کشور طوریکه بارها گفته‌ام از عهده عده معدودی برآورده نیست بلکه این امرایجاب آنرا مینماید تاهمه افراد کشور درهرجا وبهرسویه که قراردارند درجهت ارتقاء واعتلای کشور شان آنطوریکه لازم وشائسته یك فرد وطن دوست است مساعی همه جانبه بخرچ دهند .

هدف وغایه یك انقلاب ملی ومترقی حرکت بسوی پیشرفت است . چنین حرکت نوآوری وتحولات عمیقی را ایجاب میکند که تحقق آن بذات خودکار بسیطی نیست که بتوان به سادگی ودرمدت‌کوتاهی تمام ارمانهای ملی رابرآورده ساخت .

هرحرکت ملی ومترقی که هدف آن تأمین مصالح‌ملی، عدالت‌اجتماعی وخدمت به‌اکثریت مردم میباشد قهراً بانارضایتی های‌گروه های مرتجع وافراطی برمیخورد زیرا چنین روشی راآنهامغایر آرزوهای شخصی ومنافع مادی و سیاسی خود میدانند برای مغشوش ساختن اذهان عامه بمنظور متوقف ساختن نهضت های مترقی آن حاضر میشوندبهرگونه تبلیغات سوء، دسایس‌وتوطئه‌هاوحتی‌به‌تخریب دست بزنند، وبدین وسیله جلواین حرکت رابگیرند .

اماعناصریکه منافع وخواسته های‌غرض‌آلود خویش رابر منافع وآسایش ملی ترجیح

میدهند ثمراعمال شان درنتیجه ، جز ناکامی چیزدیگری نخواهد بود .

تطبیق اهداف انقلاب ۲۶ سرطان ۱۳۵۲ نه تنها مستلزم همکاری واز خود گذری مسئولین اداری کشور میباشد بلکه کلیه افرادابن سرزمین درزمینه مکلفیت هاووجایبی دربرآورده شدن این ماءمول به عهده دارند که نباید از هیچگونه مساعی و فداکاری در تحقق آن دریغ نمایند .

سیاست خارجی افغانستان که براصل های عمده حفظ استقلال ، حاکمیت ومنافع ملی، عدم‌انسلاك وقضاوت آزاددرمسایل بین‌المللی، دوستی واحترام متقابل باهمه مردم وملل صلح دوست جهان واحترام به منشور ملل متحداستوار است، درطول سالیکه گذشت باجدیت کامل تعقیب گردیده است .

ایجادیك فضای صلح، تفاهم وهمکاری در جهان خاصه بین کشورهای منطقة ماآرزومندی افغانستان میباشدتادرچنین فضائی‌همه‌کشورها بتوانند به مساعی خویش درراه پیشرفت و ترقی جوامع شان دوام دهند . درظرف سال تماسها، مسافرتها تبادل نظربسویه های مختلف بارهبران وزعمای کشورهای دوست موجبات حسن تفاهم وانکشاف مزید روابط دوستانه رابین افغانستان و کشور های موصوف فراهم نمود .

انکشاف وقایع اخیر پاکستان یك مسئله داخلی آن کشور میباشد، امیدوارم شرایط واوضاع‌طوری‌عیارگرددکه روزی‌بتوانیم درفضای دوستی و صمیمیت یگانه اختلاف سیاسی خودرابه‌منفعت مردمان ماوصلح منطقه بصورت عادلانه وشرافت مندانه حل نمائیم .

دراین موقع لازم میدانم تشکرات مردم وحکومت افغانستان رااز کمك های اقتصادی وتخنیکی جمله کشور های دوست وموسسات بین المللی اظهار نمایم .

اساس نامه حزب انقلاب ملی که قبلاازطرف کمیسیون مشخص تهیه شده بود بعدازانفاذ قانون اساسی بغرض تدقیق وتلفیق مواد آن با مندرجات قانون اساسی بیك کمیسیون منتخب دیگری سپرده شدکه پس ازتدقیق اینك بمنظور انعکاس خواسته های اجتماعی وتربیت سیاسی مردم کشوروبه منظور بسط وگسترش وتعمیم اصل های انقلاب ۲۶سرطان ۵۲ مطابق بحکم ماده (۱۳۰) قانون اساسی انفاذ آنرااعلام مینمایم .

انکشاف کشور واعمار یك افغانستان نوین فقط درنتیجه فعالیت قدرت های اکثریت مردم یعنی دهقانان، کارگران، جوانان و منورین درچوکات یك جنبش وسیع تحت رهنمائی یك حزب مترقی وملی به وجهه بهتر میسر شده میتواند .

طوریکه قبلا نیز اظهار نموده بودم باردیگر تکرار میکنم‌که انقلاب ملی بهمه نیرو های وطن پرست وظیفه میدهدکه نیرو های خویش رادرخدمت ورهنمائی مردم خود بمصرف رسانند وباوحدت فکر وعمل درهرجا وهر سویه ایکه قراردارند یکسان وهم آهنگ در راه پیشبرد اهداف انقلاب که جزاعتلای وطن وسر بلندی ملت افغانستان چیز دیگری نمیباشد ازصمیم قلب بکوشند .

درخاتمه، یك باردیگر بهترین احساسات وتمنیات نیك خودرا بهمه خواهران وبرادران گرامی ازصمیم قلب اظهار مینمایم واعتلای وطن عزیزوسعادت ملت نجیب افغانستان را ازدرگاه خداوند متعال تمنادارم .

زنده باد افغانستان

پاینده باد جمهوریت

مصاحبه بناغلی رئیس دولت و صدراعظم با روزنامه نگار مصری

۱٤ـ اسد ۵۵

بناغلی رئیس دولت و صدراعظم در آغاز خطاب به روز نامه نگار مصری فر مودند، بسیار خوشحالم که شما بوطن ما تشریف آوردید و از نزدیک با مردم ما آشنامیشوید. و بناغلی جمیل عارف در پاسخ گفت ، که بدون شك و تردید در کشور شما احساس بیگانگی نمیکنم تصور می کنم دروطن خود هستم و با هموطنان خودم حرف میزنم ۰

من به بازدیدم ازافغانستان اهمیت بسیاری قایلم چه بحیث یك ژور نالست عرب اطلاعاتم در بارهٔ سرزمین شما عمیقتر و افزو نتر میشود ۰

من بیست ویك سال پیشس به همراهی جمال عبدالناصر فقید سی وشش ساعت از افغا نستان دیدن کردم ازآن تاریخ تاحال چنان تحولات چشمگیر در کشور شما رونما شده که یقین دارم سیمای همه چیز رادگر گون کرده است باالمشاهده درك می کنم که بین انقلاب مصر و انقلاب افغا نستان نقاط مشترکی وجود دارد هردو به تجهیز یک اردوی قوی و آشنا بهتکنا لوژی سلاح های جدید اقدام کردند و هردو تطبیق اصلاحات ارضی، عملی کردن برخی ازتاسیسات غیر دولتی و تعقیب سیاست بیطرفی مثبتوفعال را روی دست گرفتند ۰ همچنین پیروی از آئین مقدس اسلام نیزوجه مشترك دیگری بین انقلا بهای ماست ۰

من بخود می بالم که هنگام عزیمت بمصر دربارهٔ انقلاب افغانستان به رهبری جناب شما مطالبی در اختیار هموطنانم میگذارم.

بناغلی رئیس دولت و صد راعظم در جواب فرمودند : از سخنان و احساسات دوستانه شما در بارهٔ مردم افغا نستانو شخص خودم متشکرم . همانطوریکه گفتید واقعا ملتهای ما باهم برادراند . مردم افغانستان نسبت به مردم عرب و از جمله مردم مصر احساسات عمیق و بی شائبه یی دارند هرچند ازنظر جغرافیایی سرزمین های ما ازهم خیلی دور اند اماوجوه مشترکمعنوی فراوانی بین ماوجود داردکه همه عامل اتحاد نظر ویگانگی مامی باشد بنابرین بدونشك عربها دروطن ما بیگانه نیستند ۰

سپس بناغلی جمیلعارف با کلماتگرمی انقلاب ۲٦ سرطان ۱۳۵۲ را به بناغلی رئیس دولت و صد راعظم تبریك گفت و چنین سوالاتش را عنوان نمود :

سوال : پیام شما دربارهٔ انقلاب ۲٦ سرطان ۱۳۵۲ به مردم مصرچه می باشد؟

جواب : چیزی راکه بهملت مصر میتوانم بگویم اینست که همان ضرورتها و احتیاجی که چندین سال قبل وطن پرستان مصررابه انجام انقلاب مجبور کرد مارا نیز نا گزیـر ساخت که انقلاب ۲٦ سرطان ۱۳۵۲ را در افغانستان عملی نمائیم •

علت العلل انقلاب ما ضرورت مبرم مردم مابه حرکت بود، به حرکتیکه بتواند کشـور مارا از بنیاد تغییر دهد. بنابرین مقصـد انقلاب افغانستان انتقال قدرت از دستـی بدست دیگر وتغییر نظامی به نظام دیگـر نبود بلکه مقصد اصلی آن خدمت بهاکثریت وطبقات محروم جامعه بود، بوده ومیباشد .

یقیناً اینارزو فقط با حرکت اولی برآورده نمیشود ،باید مادر عمل برای آنچه تمنـا داریم مجاهدت ورزیم ،بهمین اساسپروگرام های اساسی ما را هدف های ذیل تشکیـل میداد •

استحکام نظام نوین، توجه به مسایـل اقتصادی که زیر بنای هرحرکت ارتقـایی است و داشتن یك ایدیا لوژی ملی مطابق به روحیهٔ عنعنات و ضرورت های مردم ما•

ما برای انجام این اهداف از آغاز انقلاب تاحال قدمهای برداشته ایم که نتایجش را آینده پاسخ خواهد داد •

ولی چیزی راکه باجرئت می توانم بگویم اینست که تنها راه موفقیت وحدت و ایمان کامل یك ملت برای رسیدن به سعـادت است که آنهم بدون فداکاری و قبول زحمت و محرومیت میسر نمیشود •

سوال :من بتاریخ ۱٤ جولای بهافغانستان آمدم و دیدم کهشخصیت های چون (آدممالك و اندرا گاندی) از افغانستان بازدید نمودند این دو کشور از قطب های مهم جهانسوم اند، آیا علت مسافرت آنها استحکام بیشتر جهان بیطرف نبود و ایا مذاکراتیکه ایـن دو زعیم انجام دادند باین منظور نبود که بـه بیطرفی چهرهٔ عمیق تری بدهند ؟

جواب : معنی بیطرفی همواره یکیست ، نمیدانم نزد شما چهرهٔ عمیق بیطرفی چهمی باشد اما بعقیده من به تعقیب کنفرانـس باندونگ تعریف عدم انسلاك در کنفـرانس بلگراد بکلی روشن است •

ما بامیرمن اندرا گاندی و بناغلی آدممالك مذاکرات سودمندی انجام دادیمو خوشبختانه نظریات ما باهم شبیه بود و امید وارم که کشور های ما همیشه به پرنسیپ های عدم انسلاك وفادار بمانند، آرزودارم درکنفرانس کولمبو یکبار دیگر وحدت نظر و هدفهـای ممالك غیرمنسلك روشن گردد .

سوال : تصور میکنم رومانیا مایل است به کشور های غیر منسلك بپیوندد دراعلامیه مشترك شما و اندرا گاندی برروی حفـظ اساسات و مبادی عدم انسلاك پا فشـاری صورت گرفته بود آیا معنی آن برضدکشور های چون رومانیا است که میخواهنـد وارد نهضت عدمانسلاك گردند ، چه یکی ازشرایط بیطرفی عدم شرکت درپیمان های نظامیاست در صورتیکه رومانیا عضو یکی ازین پیمانها

است ؟

جواب : باحفظ احترام به دوستی تمام کشور های دوست باید دانست که تعریف عدم انسلاك بعد از کنفرانس بلگراد کاملا واضح و روشن گردیده است .

سوال :مصر بحیث یك کشور اسلامی و بیطرف از مسافرت جناب بوتو به افغانستان خوشحال شد و این سفر را حادثهٔ مهمیدر جهان سوم شمرد ، ما ازهمان وقت احساس خوشی کردیم کهمذاکراتی برای حل اختلافات دو کشور انجام شد، تبصره هایی موجود است که میگویند جناب شمابعد از برگشت از کولمبو به پاکستان میروید آیاباموجودیت حساسیت پرو بلمهای مردم پښتون و بلوچ مذاکرات شما در آینده چگونه خواهد بود ؟

جواب : در کنفرانس کولمبو در صورت فرصت شرکت خواهم کرد البته دولت پاکستان ازمن دعوت بعمل آورده که بآن کشور مسافرت کنم ومناین دعوت راپذیرفته ام و بعید نیست که هنگام برگشت ازکولمبو اگر فضای مساعدی موجود بود به پاکستان مسافرت نمایم .

سوال : آیا احتمال پرواز طیارات بین افغانستان و پاکستان موجود است یاخیر؟

جواب : درین باره هنوز مذاکراتی صورت نگرفته است .

سپس ښاغلی جمیل عارف گفت :

به اجازه شما سیاست راکنار میگذاریم و در بارهٔ علایق کلتوری افغا نستان ومصر صحبت میکنیم ، قرار است بمناسبتصدمین سال مسافرت سید جمال‌الدین افغانفیلسوف بزرگ جهان اسلام به مصر سیمینار بسیار بزرگ بین المللی در کشور ما تشکیلشود آیاامکان آن وجود داردکه احتفالات مشابهی درعین وقت وزمان در افغانستان نیز صورت بگیرد چه سید در افغانستان تولد شده ودر همین جادفن گردیده است .

جواب :ـ شکی نیستکه سید جمال‌الدین افغان یکی از فرزندان نام آور و بزرگ سر زمین ماست ما اقدام دولت مصر رادرین باره ستایش میکنیم .

افغانستان همیشه از مقام ارجمند فرزندان و شخصیت های بزرگ خود تجلیل نموده و مینماید چنانچه افغانستان هیئتی را برای اشتراك در این سیمینار بمصر اعزاممی‌کند.

سوال :ـ با اینکه موقف دو ستانه افغانستان از ۱۹٤۸ تاحال نسبت به ملل عرب کاملا روشن بوده است ولی باکمال احترام آرزو دارم نظر جناب شمارا در بارهٔ حوادث شرق میانه عربی بدانم ؟

جواب: چیزی راکه گفته می توانیم‌اینست که آرزو دارم تمام سؤ تفاهمات و مناقشات فعلی بین ممالك عربی هرچه زودتر حلشود و جهان عرب بار دیگر متحد و متفق گردد من از جریا نات موجود در برخی از کشور های عربی بی‌نهایت متاثرومتاسف هستم و آرزو دارم که این حوادث بخیر ملت های عربی پایان یابد .

پیام بمناسبت صدمین سال ورود سیدجمال الدین افغانی به مصر

۳۰ اسد ۵۵

برای من وهموطنانم مایهٔ امتنان زیاداست که دولت دوست و برادر مصرصدمین سال ورود مجاهد وفیلسوف بزرگ سیدجمال‌الدین افغانی را به آنکشور تجلیل می نمایند وبنیاد علایق برادرانه دوملت رابیش ازپیش استوار می سازد .

اکنون که صدسال ازآن فرصت تاریخی می‌گذرد یادنامهٔ آن شخصیت بصیر دانشمند وخدمتگار عالم اسلام وبشریت خاطره روزهای رازنده میسازد که پیام ملت های ما برای بشریت پیامی مشترک بودوسیدجمال الدین فرزند افغانستان چون قاصدی دلیر آزاده و روشنفکراین پیام رابه جهانیان ابلاغ میکرد وبرضدجهل، نابرابری، استبداد و استعمار می جنگید .

آرزودارم خداوند «ج» چراغی راکه آن‌مرد بزرگ برافروخته‌است همواره روشن ونورانی بدارد و عالم اسلام رابرای انجام رسالتهای انسانی، اخلاقی واجتماعیش توفیق بیشتر عنایت کند .

پیام بمناسبت روز جهانی سواد
وروز ملی مطبوعات

۱۷ سنبله ۵۵

هموطنان عزیز !

خرسندم روزبین المللی سواد وروز ملی مطبوعات درطلیعه‌چهارمین سال تاسیس نظام جمهوری درکشور تجلیل می گردد .

نقش اساسی سواد ومطبوعات در تامین انکشاف واعتلای کشورها نه تنها امروز مشهود است، بلکه باپیشرفت ساینس و تکنالوژی باهمیت خویش روز بروز میافزاید.

گسترش سواد بر شد مطبوعات ورشد مطبوعات به تعمیم سواد نیازمبرم داردوهردو عنصرزمینه رابرای افهام وتفهیم بین مردم وتوسعه معلومات جدید علمی مساعدمیسازد ازهمین لحاظ میتوان‌گفت سواد ومطبوعات لازم وملزوم یکدیگربوده باهم ارتباط مستقیم دارند .

بیسوادی ازجملهٔ موانع رشد اقتصادی و اجتماعی کشور های روبانکشاف شناخته شده وبنابران مبارزه بان یك وجیبه ملی وهمگانی تلقی می گردد.

بادرك همین ضرورت علاوه برآنکه‌درچوکات تعلیمات رسمی فعالیت های لازم جریان دارد درساحهٔ تعلیمات خارج مدرسه پروگرام های مربوط به تعمیم سواداز طریق اداره ملی مبارزه بابیسوادی طرح، تنظیم وتطبیق‌میگردد که برای تقویه مهارت های مسلکی وفنی کتله های مختلف نفوس در ساحات زراعت، کوپراتیف، تعلیمات مدنی وتعلیمات نسوان قدم های مثبتی برداشته خواهد شد.

درعین حال مطبوعات درجهت تنویر اذهان عامه بابکار انداختن وسایل دست داشته ازطریق‌موسسات‌نشراتی، تبلیغاتی ومعلوماتی کوشان است‌که باآغاز پروژه تلویزیون افغانستان ساحه همچو فعالیت هاتوسعه‌بیشتر یافته فرصت بهتر ی برای پخش پروگرام های عام المنفعه تعلیمی وتربیوی مساعد می شود .

توقع اینست تاوزارت‌های اطلاعات وکلتور ومعارف بنابر وظایف مشابهی که به‌منظور تعمیم وتنویراذهان عامه وتربیه نسل جوان دارند بر اساس پالیسی دولت جمهوری با اشتراك مساعی وکوششهای لازمه مو فقیت های بیشتری رادرین راه حاصل دارند .

پیام بمناسبت عیدسعیدفطر

۱۰ قوس۵۵

هموطنان عزیز !

عیدسعید فطر را که مظهر سرور باطنی وآرامش روحی هرفرد مسلمان دربرابر توفیق ادای فریضه‌اسلامی‌است بشماوهمه مسلمانان جهان تبریك میگویم .

اگربانظر عمیق درآداب ومراسم دینی و عرفی عیددقیق شویم، به آسانی درك خواهیم کردکه مفهوم واقعی آن تحکیم اساسات وحدت جامعه وایجاد رشته های استوار همفکری همکاری وهمنوایی درمیان افراد می باشد که برای تحقق بخشیدن آن باصفای‌نیت وخلوص عقیدت بسیاری ازمشکلات اجتماعی رامیتوان حل‌کردودرزمینه خدمت به جامعه موفق‌گردید.

کشور عزیزماکه درحال حاضر در صدد رفع پسمانیهای گذشته خویش می باشد ، به همفکری، همکاری وهمنوایی تمام فرزندان خودسخت نیازمند است وازهمه انتظار داردکه وحدت فکروعمل راباصفای نیت خلوص عقیدت شعارخودقرار داده وبه پیروی ازاهداف نظام جمهوری برای خدمت به جامعه و تامین سعادت وطن درمقابل دشمنان واقعی جامعه‌که عبارت ازفقروبیسوادی وبیماری واندیشه های منفی است، مبارزه کنند ومطمئن باشند که دراین مبارزه انشاء الله پیروز خواهند شد.

درخاتمه یك باردیگر این روزهای فرخنده رابه هموطنان عزیز وبرادران پشتونستانی وکافه مسلمانان جهان تهنیت گفته، سعادت افغانستان عزیزرادر پرتو نظام جمهوری از درگاه خداوند بزرگ تمنادارم .

پیام بمناسبت عید سعید اضحی

۷ قوس ۵۵

خواهران وبرادران گرامی !

عید سعید اضحی راکه یکی ازمقدس‌ترین خاطره های‌فداکاری‌درراه ایمان وعقیده‌راستین است بشما هموطنان عزیز وبرادران پشتون وبلوچ وکافهٔ مسلمانان جهان ازصمیم قلب تبریك می گویم .

درین موقعیکه این ایام فرخنده راتجلیل میکنیم بایدمتوجه باشیم که احترام بی‌شائبه به مقدسات اسلامی وشعایر ملی سعی وتلاش مداوم برای تامین سعادت واعتلای کشور ، کاروکوشش همه جانبه برای رفع پسمانی‌ها ایثار وازخودگذری خالصانه برای آسوده حالی ورفاه هموطنان که ازجمله ارمانهای حقیقی انقلاب ملی مامیباشد درراس وظایف اساسی ماقرار دارد .

تمنای قلبی من‌اینست‌که هرفرد خداپرست ووطن دوست قدسیت این وظایف رادر همه اوقات وتحت هرگونه شرایط همواره درنظر داشته باشد .

توجه بحال بینوایانیکه فقر یابیماری آنان رابه کمك وامداد هموطنان بااستطاعت شان نیازمند ساخته است بخصوص درین فصل سرما نیز ازجمله مکلفیت های انسانی همه ماست ویقین است که هیچ فردی بااحساس درروزهای فرخنده عید، این مکلفیت انسانی راازیاد نخواهد برد .

درخاتمه یك بار دیگر عیدسعید اضحی رابه همهٔ شما تبریك میگویم وشادمانی و سعادت وموفقیت همه راازخدای بی نیازتمنا دارم .

پیام به مناسبت روز جهانی حقوق بشر

۱۹ قوس ۵۵

مسرورم بنام مردم و حکومت افغانستان پشتیبانی کامل خودرا از اساسات اعلامیه جهانی حقوق بشر،دراین موقعی که کشور و سایر دول جهان بیست وهشتمین سالگرد آنرا تجلیل مینمایند یکباردیگر تائیدنمایم .

افغانستان بحیث یك عضو وفادار سازمان ملل متحد باعقیده راسخ به پرنسیپ های مندرجه منشور آن واعلامیه جهانی حقوق‌بشر همواره درامور وفعالیت هاییکه منظور تامین صلح جهانی و تحقق پرنسیپ های حقوق بشر می باشد سهم فعال داشته از حقوق مردمان، ازحق تعیین سرنوشت، ازبین بردن استعمار، خاتمه دادن به سلطهٔ اجنبی رفع اپارتاید واشکال مختلف تبعیض نژادی طرفداری کامل نموده ومی نماید .

امروزکه درسراسر جهان سالگرد حقوق بشر تجلیل میگردد، ناگزیر افکار مابسوی آن‌کتله های بشری معطوف میگردد که جهت نیل به حق تعیین سرنوشت واحقاق حقوق حقهٔ شان درمبارزه ومجادله دایمی میباشند، مسلماً‌نیل باین هدف مستلزم‌جستجوی طرق عملی می باشد تااین کتلهٔ های محروم درراه بدست آوردن حق مسلم شان معاونت وکمك اخلاقی گردند .

باپشتیبانی‌کامل ازجنبش های آزادی‌خواهی وآنانیکه درراه امحای هرنوع تبعیض وتامین احقاق حقوق حقه خویش درمبارزه‌اند اطمینان داریم که دیر یازود این مساعی شان بـا موفقیت می انجامد وراه برای یك جهان سالم ومصئون هموار میگردد .

آرزومندیم سازمان ملل متحد که خود را پشتیبان واقعی حقوق اساسی بشر وحافظ نوامیس وکرامت انسانی می داند ومیباشد بیش ازپیش درزمینه تدابیر عملی ومؤثـر اتخاذ نماید ودرراه تامین این مامول همکاری صادقانه همه‌کشور های عضو راکه شرط اساسی می باشد جداً جلب نماید درغیر آن دنیای ماغیر مصئون باقی خواهد ماند .

هنگامیکه سخن ازاین پرنسیپ های عالی جهت تحقق حقوق بشروامحای تبعیض نژادی وحقوق کتله های محروم میزنیم، نمیتوانیم تافقر، بیسوادی، بیماری ، آلام ومصایبی راکه کتله های بشری به‌آن مواجه بوده و جهان رابه دسته داراونادار تقسیم مینماید ویك نوع بیعدالتی وعدم توازن اقتصادی واجتماعی راامروزبه بارآورده نادیده بگیریم فلهذامجادله مداوم جهت ازبین بردن این مصایب وتامین عدالت واقعی‌درجهان ورسیدن باهداف عالی اعلامیهٔ جهانی حقوق بشروصلح دایمی درراس وظایف سازمان ملل متحد

قرار میگیردومسلم است که برای بدست آوردن چنین اهداف عالی همکاری صمیمانه وبسته جمعی همه‌کشور هاچه کوچك وچه بزرگ یك امراخلاقی ولازمی میباشد .

درخاتمه به نمایندگی ازمردم وحکومت افغانستان ازمساعی سازمان ملل متحددرراه تطبیق این پرنسیپ هاخصوصا پرنسیپ های اعلامیه جهانی حقوق بشر وموفقیت هایی‌که دراین ساحه تحت سرپرستی آن سازمان تاحدی میسر گردیده، ابراز قدردانی کرده موفقیت بیشتر آن مؤسسه رادر پیشبرد وانجام این وظایف سترگ‌که به آن محول شده است تمنا مینمایم .

پیام بمناسبت اشاعه متن اولین پلان هفت ساله اقتصادی دولت جمهوری افغانستان

۶ دلو ۱۳۵۵

هموطنان گرامی !

موجب مسرت است که متن اولین پلان هفت سالهٔ انکشاف اقتصادی واجتماعی دولت جمهوری افغانستان بهموطنان گرامی تقدیم می‌گردد وتعهد دولت درانجام این مامول برآورده می شود .

پلان هفت سالهٔ دولت جمهوری متکی برخواسته هاوتمنیات مردم مابوده وهدف آن استفاده اعظمی ازمنابع مالی وانسانی وسوق آنها بمقصد نیل به استقلال اقتصادی وتشکل یك جامعه مرفه ومترقی می باشد .

افغانستان ازنگاه سویهٔ زندگی فی نفرو سایر خصوصیات درگروپ کشور های کمترین انکشاف یافته قرار دارد. درسرتاسر قرن نزدهم موقعیکه یك عده کشور هاازنتایج انقلاب صنعتی بهره مندمیگردیدندوطنپرستان کشور ما بااستفاده ازتمام منابع ملی بانیروی استعمار درپیکاربودند تاهویت ملی وسیاسی خویش راحفظ وحراست نمایند .

باآرامش اوضاع قسمتی ازوقت گرانمایهٔ فرزندان کشور مصروف تنظیم امور اداری و ایجاد موسسات اجتماعی واقتصادی گردید . روی این ملاحظه کشور مادیرتر به امرطرح وتطبیق یك روش سیستماتیك رشدوانکشاف آغاز نمود .

روش منسجم انکشاف بمقصدبهره برداری ازمنابع طبیعی کشور درچوکات نخستین پلان پنجساله انکشاف اقتصادی واجتماعی تجسم نمود در پلانهای اول ودوم متکی برسیاست اقتصاد مختلط ورهنمایی شده بطرح زیربنا های رشد اقدام شد امامتاسفانه طی چندین سال متعاقب نسبت عدم استقرار نظام‌اداری واقتصادی کشور اهداف طویل‌المدت انکشاف همانطوریکه انتظار میرفت تعقیب وتطبیق نگردید .

موانع عمده درراه انکشاف عقب ماندگی موسسات اداری وتولیدی وبالاتر ازهمه عدم موجودیت یك تعهد اصولی وایدیالوژیك درامر انکشاف تلقی‌می‌گردد .

ستراتیژی انکشاف درپلان هفت سالهٔ اقتصادی واجتماعی دولت جمهوری بادرنظر داشت موانع متذکره ومتکی برایدیالوژی ملی وامکانات منابع طبیعی طرح گردیده وترکیب آن مبین تعهد عمیق دولت جمهوری بـرای انکشاف وبهره برداری ازمنابع طبیعی وتجهیز نیروی انسانی کشوراست .

اصل های طرح شده پلان هفت سالهٔ متکی براهداف انقلاب ملی وواقعیت ساختمان جامعهٔ افغانی درین مرحله تاریخی میباشد .

مادرعصر تحولات عمیق تکنالوژی وعصر عدم تساوی فرصت ها وامکانات اقتصادی درساحه بین المللی زندگی داریم. حوادث

ناگوار ونوسانات شدیداقتصاد بین المللی وادامهٔ آن ازامکانات انکشاف سریع کشور های کم رشد میکاهدو وفاصلهٔ اقتصادی را وسیعتر میسازد که این عوامل درپیش بینی های‌این پلان بی تاثیر نخواهد بود .

روی این ملاحظه ایجاد واستقرار یک نظم جدید اقتصادی درساحهٔ بین المللی حتمی بوده وتحقق این امربه افغانستان و سایر کشورهای روبانکشاف درکوتاه ساختن این فاصله مساعدت خواهد کرد . همچنان تنظیم روابط اقتصاد بین المللی روی‌اساسات عدالت وتوزیع متساوی فرصت ها وامکانات اقتصادی موقع خواهد داد تاکشور ها ی روبانکشاف منابع خودرا طور مؤثر جهت ارتقای سویهٔ زندگی مردم کشور های خویش بکار برند .

طوریکه دیده میشود درپلان هفت سالهٔ سهمگیری کشور های دوست و موسسات بین المللی درزمینهٔ تمویل پلان قابل ملاحظه می باشد .

ماازتمام این مساعدت ها درین مرحله انکشاف به قدردانی یادآور میشویم ومتوقع هستیم که باتطبیق این پلان وادامه آن شرایطی ایجاد گرددکه افغانستان بتوانـد بیشتر به منابع مالی وبشری خویش اتکاء نموده وآهنگ رشد اقتصادی راسریعترسازد.

خواهران وبرادران عزیز !

هرنظام اجتماعی ازخود روحیهٔ خاص دارد روحیهٔ نظام ملی ومترقی ما براصالت مردم متکی بوده وپایه هایش بردوش توانای‌ملت افغانستان وسهمگیری همه جانبه‌شان دراعمار ملی استوار است . تاریخ اجرای آرمانهای سترگ، رابعهده دولت های ملی ومترقی‌نهاده است آرمانهاییکه ازاعماق اراده اکثریت ملت نشأت می کند .

امروز دولت جمهوری افغانستان به‌تاسی ازاهداف انقلاب درآستانه تطبیق اولین پلان هفت سالهٔ انکشافی قرار دارد. تطبیق ایـن پلان البته به منابع پولی ومالی دانش‌تخنیکی وتدارك كدرهای فنی نیاز دارد واما عنصر مهمتر ومهمترین عامل دربه ثمر رسانیدن اهداف پلان دیگر طرح های گوناگون‌بنیادی دولت همانا سهمگیری خستگی نا پذیر وصادقانه همه افراد ملت است وبس .

روحیهٔ نظام مابراصل زحمتکشی، صداقت وراستی استوار است وامروز به سهمگیری کسانی نیازمند است‌که این روحیهٔ رادرك‌كرده باشندوخودرا مطابق به آن عیار سازند . هردلی که برای سربلندی میهن اش می‌تپد وهردماغی که درین راه می اندیشد ایـن ضرورت رادرك کرده که تاوقتی عملادرتطبیق پلانهای بنیادی دولت کـه انعکاسی است از ارمانهای اکثریت مردم صادقانه سهم نگیرد آن پلانها مثمر ثمری نخواهد گردید .

یقین کامل دارم‌که مردم وطن پرست این کشوربادرك عمیق وجایب ملی خویش بمنظور رفاه وسعادت نسلهای آینده همانطور یکه اصول ملی ایجاب میکند قربانی دهند وبه یاری خداوند بزرگ راه رابطرف یک جامعه مرفه هموار سازند .

متن بیانیه ښاغلی محمدداود رئیس دولت وصدراعظم بمناسبت افتتاح اولین لویه جرگه دولت جمهوری افغانستان

۱۰ دلو ۵۵

دلوی اوتوانا خدای په نامه !

دافغانستان دملت محترمو نمایندگانو !

زموږ دملت په عنعنو کښی دیموکراسی ژوری ریښی لری اولکه چی تاسی ټولوته معلومه ده لویه جرگه زموږ ددی ملی خصوصیت یوه څرگنده نمونه ده .

پدی مهم اوتاریخی وخت‌کښی چی تاسی محترم هیوادوال دملت په وکالت سره دافغانستان دجمهوری دوری دلمړنی جرگی دنمایندگانوپه‌حیث نن‌ورځ پدی‌تالارکښی‌راټول شوی یاست اودهیوادد‌نوی جمهوری نظام داساسی قانون په مسودی باندی دغور کولو وروسته تصمیم نیسی خپله وظیفه بولم چی دځان اوخپلو ملگرو اوهمکارانو له خواکابل ته ستاسی تشریف راوړلوته دزړه له‌کومی ښه راغلاست ووایم اوپدی مسوده باندی دپوره غورکولو دپاره دگران افغانستان په سرنوشت او راتلونکی نیکمرغی کښی به ښکاره اغیزه وکړی دخدای له درباره ستاسی دموفقیت هیله‌کوم .

نمایندگان محترم !

ملتهاوجوامع درتلاش وجستجوی آرزوهای تازه ومقاصد نوهستند وتاریخ در حقیقت عبارت از داستان ارتقای بشر از یک مرحله به مرحله دیگرمی باشد بنا براین طبیعت، نیرو، ظرفیت واستعداد بشر بحیث یك موجود تاریخی، باطرح های ثابت وساکن سازگار نیست و بشر اصلا تحول پسند وارتقا پذیر است .

وقتی این پدیده مواجه به‌رکود ودرنتیجه متوقف می‌گردد قهراً عکس العملی را بار می آوردکه شدت انعکاس آن مربوط بدرجه فساد، فقر وبی عدالتی اجتماعی واقتصادی جامعه وضع نابسامان مردم وبسا عوامل دیگر درکشور می باشد .

انقلاب عملیهٔ تغییر، اصلاح وتحول در اوضاع اجتماعی، اقتصادی وسیاسی جامعه است، به نحویکه منافع اکثریت مردم رابه شیوه‌های مثبت ومترقی آن مطابق به‌شرایط وقانون تکامل جامعه علماً وعملا تامین نماید.

۲۶ سرطان ۱۳۵۲ ، این تاریخ بزرگ وفراموش ناشدنی نقطهٔ حرکت ملت مابه‌سوی پیروزی، نقطهٔ درست واصولی حرکت ما و تاریخ شکوهمند انقلاب مابود .

انقلاب درهرجامعه ، مولود شرایط وعوامل ناهمگون وغیر عادلانه اجتماعی ، اقتصادی

وسیاسی می باشدکه استمرار دوام وبقـای آن ملت رابه ادبار، انحطاط وچنان خطرات جبران ناپذیری می کشاند که بی علاقه گی عناصر ملی وطن پرست رادر برابر آن‌میتوان گناه عظیم شمرد .

راجع به جامعه قبل ازانقلاب ۲۶ سرطان دربیانیهٔ های سابق خود توضیحاتی به اطلاع عموم هموطنان عزیز رسانیده ام‌که دو باره توضیح مفصل آنرا تکرار میدانم وبه خلاصه آن اکتفاء می کنم :

ارگان های دولت استفاده های ناجائـز رامسابقه‌کنان ازمال بیت المال وجیب مـردم حق مسلم خود میدانستند ، استفاده ازنفوذ ومقام رسمی شکل قانون رابخود اختیارنموده بود. پاکی، تقوی واحساس وطن پـرستـی مورد استهزاء وتمسخر قرار می گـرفـت . اکثر مواد واحکام قانون اساسی نافذ وقـت ودیگر قوانین متعلق به‌آن عملابه تعویق‌والغا درآمده بود واجراآت خودسرانه وبی باکانه زیرعنوان دیموکراسی قلابی صورت میگرفت که حقایق آن البته ازخاطره های هموطنـان فراموش نگردیده است .

ازلحاظ اقتصادی، وضع کشور بحالـــت آشفته ورقت باروقابل تأسف درآمده بـود . رشد وتوسعه اقتصادی که باتطبیق دو پلان پنجساله اول ودوم نسبتا سروصورتی‌گرفته بود، به رکود وقهقرا مواجه شد وپلانگذاری کشور تابـع آثار شی و مربـوط تصـامیـم آنی وعاجل قرارگرفت ودر نتیجه این‌وضع، درعاید ملی کشور افزایش قابل مـلاحظـهٔ بوجود نیامد وازآنهم قسمت عمدهٔ آن همـه ساله به عوض اینکه سرمایه‌گذاری گردد به راه های غیرمثمرحیف ومیل گردید ، خلاصه اینکه طی آن چندسال نابسامانی ها وبـی بندوباری های عام وتام ازلحاظ اقتصـاد ، درجامعه ماحکمفرما بود و ایـن امر اقتصاد کشور رادر آستانه ورشکست قرار داد‌وموجب کندی کامل رشد اقتصادی واجتماعی مملکت گردید .

ازلحاظ اجتماعی، علاوه ازفقر، بیسـوادی، وبیماری که متاسفانه نصیب اکثر کشورهای درحال رشد می باشد، بیکاری وعطالت ناشی ازعدم هم آهنگی درسکتور های مختلف‌دولت، یأس ونا‌امیدی راپیش ازپیش دردل ودمـاغ مردم، خاصه جوانان بشدت جاگزین ساخت، اندیشه ها، نظریات وافکار افراطی وتفریطی کورکورانه به نسل جوان استیـلا یافـت، تناقضات وتضاد هادر فکر وعمل ریشه‌دواند.

قوهٔ تقنینیه کشور، خصلت وماهیت‌اصلی خودراازدست داده بودوبه عوض دفـاع ا ز منافع وحقوق واقعی مردم واحترام به‌قانون، عدهٔ آنهاخودقانون شکن گشته وبه اعمال ضد مردمی آغشته وآلوده شدند وبامنتهای‌بیباکی ازهمه انواع فساد، بی نظمی هاو‌خلال گری ها. یاپشتیبانی نمودند ویاچشم پوشیدند .

فقر، تنگدستی وفشار ، نصیب اکثریـت محروم جامعه بود ومانندمال ومتاع موروثی. همواره ازاسلاف به اخلاف آنها منتقل میشد.

برعکس دارایی، نفوذ، راحت واسباب تنعم مادی نصیب عدهٔ محدودی بود که درواقعیت

امر، می توانستند همهٔ اجراآت ومقررات دولت رابه سودودفاع ازمنافع شخصي خود چرخ دهند، وبه‌اشکال مرئی و نامرئی در سایر تشکیلات دولت نفوذخودرا تقویه، بسط وتوسعه بخشند .

قوه قضا، یعنی رکن مهم دیگر دولت، در تحت چنین شرایط وفضاء ممکن نبود تحت تاثیرقرار نگیرد وبه راستی بتواند، طوریکه شاید وباید عدالت رابه مفهوم حقیقی آن در کشور برقرار نگهدارد .

شگاف عمیق درشیرازه وحدت ملی، تشتت وتلاش فکر وعمل، ایجاد وایزاد تضاد ها وعقده ها، قانون شکنی ولگام گسیختگی، انارشی وفقدان نظم ودسپلین ملی جامعهٔ مارابدرجه علیل، مریض وناتوان ساخته بود که به اندك ترین لامبالاتی وبی تفاوتی، دیگر قریب بودمحکوم به‌سقوط ونیستی گردد .

چنین محیط تیره وتار وفضای آشفته و رقت بار موجبات وعلل عمده رافراهم نمود تابمنظور دفاع ازهستی وبقای جامعه وبمنظور نجات کشور ازفساد وادبار، بحکم ضمیر و ندای وجدان، عملی راانجام دهیم که غایه وهدف اصلی‌آن جزسعادت واعتلای حقیقی وطن وخدمت به‌اکثریت مردم نجیب‌افغانستان چیزدیگر نباشد .

نتایج تلخ وناگوار آن دوره، امروز نصیب ماگردید، وسالیانی بکار است تااین همه انارشی وتفرقه، فساد اجتماعی واداری، رکود اقتصادی وبیعدالتی های اجتماعی یکی بعد دیگری اصلاح‌گردد، وضع اقتصادی واجتماعی کشوربه منفعت اکثریت مردم بهبود یابد، که این عملیه به‌ذات خود، تغییر ذهنی افراد این‌کشور راازسوابق کهنه وفاسد گذشته ایجاب میکند وآنرا موافق باروحیه ملی‌اصول اخلاقی وانسانی یك جامعه مترقی، موافق باعصروزمان حتمی ولازمی میسازد .

متکی بشرح مختصر فوق انقلاب ۲۶سرطان یك ضرورت حیاتی ورسالت تاریخی و ملی بود، این انقلاب درواقعیت وحقیقت، دفاع ازمصالح ومنافع ملی وترجمان راستین از افکار ونظریات مردم نجیب افغانستان بود .

منظور نظرآن تنها تغییر رژیم به رژیم دیگر ویا انتقال قدرت ازدست بدستی نبود بلکه پاسخ راستین به نیازهای مبرم‌داخلی، خواسته های عصر وزمان ماست واز آغاز خودبه اعادهٔ حیثیت برای ملت واحیای مجدد نیروهای مردم‌که دراثردسیسه‌های استعماری، مفاسد ونارسایی های داخلی، درهم و برهم شده بود مساعی دامنه دار وهمه جانبهٔ خود رابراه انداخت وازهمان آغازاز یکطرف پلان های بنیادی واصلاحات اساسی رادر زمینهٔ اقتصاد ونیروی تولید سردست گرفت، و از جهتی هم درهربخش قوانین وریفورم های راکه محتوی وماهیت آن براساس ایدیالوژی وهم آهنگ باشرایط عینی وذهنی جامعه ومتناسب باواقعیت های تاریخ است نافذ ساخت .

سوسیالیزمی راکه ما بحیث روش‌اقتصادی بمنظور سازماندهی جامعه نوین افغانی برگزیده ایم در حقیقت امر، راه توصل‌به

عدالت اجتماعی وازبین بردن تفاوت وتضـاد طبقاتی بشیوه های مثبت ومترقی به طـرق مسالمت آمیزآنست وایـن همـان روش و راهیست که منابع آنرا واقعیت های تاریخی فرهنگ ملی وشرایط عینی وذهنی حاکـم برجامعه ماوروحیه حقیقی وواقعی اسلام تشکیل میدهد وازاصول عمده واساسات مترقی آ ن درجهت تامین حق وعدالت، آزادی ومساوات برادری وبرابری ومحکـوم نمـودن تبعیض وریشه کن ساختن استثمار وازبین بردن هر نوع بهره کشی انسان ازانسان استفاده میکند.

نمایندگان محترم !

در این دورهٔ حساس وتاریخی کشور ودر این فرصتیکه همه وطن پرستان واقعـی وشیفته اعتلای این خاك باتمام امکانات بشری خودبه امیدساختمان یك افغانستان نـویـن نیرومند وسر فراز وبمنظور خدمت بهاکثریت مردم خودازصمیم قلب میکوشند و می طپند، یك اقلیت مرتجع، ضدملی وضد انقـلاب وجوددارد که زیرافکاروعناوین مختلف وشعار های ظاهراً مترقی اماکاذب وفریبنده میخواهند بین طبقات مختلف ملت ازیکطرف وبین ملت ودولت ازطرف دیگربدبینی تفرقه ونفاق تولید نمایندودرنتیجهٔ ازمقاصدشوم خودبهره برداری ناجایز نمایند، امابه شهادت تاریخ اطمینان کامل دارم که دربرابر شعور طبیعی ملـت افغانستان وتجارب گذشته آنها، اغراض شوم ضدمردمی وضدملی همچو عناصر مثل همیش به شکست مواجه خواهد شد .

دراین ظرف سه ونیم سال دولت جمهوری بادل فراخ وباکمال حوصله و خـونسردی پروپاگند وتبلیغات سؤواتهامات غرض آلودی که برمابستند شنیدیم ومی شنویم، ازاهداف ومقاصد شوم آنها آگاه هستیم، تخریشات و تخریباتیکه برضد انقلاب وسلامت ملی بعمل آوردند ویابیاورند بی اطلاع نیستیم ونخواهیم بود، لذابه آنها خاطرنشان می سازیم کـه هیچگونه تبلیغات سؤ، تخریشات وتخریبات آنهامانع حرکت مابسوی پیشرفت وبه ثمر رساندن اهداف انقلاب ملی ماکه خدمت بـه اکثریت مردم افغانستان است نخواهدگردید وبه لطف خداوند بزرگ وباپشتیبانی قاطبهٔ ملت افغانستان باین راه حق، مترقی ومردمی یکجادست بدست ملت خویش بهپیش خواهیم رفـت .

تحلیل وارزیابی وضع اقتصادی واجتماعی کشورمخصوصا بعد ازختم دورهٔ اول و دوم پلان پنجساله الی آغازانقلاب ۲٦ سرطـان اجرآت مساعی که درظرف سه سال جمهوریت یعنی الی ختم ۱۳۵٤ بعمل آمده وهمچنـان توضیح اولین پلان هفت ساله جمهـوریـت که ازحمل هذاسنه شروع گردیده باتحلیل وارزیابی آن دروضع اقتصادی واجتماعـی کشور درختم پلان ازطرف من ووزرای مسئول وقتاًفوقتاً توسط رادیو وجراید به اطلاع عموم هموطنان رسانیده شده وروشنی کـافی در موضوعات فوق انداخته است که نمی خواهـم وقت وکلای محترم رابه تکـرار دوبـاره آن صرف کنم .

آنچه می خواهم بصورت مختصرتذکردهم، خطوط عمده ایستکه باتحقق اهداف پروگرام ومعیارهای سیاست اقتصادی درختم پلان‌هفت ساله چه تغییراتی درساحـــات اقتصادی و اجتماعی کشور بمیان می آید .

رشد عواید داخلی ۱۴۴٫۶ فیصد، رشـد مصارف سرمایه گذاری ۴۹۷ فیصد ورشـد مصارف عادی به اندازه ۱۰۶ فیصد تخمین شده است‌که این امرمنتج به تشکل بیشتر سرمایه جهت تمویل مصـارف انـکشافـی می گردد .

ارزش صادرات به اندازه ۷۳٫۸ فیصد ، ازدیاد وارزش واردات درحدود ۵۵ فیصـــد پیشبینی شده است .

ارزش خا لص تولیدات صنعتی از ۵۶٫۵ ملیارد افغانی به ۱۰٫۲۰ ملیا رد افغانـــی افزایش می یابد که یك رشد۸۳٫۲۰ فیصد رااحتوامی کند .

ارزش تولیدات زراعتی از ۵۳٫۸ ملیـارد افغانی به ۷۳٫۹ ملیارد افغانی یا ۳۷فیصد افزایش خواهد یافت .

تولید مجموعی انرژی برق از ۷۰۰ ملیون کیلووات ساعت به ۱۶۰۰ ملیون کیلو وات ساعت بلندخواهدرفت یعنی ۱۲۸٫۶ فیصد .

وضع آبیاری زمین های فاقد آب کـافی ساحهٔ ۱٫۶۷۵٫۰۰۰ جریب زمین و زمینهای بائرکه جدیداًتحت آبیاری می آید عبارت از ۳۱۰٫۰۰۰ جریب خواهد بود .

طول مجموعی سرکهای موتررو از ۹۲۰۰ کیلومتربه ۱۱۰۰۶ کیلومتر یا ۱۹٫۶ فیصد افزایش خواهد یافت.

طی پلان هفت ساله منجمله طول مجموع ۱۸۱۰ کیلومتر خط آهن ۱۱۸۶ کیلومتر آن تحت ساختمان گرفته میشود .

طول عمومی لین های چینـل سیستم از ۲۷۰۰ کیلومتر به ۴۷۰۰ کیلومتر یعنی ۷۴٫۱ فیصدو وتعداد تیلفون از ۲۱٫۰۰۰ پایه بـه ۴۰٫۰۰۰ پایه افزایش می یابد یعنی ۹۰٫۵ فیصد وسیستم میکروویف به ظرفیت ۳۰۰ کانال مخابره تیلفونی تلویزیونـی تکمیـــل خواهدگردید .

تعدادمکاتب ابتدایی اساسی از ۱۳۴۵باب به ۲۳۵۵ باب تعدادمکاتب مسلکی از۲۹ باب به ۸۴ باب یعنی بالترتیب ۷۵ فیصدو ۱۲۸ فیصد افزوده خواهد شد .

فیصدی جذب شاگردان دارای سن شمول به مکتب از ۴۴ فیصدبه بیش از ۷۰ فیصد بلند خواهدرفت وتعداد شاگردان دورهابتدایی از ۷۹۰هزار به ۱٫۳ ملیون نفربا ۶۴٫۶فیصد دراخیرپلان خواهد رسید .

تعداد بستر در شفاخانه های ملکـــی از ۵۲۰۰ بستریعنی ۵۸فیصدافزودخواهد گردید ودراخیر پلان درتعداد داکتر ۸۹ فیصـــد افزایش بعمل خواهد آمد .

درنتیجهٔ این همه تحـــولات در ساحـات اقتصادی واجتماعی اوسط رشد سالانه عاید غیرخالص ملی از۲٫۴فیصد به ۶٫۳ فیصـد ارتقاء وهمچنان رشد وسطی سالانه عایـد فی نفر درپلان هفت سالانه از ۰٫۱ فیصد به ۴ فیصدنسبت به هفت سال گذشته بلند

برده خواهدشد با تطبیق پروگرام های انکشافی و توسعهٔ فعالیت های اقتصادی اجتماعی وذری درپلان هفت ساله برای ۲۰۸ هزار نفربسویهٔ عالی متوسط وکارگر ماهر زمینه استخدام فراهم خواهدشد .

باید دانست که تطبیق اهداف فوق وتامین انکشاف اقتصادی تنها وتنها وابسته به حجم سرمایه گذاری ومنابع مالی نبوده ایجاب میکند همزمان قدم های استواری درراه ایجاد یك اداره سالم اقتصادی، طرح اساسات قانونی وتربیه کادرهای فنی برداشته شود .

برای آنکه عملیهٔ پلانگذاری به صورت منسجم ادامه یابد دولت بهطرح پلان های طویل المدت دربعضی سکتور های مهم اقدام خواهد کرد وواحد های پلانگذاری وتطبیق پلان رادرتمام سطوح تقویه خواهد نمود .

انکشاف سالم اقتصادی بدون تردید ایجاب میکند تااصول اداری کشور بانیازمندی ها هم آهنگ گردد .

درپلان هفت ساله دولت جمهوری سعی خواهدنمود بعداز تشخیص پرابلم ها روش های اداری رامرحله بمرحله اصلاح وتشکیلات لازمه برای تطبیق ریفورم اداری ایجادنماید.

طی مدت هفت سال ممکن در بعضی ازپیشبینی هاتغییراتی وارد گردد ونوسانات اقتصاد بین المللی مخصوصا اهداف پلان رامتاثر سازد، بنابران تغییراتی ناشی از تحولات اقتصادی واجتماعی درچوکات پلانهای سالانه رعایت میگردد .

نظراندازی به تاریخ کشور خود ماین واقعیت راثابت می سازد، هروقتیکه آرزوهای مشترك ملت وزعامت ملی افغانستان برای حفظ هویت ملی استقلال کشور ترقی وتعالی افغانستان متجلی بود. بههمان درجه ما برمشکلات فایق میشدیم راه خودرا برای رسیدن به هدف می یافتیم، اماتاریخ این راهم نشان دادهکه بی تصمیمی وبی اتفاقی وپراگندگی آرزوهای ماراکشته ومارا از راه مابرای نیل بههدف دورکرده وسیرپیشرفت مارابعضا بطی وگاهی متوقف ساخته است .

امروزنیز ازهمان لحظات تاریخ افغانستان استکه ملت با یك مشکل بزرگ مواجه می باشد این مشکل عبارت است ازمشکل پسماندگی .

درجهان امروز هیچ مشکل مشکلتر از مشکل پسماندگی نیست .

نمایندگان محترم !

حقایق وواقعیت ها، هرقدرکه تلخ وناگوار هم باشد نمیتوان بهیچصورت آنها رانادیده گرفت ویاازآن انکار نمود. باقبول این حقیقت باید کاملا ملتفت باشیمکه یك ملت درحال رشد باهزاران مشکلات وپروبلم های متعدد اقتصادی، اجتماعی وسیاسی داخلی وخارجی باامکانات محدود دست داشته خود بدون حوصله وقبول محرومیت هاوزحمات دوامدار وخستگی ناپذیراقلایك نسل، امید رسیدن به فردای بهترخیلی مشکل به نظر می رسدآن هاییکه تنهابه سخنان وکلمات میان خالی بخواهند خودومردم خودرا فریب دهند در

حقیقت دربرابر تاریخ ومردم خود مرتکب گناه بزرگی شده خواهند بود .

انقلاب جمهوریت ماباید هیجان ملت مارا برای جبران این مشکل برانگیزد.

ضرورت این مرحلهٔ تاریخ بما حکم‌میکند که باید همه افرادملت ماکلیه اختلافات ومنافع شخصی راازبین خوددورکنندوبرادروار جهت منفعت بزرگ ملی حرکت نمایند .

نمایندگان محترم ملت !

تهداب واساس سیاست خارجی دولت جمهوری افغانستان بردواصل عمده ومهم ذیل استوار است :

اولا برحفظ استقلال، منافع وحاکمیت ملی که براساس روحیهٔ ناسیونالیزم وآزادمنشی مردم ماکه مقدس ترین میراث پرافتخار و حماسه های درخشان خاطره های ملی ما میباشد، استوار است وخواهد بود .

ثانیاً بربنای بیطرفی مثبت وبر اساس عدم انسلاک قضاوت آزاددرمسایل بین‌المللی همزیستی مسالمت آمیز واحترام متقابله با همه‌مردم وملل صلح دوست جهان واحترام به‌منشور ملل‌متحد .

دراین آرزومندی، هیچگونه تبعیض، درمورد هیچ‌کشور صلح دوست جهان چه خورد وچه بزرگ چه دوروچه نزدیک نزدماوجود ندارد واین آرزومندی ازتمنیات نیك وصلح‌جویانه مردم افغانستان الهام وسرچشمه میگیرد .

بمنظور تحقق بخشیدن این سیاست خارجی کشورازآغازتاسیس رژیم نوین کشور بمنظور معرفی بهتر افغانستان وتوضیح‌اهداف انقلاب ونظام جمهوری، ما مسافرت های رسمی ودوستانه دربسا کشورهای دوست صورت گرفت‌که نتایج بسیار مفیدو مؤثری ازهمه این مسافرت هاوتماسها حاصل شده ومنتج به تحکیم بیشترروابط دوستانه‌وتوسعه همکاری های اقتصادی وتخنیکی ما باکشور های مذکور گردیده است .

باتوضیح مختصر فوق میخواهم راجع به انکشاف روابط افغانستان بابعضی ازکشور های جهان ومنطقه بصورت خاص تذکراتی بدهم .

روابط دوستانه جمهوریت افغانستان با کشور دوست وهمسایهٔ بزرگ ما اتحاد جماهیر شوروی، بصورت خلل ناپذیر ادامه دارد، این دوکشور براساس همزیستی مسالمت آمیز همسایگی نیك وعدم مداخله درامور داخلی یکدیگر، همکاریهای مثمر و متقابله خودرایك باردیگر باامضای پروتوکول تمدید معاهده عدم تجاوزمتقابله تقویت مزید بخشیده‌اند .

مناسبات جمهوریت افغانستان با کشور همسایه ماایران، متکی‌برعلایق دیرین دوستی وبرادری استوار می باشد یگا نه اختلاف تکنیکی سرموضوع آب دلتای هلمند که چندین سال تاحدی سبب سردی روابط دوستانه ماگردیده بود، باقرارداديکه پس از طی مراحل قانونی خودبه پیشنها د حکومت تصویب شورای ملی وتوشیح پادشاه وقت، بین مملکتین منعقد گردید باتبادله اسناد مصدقه آن دلیل دیگری بین‌کشور های ما

وجود ندارد که مانع گسترش وتوسعه بیشتر روابط دوستانه ما گردد .

علایق ما باهمسایه بزرگ ما جمهوریت مردم چین همیشه دوستانه بوده و این دوستی براصول همزیستی مسالمت آمیز و حسن همجواری استوار می باشد امیدوارم این علایق دوستانه که به منفعت ملت های ماست هرچه بیشتر گسترش وتقویت یابد .

راجع به مناسبات افغانستان باپاکستان باید گفت که، افغانستان بحیث یك کشور صلحدوست ، همواره طرفدار حل شرافتمندانه یگانه اختلاف سیاسی خود باپاکستان باساس مذاکرات مستقیم ومسالمت آمیز بوده است .

مسافرت ښاغلی ذوالفقارعلی بوتوصدراعظم پاکستان به افغانستان ومسافرت اینجانب به پاکستان درسال جاری به طرفین موقع دادتاروی موضوع اختلاف سیاسی که ازسالیان درازبین دوکشورموجودبوده وهست مذاکره وتبادل نظر بعمل آید .

درنتیجه این تماس های مستقیم وتبادل افکارکه دریك فضای صمیمیت وتفاهم صورت گرفت، فضایی پدیدآمده که ماراامیدوار می سازد، که اختلاف سیاسی ما در آینده راه حل شرافتمندانه را بیابد ونتیجتاً دوکشور بتوانند مانند دوستان باهم زندگی کنند .

تاکنون قدم مثبتی که درنتیجه این تماس های مستقیم ومسافرت های زعمای هر دو کشوربه ممالك یکدیگر شان برداشته شده تارسیدن یانرسیدن بیك حل نهائی وشرافتمندانه قضیهٔ پښتونستان عبارت از موافقه طرفین برخودداری ازتبلیغات مخاصمانه علیه یکدیگرشان می باشد، که این قدم بذات خود، نمایانگر آرزومندی جانبین برای رفع این اختلاف اصلی شمرده شده بتواند .

افغانستان همیشه بطور مداوم از احقاق حقوق حقه برادران پښتون وبلوچ خود پشتیبانی نموده ومینماید. نقطه اساسی که اختلاف سیاسی دوکشور راطی سالیان متمادی بوجود آورده تنها وتنها همین پروبلم بوده که امیدوارم جوانب ذیعلاقه بتوانند روزی به حل شرافتمندانه این اختلاف سیاسی نایل گردند .

مناسبات دوستانه وعنعنوی افغانستان و هند، بارویکار آمدن رژیم جمهوری درکشور وارد مرحله جدیدی گردیده وزمینه همکاری های وسیع تری رابین دوکشور دوست وغیر منسلك منطقه فراهم کرده است .

امیدوارم باتوسعه مزید روابط دوستی و همکاری بین کشورهای مابرای تامین صلح وثبات درمنطقه مفید ومؤثر باشد .

روابط افغانستان باایالات متحده امریکا ازشروع تاسیس خود، برمبنای دوستی و تفاهم برقرار بوده وازآغاز استقرار نظام جمهوری درکشور توسعه وتشئید مزید یافته است .

مسافرت های دوستانه رجال طرفین درکشور های همدیگر شان، موجبات دوستی وتفاهم بیشتر رابین کشور ها ی مابه میان آورده است.

دراین موقع وجداناً خودرا مکلف می دانم

تاازطرف مردم وحکومت افغانستان وشخص خودم نسبت به‌کمکهای دوستانه اقتصادی وتخنیکی جمله کشور های دوست وسایر مؤسسات بین المللی که در پلان انکشاف اقتصادی واجتماعی کشور ماسهم بارز و مؤثری گرفته اند ازصمیم قلب اظهارشکران وسپاس‌گذاری نمایم .

نمایندگان محترم ملت !

افغانستان ازجمله کشور های غیرمنسلك ومنسوب به جهان سوم میباشد، جهانی که سالیان دراز تحت تاثیراستعمار وامپریالیزم جهانی صدمات وخسارات بزرگی را متحمل شده بود امروز ازخواب غفلت بیدار شده است. احتیاج مبرم وحتمی این جهان بغرض تحول وانکشاف، آنها رابه جنبش وحرکت جدید دینامیکی واداشته که دراین عصر نمیتوان آنرابی تاثیر ونادیده تلقی کرد وشکی نیست‌که این مرحله مهم تاریخ‌است.

موفقیت این جنبش عظیم ازهمه بیشتر بسته به‌وحدت فکر وعمل کامل آنها خواهد بودباید شرایط عینی وذهنی هریك از این کشور هادقیقا تحلیل شود تادرروشنی آن به شکل یك جبهه واحد حرکت بسوی ارتقاء مؤثر وسریع گردد .

ارمان های جهان سوم بمنظور ترقی اجتماعی وایجاد یك جامعه متوازن ومرفه‌متکی برعدالت اجتماعی، ازطریق ایثار و زحمات فراوان به‌نتیجه مطلوب خواهند رسید .

افغانستان بحیث یك کشو ر اسلامی باعتقاد خاصی‌که به ارزش های عالی و ارشادات مقدس اسلامی دارد وتعمیل آنهارا متضمن سعادت جامعه اسلامی میداند مساعی صادقانه خودرا درراه تامین نزدیکی و همبستگی بیشتر وهمکاری های وسیع تر بین کشور های اسلامی ادامه داده است .

افغانستان همواره خواهان اعاده کامل‌حقوق مشروع مردم فلسطین بوده وبه پشتیبانی همیشگی خود ازمجادلات قهرمانانه ملت دلیر فلسطین ادامه میدهد وعقیده دارد تازمانیکه اراضی اشغالی عربی ازتسلط قوای اشغالگر اسرائیل تخلیه نگردد وحقوق عرب فلسطین برای تاسیس یك دولت فلسطین تحقق‌نیابد، معضله شرقمیانه حل نگردیده وصلح عادلانه ودوامدار دراین منطقه حساس ومهم جهانی تامین شده نمی تواند .

سیاست ماسیاست صلح ودوستی واحترام کامل به حقوق ومنافع دیگران است درعین زمان بایدبگویم‌که ملت افغانستان، تحت هیچگونه شرایطی به‌عدم مراعات منافع ملی خود وادار نخواهد شد وبرپرنسیپ های اساسی خودمعامله وسازش نخواهد کرد .

وکلای محترم لویه جرگه !

باختم گذارشات مختصر فوق از وضع سه ونیم سالیکه ازانقلاب ملی ونظام فرخنده جمهوری ماگذشت، حال اجازه می خواهم برسر موضوعیکه امروز به آن منظوردراینجا، یعنی مرکزکشور خویش دورهم گرد آمده‌ایم چندکلمه به عرض رسانم .

به تاسی ازاحساس مسؤولیت بزرگ در برابر مردم که افتخار خدمت گذاری آنها را

به عهده دارم، وفابه پرنسیپ های انقـــلاب ماخود رامکلف میدانم تاوجایب خویش رابه کمال امانتداری درحدودتوانم دربرابر ملـت حق دار ونجیب افغانستان ایفاء نمایم.

باپیروی ازهمین احساس صادقانه وبا در نظرداشت این واقعیت مسلم‌که در طـــول تاریخ معاصر وطن خودما وبسا از کشورهای دیگر مماثل آنچه تجارب تلـــخ نشان داده وبرهمگان آشکاراست نه‌استبدادومطلق‌العنانی ونه لجام گسیختگی و انارشـی هیچکـــدام نتوانسته ونمی تواند دردهای حقیقی یـــك ملت روبه انکشاف رامداوا سازد .

من معتقد هستم مردم افغانستان دروضـع کنونی، هرچه بیشتربه همبستگی کامل وحدت فکروعمل، کاروزحمت خستگی ناپذیردرمحیط برابری وبرادری وآمیخته بایك احساس قوی دسپلین ملی ضرورت دارد .

لذاازتجارب گذشته باید آموخت و بـرای سعادت آینده وطن درجهت رشدطبیعی راهی رابابد جستجو کردکه درشرایط فعلی وملی خالی ازافراط وتفریط وتقلید ناآگاهانه بوده برای انکشاف سریع وسالم‌کشور مفید ومؤثر واقع گردد .

طوریکه سالها قبل گفته بـودم وایـــن عقیده خودراتکرار میکنم، هدف نهایی هـــر تحول جزفایم ساختن یك دیموکراسی واقعی ومعقول که‌بنای آن برتامین حقوق اکثریـــت مردم واصل حاکمیت ملی استوار باشـــد چیزی دیگری بوده نمی‌تواند .

به تاسی ازاین مفکوره بعداز تحقق ثبـات انقلاب باتوفیق خداوند وباهمکاری کمیسیون هاییکه باین منظور تعیین شده بودند مسوده قانون اساسی جمهوریت افغانستان تـرتیب واینك آنرا حسب وعده به حضورشماوکلای محترم لوی جرگه افغانستان تقدیم میکنم ، صرف آنچه رامن ازاعضای محترم این‌مجلس بزرگ ملی آرزو وتمنادارم این است کـــه مسوده قانون اساسی به‌شیوه‌کاملادیموکراتیك وآزاد مورد غورومداقه قرار گیرد.

امیدوارم قانون اساسی دولت جمهـو ری بحیث مشعل فروزان انقلاب ۲٦ سرطـــان، رهنما ودستورالعمل شایسته ای برای دولت بشمار آید ودرپرتوهدایات آن ملت نجیـــب افغان بتواند شالوده یك افغانستان قـو ی ومستحکم مترقی وآبرومند را بنیان گـذاری کنـد .

ملت غیور وباشهامت افغانستان ! دیگـر فرصت آن نیست تانیروهای ملی در بـرابر مصالح ملی و اهداف انقلاب شکـل انـزوا وبی تفاوتی رااختیار نمایندوبه شکل عناصر پسیف وغیرفعال جامعه، بصورت اعضـــای طفیلی بحیث یك‌قشر مستهلك وفاقدرسالت باقی بمانند زیرا انقلاب ملی‌به همه نیروهای وطن پرست وظیفه میدهدتااصول واساسات انقلاب راازسطح به عمق وازعمق به سطـح تعمیم وگسترش دهند ودرراه بسر رسانیدن اهداف انقلاب، نیروهای خویش رادرخدمت

ورهنمایی مردم خودازشهر به شهر وازقریه به‌قریه بمصرف رسانند وباوحدت فکر وعمل درمزرعه وکارگاه دردفتروپشت جبهه یکسان وهماهنگ درراه پیشبرد انقلاب‌که جز اعتلای وطن وسربلندی ملت افغانستان چیز دیگری بوده نمی‌تواند ازصمیم قلب بکوشند.

این رسالت تاریخی وانسانی انقلاب عظیم جمهوریت ماست واین هم وجدان های خبیر وآگاه نیروهای ملی‌که بایدباآن لبیك بگویند.

اینهامحض حماسه ومجـرد شعار نیست، واقعیت تاریخ است. رسالت است وبالاخره آینـده روشـن و تابنـاك و راه نجـا ت است وبدون یك تعهد انقـلابی مجهزبـه ایدیالوژی ومترقی، تحقق بخشیدن هر نوع عدالت اجتماعی درکشور از حدودیك شعـار تجاوزنخواهد کرد .

ای ملتی‌که درسخت ترین پیکار های‌تاریخ پرافتخار خودهمت عالی وغرورملی خودرااز دست ندادید، چراامروز بخود احساس‌ضعف وناتوانی می نمائید .

قبای زندگانی چاك تا کـی
چوموران زیستن درخاك‌تاکی
بپرواز آ و شاهینی بیاموز
تلاش دانه در خاشاك تاکی

تل دی وی افغانستان
پاینده باد ملت
ژوندی دی وی جمهوریت

دښاغلي جمهور رئیس و ینا
دوسله وال پوځ دښاګلي د ملو په مناسبت

۲ر۱۲ر۱۳۵۵

په هغه ټولنه کې‌چې د حربی‌پوهنتـــون د جمهوریت په تالارکی د جمهوری‌دولـــت دوسله وا ل پوځ دبیلا بیلوقطعاتود منصب دارانو له خوا د (۱۳۵۵) کال دکب په دویمه نیټه د انقلاب د مشر ښاغلـی‌محمـــد داود د افغانستان د لومړی جمهور رئیس پـــه توګه د دوی د ټاکل کیدوله‌امله د مبارکیـو دعرض کولو په مناسبت جوړه شـــوی وه جمهور رئیس ښاغلی‌محمد داود منصبدارانو ته په خطاب کی وویل :

مونږ ټول باید هغو درندووظیفو اوستـر مسئولیتونو ته چی راپه غاړه دی پام وساتو اوپه دی‌وپوهیږو چی دغه وظیفی ډیری‌درندی اوستری دی نوهمدا وجه ده چـی په خدای (ج) باندی ایمان له‌وطن سره‌مینه اوپه‌وظیفه کی صداقت کولی شی ټـولی هغـه هیلـی ترسره کړی چی د افغانستان له نجیب‌ملت اووسله وال پوځ سره دهیوادآبادی او لوړ تیاپه برخه کی‌شته .

له‌دی‌امله چی تاسی‌ګران وررونه دافغانستان دوسله وال پوځ دټولو قطعاتو په نمایندګی کابل‌ته راغلی یاست ا واوی‌درستیز ستاسی په نمایندګی د جمهوری ریاست په ډیـــره درنده‌وظیفه باندی زما د ټاکل کیدو له‌امله ماته مبارکی‌راکړه تاسوته دزړه له کومـــی ډیر زیات‌تشکرات څرګند وم او امیدلـــرم تاسوهریو خپلو مربوطو قطعاتوته زمانیـــی هیلی او دزړه دکومی تشکرات ستاســـــو ټولو وروڼویعنی دهیواد عسکــــرو هر یـوه وګړی ته ورسوی .

نه غواړم بیاهم هغه څه چی دانقلاب څخه مخکی دوری او وروسته‌له‌هغه اوزمونږ دوطن دراتلونکی پسی منظر په‌باب چی دلویـــی جرګی ډیرانستلوپه‌وخت کی می ویلـی دی

تکرار کړم خوهغه څه چې‌نن یې‌غواړم تاسو
گرانوورونو ته‌یې ووایم دادی چې څنگه چې
دزیاتې مودې دپاره یعنې له دیرشو کالـو
زیات د افغانستان په‌مېړنی اوزړه وراردوکې
مې‌دخدمت ویاړ درلود نوله‌دی املهٔ زمونږ
ترمینځ پوره‌تفاهم شته‌زما ستر ویاړ دادی‌چې
د افغانستان داردو د یوه قوماندان په توگه
ومــاویم زما د پاره دخوښې ځای‌دی چې‌دخپل
ژوند زیه ډیری ښې‌ورځې مې‌چې دځوانی‌ورځې
وی په عسکری خدمت کښې تیری کړیدی
او دغه‌یاد گار ته‌تل په‌درنده سترگه گـورم
اودتل دپاره به زماویاړوی .

دخپل ځان اوټولوهغو کسانودپاره چې وطن
او دافغانستان نجیب ملت ته د خدمت کولو
سپیڅلی وظیفه په‌غاړه لری له لوی خدای(ج)
څخه توفیق غواړم چې په پوره ایمـــان او
خلوړنه منونکی عزم سره‌خپل وطن یوی هوسا
اوسرلوړی ټولنی ته‌داسی اوړ کړی چې نه
یوازی داوسنی نسل‌ویاړ وی‌بلکه دهیـــواد
دراتلونکو نسلونو دویاړ سبب هم‌وی .

لکه‌څنگه‌چی‌ترنن‌ورځې پوری‌دهیواددوسله وال
پوځ ستاسو منسوبینو وظیفه درنده‌او ستره
وه‌نن هم‌ډیره درنده اومهمه وظیفه ستاسو په
غاړه ده اوپه تاسو ده‌چې‌د افغانستان ملی
گټې شرافت اوملی نوامیس‌نه یوازی‌وساتی
بلکه هغه دهیواد د پرمختگ اوهراړخیـــزی
پرمختیادپاره پیاوړی کړی اوپه دغه لاره‌کی
لافعاله‌ونډه ولری .

بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور از طرف
صاحبمنصبان قوای مسلح استقبال میشوند .

بشاغلی محمد داؤد رئیس جمهور دردعوتی‌اشتراک نمودند که از طرف صاحب منصبان‌قوای مسلح به افتخار شان ترتیب شده بود.

د جمهور رئیس ښاغلي محمد داؤد پیغام د سید جمال الدین افغاني د سیمینار په مناسبت .

۱۸ر۱۲ر۵۵

دختیزی خاوری دستر تولنیز شخصیت سید جمال الدین افغانی له مړینی څخه د اتیاکلونو دتریدو له امله دزیاتی خوښی ځای دی دهغه سترمصلح دزیږیدنی په هیواد کی دکورنیو اوبهرنیو پوهانو په ګډون علمی سیمینار جوړ یږی

سید جمال الدین افغانی لههغو مبارزو اوجګړه مارومیړونو څخه دی چه دخپل ژوند محتوای یی دختیزی خاوری رنځورو اوځپلو اولسونوته په خدمت کولوکی لګاوه.

په هغه تکه توره زمانه کی چه مسلمان ولسونه لهخپلی هستی اوطاقت څخه غافل او دځپلو نیکونو له پرتمنی اویاړ ونو څخه لری پاتی اود ژوندله شور څخه وتلی د استعمار په منګولوکی ایسار وه سید جمال الدین افغانی په ایمان اوهغه شور سرهچی دتیروپیړیو مسلمانان راپهزړه کوی راپورته شواودناپوهی، نفاق، له تیاروواله استبداد او استعمارسره یی مبارزهوکړه .

د دغه افغانی نابغه مبارزیاو جګړیدهغو آزادی غوښتونکو او وطنپالو دپاره چه په بیلابیلو اسلامی هیوادو کښی یی داستعمار او ظلم په خلاف ،یا دمبارزی بیرغ اوچت کړ، ډیرښه سرمشق شو .

د دغه نومیالی آزادګی او دهغه آزادی دهغه لهاعمالو اوکردارونوڅخه څرګندیږی .

ده له ویاړنه په ډک خپل ټول ژوندانه کی دحق او حقیقت څخه پرته هیڅ شی تهزړه ښهنه کړ، دهغهډهمت ،او میړانی ملا نه پیسواو زرو تیته کړه اونه جاه او مقام په همدغی آزادګی او آزادی سره ؤ چه دنړی دسترو استعماری قدرتونو او دختیزی خاوری د ظالمو او مستبدو دسنګاو ویه وړاندی یی جګړه وکړه .

سید جمال الدین له یوی خواد مسلمانو ولسونو د زړو اونویومادی او معنوی فرهنګ او ارزښتونو په مټن کی ورزول شو اوله بلی خوایی لویدیزه نړی دهغی له ټولو خصلتونو سره وپیژندله ،پهیوه دغه شان حالت کی افغانی سید حتی د باختر خاورو پهزړهکښی دخپل هیواد افغانستان دخلکو اونورو مسلمانو هیوادو دآزادی اونیکمرغی دپاره مبارزه وکړه په عینحال کښی دی هغه دختیز لمړی سړی ؤ چه ختیزه خاوره او دهغی دخلکو د ژوندانهشرایط، اوپرتمنه سابقه یی اروپایی ولسونو ته وروپیژندله او د بشریت ، وجدان یی هغو ظلمونوته متوجه کړچه استعمارپه اسلامی هیوادو کی کول .

افغان سیدجمال الدین نفاق اودمسلمانانو وروسته پاتی کیدو او دهغوی غفلت ،زښت زیات زور او د مسلمانانو د بدبختی عوامل دده په نظرداستعمــــار دسیسی ، د ختیزو واکدارانو دظلم کوونکو دستگاه و وتــــور کارونه اوله هغه حکمت څخه د مسلمانانــو لری کیدل ؤ چه په تیرو وختونو کښـــی دهغوی د سرلوړی او بری دساتنی ضامــن بلل کیده .

افغان سید جمال الدین د مسلمانـــــو ولسونو دتیرو پر تموو وختونو او هغــو پیریو په یادونی سره چه مسلمانان دنړی دتمدن او فرهنګ تر ټولو مخکښی ټلــونکی وو او په ټولسمه پیړی کـی د هغـوی لـه بدحالت سره دهغه ویاړنموك حالت دپرتلی له امله ډیرزیات زوریده همدلوجه ومچهسید افغانی عقیده در لوده مسلمانان د خپــل راتلونکی ژوند د جوړښت دپاره بایدخپـل تیروخت ښهوبولی پوهه زده کړی ، د زمانی په غوښتنو و پوهیږی اوله استبداد ، او استعمار سره ډغری ووهی .

دسید جمال الدین افغانی وینی او کړنی زمونږ په پیړی کی هم خپل انسانی پیغام ساتلی دی، هغه پیغام چه پههغه کښــــی انساندو ستی ، او دسترو انسانی ټولنــــو سره مینه ،ورور گلوی او برابر تیادتــل دپاره پرته ده .

امیدلرم افغانی څیړونکی او میلمانه پوهان چه په دغه علمیغونډه کیی برخه اخیستی ده دسید جمال الدین افغانی دعقایدوراپـــو اوژوندانه پهشاوخواکی په خپلو، څیړنوکی بریالی شی .

له ښاغلی جمهور رئیس سره دفنلندی ژورنالیستی مرکه

۲۴ر۱۲ر۵۵

دجمهور رئیس ښاغلی محمد داود دهغی مرکی متن چه په کابل‌کی د۱۳۵۵ کـــال دکب په ۲۴ نیټه له فنلند ی ژورنالیستی میرمن ایرماسوی نیوسره شوی ده .

لمړی ښاغلی جمهوررئیس وویل : دفنلند نه تاسی لومړی ژورنالیستی میرمنی ســره دکتنوله امله خوشحاله یم .

میرمن سوی نیو. داچی ښا غلی جمهـور رئیس ماته وخت راکړ دمطبوعاتی مرکی دپاره ددوی حضورته ورسیږم ډیره خوشحاله یم. دوه‌کاله پخوادښاغلی یوکوهاواپه نامه یوه‌بل فنلندی ژورنالیست هم له تاسو جناب سره مرکه کړی وه اوله ماڅخه یی وغوښتل دهغه تاوده سلامونه ستاسو خدمت ته ورسوم .

پوښتنه : هیله لرم دخپلی سوانـــح او بیوگرافی په باب یوڅه مطالب ووایاست ؟

ځواب : کوچنی ماشوم وم، ځـوان شوم دسپاهی گری شغل می وټاکه اومنصبدارشوم وروسته بیاوزیراوپه پای کی می دافغانستان دصدراعظم په توگه دخپل هیواد دپاره خدمت وکړ اودادی اوس چی په‌کوم کاربوخت یم، البته تاسی‌یی په خپله وینیء خووطن تـــه دخدمت په‌ټوله‌موده‌کی زمایوازینی لاربنوونکی دیوه هیواد اودافغانستان خلکوته خدمت‌کول اوددغی خاوری دځمکی دتمامیت دساتنی‌دپاره خدمت کول دی .

پوښتنه : زه په (۱۹۷۳)کی هم افغانستان ته راغلی وم له هغه وخت څخه تراوسه‌پوری زیات اوښتون وینم خونه پوهیږم چی دغــه اوښتون یوازی ظاهری دی اویاپه رښتیـــا ژوروالی اوحقیقت لری نوپه دغه باره کـی دښاغلی جمهوررئیس نظرڅه دی ؟

ځواب : که ووایم ډیرکارونه سرته‌رسیدلی مبالغه ده اوکه چیری ووایم هیڅ‌کار ندی‌شوی البته سمه نده هغه څه‌چه تراوسه پوری یی عملا تحقق موندلی دی اوزموږ دوستان یـــی وینی هغه پرمختگونه دی چی داوسنیوامکاناتو په چوکاټ‌کی شوی دی . په تیرودری نیمو کلونوکی‌دکورنی امنیت‌اوثبات تامین اقتصادی اوټولنیز ریفورمونه اوله بهرنیو هیوادو سره دافغانستان په اړیکوکی دنژدی والی پیـــدا کیدل اودسیمی له هیـــوادوسره د مناسبات ښه والی زمادحکومت له اساسی اقداماتوڅخه بلل کیږی زموږ دامداغونوله جملی څخـــه اوس اوس دهیواد اقتصادی او ټولنیـــزی پرمختیاته تحقق ورکول دی او داکار امکان نلری مگرداچی په دغه لاره کی ددولت‌اقدامات په معقوله توگه پلانیزه شی .

زمونږ زيات وخت دنوی اوه‌کلن پرمختيائی پلان په ترتيب اوتدوين تيرشو .

ترڅوچی دتطبيق دپاره چمتوشو. ددغه پلان عملی کيدل د۱۳۵۵ کال له سر څخه پيل شويدی دغه پلان په خپله زمونږ په منابعواو ددوستو هيوادوپه مرسته تمويليږی . البته دپلان پرمختګ ستونزی نلری زمونږ ستره ستونزه ددريمی نړی دزياترو هيوادو په شان دکدرونواوفنی اواداری پرسونل کموالی دی چه بايد کرارکرار وروزل شی اوپه خدمت وګمارل شی .

په نوی پلان‌کی پدغه برخه‌کی پوره‌پاملرنه شويده اواميدلرم دا داړتياوړ پرسونل په راتلونکی وخت‌کی دهيوادله پرمختيا سره برابراو داړتياوپه نظرکی نيولو سره لاسته راشی .

پوښتنه : مهربانی وکړی د۱۳۵۲ کال دانقلاب دليلونه بيان‌کړی څه‌عوامل اونقايص پدغه تاريخی قيام‌کی ستاسو انګيزه شول ؟

ځواب : هغه علتونه چی زه يی انقلاب ته راوبللم پخوادافغانستان دجمهوريت په لمړی اعلاميه اونوروويناووکی په تفصيل‌سره ويل شوی دی همدغه رازيوه مياشت مخکښی دافغانستان په لويه جرګه کی هم دچنګابښ د۲٦ انقلاب دليلونه په ډاګه بيان شويدی تاسی کولی شی ددغواعلاميو اووينااو متن ته په مراجعه کولوسره لازم معلومات تر لاسه کړیء .

پوښتنه : هيله لرم له پاکستان سره دافغانستان دمناسباتو په باب نظر څرګند کړیء ؟

ځواب : له بهرنيو ژورناليستانوسره زماپه تيرومرکوکی پدغه باره‌کی دافغانستان دريځ پوره څرګندکړی شويدی .

سره ددی هم غواړم لنډه يادونه وکړم چی له پاکستان سره زمونږيواځنی پرابلم زمونږ دپښتنواوبلوڅو ورونو دحقه حقوقو تأمين دی اوهمدغی مسئلی چه تراوسه پوری نده حل شوی ددواړو هيوادو په روابطو باندی ناوړه اغيزه کړی ده .

مونږله پاکستان سره يواځی يوسياسی اختلاف لرو اوزمونږ ترمنځ بل اختلاف نشته دکابل اواسلام آبادپه کتوونکی چی ددواړو هيوادودمشرانوترمنځ وشوی مونږوکولی شول په‌بنه توګه يودبل په‌دريځونوباندی وپوهيږو ددواړه خواوخبری ګټوری اودوستانه وی او اميلدی يوه ورځ ددغی لانجی په شرافتمندانه حل باندی بريالی شوکه څه هم دحل دغه لاره تراوسه پوری لاس ته نده راغلی خو يوه ورځ ممکنه ده پدی بريالی شو چی خپله ستونزه ليری کړو .

خواوس اوس په پاکستان کی حالات‌داسی دی چی حقيقتانه پوهيږوددواړو هيوادو په راتلونکوروابطوبه څه اغيزه ولری .

پوښتنه : لکه څنګه چی ليدل کيږی په افغانستان کی زيات شميرهندوان ژوند کوی آياستاسی په هيوادکی دمذهبی اقليتونو دژوند ساتنه کيږی ؟

ځواب : له نیکه مرغه دغه ساتنه داسلامی دیانت له منل شوی اصول څخه بلل کیږی اوزموږددین جزدی هندوان له پیړیو پیړیو راهیسی په افغانستان کی اوسیږی اوزموږ دهیواد داتباعو له جملی څخه دی دغه رازپه افغانستان کی سکهه خلك هم میشته د ی دهیڅ مذهبی اقلیت په وړاندی توپیر نشته زموږ په هیوادکی هرڅوك چی د افغانستان تابعیت ولری زموږ په نزدافغان بلل‌کیږی .

پوښتنه : دافغانستان دجمهوریت اساسی قانون څه وخت نافذیږی ؟

ځواب : نوی اساسی قانون همدا اوس نافذدی ځکه لومړی دافغانستان دلوی جرګی له خواتصویب شو اووروسته له هغه چی دهیواد جمهوررئیس وټاکل شو جمهور رئیس توشیح کړی اودهغه انفاذ اعلام شویدی نو قانونی اواجرائی قدرت لری .

پوښتنه : په افغانستان کی راتلونکی انتخابات څه وخت کیږی ؟

ځواب : داساسی قانون له مخی راتلونکی جمهوررئیس به له شپږوکلونو وروسته وټاکل شی خودملی جرګی داستازو دټاکلو د پاره انتخابات څه‌کم دری کاله وروسته کیږی اوراتلونکی حکومت به دانتقالی دوری په اوږدوکی چی څه کم دری‌کاله به وی لازم قوانین برابر اوترتطبیق لاندی ونیسی .

پوښتنه : جناب جمهور رئیس دفنلنددملت دپاره څه پیغام لریء ؟

ځواب: ډیربه‌خوشحاله شم چی‌دفنلنډزړوراو میړنی ملت دپاره خپل تاوده سلامونه ورسوم که څه هم دجغرافیی له نظره زموږ هیوادونه یوله بل څخه لیری پراته دی خود فنلنډ تحولات اوپرمختیاوی موتل په دقت سره لیدلی دی مونږډیربه پوهیږوچی دفنلندمیړنی اووطن پال ملت دخپلی خپلواکی اودځمکی دتمامیت دساتنی په لاره‌کښی زیاتی فداکاری کړیدی زه دزړه له‌کومی دفنلند د ملت دهوساینی اونیك مرغی ، اوترقی د پاره خپلی هیلی څرګندوم .

میرمن سوی نیوداچی ښاغلی جمهور رئیس له درندو مصروفیتونوسره سره اجازه راکړه دغه مرکه وشی دزړه له‌کومی مننه کوم .

و بناد نوی کال په مناسبت

۱ر۱ر۱۳۵٦

دوطن دنیکمرغی ، اولوړتیا په امیـــد . تاسی ټولو وطنوالو خویندو اوورونو ته‌دزړه له‌کومی دنوی کال مبارکی وایـم او هیلـه لرم چه نوی کال د نعمتونود زیاتوالی کال دنیکمرغی‌کال او د وروروولی او برابری‌کال او دافغـانستان نجیـب ملـــت تـه دمهـو پرمختگونو کال وی .

پدغه ښه وخت کی چه مونږ دخپلـــو نیکونو په دود دنوروز نمانځه گوو لازمـــه بولم چه یوځل بیاتیر وخت ته وگورو او دخپلو کړاونه کړ ونتیجی وسنجوو.

زما په عقیده ۱۳۵۵ کال دافغا نستـان دخلکو د پاره ډیر حساس کال ؤ په دغه کال کښی لوی‌خدای دافغا نستان ملت او دولت ته توفیق ورکړچه دخپل نوی ژونـد لومړنی پړاؤچه د امنیت او دجمهوری‌نظام ورځ په‌ورځ زیاتیدونکی ټینگښت ؤ په بری سره تیرکړی اویو ډیر نوی پړاؤ تـــــه ورسیږی .

تیرکال چه دافغان نجیب ملت له‌برمه‌ډک تاریخ کی‌به بی‌له شکه په‌غټو تورو ولیکـل شی زمونږخلکو اوهیوادو ته له عظمت نه‌ډک او دوران جوړونکی کال ؤ پدغه کـال کـی په‌هغو یولړ ډیر و مهمو اوبنیادی گامونو سر بیره چه داقتصادی ، ټولنیزی سیاسی او فرهنگی پرمختیاپه لاره کښی واخستـل شول یوشمیر ډیر مهم قوانین تدوین‌اونافذ شول چه هریوبه په خپل ذات کی دقانون د حکومت په ټینگښت او دټولنیز عدالت په تامین‌کی مهمه اغیزه ولری. دغه رازداجتماعی ژوند په بیلا بیلو برخوکی یولړ گټـــــور پروژی بشپړی شـــوی او داستفـــادی وړ وگرځیدلی اوهم د اقتصادی او ټولنیـــزی پرمختیا داوه کلن پلان د تطبیق‌کارچه پـــه یقینی ډول دټولنیز پر مختـگ لـــه پـــاره ټینگک اودوامدار بنسټ دی پیل شو .

دتیرکال ډیره مهمه پیښه دجمهـــوری دولت دلومړی لویی‌جرگی جوړیدل ؤچه په هغی‌کی د افغانستان میړنی‌ملت د افغانستان د جمهوری اساسی قانون په مسوده باندی دنظر او قضاوت دڅرگندولو په غـرض پـــه پوره دیموکـراتیکـو او آزادو شرایطو کـــی خپل استازی وټاکل اوله غور اوخبرو او په هغی‌کی دځینو مندرجه موادو د تعدیـــل نـــه وروسته یـــی دغه مسوده چی دافغـانستان ملی ، مترقی او تاریخی وثیقه ده‌تصویب کړه .

اوس چه دجمهوری دولت اساســـــی قانون نافذ اواعلام شویدی لوی او ستـــر خدای دی مونږټولوته‌توفیق راپه برخه کړی او پدی ستره او تاریخی ازموینه کی‌مونـږ په خپل حضور او د افغانستان دخلکـو او تاریخ په وړاندی بریالی اوکامیاب کړی .

گرانو خویندو او ورونو !

هغه کال چه په مخکی مودی ډیر گران اوله نویو مسؤلیتونو څخه ډک کال دی داسی کال د ی‌چه‌باید ستومانی هیره کړو زمونږ پرو گرامونه پراخ دی مونږ له بل هرڅه‌زیات‌د خپل‌ملی شخصیت‌بیا جوړ ولو دهماغه جوهرجوړ ولو ته‌چه د نجات، یووالی او پیاوړ تیا یوازنی عامل دی اړیو د دغه مقصدله پاره مونږدافغانستان ملت دملی او وگړنی انقلاب د تیوری تسوید او تدوین ته ضرورت لرواوباید دغه‌کار دټولنی دتکامل دقانون پربنسټ زمونږ دخلکو د ټولنیز شعور ددرجی سره سم وشی مونږ بـا یـد ټول یالږ ترلږه زیاتره خلك په عملی‌ډول دخپل هیواد دودانی عملی ته ورسوو هغه کال چه‌په مخکی مودی بایدقدم په قـدم دخپلی ټولنی‌او ملت د طبیعت دپیژند لوله لاری دافغانستان د انقلاب تیـوری تشخیص کړو اوپه تطبیق کی‌یی هڅه وکړو .

د دغو ټولو پینسو اومهمو وقایعو ا وپراخ پروگرام په وړاندی زماهیله داده چه باید د جمهوری نظام‌بنسټونه په ربښتیا هم‌دقانون له‌مخی ټینگ شی څکه دیوانسانی نظم اویو ربښتیانی او واقعی دیموکراسی د ټینگښت له‌پاره دابس ندی‌چه زمونږ قوانین یـوازی دکاغذ پرمخ یادمترقی او انسانی الفاظولـه مخی‌وی بلکه باید دغه ترقی زمونږ په عمل اوکارکی څرگنده اوښکاره وی که چیری یوه ضابطه یاقانونی حکم دخلکو په ژوندکی‌یوه لاره خلاصه نکړی په‌واقعیت کی به دکاغذپه مخ دکرښو څخه زیات‌څه نه‌وی .

گرانو وطنوالو !

یوه ملت هغه وخت کولی‌شی یوټولنیـز انقلاب دتکامل پړاوته ورسوی چه د هغـه زیات خلك په اساسی توگه د انقلاب حقیقی هدفونو په‌باب خبراوپه هغه پوهیدلی وی. پدی پیږه کی چه له بل هروخت نه زیات د دیموکراسی خبری کیږی په هماغه انـدازه یی حقیقی او ربښتیانی تعبیر ،تفسیراوتطبیق خړپړ شویدی څکه داسی نظام لەدی به تیر شوچه کیږ دی اوکه بنی لړلیدل کیږی چـه د دیمو کراسی‌دعوا ونکړی اوځان دیموکرات اومترقی ونه‌بولی‌له دی خبری څخه‌معلومیږی چی انسانی ټولنیزی تیوری گانی دنوروټولو شیانو په شان ابدی او ثابتی نشی پاتـی کیدی اوږزمانی له مخی دمحیطی پوهی سویه دایدیالوژی طرزدټولنی لوړی گټی او ډیـر نورعوامل تعبیر او تفسیر کیږی .

جمهوری دولت دهیواد دنیکمرغی له پاره دپرنسیب اوپاکلی لاری اوچال چلندپه توگه دیوی معقولی او ربښتیانی دیمو کراسـی د ټینگولو څخه پرته بله لارنه وینی .ددغـه رازیو ټولنیز حالت اصلی بنسټ بایددخلکو د حقوقو پوره تامین اودملی حاکمیت اصل‌ته احترام وبولوچه باید دغو دوو اصلونو ته په ښکاره یاپه پټه زیان ونه‌رسیږی .

دودی په حال‌کی یوی ټولنی له‌پاره چـه په‌ډیره خواشینی سره د ډیرو دلایلوله‌مخی دتمدن له‌کاروان‌نه‌بیرته‌پاتی‌شوی اوباید کیدل په ډیره هڅه خپل‌دغه بیبرته پاتی کیـدل

تلافي کړي دغه راز سپېڅلی هدف ته‌رسیدل ساده او آسان کارندي په هرصورت بايد تصمیم ونیول شي‌چه په‌کار پیل‌وکړ و اودغه سخته لارپړاوپه پړاو ووهو .

په بشري ټولنوکي پرته له دي‌چه په کومه سويه دي او دکوم نظام لاندي‌ژوندکوي امکان نلري په ښکاره یاپه پټه دبیلا بیلو پرګنوتر مینځ توپیر اوتضادونه په طبیعي توګه موجود نه‌وي.

تراوسه پوري په عملي توګه هیڅ ډول ایډیالوژي په ریښتیاني ډول اوپه حقیقي‌معنی ددغي ستونزي او تشې په لري کولو ندي بریالي شوي بايد زیاته‌کړوچه په قهر آمیزه ډول د دغو تضاد ونو حل‌نه یوازي نشي کولی د دغی بشري ستونزي اساس‌لري‌کړي بلکه بر خلاف‌دیوي ټولني دپرګنو تر مینځ دکرکی ،بدبیني‌اونفاق حس زیاتوي خپه کول پیداکوي اوپه نتیجه کي انساني‌کرامت ته احترام په عملي ډول بی مفهومه کوي.

دیموکراسي په اساس کي آزادي، وروروولي اوبرابري ده خوپه هیڅ ډول بايدديموکراسي انارشي ،خپل سري ځان ځاني توپیر، درز اچول او ورانکاري تعبیر او تفسیر نکړواوله هغه نه‌دملي یووالي امنیت او ګټوپه ضد ناجایزه ګټه وانخستل شي له دیموکراسي نه مقصد دادي چه ملت دهغو قوانینو او اساساتو چه په خپله یې‌وضع کړي دخپل هیواد په سرنوشت کي د اختیار خاوند اوهر وګړي یې له ځان سره مصئو نیت احساس کړي .

زه له ټولوهیوادوالونه په ټینګه او دزړه له کومي‌غواړم چه په عملي او ورځني‌ژوندنه کي‌د قوانینو د ترويج او تامین سمی لاري زده کړي اوپه صادقانه ډول هڅه وکړي چه د اساسي قانون‌اودهغه دنور وبشپړونکو قوانینو دمحتویاتو له‌لاري دملي او مترقي ایدیالوژي داساساتو په لاره‌کي ددي خاوري دبی برخي اکثریت ډیره لږ او ډیره زیاته ستونزه حل کړي .

برسیره پردي پدي برخه‌کي زما خبري په خاص‌ډول د دولت اوحکومت اراکینو ته‌هم متوجه دي .

دلوړي له‌مراسمونه وروسته دکابینې په اوړي غونډه کي‌په خپل منځ کي‌مې په‌ډیر دوستانه او صمیمانه ډول هغه څه چي‌بايد دیو مسؤل شخص په توګه او دهغي‌لوړي له‌مخي چي دافغانستان دملت د نمایندګانو په وړاندي مي‌کړي او دهغي محتویات د جمهوري دولت د اساسي قانون او د هیواد دنورو قوانینو او مقرراتوته پوره احترام او دچنګابس د (۲٦) انقلاب دهدفونو احترام او پیروي ده چي دهغه اساسي اولنۍ کرښې وخت په‌وخت څرګندي شوي دي او د ملي انقلاب دګوند اساساتو بانديدپابندي له مخي چي تفصیل به‌یی په راتلونکي وخت کي اعلام شي‌په‌یونوی دوره کي په‌کاربانديدبیل نه مخکي هریوه ملګري ته‌مي په‌ډیر روښان اوڅرګند ډول توضیح کړیدي ماخپلو ملګروته وویل چي مونږ دخپلي ټولني دعیني او ذهني شرایطو سره سم دهیڅ مترقي

سلوك لەمنلو نه ډېره نەكوو خوهر ټولنیـز انقلاب ته اقتصادی ، ټولنیز سیاســی او تخنیکی ټاكلی شرطونه لازم دی چی لەهغو پرته هدف ته نشورسیدلی اوهم می زیاتـه كړیده چی باید زموږ تحلیلونه زمونـــږ دتاریخی مشخص حالت نه جلانه وی مـونږ په پټوسترګو دهیڅ ډول لیاری او دودتقلید ونكړو .

د افغانستان جمهوری انقلاب په داســی اصولو ولاړ دی چی افغانستان دټولنی لەټل او زموږ دټولنی له تجربو څخـه مینځ تـه راغلی دی .

افغانستان داسی هیواد دی چی پخـوانی اوستر تاریخ اوخپل‌خاص دو دونه، فرهنګ او مشخصات لری. دی ټولو زموږ دټولنی دربنتیانیو اوعینی شرایطو څخـه سر چینه اخیستی ده ،څكه یوملی جنبش ترهغەوخته پوری چی په خپله ددی خـاوری د زامنـو دافكارو او عقیدونه سرچینه وانخلـی نـدی بریالی شوی اونه‌به شی‌لکه څنګ، چی مونږ او تاسو ټول پری پوهیږو دهیواد د تاریخ پاڼی ددی ګواهی ور کوی. دخلكو اكثریت ته خدمت دافغانستان د انقـلابی جمهوریـت شعار دی اوپه نظر اوعمل کی دټولوتیوریو یووالی دافغانستان د خلكو اكثـریـت تـه د خدمت لپاره دی .

هغه‌توك چی مونږته خاص اهمیـــت او ارزښت لری اومونږ د انقلاب او دجمهوری نظـام اصلی او اساسی هـدف دی دخپلواكی او ملی حاكمیت ساتنه ، دنیكمرغی تامیـــن او زمونږ دخلكو اكثریت ته خدمت دی‌نـــه یو خاص شمیر ته .

ماهغه خەچی‌ویل می‌وویل‌ټول په دوستانه ووروروالی په فضاكی له ټولو همكـارئوا نه می بی استثنا هیله وكړه چی دوجدان لرونكو ورونیو او برابرو ملګرو په توګــه په قلبی صمیمیت نه‌په ظاهری ډول یوله بل سرەپه لوی خدای باندی پەایمان، وطن او وطنوالوته د خدمت لپاره او دهیواد دوړیری ژرلو پرتیـا اوپر مختګ پەغرض په پوره تقوا اوپاكی دزړه لەكومی څه چی مو‌په وس‌كښی وی‌هغه وكړو او دخپلوملی سپیڅلو وظیفو دسرتـه رسولو په لاره كی هیڅ ډول ستومـانی پـه ځان كی احساس نه كړو دخپل ګران‌وطن افغانستان دسر لوړی او نیكمرغی په لارەكی ټول خپل ځان لګه پەیوه بیړی كی دیـوی سرښندونكی ډلی په شان داسی بیړی. چی زمونږ وطن دی وبولو دخپل هر ملګــری بد نامی‌اوناكامی دخپل هیواد بدنامی اوپاتی كیدل وبولو دهغوی ښه نوم اوبریا لیتوب خپل وبولو او د ورور ولی او ګوندپەهمدی ستره روحیه په ربنتیا هـم دیـوه ربنتیانی متحد ټیم په توګه له ځانه تیرویدو نكی او فداكار داوی خدای پەفضل پرمخ لاړشو .

ماملګروته زیاته كړه بله مهمه وظیفه په داوی چی هغه تیاره پردی چی لەكلونو كلونو راهیسی د دولت اوملت تر مینځ دفاســدو ماموریڼو او مرتجعو استفاده كونكو اوافراطی عناصر ولخوا پیدا شویدی یوپه بل پسی لری او د دغو دواړو ترمیڅ مستقیم تماس

پیدا کړوچی خلك په رښتیا سره دولـت اوګوند ته نژدی شی اوپدغه ډول دخپل‌ملی ږووالی په ټینګښت کی اساسی ګام واخلی البته داهغه وخت کیدی شی‌چی غروراوخان خانی او دخلکو په مقابل کـی شخصیات او کرکجن حالت له خان څخه لری‌کړو اوتـل اوله هره پلوه‌په عمل اوکارکی ایمان‌لرونکی اوباتقوا اووطن پال او رښتیانی وطندوستان انسانان واو سونه په ویناکی اوپه خپلـه دنورو لپاره مثال‌اونمونه شو .

دادی دیو افغان مسلمان او انقلابی میړه حقیقی صفت او داداسی لاره چـی کـولـی شی مونږ داوی خدای په مهربانی دمقصـد پراوته چی دهیواد داوړتیا اوخلکوته دخدمت نه‌پرته بل‌شی ندی ورسوی. له‌هغو ټـولـو کسانونه چی له ماسره همکاردی زما هیله او ارزوهمداوه .

ماپه خپل وارخه چی ویلی دی په هغـه ټینګ ولاړیم او دژوند تر وروستی، ګړی په د افغا نستان د جمهوری اساسی اصولـو پیروی وکړم او ترهغی ورځی پوری چـی مسئولیت لرم پری‌به نږدم چی عدالت‌دقدرت دخاوندانو دلوبو وسیله او دیوبـل د زور زیاتی ځگرشی .

د افغا نستان جمهوریت تر ټولو زیـات د افغانستان دزیار کښو او محروم اکثریت جمهوریت دی ترهغه وخته پوری چی توپیر نابرابری او تفاوتونه پوره له مینځه لاړنشی زه‌به هیڅ ډول زیاروته سپموم .

باید مونږ داوی کال راتګ پوازی دزمانی ساده بدلون اوتحول ونه بولو زماپه نظـر نوروز دهغو سترو هیلودنوی کیدو اومیوی نیولو پراودی چی یوه ورځ زمونږ دتاریخی ستونزو علاج وکړی او د افغا نستان‌له‌ملت نه یوه سرلوړی نیکمرغی او دپرمختګ او ترقی په‌رموز باندی یوه ملت جوړوی .

په پای کی دلوی خدای له دربار څخه د افغانستان د ملت او پښتنو او بلوڅـو نجیبو خلکو او داسلامی نړی دنورو ملتونو اونړیوالو دپاره دنیکمرغی ،سولی اوټولنیزی ترقی هیله کوم .

و من الله التوفیق

دجمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد مطبوعاتی سرکه

۲۱ر۱ر۵٦

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد د۵۵ ۱۳ کال دوری په ۲۱ نیټه دمطبوعاتوله داخلی نمایند ګانوسره په یوه مرکه کی دعامه ذهنیت په روښانه ولو او د ۱۳۵۲ کال د چنګاښ د ۲٦ ملی او مترقی انقلاب هدفونو په تحققکی د ژور نالستانو دنقش ټینګار وکړ .

ښاغلی جمهور رئیس دغرمی د مخه په لسو بجو د مطبوعاتو نمایندګان په داسی حال کی چهداطلاعاتو او کلتور وزیرپوهاند ډاکټر زوین‌حاضر و ،دمرکی‌دپاره دجمهوری ریاست په ماڼی کی ومنل .

لومړی د اطلاعاتو او کلتور وزیر وویل: دېری خوښی خای دی چی دجمهوریت‌مؤسس دمطبوعاتو نمایندګان ومنل اووخت یی ورکړ هغه پوښتنی چی په عامه ذهنونو کی شته مطرح کړی ، اوپدی توګه دخلکو دافکارو په روښانتیا کی خدمت وکړی شی اوله دولت‌سره د خلکو په‌نژدی کولوکی اغیزمن رول سرته ورسوی .

پدی کی شك نشته دغه مرکه چی دلومړی جمهور رئیس په توګه دښاغلی محمد داؤد له ټاکل کیدو اود هیواد د اساسی قانون له نافذیدو وروسته په‌خپل ډول کی‌لومړی مرکه ده،دعامه‌اطلاعاتو دوسایلو دلاری دعامه ذهنونودروښانتیادپاره ښه پیل بلل کیږی .

وروسته بیا ښاغلی محمد داؤد د هیواد مطبوعاتوله نمایندګانو سره ، دکتنی اومرکی له امله د خوښی د څرګندولوپه ترڅ کی وویل:

زه هم عقیده لرم‌چی مطبوعاتی مرکی‌دناوړو تفاهمونو په لیری کولو او دعامه ذهنیت په روښانتیا کی مهم رول لری نوله دی امله خوشحال یم چی دهیواد اساسی قانون له نافذیدو وروسته دهمدغه شان ګړبیړ لاره او اریږی امیددی په راتلونکی وخت کی‌هم ددغه شان مرکو لړی دوام وکړی که چیری ملګری پوښتنه لری حاضریم خواب ووایم.

وروسته بیا دباختر آژانس د ریاست وکیل ښاغلی غلام رسول یوسفی داسی پوښتنه وکړه :

ښاغلی‌جمهور رئیس دملی وثیقی‌دیوسلو دیرشمی مادی له مخی د انتقال په دوره‌کی د ملی انقلاب‌دګوند اساسنامه د هغه لومړی ګوند په توګه چی دافغانستان دخلکود ۱۳۵۲ کال دچنګاښ‌د ۲٦ ملی او مترقی انقلاب بانی اوپیشاهنګ‌دی د ښاغلی‌جمهور رئیس له خوانافذه ا و اعلامیږی .

ښاغلی جمهور رئیس به په دغه برخه کښی‌چه دملی انقلاب ګوند د اساسنا مـی

دتدوین کار څومره پرمخ تللی اوڅه وخت په اعلام شی رڼا واچوی ؟

ښاغلی جمهور رئیس په ځواب کی وویل: دملی انقلاب ګوند د اساسنامی د تدویـــن کارله ډیری‌مودی راهیسی سرته رسیدلی‌دی، طبعاً د اساسی قانون له نافذیدو پرته‌دیوه ګوند جوړیدل ممکن ندی ، نو لومړی لازمه وه‌اساسی‌قانون منځ ته راشی او وروسته‌بیا دګوند اساسنامه اعلام شـــوی وای اوس دغه اساسنامه چمتو شوی چی له‌نوی کتنی او د اساسی قانون‌له مواد وسره دهغـی د محتویاتو له تطبیق څخه به وروسته ډیـــر ژراعلام شی .

هغه څه‌چی غواړم وی وایم دادی چی‌پدغو دریوکلونو او اتومیا شتوکی په تیره بیاپه وروستی‌کال کی له لویی جرګی دمخه امکان شته څینو کسانو دښه نیت او د افغانستان دانقلاب په‌مرام باندی دباور له‌مخی‌دجمهوری دولت دهدفونو دخرګندولو په مقصدتشبث دی لود چه‌یو مجاز کاروو څو یـــوشمیـــر اپرچونیستانو د ګټـی اخیستو په مقصـــد اویوشمیر ورانکارو دورانکاری پـه مقصـــد په‌ګوند کی دنوم دثبتولواوتعهدپاڼی په څپله شخصی غوښتنه و ویشلی چی په هیڅ‌توګه هغوی ته‌کوم هدایت نه و، ورکړ شوی څو دګوند په باره‌کی زما عقیده داده چه هروطن پال‌توك او عنصر باید یوهدف لفظاً تائیـــد نکړی بلکی اساسی وظیفه داده چی‌دانقلاب په اصول اوخلکوته‌په خدمت باندی‌دعقیـدی اوقوی باور له مخی‌ذمه واری په‌غاړه واخلی.

زموږ دهیواد په‌خاصو شرایط کی‌ګونـدی او سیاسی کار آیجابوی چه مونږ‌منځنی لاره دښوئیدو او کین اوښی له افراط څخه‌پرته غوره کړو چی زمونږله ملی اوټولنیزو دو- دونو او عنعناتو او دزمانی له شرایط سره سمه‌وی اودایوه مترقی لاره‌ده چی‌دافغانستان دپر مختګ دپاره له دغه سلوك څخه پرته بل سلوك ووینم .

زمونږ ملت له ټولو وروسته‌پاتی کیـــدو سره طبیعی شعور لری چی‌خپل ملی‌شرافت او غرور یی‌تل ساتلی د ی .

دزمانی پیښواو ستونزو زمونږ خلکو تـه طبیعی شعور ورکړیدی چی په خپل خیر او شر ډیرښه پوهیدی شی او دتاریـخ پـــه اوږدوکی یی دپردیـو دهـر ډول تیـری او د زمانی دستری امپرا توری په وړاندی پـه میړانه له خپل شرافت څخه دفاع کړیـــده او تاریخ شاهد دی اچی مـونږ هیڅکلـــه د استعماری قدرتونـو دلـوبـوشیـان نـــه یوګړ څیدلی .

دجمهوری دولت لومړی لویی جرګی چـه زمونږ د ټولو خلکواستازی یکی وه، ثابتـه کړه چی زمونږ د ملت اکثریت دحق اوباطل دپیژندنی او دملی مصلحت په کارکی‌طبیعی شعور لری اوپه حساسو وختونوکی دوطـن په وړاندی خپل رسالت او ذمه واری‌پیژنی.

مونږ په جمهوري لویه جرگه کی ولیدل دملت استازی د تحصیل له درجی څخه‌بی‌ی تیرشو په څومره زور نظر د ملی مسئلـــو په باب وغړیدل اودغه کار د دی ښکارندوی دی چی افغان ملت په رښتیا د ملی‌هدفونو په باب ښه ۱ حساس او شعور لری.

وروسته د جمهوریت د ورځپانی مرستیال ښاغلی محمود فارانی خپله پوښتنه داســـی مطرح کړه :

ایا دملی انقلاب دگوند د اساسنامی پـــه تدوین کی ترټولو زیات په کومو معیارونـــو اواساساتو باندی ټینگار کیږی او دغه په چوکاټ کی زیات کوم هدفونه شته ؟

ښاغلی محمد داودپه ځواب کی وویل : معیارونه روښانه دی هر سیاسی‌گوند بایـد د ایثار اوله ځان څخه تیرېدو دروحیی پـــه اساس دتاریخ دملی فرهـنگ ، کـلتور او معتقداتو او وطن ته دخدمت په اساس‌عمل وکړی اوله ځان غوښتنی څخه ډه وکړی.

دملی انقلاب گوند د مرام اساسی ټکـی د افغانستان خلکوته د خطاب په وینا اونور ویناؤکی څرگند شوی دی.

البته دکل په توگه دملی انقلاب گونــد څخه مقصد دیوی فداکاری وطن پالی اووطن دوستی کتلی منځ ته راتلل د ی‌چی دافغانی ټولنی دپر مختگ اوپرمختیا دپاره په پوره صداقت او ایمانداری له‌هر ډول توپیـــــر اوځان غوښتنی پرته زیار وباسی .

د انیس د نشراتی‌موسسی وکیل ښاغلی سرشار روشنی داسی پوښتنه وکړه .

دملی انقلاب په گوندکی دبرخی اخیستو شرایط څنگه دی ، آیاپه لومړی گام کی به کوم کسان په‌کومو شرایطو سره ومنی ؟

ښاغلی جمهور رئیس وویل : : ملـــی انقلاب په گوند کی دغړیتوب شرط د ۱۳۵۲ کـال دچنگاښ ۲۶ انقلاب په اصول بـانـدی بشپړ ایمان اوعقیده ده البته دغه گوندلــه انقلاب څخه مخکی هم وه اود خپلو هدفونو او مقصد دتطبیق دپاره یی زیارویست چـی له‌نیکه مرغه اوس د اساسی قانون پـــه رڼاکی‌دگونداساسنامه طرحه اودهغه‌هدفونه په ډاگه تعقیب او تطبیق کیږی خوباید وویـل شـی چی دملی انقـلاب په گوند کـــی بـه داپرچونیستانو او ورانکـارو د پاره ځای نه وی .

وروسته بیا دراډیو افغانستان د ریاست وکیل ښاغلی سید یعقوب وثیق پوښتنــه وکړه آیادملی انقلاب گـوند بـه دگـونـدی دسپلین له نظره څه ډول وی ؟

ښاغلی جمهوررئیس په ځواب کی‌وویل: په هرگـــوند کی د غړیتوب لـومړنی شرط د انضباطرعایت دی ،خوباید هیڅکله دگوندی دسپلین منل د کور کورانه اطاعت منل ونه بولو هغه گوند چی زه دهغه په باب خبری کوم، دکاردښه والی لپاره ،هرپه ځان انتقـاد اوپه اجتماعی معایبو باندی انتقادمراعات‌کړی دغه گوند په‌هیڅکله دعقیدو دتفتیش‌دمحکمی په شان چی په منځنی پیړیوکی موجود وو

عمل ونکړی او د دیمو کراتیك مرکزیـــت متابعت بهپکی مراعات شی .

د هیواد د نشراتی موسسی وکیل ښاغلی محمد ولی زلمی خپل سوال داسی مطـــرح کړ :

دگوند له مرامنه تیری کول اودصلاحیت نه ناوړه استفاده به آبادیوی گوندی مرجـع له خوا پوښتنه وشی ؟

ښاغلی جمهور رئیس و فرمایل :بیلـه تردید نه دگوندی مرامونونه دتیری کولـــو پوښتنه به دگوندی مسؤلو اورگانو لهخــوا وشی خوکه دگوند غړی د دولتمامور هموی په هغه صورت کیبه تری دولت همپوښتنه وکړی .

د کابلتایمــز د نشراتی موسسیوکیل ښاغلی نور محمد رحیمی پوښتنه وکړه :

ښاغلی جمهور رئیس شوروی اتحـاد تـه د سفر په درشل کی دی ایا غواړیدد دغـه سفر د هدف په باره کی رڼا واچوی ؟

ښاغلی محمد داود په ځواب کی وویل: هغه وخت چی د شوروی اتحاد عالی شورا درئیسه هیأت صدر ښاغلی پـود گـورنـی افغانستان ته راغلی ؤماته یی دغهشان بلنه راکړچی دزیاتی بوختیا له امله می ونشـــو کړای تردی دمخه زمونږ دوسـت هیـــواد شوروی اتحاد ته سفر وکړم کوم تردیـــد نشته چی د دواړو هیوادو د مشرانو ترمنځ دغه شان تماسونه زمونږ دوستانه مناسباتو

په لاټینګتیا اوپیاوړتیاکـی اغیزمن ؤ اودی او دغه شان خبری اتری دهغو پیښوپه وړاندی چی په نړی کی پیښیږی گټوری دی امیـد لرم د غهمسافرت د دواړو هیوادو د دوستی په زیاتی تقویی کی یوگټور او اغیزمن گام وی .

جمهور رئیسښاغلیمحمد داود دمطبوعاتو د نمایند گانو دپوښتنو له پا ی ته رسیدو وروسته وویل:

ورځپانه لیکونکی تل درندی وظیفی پهغاړه لری ،دهغوی رسالت دادی چی دعامه ارتباط دوسایلو له لاری دخلکو او دولت ترمنـځ لاټینگی رابطی ټینگی کړی او خلـك د هغو واقعیتونو په جریان کی پریږ دی چی پـه محیط کی په هغو باندی پوهیدل او تفسیـر ضروریدی.

خپل وطن ته مېدخدمت په اوږدوکلونوکی په خپلی تجربی کی پدی وپوهیدم چـــی دهیواد دترقیاولوړتیاد پاره لازمه دهچیټول ځوانان او دهیواد وگړی په خدای بانـدی په ایمان او خلکو ته په خدمت باندی پـه عقیدی سره تصمیم ونیسی چی هیوادپـــه خپله آباد کړی او هغه دترقی په لویه لاره روانکړی ځکه یواځی ددی خاوری اولاد دی چی کولی شی په خپل ځانباندی د متکـی نوی افغانستان دودانولو دپاره زیاروباسی .

د مطبوعاتو له اهل ځخه زماهیله دادهچی

تل په آزادانه اوبی غرضه توگه دزړه لـــه کومی پدغه شان وختونوکی هغه پوښتنـــی چی وی لری، مطرح کړی او دعامه اطلاعاتو دوسایلو دلاری زمونږ دخلکو ذهنیت روښانه کړی ستاسو لیکوالو او ورځپاڼه لیکونکـــو ستره وظیفه دا ده هغــه وړمی او نـــاوړه تفاهمو نه چی په محیط کی پیداشوی اولـه یوی بڼی څخه په بلی بڼی ښودل کیږی ، روښانه کړی او بالوسیله ټولنی ته دحقایقو د څرگند ولو اود هغوی د روښانولو، دپاره زیار وباسی .

دزور نالستانو اصلی وظیفه داده چـــی گډوډذهنونه روښانه کړی اوناوړه تفاهمونه لری کړی ، گـام په گام دټولنی دترقی ، او سر لوړی دپاره زیار وباسی .

زماپه عقیده دورځپاڼه لیکو نو کارله ټولو زیات یوانسانی کاردی او تاسو باید دخاوری دسر لوړی او پر مختگ دپـــاره خپـــل استعدادونه په کار واچوی چی د ټولنی په مقابل کی خپله ځنده لکه چی لازمه ده سرته ورسوی هغه وخت هیڅ شك نشته چی دټولو رښتینو وطن پالونکو په همت به یوه ورځ خپل مقصد پراوته ورسیږو، بدمرغی ، فقر اوبی عدالتی لیری کړو .

له لوی خدای (ج) څخه تاسو ټولوتـــه ستاسو په ټولودرندو وظیفوکی چی خلکـوته خدمت دی ،دتوفیق او بری هیله کوم .

په پای کی د انیس دنشراتی موسسی وکیل ښاغلی سرشار روشنی دمطبوعاتـــی همکارانو په نمایندگی خلکوته د خدمت او دعامه ذهنونو د روښانه کولو په لاره کښــی د مطبوعاتی داهل همکاری څرگنده کړه.

دښاغلي جمهور رئيس وينا دپوهنې دسيمينار په مناسبت

۲۲ر۲ر۱۳۵٦

جمهور رئيس ښاغلي محمد داؤد په هغه وينا کې چې دپوهنې دهراړخيزې پرمختيا په سيمينار کې له برخه والو کسانو سره دغونډې په ترڅ کې وويل :

په دې کې شك نشته چې زمونږ هيواد ننۍ ورځ دې په حال کې هيواد و په شان له ډيرو ستونزو سره مخامخ دی چې هغه په لنډه موده کې نشي حل کيدی او ددې غوښتنه کوي چې دهيواد ټول وگړي دنظر او عمل په يووالي سره ددغو ستونزو دلرې کيدو دپاره پرله پسې مبارزه وکړي .

که څه هم ددغه سيمينار وده لنډه وه خو سيمينار ددې لارې اواره کړه چې دهيواد دپوهنې دکرونډگرو استازی د علاقمندو موسسو له مامورينو سره راټول شي او دخپلو ستونزو دلرې کولو دپاره سره وغږيږي او خبرې اترې وکړي .

اميددی په بيلابيلو برخو کې دستونزو دحل دپاره وخت په وخت دهيواد په هر گوټ کې نور سيمينارونه جوړشي او خلك له نژدې څخه دچارو له مسئولو کسانو سره تماس ونيسي او دهغوی دستونزو په ليرې کولو کښې زيار وباسي .

دودې په حال کې دپوهې ټولنې ستونزې هغه وخت ليرې کيدی شي چې دهغه وگړي په ډيره صميمي فضا کې اوښه تفاهم او دعمل او نظر په يووالي سره دهغو دليرې کولو دپاره زيار وباسي او په خدای باندې په ايمان او کلك عزم دخپل هيواد دآبادۍ اوودانۍ په لاره کښې زيانه ونه واخلي .

گرانو ورونو دپوهنې دهراړخيزې پرمختيا په سيمينار کې چې تاسو په هغه کې برخه دراوده دپوهنې دپرمختيا او کرنې په لاره کې دهيواد اقتصادی مسئلو په بوی برخې با ندې غور او خيړنه وشوه پداسې حال کښې چې مونږ په خپل چاپير يال کې له بې شميره مسئلو او ستونزو سره مخامخ يو چې هغه يوازې دخولې په خبرونه حل کيږي بلکه دهيواد دوگړو هراړخيز گډ زيار غواړي .

دمسئلو دحل دپاره لازمه ده چې دستونزو دپيژندلو په څنگ کې دهغو دحل لارې هم ولټول او څرگندې شي او په دغه کار کې بايد هيڅ ډول شخصيات او فردي غرضونه نه وی څکه په هره برخه کې انتقاد آسانه کار دی خو دستونزو دحل دپاره دمعقول نظر څرگندول ډير سخت کار دی.

اميدلرم دهيواد ټول وگړي په ښه تفاهم سره دستونزو دحل په برخه کې دهيڅ ډول ښه نظر څرگندول ونه سپموی .

اوږدو تجربو مونږته راښودلی دی چې نفاق اوبدبینی هیڅکله کوم کارپرمخ ندی بیولی بلکه بدبختی اومصیبتونه یی پیداکړیدی اوپه مونږده چی دخپلی ټولنی دپرمختیا دپاره له پخوانه زیات په خپلوایمانی او وجدانی مسئولیتونو باندی خبروا وسو دجمهوری بختور نظام پهرڼاکی دملی یووالی دساتنی اوټینګتیا په لاره کی عملا زیار وباسو .

جمهوری دولت دجوړیدو راهیسی دخپل توان اووس په اندازه دیوه نوی اوهوسا ـ افغانستان دجوړولوپه لاره کی اقدامات ترلاس لاندی نیولی اوپدغه برخه کی به خپل زیار ته دوام ورکړی .

امیدی دخدای په توفیق وکولی شو چې ورغ به خپل ګان باندی دیوه متکی هیوادپه توګه شو او تر وسه وسه پوری په داخل کی خپلی اړتیاوی پوره کړی شو .

دهیواد پرمختګ اولوړتیا دوګړوپه تیره بیادځوان نسل هراړخیزه زیار غواړی چې هرڅوك په خپل واردهیواد بنسټ په ایښودو کی اساسی اوسمی تیری کیږدی اوراتلونکی نسل ته خدمت وکړی .

دبناغلي جمهور رئيس پيغام دښوونکي دورځې په مناسبت

۱۳۱۲۱۵۶

دلوی اوتوانا خدای په نامه. گرانواستادانو اوښوونکو !

خوشحاله يم چې بياهم دښوونکي دبختوری ورځي لهامله دغهورځ زمونږدحق پيژندونکي ټولني له خوازمونږ په هيوادکي داستادانواو ښونکو معنوی مقام نمانځل کيږی . زه دزړه لهکومي ټولواستادانو، ښوونکو دپـوهـي او معرفت خاوندانوته ددغي بختوری ورځيمبارکي ورکوم . دښوونکي نمانځنه اوداستادانو او ښـوونکو زياراو خدمتونوته په درنده سترگه کتل اومننه په حقيقتکښي دپوهي اومعرفت نمانځنه ده چهپه خپله زمونږ يودينې سنت اوزمونږدملي فرهنگ له هغوارزښتونو څخـه ده چې په پيړيو، پيړيوکي له يوه نسل څخه بل نسل تهپاتي شوی اوزمونږ دخاوری تاريخ دهغو صادق گواه دی .

دپوهي اوفضيلت دمننې دهمدغي روحيـي له امله ؤچې زمونږدتيرو پوهانو اومتفکرينو ارزښتناك خدمتونه دپوهي اوروزنې او ديوه اصيل اوانسانيتمدن دبنسټايښودودپرمختگ په لارهکې دنړيوال تاريخ اوکلتور څلاندهپاڼي گڼلي کيږی اوځرگنده ده چې مونږنن دبـل هروخت په پرتله ددغه شان روحيي پياوړتيا ته زيات ضرورت لرو. دايوځرگند او داسي حقيقت دی چې انکارتری نشي کيدی چـي ديوی ټولني دربښتياني نيکمرغي اوسوکالي تامين هغت وخت ترسرهکيدی شي چې دهغي ټولوگړو دسالمي پوهي اوروزني څخه پـه خبرتياسرهگټه اخيستي وی اوداهغه وظيفه ده چې دتاريخ په اوږدوکي د ښوونکي په غاړه ده اونن چې دبشريت نړی له راز، رازاو ډول، ډول سترو تحولاتو سره مخامخ شوی البته دغهکار دښوونکي ډيره مهمه وظيفه بللـه کيږی .

نوکيدی شي، ښوونکي د يوی ټـولنـي راتلونکي تمدن اونيکمرغي بنسټ ايښودونکي وبلل شي اودغه شان شخصيت دنمانځلـو اودرناوی وړدی .

دپوهني بنيادی ريفورم زمونږپه هيواد کي دخلکو دمادی او معنوی اړتيا ؤ په نظرکي نيواوسره دهغه بنسټ ايښودل شوی اوپړاؤ پهپړاؤ دتطبيق پهحال کي دی، داستادانو ښوونکو اوټولو هغوکسانو جدی همکاری چې له پوهي اوفضيلت سره مينه لری اواميدی چې دهغه په پوره تطبيق سره پدی بريالي شوهغه نيکمرغي اوسوکالي چې زمونږدټولني هيلهده بيخي تأمينکړو دافغانستان جمهوريت له استادانو، ښوونکو اودپوهي او فـرهنگ له ټولو خاوندانوڅخه چې دعلم اوعرفان پـه پراختياوخپرولو اودهيواد دځوان نسل پــه روزنهکي يي خپلي وظيفي پهښه توگه سرتـه رسولي . تشکرکوم اوټولوته يوځل بيادغي بختوری ورځي مبارکي وايم .

له ښاغلي جمهور رئيس سره مرکه

۱۳۵٦ر۲ر۳۱

دجمهور رئيس ښاغلي محمد داؤد دهغې مرکې متن چې په کابل کې دبزنس تایمز د جریدې له مدیر اودلندن دفاینشل ټایمز دورځپاڼې له استازي ښاغلي کیون رافيرټي سره يې کړيده .

لومړی ښاغلي جمهور رئيس وويل : تاسو سره دکتنې له امله خوښ يم .

آیادافغانستان ته ستالومړی سفردی ؟

ښاغلي کیون رافيرټي وويل وياړم چې ماته له ښاغلي جمهوررئيس سره دکتنې وخت راکړشو اوله دې امله متشکريم چه تاسو جلالتمآب زه دمرکې دپاره ومنلم اوبايدستاسي په خدمت کې عرض وکړم چې زه په ۱۹٦۹ کال کې هم دلنډې مودې د پاره افغانستان ته راغلی وم وروسته بيابښاغلي کیون رافيرټي خپلې پوښتنې داسې طرحه کړې .

پوښتنه : ستاسې له خوادجمهوری نظام داعلان څخه څه ناڅه څلورکاله تيرشول ، تاسې په دغه موده کې دجمهوري د ولت داساسي قانون اودپرمختيايي اووه کلن پلان دلاري دافغانستان دخلکو دپاره دښه ژوندانه دپرمختيا چوکاټ طرحه کړیدی آيا تاسې جلالتمآب په څرګنده کړی چې ستاسې دنظره به افغانستان په راتلونکي وخت کې څنګه پرمختياوکړي ؟

ځواب : دجمهوري دولت اساسي قانون په باب بايدوويل شي چې په حقيقت کې له هغه څخه هدف اومقصد دوخت او زمانې دضرورتونو سره سم دهوسا ژوندانه يوه پړاؤ ته رسيدل دی البته په هغه کې ددرج شويو ارزښتونو پوره تطبيق اوتحقق چې ددې هيواد وګړو داکثريت دهوساينې او سوکالۍ متضمن دی د يولړ نورو قوانينو بشپړتيا هم غواړي . دقانون او دهغه داساساتو دتطبيق څرنګوالی به دولت ادارې دستګاه په ښواجراآتو او دافغانستان دولس دزړه له کومې همکاري پورې اړه ولري چې بايدهغه دخلکودګټو اودهيواد دلوړو ښيګڼو په لاره کې عملي کړي. دپرمختيايي اووه کلن پلان په باب بايدووايو دافغانستان ستونزو دټولو پرمختياهيوادوپه شان يوه اقتصادي ستونزه ده چې په ټولوټولنيزو مسئلوباندې اغيزه کوي نوداقتصادي پرمختياموضوع زمونږ دپاره يوه حياتي موضوع ده دهرپرمختيايي هيوادپه شان دخپلوګټووړيو او وروسته پاتې کيدودليری کولو دپاره دخپل وس او توان په اندازه زيارباسو چې دپرمختيايي اووه کلن پلان په چوکاټ کې په بيلابيلوبرخوکې يولړ داسې پروژې چې داقتصادي ودې عمليه ګړندی کوي اوله دغې لارې څخه دهيواد دخلکو د هوساينې په لاره کې اغيزمن ګام اخيستل کيدی شي تطبيق کړو .

پوښتنه : داقتصادي پرمختیادموضوع په ارتباط اوددغه کارپه نظرکې نیولوسره چې له تړلوهغو اقداماتو سره سره چې تراوسه پورې تاسو داقتصادي ودې په لاره‌کې کړي‌دي افغانستان اوس هم یوفقیرهیواددی ښاغلی جمهوررئیس ویلی شی چې دخپل هیواد د پرمختیاپه لاره‌کې‌کوم شی خپله ستره ستونزه بولي یاداچې دجلالتمآب په نظردافغاني‌ټولنې دپرمختیاپه کارکې به مثبت او منفي عوامل څه وي ؟

ځواب : دافغاني ټولنې داقتصادي پرمختیا په لاره‌کې مثبت عوامل په حقیقت کې دافغانستان دحکومت اوولس ایمان او عقیده ده چې ترکومې اندازې پورې کولی شي دوطن دآبادۍ په لاره‌کې دښوخدمتونو مصدر شي.

دافغانستان په اقتصادي پرمختیاکې منفي عوامل البته اوسنی مالي حالت درسیدلی پرسونل دکار کمبود اوددغه جغرافیایي موقعیت دی .

پوښتنه : آیاښاغلی جمهوررئیس له هغو مرستو څخه چه شتمن هیوادونه یې له دغه هیوادسره کوي راضي دی اویاخوتصور کوي چه دغه هیوادونه ددی توان لري چې زیاتې مرستې وکړي ؟

ځواب : فکرکوم د افغانستان په خیر هیوادونه داقتصادي ودې دپاره په کورنیو منابعو سربیره بهرنیو مرستوته هم اړ دي چې وکولی شي له‌دغې لارې دخپل اقتصادي بنسټ آبادولوته ورسیږي . پدې کې شک نشته شتمن هیوادونه‌که چیرې وغواړي‌کولی شي زیاتې مرستې وکړي په هرحال تراوسه پورې له هغومرستوڅخه چه‌دوستوهیوادوکړې دي تشکر کوو .

پوښتنه : ښاغلی جمهور رئیس به البته دافغانستان داقتصادي پرمختیاپه‌کارکې یو موډل په نظرکې ولري ستاسې په نظربه‌دغه موډل ترټولوزیات دلویدیځې اروپا په خصوصیات باندې ولاړوي اویادختیځې اروپا مقصد دادی چې ستاسې په عقیده کوم شیان په لویدیځ کې اوکوم شیان په ختیځه اروپا کې ښه اویاخراب دي ؟

ځواب : سخته بەوی حساب وکړوچې کوم شیان په لویدیځ کې اوکوم شیان په ختیځ کې ښه اوخراب دي البته مونږ هرښه شی که دلویدیځ وی اوکه دختیځ‌که چیرې ګټور او زمونږله ملی ښیګڼوسره سم وی منو .

پوښتنه : آیاتاسې جلالتمآب کوم‌ځانګړې خیزپه‌کوم لویدیځ شتمن هیوادکې خوښوی اویاکوم شی‌یی نه غواړی مقصد دادی ځینې شکایت لري چې لویدیځه ټولنه په کراره سره ډیره مخ په مادي‌کیدوروانه ده داسې چې ددغه‌کارپه نتیجه‌کې په کورني ټولنیزو ارزښتونو اومذهب باندې سترګې پټیږي دغه رازځینې بیاله دغه‌کارڅخه شاکي دي چې په ختیځه اروپاکې دمذهبي اعتقادخپ ځپانده شوی اوالحادمخ په زیاتیدو دی ؟

ځواب : لومړی بایډ ووایم چې هم په لویدیځ اوهم په ختیځ کې شتمن هیوادونه

شته البته ستاسی دپوښتنې په برخه کې زمونږسلوك داقتصادی مسئلوپه باب یوه منځنې لاره ده چې زمونږدټولنې له فرهنګ کلتور اوملي ګټوسره سمون وخوری .

پوښتنه : په بهرنۍ نړۍ کې افغانستان کله ناکله دشوروی دیوې سپوږمۍ په توګه بلل کیږی خوکله چې انسان کابل ته راځي دغه نظرسم نه برېښي آیابناغلی جمهوررئیس سره ددې چې دناپیيلتوب په سیاست باندې کلکه عقیده لرې له دې څخه اندیښنه لرو چې کله ناکله پرې شوروی ته دتمایل له امله انتقاد کیږی ؟

ځواب : پدې کې شك نشته چې دغه شان انتقادونه به دخواشینۍ سبب وی البته هر هغه نظام چې په خپلوخلکواوملي مسئلوباندې متکي وی کله ناکله دهغه په باب دغه شان ناوړه تبلیغات کیږی خوهغه څه چې غواړم وی وایم دادی چې افغانستان ولس تل اوترهرڅه دمخه افغان دی اوباورلرم چې تل به همدغه شان وی زمونږ پالیسي له ټولو هیوادو سره دوستي ده اوداددې معنی نلري چې مونږ پدغه دوستي کې پخپلو ملي ګټو او شخصیت باندې سترګې پټوو .

پوښتنه: دافغانستان اوپاکستان مناسبات دتیر وخت په پرتله اوس ښه دی دپاکستان صدراعظم ښاغلی ذوالفقارعلي بوټوپه کابل کې خبرې وکړې اوښاغلی جمهور رئیس هم اسلام آباد ته سفروکړاوخبرې وشوې آیاجلالتماب جمهور رئیس ویلی شي چې دافغانستان اوپاکستان ترمنځ دانږیکودغه ښه والی به څه ډول وده وکړی اولاتراوسه پورې څه اختلافونه شته ؟

ځواب : له پاکستان سره دافغانستان یوازنی سیاسي اختلاف تل څرګنددی اوهغه دپښتنو اوبلوڅو ورونو درواحقوقو پلوی او تائید دی مونږله ښاغلي بوټوسره په کابل اواسلام آباد کې خبرې وکړې اوپدغه خبروکې زمونږدریځونه یوبل ته روښانه شویدی .

زمونږخبرې په دوستانه فضاکې وشوې که چیرې ښه نیت موجودوی اوامیدلرم چې یوه ورځ به په عادلانه اوشرافتمندانه توګه له سوله ایزې لارې څخه ددغې مسئلې حل ته ورسیږو.

پوښتنه : دافغانستان او پاکستان ترمنځ دخبروبل پړاوبه څه اوڅه وخت وی ؟

ځواب : په غوڅه توګه به دراتلونکې خبرودوخت ټاکل اوڅرنګوالی سخت وی له بده مرغه په پاکستان کې اوس داسې پیښې پیداشوی چې حالت یې ګډوډ کړیدی په هر حال اوس داپه پاکستان پورې اړه لرې چې دراتلونکې پړاو دپاره څه ابتکار اوحرکت ښیي چې دراتلونکو خبرولاره خلاصه شي، که نه پدغه برخه کې به خبرې درکودپه حال کې پاتې شي .

پوښتنه : آیاتاسوپدغه برخه کې دپاکستان له خوا دڅه ډول اقدام هیله لرئ .

ځواب : مقصد روښانه دی مونږپه مخکنیو خبروکې په خپلو دریځونو باندې پوهیدلې یووخوپداسې شرایطو کې چې دپښتنو ا و بلوڅو ګڼ شمیر مشران په جیل کې پراته وی

راتلونکی خبری بهځنګه ممکنی وی اوترهغه وخت پوری چی په خپله له پښتنو اوبلوڅو سره مفاهمه ونشی ځنګه امکان شته پدغه لاره‌کی عملی ګام واخیستل شی .

پوښتنه : آیادپښتنو اوبلوڅو له مشرانو څخه ستاسو مقصدهغه مشران دی چی پدی وروستیو وختوکی له انتخاباتو وروسته‌توقیف شویدی اویاخوهغه کسان دی چی پخوا جیل ته بیول شویدی ؟

ځواب : دهغوبندی کیدو موضوع چی په دی وروستیو وختوکی شوی اویا کیږی نوی موضوع ده البته زمونږمقصد هغه مشران دی چی پخوابندی شویدی اومونږتل دهغوی دحقوقو ملاتړ کړیدی . .

خبریال : دملی عوامی منع شوی ګوند دمشر عبدالولی خان په ګړون ؟

ځواب : هو! خبریال‌که چیری له بناغلی بوټوڅخه پدغه باره‌کی پوښتنه وشی وبه‌وایی چی خان عبدالولی خان دمحکمی دحکم وروسته بندی شوی دی .

بناغلی جمهور رئیس : تاسی ګولای‌شیء په خپله وپوهیږی چی دده په باره کی دمحکمی حکم څه ډول شویدی .

پوښتنه : که چیری دپاکستان له خوابه نیت موجودوی اودپښتنو او بلوڅو بندیان شوی مشران پریښول شی آیادافغانستان او پاکستان ترمینځ به حالات عادی شی او په دغه صورت‌کی به‌کوم سیاسی اختلاف په‌مینځ کی نه وی ؟

ځواب : له پاکستان سره زمونږسیاسی اختلاف یوازی دپښتنو اوبلوڅودمشرانو دبند اویادهغوی دپریښودو موضوع نده بلکه دهغوی دحقه حقوقوتامین دی دموضوع سوابق له هرچاڅخه تاسو انګلیسانوته ښه معلومدی.

پوښتنه : آیادخان عبدالولی خان او نورو پښتنواوبلوڅو مشرانو پریښودل کیدلای‌شی دتفاهم په لورېوګام وبلل شی ؟

ځواب : البته یوښه ګام بلل‌کیدی شی .

پوښتنه : آیادپښتنواوبلوڅو دبندیانو له پریښودلو پرته ددواړو مملکتونو تر مینځښه تفاهم مینځ ته راتلای شی ؟

ځواب: فکرکوم له دغه‌کارڅخه به پرته هر ډول ښه فوق العاده تفاهم ته رسیدل سخت وی .

پوښتنه: آیابناغلی جمهوررئیس وایی چی دافغانستان اوپاکستان ترمینځ اړیکو دعادی کیدوله پاره شرایط دپښتونستان جوړیدل اودشمال لویدیځی پولی دایالت اوبلوچستان دراتلونکی په باب دریفراندم تطبیق دی چی ددغو دوو ایالاتو خلك وایی‌له‌کوم هیواد‌سره یوځای کیږی ؟

ځواب: مونږبه ټاکلی شرایط پیشنهادنکړو بلکه زمونږ پیشنهاد به داوی چی زمونږ پښتنواوبلوڅو وروڼو ته وخت په لاس‌ورکړی شی‌چی پخپله ووایی چی څه غواړی اوڅه هیله لری مونږدهغوی دغوښتنو ملاتړ کوواو غواړوچی هغوی په‌خپله دخپل سرنوشت په باره‌کی تصمیم ونیسی .

خبریال وویل : ښاغلی جمهوررئیس پدغه باره‌کی فوق العاده څرګندډریغ وړاندی کړی دی .

ښاغلی جمهوررئیس‌وفرمایل: هوافغانستان له خپل روښانه دریغ څخه په پیروی تل د خپلوپښتنواوبلوڅو ورونو دحقه حقوقو ملاتړ کړی اوکوی یی .

پوښتنه : آیادپښتنو اوبلوڅو ولسونو به دخپل سرنوشت دټاکلو په باره کی خپـل تصمیم په‌څه ډول ونیسی ؟

ځواب : دخلکو دنظریومعلومول آسان دی په هرشکل چی پخپله وغواړی کولی شـی پدغه باره‌کی خپلی غوښتنی څرګندی کـړی

پوښتنه : ښاغلی جمهوررئیس ایران یوبل ګاونډی دی چی له ناسی سره دوستی لری ایران له افغانستان سره داورګاډی دپټلی دجوړولوپه باره‌کی مالی مرستی منلی دی آیا ښاغلی جمهور ر ئیس غواړی داورګاډی دپټلی دپروژی دبشپړیدو دپړاوو اودهغی دلګښت په باب څه ووایی ؟

ځواب: پدی‌کی شك نشته چی له ایران سره زمونږاړیکی دوستانه‌دی ایران زمونـږ په اوه‌کلن پلان‌کی دځینوشاملو پروژودتمویل په باره‌کی ژبه‌کړیده چی داورګاډی دپټلی جوړیدل هم پدی جمله‌کی دی .

باید ووایم چی داورګاډی دپټلی پـروژه تر سروی لاندی ده اوډیر ژربه دهغی نتیجی بشپړی اوحکومت ته وسپارلی شی .

پوښتنه : اوریدل کیږی چی ایران دهلمند دسیند داوبودموضوع په ارتباط داورګاډی د پټلی دتمویل په برخه‌کی دخپلومالی ژمنوپه سرته رسولوکی پلمی کوی ګواکی دهلمنـد سیند داوبوموضوع پدغه برخه کی ستونزی راپیداکړی البته افغانستان دهلمنددوبوتړون ندی نقص کړی بلکه ویل‌کیږی چی په‌ځینو پروژوکی له ایران سره سلامشوره نده‌شوی دغه رازدښاغلی جمهـور رئیس وروروپـــدی وروستیووختوکی ایران ته تللی‌دی اوپدغه‌باره کی‌یی خبری‌کړی دی ښاغلی جمهوررئیس‌پدی باب اودخپل خاص استازی ښاغلی محمدنعیم دسفردنتیجوپه باب څه نظرڅرګند وی ؟

ځواب : دهلمند داوبو موضوع په تیرنظام کی فیصله شوی اوپدغه باره‌کی تړون‌لاسلیك شویدی اوله دی امله ناوړه تفاهم په منځ کی ندی پاتی له افغانستان سره دایران د اقتصادی مرستو دتړون په باب باید ووایم چی ایران پدغه باره‌کی مرستی منلی چـــی هیله لرم پرهغوباندی عمل وکړی .

دخاص استازی ښاغلی محمد نعیم سفـر ددوستانه بلنی له‌امله‌شوی ؤچی له‌هغه څخه ګټوری نتیجی لاس ته‌راغلی دی. اوس زمونږ په‌وړاندی پدی باره‌کی کوم دلیل نشته چی ایران په خپلومالی مرستو کی پلمی کـوی اوددواړو هیوادوکمیسیون به ډیرژرخبـری وکړی .

پوښتنه : آیاداایران په مالی مرستو کی داورګاډی دپټلی جوړول هم شامل دی ؟

ځواب: هودهغه پروتوکول په چوکاټ کی

چې دایران دمرستو په باب دواړو خــواؤ دهیاتونو ترمنځ لاسلیك شوی دی دایــران له خواددغی پروژی دتخنیکی او اقتصـــادی نتیجوپه اساس دمالی آسانتیاؤ دبرابرولوژبه په نظرکی نیول شویده .

پوښتنه : په تجویز شوی پــلان کــی داورګاوی دپټلی جوړول دایران له پولـــی څخه ترکابل پوری په نظرکی نیول شوی خو دحاجی ګك کان دمغی له مسیرڅخه لـــری پروت دی آیادغه‌کارپه لوی لاس داسی شوی اویاداچی دحاجی‌ګك کان هیرشویدی ؟

ځواب: دحاجی‌ګك کان هیرشوی نه دی‌بلکه له‌هغه څخه دګټی اخستلودځرنګوالی موضوع به ترڅیړنی لاندی ونیول شی‌که چیری‌غواړی پوره اوزیات معلومات پدغه باره‌کی دپــلان له وزیرڅخه اخیستلی شی .

پوښتنه : ښاغلی جمهوررئیس اجازه‌غواړم چی دیوی شخصی پوښتنی ځواب له تاســی څخه وغواړم تاسی تر۱۹٦۳ کال پوری پــه خپل هیوادکی له حرکـــت څخه دډك یــوه صدراعظم په توګه خدمت‌کړی دی اوبیادلسو کالولپاره په کورکی ناست واست وروستــه موبه ۱۹۷۳ کال‌کی دچارروواګی ترلاسه‌کړی دقدرت له مخی پدغودووپړاونوکی ستاســـــی احساس څه دی ؟

ځواب: دژوندانه تجربوهغه مهم ټکی چی ماته رازده‌کړی دادی چی اصلی قدرت په‌هره ټولنه‌کی ملت دی اوهره هغه وسیله چـــی حاکمیت ملت ته ورسوی مشروع او معقوله ده له‌دی امله زماپه نظرکښی دخلکو اکثریت اودهغوی هیلی دی نه لږکی اوکم شمیر .

پوښتنه : آیاښاغلی جمهوررئیس له دی کارڅخه خواشینی دی چی په لسوکالوکـــی ګوښه اوله قدرت څخه لری ؤ؟

ځواب : له صدارت څخه زماګوښه کیدل خلکوته دقدرت دورکولودتکامل اودغی عملیی دچټکوالی لپاره ؤ خولس کلنی تجربی ماته وښودل چی دغه کاربوه بی ځایه هیله وه له‌دی امله‌می یوځل بیادخلکو داکثریت په‌ګټه دجمهوری نظام دټینګولو لپاره هڅه وکړه ؟

پوښتنه : ښاغلی جمهوررئیس دقـــدرت په لیږدولوکی ګټوراقدام ترسره کړی او دغه کاروښتیانی ښه غوره کړیده خویوشمیر په اندیښنه کی دی که چیری تاسی جلالتماب نه یاست دغه عملیه به څرنګه بشپړه شی ؟

ځواب : په هره شیبه‌کی ددی احتمالـــی تصورکیدی شی چی انسان وی اوکه نه وی اونشوکولای چی دراتلونکوپه باب اټکل وکړو په هرحول پدی ایمان لرم چی یو ملت به‌په پای‌کی خپله لارپیداکړی اوخپل مشران بــه بیامومی .

پوښتنه : آیاښاغلی جمهوررئیس دخپـــل جمهوری ریاست لپاره وخت ټاکلی دی اوکوم بل څوك په راتلونکی وخت‌کی ددغی څوکـــی

لپاره په نظرکی لری ؟

ځواب : دغه موضوع دجمهوری دولت په اساسی قانون کی څرګنده شوی اوداچی په راتلونکی وخت‌کی څوك دجمهوررئیس په‌توګه ټاکل کیږی په خلکوپوری اړه لری .

پوښتنه : په اساسی قانون‌کی دجمهـور رئیس دمرستیا لانو دټاکلو له‌پاره څینی‌مواد ذکرشوی دی آیا ښاغلـی جمهــور رئیس دمرستیال اویامرستیالانو دراودل په نظرکی لری ؟

ځواب: هویوجمهور رئیس یواځی نشـی کولای ټول کارونه سرته ورسوی .

پوښتنه : آیادجمهوری ریاست مرستیـال اویادمرستیالانو ټاکل په‌نژدی راتلونکی‌وخت کی په نظرکی دی ؟

ځواب: ئشی‌کیدی چی ددغی موضوع پـه باره‌کی دقیقاځه ووایو خوپه نژدی راتلونکی وخت‌کی دمرستیال اویا مرستیالانو دټاکلـو احتمال شته . ښاغلی ګیون رافیرتی دمرکی په پای‌کی دښاغلی جمهوررئیس په حضورد ښرفیابی له امله خوښی وکړه او وی ویل له دی امله خوښ‌یم چی ښاغلی جمهوررئیس زمامفصلوپوښتنوته په سړه سینه ځواب‌ووایه :وله ځوابونو څخه یی خوښ شوم .

دخپلواکی د٥٩ کالیزی په مناسبت
دښاغلی جمهور رئیس وینا

٦ر٣ر١٣٥٦

گرانو خویندو اووروڼو !

تاسو درندو وطنوالوته دزړه له کومې دگران وطن دخپلواکۍ دبرتہ اخیستلو دنهه پنځوسمې کالیزې مبارکی وایم او ددغې ستري تاریخي بختوری ورځې له امله دهغو جنگیانو او سربښندونکو میړونو پاك روح ته چې دگران هیواد دآزادۍ دبیرته اخیستلو په چوکري یې مبارزه کړېده او سریې ورکړېدی زیات درود اوتحیات لیږم .

ددغې ورځې منته اونمانځنه د افغانستان دقهرمان ولس دفداکاری اوسربښندنی خاطره چې تل په خپل ځلانده تاریخ کې دپردیو د تسلط په خلاف جنگیدلی راپه زړه کوي. البته هغه کسان چې دهیواد دآزادۍ دگټلو پهلاره کې په ډیرو سختو شیبوکې دخپلې خاورې او د وطن دناموس څخه یې ددفاع دپاره دزړورو وطن پالو میړونو په لاربښودنه هیـــڅ ډول فداکارې اوسربښندنه نده سپمولې زمونـــږ دارغونې خاورې په تاریخ کې لوړاو ځلانده مقام لری اودافغانستان حق پیژندونکی خلك تل دهغوی مجاهدو ته په درنده سترگـــه گوری .

دگران هیواد دخپلواکۍ دبیر ته اخیستو نهه پنځوسمه کالیزه په داسې حال کـــې نمانځو چې زمونږ دخلکودهوسایني اوسوکالی په لاره کې دملي ارمانونودترسره کیدودپاره دبنیادي تحولاتو په لاره کې مهم گـــامونـــه اخیستل شوی اواخیستل کیږی .

دجمهوری دولت اساسي قانون یوه بلـــه پاڼه ده چې دافغانستان دولس دویاړنه ډك تاریخ کې راوښتی ده اوزمونږ ټولنه دهیواد دخپلواکۍ اودتیرو لرغونو ویاړونو ساتنی‌او صیانت اودامید بخښونکی راتلونکی په لـــور دحرکت دپاره چې دهغی اساسي هدف زمونږ دخلکو اکثریت ته خدمت کول دي زیاتـــه مکلفه کوي .

پدې کې شك نشته چې داستعمار پـــه خلاف په بیلابیلو دوروکې دافغانستان دخلکو مجاهدې او دوخت دډیر ستر استعماری طاقت په خلاف ددوی د١٢٩٨ ش کال راپورته‌کیدل اودهیواد دخپلواکۍ گټل دآسیا په وچه کې دآزادۍ غوښتنې دنهضتونو سریزه شوه او دنړرو وچو په زیاترو هیوادو کې دآزادۍ غوښتنې دنهضتونو سبب شوه اوهغه یـــې زړور او پیاوړی کړل .

ددغې خاورې دمیړونوله مجاهـــدو او د خپلواکۍ دمعرکې دقهرمانانو له مبارزو څخه هغه‌څه چې ډیره زیاته لاربښوونه کوي اوبیابیا

ووده‌غه یادونه کړی دادی چی دافغانستان زړورولس دخپل تاریخ په ډیرو سختوشیبو کی دتیری کوونکو اودوخت دډیرو ستــرو استعماری قدرتونو په وړاندی در یـــدلــی مصیبتونه اوقربانی یی‌زغملی دی خو هیڅکله یی دافغان په توګه خپل ملی غرور اوکړه‌وړه اوآزادمنشی له‌لاسه ندی ورکړی اوانشاء الله چی وربه یی نکړی .

دهیواد دملی قهرمانانو دځلاندو کارنامـــو اومجاهدو یادونه ډیرپه ځای اوحتمی کار دی خوپه مونږده چی یوازی په تیرو ویاړونـــو اکتفا ونکړو بلکه دهیواد د اساسی قانـــون دارزښتونو په رڼاکی اودجمهوری نظام لـــه مترقی هدفونو سره سم دخپلواکی اودتیرو ویاړونو دساتنی په لاره کی په لازم زیـار سربیره، دافغانستان دنوی ټولنی په ودانولو اودهیواد په زیات پرمختګ اولوړتیا کـــی دښوخدمتونو مصدر وګرځو چی حقیقتا مونږ یوی مترقی هوسا او ډاډه راتلونکی تـــه ورسوی .

ګرانو وطنوالو!

مونږ اوس په داسی وخت کی ژوندکوو چی دهغی شرایط له تیروخت سره ډیـــر زیات توپیرلری پدی وخت کی چی ټـــول پرمختیایی هیوادونه له زیاتو ستونزو ســره مخامخ دی اوغواړی ډیر ژرهغه تشه چی‌لدغه پلـــو ه د دوی او پر مخ تللـــو هیوا دو تـــر منـــځ شتـــــه کمـه کړ ی ، مونږ هم نا چاره یو چی د ضرورت پـــه حکـــم له پخوانه زیات خپلودرندو ټولنیزو مسئولیتونو ته پام وساتو دتمدن له قافلی سره لایوګام شواو د هیواد دآبادی او دوخت او زما نی دغوښتنو سره سم دیوه ښه ژوندانه په‌لاره چټك روان شو، دغه‌کاربه هغه وخت ترسره شی‌چی د۱۳۵۲ کال دچنګابش د۲٦ انقـــلاب ټول هدفونه اواساسات په ډیرغور سره یوپه بل پسی دافغانستان د جمهـــوری دولـــت دارګانونو دملی انقلاب دګوند دغړیو اووطن پال ولس له خواتطبیق او دهغو ملاتړوشی .

داهغه یوازنی لاره‌ده چی ګولی‌شی زمونږ ملت دخپل مقصود سرمنزل ته ورسوی او باید دغه حقیقت سرسری اوبابیزه ونه بلل شی .

په‌پای‌کی یوځل بیاګرانو وطنوالوته ددغی بختوری ورځی مبارکی وایم او داعلیحضرت امان الله غازی اواعلیحضرت غازی محمد نادر شاه شهید اودوطن دخپواکی دبیرته اخیستو دمعرکی دنورو قهرمانانواوسر ښندونکو پاك روح ته درود استوم اوله لوی خدای څخـه دافغانستان دولس دنیکمرغی اوپر له پسی سرلوړی هیله کوم .

تل دی وی خپلواکی

تل دی وی جمهوریت

دسور د ورځې په مناسبت دښاغلي جمهور ئیس پیغام

ګرانو اودرندو میندو !

دموردډیرلوړاو غوره مقام په درناوی سره دوطن ټولومیندوته دمور دورځې مبارکی وایم. دموردمقام لمانځنه زمونږ یوغوره ملي دوددی چی داسلام دپاك دین په تعالیمو او زمونږ دخلکوپه خوزره کلن ځلانده فرهنګ باندی ولاړ دی .

افغانومیندودزمانی په اوږدوکی ددغي‌خاوری له طبیعت څخه په الهام دانساني، ټولنیزو، اوملي لوړوهیلوپه پیروی اودعصر دغوښتنو اودورځی دربنتیانو ایجاباتو له مخی دخپلی ډیری ستری وظیفی‌یعنی دوطن دزامنودروزنی په سرته رسولوکی دزړه له‌کومی او بریالی توګه خپل تاریخی اوارزښتناك رول پرمخ بیولی . سربیره پردی دکورنی دچارو پـــه سمبالتیا، دکورپه اقتصاد کی اودهیواد پـــه تولیدی چارو اوملي اقتصادکی په مستقیمی اوغیرمستقیمی ونډی اخیستوکی ددغی خاوری دمیندورول تل زیات دی .

دغه زمانه چی اوس مونږ پکی ژوندوکوو په بیلابیلوملي اوبین‌المللي سویو دډول ډول مجادلوزمانه‌ده پدغومجادلوکی بری دهغه چاپه برخه‌دی‌چی‌دشخصیت دنظرمزیاته‌وړتیااوپیاوړتیا ورپه برخه وی اووکولی شی په ځانګړو او ټولنیزوملي اوبین‌المللي سویوخپلی وظیفی په ښه توګه سرته ورسوی اودخپل ځان اوخپلی ټولنی اوخپل ملت دسرلوړی سبب شی .

له لوړی اوبی وزلي سره مجادله او دیوه آبرومنده ژوندانه دتامین دپاره زیارپه تیربیا په پرمختیایی هیوادوکی نن دولسونو یوستر شعار دی .

دغه رازپه ټولوبشری ټولنوکی د ښځـــو دحقوقوتامین ددغو مجادلویوه برخه بلله‌کیږی چی له نیکه مرغه افغانستان دیوه اسلامـی هیواد په توګه پدغه لاره‌کی ترټولودمخه دی.

پرهغواقداماتوچه پدغه‌برخه‌کی عملي شوی اوپه هغوپرله پسی مجاهدو سربیره چـــی دعمومی اقتصاددښه والي په لاره‌کی کیـږی دافغانستان دجمهوریت په اساسی قانون کی دبرابروحقوقو تامین اوپه هغه مدنی قانون‌کی

چې تیرکال نافذشو دښځو دحقوقو تضمین، هغه اساسي گامونه دي چې دښځینه برګنی دبشري کرامت دساتنې اوددغې خاوری دمېندو ددرناوي په لاره کې اخیستل شویدي کولی شي دغه قانوني تضمینات دهغووظیفوپه سرته رسولوکې چې ورپه غاړه دي دښځوپه برې اوروڼ کې ارزښتناکه اغیزه ولري .

دجمهوري نظام دارزښتونوپه رڼاکې چې زمونږدټولوخلکو دملي اوعمومي ګټومتضمن او دزماني د غوښتنو سره سم دي دافغانستان دنوي ټولنې په جوړولوکې دګرانومېندو او ښځوونډه اخیستل له دغووظیفو څخه یوه ده چې مېندې ترټولوزیات کولی شي ددغې وظیفې په سرته رسولوکې دخپل ځان او د خپلې ټولنې اوخلکودلوړتیا اوسرلوړې وسیله وګرځي اودخپل هیواداوخلکو پخواني ویاړونه لاپسې زیات کړي .

دټولودرندو مېندودوره په ورځ زیاتیدونکې نیکمرغې په هیله، دوطن پالو، وظیفه پیژندونکو اوفداکارومېندو دبرې دپاره چې خپل ژوند دخپلوزامنو دخدمت اودخپل وطن دسرلوړې اولوړتیادپاره وقفوي خپلې ډیرې ښې هیلې څرګندوم .

مسافرت ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم به سریلانکا

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم برای اشتراك در کنفرانس سران دول و حکومات کشور های غیر منسلك در کولمبو مرکز سریلانکا قبل از ظهر ۲٤ ـ اسد ۱۳۵۵ عازم آنکشور گردیدند •

زعیم ملی ما در حالیکه موتر حامل شان را یکدسته موتر سایکل سواران بدرقــه مینمود در حوالی ساعت هشت و نیم صبح وارد میدان هوایی گردیده و متعاقباً باښاغلی محمد نعیم ،دوکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت‌عظمی ،ښاغلی سید عبد الالــه معاون دوم ووزیر مالیه ، اعضای کابینه و کیمته مرکزی ، جنرال های اردوی جمهوری و رؤسای کور دیپلو ماتیك مقیم کابل که برای وداع در میدان هوایی بین المللی‌کابل حضور بهمرسانیده بودند ، خدا حافظی کردند •

سپس ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم در حالیکه موزیك سرود ملــی جمهـوری را مینواخت مراتب‌سلام و احترام گاردتشریفاتی را قبول و آنرا معاینه کردند •

رهبر انقلاب بعداً بداخل طیاره تشریـف برده وتانزدیك طیاره ښاغلـی محمدنعیـم، معاونین صدارت عظمی ، وزیر داخله ،لوی درستیز، رئیس عمومی هــوانــوردی ملکــی و توریزم ، روسای دفتر جمهوری و دفتــر وزیر امور خارجه وکابل ښاروال ، ښاغلی رئیس دولــت وصــدراعظــم را همــراهــی نمودند •

اعضای هیأت افغانی که بریاست ښاغلی محمـد داؤد رئیس دولــت وصــدراعظم در کنفرانس سران‌دول و حکومات کشور های غیر منسلك اشتراك نمودند عبارتند از:

رئیس دولت وصدراعظم بناغلی محمد داؤد هنگام عزیمت جانب کولمبو بـا دکتورحسن شرق معاول اول صدارت عظمی در میدان بین المللی کابل خدا حافظی می نمایند . ۲۴ر۵ر۱۳۵۵

بناغلی محمد خان جلالر وزیر تجارت ، بناغلی وحید عبد الله معین وزارت امور خارجه ، بناغلی عبد الرحمن پژواك سفیر کبیر جمهو ریت افغانستان در دهلی جدید بناغلی حمید الله طرزی معین وزارت تجارت بناغلی ولی الله سمیعی معین دوم وزارت معارف، بناغلی عبدالصمدغوث مدیر عمومی سیاسی ، دوکتور عبدالفریل رشید مدیر روابط اقتصادی ، بناغلی احمد ضیاءیوسف معاون شعبه کنفرانس های مدیریت ملل متحد بناغلی عبد الاحد ناصر ضیائی معاون دفتر مخصوص وزیر امور خارجه ، بناغلی محمد یحیی معاون مدیریت ملل متحد، بناغلی محمد انور نوروز معاون تشریفات و بناغلی همایون انور عضو ریاست تشریفات وزارت امور خارجه

همچنان دگرمن احمدشاه، جگرن عنایت الله و برید من عبد المجید یاوران بناغلی رئیس دولت و صدراعظم در این مسافرت باایشان همراه بودند .

همچنان یك هیات مطبو عاتی مشتمل بر خبر نگاران فوتوراپور تران و فلمبر داران وزارت اطلاعات و کلتور ،بناغلی رئیس دولت و صد راعظم را در مسافرت به کولمبو همراهی نمودند .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم باهمراهان شان درراه عزیمت جانب کولمبو، امروز حوالی ساعت ده ونیم صبح ۲۴ اسد بوقت افغانستان به دهلی جدید مواصلت کرده بعد از توقف یك ساعته در میدان هوایی آن شهر بمنظور شرکت در کنفرانس سران دول وحکومات کشور های غیرمنسلك در کولمبو مرکز جمهوریت سریلانکا عازم آنکشور گردید ند .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی مصاحبة در میدان هوایی دهلی جدید به خبرنگاران گفتند که یگانه موفقیت کنفرانس سران کشورهای غیر منسلك درکولمبو موجودیت

یك روحیة اتحاد و همبستگی بین این کشور ها خواهد بود و این کنفرانس وقتی موفق خواهد بود که این روحیة موجود باشد.

مؤسس جمهوریت در پاسخ سوالی راجع به توسعه عضویت در نهضت عدم انسلاك گفتند :

جمهوریت افغانستان طور واضح و کاملا روشن، پیوسته اساسات عدم‌انسلاك رامحترم شمرده و همواره از آن پیروی خواهد کرد، ماعلیه هر گونه تضعیف اصول عدم انسلاك میباشیم اگر مابه نحوی از انحا این اصول را تضعیف بخشیم و آنرا نادیده بگیریم فلسفهٔ اساسی عدم انسلاك نیز بذات خود ضعیف شده ما دارای عقیده عدم انسلاك، آنطوریکه هست نخواهیم بود .

بنا غلی رئیس دولت و صد راعظم افزودند: نهضت عدم انسلاك وقتی بهترین مفهوم را دارد که از اساسات آن پیروی و مطابق به آنها عمل شود و افغانستان همواره طور محکم بر اساسات این نهضت، استوار است .

بناغلی محمدداؤد درمورد روابط افغانستان و هند گفتند : افغانستان و هند همواره دوست صمیمی بودند ودوست باقی خواهند ماند .

موسس جمهو ریت ضمن پرسشی به‌سفر اخیر میرمن اندرا گاندی صد راعظم هند به افغانستان گفتند : سفر ایشان این اطمینان را تقویت نمود که روابط افغانستان و هند بر اساسات محکم دوستی استوار است.

بناغلی رئیس دولت و صد راعظم در پاسخ سوالی راجع به سفر به هند گفتند ایشان خود را درهندبیگانه احساس نه نموده و در موقع مناسب به هند سفرخواهند کرد .

عزیمت از هند جانب کولمبو :

طیاره حامل بناغلی رئیس دولت وصدراعظم ساعت سه ونیم بعد ازظهر ۲٤ ـ اسدبوقت افغا نستان به میدان هوایی کولمبو فـرود امد .

از رهبر انقلاب در نزدیك طیاره بناغلی ویلیم گوپالاوا رئیس جمهور سریلانکا وزرای معارف ، آبیاری ، مواصلات ،مخابرات رئیس تشر یفات و دیگر اعضای حکومتی آنکشور استقبال نمودند .

مؤسس جمهوریت مابعد ازمصافحه هیات معیتی شانرا به رئیس جمهور سریلانکا معرفی کردند .

متعاقباً بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صد راعظم باتفاق بناغلی گوپالا وارئیس جمهور سریلا نکا مراتب سلام گاردتشریفاتی را قبول و آنرا معاینه کردند درین وقت موزیك سرود ملی افغا نستان و سریلانکا را نواخت .

بناغلی محمد داؤد بعدازصرف قهوه با رئیس جمهورسریلانکاعازم اقامتگاه شان‌شدند.

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم هنگام ایراد بیانیهٔشان در کنفرانس سران دول وحکومات کشورهای غیرمنسلک منعقدهٔ کولمبو.

بناغلی محمد داؤد هنگام مواصلت به کولمبو به خبر نگاران گفتند: موجودیت همکاری در کنفرانس سران برای موفقیت آن لازمی میباشد.

همچنان بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم بتاریخ ۲۵ اسد در جلسه اول کنفرانس سران دول و حکومات کشور های غیرمنسلک بیانیه‌شانرا ایراد فرمودند:

بیانیه بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم در کنفرانس کولمبو

جناب رئیس!

خیلی مسرورم که درپنجمین کنفرانس کشورهای غیرمنسلک اشتراک میکنم. موجب مسرت مزید است که این کنفرانس بار نخست در آسیا ویکی از کشور های زیبای آن (سریلا نکا) انعقاد می یابد.

تجارب وسیع جلا لتمآب شما د رساحهٔ امور سیاسی و مناسبات بین المللی پراعتماد و اطمینان ما می افزاید که این کنفرانس باموفقیت انجام یافته از عهدهٔ مسؤلیت های بزرگ خود کامیاب بیرون آید.

با اظهار این اعتماد، تشکرات خودوهیئت خویشرا از حسن استقبال ومهمان نوازی جلالتمآبی و حکومت و مردم شما تقدیم‌نموده پیام و تمنیات نیک وصمیمی مردم افغانستان را به مردم سریلا نکا میرسانم.

جناب رئیس!

پیش از همه چیز میخواهم بگویم، که افغانستان صمیمانه آرزو دارد در پایان کار اجتماع کولمبو در تاریخ جهان، بنام اجتماع یك جهتی و وحدت و تساند ثبت گردد. ازینرو همکاری کامل هیأت افغانستان رابا وفد های کشور های این کنفرانس به همه سویه ها با روحیه ملهم از اساسات عدم

انسلاک که به آن همیشه و عمیقا وابسته بوده وخواهیم بود ابلاغ میدارم .

جناب رئیس :

در جریان جنگ عمومی اول علی الرغم فشارهای مختلف، افغانستان‌توانست بانیروی ارادهٔ مردم خود بیطرفی خویشرا حفظ نماید و این بیطرفی در جنگ عمومی دوم نیز محفوظ ماند . ازینرو عدم انسلاک در نزد مانه تنها یک سیاست قابل تغییر نبوده‌بلکه یک عقیدهٔ لایتغیر هم هست .

این بار اول است که من شخصا بعد از کنفرانس بلگراد در کنفرانس سران کشور های غیر منسلک اشتراک میکنم شمار روز افزون کشور های غیر منسلک و رول عمده ایکه از آن تاریخ باینسو برای حفظ صلح وامن جهانی بازی کرده اند برای من‌موجب رضای خاص است .

این اجتماع ما رابه یاد نخستین اجتماع سران کشور های غیر منسلک که پانزده‌سال قبل در بلگراد برگزار شده بود میاندازد. در آن اجتماع کشور های غیر منسلک این ضرورت را احساس نمودند که برای نجات بشریت از تباهی ، باید بین دو بلاک راه آشتی وسازش جستجو گردد این آرزو-مندی ها و این احساس ضرورت بود که ما‌را برای نخستین بار در بلگراد دور هم جمع نمود و ازآن وقت‌است که‌نه‌تنها نهضت عدم انسلاک بحیث یک گروپ عرض وجود نمود بلکه بصفت یک نیروی معنوی بمنظور حفظ صلح و سلم گیتی پدید آمد.

لهذا باید اصالت این جنبش حفظ شود و کشور های غیر منسلک باید جلو هرگونه حرکاتی را بگیرند که منجربه ضعف این نهضت گردد درجهان متغیر امروز نهضت عدم انسلاک میتواند و باید با شرایط جدید خودرا وفق دهد . اما نباید کشور های غیر منسلک اهداف ومعیار های این نهضت را فراموش گرداند - انعطاف پذیری و آزادی انفرادی کشور های عضو نباید بآن حدی جلو رود که مفهوم عدم انسلاک را بیک مفکوره بیشکل مبدل سازد ، چوکات معین معیار های عدم انسلاک سالها قبل دربلگراد پیریزی شده وهنوز این معیارها با وجود تغییراتیکه در چهرهٔ سیاسی جهان پدیدآمده تازه است و هنوز لازمی میباشد .

به کشور های غیر منسلک مربوط است‌که تاچه اندازه متوجه نگهداری این معیار ها میگردند .

جنبش عدم انسلاک نباید رسالت خود را انجام یافته تلقی کند، این رسالت هنوز در حال آغازمیباشد و تنها پیروی ازیک‌سیاست واقعی عدم انسلاک ، که بتواند نقش خودرا در تحقق حفظ صلح وامنیت جهان ایفا کند میتواند آنرا موفقانه به پایان رساند .

وقتی در بارهٔ پرنسیپهای اساسی عدم انسلاک وتمسک به‌آن فکر میکنیم تنها اتحاد نظر برگریتر پای عدم انسلاک نظامی برای دفاع ازانسلاک کفایت نمی‌کند در موافقه‌های کشور های غیر منسلک میان خود شان در نظرگرفتن منافع عمومی اهمیت دارد ونیز

اگر کشور های منکشف بایکی یا بعضی از کشور های‌غیر منسلك از راهی پیش‌بیایند که در مقابل عـدم انسلاك روحیه تبعیض داشته باشد تسلیم شدن گروهای منسلك به‌آن باید منافی پرنسیپ عدم انسلاك‌شناخته شود •

جناب رئیس :

این کنفرانس در تحت شرایط وحـالاتی منعقد گردیده که تغییرات مهمی در اوضاع جهان رو داده و جهان در آستانه تغییـرات بیشتری قرار دارد ، اما رول آینده ایکه‌می باید این کشور ها بازی کنند باید پیشتر ازهمه چیز تذکر داده شود ، در حالیکـــه استعمار کلاسیك هنوز بطور کامل فنانشده است ریشه استعمار نوین قویتر میگـــردد اراده استثمار بانواع بیشتر در همه قـاره هاییکه مستعمره بودند مسلط است — عـدم توازن اقتصادی و اجتماعی بر مردم و ملل بصورت روز افزون تحمیل میگردد اینهمـــه منافی صلح و امن جهانی است •

آزادیهای سیاسی که در آسیا، افریقـا، و امریکای لاتین بدست آمده است محکـوم بیعدالتی و عدم مساوات اقتصادی است‌جنگ با این بی عدالتی اکثرا به مراتب سخـت تر از جنگ در مقابل استعمار کلاسیـــــك است •

یگانه امیدیکه کم و بیش میتوان پرورد ایجاد روحیه و حدت همبستگی و همکـاری است اما موانعی که در راه ایجاد روحیـــه وحدت همبستگی و همکاری موجود اســـت سراسر جهان غیر منکشف را فرا گرفتـــه است بر اختلافات سیاسی که اکثرآن زاده استعمار قدیم‌است اختلافات ناشی از استعمار جدید درین قاره ها افزوده شده است •

همچنان کشور های‌جهان سوم به‌تسلیحات خویش ادامه میدهند • اما در اکثر احوال این امر از یکطرف دراثر فضای عدم اعتماد و ناشی از تشنجات ،رقابتها و منازعـات ایدیا لوژیکی بین آنها و از طرف دیگر در نتیجه مسابقه تسلیحاتی که بین قوای‌بزرگ بصورت لاینقطع دوام دارد برایشان تحمیل شده است •

جناب رئیس :

درین اواخر از دیتانت می شنویم‌ناگزیر میگویم‌خوب‌است‌امانمیتوان ازحقیقتی‌به تجاهل گذشت که دیتانت که محصـــول احتــرام اساس زیست باهمی باشد با دیتانت‌ناشی ازخوف فرق دارد • آنچه بیشتراهمیت دارد اینست که دیتانت باید جهان شمول باشد• آنچه مهمترین عامل صلح و امن جهانی‌شده می تواند زیست باهمی جهانی است که از روحیه همکاری صمیمی برای بهبود متوازن نفوس انسانی در همه نقـاط جهان به نفع صلح وامن دایمی دنیاسر چشمه گرفتـــه باشد •

بزرگترین خطر های که دنیا را تهدیـد میکند هنوز از میان نرفته ، وسعـی در راه رفع گردن آن هرروز بطی ترمی گردد،اوضاع شرقمیانه وپالیسی های نژاد پـرستـی در افریقا مثال بر جسته این حقیقت اســت،

سیاست توسعه جویانهٔ اسرائیل و دوام اشغال خاکهای عرب ونشناختن حقوق مشروع فلسطینی ها روش اپارتاید در افریقای جنوبی و حکومت جابرانه اقلیت در رودیشیا و غصب حقوق مردم نامیبیا نه تنها دوام کرده بلکه فعالیت خطرناکی برای ایجاد یك محور افریقای جنوبی و رودیشیا بااسرائیل جریان دارد. نزد افغانستان موضوع شرق میانه و اوضاع افریقا نه تنها معضله عرب و اسرائیل و مساله سیاه وسپید نیست بلکه وضع بسیار خطرناك برای صلح جهانی میباشد این کنفرانس در تحت شرایط و اوضاع کنونی جهان باید براین موضوعات بیشتر از پیش غور کند و یك سیاست مجموعی روشن را در زمینه تثبیت نماید .

جناب رئیس :

افغانستان بیشتر از همه چیز بحیث یك عقیده سیاسی آرزو مندحل قضایا و معضلات ازطریق مسالمت آمیز می باشد .

سیاست افغا نستان بر اساس روش عدم انسلاك بر پایه دوستی باهمه کشور های صلح دوست جهان استوار است حرکت عدم انسلاك در نزدما استعفی از مسایل جهانی نه بلکه یك سیاست فعال و مثبت است . این سیاست آشتی باتجاوز، الحاق و اشغال سر زمین ها، پامال نمودن حقوق و آزادی های بشری و مخالفت باحق تعیین سر نوشت و حاکمیت ملي رابه هیچصورت و در هیچ نقطهٔ دنیا قبول کرده نمیتواند، ساختن و گذشتن از اصول پسندیدهٔ دیپلو ماسي است ، اما در همه موارد قابل قبول نیست . چگونه میتوان باتجاوز والحاق خاك یك کشور نژاد پرستی ، صهیو نیت، فاشیزم و هر سیاست دیگری که مخالف حقوق انفرادی و مجموعی مردم و ملل باشد ساختن کرد .

درینجا میخواهم یکبا ردیگر پشتیبانی کامل افغانستان را از حرکت آزاد یخواهی مردم فلسطین، استرداد حقوق غصب شده ی این‌مردم و اعادهٔ حاکمیت‌عربی بربیت‌المقدس و ضرورت مطلق تخلیه کامل قوای اسرائیل از سر زمین های اشغال شده عربی اظهار نمایم .

همچنان پشتیبانی‌کامل خویشرا از استقلال نامیبیا ،امحای اپار تاید و حکومت اقلیت و غیر قانونی در رودیشیا ابراز میکنم .

متأسفانه هنوز موفق نشده ایم به‌کسانیکه شاید نه می خواهند بفهمند ، بفهمانیم که گروه‌کشورهای غیر منسلك یك گروه کشور های هم عقیده و همفکر است ، و به هیچ صورت باید یك بلاك تصور نشود و نیز اجازه داده نشود که بنوعی ازانواع شکل یك بلاك را بخود بگیرد لازم است درین کنفرانس نه تنها در ابلاغیه مشترك آن‌بلکه دریك ابلاغیه‌خاص اعلام‌گرددکه کشور های غیر منسلك خواهان دوستی با شرق و غرب اند .

جناب رئیس :

وسایل بسیار قوی تبلیغات ، اذهان‌عامه

را در بعضی‌قاره ها مغشوش ساخته وافکار عمومی آنجا را علیه کشور های غیر منسلك و بطور عمومی علیة جهان سوم بر انگیخته است ، باید افکار عامه را طوری بیدارکنیم که حکومت هارا مجبور سازد تاپالیسی های خودرا به نفع ممالك در حال انکشاف تغییر دهند و مردمان این قاره ها مصیبت هـــای عظیم سیاسی اقتصادی و اجتماعی آسیــا، افریقا و امریکای لاتین را درك نموده ،باآنها همدردی پیدا کنند .

باید بطور روشن‌توضیح‌گردد که ماآرزومند تصادم نیستیم و نباید بر ما تحمیل گردد. باید آگاه باشیم که در تهدید هاییکه به آن مواجه میشویم ،غرض تحریك کردن موجود است این تحریك را نباید اجازه داد ازجانب دیگرافغانستان سیاسی‌ساختن همه موضوعات را برای جهان سوم مفید ونافع نمی داند، این ملاحظه بیشتر متوجه ساحه اقتصــادی است ویه روابط ما بادنیای انکشاف یافتــه اشاره میکند .

تاسیس نظام نوین اقتصادی جهانی‌حتمی است ومشکـلات ما درین راه بایـد از راه مفاهمه حل گردد ، تانتیجه عملی داده‌بتواند.

پیش از آنکه این نظام به طور جهانی قایم گردد و دو دنیای دیگر با دنیای سوم به موافقه برسند و طوریکه منافع همگانــی دران مضمر باشد ، لازمی است که گــروه کشور های غیر منسلك آن را میان خــود بنیا نگذاری کنند و مدار همکاری دنیـــای سوم بسازند ، در حالیکه یکی از اهـــداف بزرگ ما اتکا بخود است رسیدن باین‌هدف به طور انفرادی کافی نبوده وباید بــه آن شکل عمومی تری داده شود .

ما بانظام جدید اقتصادی جهان بشرطـی موافقه نموده ایم ، که اساس آن حاکمیت با مساوات میان دول و ملل بدون در نظـر گرفتن فرق سیستم های اقتصادی واجتماعی شان بوده وبیعدالتی های مـوجـوده رامیان کشور های غیر منکشف و منکشف بردارد.

طوریکه گفته ایم راه عملی بر اوردن این مأمول اول یك جهتی و همکاری میان کشور های غیر منسلك و توسیع این همکاری به دنیای سوم وبعد ازآن مفاهمه با کشور های منکشف است .

درکنفرانس لیماگفته شد، که منظور عبـارت ازانکشاف سریع همکاری اقتصادی، مالــی ، علمی، تخنیکی وفرهنگی نزدیك بین کشـور های غیرمنسلك وکشور های درراه انکشاف ازطریق میکانیزم مشخص که به منظور قیام همکاری واقعی بین ایشان ایجاد گرددمیباشد. امامشکلات اقتصادی خاصه درساحهٔ تجارت در میان کشور های غیرمنسلك شاهد پیشرفت عملی درتطبیق این کلمات بسیار عـــا لـی نمی باشد، این کنفرانس وهرکنفرانس دیگر باید درقدم اول آجندای خود را ارزیابـی وتطبیق موافقات گذشته راجادهد .

درمفاهمه اقتصادی جهانی یگانه عامـــل مؤثر حرکت عدم انسلاك است زیــرا تنهـا کشور های غیرمنسلك می تواندباشرق وغرب هردوهمکاری نمایند وایشان رابرای تـأمیـن

منافع بشری دعوت کنند .

دوچیز بنابر اهمیتی که دارند باید مورد ملاحظهٔ جدی باشد اول اینکه پالیسی های خودرا از ساحهٔ احساسات به ساحهٔ حقیقت پسندی انتقال بدهیم ودوم آنکه آنچه محض مقاولات روی کاغذ باشد، نه درروابط بین خودماونه درروابط ماباکشور های دیگر جهان فایده عملی داشته می تواند، شاید عدم موفقیت کامل مادردههٔ انکشاف تاحد زیادی به عدم توجه یاتوجه کمتر باین دواصل‌مهم بوده باشد .

این کنفرانس نمی تواند این حقیقت رااز نظردور کند که فاصلهٔ که روز افزون است تنها میان کشور های رو به انکشاف و کشور های منکشف وجود ندارد . کشور های روبه انکشاف بادقت وجدیت در بارهٔ این فاصله میان خودشان فکر کنند، اگرما نتوانیم نظام جدیدی در میان خوداحداث کنیم‌که ازتوسیع فاصله بین خود ماجلوگیری کند، چگونه می توانیم فاصلهٔ مجموعی خودرا باکشورهای منکشف ازبین ببریم ویاآن را توقع داشته باشیم .

افغانستان نه تنها درساحهٔ بین المللی جلوگیری اززیاد شدن این فاصله را لازم میداند بلکه درساحه ملی وانفرادی هرکشور آنرادارای اهمیت پنداشته رکن عمدهٔ انکشاف ملی میداند، که آنهم به همکاری بین المللی منوط است .

کنفرانس باید به مطالعه وارزیابی روابط طویل المدت بین کشور های درراه انکشاف وکشور های انکشاف یافته اهمیت خاص قایل گردد، این دودسته کشور ها بایدیکجا نوعیت روابط مذکور راتعیین کرده در عملی ساختن آن بایکدیگر همکاری نمایند .

جناب رئیس !

آگاه هستیم که قوه هایی درجهان هستند که آرزوهای بخش بزرگ بشریت رابامنافع خویش موافق نمی دانند، ولهذا سعی میکنند دروحدت مار خنه کنند .

این خطریست‌که همه‌کشورهای غیرمنکشف به آن معروض می باشند، یگانه وسیله دفع خطری‌که ماراتهدید میکند این است‌که ارادهٔ سیاسی محکم داشته باشیم تا همبستگی خویش رامحافظت‌کنیم وباین ترتیب درمقابل یکی ازخطرناك ترین سلاح استعمار جدید مقا ومت نمائیم .

جناب رئیس !

درخاتمه می خواهم توجه‌کنفرانس را به یك موضوع که برای کشور های محاط بـه خشکه اهمیت حیاتی دارد جلب نمایم. این کشور هایابه حکم طبیعت ویا در نتیجهٔ استعمار ازفواید راه به ابحار آزاد محروم هستند. استعمارنه تنهادرزمان سلطه‌خودمانع انکشاف آنها گردیده است بلکه بعدازانحلال استعمار درموقعیتی گذاشته شده اند که مانع انکشاف آنها بوده واگربه آن توجه مبذول نگردد بحیث یك مانع باقی خواهد ماند، کشورهای محاط به خشکه‌گاهی معروض به فشار های اقتصادی می گردندکه حتی به محاصره اقتصادی نیزمی انجامد .

باید کشورهای غیرمنسلک بحری تعهد نمایند که ازموقف کشور های غیر منسلک دراین کنفرانس وکنفرانس بین المللی دیگر جانبداری کنند منتظر هستیم که این‌کنفرانس درین باره به جلسه آینده ملل متحد وهمه اجتماعات بین المللی رسما سفارش ها ی اکیدنموده برای تطبیق آن درآن اجتماعات باکشور های محاط به خشکه همکاری وسعی تمام مبذول دارند، نظام جدید جهانی رابدون توجه باین امرنمیتوان کامل خواند .

می‌خواهم بااستفاده ازموقع تشکرات خودو حکومت خودرابه جناب بومدین رئیس دولت الجزایر ورئیس‌کنفرانس چهارم سران کشور های غیرمنسلک به مناسبت مساعی شان‌که دردورهٔ سه سال ریاست خودبرای تقویت نهضت عدم انسلاک مبذول داشته اند، اظهار کنم .

موفقیت شمارا میخواهم

بازدید ها وملاقا ت هادرسیریلانکا

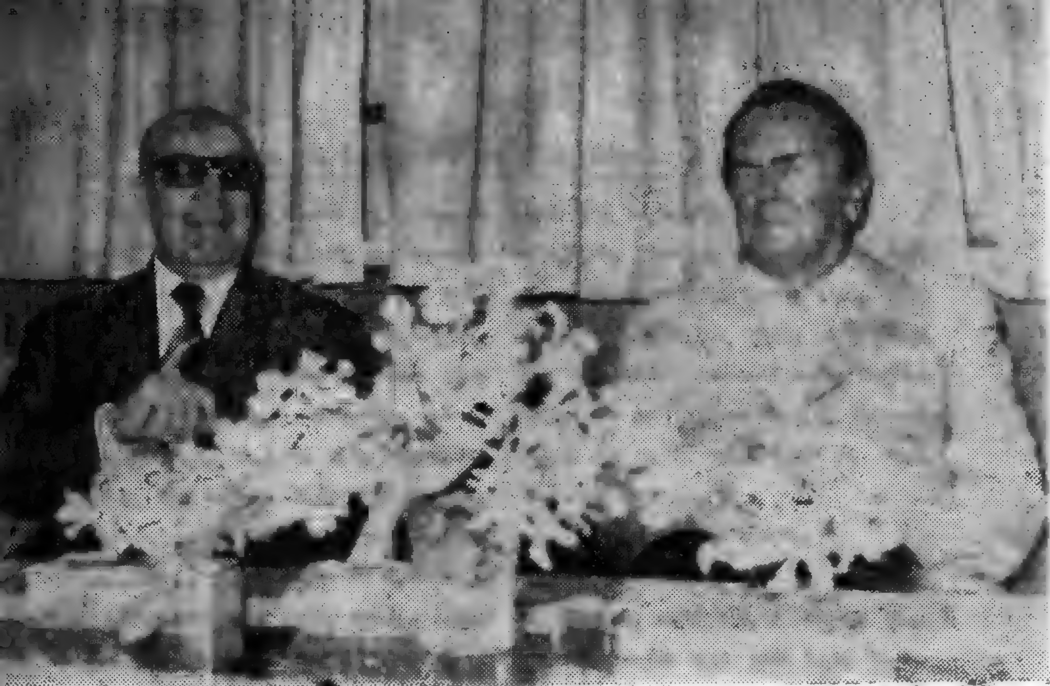
ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت‌وصدراعظم شب ۲۵ ـ اسد ۱۳۵۵ ښاغلی طه‌محی‌الدین معروف معاون رئیس جمهور عـراق را در اقا متگاه شان در هوتل انتر کانتی ننتال کولمبو پذیر فتند .

طی این ملاقات ښاغلی محمدداؤدبامعاون رئیس جمهور عراق در مورد مو ضو عاتیکه در کنفرانس سران دول و حکومات کشور های غیر منسلک مورد بحث قـرار گـرفت و همچنان مو ضوعات مورد علاقه دو کشور تبادل افکار کردند .

همچنان ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم در ضیافتی اشتراك نمودند که ازطرف حکومت سریلا نکا با فتخار رؤسای

ددولت‌رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد کله چه په‌کولمبوکښی دسریلانکا جمهوررئیس سره خبری کوی .

د دولت رئیس او صدراعظم ښاغلي محمدداؤد کله چه په کولمبو کښی د یوگوسلاویا له جمهور رئیس ښاغلي تیتو سره خبری کوی . ۲۷ر۵ر۵۵

دول وحکومات کشور های غیرمنسلک در پنجمین کنفرانس سران کشور های مذکور در کولمبو داده شده بود .

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ساعت یك ونیم بعد از ظهر ۲۶ ـ اسد ۱۳۵۵ بوقت محلی سریلانکا در ضیافتی اشتراك نمودند که ازطرف میرمن اندراگاندی صدراعظم هند بافتخار روسای دول یاحکومات کشورهای غیرمنسلك در هوتل (لانکااوبی ـ روی) کولمبو ترتیب داده بود .

همچنان ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم بامارشال تیتو رئیس جمهور یوگو سلاویا در کولمبو ملاقات نمودند .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم ضمن این ملاقات با مارشال تیتو روی مسایل مربوط به پنجمین کنفرانس سران دول ویا حکومات کشور های غیر منسلك بشمول موضوعات مورد علاقه دو کشور تبادل نظر کردند .

همچنان ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم شب ۲۷ ـ اسد ۱۳۵۵ باښاغلی ابو سادات محمد صایم رئیس جمهوربنگله دیش در هوتل انترکانتی ننتال آن شهر ملاقات نموده و در مورد مسایل مربوط به کنفرانس سران کشور های غیر منسلك و سایر موضوعات مورد علاقه مذاکره کردند.

همینطور ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم در ضیافتی اشتراك کردندکه از طرف مارشال تیتورئیس جمهور یوگوسلاویا به افتخاررؤسای دول ویاحکومات کشورهای غیرمنسلك در کنفرانس پنجم کشور های غیرمنسلك درکولمبو ترتیب داده شده بود .

د هیواد دولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد په کولمبو کښې دناپیلو هیوادونو دمشرانو به پنځمه جرګه کښې ۲۶ره ر۵۵

ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم صبح ۲۸ــ اسد ۱۳۵۵ با ښاغلی مختار الـداد رئیس جمهور موریتانیا ، در اقامتگاه شان د رهوټل سیلون انتر کانتی ننتال ملاقات وباوی درباره جنبه های مختلف کنفرانس سران کشور های غیر منسلک در کولمبو وسایر مسایل مورد علاقه مذاکره کردند .

ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم همچنان وزیر امورخارجه کویت را در هوتل اقامتگاه شان پذیرفته و باوی در مورد موضوعات جلسه سران کشور های غیر منسلک وسایر موضوعات موردعلاقه دو کشور مذاکره کردند.

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم شام ۲۸ــ اسد ۱۳۵۵ ښاغلی پاك لیونگ چل صدراعظم جمهوریت دیموکراتیک کوریا و رئیس هیات آن کشوردر کنفرانس سران کشور های غیر منسلک در کولمبو را پذیرفتند و باوی مذاکراتی انجامدادند.

در این ملاقات زعمای دو کشور برمسایل مربوط به نهضت عدم انسلاك و بعضی موضوعات مورد علاقه دیگر نیز بحث کردند .

همچنان ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم نماینده خاص اعلیحضرت ملك خالد پادشاه عربستان سعودی و رئیس هیات آنکشور در کنفرانس سران ویاحکومات کشور های غیر منسلک را در اقامتگاه شان در کولمبو پذیرفته و در مورد مسایل مربوط به کنفرانس و موضوعات مورد علاقه دو کشور مذاکره کردند .

مسافرت بناغلی رئیس دولت وصدراعظم به پاکستان

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت‌وصدراعظم بعد از اشتراك در کنفرانس سران دول‌ویا حکومات کشور های غیر منسلك منعقده‌کولمبو بتاریخ ۲۹ ــ اسد ۱۳۵۵ بنا بدعوت‌بناغلی فضل الهی چودری رئیس جمهور و بناغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان برای یك مسافرت رسمی از کولمبو عازم‌پاکستان گردیدند ۰

در میدان هوایی کولمبو بناغلی ویلیـــم گوپالا رئیس جمهور ، وزیر کشتـــی رانـــی و توریزم و عده دیگر از شخصیتهای دولتی سریلانکا و سفیر کبیر پاکستان درآنکشور با بناغلی رئیس دولت و صد راعظم وداع کردند ۰

قبل ازعزیمت بناغلی محمـد داؤد رئیس دولت و صد راعظم از کولمبو به پاکستان طی مصاحبه با نماینده روزنـامـه مساوات چاپ کراچی گفتند :

در پرتو مذاکرات کابل که اخیرا بیـــن ایشان و بناغلی بوتو صدراعظم پاکستـــان صورت گرفت امید واری برای بهبود روابط بین دوکشور ایجاد شده است ۰

مؤسس جمهوریت ما در جواب این سوال که هنگام سفرشان به پاکستان روی چـــه موضوعات با بناغلی بوتو بحث خواهندکرد، گفتند ، که موضوع بحث جستجوی راه حل شرا فتمندانه‌برای یگانه اختلاف سیاســـی مابا پاکستان است ۰

رهبر انقلاب در جواب سوالی راجع بـــه نتایج مذاکرات شان در پاکستان گفتند:قبل از وقت است تا در مورد،چیزی گفته شود معهذا چنانکه قبلا گفتم فضای بهتری برای بهبود روابط بوجود آمده است ۰

بنـــا غلـــی محمـــد داؤد رئیس دولـــت و صد راعظم عصر ۲۹ ــ اسد بعد از ختـــم کنفرانس سران کشور های غیر منسلـــك برای یك مسافرت رسمی وارد اسلام ابـــاد شده و از طرف زعمای پاکستان با گرمـــی استقبال شدند ۰

طیاره حامل مؤسس جمهوریت بناغلـــی محمد داؤد در حالیکه توسط یکدستـــهٔ از طیا رات جت پاکستانی بدرقه میشد ساعت پنج عصر بوقت‌محلی‌به میدان هوایی اسلام اباد مواصلت کرد ۰

هنگا میکه بناغلی رئیس دولت‌وصدراعظم از طیاره فرود آمدند بناغلی فضل الهـــی چودری‌رئیس جمهور، بناغلی ذوالفقارعلی‌بوتو صدراعظم، وزیردولت، رئیس لوی درستیز- های مشترك ، دو کتور محمد رحیم‌شیرزوی شار ژدافیر سفارت کبرای دولت جمهـــوری

س جمهوریت بناغلی محمد داؤدوبناغلی فضل الهی چودری رئیس جمهوروبناغلی بوتو صدراعظم پاکستان
بنگا میکه مراتب احترام تشریفاتی رادر میدان هوایی اسلام آبادقبول می نمایند .

افغانستان دراسلام آباد وبناغلی علی ارشد سفیر کبیرپاکستان مقیم کابل در نزدیک طیارهٔ از مؤسس جمهوریت و هیأت همرا هانش پذیرایی نمودند .

سپس بناغلی رئیس دولت و صدراعظم ذوات معیتی‌شان رابه رئیس جمهورپاکستان و بناغلی رئیس جمهور پاکستان همراهان خود رابه بناغلی رئیس دولت و صدراعظم معرفی نمودند .

درین وقت بیست ویك فیر توپ برسم احترام شلیك گردید .

بعداً ، زعمای هردو کشور پس ازآنکه موزیك سرودملی جمهوریت افغا نستان و سرود ملی پاکستان را نواخت مراتب سلام و احترام گارد تشریفاتی را قبول وآنرا معاینه کردند .

متعا قباً رهبر ملی ما بناغلی محمد داؤد باتفاق بناغلی فضل الهی چودری جانب صفوف مستقبلین رفته و درین موقع یکدسته ازاطفال به نمایندگی شهریان اسلام آباد به بناغلی رئیس دولت وصدراعظم دسته های گل اهدا کردند .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم باروسای مجلسین نمایندگان وسنا واعضای کابینه بامورین عالی رتبه عسکری و ملکی رؤسای کور دیپلو ماتیك مقیم اسلام آباد و اعضای سفارت کبرای دولت جمهوری افغا نستان در پاکستان مصافحه نمودند .

بعد از مراسم میدان هوایی بناغلی رئیس دولت و صدراعظم و بناغلی فضل الهی چودری به سواری موتر درحالیکه از طرف یکدستهٔ موتر سایکل سواران بدرقه میشدند رهسپار اقامتگاه شان گردیدند .

در مسیر راه هزا ران نفر از اهالی با

ابراز احساسات وکف زدنها از بناغلی رئیس دولت و صد راعظم با گرمی زاید الوصفی استقبال کردند .

میدان هوایی اسلام آباد با بیرق های ملی دو کشور و فوتو های رهبر انقلاب مزین گردیده و شعار های خوش آمدید وبنه راغلاست جلب نظرمینمود .

رهبر انقلاب بناغلی محمد داؤد و هیات همراهان شان شام ۲۹- اسد در ضیافتی شرکت نمودند که از طرف بناغلی ذوالفقار علی بوتو صد راعظم پاکستان به افتخار شان ترتیب شده بود .

درین مسافرت بناغلی وحید عبد الله معین وزارت امور خارجه ، بناغلی عبدالصمد غوث‌مدیر عمومی سیاسی وزارت خارجه و یکعدهٔ دیگر ازمامورین عالی رتبه آ ن وزارت با بناغلی رئیس دولت و صد راعظم همراه بودند .

همچنان یك هیات مطبوعاتی درمسافرت به پاکستان بناغلی رئیس دولت وصدراعظم را همراهی نمودند .

بناغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم وبناغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان ساعت ده و چهل و پنج دقیقه‌قبل از ظهر ۳۰-اسد ۱۳۵۵بوقت محلی مذاکرات شان را در عمارت صدارت آنکشور آغاز کردند .

همچنان بناغلی رئیس دولت و صدراعظم و همرا هانشان ازیك نمایش کلتوری نیز دیدن کردند .

این نمایش که تا ساعت ۱۲ شب دوام نمودشامل پارچه های‌مختلف موسیقی بود که توسط خوانند گان و نوازندگان مشهور پاکستان اجرا گردید .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت‌وصدراعظم ساعت ۸ر۱۵ دقیقه ۲۹ اسد ۱۳۵۵ بوقت محلی بابناغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم و ساعت ۸ر۳۰ دقیقه بـا بنا غلی فضل الهی چو دری رئیس جمهور پاکستان ملاقات تعارفی بعمل آوردند .

همچنان بناغلی رئیس دولت و صدراعظم و همرا هانشان در ضیافتی اشتراك نمودند کـه بافتخار شان ازطرف بـوتـو صدراعظم پاکستان در مهما نخانه دولتی ترتیب‌گردیده بود .

بناغلی‌رئیس دولت و صد راعظم ساعت ۹بوقت محلی در حالیکه بناغلی فضل الهی چودری و بناغلی ذوالفقارعلی بوتوبا ایشان همراه بودند وارد مهما نخانهٔ دولتی شدمواز طرف مد عوین استقبال گردیدند .

درین دعوت رؤسای مجلسین نمایند گان و سنا، وزرای کابینـه و وزرای دولـت شارژدافیر سفارت کبرای افغانستان مقیـم اسلام اباد مامورین عالی رتبه و یکعده دیگر از شخصیتهای دولتی ،سفیر کبیر پاکستان مقیم کابل و شیخ السفراء اشتراك نموده بودند .

دور اول مذاکرات بناغلی محمـد داؤد

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم هنگام صحبت با بناغلی بوتو در دعوتیکه به افتخار صدراعظم پاکستان ازطرف ایشان ترتیب یافته بود. ۱ر۶ر۵۵

رئیس دولت وصدراعظم بابناغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان بعد از ظهر ۳۰ اسد در عمارت صدارت پاکستان

طی این مذاکرات که دریک فضای دوستانه خاتمه یافت،

آغاز یافت و دونیم ساعت را در بر گرفت راجع به مسایل مورد علاقه بحث و مذاکره بعمل آمد.

در مذاکرات از طرف افغانستان بناغلی وحید عبدالله معین وزارت خارجه بناغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی آن وزارت دوکتور مجید رحیم شیرزوی شارژدفیر سفارت کبرای افغانستان در اسلام آباد، بناغلی محمد گل جهانگیری مدیر شعبه اول سیاسی و بناغلی عبدالاحد ناصر ضیائی معاون دفتر وزیر امور خارجه و از جانب پاکستان بناغلی عزیز احمدوزیر دولت برای امور خارجه و دفاع بناغلی آغا شاهی سکرتری دووزارت خارجه پاکستان بناغلی علی ارشد سفیر کبیر پاکستان در کابل بناغلی شهنواز ادشنل سکرتری در وزارت خارجه و بناغلی فاروق مدیر عمومی درآن وزارت نیز حصه داشتند.

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم با هیأت همراهان شان ساعت شش عصر ۳۰ اسد ۱۳۵۵ به وقت محلی در دعوتی اشتراک نمودند که از طرف بناغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان در سالون وزارت خارجه آن کشور ترتیب شده بود.

در این دعوت که تاساعت هشت دوام نمود بناغلی رئیس دولت و صدراعظم رؤسای کور دیپلوماتیک مقیم اسلام آباد را پذیرفته و با آنها مصافحه نمودند.

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم ساعت ۹ ۳۰ اسد ۱۳۵۵

به وقت محلی به افتخار بناغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان ضیافتی د ر هوتل انتر کانتی ننتال اسلام آباد ترتیب داده بودند •

درین ضیافت بناغلی فضل الهی چودری رئیس جمهور ، بناغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم ، اعضای کابینه فدرال وزرای دولت ،رؤ سای مجلسین ، سنا و نمایندگان مامورین عالیر تبه عسکری و ملکی ، بناغلی علی ارشد سفیر کبیر پاکستان مقیم کابل، دو کتور محمد رحیم شیر زوی شارژ دافیر افغا نستان در اسلام آباد ، رؤسای کور دیپلو ماتیک‌مقیم اسلام آباد و هیات‌همراهان بناغلی رئیس دولت و صد راعظم شرکت داشتند .

درین دعوت که تاحوالی ساعت یازده شب دوام کرد بیا ناتی نیز بین بناغلی رئیس دولت و صد راعظم و بناغلی صد راعظم پاکستان تعاطی گردید •

بیانیهٔ بناغلی محمد داودرئیس‌دولت وصدراعظم در ضیافتی که به افتخار بناغلی بوتو ترتیب‌یافته‌بود

جناب رئیس جمهور !

جناب صد راعظم !

جلالتمآبان ، میرمنها وبناغلو !

از اینکه امروز به اثر دعوت جناب صد راعظم پا کستان بناغلی بوتوبه‌پاکستان دوست وبرادر آمده ام تشکرات قلبی ام را ابراز میکنم ، مذاکرات ماباهمان روحیهٔ مذکرات کابل با همان حسن نیتی که خو شبختانه دربین ما بوجود آمده وانشاالله موجود است با همان اساس امروز مذاکرات خود را در پاکستان ادامه میدهیم •

امیدواریم که بالاخره حسن نیت‌طرفین روزی بتواند مشکل سیاسی مارا حل کند وروزی به حیث برادران بسیار نزدیک وصمیمی باهم زندگی کنیم .

برادران پا کستانی ! من بشما اطمینان داده میتوانم‌که امروز ماباکمال حسن نیت وصمیمیت دروطن شما آمده ایم آنچه مربوط بما باشد حتی المقدور کوشش خواهیم کرد که این مشکل بخود را رفع نمائیم . خداوندبه همه توفیق عنایت کند تادرین راه موفق شویم •

خواهش میکنم جام های خود رابه صحت جناب رئیس جمهوروصحت جناب صدراعظم وبه سلامتی وسعادت ملت برادر پاکستان بلند نمائید .

متن بیانیه‌بناغلی بوتو صدراعظم‌پاکستان

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم بناغلی فضل الهی چو دری رئیس جمهور! بناغلو رؤسای کوردیپلوماتیک ورفقا !

افتخار داریم که امشب بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم افغانستان را با هیات همراهان شان در اینجا بمنظور ادامه

مذاکراتی که دوماه قبل درکابل آغاز نموده بودیم می بینیم •

مذا کرات مذکور طوری که بناغلی رئیس دولت و صد راعظم فر مودند باحسن نیت کامل طرفین آغاز شد، ما خواهیم کـوشید تانه تنها این حسن نیت راحفظ کنیم بلکه آنرا انکشاف نیز دهیم تا دریک مرحله ویا مراحل دیگر درحل این مسایل خود ویـا مسالهٔ هرچه آنرا تعبیر مینمایید ، مـوفق گردیم •

اما درعین حال بناغلی رئیس دولت بـه شما اطمینان میدهم که روابط افغا نستـان و پاکستان درطول تاریخ چنین ماهیتی داشته است •

صرف نظر از اینکه تاچه حد دریک وقت معینه اختلافات متذکره متشنج بوده اسـت صرف نظر از ینکه اختلافات دریک مرحلـه حساس ممکن چقدر عمیق گردد •

صرف نظر از اینکه اختلافات تاچه اندازه آزردگی بین هم ایجاد کند وصرف نظـــر از اینکه تاچه حدما در برابر همدیگر خشن باشیم با تمام این امر می توان گفت کـه در بین افغا نستان و پاکستان دشمنی نبـوده است. کشور های مختلف روش های مختلف خود را اتخاذ می نمایند، کشور های همجوار هم روشهای مختلف راشیوه قرار میدهند، مگر کشور های همجوار باوجودیکه روش مختلف درپیش میگیرند بعضا در طول تاریخ آنها مقابل همدیگر قرار میگیرند ولی نمیتواننـد ازیکدیگر دوری گزینند ، حتی اگر آنهــا رو شهای مختلف رانیز پیروی کنند • ما باید باهم مواجه باشیم ماباید همدیگـــررا ملاقات نمائیم در حقیقت موقعیت جغرافیایی مارادر تماس روزمره قرار داده ست •

تمام این اجبارت مارابه یك کـوشش جدی دعوت میکند تاهردو طرف روابط رابین خود انکشاف دهیم •

میخواهم یکبار دیگر تکرار کنم لطفاصدق مارا قبول نمائید ولطفا در کوششی کـه می نمائیم عقیده داشته باشید تا یکجا باشمـا بیك راه حل برسیم، زیرا وقتیکه اختــلاف یااختلافات هرچه آنرا می نامید حـل شـد، آنگاه میدانیم که تعداد زیادی روزنـه هـادر بهبود مناسبات باز خواهد شد، که مـردم افغانستان و پاکستان هردو ازآن بهــــره خواهند برد •

ازمشاهدات محدودی که دراثر مسافــرت خویش بکابل ، مسافرت شما در پـاکستان بعمل آورده ام دریافتم که یك آرزو باحرارت نزد مردم هردو کشور برای نیل دریك حل و فصل موجود است وبالاتر از این رضائیت و اعتماد نخواهد بود که می بینیم همچویك عامل مهم و قاطع وجود دارد •

دراخیر بناغلی رئیس دولت ، پذیرایـی که از شما در پاکستان بعمل آوردیم قلبی و بدون انگیزه است این پذیرایی از احتـرام عالی است که برای کشورشما، مردم شماو برای شخص شماموجود است •

حال از رفقا خواهش میکنم تاجام هـای خود را برای صحت و خوشی پریز یدنـت داؤد، سعادت مردم افغانستان و دوستی بین دو کشور های ما بلند نمایند •

بازدید ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم ازلاهور

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم در حالیکه ښاغلی ذوالفقار علی بوتو صد راعظم پاکستان با ایشان همراه بود ساعت ۱۱ قبل ازظهر ۳۱ اسد بوقت محلی برای مشاهده آثار تاریخی لاهور توسط طیاره وارد آن شهر شدند .

ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم وهیأت همراهان شان هنگام مواصلت به میدان هوایی لاهور از طرف ښاغلی محمد عباس عباسی گورنر، ښاغلی نواب صادق حسین قریشی صدراعظم ایالتی ، وزرای ایالت پنجاب، مامورین عالیرتبه ایالتی و اهالی انجا با گرمی استقبال شدند .

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم پس از آنکه با مستقبلین مصافحه نمودند یك دسته از اطفال به نمایندگی ازشهریان لاهور دسته های گل به مؤسس جمهوریت تقدیم نموده و مورد نوازش ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم قرار گرفتند .

درین موقع اهالی لاهور با پاشیدن گل وشعار های خوش آمدید باهتزاز در آوردن بیر قهای جمهوریت افغا نستان ابراز احسا سات میکردند .

میدان هوایی لاهور با بیر قهای ملی افغا نستان و پاکستان و فوتو های بزرگ رهبر انقلاب ښاغلی محمد داؤد و همچنان رئیس جمهور و صدراعظم پاکستان مزین شده بود .

ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم بعداز مراسم میدن هوایی به سواری موتر در حالیکه یکدسته از موتر سایکل سواران موتر حامل شان را بدرقه می نمودند عازم مهمان خانه دولتی لاهور شدند .

درین سفر علاوه بر هیأت همراهان ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم ښاغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پا کستا ن ، ښاغلی عزیز احمد وزیر دولت برای امور خارجه ودفاع ، ښاغلی آغا شاهی سکرتر در وزارت خارجه ، ښاغلی شهنواز اڈشنل سکرتری در وزارت خارجه ، ښاغلی علی ارشد سفیر کبیر پاکستان مقیم کابل و دوکتور محمد رحیم شیرزوی شارژدافیر سفارت کبرای افغانستان در اسلام آباد با ښاغلی رئیس دولت و صد راعظم همراه بودند .

ښاغلی رئیس دولت و صد راعظم ساعت دوازده و پانزده دقیقه ظهر به وقت محلی از مسجد پاد شاهی و قلعه تاریخی لاهور دیدن نموده ودر کتب مخصو ص این بناها امضا کردند .

در ینموقع ښاغلی معراج خالد وزیر مهماندار در کابینه فدرال پاکستان ویکعده مامورین عالیرتبه دولتی آنکشور با ښاغلی رئیس دولت و صد راظم همراه بودند .

بازدید بناغلی رئیس دولت و صدراعظم

از باغ شالیمار لاهور

رهبر انقلاب بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم در حالیکه بناغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم پاکستان با ایشان همراه بود عصر روز ۳۱ ـ اسد از باغ تاریخی شالیمار دیدن کردند .

مؤسس جمهوریت درمدخل باغ ازطرف بناغلی نواب صادق حسین قریشی وزیر اعلای ایالت پنجاب و یکعده از مامورین عالی رتبهٔ انجا استقبال شدند .

هنگامیکه بناغلی رئیس دولت وصدراعظم به محل مخصوص قرار گرفتند شهریان لاهور باکف زدنهای ممتد ونعره های زنده بادمحمد داؤد و خوش آمدید از ایشان پذیرایی نموده و ابراز احساسات نمودند.

همچنان دسته های اطفال ورود بناغلی رئیس دولت و صدراعظم رادر باغ شالیمار با پاشیدن دسته های گل خیرمقدم گفتند .

باغ شالیمار که بناغلی رئیس دولت و صدراعظم از آن بازدید نمودند در حومهٔ شهر لاهور موقعیت داشته به مناسبت تشریف آوری مؤسس جمهوریت با بیرق های ملی هردو کشور مزین و چراغان شده بود .

همچنان بناغلی صادق حسین قریشی صد راعظم ایالتی پنجاب ضمن بیانیهٔ تشریف آوری بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم وهمراهان شان راخوش آمدید گفته اظهار داشت. شهریان لاهور از صمیم قلب ورود جلالتمآب شما رابابین شهرگرامی میدارند .

وی افزود جای افتخار است که جلالتماب شما به لاهور تشریف آورده و اکنون‌ازباغ شالیمار که قدامت تاریخی دارد دیدن می نمائید .

سپس بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صد رعظم خطاب به اجتماع غفیر مردم‌که برای استقبال از ایشان قبلا در مواضع مختلف این باغ گرد آمده بودند فرمودند.

خطابیه بناغلی محمد داود رئیس‌دولت و صدراعظم به شهریان‌لاهور

خواهران وبرادران پاکستانی اسلام‌علیکم!
پیش از همه چیز ازاینکه موقع یافته ام باشما ازنزدیك صحبت کنم مسرت صمیمانه و قلبی خود را اظهار میدارم زیرا این فرصتی‌است‌که میتوانم‌آرزومندی‌مردم‌افغانستان رابه مردم پاکستان که همیشه ایشانرابرادر دانسته و میدانند . برای سعادت هر فرد شما ترقی‌کشور شما و آرامش مادی‌ومعنوی شما اظهار نمایم .

آری ، مردم افغانستان و مردم پاکستان

باهم برادر هستند این برادری تنها برادری دنیایی ازنقطهٔ نظر قرابت وبرحسب ایجاب زندگانی عصر و زمان نیست بلکه پایهٔ آن بر معنویت و علاقهٔ به دوستی و برادری استوار است که ازدستور اخوت اسلامی وارشادات دین مبین اسلام سرچشمه میگیرد این حس برادری رانباید زاده احساسات تصور نمود بلکه باید آنرا میان مردم دو کشور مانند افغانستان و پاکستان چنان یك امر طبیعی دانست که هراحساس مخالف آنرا میتوان غیر طبیعی شمرد .

من درین موقع بطور خاص نمیخواهم باشما در بارهٔ روابط میان حکومت افغانستان و حکومت پاکستان صحبت کنم ، من نمیخواهم تذکر بدهم که روابط ما چگونه بوده ویادر حال موجوده به چه منوال است امامیخواهم در باره اینکه روابط ما باید چگونه باشد تذکر مختصر بدهم .

طوریکه گفتم مردم افغانستان شمارابرادر میدانند و یقین دارم که شمانیز ایشانرا برادر میدانید .

به نمایندگی از ایشان می توانم علاوه کنم که مردم افغانستان این حس برادری راقدر میکنند وبه آن احترام میگذارند .

تا جائیکه به حکومت افغانستان مربوط است وامروز من مسئول آن هستم به شما اطمینان میدهم که به پیروی از اساسات حقیقت پسندی که آن نیزاز ایجابات حیاتی سرچشمه نگرفته ، بلکه از ارشادات دین مقدس اسلام شمرده میشود بهتر ساختن روابط را وظیفه خود میدانم زیرا بهتر ساختن روابط وظیفه نخستین هر حکومت و اشخاص مسئول آن میباشد آرزومندی قلبی حکومت افغانستان وشخص من همین است که اختلاف سیاسی مارفع گردد و روابط ما برادرانه و دوستانه و بطور جاودان برپایه حسن نیت استوار گردیده واستوار بماند .

یکبار دیگر به حکم حقیقت پسندی میگویم که اختلاف در امور حیاتی و دنیوی طوریکه میان دو برادر عینی بسویه انفرادی ممکن است میان دوکشور نیز امکان دارد. ازظهور این گونه اختلاف نمیتوان جلوگیری کرد، زیرا ورای سعی بشری است. اماسعی برای رفع کردن آن فرض نخستین ووظیفه اولین همگان میباشد اینرا برای تان میگویم که طوریکه برای ماودنیا معلوم است متاسفانه میان حکومت افغانستان و حکومت پاکستان یك اختلاف سیاسی موجود است من عقیده دارم که ما میتوانستیم این اختلاف را رفع سازیم وحتی اکنون بعداز سپری شدن سالیان متمادی اگر خدا خواسته باشدوخود خواسته باشیم رفع آن ناممکن نیست اکنون حکومت افغانستان و حکومت پاکستان وسایل رفع این اختلاف رادر دست دارند .

خواهران وبرادران عزیز پاکستانی ! میدانم که میخواهید جواب حقیقی این سوال راکه آیا راه و وسیله رفع اختلاف چیست بدانید من امروز در مقابل مردم افغانستان

بحیث یك خد متگار مسؤل شان و هم بحیث یك برادر خیر خواه مردم پاکستان خود را موظف میدانم که به صراحت کامل و صـدق تمام به این سوال جواب بگویم . اجازه بدهید که پیش از دادن این جواب از جلالتمـاب صد راعظم پاکستان اظهار امتنان نمایم کـه این فرصت نیك را بمن بخشیده اند .

جواب این سوال آنست ، طوریکه گفتیم باداشتن وسایل برای رفع این اختلاف کـه حل نگردیدن آن نه برای افغانستان ونـه برای پاکستان کدام فایده ای دارد بلکـه برای هردو مملکت و حتی تمام منطقه ایکه درآن زندگی میکنیم مضر است مطالبـی را اظهار کنم .

اول : چشم حقیقت پسندی را بـــروی دنیا کشودن وبا مشاهده حقایق حال مردمان خودونفع وضرر شانرا تمیز نمودن .

دوم : حسن نیت، آنگونه حســن نیــت که مرام آن بطور حقیقی و هدف آن بطـور قطع مطابق باچنان تدبیر و عمل باشد که نه تنها اختلاف را از میان بردارد ، بلکه هماهنگی و رویه حقیقی برادر انه را بار اورد .

این تنها از ایجابات بهتر ساختن حالـت مردمان مانیست ، بلکه از مهمترین ضروریات ونیازمندی های ماست . آیا کسـی پیـدا خواهد شدکه اگردوست و خیر خواه ماباشد گفته بتواند که این چنین نیست ، آیاخداوند بـزرگ به انسان ایـن نعمـت را ارزانـی نفرموده است که تمیزخیر وشرکند، شـر را دفع کند و خیر را جلب نماید .

آیا حسن نیت وظیفـه انسانـــی و از ارشادات دینی مانیست . من باصدق تـمام بشما میگویم که این حسن نیت در نزدمـا موجود است و بازهم تکرار میکنم که یگانه منظور حسن نیت باید عمل باشـــد، نیت افغا نستان انست که روابط بسیار دوستانه و برادرانه با پاکستان داشته باشیم .

ما برای عملی کردن اینگونه حسن نیت و بر آوردن اینگونه آرزو مندی راهی دیگری بجز مفاهمه و مذاکره جدی و مستقیـــم از طریق مسالمت سراغ نداریم .

ما آرزو داریم که دست پاکستان راگرفته واین راه را باهم در روشنایـــی صمیمیت طی نمائیم ، من یقین و عقیده دارم که درین راه توفیق خداوندی باما همراه خواهد بود.

من بحیث شخص مسؤل افغانستـان در اولین موقع این دست را بدست گرفته و درین راه قدم خواهم بر داشت .

خواهران و برادران عزیز ! به همین اساس بود و قتیکه در نزدما محسوس گردید که حسن نیتی موجود است جلالتماب بوتـــو صد راعظم پاکستان را برای مذاکرات دوستانه دعوت نمودیم و با صمیمیت و جدیت کامل از ایشان استقبال کردیم و بعد از آن وقتیکه مرا دعوت فرمودند به اولین فرصت ایـــن دعوت دوستانه را پذیرفتم .

من عقیده دارم که در فضای حسن نیـت باهم صمیمانه دست داده و در راهیکه خیر

و سعادت ماست قدم برداریم .

من امیدوارم که این راه را، هرقدر سخت هم باشد میتوانیم به لطف خداوبه‌پای همت و شجاعت اخلاقی و دانش سیاسی ودر پرتو حقیقت پسندی طی نمائیم . همه مشکلات را نمیتوان دریك یاچند مذاکره حل نمود، اماهر مذاکره اگر باحسن نیت و جدیت باشد میتوان توقع داشت که مارایك قدم بهدف ما نزدیکتر بسازد . من به شما اطمینان میدهم که این موقع را از لحاظ خاطره مهمان نوازی کریمانه شما و بیشتر از لحاظ آنچه به صمیمیت کامل بشماگفته‌ام هرگز فراموش نخواهم کرد .

خواهران وبرادران عزیز !

تشکرات صمیمی مرابه مناسبت این موقع قبول فرمائید .

به امید دوستی ملت های افغانستان و صد راعظم بوتو نیز امتنان من و رفقای مرا از مهمان نوازی ای که ازایشان دیده ایم قبول نمایند .

میخواهم با استفاده از فرصت مراتب تاثرات عمیق خود رایك بار دیگر نسبت به وقایع اخیر سیلاب ها و تلفات ناشی‌از آن اظهار نمایم .

به امید دوستی ملت های افغانستان و پاکستان .

دعوت ازطرف گورنر پنجاب به‌افتخار ښاغلی محمد داود رئیس دولت وصدراعظم

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم وهمراها نشان ساعت ۸ و ۱۵ دقیقه ۳۱ اسد ۱۳۵۵ بوقت محلی در دعوتی اشتراك کردند که از طرف ښاغلی محمد عباس عباسی گورنرپنجاب به افتخار شان درگورنر هوسی ترتیب شده بود .

در این دعوت ښاغلی ذولفقار علی بوتو صد راعظم پاکستان ښاغلی صادق حسین قریشی صدراعظم ایالتی عدهٔ ازوزرای‌کابینه فدرال و کابینه ایالتی ښاغلی عزیز احمد وزیر دولت در امور خارجه ودفاع شرکت داشتند .

طی این ضیافت که تا حوالی ساعت ۱۲ دوام کرد ښاغلی‌گورنر پنجاب‌گفت :مسرورم ازاینکه ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم افغا نستان موقع یافتند تا ازشهر تاریخی لاهور دیدن نمایند .

وی از مدعوین خواست تا جامهای خود رابه صحت و سلامتی ښاغلی رئیس دولت و صد راعظم افغا نستان ، سعادت ملت افغان و دوستی بین افغا نستان و پاکستان بردارند .

متعاقباً ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم فرمودند : مسرورم از اینکه موقع میسرشد تا خود را در لاهور بین دوستان پاکستانی می یابم .

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صد راعظم گفتند : یك بار دیگر از مهمان نوازی گرمیکه ازمن و همراهانم در لاهور بعمل آمد تشکر مینمایم ․

ښاغلی رئیس دولت او صد راعظم از مدعوین خواهش نمودندتا جامهای خود رابه صحت ښاغلی صد راعظم و گورنر پنجاب و سعادت ملت پاکستان بلند نمایند ․

ښاغلی رئیس دولت و صد راعظم در حالیکه ښاغلی بوتو صد راعظم پاکستان باایشان همراه بودازیك نمایش‌کلتوری دیدن کردند ․

مذاکرات بین‌هیأت های‌افغانستان وپاکستان

مذاکرات بین هیات های افغانستان و پاکستان بتاریخ ۳۱ ـ اسد ۱۳۵۵ درعمارت گورنر هاوس لاهور صورت گرفت ․

ریاست هیأت افغانی را درین مذاکرات ښاغلی و حید عبدالله معین وزارت امور خارجه و ریاست هیأت پاکستان را ښاغلی عزیز احمد وزیر دولت برای امور خارجه و دفاع آنکشور بعهده داشتند ․

همچنان درین مذاکرات ا زطرف افغانستان ښاغلی عبد الصمد غوث مدیر عمومی‌سیاسی وزارت امورخارجه ، دوکتور محمد رحیم شیرزوی شارژدافیر سفارت کبرای افغانی در اسلام آباد ، ښاغلی محمدگل جهانگیری مدیر شعبه اول سیاسی ، ښاغلی عبد الاحد ناصر ضیائی معاون دفتر وزیر امور خارجه و از جانب پاکستان ښاغلی اغا شاهی‌سکرتر در وزارت خارجه ، ښاغلی شهنواز ادشنل سکر تری در وزارت خارجه ، ښاغلی علی ارشد سفیر کبیر پاکستان در کابل ،ښاغلی فاروق مدیر عمومی در وزارت خارجه‌وښاغلی کرامت الله غوری مدیر شعبه افغانستان‌دران وزارت اشتراك داشتند ․

بازدید ښاغلی محمد داود رئیس‌دولت وصدراعظم ازمری

مؤسس جمهوریت و همرا هانشان صبح اول سنبله ۱۳۵۵ بعد از اقامت یك روزه در لاهور ازانجا عازم مری گردید ند ․

در میدان هوایی لاهور در حالیکه ښاغلی بوتو صد راعظم پاکستان حاضر بود ښاغلی محمد عباس عباسی والی ، ښاغلی صادق حسین قریشی صد راعظم ایالتی پنجاب وزرا و مامورین عالیرتبه ایالتی برای وداع با ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم حاضر شده بودند ․

قبل از عزیمت ښاغلی محمد داؤدرئیس دولت وصدراعظم جانب مری البسوم عکس های رنگه مناظر مسافرت شان در لاهور توسط صد راعظم ایالت پنجاب به رهبر

انقلاب تقدیم شد. درمسافرت بناغلی رئیس دولت و صد راعظم به مری علاوه ازصدراعظم پاکستان بناغلی عزیز احمد وزیر دولت برای امور خارجه و دفاع بناغلی علی ارشد سفیر کبیر پاکستان در کابل دوکتور محمد رحیم شیر زوی شارژ دافیر سفارت کبرای افغانستان دراسلام آباد نیز با مؤسس جمهوریت همراه بودند .

بنا غلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم و هیأت همراهانشان در حالیکه بناغلی ذولفقار علی بوتو صد راعظم پاکستان با ایشان همراه بود واردناحیه مری گردیدند.

از بناغلی رئیس دولت و صد راعظم هنگام مواصلت دران ناحیه از ایشان استقبال گرم بعمل آمد .

شاگردان مکاتب در حالیکه بیرق های ملی افغانستان و پاکستان را باخود داشتند و همچنان جمعیت غفیری از اهالی در جاده های خط السیر موتر حامل بناغلی رئیس دولت و صد راعظم صف بسته و ابراز احساسات می کردند .

همچنان شعار های خوش آمدید بمناسبت تشریف اوری بناغلی رئیس دولت و صد راعظم در هرقسمت جلب نظر میکرد.

مذاکرات بین هیأت های افغانستان و پاکستان درمهمانخانه مری

مذاکرات بین هیات های افغانستان و پاکستان بعد از ظهر اول سنبله ۱۳۵۵ در مهمانخانه دولتی در مری صورت گرفت .

مذاکرات که دریك فضای دوستانه دو ونیم ساعت را در بر گرفت ریاست هیأت افغانی را بناغلی وحیدعبد الله معین وزارت امور خارجه و ریاست هیات پاکستانی را بناغلی عزیز احمد وزیر دولت برای امور خارجه و دفاع پاکستان بعهده داشتند.

از جانب افغانستان بناغلی عبد الصمد غوث مدیر عمومی سیاسی ، بناغلی محمدگل جهانگیری مدیر شعبه اول سیاسی وزارت امور خارجه ،دوکتور محمد رحیم شیرزوی شارژ دافیر سفارت کبرای افغانی در اسلام آباد و بناغلی عبد الاحد ناصر ضیائی معاون دفتر وزیر امور خارجه و از طرف پاکستان بناغلی آغاشاهی سکرتردروزارت خارجه، بناغلی شهنواز اضشنل سکرتری در وزارت خارجه، بناغلی فاروق مدیر عمومی در وزارت خارجه وبناغلی علی ارشد سفیرکبیر پاکستان در کابل درین مذاکرات حصه داشتند.

ضیافت به افتخار بناغلی رئیس دولت و صدراعظم از طرف بناغلی بوتو در مهمانخانهٔ دولتی مری

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم ساعت هشت و نیم شام بوقت محلی درضیافتی اشتراک کردندکه از طرف بناغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان بافتخار شان در مهمانخانه دولتی مری ترتیب شده بود •

درین دعوت بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه ، بناغلی عبد الصمدغوث مدیرعمومی سیاسی آن وزارت ، دوکتور محمد رحیم شیرزوی شارژ دافیر سفارت کبرای افغانی در اسلام آباد، و سایراعضای هیأت‌معیتی مؤسس جمهوریت و همچنان بناغلی معراج خالد وزیر مهما ندار، بناغلی عزیز احمد وزیر دولت برای امور خارجه و دفاع ، بناغلی اغا شاهی سکرتری دروزارت خارجه پاکستان و بناغلی علی ارشد سفیر کبیر پاکستان در کابل اشتراك داشتند•

بناغلی رئیس دولت و صد راعظم در ختم ضیافت از یک نمایش کلتوری که در مهما نخانه دولتی مری اجراشد نیزدیدن نمودند •

همچنان رهبر انقلاب بناغلی محمد داؤد عصر اول سنبله مناظر نزدیك به اقامتگاه شانرا واقع در دامنهٔ یك تپه مشاهده‌کردند•

مؤسس جمهوریت مسافهٔ تقریباً دو ونیم‌کیلومتر راپیاده از اقامتگاهومراجعت طی نموده و در هر قسمت باستقبال گرم اهالی انجا اعم از مرد و زن و اطفال مواجه گردیده با آنها مصافحه و احوالپرسی‌کردند•

بناغلی رئیس دولت و صد راعظم اطفال راکه احساسات شانرا نسبت به تشریف فرمایی بناغلی رئیس دولت و صد راعظم‌به مری تبارز میدادند مورد الطاف ونوازش شان قرار دادند •

همچنان درهر قسمت اهالی اعم ازژن ومرد و اطفال بابناغلی رئیس دولت و صدراعظم عکس های یادگاری نیز می گرفتند .

گوشه ای ازمذاکرات هیات های افغانستان وپاکستان درمری - ۳ر۶ر۱۳۵۶

مذاکره بین هیأت‌های افغانستان وپاکستان درمری.

بین هیات های افغانستان و پاکستان بتاریخ دوم سنبله مذاکراتی در مری صورت گرفت .

ریاست هیأت افغانی را درین مذاکرات که دریک فضای دوستانه انجام یافت و دونیم ساعت طول دربر گرفت، بناغلی وحید عبد الله معین وزارت خارجه و ریاست هیأت پاکستانی را بناغلی عزیز احمد وزیردولت برای امور خارجه و دفاع بعهده داشتند.

بناغلی عبد الصمد غوث مدیر عمومی سیاسی ، بناغلی محمد گل جهانگیری مدیر شعبه اول سیاسی وزارت امور خارجه ، دوکتور محمد رحیم شیرزوی شارژ دافیر سفارت کبرای افغانی در اسلام آباد وبناغلی عبد الاحد ناصر ضیائی معاون دفترمخصوص وزیر خارجه از جانب افغانستان و بناغلي اغا شاهی سکرتر در وزارت خارجه بناغلی شهنواز ادشنل سکر تری بناغلی فاروق مدیر عمومی در وزارت خارجه پاکستان و بناغلی علی ارشد سفیر کبیر پاکستان در کابل از جانب پاکستان در ین مذاکرات شرکت داشتند .

همچنان بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم و هیأت همراهان شان درحالیکه بناغلی ذولفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان با ایشان همراه بود ساعت چهار ونیم بعد ازظهر بوقت محلی توسط هلیکوپتر از مری به میدان هوایی اسلام آباد مواصلت نموده و در انجا از طرف بناغلی فضل الهی چودری رئیس جمهور پاکستان استقبال گردیدند.

متعاقباً رهبر انقلاب در حالیکه بناغلی فضل الهی چودری رئیس جمهور و بناغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم پاکستان با ایشان همراه بودند جانب گارد تشر یفاتی

رفته و پس از آنکه موزیك سرود ملـــی افغا نستان و سرود ملی پاکستان رانواخت مراتب سلام و احترام گارد تشر یفاتی را قبول و آنرا معاینه کردند ·

درین موقع بیست ویك فیر توپ برسم احترام شلیك شد ·

هنگامیکه مؤسس جمهوریت جانب طیاره حامل تشریف می بردند یکعده از اطفـال دسته های گل رابه بناغلی رئیس دولت و صد راعظم تقدیم کردند ·

در میدان هوایی اسلام آباد که با بیرق های افغا نستان و پاکستان مزین بود،برای و داع با بناغلی رئیس دولت و صدراعظم روسای مجلسین نمایندگان و سنا بناغلی معراج خالدوزیر مهماندار، بناغلی عزیزاحمد وزیر دولت برای امور خارجه و دفاع،بناغلی اغا شاهی سکرتر در وزارت امور خارجـــه اعضای کابینه ، اعضای پارلمان ، رؤسای کور-دیپلو ماتیك مقیم اسلام آباد، بناغلی علی ارشد سفیر کبیر پاکستان در کابل دوکتور محمد رحیم شیرزوی شارژ دافیر سفـارت کبرای افغانی در اسلام اباد و [illegible] از مردم حاضر بودند ·

مؤسس جمهوریت [illegible] ذوالنیکه در میدان هوایی حاضر [illegible] حافظی نموده و بعدا جانب [illegible] بردند ·

بناغلی فضل الهی چوهدری [illegible] ذوالفقار علی بوتو [illegible] صد راعظم را تا نزدیك طیاره [illegible] وبا ایشان خدا حافظی کردند ·

درین موقع البوم مناظر مسافرت بناغلی رئیس دولت و صد راعظم توسط بناغلـــی ذولفقار علی بوتو صد راعظم پاکستان بـه ایشان تقدیم گردید ·

طیاره حامل بناغلی رئیـس دولـــت و صد راعظم و همرا هان شان در حوالی ساعت پنج بوقت محلی از میدان هوایی اســـلام آباد در حالیکه یکدسته از طیارات جـت پا کستانی آنرا بدرقه می نمود ،جانب وطن پرواز کرد و بعد ازسی وپنج دقیقه به میدان هوایی بین المللی کابل فرود امد ·

مؤسس جمهوریت پس از مسافرت رسمی به پا کستان واشتـراك در کنفرانس کو لمبو بوطن مراجعت کردند.

مؤسس جمهوریت بناغلی محمد داؤدبعد از انجام مسافرت رسمی به پاکستان واشتراك در کنفرانس سران دول ویا حکومات کشور های غیرمنسلك منعقده کولمبو مرکزسیریلانکا بتاریخ دوم سنبله بوطن مراجعت کردند.

طیاره حامل بناغلی رئیس دولت وصدراعظم و هیأت معیتی شان در حوالی ساعت ۳۰ر۵ عصر دوم سنبله ۱۳۵۵ به میدان هوایـــی بین المللی کابل فرود آمد.

در نزدیك طیاره بناغلی محمد نعیم، دوکتور

مؤسس جمهوریت هنگام مواصلت از کولمبو و پاکستان بمیدان هوایی بین المللی کابل از طرف بناغلی محمد نعیم و معاونین صدارت عظمی استقبال شدند ۲۳ر۲ر۱۳۵۵

محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی بناغلی سید عبد الاله معاون دوم صدارت و وزیر مالیه، بناغلی عبد القدیر وزیر داخله، اوی درستیز دگر جنرال غلام حیدر رسولی، بناغلی محمد اکبر رئیس دفتر جمهوری، بناغلی سلطان محمود غازی رئیس عمومی هوایی ملکی و توریزم، رئیس دفتر وزیر امور خارجه و رئیس تشریفات وزارت امور خارجه و کابل ښاروال و شارژ دافیر سفارت کبرای پاکستان در کابل رهبر انقلاب را خیر مقدم گفتند.

متعاقباً بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم پس از آنکه موزیک سرود ملی جمهوری را نواخت مراتب سلام و احترام گارد تشر یفاتی را قبول و آنرا معاینه کردند.

سپس بناغلی رئیس دولت و صدراعظم باسایر اعضای کابینه، اعضای کمیته مرکزی، جنرال های اردوی جمهوری، مامورین عالیرتبه ملکی و رؤسای کور دیپلوماتیک که برای استقبال از رهبر ملی ما در میدان هوایی بین المللی کابل حاضر شده بودند مصافحه و احوال پرسی کردند.

مخابره تیلگرام عنوانی زعمای پاکستان

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم هنگام مراجعت بوطن طی تیلگرام هائیکه از طیاره حامل شان عنوانی بناغلی فضل الهی چودری رئیس جمهور و بناغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان به اسلام آباد مخابره گردید از پذیرایی های گرم و مهمان نوازی های صمیمانه که هنگام بازدید شان از پاکستان از ایشان و همراهان شان بعمل آمده تشکرات و امتنان قلبی خویشرا به زعمای حکومت و مردم پاکستان اظهار فرموده اند.

اعلامیه مشترک افغانستان و پاکستان

این علامیه در ختم مسافرت رسمي بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صد راعظم به پاکستان به تاریخ ۲ سنبله ۱۳۵۵ درکابل و اسلام آباد نشر شده است .

بنا بد عوت بناغلی فضل الهی چودری رئیس جمهور و بناغلی ذولفقار علی بوتو صد راعظم پاکستان بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صد راعظم جمهوریت افغانستان از تاریخ ۲۹- اسد تا دوم سنبله ۱۳۵۵ از پاکستان بازدید چار روزه رسمی بعمل آوردند .

ایشان به هر جائیکه تشریف بردند از طرف مردم پاکستان مورد پذیرایی بسیار گرم قرار گرفتند .

مذاکرات بین دو زعیم و هیات های شان در اسلام آباد ، لاهور و مری دریک فضای صراحت و تفاهم صورت گرفت مذاکرات قسمتی از گفتگو های دوا مداری راتشکیل میداد که قبلا درکابل آغاز شده ودو زعیم درنظر دارند توسط آن راه حل شرافتمندانه برای اختلاف سیاسی و سایر اختلافات خویش بیابند .

طی این مذاکرات هیأت های افغانی بناغلی وحید عبدالله معین سیاسی، بناغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی وزارت امورخارجه افغانستان ، دو کتور محمد رحیم شیر زوی شارژ دافیرافغا نستان در اسلام آباد، بناغلی محمد گل جها نگیری مدیر شعبه اول سیاسی و بناغلی عبد الاحد ناصر ضیائی معاون دفتر وزیر امور خارجه افغانستان و هیات پاکستان

شامل بناغلی عزیزاحمد وزیر دولت برای امور دفاع خارجه ، بناغلی آغا شاهی سکرتری در وزارت امور خارجه ، بناغلی شهنواز ادشنل سکرتری در وزارت امور خارجه پاکستان ، بناغلی علی ارشد سفیر کبیر پاکستان در افغانستان و بناغلی فاروق مدیر عمومی دروزارت امورخارجه پاکستان بود .

هردو طرف برروابط دوجانبه خودمباحثات صمیمانه بعمل آوردند .

ایشان اعلامیة مشترك خود راكه درختم مسافرت بناغلی ذولفقار علی بوتوصدراعظم پاکستان به تاریخ ۲۱ جوزای ۱۳۵۵ درکابل صادر شده بود، یکبار دیگر تائید نموده و فیصله کردند تا مباحثات خود را مطابق به روحیة کابل به منظور رسیدن بیك حل و فصل نهایی ادامه بدهند .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صد راعظم افغانستان ، ازبناغلی فضل الهی چودری رئیس جمهور وبناغلی ذوالفقار علی بوتو صد راعظم پاکستان دعوت دو ستانه بعمل آوردند تادرآینده نزدیك از افغانستان بازدید رسمي نمایند این دعوتها با مسرت پذیرفته شد .

مزارشریف ته دښاغلی جمهور رئیس مسافرت

دکب ۲۹ـ۱۳۵۵

جمهور رئیس ښاغلی محمدداؤد د حضرت علی کرم الله وجهه دروضی دزیـارت او د شاه ولایت مآب دروضی دمبارکی جنـډی د پورته کولوپه لرغونو مراسمو کـی دبرخـی اخیستوپه مقصد د۱۳۵۵ کال دکب په ۲۹ نیټه مازدیګر دباخترپه الوتکه کښی دبلـخ ولایت مرکز، مزارشریف ته ورسید .

دمزارشریف په هوایی ډګرکی والی ښاغلی محمدعالم نوابی، د بلـخ ولایت عسکـری قوماندان بریدجنرال فرح الـدیـن ، ددایرو رئیسانو ، سپینه ږیرو او مامورینو او د هغه ولایت مخورو دانقلاب دمشر هرکلی وکړ .

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد هغه وخت چه له الوتکی څخه راکوزشویوی ولی‌ماشومانو دمزارشریف دښاریانو په نمایندګی دانقـلاب مشرته دګلوګیډی وړاندی کړی .

بیاوروسته دجمهوریت مؤسس په داسـی حال‌کی چی دبلخ والی اوهغه ولایت عسکری قوماندان ورسره ملګری وودتشریفاتی قطعی سلام قبول اوهغه یی معاینه کړه.

دجمهور رئیس ښاغلی محمدداؤد دسپرلی دموټروتیریدوپه وخت کی په داسی حال‌کی چی دیوی ډلی موټرسایکل سپرو له خوابدرګه کیده زموږ په زرګونو هیوادوالواودبلخ‌ولایت خلکو، ښځو، نارینه‌واودښوونځیو زده‌کوونکو دزیاتواحساساتو په څرګندولو، چکچکو ا و ژوندی دی‌وی دجمهوریت مؤسس، تل دی‌وی افغانستان اوهمیشه دی وی جمهوری نظـام په شعارونو اوډګلو په شیندلو دانقلاب دمشر هرکلی وکړ .

ښاغلی محمد داؤدله هرکلی کوونکو سره له روغبړ څخه و روسته په موټر کښی ددوی استوګنځی ته لاړ .

زموږ دملی مشرښاغلی محمد داؤد سره دبلغ ولایت ته پدغه سفرکی ددولت وزیـر ډاکتر عبدالمجید، داطلاعات اوکـلتور وزیـر پوهاند ډاکترنوین ، دکانو اوصنایعو وزیـر انجنیر عبدالتواب آصفی ، اودتجارت وزیر ښاغلی محمدخان جلالر ملګری وو .

دانقلاب مشر ښاغلی محمد داؤد په‌داسی حال‌کی چی له‌ده سره په سفرکی ملګـری وزیران اودغه راز دبلغ والی اوددغه ولایت دعسکری قواوقوماندان له دوی سره ملګری‌وو دسهار داتوبجویه ښاوخواکی دحضرت علـی کرم الله وجهه مبارکی روضی ته تشریـف

راووړ. اودخلکو چکچکو، شعارونو اووطن‌پالنې په احساساتو سره یې ډېرزیات تودهرکلی وشو، کله‌چې دجمهور رئیس ښاغلي محمدداؤد دسپرلي موټر داستوګنځي اوډشاه ولایت مآب پاکې روضې په واټ اوخط السیرکې تیریده دمزارشریف ښاریانو اودهیواد دنوروولایاتوپه زرګونوخلکوپه‌شعارونواودګلانوپه شیندلوسره احساسات څرګندکړل .

دحضرت شاه ولایتمآب مبارکه‌جنډه پور ته کړای شوه

۱ر۱ر۱۳۵۶

دحضرت شاه ولایتمآب دپاکې روضې‌مبارکه جنډه سهار دقرآن عظیم الشان دڅو آیاتونو له لوستل کیدو وروسته په داسې حال‌کې چې دجمهوریت مؤسس ښاغلي محمد داؤدپه دغو عنعنوي مراسمو کې برخه درلوده دافغانستان دجمهوري دولت دزیاتې ترقۍ اونیکمرغۍ په دعادجمهوري ملي سرود له خپریدو اودتوپ له ډزوسره یوځای زمونږ دوطن والوپه زرګونو تنو دځینو اسلامي هیوادو دزیارت‌کوونکو او ګڼ شمیر بهرنیو سیلانیانو داحساساتو په څرګندیدو خوښۍ اواوږدو چکچکو سره په خاص درنښت‌پورته کړای شوه. اوله هغې سره جوخت دمزار ـ شریف دګل سرخ لرغوني میله پیل شوه .

دشاه ولایتمآب دمبارکې جنډې‌دپورته کیدو په مناسبت دښاغلي جمهور رئیس وینا

ګرانو خویندواووروڼو دمزارشریف ګرانو ښاریانو! له‌لوی‌خدای (ج) څخه شکر کوم چې نن یې‌ماته وخت راکړ چې له خوکالو وروسته دغه تاریخي ښارته راشم اوله‌تاسې سره وګورم ستاسوله فوق العاده تودو اوله مهربانۍ ډکواحساساتو اومننې څخه دزړه له کومې دخپل ځان اوهغوملګروله خواکورودانې وایم چې له ماسره ملګري دي .

زمادپاره بله خوښي داده چې نن په دغه سپیڅلي ځای‌کې چې داسلام دستر خلیفه آرامګاه ده دنوي‌کال دپیل کیدوپه مراسموکې چې دافغانستان دملت یولرغوني دود دی‌برخه واخلم‌او دزړه له‌کومې‌خپلو ګرانو خویندواو وروڼوته خوکلمې څرګندې کړم .

په دریوکلونو او اتومیاشتوکې یعنې د ۱۳۵۲ کال دچنګابس دشپږ و یشتمې نیټې دانقلاب دلومړۍ ورځې څخه دورې ترلومړي دهدفونو د مینځ ته راتلو دعلت په باب‌او دغه باره کې چې زمونږ راتلونکې بهڅه ...

اوهم مونږ دخلکودپاره او دافغانستان دملت دپاره بهٔ‌زمونږ هیلی‌څهٔوی له همهغه پیـــل څخه وخت پهٔوخت دگرانو وطنوالوپه خدمت کی مطالب څرگند کړی اوهیڅ شی مونږ‌ته‌ندی بریښی.

تل می دزړه لهٔ‌کومی اوپه څرگنده لهجه د افغانستان‌نجیب خلك دخپل ځان‌دافغانستان د دولت اوحکومت اوخپلوټو لوملگرو پـــه ښوهیلواوارزوګانو باندی خبر کړیدی .

زمادرندو خویندو او وروڼو ! نه‌غواړم نوی کال پدیوږخ ستاسی قیمتداره وخت چـی دحضرت‌علی کرم الله وجهه دسپیڅلی روضی دزیارت او مبارکی جنډی دپورته کیدودپاره پدی ځای‌کی یاټول شوی یاست د خپلـــو خبروپه تکرار سره تیرکړم ،یواځی دومـره غواړم ووایم باید وپوهیږو چی د افغانستان ملت په خپله لهٔ‌ویاړ نهٔ‌ډك تاریخی اوستـر اولرغونی دو دونه لری .

همدغه ځای‌چی نن‌مونږ اوتاسی پکی‌راټول شوی یوددی ملت دلرغونی تاریخ ډیر ښه اوستره نمونه ده . یعنی زوړ باختر هـــغه باختر چی‌په‌هغه باندی یی‌ام‌البلاد نوم ایښی دی .

دادنیا چی مونږ اوتاسی په کښی ژونـد کووو دخوب اوخیال دنیانده داسی دنیانـده چی‌مونږ هرڅه په‌تصوراتو اوخوب او خیال کی‌یی ووینودهر مسلمان اوهرایمان لرونکی انسان وظیفه ده چی تل دخپل لوی خدای په حضورکی دعاوکړی او دهغه لهٔ‌دربار څخــه تل مرسته اوپایداری وغواړی لهٔ‌هم هغه‌لوی خدای څخه چی‌خپل بنده‌ته یی‌امر کړیدی‌ته باید حرکت وکړی‌چی‌له ماڅخه برکت‌وویني.

کهٔ‌څه هم حقیقت ویل ډیرترخه دی خــو شریف‌انسانان او ملتونه تل هغه کسان‌دی چی په‌خپلونواقصو، خطاگانو، وروسته پاتـی کیدو اوکږو دیوباندی اعتراف وکړی. هغـه کسان‌چی په‌حقایقواو واقعیتونو باندی‌اعتراف نهٔ‌کوی په حقیقت کی خپل ځان غولوی‌نهٔ‌دنیا

مونږ‌باید اعترافوکړوچی‌لهٔ‌بده مرغه‌دافغانستان نجیب ملت چی دبدبختیو یوه او بده دوره یی تیره‌کړیده اوپه تیره بیا دامپریالیزم او استعمار دوری د دغه هیوادپه‌بدن درانـــده داغونه پریښی دی. چی دنړی لـه نـــورو ملتونو څخه دکلونو او کلونو وروسته پاتی کیدوسبب شویدی، لاکن دافغانستان ملت‌تل یو ویاړ درلوده اودغه‌افتخاریی داو او وی‌به چی هرډول قربانی اوټولی بدبختـی ومنـی خوهیڅ وخت خپل ملی شرافت ،ملی‌خپلواکی اوملی کرامت لهٔ‌لاسه ورنکړی .

گرانو د وستانو !دتاریخ دغه دوری دغه لوړی ژوری تل‌دملتونو په ژوندانه کی‌شتــه اوتل‌به‌وی خودملتونو قوی ایمان او لـــوړ همت کولی شی‌دغه وروسته پاتی کیـدل تلافی کړی .

دگران افغا نستان دپرمختگ ، نیکمرغـی اولوړتیا دپاره یواځی دقوی ایمان درلـودل دربښتیانی فکر اوعمل یووالی او دزړه‌دکومی هیله په‌کارده .

گرانو دوستانو! نن په سحراوجادو باندی دباوروخت ندی‌چه‌گمان وشی ټول شیان په یو وار سره بدلیږی او کولی شو ټولی وچی اوشاړی دښتی په‌یوی تازگی سره په کښت زار بدل کړو حقیقت دادی چی نن ټولو دمخه زمونږ ملت یووالی اوقوی ایمان ته اړدی . څکه ددی خاوری دښمنانو په پیړیو پیړیو زیاروپستلی دی دنفاق تخم وشیندی، ناوړه تفاهمونه پیداکړی چی په خپله تـری گټه واخلی او دافغانستان نجیب ملت لـه زرگونو ستونزو سره مخامخ کړی او زمونږ دننیو وروسته پاتی کیدو سبب شی .

ښه‌به داوی چی یوځل خپل تاریخ وینو اودایکی ولټوو چی کومه ورځ زمونږدبدبختی ورځ وه اوکومه ورځ هغه‌ورځ وه‌چی مونږ یو حرکت اوعمل‌ترسره کړیده چه زمونږ دنن ورځی اوراتلونکی نسلونو دویاړ سبب دی. گرانو خویندواو وروڼو!که‌چیری خپل تاریخ ته‌ښه ځیرشو وینو هروخت چی دافغانستان ملت په ربښتیانی یووالی سره یوعمل سرته رسولی دی هغه وخت زمونږ دهیواد دتاریخ ډیره ځلانده دوره ده زمونږملت په یووالی اوقوی ایمان اویوه ملی حرکت سره ددی‌چی توان یی نه درلود وکولی شول دوخـت دامپراطوری دوپرستر قـدرت پـه وړانـدی ودریږی .

ډیروگرانو دوستانو! مونږ باید دخپلـو وروسته پاتی کیدواوبدبختیو دلری کولودپاره دوخت اوزمانی له غوښتنوسره سم خپل ځان عیارکړو یوه ټولنه نشی‌کولی دنړیوال حرکت دتگ لوری په خلاف یوه جلالاره ووهی اویا ددنیادطبیعی حرکت اوجریان خنډشی زویوملت هغه وخت کولی شی خپل وروسته پاتی‌کیدل تلافی کړی چی دزمانی له جریان سره جوخت گام واخلی اوداسی لیاقت وگټی چی دیـو شریف اوآبرومند ملت په توگه دنړی دولسو ترمینځ شرافتمندانه ژوند وکړی .

یوځل بیادمزاردښاریانو اوډټولوهغوخویندو اوروڼوله فوق العاده احساساتو څخه چـی نن دهیواد له هرگوټ څخه داسلام د سترخلیفه دسپیڅلی روضی دزیارت دپاره دی ځای ته راغلی دی دزړه له‌کومی تشکرکوم اودوطـن دیوه خدمتگار په توگه دیوی شیبړ کلنی دوری دپاره زماپه ټاکلوکی دافغانستان دنجیب‌ملت قدردانی اوباورڅخه ستاسی هریو وگړی ته دزړه له‌کومی خپل تشکرات څرگندوم دهغـه لوی خدای له درباره څخه چی زه اوتاسی یی پیداکړی یواویه پای‌کی به مونیست کـړی اوداسلام دستر خلیفه دروح په برکت توفیق غواړوچی په پوره صداقت اوایمان پـه ټول بشری قدرت اوتوان سره دگران افغانستان دسرلوړی ، نیکمرغی او پرمختگ په لاره‌کی خدمت وکړای شم .

جوزجان ته د ښاغلي جمهوررئيس مسافرت

ښاغلي جمهور رئيس او ددوی ملګـرو دحضرت علي کرم الله وجهه دمبارکي جنډی دپورته کيدوپه مراسموکی له برخی اخيستو ددغه نوميالی روح ته له دعا کولو وروسته دخلکودتودواوله شوراوزوږنه ډکو احساساتو ترمينځ دجوزجان دولايت دنفت اوګازدتأسيساتو دکتنی دپاره په هليکوپترکی دجوزجان ولايت ته تشريف يوړ .

دجمهوريت دمؤسس اودوی دملګرودسپرلی هليکوپترونه دسهاردلسو بجو اولسو دقيقـو په شاوخواکی دخواجه ګوګردك ساحی ته نژدی ځمکی ته راکوزشول اوکله چی زمونږملی مشر له هليکوپترڅخه راښکته شودجوزجان والـی ښاغلی محمدګل نجيب له خوايی هرکلی وشو.

وروسته بياښاغلی جمهور رئيس او ددوی ملګروپه خواجه‌ګوګردك کښی دګاز دڅاڼولو بيلابيلی برخی په داسی حال‌کښی دافغانـی ماهرانو او مربوطو موظفينوله خوا تو ضيحات وړاندی کيدل وليدلی .

ښاغلی محمد داؤد ددغو سيمو دکتنی پـه پای کښی په داسی حال کښی چه دخواجـه ګوګردك دڅان خانی له هريوکارکوونکو سره روغبړکوه پدغه برخه‌کښی کورنيو اوبهرنيـو کارکوونکو ته دخپل رضايت مراتب څرګنـد کړل اوهمغوی دورسپارل شويو وظيفودسرته رسولو دپاره له پخواڅخه زيـات تشويـق کړل اومهربانی‌يی پری وکړه .

ښاغلی جمهوررئيس اوددوی ملګرووروسته بياپه هيلکوپتر کښی دقشقری ساحـی تـه تشريف يوړ اوپدغه ځای کښی دتيلو لومړی اودوم هم نمبر څاګانی وليدلی .

کله چی دانقلاب مشر پـه قشقری کښـی دتيلو دبرمه کاری دساحی بيلابيلی برخـی ليدلی د مربوطو موظفينو له خوا تو ضيحات ورکول کيدل .

ښاغلی جمهوررئيس دغرمی دوډی دقشقری دساحی دپروژی له کاريګرو سره چه‌دلومړی اودوهم لمبر څاه دبرمه کاری اوپلټنی په‌کار ګمارل شوی وخوړه .

جمهور رئيس ښاغلی محمدداؤد تر غرمـی وروسته په دووبجو دشبرغان له ښاريانوسره ددغه ښارپه ورزشی ستديوم کښی وکتل .

زمونږملی مشرووروسته له هغه چه‌جمهوری ملی سرود خپورشو دشبرغان ښاريانو ته په خطاب کښی وفرمايل :

ګرانوخوينډو اووړونو !

ترټولو دمخه تاسی ته دنوی‌کال مبارکی‌وايم اوله لوی خدای څخه زمونږدوطن دنيکمرغی اودګران افغانستان لوړتيا اوسرلوړی دپـاره دښوکلونو هيله کوم .

ګرانو دوستانو ستاسو له تودواودوستانه

احساساتو اوله هغه ناوده هرکلي څخه چې خپل یوه خدمتګارته ایل یاست دزړه له کومې خوښ اوخوشحاله یم لوی خدای دی تاسو او مونږ ټولوته توفیق راپه برخه کړی چه دخپل وطن دنیکمرغۍ او لوړتیا دپاره چه زمونږ او ستاسو دټولوکوردی په صداقت اوایمانداری ټینګ عزم اوپوره یوالي سره کاروکړو، زیار وګالو اوکوشش وکړوچه یوه ورځ خپل وطن لاآبادلاسمسور اولاپرمختللی ووینو .

داچې نن زمادپاره لنړوخت پیداشو چه له تاسودوستانوسره وګورم ، زمادپاره دډیرې خوښۍ اوخوشحالۍ ځای دی زه تاسوته وعده درکوم چه په یومساعد وخت کښې بیاهم له تاسوسره اوږده کتنه اولیدنه وکړم .

ستاسې ددولت هدف اوزحکومت اودهغوکسانو هدف چه نن یې مسئولیت په غاړه اخیستی د ی دافغانستان دخلکو اکثریت ته خدمت دی .

باورولرئ ترکومه ځایه پوری چه زمونږ پهوس اوقدرت پوری وی خپل وطن اووطنوالو ته موخدمت کول نه دی سپمولی اونه به یې وسپموو لاکن باید تاسی ته ووایم که چیری یوملت وغواړی پرمخ لاړشی او خپل ځان پرمختللی ډ ری سره جوخت کاندی بایدا ینار اوله ځان څخه تیریدل ومنی اوکه نه امکان نشته نورخلك زمونږوطن چه زمونږ اوستاسو کورکوردی آباد کړی .

دوطن آبادول په خدای باندی ایمان، لوړ همت اودملت دهروګړی زه سترې کیدونکی زیارغواړی .

له لوی خدای څخه هیله کوم چه دافغانستان ملت ته توفیق ورپه برخه کړی چه دخپل وطن دلوړتیااوسرلوړی دپاره دزړه دکومې دهیڅ ډول دځان ځانی اوشخصی اغراضو پرته خدمت وکړی اووطن دمقصدمنزل ته ورسوی.

پدی پیړۍ کښې دیوه ملت دپاره ژوندله کاراوزیار څخه پرته امکان نلری اوکه چیری بیاهم ژوندی پاتی کیدل ممکن وی نوله مصیبتونو اوبدبختیو څخه به یوډك ژوندوی.

زماګرانو خویندو اوورونړو! په مونږ او تاسی ده چه ټول یوبل ته سره لاس ورکړو اویوموټی اویولاس په پوره ایمان اویووالی سره دخپل وطن دخدمت دپاره د لوی خدای په توکل پرلامخ لاړشو. خدای دی دغه ملت لکه څنګه چه دتاریخ په ټولو دوروکښې یې تل له ویاړنه ډك ژونددراوده تل سرلوړی اونیك نامه ولری .

دجمهوریت مؤسس د شبرغان دښار اوسیدونکو داحساساتو څپو کې په داسې حال کې چه په اوږدو چکچکو دګلانوپه شیندلو اوژوندی دی وی دانقلاب مشر اوسر لوړی دی وی افغانستان جمهوریت په شعارونو سره بدرګه کیده دشبرغان له ورزشی لوبغالی څخه ووت . کله چه دجمهوریت مؤسس دستدیوم څخه دهلیکوپتر لورته تشریف یووړ دسیمې دخلکوله خوایې تودهرکلی وشو اوله هریوه سره یې روغبړ اوداحوال پوښتنه وکړه .

ښاغلی جمهوررئیس اوددوی ملګری تر غرمې وروسته دخلورو بجوپه شاوخواکښې

مزارشریف ته ستانه شول اوهغه ستره وزلو په‌یی ولیدله چه‌دبلخ، مزارشریف، دولت‌آباد چاربولك، چمتال اوشولگری دټیمونو ترمینځ دښادیانو دبنته کښی وشوه . کله چه ښاغلی جمهوررئیس دوزلوبی دننداری دپاره دښادیانو دبنتی ته تشریف یووړ زمونږ په زرگونو تنووطنوالوچه دگل سرخ په میله‌کی دبرخی اخیستو دپاره مزارشریف ته تللی‌وو ددوی دپیرزیات تودهرکلی وکړ .

ښاغلی محمد داؤد اوددوی ملگرو بیگاشپه په مزارشریف‌کی اقامت درلود .

دجمهوریت مؤسس ښاغلی محمدداؤدمازدیگر په‌پنځه نیموبجو دحضرت علی کرم اللهوجهه مزارته تشریف یوړاودهغه حضرت روح ته‌یی درود ولیږه اودعایی وکړه .

جمهوررئیس ښاغلی محمدداؤداووسره ملگرو یی دماښام په شپږنیموبجو دسری اوحرارتی برښنادفابریکو بیلابیلی برخی وکتلی .

پدغه وخت کښی اړوندو ماهرانو دانقلاب دمشر حضورته لازم توضیحات عرض‌کول .

ښاغلی محمدداود په هغه میلمستیا کی برخه اخیستی وه چه دبلخ دوالی له خوا ددوی په‌ویاړ شوی وه .

دجمهوریت موسس ترغرمی دمخه دبلخ دولایت دعسکری قواووله منصبدارانوسره وغږید اودغه رازددغه ولایت دجن او پرس اونساجی فابریکی یی ولیدلی .

کله چه زمونږملی مشر ښاغلی محمدداؤد دبلخ دولایت عسکری قواوو د گارنیزیون دروازی ته ورسید موزیك جمهوری ملی‌سرود وغږاوه اودجمهوریت مؤسس دتشریفاتی‌قطعی دسلام اواحترام مراتب ومنل اوهغه یی‌معاینه کړل .

هغه وخت چه زمونږملی مشردبلخ‌دعسکری قواؤدسینما تالارته ورسیدل ټول منصبداران اوقوماندانان ودریدل داحساساتوپه څرگندولو چکچکو او زیاتی خوشحالۍ سره یی ددوی هرکلی وکړ. وروسته بیادبلخ دعسکری قواؤ قوماندان بریدجنرال فرح الدین دانقلاب دمشرورتگ ته ښه راغلاست ووایه .

دانقلاب مشر، وروسته بیا دعسکری قواوو، دسینمایه تالارکی، له منصبدارانو سره دکتنی په ترڅ‌کی هغوی ته‌په خطاب‌کی وویل :

ډیروگرانو ورونو !

دافغانستان دمیړنی اردوباشرفو منصبدارانو اوقوماندانانو !

نن ستاسی له لیدواوله تاسوگرانو ورونو سره دکتنی له امله ډیرزیات خوښ او خوشحاله یم .

گرانومنصبدارانو! تاسی په‌حقیقت‌کی ددغی خاوری دخپلواکۍ ، شرافت، همت اوناموس ساتوونکی یاست .

لوی خدای ته شکرکوم چه دافغانستان قهرمان اردو، حقیقتادیوه بنیادی او مترقی تحول دمینځ ته راوستو دپاره رادمخه شوی اودغه‌ویاړ دافغانستان اردوته ورپه برخه دی.

گرانوورونو! باورلرم چه دافغانستان داردو دغه خدمتونه به هیڅ وخت دهیوادپه تاریخ کی هېرنه شی او افغان ملت به‌هیڅ‌وخت خپل

دغه شان یوقهرمان اوزړه ورارودوخپل احترام له نظرڅخه لیری نه‌کړی .

تل دګران هیوادپه میړنی اوزړوراردوباندی باورلرم اودهغه احترام اومینی ته‌هی پەزړەکی ځای ورکړی دی .

لوی خدای دی مونږاوتاسوټولو او ټولـو هغوکسانوته‌چه نن دخپل هیواد دوظیفو دسرته رسولو مسئول یوتوفیق راکړی چه حقیقتـا هغه احترام اوباورچه دافغانستان نجیب ملت زمونږپه غاړه اچولی، هغه‌پەسمه اوفوق‌العاده توګه پەایمان‌اوامانت‌داری سره‌سرته‌ورسوواو وکولی شویوه ورځ خپل دغه وطن هغه وطن چه نن له‌بل هروخت نه‌زیات دهیواد دټولـو وګړونه سترې کیدونکی زیاراوکوښښ ته‌اړ دی دترقی اوپرمختیاپه لویه لارروان کړوچه البته دغه‌کارله ایثاراوځان څخه تیریدو پرته نشی کیدی .

له نیکه مرغه اوس په خپل مخکی داسی خوانان وینم چی ټول پەلوړزده‌کړو او ښـو علمی پانګو سمبال دی .

پدی‌کی شك نشته تاسی اوس په هغـه پړاوکی یاست چه‌ښه اوبدسره پیژندلی‌شی اوخپل هیوادله نوری نړۍ ســره ډیرښـه پرتله کولی شی، نوتاسی بایــد خپلــو مسئولیتونو ته له څنګه چه ښایی له پخوانه زیات پام‌وساتی .

ګرانوورونو! لکه چه بیابیامی ویلی دی، یوځل بیاغواړم پدغه ټکی ټینګار وکړم چـه دهیواددګټوړیو اووروسته پاتی‌کیدودلری‌کیدو دپاره بایدکارته ملاوتړواووخت له لاسه ورنه کړوځکه دافغانی نوی ټولنی بیاودانول دهیواد دټولووګړو عسکری وی اوکه ملکی، پرله‌پسی زیارته اړدی، البته دوطن په آبادی‌کی دهر وګړی ونډه‌کوچنی وی‌که لوی، په خپله‌اهمیت لری، اوبایدپه درنده سترګه ورته وکتل شی.

دیوی ټولنی پرمختیا اوپرمختګ په تیـره بیادانقلاب دهدفونو اوملی ارمانونو پوره‌کیدو دپاره یوازی کوچنی ګامونه نه بس کیــږی بلکه پرله‌پسی هلی ځلی کولی شی «و نږ مقصدته ورسوی .

ګرانوورونو! که ښتیاغواړی چه زمـونږ هیوادآباد شی اوپه ښتیا زمونږ اردو یـو عصری اوسمبال اردووی تاسی ته بایدووایم چه ترټولودمخه دملی انقلاب په هدفونوباندی پوهیدل ضروری دی اوپس له هغی کولی‌شو دلوی خدای (ج) په توفیق دخپلوسپیڅلواو ملی هدفونو په سرته رسیدویوپه بل پسی بریالی شو.

پوره ایمان‌لرم چه‌افغان میړنی اردوتل په ورسپارل شویو چاروکی مخکی دی اووی به او امیدلرم‌چه بیاهم‌فداکارارددوطن دپرمختګ اولوړتیادهغه دزیاتو ترقیو دپاره نه یـوازی ددغی خاوری ساتنه اوپالنه خپله وظیفه‌وبولی بلکه باید دصادقو فداکارو اوایمان لرونکو زامنو په توګه دهیواد پەریفورم اوآبادی‌کی زیات کوښښ وکړو .

ګرانوورونو ! لکه څنګه چی‌می ویلی دی له ډیروکلونو راهیسی دهیواد له اردو سره مینه‌لرم، زمادپاره ډیرښه ویاړدادی چه دیوی

سرباز اودیوه قوماندان په توګه دافغانستان په اردوکی‌می خدمت‌کړی اوترپایه پوری به دغه ویاړته په‌درنده سترګه ګورم .

دافغانستان دنجیب قهرمان اوفداکار اردو افرادله هغی ثانیی څخه چه دانقلاب غږاو د جمهوری نوی رژیم اعلام یی واورید، دهیواد په هره سیمه اوهره وظیفه کی چه وو پــه پوره ایمان اوصداقت سره دجمهوری نظـام په ټینګتیا اوټینګښت کی یی زیارووییست .

یوشمیر غیرملی عناصــروپه دسیسو سره غوښتل چی دافغانستان دملی انقلاب او رژیم په ضدعمل وکړی خوبیا هم دافغــانستـان دفداکاراردوپه جدیت اوبیداری سره دهغوی منفی حرکات شنډشول او دهغــوی دسیسی کشفی شوی .

وروسته له‌هغه زمونږملی مشرپه داســی حال‌کی چه دبلخ والی ښاغلی محمد عالــم نوابی دهوایی اوهوایی مدافع لوی قوماندان ډګرجنرال محمدموسی، دبلخ دولایت دعسکری قواؤ قوماندان بریدجنرال فرح الدین له‌دوی سره ملګری وو، دبلخ دعسکری قوماندانــی بیلابیلی برخی ولیدلی .

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد ترغرمــی دمخه دلسوبجوپه‌شاوخواکی پداسی حال کی چی دکانو اوصنایعو وزیر ا نجنیر عبدالتواب آصفی له دوی سره ؤ دبلخ دجن او پــرس دتصدی دریاست مربوط دنباتی غوړیوفابریکه ولیدله، دفابریکی دروازی ته دانقلاب دمشر درسیدوپه وخت کښی کارګرانو ژوندی د ی وی‌ملی مشر، تل‌دی‌وی جمهوریت، په‌شعارونو اوچکچکو اودګلانوپه شیندلوسره دملی مشر هرکلی وکړ .

ښاغلی جمهوررئیس په هریوه‌کاریګرباندی مهربانی وکړه اودهغوی احوال یی وپوښــت کله چه ښاغلی جمهوررئیس دبلخ دنباتـــی غوړیوفابریکه ولیدله دجن اوپرس دتصــدی درئیس اومربوطو موظفینو له خواتوضیحــات ورکول کیدل .

وروسته بیا دجمهوریت مـؤسس د بلـخ دنساجی دفابریکی پراختیایی او تــولیـــدی دستګاوی ولیدلی . دبلخ دنساجی فابریکـی کارګرانو اومنسوبینو دملی مشر درانګ پــه وخت‌کی په خوښی او خوشحــالی اواوړدو چکچکو سره ددوی، هرکلی وکړاو فابریکـی ته‌یی ددوی ورتګ ته ښه راغلی وواياست، ښاغلی جمهوررئیس ددغی فابریکی بیلا بیلی برخی په‌خاصه مینه ولیدلی او د فابریکـــی درئیس اوموظفینو توضیحات یی واورید .

تصاویری از خاطره های مسافرت

ښاغلی محمّد داؤد رئیس جمهور

به ولایات بلخ و جوزجان

ښاغلی محمدداؤد اوددوی ملگــرو پــه مزارشریف کښې دغرمې ډوډۍ له خوړلـو وروسته دماسپښین په دریوبجو کله چه ددوی دسپرلۍ موټردکابل لورته دراتگ په مقصد دمزارشریف دهوایی ډگرپه لاره روان ؤدلاری په سریې دجن اوپرس فابریکه هم ولیدله.

فابریکې ته دانقلاب دمشر، درسیدوپه وخت کی کارگرانو زمونږ دملی مشرډیر زیات تود هرکلی وکړ .

ښاغلی جمهوررئیس دکارگرانو له تود او وطن پالنی له تودواحساساتو څخه دزړه لــه کومی تشکر وکړ اودهغوی دوظیفوپه پرمختگ کې یې دهغوی دزیات بری هیله وکړه .

پدغه وخت‌کی دجن اوپرس دفابریکی یوه کاریگر ښاغلی وفانجفی هغه یوه ټوټه شعر چه دافغانستان دجمهوری انقلاب، په بــاره کښی‌یی ویلی‌ؤ ولوست چه دهر کلــی وړ وگرزید .

کله چه ښاغلی جمهوررئیس اوددوی پــه سفرکښی ورسره وزیران دمزار شریف لــه ښارڅخه کابل ته روانیدل دمزار شریف او زمونږدهغووطنوالوپه زرگونوتنه چه دگل‌سرخ په‌میله‌کښی یی برخه اخیستی وه دواړونوپه دوړوغاړوکښی لیکه ولاړوو اوله شور اوزوږ څخه په ډکــو احساساتو اوژوندی دی وی دجمهوریت مؤسس په نارو ســره یی دوی بدرگه‌کړل .

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد او ددوی ملگری دحضرت شاه ولایتمآب حضرت علی کرم الله وجهه دپاکی‌روضی دمبارکی جنډی دپورته کیدوپه عنعنوی مراسمو کی له‌برخی اخیستلو دبلخ اوجوزجان دولایاتودځینوپروژو دکتنی وروسته مازدیگر دپنځو بجوپه شاوخوا کی په‌الوتکه کی له مزارشریف نه‌کابل تــه راستانه شول .

دکابل په بین المللی هوایی ډگر کــی ښاغلی محمدنعیم، دکابینې‌غړیو، ستروعسکری اوملکی مامورینو زمونږ دملی مشر هرکلــی وکړ .

شوروی اتحاد ته دښاغلی جمهور رئیس مسافرت

۲۳ر۱ر۱۳۵۶

جمهور رئیس ښاغلی محمد داود دشوروی سوسیالستی جماهیرو د اتحاد دعالی شــورا درئیسه هیات او حکومت په بلنه د یــــوه رسمی او دوستانه سفردپاره د ۱۳۵۶ کــال دوری په ۲۳ د(۱۹۷۷) کال داپریل پـه ۱۲ نیټه ترغرمی دمخه دآریانا افغان هوایـــی شرکت په الوتکه کی مسکوته روان شو.

د جمهوریت موسس ښاغلی محمد داؤد دنوی بجواوپنځه‌څلویښتو دقیقوپه شاوخواکی دکابل بین‌المللی هوایی ډګرته ورسید اوله ښاغلی محمدنعیم ،دکابینی له غړیو،دجمهوری دولت‌دوسله‌وال پوځ، لوی درستیز، جنرالانو او منصبدارانو مشراو ملکی‌مامورینو اوپــه کابل کی دشوروی‌اتحاد دلوی سفارت لــه شارژدافیر سره چی زموږ له ملی مشرسره دمخه نیږی‌دپاره ورغلی ووخدای په امانــی وکړه.

وروسته بیا ښاغلی جمهور رئیس پس‌له هغه‌چی موزیک ملی سرود وغږ وه‌دجمهوری تشریفاتو دګـارد داحترام مراتب ومنلی او هغه‌یی معاینه کړه .

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد کله چه دجمهوری تشریفاتی ګارد احترام منی

وروسته ښاغلي محمدداؤد د اوتکي لورته لاړ او د اوتکي پوړۍ ښاغلی محمد نعیم. دملي دفاع وزیر ډګر جنرال غلام حیدر رسولي، دمالیې وزیر ښاغلي سید عبدالله ددولت وزیر ډاکټر عبدالمجید، دکورنیو چارو وزیر ښاغلي عبدالقدیر، کابل ښاروال ډاکټرغلام سخي‌نورزاد، دجمهوری دفتر رئیس ښاغلي محمد اکبر او په کابل کې د شوروی اتحاد دلوی سفارت شارژ دافیر زمونږ له ملي مشرسره ملګري وو او ددوی دپاره یې دښه سفر هیله وکړه .

دجمهور رئیس ښاغلي محمد داؤد ترڅنګه هغوی سره دملګرې هیات دسپرلي الوتکه تر غرمې دمخه په لسو بجو دکابل له بین‌المللي هوایي ډګرڅخه دمسکو په لور والوتله .

پدغه سفرکې له جمهور رئیس ښاغلي محمد داؤد سره دغه کسان ملګري وو .

د تجارت وزیرښاغلي محمد خان جلالر دپلان وزیر ښاغلي علي احمد خرم، د اوبو او برېښنا وزیر انجنیر جمعه محمد محمدي دبهرنیو چارو دوزارت مرستیال ښاغلي وحید عبدالله دسیاسی نوی مدیر ښاغلي عبد الصمد غوث، دبهرنیو چارو دوزارت دتشریفاتو رئیس ښاغلي میر شمس الدین دبهرنیوچارو د وزیر د دفترامره ډاکترمحبوب رفیق، پوځي مشاور برید جنرال بابه جان دبهرنیو چارو دوزارت د اقتصادی اړیکوداوی مدیریت‌وکیل ډاکترعبدالفرید رشید، دبهرنیو چارو د وزارت د دریمې سیاسي‌څانګې مدیر داکترمحمد رفیق شمریز . یاوران ډګرمن مرتضی قل او لومړی بریدمن عبدالمجید او دبهرنیوچارو دوزارت یوشمیر نور مامورین. دغه راز دباختر آژانس د ریاست‌دوکیل

جمهور رئیس ښاغلي محمد داؤد دتاشکند هوایي ډګرته درسیدلو پروخت کښې دشوروی ازبکستان دعالي شورا رئیسه هیات دصدرله خوا تود هرکلی وویل شو .

ښاغلی غلام رسول یوسفی په مشری دخبر یالانو، فوتوراپور ترانو ، او دقلم اخیستلو دیونت په ګډون یومطبوعاتی هیات شوروی اتحادته په سفرکی زمونږ له ملی مشـــر سره ملګری وؤ .

د جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد اوله دوی سره ملګری هیات دسپرلی الوتکـــه دافغانستان په وخت ترغرمې مخکی دیوولس نیمو بجو پهشاوخواکی دلنډی مودی دتـــم کیدو دپاره په تاشکندکی راکوزه شوه.

دتاشکندپه هوایی ډګرکی ښاغلی جمهـور رئیس ته دشوروی ازبکستان دعـالی شورا درئیسه هیات صدر ښاغلی نظر متچانـــوف د صدراعظم ښاغلی خدای بردی یوف دبهرنیو چارو دوزیر ښاغلی تورسونوف او ددغـــه جمهوریت دیوشمیر نورو شخصیتونو اوپـــه تاشکند کی داوسیدونکو افغانانو له خواتـــود هرکلی وویل شو .

زمونږ ملی مشر په تاشکند کی د غرمې دډوډۍ له خوړلو وروسته دافغانستان پهوخت په دولس نیمو بجو دمسکو په لور ځـــــل سفرته دوام ورکړ .

جمهـور رئیس ښـاغلی محمد داؤد تـــه مسکوته درسیدو پهوخت کی د شــو روی سوسیالیستی جماهیرو داتحاد دمشرانو له خواتود هرکلی وویل شو. دجمهـور رئیس ښاغلی محمد داؤد اوله دوی سره دملګـــری هیات دسپرلی الوتکه د افغانستان په وخت دځلورنیمو بجو په شواخواکی دونوکوا هوایی ډګرته ورسید .

کله چه د جمهوریت مؤسس ښاغلـــی محمدداؤد له الوتکـی څخه ښکته شـــول . د شوروی سو سیالستی جماهیرو اتحـــاد دعالی شورا رئیسه هیات صدر ښاغلـــی نیکولای پود ګورنی ،صدراعظم ښا غلـــی الکسی کاسګین، دبهرنیو چارو وزیر ښاغلی اندری ګرومیکو دوزیرانو دشورا نورو غړیو او ددغه هیواد ځینو نورو سترو شخصیتونو اودغه رازپه مسکو کی د افغانستان دجمهوری دولت لوی سفیر ډاکتر علی احمد اوپه کابل

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤداودشوروی اتحاد دعالی شورا درئیسه هیات صدر نیکولای پودګورنی دونوکوا پههوایی ډګر کی دهرکلی کوونکـــو احساساتو تهځواب وایی .

کی دشوروی اتحاد لوی سفیر ښاغلی پگرته‌ورغلی ؤ دتودواحساساتوپه خرگندویدو

الکساندر میخائیلو ویچ پوزانوف دښاغلی جمهور رئیس هرکلی وکړ اومسکوته یی د دوی دورتگ له امله‌ښه راغلی ووایه .

ورو سته بیا جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد له‌دوی سره ملگری هیات‌دشوروی اتحاد د عالی شورا درئیسه هیات صدر ته ورو پیژانده اوپس له‌هغه یی د ښا غلی پودگورنی په ملگرتیا پداسی حال کی چی موزیك د افغانستان د جمهوریت ملی سرود او دشوروی اتحاد ملی سرود وغږاوه د تشرفاتی گارد د احترام مراتب ومنل اوهغه یی معاینه کړ .

وروسته بیاجمهور رئیس ښاغلی‌محمدداؤد له نورو هرکلی کوونکو ،د افغانی سفارت‌له غړیو اوپه مسکوکی د اوسیدونکو افغانی محصیلنو سره‌روغبړ وکړ اودمسکو دښاریانو دیوی ټولنی له خوایی چی ددغی ستر ښار د اوسیدونکو په نمایندگی دونوکوا هوایی چکچکو اود دواړو هیوادو دملی بیرغونوپه رپولو ا ودښه راغلاست په شعارونو سره هرکلی وشو.

پدغه وخت‌کی یوشمیر ماشو مانودگلانو گیډی دښاغلی محمد داؤد حضورته وړاندی کړی .دهوایی ډگر له مراسمو ورو سته دجمهوریت موسس او د شوروی اتحاددعالی شورا د رئیسة هیات صدر پداسی حال‌کی چی ددوی دسپرلی موټر دیوی ډلی موټر سایکل‌سپروله خوابدرگه‌کیده دکریملین په مانۍ کی خپل استوگنځی ته روان شو .

دونوکوا دهوایی ډگر سیمه ددواړو هیوادو په‌ملی بیرغونو ښکلی کړی شوی وه اود افغانستان ددوست هیوادجمهور رئیس‌ښاغلی محمد داؤد ته سلام اوښه راغلاست شعارونه دهوایی ډگر په ترمینل کښی لیدل کیدل .

دغه رازکله چی ذه‌ونږ دملی مشردسپرلی موټر دهوایی ډگراودکریملین دمانۍ تر مینځ

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد مسکوته درسیدلو په‌وخت‌کی‌په هوایی ډگرکی دشوروی اتحاد دمشرانو له خواتود هرکلی‌وویل شو .

واټونو کی تیر یده په هره برخه کی دمسکو ښاریانو د واټونو په دواړو غاړوکی‌په‌چکچکو سره شوروی اتحاد ته دافغانستان دجمهوریت د موسسس و رتگ ښه راغلی وواپه .

جمهور رئیس ښاغلی امحمدؤد دافغانستان په‌وخت د ۱۳۵۶کال دوری په ۲۳ د(۱۹۷۷) کال داپریل په ۱۲ نیټه مازدیگر په شپږو نیمو بجو د شوروی سوسیالستی جماهیـــر د اتحاد له مشرانو سره دخپلو خبرو لومړی پړاؤ پیل کړ .

پدغه خبروکی له افغانی لوری د تجـارت وزیر ښاغلی محمد خان جلالر ، دپلان وزیر ښاغلی علی احمد خرم، او دابواو برښنـــا وزیر انجنیر محمدی ، دبهرنیو چارودوزارت مرستیال ښاغلی وحید عبدالله، په مسکوکی دافغانستان لوی‌سفیرډاکتر علی احمد،سیاسی لوی مدیرښاغلی عبدالصمد غوث دبهرنیوچارو دوزارت داقتصادی‌لوی‌مدیروکیل‌ډاکترعبدالفرید رشید .د سیاسی دریمی څانگی مدیر ډاکتر محمد رفیق شمریز اودبهرنیو چارو دوزارت دمخصوص دفتر مرستیال ښاغلی عبدالاحـد ناصر ضیایی برخه درلوده .

دغه رازله‌شوروی لوری څخه پدغوخبروکی دکمونست گوند دمرکزی جرگه گی عمومـی منشی ښاغلی لیونید بریژنیف ، د شوروی اتحاد دعالی شورا درئیسه هیئت صدرښاغلی نیکولای پود گورنی ،صد راعظم ښا غلـــی الکسی کاسگین دد بهرنیو چارو وزیرښاغلی اندری گرومیکو ، د اقتصادی روابطو دجرگه گی رئیس ښاغلی سکـاچکـــوف د بهرنیو چارو دوزارت دسیاسی څانگی رئس ښاغلی ویکتورمین په کابل کی د شوروی اتحادلوی سفیر اودهغه هیواد یوشمیر نورو ستـــرو شخصیتونو برخه اخیستی وه .

دغه خبری په یوه دوستانه او صمیمانـه فضاکی وشوی .

دمسکو تلویزیون او ورځپاڼو دجمهور یت د موسسس ښاغلی محمد داؤدعکسونه خپاره کړی‌او د افغانستان او شوروی اتحادترمینځ د ښو مناسباتو او علایقو په‌باب دمضمونونو دخپرو لوپه ترڅ کی‌یی شوروی اتحاد تــه د جمهوریت د موسسس دور تك هرکلــــی کړیدی .

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد دوری‌په په ۲٤ ترغرمی دمخه د شوروی سوسیالستی جماهیرو داتحـاد دولت د بنسټ ایښمودونکی ولادیمیر ایلیچ لینن په ابـدی اودغـه راز دکریملین دماڼی ددیوال پـه څنگ‌کی دورك نومی سپاهی په ابدی باندی دگـلانو گیډی کیښودی .

د گلانو د ایښودو په وخت کی دجمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد په ملگـرو ســـر بیره په‌مسکوکی افغانی لوی‌سفیر اودسفارت څینی غړی د شوروی اتحاد دعالی شورا د رئیسه هیات دصدر مرستیال ښاغلی پاویل گلیشس ویلی د بهرنیوچارو دوزارت‌مرستیال ښاغلی کوزنیتسوف او دهغه هیواد څینی نورستر دولتی‌شخصیتونه له دوی سره‌ملگری وو .

د جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد مسافرتونه

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد د افغانستان په وخت دوری په ۲٤ له غرمې وروسته په د ولسی‌نیموبجو د سوسیالیستی جماهیرو د اتحاد له مشرانو سره دکریملین په ماڼی کی ددوهم پړاو خبری وکړی پدغو خبروکی چه‌په دوستانه او صمیمانه فضاکی وشوی او دوه ساعته روانی وی د افغانستان او شوروی اتحاد د دوه اړخیزو روابطو او همکاری او د دواړو هیوادو دعلاقی وړمسالو په باب خبری اتری وشو .

د افغانستان له‌پلوه پدغو خبروکی‌دتجارت وزیر ښاغلی محمد خان جلالر، ‌دپلان وزیر ښاغلی علی احمد خرم ،داوبو اوبرېښناوزیر انجنیر محمدی،دبهرنیو چارو دوزارت‌مرستیال ښاغلی وحیدعبدالله ،په مسکوکی دافغانستان دجمهوری دولت لوی سفیر ډاکتر علی احمد سیاسی لوی مدیر ښاغلی عبدالصمد غوث د اقتصادی لوی‌مدیریت وکیل ډاکترعبدالفرید رشید، د سیاسی دریمی څانګی مدیر ډاکتر محمد رفیق شمریز او دبهرنیو چارو وزیر دمخصوص دفتر مرستیال ښاغلی عبدالاحد ناصر ضیایی برخه درلوده دغه راز دشوروی اتحاد له خوا د شوروی اتحاد د کمونست ګوند دمرکزی جرګه ګی عمومی منشی ښاغلی لئونید بریژنف ، دعالی شورا درئیسه هیات صدر ښاغلی نیکولای پود ګور نی ، صدراعظم ښاغلی الکسی کاسګین، دبهر نیو چارو وزیر ښاغلی اندری ګرومیګو ،دوزیرانو دشورا اقتصادی اړیکو دجرګه ګی رئیس ښاغلی سکاچکوف د هغه هیواد د بهرنیوچارو په وزارت‌کی دسیاسی څانګی رئیس ښاغلی ویکتور مینن یوشمیرنورو د ولتی شخصیتونو اوپه کابل کی دشوروی اتحاد لوی سفیر ښاغلی پوزانوف پدغو خبروکی برخه‌اخیستی

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد اودافغانی‌هیأت غړی له شوروی مشرانوسره دکریملین په ماڼی کښی دخبرواتروپه وخت‌کښی .

د جمهوریت مؤسس ښاغلی محمد داؤد د افغانستان په وخت مازدیگر په پنځوبجو په مسکوکی دسیاسی نماینده گیو مشران د شوروی اتحاد دبهرنیو چارو د وزارت د هرکلیو په ماڼی کی حضورته ومنل . پدغه وخت کی د شوروی اتحاد دبهرنیو چارو د وزارت د تشریفاتو رئیس ، په مسکوکی اوسیدونکی، لوی سفیران ښاغلی محمد داؤد ته ورو پیژندل دغه راز جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد د افغانستان په وخت بیگا په اووبجو دمسکوپه ښارکی دشوروی اتحاد د اقتصادی او زراعتی پرمختگو د ننداړ تون ولید اوپه مخصوص کتاب کښی لا سلیک وکړ .

کله چه ښاغلی محمد داؤد دګاز میکسی خیرنو دبیل څخه چه تراوسه پوری په هغه هیوادکی شوی دفضائی بیړ یو ننداړتون او دغه رازدکرنی او باغوالی دتولیداتو ننداړتون وکوت دننداړتون د رئیس ښاغلی میخایلوف لخوا توضیحات ور کول کیدل .

ښاغلی جمهور رئیس د دغه ننداړ تون دکتنوپه پای کی په گردی سینماکی دهغه فلم ننداره وکړه چه دمسکو دښار د اقتصادی اوټولنیزو پرمختگونو اوپرمختیاو ښکارندوی دی .

د جمهوریت د موسسس سره د ننداړ تون دکتنی پهوخت کی د دوی دملگرو هیات هم حاضر وو .

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد دوری په ۲٤ شپه پههغه میلمستیا کښی برخه واخیسته چی دشوروی سوسیا لستیجماهیرو د اتحاد دعالی شورا د رئیسه هیاتاوحکومت له خوادکریملین ماڼی په سترتالارکی ددوی په ویاړ شوی وه.

جمهور رئیس ښاغلی محمدداؤد کله چیپهمسکوکی دکیهانی اوفضایی چارودپرمختگونو دننداړتون دلیدلوپهوختکی دنوموړی ننداړتوندرئیس له خواتوضیحات ورکول کیږی .

پدغې میلمستیا کښې د ښاغلي جمهور رئیس ملګرو د شوروي اتحاد د کمونست ګوند، دمرکزي جرګه‌ګۍ، عمومي منشي‌ښاغلي لیئونید بریژنف، د عالي شورا د رئیسه هیات صدر ښاغلي نیکولای پود ګورني صدراعظم ښاغلی‌الکسی کا سیګین ،دبهرنیو چارو وزیرښاغلي اندری ګرومیکو اویوشمیر نورو سترو شخصیتونو اوپه مسکو او کابل کي د افغانستان او شوروي اتحاد لویو سفیرانو برخه اخیستی وه .

پدغې میلمستیاکي د جمهور رئیس‌ښاغلي محمد داؤد او د شوروي اتحاد دعالي شورا درئیسه هیات دصدر نیکولای پود ګورني‌لخوا ویناوی وشوی .

دښاغلي جمهور رئیس‌دوینا متن

په هغه میلمستیاکښې دجمهوررئیس‌ښاغلي محمدداؤد دوینامتن چې دشوروي سوسیالستي جماهیرداتحاد دعالي شورا درئیسه هیات اوحکومت له خوادنوی په ویاړد ۱۳۵٦ کال دوري په (۲٤) شپه شوی وه .

دشوروي سوسیالستي جماهیرو داتحاد ګرانو مشرانو !

پوره خوښ یم چې دشوروي سوسیالستي جماهیرو داتحاددعالي شورا درئیسه هیأت او حکومت په دوستانه بلنه څمادپاره دغه‌بختور وخت پیداشوچې یوځل بیاستاسي ستر ا و ښکلي هیوادته راشم اودغه له درندومشرانو سره شخصي او دوستانه تماسونه نیږدې اوډد علاقې ورمسئلوپه باره‌کې وغږیږم .

خوشحاله یم چې پدې تولنه‌کي یوځل بیا وخت پیداکوم چې د شوروي سوسیالستي جمهوریتونو داتحاد ددولتي مقاماتو او خلکو دتودهرکلیو له امله دځیل ځان اودخپلوملګرو دزړه له‌کومي خوښي څرګنده کړم .

هرځل چې ستاسي سترهیوادته راځم دهغو پرمختګونو اوبریوله امله چې دژوندانه په بیلوبیلوبرخوکښې شوروي خلکوته ورپه برخه شوي ستاسي افغاني دوستان خوشحالیږي .

یوډبل هیوادته ددواړودولتونو دمشرانو سفرونه، تماسونه، خبرې اودهغوی تر مینځ مخامخ خبرې اترې چې تل ددوستي دزړه د کومي تفاهم اومتقابل درناوي په فضا کې کیږي دیوي داسي عنعني بڼه غوره کړې چې په هغې‌کې دافغانستان اوشوروي اتحاد تر و ګاونډیودښه ګاونډیتوب خلل نه مېندونکي اساسات پکښې شته .

ددواړو هیوادو دمشرانو دغه شخصي تماسونه اومخامخ خبرې نه یوازې ددواړو دوستودولتونو ترمینځ دښې دوستي دټینګښت اوتفاهم په تامین‌کې اغېزه لري بلکه ددواړو ګاونډیوهیوادو ترمنځ دزیاتو همکاریو دپاره دښولارویه اوارولوکي هم دارزښتناکه رول لوبولی دی . دافغانستان دجمهوري دولت او

دشوروی سوسیالستی جمهوریتونو دااتحاد دوستانه اودښه گاونډیتوب اړیکی چیددوستی اوښه گاونډیتوب دصراحت او صمیمیت اود بی شائبه اوګټورو همکاریو په ټینگو او ارزښتناکو بنیادونو بانـدی ولاړدی خپلـه پرمختیایی اوارتقایی لاره یی ددواړو هیوادو دخلکودهیلو اوګټو سره سمه وهلی ده .

ددواړوهیوادودغه دوستانه اړیکی زمونـږ په سیمه کښی دسولی اوامنیت دتضمین یو مهم عامل بلل کیږی . له دی امله چی پـه افغانستان کښی دجمهوری نظام له جوړیدو وروسته دشوروی اتحاد دعالیقدرو مشرانوپه دوستانه بلنه راته مناسب وخت پیداشـو د۱۳۵۳ کال په غبرگولی کی می دشـوروی سوسیالستی جمهوریتونو دااتحاد ، دوسـت هیوادته سفروکړدغه ښه خاطره تل راسره ملگری ده .

دافغانستان جمهوریت ته د۱۳۵٤ کـال دلیندۍ په میاشت‌کښی دشوروی سوسیالستی جماهیرو دااتحاد دعالی شوراء درئیسه هیـات دصدرښاغلی پودگورنی دوستانه سفر او په کابل‌کښی دنور ولسو کـلونو دپاره ددواړو هیوادو د۱۹۳۰ کال دبیطرفی وتیری نه کولو دتړون داوږدیدوپروټوکول لاس لیك دواړو دولتونو دمناسباتو په ټینگتیا اوپراختیا کـی یوبل ارزښتناك پړاودی .

امیدلرم چی دشوروی اتحاد دوست هیوادته به ځمادغه دوستانه سفرهغه په زړه پـوری اواغیزه منی همکاری چی له نیکه مرغه پـه رضائیت بخښوونکی اندازه ددواړو دولتونـو ترمینځ شته لاپسی پراخه کاندی .

جلالتمآبانو، گرانوحاضرینو !

لکه څنگه‌چی پوهیږئ دافغانستان‌جمهوری دولت دخپلو بهرنیواوبین المللی اړیکو پـه ساحه‌کی په صداقت سره دناپیلتوب فعالـی او مثبتی بیطرفـی د سیاست پیروی کـوی زمونږ ددغه سیاست ستر او اساسی هـدف ترپولوژیات دافغانستان دخپلواکی دحاکمیت اوملی تمامیت ساتنه اودخلکو دهوساینی او نیکمرغی تامین دی .

همداوجه ده چی دجمهوری دولت دناپیلتوب سیاست دسوله غوښتنی په روغه جوړه گی دگډژوند دمتقابل احترام اودنورو‌په کورنیـو چاروکی دلاس نه وهلو په سیاسی ډلوټپلـو اوپوځی تړونونوکی دبرخی نه اخیستوله هر ډول استعمار اواستثمارسره دمخالفت دملگرو ملتومنشور اواساساتوته داحترام په ټینگـو بنیادونو باندی ولاړدی .

افغانستان عقیده لری چی ددوستی، سولی اوهمکاری دغه سیاست دبین المللی‌کړکیچونو دکموالی اواری گیدواودنړی دولتونو ترمینځ دښه تفاهم اوزیاتوهمکاریو دتامین په لاره‌کی اغیزه مـن رول لـری اودنړیوال سولـی او سلامتیاپه تضمین کښی فعاله رول لوبوی .

دناپییلو هیوادو دولتونو او حکو متونـو دمشرانو جرگی چی په تیراوړی‌کی په کولمبو کی وشوه اودهغی نتیجی دنړۍ دسولې دوستو هیوادوله خواتائید اوهرگلی یی وشویو ځل

بیادسولي اوبین المللي عدالت په ټینګتیاکې دیوه سالم ـقدرت په‌توګه دناپیپلتوب دنهضت ارزښت څرګند کړ .

افغانستان دهغې زیاتې مینې له امله چې له‌خپلې خپلواکۍ اوملي شته والي سره یې لري دنړۍ دولسونواوخلکو دآزاد سر نوشت دټاکلواوآزادي دحق‌کلك ملاتړکړی او دهغو خپلواکي غوښتوونکو نهضتونو ملاتړکوي چې دخپلې خپلواکۍ اوملي حاکمیت دتامین دپاره مبارزه‌کوي اودپردیودهرډول‌استعمار، استثمار اوتسلط غوښتنې په وړاندې خپـل پراه پسې مخالفت ته دوام ورکوي .

افغانستان دفلسطین مسئله دمنځنی ختیځ دلانجې اصلي عامل بولي اودنړۍ پدغه مهمه اوحساسه سیمه‌کې دپایداري سولي دټینګیدو په مقصد غواړي چې داسرائیلوتیري کوونکې اواشغالګرقوتونه ډیر ژرله ټیول شویو عربي خاوروڅخه ووځي اودیوه خپلواك فلسطینـي دولت دجوړیدوپه ګډون دفلسطین دعربي‌ولس حقه حقوق رښتیاني ښه غوره‌کړي اوپه زړنیو کې دمنځنی ختیځ د سولي په راتلونکـې جرګه‌ګۍ کې دفلسطین ولس داستازیو دآزاد ګډون لاره آواره شي .

دافغانستان جمهوري‌دولت ددیتانت دعملیې دټینګښت اوپراختیا ښه هرکلی کوي اوهیله لري چې دسولي اوهمکاری دغه عملیه په‌ټولو وچواونړۍ دټولو هیوادو ترمینځ دهغوی‌دملي ګټواوحقه هیلوپه نظرکښې نیولو سره دټوی نړیوالي پدیدې په توګه دتطبیق لاره پیدا کړي . پدې ځای‌کې غواړم ووایم چې ددیتانت عملیه بایدپه سیاسي ساحې پوري محـدوده پاتې نشي بلکه لازمه ده چې په‌پوځې ا و اقتصادي برخه‌کې هم د هغې عملیې اغیزې څرګندې شي . داندیښنې اوویرې څخه لري اودپرمختیایي نړۍ سره پریوی مثبتې‌همکارۍ باندې ولاړې دیوې همیشنۍ سولي رښتیني عوامل مینځ ته راوړي چې پ‌ه‌دې ډول دیتانت له تعصبونو اوتنګ نظریوڅخه لري دیـوی دوامداري سولي رښتیني ضامن شي، ننني ستونزې چې‌زموږنړۍ په تیره بیادغیرعادلانه اوسني اقتصادي نظام دشته والي له امله له هغوسره مخامخ ده له مینځه یوسي .

دلته به بې ځایه نه‌وي زیاته‌کړم چې دیو نوي عادلانه اقتصادي نظام مینځ ته راوړل اوپه عملي ډول دهغه تطبیق به‌نه یـوازې دنړیوالي سولي ساتوونکی شي بلکه دژوند دیوه ښه چاپیریال اوهیوادو ترمینځ بـه دهمکاری دمینځ ته راتلوله پاره هم دنړیوال تفاهم لاره اواره کړي .

دافغانستان حکومت دغې موضوع ته خاص اهمیت ورکوي چې دهغه په‌وسیله دشتمنو هیوادواونیستمنو هیوادو ترمینځ اوسنی زیاته تشه له مینځه لاړه شي اوپه نړۍ‌کې دکړکیچ دغه دایمي عنصرله مینځه لاړشي .

افغانستان دتسلیحاتي اوپوځي مسابقوکلك مخالف دی ځکه دغه تهدیدآمیزه مسابقـې نه‌یوازې دهیوادو ترمینځ دباور دنشتوالـي دروحیې دټینګښت سبب ګیږي او دملي‌ځنابعو

اوانسانی قوتونو زیاته برخــه د هیــوادو داقتصادی پرمختیا اوټولنیزی هوساینی پــه عملیه کی له ونډی اخیستوڅخه لری ساتــی بلکه دنړیوالی سولی او امنیت په مقابل کی دایمی تهدیدهم مینځ ته راوړی . نونن هیله لروچی دشوروی اتحاد اوامریکا دمتحدوایالاتو ترمینځ دوه اړخیزه خبری په نړیوالو ټولنــو کښی څواړخیز تماس اوخبری د تسلیحاتــی مسابقاتو دله مینځه وړلواوپه نتیجه کی په نړۍ کښی دامنیت دټینګښت په لارکی مثبتــی او عملی نتیجی منځ ته راوړی .

افغانستان دملګروملتو دسازمان د یــوه وفادار غړی په توګه هیله لری چی دغه ستره نړیواله موسسه زیات ټینګښت اوګټورتــوب پیداکړی اوپه ټولو برخوکی اودنړۍ دټولــو هیوادوله خوادهغی دمنشور عالی بنسټونه دغه رازددغی نړیوالی موسسی تصمیمونه اوپریکړه تطبیق شی .

دافغانستان جمهوری دولت عقیده لری چی دنړیوالو لانجو دحل ډیره ښه لار، مخامــخ خبری اودنورو سوله ایزووسایلو څخه کــار اخیستل دی . افغانستان داغواړی چی دآسیایی هیوادو اودسیمی ددولتونو ترمینځ لانجی او اختلافونه که داستعمار دزاړه میراث نه پاتی شوی وی اوکه دنوروعواملو له مخی مینځ ته راغلی وی باید دمخامخ خبرواویا دنوروسوله ایزووسایلو په وسیله دعلاقه لرونکو اړخونو په دوه اړخیزښه نظراوتفاهم سره حل اوفصل شی .

خوښ یم له دی املەچی ووایم افغانستان دنړۍ له ټولوسوله دوستو هیوادونو ســره دوستانه اړیکی لری اوهمیشه دهغو دزیاتــی پراختیاپه لټه کی دی . مونږدخپلی سیمــی له یوه هیوادپاکستان سره، دیوازینی سیاسی اختلاف دشته والی له امله چی داستعمار د شومی دوری محصول دی تراوسه پوری ونشو کړای دپورتنی اختلاف له مخی دوستانه عادی مناسبات ولرو.

افغانستان دیوه سوله دوست هیواد پــه توګه همیشه له پاکستان سره دمخامــخ اوسوله ایزوخبروپه اساس دخپل یوازینــی سیاسی اختلاف دشرافتمندانه حل طرفداردی.

که وکړای شوهغه فضاچی ددواړوهیوادو دمشرانو ترمینځ دلیدوکتنو له امله مینځ ته راغلی وه وساتوکولی شو هیله ولروچــی دغه سیاسی اختلاف بەپه راتلونکی وخت کی داوارواو شرافتمندانه لاره پیدا کړی او په نتیجه کښی افغانستان اوپاکستان وکړای شی ددواړو هیوادو دهیلو اودخلکو دګټو سره‌سم په خپلو مینځوکښی دوستانه اړیکی ټینګــی کړی .

جلالتمآبانو ، ګرانوحاضرینو !

افغانستان هیله لری دآسیا اوافریقاله‌ستر وچواوله لاتینی امریکا څخه دتل له پــاره دپردیوداستعمار اوسلطی آثارورك شی اوهغو خلکوته چی داوږدوکلونو په موده کښــی دخپلواکی له نعمت څخه بی‌برخی دی ددی امکان پیداشی چی خپل سرنوشت په خپلــه وټاکی اودسولی، خپلواکی اوعدالت په‌چاپیریال کښی دخپلواقتصادی اوټولنیزو نیمګړتیاو په

لری کولولاس پوری کړی . افغانستان دنامیبیا دخلکو دسرنوشت دټاکلو اوخپلواکۍ دحق ننګه کوی اوهیله لری چی دنامیبیا هیواد دافریقایی خپلواکو هیوادو په لیکه کی خپل ځای ونیسی .

دافغانستان جمهوری دولت دنژادی توپیر اواپارتایدله سیاستونو سره تل ترتله خپل سخت مخالفت تهدوام ورکوی اوهغه ظالمانه اودبشری کرامت خلاف سلوګونه غندی چی درودیشیا اوجنوبی افریقادلږو سپین پوستو نژاد پالوونکو له خوادهغوخاورو دتورپوستو اونوروبومی اواصلی کتلوپه ستر اکثریت باندی تحمیل کیږی اوانتظار لری ژر ترژره دغه دتوپیر غوښتنی سیاستونه چی دبشری وجدان اودنړۍ اخلاقی منشورونو خلاف دی پای ته ورسول شی .

دافغانستان خلک په کلکه زیارباسی چی دخپل ملی ژوند له بیلابیلو برخوڅخه دوروسته پاتی کیدو ناوړه آثارله مینځه یوسی اوپر هغو ستونزوباندی بریالی شی چی دبهرنیو اوکورنیو نامساعد وعواملوله امله په تیرو کلونوکښی پری تحمیل شویدی اودافغانی نوی اومترقی ټولنی ودانول چی ددوی دهوساینی اونیکمرغی ضمانت کوی په بیړه بشپړ کړی.

په افغانستان کښی دجمهوری نړدهی او مترقی رژیم جوړولوچی اصلی هدف یی دافغانستان خلکوپه تیره بیادهیواد اکثریت وږی وزلوته خدمت دی دافغانستان ملت دژوندهرازخیزو برخودودی اوپرمختیاله پاره نیمه لاره اواره کړیده .

دافغانستان جمهوری دولت دجمهوری دولت دلومړی لویی جرګی په جوړولو سره چی په هغی کی دافغانستان دنوی رژیم اساسی قانون تصویب شواو ددغه مترقی قانون په نافذیدوسره چی دهیواددخلکو دهر اړخیزو حقوقو ضامن او داقتصادی ټولنیزیاو سیاسی چټکی پرمختیا تائید وونکی دی په خپل ملی ژوندکی نوی اوډیر پر مختللی پړاوته ورسید .

دافغانستان دجمهوری نوی اومترقی ټولنی ودانول دافغانستان دحکومت او خلکو دهر اړخیزواوکلکو زیارونو اوکوښښونو متضمن دی. پدی لاره کی به ددوستو دولتونو او هیوادودوستانه اوخالص همکاری او مرستی ګټوره اغیزه ولری .

دافغانستان حکومت اوخلک دهغو مرستواو همکاریوڅخه چی په افغانستان کی دجمهوری رژیم دجوړیدوله سره اوله هغهڅخه دمخه ددوست هیواد شوروی جمهوریتونو داتحادله خواد پرمختیا اواقتصادی لوړتیاپه برخه په تیره بیادافغانستان دجمهوری دولت دلومړی اووه کلن پلان په برخهکی شوی دزړه لهکومی مننه کوی .

ګرانو دوستانو اوګرانو میلمنو !

یوځل بیاغواړم دشوروی اتحاد دمشرانو، حکومت اوخلکوددوستانه میلمه پالنی اولهمینی ډک هرکلیوله امله خپل دزړه لهکومی خوښی څرګنده کړم اوله خپلومحترمو دوستانو څخه

هیله کوم چی خپل جامونه له ماسره یوځای پورته کړی دشوروی اتحـاد دعالیقـدرو او ښاغلو مشرانو دمرکزی کمیټی دعمومی منشی لیونید بریژنف دعالی شورا درئیسه هیـأت دصدر نیکولای پودگورنی او صدراعظم الکسی کاسیگین په روغتیااوبری دشوروی اتحـاد ددوست ولس پەزیاتی نیکمرغی اوبریالیتوبونو دافغانستان اوشوروی اتحاد ترمینځ دورځ په ورځ زیاتیدونکی ګڼوری دوستی اوهمکاری په پراختیااوپیاوړتیادنړی په سوله اونیکمرغی.

دښاغلی پودگورنی دویناً متن

په هغه میلمستیاکښی دشوروی اتحـاد دعالی شورارئیسه هیات دصدر ښاغلی نیکولای پودگورنی دویناًمتن چه د۱۳۵٦کالدوری په (۲٤) شپه په مسکوکښی دافغانستان دجمهوررئیس ښاغلی محمدداؤد په ویاړ شوی وه .

لدی امله خوشحاله یم چه دشوروی اتحـاد دمشرتابه په نمایندگی اودخپل خان له خوا دافغانستان دجمهوررئیس ښاغلی محمد داؤد اودوی ملګرودزړه لەکومی هرکلی وکړم .

تاسو ښاغلی جمهوررئیس زمونږ په هیواد کی دیوه داسی ستر شخصیت په توگـه پیژندل شوی یاست چه دشوروی اتحـاد او افغانستان ترمینځ دوستی دپرمختیا په لاره کی ستره برخه لرئ .

طبیعی ده چه ددغه دلیل لەمخی پەشوروی اتحادکی دیوەدرانده میلمه په توګه ستاسی هرکلی کیږی په تیروخت کی زمونږ کتنـی اوخبری پەنه بدلیدونکی ډول دښه نیت په یوه فضاکی شویدی اوددواړوګاونډو هیوادو دخلکو ترمینځ په متقابله اوښه تفاهم کی یی ورسته کړیده اودشوروی اتحاد اوافغانستان ترمینځ ددوستانه اړیکو پرمختیایی تحـریك کړیده دزړه په زیات رضائیت سره ویلـی شوهغه خبری هم چه‌نن پیل شوی دهمدغوښو عنعنو پەروحیی سره تعقیب کیږی .

لەتاسو سره زمونږله کتنوڅخه چه د۱۹۷٤ کال دجون په میاشت کی په مسکوکـی اود ۱۹۷۵ کال په دسامبر کښی پەکابل‌کی‌وشوی زیاته موده نده تیره سره ددی هم پدغەموده کی زمونږددواړوهیوادوپه ژوندانه‌اوبین‌المللی چاروکی مهمی پیښی لیدل شویدی دشوروی اتحاد خلکوته دشوروی اتحاد دکمونست‌ګوند دمرکزی جرګه‌ګی د پنځه ویشتم کـانګرس دتاریخی فیصلو دتطبیق اودهغو وظیفو داجراء په لاره‌کی چه ددغه کانګرس له خوادعامـه تولیداتو دپراختی پرمختیا دهغو دښی اغیزی اودتولیداتو دښه کیفیت په اساس دخلکـو دهوسایینی دسطحی دلوړیدو دپاره‌ټاکل شوی ستر بریالیتو بونه ورته برخه شـوی دی په دوست افغانستان کښی مهمی پرمختیاوی شوی دی .

ستری غونډې لویې جرگې روان کال د فبروری په میاشت کی دافغانستان دجمهوریت اساسی قانون تصویب کړیدی دهیواد داقتصادی اوټولنیزی پرمختیا داوه کلن پلان پر اساس دمترقی ، ملی اقتصاد دمینځ ته راتلو او د افغانستان دخلکو دمادی او کلتوری سطحی دښه والی دپاره اقدامات شویدی .

مونږ دخپلو تجربو له مخی ویرښه پوهیږو چه دټولنیز اواقتصادی اوښتون دپلان اجرا دټولومادی منابعو سمبالښت اودټولو خلکو کلک زیار غواړی دایوه سخته خونجیبه وظیفه ده اومونږ دافغانستان دجمهوریت دپاره پدغه لاره کښی دزړه داخلاصه ستر بری غواړو

دشوروی اتحادخلك په روان کال کښی داکتوبر دستر سوسیالیستی انقلاب شپیتمه کالیزه نمانځی اوپه دووکلونوکی به دافغانستان خلك دخپلی خپلواکۍ دبیرته اخیستو شپیتمه کالیزه ونمانځی په هغوکلونوکی چه دشوروی اتحاد دهیواددمینځ ته راتلو اودملی آزادۍ د پاره دافغانستان دمبارزو شاهد ؤ دشوروی اتحاد اوافغانستان ترمینځ دروغی جوړی او دښه گاونډی توب داړیکو دپاره ټینگ بنسټ کیښودل شو.

په څولسیزوکی دغو اساساتو په پرله پسی توگه دهمکاری او دوستی په روحیې سره ځانگړی پرمختیاوکړه .

لینن لیکلی دی چه «دافغانستان هیواد هغه لومړی هیوادو چه په مسکوکی مونږ دهغه داستازو یوډیرښه هرکلی وکړ اوخوشحاله یو وواېوچه ددوستی هغه تړون چه دافغانستان خلکوله روسیې سره لاسلیك کړی لومړی تړون دی. »

په ۱۹۲۱ کال کی ددوستی لاسلیك شوی تړون اودغه راز د۱۹۳۱ کال دبیطرفی او د متقابله نه تیری مربوط تړون اودهغه داوږدیدو مربوط شوروی تړون اودهغه داوږدید مربوط پروتوکول چه مونږ اوښاغلی جمهور رئیس یونیم کال پخواپه کابل کښی لاسلیك کړ دشوروی اتحاد اوافغانستان ددوستانه اړیکو دپاره ټینگ بنیادا یښی دی اوددواړو هیوادو دخلکوله گټواودسولی اوامنیت له گټوسره سم دی .

په افغانستان کی دجمهوریت په اعلام سره دشوروی اتحاد اوافغانستان اړیکی نوی پړاوته ورسیدی اوتل یې خپل پرمختگ ته دوام ورکړی دی .

هغه موافقی چه زمونږ دمخکنیو کتنو په جریان کښی شویدی په بریالی توگه دعملی کیدو په حال کی دی اودخپل مینځی اقتصادی اوتجارتی همکاریو په باب نوی مهمی موافقی لاسلیك شویدی .

دهیأتونو منظم لیږل رالیږل روان دی او کلتوری اړیکی دپرمختیاپه حال کی دی .

زمونږ اوسنی خبری تائیدوی چه په سیاسی اقتصادی، کلتوری برخوکی اوپه نورو برخو کی زمونږ دهمکاریو دزیاتی پرمختیااوښه والی اوپه نوی ټینگ ماهیت سره ددغو همکاریو دپه کارلویدو دپاره وختونه شته .

دنړۍ دسولې‌اوامنیت دپاره په مجادله کې دشوروی اتحاد اوافغانستان داړیکو پیاوړتیا زیات اهمیت لري .

ددایمې سولې دداعیې دبري دپاره زیار او هلې ځلې دشوروی اتحاداودسوسیالستي‌ټولنې دنورو هیوادو دبهرني سیاست مهم هدف‌دی.

ددغه سلوك دپرله پسې تطبیق له امله اودهغه ګڼزیارپه نتیجه کې چه ټولوسوله غوښتونکو هیوادوویستلي دي په خوورو‌ستیو کلونوکې داټومي جګړې دخطرپه کموالي کې ډیرزیات پرمختګ شویدی .

دخوښۍ ځای دی چه دهغوهیوادو ترمینځ چې بیلابیل ټولنیزسیستمونه لري په روغه جوړه‌کې دګډژوند مینځ ته‌راتګ، په‌بین‌المللي ژوندانه کې دیوه نورم حیثیت غوره کړیدی اودیتانت په اوسني پیړۍ باندې مسلط تمایل ګرځیدلی دی .

ددایمې سولې اوبین المللي امنیت لاره طبعایوه آسانه لاره نده پدغه لاره‌کې هرګام اوهربری دنړۍ دسیاسي فضا دښه والي دمخالفینوپه لجوجانه مقاومت باندې دبري په‌کارکې له بریالیتوب څخه زیږیږي .

مخالفو عناصرو وسله پرځمکه باندې نده ایښې اودهیوادوترمیځ اړیکوکې دتعصبونواو بې باورۍ څخه دډه‌کوی دهغوی دغه‌چال چلند دسړې‌جګړې په‌وختونوکې روزل‌شویدی خولکه چه‌په افغانستان کې وایي غرچه هرڅومره لوړهم وي هغه‌ته دختلوله پاره لاره شته .

ښاغلي رئیس جمهورا مونږکلکه عقیده لرو چې ددیتانت دلارې په‌تعقیبولوسره به وکړای شونوی زیات پرمختګونه وکړو اودنړیوالې سولې اوهمکارۍ دولسونودآزادۍ او خپلواکۍ له پاره به‌په شریفانه کوښښ کــې نــوی بریالیتوبونه وګټو . پرته له‌شکه دلانجــو دکمښت تګ لوری دټولوهیوادو دولسونــو دژوندانه له‌ګټوسره سمون خوري اودکړکیــچ دکمښت پرپالیسۍ باندې هیڅ ډول انتقـاد اودهغې دهدفونو اوغایې دله مینځه وړلو له پاره هیڅ ډول کوښښ دغه ښکاره حقیقـت تراغیزې لاندې نشي راوستلی .

لکه چې دشوروی اتحاد دکمونست ګــوند عمومي منشي لئونیدبریژنف ویلي دیتانــت له ټولوزیات اوله ټولونه مخکې پرسړې‌جګړې باندې وروستنی بری اودهیوادو ترمینځ ټینګو عادي اړیکوته دهغه لیږدول دی .

کمښت دخبروپرمیزپه سوله ایزووسایلــو سره داختلافونو اولانجو دحل له پاره چمتوالی دی نه دزورتهدید اویاوسلې ته دلاس اچولو له لارې .

دیتانت په حقیقت‌کې ددوه اړخیزباور لرل اودیوبل دقانوني ګټودپیژندلو تــوان دی . دسولې له پاره دتضمینونو دتامین کار طبعا دیته اړدی چې لانجې یوازې په‌یوه وچه کې کمې نشي بلکه ددیتانت لمن دځمکې دکرې ټولووچوته خوره شي ترڅوله‌دې امله داسیا په‌ګډون دټولې نړۍ ولسونه وکولی شي چې دهغه له‌ګټوڅخه فایده واخلي .

په ټوله نړۍ کې په بري سره دسولــې

اوامنیت دټینګښت دمسئلې حل یوزیاتهاندازه پرداسې اړخ ولاړدی چې په هغهکې داسیا حالات پرمخ ځي .

مونږغواړو داسیایي هیوادو ترمنځ سوله اوهمکاری ټینګه شيچې دهغوګډ کوښښ‌داسیا په وچهکې امنیت ټینګ کړی .

داسیاپه بیلابیلو برخوکښې ستراو ګټور بدلونونه دمنځ ته راتللو په حال کـې دی دویتنام، لاوس اوکمبودیاولسونو د خپلـو آزادی اوخپلواکۍ دګټلوپه مقصد دامپریالیزم پهخلاف پهخپله مجادلهکې تاریخي بریالیتوبونه ترلاسه کړیدي. دغه کاردخمکې پرمخ دجګړې ډیرې خطرناکې برخې له منځه وړی اودایې ثابته کړه چې زمونږپه وخت کې پرولسونو باندې دپردیوداړادې اوخارجي تسلط دتحمیل له پاره هرډول زیارپه اجتناب ناپذیر ډول په ناکامۍ محکوم دی .

مونږحتی په څرګندډول ورځ په ورځ ډیر وینوچې داسیادجنوب دهیوادو داړیکو دعادي کیدوتمایل شته .

وهند اوپاکستان په اړیکوکې ډیر کارونه شوي افغانستان اوپاکستان دسوله ایزو خبرو له لارې په خپلواړیکوکې دستونزو دلرې کولو په لټهکې سترګامونه پورته کړیدي .

دزغه غیر مشبتو اقداماتو هرکلی کـووخوښدي تکړ سترګي ... چې دسرې جګړې پلویان په اسیاکې دحمایت میالیسي په مقابل کې متقابله اقدام په باب هر ډول زیارباسي چې داسیایي هیوادو ترمنځ [illegible]

وساتي .

دوګړو ترمنځ دبې باورۍ تخم‌کرې چـې هیوادو نه یودبل پرخلاف راپورته کړی او ددوی ترمنځ لانجي ولمسوي دپوځي پالیسې غوښتونکيقدرتونه پهډلوډلواو هغو جنګی اړولاس پوريګوي چې پهخپله یيپه آسیاکې جوړيکړیدي په منځني ختیځ کې دامپریالستي ارتجاع زیارهم روان دی .

دسوله غوښتونکو هیوادو دارادې ورزیار قدرت بایددغه دسیسې بې اغیـزه کـړي دافغانستان جمهوریت اغیزه چې دآسیاپه زړه کې پروتدی اودآسیادوچې دستونزوپهآزارولو کې دهغه ښه ونډه ډیره مهمه ده .

شوروی اتحاداوافغانستان پهآسیا اوپهنوره نړیکې دروانوحالاتوپه مربوطوډیروسملاسي مسئالوکې ګډنژدیوالی لري . زمونږ هیوادونو دنړیوالوسملاسي مسئالو څخه ډیرو زیـات شمیرپه اوارولوکې ګټوره همکاري کړیـده مونږباورلروچې زمونږهمکاری به دبین‌المللي سولې اوامنیت لهپاره لاپسې پراخه شـي .

اودغه همکاری به دشوروی اتحاد اوافغانستان دخلکوترمنځ دوستي اومتقابله باور لاپسـې زیات اوټینګ کړي . له حاضرینوڅخه هیلـه کوم څپل جام دافغانستان دجمهوریت درئیس ښاغلی محمد داؤد اوافغاني میلمنوپه سلامتي دشوروي اتحاد او دافغانستان دجمهوریت دخلکوترمنځ ددوستي اوهمکارۍ دبرله پسې پرمختیااوټینګښت اودغه رازدنړۍ په سوله له ناسره یوځای پورته کړي .

ښاغلی محمد داؤد دوری په ۲۵ ترغرمی دمخه پداسی حال کښی چی د شوروی سوسیالیستی د اتحاد د عالی شورا د رئیسه هیات دصدر مرستیال‌له‌دوی سره ملګری ؤ دمسکوپه ښارکښی دزیل موټر جوړولو فابریکه ولیدله .

کله چی ښاغلی جمهور رئیس دفابریکی دروازی ته ورسید د دغی فابریکی د رئیس ښاغلی پولا کوف اوپو شمیر نوروکارکوونکو له خوایی تود هرکلی وشو

مخکی تردی چه زمونږ ملی مشر دغی فابریکی خانګی ووینی د فابریکی رئیس ددغی فابریکی دکار دخرنګوالی اوتولیداتوپه باب توضیحات عرض کړل .

وروسته بیا ښاغلی محمد داؤد ددغی فابریکی بیلابیلی څانګی په تفصیل سره ولیدلی .

کله چی ښاغلی محمد داؤد دفابریکی خانګی لیدلی کار کوونکو او کارګرو په چکچکو او د جمهوریت موسس ته دګلانو دګیډیو په ورکولو سره ددوی هرکلی وکړ .

ښاغلی جمهور رئیس د خپلی کتنی په پای کښی دفابریکی دتولیداتو دپرمختګ له امله دخپلی خوښی مراتب څرګند کړل . د فابریکی په‌کتنه کی‌له ښاغلی جمهور رئیس سره دتجارت او اوبو او برښنا وزیرانو د بهرنیو چارو دوزارت د تشریفاتو رئیس د افغانستان او شوروی اتحاد دلوی سفیرانو او یو شمیر نور افغانی او شوروی مقامات ملګری وو .

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد دمسکو په وخت د وری په ۲۵ ترغرمی وروسته په یوه بجه د شوروی سوسیالستی جماهیرو اتحاد دمشرانو په ویاړ دمسکو د دولتی میلمستون دهر کلیو په تالار کی غرمنی میلمستیا کړی وه چی په هغی کی د شوروی

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤدپه‌هغه میلمستیاکی د شوروی اتحاد دمشرانو سره‌دخبروپه‌حال کی چی‌دمسکو په دولتی میلمستون کی شوی وه .

اتحاد دعالي شورا د رئیسه هیات صدر ښاغلی نیکولای پود گورني، صدر اعظم ښاغلی الکسی کاسگین، د بهرنیو چارو وزیر ښاغلی اندری گرومیکو له بهرنیو هیوادو سره دوزیرانو دشورا داقتصادی روابطو د دولتی جرگه‌گی رئیس ښاغلی سکا چکوف او د شوروی سوسیالستی جماهیرو اتحاد یوشمیر نورو سترو کسانو او شخصیتونو له ښاغلی جمهور رئیس سره ملگری هیات په مسکو او کابل کی د افغانستان او شوروی اتحاد لویو سفیرانو او د افغانی لوی سفارت یوشمیر غړیو برخه اخیستی وه.

د افغانستان د جمهوری دولت او شوروی اتحاد ترمینځ د اقتصادی همکاری موافقه په داسی حال کی چی جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد او شوروی اتحاد د عالی شورا د رئیسه هیات صدر ښاغلی نیکولای پودگورنی حاضر و د ۱۳۵٦ کال دوری په (۲۵) نیټه په مسکو کی لاسلیک شوه.

موافقه د محلی وخت په دولس نیمو بجو د افغانستان له خوا د پلان وزیر ښاغلی علی احمد خرم او د شوروی اتحاد د پلوه له بهرنیو هیوادو سره د شوروی اتحاد د وزیرانو د شورا داقتصادی روابطو د جرگه گی رئیس سکاچکوف په دولتی میلمستون کی لاسلیک کړه.

پدغه مرستوکی د تجارت وزیر ښاغلی محمد خان جلالر، د اوبو او برښنا وزیر انجنیر محمودی، د بهرنیو چارو د وزارت مرستیال ښاغلی وحید عبدالله، د بهرنیو چارو وزارت سیاسی لوی مدیر ښاغلی عبد الصمد غوث او نوره راز د شوروی اتحاد صدر اعظم ښاغلی الکسی کاسیگین، د بهرنیو چارو وزیر ښاغلی اندری گرومیکو او یوشمیر نورو دولتی کسانو په مسکو کی افغانی لوی سفیر ډاکتر علی احمد او په کابل کښی د شوروی اتحاد لوی سفیر ښاغلی پوزانوف هم برخه درلوده.

جمهور رئیس د مسکو په هوایی ډگرکی کابل ته د روانیدو څخه دمخه له ښاغلی پودگورنی سره لیدل کیږی.

ښاغلی محمد داؤد د اوورسره هيات یی د افغانستان په وخت دوری په ۲۶ نیټه له غرمی مخکی په‌یو ولسی نیموبجو د هیواد په نیت له مسکوڅخه را روان شو.دشوروی اتحاد دعالی شورا د رئیسه‌هیات صدرښاغلی پود ګورنی ،صدراعظم ښاغلی الکسی کاسګین ، دعالی‌شورا د رئیسه هیات دصدر مرستیال ښاغلی کلیش ویلی ، دصدراعظم مرستیال ښاغلی ار خیپوف دبهرنیو اچارو وزیر ښاغلی اندری ګرومیکو او د شوروی اتحاد یوشمیر نور مشران او عسکری اوملکی ستر شخصیتو نه اوپه مسکو اوکابل کی د افغانستان د جمهوریت او شوروی اتحاد لوی سفیران د افغانی سفارت غړی اودمسکو یوزیات شمیر ښاریان د جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد سره د مخه ښی‌له پاره دونوکوا هوایی ډګرته ورغلی ؤ .

ښاغلی محمد داؤد دمسکو هوایی ډګرته درسیدو په وخت کی د ښاغلی پود ګورنی په‌ملګرتیا وروسته له هغی چی .وزیک د افغانستان د جمهوریت ملی سرود او د شوروی اتحاد ملی سرود وغږاوه دتشریفاتی ګارد د احترام مراتب و منل ا وهغه یی وکوت .

وروسته د جمهوریت موسس د شوروی اتحادله شخصیتونو ، په مسکوکی دافغانی لوی سفارت لهغړیو سرهچی مخه ښی‌لپاره هوایی ډګرته حاضر شوی ؤ خدای په اماني وکړه .

د شوروی اتحاد مشرانو ښاغلی‌پودګورنی ښاغلی کاسیګین او ښاغلی ګرومیکو زمونږ دملی مشر سره د الوتکی تر ژڅی پوری ملګری ؤ او دده له‌پاره یی دباعافیت سفر هیله وکړه .

پدی وخت کی ښاغلی محمد داؤد دشوروی اتحاد د حکومت اوخلکو دښی میلمه پالنی څخه مننه وکړ اوویی ویل :

خوښ‌یم داچی وخت پیداشو یوځل بیا دوست هیواد شوروی اتحادته سفر وکړم او دواړو هیوادو دعلاقی وړ مسئلو په‌باب دشوروی اتحاد له مشرانو سره ووینم اوخبری ورسره وکړم .

په مقابل کی ښاغلی پود ګورنی وویل: هغه خبری چی د ښاغلی جمهور رئیس‌سره وشوی ډیری‌په‌زړ پوری اوبی له شکه‌د دواړو هیوادو ترمینځ دلرغونی دوستی په پرمختیا کی یو بل ګام ګڼل کیږی .

ستاسو جلالتماب سفر د دواړو هیوادو دخلکو لپاره ډیر زیات ګټور دی . ښا غلی جمهور رئیس دسلامتیا او د دوست هیواد افغانستان دخلکو دهوسایني هیله کوم .

ښاغلی محمد داؤد دسپرلی موټر د دوی له ا ستوګنځی څخه دونوکواتر هوایی ډګر پوری د یوی ډلی موټر سایکل سپرو لخوا بدرګه شو .

دواړو هیوادو دمشرانو دسپرلی د موټر دلیږدو لاره او هوایی ډګر د دواړو هیوادو په ملی‌بیرغونو ښکلی ګړی شوی وو .

کله چی دښاغلی جمهور رئیس دسپرلی الوتکی دشوروی اتحادله فضا څخه وتلـه

د افغانستان او شوروی اتحاد گډه اعلامیه

د هغې گډې اعلامیې متن چې په شوروی اتحادکې دافغانستان دجمهوري دولت دجمهور رئيس ښاغلي محمدداؤد درسمي اودوستانه سفرپه پای‌کې د۱۳۵٦ کال دوری په شپږ ويشتمه نيټه دجمعې په ورځ د۱۹۷۷ کال داپريل په پنځلسمه نيټه په‌کابل او مسکو کې خپره شوه .

دشوروی سوسياليستي جماهيرو داتحاد دعالي شورا درئيسه هيأت اوشوروی اتحاد دحکومت په بلنه دافغانستان دجمهوري دولت جمهوررئيس ښاغلي محمدداؤد د۱۳۵٦ کال دورۍ له دروېشتمې نيټې نه ترشپږ ويشتمې پورې شوروی اتحادته رسمي او دوستانه سفروکړ .

پدغه سفرکې دافغانستان له خوا جمهور رئيس ښاغلي محمد داؤد، دتجارت وزير ښاغلي محمدخان جلالر، دپلان وزير ښاغلي علي احمدخرم، داوبواوبرښنا وزير ښاغلي جمعه‌محمدمحمدي دبهرنيوچارودوزارت‌مرستيال ښاغلي وحيدعبدالله اوپه شوروی اتحادکښې دافغانستان دجمهوريت اوی سفير ښاغلي علي احمد اوشوروی له پلوه دشوروی اتحاد کمونست گوند دمرکزي جرگه‌گۍ عمومي‌منشي ښاغلي لئونيدبريژنف، دشوروی‌اتحادکمونست گوند دمرکزي جرگه‌گۍ دسياسي دفتر غړی اودشوروی سوسياليستي جماهيرو اتحاددعالي شورا درئيسه هيأت صدر ښاغلي نيکولای پودگورني، دشوروی اتحاد د کمونست گوند دمرکزي جرگه‌گۍ دسياسي دفتر غړی او د شوروی سوسياليستي جماهيروداتحاددوزيرانو دشورا رئيس ښاغلي الکسي کاسيگين، دشوروی اتحاد دکمونست گوند د مرکزي جرگه‌گۍ دسياسي دفترغړی او دشوروی سوسياليستي جماهيرو داتحاد دبهرنيو چارو وزيرښاغلي اندري گروميکو ، د اقتصادي همکاريو دپاره ددولتي جرگه‌گۍ رئيس ښاغلي سيمون اسکاچکوف او په افغانستان کې دشوروی سوسياليستي جماهيرو داتحاد اوی سفيرښاغلي الکساندر پوزانوف خبرې وکړې.

دخبرواترو په وخت‌کې چې ددوستۍ ، باور اوښه تفاهم په فضاکې وشوی دپرمختيايي مسئلو اوددوه اړخيزوروابطو دلاپينگتيا په‌باب ژورغورروشو اوددواړو هيوادو دعلاقې وړ بين‌المللي مهمو موضوع گانوپه باره کې مفصلې خبرې اترې وشوې . دافغانستان دملي خپلواکۍ دبيرته اخيستلو داته پنځوسم‌کال اوداکتوبر دسوسياليستي سترانقلاب دشپېتمې کاليزې په درشل کې ددواړو خواو مشرانوپه ابتکاردمتقابله په رسميت پيژندلې او د

دجمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد لخوا دشوروی اتحاد دمشرانو په نامه د دوستی ټیلگرام مسکوته مخابره شوی او په هغه کی په مسکو کی دخپلی استوگنی په وخت کی دشوروی اتحاد د حکومت او خلکو دښی میلمه پالنی او تود هرکلی څخه مننه څرگنده شویده.

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد او دهغو ملگری هیات د شوروی سوسیالستی جمهوریتونو اتحاد ته ددری ورځنی رسمی او دوستانه سفرله پای ته رسولو وروسته دوری په ۲۶ نیټه مازدیگر کابل ته راغی.

زموږ ملی مشر ښاغلی محمد داود دسپرلی الوتکه ترغرمی وروسته په څلورو بجو دکابل بین المللی هوایی ډگرته راورسیدله او هغه وخت چی د جمهوریت موسس له الوتکی څخه راکوز شو ښاغلی محمد نعیم، دملی دفاع وزیر دگر جنرال غلام حیدر رسولی دمالیی وزیر ښاغلی سید عبدالاله، د دولت وزیر ډاکتر عبدالمجید، دکورنیو چارو وزیر ښاغلی عبدالقدیر، د جمهوری دفتر رئیس ښاغلی محمداکبر، کابل ښاروال ډاکتر غلام سخی نورزاد، او په کابل کی دشوروی دلوی سفارت شارژ دافیر د انقلاب دمشر هرکلی وکړ.

ور پسی زموږ ملی مشر ور وروسته له هغه چی موزیک جمهوری ملی سرود وغږاوه د تشریفاتی گارد سلام او احترام مراتب ومنل او هغه یی وکوت.

وروسته جمهور رئیس ښاغلی محمدداؤد دکابینی له غړیو، لوی درستیز، جنرالانو او دجمهوری دولت وسله والو قواوو له منصبدارانو، ملی ستړو مامورینو سره چی زموږ دملی مشر دهرکلی له پاره په هوایی ډگر کی حاضر شوی ؤ داحوال پوښتنه وکړه.

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد کابل ته د رارسیدلو په وخت کی جمهوری تشریفاتی گارد معاینه کوی

افغانستان اوشوروی دولت ترمینځ ددوستی دروابطو دټینګیدو تاریخی اهمیت دخپل‌هیواد دخپلواکۍ په خاطرافغانستان دولس دمبارزو مشرانو اوولادیمیرایلیچ لینین یادونه وکړه .

دواړو خواو څرګنده کړه چی د۱۹۲۱ کال ددوستی تړون ددواړو هیوادو ترمینځ د۱۹۲۱ کال دبیطرفی اومتقابله نه‌تیری تړون نن هم دافغانستان اوشوروی اتحاد داړیکو بنسټ بلل کیږی اودغه رازپه پوره ډاډ سره دافغانستان دجمهوریت اوشوروی اتحاد په ګټوخدمت کوی .

دافغانستان دجمهوری دولت جمهور رئیس اوشوروی مشرانو دوستانه اړیکو او د افغانستان اوشوروی اتحاد تر مینځ دبرابرو حقوقو حاکمیت اودخپلواکۍ حق ته دمتقابله احترام اوپودېل په‌کورنیو چاروکی دلاس نه وهلوپه بنیاددښه ګاونډی توب د بریالی پرمختیاله امله خپل زیات‌رضایت څرګندکړ.

افغانستان اوشوروی اتحاد کلک عزم لری چی په راتلونکی وخت‌کی هم ددواړو خواو ترمینځ ددوستی‌اړیکی همکاری‌اوښه‌ګاونډیتوب له پخوانه زیات ټینګ کړی اودغه کار دافغانستان اوشوروی اتحاد دخلکوله ګټو سره پوره سمون خوری .

دبین المللی سولی اوامنیت دټینګښت دپاره خدمت کوی . دواړو خواوهغه سلا مشوری چی ددواړوهیوادو ترمینځ دافغانستان اوشوروی اتحاددخپل مینځی‌مسالواوبین‌المللی مسالو په باب کیږی ډیری ګټوری بللی او عقیده یی څرګنده کړه دغه سلامشوری چی عنعنوی بڼه یی غوره‌کړی باید په‌راتلونکی وخت‌کی هم دوام وکړی .

دواړو خواو درضایت په څرګندولو سره وویل :

چی ددواړو هیوادو تر مینځ اقتصادی همکاری چی دبرابرو حقوقو له مخی اومتقابله ګټه‌وده اوپراختیامومی له پخوانه زیات‌داوړدی مودی بڼه غوره کوی .

دغه‌کار پدغه برخه‌کی داقتصادی علایقو دزیاتی پرمختیااودعملی مسئلو دحل دپاره‌هم شرایط برابروی .

ددواړو خواوپه عقیده داقتصادی همکاریو دپاره دافغانستان اوشوروی اتحاد دګډی جرګه‌ګۍ دکارپیل پدغه لاره‌کی مهم ګام بلل کیږی .

په اقتصادی برخه‌کی ددواړوهیوادوترمینځ دعلایقو دلاټینګتیا دپاره دهیلی په پیښوری دواړوخواو د۱۳۵٦کال دوری په پنځمویشتمه نیټه دافغانستان دجمهوری دولت دحکومت اودشوروی سوسیالیستی جماهیرو د اتحاد دحکومت ترمینځ په مسکو کښی داقتصادی همکاری په باب یوه موافقه لاسلیک کړه .

دواړو خواودافغانستان دجمهوری دولت او د شوروی سوسیالیستی جماهیرو د اتحاد ترمینځ دتجارتی اړیکو پرمختیایی د۱۹۷٦کال دجون په میاشت‌کی د۱۹۷٦ــ۱۹۸۰ کلیو نو دپاره دشیانو دراکړی ورکړی دموافقی له مخی مینځ ته راغلی بریالی بللی نوواو یی

خرگند کړچی دشیانو متقابله سپارنی اندازه
په زیاته اوداقلامو فهرست به پراخه شی .

دواړو خواودغه رازپه فرهنگی او صحی
برخوکی دهمکاری مثبته پرمختیا یاده کړی
دغو همکاریو دپراختیا دپاره یی خپل عزم
اعلام کړ .

دواړوخواو بیاټینگار وکړچی دوی دخپل
مینځی علایقو سویه چی په بیلابیلو برخوکی
حاصله شوی ده ددواړو هیوادو خلکو
دارزښتناکی پانگی اودهغو دولتونو تر مینځ
چی بیلابیل ټولنیزنظامونه لری، په روغه‌جوړه
کی دگډژوند ستر ښکارندوی بولی .

دواړو خواو دبین المللی روانو مهمومسألو
په باب دخبروپه وخت په مسکوکی د۱۳۵۴
کال دغبرگولی داتلسمی نیټی دافغانستان او
شوروی اتحادپه گډه ویناوپه کابل کی
د۱۳۵۴ کال دلیندی د(۱۹) نیټی دافغانستان
اوشوروی اتحادپه گډه اعلامیه‌کی اصلی
مندرجاتو تائیداودهغو ټینگار وکړ .

دواړو خواوهغه مثبتی پرمختیاوی چی په
اروپاکی دامنیت اوهمکاری دعمومی جرگی له
جوړیدووروسته په بین المللی حالاتو کی
مینځ ته راغلی خرگندی‌کړی اوپه بین المللی
اړیکوکی دیوی داوامداری‌عملیی‌اونه اوښتونکی
عملیی په توگه ددیتانت دبدلیدو دضرورت
اوددی ټولو سیمو‌ته ددغی عملیی دلمنی
دزسیدوپه باب دخپلی گلکی عقیدی یادونه
وکړه .

دواړوخواوپه عقیده دهغواضافی تدبیرونو
نیول چی دملگروملتو دموسسی له منشور
سره سم دبین المللی اړیکودنه بدلیدونکی
قانون په نامه له زورڅخه داستفادی په برخه
کی له زوراویاگواښ څخه دکار داخیستوڅخه
دډډه‌کولو داصل له تثبیت سره مرسته کوی
ضروری دی پدی مناسبت په بین المللی
اړیکوکی دزورڅخه دکارنه اخیستو دنړیوال
تړون دویرژرلاسلیك کیدو اهمیت څرگندکړی
شواودنظر اتفاق وښودل شو چی دغه شان
تړون په نړیوالوحالاتو باندی په زړه پوری
اغیزه لری اودټولوهیوادوله پاره به دامنیت
دزیات تامین سبب شی .

دواړه خواوی عقیده لری چی ددغه تړون
مسوده چی اوس اوس دملگرو ملتو دموسسی
ترغورراوخیړنی لاندی ده دنړی دټولو ذیعلاقه
هیوادو ترمینځ موافقی ته درسیدو دپاره ډیر
ښه بنسټ بلل‌کیږی .

دواړوخواو دبین المللی او سنیو روابطو
دویری مهمی مسالی یعنی دتسلیحاتی مسابقو
دبندیدو دمسالی پوره اوعمومی بی وسلی‌کولو
ته درسیدواو دجگړی له خطرڅخه دبشریت
دژغورنی اوترټولودمخه له اټومی جگړی څخه
دژغورنی دمسالی د حل اوفصل له پاره
دلاغیزمنو تدبیرونو دنیول کیدوپه باب خپل
نظرڅرگند کړ .

داټومی وسلی دنه خپریدو دتړون دټولو
مقرراتو اوله دغه تړون سره دټولوهیوادودیو
ځای‌کیدوداټومی وسلی دټولوازمویښو دمنع‌کیدو
دبین المللی تړون دلاسلیك اود کیمیاوی

وسلې دمنع‌کيدو اوله مينځه وړلودمقابلې ژور اجراآتو پورته‌نيومقصدونو سره به سمون‌ولري په اوسنيوشرايطو کښې دپليزه له مينځه‌وړلو دډول ډول نوييووسلواو سيستمونو برابرولو اوتوليددمنع کيدو دموافقې دلاسليك ضرورت ډيرمهم اړخ لري .

ددې ټکي په نظرکې نيولوسره چې په‌اروپا کې دامنيت اوهمکارۍ مسالې بريالى حل او فصل نه يوازې داروپادپاره بلکې دټولـــې نړۍ دپاره ستر اهميت لري .

دواړو خواو پدغه باره‌کې داروپا دعمومـــې جرګې دوروستي سند دلاسليکوونکو هيـوادو له خوادیوه تړون دلاس ليك کيدو دمفکـورې ملاتړوکړچې هيڅ يولوړى هيواد دې دبـل هيواد په خلاف له اټومي وسلې څخه کار وانه اخلي .

دافغانستان جمهوري دولت او شـــوروي اتحاد دبې وسلې کولو دپاره دملګرو ملتـــو دموسسې دعمومي ټولنې دځانګړې غونــډې دجوړيدو په ګټه نظرڅرګندکړدغه شان غونډه دبې وسلې کولو دنړيوالې جرګې دجوړيدو په لاره‌کې دمهم ګام په توګه بولي .

دواړوخواوپه منځنی ختيځ کې دلانجو ددوام له امله خپله ژورهانديښنه څرګنده کړه دوی يوشان عقيده لري چې په منځنی ختيځ کـې دعادلانه اودوامداری سولې ټينګيدل له ټولو مغوعربي ځمکو څخه چې په ۱۹۶۷ کال کې نيول شوې ډيرژراوپه بشپړه توګه‌داسرائيلي پوځ وتل غواړي اوديوه ملي دولت دجوړيدو له پاره دفلسطين دخلکـــو دحق په ګډون دفلسطين دعربو خلکو درواحقوقو تأمين دي.

دواړه خواوې دفلسطين دآزادۍ د موسسې په‌ګډون دټولو علاقه لرونکو اړخونوپه ګډون دمنځنی ختيزپه باب دژنيودجرګې دسمــلاسې بياجوړيدو ملاتړ کوي . داسيادوچې په‌مسالو باندې دغورواوخيړنې په ترځ کې يوځل بيايې ددغې وچې دټولو هيوادوپه ګډزيار سره داسيا دسولې اوثبات دټينګښت دپاره خپله زياتـه علاقه څرګنده‌کړه او د افغانستان او شوروي اتحادپه ګډوسندونو کې يې پدغې مسالـــې پورې مربوط مندرجات تائيد اودهغو ټينګـار وکړ .

دافغانستان جمهوريت اوشوروي اتحـاد د هندنيمې وچې دهيوادوترمينځ دښه‌ګاونډيتوب درواېطو او همکارۍ دټينګيدو طرفدارۍ او عقيده لري چې داختلاف وړهغه مسالې چه‌په دغه سيمه‌کې شته بايددخبرودلارې اودبهرنيو قواودهيڅ ډول لاس وهنې پرته حل وفصل شي .

دواړوخواوې اميدڅرګندوي چې دافغانستان اوپاکستان ترمينځ سياسي اختلاف دروغــې جوړې اودخبرو دلارې حل‌کيداى شي اوهغه تماسونه چې ددواړو هيوادو دمشرانو ترمينځ پيل شوي، له دغه‌کارسره به مرسته وکړي .

دواړوخواو دناپيېلتوب دنهضت داستعمار ضد اوامپرياليستي ضد خصوصيت په مثبته توګه څېړلي اودغه نهضت يې په بين المللي سياست کې دمهم عامل په توګه بللی ونډې

څرګندکړچې ناپیيلی هیوادونه په راتلونکی وخت کی هم دبین المللی سولی او امنیت دتقویې دپاره داستعمار اوامپریالیزم دتیری دسیاست په خلاف دخلکواوولسونو په عمومی مجادله کی زیاته ونډه سرته رسولی شي .

دافغانستان جمهوریت او شوروی اتحاد داستعمار دله مینځه وړلواودهغه دوروستیو بقایاودله مینځه وړلواودنژادی توپیردلری کولو دعملیې چټکتیا غواړی دوی دخپلی آزادی او خپلواکی دپاره دزمبابوی او نامبیا دخلکو دعادلانه مبارزوله امله خپل ملاتړڅرګندوی .

دواړو خواو داپارتاید سیاست چې دجنوبی افریقا دنژادپال رژیم له خواتعقیبیږی سخت غندلی اودجنوبی افریقا دخلکو دهغو حقوقو دترلاسه کیدوله پاره چې انکارتری نشی کیدای ددغه ځای دخلکوداکثریت دمبارزو له امله یې خپل ملاتړ څرګند کړ .

دواړو خواو هغه اهمیت چې ددوی هیوادونه یې دبین المللی سولی اوامنیت په ټینګتیاکی دملګرو ملتو دموسسی درول له پاره ورکوی څرګند کړاوویې ویل :

دی ته چمتودی دملګرو ملتو دموسسی دمنشور ژورتطبیق په اساس ددغی موسسی داغیزمنتوب دسویې دلوړیدوپه مقصد خپلی همکاری ته دوام ورکړی .

دواړوخواو داڅرګند کړچې دشوروی سوسیالستی جماهیرو اتحادته به دافغانستا ن دجمهوری دولت دجمهور رئیس سفر اوهغه خبری چې ددواړوخواو تر مینځ وشوی دافغانستان دجمهوری دولت اودشوروی اتحاد ترمینځ ددوستی دعلایقواودهراړخیزی همکاری دلاپراختیا دپیاوړتیاپه کال کی نوی او مهم سهم وبلل شي .

دافغانستان جمهوررئیس ښاغلی محمدداؤد دشوروی اتحاد دکمونست ګوند د مرکزی جرګه کی عمومی منشی ښاغلی لئونیدبریژنف دشوروی سوسیالیستی جماهیرو داتحاد دعالی شورا درئیسه هیأت صدر ښاغلی نیکولای پودګورنی اودشوروی سوسیالیستی جماهیرو داتحاد دوزیرانو دشورا رئیس ښاغلی الکسی کاسیګین ته بلنه ورکړه چې افغانستان ته رسمی اودوستانه سفروکړی چې په تشکر سره ومنل شوه .

دافغانستان او شوروي اتحاد داقتصادي همکارۍ دموافقې متن

په هغه ګډه اعلامیه کې چه د شوروي سوسیالستي جماهیرو اتحاد دوست هیواد ته جمهور رئیس ښاغلي محمد داود د رسمي سفر څخه وروسته خپره شوه په هغې کې د افغانستان او شوروي اتحاد ترمنځ داقتصادي همکارۍ دیوې موافقې دلاسلیک یادونه هم شوې وه دادی د دغې موافقې پښتو متن چه د افغانستان دپلان وزیر ښاغلي علي احمد خرم او شوروي اتحاد د پلوه د شوروي اتحاد د اقتصادي همکاریو دپاره د دولتي جرګې رئیس ښاغلي سکاچکوف د ۱۳۵٦ کال دوري په ۲۵ نېټه دمسکو په ښار کې لاسلیک کړه پدې ډول وړاندې کیږي :

د افغانستان د جمهوري دولت د حکومت او شوروي سوسیالستي جمهوریتونو د اتحاد حکومت ترمنځ داقتصادي همکارۍ په باب موافقه .

د افغانستان د جمهوري دولت د حکومت او شوروي سوسیالستي جمهوریتونو د اتحاد د حکومت چه دوستانه اړیکو او ښه ګاونډیتوب له مخې او د ۱۹۲۱ کال دفبروري دمیاشتې د ۲۸ نېټې د دوستي د تړون او د ۱۹۳۱ کال دجون دمیاشتې ۲٤ نېټې د بېطرفۍ او دوه اړخیزه تیري کولو د تړون داصولو په اتکا او د ملګرو ملتو د موسسې د منشور دمقرراتو په اساس او د برابرو حقوقو دیو بل په کورنیو چاروکې لاس نه وهلو او په راتلونکې وخت کې د اقتصادي تجارتي او تخنیکي اړیکو د پرمختیا لپاره له تمایل څخه په الهام اخیستو سره حاکمیت ملي خپلواکۍ او د خاورې د تمامیت ته د دوه اړخیز احترام د پرنسیپونو

د افغانستان او شوروي اتحاد ترمنځ داقتصادي همکارۍ د موافقت نامه په داسې حال کې چې جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد او د شوروي اتحاد د عالي شورا د رئیسه هیأت صدر ښاغلی نیکولای پودګورنی حاضر دي، د پلان وزیر ښاغلی علي احمد خرم او ښاغلی سکاچکوف له خوا لاسلیک کیږي .

له مخې و پتیبله دلاندنیو مراتبو په باره کــــې دغه موافقه لاسلیک کړی .

لومړی ماده :

دواړه ذمه واری خواوی په بیلا بیلــــو اقتصادی او تخنیکی برخوکی د دوه اړخیزو او داوږدی مودی دګټوله مخی د اقتصــا دی تخنیکی اوتجارتی دزیاتی همکاری د پراختیا اولاپیاوړتیا په مقصد خپله هیله څرګندوی.

دویمه ماده :ــ

ددواړو هیوادو ترمینځ اقتصادی او تخنیکی همکاری بهپه لاندی برخوکی د دواړو خــواؤ موافقی وړپه‌مشخصو پروژو پوری‌دمربوطو موافقو او تړونونو له‌مخې انکشاف اوپرا ختیا وکړی لکه دګاز، تیلو، پتروشیمی دصنایعو پراختیا اوکیمیا وی صنایع کرنه او اوبــــه لګول اونوری اقتصادی روغتیایی او دبیطاری څانګی دتیلوګاز اونورو وچوکانی موادودمینځ لوپه مقصد دجیولوجی دپلټنو دکاروئو اجــرا کول او دهغو صنعتی ویستل .

دبریښنا د انرژی پروژه جـــوړول او د تاسیساتو ساختمان د ترانسپورت‌او مخابراتو پراختیا حرفه‌وی ښوونه او تخنیکی پرسونل دزوندانه دماحول اوچاپیریال اونوروساتنه .

دریمه ماده :ــ

دواړه ذمه واری خواوی‌به ټولو مسایلــو سره دافغانستان د جمهوری دولت اوشوروی اتحاد د ډیلاقه موسسو ترمینځ د اقتصادی تجارتی ،تخنیکی اړیکو په برخوکی دهمکاری دپرمختیا لوړغه بیلا دغی موافقی او ددواړو هیوادو دروانو قوانینو په اساس د موافقــو اوتړونونو دلاسلیک په‌برخه کی‌مرسته وکړی.

څلورمه ماده :ــ

ددوی اړخیزی اقتصادی، تخنیکی اوتجارتی همکاری دعملی اجرا پــه مسئلــو بانــــدی د اقتصادی همکاری په باب د افغانستان او شوروی اتحاد د حکــومتونو ترمینځ دایمـــی جرګه‌ګی کی‌غور اوخبری کیږی .

اومربوط پیشنهادونه به ددواړو هیــوادو دحکو متونو دخیرنی د پاره وړانده شی.

پنځمه ماده :ــ

دغه موافقه په هرځل دپنځو راتلو نکـــو وړده اود دولسو کلونو دپاره اعتبار لری.

دغه موافقه په هرځل دپنځو راتلونکــــو کلونودپاره بهپه اتوماتیک ډول اوږده‌شی‌پدی شرط چه دموافقی د اعتبار او دمربوطی‌مودی دتیریدو څخه یوکال مخکی له دواړو خــواوه څخه هیڅ یوبل ذمه واروری دهغی داعتبار دفسخی په نسبت دخپل تمایل په‌باب دلیک په‌وسیله خبر نکړی .

دغه موافقه دمسکوپه ښارکی د ۱۳۵٦کال دوری په ۲۵ نیټه چه د ۱۹۷۷ عیسوی کال داپریل څوارلسمه نیټه کیږی په دوو اصلی نسخوکی هر یوه‌په‌دری او روسی ژبوچــــه دواړه متنونه یوبرابر اعتبار لری لاسلیـــــک شویده .

علی احمد خرم د افغانستان د جمهور ی دولت دحکومت له خوا .

سکا چکوف د شوروی سو سیالستــــــی جماهیرو داتحاد دحکومت له خوا .

البوم خاطرات

اولین لویه جرگه

دولت جمهوری افغانستان

د افغانستان د جمهوري دولت
لومړۍ لويه جرګه

دافغانستان دجمهوري دولت‌لومړۍ
لويه جرګه

دافغانستان دجمهوري‌دولت لومړۍ لويه‌جرګه، لومړی‌دقرآن عظيم‌الشان دځومبارکو آيتونوپه لوستل‌کيدواودملي سرودله خپريدو، وروسته زمونږدملي مشرددولت درئيس او صدراعظم ښاغلي محمد داؤد په وينا د ۱۳۵۵ کـال دسلواغې دمياشتې په اسمه نيټه دکابل په انصاري واټ‌کې دلويې جرګې په تالار کـې پرانستله شوه .

«محترم لوستونکي به دملي لار ښود دغه ويناچې دلويې جرګې دپرانستلو په مناسبت يې کړې دملي مشر دويناګانوپه برخه کـې ولولي » .

ددولت ښاغلي رئيس اوصدراعظم دخپلـې ويناپه پاى کې ، استاد عبدالکريم (حقاني) دلويې جرګې درئيس ټاکلوپه مقصد دغونډې دموقت رئيس په توګه معرفي کړ .

استاد حقاني دلويې جرګې درياست دځوکۍ دمؤقتي نيولونه‌وروسته په‌آزاده اوديموکراتيکه فضاکې دلويې جرګې درئيس ټاکلو لپاره‌رايې ګيرى وکړه، چه درايې له اخستلو وروسته ښاغلي عزيزالله واصفي درايوپه اکثريـت دلويې جرګې دغړوځخه درئيس په توګه‌وټاکل شواودرياست څوکۍ يې ونيوله .

وروسته بيابښاغلي واصفي ، ښاغلي محمد علي فيض اوميرحبيب سهيلي دلويې جرګې له غړوځخه دمنشيانو په توګه پيشنهادکړل، چې درايو اخيستوپه نتيجه‌کې ، درايو پـه اکثريت ښاغلي محمدعلي فيض اومير حبيب سهيلي دغونډې دمنشيانوپه توګه وټاکل‌شول.

دجمهوري دولت‌دلومړۍ لويې جرګې‌غونډې چې دلويې جرګې درئيس ښاغلي واصفي په مشرۍ دمعمول سره سم هره ورځ دسهارله خواشروع اوترمازديګره يې دوام درلود، پـه ډيره ديموکراتيکه اوآزاده فضاکـې دملـي وثيقې په موادوباندې يې غوراوخبرې‌کولې .

دجمهوري دولت دلومړۍ لويې جرګـې دغونډې ګذارشات په لانـدې ډول وړانـدې کيږي .

دسلواغې ۱۰ره۵۵ :

دافغانستان دجمهوري دولت دلمړۍ لويـې جرګې په ماسپښينۍ غونډه کې چه دلويـې جرګې درئيس ښاغلي عزيزالله واصفي پـه مشرۍ وشوه، دسترملي غونډې دغـونډو دطرزالعمل په باب خبرې وشوې .

پدغه غونډه‌کې چې دمازديګر تر پنځه‌نيمو بجو پورې روانه وه دلويې جرګې دغونـډو دطرزالعمل مسوده چه‌په ديارلسو مادو کښې تدوين شوې ؤ دلويې جرګې داستازو اوغړيو

داوږدو خبرو اترووروسته دځینو تعدیلاتو
سره تصویب شوه .

دلویې جرګې راتلونکې عادي غونډه دستر
ملي غونډې دطرزالعمل دلسمې مادې سره سم
هره ورځ دسهارله نهو بجو څخه دغرمې تر
دوولسو بجوپورې اوله دوه بجوڅخه دمازدیګر
ترڅلورو نیمو بجو پورې جوړیږي .

دسلواغې ۱۱ر۵۵ :

دجمهوري دولت په لومړي لویه جرګه‌کې
دملت استازو په خپلو غونډوکې دهیواد
داساسي قانون دمسودې په لومړي فصل
څخه شپږمادې دراېو په اکثریت تصویب
کړې .

دسهار په غونډه‌کې داساسي قانوندمسودې
دموادو په مندرجه فهرست باندې اوږدې‌خبرې
وشوې اوله ځینوتعدیلاتو وروسته تصویب
شو .

دلویې جرګې ترغرمې دمخه او وروسته
غونډوکې دمندرجه موادو فهرست او دمسودې
له لومړي فصل څخه شپږتصویب شوې مادې
دلویې جرګې دمنشیانو له خوا ولوستل شوې
اوله دغومادو څخه په هریوې باندې په‌آزاده
اودیموکراتیکه توګه بحث اوخبرې وشوې .

دلویې جرګې دیوشمیر استازو په پیشنهاد
دراېو په اکثریت فیصله وشوه چې داساسي
قانون په مسوده باندې دغور او څیړنې
دجرګه‌ګۍ له خوا دې دهیواد داساسي قانون
دپاره یوه مقدمه جوړه شي اودلویې جرګې
دوروستي تصویب دپاره دې دارالانشاء ته
وسپارله شي .

دسلواغې ۱۲ر۵۵ :

دجمهوري دولت داساسي قانون دمسودې
دلومړي فصل، لس‌مادې په‌لویه‌جرګه‌کې‌دملت
استازوپه دوه ورځنیو خبرواترو کې دځینو
سمونو سره تصویب شوې .

دلویې جرګې دسهارپه غونډه‌کې دملي
وثیقې دمسودې دلومړي فصل په اوومې،اتمې
اونهمې مادې باندې دملت داستازو اودلویې
جرګې دغړیو له خوااوږدې خبرې اترې‌وشوې
اودځینو سمونو سره تصویب شوې .

دغه راز ترغرمې وروسته غونډه کې ددغې
مسودې په لسمې اویوولسمې مادې باندې
خبرې وشوې . چه په نتیجه‌کې دلسمې‌مادې
متن تعدیل اودنوي متن په تنظیم سره‌دراېو
په اکثریت تصویب اویوولسمه ماده چه
دغونډې دطرزالعمل سره سم یې زیاتې خبرې
غوښتې دسباورځې غونډې ته‌ځنډ شوه .

دلویې جرګې غونډې په ډیره دیموکراتیکه
اوآزاده فضاکې وشوې اواستازو خپلې‌نظریې
په غورسره څرګندې کړې .

دغونډوپه جریان کې دکابینې او داساسي
قانون په‌مسوده باندې‌دغوراوڅیړنې دجرګه‌ګۍ
یوشمیر غړیودمربوطو موادو دموضوعاتو په
باره‌کښې د استازو پوښتنوته توضیحات
ورکړل .

دسلواغې ۱۳ر۵۵ :

دجمهوري دولت داساسي قانون دمسودې
ددوهم فصل شلمه ماده دلویې جرګې دغړیو

دمفصلو خبرواو بحثونو نه وروسته دېغهفصل پهديارلسمه مادهکی مدغم اودرايو په اکثريت تصويب شوه .

لويي جرگي دورځی له غرمی نه پهمخکی اووروسته غونډوکی دملی وثيقی ددوهـم او دريم فصل له يولسمی نه ترخليرويشتمـی مادی پوری خبری اتری وشوی اودغه مـواد دځينوسمونو سره دلويي جرگي دغړيو لهخوا تاييد اوتصويب شول .

دسلواغی ۱۴ر۵۵ :

دافغانستان دجمهوری دولت داساسی قانون دمسودی ددريم اوځلورم فصل پرشپږو مادو باندی دلويي جرگي دورځی ترغرمی دمخـــه غونډهکی خبری وشوی اودځينوسمونووروسته درايوپه اکثريت تصويب شوی .

تراوسه پوری چه دلويي جرگي غونـډی خپل پنځمی ورځی ته ورسيدی ، دجمهوری دولت داساسی قانون مسودی ټولی ديـرش مادی دلويي جرگي دغړيوله خواتاييدی او تصويب شويدی .

دسلواغی ۱۵ر۵۵ :

دافغانستان دجمهوری دولت لويي جرگـی دهيواد داساسی قانون دمسودی دځلورم فصل په ديارلسومادو باندی چه دخلکو دحقوقو او وجيبوپه باره کښی دی غوروکړ. دجمهوری دولت لويي‌جرگي‌غړيودورځی ترغرمی دمخه او وروسته غونډهکی دهری مادی په باره کـــی چه دمنشيانو له خوا دغوراوځيرنی د پـاره لوستل کيدی په پوره آزاده او ديموکراتيکه فضاکی خپلی نظريي اوعقيدی څرگندی کړی.

دلويي جرگي غړيوداساسی قانون دمسودی ديوديرشمی مادی نه تردری څلويشتمی مادی پوری دهغه په بيلوبيلو اړخونو باندی دخبرو وروسته درايو په مطلق اکثريت دغه مادی له ځينوسمونو سره تصويب کړی .

دغونډو په جريانکی داساسی قانون پـه مسوده باندی دغوراوځيرنی دجرگهگی غړيو پهلازموبرخوکی دلويي جرگي دغړيوپوښتنوته توضيحات ورکړل .

دسلواغی ۱۷ر۵۵ :

دجمهوری دولت داساسی قانون دمسـودی يوويشت نوری مادی دځلورپنځوسمی مادی په پایکښی ديوه پراگراف اوپه پنځمفصل کی ديوی جلامادی په زياتوالی له ځينـــو سمونو سره دلويي جرگي په غونډو کـــی تاييد اوتصويب شوی .

ترغرمی مخکی اووروسته غونډوکی دهيواد دملی وثيقی دځلورم اوپنځم فصل له څلـور څلو يښتمی مادی څخه ترځلورشپيتمی مادی پوری دلويي جرگي دغړيوله خوا مفصل‌خبری وشوی اوله ځينو سمونوسره دغه مـــادی تصويب شوی .

داساسی قانون دمسودی پرمادو بـاندی دزيات غورپه مقصد دجمهوری دولت دلويي جرگي غړيودرايوپه اتفاق فيصله وکړه چی دمجلس سهارنی غونډی دی چه دطرزالعمل سره سم دسهارپه نهوبجوپيل‌کيږی دسلواغی په اتلسمه په اتوبجوجوړی شی .

لويي جرگي ترغرمی دمخه اووروسته غونډو کی دلويي جرگي غړيوداساسی قانوندمسودی

دهری یوی هغی مادی په باب چه غورپری وشوخپل نظریات اوپیشنهاد ونه په ډیره آزاده اودیموکراتیکه فضاکی څرګند کړل .

ترغرمی دمخه‌غونډی په جریانکی دجمهوری دولت دلومړی‌لویی‌جرګی دپرانستلوپه‌مراسمو کی دجمهوریت دمؤسس ښاغلی محمد داؤد دوینامتن چه دعامه اطلاعاتو دخپرونو په لړ کی په مصوره توګه داطلاعات اوکلتوردوزارت له خواچاپ شویدی دلویی جرګی په غړیو او حاضرینوباندی وویشل شو .

دسلواغی ۱۸ر۵۵ :

دهیواد داساسی قانون دمسودی پنځه‌اتیا مادی دجمهوری دولت دلویی جرګی له خوا تصویب شویدی . دملی وثیقی د مسودی دشپږم فصل اواووم فصل یوویشت مادی چه دلویی جرګی دمنشیانوله خواغونډی ته ولوستل شوی په پوره دیموکراتیکه فضاکی له اوږدوخبرو وروسته له ځینو سمونو سره تصویب شوی .

په غونډو کښی داساسی قانون په‌مسودی باندی دغورواوخیړنی دجرګه‌ګی یوشمیر غړیو دخبرو وړموادو په ارتباط په لازموبرخو رڼا واچوله اوغونډی ته یی توضیحات ورکړل .

دسلواغی ۱۹ر۵۵ :

دجمهوری دولت لویی جرګی دهیواددااساسی قانون دمسودی له اووم ـ اتم ـ اونهم فصل څخه پنځلس مادی داتم فصل په یونوی یمه ماده‌کی دیوه پاراګراف په زیاتولو او ځینو نورسمونو سره درایوپه اکثریت تصویب کړی .

دلویی جرګی ترغرمی دمخه اووروسته‌غونډو کښی داساسی قانون دمسودی له شپږاتیایمی مادی نه ترسلمی مادی پوری په وار سره دلویی جرګی دمنشیانو له خواولوستل شوی. چه له اوږدو خبرواتراو پدغه برخه کښی دغونډی دغړیودپیشنهادو اونظریوله وړاندی کیدووروسته چه‌په آزاده اودیموکراتیکه فضا کښی وشول دغه مادی تصویب شوی .

ترغرمی دمخه غونډه‌کښی داساسی قانون په مسوده باندی دغورواوخیړنی دجرګه‌ګی ځینوغړیوپه مربوطو برخوکی دلویی جرګی دیوشمیرغړیو پوښتنوته توضیحات ورکړل .

دجمهوری دولت دلویی جرګی غونډی دملی وثیقی سل مادی دلویی جرګی دغړیوله خواپه آزاده فضاکښی له ځینو سمونو سره تایید اوتصویب شوی . دلویی جرګی دخبرو دجریان داوریدودپاره یو شمیر داخلی او بهرنی رابلل شویکسان هم ورغلی وو .

دسلواغی ۲۰ر۵۵ :

دجمهوری دولت دلویی جرګی غړیوپه خپلو غونډوکی دملی وثیقی دمسودی په شپږو نورو مادوباندی غورواوخیړنه وکړه اودیو سلویوی اویوسلودوهمی مادی دمتن په بیاتنظیمولواو ځینو نورو سمونو سره یی دغه مادی تایید اوتصویب کړی .

ترغرمی دمخه اووروسته غونډوکی داساسی قانون دمسودی دنهم فصل له یوسلو یو ی مادی څخه تریوسلو شپږمی مادی پوری دغونډی دمنشیانو له خوا ولوستل شوی اوپه هری یوی مادی باندی په آزاده او پوره

ديموکراتيکه توگه اوږدې خبرې اترې وشوې.

دهيواددملي وثيقې يوسلوشپږمادې دلويې جرگې په غونډوکې له څېنوسمونو، زياتوالي اوکموالي سره تصويب شوې. دغوغونډوجرياڼ داوريدو دپاره هم پوښمير داخلـــي کسان ورغلي وو .

دسلواغې ۲۰ر۵۵ :

ددولت رئيس اوصدراعظم ښاغلي محمدداؤد دجمهوري دولت لومړۍ لويې جرگې دغونډې جريان چه پهزړه پورې آزاده اوديموکراتيکه فضاکې وشوه وليداو واوريد .

کله چه دجمهوريت مؤسس ښاغلي محمدداؤد دلويې جرگې تالارته ورسيد دلويې جرگـــې غړي اوحاضرين ودريدل په اوږدوچکچکو او تودواوله خوښۍ اوخوشحالۍ ډکو احساساتو په څرگندولو سره يې دانقلاب دمشر هرکلي وکـړ .

ترغرمې دمخهپه غونډهکې دهيواددداساســـي قانون پهمسوده باندېدغوراوڅېړنې دجرگهگۍ په پيشنهاد دقضاپه نهم فصل کې دوه نوې مادې شاملکړې شوې چه دمنشيانوله خـوا دلوستل کيدو آواږدوخبرو اتروورروسته دلويې جرگې غړيو تائيد کړې .

په غونډهکې دملي وثيقې نورې څوارلس مادې دقضا په نهم فصل کښې ددوونورمادو په زياتوالي له څېنوسمونو سره درايو پـه اکثريت تصويب شوې .

دمعمول سره سم پوښمير داخلي اوخارجي کسان دلويېجرگې تالارته ورغلي اودغونډې جريان يې واوريد .

دغه راز داساسي قانون په مسودې باندې دغور اوڅېړنې دجرگې غړيو مطروحه موادوپه باب دلويې جرگې دغړيو پوښتنوته ځــواب ووايه اوپه بيلابيلوبرخو باندې يې رڼاواچوله.

غونډې ترغرمې وروسته تردولس نيموبجو پورې دوام وکړ .

زموږ ملي مشرښاغلي محمد داؤدسهار له نهوبجو اوڅلويښتو دقيقو څخه ترپايه پورې دغونډو جريان وليداو واوريداوکله چه دتالار څخه ووت په خوښۍ اوخوشحالـــې اواوږدو چکچکو شعارونو سره بدرگه شو .

دسلواغې ۲۳ر۵۵ :

دجمهوري دولت لويې جرگې په خپلوغونډو کې دهيوادو دملي وثيقې دمسودې دانتقالي احکامو اوعمومي احکامو له فصلونو څخهلس مادې تصويب کړې.

دجمهوري دولت دلويې جرگې غړيوترغرمې دمخه غونډې په پيلکې دهند دفقيد جمهور رئيساروانښاد فخرالدين علي احمد دمړينـــې له امله يوه دقيقه سکوت وکړ .

دلويې جرگې ترغرمې دمخه او وروستــــه غونډوکې چې څرگندې وشوې داساسي قانون دمسودې له وروستيوفصلونو څخه لس مادې دمجلس دمنشيانو له خواولوستل شوې چـې په ديموکراتيکه فضاکې له اوږدو خبرو اواترو وروسته دغهمادې له څېنوسمونو سره تصويب شوې .

دغه رازپه غونډوکې يوه نوې ماده اويوه سريزه چې دمجلس دتصويب له مخې داساسي قانون پهمسودهباندې دغوراوڅېړنې دجرگهگۍ

له خوابرابره شوی پدغه برخه‌کی له خبرواو دلویی جرگی دغړیوله خوا دنظرله څرگندیدو وروسته دراپوپه اکثریت تائید شوه .

دسلواغی ۲٤ــ٥٥

دهیواد داساسی قانون مسوده دکل په توگه درایو په اتفاق‌تصویب شوه ــ

دافغانستان دجمهوری دولت داساسی قانون مسوده‌دپنځونویومادویوی سریزی‌په زیاتوالی اوپه څینو نورو موادوکی له یوخه سمونوسره دجمهوری‌مو دولت دلومړی لویی جرگی له‌خوا تصویب شوه .

دجمهوری دولت‌لومړی‌لویی جرگی وروسته له‌هغه چه دسلواغی په لسمه نیټه دجمهوریت دموسس ښاغلی محمد داود په وینا پرانستل شوه په خلیرویشتو غونډو وکی چه‌په پنځلسو ورځوکی وشوی دلویی‌جرگی‌غړیودهیوادپه‌ملی وثیقه کی په‌مندرج شویو موادو باندی په آزاده دیموکراتیکه فضاکی اوپه دقیقه توگه او دهمکاری په روحیی سره غوروکړ او له اوږدوخبرو اترو وروسته یی هغه تصویـــب کړل .

ترغرمی دمخه اووروسته غونډوکـی چه د معمول سره سم دلویی جرگی درئیس ښاغلی عزیزالله واصفی په مشری څرگندی وشوی دهیواد داساسی قانون مسوده دنویو مادوپه زیاتوالی چه یوه سریزه فهرست اودیارلس فصلونه پکی شامل دی دکل په توگه مجلس ته ولوستل شواودرایو په اتفاق یوځل بیـا تایید اوتصویب شو .

پدغه وخت‌کی دهیواد داساسی قـانـــون دمسودی، وروستی تصویب دجمهوری دولت دلویی جرگی دغړیوداحساساتو په څرگندیدو اواوږدوچکچکوسره بدرگه شو .

دمعمول سره سم یوشمیر داخلی اوخارجی کسان هم دغونډو دجـریان داوریـدو دپاره ورغلی ؤ.

دسلواغی ۲۵ر٥٥

دافغانستان دجمهوریت مؤسس ښـا غلـی محمد داؤد درایو په اتفاق دملـت د استازو له خوا دافغانستان دلومړی جمهور رئیس په توگه وټاکل شو .

لکه چه دسلواغی د۲٤ نیټی په دوهمـــه غونډه کښی فیصله شوی وه د افغـانستان دجمهوری دولت لویی جرگی ترغرمی دمخـه په لسوبجودښاغلی‌عزیزالله واصفی په‌مشری دافغانستان دلومړی جمهور رئیس دټاکلو په مقصد غونډه وکړه .

ښاغلی واصفی دغونډی په پیل‌کی دملـی ستری غونډی غړیوته بلنه ورکړه چی پخپله اویاخپل کاندید دمجلس غړی وی اوکه لـه مجلس څخه بهردجمهوری ریـاست دمقـــام دنیولو دپاره معرفی کړی .

پداسی حال‌کښی دلویی جرگی زیاتروغړیو دوینا کولو هیله دړلوده له هغوی څخه څو تنوله احساساتو اودوطن دوستی څخه ډکی ویناوی وکړی اوټولو غړیوپه یوه غږدغونډی له رئیس څخه وغوښتل دانقلاب له مشرڅخه هیله وکړی چی په خپله دهیواد دلومـــړی جمهوررئیس په توگه خپل ځان کاندید کړی اوبیاهم دغه سترملی مسئولیت په غـــاړه

واخلي .

دلویې جرگې رئیس دغونډې دغړیو دبیا تینگار له امله لهښاغلي محمد داؤد څخه هیله وکړه چې دافغانستان دملت داستازو دغې غوښتنې ته ځواب ورکړي .

دانقلاب مشر ښاغلي محمدداؤد دملت استازوته په خطاب کې وویل:

دلویې جرگې دجناب رئیس په اجازه ځما ډیرودرنډو اوگرانو خویندو اووروڼو ستاسې دزړه لهکومې احساساتو او قدر پیژندنې څخه ډیرزیات خوښ یم اوخپل دزړه له کومې تشکرات تاسې ته وړاندې کوم .

هیله لرم ددغې لویې جرگې دیوه غړي په توگه په خپل وارخپل نظرپه خوځکیوکې ستاسې په خدمت کې څرگندکړم. باور لرم په یادبه مووي چې ماپه لومړۍ جمهوري اعلامیهکې داسې ویلي ؤدخپل وطن په خدمت کې دبیلابیلو مسئولیتونو د مودې په اوږدو کښې دیوه داسې هدف په لټهکښې وم چې دافغانستان دخلکوپه تیره بیادهیواد دمحرومو طبقو اوځوان نسل دپاره دمادي او معنوي روزنې اوودې یومثبت اوربښتیانې چاپیریال پیداشي اوپه هغهکې دوطن ټول وگړي له توپیراوامتیازه څخه پرته دخپل وطن دآبادۍ اولوړتیا په لارکې برخه واخلي اودمسئولیت احساس وکړي.

داهغهخبره وه چې ماپافغانستان دجمهوریت په لومړۍ اعلامیهکې گرانو وطنوالوته کړې وه، اُن یوځل بیاتاسې ته عرضکوم چې په خپلې همغې خبرې باندې ایمان لرم اوهغه

مې دزړه لهکومې کړیده .

هغه ملي حرکت چې وشوددې دپاره نهؤ چې زه نن یوه ځوکۍ اویایومقام ولرم.

ډیروگرانو وطنوالو! خپل وطن ته دخدمت کولودمودې په اوږدوکښې ځمادپاره ټول امکانات میسرؤ اوخپلو اجراآتو په لارهکښې مې هیڅ خنډنه لیده زماحقیقي هیله هغهټکیؤ چې دجمهوریت په لومړنۍ اعلامیهکې مې څرگند کړی ؤ اونن مې هغه ستاسې پهخدمت کښې عرض کړ.

ددریو کلو اواتومیاشتو په مودهکې چې دجمهوري نظام له دوری څخه تیریږي ځماد ملي وظیفې دلومړي پړاو یوه برخه ځما په عقیده اجراشویده خوباید له یاده ونه باسو چې ملي وظیفه دومره مهمه اوستره ده چې ددې هیواد لهافرادوڅخه هیڅ یووگړی حق نلري ووایې چې خپله ملي وظیفه مې ترسره کړیده . ملي وظیفه له دغوټولوخیزوټونهډیره سترهاودرنده ده چې نن مونږسرته رسولی ده اوبایې په راتلونکې وختکې سرته رسوو .

دغه وطن زمونږوطن دی، دغه خاوره زمونږ خاوره ده، دغه وطن پرمونږباندې حق لري اودوطن دهروگړي اوبچې ملي وظیفه ده چې دهغه دنیکمرغۍ ، دهغه دلوړتیااوسر لوړۍ دپاره هرهغه څه چې پهوس یې پوره وي. دخدمت کولوپه لارهکښې ونه سپموي .

دافغانستان دجمهوریت لومړی پړاوتر نن پوری دوام وکړهغه څه چې مې وکړی شول اویامې ونشوکړی ښه وه اوکه خراب داالبته دملت اودافغانستان دتاریخقضاوت تهپریږدم.

اوس دافغانستان دجمهوري نظام نـــوی پړاوپیل کیږی هغه پړاوچي په رښتیا ډیر جدي پړله پسي اونه ستړی کیدونکی زیار غواړی .

زه ستاسي دوروړپه توگه ستاسي د یوه خیرغوښتونکي په توگه اودخپل وطن دیـوه خیرغوښتونکي په توگه فکرکوم او مشـــوره ورکوم چه ددغه سخت پړاو دپاره نور هغه کسان‌که چیری په‌خپل ځان‌کی خپل وطن ته دخدمت کولوپه لاره‌کی زیات وس او طاقت وویني دافغانستان دجمهوري دریاست دپـاره خپل ځان کاندید کړی .

هرهغه څوك چه ددغه مقام په سر کـــی ځای ونیسي اوترهغی ورځی پوری چه‌داساسی قانون پیرواود افغانستان د ملـی انقـلاب دهدفونو پیرووی باوردی ولری چه دیـــوه سربښندونکی په توگـــه ددغه وطن د یـــوه فداکاروگړی په توگه اوپه پوره ویاړ سره له هغه سره مرسته کوم .

داوه خما عقیده چه داویې جرگی دیـــوه غړی په توگه می څرگنده کړه هر څنگه چه دافغانستان ملت تصمیم ولری که څـه هـم خمادځان اوبچیانو په قربانۍ تمام شی په باورسره وپوهیږی چه دهغه پیروی به‌وکړم.

شاغلی محمد داؤد دافغانستان دلـومـــړی جمهوررئیس په توگه دخپلی کاندیدی دمنلوپه باب دملت داستازو دبیابیا اوله احساساتو څخه ډکی غوښتنی په اثردځواب په تــرځ کښي وویل :

ستاسي درندو وکیلانو له احساساتـو او قدردانۍ څخه خوښ یم زه خپل وطن تـــه دخدمت کولوپه لاره‌کـــی حاضریم ستاســو محترمو وکیلانو غوښتنه ومنم خو زیاتـــوم چي دغه ملی درنده وظیفه به ترهغه وختـه پوری په غاړه واخلم چي روحاًاوجسماً، دهغی دسرته رسولووس ولرم اوترهغه وخته پوری چي وپوهیږم دافغانستان‌ملت دخپلی‌تگ‌لاری، ددولت دتگ لاری اودهغه څه چی‌په خپله‌یی تصویب کړی، پیروی کوی اوترهغه وختـه پوری‌چي دافغانستان دنجیبو خلکو همکـاری میسره وی دوروستی توان اوقدرت سره به ددغی ملی وظیفی له سرته رسولو څخه‌غاړه ونه‌غړوم خوکله چی وپوهیږم چی جسماً او فکراً ددغی ستری ملی وظیفی دسرته رسولو توان نلرم نوخپل معذرت به دافغانستان‌ملت ته وړاندی کړم .

له‌لوی خدای (ج) څخه دخپل ځان اوټولو هغو کسانو دپاره چی دافغانستان دسرلوړی په‌لاره‌کښي دخدمت کولوهیله لری دپوره‌بری هیله کوم .

پدغه وخت‌کی ټولو حاضرینو دجمهوریـت دموسس له‌دغه مثبت ځواب څخه داحساساتو په څرگندولو چکچکو اوشعارونو سره دخپلی پرله پسي خوشحالۍ مراتـب څرگند کـړل اودگلانوپه شیندلو سره یې ددوی هرکلـــی وکړ .

بیاوروسته دملت دوشمیر استازو دوددغی برمه ډکی غونډی اوجمهوری نیکمرغه نظـام

په‌ارتباط چې دانقلاب دلاربښودپه مشر تابه دافغانستان دلرغوني هيواد په برخه شوي وياړونو اوشعرونه يې ولوستل وروسته بيا دلويې جرګې رئيس غونډې ته دهيواددلومړي جمهور رئيس په توګه دښاغلي محمد داؤد دټاکلوپه باب چې دده‌کانديديدل دلويې ملي جرګې له‌خواپرله پسې وغوښتل شول درايو دځرګندولو بلنه ورکړه . دپرله پسې هلهلو، خوښۍ اوچکچکو اودژوندي دې وي محمدداؤد تل دې دې جمهوريت شعارونه په منځ کې دلويې جرګې غړيودرايوپه اتفاق دشپږکلونو له پاره دانقلاب مشر دهيواد دلومړي جمهور رئيس په توګه وټاکه .

هغه وخت چې دلويې جرګې رئيس درايو په اتفاق دافغانستان دجمهوري‌دولت دلومړي جمهور رئيس په توګه دښاغلي محمد داؤد ټاکل کيدل اعلان کړل يوځل بيادلويې جرګې غړي اوحاضرين ودريدل اوپدغه برخه کې يې خپل زيات احساسات اوخوښي ځرګنده اودهيواد دلومړي جمهور رئيس په توګه يې دده دټاکل کيدو هرکلي وکړ .

دغه راز دملت استازواو دلويې جرګې غړيو دلوی خدای (ج)ځخه دخلکوپه‌لاربښوونه اوهيوادپه زيات پر مختګ کې دښاغلي محمدداؤد دزياتو برياليتوبو غوښتنه وکړه .

دلويې جرګې رئيس ښاغلي عزيزالله‌واصفي هم دجمهوري دولت دلويې جرګې په‌نمايندګي دستري ملي وظيفي اود جمهوري انقلاب دهدفونوپه‌پرمخ بيولوکې دملي مشر ښاغلي محمد داؤد دروغتياوبري هيله وکړه اوله دې امله چې دملت داستازيو دغوښتني له مخې يې بياهم دافغانستان دنجيب ملت داحساساتو اونجيب هيواد مشر توب په غاړه اخيستي دی مننه اوخوښي ځرګنده کړه .

دافغانستان منتخب جمهور رئيس ښاغلي محمد داؤد په پای‌کښې وويل : تاسي دافغانستان نجيب ملت‌داحساساتو اوقدرداني ځخه خوښي اومننه کوم اووعده درکوم هغه ځه چې زماپه قدرت اوتوان‌کي وي خپل هيواد اوهيوادوالوته يې دخدمت په لار کې ونه سپموم .

وروسته بيادافغانستان منتخب جمهوررئيس ښاغلي محمد داؤد له خوښي او خوشحالي ځخه دډکو احساساتو په مينځ کې دلويې جرګې له تالارځخه ووت اوترغرمې مخکې غونډه د(۱۲) بجوپه شاوخواکي‌پای‌ته‌ورسيده.

دلويې جرګې دغونډې دجريان داوريدو او کتلو لپاره چې په هغې‌کښې دجمهوري دولت لومړي جمهور رئيس وټاکل شو د ښاغلي منتخب جمهور رئيس مانديني محترمې ميرمن زينب داؤد دکابينې دځينوغړيو ميرمنې، ځيني عاليرتبه مامورين اوپه کابل کې اوسيدونکو کورديپلوماتيك رئيسان ورغلي ؤ .

همدارنګه يوزيات شمير کورنيو اوبهرنيو خبريا لانو د غونډې جر يان چې له داديو افغانستان ځخه په مستقيمه توګه خپور شوو واوريد اوويې کاته .

هغه وخت چې دانقلاب لاربښود دافغانستان

دجمهوري دولت دلومړۍ لويې جرگې دغړيو دپرله پسې هغې غوښتنې له مخې چې دافغانستان ملت مشرتوب دی بياهم په غاړه واخلي دملت استازوته ځواب ورکړاوه . زيات شميروطن پرستو اوجمهوري غوښتونکو خلکو دلويې جرگې دتالار څنگ ته ټولنه کړې وه اوپه چکچکواوژوندی دی وی محمدداؤد تل دی وی جمهوريت په شعارونو سره خپل احساسات څرگندول اودملي مشرد انتخاب اوڅرگندونو په نسبت يې زياته خوښي او خوشحالي څرگندوله .

دافغانستان اومړي منتخب جمهور رئيس هغه وخت چې دلويې جرگې له تالارڅخه ووت دزرگونو خلکو په منځ کې چې دلويې جرگې دودانۍ ترشايې ټولنه کړې وه ، په چکچکو شعارونو اواحساساتو په څرگندولو سره بدرگه شو .

دهيواد ولاياتو چې زمونږ وطن پرستو او جمهور يت غوښتونکو خلکو د افغانستان دلومړي جمهوررئيس په توگه دښاغلي محمدداؤد انتخاب چې دلويې جرگې له خواغوره کړې شوی په خوشحالۍ سره هرکلی کړيدی .

په زرگونوخلکوکه ښځې وی اوکه نران، ځوا نان ؤ او که زاړه د غر مې دمخه دلويې جرگې جريان چې دراډيودخپوله لاری خپور شود لوډسپيکرونو اوراډيوگانوپه څنگ کې په ډيره مينه سره واوريده .

وروسته له هغه چې لويې جرگې دجمهور رئيس په توگه دراىيوپه اتفاق زمونږ دملي لارښود ښاغلی محمد داؤد تاکل اعلام کړل، خلکوپه چکچکو اودژوندی دی وی محمد داؤد تل دی وی جمهوريت او تل دی وی دافغانستان بيرغ په شعارونو سره دهغې هرکلی وکړاود هيواد دغه رښتين بچي دټاکلو مبارکي يې يوبل ته په خوښۍ سره ورکولی.

دسلواغی ۲٦ر۵۵

دافغانستان دجمهوری دولت داومړی لويی جرگی اعلاميه

زمونږ دملت نمايندگانو چه په اومړنۍ لويه جرگه کی ددولت د رياست دمقام په فرمان د۱۳۵۵ هجری لمريزکال دسلواغی دلسمی نيټی څخه تر۲٦ نيټی پوری دافغانستان په مرکز دکابل ښارکی دافغانستان دجمهوری دولت داساسی قانون پرمسوده باندی د غور اودهغی په برخه کی دتصميم نيولو د پاره راغونډ شوی وو ددولت درئيس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد هغه افتتاحيه ويناواوريدله چه په هغه کی د۱۳۵۲ کال دچنگاښ د ۲٦ نيټی دانقلاب علتونه اودجمهوريت ددروکالو اواوومياشتو دوری عمده اجراآت اوپه کورنيو چاروپوری مربوط مسايل او دافغانستان اقتصادی سياست اوخارجی سياست او د هيواد دراتلونکی اقتصادی اواجتماعی پرمختيايی پلان داساسی کرښو راتلونکی ښه پکښی څرگنده شوی وه .

څرنگه چه دغه پاليسی په بشپړه توگه دافغانستان دملت له هيلوسره سمه ده نوهغه

تاييدوواوملاتړ يی کوو .

دپښتونستان دموضوع پەارتباط لەپاکستان سره د افغانستان دمناسباتو په هکله داسی څرگندونه کووچه : افغانستان ديوه سوله خوښونکی هيواد په توگه تل زيار ايستلی دی چه له پاکستان سره خپل سياسی اختلاف په شرافتمندانه ډول حل کړی . څرنگه چه دواړو خواو مشرانو ترمينځ دصميميت او تفاهم په فضاکښی دافکاروتبادله او مخامخ کتنی شويدی او ديوازينی سياسی اختلاف دلری کيدودهيلی ښکارندوی گڼل کيږی موږ دهغوتودو هرکلی کوو .

موږ دټولو ذيعلاقه خواو ترمينځ ددغسی کتنواوافکارو دتبادلی ادامه گټوره او اغيزه ناکه گڼوددوستی اوشرافتمندانەحل تەدرسيدو تروخته موږ دافغانستان دملت نمايندگان دحکومت دتگ لاری په تائيد يوځل بياپەدی برخەکی پەمداوم اوسوله ايزډول دپښتنو او بلوڅو ورونو دحقه حقوقو داحقاق ملاتړکړی اوکوويی هيله لروچه دغه سياسی اختلا ف ددوی دخلکو اومشرانو دغوښتنوسره سم حل شی .

ښاغلی جمهور رئيس دلوړی مراسم په ځای کړل

دانقلاب مشرښاغلی محمد داؤد دافغانستان دجمهوري دولت دلومړي جمهور رئيس په توگه دجمهوری دولت دلومړۍ لويی جرگی دغړيو په وړاندی دلوړی مراسم په ځای کړل .

دجمهوريت مؤسس چی دملت داستازو له خوا دراپو په اتفاق دافغانستان د لومړی جمهور رئيس په توگه ټاکل شوی ؤ دلوړی دمراسمو له سرته رسيدو وروسته دلويی جرگی ړنگيدل اعلام کړل .

کله چی دهيواد دنوميالی بچی ښاغلی محمدداؤد دسپرلی موټر دچنگانبی د (۲٦) نيتی په واټ اوانصاری واټ کی تيريده دکابل دښاراوشاوخواپه زرگونو تنو چی دواټونوپه غاړوکی ددغی تاريخی ورځی دنمانځلو دپاره راټول شوی وو اوپه زرگونو عکسونـه او شعارونه ورسره ووږوندی دی‌وی دافغانستان گران بچی ښاغلی محمـد داؤد تل دی وی جمهوريت په شعارونو چکچکو او دهغوی په موټرباندی دگلانوپه شيندلو سره دجمهوريت دموسس ډير تودهرکلی چی زموږ دوطن‌پالو اوجمهوری غوښتونکو خلکو مميزه ده وشو .

ښاغلی محمدداؤد ترغرمی دمخه دلس‌نيمو بجوپه شاوخواکی دلوړی دمراسمو دسرتـه رسولو دپاره دلويی جرگی تالارته تشريـف راوړاوکله‌چی دتالار په دروازه‌کی وليدل شو دملی ستری غونډی غړی ودريدل اوله‌چکچکو اوله خوښی او خوشحالی څخه دکواحساساتو دڅرگنديدو سره مخامخ شو .

وروسته له هغه چی زموږملی دمشردلويی جرگی تالارته تشريف راوړ دلويی جرگـی رئيس ښاغلی عزيزالله واصفی غونډه دلوی خدای په نامه پرانستله دلويی جرگی رئيس دلويی جرگی دغونډوهغو تصويبونو په باره کی چی‌دنمايندگانوله‌خوادهغوی پەشپږويشتو

غونډوکي شوی اوپه هغوکی ديوی سريـزي په زياتوالي فهرست اويوسلو شپږ ديـرش مادوکي دجمهوري دولت داساسي قـانـون دمسودی تصويب اودغه راز ددولت داساسي کرښو اوپاليسی په باب يوه اعـلاميه او د اساسي قانون دنافذيدو دمصوبي په نامه‌يوه فقره چي دافغانستان لومړی جمهو ر رئيس دغه قانون لاسليك کوی اودهغه نافـذيـدل اعلاموی شامل دی رښاواچـوله اوسريزه او اعلاميه يي ولوستله اوپس له هغي يي‌ښاغلي محمد داؤد ته بلنه ورکړه چي دجمهوری‌دولت دلومړی لويي جرگي دغړيوپه وړاندی دلوړی مراسم په ځای‌کړل .

وروسته بياښاغلی محمد داؤد دلويي جرگي درياست دميزتر شا پداسي حال‌کي چي يوه اړخ ته‌يي دلويي جرگي رئيس ښاغلی‌واصفی اوبل اړخ ته‌يي عدليه وزير ډاکترعبدالمجيد ولاړو کښيناست اودکلام الله مجيدپه وړاندی دافغانستان دجمهوری دولت دلومـړی جمهور رئيس په توگه دلوړی مراسم داسي په ځای کړل .

«دافغانستان دملت تاسو نمايند گانو پـه وړاندی زه محمد داؤد دلوی خدای په نامـه سوگنديادوم چي داسلام د سپيڅلي ديـن داساساتو ملاتړ وکړم .

دافغانستان اساسی قانون اونور قوانينوته په درنه سترگه وگورم اودهغوی پيروی‌وکړم. دملی خپلواکۍ اودساحي دتماميت ساتنـه وکړم اوخپل ټول طاقت دخلکو له حقوقواو گټواود ۱۳۵۲ کال دچنگاښ د شپږويشتـم انقلاب هدفونواود افغانستان دجمهوريت دفاع ته وقف کړم» .

وروسته له هغه چی ښاغلی محمد داؤد دافغانستان دلومړی جمهور رئيس په توگـه دلوړی مراسم په ځای کړل بيا هم دملـت دنمايندگانو حاضرينو دتودواوزوړ څخه ډکو احساساتوپه څرگنديدو اواوږدو چکچکو سره بدرگه شو .

دافغانستان اومړی جمهور رئيس ښاغلی محمد داؤد ديوی وينا په‌ترڅ کی‌وويل:

دافغانستان دنجيب ملت ښاغلو استازو !

زمااودټولو هغو کسانو دپاره چی له خپل وطن سره مينه‌اوعلاقه‌لري دخوښي‌اواميدواری ځای دی چی دملت تاسی استازی دافغانستان دجمهوری دولت په لومړی لويه جرگه کی دافغانستان د اساسی قانـون په مسودی او پخپلو مهمو ملـی مسئلو بـانـدی دغـور د پاره خاصی علاقی او دلچسپۍ سره په يوه آزاده اوپه زړه پوری فضاکی اودوررور گلوی اوبرابری په احساس برخه واخسته او نـن موخپل وروستی تصميم دافغانستان خلکو ته ابلاغ کړ .

داچی دملت تاسو نمايندگانو نن زه دخپل وطن ديوه خدمتگارپه توگه‌دافغانستان دلومړی جمهور رئيس په توگه وټاکلم زما د پـاره وياړنه ده اودزړه له کومی ستاسی ددغه ښه باورله امله خوښی څرگندوم .

ګرانو خویندو اوورونواووطنوالو !

په همدی ساعت‌که ددغه ستر مسئولیت درونډوالی چه زه یی احساسوم امکان شته چی ستاسی هیڅ یووګړی نه یوازی داچه هغه درك نه‌کړی بلکه دهغه تصورهم ونشی کړی .

ددغه ستر اوورانده مسئولیت د سرته رسولو دپاره زماتکاء به‌په ستر اوتواناخدای دافغانستان دټول نجیب ملت په مرسته او ملاتړزمادګرانو ملګرو په صادقانه او دزړه له کومی لودافغانستان ددولت دټولو کار کوونکو اوموظفینو په همکاری په هره سویه اوپه هر مقام په هرځای کی‌چی دی اوپه پای کی زمونږ دملی انقلاب دطاقتونو اوزمونږ دټولو صدیقواووطن پالوزامنوپه فداکاری سرښندنه اوله ځان ځخه تیریدو باندی وی .

زمادپاره په حقیقی خوښی اوویاړبه هغه وخت وی چه خپل وطن اوخلکوته په صداقت سره دخدمت ددوری دشپږوکلونو له تیریدو وروسته بیاهم پدغه شان ټولنه کی اود افغانستان دملت داستازوپه وړاندی په‌بریالی اوشرافت مندانه توګه دغه امانت چی ماته راسپارل شوی خپل خلف ته وسپارم .

پدغه وخت‌کی خپله وجدانی وظیفه بولم چی دانقلاب له ټولوملګروځخه چه د۱۳۵۲کال دچنګابښ په شپږویشتمه شپه یی له ماسره برخه اخیستی وه دافغانستان له زړه ور او فداکار اردو دمرکزی کمیتی له غړیو او د حکومت له غړیواوپه پای کی له ټولو هغو مامورینو ځخه چی په صداقت اوایمان داری سره یی پدغو دریوکلونو اواوومیاشتو کی خپلی وظیفی سرته رسولی دی تشکر وکړم.

اودهغو کسانو روح ته درود استوم چی پدغه تاریخی شپه یی وطن ته دخدمت په لاره‌کی خپل سرونه ښندلی دی .دغونډی په پای کی دجمهوری ملی سرودترانه خپره شوه او د جمهوریت مؤسس دلویی جرګی دغړیو او حاضرینو دزیاتو احساساتو ترمینځ دلویی جرګی دغونډو له تالارځخه ووت .

په دی مراسمو کی ښاغلی جمهور رئیس ماندینی محترمی میرمن زینب داؤد ، ښاغلی محمدنعیم له خپلی محترمی ماندینی سره دکابینی دځینو غړیوماندینو اوپه کابل کی داوسیدونکو کوردیپلوماتیکو رئیسانو هم‌برخه اخیستی وه .

دغه راز په دی ټولنه کی دبرخی‌اخیستو دپاره یوشمیر ستر عسکری او ملکی مامورین هم رابلل شوی ؤ .

دکابل ښاراودهغه دشاوخواپه زرګونوخلکو چی دبزګرانو، منورینو، کارګرانو، ځوانانوپه ګهون ښځی وی اوکه نارینه وروسته له هغه چی دجمهوریت مؤسس ښاغلی محمد داؤد دافغانستان دلومړی جمهور رئیس په توګه دلویی جرګی په تالارکی دلوړی مراسم په ځای‌کړل په انصاری واټ‌کی ستر مارش پیل کړاوپداسی حال‌کی چی دانقلاب دمشرښاغلی محمدداؤد عکسونه اوجمهوری شعارونه ورسره ووپه ډیری زیاتی خوښی اوخوشحالی سره

په عمومي واټونوکښې وګرځیدل او دافغان ملت دغه تاریخي اوویاړنه ورځ یـــې ونمانځله .

ددغه سترملي مارش په مخکي دجمهوري ګارددتشریفاتو قطعې په انصاري واټ کښې پداسې حال‌کې چې دافغانستان دجمهوریت دوسله وال پوځ علم مبارك ورسره ؤ لـه موزیك سره یوځای دمارش ملګرتیاکوله پدغه ستره ټولنه کې زیات شمیرځوانانو نجونی‌وې که هلکان ملي جامې اغوستې وې په ملـــي اتڼونواوملي موسیقي سره یې ددغې بختورې ورځې‌له‌امله‌خپله خوښي اوخوشحالي‌څرګندوله همدارنګه خلکو دهیواد دولایاتوپه مرکزونو ولسوالیواوسیموکې ټولنې کړې‌وې اوپه‌خاصه مینه‌یې دخپل سترمشردلوړې دمراسموجریان چې دافغانستان دملت له خوادهیواد دلومړي جمهور رئیس په توګه ټاکـل شوېدی او دلویې‌جرګې په وړاندې په ځای شول‌اوریده.

پدغوټولنوکښې زموږ دملي مشرپه‌وړاندې دملت داستازواودلویې جرګـــې دغړیو دزوږ څخه ډکواحساساتو سره یوځای چه دلویې جرګې له تالارڅخه مستقیما په ټول هیوادکې دراډیو افغانستان له خوا خپریدل په اوږدو چکچکو اوملي اتڼونو اومحلي ســـازونـــو او سندروسره ددغې پرتمنې ورځې هرکلي وکړ.

زموږ په زرګونو وطنوالو ښځې وې که نارینه زاړه ووکه ځوانان وروسته له هغه چې یې دراډیوافغانستان‌څخه‌یې دلومړي‌جمهوررئیس په توګه دملي مشردټاکلوکیدو ژیری واورید دملت داستازو اودجمهوري دولت د لو یې جرګې دغړیو له زیاتې خوښې اوخوشحالـــې سره یوځای چې جریان یې دراډیوله خـــوا خپریده په چکچکو شعارونو اوملي اتڼ سره ددغه کارهرکلي وکړ .

دهیواد دولایاتو په مـرکـزونو ، لو یـو ولسوالیو اوولسوالیو اوپه نوروګوټونو کـــې پدغه مناسبت ستري ټولنې وشوې پداسې حال کې چې والیانو دجمهوري وسله وال‌پوځ قومندانانو، مامورینو، دپوهنې زده‌کوونکو او په زرګونو‌تنوخلکوپه دغوټولنوکې برخه‌درلوده دښارونوپه واټونو اودخپلو ولسوالیو پـــه مرکزونو اوسیموکې مارش وکړ اویوځل بیایې دلومړي جمهوررئیس په توګه دهیواد دانقلاب دمشراوصدیق زوی ښاغلي محمد داؤددټاکل کیدوپه مناسبت خپل وطن پال او جمهوري غوښتونکي احساسات څرګند کړل .

په دغوټولنوکې په هرګوټ کې جمهوري انقلاب دصفت په برخه‌کې په سلګونوشعارونه لیدل کیدل . یوشمیر منورینو ، ځوانانـــو بزګرانو اوکارګرانو دوینا وپه ترڅ‌کې دلویې جرګې له خوادهیواد دملي وثیقې دتصویـــب اودغه راز دافغانستان دجمهور رئیس په‌توګه زموږدملي مشر دټاکل‌کیدوپه مناسبت خپل پاك اوبې الایشه احساسات وښودل اوله‌لوی خدای څخه یې دافغانستان دجمهوري رئیس ښاغلي محمد داؤد په مشرۍ دګــران هیواد دترقۍ اولوړتیااودملت دهوساینې اوسوکالۍ هیله وکړه .

دافغانستان دجمهوری دولت پهلومړۍ لويه جرگهکی دملت استازی

دغه لاندی کسان دجمهوری دولت پهلومړۍ لویه جرگهکی دگډون لپاره دخلکو داستازو په توگه ټاکل شویدی .

دارزگان ولایت :

دتیرین کوټ له ښار څخه ښاغلی عیدمحمد دمحمدایوب زوی .

ددایکندی له ولسوالی څخه ښاغلی محمدقاسم دمحمدجان زوی .

دشهرستان له ولسوالی څخه ښاغلی سهراب علی دقمبرعلی زوی .

د گیزاب له ولسوالی څخه ښاغلی حاجی محمد حنیف دمحمد شریف زوی .

داجرستان له ولسوالی څخه ښاغلی لاهور داشرف خان زوی .

دچوری له ولسوالی څخه ښاغلی حاجی نظرمحمد دپورمحمد زوی .

دکجران له ولسوالی څخه ښاغلی غلام حیدردمحمدکریم زوی .

ددهراوود له ولسوالی څخه ښاغلی حاجی عبدالقیوم دحاجی عبدالرحمن زوی .

دخاص ارزگان له ولسوالی څخه ښاغلی حاجی عبدالرحمن دعبدالله زوی

دبامیانو ولایت :

دبامیانو مرکز څخه ښاغلی عبدالمالک دعبدالصمد زوی

دپنجاب له ولسوالی څخه ښاغلی محمد یوسف داحمدعلی زوی .

دوړت له ولسوالی څخه ښاغلی شیخ محسن دعبدالحسین زوی .

دیکاولنگ له ولسوالی څخه ښاغلی سیدحبیب الله دسیدمحمدمحسن زوی .

دسیغان اوکهمرد له ولسوالی څخه ښاغلی سیدشاه دسیدم شاه زوی .

دبادغیس ولایت :

دکلای نو له مرکزڅخه ښاغلی محمدابوبکر دزال بیگ زوی .

دقادس له ولسوالی څخه ښاغلی محمدظاهر دجمعه خان زوی .

دجوند له ولسوالی څخه ښاغلی محمدالف دحاجی محمدرحیم زوی .

دغورماچ له ولسوالی څخه ښاغلی بازمحمد دبلال زوی .

دمرغاب له ولسوالی څخه ښاغلی غلام جیلانی دحاجی محمدامین زوی .

دبدخشان ولایت :

دفیض آباد له مرکزڅخه ښاغلی حاجی عبدالحفیظ دعبدالعزیز زوی

ددرواز له ولسوالی څخه ښاغلی سیدمحمد اکبردسیدمحمود زوی .

د جرم له ولسوالی څخه ښاغلی عبدالواسع دمولوی خاکسار زوی .

داشکاشم له ولسوالی څخه ښاغلی میرزامحمد دمحمد نسیم زوی .

دکشم له ولسوالی څخه ښاغلی
برکات احمدتاج محمد زوی .
دواخان له ولسوالی څخه ښاغلی
خواجم بردی دحاجی آدینه بیگ زوی .

دبغلان ولایت :

دبغلان له ښارڅخه ښاغلی محمدسالم
دعبدالدیان زوی .

دپلخمری له ولسوالی څخه ښاغلی
سلطان احمد رؤفی دعبدالرؤف زوی .
ددوشی له ولسوالی څخه ښاغلی
حاجی خیرالدین دغلام رسول زوی .
داندراب له ولسوالی څخه ښاغلی
عیدی محمدخورسند دآدینه زوی .
دخوست اوفرنگ له ولسوالی څخه
ښاغلی عبدالغفار بای دمحمدرستم زوی
دنهرین له ولسوالی څخه ښاغلی
حاجی محمدشریف دمحمداکرم زوی .

دبلخ ولایت :

دمزارشریف له ښارڅخه ښاغلی
غلام محمد اورمی دحاجی امرالله زوی .
دمزارشریف له ښار څخه ښاغلی
حاجی فیض الله دحبیب الله زوی .
ددولت آباد له ولسوالی څخه ښاغلی
حاجی فیض الله دچاری زوی .
دچمتال له ولسوالی څخه ښاغلی
امیرمحمد دمحمودخان زوی .
دچاربولك له ولسوالی څخه ښاغلی
عبدالرحیم دعبدالکریم زوی .
دشولگری له ولسوالی څخه ښاغلی
نورمحمد دجمعه خان زوی .
دبلخ له ولسوالی څخه ښاغلی
جلادخان دنیازمحمد زوی .
دنهرشاهی له ولسوالی څخه ښاغلی
سیدداود دسیداقبال زوی
دشورتیپی له ولسوالی څخه ښاغلی
مولوی رحمن بردی دحاجی محمدعمرزوی

دپروان ولایت :

دپروان له مرکزڅخه ښاغلی میرغوث الدین
دمیرنظام الدین زوی .
دغوربند له ولسوالی څخه ښاغلی
سیدمحمداصغر دمیرعلی گوهر زوی .
دپنجشیرله ولسوالی څخه ښاغلی
عبدالقیوم عطائی دعطامحمدخان زوی .
د جبل السراج له ولسوالی څخه
ښاغلی یارمحمد دمیرمحمدخان زوی .
دبگرام له ولسوالی څخه ښاغلی
حاجی عبدالرحمن دمحمدنادر زوی .
دسرخ پارسا له ولسوالی څخه ښاغلی
فرامورز دمحمد اکبرزوی .
دکاپیسا دلویی ولسوالی له مرکز څخه
ښاغلی محمدآصف دمحمد صدیق زوی .
دتگاب له ولسوالی څخه ښاغلی
سعدالله دمحمدقاسم زوی .
دکوهستان له ولسوالی څخه ښاغلی
عبدالواحد دعبدالقادر زوی
د نجراب له ولسوالی څخه ښاغلی
مولوی ابوالقاسم دعبدالمجید زوی

د پکتیا ولایت :

دګردیز له ښارڅخه ښاغلی حاجی‌فیض‌محمد دجلادخان زوی .

دګردیز له ښارڅخه ښاغلی‌ګل احمد دحاجی نیک محمد زوی .

دسیدکرم له ولسوالی څخه ښاغلی عبدالغنی دپیردوست زوی .

دزرمت له ولسوالی څخه ښاغلی محمدانور دمحمد اکبرزوی .

دڅمکنیو له ولسوالی څخه ښاغلی حاجی سلطان محمد دحاجی ګل زوی .

دځاځیو له ولسوالی څخه ښاغلی محمدعمر دګلاجان زوی .

دجانی خیلوله ولسوالی څخه ښاغلی ملاخواجه دشیرمحمدخان زوی .

دوزی ځدرانو له ولسوالی څخه‌ښاغلی میراجان دغلام محمدزوی .

دخوست دلویی ولسوالی له مرکزڅخه ښاغلی وزیښمین دپادشاه‌ګل زوی

دمیدان ځاځیوله ولسوالی څخه‌ښاغلی برکت الله دحاجی رحیم الله زوی

دموسی خیلو له ولسوالی څخه ښاغلی موسی جان دصاحب زوی .

دتنیو خوست له ولسوالی څخه ښاغلی میرزاشازار دسلیمی زوی .

دارګون دلویی ولسوالی له مرکزڅخه ښاغلی شیرمحمد دعیسی خان زوی .

دسپیری ځدران له ولسوالی څخه ښاغلی قطب خان دمیروخان زوی .

دګوملی له ولسوالی څخه ښاغلی نعمت خان دشیرخان زوی .

دتخار ولایت :

دتالقانوله مرکزڅخه ښاغلی‌عبدالمبین دعبدالکریم زوی .

درستاق له ولسوالی څخه ښاغلی کریم الله دحبیب الله زوی .

دینګی قلعه له ولسوالی څخه ښاغلی نائب جمعه خان دمحمدشفیع زوی .

داشکمش له ولسوالی څخه ښاغلی محمد سرور دمحمدحسن زوی

دفرخار له ولسوالی څخه ښاغلی مولوی عبدالواحد دعاشور محمدزوی

دچاه آب له ولسوالی څخه ښاغلی میرغلام حیدر دمیرحبیب الله زوی .

دخواجه غارله ولسوالی څخه ښاغلی عبدالرشید دحاجی خدایقل زوی .

دجوزجان ولایت :

دشبرغان له ښار څخه ښاغلی ایکم بردی دمحمد قل زوی .

دسنګچارك له ولسوالی څخه ښاغلی وصال الدین دمحمد اقبال زوی .

دسرپل له ولسوالی څخه ښاغلی سیدمحمد دغلام رسول زوی .

دآقچې له ولسوالی څخه ښاغلی صحبت دجمعه ګلدی زوی .

دقرقین له ولسوالی څخه ښاغلی حاجی خضر محمد دمخم زوی .

دمنګجك له ولسوالی څخه ښاغلی

رحمن نظردحاجی ملانوبت زوی .

دزابل ولایت :

دکلات له ښارڅخه ښاغلی عبدالقادر
دغلام حسن زوی

دارغنداوله ولسوالی څخه ښاغلی
عبدالجلیل دنیک محمد زوی

د شینکی له ولسوالی څخه ښاغلی
حاجی کمال دعبدالغنی زوی .

دجلدك له ولسوالی څخه ښاغلی
حاجی دلبردحاجی عبدالواحد زوی .

ددایه چوپان له ولسوالی څخه ښاغلی
منگل خان دحاجی ارسلاح زوی .

دکوچیانو استازی ښاغلی محمدایوب
دصاحب جان خان زوی .

دشاجوی له ولسوالی څخه ښاغلی
محمدکریم دحاجی محمدخان زوی .

دسمنگانو ولایت :

دایبکو له مرکزڅخه ښاغلی غلام
صدیق دحاجی سورگل زوی .

ددره صوف له ولسوالی څخه ښاغلی
جهانگیر دجهانمیر زوی .

دخلم له ولسوالی څخه محترمه نجیبه
دمحمد سهیل لور .

داوبی دوآب له ولسوالی څخه ښاغلی
حاجی نورمحمد درحمت بای زوی

دغزنی ولایت :

دغزنی له ښارڅخه ښاغلی حاجی
حبیب الله دشیراحمد زوی

دغزنی له ښارڅخه ښاغلی عبدالله
شمیمی دجمعه گل زوی .

داندړوله ولسوالی څخه ښاغلی
سیدجعفر دسید جیلانی زوی .

دناهورله ولسوالی څخه ښاغلی
غلام علی عبدی دجمعه خان زوی .

د جغتو له ولسوالی څخه ښاغلی
شجاع محمد دحاجی سلطان محمدزوی .

دقره باغ له ولسوالی څخه ښاغلی
اخترمحمد دشیرجان زوی .

دجاغوری له ولسوالی څخه ښاغلی
غلام علی دمحب علی زوی .

دکتیوازدلویی ولسوالی له مرکز څخه
ښاغلی نیازمحمد دگل محمدزوی .

دوازی خواله ولسوالی څخه ښاغلی
محمدخان دختك زوی .

دشرنی له ولسوالی څخه ښاغلی
محمد رفیق دحاجی نظرمحمد زوی

دکتیواز دمرکز دکوچیانو استازی
ښاغلی حاجی محمدسرور دمیرگل زوی .

دمرکز دکوچیانو استازی ښاغلی
بخت پور دشیرعلی زوی .

دمقرله ولسوالی څخه فضل احمد
دحاجی حبیب الله زوی .

دناوی له ولسوالی څخه ښاغلی
عبدالسلام دحبیب الله زوی .

دمالستان له ولسوالی څخه ښاغلی
محمدجعفر دمحمد باقرزوی .

دغور ولایت :

دچغچران له مرکزڅخه ښاغلی خلیفه

نوراحمد دخلیفه علي شاه زوی .

دلعل اوسرجنګل له ولسوالۍ څخه ښاغلی محمدامین‌بیګ دغلام حیدربیګ زوی .

د تولک له ولسوالۍ څخه ښاغلی حاجي عبدالستار ددوست محمد زوی .

دشهرک له ولسوالۍ څخه ښاغلی حاجي سیدانور دسیدتاج محمدزوی .

د تیورې له ولسوالۍ څخه ښاغلی محمدحسین دحاجي محمد ابراهیم زوی

دپسابند له ولسوالۍ څخه ښاغلی امرالدین دشادي خان زوی

دفاریاب ولایت :

دمیمنې له مرکز څخه ښاغلی محمد عمر دمحمدعلي زوی .

داندخوی له ولسوالۍ څخه ښاغلی عبدالرسول دنادرنیاز زوی .

د پښتون کوټ له ولسوالۍ څخه ښاغلی غلام سخي لارمل .

دبلچراغ له ولسوالۍ څخه ښاغلی کشمیردحاجي عبدالله زوی .

دشیرین تګاب له ولسوالۍ څخه ښاغلی محمدعظیم دآدم خان زوی .

دقیصار له ولسوالۍ څخه ښاغلی عبدالقادر دسیدمراد زوی .

د دولت آباد له ولسوالۍ څخه ښاغلی حاجي جمعه ایشان دقربان سعیدزوی .

ددرزآب له ولسوالۍ څخه ښاغلی نصرالله دبهرام زوی .

دفراه ولایت :

دفراه له ښارڅخه ښاغلی عبدالرزاق دعبدالقدوس زوی

دبکواه له ولسوالۍ څخه ښاغلی عبدالرشید دتاج محمد زوی

دشیندند له ولسوالۍ څخه ښاغلی محمداسمعیل دروح الله زوی .

داناردرې له ولسوالۍ څخه ښاغلی میرمحمدایوب دمیرمحمد مرتضی زوی .

دپرچمن له ولسوالۍ څخه ښاغلی حاجي عبدالغفار دفیض محمد زوی .

دګلستان له ولسوالۍ څخه ښاغلی صبغة الله دعبدالله زوی .

دګلای کاه له ولسوالۍ څخه ښاغلی سیدمقیم الدین دسیدشرف الدین زوی .

دلاش جوین له ولسوالۍ څخه‌ښاغلی غلام محمد دجمعه خان زوی .

دبالابلوک له ولسوالۍ څخه ښاغلی محمد عمر دمحمد صدیق زوی .

دکابل ولایت :

دکابل له ښارڅخه محترمه کبرا دبسم الله خان لور .

دکابل له ښارڅخه پوهاند دوکتور عبدالفتاح همراه دګل علیخان زوی .

دکابل له‌ښارڅخه‌ښاغلی محمدشریف دحاجي غلام رضازوی .

دمیربچه‌کوټ له ولسوالۍ څخه پوهنوال حبیب الرحمن هاله دعبدالمحمد زوی.

دچهاردهي له ولسوالۍ څخه ښاغلی غلام نبي باهر دغلام قادرزوی .

دیغمان له ولسوالی څخه ښاغلی
محمدعلی فیض درمضان زوی .
دبگرامیو له ولسوالی څخه ښاغلی
محمدانور دحاجی سیداحمد زوی .
دسروبی له ولسوالی څخه ښاغلی
عصمت الله دمحمدشریف زوی .
دده سبزله ولسوالی څخه پوهاند
میرشرف‌الدین انصاری دمیرفیض الدین زوی.
دشکردری له ولسوالی څخه ښاغلی
عبدالله نیک دامرالله زوی .
دقره باغ له ولسوالی څخه ښاغلی
محمد داود ددل محمد زوی .

دکندهار ولایت :

دکندهار له ښار څخه ښاغلی
محمد داود دمحمد عثمان زوی .
دکندهار له ښار څخه ښاغلی خیرمحمد
دمحمداعظم زوی .
دپنجوائی له ولسوالی څخه ښاغلی عبدالله
دحاجی خیرمحمد زوی .
دسپین بولدک له ولسوالی څخه ښاغلی
حاجی عبدالکریم دحاجی داروخان زوی .
دارغستان له ولسوالی څخه ښاغلی
امان الله ددلبرخان زوی .
دخاك ریزله‌ولسوالی څخه ښاغلی‌محمدعثمان
دنیازمحمد زوی .
د پنجوائی له ولسوالی څخه ښاغلی
عبدالحلیم دشیرمحمد زوی .
دمیوند له ولسوالی څخه ښاغلی
عبدالوهاب دعبدالله زوی .

دشاولیکوټ له ولسوالی څخه‌ښاغلی
لعل محمدددوست محمد زوی .
دشورابك له ولسوالی څخه ښاغلی
نظرمحمد دسیدمحمد زوی .
دمعروف له ولسوالی څخه ښاغلی
غلام علی دعبدالسلام زوی .
دشینکی له ولسوالی څخه ښاغلی
غلام رسول دغلام محمد زوی .
دارغنداوله ولسوالی څخه ښاغلی
حیات الله دمحمد رفیق زوی .

دکندز ولایت :

دکندزله ښارڅخه محترمه عزیزه
دمحمدامان لور .
دکندزله ښارڅخه ښاغلی محمدانور
رسولی دعبدالرسول زوی .
دامام صاحب له ولسوالی څخه
ښاغلی عبدالحکیم دمحکم تاش زوی .
دخان آباده ولسوالی څخه ښاغلی
نعمت الله دخان ملازوی .
ددشت ارچی له ولسوالی څخه
ښاغلی مولوی قلندر دمحمد حسین زوی .
دکلای زال له ولسوالی څخه ښاغلی
صفرمحمد دنظرمحمد زوی .
دچاردری له ولسوالی څخه ښاغلی
محمدگلاب درحمت گل زوی .

دلغمان ولایت :

دمهترلام له ښارڅخه ډاکتر جانان
دتاج محمد زوی .
دنورستان له ولسوالی څخه ښاغلی

عبدالقدير دمحمد دين زوى .

دعليشمينگ له ولسوالي څخه ښاغلي حاجي عبدالرزاق دحاجي محمدفضل زوى .

دقرغيوله ولسوالي څخه ښاغلي سيدعباس دسيدغلام حسين زوى .

دعلينگار له ولسوالي څخه ښاغلي ملك عبدالحي دملاگل نور زوى .

دلوگر ولايت :

دپل علم له ښارڅخه ښاغلي محمدآصف دمحمد سرورزوى .

دمحمدآغي له ولسوالي څخه ښاغلي حاجي كريمداد دعبدالرحمن زوى .

دبركي برك له ولسوالي څخه ښاغلي سيداحمد دسيدگلاب زوى .

دازرو له ولسوالي څخه ښاغلي شاه محمود دمحمدعلي زوى .

دكوچيانو استازى ښاغلي ملك نور احمد دمحمدجان زوى .

دننگرهار ولايت :

دكوچيانو استازى حاجي محمددين دباغوان زوى .

دجلال آبادله ښارڅخه ښاغلي جان محمد دجهانگير زوى .

دجلال آبادله ښارڅخه ډاكتر تاراسنگ دپيارام سنگ زوى .

دكونړ د لويي ولسوالي له مركز څخه ښاغلي محمدهاشم زماني دميرزمان خان زوى .

دخوگي له ولسوالي څخه ښاغلي محمدطاهر وطنيار دعبدالحكيم خان زوى .

دكامديش له ولسوالي څخه ښاغلي عبدالجبار دحاجي عبدالله زوى .

دبركونړ له ولسوالي څخه ښاغلي عبدالله غمخوردحاجي عبدالودود زوى .

دسركانو له ولسوالي څخه ښاغلي نورستان خان دعبدالستار خان زوى .

دخاص كونړله ولسوالي څخه ښاغلي محمدجان دميرزامحمدحليم زوى .

دپيچ له ولسوالي څخه ښاغلي حاجي محمدصديق دمحمد موسى زوى .

دشينوارو د لويي ولسوالي له مركز څخه ښاغلي سيدبهرام شاه دسيدمحمدشاه زوى .

دده بالا (عسكه مينه) ښاغلي مامور سرداردخاني زوى .

داچين له ولسوالي څخه ښاغلي گل محمد دمحمد عمرزوى .

دنازيانوله ولسوالي څخه ښاغلي فولاددزرمت خان زوى .

دمهمنددرى له ولسوالي څخه ښاغلي حاجي سردارمحمد داصغر زوى .

دگوشتي له ولسوالي څخه ښاغلي سيدكريم خان دسيداكبرخان زوى .

دكامي له ولسوالي څخه ښاغلي ملك شيريندل دكندل زوى .

دكوزكونړله ولسوالي څخه ښاغلي محمدامان دشيرمحمد زوى .

دروداتوله ولسوالي څخه ښاغلي حاجي مطيع الله دحاجي محمد سعيدزوى .

دسره رودله ولسوالي څخه ښاغلي

عبدالله دشبیراحمد زوی .

دخو گیانو له ولسوالی شخه بنساغلی جرنیل والاخان دمحمدجان زوی .

دحصارك له ولسوالی شخه بنساغلی عبدالوهاب داحمدخان زوی .

دنیمروز ولایت :

دزرنج له مرکزشخه‌بناغلی‌فیض‌محمد دمحمد علم زوی .

دچاربرجك له ولسوالی شخه بناغلی محمدجان داحمدجن زوی .

دچخانسور له ولسوالی شخه‌بناغلی محمدشریف دسخی ملاحسن زوی .

دکنگ له ولسوالی شخه بناغلی محمدحسین دجمعه خان زوی .

دوردگو ولایت :

له میدانبنارشخه بناغلی حیات الله دعبدالقادر زوی .

دبهسود دلومړی برخی له ولسوالی شخه بناغلی محمداسحق دغلام حسین زوی .

دبهسود دمرکز له ولسوالی شخه بناغلی محمدناصردمحمد حسن زوی .

دسیدآباد له ولسوالی شخه بناغلی حاجی سلطان محمدفضل محمد زوی .

دچك وردك له ولسوالی شخه بناغلی محمدمحسن دمحمدطاهر زوی .

دهلمند ولایت :

دبست له بنار شخه بناغلی سلطان سکندر دعیسی خان زوی .

دنهرسراج له ولسوالی شخه بناغلی حاجی پیرمحمد دعبدالحبیب زوی .

دنوزاد له ولسوالی شخه بناغلی آقامحمد ددوست محمد زوی .

دموسی کلاله ولسوالی شخه‌بناغلی حاجی فیض الله ددوست محمدزوی .

دگرمسیر له ولسوالی بناغلی حاجی محمدنعیم دمحمدکریم زوی .

دنادعلی له ولسوالی شخه بناغلی حاجی خدایداد دخزان زوی .

دباغران له ولسوالی شخه بناغلی غلام سرور دعبدالله زوی .

دبارکزیو د ناوی له ولسوالی شخه بناغلی حاجی ظریف دحاجی نیك‌محمد زوی.

ددیشوله ولسوالی شخه بناغلی حاجی محمدزمان دحاجی محمدکریم زوی .

دهرات ولایت :

دهرات له بنار شخه محترمه نجیبه دعبدالرحیم لور .

دهرات له بنارشخه بناغلی علی‌آقا دعبدالحسین زوی .

دغوریانو له ولسوالی شخه بناغلی قاری محمدابوبکر دمحمد سرورزوی .

دانجیل له ولسوالی شخه بناغلی غلام رسول حقیقی دعبدالحمید زوی .

داوبی له ولسوالی شخه بناغلی اخترمحمد دمحمدابراهیم زوی .

دزنده جان له ولسوالی شخه‌بناغلی محمدامین شکیباداحمدقلی زوی .

دادرسکن له ولسوالی څخه ښاغلی
عبدالباقی بهواز دمحمد سرورزوی .
دکرخ له ولسوالی څخه ښاغلی
امین الله دسیدمحمد زوی .
دپښتون زرغون له ولسوالی څخه
ښاغلی عبدالهادی فایق دنورمحمد زوی .
دگلران له ولسوالی څخه ښاغلی
عبدالکریم تمنادخداداد زوی .
دکشك له ولسوالی څخه ښاغلی
عبدالرحیم رنجور دملاعبدالرحمن زوی .
دګذری له ولسوالی څخه ښاغلی
صالح محمد دمحمد سرورزوی .
د کهسان له ولسوالی څخه ښاغلی حاجی
اعظم دسیداحمد زوی .

دافغانستان دجمهوری دو لت دلویې جرګې انتصابي غړي.

ددولت درئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداود دفرمان په صادریدلو سره یوسلو دیرش تنه دافغانستان دجمهوری دولت دلومړنۍ لویې جرګې دانتصابي غړو په توګه وټاکل شول .

دحکومت دپخوانی ابلاغیې په اساس دیو سلو دیرشو تنو له جملې څخه دجمهوری اردو پنځلس تنه صاحب منصبان اونور دبزګرو، کارګرو، منورینو اوځوانانو له جملې څخه دلویې جرګې دانتصابي غړو په توګه ټاکل شویدی چه نومونه یې په لاندې ډول وړاندې کیږی .

دجمهوری اردو دمنصبدارانو نومونه چې دجمهوری دولت دلومړنۍ لویې جرګې دانتصابي غړیو په توګه ټاکل شویدی .

ډګرجنرال عبدالعزیز دعظیم الدین زوی .
ډګرجنرال محمد موسی خان دحاجی خیرالدین خان زوی .
تورن جنرال عبدالله روکی د محمدسلیمان خان زوی .
تورن جنرال عبدالغنی دعبدالواحد زوی .
بریدجنرال محمد طاهردعبدالغفار خان‌زوی.
بریدجنرال بابه‌جان دعبدالواحد زوی .
بریدجنرال غلام دستګیردحاجی قلندرزوی .
بریدجنرال نورمحمد دخیرمحمد زوی .
ډګروال نیك محمد عزیزی دعزیزمحمدزوی.
ډګروال دوکتورسورګل دریدی ګل زوی .
ډګروال محمدنعیم دمحمد اسلم زوی .
ډګروال غلام صدیق دطره باز زوی .
ډګرمن مرتضی قل دروزی قل زوی .
ډګرمن سیدسکندرشاه دسیدنذرالدین‌زوی .
جګړن عبدالستار دمحمدیوسف زوی .

دعغو کسانو نومونه چې دبزګرانو کارګرو منورینو اوځوانانو څخه دجمهوری دولت په لومړۍ لویه جرګه‌کی دانتصابي غړیو په توګه ټاکل شویدی .

ښاغلی محمدیعقوب دمحمدامیرزوی بزګر .

ښاغلی زمری ددولت محمدزوی بزگر .
ښاغلی آدم خان دگل علم زوی بزگر.
ښاغلی عبدالغفوردمحمدجان زوی بزگر .
ښاغلی فتح الله دخان محمدزوی بزگر.
ښاغلی میراسلم دیارمحمد زوی بزگر .
ښاغلی عبدالصمد دعبدالصمدزوی بزگر .
ښاغلی ملاجان دمحمدجان زوی بزگر .
ښاغلی عبدالمجید دشیرمحمدزوی بزگر .
ښا غلی عبد الوا سع دمیرعلم زوی بزگر.
ښاغلی محمدظاهردخان شرین زوی بزگر.
ښاغلی علیجان دمیراجان زوی بزگر .
ښاغلی غلام رسول دمحمداعظم زوی بزگر.
ښاغلی حضرت محمدگل محمدزوی بزگر.
ښاغلی نواب دزندی زوی بزگر.
ښاغلی عبدالجبار دعبدالغفارزوی بزگر .
ښاغلی صوفی رمضان‌دمیرزاعلی زوی‌بزگر.
ښاغلی محمدعظیم دمحمدحسین زوی بزگر.
ښاغلی امیر الله دعزیزالله زوی بزگر.
ښاغلی رجب علی دیوسف علی زوی‌بزگر.
ښاغلی‌غلام رؤف دغلام رسول زوی بزگر.
ښاغلی عبدالباقی دجان دل زوی بزگر .
ښاغلی خواجه فیض محمدخواجه جلال زوی بزگر .
ښاغلی عبدالصمد دشاه محمدزوی کارگر .
ښاغلی عبدالوهاب دعبدالاحدزوی کارگر .
ښاغلی عبدالروف دعبدالغفورزوی کارگر .
ښاغلی عبدالله دمحمدصدیق زوی کارگر .
ښاغلی شیرمحمد دسیدمحمدزوی کارگر .
ښاغلی فیض الله دمحمدجان زوی کارگر.

ښاغلی غلام حیدر دعبدالرحیم زوی کارگر.
ښاغلی محمدعیسی دمحمدیاسین‌زوی‌کارگر.
ښاغلی محمدسروردغلام جان زوی کارگر .
ښاغلی اسدالله دغلام غوث زوی کارگر .
ښاغلی بازمحمد دسلطان محمدزوی کارگر.
ښاغلی محمداسحق دمحمد اسماعیل زوی کارگر .
ښاغلی محمدطاهردعبدالرزاق زوی کارگر .
ښاغلی عبدالقدیر دعبدالقیوم زوی‌کارگر .
ښاغلی غلام ربانی دمیرافغان زوی کارگر.
ښاغلی شاه دل دمسافرصادق زوی کارگر.
ښاغلی محمدابراهیم دشهنواززوی کارگر .
ښاغلی محمدسلیمان دخدای دادزوی‌کارگر.
ښاغلی محمدقسیم دعبدالغنی‌زوی کارگر .
ښاغلی نیازمحمد دبازمحمد زوی کارگر .
ښاغلی شجاع الدین دامیرالدین زوی‌کارگر.
ښاغلی عجب‌گل دمحمدرسول زوی کارگر.
ښاغلی محمدامان دمحمدحسین زوی‌کارگر.
ښاغلی باشی زرین دپښتون زوی کارگر.
ښاغلی محمدعلی دسیدمحمدزوی کارگر .
ښاغلی محسن دعبدالرزاق زوی کارگر .
محترمه خالده دمحمدزمان لور دادبیاتو دخانگی لیسانسه .
محترمه حمیرادغلام غوث لوردادبیاتودخانگی لیسانسه .
محترمه ثریاخادم دقیام الدین لوردطب په خانگه‌کی ډاکتره .
محترمه ذکیه دمحمدرسول لور دساینس په خانگه کښی لیسانسه .
محترمه زینب دمحمدامین لوربکلوریا .

محترمه محبوبه دنورمحمد لور دحقوقو او سیاسي علومو په څانگه کې مافوق لیسانس .

محترمه خدیجه دعبدالحق لورمافوق بکلوریا.

محترمه عزیزه دعبدالعزیزلوردحقوقو په څانگه کښې لیسانسه .

ښاغلی عبدالکریم حقاني دعبدالله زوی .

ښاغلی محمدکبیر دمدد خان زوی دیپلوم انجنیر .

ښاغلی محمدامین قربت دعبدالغیاث زوی .

ښاغلی عبدالله واحدی د عبدالسلام زوی دطب ډاکتر .

ښاغلی محمدبشیردوست محمدزوی دیپلوم انجنیر .

ښاغلی محمدیونس دمحمد عیسی زوی د اقتصادپه څانگه کې لیسانسه .

ښاغلی میرعبدالصمد دسیدعلی زوی دتخنیک په څانگه ماستر .

ښاغلی عبدالعلی مهرزاددمهرعلی زوی دطب ډاکتر .

ښاغلی میرحسین سادات دشیرمحمد زوی دیپلوم انجنیر .

ښاغلی جلال نوراني دمحمد سالم زوی دحقوقو اوسیاسي علومو لیسانسه .

ښاغلی محمدطاهر سیفی دمحمد حسن زوی دحقوقواوسیاسي علوموپه څانگه کې ډاکتر .

ښاغلی عزیزاحمددفضل احمدزوی انجنیر.

ښاغلی روښن دل داحمدشاه زوی .

ښاغلی محمدیاسین عظیم دمحمدعظیم زوی دښوونې اوروزنې په څانگه کې دکتور .

ښاغلی سیدکریم حایزدملتان زوی دښوونې اوروزنې په څانگه کې لیسانس .

ښاغلی میرمحمد یوسف دمیرمحمد عیسی زوی مافوق بکلوریا .

ښاغلی خان آقاخاشع دمحمداسلم زوی دطب ډاکتر .

ښاغلی مولوی عبدالمجید دمدرسې استاد.

ښاغلی محمدلطیف وهاب‌زاده دمحمداسحاق زوی دحقوقو اوسیاسي علومو په څانگه کې لیسانسه .

ښاغلی غلام شاه سرشارروښنی دبابه خان زوی بکلوریا .

ښاغلی محمدافضل د عبدالکریم زوی دسوسیولوژی په څانگه کې ماستر .

ښاغلی قیام الدین راعی دمحمد اسماعیل زوی دادبیاتو په څانگه کې دکتور .

ښاغلی عبدالاحد دغلام محمدزوی انجنیر .

ښاغلی غلام حضرت دوجیه زوی دلیسانس معادل .

ښاغلی محمد حسن فروتن دشربت زوی دفارمسي په څانگه کې لیسانس .

ښاغلی محراب الدین دمقبل زوی داقتصاد ډاکتر .

ښاغلی محمدمبین همراز دمحمدمقیم زوی دغاښونو ډاکتر .

ښاغلی محمداقبال دغلام‌صدیق زوی دحقوقو اوسیاسي علوموپه څانگه کې لیسانسه .

ښاغلی عبدالغفار متوکل دمحمدرستم زوی دطب ډاکتر .

ښاغلی عبدالله نقشبندی دغلام نقشبندزوی داقتصاددپلان جوړولو په څانګه کی ډاکتر .

ښاغلی حمیدالله دعبدالله زوی لیسانسه .

ښاغلی محمدطاهر دفدامحمد زوی انجنیر .

ښاغلی محمدصدیق روهی دمحمدحسین زوی دروان شناسی په څانګه کی ماسټر .

ښاغلی مېر حبیب سهیلی دمحمدایوب زوی دساینس په څانګه کی لیسانسه .

ښاغلی محمد سعید دمحمدیوســـف زوی دحقوقواوسیاسی علوموپه څانګه کی لیسانسه.

ښاغلی شیوسرن دطب ډاکتر .

ښاغلی عبدالحبیب حمیدی دعبدالحمید زوی لیسانسه .

ښاغلی محمدحسن نیردسخی داد زوی دژورنالیزم لیسانسه .

ښاغلی محمدظفردسردارمحمد زوی انجنیر.

ښاغلی محمدقاسم یارمحمد اسمعیل زوی دژورنالیزم په څانګه کی لیسانسه .

ښاغلی عبدالتواب د شمس الدیـــن زوی لیسانسه .

ښاغلی فتح محمددغلام حسن زوی متقاعد جنرال .

ښاغلی امین الله درحمت الله زوی دیپلوم انجنیر .

ښاغلی سیدرسول فکور دسید حسین زوی لیسانسه .

ښاغلی عنایت شریف دمحمد شریف زوی داقتصاد لیسانسه .

ښاغلی سیدیوسف واعظی دسید اسماعیل زوی دحقوقو اوسیاسی علومو لیسانسه .

ښاغلی عمادالدین غیاثی دجمال الدین زوی دنباتاتو دساتنی په څانګه ډاکتر .

ښاغلی سیدعمرضیاء دمیر ضیاالدین زوی دبرېښنا دانجنیری په څانګه کی لیسانسه .

ښاغلی عین الدین دضیاالدین زوی انجنیر.

ښاغلی عطامحمد دمحمدعمرزوی دحقوقو او سیاسی علومو په څانګه کی لیسانسه .

ښاغلی غلام نبی دسلام جیلانی زوی دنږوونی اوروزنی په څانګه کی لیسانسه .

ښاغلی لعل محمددمحمدایوب زوی داقتصاد لیسانسه .

ښاغلی میرعلی احمدهاشمی دمیرمحمدحسن زوی دطب ډاکتر .

ښاغلی عبدالستاردمحمدافضل زوی لیسانسه.

ښاغلی وحیداحمد دعلی احمدزوی دتخنیک په څانګه کی ماسټر .

ښاغلی سرورغنچه دحاجی توره زوی دکرنی اومالداری په څانګه کی ماسټر .

ښاغلی محمدکبیر دمحمدیونس زوی داقتصاد ډاکتر .

اعضای کمیته تسوید اولین قانون‌اساسی
دولت جمهوری افغانستان

دوکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی .

ښاغلی سید عبدالاله معاون دوم صدارت عظمی .

ښاغلی عبدالقدیر وزیر داخله .

دوکتور عبدالمجید وزیر عدلیه .

انجنیرغوث الدین فایق وزیرفواید عامه .

ښاغلی عبدالتواب آصفی وزیر معادن و صنایع .

ښاغلی محمدخان جلالر وزیر تجارت .

دوکتور عبدالله عمر وزیر صحت عامه .

انجنیرعبدالکریم عطائی وزیر مخابرات .

پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف .

پوهاند دوکتور عبدالرحیم نوین وزیر اطلاعات وکلتور .

ښاغلی عزیزالله واصفی وزیر زراعت .

ښاغلی فیض محمد وزیرسرحدات .

انجنیرجمعه محمدمحمدی وزیرآب وبرق .

ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت خارجه .

ښاغلی علی احمدخرم وزیر پلان .

دگرجنرال غلام حیدررسولی لوی درستیز.

ښاغلی محمد سرور قوماندان قوای چهار زرهدار .

ښاغلی مولا داد .

ښاغلی محمد یوسف .

ښاغلی خلیل الله .

مولوی عبدالبصیررئیس عالی تمیز .

ښاغلی غلام علی کریمی .

مولینا عنایت الله ابلاغ .

دکتور سعید افغانی .

ښاغلی عبدالهادی هدایت .

دوکتور محمدآصف سهیل .

پوهاند وفی الله سمیعی .

دکتور غلام صدیق محبی .

برید جنرال شاه پور .

برید جنرال محمد یحیی نوروز .

ښاغلی محمداکبر عبقری .

بناغلی محمداسمعیل قاسمیار .

دکتور ضامن علی .

بناغلی یارمحمد دلیلی .

دکتور سیدمخدوم رهین .

دکتور محمد بشیر وهابزاده .

پوهنمل عالیه حفیظ .

پوهنمل فاطمه کیفی .

پوهنمل محمداعظم وهابزاده .

بناغلی سیدناصر .

دافغانستان دجمهوري دولت

لومړی اساسی قانون

ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور موقع توشیح نخستین قانون‌اساسی دولت جمهوری

ښا غلی محمد داود رئیس جمهور بارئیس‌واعضای کمیسیون غوروم‌داقه برمسوده‌قانون اساسی‌دولت‌جمهوری دیده میشوند.

بسم الله الرحمن الرحیم

دلوی خدای په نامه اودافغانستان دنجیبوخلکو دنیکمرغی په هیله زه محمدداؤد دافغانستان لومړنی جمهور رئیس دهغې وظیفې په اساس چه دجمهوری دولت دلومړنی لویې جرگې نمایندگانو د(۱۳۵۵) هجری لمریزکال دسلواغې دمیاشتې دپنځه ویشتمې نیټې دمصوبې به استناد درایو په اتفاق ماته راسپارلې ده نن دپنجشنبې په ورځ د۱۳۵۵ هجری لمریزکال دکب دمیاشتې په پنځمه نیټه دافغانستان په مرکزکابل کښې دااساسی قانون توشیح کوم اوانفاذیې اعلاموم .

دافغانستان دجمهوری دولت لومړنی جمهوررئیس محمد داؤد . (۱۳۵۵کال دکب پنځمه)

سریزه

له هغه ځایه چه ملتونه اوټولنې دتاریخ په اوږدوکښې تل دتحول اوتکامل په حال کښې دي اوله هغه ځایه چه داواقعیت زمونږ په تاریخي ژوندکې دیوملت اودبشري ټولنې دیوجزپه حیث ښکاره شویدي له دې کبله :

دیوداسې پتمن ژونددتامینولودپاره چه دعدالت اوکفایت په متینو بنسټونو ولاړوی اونیکمرغی اوهوساینې اواطمینان ځخه ډک وی .

د۱۳۵۲ کال دچنگاښ دشپږویشتمې نیټې دملي، اجتماعي، اقتصادي،سیاسي، اوفرهنگي سپیځلوارمانونو دتامینولو دپاره ...

دملي یووالي دورځ په ورځ زیاتیدونکې ټینگښت اوپیاوړتیا تضامن او تساند او د اجتماعي عدالت دتامینولو اوزمونږ په ټولنه باندې دحاکموعینې اوذهني شرایطو ملي فرهنگ اوتاریخي واقعیتونو سره سم په مترقي اومثبته توگه دتضادونو دمحو کولو دپاره زمونږ دهیواد دخلکو پرتمینې ماضي اوبرمیال تاریخ ته دژورې درناوې اودهیواد دخپلواکې اوملي هویت دساتنې په لاره کښې ددوی پرله پسې مبارزې اوددوی د تاریخي اوانساني رسالت دپرځای کولو دپاره .

په لوی خدای (جل جلاله) باندې دایمان درلودلو اودااسلام دسپیځلي دین داساسونو په پیروی .

اوپه پای کښې ددې ټولوهدفونواومقصدونو دتحقق دپاره .

مونږ دافغانستان خلکو دعصر دغوښتنو او شرایطو په درک کولو سره تصمیم نیولی دی چه خپل ملي ژوند دآزادۍ ، ترقۍ ، حق ، عدالت اوسولي پربنسټ دوررو گډولوی او سمسمي داصولو سره سم اوږدژوند فلسفه اودهیواد دنن اوسباورځې دنسلونو سرنوشت دافغانستان د۱۳۵۲کال دچنگاښ دشپږویشتمې نیټې دملي اومترقي انقلاب داساسي اواقتصادي هدفونو پربناټینگ کړو .

ددې حقایقو په درک کولوسره مونږه ملي وثیقه دجمهوری دولت داساسي قانون په حیث دافغانستان دنجیبو خلکودمادي اومعنوي نیکمرغی ، هوساینې اوپرمختگ دپاره دخپل ځان اوراتلونکو نسلونو دلاربښودنې د پاره وضع کړه .

فهرست

لمړی فصل
اساسي هدفونه
لمړی ماده :

دخپلواکۍ، ملي حاکمیت اودخاورې دتمامیت څخه دفاع کول .

دوهمه ماده

دقدرت اجراکول دخلکو له خواچه اکثریې بزگران، کارگران، منورین اوځوانان دی .

دریمه ماده

دفکراوعمل ترمنځ دیووالي ټینگښت دخلکو دپوره وندې اخیستلو په تکل دهیواد دمادي اومعنوي جوړښت اوپراختیا دپاره .

څلورمه ماده

دیوې داسي دیموکراسي تامین چې په اجتماعي عدالت اودخلکو په گټوولاړه وي .

پنځمه ماده

دآزادۍ اوانساني کرامت درناوي او دهر رنگه کړاواوتوپیر دمنځه وړل .

شپږمه ماده

دجمهوري نظام ورځ په ورځ زیاتیدونکي ټینگښت اوپیاوړتوب .

اوومه ماده

دافغانستان دخلکوداکثریت په گټه ددې اساسي قانون درارزښتونو اوبنسټونوسره سم دژوروبنیادي اوپرله پسې اقتصادي اواجتماعي اوښتونو منځ ته راوستل .

اتمه ماده

دهر ډول استثمار له مینځه وړل .

نهمه ماده

دکار دحق تضمینول .

لسمه ماده .

دخلکو دخدمت دپاره په اجباري توگه دلمړنیوښوونو تامین اوتعمیم اودعلمي اوفني کادرونو دروزنې اوپښتو تیاپه منظوروړیادول دثانوي، عمومي، مسلکي اوعالي زده کړوپراختیا اوپرمختیا .

یوو لسمه ماده

دعامې روغتیا دښه والي اوساتنې دپاره دوقایوي اومعالجوي طب پراختیا .

دوو لسمه ماده

دملګروملتونو دمنشور داساسونو اودبشر دحقوقو دجهاني اعلامیې درناوي اودعادلانه سولې ملاتړ په نتیجه کښې دیوې هوسا او پرمخ تللې ټولنې جوړول چه د وروري، سمسمي ،مرستې اودانساني کرامت دساتنې په بنسټ ولاړه وي .

دوهم فصل : ـ
اقتصادي بنسټونه :

دیارلسمه ماده

منابع لکه کانونه، ځنگلونه اوانرژۍ لوی صنایع، مخابرات دهوايي اوځمکنۍ ترانسپورت مهم تاسیسات ، بندرونه، بیمې، بانکونه ، دخوراکي موادو دبرابرولو مهم تاسیسات لرغوني اوتاریخي آثاردقانون دحکمونوسره سم دملت شتمني ده اواداره یې په دولت پورې اړه لري.

څوار لسمه ماده

دزراعتي ملکیت لوړه اندازه دځمکواصلاحاتو

دقانون له پلوه تثبیت اوتاکل کیږی .

پنځلسمه ماده

ځانګړی ملکیتونه او تشبثات داستثمار دمنځه وړلو داصل په ملاتړدقانون په وسیله تنظیمیږی .

شپاړسمه ماده

حکومت دلګښت او پیداینښت تعاونی شرکتونه اوکوپراتیفونه دخلکو په ګډون او دخلکو داکثریت په ګټه دقانون دحکمونو سره‌سم تشویقوی . ملاتړیی‌کوی اولاربښوونه ورته کوی .

اوولسمه ماده

دمنځنیو، وړواولاسی صنایعو په ساحه‌کی ځانګړی تشبثونه اوپانګی اچول د قانون دحکمونو سره سم تشویق کیږی ملاتړیی کیږی اولاربښوونه ورته کیږی .

اتلسمه ماده

دهیوادسوداګری دلاربښودل شوی سوداګری په اساس چه دخلکوداکثریت په‌ګټو ولاړه‌ده دقانون دحکمونو سره سم تنظیمیږی .

نولسمه ماده

مالیه داجتماعی عدالت په بنسټ دقانون دحکمونو سره سمه اخیستل کیږی .

دریم فصل :

دولت

شلمه ماده

افغانستان یوجمهوری‌دیموکراتیک، خپلواک، یوموټی اونه بیلیدونکی دولت دی .

یو ویشتمه ماده

ملی حاکمیت په افغانستان کښی په‌خلکو پوری اړه لری . دافغانستان ملت ټول هغه افرادډی چه دقانون له حکمونوسره سم دافغانستان ددولت تابعیت لری .

دافغانستان دملت دافرادو په هریو فرد باندی دافغان دکلمی اطلاق کیږی .

دوه ویشتمه ماده

دافغانستان دین داسلام مقدس دین دی .

دملت هغه‌کسان چه مسلمانان نه دی په هغوحدودونوکښی دننه چه دآدابو اوعامی هوساینی په هکله یی قوانین ټاکلی آزادی چه خپل مذهبی مراسم په ځای‌کړی .

در ویشتمه ماده

دافغانستان دژبوله جملی څخه پښتو او دری رسمی ژبی دی .

څلیر ویشتمه ماده

دافغانستان دبیرغ رنګ تور، سور، ا و زرغون دی چه دارنګونه په افقی ډول په‌ټاکل شوواندازوله پورته مخ په ښکته واقع دی او دکیڼی خواپه پاسنی برخه کښی یی ددولت ملی نښان لګیدلی دی دبیرغ اوملی نښان تعریف اواندازه دقانون له خوابښودل‌کیږی .

پنځه ویشتمه ماده

دافغانستان دجمهوری دولت وسله والی قواووی چه دملی انقلاب هدفونوته وفاداری اوپه خپلوملی عنعناتو ټینګی ولاړی‌دی دخلکو دخدمت له‌پاره دحکومت داوامروتابع دی .

دافغانستان دقلمرونه دفاع دوسله والو قواووپه غاړه ده اودوسله والوقواوو دعالی شوری دلاری په ملی فعالیتونو کښی برخه اخلی .

شپږ ویشتمه ماده

دافغانستان اداره دقانون دحکمونوسره سم دمرکزیت په اصل ولاړه ده .

دافغانستان مرکزدکابل ښاردی .

څلورم فصل :

د خلکو حقونه او وجیبې .

او ویشتمه ماده

دافغانستان ټول خلك ښځې وی‌که نــر بی له تبعیض اوامتیاز دقانون په وړانــدی یوشان حقونه اووجیبې لری .

اته ویشتمه ماده

آزادی دانسان طبیعی حق دی پرته له‌عفو حالاتوچه دنورو آزادی، شرافت یاعمــومـــی ښیګړوامنیت اوملی مصلحتونو ته ږګه یازیان ورسوی، داحق دقانون له خوابنودل کیږی .

نهه ویشته ماده

هرافغان چه دعمراتلس کاله یی پوره‌کړی وی دقانون دحکمونو سره سم درای ورکولو حق لری .

دیر شمه ماده

دذمی برائت اصلی حالت دی. ترڅوپوری چه تورن دواکمنی محکمی له خواپه قطعــی حکم‌سره په جزامحکوم نشی بیګناه ګــڼل کیږی .

هیڅ عمل بی دقانون له حکمه جرم نه‌ګڼل کیږی . هیچاته جزانشی ورکول کیدی مګر دواکمنی محکمی دحکمه سره سم . هیچاته جزانشی ورکول کیدی مګردیوداسی قــانون دحکمه سره سم چه دڼغه تهمتی کارله‌کولو نه وړمبی نافذشوی وی .

هیڅوك تعقیب‌کیدلی، نیول‌کیدلی یاتوقیف کیدلی نه شی مګر دقانون دحکمونوسره سم.

یو دیر شمه ماده

جرم دهرچاځپل ځانی شی دی .

دتورن تعقیبول، نیول‌توقیفول‌اوسزاورکول بل هیچاته نه ورغځیږی .

کړول اوله انسانی کرامت نه مخالفه سزا ټاکل ناروادی .

هرڅوك حق لری چه دهغه تورلری‌کولوپه غرض چه دقانون له مخه پری لګول شوی‌وی ځان ددفاع دپاره وکیل ونیسی .

دوه دیر شمه ماده

دچاپوره وړی‌کیـدل د پــوروړی دآزادی دسلبیدویاکمیدوسبب کیدای نه شی .

دپورویستلو لاری چاری دقانون له خــوا ښودلی کیږی .

دری دیر شمه ماده

هرافغان حق لری چه دځپل هیواد سیمی هرځای ته ولاړشی اوهلته استوګنه غــوره کړی پرته له هغوځایو څخه چه قانون منع کړی وی .

همدارنګه هرافغان حق لری چه دقــانون دحکمونو سره سم دافغانستان نه د بانــدی سفروکړی اوبیرته افغانستان ته راشی .

څلور دیر شمه ماده

هیڅ افغان په افغانستان کی دننه اویاد افغانستان نه دباندی په شړلومحکومیدلــی نه شی .

هیڅوك په یوه ځای کی له میشته کیدلو اویاله‌هغه‌ځای‌نه‌بل ځای ته دلیږدیدلو څخــه

منع کیدای نه شی مگر پداسی حالاتو کښی چه دقانون دامنیت اوعامه گټودتأمین پهمنظور اجازه ورکړی وی .

هیڅ افغان دیوجرم په توربهرنی دولت ته سپارل کیدای نشی .

پنځه دیر شمه ماده

دهرچاکور دبلوسی نه په امن دی هیڅوك حتی دولت هم داوسیدونکی داجازی یادیوی واکمنی محکمی له حکمه پرته اوبی دهغو حالاتو اولاروچارو چه په قانون کی څرګند دی ښودل شویدی دچاکورته ننوتلی او هغه لټولی نشی .

دمشهود جرم په وخت کښی مسئول ماءمور دیوچاکورته بی دهغه داجازی یا دمحکمی دمخکښی اجازی څخه په خپل مسئولیت ننوتلی شی اوهغه لټولی شی . خو دغه ماءمورپدی مکلف دی چه دننوتلو اولټولو نه وروسته دقانون دخواپه ښودل شوی موده کی دننه دمحکمی حکم ترلاسه کړی .

شپږ دیر شمه ماده

ملکیت دبلوسی نه په امن دی دهیچاملکیت دقانون دحکم اودیوی واکمنی محکمی دفیصلی نه پرته مصادره کیدلای نه شی .

دخصوصی ملکیت استملاك یوازی دعمومی ښیګڼو دپاره دعالادله عوض په بدل کښی دقانون دحکمونو سره سم جواز لری .

هیڅوك دملکیت له لاس ته راوړلواوتصرف څخه منع کیدای نشی مگردقانون په پولوکی.

دملکیت داستعمال لاری چاری دعامو ښیګڼو دپاره دقانون دپلوه تنظیم اوښودل کیږی .

اوه دیر شمه ماده

دهرچا دمخابری آزادی اوپټوالی په لیك سره وی که په تیلفون که په تیلگراف اویاپه کومه بله وسیله دبلوسی نه په امن دی .

دولت دچاد مخابری د پلټنی حق نلری مگر دقانون دحکمونو سره سم په سملاسی حالا تو کښی چه قانون ښو دلی دی مسئول ماءمور بی لدی چه لومړی له محکمی څخه اجازه واخلی په خپل مسئولیت سره کولی شی چه مخابری وپلټی . دغه ماءمورپدی مکلف دی چه دپلټنی څخه وروسته په هغه موده کښی چه قانون ښودلی دی د محکمی حکم تر لاسه کړی .

اته دیر شمه ماده

دفکر اوبیان آزادی د بلوسی نه په امن ده .

هر افغان حق لری چه د قانون دحکمونو سره سم په وینا لیکنه ،تصویر اویاداسی نورو وسیلو سره خپل فکر څرګند کړی .

دچاپخانو د تاسیس او د مطبو عاتو دخپرولو اجازه او ا متیاز د قانون دحکمونو سره سم یواځی د افغا نستان اتبا عوته ور کول کیږی .

دلویو چا پخانو ،درادیو او تلویز یون. دعامو خپرونکو کارځیو تاسیس او چلول یواځی په دولت پوری اړه لری .

نهه دیر شمه ماده

د افغا نستان اتباع حق لری چه دروا او سوله ناکو مقصد ونود پوره کولو دپاره دقانون د حکمونو سره سم بی وسلی ټولنه و کاندی.

لومړۍ ماده

د افغانستان د خلکو دسیاسي روزنې او اجتماعي غوښتنو د څرګندو لوپه منظور تر هغه وخته چه دا آرزو تر سره کیږي او طبیعي وه ی ته رسیږي په هیوادکې د ملي انقلاب د ګوند په لارښوونه کوم چه دافغانستان دخلکو د(۱۳۵۲) کال دچنګابښ دشپږویشتمې نیټې دمترقي اوولسي انقلاب بنسټ ایښودونکی اومخکښی ګوندی یواځی یوګوندیز سیستم ټینګښ وی .

دوهمه ماده .

کاردهرافغان چه دکولووس یې ولري حق، شرف اودغاړې فرض دی .

دکاردتنظیم دپاره چه کوم قوانین جوړیږي دهغوی لوی هدف دوی داسي مرحلې ته رسیدل دی چه په هغې کې دټولوزیارکښانو کروندګرو، کاریګرواواصنافو حقونه اوښیګړی وساتلی شي دکار مناسب حالات راپیداشي اودکاریګرو اوکار فرمایانو ترمینځ روابط په عادلانه اوپرمخ تللي ډول تنظیم شي .

دکسب اوکارغوره کول په هغوشرایطوکښې دننه چه قانون ټاکلي دی آزاد دی .

دریمه ماده

دافغانستان اتباع داهلیت له مخې او د قانون دحکمونو سره سم ددولت دخدمت دپاره منل کیږي .

څلورمه ماده

بیګارکه ددولت لپاره هم وی ناروادی .

دبیګار بندیزدهغو قوانینو دعملي کولو په لاره کښې چه دعمومي ښیګړوپه نیت دیوځایي کاردسمښت دپاره جوړیږي کوم ځنډنه راپورته کوی .

پنځمه ماده

هرافغان مکلف دی چه دولت ته مالیه او محصول ورکړي .

هیڅ رازمالیه اومحصول بی دقانون له حکمه نشی ټول کیدی .

دمالیی اومحصول اندازی اودهغو ورکولو لاری چاری یی داجتماعي عدالت سره سم دقانون له خوااټښودلی کیږي داحکم په خارجي اشخاصو باندی هم چلیږي .

شپږمه ماده

دهیواد څخه دفاع دافغانستان دټولواتباعو سپیڅلی وظیفه ده .

دافغانستان ټول اتباع دقانون د حکمونو سره سم دعسکري خدمت په کولومکلف دی .

اوومه ماده

داساسي قانون په حکمونو سره سم چلیدل دجمهوري نظام اود ۱۳۵۲ کال د چنګابښ د۲۶ نیټی دانقلاب دهدفونو سره وفاداري دجمهور رئیس درناوی کول، قوانینوته غاړه ایښودل، عمومي نظم اوامن ته پاملرنه دهیواد دښیګړو ساتل اوپه ملي ژوندکښي ګډون کول دافغانستان دټولوخلکو وظیفه ده .

اتمه ماده

هیڅوک نه شي کولی چه ددی اساسي قانون دمندرجه حقونو اوآزادیو څخه په استفادې سره ملي خپلواکۍ دخاوري تمامیت، ملي وحدت اوهغه غوښتنونه چه دخلکو داکثریت په ښیګړوولاړې وی اوپاد ۱۳۵۲ کال دچنګابښ

د ۲۶ نیټې دانقلاب نوروهدفونوته ځکه اوزیان ورسوی .

پنځم فصل :

ملی جرگه

اته څلو یښتمه ماده

ملی جرگه دافغانستان د خلکـــو دارادی څرگندویه ده اوټول ملت څخه نمایندگـــی کوی .

نهه څلو یښتمه ماده

دملی جرگی غړی چه پنځوس په سلوکی یی کروندگر اوکاریگر تشکیلوی دگـوند له پلوه پیشنهاداو دآزادو، عامو،پټو اوسماسمو انتخاباتو دلاری دقانون دحکمونو سره سم دیوی څلورکلنی مودی دپاره دخلکو له خوا غوره کیږی .

ددی مقصد دپاره افغانستان په انتخـابی وندونو ویشل کیږی .

دوندونو شمیراوسمیه دقانون له مخه ټاکل کیږی .

پنځو سمه ماده

دملی جرگی دوکیلانو دغوره کیـدو لاری چاری شرطونه او ددوی وظیفی دقـانـون د حکمونو سره سمی تنظیمیږی .

دیووکیل دانتخاب په قانونی والی باندی داعتراض اوددو دغړیتوب دوثیقی کـره کتنه دملی جرگی دداخلی وظایفو داصولوسره سم تراجرالاندی نیول کیږی .

یو پنځو سمه ماده

دوکیل څخه دوکالت دامتیاز سلبول دملی جرگی دغړوددوی برخوڅخه ددووبرخو پـــه موافقی سره کیدی شی .

دوه پنځو سمه ماده

دانتخاب کوونکوشرطونه دانتخاباتو پــــه قانون کی ښول کیږی .

هغه خوك چه دملی جرگی دغړیتوب دپاره غوره کیږی پهکاردی چه دانتخاب کوونکو په شرطونو سر بیره دغه صفتونه هم ولری .

۱- باید دملی جرگی په غړیتوب بانـدی دغوره کیدونه لمړی یی لږترلږه لس کـاله پخوادافغانستان ددولت‌تابعیت حاصل‌کړی‌وی.

۲- دمحکمی له خوا دسیاسی حقونو څخه په محرومی محکوم شوی نه وی .

۳- دانتخاب په وخت‌کښی یی دخپل عمر پنځه ویشتم کال پوره کړی وی .

دری پنځو سمه ماده

دملی جرگی هریوغړی حق لری چه دجرگی دننه دهغه موضوع په باب چه خبری پـری روانی وی خپله نظریه دداخلی وظایفو پـه اصولو برابر څرگنده کړی .

څلور پنځو سمه ماده

دملی جرگی هیڅ یوغړی د هغی نظریـی لهکبله چه دخپلی وظیفی دپرځای کولو پـه وخت کښی ښکاره کوی دعدلی تعقیب لاندی نه راځی .

که چیری دملی جرگی په یوغړی بانـدی تورپوری شی نومسئول مامور ددغی پیښـی خبرملی جرگی ته ورکوی اوپس له هغـه چه دجرگی غړی په اکثریت سر ه اجـازه ورکاندی تورن دعدلی تعقیب لانـدی راځـی دڅرگند جرم په باب مسئول مامورکولی شی

چه تورن بی دجرگی داجازی نه دعدلی تعقیب لاندی راوړی اوویی نیسی .

که چیری عدلی تعقیب دقانون له مخـی دتوقیف غوښتنه کوله نومسئول مامورمکلف دی چه سملاسی جرگی ته خبرورکړی .

که چیری تورپه داسی وخت‌کښی پیښـی شوی وی چه جرگه تعطیل وی نودتوقیـف خبردجرگی اداری هیات ته ورکول کیږي .

اداری هیات مکلف دی چه ملی جرگـه دراتلونکی اجلاس په‌لمړی غونډه‌کی دموضوع څخه خبره کړی .

پنځه پنځو سمه ماده

حکومت کولی شی چه دملی جرگی پـه غونډوکی گډون وکړی . ملی جرگه کولی شی چه دحکومت غړی خپلی غونډی ته وغواړی اودهغوی نه څرگند تیا وغواړی .

په غونډوکی به دملی جـرگـی مباحثـی ښکاره وی مگر کله چه جمهور رئیس دغونډی پتوالی اعلام کړی همدارنگه کله چه دملی جرگی مشراویادحکومت هرغړی اویالږ ترلږه دملی جرگی لس تنه غړی داغوښتنه وکړی چه جرگه دی پټه وشی اوجرگه دا غـوښتنه ومنی .

هیڅوک په سرزوری سره دملی جرگـی دیره ځای ته ننوتلای نشی اوکه څوک ددی حکم نه مخالفت‌وکړی دقانون دحکمونوله‌مخه به سزاورکول کیږی .

شپږ پنځو سمه ماده

بی له هغوحالاتو چه حکم یی پدی اساسی قانون کښی په‌صراحت ښودل شوی دی دملی جرگی فیصله دحاضروغړو درایو په اکثریت کیږی .

اوه پنځو سمه ماده

ملی جرگه په‌هرکال کښی څلورمیاشتـی پرله پسی عادی غونډه چه دلیندی په اوله نیټه پیل‌کیږی دایروی .

اته پنځو سمه ماده

ملی جرگه دتقنینی دوری په اول وخـت کښی دخپلو غړوله منځه یوکس دمشر پـه توگه غوره کوی .

جرگه دخپلو غړوله منځه دوه تنه دلومړی نائب اودوهم نائب په حیث اویوه تنه نـور دمنشی اودمنشی دنائب په حیث دکلنی‌غونډی په اول سرکی دیوکال دپاره غوره‌کوی .

دغه پورتنی کسان دجرگی اداری هیـات تشکیلوی اوپه‌اعظمی ډول دغونډی دپیل‌کیدو نه وروسته دپنځلس ورځوپه موده کی غوره کیږی .

نهه پنځو سمه ماده

ملی جرگه دبحث لاندی موضوعاتو باندی دکره اوپراخی کتنی دپاره دداخلی وظیفـو داصولو دحکمونو سره سمی جرگه‌گی جوړوی.

شپیتمه ماده

ملی جرگه دخپلوداخلی وظایفو اصـــول جوړوی .

یو شپیتمه ماده

دملی جرگی دغړودپاره دقانون دحکـم سره سم مناسب معاش ټاکل کیږی .

دوه شپیتمه ماده

ملی جرگه دافغانستان دحیاتی چارودسمون

دپاره ددی اساسی قانون په حکمونو برابر دقوانینو په هغومسودو باندی چه دحکومت اویاقضائیه قوی له خواوړته پیشنهادشوی وی وروسته دمطالعی اوغورنه لازم تصمیم نیسی .

په بودجی باندی تصمیم نیول دبین الدول معاهدو تصدیقول خارج ته د افغانستان دجمهوری دولت دوسله والوقواؤ دتولګولیږل دملی جرګی په واک کی دی .

دملی جرګی دتعطیل یاانحلال په وخت کښی حکومت کولی شی دعاجلو چارودسمون دپاره تقنینی فرمانونه تسوید اوترتیب کړی، دافرمانونه دجمهور رئیس ښکلو او اعلامولو څخه وروسته نافذګڼل کیږی . دغه فرمانونه دملی جرګی دلومړنی غونډی له نیټی نه تر دیرشو ورځو پوری ملی جرګی ته دتصمیم نیولودپاره وړاندی کیږی .

دری شپیتمه ماده .

قانون هغی مصوبی ته وایی چه ملیجرګی منلی اوجمهور رئیس ښکلی وی .

خلور شپیتمه ماده

هیڅ قانون نشی کولی چه داسلام دسپیڅلی دین اساسونو، جمهوری نظام اونورو هغو ارزښتونو څخه مناقض وی چه پدی اساسی قانون کښی راغلی دی .

شپږم فصل :

لویه جرګه

پنځه شپیتمه ماده

په افغانستان کښی لویه جرګه دافغانستان دخلکو دسترقدرت، واک اوارادی ښکارندویه ده .

لویه جرګه ددی لاندی کسانوڅخه جوړه‌ده:

دملی جرګی غړی .

دګوند دمرکزی شوری غړی .

دحکومت اووسله والوقواوو دعالی شوری غړی .

دستری محکمی غړی .

دهرولایت دپنځوتنوڅخه تر اتوتنو پوری نمایندګان .

دیرش تنه غړی چه دفرمان په وسیله دجمهور رئیس له خواټاکل کیږی .

شپږ شپیتمه ماده :

لویه جرګه ددی اساسی قانون دحکمونو سره سم په جمهوری فرمان دایریږی .

جمهوررئیس دلویی جرګی رئیس دی .

دجمهور رئیس دمړینی یااستعفی په‌صورت کی لویه جرګه دمړینی یااستعفا دورځی له تاریخ نه‌په شلو ورځوکی دننه دجمهوری ریاست دمقام له خوابرابریږی .

اوه شپیتمه ماده

لویه جرګه دلاندی مقصدونو اوحالاتودپاره دجمهور رئیس اویادلویی جرګی دنائب‌رئیس په مشری دایریږی .

۱- داساسی قانون تعدیل .

۲- دجمهور رئیس انتخابول اویا دهغه داستعفی منل .

۳- دجنګ اواوربند داعلان تصویبول .

۴- دبلی هری مهمی پیښی په مقصد چه دلویی جرګی دتصویب غوښتنه وکړی .

اته شپیتمه ماده

په داسې حال کښې چه لویه جرگه دایره دهغې دغړوپه هکله ددې اساسي قانـون دخلورپنځوسمې مادې حکم عملي کیږي .

نهه شپیتمه ماده

دلویې جرگې مباحثې به ښکاره وې مگر کله چه دحکومت ددووبرخونه زیات غـړي یادگوند مرکزي شورې اویادجرگې دیرش‌تنه غړي وغواړي چه غونډه دې پټه وي اولویه جرگه داغوښتنه ومنې .

اویا ومه ماده

لویه جرگه دپرانستلو وروسته په‌نومړنۍ غونډه‌کې دخپلوغړوله مینځه یوتن درئیس د نائب په‌توگه اودوه تنه دمنشیانوپه توگـه دخپلو غړودرایوپه اکثریت سره غوره‌کوي .

یو اویا ومه ماده

پرته له هغوحالاتوڅخه چه احکام یې پدې اساسي قانون‌کې په څرگندډول راغلي د ی دلویې جرگې تصمیم دهغې دحاضروغړو پـه اکثریت سره نیول کیږي .

دوه اویا ومه ماده

ددې اساسي قانون دحکمونو سره سـم دلویې جرگې تگ لاره دقانون له خوابښودل کیږي .

درې اویا ومه ماده

لویه جرگه هغه واکونه لري چه پـه دې اساسي قانون‌کې ټاکل شویدي .

څلور اویا ومه ماده

دملي جرگې دړنگیدوپه حالت کې دهغـې غړي دلویې جرگې دغړوپه توگه خپل حیثیت دلوی ملي جرگې تردایریدوپورې ساتي .

په داسې حالت‌کې چه دلویې جرگې‌غونډې روانۍوی دهغې ټول غړي پرته لدې چه مقام رتبه، اووظیفه‌یې په‌نظرکې ونیول شي‌مساوي حقونه لري .

اووم فصل :

جمهور رئیس

پنځه اویاومه ماده

جمهور رئیس دافغانستان ددولت مشر دی اوداجرائیه قوې اوگوند وظیفې ددې اساسي قانون اوډگوند داساسنامې له‌حکمونو سره‌سم په مستقیمه توگه په غاړه لري اودمربوطـو اورگانونو دلارې یې اداره اولارښودنه کوي.

شپږ اویا ومه ماده

جمهور رئیس لومړی دگوند له خوانومول کیږي اوبیاوې شپږکلنې مودې له پاره دلوی جرگې له خوادهغې دغړوددریو برخو څخـه ددووبرخو درایوپه اکثریت انتخابیږي .

اوه اویا ومه ماده

جمهور رئیس باید دافغانستان داتباعـو څخه وی مسلمان وی اوهغه او همسریـې دافغاني موراوافغان پلاره زیږیدلي وي او د مدني اوسیاسي حقونو څخه گټه من اوعمریې دڅلویښتوکالوڅخه کم نه وي .

اته اویا ومه ماده

دجمهور رئیس صلاحیتونه اووظیفې دادي:

۱ـ دافغانستان دوسله والو قواؤلـویـه مشري .

۲ـ دلوی جرگې په سلادجنگ اواوربند اعلان .

جمهور رئیس کولی شی چه دسملاسی او څرګند خطر په حالت کی چی خپلواکی اودخاوری تمامیت تهدید کړی اویاپه نورو سملاسی حالاتو کی استثنایی تصمیم ونیسی او لویه جرګه دایره کړی .

۳ـ داضطرار دحالت اعلامول اوختمول .

٤ـ دلویی جرګی دایرول اوپرانستل .

٥ـ دملی جرګی دعادی غونډی پرانیستل اودهغی دفوق العاده غونډی دایرول او پرانیستل .

٦ـ دملی جرګی ړنګول اودنوروانتخاباتو دفرمان ایستل نوی انتخابات دملی جرګی دړنګولو دنیټی نه په دریو میاشتو کی دننه سرته رسیږی .

۷ـ دملی یووالی ټینګښت او دافغانستان دخلکو دښیګړو ملاتړ .

۸ـ ددی اساسی قانون دحکمونو سره سم دهیواد دکورنی اوبهرنی سیاست لارښودنه اوپوشان کول .

۹ـ دجزاګمول اوبښل .

۱۰ـ دقانون دحکمونو سره سم دنښان ورکول .

۱۱ـ دګوند دغړوڅخه دجمهوری ریاست دمرستیال یامرستیالانو اودګوند دغړو او له ګونده بهرکسانوڅخه دوزیرانو ټاکل، معزولول اودهغوی داستعفی منل .

۱۲ـ دستری محکمی دغړوودقاضی القضات ټاکل .

۱۳ـ دقانون دحکمونو سره سم دقاضیانو، دوسله والو قواؤ منصبدارانو او عالیرتبه مامورینو ټاکل متقاعدکول، معزولول اودهغوی داستعفی منل .

۱٤ـ په بهرنیو ملکونو کی دافغانستان دسیاسی نماینده ګیو، مشرانواوپه بین المللی موسسه کی دافغانستان ددایمی نمایندګانو ټاکل اودبهرنیو ملکونو دسیاسی نمایندګانو باورلیك منل .

۱٥ـ دقوانینو اوتقنینی فرمانونو تشکیل اودهغو دجاری کولو اعلام اودبین الدول معاهدو تشکلل اودقانون دحکمونوسره سم دبین الدول معاهدو دتړون دپاره داعتبارلیك ورکول .

نه اویا ومه ماده

جمهور رئیس کولای شی چه په مهمو ملی مسایلو کښی دافغانستان دخلکو عمومی رایو ته مراجعه وکړی .

اتیا ومه ماده

جمهور رئیس په وظیفی دبوختیدوونه دمخه دلوی جرګی په وړاندی داسی لوړه په ځای کوی .

ستاسی دافغانستان دملت دنمایندګانو په وړاندی زه .... دلوی خدای په نامه لوړه کوم چه داسلام دسپیڅلی دین داساسونوملاتړ به کوم دی اساسی قانون اودافغانستان نور قوانینو ته به په درنه سترګه ګورم اوهغوی ته به غاړه ږدم دملی خپلواکی او دسیمی دتمامیت خارنه به کوم اوخپل ټول قوت ا و طاقت به دافغانستان دخلکو دحقونواوښیګړو د۱۳٥۲ کال دچنګاښ د۲٦ نیټی د انقلاب دهدفونو اوجمهوریت دملاتړ په لارکی وقفوم.

یو اتیا ومه ماده

پرته له هغوحالاتوچه ددې اساسي قانـون پهشپږدیرشمه ماده‌کښې څرګندشویدیجمهور رئیس دخپلې وظیفې دچلولو په موده کښـې ددولت سره دهیڅ رازګټې وټې معامله نشي کولی .

دوه اتیا ومه ماده

جمهور رئیس دناروغي اودسفرپه وخت‌کې دجمهوري ریاست مرستیال اویامرستیالانوته وظیفه ورکوي چه دهغو لاربنودنو سره سم چه دوی ته یې صادرګړی دده په عوض‌کار وکاندې .

دری اتیا ومه ماده

دجمهور رئیس معاش او لګښت د قانون خوااټاکل کیږی .

څلور اتیا ومه ماده

دجمهور رئیس دانتخابولو دپاره دجمهوري ریاست ددورې دپای ته رسیدو نه پنځـــه څلویښت ورځې وړاندې باید ددې اساسـي قانون اودګوند داساسنامې دحکمونوسره سم لازم چلند وکړی شي .

پنځه اتیا ومه ماده

که چیرې جمهوررئیس داستعفا تکل وکړی لویه جرګه دایروی اوخپل استعفا لیک‌مستقیماً هغې ته وړاندې کوی . په داسې حالت کـې چه لویه جرګه دااستعفاء قبوله‌کړی دنـوی جمهوررئیس انتخاب ددې اساسي قانون دشپږ اتیاوې مادې سره سم صورت نیسي .

شپږ اتیا ومه ماده

که چیرې جمهور رئیس مړشي اویااستعفاء وکړی دجمهوري ریاست وظیفه په موقتـــي ډول دملي جرګې رئیس ته سپارله کیږی پدې حالت کښې دملي جرګې رئیس په انتخاباتو کې دجمهوري ریاست دنوماولې په توګه ټاکل کیدی نشي .

پدغه موده‌کې چه دملـي جرګـې رئیس دجمهوري ریاست وظیفه په موقتي ډول چلوي دااساسي قانون تعدیلیدی نه شي .

نوی جمهور رئیس دجمهوري ریاســـت دکرسۍ دتشیدنې له ورځې څخه په دیرشو ورځوکې دننه دقانون دحکمـــونوسره ســـم انتخابیږی .

دهغوعاجلو اوملي مهمو پیښو درابرسیره کیدوپه حالت کې چه موقتي جمهور رئیس دې ته اړګړی چه ددې اساسي قانون (۷۸) ماده‌کې دراغلو صلاحیتونو څخه کار واخلي مؤقتي جمهور رئیس کولای شي چه ددغـې مادې دحکمونو په رعایت دحکومت اودګوند دمرکزي شورې دغړودموافقې سره سم ددې اساسي قانون داته اویاومې مادې دمندرجـه صلاحیتونوڅخه استفاده وکړی .

اوه اتیا ومه ماده

په جمهور رئیس باندې دملي خیانت تور دملي جرګې ددریو برخو څخه ددوبرخوغړو درایو په اکثریت لګول کیدی شي داغوښتنه دګوند دمرکزي شورې ددریو برخو څخه ددوو برخو غړو درایـو داکثریـت دمنلو وروسته لوی جرګې ته وړاندې کیږی .

پدې حالت‌کې جمهوررئیس مکلف دی چه لویه جرګه دایره ګړی .

دملي جرگې رئیس دلویې جرگې دغونډې مشري کوي.کله چه لویه جرگه لګول شوي توردوړاندې شوودلایلو سره سره ددریوبرخو څخه دخپلودووبرخو غړودرایو په اکثریت تصویب کړي دجمهور رئیس لاس دکساره ایستل کیږي .

دمحکمې جوړښت اودمحاکمې لارې چارې په بیل ډول د خاص قانون له پلوه ښودل کیږي .

پدې حالت کې دجمهوري ریاست چارې په موقتي توګه دملي جرگې رئیس ته سپارلې کیږي . مؤقت جمهوررئیس ددې اساسي قانون دشپږاتیاومې مادې دحکمونو تابع دی

اتم فصل : —

حکومت .

اته اتیا ومه ماده

حکومت ددولت سترادارې او اجرائیوي اورګان دی چه دجمهوري ریاست دمرستیال یامرستیالانو اووزیرانو څخه جوړوي او د جمهوررئیس ترمشرې لاندې خپله وظیفه سرته رسوي .

نه اتیا ومه ماده

دجمهوري ریاست مرستیال یا مرستیالان اووزیران باید دافغانستان له اتباعو څخه وي هغوي اوهمسراني یې دافغاني مور او افغان پلاره زیږیدلې وي ټول مدني اوسیاسي حقونه یې په‌ځای وي .

نوي یمه ماده

دجمهوري ریاست مرستیال یا مرستیالان اووزیران په وظیفودیوختیدونه مخکې دجمهور رئیس په وړاندې داسې لوړه کوي .

دلوی خدای (ج) په نامه لوړه کوم چه دافغانستان اساسي قانون اونوروقوانینو ته به په درنه سترګه ګورم اوهغوی ته به غاړه ږدم اوخپل ټول قوت اوطاقت به د ملي ښیګړواوحقوقو دملاتړپه لارکې وقفوم او د ۱۳۵۲ کال دچنګابښ دشپږویشتمې نیټې دانقلاب دهدفونو او دافغانستان دجمهوریت ساتنه به کوم .

یو نویمه ماده

حکومت دلاندې واکونه اووظیفې لري .

۱— دقانون دحکمونو اودګوند داساسونو سره سم دهیواد دکورني اوبهرني سیاست په ځای کول .

۲— دمربوطه وزارتونو ددائرواوپه هغوی پورې دمتعلقوموسسو دچارو اداره او څارنه اودهغوی داجراآتو یوشانته کول .

۳— په اجرائیوي اواداري چاروکې دقوانینو اوجمهوري فرمانونو سره سم تصمیم نیول اودهغوی‌عملي کیدو څارنه .

٤— دقوانینودمسودو جوړول او دمقرراتو وضع‌کول .

٥— ددولت دبودجې دسمښت او جوړښت اوداقتصادي ملي اوپولي سیستم دټینګښت دپاره دلارو چارو دپیدا کول .

٦— ددولت دپرمختیایي پلانونو طرح او د هغوی دعملي کیدو اواجراآتو دپاره دلاروچارو سنجول .

۷— دبهرنیو اوکورنیو پورونو د راکړې ورکړې په هکله دفاهمه اوخبرې .

۸ـ دعمومي نظم اوامن دساتلـو دپــاره دلاروچارو سنجول

۹ـ دهرډول اداري فساد دمنځه وړلولپاره دقانون دحكمونو سره سم لازم اواغيزه ناكه تدبيرونه غوره كول

۱۰ـ دبهرنيو هيوادواو موسسو سـره د قانون دحكمونوسره سم دقراردادونو تړون .

۱۱ـ دنورو هغووظيفو په ځاى كړه چهدى اساسي قانون اونورقوانينو حكومت ته‌سپارلي وى .

دوه نوى يمه ماده

حكومت دخپلو وظيفودسمون دپاره دقانون پربنياد مقررات جوړوى .

دامقررات بايد چه دهيڅ قانون دعبــارت اوروح سره تناقض ونه لري .

درى نوى يمه ماده

دهغو حالاتوپرته چه ددى اساسي قـانون په شپږ ديرشمه مادهكي څرگند شويــدى دجمهورى رياست مرستيال يا مرستيالان او وزيران دوظيفوداجراكولوپه وخت‌كي د گټــي وټى هيڅ ډول معامله ددولت سره نشــي كولى .

خلور نوى يمه ماده

دجمهورى رياست مرستيال يا مرستيالان اووزيران دخپلو اجراآتو له بابته جمهـــور رئيس دگوند مركزى شورى اوملي جرگـــي ته مسئول دى .

پنځه نوى يمه ماده

دجمهورى رياست مرستيال يا مرستيالانو اودحكومت دهريوغړى په هكله دگناه تړلـو تور دملي جرگي دغړوددريمى برخى په‌غوښتنه كيدى شي .

ملي جرگه د.غوښتنه دخپلو دووبرخو غړو درايو په اكثريت تصويبوى .

تورن غړى دملي جرگي دپريكړى وروسته سملاسي دخپلي وظيفي څخه لرى كيږى .

دتورن غړى محاكمه ديوى خاصي محكمى په وړاندى دايريږى .

دمحكمى جوړښت اودكار لارى چارى يـــى اوهمدارنگه دحكومت دتورنو غړو سزاگـــانى په خانگړى ډول ديوخاص قانون له پلـــوه څرگند يږى .

نهم فصل :

قضــــاء .

شپږ نوى يمه ماده

قضايه قوه ددولت يوركن دى چه ديوى سترى محكمى اونورو محكمو څخه جوړيــږى چه شميريى په قانون‌كي ښودل كيږى .

ددى قوانينولوى هدف دقضايى موافقـــو يووالى دمحاكمو دتشكيلاتو واك اود محاكمى دتگ لارى تنظيمول دى .

اوه نوى يمه ماده

دقضاء واك اواختيار دنورلو هغو دعووغوراو پريكړى ته غځيږى چه‌په هغوكي حقيقي يــا حكمي اشخاص كه څه هم دولت وى دمدعى يامدعى عليه حيثيت لرى اودقضاء په‌وړاندى دقانون دحكمونو سره سم دايرى شي .

اته نوى يمه ماده

پرته دجنگ له حالته بل هيڅ يو حالـت نشي‌كولى چه يوه قضيه يايوه ساحه ددولت

دقضایی قوی دواك اواختیار له دایری څخه په هغه ډول چه پدی فصل کښی یی بریدونه ښودل شویدی وباسی اوبل مقام ته یی وسپاری .

داحکم دعسکری محکمو دجوړیدو مخه نه نیسی خودامحکمی به یوازی دهغو جرمونو په ساحه کښی وی چه دافغانستان دوسله والو قواووپوری اړه لری .

دعسکری محکمو تشکیل واك اواختیار په قانون کښی ښودل کیږی .

نه نوی یمه ماده

محکمی چه په کوموپیښوباندی غور کوی په هغوی کښی ددی اساسی قانون اوددولت دنوروقوانینو حکمونو پرځای کوی .

که دغورلاندی پیښو څخه دیوی پیښی په باب په اساسی قانون اوددولت په قوانینو کښی کوم حکم نه وی نو محکمی داسلامی شریعت دحنفی مذهب دکلی اساسونوله مخه په هغه چوکاټ کښی دننه چه دی اساسی قانون ښودلی دی پدی حالاتوکښی یوداسی حکم راباسی چه ددوی په نظرکښی څومره چه ممکنه وی عدالت ترټولوپه ښه توګه ترسره کړی .

سلمه ماده

قاضیان دقاضی القضات په غوښتنه دجمهور رئیس په منظور ټاکل کیږی .

یو سلو یومه ماده

دقاضیانو عزل دقاضی دجرم دکولوپه حالت کښی دستری محکمی په غوښتنه اود جمهور رئیس په منظور صورت نیسی .

که چیری په قاضی باندی دجرم کولوتور ولګول شی ستره محکمه دقانون دحکمونو سره سم دده په حال غورکوی اود تورن ددفاع داوریدوڅخه وروسته که ستره محکمه په قاضی باندی لګول شوی تورواردو وګڼی دتورن قاضی دعزل پیشنهاد جمهور رئیس ته وړاندی کوی هرکله چه دجمهور رئیس له خوا دغه غوښتنه ومنل شی قاضی د وظیفی څخه معزولیږی اودقانون دحکمونو سره سم په سزا رسیږی .

یو سلو دویمه ماده

دقاضیانوترفیع، بدلول، تقاعد، استعفاء او دهغوی مؤاخذه دقانون دحکمونو سره سم دستری محکمی له پلوه سرته رسیږی .

یو سلو دریمه ماده

دقاضیانو دپاره دقانون له پلوه مناسب معاش ټاکل کیږی .

یو سلو څلورمه ماده

پرته له هغو حالاتو چه ددی اساسی قانون په شپږدیرشمه ماده کښی څرګند شوی دی دستری محکمی غړی اوقاضی القضات دخپلو وظیفو چلولو په موده کښی دګټی وټی هیڅ ډول معامله ددولت سره نشی کولی .

یو سلو پنځمه ماده

دافغانستان په محکمو کښی محاکمه په ښکاره ډول کیږی اودقانون دحکمونو سره سم هرڅوك دورتلو حق لری .

دمحکمو دټولو قطعی پریکړو عملی کول واجب دی خودچادمرګ دحکم په حالت کښی دآخرنی محکمی دپریکړی دعملی کولود پاره

دجمهوررئيس بشكلل شرط دی .

محکمه کولی‌شی چه‌په هغه گوښو حالاتـو کښی چه قانون څرګندکړی دی پټه غونډه وکړی ولی دحکم اورول به هرومرو ښکاره‌وی.

محکمی مکلفی دی چه دورکړی حکم سره یوځای په خپلو پریکړو کښی دحکم سببونه څرګند کړی .

یو سلو شپږمه ماده

دجرمونو کشف دپولیسوله‌خوااو دجرمونو تحقیق تعقیب اوددعوی سورول دقانون‌دحکمونو سره سم دڅارنوال له خواچه ددولت پـه اجرائیه قوی پوری تړلی دی کیږی .

دهغو جرمونو کشف اوتحقیق چه‌دافغانستان په وسله والوقواوو‌پوری اړه لری دخـاص قانون له خواتنظیمیږی .

یو سلو اوومه ماده

ستره محکمه (۹) غړی لری چه دجمهـور رئیس له خواټاکل کیږی .

دستری محکمی غړی بایددالاندی صفتونه ولری .

۱ـ دعمرپنځه دیرش کاله یی پـوره کړی وی .

۲ـ دټاکل‌کیدو دنیټی څخه مخکی یی باید لږترلږه لس کاله پخوا دافغانستان ددولـت تابعیت حاصل کړی وی .

۳ـ دمحکمی له خوادسیاسی حقونو څخـه په محرومی محکوم شوی نه وی .

٤ـ دحقوقو په علم ، ملی هـدفـونو اود افغانستان په حقوقی نظام باندی په پـوره اندازه پوه وی .

جمهور رئیس دستری محکمی دغړوله‌جملی څخه یوغړی چه عمریی له څلویښتو کـالو څخه‌کم نه وی دقاضی القضات په‌توګه ټاکی.

جمهور رئیس کولای شی چه د ستـری محکمی په غړواودقاضی القضات په مقـرری باندی دټاکنی له وخته هرپنځه کاله‌وروسته نوی کتنه وکړی .

ددی حکم اوددی اساسی قانون د (۱۱۱) مادی دحکم څخه پرته په‌بل هیڅ ډول‌دستری محکمی غړی اوقاضی القضات دخپلو وظیفـو څخه لری کیدلی نشی .

یو سلو اتمه ماده

دستر محکمی غړی اوقاضی القضات پـه وظیفودږوختیدو څخه مخکی دجمهور رئیس په وړاندی داسی لوړه په ځای کوی .

داوی خدای (جل جلاله) په نامه لوړه‌کوم چه دقضاوظیفه په پوره امانت او شرافـت سره په ځای‌کوم حق اوعدالت به داســلام دسپیڅلی دین داساساتو داساسی قانون د نورو حکمونو ارزښتونو او د افغـانستان دجمهوری دولت دقوانینو په نظرکښی نیولو سره سم تامینوم اوپه خپلوټولواجراآتوکښی به خدای (جل جلاله) حاضر ګنم اودعدالت په ګټه به دهیواد اودخلکو دحقونو ساتنـه کوم

یو سلو نهمه ماده

دهغه حالت نه پرته چه ددی اساسی‌قانون په یوسلویوولسمه ماده کښی ښودل شویدی دستری محکمی غړی اوقاضی القضات په‌قانونی ډول دخدمت ددوری له‌ختمیدونه وروسته‌دپاتی

عمرتوله موده دخدمت ددوری له پولو مالی بښیگڼونه ګټه اخلی .

دخدمت ددوری له ختمیدونه وروسته‌دستری محکمی غړی اوقاضی القضات دملی جرګی اوحکومت غړیتوب اوددولت ماموریت نشی کولای .

یو سلو لسمه ماده

دستری محکمی هرغړی اوقاضی القضات کولی شی دقانون دحکمونو سره سم دخپلی وظیفی څخه استعفاء وکړی . دستری محکمی دغړواودقاضی القضات استعفاء دجمهور رئیس دمننی له نیټی وروسته نافذیږی .

مستعفی غړی اوقاضی القضات دهغومالی بښیگڼوڅخه چه‌په یوسلونهمه مـاده کښـی راغلی دی استفاده نشی کولای .

پول هغه قیودچه دیوسلو نهمی مادی په آخری فقری‌کښی راغلی دی په مستعفی غړی اوقاضی القضات باندی تطبیقیږی .

یو سلو یوو لسمه ماده

که چیری دملی جرګی دریمه برخه غـړی دوظیفی له اجرانه دراپورته شوی جرم پـه توردقاضی القضات یادستری محکمی دیـــوه یاخوتنوغړو دمحاکمی غوښتنه وکړی او ملی جرګی له دریوبرخو څخه ددوو برخو غـړو درایوپه اکثریت داغوښتنه ومنی نو دتـورن لاس دکاره ایستل کیږی .

ملی جرګه دغړوله منځه یوغړی ددعـوی دسوررولو اوداتوغړوڅخه جوړه یـوه دلګــی دمحاکمی چلولودپاره ټاکی .

دادلګی دملی جرګی درئیس په مشـــری دجزایی محکمی دتنګ لاری سره سم تـــورن محاکمه کوی اوکه چیری په تورن باندی جرم ثابت شی نودی دوظیفی نه معزولیږی اوسزا ورکوی .

یو سلو دوو لسمه ماده

ستره محکمه ددی اساسی قانون او نورو قوانینو دحکمونو سره سم دمحکمو اجـراآت تشکیلات اوددولت قضایی چاری سموی .

پرته له هغوموارد و څخه چه پدی اساسی قانون کښی څرګندشوی دی دستری محکمی اداری اوقضایی صلاحیتونه دقانون لـه پلوه ښودل کیږی .

ستره محکمه دمحکمو داداری چارو دسمون دپاره ضروری لاری چاری برابروی .

دقضایی قوی بودجه دقاضی القضات له‌خوا دحکومت په سلاجوړیږی اوددولت دبودجــی دیوی برخی په څیرحکومت له خواملی‌جرګی ته وړاندی کیږی .

دقضاء دبودجی دلګولوواک دستری محکمی په لاس کښی دی .

ستره محکمه کولی شی دقضایی چارو د سمون په برخه کښی دقوانینو مسودی جوړی اوددی اساسی قانون ددوه ویشتمی‌مادی‌دحکم سره سم یی ملی جرګی ته وړاندی‌کړی .

یو سلو دیارلسمه ماده

دقضائی قوی دمامورینو اوټولـــو اداری کارکوونکوپه هکله‌ددولت‌دمامورینواوټولواداری کارکوونکو دقوانینو حکمونه نافذدی خوددوی ټاکل، ترفیع، استعفاء منل، موآخذه اوهغوی ته تقاعد ورکول دقانون سره سم دستـــری

محکمې له پلوه سرته رسیږي .

لسم فصل :

اضطـــرار .

یو سلو خلوار لسمه ماده

که چیرې دجنګ، دجنګ دخطر دالی ګولې یابل دغسې حالت لهکبله چه هیواد دخطـره سره مخامخ کړي اودخپلواکۍ امنیت اوملـي ژوند ساتنه په هغه لارچه دی اساسي قانون ښودلې ده ناممکنه شي نودجمهور رئیس له خوادا ضطرار حالت اعلامیږي .

که داضطرارحالت دخلورو میاشتونه زیات دوام وکړي نودهغې داوږدوالي دپاره دملـي جرګې منته شرط ده .

یو سلو پنځه لسمه ماده

داضطرار په حالتکښي جمهور رئیسکولی شي چه دملي جرګې ټـول یاځیني واکـونه دحکومت په لاسکښي ورکړي .

یو سلو شپاړسمه ماده

داضطرار په حالتکښي جمهور رئیسکولی شي چه ددې اساسي قانون دا ته نوی یمـي مادي دحکم پهنظرکښي نیولوسره دقضاء ځیني واکونه عسکري محاکموته په لاس کښـــي ورکړي .

یو سلو اوو لسمه ماده

داضطرار په حالت کښي حکومت کولیشي چه دستری محکمې په موافقې داساسي قانون دلاندنیو حکمونو چلند دجمهوري فرمانونو له مخې وځنډوي اویاپرې بندیزونه ولګوي .

۱ـ ددیرشمې مادې دپنځمې فقرې حکم .

۲ـ دپنځه دیرشمې مادې دلومړی فقرې حکم.

۳ـ دشپږدیرشمې مادې ددریمې اوځلورمې فقرې حکم .

٤ـ داوه دیرشمې مادې ددوهمې فقرې حکم.

٥ـ دنهه دیرشمې مادې حکم .

یو سلو اتلسمه ماده

داضطرار په حالتکښي جمهور رئیسکولی شي دافغانستان مرکزدکابل دښارنه بل ځای ته ولیږدوي .

یو سلو نو لسمه ماده

که چیرې دملي جرګې دغړو دوکالت دوره د ضطرار دحالت په مودهکښي سرته ورسیږي جمهوررئیس کولی شي چه نوی انتخابــات وځنډوي اودملي جرګې دغړودوکـــالت دوره داضطراردحالت ترپایه پورې اوږده کاندي .

نوی انتخابات داضطرار دحالت په ختــم پسې سملاسي اجراکیږي .

یو سلو شلمه ماده

داضطرار په حالت کښي اساسي قـانون نه تعدیلیږي .

یوو لسم فصل : ـ

تعـدیـــل .

یو سلو یو ویشتمه ماده

ددې اساسي قانون دحکمونو سره ســم داسلام داساسونو دپیروی اصل او جمهوري نظام تعدیلکیدلی نه شي .

داساسي قانون نوري برخې دتجربــواو د عصر دایجاباتو په اساس دحکومت یادګونـد دمرکزي شوری یادملي جرګې ددریمې برخې غړوپه پیشنهاد ددې فصل دحکمونوسره سم تعدیل کیدای شي .

یو سلو دوه ویشتمه ماده

دتعدیل پرپیشنهاد لویه جرگه غور کوی اوکه چیری دلویی جرگی دغړو اکثریت دتعدیل ضرورت ومنی نودخپلو غړوله منځه یوه دلگی دتعدیل دطرحی دتیارولو د پاره ټاکی .

دادلگی دحکومت اوستری محکمی په سلا دتعدیل طرحه جوړوی او لویی جرگی ته یی وړاندی کوی .

که چیری لویه جرگه دغړوپه اکثریت دتعدیل طرحه ومنی نودجمهوررئیس دتشکل اواعلامولو وروسته نافذه گڼل کیږی .

دوولسم فصل : ـ

انتقالی حکمونه

یو سلو دروېشتمه ماده

ددی اساسی قانون دنفاذسره سم جمهور رئیس دحکومت دړنګولوفرمان صادروی اونوی حکومت دجمهوری دولت ددی اساسی قانون دروحیی سره سم تشکیلوی .

یو سلو څلیر ویشتمه ماده

ددی اساسی قانون دحکمونو سره سم ملی جرگه د۱۳۵۸ هجری لمریزکال دلیندۍ دمیاشتی په لومړۍ ورځ دجمهوررئیس له‌خوا پرانستله کیږی .

ددی اساسی قانون دنفاذاودملی جرگی دپرانستلو ترمینځ موده دانتقال دوره گڼل کیږی .

دانتقال په دوره‌کښی دملی جرگی واک اختیار په حکومت پوری اړه نیسی .

یو سلو پنځه ویشتمه ماده .

که چیری دانتقالی دوری په موده کښی یوداسی حالت رابرسیره شی چه ددی‌اساسی قانون د۶۷ مادی دحکمونو سره سم دلویی جرگی دابریدل وغواړی جمهور رئیس دلویی جرگی ددایریدواعلامیه صادروی .

پدی حالاتوکښی جمهور رئیس دلویی‌جرگی ددایریدو تروخته پوری دلویی جرگی دټولو واکونوڅخه استفاده کوی . جمهور رئیس دلویی جرگی دپرانستلو وروسته بی له ځنډه هغه اجرآت چه ددی مادی دحکم سره سم یی په‌ځای‌کړی وی دلویی جرگی په‌استحضار رسوی اولویه جرگه دهغی په‌هکله تصمیم نیسی .

که دنوموړوحالاتو دراپیداکیدو په وخت کښی لادگوند مرکزی شوری یادوسله وال‌و قواؤعالی شوری یاستره محکمه ددی اساسی قانون دحکمونو سره سم نه‌وی جوړی شوی لویه جرگه دهغوی دجوړیدوپرته په عنعنوی ډول دائریږی .

یو سلو شپږ ویستمه ماده

ددی اساسی قانون دیوسلواوومی مادی دحکم سره سم ستره محکمه د۱۳۵۷ هجری کال دچنگابښ دمیاشتی په‌لومړۍ ورځ‌دجمهور رئیس له خوااعلامیږی .

ددی اساسی قانون دنافذکیدو او دستری محکمی دجوړیدوترمنځ موده‌کښی جمهوررئیس صلاحیت لری چه دستری محکمی دوظیفو داجراء دتامین دپاره لازم تدبیرونه غوره‌کړی.

یو سلو اوه ویشتمه ماده .

هغه تقنینی فرمانونه چه دانتقال په دوره کښی نافذشوی وی دملی جرگی دپرانستلو وروسته دهغی په لومړنی اجلا س کښــــی دیرشو ورځوپه دوه‌کښی دنه ملی جرگی ته دتصمیم نیولودپاره وړاندی کیږی .

یو سلو اته ویشتمه ماده .

په انتقالی دوره‌کښی حکومت مؤظف دی‌چه: دملی جرگی دانتخاباتو مطبوعاتو، اجتماعاتو اوددولت داساسی تشکیلاتو تقنینی فـرمانونه جوړاو دجمهور رئیس په ښکللو یی ورسوی.

یو سلو نهه ویشتمه ماده .

په انتقالی دوره‌کښی حکومت داجراآتــو دیوشمانته والی اوددولت دکړنلارو دعملی‌کیدو اوتطبیق په منظوری ددی اساسی قـــانون دحکمونو سره سم لازمی لاری چاری غـوره کوی .

یو سلو دیر شمه ماده

په انتقالی دوره‌کښی ددی اساسی قانون دځلوېښتمی مادی دحکمه سره سم دملـی انقلاب دگوند اساسنامه چه افغانستان دخلکو د۱۳۵۲ کال دچنگابښ د۲٦ نیټی دمترقی او ولسی انقلاب بنسټ ایښنو دونکی او مخکښـی گونددی دلومړنی گوند په توگه دجمهوررئیس له خواناقذ اواعلامیږی .

یو سلو یو دیر شمه ماده

په انتقالی دوره‌کښی دوسله والو قــواؤ عالی شورادجمهور رئیس له خــوا تاسیس اواعلامیږی .

یو سلو دوه دیر شمه ماده

دانتقال په دوره‌کښی جمهور رئیس واک لری چه دده دوفات په حالت‌کښی دجمهوری ریاست دوظایفو دپه ځای‌کولودپاره دجمهوری ریاست یوه موقته شوری دفرمان په وسیله په نظرکښی ونیسی .

دجمهوری ریاست مؤ قته شوری مکـلفه ده چه دوفات دنیټی څخه دلسو ورځوپه‌موده کښی دنوی جمهوررئیس د انتخابولو د پاره لویه جرگه په عنعنوی توگه دایره کړی .

دیارلسم فصل : ـ

عمومی حکمونه .

یو سلو دری دیر شمه ماده

دجمهوری نظام لومړنی لویه جرگه بــه چه د۱۳۵۵ هجری لمریزکال دسلـواغــی دمیاشتی په لسمه نیټه دکابل په ښار کی چه دافغانستان مرکزدی دایریږی دافغانستان دجمهوری دولت لومړنی جمهور رئیس به د خپلو غړوددوو ثلثو دراوپه اکثریت سره د یوی شپږکلنی مودی دپاره انتخابوی .

یو سلو څلور دیر شمه ماده

دوسله والوقواؤ صاحب منصبان، پولیس اودبهرنیو چارو دوزارت مامورین خپلــه او همسران یی باید دافغانی موراوافغان پـلاره

زیږیدلی وی .

یو سلو پنځه دیرشمه ماده .

ددی اساسی قانون د تفسیر واک اداره مرجع ستره محکمه ده .

یو سلو شپږ دیرشمه ماده .

ددی اساسی قانون د نافذکیدو سره سم پخوانی اساسی قانون او د ۱۳۵۲ هجری لمریز کال د زمری د میاشتی د څلورمی نیټی لومړی کته دوهمه کته اودریمه کته جمهوری فرمانونه لغوګڼل کیږی .

د نورو ټولو قوانینو احکام چه ددی اساسی قانون د نافذکیدو نه مخکښی صادرشوی دی پدی شرط نافذګڼل کیږی . چه ددی اساسی قانون د حکمونو او ارزښتونو سره تناقض ونلری .

بسم الله الرحمن الرحیم

قانون اساسی دولت جمهوری افغانستان

توشیح رئیس جمهور افغانستان :

بنام خداوند بزرگ وبه آرزوی سعادت مردم نجیب افغانستان من محمدداؤد اولین رئیس جمهور افغانستان به تأسی ازوظیفه‌ای که نمایندگان نخستین لویه جرگه دولت جمهوری به استناد مصوبهٔ تاریخی ۲۵ دلو ۱۳۵۵ هجری شمسی به اتفاق آرا بمن سپرده است این قانون اساسی راالیوم پنجشنبه (۵) حوت ۱۳۵۵ هجری شمسی درکابل مرکز افغانستان توشیح وانفاذ آنرااعلام مینمائیم .

محمد داؤد اولین رئیس جمهور دولت جمهوری افغانستان . ۵ حوت ۱۳۵۵

دیباچه

ازآنجائیکه ملل وجوامع پیوسته درمسیر تاریخ درحال تحول وتکامل می باشند و از آنجائیکه این واقعیت درزندگی تاریخی مابحیث یك ملت وجزء جامعه بشری پدیدار گشته، بناءً جهت تامین یك زندگی آبرومند، استوار برپایه های متین عدالت وکفایت ومملو از سعادت ، رفاه واطمینان، جهت تامین ارمانهای مقدس ملی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی انقلاب ٢٦ سرطان سال ۱۳۵۲ جهت تقویه واستحکام روز افزون وحدت ملـی، تضامن وتساند، تأمین عدالت اجتماعی، امحای تضاد هابه شیوه مثبت ومترقی مطابق بـه واقعیتهای تاریخ، فرهنگ ملی و شرایـط عینی وذهنی حاکم برجامعه ما، بمنظور احترام عمیق به تاریخ باشکوه وگذشته پر عظمت مردم کشورما، ومبارزات مستدام شان د ر راه حفظ هویت ملی واستقلال کشور وایفای رسالت تاریخی وانسانی آنها، باایمان بـه خداوندبزرگ (جل جلاله) وپیروی ازاساسات دین مقدس اسلام، وبالاخره جهت تحقق این همه مقاصد وغایه ها، مامردم افغانستان بـا درك شرایط وایجابات عصر تصمیم گرفته ایم تازندگی ملی خودرا براساس آزادی، ترقی، حق، عدالت وصلح روی اصول بـرادری و برابری استقرار بخشیم، وفلسفـه حیات وسرنوشت نسل های امروز وفردای کشوررا مطابق به اهداف اساسی واقتصادی انقلاب ملی ومترقی ٢٦ سرطـان ۱۳۵۲ افغانستان بنیان گذاری نمائیم .

بادرك این حقایق، این وثیقه ملی رابحیث قانون اساسی دولت جمهوری جهت تامیـن سعادت، رفاه وارتقای مادی ومعنوی مـردم نجیب افغانستان برای خود ورهنمایی نسل های آینده وضع نمودیم .

فهرست

فصل اول :

هدف های اساسی

ماده اول

دفاع ازاستقلال ، حاکمیت ملی وتمامیت ارضی .

ماده دوم

اجرای قدرت توسط مردم‌که اکثریت آنرا دهقانان، کارگران، منورین وجوانان تشکیل میدهند .

ماده سوم

تحکیم اتحاد فکر وعمل بمنظورسهم‌گرفتن کامل مردم برای ساختمان وانکشاف مادی ومعنوی کشور .

ماده چارم

تأمین دیموکراسی متکی برعدالت اجتماعی ومنافع مردم .

ماده پنجم

احترام به آزادی وکرامت انسانی وازبین بردن هرگونه تعذیب وتبعیض .

ماده ششم :

استقرار واستحکام روز افزون نظـــام جمهوری .

ماده هفتم

ایجاد تحولات دوامدار، عمیق وبنـیادی اقتصادی واجتماعی متکی براساسات وارزش های مندرج این قانون اساسی بمنظورتأمین منافع اکثریت مردم افغانستان .

ماده هشتم

ازبین بردن استثمار بهرنوع وشکلی کـه باشد .

ماده نهم

تضمین حق کار .

ماده دهم

تأمین وتعمیم تعلیمات ابتدایی، اجبـاری، توسعه ورشد تعلیمات ثانوی عمومی، مسلکی وعالی به‌صورت مجانی بمنظورپرورش واکمال کادرهای علمی وفنی جهت خدمت به مردم .

ماده یازدهم

بسط وتوسعه طب وقایوی ومعالجوی بـه منظور حفظ وبهبود صحت عامه .

ماده دواز دهم

احترام به اساسات منشور ملل متحـد ، اعلامیه‌جهانی حقوق بشر، وپشتیبانی ازصلح عادلانه .

درنهایت تشکیل یك جامعه مرفه ومترقی براساس برادری، برابری تعاون وحفظ‌کرامت انسانی .

فصل دوم

اساسات اقتصادی :

ماده سیز دهم

منابع ازقبیل معادن، جنگلات وانـرژی، صنایع بزرگ، مخابـرات، تاسیسات مهـم ترانسپورت هوایی، وزمینی بنادر، بانك ها، بیمه ها، تاسیسات مهم، تهیه ارزاق، آثـار باستانی وتاریخی، مطابق به احکام قانون‌جزء دارایی ملت واداره آن متعلق به دولت‌است.

ماده چار دهم

حد نهایی ملکیت زراعتی توسط قـانون اصلاحات ارضی تعیین وتثبیت میگردد .

ماده پانزدهم

ملکیت وتشبثات خصوصی متکی به اصل عدم استثمار توسط قانون تنظیم میشود .

ماده شانزدهم

کوپراتیف ها و شرکت های تعاونی تولید ومصرف بااشتراك مردم بمنظور تامین منافع اکثریت مردم مطابق باحکام قانون از طرف حکومت تشویق ، حمایه رهنمایی میشود .

ماده هفدهم

سرمایه گذاری هاوتشبثات خصوصی در ساحه صنایع متوسط ، کوچك ودستی مطابق به احکام قانون تشویق، حمایه و رهنمایی میشود .

ماده هجدهم

تجارت کشوربه اساس تجارت رهبری‌شده بروی منافع اکثریت مردم مطابق به احکام قانون تنظیم میشود .

ماده نزدهم

مالیات براساس عدالت اجتماعی مطابق به احکام قانون اخذ میگردد .

فصل سوم

دولت

ماده بیستم

افغانستان دولت جمهوری دیموکراتیك ، مستقل واحد وغیرقابل تجزیه می باشد .

ماده بیست و یکم

حاکمیت ملی درافغانستان بمردم تعلق دارد .

ملت افغانستان عبارتست ازتمام افرادیکه تابعیت دولت افغانستان رامطابق به احکام قانون دارا باشند .

برهرفردازافراد ملت افغانستان کلمهٔافغان اطلاق میشود .

ماده بیست ودوم

دین افغانستان دین مقدس اسلام است .

آن افراد ملت که پیرودین اسلام نیستند، درا جرای مراسم مذهبی خوددرداخل حدودیکه قوانین مربوط به آداب وآسایش عامه تعیین میکند آزاد می باشند .

ماده بیست و سوم

ازجمله زبان های افغانستان پښتو ودری زبان های رسمی می‌باشد .

ماده بیست وچارم

بیرق‌افغانستان دارای رنگهای سیاه، سرخ، وسبز می باشدکه بصورت افقی به اندازه‌های معین ازبالابه پائین واقع شده ودر قسمت چپ بالائی آن نشان ملی دولت نصب میباشد.

تعریف واندازه بیرق ونشان ملی توسط قانون تنظیم می گردد .

ماده بیست و پنجم

قوای مسلح دولت جمهوری افغانستان که به هدف های انقلاب ملی وفادار وبه عنعنات ملی خودپابند می باشد درخدمت مردم تحت اوامر حکومت قرار دارد .

قوای مسلح دفاع قلمرو افغانستان را به عهده داشته ازطریق شورای عالی قوای‌مسلح درفعالیت های ملی سهم میگیرد .

ماده بیست وششم .

اداره افغانستان براصل مرکزیت مطابق به احکام قانون استواراست . مرکزافغانستان

شهرکابل می باشد .

فصل چهارم :

حقوق ووجایب مردم :

ماده بیست و هفتم

تمام مردم افغانستان اعم اززن ومردبدون تبعیض امتیاز دربرابر قانون، حقوق ووجایب مساوی دارند .

ماده بیست و هشتم

آزادی حق طبیعی انسان است مگر اینکه به آزادی وشرافت دیگران یابه منفعت وامنیت عامه ومصالح ملی صدمه یالطمه وارد کند.

این حق توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده بیست ونهم

هرافغان که سن هژده سالگی راتکمیل کند مطابق به احکام قانون حق رای دادن را دارد .

ماده سی‌ام

برائت ذمه حالت اصلی است . متهم تاوقتیکه به حکم قطعی محکمهٔ باصلاحیت محکوم علیه قرار نگیرد بی‌گناه شناخته میشود . هیچ عملی رانمیتوان جرم شمرد، مگربموجب قانون، هیچکس را نمی توان مجازات نمودمگربرطبق حکم محکمهٔ باصلاحیت.

هیچکس رانمی توان مجازات نمودمگرمطابق به احکام قانونیکه قبل ازارتکاب فعل مورد اتهام، نافذگردیده باشد .

هیچکس رانمیتوان تعقیب، گرفتار یاتوقیف نمود، مگر مطابق باحکام قانون .

ماده سی ویکم

جرم یك امر شخصی است تعقیب ، گرفتاری، یاتوقیف متهم وتطبیق جزا براوبه شخصی دیگری سرایت نمیکند. تعذیب و تعیین جزائیکه مخالف کرامت انسانی باشد جوازندارد .

هرشخص حق دارد برای دفع اتهامیکه قانوناًعلیه اووارد گردیده وکیل مدافع تعیین کند .

ماده سی ودوم

مدیون بودن شخص دربرابر شخص دیگر موجب سلب یامحدود شدن آزادی وی شده نمی تواند .

طرزووسایل تحصیل دین توسط قانون تنظیم می گردد .

ماده سی وسوم

هرافغان حق دارد درهرنقطهٔ ازساحهٔ کشور خود سفر نماید ومسکن اختیار کند، مگر در مناطقیکه قانون ممنوع قرار داده است .

همچنین هرافغان حق دارد مطابق به احکام قانون بخارج سفرنماید وبوطن عودت کند .

ماده سی وچارم

هیچ افغان به تبعیدردداخل ویا خارج افغانستان محکوم شده نمیتواند .

هیچ شخص به منع اقامت در محل معین یاانتقال ازآن محکوم شده نمی تواند، مگردر حالاتیکه قانون بمنظور تامین امنیت ومانع عامه اجازه داده باشد .

هیچ افغان بعلت اتهام جرم به دولت خارجی سپرده نمیشود .

ماده سی وپنجم

مسکن شخص ازتعرض مصئون است .

هیچ شخص بشمول دولت نمی تواند بدون اجازهٔ ساکن، یاحکم محکمه باصلاحیت وبغیر ازحالات وطرزیکه درقانون تصریح شده به مسکن کسی داخل شود، یاآنرا تفتیش کند .

درموردجرم مشهودماموروسئول میتواندبمسکن شخص بدون اجازه ویااجازهٔ قبلی محکمه به مسئولیت خود داخل شود ویاآنرا تفتیش کند. مامور مکلف است بعدازداخل شدن یااجرای تفتیش درخلال مدتیکه قانون تعیین می کند حکم محکمه راحاصل نماید .

ماده سی وششم

ملکیت ازتعرض مصئون است . ملکیت هیچ شخص بدون حکم قانون وفیصلهٔ محکمه باصلاحیت مصادره نمی شود استملاك ملکیت خصوصی تنهابه مقصد تامین منافع عامه دربدل تعویض عادلانه بموجب قانون مجاز میباشد .

هیچ شخص ازکسب ملکیت وتصرف درآن منع نمیشود مگردر حدود قانون .

طرزاستعمال ملکیت بمنظور تا مین منافع عامه توسط قانون تنظیم ورهنمایی میشود .

ماده سی و هفتم

آزادی ومحرمیت مخابرات اشخاص چه بصورت مکتوب وچه بوسیله تیلفون وتیلگراف ویاوسایل دیگر باشد ازتعرض مصئون است. دولت حق تفتیش مخابرات اشخاص را ندارد مگربموجب حکم قانون .

درحالات عاجل که درقانون تعریف میگردد ماموروسئول می تواند بدون اجازه قبلی محکمه به مسئولیت خودبه تفتیش مخابرات اقدام کند. مامور مکلف است بعداز اجرای تفتیش درخلال مدتیکه قانون تعیین میکند حکم محکمه راحاصل نماید .

ماده سی وهشتم

آزادی فکر وبیان ازتعرض مصئون است .

هرافغان حق دارد فکر خودرا بوسیله گفتار، نوشته تصویر یاامثال آن مطابق به احکام قانون اظهار کند . اجازه وامتیاز تاسیس مطابع ونشر مطبوعات تنهابه اتباع افغانستان مطابق باحکام قانون داده میشود .

تاسیس مطابع بزرگ وتاسیس وتدویر دستگاه عامه فرستندهٔ رادیو وتلویزیون مختص بدولت است .

ماده سی ونهم

اتباع افغانستان حق دارند برای تأمین مقاصد جایز وصلح آمیزبدون حمل سلاح مطابق باحکام قانون اجتماع نمایند .

ماده چهلم

برای انعکاس خواسته های اجتماعی وتربیت سیاسی مردم افغانستان تازمانیکه این آرزوبرآورده گردد وبه رشد طبیعی خود برسد سیستم یك حزبی درکشور برهبری حزب انقلاب ملی که بانی وپیشاهنگ انقلاب مردمی ومترقی ۲٦ سرطان سال ۱۳۵۵ مردم افغانستان است برقرار خواهد بود .

ماده چهل ویکم

کارحق، شرف وفریضهٔ هرافغانیست که قدرت اجرای آنراداشته باشد . هدف عمدهٔ قوانینیکه برای تنظیم کار وضع می گردد رسیدن بهمرحله ایست که درآن حقوق ومنافع تمام زحمت کشان ، دهقانان ، کارگران

واصناف حمایت شود، شرایط مساعد کـار فراهم گردد، روابط بین کارگر وکارفرما به صورت عادلانه ومترقی تنظیم گردد.

انتخاب شغل وحرفه درداخل شرایطی که قانون تعیین مینماید آزاد میباشد .

ماده چهل ودوم

اتباع افغانستان به اساس اهلیت وبموجب احکام قانون به خدمت دولت پذیرفته میشوند.

ماده چهل وسوم

تحمیل کار اجباری اگرچه برای دولـت باشد جواز ندارد .

تحریم کار اجباری مانع تطبیق قوانینـی نمیشودکه بمنظورتنظیم فعالیت دسته جمعی برای تأمین منافع عامه وضع می‌گردد .

ماده چهل وچارم

هرافغان مکلف است بدولت مالیه ومحصول تادیه کند. هیچ محصول ومالیه بدون حکـم قانون وضع نمیشود .

اندازهٔ مالیه ومحصول وطرز تادیهٔ آن بـا رعایت عدالت اجتماعی توسط قانون تعییـن میگردد .

این حکم درمورد اشخاص خارجی نیزتطبیق می شود .

ماده چهل وپنجم

دفاع ازوطن وظیفهٔ مقدس تمام اتبـاع افغانستان است .

کافهٔ اتباع افغانستان به اجرای خدمت زیربیرق مطابق باحکام قانون مکلف میباشند.

ماده چهل وششم

پیروی ازاحکام قانون اساسی، وفاداری به اهداف انقلاب ۲٦ سرطان ۱۳۵۲ ونظـام جمهوری، احترام به رئیس جمهور، اطاعـت به قوانین، رعایت نظم وامن عامه، صیانـت منافع وطن واشتراك درحیات ملی وظیفهٔتمام مردم افغانستان است .

ماده چهل و هفتم

هیچکس نمی تواند بااستفاده از حقـوق وآزادی های مندرج این قانون اساسی بـه استقلال ملی، تمامیت ارضی، وحدت ملی وبه خواسته های منافع اکثریت مردم ویابه هدف انقلاب ۲٦ سرطان ۱۵۳۲ صدمهٔ وارد کند .

فصل پنجم

ملی جرگه

ماده چهل و هشتم

ملی جرگه افغانستان مظهر اراده مـردم آنست وازقاطبهٔ ملت نمایندگی میکند .

ماده چهل ونهم

اعضای ملی جرگه که پنجاه فیصد آنرا دهقانان وکارگران تشکیل میدهد از جانـب حزب پیشنهاد واز طریق انتخا بات آزاد . عمومی، سری ومستقیم مطابق باحکام قانون برای مدت چهارسال ازطرف مردم انتخـاب میشوند .

باین منظور افغانستان بهحوزه‌هایانتخاباتی تقسیم می گردد .

تعداد وساحه حوزه هاتوسط قانون تعیین میشود .

ماده پنجاهم

طرزوشرایط انتخاب وکلای ملی جرگـه ووظایف شان مطابق باحکام قانون تنظیـم

میگردد .

طرز تدقیق وثایق ورسیدگی به اعتراض برقانونی بودن انتخاب یك وکیل مطابق به اصول وظایف داخلی ملی جرگه صورت میگیرد .

ماده پنجاه و یکم

سلب امتیاز وکالت ازوکیل تنها به موافقه دوثلث اعضای ملی جرگه صورت میگیرد .

ماده پنجاه ودوم

شرایط انتخاب کنندگان درقانون انتخابات تعیین میگردد. شخصیکه به عضویت ملی جرگه انتخاب میشود باید علاوه بر تکمیل شرایط انتخاب کنندگان واجد اوصاف آتی باشد :

۱- اقلا ده سال قبل ازتاریخ انتخاب تابعیت دولت افغانستان راکسب کرده باشد.

۲- ازطرف محکمه به حرمان از حقوق سیاسی محکوم نشده باشد .

۳- سن بیست وپنج سالگی رادر موقع انتخاب تکمیل کرده باشد .

ماده پنجاه وسوم

هرعضو ملی جرگه حق داردددداخل جرگه درموضوع مورد مباحثه نظریهٔ خودرا مطابق به اصول وظایف داخلی اظهار نماید .

ماده پنجاه وچارم

هیچ عضوملی جرگه بعلت رای یانظریه‌ایکه هنگام اجرای وظیفه ابراز میدارد مورد تعقیب عدلی قرار نمیگیرد .

هرگاه یك عضو ملی جرگه بجرمی متهم شود مامور مسئول ازموضوع به ملی جرگه اطلاع میدهد وبعداز آنکه جرگه مذکور به اکثریت آراء اجازه بدهد متهم تحت تعقیب عدلی قرار میگیرد .

درموارد جرم مشهود مامور مسئول میتواند متهم رابدون اجازه جرگه تحت تعقیب عدلی قراردهد وگرفتار نماید. هرگاه تعقیب عدلی قانوناتوقیف راایجاب کند مامور مسئول‌مکلف است موضوع را بلا فاصله به جرگه و درهنگام تعطیل به اطلاع هیأت اداری جرگه برساند هیأت اداری مکلف است موضوع را باطلاع اولین جلسه ملی جرگه که بعداز تعطیل صورت میگیرد، برساند .

ماده پنجاه وپنجم

حکومت می تواند درجلسات ملی جرگه اشتراك ورزد. جرگه می تواندحضوراعضای حکومت رادرجلسه مطالبه وازآنها استیضاح نماید .

مباحثات جلسات ملی جرگه علنی میباشد مگراینکه رئیس جمهور سری بودن جلسه را اعلام بدارد . همچنان رئیس ملی جرگه هرعضو حکومت ویااقلاده نفرازاعضای ملی جرگه می تواند سری بودن آنرا درخواست نمایند وجرگه این درخواست راپذیرد .

هیچکس نمیتواند عنفاء به مقرملی جرگه داخل شود متخلفین مطابق باحکام قانون مجازات میشوند

ماده پنجاه و ششم

جزء درمواردیکه حکم آن صریحاً در این قانون اساسی ذکرگردیده تصمیم ملی جرگه باکثریت آرای اعضای حاضر اتخاذمیگردد.

ماده پنجاه وهفتم

ملی جرگه درهرسال یك اجلاس عادی برای مدت چهارماه مسلسل که به تاریخ اول قوس آغاز میشود دایر میکند .

ماده پنجاه وهشتم

ملی جرگه درآغاز دورۀ تقنینیه ازبین اعضای خود یکنفر رابحیث رئیس انتخاب میکند .

جرگه ازبین اعضای خود دونفر را بحیث نایب اول ودوم رئیس ودونفر دیگر رابحیث منشی ونایب منشی درآغاز اجلاس سالانه برای مدت یك سال انتخاب میکند .

اشخاص فوق هیأت اداری ملی جرگه را تشکیل میدهند ودرظرف مدت اعظمی پانزده روزآغاز اجلاس باید انتخاب گردند .

ماده پنجاه و نهم

ملی جرگه برای مطالعه دقیق ومفصل موضوعات موردبحث برطبق احکام اصول وظایف داخلی انجمن هاتعیین میکند .

ماده شصتم

ملی جرگه اصول وظایف داخلی خودرا وضع مینماید .

ماده شصت و یکم

برای اعضای ملی جرگه معاش مناسب مطابق باحکام قانون تعیین میگردد .

ماده شصت ودوم

ملی‌جرگه برای تنظیم امورحیاتی‌افغانستان مطابق باحکام این قانون اساسی بر مسودۀ قوانینی‌که ازطرف حکومت‌قوۀ قضائیه‌پیشنهاد میگردد بعداز مطالعه وغورتصمیم لازمه اتخاذ مینماید .

اتخاذ تصمیم بربودجه تصدیق معاهدات بین الدول فرستادن قطعات قوای مسلح‌دولت جمهوری افغانستان به خارج ازصلاحیت های ملی جرگه میباشد .

درهنگام تعطیل یاانحلال ملی جرگه حکومت میتواند برای تنظیم امورعاجل فرامین تقنینی تسوید وترتیب‌کنداین فرامین بعداز توشیح واعلام رئیس جمهور نافذ میگردد. این‌فرامین تقنینی جهت اتخاذ تصمیم به ملی جرگه در خلال مدت سی روزازتاریخ انعقاد اولین جلسه آن ارائه میشود .

ماده شصت وسوم

قانون عبارتست ازمصوبۀ ملی جرگه که به توشیح رئیس جمهور رسیده باشد .

ماده شصت وچارم

هیچ قانون نمی تواند مناقض اساسات دین مقدس اسلام نظام جمهوری ودیگرارزش های مندرج این قانون اساسی باشد .

فصل ششم :

لویه جرگه

ماده شصت و پنجم

درافغانستان لویه جرگه عالیترین مظهر قدرت وارادۀ مردم آنست .

لویه جرگه مرکب است از: اعضای ملی جرگه ، اعضای شورای مرکزی حزب،اعضای حکومت وشورایعالی قوای مسلح ، اعضای ستره محکمه .

پنج الی هشت نفرنماینده ازهرولایت .

سی نفراعضاء که بوسیله فرمان از طرف

رئیس جمهور تعیین میشود .

ماده شصت و ششم

لویه جرگه مطابق باحکام این قانون اساسی توسط فرمان رئیس جمهور دایر میشود .

رئیس جمهور رئیس لویه جرگه میباشد .

درصورت وفات یااستعفای رئیس جمهور در خلال مدت بیست روزازتاریخ وفات یااستعفاء لویه جرگه ازطرف مقام ریاست جمهوری دایر میگردد .

ماده شصت وهفتم

لویه جرگه درحالات آتی تحت ریاست رئیس جمهور ویانایب رئیس لویه جرگه‌دایر می‌گردد .

۱ـ تعدیل قانون اساسی .

۲ـ انتخاب وقبول استعفای رئیس جمهور.

۳ـ تصویب اعلان حرب ومتارکه .

٤ـ هرواقعهٔ مهمی که تصویب لویه جرگه راایجاب کند .

ماده شصت وهشتم

درهنگام دایربودن لویه جرگه حکم ماده پنجاه وچارم این قانون اساسی در مورد اعضاء آن تطبیق میگردد .

ماده شصت ونهم

مباحثات لویه جرگه علنی می باشد مگر اینکه بیش ازدوثلث اعضای حکومت ویا شورای مرکز حزب ویاسی نفراز‌اعضاء سری بودن آنرادرخواست نمایند ولویه جرگه این درخواست راپذیرد .

ماده هفتادم .

لویه جرگه بعدازافتتاح دراولین جلسه‌خود نایب رئیس ودونفرمنشی راازبین اعضای خودبه اکثریت آراء اعضاء انتخاب میکند .

ماده هفتاد ویکم

جز درمواردیکه احکام آن صریحاً در این قانون اساسی ذکرگردیده تصمیم لویه جرگه به اکثریت آراء اعضاء حاضر اتخاذمیگردد.

ماده هفتاد ودوم

بارعایت‌احکام این قانون اساسی طرزالعمل لویه جرگه توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده هفتاد وسوم

لویه جرگه دارای صلاحیت هایی میباشد که دراین قانون اساسی تعیین گردیده است.

ماده هفتاد وچهارم .

درحالات انحلال ملی جرگه اعضای آن حیثیت خودرا به صفت اعضای لویه جرگه تادایرشدن ملی جرگهٔ جدید حفظ می کنند، درحالت دایر بودن اجلاس لویه جرگه همه اعضای آن بدون درنظرداشت مقام، رتبه ووظیفه حق مساوی دارند .

فصل هفتم :

رئیس جمهور

ماده هفتاد وپنجم

رئیس جمهور درراس دولت افغانستان قرارداشته ، وظایف قوهٔ اجرائیه وحزبی راکه مطابق باحکام این قانون اساسی واساسنامه حزب مستقما بعهده دارد توسط اورگانهای مربوط اداره ورهنمایی میکند .

ماده هفتاد وششم

رئیس جمهور پس ازنامزد شدن از طرف حزب ازطریق لویه جرگه باکثریت دو ثلث

آراء اعضاء برای مدت شش سال انتخاب میگردد .

ماده هفتاد وهفتم

رئیس جمهور بایدتبعهٔ افغانستان ومسلمان بوده، خودوهمسروی ازوالدین افغان متولد ، ازحقوق مدنی وسیاسی برخوردار وسن وی ازچهل سال کم نباشد .

ماده هفتاد وهشتم

رئیس جمهور دارای صلاحیتها ووظایف آتی میباشد :

۱- قیادت اعلی قوای مسلح کشور.

۲- با مشوره لویه جرگه اعلان حرب ومتارکه .

درصورت خطر فوری وآشکاری که استقلال وتمامیت ارضی راتهدید کند ویادرحالات عاجل دیگر، رئیس جمهو ر میتواند تصمیمات استثنایی اتخاذ نمایدولویه جرگه رادایر کند.

۳- اعلان حالت اضطراروخاتمه دادن به آن.

٤- دایرکردن وافتتاح لویه جرگه .

٥- افتتاح اجلاس عادی ملی جرگه ودایر نمودن وافتتاح اجلاس فوق العادهٔ آن .

٦- منحل ساختن ملی جرگه واصدارفرمان انتخابات مجدد در خلال مدت سه ماه ازتاریخ انحلال ملی جرگه صورت میگیرد .

۷- تحکیم وحدت ملی وپشتیبانی ازمنافع مردم افغانستان .

۸- رهبری وهمآهنگ ساختن سیاست داخلی وخارجی کشور مطابق باحکام این قانون اساسی .

۹- تخفیف وعفو مجازات .

۱۰- اعطای نشان مطابق باحکام قانون .

۱۱- تعیین معاون یا معاونین ریاست جمهوری زجمله اعضای حزب وهمچنان تعیین وزراء ازداخل وخارج حزب، عزل وقبول استعفای آنها .

۱۲- تعیین اعضاء ستره محکمه و قاضی القضات .

۱۳- تعیین ، تقاعد، قبول استعفاء وعزل قضات، صاحب منصبان قوای مسلح ومامورین عالیرتبه مطابق باحکام قانون .

۱٤- تعیین سران نمایندگی های سیاسی افغانستان نزددول خارجی، تعیین نمایندگان دایمی افغانستان نزدموسسات بین المللی وقبول اعتمادنامه های نمایندگان سیاسی خارجی .

۱٥- توشیح قوانین وفرامین تقنینی واعلام انفاذ آنها اعطای اعتبارنامه بغرض عقدمعاهدات بین الدول مطابق باحکام قانون وتوشیح معاهدات بین الدول .

ماده هفتاد ونهم

رئیس جمهور میتواند درموضوعات مهم ملی به آراء عمومی مردم افغانستان مراجعه نماید .

ماده هشتادم

رئیس جمهور قبل ازاشغال وظیفه درمحضر اعضای لویه جرگه حلف آتی رابجامی آورد:
بحضور شمانمایندگان ملت افغانستان من ...
بنام خداوند بزرگ سوگند یادمیکنم که اساسات دین مقدس اسلام راحمایت کنم ، قانون اساسی ودیگر قوانین افغانستان را

محترم شمارم وازآنها پیروی کنم. ازاستقلال ملی وتمامیت ساحه حراست وتمام نیروی خودراوقف دفاع ازحقوق ومنافع مردم‌واهداف انقلاب ۲۶ سرطان سال ۱۳۵۲ وجمهوریت افغانستان نمایم .

ماده هشتاد ویکم

به استثنای حالاتیکه درمادهٔ سی وششم این قانون اساسی تصریح گردیده رئیس جمهور درمدت تصدی وظیفه هیچ معاملهٔ انتفاعی رابادولت انجام نمیدهد .

ماده هشتاد ودوم

رئیس جمهور درحالت مریضی ویا سفر معاون یامعاونین ریاست جمهوری را موظف میسازد تاطبق هدایاتیکه صادر میکند عوض وی‌کار نماید .

ماده هشتاد وسوم

معاش ومصارف رئیس جمهور توسط قانون تعیین میگردد .

ماده هشتاد وچهارم

برای انتخاب رئیس جمهور بایدچهل وپنج روزقبل ازختم دورهٔ ریاست جمهوری مطابق به‌احکام این قانون اساسی واساسنامه حزب اقدامات لازمه بعمل آید .

ماده هشتاد وپنجم

هرگاه رئیس جمهور ارادهٔ استعفاء بنماید لویه جرگه رادایر واستعفا نامه خود را مستقیما به لویه جرگه تقدیم میدارد .

درصورتیکه لویه جرگه این استعفاء را قبول نماید انتخاب رئیس جمهور جدیدطبق ماده هشتادوششم این قانون اساسی صورت می گیرد .

ماده هشتاد وششم

هرگاه رئیس جمهور وفات نماید یااستعفاء دهد وظیفهٔ ریاست جمهوری موقتاً برئیس‌ملی جرگه سپرده میشود. دراین حالت رئیس ملی جرگه بحیث نامزد ریاست جمهوری در انتخابات تعیین شده نمی تواند .

درزمان تصدی رئیس ملی جرگه بحیث رئیس جمهور مؤقت ، این قانون اساسی تعدیل شده نمی‌تواند .

رئیس جمهور جدید باید درظرف سی روز بعدازتاریخ خالی‌شدن‌کرسی ریاست جمهوری مطابق باحکام این قانون اساسی انتخاب‌گردد.

درصورت بروز حالات عاجل ومهم ملی‌ایکه رئیس جمهورمؤقت رابه اعمال صلاحیت های مندرج مادهٔ هفتادو هشتم این قانون اساسی مجبور سازد .

رئیس جمهور مؤقت میتواند با موافقهٔ اعضای حکومت وشورای مرکزی حزب با رعایت احکام مندرج این ماده از صلاحیت های متذکرهٔ ماده هفتادوهشتم این قانون اساسی استفاده نماید .

ماده هشتاد وهفتم

اتهام به جرم خیانت ملی علیه رئیس جمهور ازطرف دوثلث اعضای ملی جرگه تقاضا شده می تواند. این تقاضا بعدازموافقهٔ دوثلث آراء اعضای شورای مرکزی حزب به لویه جرگه ارائه میشود .

دراین حالت رئیس جمهور مکلف است لویه جرگه رادایر نماید .

رئیس ملی جرگه ازجلسات لویه جرگه ریاست مینماید .

هرگاه لویه جرگه اتهام منسوبه رابادلایل ارائه شدهٔ آن به اکثریت دوثلث آراء اعضای خودتصویب نماید رئیس جمهور از وظیفه سبکدوش می گردد .

ترکیب محکمه وطرزالعمل محاکمه طور جداگانه توسط قانون خاص تنظیم میشود .

دراین حالت وظیفهٔ ریاست جمهوری موقتا بهرئیس ملی جرگه سپرده میشود .

رئیس جمهور مؤقت تابع احکام مندرج مادهٔ هشتادوششم این قانون اساسی میباشد .

فصل هشتم :

حکومت :

ماده هشتاد وهشتم

حکومت اورگان عالی اجرائیوی واداریدولت ومتشکل ازمعاون یامعاونین ریاست جمهوری ووزراء میباشدکه تحت رهبری رئیس جمهور ایفای وظیفه مینماید .

ماده هشتاد ونهم

معاون یامعاونین رئیس جمهور ووزراء باید تبعهٔ افغانستان بوده خود وهمسران شان ازوالدین افغان متولد وواجد تمام حقوق‌مدنی وسیاسی باشند .

ماده نودم

معاون یامعاونین رئیس جمهور ووزراء قبل ازاشتغال وظیفه حلف آتی رابحضور رئیس جمهور بجامی آورند :

بنام خداوند بزرگ (ج) سوگند یادمیکنم که قانون اساسی ودیگر قوانین افغانستان رامحترم شمارم وازآن پیروی کنم وتمام‌نیروی خودرا وقف دفاع ازحقوق ومنافع ملی نموده ازاهداف انقلاب ۲۶ سرطان سال ۱۳۵۲ و جمهوریت افغانستان حمایت نمایم .

ماده نود ویکم

حکومت دارای وظایف وصلاحیت های ذیل می باشد :

۱ــ تطبیق سیاست داخلی وخارجی کشور مطابق به احکام قانون واساسات حزب .

۲ــ اداره . انسجام ومراقبت امور وزارت هاوسایر دوایر ومؤسسات عامه .

۳ــ صدور تصامیم اجرائیوی واداری طبق قوانین وفرامین صادره ونظارت برتطبیق‌آنها .

٤ــ تسوید قوانین ووضع مقررات .

٥ــ ترتیب وتنظیم بودجهٔ دولت واتخاذ تدابیربرای استحکام وضع اقتصادی وسیستم پولی ومالی .

٦ــ طرح پلانهای انکشافی دولت واتخاذ تدابیر برای تطبیق واجرای آن .

۷ــ مفاهمه ومذاکره راجع به گرفتن ودادن قروض داخلی وخارجی .

۸ــ اتخاذ تدابیر برای تأمین نظم وامن‌عامه.

۹ــ اتخاذتدابیر ومؤثر جهت ازبین بردن هرنوع فساد اداری مطابق به احکام قانون .

۱۰ــ عقد قرارداد هابامامالك وموسسات خارجی مطابق به احکام قانون .

۱۱ــ اجرای سایر وظایفیکه این قانون اساسی وقوانین به حکومت سپرده باشد .

ماده نود ودوم

حکومت برای تنظیم امور براساس قوانین، مقررات وضع میکند .

این مقررات مناقض نص یاروح قانون بوده نمیتوانند .

ماده نود وسوم

به استثنای حالاتیکه درماه سی وششم این قانون اساسی تصریح گردیده معاون یامعاونین رئیس جمهور ووزراء در مدت تصدی وظیفه هیچ معاملهٔ انتفاعی رابا دولت انجام داده نمی توانند .

ماده نود وچهارم

معاون یامعاونین رئیس جمهور ووزراء در برابررئیس جمهور، شورای مرکزی حزب وملی جرگه درقسمت اجرآات خود مسئول میباشند .

ماده نود وپنجم

اتهام جرم علیه معاون یا معاونین رئیس جمهور یاهریکی ازوزراء ازطرف یك ثلث اعضای ملی جرگه تقاضا شده میتواند .

این تقاضا صرف به اکثریت دوثلث آراء اعضای ملی جرگه تصویب میگردد .

متهم پس از تصویب از وظیفه منفصل میشود.

محاکمه متهم درمحضر محکمه خاص دایر میشود .

ترکیب محکمه، وطرزالعمل محاکمهٔ آن و همچنان مجازات طور جداگانه توسط قانون خاص تنظیم میگردد .

فصل نهم :

قضــــاء :

ماده نود وششم

قوهٔ قضائیه یك رکن دولت ومرکب است ازستره محکمه ومحاکم دیگریکه تعداد آن توسط قانون تعیین میگردد .

هدف عمدهٔ این قوانین توحید مرافق‌قضایی وتنظیم تشکیلات صلاحیت محاکم وطرزالعمل محاکمه می باشد .

ماده نود وهفتم

صلاحیت قضاء شامل رسیدگی به تمام دعاوی ایستکه درآن اشخاص حقیقی یاحکمی بشمول دولت بصفت مدعی یامدعی علیه‌قرار گرفته وبه پیشگاه آن مطابق به احکام قانون اقامه شود .

ماده نود وهشتم

درهیچ حالت به استثنای حرب نمی توان قضیه یاساحه راازدایره صلاحیت قوه قضائیه دولت به نحویکه دراین فصل تحدید شده خارج ساخت وبه مقام دیگری تفویض نمود.

این حکم مانع تشکیل محاکم عسکری نمیگردد ولی ساحه این نوع محاکم به جرایم مربوطه بهقوای مسلح افغانستان منحصر میباشد .

تشکیل وصلاحیت محاکم عسکری توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده نود ونهم

محاکم درقضایای مورد رسیدگی خود احکام این قانون اساسی وقوانین دولت را تطبیق میکند .

هرگاه برای قضیه‌ای‌ازقضایای‌موردرسیدگی درقانون اساسی وقوانین دولت حکمی موجود نباشد محاکم به پیروی ازاساسات کلی فقه حنفی شریعت اسلام درداخل حدودیکه این قانون اساسی وضع نموده درچنین احوال حکمی صادر میکنند که درنظرشان عدالت رابه بهترین صورت ممکن تأمین نماید .

ماده صدم

قضات به پیشنهاد قاضی القضات ومنظوری رئیس جمهور تعیین میگردند .

ماده یکصدو یکم

عزل قضات باثرارتکاب جرم به پیشنهاد ستره محکمه ومنظوری رئیس جمهور صورت میگیرد. هرگاه قاضی به ارتکاب جرمی متهم شود ستره محکمه مطابق به احکام قانون بحالت قاضی رسیدگی نموده پس از استماع دفاع اودر صورتیکه ستره محکمه اتهام را وارد بداند پیشنهاد عزلش رابه رئیس جمهور تقدیم ویامنظوری آن از طرف رئیس جمهور قاضی ازوظیفه عزل ومطابق به احکام قانون مجازات میشود .

ماده یکصدودوم

تبدیلی، ترفیع ، تقاعد ، استعفاء مواخذه قضات توسط ستره محکمه مطابق باحکام قانون صورت می گیرد .

ماده یکصد وسوم

برای قضات معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد .

ماده یکصد و چهارم

به استثنای حالاتیکه درماده سی وششم این قانون اساسی تصریح گردیده اعضای ستره محکمه وقاضی القضات درمدت تصدی وظیفه هیچ معامله انتفاعی رابادولت انجام داده نمی توانند .

ماده یکصدو پنجم

درمحاکم افغانستان محاکمه بصورت علنی اجرا میشود، وهرکس حق حضوررادرآن‌مطابق باحکام قانون دارد .

فیصله های قطعی محاکم واجب التعمیل است ، مگردرحالت حکم به مرگ شخص که تعمیل حکم‌محکمه نهایی مشروط به توشیح رئیس جمهور میباشد .

محکمه میتواند درحالت استثنایی که در قانون تصریح گردیده باشد، جلسات سری رادایرکند، ولی اعلام حکم باید بهر حال علناً صورت بگیرد .

محاکم مکلف اند اسباب حکمی راکه صادر میکنند درفیصله خود ذکرنمایند .

ماده یکصدو ششم

کشف جرایم ازطرف پولیس، تحقیق ، تعقیب واقامهٔ دعوی آن ازطرف څارنوال که جزء قوه اجرائیه هستند مطابق به احکام قانون صورت میگیرد .

کشف وتحقیق جرایم مربوط به قوای مسلح افغانستان توسط قانون خاص تنظیم می گردد .

ماده یکصدو هفتم

ستره محکمه مرکب است از(۹) عضو که ازطرف رئیس جمهور تعیین میشوند .

عضو ستره محکمه باید دارای اوصاف

ذیل باشد :

۱ـ سن سی وپنج سالگی را تکمیل نموده باشد .

۲ـ اقلاده سال قبل ازتاریخ تعیین تابعیت دولت افغانستان راکسب کرده باشد .

۳ـ ازطرف محکمه بحرمان ازحقوق‌سیاسی محکوم نشده باشد .

٤ـ ازاهداف ملی، علم حقوق ونظام‌حقوقی افغانستان آگاهی کافی داشته باشد .

رئیس جمهور یکنفر ازجمله اعضای ستره محکمه راکه سن اوازچهل سال‌کمتر نباشد به‌حیث قاضی القضات تعیین مینماید. رئیس جمهور می تواند برتعیین اعضای ستره محکمه وقاضی القضات بعدازمرور هرپنج سال از تاریخ تعیین شان به وظایف مذکور تجدید نظربنماید .

بارعایت این حکم اعضای ستره محکمه وقاضی القضات بهیچ وسیله دیگربه‌استثنای حالت مندرج ماده (۱۱۱) این قانون اساسی ازوظایف شان برطرف نمیشوند .

ماده یکصدو هشتم

اعضای ستره محکمه وقاضی القضات قبل ازاشغال وظیفه حلف آتی رابحضور رئیس جمهور بجا می آورند :

«بنام خداوند بزرگ (ج) سوگند یادمیکنم که وظیفه قضارا باکمال امانت وشرافت اجراء نموده حق وعدالت رابارعایت اساسات دین مقدس اسلام وسایر احکام وارزش های قانون اساسی وقوانین دولت جمهوری افغانستان تأمین نمایم ودرهمه اجراآت خود، خداوند(ج) راحاضر دانسته حقوق مردم ووطن رابه نفع عدالت حمایت نمایم .»

ماده یکصدونهم

به استثنای حالت مندرج ماده (۱۱۱)این قانون اساسی اعضای ستره محکمه وقاضی‌ـ القضات بعدازختم قانونی دورهٔ خدمت برای بقیه مدت حیات ازتمام امتیازات مالی دورهٔ خدمت شان مستفید میشوند .

اعضای ستره محکمه وقاضی القضات نمی‌توانندبعدازختم دوره خدمت عضوحکومت، عضوملی جرگه، وماموردولت باشند .

ماده یکصد ودهم

هرعضو ستره محکمه وقاضی‌القضات‌میتواند طبق احکام قانون استعفاء بدهد، استعفای اعضای ستره محکمه وقاضی القضات ازتاریخ منظوری آن ازطرف رئیس جمهور نافذمیگردد قاضی‌القضات وعضو مستعفی از امتیازات مالی مندرج ماده یکصدونهم این قانون‌اساسی مستفیدشده نمی تواند .

قیود متذکرهٔ فقره اخیرماده یکصدو نهم بالای عضو مستعفی وقاضی القضات قابل تطبیق می باشد .

ماده یکصدو یازدهم

هرگاه یك ثلث اعضای ملی جرگه محاکمه قاضی القضات یك یاچند عضو ستره محکمه رابراساس اتهام بجرم ناشی ازاجرای وظیفه تقاضا نمایند وملی جرگه این تقاضا را به اکثریت دوثلث اعضاء تصویب کند، متهم ازوظیفه سبکدوش میشود .

ملی جرگه ازبین اعضاء یکنفررا جهت

اقامه دعوا وهیأتی رامرکب ازهشت نفربرای اجرای محاکمه تعیین میکند . این هیات‌تحت ریاست رئیس ملی جرگه متهم رامطابق به طرزالعمل محکمه جزایی محا کمه مینماید ودرصورتیکه جرم متهم ثابت شود اورا از وظیفه عزل وبجزا محکوم میسازد .

ماده یکصد ودوازدهم

ستره محکمه تشکیلات واجراآت محاکم وامورقضایی دولت رامطابق به احکام این قانون اساسی وقوانین تنظیم مینماید. جزدر مواردیکه درین قانون اساسی تصریح گردیده صلاحیت های قضایی واداری ستره محکمه توسط قانون تنظیم میشود .

ستره محکمه تدابیرلازم راجهت نظم امور اداری محاکم اتخاذ میکند .

بودجه قوه قضائیه ازطرف قاضی القضات به مشوره حکومت ترتیب گردیده بحیث یك جزء بودجه دولت توسط حکومت به ملی جرگه تقدیم میشود .تطبیق بودجه قضا از صلاحیت ستره محکمه میباشد .

ستره محکمه میتواند درساحه تنظیم امور قضایی قوانین راتسوید وآنرا مطابق بحکم مندرج ماده شصت ودواین قانون اساسی به ملی جرگه پیشنهاد نماید .

ماده یکصد و سیزدهم

درمورد مامورین وسایر کارکنان اداری‌قوه قضائیه احکام قوانین مربوط به مامورین و سایر کارکنان اداری دولت نافذمی باشد، ولی تعیین، ترفیع، قبول استعفاء ، مواخذه وتقاعد شان توسط ستره محکمه بروفق‌قانون صورت میگیرد .

فصل دهم :

اضطرار :

ماده یکصدوچهاردهم

هرگاه حرب، خطرحرب، اغتشاش یاحالت مماثلیکه‌کشوررا باخطر مواجه‌سازدحفظ استقلال وحیات ملی یاامنیت رابرهم زندبه نحویکه تأمین آن ازمجرائیکه دراین قانون اساسی تعیین شده ناممکن گردد، حالت اضطراراز طرف رئیس جمهور اعلان میشود .

هرگاه حالت اضطرار بیش ازچهارماه دوام نماید برای تمدید آن موافقت ملی‌جرگه شرط است .

ماده یکصد وپانزدهم

درحالت اضطرار رئیس جمهور می تواند تمام یابعضی صلاحیت های ملی جرگه رابه حکومت انتقال دهد .

ماده یکصدوشانزدهم

درحالت اضطرار رئیس جمهور می تواند بارعایت حکم مندرج ماده نودوهشتم این‌قانون اساسی قسمتی ازصلاحیت قضارا به محاکم عسکری انتقال دهد .

ماده یکصد وهفدهم

درحالت اضطرار حکومت می تواند باموافقه ستره محکمه احکام ذیل این قانون اساسی راتوسط فرامین جمهوری معطل بسازد، ویا برآن قیودی وضع نماید :

۱- حکم فقره پنجم ماده سی ام .

۲- حکم فقره اول ماده سی وپنجم .

۳- حکم فقرات سوم وچارم ماده‌سی‌وششم.

٤ـ حکم فقره دوم ماده سی وهفتم .
٥ـ حکم ماده سی ونهم .

ماده یکصد وهژدهم

درحالت اضطرار رئیس جمهور میتواند مرکز افغانستان رابمحل دیگری غیر از شهر کابل انتقال دهد .

ماده یکصدونزدهم

هرگاه دوره وکالت اعضای ملی جرگه دراثنای حالت اضطرار ختم شود، رئیس جمهور می تواند اجرای انتخابات جدید را ملتوی بسازد ودورهٔ وکالت ملی جرگه راتا ختم حالت اضطرار تمدید دهد .

بعداز ختم دوره اضطرار بلافاصله‌انتخابات اجرا میگردد .

ماده یکصد وبیستم

درحالت اضطرار قانون اساسی تعدیل نمیشود .

فصل یازدهم :

تعدیل :

ماده یکصدو بیست ویکم

اصل پیروی ازاساسات اسلام ونظام جمهوری مطابق به احکام این قانون اساسی تعدیل نمیشود .

تعدیل دیگر محتویات قانون اساسی نظربه تجارب وایجابات عصربه پیشنهاد حکومت ویاشورای مرکزی حزب ویایك ثلث اعضای ملی جرگه مطابق به احکام این فصل‌صورت میگیرد .

ماده یکصد وبیست ودوم

پیشنهاد تعدیل رالویه جرگه غور نموده، درصورتیکه اکثریت اعضای آن ضرورت تعدیل راتصویب کند هیأتی راازبین اعضاء جهت تهیهٔ طرح تعدیل تعیین مینماید .

این هیات طرح تعدیل رابه مشوره حکومت وستره محکمه تهیه نموده به لویه جرگه تقدیم میکند .

هرگاه لویه جرگه به اکثریت اعضاء طرح تعدیل راتصویب کندبعداز توشیح واعلام رئیس جمهور نافذمی گردد .

فصل دوازدهم:

احکام انتقالی

ماده یکصدوبیست وسوم

بانفاذ این قانون اساسی رئیس جمهور فرمان انحلال حکومت راصادر میکند وحکومت جدید رابرطبق روحیه این قانون اساسی دولت جمهوری تشکیل مینماید .

ماده یکصد وبیست و چهارم

رئیس جمهور مطابق‌به احکام این قانون اساسی ملی جرگه رابتاریخ اول قوس سال ۱۳۵۸ هجری شمسی دایر مینماید .

مدت بین انفاذاین این قانون اساسی وافتتاح ملی جرگه دوره انتقال شمرده‌میشود.

دردوره انتقال صلاحیت های ملی جرگه‌به حکومت تعلق می گیرد .

ماده یکصدو بیست وپنجم

هرگا دردوره انتقال حالتی ازحالات ظهور نمایدکه مطابق حکم ماده (٦٧) این قانون

اساسی وجود لویه جرگه راایجاب کند رئیس جمهور اعلامیه‌ای مبنی بردایرشدن لویه‌جرگه راصادر میکند .

درچنین حالات تازمان دایرشدن لویه جرگه رئیس جمهور تمام صلاحیت های لویه جرگه رادارا می باشد. رئیس جمهور بلافاصله بعد ازافتتاح لویه جرگه اجراآتی راکه مطابق به حکم این ماده بعمل آورده به استحضارلویه جرگه میرساند، ولویه جرگه درمـــورد آن تصمیم اتخاذ میکند .

هرگاه درموقع ظهوریکی ازحالات مذکـور هنوز شورای مرکزی حزب ویاشورایعالی‌قوای مسلح ویاستره محکمه مطابق باحکام ایـــن قانون اساسی تشکیل نشده باشد، لویه‌جرگه بدون موجودیت آن به شکل عنعنوی دایـر می گردد .

ماده یکصد وبیست وششم.

رئیس جمهور مطابق بحکم مندرج مـــاده یکصدوهفتم این قانون اساسی تشکیل ستره محکمه رابتاریخ اول سرطان ۱۳۵۷ هجـری شمسی اعلام مینماید .

رئیس جمهور ازتاریخ انفاذ ایـن قانـون اساسی الی زمان تشکیل ستره محکمه بـه منظورتأمین اجرای وظایف آن تـدابیـر لازم رااتخاذ مینماید .

ماده یکصد وبیست وهفتم

فرامین تقنینی ایکه دردوره انتقال نافـذ می‌گردد بعدازدایرشدن ملی جرگه در اولین اجلاس آن درظرف سی روزبه ملی جرگـــه جهت اخذتصمیم تقدیم میشود .

ماده یکصدو بیست وهشتم

دردوره انتقال، حکومت موظف است‌که :

فرامین تقنینی مربوط به‌انتخابات ملی‌جرگه مطبوعات ، اجتماعات وتشکیلات اساسی‌دولت راترتیب نموده وبه توشیح رئیس جمهـــور برساند .

ماده یکصد وبیست ونهم

دردوره انتقال، حکومت تدابیر لازم راجهت هم آهنگ ساختن اجراآت، تطبیق وعملـی نمودن پروگرامهای دولت برطبق احکام ایـن قانون اساسی اتخاذ مینماید .

ماده یکصدوسی‌ام

دردوره انتقال مطابق به حکم ماده چهلم این قانون اساسی اساسنامه حزب انقــلاب ملی بحیث اولین حزب که بانی وپیش‌آهنگ انقلاب ملی ومترقی ۲۶ سرطان سال ۱۳۵۲ مردم افغانستان است ازطرف رئیس جمهور نافذ واعلام می‌گردد .

ماده یکصد وسی ویکم

دردوره انتقال رئیس جمهور شورایعالـی قوای مسلح راتاسیس واعلام مینماید .

ماده یکصدو سی ودوم

دردوره انتقال ، رئیس جمهور صلاحیـت

دارد تابه منظور اجرای وظایف مقام ریاست جمهوری درحالت وفات وی شورای مؤقت ریاست جمهوری راباساس فرمانیکه درمورد صادر مینماید، پیش بینی کند .

شورای مؤقت ریاست جمهوری مکلف‌است که درظرف ده روزازتاریخ وفات، لویه جرگه رابرای انتخاب رئیس جمهور جدید به شکل عنعنوی دایر نماید .

فصل سیزدهم :

احکام عمومی :

ماده یکصدو سی وسوم .

نخستین لویه جرگه ایکه درنظام جمهوری به تاریخ دهم دلو ۱۳۵۵ هجری شمسی در کابل مرکزافغانستان دایر میشود اولین رئیس جمهور دولت جمهوری افغانستان رابه اکثریت دوثلث آراء اعضاء برای مدت شش سال انتخاب مینماید .

ماده یکصدو سی وچهارم

صاحب منصبان قوای مسلح، پولیس و مامورین وزارت امورخارجه بایدخود وهمسر شان ازوالدین افغان متولد باشند .

ماده یکصد و سی وپنجم

مرجع باصلاحیت تفسیر این قانون اساسی ستره محکمه میباشد .

ماده یکصد وسی وششم

بانفاذ این قانون اساسی قانون اساسی سابق وفرامین جمهوری شماره اول، دوم، و سوم مورخ چارم اسد سال ۱۳۵۲ ملغی شناخته مشود .

احکام قوانینیکه قبل ازانفاذ این قانون اساسی صادر گردیده به شرطی نافذشمرده میشودکه مناقض‌احکام وارزشهای این قانون اساسی نباشد .

دافغانستان دجمهوري دولت
دکابینې غړي

د ښوونې او روزنې وزیر پوهاند دکتـور محمدابراهیم مجید سراج کله چه د ښوونکي دورخې په مناسبت خپله پرانیستوونکې وینا د کابل ننداري په تالارکې آوروي .
۵۶ر۲ر۳۱

بناغلی عبدالمجیدرئیس پلان وزارت زراعت وبناغلی‌تیتوف مستشاراقتصادی سفارت‌کبرای
اتحاد شوروی هنگام امضاء قرارداد خریداری وسامان آلات دستگاه جدیدپروسس زیتون .
٢١ر٣ر٥٦

بناغلی حفیظ الله رئیس پلان وزارت معادن وصنایع وبناغلی بورس تیتوف مستشار
اقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی هنگام امضاء قرارداد ومطالعه تخنیکی و اقتصادی
فابریکه ذوب مس . ٢٤ر٣ر٥٦

فعالیت ها و اجراات دولت جمهوری افغانستان

۲۶ سرطان ۱۳۵۵-۵۶

د افغانستان د جمهوري دولت
د کابینې غړي

ډگر جنرال غلام حیدر رسولی
وزیر دفاع ملی

ښاغلی سید عبدالاله
وزیر مالیه

دکتور عبدالمجید
وزیر دولت

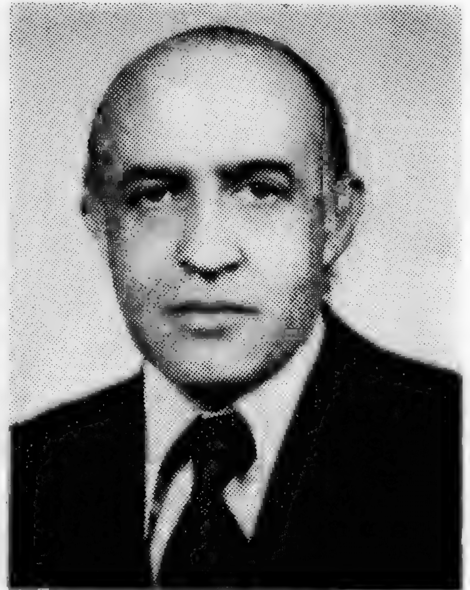
پوهاند وفی الله سمیعی
وزیر عدلیه

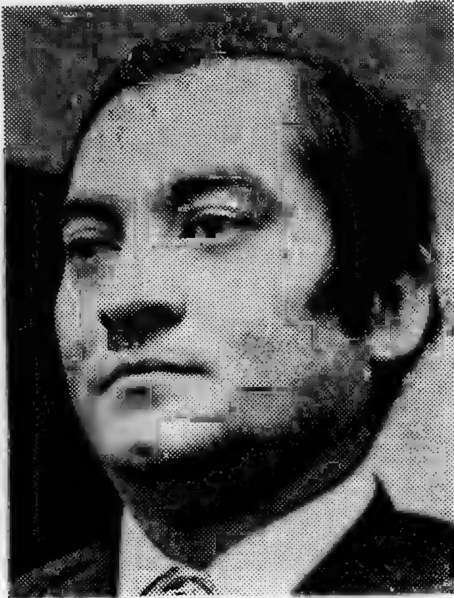
ښاغلي عبدالقدیر
وزیرداخله

پوهاند دکتور غلام صدیق محبی
وزیر تعلیمات عالی

پوهاند دکتور محمدابراهیم مجیدسراج
وزیر تعلیم وتربیه

ښاغلی محمد خان جلالر
وزیر تجارت

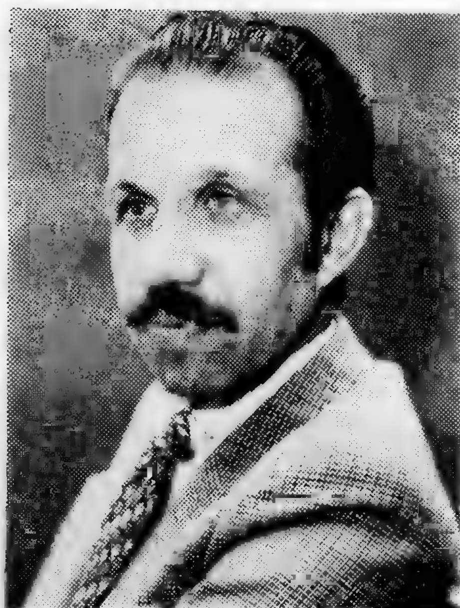
بناغلی عزیزالله واصفی
وزیر زراعت

انجنیر عبدالتواب آصفی
وزیر معادن وصنایع

بناغلی غوث الدین فایق
وزیر فواید عامه

پوهاند دکتور عبدالرحیم نوین
وزیر اطلاعات وکلتور

بناغلی علی احمد خرم
وزیر پلان

انجنیر عبدالکریم عطایی
وزیر مخابرات

پوهاند دکتور عبدالله عمر
وزیر صحت عامه

انجنیرجمعه محمد محمدی
وزیر آب وبرق

پوهاند عبدالقیوم
وزیر امورسرحدات

نباغلی وحید عبدالله
معاون وزارت امور خارجه

مصور خبرونه

دانقلاب مشر د دولت رئیس او صدراعظم ښاغلی محمدداود په غازي‌لوبغالی کښې دفټبال دلوبې ننداري کوی په
اودکابینې ځینې غړي هم ګډون لري .

عکس کښی ښاغلی محمدنعیم
۲ر۵ر۵۵

د دولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمد داؤد کله چه په افغانستان کښې یې داتریش نااستوګنلوی سفیردباور لیکونه ورته وړاندې کول ودپاره دجمهوری ریاست په ماڼۍ کښې منلی دی. ۵۵ره۴

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم هنګامیکه دوکتور هنری کیسنجر وزیر امور خارجه امریکا رادر قصر ریاست جمهوری پذیرفته وباوی ملاقات مینمایند. ۱۷ ره۵۵

د دولت ښاغلی رئیس او صدراعظم کله چه د جمهوری ارگ په ماڼی کښې د سعودی عربستان د نوی لوی سفیر باورلیک منی.
۲۰ر۶ر۵۵

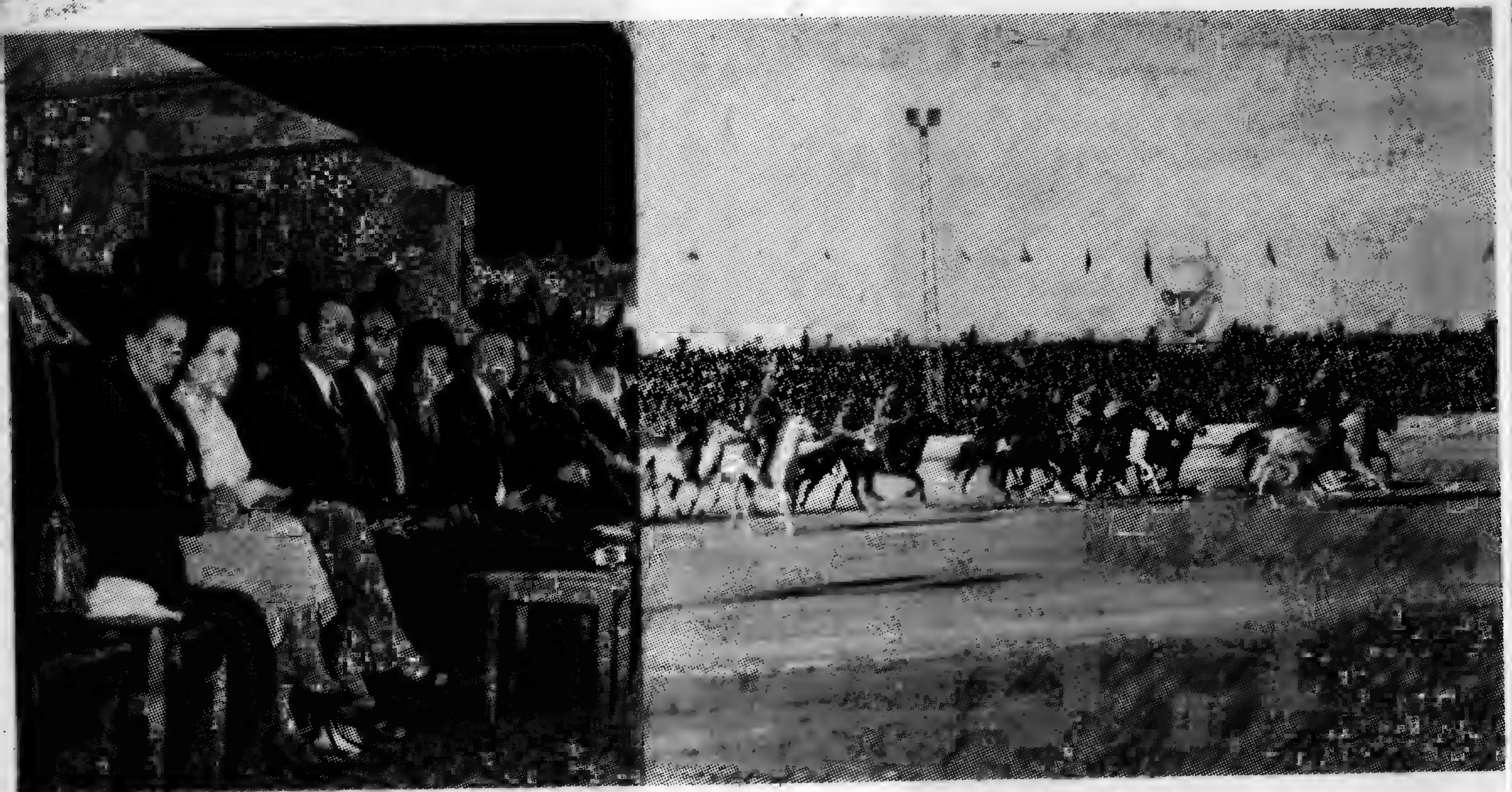
ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم بعد از ادای نماز عید سعید فطر حین خروج از
مسجد ارگ جمهوری ۲ر۷ر۵۵

د دولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمد داؤدکله چې دتایلنددناسټوگن لو ی سفیر باور لیك منی .

۱۷ر۷ر۵۵

ددولت رئیس او صدراعظم ښاغلی‌محمد داؤدکله چه‌دبلخ ولایت دبزکشی‌دټیم مشرته ورزشی بیرغ اوداتلوالی ستترجام ورکوی .

۱۲ر۸ر۵۵

بناغلی محمد داود رئیس دولت و صدراعظم هنگامیکه مسابقات بزکشی‌را تماشا مینمایند .

۲ر۸ر۵۵

د دولت رئیس اوصدراعظم ښاغلی محمدداؤد کله چه د مصر د عربی جمهوریت نوی لوی سفیر ښاغلی عبدالمبدی ئی دباور لیك دوړاندی کولو لپاره دجمهوری ریاست په ماڼی کی ومانه . ۱۷ر۹ر۵۵

ددولت ښاغلی رئیس اوصدراعظم کله چه په افغانستان کی دهنگری نااستوگن لوی سفیر یی دباورلیك دوړاندی کولودپاره منلی دی . ۲۲ر۹ر۵۵

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولــتو صدراعظم بعدازادای‌نماز عیدسعیداضحی‌حین خروج از مسجد ارگ جمهوری دیده میشود .

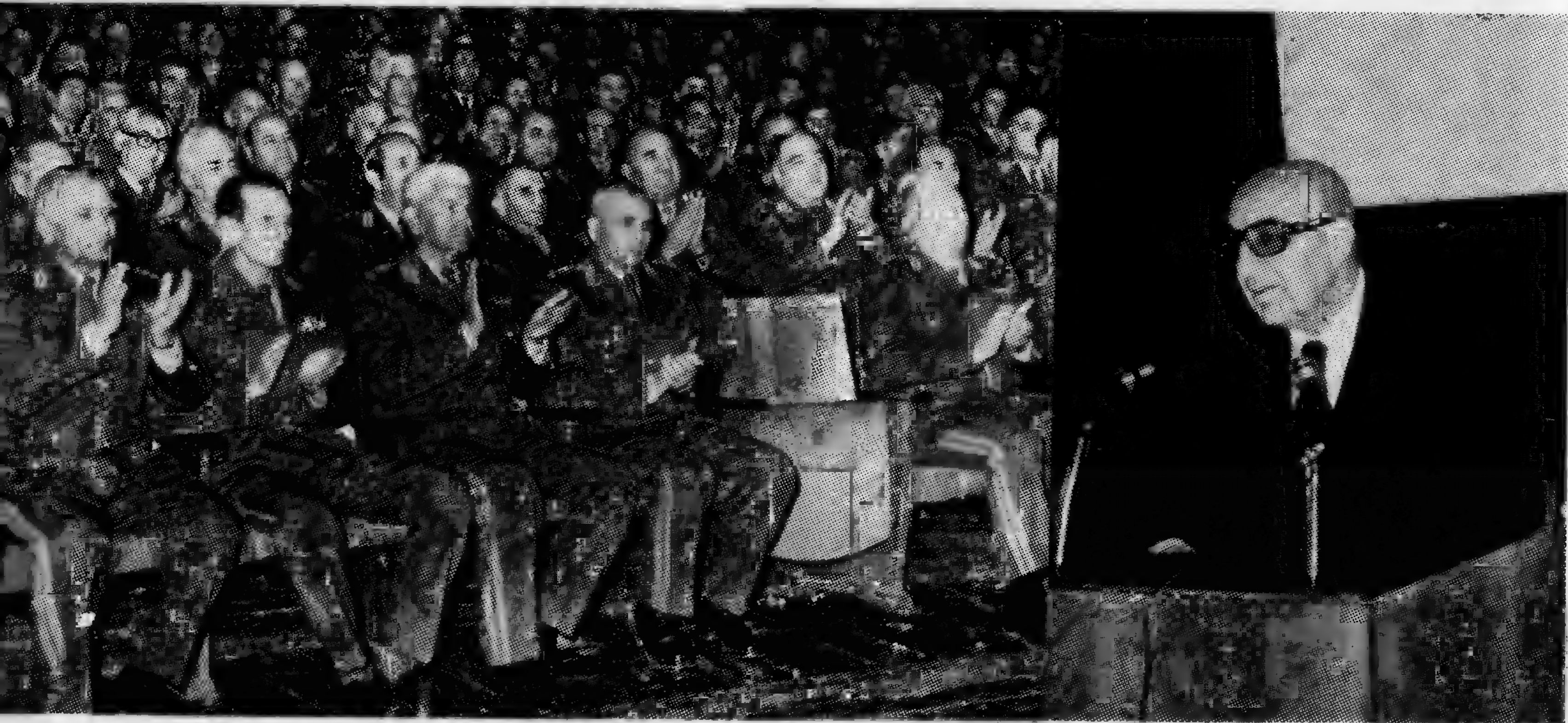
۱۷ر۹ر۵۵

دولت رئیس اوصدراعظم ښاغلــی محمد داؤدپه‌داسی‌حال‌کښی چه‌ښاغلی مرامیس‌یی دکتنی لپاره دجمهوری ست په مانۍ کښی منلی دی.

۱۷ر۹ر۵۵

ښاغلی محمد داؤد جمهور رئیس په هغه میلمستیاکی چی په انترکانتی ننتال هوټل کی دلویی جرگی دغړیو په ویاړ شوی وه دیوشمیر رابلل شوی کسانوسره لیدل کیږی .
۲۶ر۱۱ر۵۵

دنوی نظام مؤسس اوجمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد کله چه دجمهوری دولت دوسله وال پوځ د منصبدارانو لخوا استقبالیږی.
۲ر۱۲ر۵۵

دانقلاب لارښود او جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد کله چه‌دوسله وال پوځ دجنرالانو او منصبدارانو په غونډه‌کی دخپلی مننی مراتب خرگندوی .   ۲ر۱۲ر۵۵

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤدکله چه د ویتنام د سوسیالیستی جمهوریت د بهرنیو چارو دوزارت معین اودحکومت خاص استازی ښاغلی فان هی ین سره خبری کوی. ۵۵ر۱۲ر۴

ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور هنگامیکه اعتمادنامه ښاغلی منظور مرشد سفیرکبیر جمهوریت بنگله دیش رادر قصرریاست جمهوری می پذیرند. ۵۵ر۱۲ر۸

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤدهغه وخت چه‌د هند دجمهوریت دلوی‌سفیر ښاغلی شلندر کماز بـاورلیك دجمهوری ریاست په ماڼۍ کي مني . ۱٦ر۱۲ر۵۵

ښاغلی محمد داود رئیس جمهورموقعیکه ښاغلی توفیق عویضه نمایندهٔ خاص ښا غلی انـور السادات رئیس جمهور جمهوریت عربی مصر ورئیس‌مجلس اعلای شئون اسلامی آنکشوررا برای ملاقات درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند . ۱۷حوت ۱۳۵۵

په افغانستان کښې د ډنمارک ناستوګنې لوی سفیر ښاغلی ترولس مونکسګار دمونګ د جمهوري رياست په ماڼۍ کښې جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد ته خپل باور لیک وړاندې کوي. ۲۱ر۱۲ر۵۵

یکی از اطفال به نمایندگی شهریان مزار شریف ، موسس جمهوریت را به ولایت بلخ خیر مقدم میگوید.
اول حمل ٥٦

دنوی کابینې غړی د جمهور رئیس ښاغلی محمد داود په حضورکی دلوړی د راسمو د په ځای کولو نه وروسته د جمهوری ریاست په ماڼۍ کښې . ۲۸ر۱۲ر۱۳۵۵

ښاغلی محمد داود رئیس جمهور هنگامیکه اعتماد نامه سفیر کبیر غیرمقیم یونان درافغانستان راقبول ی نمایند . ۱۴-۱-۱۳۵۶

ښاغلی محمد داؤد ر ئیس جمهور هنگام مصاحبه بانمایندگان مطبو عات کشور درقصر ریاست جمهو ر ی ۰
۲۱-۱-۱۳۵٦

ښاغلی محمد داود رئیس جمهور موقعیکه سفیر کبیر غیر مقیم کیو با را درافغانستان برای تقدیم ا عتماد نامه اش پذیرفتند۰
۱۳-۲-۱۳۵٦

شاغلی محمد داؤد رئیس جمهور هنگامیکه سفیر کبیر جمهوریت دیموکراتیک کوریا رابرای تقدیم
عتماد نامه اش درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند. ۱۳۵۶-۲-۱۸

شاغلی محمد داؤد رئیس جمهور موقعیکه شاملان سیمینار انکشاف همه جانبه پخته رادرقصر ریاست جمهوری
ذیرفته و بـا ایشان صحبت مینمایند. ۱۳۵۶-۲-۲۲

ښاغلی محمدنعیم نماینده خاص ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهورهنگام مواصلت به‌میدان هوایی بین المللی کابل از تهران باجگر جنرال غلام حیدر رسولی وزیر دفاع ملی مصافحه می‌نمایند.

۱۳۵۶-۲-۱۸

ښاغلی محمدنعیم دالمان داتحادی جمهوریت دپخوانی صدراعظم پروفیسر لودویک ایرهارد دمړینی له امله د همدردی نوخواخوږی مراتب په هغه مخصوص کتاب کی لاسلیک کوی چی په‌همدی مناسبت په‌نوموړی سفارت کی پرانستل شوی ؤ.

۱۳۵۶-۲-۲۱

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد ګله چه‌دهیواد دیوشمیر استادانو او ښوونکو داستازوسره دجمهوری ریاست دمانۍ په بڼ کی خبری کوی .
۵۶ر۲ر۳۱

ښاغلی محمدنعیم د جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد خاص استازی رومانیی ته‌دروانیدو په وخت‌کی د کابل په بین المللی هوایی ډګرکی
۵۶ر۳ر۷

ښاغلی محمدنعیم نماینده خاص ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور هنگام ملاقات باعلیحضرت شاهنشاه ایران . ۲۱ر۲ر۵۶

ښاغلی محمدنعیم نماینده خاص ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور هنگام مذاکره با ښاغلی نیکولای چایسسکو رئیس جمهور جمهوریت سوسیالستی رومانیادربخارست . ۱۳ر۳ر۵۶

دولت درئیس اوصدراعظم ښاغلی محمد داؤد خاص استازی ښاغلی محمد نعیم هندته د تګ نه مخکښی د کابل په
بین المللی هوایی ډګر کښی . ۲۳ر۱۱ر۵۵

اغلی محمدنعیم نماینده خاص ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور دولت جمهوری افغانستان هنگام باز گشت از
لی جدید به میدان هوایی بین المللی کابل . ۲۵ر۱۱ر۵۵

ښاغلی محمد نعیم دایران پهلوی‌سفارت کښی پهغې میلمستیا کښی‌گډون وکړچه دغه هیواد دلوی سفیر
لهخوا دایران‌داوسنی‌دولت دپنځوسمی‌کالیزی دتاسیس په مناسبت شوی وه .   ۳۰ر٤ر٥٥

ښاغلی محمد نعیم هنگام ملاقات بادوکتورهنری کیسنجر وزیرامور خارجه امریکادر وزارت امور خارجه .
۱۷ر٥ر٥٥

ښاغلی غلام سخی نور زادکابل ښاروال هنگام ایرادبیانیه اش بمناسبت روز ملی پښتونستان ؛ ۹ر۶ر۱۳۵۵

ښاغلی محمد نعیم هنگامیکه سالگره انقلاب اکتوبر رابه سفیرکبیر اتحاد شوروی مقیم کابل تبریک میگویند .

۲۳ر۸ر۵۵.

ښاغلی محمد نعیم هنگام ملاقات باهیات نمایندگان کانگرس ایالات متحده امریکا در وزارت امور خارجه

۲۳ عقرب ۵۵

بناغلی محمد نعیم و والاحضرت شهزاده فلیپ دوک آف ادنبره هنگام صحبت در ضیافتیکه به افتخار شان در
نغلو ترتیب شده بود. ۱۲ر۱ر۵۶

دوکتور محمدحسن شرق معاون اول صدارت عظمی موقعیکه دومین جام جمهوریت را به رئیس تیم پهلوانان
ایرانی اهدا می نمایند .

دعظمی صدارت لوړی مرستیال ډاکترمحمدحسن شرق کله چه دچین د ولسی جمهوریت په لوی سفارت کی دفقید ماوتسی تونګ دمړینی په مناسبت په پرانستل شوی کتاب کښی خپل تاثرات لیکی.

۵۵ر۶ر۲۰

دعظمی صدارت لوړی مرستیال ډاکترمحمد حسن شرق کله چه دپتی په پریکولو سره دنرسنګ تربیوی مرکز پرانیزی .

۵۵ر۸ر۳

عظمی صدارت لمړی مرستیال دکتورمحمدحسن شرق کله چه دوزلوبی دتیمونودرئیسانواومرستیالانو څخه یوه ته دالمپیک دملی جرگی لخوا تیار شوی سوغات ورکوی . ۱۲ر۸ر۵۵

دکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی مراتب تسلیت خویشرا به مناسبت وفات رئیس جمهور هند درکتابیکه درسفارت کبرای آنکشوربار شده است درج وامضاء مینماید. ۲۴دلو ۵۵

بناغلی سید عبدالاله معاون دوم صدارت عظمی ووزیرمالیه هنگامیکه تاثرات خویشرا بمناسبت مرگ ماؤتسی تونگ درکتاب مخصوص در سفارت کبرای جمهوریت مردم چین می نویسند . ۲۱ر۶ر۵۵

بناغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت‌عظمی ووزیر مالیه هنگام افتتاح پروژه توسعوی‌فابریکه‌نساجی بگرامی.
۱۸ میزان ۵۵

لی سیدعبدالاله معاون‌دوم‌صدارت‌عظمی و وزیر مالیه هنگامیکه با قطع‌نوار مرحله اول‌پروژه آب وبرق‌پروان
تتاح مینماید . ۹ر۱۰ر۵۵

ه‌وری ددولت دلومړی لوی‌جرگی غړی په‌جلال آبادکښی دهډی دمیکانیزه فارم دکتلو په وخت‌کی .
۱۷ر۱۱ر ۱۳۵۵

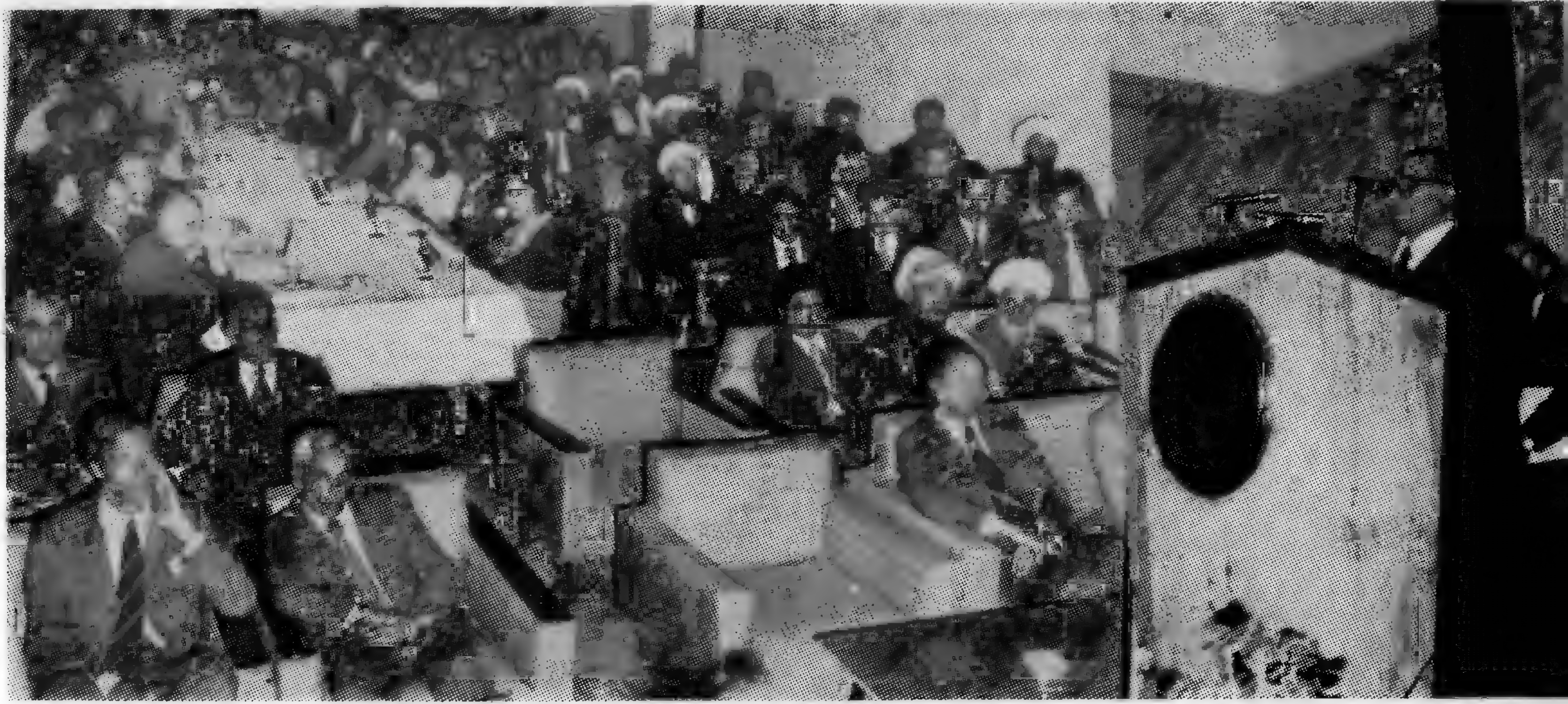

گوشه ای ازبرگزاری محفل دمیرمنو ټولنه به مناسبت سالگره نهضت نوین زنان افغان در تالار نمایشات عرفانی دمیرمنو ټولنه ۲ر۶ر۱۳۵۵

دعامې روغتیا وزیر پوهاند ډاکتر عبدالله عمر په کندزکې دکورنې روغتیا د نړیوال ورکشاپ دپرانستلو په وخت کې .

۱۰ر۷ر۵۵

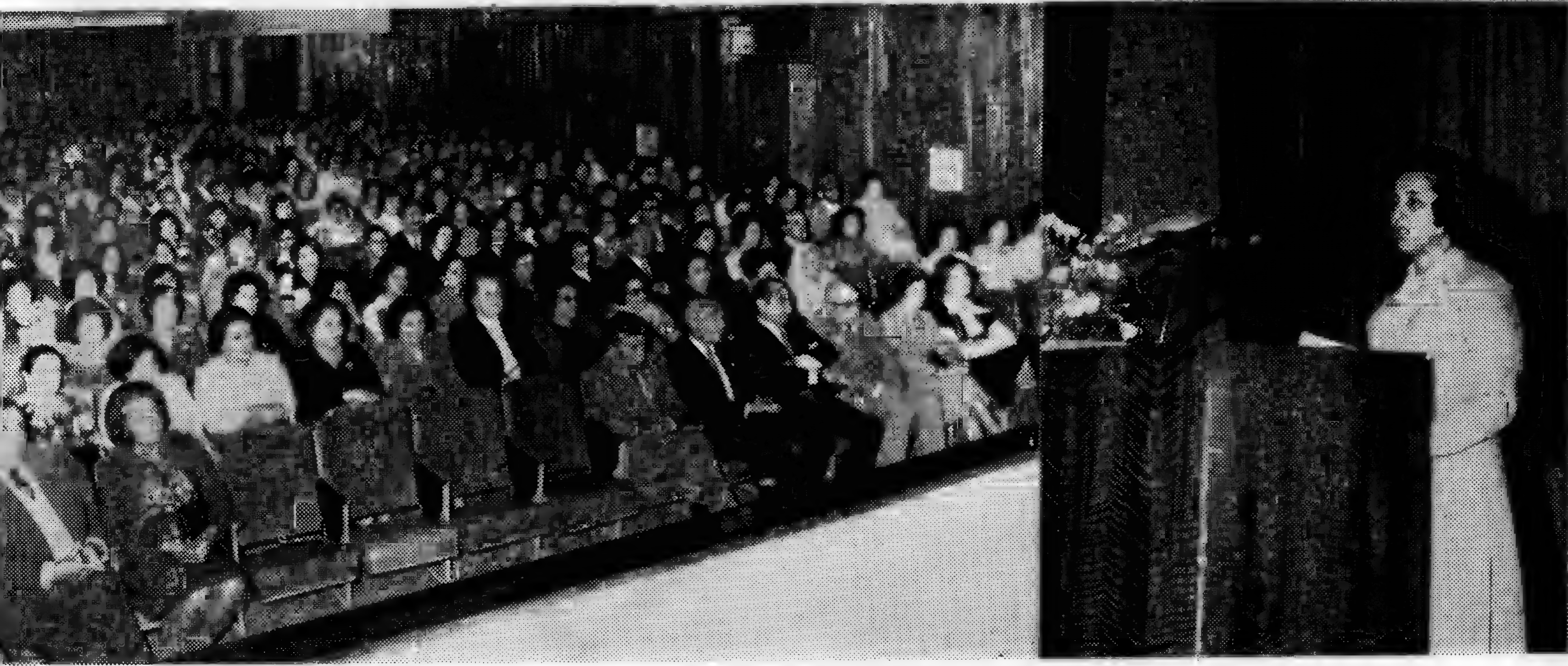

دپوهنی وزیر پوهاند عبدالقیوم‌دلوی‌انو دتعلیماتو او دحیاتی سوادفعالیتونودطرحی په سیمینارکښی چه‌دپلخمری دنساجی‌په‌سالون کښی دایر شوی ؤدوینا په حال کښی .
۱۰ر۷ر۵۵

دکانو او صنایعو وزیر انجنیرعبدالتواب آصفی‌کله چه دتکنالوژی دانتقال په غونډه‌کی وینا کوی.

۱۲ر۷ر۵۵

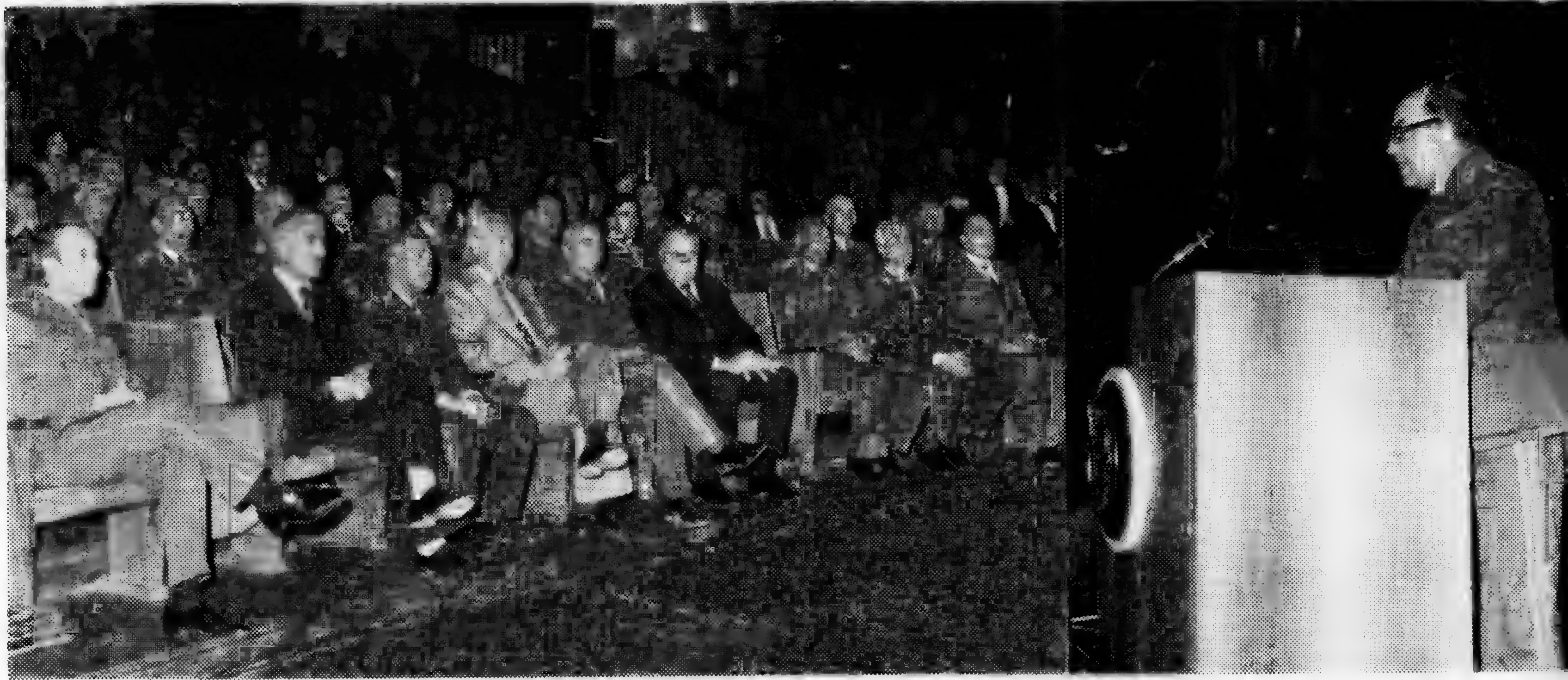

رئیسه میرمنو ټولنه هنګام ایراد بیانیه درمراسم افتتاح دومین سیمینارنهضت نوین زنان افغانستان درتالارآن موسسه ۰ ۱۸ر۷ر۵۵

عدلیه وزیر دکتور عبدالمجید گله‌چه دستاژ اوقضایی خیرنو دکورس نهمی دوری دپرانستلو په‌غونډه کښې‌ویناکوی .

۱۰ر۸ر ۵۵

دحربي پوهنتون قوماندان تـــورن‌جنرال شاهپور کله چه‌د دغه پوهنتون‌دجمهوریت په تـالارکښي دسري میاشتي دمخصوصي هفتي دنمانځني په‌غونډه کښي وینا کوي .

۲۶ز۷ر۵۵

لوی دستیز دگر جنرال غلام حیدر رسولی حین صحبت در مورد سرک تلویزیون وابراز قدردانی از مساعی یونت سرک پروژه تلویزیون .

۵۵ر۷ر۲۷

انجنیر عبدالتواب آصفی وزیر معادن و صنایع هنگام سخنرانی در مراسم تهداب گذاری فابریکه نساجی نخی هرات. ۲۰ر۸ر۵۵

پوهاند دوکتور نوین وزیراطلاعات وکلتور هنگامیکه از نمایشگاه کتب اسلامی منتشره ایتالیا درسفارت کبرای
کشور دیدن میکند .

دامریکا متحده ایالاتو دولتی جرگی خلور کمیز هیات دننغلی وحیدعبدالله سره دباندنیو چارو په وزارت کی خبری
ـــوی .
۱۳۵۵ر۸ر۲۲

یکتن از اهالی شکردره هنگام ایراد بیانیه درمراسم انتخابات وکیل آن ولسوالی درلویه جرگه .

۲۵ر۱۰ر۵۵

نباغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه هنگام ایراد بیانیه درمحفل تجلیل روز میلاد باسعادت حضرت هادی بشریت محمد مصطفی (ص) در قصر دلکشا ارگ جمهوری ۱۱ر۱۲ر۵۵ .

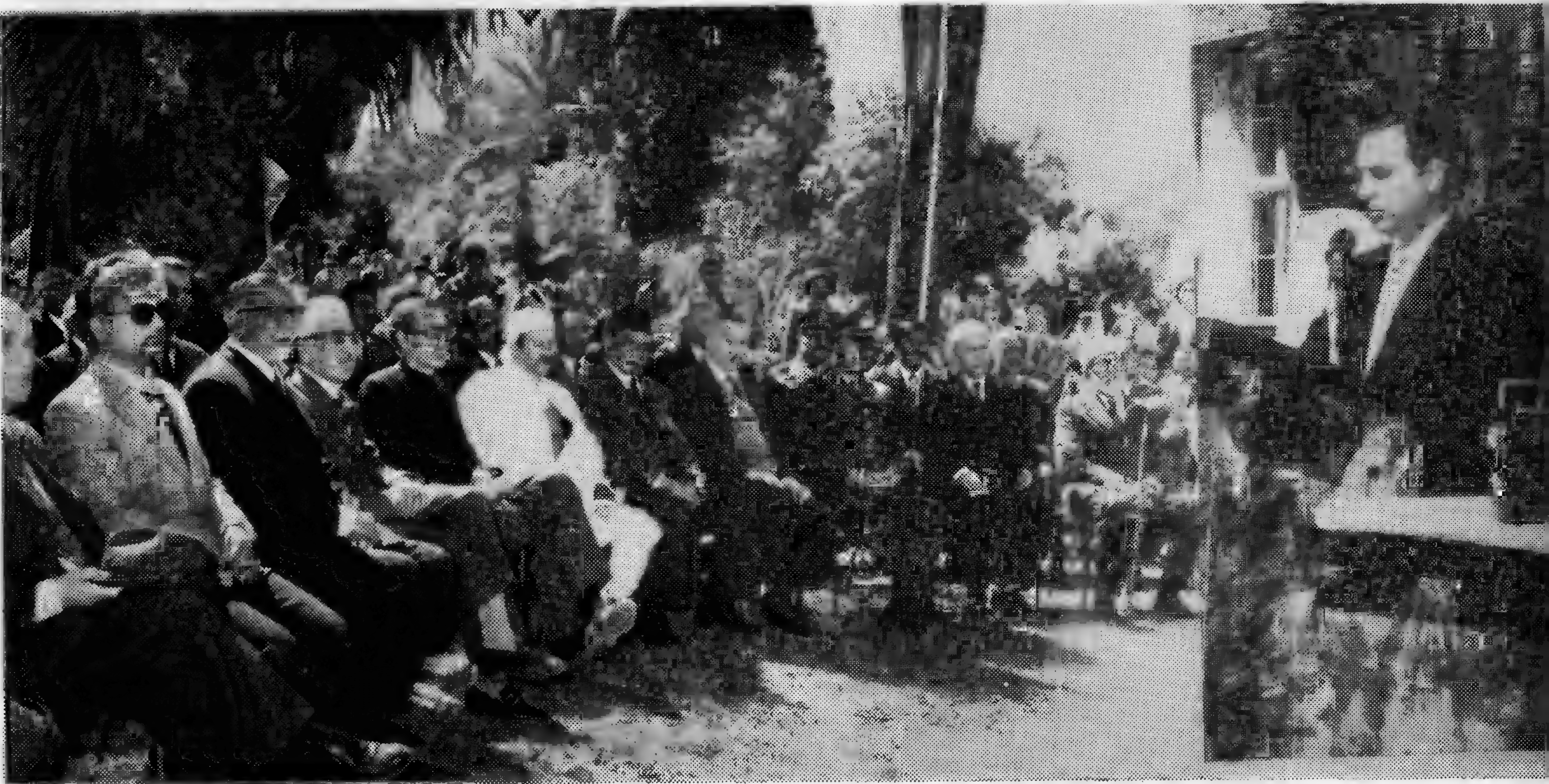
د پلان وزیر ښاغلي علي احمد خرم هغه وخت چه د لويې جرگې استازو ته د پراختیایي فعالیتونو په نندارتون کښې د جمهوري دولت د پراختیایي پلانونو په باب توضیحات ورکوي .
۱۳۵۵/۱۱/۲۶

په کابل کښې د امریکا نوی سفیر ښاغلي تیودور ایلیوت په داسې حال کښې چه د کابل د پوهنتون رئیس پوهاند ډاکټر غلام صدیق محبي ته کتابونه ورکوي .
۱۳۵۵/۱۲/۱۶

علامه سید جمال الدین افغانی د نمانځنې په ونډه کښې برخه والو په هغه میلمستیا کی گډون وکړ چې د اطلاعات
وکلتور دوزارت لخوا دهوی په ویاړ په انټر کانټیننټل دوټل کی ترتیب شوی ؤ.

۱۸ر۱۲ر۵۵

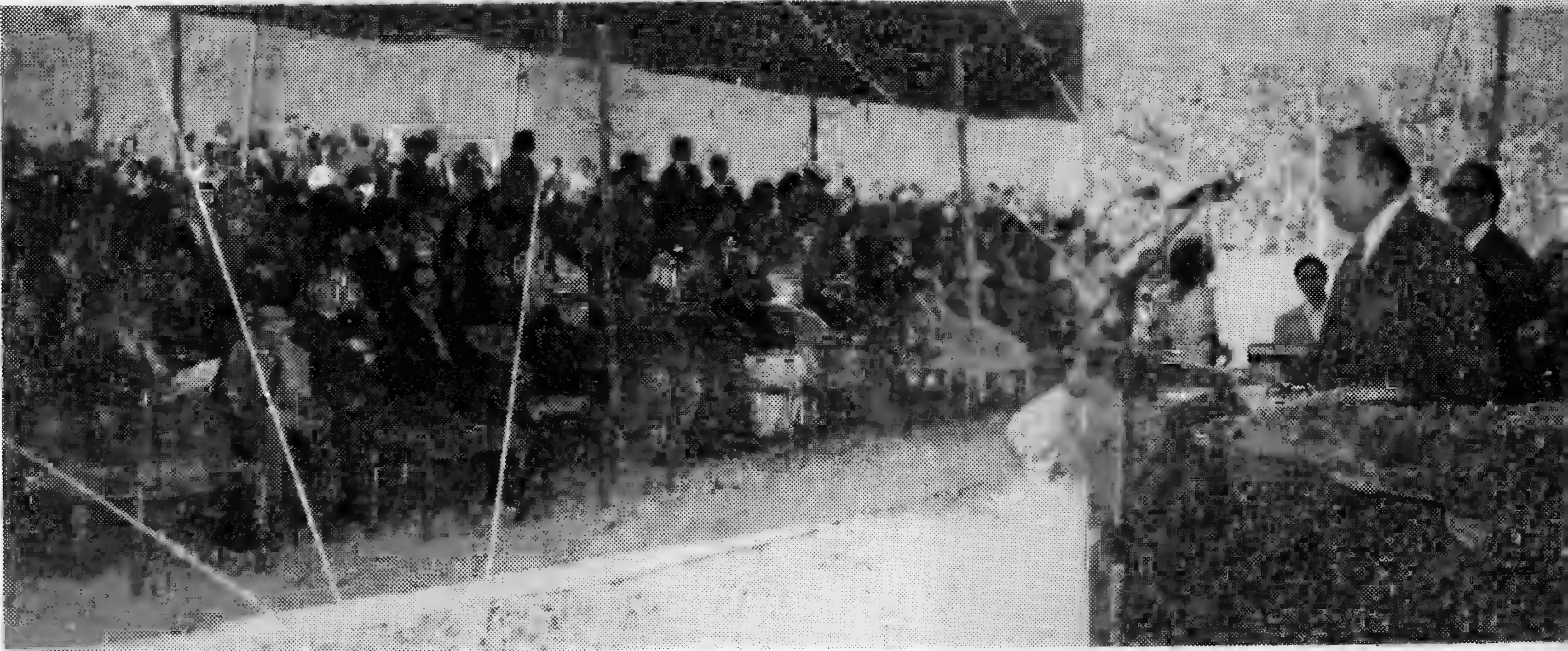
...ستو هیوادونو او افغانی بوټانو هیات ... باندې دگلوگیډۍ دایښودلو نه وروسته د سید جمال الدین افغانی
اح ته د ...کړی ۱۸ر۱۲ر۱۳۵۵

پوهاند دکتور شیرزادیعقوبی رئیس پوهنځی طب پوهنتون ننگرهار هنگام بیانیه درمحفل بزرگداشت علامه سید جمال الدین افغانی .   ۲۰ر۱۲ر۵۵

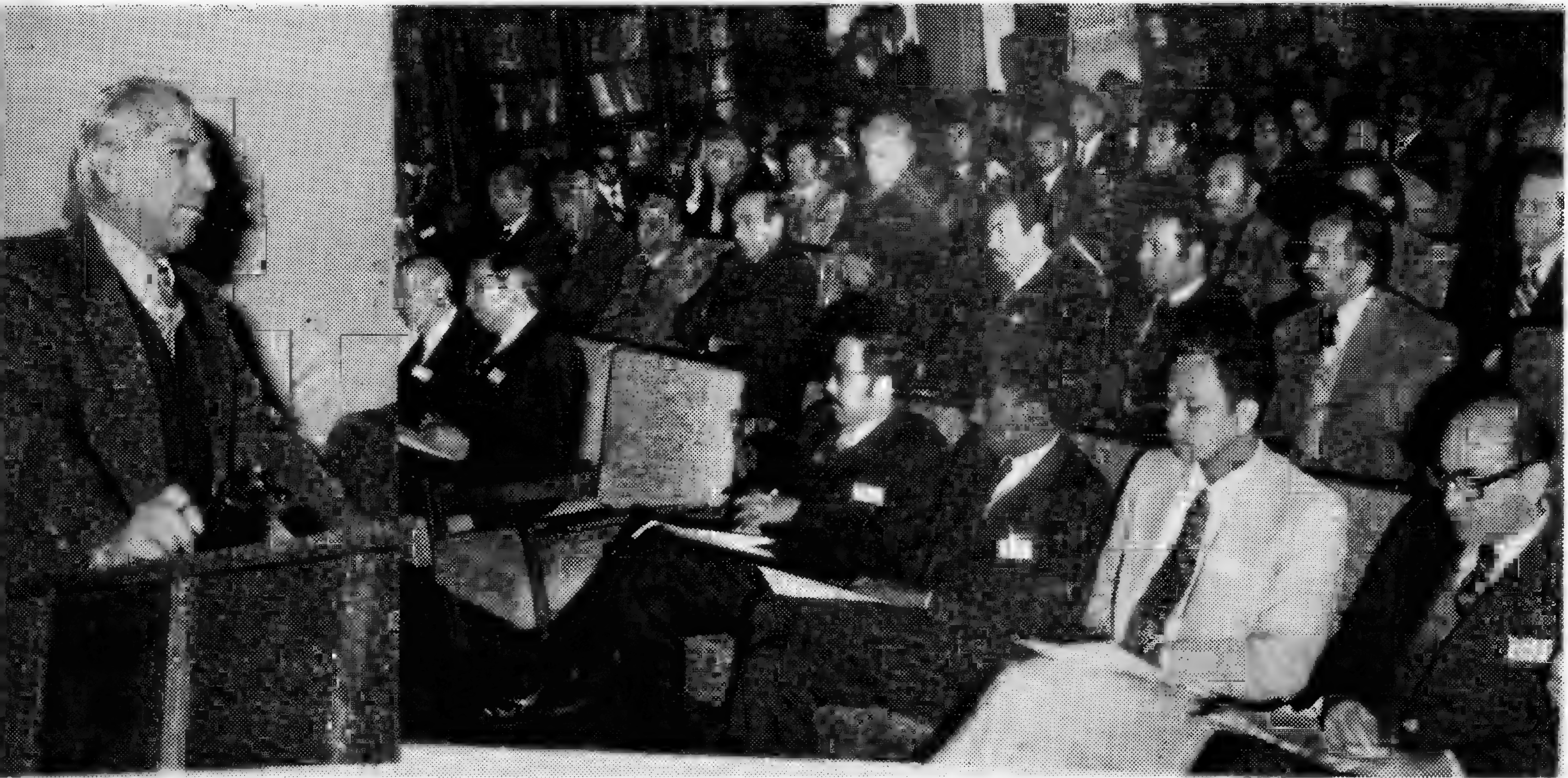
اعضای سیمینار علمی بین المللی علامه سید جمال‌الدین افغانی درهوتل انتر کانتیننتال ،
۲۴ر۱۲ر۵۵

دبهرنیو چارو دوزارت معین ښاغلی وحید عبدالله دپوهنتون په کتابتون کی دعلامه سید جمال‌الدین افغانی دتالار پرانستلو په وخت کښی .
۲۵ر۱۲ر۵۵

د کرنې وزیر ښاغلی عزیز الله واصفي هغه وخت چه په خیرخانه مینه کې د دهقان ورځې د لمانځنې په مراسمو کې وینا کوي .

۲۱ر۱ر۵٦

دعامې روغتيا وزير پوهاند ډاکتر عبدالله عمر کله‌چه په افغانستان کښې دکوی‌دله منځه‌وړلودخيړنې دبين‌المللی کميسيون دکارپه غونډه کښې وينا کوی .

۱ر۹ر ۵ه

پوهاند دوکتور عبدالله عمر وزیر صحت عامه درمحفلی‌که بمناسبت‌اعلام امحای کامل چیچک درکشور در مرکز صحت عامه ترتیب شده بـــود بیانیه میدهـــــد .

۵۵ر۹ر۸

داوبو اوبرښنا دواحد دپلان رئیس انجنیر احمد فرید اسحق اودآسیایی بانک واکمن استازی ښاغلی و یـن دپور دلاسلیک کولو په حال کښې ۱۳۵۵-۵-۱۳

پوهاند دکتور عظیم معیـن وزارت صحت عامه ونمایندهٔ موسسه حمایت اطفال انگلستان هنـگام امضای موافقتنامه ۱۳۵۵-۵-۲٤

دجرقدوق دپروژې دتړون دلاسليک کولو دمراسمو يوځنډه ۰ ۵ـ۸ـ۱۳۵۵

دکرنې دوزارت معين اودشوروي اتحاد دلوی سفارت اقتصادي مستشار کله چه په کندهار کښې دحيواني ناروغيو دتشخيص دلابراتوار دسمبالولو دتړون اسناد يوبل ته وركوي ۰ ۱۹ـ ۸ر ۱۳۵۵

امضای قرارداد دو میلیون دالر کریدت چکوسلواکیا برای پروژه معدن ذغال سنگ سبزک هرات.
۱۳۵۵ر۸ر۲۳

داوبو او بربښنا دوزارت دپلان رئیس اوهند دواپکوس کمپنی رئیس دقرارداد دلاسلیک کولو په وخت کی .
۱۳۵۵-۸-۲٦

رئیس میخانیکی وزارت فوایدعا مه‌وه‌ستشار تجارتی چکوسلواکیا هنگام امضای قرار داد ماشین آلات سرک معدن ذغال دره‌صوف.
۱۳۵۵-۹-۲

دبلـخ دولایت دجن اوپرس رئیس اودوستوک انتورک نمایـنده شوروی‌اتحاد ته دنهه زره تنه پنبی‌دصادرولو دپروتوکول دلاسلیك په‌وخت کښی.
۱۳۵۵-۹-۱۷

گوشه ای ازمارش عظیم مردم که بمناسبت انتخاب بناغلی محمد داؤد بحیث اولین رئیس جمهور دولت جمهوری افغانستان برگزار نمودند . ۲۶ر۱۱ر۵۵

منظرۀ ازانتخاب وکلای لویه جرگه .

عده ازشهریان کابل پس ازمارش که بعمل آوردند دریکی ازجاده‌های شهردرحال شعار دیده میشوند.
۲۵ر۱۰ر ۵۵

گوشه دیگری ازمارش شهریان کابل دریکی ازجاده های شهر . ۲۵ر۱۰ر۵۵

اهالی کابل درحالیکه فوتوی های زعیم ملی وشعارهائیرا بدست دارندبامارش ازیك جاده شهر میگذرند .
۱۳۵۵ر۱۱ر۲۳

گوشه ازاجتماع اهالی ده‌سبز ولایت کابل به مناسبت انتخاب نماینده شان درلویه جرگه .
۲۰ جدی ۵۵

گوشه دیگری از مارش شهریان کابل دریکی ازجاده های شهر . ۲۵ جدی۵۵

گوشه ازاجتماع اهالی ده سبزولایت کابل به‌مناسبت انتخاب نماینده شان درلویه‌جرگه . ۲۵ر۱۰ر۵۵

د راډیو افغانستان د رئیس او وکیل او د جاپان د کاستو گوشو کمپنۍ عمومي منیجر کله چه د تلویزیون د پروژې د برابرولو او خدمتو نو د لګښت تړون لاسلیک کوی.
۱۳۵۵-۹-۲۴

رئیس خانه سازی و معاون مستشاریت اقتصادی سفارت کبرای شوروی هنگام امضای قرار داد مربوط به ترتیب اسناد تخنیکی تعدیل و اصلاح فابریکه خانه سازی در کابل.
۱۳۵۵-۱۰-۱۲

دکانو اوصنایعو دوزارت د کانو د جیالوجی دسروی رئیس اودشوروی اتحاد دلوی سفارت داقتصادی مستشاریت مر ستیال دتړونونود تکمیلی لاسلیک پهوخت کښی. ۲ر۱۱ر ۱۳۵۵

آمرفابریکه نساجی بگرامی و سر متخصص چینایی آن موسسه هنگام امضاء اسناد تخنیکی پروژه‌توسعوی فابریکه وملحقات آن . ۱۳۵۵-۱۱-۷

دتیلو موسسی دپلان در یاست کفیـــل اودشوروی لـــوی سفارت داقتصادی مستشاریت مرستیال کلــه چه‌دگازی جنریتور ونودپرزودبرابرولو ترون لاسلیك کوی. ۹-۱۲-۱۳۵۵

بناغلی علی احمد خرم وزیرپلان وبناغلی الکساندر فرا رئیس هیا ت عالی اقتصادی یوگوسلا ویا هنگا م امضای پروتوکول تا سیس کمپـــنی مشترك همکاری های اقتصادی تخنیکی وعملی بین دوکشور.

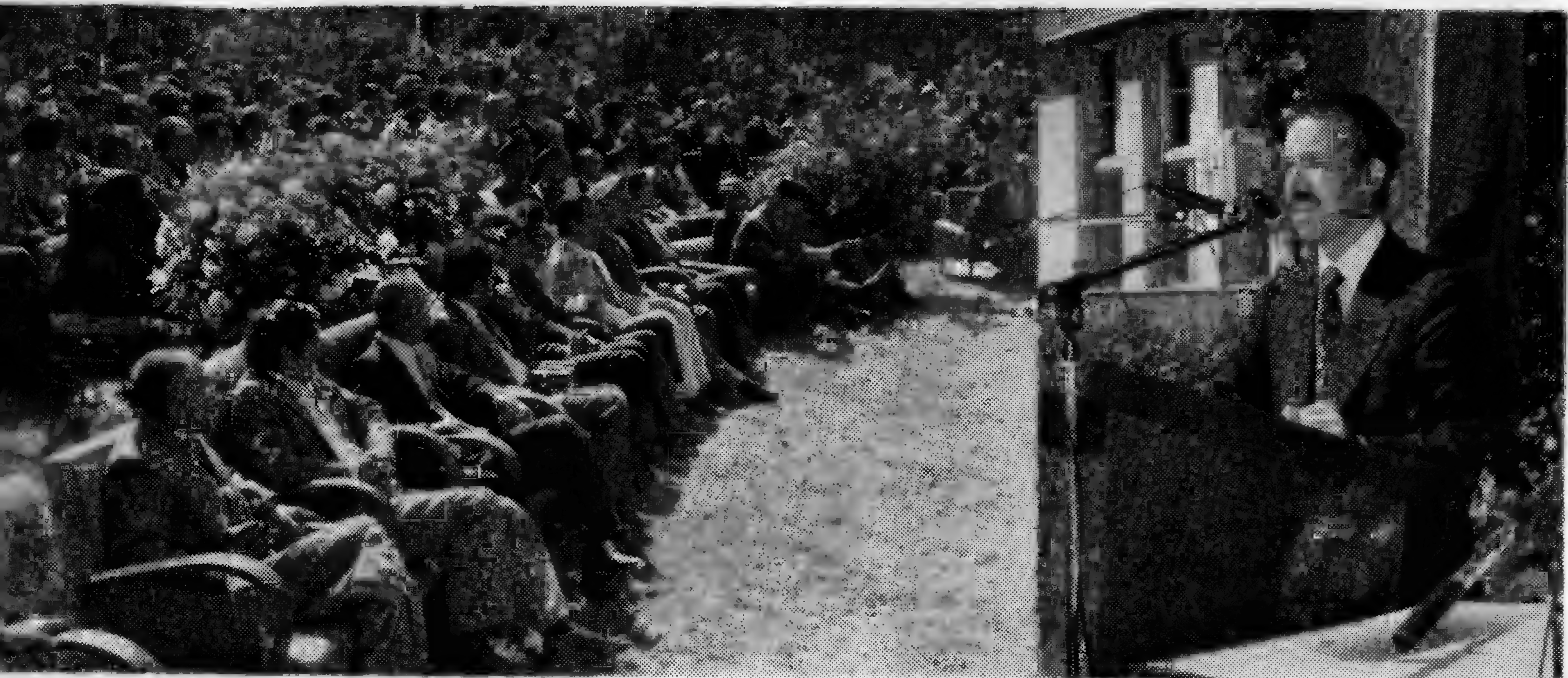
۱۳۵۶-۱-۶

دکانو او صنایعو وزیر انجنیر عبدالتواب آصفی په ګرشک کی دبوستی دحلاجی او اندی کولو د فابریکی دتاسیساتو دبنست دبری دکیښودلو په حال کی.

۱۳۵۶-۱-۳۱

دتجارت دوزارت دصادراتو دپراختیا رئیس د هالند دقنسل سره دګله ترانسپورتی سهامی شرکت دترون دلاسلیک په وخت.

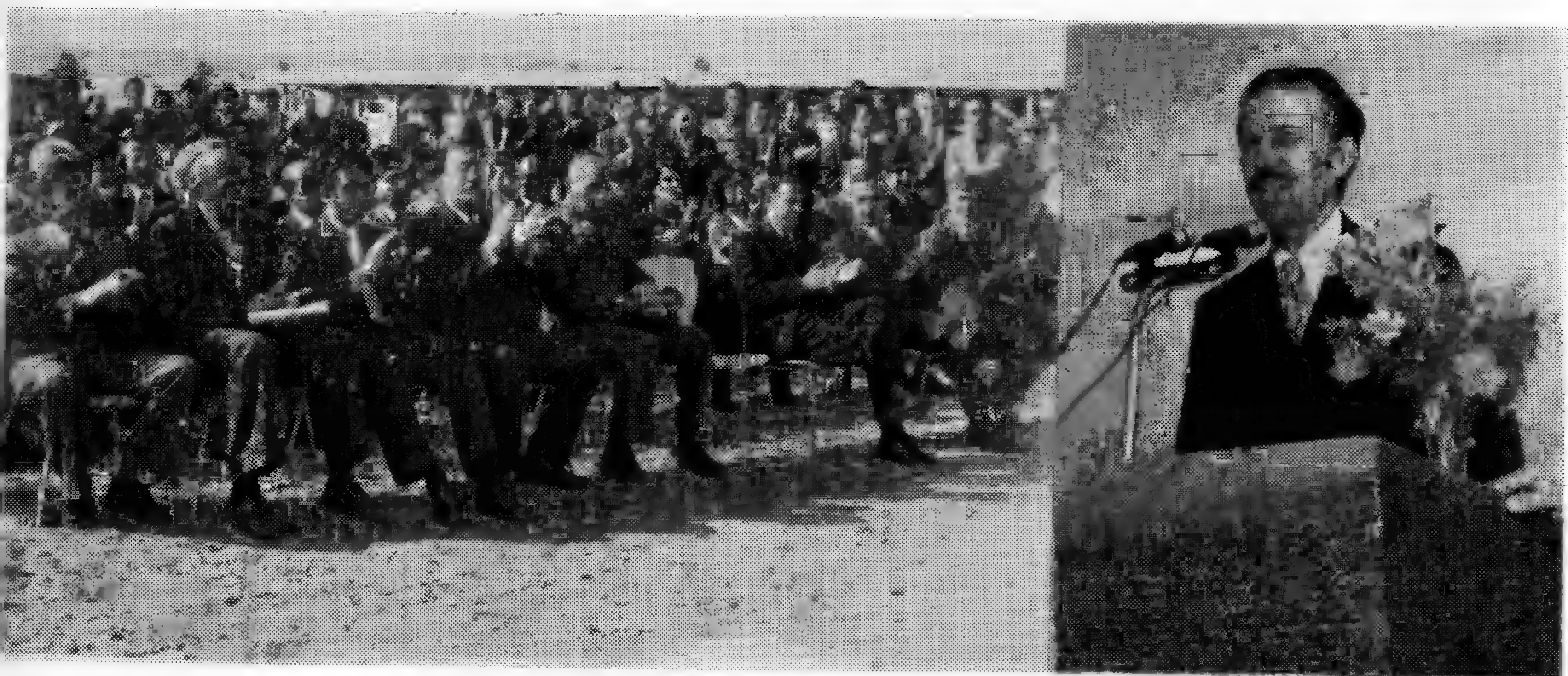
۱۳۵۶-۱-۲۲

پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور هنگام ایراد بیانیه در مراسم میله عنعنوی گل نارنج درشهر جلال آباد ۱۹ر۱ر۱۳۵۶

انجنیر عبدالتواب آصفی وزیر معادن وصنایع هنگام مذاکره باهیأت اقتصادی جمهوریت فدرال یوگوسلاویا
۴ر۱ر۱۳۵۶

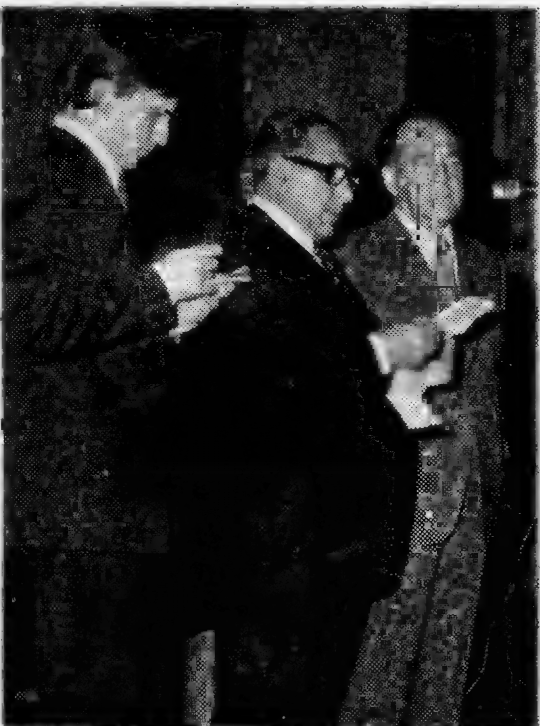
بشاغلی وحید عبدالله معاون وزارت امور خارجه هنگامیکه باښاغلی مورارجی دیسای صدراعظم هند صحبت میکند.

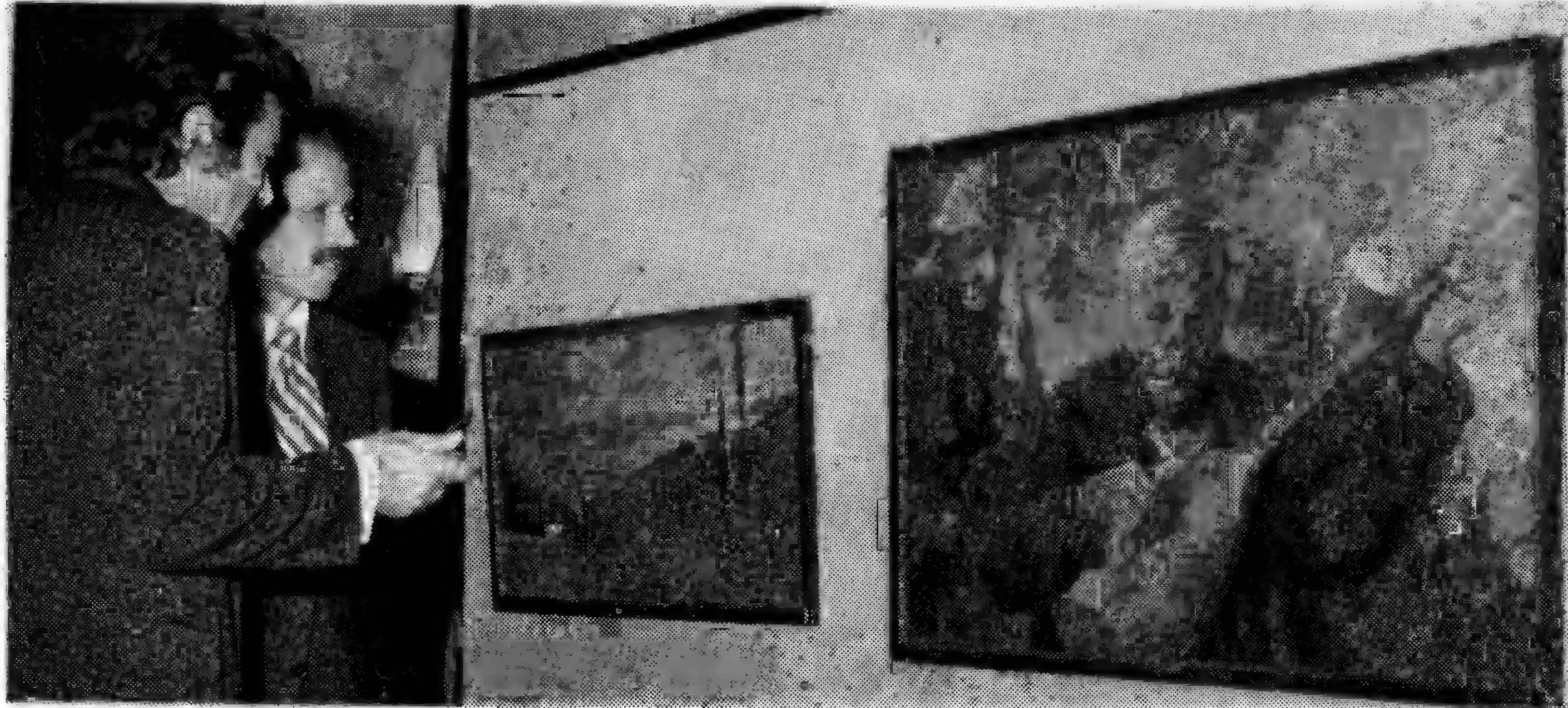
پوهاند دکتورنوین وزیر اطلاعات وکلتور هنگام ایراد بیانیه در مراسم تهداب گذاری عمارت تلویزیون ۹ر۱ر۱۳۵۶

گوشه ای از مراسم تجلیل روز صحت جهانی درآکادمی طبی قوای مسلح ۱۸ر۱ر۱۳۵۶

پسرحدو نودچارو وزیر اوداَفغان‌اوشوروي ددوستی دټولنی رئیس پوهاند عبدالقیوم دشوروی اتحادپه‌لوی‌سفارت‌کی دولادیمیر ایلیچ‌لینن دزیږ یدنی
دیو سلو اوومی کالیزی دنمانځنی په‌غونډه کی دوینا کولو په‌حال کـی
۱۳۵۶-۱-۳۱

پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور هنگام مشاهده آثار رسام هنرمند ترکی در کابل ننداری ۰

۱۳۵۶-۲-۶

دباندنیو چارو دوزارت مر ستیال کله چه دجاپان لوی سفیر ته دهغه هیواد دامپراتور اعلیحضرت هیروهیتو دزیږیدنې دنمانځنې مبارکي وایي.
۱۰-۲-۱۳۵٦

رئیس انکشاف مالداری هرات و نماینده چیز هو م استرالیایی هنگام امضای قرار داد منجمنت مر حلهٔ دوم انکشاف مالداری ولایات غور ، بادغیس وفراه .
٦-۲-۱۳۵٦

دکتور غلام سخی نورزاد ښاروال کابل هنگام ایراد بیانیه درمحفلیکه بمناسبت روز کاروکارگر ترتیب یافته بود .

۱۱-۲-۱۳۵۶

د کانو او صنایعو وزیر انجنیر عبدالتواب آصفی کله‌چه دیوهبی دهرا په خیزی پرمختیا په‌سیمینارکـــی دپای ته رسیدو په غونډه‌کی برخه لری . ۱۳۵۶-۲-۲۱

بناغلی خرم وزیر پلان ودکتور هافەن سفر کبیر جمهوریت اتحادی المان اسناد موافقتنامه قرضه ۳۰ ۲ ملیون مارک رابعدازامضاء مبادله مینمایند. ۱۳۵۶-۲-۲۹

گوشه ای از سیمینا ر علمی بین المللی بزرگداشت سیدجمال الدین افغانی در هوتل انترکانتی نینتال . ۲۴ـ۱۲ـ۱۳۵۵

دکانو اوصنایعو وزیر انجنیر عبدالتواب آصفی دهغه وزارت دکنفرانس په تالار کښی دهیوادد پومبی دانکشاف دسیمینار دپرانستلو په حال کښي ۰ ۱۳۵٦-۲-۱۷

ښاغلی محمد آصف رئیس ارزاق واحتیاجات عامه ومستشار اقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی هنگام امضای موافقت نامه . ۱۸ر۲ر٥٦

دښوونې اوروزنې دوزارت‌دتدریسانو دریاست مرستیال ، د خیرخانې مینې‌دښوونځی دپرانستلو په ترڅ کې‌دوینا په حال‌کې.   ۷ر۲ر۵۶

دکتور وهابزاده رئیس امور صحی وزارت صحت عامه هنگام ایراد بیانیه در محفل تجلیل روز جهانی سره میاشت.

۱۸ـ۲ـ۱۳۵۶

منظره ای ازتجلیل روز جهانی سره‌میاشت ازطرف میرمنو ټولنه.

۱۸-۲-۱۳۵۶

افغانی هیات دښاغلی وحیدعبدالله دبهرنیو چارودوزارت دمرستیال ترمشرتابه لاندی په طرابلس کښی داسلامی هیوادو دبهرنیوچارو دوزیرانو په اتمه غونډه کښی ۰ ۲ر۳ر٥٦

ښاغلی خالق یار معین وزارت مالیه حین صحبت درسیمینار اداره مالي ۰ ۱ر۳ر٥٦

انجنیر عبدالتواب آصفی وزیرمعادن وصنایع موقع افتتاح پروژه توسعوی فابریکه نساجی گلبهار .
۸ر۳ر۵٦

پوهاند وفی الله سمعی وزیر عدلیه هنگام توزیع تصدیقنامه به یکتن ازقضات آنوزارت که‌پروگرام‌لیگل تریننگ راتعقیب نموده‌است.
۸ر۳ر۵٦

انجنیر عبدالتواب آصفی وزیر معـادن و صنایع هنگام صحبت باشاملین کمیته عالی ژورم وستندرد ۱۵ر۳ر۵٦

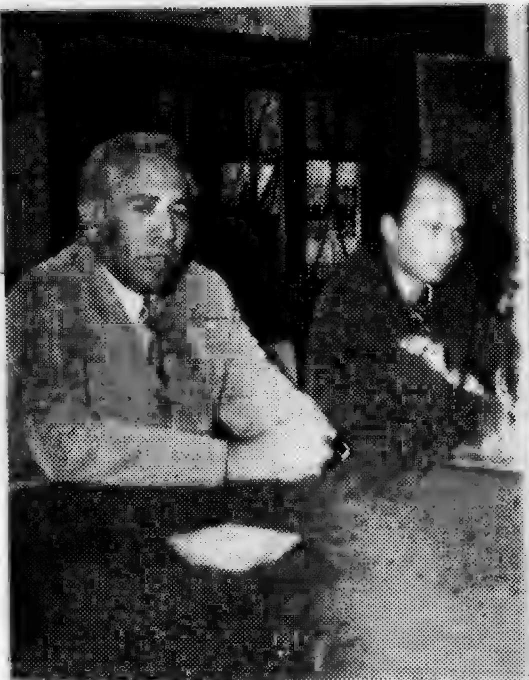
گوشه ای ازاسامبله عمومی مؤسسه صحی جهانی درصف اول ازطرف راست نفر دوم پوهاند عبدالله عمروزیر صحت عامه دیده میشود . ۱۰ر۳ر۵٦

محترمه میرمن زینب داؤد خانم ښاغلی رئیس جمهور هنگام صحبت بامادران ممتاز سال.

۵۶ر۳ر۲۴

ښاغلی عزیزالله واصفی وزیر زراعت و دیگر مدعوین هنگام مشاهده نمایشگاه عکاسی بلغاریا درسالون ښاروالی کابل .

۵۶ر۳ر۱۵

دعامی روغتیا وزیرپوهاند داکتر عبدالله عمر دعامی روغتیا په مؤسسه کی دتغذی سیمینار دپرانستلو په وخت کی ۔ ۲۱ر۳ر۵٦

ښاغلی غلام نقشبند دشتی معین وزارت داخله هنگام ایراد بیانیه در محفل افتتاح سیمینار ښاروالهای مراکز وولسوالیهای ولایات . ۲۹ر۳ر۵٦

دښوونې اوروزنې وزیـر پوهاند ذکتــور محمدابراهیم مجید سراج کله چه دښوونکې دورځې په مناسبت خپله پرائیستوونکې وینا دکابل ننداری په تالارکې آوروی .

۵٦ر۲ر۳۱

بناغلی عبدالمجیدرئیس پلان وزارت زراعت وبناغلی تیتوف مستشاراقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی هنگام امضاء قرارداد خریداری وسامان آلات دستگاه جدیدپروسس زیتون .
۲۱ر۳ر۵۶

بناغلی حفیظ الله رئیس پلان وزارت معادن وصنایع وبناغلی بورس تیتوف مستشار اقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی هنگام امضاء قرارداد ومطالعه تخنیکی و اقتصادی فابریکه ذوب مس .
۲۴ر۳ر۵۶

د پلاندنیو چارو دوزارت مرستیال ښاغلي وحید عبدالله کله چې په کابل کې دچکوسلواکیا دسوسیالیستي جمهوریت لوی سفیر ته دهغه هیواد دملي ورځې دنمانځلو په مناسبت مبارکي وایي.

۱۹-۲-۱۳۵٦

کله چې دکرنۍ وزیر ښاغلي عزیزالله واصفي او دکانو او صنایعو وزیر انجنیر عبدالتواب آصفي دپومبې دهرا پرخیزې راټولیا دسیمینار په غونډه کې ګډون کړی ؤ.
۱۹-۲-۱۳۵٦

دکانو اوصنایعو دوزارت دجیالوجی‌اوسروی رئیس ډاکتر نوراحمد عظیمی او په کابل کی‌دشوروی اتحاد دلوی
سفارت اقتصادی مستشار ښاغلی‌تیتوف دکانی موادو دشیړ لابراتوار دوداني دپروژی جوړولو دتړون
دلاس لیک کولو پەحال کی.
۱۳۵۶-۲-۲۱

دمالداری دپراختیا سهامی شرکت‌رئیس انجنیر عبدالحبیب سراج اودرومانیا داتو داچیاذ کمپنی استازی
ددوه خلویښت موټرونو دپیرو دلودتړون دلاسلیک کولو په وخت‌کی .
۱۳۵۶-۲-۲۱

فعالیت‌ها و اجراات دولت جمهوری افغانستان

۲۶ سرطان ۵۵-۵۶ - ۱۳۵۵

وزارت امورخارجه

کرو نولوژی روا بطخارجی افغانستان

۲۶ سرطان ۵۵

متن بیانیه ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم بمناسبت سومین جشن جمهوری :

درمورد سیاست خارجی افغانستان اظهار داشتند :

بنای سیاست خارجی جمهوریت افغانستان براساس عدم انسلاك وقضاوت آزاددرمسایل بین المللی همزیستی مسالمت آمیز ودوستی واحترام متقابله عدم مداخله درامور داخلی وهمکاری مثمر وبیشایبه باهمه کشور های صلح دوست جهان استوار است .

تعقیب چنین سیاست که موافق باعنعنات ومنافع ملی‌ماست باواقعیت های عصرهمآهنگ وعنصر امتیاز دهنده آن صراحت و صمیمیت آشکار آنستکه استقلال واراده ملی مردم افغانستان راتمثیل مینماید .

این سیاست‌درطول سالیکه‌گذشت صادقانه وجدی تعقیب گردید .

درساحه روابط دوجانبه موقع تماس های شخصی بازعمای یکعده کشور های دوست میسرگردیدکه پیش ازپیش درتوسعه وتقویه این مناسبات موثرافتاد که یقینابه نفع مردمان کشور های ماومنفعت صلح ورفاه منطقه وجهان خواهد بود .

ښاغلی نیکولای پودگورنی صدر هیأت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی درماه قوس سال گذشته به‌افغانستان مسافرت رسمی ودوستانه ای بعمل آوردند وطی این مسافرت پروتوکول تمدید معاهده مودت وعدم تجاوزمتقابله بین دوکشور امضاء شد .

امیدوارم این مسافرت ومذاکراتیکه طی آن تبادل نظرمفید ومثمری صورت گرفت وتمدید معاهده متذکره درتحکیم مزید روابط دوستی وحسن همجواری وهمکاری های بی‌شایبه بین دوکشور وتقویت صلح وامنیت درمنطقه و در جهان بسیار مفید وموثر باشد .

چنانکه هموطنان مامطلع اند یك ونیم ماه قبل ښاغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم پاکستان بنا بدعوت اینجانب به افغانستان مسافرت نمود. درین جای شك‌نیست‌که بین افغانستان وپاکستان ازسالیان درازیك‌اختلاف سیاسی موجود بودوموجود است وطبعاً این اختلاف به یکبارگی درچندمذاکره محدود رفع شده نمی تواند . اماطی مسافرت ښاغلی صدراعظم پاکستان فضائیکه بدید آمده ودر نتیجه مذاکرات دوستانه ای‌که بین دو جانب دریك فضای صمیمیت وتفاهم صورت گرفته مارااميدوار میسازدکه اختلاف سیاسی ما در مذاکرات آینده یك راه حل شرافتمندانه را بیابد وکشورهای ماامانند دوستان باهم‌زندگی کنند .

میرمن اندراگاندی صدراعظم هند در اواسط

این ماه ازافغانستان بازدیدرسمی ودوستانه‌ای بعمل آوردند .

مذاکرات وتبادل افکار سودمند ودوستانه مابه تعقیب مذاکراتیکه هنگام مسافرتم دردهلی جدید صورت گرفته بود یقیناً در تحکیم و توسعه مزید روابط دوستی وهمکاری بین دوکشور دوست وحفظ ثبات وصلح درمنطقه وجهان مفیدواقع خواهد شد .

همچنین درطول سالیکه گذشت وزراء وعده‌ای ازنمایندگان خاص وماموریـن عالی رتبه کشور های دوست بافغانستان مسافرت های دوستانه ورسمی بعمل آورده وبارجال افغانی مذاکرات وتبادل افکار مفیدی انجام دادکه درامر تقویه وتشئید مناسبات مابه آنکشورها ممد وموثر واقع گردید . به همین صورت عده از رجـال مهم وماموریـن عالیرتبه افغانی به اثر دعوت رسمی بعضی ازممالك دوست به آنکشور ها مسافرت نمودند ومذاکرات سودمندودوستانه انجام دادند که برای تشئید روابط طـرفین مؤثر واقع گردید .

هیئت های افغانستان درجلسات موسسات اختصاصی ملل متحد وسازمانهای مربوط به آن وجلسات بین‌المللی دیگری که افغانستان بـه آنهاعلاقه داردنیزسهم فعال گرفته اند کـه جریان هریك درموقعش نشرشده‌است .

دراین اواخرنماینده خاص اینجانب بناغلی محمدنعیم باثردعوت رسمی حکومات امریکـا وفرانسه مسافرتی به‌کشورهای مذکور انجام دادوطی آن مذاکرات مفید وسودمندی بارجال مهم وسایرشخصیت های برجسته ممالـك متذکره بعمل آوردندکه امیدوارم درتقویه وتشئید بیشتر روابط طرفین مفید وموثر واقع گردد.

افغانستان ازجمله کشور های غیر منسلك ومنسوب به جهـان سوم می باشد جهانیکه سالیان درازتحت تاثیر استعمار وامپریالیزم جهانی صدمات وخسارات بزرگی را متحمـل شده بود امروز ازخواب غفلت بیدار شده‌است احتیاج مبرم وحتمی این جهان به غـــر ض تحول وانکشاف آنهارابه جنبش‌وحرکت ودیدی واداشته که دراین عصر نمیتوان آنرابی تاثیر ونادیده تلقی کردوشکی نیست‌که این مرحله مهم تاریخ‌است .

آرمانهای جهان سوم بمنظور ترقی اجتماعی وایجادیك جامعه متوازن ومرفه ومتکی‌برعدالت اجتماعی ازطریق ایثار وزحمات فراوان بـــه نتیجه مطلوب خواهد رسید .

بایدشرایط عینی وذهنی‌هریك ازین کشور هادقیقاً تحلیل شود تادر روشنـی آن حرکت بسوی ارتقاء موثروسریع گردد .

۳۰ سرطان ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـــت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی بلژیك عنوانی اعلیحضرت بودوان اول پادشاه آنکشور به بروسل مخابره شده است .

* ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم اگریمان دکتور خوزه لوبیزسانچیز که بحیث سفیرکبیرغیرمقیم کیوبا درافغانستان

ازطرف حکومت آن کشور مطالبه شده بود صادر گردیده است .

* ښاغلی تران وان تن مدیر عمومی ارتباط امورخارجی جامعه اقتصادی اروپا در راس یك هیأت بنابدعوت وزارت تجارت وارد کابل شده ودرمیدان هوایی ازطرف نمایندگان آن وزارت استقبال گردید .

هیأت مذکورطی اقامت خویش درافغانستان پیرامون ترجیحات گمرکی بازار مشترك برای دوروزسیمیناری درکابل دایر نمود .

مقصدازسیمینار مذکور استفاده ازترجیحات گمرکی بازار مشترك اروپا برای اموال صادراتی کشور های روبه انکشاف ومحاط بخشکه میباشد.

هیأت جامعه اقتصادی اروپا بعداز ختم سیمینار بامقامات مربوط وزارت تجارت راجع به امکانات همکاری اقتصادی وتجارتی مذاکراتی انجام خواهد داد .

۱ـ اسد ۵۵

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره انقلاب جمهوریت عربی مصرعنوانی ښاغلی انورالسادات رئیس جمهور آنکشور به قاهره مخابره گردیده است.

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرام تمنیات وتبریکات صمیمانه خویش حکومت ومردم افغانستان را به ښاغلی انورالسادات حکومت ومردم کشور دوست وبرادر ماجمهوریت عربی مصر ابراز نموده سعادت وترقیات مزید ملت برادرمصرراتحت رهبری خردمندانه رئیس جمهور سادات واستحکام مزید روابط دوستانه وبرادرانه بین دوکشوررا آرزو نموده اند .

* پوهاند دکتورنوین وزیراطلاعات وکلتور بنابدعوت حکومت جمهوریت اتحادی آلمان عازم آنکشور شد .

پوهاند دکتورنوین طی سفر دو هفته ای بامقامات مربوط جمهوریت اتحادی آلمان ملاقات وروی مسایل موردعلاقه مذاکره خواهدکرد .

پوهاند دکتورنوین طی این سفرازموسسات کلتوری وفرهنگی آنکشورنیزدیدن مینماید .

برای وداع باوزیر اطلاعات وکلتور اراکین آن وزارت وسفیرکبیر جمهوریت اتحادی آلمان مقیم کابل بمیدان هوایی بین المللی کابل حاضر بودند .

۵ـ اسد ۵۵

دکتور کریستوف کورنارو سفیرکبیرغیرمقیم اتریش درافغانستان اعتمادنامه اش را به ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم مطابق مراسم معمول درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

دراین موقع ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه وښاغلی محمد اکبر رئیس دفتر جمهوری نیز حاضر بودند .

۹ــ اسد ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـــت وصدراعظم تیلگرام تسلیت وهمدردی عنوانی بناغلی هواکوفنگ صدراعظم جمهوریت مردم چین نسبت وقوع زلزله های اخیر درآنکشور وتلفات جانی وخسارات مالی ناشی ازآن به پیکنگ مخابره شده است.

* دکتوراحمدمحمد علی رئیس بانك انکشاف اسلامی درراس یك هیأت واردکابل شدو در میدان هوایی بین‌المللی کابل ازطرف نمایندگان وزارت های امور خارجه ومالیه وشارژدافیـر سفارت کبرای عربستان سعودی مقیم کـابـل استقبال گردید .

رئیس بانك انکشاف اسلامی طی اقامـت درافغانستان پیرامون موضوعات طرف علاقه بامقامات افغانی مذاکره خواهد کرد.

۱۰ــ اسد ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولـــت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت روز ملی سویس عنوانی بناغلی رودلف گنایگی رئیس کنفدراسیون آنکشور به برن مخابـره گردیده است .

* بمنظور انکشاف بیشتر روابط حسنه بین جمهوریت افغانستان وجمهوریت اسلامی موریتانیا حکومات دوکشور تصمیم گرفته اند که ازتاریخ ۹ــاسد مطابق ۳۱ جـولای ۷۶ روابط سیاسی بسویه سفارت کبرای غیرمقیم بین دوکشور تاسیس نمایند .

* بناغلی سلطان محمود غازی رئیس‌عمومی هوانوردی ملکی وتوریزم و رئیس انجمـــن دوستی افغانستان وجمهوریت مردم چین طی تیلگرامی‌که عنوانی رئیس انجمن دوستـــی افغانستان وچین به‌پیکنگ مخابره نموده‌است مراتب همدردی وتسلیت اعضـای انجمن را نسبت وقوع زلزله اخیردرآن کشور وتلفات جانی وخسارات مالی ناشی ازآن ابرازداشته است .

۱۱ــ اسد ۵۵

جمعیت افغانی سره میاشت مراتب‌همدردی خویش رابه مناسبت وقوع زلز له اخیـــر جمهوریت مردم چین وتلفات جانی وخسارات مالی ناشی ازآن طی تیلگرامی عنوانی صلیب احمر آنکشور به پیکنگ مخابره کرده است

* دکتور احمد محمد علی رئیس بانـــك انکشاف اسلامی که درراس یك هیأت آ ن بانك برای مذاکره پیرامون موضوعات طرف علاقه بامقامات افغانی بکابل آمده بود ازکابل عزیمت کرد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل نمایندگان وزارت های امورخارجـه ومـالیه وبعضـی از اعضای سفارت کبرای عربستان سعودی مقیم کابل باهیأت بانك انکشاف اسلامـــی وداع کردند .

۱۲ـ اسد ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام همدردی وتسلیت به مناسبت هلاك شدن بناغلی راکوتومالاصدراعظم جمهوریت دیموکراتیک ملغاسی ویك عده دیگر ازاراکین حکومتی آنکشور در حادثه سقوط هلیکوپتر عنوانی بناغلی دی. دی. ای رادسراکاررئیس دولت آنکشوربه تاناتاریف مخابره گردیده است .

۱۳ـ اسد ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام همدردی وتسلیت به مناسبت سیلاب های اخیردر پنجاب وبعضی حصص دیگر پاکستان وتلفات جانی وخسارات مالی ناشی ازآن عنوانی بناغلی فضل الهی چودری رئیس جمهوروبناغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم آنکشوربه اسلام آباد مخابره شده است .

همچنان جمعیت افغانی سره میاشت طی تیلگرامی مراتب همدردی وتسلیت خویش را باین مناسبت عنوانی هلال احمر پا کستان ابراز نموده است .

* جمعیت افغانی سره میاشت مراتب همدردی وتسلیت خویش رابمناسبت وقوع زلزله های اخیردرجنوب ایران وتلفات جانی وخسارات مالی ناشی ازآن طی تیلگرامی عنوانی جمعیت شیروخورشید سرخ ایران به تهران مخابره کرده است .

۱٤ـ اسد ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام همدردی وتسلیت بمناسبت سرازیرشدن سیلاب دربعضی مناطق هند و تلفات جانی وخسارات مالی ناشی ازآن عنوانی بناغلی فخرالدین علی احمد رئیس جمهور میرمن اندراگاندی صدراعظم آنکشور به دهلی جدید مخابره گردیده است .

* جمعیت افغانی سره میاشت طی تیلگرامی عنوانی صلیب احمر ایالات متحده امریکا مراتب همدردی وتسلیت خودرا نسبت به طغیان دریای کلورادوی شمالی وسرازیرشدن سیلاب وتلفات جانی وخسارات مالی ناشی ازآن به واشنگتن مخابره کرده است .

اداره اطلاعات وارتباط عامه جمعیت افغانی سره میاشت گفت: همچنان مراتب همدردی جمعیت افغانی بمناسبت بارانهای متواتر در دهلی وسرازیرشدن سیلاب ناشی ازآن که خسارات جانی ومالی رابارآورده است عنوانی صلیب احمرهندبه دهلی جدید مخابره شده است .

۱۷ـ اسد ۵۵

رهبرانقلاب بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم دکتور هنری کیسنجر وزیر امور خارجه ایالات متحده امریکا رابرای ملاقات درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

رهبرانقلاب بادکتور کیسنجر روی مسایل جهانی موردعلاقه دوکشور به شمول انکشاف

اوضاع درمنطقه روابط وهمکاری‌های افغانستان وامریکا مذاکره نمودند .

متعاقب این ملاقات دکتور هنری کیسنجر طعام چاشت‌رابابناغلی‌رئیس دولت وصدراعظم درقصر گلخانه ارگ جمهوری صرف کرد .

هنگام ملاقات وصرف طعام بناغلی وحید عبدالله معین وزارت امورخارجه و بناغلی عبدالصمد غوث مدیرعمومی سیاسی آن وزارت بعضی ازهمراهان دکتور کیسنجر و بناغلی تیودوراپلیوت جونیر سفیرکبیرایالات متحده امریکامقیم کابل نیزحاضر بودند .

دکتور هنری کیسنجر بابناغلی محمد نعیم دروزارت امور خارجه ملاقات تعارفی نمود .

سپس وزیر خارجه ایالات متحده امریکا بایك هیأت افغانی‌راجع به‌همکاری های‌موجوده درساحات مختلف بین افغانستان و ایالات متحده امریکا وطرق توسعه مزید آن مذاکره کرد .

درمذاکرات ازجانب افغانستان پوهاند عبدالقیوم وزیرمعارف ، بناغلی علی احمدخرم وزیرپلان ، انجنیر عبدالتواب آصفی وزیر معادن وصنایع، پوهاند دکتور عبدالله عمر وزیر صحیه ، بناغلی وحیدعبدالله معین‌وزارت امورخارجه وبعضی دیگر ازمامورین آن وزارت وازجانب ایالات متحده امریکا بناغلی تیودور ایلیوت سفیرکبیر آنکشور مقیم کابل وبعضی ازهمراهان دکتور کیسنجر اشتراك داشتند .

موافقت نامه خریداری یك مقدار روغن‌نباتی ازایالات متحده امریکا تحت شرایط مساعده درحالیکه دکتور هنری کیسنجر وبناغلی وحیدعبدالله حضور داشتند بین دو کشور عقد گردید .

موافقت نامه راازجانب افغانی بناغلی علی احمدخرم وزیرپلان وازجانب امریکا بناغلی ایلیوت سفیرکبیر آنکشور درکابل امضاء کردند .

دکتور هنری کیسنجر وزیر خارجه ایالات متحده امریکا بعدازانجام مسافرت رسمی به افغانستان ازکابل عازم پاکستان گردید .

دکتورکیسنجر میرمن کیسنجر وبعضی از مامورین وزارت خارجه ایالات متحده امریکا بنابدعوت حکومت افغانستان ظهر همانروزوارد کابل گردیده ودرمیدان هوایی بین المللی کابل ازطرف بناغلی علی‌احمدخرم وزیرپلان بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه استقبال شدند .

همچنان بناغلی عبدالصمدغوث مدیرعمومی سیاسی، بناغلی میرشمس الدین رئیس تشریفات وبعضی‌ازمامورین وزارت امورخارجه سفیرکبیر وبعضی ازاعضای سفارت کبرای امریکا، آمرومنسوبین‌اداره انکشاف بین‌المللی امریکا در افغانستان برای استقبال ازدکتور کیسنجر وهمراهانش حاضر بودند .

هنگام عزیمت وزیر امورخارجه ایالات‌متحده امریکا ازکابل نیزذوات متذکره با دکتور کیسنجر وهمراهانش وداع کردند .

قبل ازعزیمت البوم مناظر مسافرت رسمی دکتور کیسنجر که از طرف ریاست آژانس

باختر تهیه شده بود توسط معین وزارت امور خارجه به مشارالیه اهدا گردید .

میرمن کیسنجر ظهر همانروز نان چاشت رادرباغ تپه پغمان صرف نمود.

هنگام صرف طعام خانم هـای بعضی از اعضای کابینه، رئیس میرمنوتولنه وبعضی از میرمن های منورکابل خانم سفیرکبیر ایالات متحده امریکا وبعضی ازاعضای آن سفارت در کابل بامیرمن کیسنجر شرکت داشتند .

میرمن کیسنجر بعدازظهر ازبعضی قسمت های شهرکابل نیزدیدن نمود .

دکتورهنری کیسنجر، خانم و همراهانش پیش ازآنکه ازکابل عزیمت نمایند بهسفارت کبرای امریکارفته وبااعضای سفارت وامریکایی های مقیم کابل ملاقات نمودند .

* پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور ازجمهوریت اتحادی آلمان به کابل مراجعت کرد .

* پوهاند دکتورنوین طی اقامت خویش در آنکشور باښاغلی ایگن باروزیر همکاری‌های اقتصادی ښاغلی کارل مارش وزیر دولـت دروزارت امورخارجه ودیگر شخصیت هـای اطلاعاتی وکلتوری جمهوریت اتحادی آلمـان راجع به توسعه وهمکاری های اطلاعـاتـی و کلتوری بین دوکشور مذاکرات سودمندی‌انجام داده است .

وزیر اطلاعات وکلتورکه بنابدعوت حکومت جمهوریـت اتحـادی آ لما ن به آنکشـور مسافرت نموده‌بود ازیکتعداد موسسات‌کلتوری وفرهنگی جمهوریت اتحادی آلمان نیز دیدن کرده است .

عـده ازاراکین وزارت اطـلاعات وکـلتور وسفیر کبیر جمهوریت اتحادی آلمان‌مقیم‌کابل هنگام مواصلت در میدان هوائی بین المللی کابل از پوهاند دکتور نوین استقبال نمودند.

وزیر اطلاعات ازمهمان نوازی گرمیکه هنگام اقامت در جمهوریت اتحادی المان ازوی‌بعمل آمده ابراز تشکر کرد .

۱۸ـ اسد ۵۵

بیانیه‌مشترك افغانستان وایالات متحده‌امریکا:

نظربدعوت حکومت افغانستان دکتور هنری کیسنجر وزیر امورخارجه ایالات متحده‌امریکا بتاریخ ۱۷ اسد ۱۳۵۵ـ۸گست ۱۹۷٦ بـه افغانستان مسافرت رسمی بعمل آورد ښاغلی محمد داود رئیس دولت وصدراعظم دکتورـ کیسنجر راپذیرفته باوی مذاکره نمودند .

طی این مذاکرات که در یك فضای گرم ودوستانه‌که ممیزه روابط افغانستان وامریکا میباشد صورت گرفت طرفین راجع به‌مسایل عمده بین المللی مورد علاقه دوکشور خاصتا انکشافات اوضاع شرق میانه وجنوب اسیا همچنان راجع به روابط وهمکاری های‌دوجانبه درساحات مختلف تبادل افکار مفیدودوستانه بعمل آوردند .

طرفین اهمیت توسعه وتحکیم دوستـی و همکاری بین کشورهارادر حفظ واستحکام‌صلح منطقوی وجهانی یك باردیگرتائید کرده اظهار

عقیده نمودندکه بایداختلافات کشور ها بـا وسایل مسالمت آمیز واز طریق مذاکـرات جامع وواقعبینانه حل گردد .

وزیر امور خارجه ایالات متحده حمایـت کامل امریکا راازابتکار واقدامات اخیریکـه مناسبات بین کشور های منطقه را بهبـود بخشیده اظهار نمود .

حکومت افغانستان تصریح کردکه سیاست عنعنوی‌افغانستان متکی بربیطرفی مثبت، عدم انسلاك دوستی وهمکاری باتمام کشور های صلح دوست، استقلال ملی افغانستان تضمین میکند. ایالات متحده امریکا تفاهم خودراباین موقف افغانستان اظهار کرد .

جانبین ازمشابهت نظریات وقصد رهبران ومردمان افغانستان وامریکا درمورد استقلال وتمامیت ملی یادآوری کردند .

بعدازظهر ۱۷ـاسد ۱۳۵۵ وزیر خارجـه ایالات متحده امریکا باښاغلی محمد نعیـم ملاقات تعارفی نمود .

بعدازین ملاقات ښاغلی کیسنجر وزیرامور خارجه ایالات متحده امریکا با هیأت افغانی راجع به‌همکاری وروابط دوجانبه افغانستان وامریکا مذاکرات بعمل آورد، ازجانب‌افغانی درین مذاکرات ذوات آتی شرکت داشتند :

ښاغلی علی احمدخرم وزیرپلان ، پوهاند عبدالقیوم وزیرمعارف، انجنیر عبدالتواب‌آصفی وزیرمعادن وصنایع، پوهاند دکتور عبدالله‌عمر وزیرصحیه ، ښاغلی وحیدعبدالله معین‌وزارت امورخارجه وښاغلی عبدالصمد غوث مدیـر عمومی سیاسی وزارت خارجه وازجانب امریکا علاوه بردکتور کیسنجرښاغلی تئودورایلیوت سفیرکبیر امریکادرکابل ، ښاغلی الفرداترین معاون وزارت خارجه برای شرق نزدیـك و جنوب آسیا، ښاغلی وینسنت براون آمراداره انکشاف بین‌المللی امریکا در افغانستان و ښاغلی پیتررادمن عضو شورای امنیت ملـی امریکا اشتراك داشتند .

دراول این مذاکرات ښاغلی‌کیسنجردلچسپی امریکاراجهت سهمگیری نزدیك در انکشافات اقتصادی واجتماعی افغانستان یکبار دیگـر تاکید نمود وازپروگرام های موجوده در وادی هلمند، انکشاف دهات، امور مربوط به‌معارف وصحت دردهات تذکر بعمل آورد. جانـب افغانی از سهمگیری آنکشور در ساحـات اقتصادی ، تخنیکی وتعلیمی که از طریـق همکاری های دوجانبه بعمل آمده ومی آیـد اظهار مسرت نمود .

طرفین آرزومندی خودرا جهت توسعه مزید همکاری موجوده مخصوصا درساحات تخنیکی واقتصادی اظهار داشتند .

دکتور کیسنجر درمراسم امضای‌موافقتنامه بین افغانستان وایالات متحده امریکا جهـت فروش روغن نباتی به افغانستان با شرایط سهل حضوربهمرسانید این موافقتنامه ازطرف افغانستان توسط ښاغلی علی احمدخرم وزیر پلان وازطرف امریکاتوسط ښاغلی تئودور ــ ایلیوت جونیرسفیرکبیر ایالات متحده امریکا به امضاء رسید .

۱۸ـ اسد ۵۵

ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه ورئیس هیأت افغانی درکنفرانس وزرای خارجه کشور های غیرمنسلك که ازتاریخ ۱۸ تا ۲۳ اسد درکولمبومرکز سریلانکادایر گردید عازم آنکشور شد .

سایراعضای هیأت افغانی درکنفرانس وزرای خارجه کشورهای غیرمنسلك قبلا عازم کولمبو شده اند .

ښاغلی وحید عبدالله درراه عزیمت به سریلانکا به دهلی جدید مواصلت نموده ودر میدان هوایی آن شهرازطرف شارژدافیر اعضای سفارت کبرای دولت جمهوری افغانستان دردهلی جدید معین وزارت امورخارجه . معاون تشریفات وآمرشعبه افغانستان در وزارت خارجه هند استقبال گردید

ښاغلی وحیدعبدالله وهمراهانش دردعوتی اشتراك نمودند که ازطرف ښاغلی چاوان وزیر امورخارجه هند بافتخار شان ترتیب شده بود.

درین ضیافت عده ازمامورین عالیرتبه وزارت خارجه هند، همراهان ښاغلی وحید عبدالله شارژدافیر وبعضی از اعضای سفارت کبرای افغانی دردهلی جدید اشتراك داشتند .

ښاغلی وحیدعبدالله وښاغلی چاوان روی موضوعات مورد علاقه دوکشور مذاکراتی نیز انجام دادند .

ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت خارجه درراه عزیمت به سریلانکا عازم بمبئی شد .

ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه ورئیس هیأت افغانی درکنفرانس وزرای خارجه کشور های غیر منسلك وارد کولمبو گردیده ودرمیدان هوایی بین المللی آنشهر ازطرف وزیرمعارف سریلانکا وعده ازاراکین وزارت خارجه آنکشور پذیرایی گردید .

ښاغلی وحید عبدالله وهمراهانش در جلسات کنفرانس وزرای خارجه کشور های غیرمنسلك که تابیست وسوم ماه اسد در کولمبو دوام میکند اشتراك مینمایند .

۲۲ـ اسد ۵۵

ښاغلی کی کی هووادارئیس عامل موسسه انکشاف زراعتی جاپان ورئیس هیأت مدیره آنموسسه که چندی قبل درراس یك هیأت متخصصین جاپانی به کابل آمده بود عازم کشورش گردید .

ښاغلی فضل الرحیم معین وزارت زراعت وښاغلی جی جی یاماداسفیرکبیر جاپان مقیم کابل برای وداع باهیأت جاپانی در میدان هوایی کابل حاضر بودند .

ښاغلی هووادا وهمراهانش طی اقامت درافغانستان از یکعده پروژه های زراعتی دیدن نموده وبامقامات مربوط افغانی پیرامون موضوعات طرف علاقه مذاکراتی انجام داده است .

۲۳ـ اسد ۵۵

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم درکنفرانس پنجم سران دول وحکومات کشور های غیرمنسلك که ازتاریخ ۲۵ تا۲۸ اسد امسال درکولمبو مرکز سریلانکا دایر خواهد

شد اشتراك منمایند .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم بنا بدعوت بناغلی فضل الهی چودری رئیس جمهور وبناغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان به تاریخ ۲۹ اسد سال ۵۵ برای سه روزبه پاکستان مسافرت رسمی بعمل خواهند آورد .

۲۴ـ اسد ۵۵

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم برای اشتراك درکنفرانس سران دول وحکومات کشور های غیرمنسلك که قراراست در کولمبو مرکز سریلانکا دایر گردد عازم آنکشور گردیدند .

زعیم ملی مادرحالیکه موتر حامل شان را یکدسته موتر سایکل سواران بدرقه مینمود وارد میدان هوایی گردیده ومتعاقبا باښاغلی محمدنعیم ، دکتور محمدحسن شرق معاون اول صدارت عظمی، بناغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت ووزیرمالیه ، اعضای کابینه و کمیته مرکزی، جنرال های اردوی جمهوری و رؤسای کوردیپلوماتیك مقیم کابل که برای وداع درمیدان هوایی بین‌المللی کابل حضور بهمرسانیده بودند خداحافظی کردند .

* بناغلی محمدداؤد رئیس‌دولت وصدراعظم بناغلی سنگهه سفیر کبیر جمهوریت هندرا برای ملاقات تودیعی درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند.

دوره ماموریت بناغلی سنگهه درافغانستان اخیرا پایان یافته است .

* نماینده افغانستان درکمیسیون سیاسی کنفرانس وزرای خارجه کشور های غیرمنسلك درسریلانکا به حیث راپورتر کمیسیون مذکور انتخاب گردیده است .

همچنان نماینده افغانـــی در کمیسیـون اقتصادی کنفرانس متذکره بحیث عضو کمیته تسوید آن کمیسیون تعیین شده است .

۲۵ـ اسد ۵۵

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم برای اشتراك درکنفرانس سران دول وحکومات کشور های غیرمنسلك وارد کولمبو گردیده وورود استقبال گرم قرارگرفتند .

حینیکه طیاره حامل بناغلی رئیس دولت وصدراعظم به‌میدان هوایی کولمبوفرود آمد. ازرهبر انقلاب درنـزدیـك طیاره بنـا غلـی ویلیم‌گوپالاوا رئیس جمهور سریلانکا، وزرای معارف، آبیاری ، مواصلات ، مخابرات رئیس تشریفات ودیگر اعضای حکومتی آن کشـور استقبال نمودند .

مؤسس جمهوریت مابعد از مصافحه هیات معیتی شانرابه رئیس جمهور سریلانکا معرفی کردند .

متعاقبا بناغلی محمد داؤد رئیس دولـت وصدراعظم باتفاق بناغلی‌گوپالاوارئیس جمهور سریلانکا مراتب سلام گارد تشریفاتی راقبول وآنرا معاینه کردند . درین وقت موزیك سرود ملی افغانستان وسریلانکا رانواخت .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم

بعدازصرف قهوه بارئیس جمهور سریلانکا عازم اقامتگاه شان شدند .

بناغلی محمدداؤد هنگام مواصلت به‌کولمبو به خبرنگاران گفتند: موجودیت همکاری در کنفرانس سران برای موفقیت آن لازمی میباشد .

بناغلی صدراعظم و همراهانشان در راه عزیمت جانب کولمبو به دهلی جدیدمواصلت کرده بعدازتوقف یك ساعته در میدان‌هوایی آن شهربمنظور شرکت در کنفرانس سران دول وحکومات کشورهای غیرمنسلك درکولمبو مرکزجمهوریت سریلانکاعازم آنکشورگردیدند.

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی‌مصاحبه در میدان هوایی دهلی جدید به خبرنگاران گفتند :

یگانه موفقیت کنفرانس سران کشور های غیرمنسلك در کولمبو موجودیت یك روحیه اتحاد وهمبستگی بین این کشورها خواهدبود واین کنفرانس وقتی موفق خواهد بودکه این روحیه موجود باشد .

مؤسس جمهوریت درپاسخ سوالی راجع به‌توسعه عضویت درنهضت عدم انسلاك‌گفتند: جمهوریت افغانستان طور واضح و روشن پیوسته اساسات عدم انسلاك رامحترم شمرده همواره ازآن پیروی خواهد کرد ماعلیه هرگونه تضعیف اصول عدم انسلاك میباشیم، اگرمابه نحوی ازانحااین اصول را تضعیف بخشیم وازنظر نادیده بگیریم فلسفه اساسی عدم انسلاك نیزبذات خود تضعیف شده و مادارای عقیده عدم انسلاك آنطوریکه هست نخواهیم بود .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم افزودند : نهضت عدم انسلاك وقتی بهترین مفهوم را داردکه ازاساسات‌آن پیروی‌ومطابق به‌آنهاعمل شود وافغانستان همواره طورمحکم براساسات این نهضت استوار است .

بناغلی محمدداؤد درمورد روابط افغانستان وهندگفتند: افغانستان وهند همواره دوست صمیمی بودند ودوست باقی خواهند ماند .

مؤسس جمهوریت ضمن پرسش به سفر اخیرمیرمن اندرا گاندی صدراعظم هند به افغانستان گفتند سفر ایشان این امکان را تقویت نمودکه روابط افغانستان وهند بر اساسات محکم دوستی استوار است .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم درپاسخ سوالی راجع به سفرهندگفتند: ایشان خودرا درهندبیگانه احساس ننموده ودر موقع‌مناسب به هندسفر خواهند کرد .

* ازطرف بناغلی محمد داؤدرئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره استقلال اندونیزیا عنوانی جنرال سوهارتو رئیس جمهور آنکشو ر به جاگارتا مخابره گردیده است .

* یك هیأت افغانی بریاست بناغلی عبدالغنی کریمی مامور عالیرتبه وزارت امور خارجه عازم اتحاد شوروی شد .

هیأت افغانی طی اقامت درآن کشور بایك هیأت شوروی مشترکا سواحل دریا هسای

سرحدی بین افغانستان واتحاد شوروی را معاینه وموضوع تحکیم آنهارا مطالعه خواهند کرد .

۲۶ـ اسد ۵۵

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم بناغلی طه محی الدین معروف معاون رئیس جمهور عراق رادراقامتگاه شان در هوتـل انترکانتنی نتتال کولمبو پذیرفتند .

طی این ملاقات بناغلی محمدداؤد بامعاون رئیس جمهور عراق درمورد موضوعاتیکه در کنفرانس سران دول وحکومات کشور هـای غیرمنسلك مورد بحث قرار میگیرد وهمچنان موضوعات مورد علاقه دوکشور تبادل افکـار کردند .

* بناغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم درضیافتی اشتراك نمودندکه ازطرف حکومت سریلانکا بافتخار رؤسای دول وحکومات کشور های غیرمنسلك درپنجمین کنفرانس ســران کشورهای مذکور درکولمبو داده شده بود .

* بناغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم در ضیـا فتـی اشتـــراك نمودنـد کــه ا زطرف میرمن اندرا گاندی صدراعظم هند بافتخار روسای دول یاحکومات کشور های غیر منسلك در هوتل سریلانکا اوبـی روی کولمبو ترتیب داده بود .

* بناغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم با مارشال تیتو رئیس جمهور یوگوسلاویا در کولمبو ملاقات نمودند .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم ضمن این ملاقات بامارشال تیتوروی مسایل مربوط به پنجمین کنفرانس سران دول ویاحکومات کشور های غیرمنسلك بشمول موضوعات مورد علاقه دوکشور تبادل نظر کردند .

* دکتور هوشنگ نهاوندی رئیس پوهنتون تهران بنابدعوت پوهنتون کابل برای مشاهده موسسات عالی تعلیمی وفرهنگی کشور وارد کابل گردید .

پوهاند دکتور غلام صد یق محبـی رئیس پوهنتون کـابل، بعضی از اراکین پوهنتون وسفیر کبیر ایران مقیم کابل از دکتورنهاوندی وهمراهانش استقبال نمودند .

* دکتور محمدرحیم شیرزوی شارژدافیـر سفارت کبرای افغانستان در اسلام آباد چك حاوی مبلغ پنجاه هزار دالر رااز طرف حکومت افغانستان بمنظور کمك به آسیب رسیدگـان سیلاب های اخیر پاکستان طی ملاقات به بناغلی عزیزاحمد وزیردولت برای امور خارجه ودفاع پاکستان تسلیم نمود .

بناغلی عزیزاحمدمقابلتامراتب سپاسگزاری خود وحکومت پاکستان رااز همدردی حکومت افغانستان به شارژدافیر سفارت افغـانستان اظهار کرد .

۲۸ـ اسد ۵۵

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم بابناغلی ابوسادات محمد صایم رئیس جمهور بنگله دیش درهوتل انترکانتی ننتال کولمبـو ملاقات نموده ودرمورد مسایل مربـوط بـه کنفرانس سران کشور های غیر منسلـك و

سایر موضوعات موردعلاقه مذاکره کردند .

ښاغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی‌سیاسی وزارت امور خارجه نیز حاضر بود .

* ښاغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم درضیافتی اشتراك کردندکه ازطرف مارشال تیتو رئیس جمهور یوگوسلاویا به افتخار رؤسای دول ویا حکومات در کنفرانس پنجم کشور های غیرمنسلك درکولمبو ترتیب داده شده بود .

* ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم باښاغلی مختاراولدادا رئیس جمهورموریتانیا دراقامتگاه شان درهوتل انترکانتی ننتال ملاقات وباوی درباره جنبه های مختلف کنفرانس فعلی‌سران کشورهای غیرمنسلك درکولمبو وسایر مسایل مورد علاقه مذاکره کردند .

طی این ملاقات ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه ، ښاغلی وفی الله سمیعی معین دوم وزارت معارف وښاغلی عبدالصمد غوث مدیرعمومی سیاسی وزارت امور خارجه نیز حاضر بودند .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم همچنان وزیرامورخارجه کویت رادر هوتل اقامتگاه شان پذیرفته وباوی درمورد موضوعات جلسه سران کشور های غیرمنسلك وسایرموضوعات موردعلاقه دوکشور مذاکره کردند .

درین ملاقات ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه وښاغلی وفی الله سمیعی معین دوم وزارت معارف نیزحاضر بودند .

* * *

* ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم اگریمان ښاغلی عبدالقادرالشاوی بحیث سفیر کبیر جمهوریت عراق در افغانستان که ازجانب حکومت آنکشور مطالبه شده بود صادر شده است . همچنان ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم اگریمان ښاغلی ویلس موتکس گاردموزنگ‌که بحیث سفیرکبیر غیر مقیم کشور دنمارك بافغانستان ازطرف حکومت آنکشور مطالبه شده بود صادر شده است .

* نماینده افغانستان در کمیته سیاسی وزرای خارجه کشور های غیرمنسلك متن شناخت حق دسترسی کشور های محاط به خشکه رابه بحروازبحربه کمیته مذکور تقدیم کرد .

این متن ازطرف یکعده کشور های محاط به خشکه دیگر بشمول نیپال و زمبیا پشتیبانی شد .

انتظار میرود که متن پیشنهاد افغانستان بعداز بحث درکمیته مذکور به جلسه کامله وزرای خارجه کشور های غیر منسلك در کولمبو برای تصویب نهائی ارائه شود .

۳۰_اسد ۵۵

ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم ښاغلی پاك سونگ چل صدراعظم جمهوریت دیموکراتیك کوریا ورئیس هیأت آن کشوردر کنفرانس سران کشور های غیر منسلك در

کولمبوراپذیرفته وباوی مذاکراتی انجام‌دادند.
درین ملاقات زعمای دوکشور بر مسایل مربوط بــه نهضت عدم انسلاک وبعضــی موضوعات مورد علاقه دیگر نیز بحث‌کردند. هنگام این ملاقات بناغلی عبدالصمد غــوث مدیرعمومی سیاسی وزارت خارجه نیز حاضر بود.

* بناغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم بعداز ظهر۲۸ـاسد نماینده خاص اعلیحضرت ملک خالد پادشاه عربستان سعودی و رئیس هیأت آنکشور رادرکنفرانس سران ویاحکومات کشور های غیرمنسلک در اقامتگاه شان در کولمبو پذیرفته ودرمورد مسایل مربوط بــه کنفرانس وموضوعات مورد علاقه دوکشــور مذاکره کردند.

جلسه وزرای خارجه کشور های آسیایی درکنفرانس کولمبو موضوع انتخاب اعضــای سیاسی کمیته انسجام کشور های غیرمنسلک رامطالعه کرد.

چون برای حوزه جنوب آسیا، افغانستان وبنگله دیش نامزد عضویت بودند، بعدازبحث لازمه درموضوع جلسه وزرای خارجه کشور های آسیایی بنگله دیش رابحیث عضو مرحله دوم‌کمیته انسجام انتخاب نمود.

۳ سنبله ۵۵

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم هنگام مراجعت بوطن طی تیلگرام هائیکــه ازطیاره حامل شان عنوانی بناغلی فضل‌الهی چودری رئیس جمهوروبناغلی ذوالفقارعلی‌بوتو صدراعظم پاکستان به‌اسلام آبادمخابره گردید ازپذیرایی های‌گرم و مهمان نوازی هــا ی صمیمانه که هنگام بازدید شان ازپاکستان از ایشان وهمراهان شان بعمل آمده تشکرات وامتنان قلبی خویشرابه زعمای حکومت ومردم پاکستان اظهار فرموده اند.

۷ سنبله ۵۵

بناغلی محمد داؤدرئیس دولت وصدراعظم دعوت بناغلی محمدانور السادات رئیس‌جمهور جمهوریت عربی مصر رابرای مسافرت رسمی ودوستانه به آنکشور پذیرفتند.

بناغلی رئیس جمهور مصر طی ملاقاتیکه باپوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتور هنگام اقامتش درآن کشور باایشان بعمــل آورد دعوتنامه رابه وی سپرده بودتابه‌بناغلی رئیس دولت وصدراعظم تقدیم نماید.

پوهاند دکتورنوین حین مواصلت ازقاهره بکابل حضوربناغلی رئیس دولت وصدراعظم رفته دعوتنامهٔ بناغلی انورالسادات را بــه ایشان تقدیم کرد.

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم این دعوت رابامسرت پذیرفته ودرفرصت مناسبی بــه جمهوریت عربی مصر مسافرت خواهندنمود.

* سه ملیون وهشتصد هزارکلدارپاکستانی رااداره انکشاف بین المللی امریکا به‌مقصد انتقال کودبه افغانستان کمک بلاعوض نموده است.

موافقتنامه مربوط باین کمک را بناغلــی محمداسلم هلالی رئیس شرکت کود کیمیاوی

وزارت امور خارجه

[illegible] رئیس اداره انکشاف [illegible] امریکا در کابل امضاء نمودند. [illegible] تذکره در اتقال بیست وشش هزار [illegible] گردای [illegible] قاسفیت که از قرضه [illegible] حکومت ایالات متحده امریکا قبلاً خریداری شده از بندر کراچی تاچمن وپشاور صرف خواهد شد .

۹ سنبله ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بناسبت روز ملی مالیزیا عنوانی اعلیحضرت توانکویحیی پترا ابن المرحوم سلطان ابراهیم پادشاه آنکشور به کوالالمپور مخابره شده است .

همچنان بناغلی رئیس دولت وصدراعظم روزملی مالیزیا رابه بناغلی داتوك سین بی اون صدراعظم آنکشور تبریك گفته اند .

۹ سنبله ۵۵

روزملی پشتونستان درکابل ومراکزولایات کشور طی مراسم خاصی تجلیل گردید .

مراسم روز پشتونستان درکابل با قرائت آیاتی ازقرآن عظیم الشان د ر پشتونستان میدان آغاز شده متعاقبا دکتورغلام سخی نورزاد کابل بناروال بیانیه پیرامون این روزتاریخی برادران پشتونستانی ماایراد کرده گفت :

شهریان کابل توقع دارند کشور [illegible] افغانستان و پاکستان [illegible] که پایه های آن برنفوت [illegible] دین مبین اسلام استوار [illegible] [illegible] کشور به طریق عادلانه وشرافتمندانه حل گردد .

درمراسم تجلیل ازروز ملی پشتونستان بناغلی محمدنعیم، دکتورمحمد حسن شرق معاون اول صدارت ، بناغلی سید عبدالاله معاون دوم صدارت ووزیرمالیه، اعضای کابینه وکمیته مرکزی، مامورین عالیرتبه عسکری و ملکی، بناغلی اجمل ختك وعده دیگر ازمشران وپشتونستانی های مقیم کابل، متعلمین لیسه های خوشحان خان ورحمن بابا ومحصلین حربی پوهنتون وجمعیت کثیری از شهریان کابل اعم ازمردوزن حاضربودند .

پس ازآنکه بیرق ملی پشتونستان درمیان ابراز احساسات وکف زدنهای ممتد حضار توسط کابل بناروال دراهتزاز درآورده شد بناغلی اجمل ختك بیانیه مفصلی در مورد مبارزات مردم پشتون وبلوچ ایراد نمودکه ازطرف حاضرین باکف زدنهای ممتد بدرقه شد .

درمراسم پشتونستان میدان فوتو هـای مؤسس جمهوریت ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم وشعارهای مربوط باین روز تاریخی توسط یکعده ازپشتونستانی های مقیم کابل حمل میشد .

۱۰ سنبله ۵۵

ازطرف ښاغلی محمد داؤدرئیس دولـت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی لیبیاعنوانی ښاغلی معمرالقذافی رئیس‌شورای انقلابی آنکشوربه طرابلس مخابره گـردیده

۱۳ سنبله ۵۵

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولـت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره استقلال دولت قطرعنوانی والاحضرت خلیفه‌بن حمادالثانی امیرقطربه الدوحامخابره شده‌است

همچنان ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم به مناسبـت روز ملـی جمهوریت سوسیالستی ویتنام تیلگرام هـای تبریکیه عنوانی ښاغلی تون دکتانگ رئیس جمهور وښاغلـی فسام وان دکتانـگ رئیس آنکشور به هانوی مخابره گردیده است .

اسناد مربوط به موافقتنامه مصـارف احداث یك فابریکه نساجی به ظرفیت تولیدی درحدود بیست ملیون مترپارچه درسال توام بادستگاه های تاپه کاری ورنگ آمیزی ویك فابریکه تولیدکاغذ به ظرفیت روزانه هشـت تن کاغذدرچوکات کریدت جمهوریت مردم‌چین درکابل امضاء شد .

اسناد مربوط باین موافقتنامه را از طرف دولت جمهوری افغانستان ښاغلی علی احمد خرم وزیرپلان وازجانب جمهوریت مردم چین ښاغلی کان یه تلوسفیرکبیر آنکشور مقیـم کابل درعمارت وزارت پلان امضاء وتعاطـی نمودند .

۱٤ سنبله ۵۵

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولـت

وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت تقرر بناغلی ریموندبار بحیث صدراعظم فرانسه عنوانی موصوف به پاریس مخابره شده است .

* بناغلی عبدالله ملکیار سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان درواشنگتن برای اجرای پاره اموروارد کابل گردید .

* بناغلی زلمی محمودغازی سفیرکبیردولت جمهوری افغانستان درتهران برای اجرای پاره اموروارد کابل شد .

۱۶ سنبله ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی برازیل عنوانی بناغلی ارنستوگیزیل رئیس جمهور جمهوریت فدراتیف برازیل به ریودوژنیرو مخابره شده است .

* ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی جمهوریت دیموکراتیک مردم کوریا عنوانی بناغلی کیم ایل سونگ رئیس جمهورآنکشور به پیونگ یانگ مخابره گردیده است

همچنان ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام های تبریکیه بمناسبت روزملی جمهوریت بلغاریا عنوانی بناغلی تیودورژیکوف رئیس شورای دولتی وبناغلی ستانکو تودوروف رئیس شورای وزیران آن کشور به صوفیه مخابره گردیده است .

۲۰ سنبله ۵۵

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم بمناسبت درگذشت بناغلی ماوتسی تونگ زعیم حزبی جمهوریت مردم چین مراتب تاثر وتاسف عمیق شانرا طی تیلگرامی عنوانی هواکوفنگ صدراعظم حکومت ومردم جمهوریت چین ابراز داشته اند .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرام که به پیکنگ مخابره شده است علاوه کرده اندکه رهبرفقیدجمهوریت مردم چین بناغلی ماوتسی تونگ نه تنهایکی ازبرازنده ترین شخصیت های بین المللی ویکی از سیاستمداران بزرگ آسیابود بلکه نقش فعال ومثبت این زعیم ازتاسیس نظام جدیدونوسازی جمهوریت مردم چین همواره درتاریخ آنکشور حفظ بوده نزدمردم آن گرامی وقابل قدرخواهد بود .

بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ضمنا ازخاطرات ملاقات وشناسائی شان بنا بناغلی ماوتسی تونگ فقید دردوران مسافرت به آنکشور نیزدراین تیلگرام متذکرشده اند.

همچنان بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی تیلگرام دیگری مراتب تسلیت وتاثرات شانرا بمناسبت درگذشت بناغلی ماوتسی تونگ زعیم حزبی جمهوریت مردم چین به هیرمن چیانگ [illegible] ماوتسی تونگ ابراز داشته اند .

بمناسبت درگذشت بناغلی ماوتسی تونگ

رهبرفقید جمهوریت مردم چین بیرقهای دولتی افغانستان بروزهای ۲۰و۲۱سنبله نیمه افراشته بود .

ښاغلی الشیخ عبدالله حبابی سفیر کبیر عربستان سعودی درکابل اعتمادنامه اش رابه ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم مطابق مراسم معمول درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

درین موقع ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه وښاغلی محمداکبر رئیس دفتر جمهوری نیزحاضر بودند .

* ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم اگریمان ښاغلی محمد فواد که بحیث سفیرکبیر جمهوریت عربی مصردر افغانستان ازطرف حکومت آن کشور مطالبه شده بود صادر گردیده است .

* ښاغلی محمد نعیم به سفارت کبرای جمهوریت مردم چین رفته مراتب همدردی وتسلیت خویشرا نسبت به درگذشت ښاغلی ماوتسی تونگ رهبرفقید جمهوریت مردم چین درکتابی که باین مناسبت درآن سفارت بازشده است درج وامضاء نمودند .

همچنان دکتور محمدحسن شرق معاون اول صدارت عظمی، بعضی ازاعضای کابینه، اوی درستیزوعده ازماموورین عالیرتبه دولتی و کوردیپلوماتیك مقیم کابل مراتب تسلیت شانرا باین مناسبت درکتاب مذکوردرج وامضاء کردند .

* پروتوکول پروگرام همکاری فرهنگی ، تعلیمی وعلمی بین دولت جمهوری افغانستان وجمهوریت سوسیالستی چکوسلواکیا درکابل عقد گردید .

اسناد مربوط به این پروتوکول راازجانب افغانستان پوهاند دکتورنوین وزیر اطلاعات وکلتور وازطرف چکوسلواکیا ښاغلی رئیسك کارمیلتاسفیرکبیر آنکشور مقیم کابل دروزارت امورخارجه امضاء وتعاطی نمودند .

بموجب این پروتوکول افغانستان و چکوسلواکیا درساحات کلتوری وفرهنگی در سال ۱۳۵۵ و۱۳۵٦ همکاری خواهد داشت هنگام امضای پروتوکول بعضی از اراکین وزارت های اطلاعات وکلتوروخارجه نیزحاضر بودند .

* ښاغلی زلمی محمودغازی سفیرکبیردولت جمهوری افغانستان درتهران‌که برای اجرای پاره اموربکابل‌آمده بودعازم ماموریتش‌گردید.

* هیأت تجارتی هندکه بمنظور ارزیابی معاملات تجارتی باساس موافقت نامه تجارت وتادیات سال ٥٤ بین افغانستان وهند وارد کابل شده بود عازم‌کشورش شد .

درمذاکراتیکه بین هیأت های تجارتی افغانی وهندی درکابل صورت گرفت موافقه بعمل آمد تاروابط تجارتی بین دوکشورنسبت به سالهای گذشته توسعه وگسترش بیشتر یابد .

طی این مذاکرات طرفین موافقه کردند تا حجم تجارت بین افغانستان وهند با مقایسه سالهای ۱۳۵۳ ـ ۱۳۵٤ هژده فیصد افزایش یابد و تعداد موسسات تجارتی افغانی مساوی‌نه باتعداد موسسات تجارتی هند در امورتجارتی دوکشور فعالیت نمایند .

علاوتا در این مذاکرات موافقه گردید تسهیلات مزید درامور بانکی مملکتین فراهم گردد تااین تسهیلات توسعه تجارت را بین طرفین سرعت بخشد .

ریاست هیأت افغانی رادر این مذاکرات ښاغلی غلام حسین بیات رئیس تجارت خارجی وزارت تجارت وازطرف هندښاغلی ورماجاینت سکرتر دروزارت تجارت هند بعهده داشتند .

* قرار داد خریداری سی وسه هزارتن شکر برای ضرورت کشور با کمپنی ویست زوکر جمهوریت اتحادی آلمان امضاء گردید .

قرارداد راازجانب افغانستان رئیس انحصار دولتی وازجانب کمپنی مذکورنماینده آن‌کمپنی درکابل امضاء نمودند .

شکرخریداری شده دراواسط سال ۱۹۷۷ در بندر کراچی تسلیم داده و متدرجاً واردکشور می گردد .

۲۱ سنبله ••

ښاغلی محمد داؤدرئیس دولت وصدراعظم ښاغلی احمدمحمدابوزید سفیرکبیر جمهوریت عربی مصررابرای ملاقات تودیعی در قصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

دورهٔ ماموریت ابوزید درافغانستان به‌پایان رسیده است .

۲۲ سنبله ••

قراردادمربوط به تهیه نقشه های جیالوجی وموادمفیده افغانستان به‌مقیاس یك برپنجصد هزاربین وزارت معادن وصنایع وموسسه تخنواکسپورت اتحاد شوروی عقد شد .

قراردادرا ازطرف وزارت معادن وصنایع انجنیر زمان رئیس پلان آن وزارت وښاغلی ریس تیتوف اتشه اقتصادی سفارت کبرای شوروی درکابل امضاء نمودند .

یك منبع وزارت معادن وصنایع گفت به موجب این قرارداد نقشه های جیالوجی ومواد مفیده باتشریحات لازمه آن به السنه های مختلف دراتحادشوروی تهیه وچاپ خواهدشد

این نقشه هاکه درظرف دوسال تهیه وبه دسترس وزارت معادن و صنایع قرار داده خواهد شدبرای پیشبرد امور سروی سایر معادن کشور واستفاده درامور تدریسی نقش ارزنده خواهد داشت .

* هیأت افغانی بعدازاشتراك در جلسات کمیسیون های ملی یو نسکو کشور های آسیایی منعقده دهلی جدید بکابل مراجعت کرد .

درکنفرانس که بتاریخ ۱۶ سنبله دایرشده بود موضوعات مربوط به فعالیت های کمیسیون های ملی یونسکو وسایر موضوعات یونسکو مورد مطالعه قرارگرفته وهمچنان جهت آمادگی قبلی برای کنفرانس عمومی یونسکو که قراراست درماه عقرب سال ۵۵ درنایروبی دایر گردد مذاکره ومطالعاتی صورت گرفت .

ریاست هیأت افغانی رادر این کنفرانس پوهاند عبدالعظیم ضیایی عضو پوهنتون کابل بعهده داشت .

* ازطرف بناغلی محمدداؤدرئیس دولت و صدراعظم ، تیلگرام تبریکیه به مناسبت روزملی ایالات متحده مکسیکو عنوانی بناغلی لویی ایچی ویریارئیس جمهور آنکشوربه مکسیکو سیتی مخابره گردیده است .

۲۹ سنبله ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت انتخاب مجدد بناغلی محمدانور السادات بحیث رئیس جمهور جمهوریت عربی مصر عنوانی بناغلی موصوف به قاهره مخابره گردیده است

* قرارداد احداث فابریکه سمنت کندهار بین وزارت معادن وصنایع وشرکت امریکا فولرفیش باخ واومان انترنشنل درکابل عقد گردید .

این فابریکه درنواحی مرکز ولایت کندهار بظرفیت تولیدی روزانه یکهزارو ششصد تن سمنت باصرف پنجاه وپنج ملیون دالردرمدت سی ماه که کارسروی آن سه ماه رادر بر میگیرد اعمار میشود .

اعمار این فابریکه مطابق بهمشی دولت جمهوری وبرطبق پلان هفت ساله دولت، قدم عمده دیگریست که درراه انکشاف اقتصادی کشور برداشته میشود .

فابریکه چه درزمان اعمار وچه درزمان تولید فرصت کاررابرای یکعده زیادمردم کشورمیسر خواهد ساخت .

مصارف پروژه فابریکه سمنت کندهار ازقرضه حکومت ایران تمویل میگردد .

هنگام امضای قرارداد انجنیر عبدالتواب آصفی وزرمعادن وصنایع و بناغلی تیودورن ایلیون سفیرکبیر ایالات متحده امریکا مقیم

کابل تخنیز حاضر بودند .

قرارداد را انجنیر محمد هاشم توفیقی رئیس صنایع وانجنیر عبدالله علومی مدیر عمومی مقاولات وزارت معادن وصنایع واز جانب شرکت مذکور بناغلی گل کسانیباس رئیس کمپنی فیش بلیخ بناغلی روزیان آمر کمپنی تعمیراتی اومان وبناغلی کرسیکا رئیس کمپنی فروشات فولر کارپوریشن امضاء کردند .

* بناغلی سلطان محمود غازی رئیس عمومی هوانوردی ملکی وتوریزم بنا بدعوت کمیتهٔ توریزم جمهوریت مردم بلغاریا برای بازدید ازموسسات توریزم ومناطق تورستیک آنکشور عازم صوفیه گردید .

بعضی ازاراکین ریاست عمومی هوانوردی وتوریزم ملکی وسفیرکبیر بلغاریا مقیم کابل درمیدان هوایی بین‌المللی کابل با بناغلی سلطان محمود غازی وداع کردند .

۳۱ سنبله ۵۵

بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم بناغلی اول برنارداولسن سفیرکبیر غیر مقیم ناروی درافغانستان را برای ملاقات تودیعی درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

دوره ماموریت بناغلی اولسن بحیث سفیر کبیرغیرمقیم کشورش در افغانستان به پایان رسیده است .

* درسی‌ویکمین دوره اجلاسیه مجمع عمومی موسسه ملل متحد که درنیویارک افتتاح گردید . هیأت افغانی بریاست بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه اشتراک مینماید .

* قرارداد سروی جیولوجیکی بلاک فراه در غرب افغانستان بین دافغانستان دپترولیم ملی موسسه وکمپنی ترای سنترل انگلستان در وزارت معادن وصنایع عقد شد .

بموجب قرارداد کمپنی ترای سنترل ساحه سی وسه هزارکیلو مترراد ردوقسمت طی چارماه بمقصد تفحص نفت وگاز دربلاک فراه سروی ومطالعه نموده و راپور کار خویشرا بدسترس دافغانستان دپترولیم ملی موسسه قرار میدهد .

قراردادرا ازطرف دافغانستان دتیلو ملی موسسه دکتور محمد رجب حیدری نماینده‌آن موسسه وازجانب کمپنی ترای سنترل بناغلی دیویدملز آمرتفحص پترول شــرق آسیا در آستراليا امضاء نمودند .

هنگام امضای قرارداد بعضی از رؤسـای وزارت معادن وصنایـع ومستشار اقتصـادی سفارت کبرای انگلستان در کابل حاضـــر بودند .

اول میزان ..

ازطرف بناغلی محمدداؤدرئیس دولت‌وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی عربستان سعودی عنوانی اعلیحضرت خالدبن عبدالعزیز پادشاه آنکشوربه ریاض مخابره گـــردیده است .

* ازطرف بناغلی محمد داؤدرئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت احراز کرسی ریاست جمهوری لبنان توسط بناغلی الیاس سرکیس رئیس جمهور جدید آنکشور عنوانی بناغلی موصوف به بیروت مخابره‌شده است .

* ازطرف بناغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تعزیت بمناسبت درگذشت مارشال‌چوی‌ینگ‌کی‌معاون رئیس جمهوررئیس اسامبلی‌شورای‌عالی‌مردم‌جمهوریت دیموکراتیک کوریاعنوانی‌بناغلی‌کیم‌ال سونگ‌رئیس جمهور انکشور به پیونگ یانگ مخابره شده است.

* بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امـور خارجه بنابدعوت حکومت اتحاد شوروی برای یك مسافرت رسمی ودوستانه وارد مسکـو گردید .

بناغلی کوزیروف معین وزارت خارجـه اتحاد شوروی وبعضی دیگر از اراکین انوزارت بناغلی نور احمد اعتمادی سفیر کبیر واعضای سفارت کـبرای دولت جمهوری افـغـانستان در مسکو از بناغلی وحید عبدالله درمیدان هوائی مسکو استقبال کردند .

بناغلی وحیدعبدالله معین‌وزارت امور خارجه بابناغلی واسیلی واسیلو ویـچ کوزنتسیف معاون اول وزارت خارجه اتحاد شوروی کـــه فعلا درغیاب وزیر خارجه آنکشور کفـالـت مینماید روی موضوعات مورد علاقه ومسایل بین‌المللی درفضای دوستانه‌مذاکره‌بعمل آورد.

* بناغلی‌وحیدعبدالله‌معین وزارت‌امورخارجه بعد از انجام مسافرت رسمی و دوستانه به اتحاد شوروی برای اشتراك در جلسات جاری مجمع عمومی موسسه ملـل متحـد ازمسکـو عازم نیویارك گردید .

در میدان هوایی بین المللی مسکو معین وزارت امور خارجه اتحاد شوروی وبعضی دیگر از اراکین آن وزارت سفیرکبیر واعضای سفارت کبرای افغانی بابناغلی وحیدعبدالله وداع نمودند .

بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه هنگام اقامت درمسکوبابناغلی نظرماتاجو نوف معـاون صـدر هیـأ ت رئیسه شورای عالی

جمهوریت سوسیالیستی ازبکستان اتحاد شوروی در قصر کسر یملین ملاقات نموده وروی موضوع ذات البینی مورد علاقه مذاکره نموده است .

همچنان معین وزارت امورخارجه با ښاغلی واسیلی واسیلویچ کوزنیتسوف معاون اول وزارت امورخارجه اتحاد شوروی پیرامون یك سلسله موضوعات مورد علاقه ومسایل بین المللی مذاکره کرده است .

هنگام این ملاقات ها ښاغلی نوراحمداعتمادی سفیرکبیر افغانی درمسکو نیزاشتراك داشت .

۵ میزان ۵۵

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت عید سعید فطر عنوانی روسای دول وحکومات کشور های اسلامی مخابره گردیده است .

همچنان تیلگرام های تبریکیه باین مناسبت ازطرف سران دول وصدراعظمان کشور های اسلامی عنوانی ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم مواصلت کرده است .

* مشران پشتون وبلوچ طی پیام هایی عیدسعیدفطررابه ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم، حکومت و کافه ملت افغانستان تبریك گفته ترقی وتعالی کشور وآسایش مزیدمردم افغانستان راتحت رهنمایی های مؤسس جمهوریت ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم آرزو نموده اند .

۸ میزان ۵۵

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم به مناسبت بیست وهفتمین سالگرد تاسیس جمهوریت مردم چین تیلگرام تبریکیه عنوانی ښاغلی هواکوفنگ معاون اول رئیس کمیته مرکزی حزب کمونیست جمهوریت مردم چین وصدراعظم آن کشور به پیکنگ مخابره گردیده است .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرام ازطرف خود، حکومت ومردم افغانستان برای توسعه واستحکام مزید علایق دوستی میان مردمان دوکشور وترقی ورفاه مزیدمردم دوست چین اظهار آرزومندی نموده اند .

* داکترشعیب آمرخدمات صحی حوزه مدیترانه شرقی موسسه صحی جهان برای اشتراك درمراسم افتتاح ورکشاپ صحت خانواده وارد کابل شد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل ښاغلی روف روشان رئیس ارتباط خارجه وزارت صحت عامه ازوی استقبال کرد .

یك منبع وزارت صحت عامه گفت : داکترشعیب درمدت اقامتش درکابل بامقامات مربوط وزارت صحت عامه پیرامون پروگرام های موسسه صحی جهان نیزمذاکراتی انجام داده وازبعضی پروژه های صحت عامه دیدن کرد .

ورکشاپ صحت خانواده درشهرکندز دایر گردید .

۱۰ میزان ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی جمهوریت قبرس عنوانی سراسقف میکاریوس رئیس جمهور آنکشور به نیکوسیا مخابره گردیده است .

* بناغلی علی‌احمدخرم وزیرپلان بنابدعوت مقامات مربوط اتحاد شوروی درراس یک هیأت عازم مسکوگردید .

وزیر پلان طی اقامت درآنکشور پیرامون قراردادهای مربوط به آنعده پروژه های انکشافی شامل پلان هفت ساله کشور که تمویل آن به همکاری اتحاد شوروی صورت میگیردبامقامات مربوط اتحاد شوروی مذاکراتی انجام داد .

عدهٔ ازاراکین‌وزارت پلان، سفیرکبیروبعضی ازاعضای سفارت کبرای شوروی مقیم کابل درمیدان هوایی بین المللی باهیأت افغانی وداع کردند .

* اگریمان بناغلی نوراحمداعتمادی‌که‌بحیث سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان در پاکستان ازحکومت آنکشور مطالبه شده بود اخیرا مواصلت کرده است .

۱۱ میزان ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی جمهوریت کوریا عنوانی بناغلی باراچونگ‌هی رئیس جمهور آنکشور به سیول مخابره‌گردیده است .

۱۲ میزان ۵۵

بناغلی عبدالحمید عضو هیأت افغانی درسی ویکمین اجلاس مجمع عمومی ملل‌متحد به اتفاق آراء بحیث راپورتر کمیته چارم آن مجمع انتخاب گردیده است .

۱۳ میزان ۵۵

متن بیانیه بناغلی وحیدعبدالله معین‌وزارت امورخارجه ورئیس هیأت افغانی‌درسی ویکمین اجلاس عمومی موسسه ملل متحد :

بناغلی رئیس !

موجب مسرت هیات جمهوری افغانستان است‌که تبریکات صمیمی وتمنیات نیک خودرا به مناسبت انتخاب جلالتماب شمابه کرسی ریاست سی ویکمین اسامبلی عمومی ملل متحدابراز دارم، واقعا جای مسرت است که ازتجارب وسیع واستعداد عالی ورهنمایی خردمندانه تان درپیشبرد جلسات اسامبله ی استفاده مینمائیم یقین دارم این جلسات به بهترین وجهه پیش برده خواهد شد .

بناغلی رئیس !

میخواهم بااستفاده ازفرصت به نمایندگی ازهیأت افغانی قدردانی بی شائبه خویش را به سلف شما جلالتمآب صدراعظم ووزیر امور خارجه لوکسمبورگ که بوجهه نهایت شایستهٔ جلسات اسامبلی‌گذشته مارارهنمائی نموده اند اظهار نمایم .

همچنان می خواهم نامراتب قدردانی مارا به بناغلی سرمنشی موسسه ملل متحد به نسبت مساعی دوامدار شان درتطبیق اصول

ورسیدن باهداف منشور ملل متحدوزحمات خستگی ناپذیر شان برای جلب توجه اعضای این موسسه به پروبلمهای مهمی که بشریت به آن مواجه اند تقدیم دارم .

هیأت من مانند همیش بایشان ازپشتیبانی مداوم خویش بمنظور ایفای وظایف مهمی که برای تامین صلح وسلامت بین‌المللی بایشان تفویض گردیده اطمینان داده آرزوی موفقیت شانرا مینماید .

ښاغلی رئیس !

اگر ازیك طرف صحبت ازصلح جهانی وتحکیم آن میکنیم ومساعی کسانی راکه برای حفظ وتقویه آن سعی میورزند تمجید مینمائیم از جانب دیگر ملا حظه مسی نمائیم که دنیای ماباچلنج های خطیری مواجه‌میباشد باکمال تاسف باید اظهار نمایم‌که نمایندگان محترم تمام‌کشورهای عضواین سازمان‌که‌درزیر این سقف هرسال گسرد هم جمع میشوند تاامکانات تامین این ایدآل های عالی راکه ازبدوتاسیس این سازمان جهانی وپس از یك سلسله تجربه های دشوار وتلخ جنگ جهانی اول وبالخصوص جنگ دوم حاصل گردیده‌بود جستجو کنیم تاکنون به آن توفیق نیافته‌ایم پس بیائید منحیث اعضای این جامعه جهانی به‌اتفاق هم وبدون تبعیض وارزیابی دقیق عوامل وعناصری راکه این چلنج ها خلق نموده ازبین برداشته ودنیای خودرا مصئون وبری ازآنهاگردانیم. این ایدهٔ سترگ این سازمان جهانی وهریك ازاعضای آن میباشد.

ښاغلی رئیس !

تضاد هاییکه امروز درجهان مادیده میشود کاملامخالف آن توقعاتی‌است‌که ماانتظارداشتیم وقتی براوضاع رقت باردرافریقای جنوب و جنوب غربی نظرمیاندازیم ومیبینیم‌که یکدسته اقلیت تبعیض طلب وبدون کدام حق مخالف تمام اساسات قبول شده احترام به حقوق فردی وسیاسی مردمانیکه ازهیچکدام ماقطعا متفاوت نبوده ونیست بنام های تبعیض و سیاست اپرتاید از تمام این حقوق محروم نگهداشته‌میشوند‌آنهم درکدام عصر، عصریکه ذهنیت های انسانی احترام به کرامت بشری وحقوق فردی رایکی ازوجایب اولی واساسی خودمیدانند وقتی‌که بدین اوضاع تأسف انگیز مینگریم آن صحنه های قرون وسطائی واستثمار آن طبقاتی که خودرا ممتاز ومتمایز ازدیگران میشمارند جلونظر مامجسم میگردد ویاس وناامیدی رادربرابر ماقرار میدهد که این جامعه ازکشورهاتا هنوز قادر نگردیده‌اند که دست این اقلیت های تبعیض طلب راکاملا کوتاه نمایند. به‌همه حال امیدواریم‌که هرچه زودتربااین وضع پایانی باشد وآن مردمانیکه تحت سلطه بیگانه بسر میبرند به آرزو ها وحقوق حقه خویش نایل گردند .

ازجانب دیگر بحران اوضاع اقتصادی‌جهان امروز مارابه تشویش واندیشه میاندازد که اگریك راه حل معقول یعنی بوجود آوردن یك نظام جدید اقتصادی به میان نیایداین چلنج هاوتضاد هابین کشور های داراونادار دنیای

مارابین دودسته متخاصم قرار خواهد داد که درذات خودبزرگترین خطربرای صلح وسلامت آینده جهان خواهد بود .

ښاغلی رئیس !

بااین تذکرمختصردرباره عمومیات، میخواهم حالانظر هیأت خودرا درمورد موضوعی که شامل آجندای امسال ماميباشد اظهارنمایم .

ښاغلی رئیس !

برای افغانستان همیشه موجب اطمینان است هنگامیکه يك مبارزه ملی برای استقلال منجر به بوجود آمدن يك دولت آزاد میگردد جای خوشی است که هیأت افغانستان شمول جمهوریت مستقل سیشل رابحیث عضو جدید این سازمان جهانی خیرمقدم گفته ومنتظرادامه همکاری بایشان میباشدمابا علاقه خاص انکشاف جدید رادرمورد حل عادلانه ونهائی پروبلم های افریقای جنوبی تعقیب مینمائیم، کشور من همیشه اهمیت زیادی برای حل این پروبلم هاقایل بوده است. بحیث حامی وفادارپرنسیب های آزادی، نشنلزم واحترام حقوق ملل ، افغانستان آرزومند است که این مجاهدات مردم افریقای جنوبی راکه ازظلم طبقات ممتاز رنج دیده اند. به اهداف ملی شان برساند .

ښاغلی رئیس !

جمهوریت افغانستان باپیروی از سیاست خارجی خویش که براصول های عدم انسلاك استوار است توانسته است تامناسبات بسیار صمیمی راباتمام ممالك صلح دوست جهان منجمله کشور های منطقه خود برقرارنماید.

باکشور پاکستان طوریکه سال گذشته وسال های ماقبل درین مجمع عالی ذکرگردیده است افغانستان يك اختلاف قدیم سیاسی داشته ودارد. مسرورم به اطلاع میرسانم که درروابط ماباپاکستان تغییرمثبتی رونما گردیده است ومذاکرات بین زعمای دوکشور درزمینه آغاز یافت، آرزومندیم که این تماس هاومذاکراتیکه درآینده بین دوزعیم صورت میگیرد منتج به دریافت يك راه حل شرافتمندانه برای این اختلاف گردد .

من ازشنیدن مطالبی که ښاغلی عزیز احمد وزیردولت برای دفاع وامور خارجه پاکستان دراینجا درمورد روابط بین دوکشور اظهار نموده تشویق شدم. میخواهم بااستفاده ازاین فرصت اظهار آرزومندی نمایم که یگانه پروبلم سیاسی که بین ماوجود دارد يك راه حل شرافتمندانه بخود بیابد .

نمایندگان محترم !

یگانه طریقی که همه مامیتوانیم اختلاف خودرا بکلی حل نمائیم مذاکرات مسالمت آمیز می باشد من باین موسسه جهانی اطمینان میدهم که مادر انتظار يك راه حل شرافتمندانه برای یگانه اختلاف سیاسی بین افغانستان وپاکستان که متکی برواقعیت وازراه مسالمت آمیز باشد میباشیم .

ښاغلی رئیس !

بااطمینان مشاهده میکنیم که از کنفرانس تاریخی سران درالجزیره تاکنون موفقیت های چشمگیر نهضت های آزادی، نیروی دینی

برای مبارزات استقلال طلبی وعدالت خواهی درافریقا ودیگر حصص جهان بخشیده است.

افغانستان به صورت مداوم ازامحای کامل سلطه‌خارجی استعمار، اپارتایدوتبعیض نژادی حمایت نموده است . هیأت من جداً حقـوق انتقال‌ناپذیرمردم نامیبیارابرای حق‌خودارادیت واستقلال تائید مینماید .

ښاغلی رئیس !

ماهمچنان ازادعاهای مشروع وحقوق ثابت مردم زمبابوی برای حق خودارادیت استقلال که بالای حکومت اکثریت استوار باشدحمایت میکنیم ماازمجادله مشروع نهضت های آزادی طـلبی (افریقای جنوبی) به منظـور امحـای اپارتایدونیل به حق انتقال ناپذیرخودارادیت پشتیبانی مینمائیم .

ښاغلی رئیس !

اوضاع موجوده درشرقمیانه بحیث محور اختلاف تاکنون باقی میباشدکه خطر بزرگـی رابرای صلح وامنیت جهانی بار می آورد این حالت بنابراسرارو پیروی اسرائیل ازسیاست تجاوزکارانه توسعه جویانه واشغال گرانه و انکار آشکار ازحقوق ملی مردم فلسطین که ازطرف ملل متحد برسمیت شناخته شده‌است سرپیچی این کشور ازپرنسیب های منشور ملل متحد وفیصله نامه ها واعلامیه های‌جهانی حقوق بشر می باشد .

طوریکه حکومت افغانستان مکرراً اظهـار نموده است قضیه فلسطین هسته معضلـه شرقمیانه‌راتشکیل میدهد، تازمانیکه تمام‌حقوق مشروع فلسطین اعاده نگردد .

مخصوصاً حق بازگشت شان بوطن مطابق به فیصله نامه های ملل متحد وهمچنان حق تعیین سرنوشت شان بشمول حق تشکیـل یك‌دولت آبادتامین نشودصلح دوامداروعادلانه درشرقمیانه بوجود آمده نخواهد توانست .

دراینموردهیأت من جداً ازتوصیه های‌کمیته حقوق‌مردم فلسطین‌که متاسفانه‌شورای امنیت نتوانست‌آنرابتصویب برساندحمایت مینماید.

ښاغلی رئیس !

هیأت افغانی ازوضع رقت بارورنج هـای بشری درلبنان وخسارات مادی وارده به آن کشور عمیقاًنگران بوده ازتمام جوانب مربوط درخواست مینماید تاهرچه زودتر اختلافـات خودرابه صورت مسالمت آمیـزحـل کنند و شرایط صلح دایمی راباحترام به تمـامیت ارضی حاکمیت ملی وعدم انسلاك این کشور احیاء نمایند .

ښاغلی رئیس !

درمورد موضوع قبرس افغانستان از اصل تمامیت ارضی حاکمیت ملی‌وعدم انسلاك این کشور حمایت نموده وپرنسیب های مندرجه فیصله نامه شماره (۳۲۱۲) مجمع عمومـی بیست ونهم ملل متحد رادرمورد حل معضله قبرس عامل اساسی میپندارد. مامعتقدیم که مذاکرات بین هردوکتله باشندگان قبرس در تحت نظارت سرمنشی ملل متحد باعث بوجود آمدن یك موافقه قابل قبول و نیل بیك راه حل دوامدار وعادلانه خواهد گردید تا هر دو

کتله بتواند باهم درصلح وهم آهنگی بسر برند .

ښاغلی رئیس !

اظهارات متعددی در باره دیتانت صورت گرفته وهمه مااتفاق نظرداریم که بسا امکانات جهت بسط وتوسعه دیتانت به همه اکناف جهان موجود است به همه حال بایست بین دیتانت ناشی ازخوف وهراس ودیتانت متکی برپرنسیپ زیست با همی تمیز کرد. زیرااولی محکوم به فناوآخری ماهیت دایمی داشته وزمینه مستحکم را برای صلح وسلامت جهان مهیا میسازد. این اعتقاد همه روزه قویترشده میرودکه بدون تطبیق فعالانه وصلح جویانه پرنسیپ های زیست با همی وروحیه همکاری بیشائبه بوجود آمدن دیتانت یك امرناممکن وسرنوشت بشر مجهول خواهد بود .

ښاغلی رئیس ! اجازه بدهید تادراین مورد ازمتن بیانیه ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم افغانستان که اخیرا درکنفرانس کشور های غیرمنسلك درکولمبو ایراد فرموده اندااقتباس نمایم .

«دراین اواخر ازدیتانت میشنویم نا گزیر میگویم خوب است امانمیتوان ازحقیقتی به تجاهل گذشت‌که دیتانت که محصول احترام اساس زیست باهمی باشد بادیتانت ناشی ازخوف فرق دارد. آنچه بیشتر اهمیت دارد اینست که دیتانت بایدجهان شمول باشد. آنچه مهمترین عامل صلح وامن جهانی شده میتواند زیست باهمی جهانی است‌که ازروحیه همکاری برای بهبودمتوازن نفوس انسانی در همه مناطق جهان به نفع صلح وامن دایمی دنیاسرچشمه گرفته باشد .»

ښاغلی رئیس !

درمورد مسایل مربوط به خلع سلاح هیأت افغانی سیاست خودرامبنی بر تامین خلع سلاح عام وتام مخصوصا درساحه تسلیحات ذروی مکرراً تائید مینماید .

باین منظورماباسرع فرصت از انعقاد یك کنفرانس خلع سلاح جهانی ویا تدویر مجمع عمومی خاص ملل متحددرزمینه پشتیبانی مینمائیم، دروضع بحران اقتصادی موجوده بابوجود آمدن یك موافقتنامه بین المللیجهت کاهش مصارف گزاف تسلیحاتی یك منبع مهم مالی رابرای انکشاف اقتصادی واجتماعی جامعه بشری مخصوصا ممالك درحال انکشاف وکمترین انکشاف یافته مهیاخواهد ساخت .

همچنان ماکاملا ازدوام مذاکراتی که درداخل ملل متحد به منظور خاتمه بخشیدن به مسابقات تسلیحاتی منع تولید سلاح تخریب دسته جمعی سلاح کیمیاوی وآزمایشهای ذروی به مقاصد نظامی وانکشاف قدرت ذروی واستفاده ازآن به مقاصد صلح آمیز برای پیشرفت تمام ملل مخصوصاممالك روبانکشاف آغاز گردیده پشتیبانی مینماییم .

ښاغلی رئیس !

هیأت افغانی ازاعلامیه ایکه بحر هند رابه حیث یك منطقه صلح اعلام مینماید حمایت نموده وتطبیق محتویات آنراازطرف تمام دول

خواهان است بدون شبهه تطبیق این اعلامیه به صلح بین المللی وامنیت منطقه کمک خواهد کرد .

باین منظور وبه تعقیب فیصله نامه های کنفرانس سران کشور های غیر منسلک هیأت افغانی ازمفکوره مشوره های لازم‌جهت انعقاد یك‌کنفرانس باشتراك تمام کشور ها درباره بحرهند به منظور اتخاذ تصامیم‌جهت تطبیق اعلامیه مذکور پشتیبانی مینماید .

بناغلی رئیس !

بیشتر محسوس میگرددکه یك ارتباط غیر قابل انکاربین انکشاف اقتصادی وحفظ صلح وامن جهانی وجود دارد مبرهن است که مجادله جهت بدست آوردن استقلال سیاسی وحاکمیت ومساوات بامجادله به منظور نیل به استقلال اقتصادی ازهم جداشده نمیتواند .

فیصله نامه های‌تاریخی مجامع عمومی‌خاص ششم وهفتم ملل متحد درمورد پرنسیب‌های اساسی حاکمیت دول بالای منابع طبیعی شان تعیین قیمت عادلانه برای مواداولیه و خام ریفورم سیستم پولی جهانی توجه به‌موضوع قروض مخصوصا برای ممالك درحال انکشاف وکمترین انکشاف یافته مژده دهنده آغازیك سیستم عمومی جدید ونظام نوین اقتصادی می باشد .

باوصف‌این وقایع مهم وپیشرفت چشمگیر دربعضی ساحات ازنظرارزیابی‌عمومی پیشرفت های محدودی تاکنون صورت گرفته است .

بناغلی رئیس !

مشکل مشخص موقعیت نامساعد جغرافیائی کشور های محاط به خشکه توأم با پروبلم های انکشاف وموانع دیگرکه محدودیت های طبیعی رادر انکشاف اقتصادی این کشور ها بوجو آورده است مخصوصا عدم دسترسی آزادبه بحروازبحر آنقدر واضح است که ایجاب تکرار وتفصیلات مزید را نمینماید حل اساسی ترانزیت آزادکه برای انکشاف اقتصادی واجتماعی ممالك محاط به خشکه اهمیت حیاتی دارد درمجامع مختلف بین‌المللی واخیرا درپنجمین کنفرانس سران دول ویا حکومات کشورهای غیرمنسلك مجدداً تائید گردیده است، بادرنظرداشت ارتباط مستقیم حق دسترسی آزادبه بحروازبحر و انکشاف اقتصادی هیأت افغانی جداً آرزومند است که جامعه بین المللی تصامیم عملی در مورد تطبیق این حق اتخاذ نماید .

مجمع خاص ششم، مجمع‌عمومی درپروگرام عمل خود پروبلم های مختلف ممالك روبه انکشاف ومحاط به خشکه راتشخیص نموده و تصامیمی راکه جهت جبران مصارف اضافی حمل ونقل وترانزیت توسط تاسیس یك صندوق مخصوص اتخاذ گردد تائید نموده است . درجریان مجمع خاص هفتم ومجمع عمومی سی ام بامشکلات زیادوبه ابتکار هیأت افغانستان توسط فیصله نامه شماره (۳۵۰٤) صندوق مخصوص جهت جبران مصارف‌اضافی ممالك محاط به خشکه که درساحه حمل ونقل

وترانزیت تاسیس گردید .

به تاسی ازاین فیصله ومحتویات اعلامیه مانیلا وانکتادچارم بایست درزمینه اقدامات لازمه جهت فعال شدن صندوق مذکور هرچه زودتر اتخاذ گردد .

هیأت افغانی ازتصامیم خاصی که بەنفع ممالك کمترین انکشاف یافته ومحاط بەخشکه درحال انکشاف‌که بااحتیاجات عاجل ومشکلات عظیم اقتصادی مواجه اند واین وضع یك فشارآلی مهمی رابالای آنهاوارد میسازد وبه صورت مستقیم وغیرمستقیم تاثیرمنفی بالای انکشاف آنها دارد، حمایت‌کامل مینماید .

امیدواریم این مجمع عمومی به صورت جدی سعی ورزد تاتمام توصیه نامه وفیصله نامه هادرزمینه بشمول فیصله نامه‌که از طرف پنجمین کنفرانس سران کشور های بیطرف درین موردبه تصویب رسیده عملی گردد .

ښاغلی رئیس !

نظام پولی جهانی بیك تجدید نظروریفورم بنیادی احتیاج مبرم دارد تانقش حق برداشت مخصوص رادرذخایر بین المللی زیادتر گردانیده ومساوات رادر بین ممالك انکشاف یافته ودرحال انکشاف درمورد اتخاذ تصامیم تامین نماید .

علاوتابایست صندوق وجهی بین المللی عملیات خودرا تنهابه مسایل پولی محدود نساخته وحمایت بیلانس تادیات وامدادجهت انکشاف ممالك درحال رشدوکمترین انکشاف یافته رانیزیکی ازوظایف خود بشمارد .

ښاغلی رئیس !

درمورد انتقال تکنالوزی هیأت من از پیشنهادات فیصله نامه های مندرجه اعلامیه مانیلاحمایت‌کامل نموده وآرزومندیم تاتصامیم لازم ازطرف ارگان های ملل متحد مخصوصا کنفرانس ملل متحدبرای تجارت وانکشاف و موسسه انکشاف صناعتی ملل متحد بمنظور دست یابی ممالك درحال رشد و کمترین انکشاف یافته به تکنالوجی جدیدبه اساس یك قیمت مناسب باقدرت مالی واهداف اقتصادی شان اتخاذ گردد .

ښاغلی رئیس !

تنهاچندهفته محدودسپری میگرددکه‌اکثریت مادرکشور زیبای شماجهت بررسی مسایل عاجل اجتماعی واقتصادی وسیاسی جهان دور هم جمع گردیده بودیم .

فیصله‌هاییکه درساحه‌اقتصادی درکنفرانس سران کولمبو اتخاذ گردید زمینه مستحکم رابرای همکاری بین المللی استوار ساخته‌راه های حل مشخص رابرای پروبلم ها ارائه میدارد . ماخیلی هاآرزومندیم که این‌تصامیم ازحمایت این مجمع بزرگ برخوردارگردد .

ښاغلی رئیس !

ماچلنج هاوسرنوشت مشترك رادرپیشرو داریم‌بیائیم بەعزم راسخ راه های حل رابرای اختلافاتی که به آنمواجه هستیم‌وطریق تامین صلح وپیشرفت که جهان مشکل دیده مابه‌آن احتیاج مبرم دارد جستجو نمائیم عدم‌مساوات باکشورهای داراتوسط برقرار نمودن یك

نظام واقعی وجدید اقتصادی محو نمائیم . وبامساعی خستگی ناپذیر برای ازبین بردن بقایای استعمار وجهت تامین حقوق بشر و حق تعیین سرنوشت برای همه مردمان جهان مبارزه نمائیم .

بیائید باهم یکجادرصلح وهم آهنگی بسر بریم وبرای نیل بهاهدافیکه برای سرنوشت مشترك خود داریم به فیصله های خویش مطابق به پرنسیب های مندرجه منشور ملل متحد جنبه عملی واقعی وحقیقی دهیم تابدین وسیله بتوانیم فضای‌صلح‌رابه منظورپیشرفت وانکشاف جهان‌که به دشواری های گوناگون مبتلامی باشد مهیا سازیم .

۱۴ میزان ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت سالگرد پیروزی ششم اکتوبر جمهوریت عربی مصر عنوانی بناغلی محمدانورالسادات رئیس‌جمهور آنکشور به قاهره مخابره شده است .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرام تمنیات نیك خودومردم افغانستان را برای مساعی شجیعانه کشوردوست جمهوریت عربی مصر وسایر کشور های برادر عرب جهت پیروزی نهائی اظهار نموده، موفقیتهای مزید ملت دوست وبرادر مصر رادر راه‌تحقق آمال ملی شان وهمچنان تحکیم وتوسعه مزید روابط دوستی بین دوکشور راآرزونموده‌اند .

۱۵ میزان ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه به‌مناسبت روزملی جمهوریت دیموکراتیك آلمان عنوانی بناغلی ویلی شتوف رئیس شورای دولتی وبناغلی هورست سوندرمن رئیس شورای وزیران آن کشور به برلین مخابره گردیده است .

* بناغلی ایوان لواردمعین پارلمانی در وزارت امورخارجه وکشور های مشترك‌المنافع برتانیه وارد کابل شده و در هوتل انترکانتی ننتال ازطرف بناغلی محمد انورنوروز معاون ریاست تشریفات وزارت امور خارجه پذیرائی گردید متعاقبا بناغلی عبدالصمد غوث مدیرعمومی سیاسی وزارت امور خارجه باوی ملاقات تعارفی بعمل‌آورد .

۱۸ میزان ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت تقرر بناغلی توربی یورن فالدین بحیث صدراعظم سویدن عنوانی صدراعظم موصوف به‌ستکهلم مخابره گردیده است .

* بناغلی سوچاتی چوتهاسمیت سفیرکبیر غیرمقیم تایلند درافغانستان اعتماد نامه اش رابه بناغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم مطابق مراسم معمول درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

* بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه بادکتور کورت والدهایم سر منشی موسسه ملل متحددرنیویارك ملاقات نمود .

همچنان بناغلی معین وزارت امور خارجه باوزرای خارجه ایران، پاکستان، کویت،هند ورئیس هیات بنگله دیش که جهت سهمگیری دراجلاس جاری مجمع عمومی ملل متحد به نیویارك آمده‌اند، ملاقات های جداگانه بعمل آورده است .

* بناغلی علی احمدخرم وزیرپلان ازاتحاد شوروی بکابل مراجعت کرد .

وزیرپلان درراس یك هیأت بدعوت مقامات اتحادشوروی برای مذاکره پیرامون قرار داد های یکعده پروژه های انکشافی شامل پلان هفت ساله کشور که تمویل آنها به همکاری اتحاد شوروی درنظر است به آنکشور رفته بود .

بناغلی خرم هنگام مراجعت به خبر نگار باختر درمیدان هوایی بین المللی کابل نتایج مذاکراتش رابامقامات مربوط شوروی مثبت ومفید خوانده ونیز از مهمان نوازی مقامات متذکره نسبت به هیأت افغانی اظهار قدردانی کرد .

بعضی ازاراکین وزارت پلان برخی ازاعضای سفارت کبرای اتحاد شوروی مقیم کابل از بناغلی خرم واعضای هیأت افغانی در میدان هوائی استقبال کردند .

۱۹ میزان ۵۵

بناغلی محمد داوٌد رئیس دولت وصدراعظم بناغلی ایوان لوارد معین پارلمانی در وزارت امورخارجه وکشورهای مشترك المنافع برتانیا رابرای ملاقات درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

درین موقع بناغلی محمداکبررئیس دفتر جمهوری بناغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی وزارت امورخارجه وسفیرکبیر برتانیا مقیم کابل حاضر بودند .

بناغلی ایوان لوارد بابناغلی محمد نعیم دروزارت امورخارجه ملاقات تعارفی بعمل آورد.

هنگام این ملاقات سفیر کبیر برتانیا نیز حاضر بود .

۲۰ میزان ۵۵

بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه ورئیس هیأت افغانی درسی ویکمین اجلاس مجمع عمومی ملل متحدپس ازسهمگیری در جلسات آن مجمع ازنیویارك بکابل مراجعت کرد .

بناغلی وحیدعبدالله قبل ازعزیمت جانب کابل باوزرای خارجه ترکیه، چکوسلواکیا ، مغلستان وهم چنان بابناغلی فاروق قدومی رئیس اداره سیاسی موسسه آزادی فلسطین درنیویارك ملاقات نموده است .

۲۲ میزان ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داوٌد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی جمهوریت دیمو کراتیك مردم یمن عنوانی بناغلی سالم ربامی علی رئیس جمهورآنکشور به عدن مخابره گردیده است .

* هیأت رئیسه شورای عالی اتحادشوروی به عنوان قدردانی ازخدمات بناغلی نوراحمد اعتمادی سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان

درمسکو، درراه تحکیم روابط دوستانه بین دو کشور مدال دوستی ملل را بـه وی اهـــدا نموده است .

دوره ماموریت بناغلی اعتمادی بحیث‌سفیر کبیرافغانستان درمسکوخاتمه یافته است

* هیأت اتحادشوروی بریاست بنـا غلـی سفیرکبیر زایکین جهت اشتراك دور سـوم مذاکرات باهیأت‌افغانی راجع به‌تحکیم سواحل دریاهای سرحدی بین‌افغانستان واتحادشوروی واردکابل گردید .

درمیدان هوائی بین المللی بناغلی‌عبدالغنی کریمی مامور عالیرتبه وزارت امورخارجـه و رئیس هیأت افغانی وسفیر کبیر اتحادشوروی درکابل ازهیأت استقبال نمودند .

هیأت های هردوکشور قسمتی از سواحل دریاهای سرحدی بین افغانستـــان واتحـاد جماهیرشوروی را مشترکاً معاینه و در مورد تحکیم جلوگیری ازتخریبات ناشی ازآبخیزی دریاهای مذکور مذاکراتی انجام دهند .

* بناغلی حمیدالله طرزی‌معین‌وزارت‌تجارت جهت سهمگیری در سیمینار اول شانزدهمین اجلاس بورد تجارت وانکشاف (انکتاد) عازم ژنیو گردید .

ریاست هیأت افغانی رادر بورد متذکـره محمداکرم سفیرکبیر افغانی درپاریس بعهده دارد .

افغانستان اخیرا عضویـت بورد تجارت و انکشاف کنفرانس ملل متحد برای تجـارت وانکشاف راحاصل نموده است .

* بناغلی اندری گرومیکو وزیر خارجه اتحاد جماهیرشوروی سوسیالیستی دعوتی به‌افتخار بناغلی نوراحمداعتمادی سفیر کبیر جمهوریت افغانستان که دوره ماموریتش در آنکشـور خاتمه یافته است ترتیب داده بود .

وی ضمن این ضیافت ازروابط دوستانـه وهمسایگی نیکی‌که خوشبختانه بین افغانستان واتحادشوروی موجود است تذکر داد .

* اعضای کمیسیون فرعی مخدرات ملـل متحد برای شرقمیانه ونزدیك بعداز جلسه خویش درپاکستان وارد افغانستان شدند .

کمیسیون مذکورکه مرکب از نمایندگان کشورهای‌افغانستان، ایران، ترکیه، پاکستان وسویدن ونماینده منشی عمومی ملل متحد ، مشاهدین شعبات مربوط آن موسسه، انترپول وشورای همکاری گمرك هامیباشد طی‌جلسات خوددرکابل راپور فعالیت های مقامات مربوط افغانی رادرساحه کنترول قاچاق مخدرات که بامساعدت صندوق کنترول مخـــدره موسسه ملل متحد صورت میگیرد مطالعه وسفارشاتی درزمینه توسعه امداد های مالی وتخنیکی آن موسسه درین ساحه به کمیسون بین المللی مخدرات ملل متحدخواهد نمود .

کمیسون فرعی مخدرات ملل متحد بـرای شرقمیانه ونزدیك درجلسه ترتیباتی خویش بناغلی محمد یحیی معروفی معاون مدیریت ملل متحدوروابط بین المللی وزارت امـــور

خارجه رابحیث معاون رئیس کمیسون انتخاب نمود .

ریاست این کمیسون رانماینده ترکیه بعهده دارد .

قرار است کمیسون فرعی بعداز ختم مشاهدات خویش درافغانستان جلسات مشابه درایران وترکیه نیزدایرکند .

۲۹ میزان ۵۵

اگریمان دوکتور علی احمدکه بحیث سفیر کبیردولت جمهوری افغانستان در مسکو از حکومت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی مطالبه شده بوداخیرا مواصلت کرده است .

همچنان اگریمان بناغلی عبدالرحمن پژواك سفیرکبیر دولت جمهوری افغانستان در لندن ازحکومت انگلستان مطالبه شده بود اخیرا مواصلت کرده است .

* بناغلی نور احمد اعتمادی سفیر کبیر منتخب دولت جمهوری افغانستان دراسلام آباد ازمسکو بکابل مواصلت نمود .

همچنان دکتورعبدالواحدکریم سفیرکبیردولت جمهوری افغانستان در قاهره که برای اجرای پاره اموربکابل آمده بودعازم ماموریتش شد.

* به مناسبت سی ویکمین سالگرد تاسیس موسسه ملل متحدازطرف بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه تیلگرامی عنوانی دکتورکورت والدهایم سرمنشی ملل متحد به نیویارك مخابره وطی آن مراتب تبریك وتهنیت بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم باین مناسبت به نامبرده ابلاغ گردیده است .

علاوتاطی این تیلگرام بناغلی وحیدعبدالله اعتقادراسخ حکومت ومردم افغانستان را به اساسات وارزش های منشور ملل متحدیکبار دیگر تائید واظهار آرزومندی نموده است که مساعی موسسه ملل متحدجهت نیل به اهداف عالی آن موسسه همواره قرین موفقیت باشد .

کمیسیون عمومی یونسکوکه قرار است د ر نایروبی دایر شود عازم کینیا گردید .

* پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف دررأس هیأت افغانی برای اشتراك درنزدهمین جلسات کمیسیون عمومی یونسکوکه قرار است از نایروبی دایرشود عازم کینیاگردید .

کنفرانس عمومی یونسکو که درهردوسال دایرمیگرددامسال برای اولین باردریك کشور افریقایی منعقد میشود. درجملهٔ هیأت افغانی درکنفرانس عمومی یونسکو دکتور محمداکرم سفیرکبیر افغانی درپاریس ونماینده دایمی افغانستان دریونسکو. پوهاندد کتورعبدالعظیم ضیایی استاد پوهنتون کابل. بناغلی فیض محمدخیرزاده رئیس کلتور و هنر وزارت اطلاعات وکلتور ، بناغلی عبدالاحمد صدیقی سکرتر کمیسیون ملی یونسکو افغانستان و محترمه حمیرا معاونه مدیریت عمومی یونسکو وزارت معارف عضویت دارند .

* یك هیأت اقتصادی امارات متحده عرب برای مذاکره پیرامون پروژه جدیدشکر بغلان که تمویل آن قسمااز همکاری اقتصادی ابوظبی

درنظراست واردکابل شد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل نمایندهٔ وزارت پلان ازهیأت مذکور استقبال کرد .

٤ عقرب ٥٥

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره تولد اعلیحضرت محمد رضا پهلوی شاهنشاه ایران عنوانی اعلیحضرت موصوف به تهران مخابره شده است .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرام برای صحت وسلامت آن اعلیحضرت ورفاه وترقی روزافزون ملت برادر ودوست ایران اظهار آرزومندی نموده اند .

همچنان ازطرف بناغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم بمناسبت روزملی اتریش تیلگرام تبریکیه عنوانی بناغلی رودولف کریشلسکر رئیس جمهور آنکشور به ویانا مخابره گردیده است .

* بناغلی سلطان محمود غازی رئیس عمومی هوانوردی ملکی وتوریزم و رئیس انجمن دوستی جمهوریت افغانستان وجمهوریت مردم چین درراس یك هیأت آن انجمن بنابدعوت انجمن دوستی جمهوریت مردم چین وافغانستان عازم پیکنگ گردید .

درمیدان هوایی بین المللی کابل بعضی از اراکین ریاست عمومی هوانوردی ملکی وتوریزم وبناغلی کانیه تاوسفیرکبیر جمهوریت مردم چین مقیم کابل باهیأت افغانی وداع نمودند .

٥ عقرب ٥٥

موافقتنامه قرضه ١٤ ملیون دالر بانك انکشاف آسیائی باشرایط مساعدجهت تمویل مصارف احداث پروژه تولیدتخم بذری که مذاکرات آن قبلا درکابل انجام یافته بود ازطرف هیأت مدیره بانك انکشاف آسیایی اخیرا تصویب گردید .

یك منبع وزارت پلان گفت باساس پروژه متذکره سالانه به اندازه بیست هزارتن تخم اصلاح شده گندم وششهزار تن تخم اصلاح شده پخته تولیدوبه زارعان کشور توزیع می گردد .

٨ عقرب ٥٥

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره اعلام جمهوریت ترکیه عنوانی بناغلی فخرو کوروترك رئیس جمهور آنکشور به انقره مخابره شده است .

همچنان ازطرف بناغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت انتخاب بناغلی هواکوفنگ صدراعظم جمهوریت مردم چین بحیث رئیس کمیته مرکزی حزب کمونست جمهوریت مردم چین ورئیس کمیسون نظامی کمیته مرکزی حزب کمونست آن کشور عنوانی بناغلی موصوف به پیکنگ مخابره گردیده است .

بناغلی محمد داؤد طی این تیلگرام تمنیات نیك خود، مردم وحکومت افغانستان را برای صحت وموفقیت بناغلی هواکوفنگ وهمچنان پیشرفت ورفاه مزیدمردم چین ابرازنموده اند

۸ عقرب ۵۵

* موافقت نامه توأمیت پوهنتون کابل باپوهنتون های بن، بوخوم وکولن جمهوریت اتحادی آلمان اخیرا بامضاء رسید .

موافقت نامه رادکتور غلام فاروق سفیرکبیر دولت جمهوری افغانستان در بن بامقامات مربوط پوهنتون های متذکره امضاء نموده است .

* هیأت اتحادشوروی بریاستښاغلی سفیر کبیر زایکین که جهت سهمگیری دردور سوم مذاکرات هیأت های دوکشور روی موضوع تحکیم سواحل دریاهای سرحدی بین افغانستان واتحاد شوروی وارد کابل شده بود عازم کشورش گردید .

* بافتخارښاغلی سلطان محمودغازی رئیس عمومی هوانوردی ملکی وتوریزم ورئیس انجمن دوستی افغانستان وجمهوریت مردم چین و هیأت انجمن دعوتی ازطرف رئیس انجمن دوستی جمهوریت مردم چین باکشورهای خارجی در پیکنگ ترتیب شده بود .

درین ضیافت معاون وزارت امور خارجه سفیرکبیر وماموزین عالیرتبه جمهوریت مردم چین وشارژ دافیر سفارت کبرای افغانستان درپیکنگ اشتراك داشتند .

۱۳ عقرب ۵۵

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت انتخاب ښاغلی کارتر جونیر به حیث رئیس جمهور منتخب ایالات متحدهٔ امریکا عنوانی ښاغلی موصوف به جورجیا مخابره گردیده است .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرام تمنیات نیك خودرابرای صحت و موفقیت ښاغلی کارتروهمچنین تحکیم مزید عمیق دوستانه بین افغانستان وایالات متحده امریکا ورفاه بیشترمردم دوست امریکا اظهار داشته اند .

* ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم اگریمان ښاغلی چودری منظور مرشد که بحیث سفیرکبیر جمهوریت مردم بنگله دیش درکابل ازجانب حکومت آنکشور مطالبه شده بودصادر گردیده است .

* بمقصد سهمگیری درپروژه تلویزیون افغانستان حکومت جاپان نهصدوپنجاه ملیون ین به افغانستان کمك بلاعوض مینماید .

موافقتنامه را ازطرف دولت جمهوری افغانستان ښاغلی علی احمدخرم وزیر پلان وازجانب کشورجاپان ښاغلی جین جی یامادا سفیرکبیر آنکشور مقیم کابل امضاء نمودند.

هنگام امضای موافقتنامه نمایندگان وزارت امورخارجه واطلاعات وکلتور برخی از اراکین وزارت پلان وبعضی ازاعضای سفارت کبرای جاپان حاضر بودند .

۱۴ عقرب ۵۵

پیشنهاد هیأت افغانی مبنی برحق مسلم کشور های محاط به خشکه درمورد دسترسی آزادبه بحر وازبحرشامل راپور نهائی جلسه بورد تجارت وانکشاف ملل متحد انکتاد منعقده ژنیو گردیده وازانکتاد خواهش بعمل آمده تادرتکمیل این حق مسلم مربوط به کشورهای محاط به خشکه اقدامات مقتضی ومناسب صورت بگیرد .

این مطالب راښاغلی حمیدالله طرزی معین وزارت تجارت هنگام مواصلت به کابل از اجتماع متذکره بخبرنگار باختر ابرازداشت .

شانزدهمین جلسه بورد تجارت وانکشاف به اشتراك نمایندگان بیش ازیکصدوده کشور که بتاریخ ۲۳ میزان درژنیو دایرگردیده بود اخیرا خاتمه یافته ودرآن موضوعات مهم تجارتی واقتصادی مطرح گردیده است .

ښاغلی معین وزارت تجارت گفت: درجمله آجندای این جلسه حل معضله قرضه کشور های روبه انکشاف مخصوصا کشورهای کمترین انکشاف یافته وهمچنان کشور های محاط به خشکه وکشور های که تحت شرایط نامساعد اقتصادی قرارداردوبه اساس فیصله کنفرانس نایروبی به بوردتجارت و انکشاف محول گردیده بود وهم شناخته شدن حق مسلم کشور های محاط به خشکه درمورد حل دسترسی آزادبه بحروازبحر مطرح گردیده که بنا بر پیشنهاد هیأت افغانی شامل راپورنهائی گردید وازانکتاد خواهش شدتادر تعمیل این حق مسلم اقدامات مقتضی ومناسب صورت بگیرد .

ښاغلی طرزی علاوه کرد همچنان در این جلسه راجع به عملی شدن اساسنامه صندوق خاصی به منظور جبران مصارف اضافی ترانسپورتی وترانزیتی کشور های محاط به خشکه که آنهم دراثر تثبیت نمایندگان افغانی درسی ویکمین مجمع عمومی ملل متحدتصویب گردیدوتوجه فوری انکتاد درتعمیل آن طی مراحل وارائه این اساسنامه به مجمع عمومی سی ویکم ملل متحدکه درنیویارك دایراست

معطوف گردید .

معین وزارت تجارت اضافه کردکه درجلسه بورد تجارت وانکشاف تصمیم اتخاذ گردید تایك کمیته جداگانه موظف شودکه فیصله نامه هاوتجاویز کنفرانس گروه هفتادوهفت مبنی بر همکاری میان کشور های روبه انکشاف منعقده مکسیکو وهمچنان فیصله نامه وتدابیر کنفرانس انکتاد چهارم درنایروبی رابادرنظر داشت تصاویب وفیصله های جلسه خاص هفتم موسسه ملل متحدتعقیب وبررسی نماید .

ښاغلی طرزی گفت که نظر به پیشنهادات هیأت افغانی جلسه تصویب نمود تادراجتماع آینده بوردتجارت وانکشاف که در آینده قریب بسویه وزرا دایر خواهد شد موضوع کشورهای کمتر انکشاف یافته بشمول کشور های محاط به خشکه وسایر ممالك دارای شرایط نامساعد اقتصادی بطور جداگانه در آجندای کنفرانس مذکور شامل ساخته شود.

وی علاوه نموددرمورد پروگرام منضمه برای امتعه فیصله بعمل آمد تایك کمیته بین الحکومتی باصلاحیت برای رسیدگی وتعمیل اهداف فیصله های شماره ۹۳ کنفرانس نایروبی تشکیل شود تاموضوعات عمده درساحه پالیسی احتوای امتعه رادنبال نماید .

ښاغلی طرزی گفت موضوعات دیگراین جلسه رامنابع مالی وبودجه انکتاد کشتیرانی وترانسپورت انتقال منابع حقیقی وتزئیدسهمیه آن برای کشور های روبه انکشاف مخصوصا کشورهای کمتر انکشاف یافته بمنظور بهبود انتقال میکانیزم وياماشینری تشکیل میدادکه درزمینه ازطرف بورد تجارت وانکشاف تجاویز وتصامیم لازم اتخاذ گردید .

* سی ومین سالگره تاسیس یونسکو در کشور تجلیل گردید .

درمحفلیکه باین مناسبت در اديتوريم پوهنتون کابل برگزار شد بعداز تلاوت چند آیت ازقرآن عظیم الشان وپخش سرود ملی بیانیه پوهاند عبدالقیوم وزیر معارف ورئیس کمیسون ملی یونسکوی افغانستان توسط پوهاند وفی الله سمیعی معین دوم وزارت معارف قرائت گردید .

وزیرمعارف دربیانیه اش ازخدمات نهایت سودمند وارزشناك یونسکو درراه تعمیم ودوام صلح واحترام کرامت انسانی یادآوری نموده وگفته است که جای افتخاراست که سی ومین سالگره موسسه تربیتی علمی وثقافتی ملل متحد (یونسکو) درکشورعزیزماتجلیل میگردد.

وزیر معارف متذکرشده است که افغانستان هم مانند سایرکشورهای صلح دوست که درانکشاف امور اجتماعی عرفانی واقتصادی کشور توجه خاصی داشته ودارد عضویت این موسسه جهانی راحاصل وازکمك های آن در ساحات مختلف ثقافتی استفاده نموده است.

* موافقه تجارتی درمورد انکشاف وتوسعه تجارت بین دولت جمهوری افغانستان و جمهوریت عراق درکابل عقد شد .

بموجب این موافقه‌که به تاسی ازموافقتنامه تجارتی منعقده سال ۱۹۷۲ بین دوکشور در نتیجه مذاکرات بین هیأت های تجارتی و ترانزیتی افغانستان وعراق عقد شده . تسهیلات لازم درتوسعه وانکشاف تجارت جانبین بعمل می آید .

۱۶ عقرب ۵۵

ازطرف ښاغلی ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم به مناسبت پنجاه ونهمین سالگرد انقلاب کبیر اکتوبر تیلگرام تبریکیه عنوانی ښاغلی لیونید بریژنیف منشی عمومی حزب کمونست ، ښاغلی نیکولای پودگورنی صدر هیأت رئیسهٔ شورای عالی و ښاغلی الکسی کاسیگین رئیس شورای وزیران اتحاد شوروی سوسیالستی به مسکو مخابره گردیده است .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرام تبریکات خودومردم وحکومت افغانستان رابه مردم دوست اتحاد جماهیر شوروی ابرازداشته واظهار آرزومندی نموده اند که روابط نیک، حسن تفاهم وهمکاری های همه جانبه فی مابین به نفع مردمان هردو کشور ودرراه استحکام علایق دوستانه مداوم بین افغانستان واتحاد جماهیرشوروی سوسیالستی وتقویت صلح و آرامش مردمان سراسر گیتی بیش ازپیش مفیدوموثر واقع گردد .

* ښاغلی عبدالرحمن پژواک سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان دردهلی جدید که دوره ماموریتش در هند خاتمه یافته است باښاغلی فخرالدین علی احمد رئیس جمهور ومیرمن اندراگاندی صدراعظم آنکشور ملاقات های تودیعی بعمل آورد .

ښاغلی چاوان وزیر امور خارجه هندعوت نهاری بافتخار ښاغلی پژواک درهوتل آشوکا ترتیب داده بود .

* سفارت کبرای اتحاد شوروی مقیم کابل پنجاه ونهمین سالگرد انقلاب اکتوبر آنکشور راضمن ضیافتی تجلیل نمود .

دراین ضیافت ښاغلی محمدنعیم ، دکتور محمدحسن شرق معاون اول صدارت عظمی ، ښاغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت ووزیر مالیه، بعضی ازاعضای کابینه، دگر جنرال غلام حیدررسولی لوی درستیز، برخی از مامورین عالیرتبه عسکری وملکی ، رئیس و اعضای انجمن دوستی افغانستان و اتحاد شوروی، کوردیپلوماتیك مقیم کابل باخانم های شان بادعوت ښاغلی الکساندرمیخائیلویچ پوزانوف سفیرکبیر اتحاد شوروی مقیم کابل وخانمش اشتراك ورزیده بودند .

* سفیرکبیرښاغلی شلدن وانس آمرکمیته اجرائیه کنترول مخدرات امریکا باښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه ملاقات نمود .

طی این ملاقات پیرامون اقدامات وفعالیت های بین المللی درساحه کنترول مواد مخدره مذاکره وتبادل افکار بعمل آمد .

۲۰ عقرب ۵۵

اگریمان ښاغلی حمیدالله عنایت سراج که بحیث سفیرکبیر دولت جمهوری افغانستان دردهلی جدید ازحکومت هند مطالبه شده بود اخیرا مواصلت کرده است .

* باتاسف اطلاع گرفته ایم که ښاغلی خان محمدایوب خان اچکزی یکتن ازمجاهدین بزرگ پشتون دراثرمریضی طولانی که عاید حالش بود روز۲۰ عقرب بعمر شصت وچار سالگی درشفاخانه چشم ازجهان پوشید .

جنازه مرحوم خان محمدایوب خان اچکزی مجاهد بزرگ پشتون قبل ازظهرروز ۲۱عقرب ازمنزل اش برداشته شده وپس ازادای نماز جنازه درشهرقلی صالحین محترمانه به خاك سپرده شد .

* مذاکرات هیأت افغانی با مقامات بانك جهانی درباره تادیه شش ملیون دالر قرضه ازطرف بانك مذکور برای پروژه های تکاتب زراعت افغانستان درواشنگتن انجام یافت .

موافقتنامه مربوط به این قرضه بعد ازطی مراتب بهامضاء خواهد رسید. ریاست هیأت افغانی رادرین مذاکرات ښاغلی عبدالله ملکیار سفیر کبیردولت جمهوری افغانستان درایالات متحده امریکا بعهده داشت .

* دوکتورعلی احمد سفیرکبیر منتخب دولت جمهوری افغانستان در مسکو از جاپان بکابل مواصلت نمود .

۲٤ عقرب ۵۵

ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم ښاغلی لیسترولف رئیس واعضای هیأت مجلس نمایندگان ایالات متحده امریکا رابرای ملاقات درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

دراین موقع ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه، ښاغلی محمداکبر رئیس دفتر جمهوری وښاغلی رابرت کن شارژدافیر سفارت کبرای امریکا مقیم کابل نیز حضور داشتند.

* هیأت مجلس نمایندگان امریکا بریاست بشاغلی ولسف رئیس کمیته پلانینگ مجلس مذکور برای یک مسافرت دوستانه بکابل آمده است .

هیئت مذکور باښاغلی محمد نعیم در عمارت وزارت امورخارجه ملاقات بعمل آورد . هنگام این ملاقات شارژدافیر سفارت کبرای امریکا نیز حاضر بود .

۲۷ عقرب ۵۵

اعلیحضرت بیرنده رابیر بیکرام شاه دیوا پادشاه نیپال هنگامیکه طیاره حامل شان فضای افغانستان راعبور می کرد پیام دوستانه ای عنوانی ښاغلی محمد داود رئیس دولت و صدراعظم مخابره نموده وتمنیات نیك خویش رابرای رفاه وسعادت مردم افغانستان ابراز نمودند .

مقابلتا ښاغلی محمدداود رئیس دولت و صدراعظم طی تیلگرام جوابیه از پیام اعلیحضرت موصوف تشکر نموده آرزومندی شانرا برای ترقی وتعالی مردم نیپال ابراز فرمودند .

* هیأت کانادایی بریاست ښاغلی ون اپ آمراداره کمکهای آنکشور باښاغلی علی احمد خرم وزیر پلان ملاقات نمود .

یك منبع وزارت پلان گفت که طی این ملاقات درباره کمکهای کانادادر تمویل پروژه ساختمان مطبعه معارف تهیه کاغذ موردضرورت برای وزارت معارف وهمچنان مطالعه تخنیکی واقتصادی وادی دریای کسایل و پروژه کانالیزاسیون شهر کابل ویکتعداد پروژه های انکشافی دیگر شامل پلان هفت ساله کشور مذاکره وتبادل افکاربعمل آمد .

هیأت کانادایی درنتیجه مذاکرات آمادگی حکومت خویشرا برای کمك در پروژه های موردنظر افغانستان ابراز داشت

قرار یك خبر دیگر ښاغلی حسین داودی سفیرکبیر ایران مقیم کابل نیز باوزیر پلان ملاقات نموده ودرمورد تسریع قرارداد های احداث پروژه هاییکه به همکاری اقتصادی ایران صورت میگیرد مذاکره کرد .

* حکومت چکوسلواکیا بمقصدتهیه ماشین آلات جهت استفاده ازمعدن زغال سنگ سبزك هرات اضافه ازدوملیون دالربه افغانستان قرضه میدهد .

قرارداد مربوط باین همکاری را درحالیکه انجنیر عبدالصمد صلاح معین سرپرست و

بعضی ازاراکین وزارت معادن وصنایع بناغلی زنیك کارمیلتا سفیر کبیر چکوسلواکیا وبرخی ازاعضای آن سفارت مقیم کابل حاضر بودند.

دوکتور میراکبر رئیس استخراج معادن از طرف افغانستان وازجانب چکوسلواکیابناغلی سوبود مستشار تجارتی سفارت کبرای آن کشور درکابل امضاء وتبادله کردند .

* بناغلی لیسترولف عضومجلس نمایندگان ایالات متحده امریکا ورئیس کمیته پلاننگ روابط خارجی آن مجلس که درراس یك هیأت برای بازدید دوستانه به کابل آمده بودکابل رابقصد قاهره ترك گفت . در میدان هوایی بین المللی کابل نماینده وزارت امورخارجه و شارژدافیرسفارت کبرای امریکا باهیأت وداع کردند .

۲۶ عقرب ۵۵

بناغلی نوراحمد اعتمادی سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان دراسلام آباد اعتمادنامه اش رامطابق مراسم معمول به بناغلی فضل الهی چودری رئیس جمهور پاکستان تقدیم نمود .

* دهمین سالگرد تاسیس موسسه انکشاف صنایع موسسه ملل متحد (یونیدو) درکابل تجلیل گردید .

درمحفلی که باین مناسبت در سالون کنفرانسهای وزارت معادن وصنایع برگزارشد بناغلی حفیظ الله رئیس پلان آنوزارت دراطراف خدمات موسسه ملل متحد وشعبات اختصاصی آن روشنی انداخته وضمن شرح تاریخچه موسسه انکشاف صنایع درجوکات ملل متحد گفت هدف ازبوجود آمدن این موسسه پیشرفت انکشاف مزید صنایع در کشور های صنعتی وممالك روبانکشاف بوده چنانچه این موسسه ازبدوتاسیس تاکنون به مقصد انکشاف ورشد صنایع درکشور هیهای جهان خدمات مفید وارزشمندی انجام داده است .

وی گفت افغانستان نیزبحیث یك عضو وفادار موسسه ملل متحد مساعی دو جانبه موسسه انکشاف صنایع را در پیشبرد وانکشاف صنایع درافغانستان وسایر ممالك عضوبه نظرقدر نگریسته وهم از تجارب نظریات وکمکهای تخنیکی وفنی این موسسه مستفید گردیده است .

* یك هیأت متخصصین اتحاد جما هیر شوروی بریاست بناغلی ملوك معین وزارت جیالوجی آنکشور وارد کابل شد ودر میدان هوایی بین المللی ازطرف انجنیر عبدالصمد صلاح معین سرپرست وبعضی دیگر ازاراکین وزارت معادن وصنایع وبرخی از اعضای سفارت کبرای شوروی مقیم کابل استقبال گردید .

هیأت متخصصین شوروی طی اقامت در افغانستان راجع به همکاری کشورش درپروژه های استخراج معادن که پروژه معدن مس عینك نیزدرآن شامل است بامقامات مربوط افغانی مذاکراتی انجام خواهند داد .

۱ قوس ۵۵

* ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت

وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی لبنان عنوانی بناغلی الیاس سرکیس رئیس جمهور آنکشور به بیروت مخابره گردیده است .

۲ قوس ۵۵

اعلیحضرت بیرندرا بیر بیکرا شاه دیوا پادشاه نیپال هنگامیکه طیاره حامل شان در راه بازگشت ازاتحاد شوروی به کتمندو، فضای افغانستان راعبور میکرد پیام دوستانه عنوانی بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم مخابره نموده که ازطرف بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی تیلگرام جوابیه به کتمندو از وصول پیام موصوف اظهار تشکر شده است .

٤ قوس ۵۵

بناغلی محمد فواد عبدالمبدای سفیر کبیر منتخب جمهوریت عربی مصر درکابل برای اشغال ماموریتش واردکابل شده درمیدان هوایی بین المللی کابل بناغلی محمدانور نوروز معاون ریاست تشریفات وزارت امورخارجه ازوی استقبال کرد .

* موافقتنامه فرهنگی وعلمی بین دولت جمهوری افغانستان وجمهوریت سوسیالستی رومانیا درکابل عقد گردید

اسناد این موافقتنامه را پوهاند دکتورنوین وزیراطلاعات وکلتور وبناغلی الکساندربووابا سفیرکبیرغیرمقیم رومانیا در افغانستان در وزارت امور خارجه امضاء ومبادله نمودند .

بعداز امضای موافقت نامه پوهاند دکتور نوین وبناغلی الکساندر بووابا طی بیانیه های ازروابط حسنه دوکشور تذکر داده وتمنیات مزیدآنرا آرزو نمودند .

هنگام امضای موافقتنامه عده ازاراکین وزارت اطلاعات وکلتور ووزارت امور خارجه وبعضی ازاعضای سفارت کبرای رومانیا حاضربودند.

٤ قوس ٥٥

یك هیأت تجارتی چکو سلواکیا برای مذاکره درباره پروتوکول تجارتی وتبادل اموال قیمت هابین دوکشوربرای سال ۱۹۷۷ واردکابل شد .

قرار است مذاکرات هیأت چکوسلواکیا با هیأت افغانی دروزارت تجارت آغازشود .

درمیدان هوایی بین المللی کابل رئیس انکشاف صادرات وزارت تجارت وسفیر کبیر چکوسلواکیا درکابل ازهیأت استقبال کردند.

ریاست این هیأت راښاغلی کادیرابك رئیس تجارت خارجی آنکشور بعهده دارد .

٦ قوس ٥٥

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام همدردی به منا سبت حدوث زلزله اخیردرترکیه وتلفات جانی و خسارات مالی زیادناشی ازآن عنوانی ښاغلی فخری کوروترك رئیس جمهور آنکشور بهانقره مخابره شده است .

طی این تیلگرام ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم مراتب همدردی وتسلیت خویش حکومت ومردم افغانستان رابه رئیس جمهور حکومت وبرادران ترکی بمناسبت این حادثه ابراز نموده اند .

* پیشنهاد افغانستان درمورد تقویت مرکز بین المللی تتبعات پشتود افغانستان د ر چوکات بودجه علمی یونسکو به تصویب رسید .

هیأت افغانی اخیرا پیشنهاد تقویت مرکز بین المللی تتبعات پشتودر افغانستان راکه اساس آن توسط سیمینار بین المللی پشتو که بههمکاری یونسکو در کابل انعقاد مییابد گذاشته شده بودبه کنفرانس عمومی یونسکو درنایروبی ارائه کرده است .

در مصوبه که درین مورد بعمل آمدیونسکو موظف گردیده است تادرتقویه هرچه بیشتر مرکز بین المللی مزبور بذل مساعی نموده و درچوکات بودجه علمی خودامداد های علمی ومالی نماید .

* هیأت افغانستان مسوده مصوبه را در مورد تطبیق پروژه آبدات وحفظ آثار باستانی هرات بحیث مرکزاسلامی درچوکات پروگرام های دوسال آینده یونسکو پیشنهادکرد که بدون مراجعه به رای‌گیری باتفاق آراء به تصویب رسید .

علاوتا پیشنهاد دیگر حکومت افغانستان در مورد اعمار یك موزیم بسویه عالی در کابل مورد تصویب اکثریت قرار گرفت .

بموجب این مصوبه موسسه یونسکو در تطبیق یك طرح بین المللی برای سهمگیری ممالك حفریات کننده دراعمار موزیم متذکره بذل مساعی خواهند کرد .

تطبیق تصاویب مذکور ازجهت تقویه لسان ملی پشتو وحفظ آثار وآبدات تاریخی افغانی بهمساعدت یونسکو حایز اهمیت خاص است .

* موافقتنامه فرهنگی بین دولت جمهوری افغانستان وجمهوریت کوریا درکابل عقد گردید .

اسناد مربوط به این موافقتنامه رااز جانب

افغانستان پوهاند دکتور نوین وزیر اطلاعات وکلتوز وازطرف جمهوریت کوریا بنا غلی میونگ چون چوی سفیرکبیر آنکشورمقیم کابل دروزارت امورخارجه امضاوتعاطی نمودند.

* بناغلی یارملوک معین وزارت جیالوجی اتحاد شوروی بابناغلی سید عبدالاله معاون دوم صدارتعظمی ووزیر مالیه ملاقات نمود.

طی این ملاقات در حالیکه بناغلی الکساندر میخائیلوویچ پوزانوف سفیر کبیر اتحاد شوروی مقیم کابل ومستشار اقتصادی آنکشور نیزحاضر بود را جع به پروژه استخراج بهره برداری وتاسیسات ذوب مس معدن عینک ویکعده پروژه هی دیگر جیالوجی واستخراج معادن درافغانستان که در چوکات همکاری تخنیکی واقتصادی اتحاد شوروی تحت اولین پلان هفت ساله انکشافی کشور درنظر است مذاکره بعمل آمد.

معین وزارت جیالوجی اتحادشوروی درراس یک هیئت متخصصین آنکشوربه منظورمذاکره بامقامات افغانی درزمینه بهره برداری ازمعادن وپروژه های جیالوجی اخیراً بکابل آمده است.

* انجنیر یاروسلاویا کوبتس معین وزارت تجارت خارجی چکوسلواکیا وارد کابل شد.

درمیدان هوایی بین المللی کابل بناغلی حمیدالله طرزی معین وزارت تجارت وسفیر کبیرآنکشور درکابل ازوی استقبال گردید.

قرار است بناغلی یاکوبتس در مذاکرات تجارتی که بین جمهوریت افغانستان و چکوسلواکیا فعلا درکابل جریان دارد شرکت کند.

بناغلی یاکوبتس بعدازختم مذاکرات تجارتی پروتوکول مربوط راتیز بامقامات افغانی امضاء خواهد کرد.

۸ قوس ۵۵

از طرف بناغلی محمد داود رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت روز ملی جمهوریت فدرالی سوشلیا لستی یوگوسلاویا عنوانی مارشال بروز تیتورئیس جمهور آنکشور به بلگراد مخابره گردیده است.

* قرارداد مطالعات تخنیکی واقتصادی وترتیب نمودن پروژه تخنیکی بمنظوراحداث

بندذخیره ودستگاه برق آبی چشمه شفا بالای دریای بلخ به قیمت سه ملیون وششصد و بیست ویکهزار وهشتصدو پنجاه وسه روبل بین مقامات مربوطهٔ افغانی وشوروی درکابل عقد شد .

قرار دادراانجنیر احمد فرید اسحق رئیس پلان وزارت آب وبرق وبناغلی بریس تیتوف مستشار اقتصادی سفارت کبرای اتحادشوروی امضاء نمودند .

باحداث بندذخیره چشمه شفا بالای دریای بلخ وتنظیم جریان آب دریای مذکور زمینه آبیاری بهتر ساحه‌ای درحدود هفتاد و شش هزار هکتار زمین موجوده مربوط شبکه های هژده نهرکه فعلا قسمت های پایین آب آن به قلت آب مواجه می باشدمیسر می گردد .

علاوه برآبیاری اراضی متذکره در پروژه مذکور امکان تولیدانرژی برق نیزدر نظرگرفته شده است .

قرار است مطالعات تخنیکی واقتصـــادی وترتیب پروژه تخنیکی بند ذخیره ودستگاه برق چشمه شفا ازطرف متخصصین شوروی باسهمگیری فعال انجنیران افغانی در طـرف دوسال وهفت ماه تکمیل وراپورآن بدسترس مقامات افغانی گذاشته شود .

مصارف اسعاری این پروژه که شامـــل اعزام متخصصین ، سامان وآلات وترتیـــب راپورتخنیکی می باشد ازکریدت اتحادشوروی تمویل می گردد .

* ازطرف بناغلی محمد داؤدرئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت روز ملی اتحادیهٔ امارات عربی عنوانی بنا غلـی زیدبن سلطان رئیس اتحادیه مذکوربه ابوظبی مخابره گردیده‌است .

* ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولـت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت‌اشغال کرسی مقام ریاست جمهوری مکسیکو توسط دکتور خوزی لوبیزپره تیلوعنوانی‌رئیس‌جمهور مذکوربه شهر مکسیکو مخابره گردیده‌است

بناغلی عبدالله ملکیار سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان درواشنگتن که درعیـــن زمان سفیر کبیر غیرمقیم افغانی در مکسیکو میباشد، بحیث نماینده حکـومت جمهـوریت افغانستان درمراسمی که به مناسبت اشغال کرسی ریاست جمهوری مکسیکو توسط دکتور پره تیلوبرگزار میشود اشتراك مینماید .

* رؤسای دول وصدراعظمان ممالك اسلامی طـی پیـام ها یی کـه عنـوانـی بناغلـی محمـد داؤد رئیس دو لـت و صـدراعظم بکابل مخابره کرده‌اند عیدسعید اضحی رابه بناغلی رئیس دولت و صدراعظـم تهنیـــت گفته اند .

همچنان ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم پیام های تبریکیه بمناسبت عید سعید اضحی عنوانی رؤســـای دول و صدراعظمان کشورهای اسلامی مخابره‌گردیده است .

* تمام مشران پشتون وبلوچ طی پیـام هایی عیدسعید اضحی رابه بناغلی محمدداؤد

رئیس دولت وصدراعظم ، حکومت وکافهٔ ملت افغانستان تهنیت گفته ترقی وتعالی کشور ورفاه مزید مردم افغانستان راتحت رهنمایی های مؤسس جمهوریت ښاغلی محمد داؤدآرزو نموده اند .

* موافقتنامه های تجارتی وتادیات برای پنج سال وپروتوکول تبادل اموال برای سال های ۱۹۷٦ و۱۹۷۷ بین افغانستان و چکوسلواکیا در وزارت تجارت عقد شد. موافقتنامه های متذکره رادرحالیکه ښاغلی محمدخان جلالر وزیر تجارت وښاغلی زنیك کارمیلیتا سفیرکبیر چکوسلواکیا در کابل حاضر بودند ښاغلی حمیدالله طرزی معین وزارت تجارت وانجنیر یارو سلاویا کوبتس معین وزارت تجارت خارجی چکوسلواکیاامضاء نمودند.

یك منبع وزارت تجارت گفت قرار است برای سالهای ۱۹۷٦ و ۱۹۷۷ بین دوکشور جمعاً بیست وهفت ملیون دالر اجناس تجارتی مشتر کا مبادله شود که بمقایسه پروتوکول تبادل اموال سال گذشته یازده ونیم فیصد زیاد می باشد . هنگام امضاء موافقتنامه بعضی ازاراکین وزارت تجارت نمایندگان وزارت امور خارجه و دافغانستان بانك وبعضی از اعضای سفارت کبرای چکوسلواکیا درکابل نیزحاضر بودند .

* قرار داد فروش هشت هزارتن پخته محلوج بین سپین زرشرکت ونمایندگی تجارتی وستوگ انتورگ درکابل عقدگردید .

بموجب این قرارداد سپین زرشرکت ا ز فروش پخته متذکره سیزده ملیون وششصد هزار دالر بدست می آورد .

یك منبع سپین زرشرکت گفت هشت هزار تن پخته محلوج درظرف پنج ونیم ماه آینده بطرف اتحادشوروی درشیرخان بندرتحویل داده میشود .

۱۵ قوس ۵۵

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی فنلندعنوانی ښاغلی اورهوکی کو نین رئیس جمهور آنکشور به هلسنکی مخابره گردیده است .

* ازطرف ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه تیلگرام تبریکیه بمناسبت تقرر ښاغلی هوانگ هوابحیث وزیر امور خارجه جدید جمهوریت مردم چین عنوانی ښاغلی موصوف به پیکنگ مخابره گردیده است .

۲۰ قوس ۵۵

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم پیام تبریکیه بمناسبت بیست و هشتمین سالگرد اعلامیه جهانی حقوق بشر عنوانی دوکتورکورت والدهایم سرمنشی عمومی موسسه ملل متحدبه نیویارك مخابره گردیده است .

درپیام ښاغلی رئیس دولت و صدراعظم یکبارديگر اعتقاد راسخ مردم و حکومت افغانستان به اساسات حقوق بشر تائید گردیده وتذکار بعمل آمده است که تحقق

چنین اصول یگانه ضامن احترام به حقوق اساسی بشرکه شرط اصلی تامین صلح وامنیت جهانی بشمار میرود میباشد .

همچنان دراین پیام ضمن قدردانی از مساعی ملل متحد برای تامین حقوق بشر خاصتا برای دفاع ازآزادی های اساسی‌مردم وامحای تبعیض نژادی سلطه اجنبی واپارتاید اظهارامیدواری گردیده است تا دریــن راه تدابیربیشترجهت تأمین حقوق خود ارادیت مردمان محروم ازاستقلال وحقوق اساسی شان اتخاذگردد .

* ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت انتخاب ښاغلی کورت فورلگربحیث رئیس‌کنفدراسیون سویس عنوانی ښاغلی موصوف به برن مخابره گردیده است .

* ازطرف ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه تیلگرام تبریکیه بمناسبت انتخاب مجدددکتورکورت والدهایم‌بحیث منشی عمومی موسسه ملل متحدعنوانی ښاغلی موصوف به نیویارك مخابره گردیده است .

* ښاغلی محمدفواد عبدالمبدی سفیر کبیر جمهوریت عربی مصر درکابل اعتماد نامه‌اش رامطابق مراسم معمول به ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم در قصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه وښاغلی محمداکبررئیس دفترجمهوری نیزحاضر بودند .

* ښاغلی محمدداؤدرئیس دولت وصدراعظم ښاغلی مرامیش منشی اجرائیه کمیسیون اقتصادی واجتماعی موسسه ملل متحد برای آسیاوحوزهٔ پاسیفیك راجهت ملاقات درقصر ریاست جمهوری پدیرفتند .

درین موقع ښاغلی وحیدعبدالله‌معین‌وزارت امورخارجه وښاغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی آن وزارت نیز حاضر بودند.

* هیأت افغانی بریاست ښاغلی عبدالغنی کریمی مامور عالی رتبه وزارت امور خارجه جهت سهمگیری درمذاکرات کمیسیون مشترك امورسرحدی بین افغانستان و اتحاد شوروی عازم ترکمنستان گردید .

چهارمین دور مذاکرات کمیسیون مشترك دوکشور درشهر عشق آباد آغاز میشود .

قرار است هیأت های دوکشور سواحل بعضی دریاهای سرحدی رامشترکاً معاینه ودر موضوعات تخنیکی مربوط به تحکیم سواحل دریاهای مزبور مطالعات وتبادل افکار بعمل آورند .

* دوکتور ژوزف میکوسفیرکبیرمنتخب غیر مقیم جمهوریت مردم هنگری درافغانستان‌برای تقدیم اعتمادنامه اش وارد کابل گردید .

ښاغلی محمد انورنوروز معاون ریاست تشریفات وزارت امور خارجه درمیدان هوایی بین‌المللی ازښاغلی میکواستقبال نمود .

* بناغلی مرامیس منشی اجرائیه کمیسیون منطقوی اقتصادی واجتماعی موسسه ملل متحد برای آسیا وحوزه پاسیفیك ازکابل عازم تهران شد .

بناغلی عبدالصمدغوث مدیرعمومی سیاسی وزارت امورخارجه درمیدان هوایی بین المللی کابل باوی وداع کرد .

* ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت انتخاب مجدد بناغلی زایدبن سلطان النهیان بحیث رئیس اتحادیه امارات عربی عنوانی بناغلی موصوف به ابوظبی مخابره گردیده است .

۲۱ قوس ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت انتخاب بناغلی هواری بومیدین بحیث رئیس جمهور جمهوریت دیموکراتیك مردم الجزایر عنوانی بناغلی موصوف به الجزایر مخابره گردیده است .

۲۳ قوس ۵۵

دکتور ژوزف میکو سفیر کبیر غیر مقیم جمهوریت مردم هنگری درافغانستان اعتماد نامه خودرا مطابق مراسم معمول به بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

بناغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه وبناغلی محمد اکبر رئیس دفتر جمهوری نیز حاضر بودند .

* بناغلی پال لوشونچی رئیس شورای دولتی جمهوریت مردم هنگری ی هنگا میکه طیاره حامل شان در راه مراجعت به کشورش فضای افغانستان راعبور میکرد پیام دوستانه عنوانی بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم مخابره نمود .

متقابلا بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی تیلگرام جوابیه که به بوداپست مخابره شد از پیام دوستانه ای رئیس شورای دولتی جمهوریت مردم هنگری ابرازتشکر نموده اند.

۲۵ قوس ۵۵

بناغلی حمیدالله عنایت سراج سفیر کبیر منتخب دولت جمهوری افغانستان در دهلی جدید ازلندن وارد کابل شد .

* ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی بحرین عنوانی والاحضرت عیسی بن سلمان الخلیفه امیر دولت بحرین به منا مه مخابره گردیده است .

*دوکتور ژوزف میکوسفیر کبیر غیرمقیم جمهوریت مردم هنگری در افغانستان با دوکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی درعمارت صدارت ملاقات تعارفی بعمل آوردند .

همچنان دوکتورژوزف میکوسفیرکبیر غیرمقیم جمهوریت مردم هنگری د ر افغانستان

باپوهاند دکتور نوین وزیراطلاعات وکلتــور ملاقات نمود .

طی این ملاقات راجع به تطبیق مــواد پروتوکول همکاری کلتوری و فــرهنگی بین جمهوریت افغانستان وجمهوریت‌مردم هنگری مذاکره وتبادل افکار بعمل آمد .

طبق یك‌خبر دیگر دوکتور ژوزف میکوبا بناغلی علی احمدخرم‌وزیر پلان ملاقات‌نموده وطی‌آن راجع به‌امکانات همکاری کشورش در بعضی پروژه های انکشافی‌افغانستان مذاکره وتبادل افکار نمود .

۲۶قوس ۵۵

میرمن ماریا مارینو معین وزارت کلتور کشور کوستاریکا ببرای یك بازدید غیررسمی از افغانستان بــه کــابــل وارد شــد . در میدان هوایی کابل نماینده وزارت اطلاعات‌و کلتور ازموصوفه استقبال نمود .

۲۸ قوس ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت هفتاد مین سالگرد تولد بناغلی لیونید بریژینیف منشی عمومی کمیته مرکزی حزب کمونست اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی عنوانی بناغلی موصوف به مسکو مخابره گردیــده است .

* ازطرف بناغلی محمدداؤدرئیس دولت و صدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت تقرر مجدد بناغلی هلموت شمیت‌بحیث صدراعظم جمهوریت اتحادی آلمان عنوانی صدراعظــم موصوف به‌بن مخابره گردیده است .

۲۹ قوس ۵۵

پوهاند دوکتور عبدالله عمر وزیر صحت عامه‌که درراس یك هیات مصروف بازدید از عراق میباشد ازطرف‌بناغلی‌احمد حسن البکر رئیس جمهور عراق پذیرفته شد. ضمن این ملاقات پوهاند عمر تمنیات‌نیك بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم را بــه رئیس جمهور عراق رسانید .

وزیرصحت عامه‌ضیافتی‌به‌افتخاروزیرصحیه‌عراق ترتیب‌داده بودکه‌درآن استادخلیل الله خلیلی سفیر کبیر افغانی‌دربغداد بعضی از مامورین عالی رتبه وزارتهای خــارجه وصحیه عــراق اشتراك نموده بودند .

اول جدی ۵۵

دوکتور علی احمد سفیر کبیر دولت‌جمهوری افغانستان درمسکو مطابق‌مراسم معمول‌اعتماد نامه خویش رابه بناغلی نیکولای پود گورنی صدرهیات رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی درقصر کریملن تقدیم نمود .

* هیات افغانی‌پس‌ازاشتراك درچهارمین دور مذاکرات کمیسیون‌مشترك امور سرحدی بین افغانستان واتحاد شوروی منعقده عشق آباد‌مرکز جمهوریت ترکمستان به کابــــل مراجعت کرد .هیات افغانی که ریاست آنرا

ښاغلی عبدالغنی کریمی مامور عالیرتبه وزارت امور خارجه بعهده داشت طی اقامت درعشق آباد روی موضوعات تخنیکی مربوط به تحکیم سواحل دریاهای سرحدی بین دوکشور با هیات شوروی مذاکره وتبادل افکار نموده و بعضی قسمت های این دریا ها رامعاینه نمودند.

دوم جدی ۵۵

بمناسبت دو صدمین سال استقلال ایالات متحده امریکا ښاغلی عبدالله ملکیار سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان در واشنگتن تحفه مردم وحکومت افغانستان راکه عبارت از سمبول مجسمه آزادی امریکا بصورت موزائیك میباشد طی مراسم در قصر سفید به ښاغلی نلسن راکفلر معاون رئیس جمهور امریکا درغیاب ښاغلی فورد اهدا نمود.

معاون رئیس جمهور امریکا متقابلا از دریافت این تحفه اظهار قدردانی نموده وبه نمایندگی ازرئیس جمهور مراتب امتنان و سپاسگذاری مردم وحکومت امریکا رابه مردم افغانستان وښاغلی محمد داود رئیس دولت وصدراعظم ابراز نمود.

دوم جدی ۵۵

ښاغلی عبدالرحمن پژواك سفیر کبیر منتخب دولت جمهوری افغانستان در لندن برای اشغال ماموریتش عازم انگلستان گردید.

۵جدی ۵۵

ازطرف ښاغلی محمد داود رئیس دولت و صدراعظم تلگرام تبریکیه به مناسبت تقرر ښاغلی تاکیوفوکودا بحیث صدراعظم جدید جاپان عنوانی ښاغلی موصوف به توکیو مخابره گردیده است.

۷جدی ۵۵

نخستین لویه جرگه دولت جمهوری افغانستان بروز ۱۰ دلو دایر میگردد.

مطابق بهارزش های اصیل انقلاب ۲۶ سرطان ۱۳۵۲ که متکی برقدرت ملی ومردمی افغانستان میباشد. رئیس دولت جمهوری با درك مسئولیت های خود مبنی برایفای وعده که بتاریخ ۲۶ سرطان ۱۳۵۲ بهملت نجیب افغانستان داده بودتصمیم گرفت اولین لویه جرگه دولت جمهوری را درکابل دایر نماید.

دولت جمهوری متکی بهارزش های انقلابی ومترقی خودبادرنظرداشت شرایط عینی تکاملی جامعه افغانی کهجدا بهاصالت مردم متکی بوده وبه استناد این فلسفه انقلابی واصیل ملی کهملت را سر چشمههمه قدرت هاو منبع حاکمیت ملی میداند تشکیل لویه جرگه رایك اصل مسلم دانسته وبه وسیله این فرمان جمهوری انعقاد لویه جرگه رابتاریخ دهدلو ۱۳۵۵ـ اعلام میدارد

خواهران وبرادران عزیز!

مطابق عرف جامعه مالویه جرگه صادر فغانستان درمواقع حساس ومهم تشکیل گردیده وموضوعات حیاتی ملی رامورد غور ومداقه قرارداده اند ولی لویه جرگه آینده افغانستان خاصیت ممتازدیگری رانیز داراست

وآن اینکه : این اولین لویه‌جرگه ایست که بعداز الغای نظام شاهی تشکیل میشود.لذا علاوه برآنکه مسوده قانون اساسی دولت جمهوری به‌غرض غور وتصویب به پیشگاه مجلس کبیر ملی ارائه‌خواهد گردید پالیسی واجراات عمده دولت‌جمهوری نیز درآن‌جرگه ملی گذارش خواهد یافت .

باتوجه به‌نکات‌فوق آرزومندم ملت‌نجیب‌افغان مطابق به‌تعاملی که ترکیب وطرزالعمل آن‌به حکومت هدایت داده میشوددرانتخاب‌نمایندگان خود اقدام خواهد کرد باتوجه به این امانت بزرگ ملی ازخدای توانا نیازمندم‌تا ملت‌نجیب افغان رادر انتخاب نمایندگان‌شان که‌حیات مستقل وآبرومند افغانستان باطرز اجرای آنها پیوندناگسستنی‌دارد موفق وکامران گرداند

۸ جدی ۵۵

ښاغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان هنگامیکه‌طیاره حاملش‌د راه مراجعت به‌پاکستان فضای افغانستان را عبور میکرد پیام دوستانه عنوانی‌ښاغلی محمد داودرئیس دولت وصدراعظم مخابره نموده است .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم متقابلا طی‌تیلگرامی ازپیام دوستانه‌ښاغلی صدراعظم پاکستان ابراز تشکر نموده اند .

* فیصله نامه مربوط به تثبیت اساسنامه صندوق کشورهای محاط به خشکه‌که ازطرف افغانستان وچندکشور دیگر پیشنهاد گردیده بود از طرف مجمع عمومی سی ویکم ملل متحد به‌تصویب رسید .

این صندوق برای جبران مصارف اضافی ترانسپورت کشورهای‌محاط به‌خشکه تاسیس گردیده است. همچنان فیصله نامه دیگر افغانستان وبعضی کشور های دیگر درمورد تدابیر خاص به‌نفع‌کشور های محاط به‌خشکه وفیصله‌نامه پیشنهادی‌افغانستان ویکعده‌کشور های دیگردرموردحق دسترسی آزادکشورهای محاط به‌خشکه به بحروازبحرکه طی‌آن ازکشور های‌عضو تقاضا شده این حق‌راه محترم بشمارند درجلسه کامله مجمع عمومی ملل متحد مورد تصویب قرار گرفت .

طبق یك‌خبر دیگر فیصله نامه افغانستان درمورد سهمیه کشور های کمترین انکشاف یافته دربودجه عادی ملل‌متحد ازطرف جلسه عمومی به‌تصویب رسید .بموجب این فیصله نامه در سهمیه کشور های کمترین انکشاف یافته سراز سال آینده ازسی‌الی پنجاه‌فیصد تنقیص بعمل خواهد آمد .

۹جدی ۵۵

ازطرف ښاغلی محمدداود رئیس دولت‌و صدراعظم تیلگرام تبریکیه‌به‌مناسبت سالگره تولداعلیحضرت بیراندرابیر بیکر امشاه دیوا پادشاه نیپال به‌اعلیحضرت موصوف به‌کتمندو مخابره گردیده است .

۱۲ جدی ۵۵

ازطرف ښاغلی محمد داود رئیس دولت‌و

صدراعظم تیلگرام تبریکیه به‌مناسبت سالگرهٔ استقلال جمهوریت د یموکراتیک سودان عنوانی بناغلی جعفرالنمیری رئیس جمهور آنکشور به خرطوم مخابره شده است .

* ازطرف بناغلی رئیس‌دولت وصدراعظم به‌مناسبت روزملی جمهوریت کیوبا تیلگرام تبریکیه عنوانی دکتور اوسوالدودورتی کوس تورادو رئیس جمهورآنکشور به هاوانامخابره شده است .

* ازطرف بناغلی رئیس دولت وصدراعظم بمناسبت حلول سال نوعیسوی پیام های تبریکیه عنوانی روسای دول وسران حکومات کشور های متحابه صادر شده است .

۱۳ جدی ۵۵

انجنیر عبدالتواب اصفی وزیر معادن‌و صنایع درراس هیأت‌برای‌اشتراک درکنفرانس میز مدوروزرای صنایع کشورهای روبانکشاف عازم دهلی جدید گردید .

درین کنفرانس که‌از طرف حکومت هندبه همکاری موسسه انکشاف صنایع ملل متحد در دهلی دایر میگردد وزرای صنایع بیست ودوکشور روبانکشاف‌اشتراک نموده وموضوع عمده اجندای آنرا همکاری های اقتصادی و تخنیکی بین کشور های مشمول در ساحه انکشاف صنایع‌تشکیل می دهد .

* ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم اگریمان بناغلی شلندرا کمار سنگ که‌به‌حیث سفیر کبیر جدید هند در کابل ازجانب حکومت‌آنکشور مطالبه گردیده بود صادر شده است .

* از طرف بناغلی محمد داودرئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه‌بمناسبت سالگره استقلال جمهوریت سوسیالستی برما عنوانی جنرال نیوین رئیس جمهور آنکشور به‌رنگون مخابره گردیده است .

۱۶ جدی ۵۵

بناغلی محمد نعیم برای انجام معاینات طبی وتداوی عازم اتحاد شوروی گردیدند. برای وداع بابناغلی محمد نعیم دکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت بناغلی سید عبدالاله معاون‌دوم‌صدارت‌و وزیر مالیه‌اعضای کابینه، لوی درستیز وشارژدافیر سفارت کبرای اتحاد شوروی مقیم کابل در میدان هوایی بین المللی کابل حاضر بودند .

۱۷ جدی ۵۵

بناغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی

سیاسی وزارت امور خارجه برای اشتراك در کنفرانس فوق‌العاده‌راجع به‌تدوین کنوانسیون پناهگزینی عازم ژنیوگردید .

*بناغلی فضل الحق خالقیار معین وزارت مالیه در راس یك‌هیات عازم ویانا شد .

هیات افغانی طی‌اقامت درویانا موافقتنامه مربوط به سه میلیون وهفتصد وپنجاه هزار دالر کمك صندوق همکاری اوپك را بـــرای افغانستان بامقامات صندوق مذکـور امضامی نمایــد .

۱۸جدی ۵۵

یك هیات میرمن‌های‌افغانی برای اشتراك در کنفرانس زن ازنگاه قانون که بتاریخ ۱۹ جدی دردهلی‌جدیددایرمیگرددعازم هندشدند .

هیات افغانی درین کنفرانس پیرامـــون تدابیر موثریکه برای سهم گیری همه جانبه زن‌در حیات اقتصادی واجتماعی‌کشور ازطرف دولت جمهوری اتخاذ شده تشریحات خواهد داد.

اعضای هیات عبارت‌ازمحترمه کبرارئیسه دمیرمنو ټولنه، محترمه حمیراحمیدی مدیره و محترمه معصومه عصمتی معلمه لیسه ملالی و محترمه حمیرا اعتمادی معاون کمسیون ملی یونسکوی افغانستان می باشند .

کنفرانس زن ازنگاه قانون ازطرف انجمن مشورتی‌زنان هند به‌اشتراك نمایندگان کشور های آسیایی پنج روزدوام می نماید .

۱۹ حمل ۵۵

حکومت ایالات متحده امریکا بیست‌میلیون دالر برای پروژه حفرزابر وازبین‌بردن شوره اراضی وادی هیر مند طی سه سال آینده‌به افغانستان کمك بلاعوض میدهد .

این مطلب رابناغلی تئود وراليوت جونیر سفیر کبیر ایالات متحده امریکا مقیم کابل ضمن ملاقاتی باښاغلی علی احمد خرم‌وزیر پلان اظهار داشت .طبق اظهار یـــك منبع وزارت پلان باا‌کمال پروژه حفر زابر وازبین بردن شوره اراضی وادی هلمند که‌از کمك بلاعوض ایالات متحده امـــریکا روی دست گرفته میشود دوهزاروپنجصد وهشتاد فامیل ازاراضی صالح الزراعه مستفید خواهند شد. ازجمله کمك متذکره نه ونیم میلیون دالرآن درسال ۱۳۵٦ بافغانستان تادیه خواهد شد.

۲۰ جدی ۵۵

موافقت نامه فـرهنگی بین افغانستان و

جمهوریت دیموکراتیک مردم کوریا درکابـل عقد گردید .

اسناد مربوط به این موافقتنامه را ازجانب افغانستان بناغلی فیض محمدخیر زاده رئیس کلتورو هنر وزارت اطلاعات وکلتور وازجانب جمهوریت دیموکراتیک مردم کوریا بناغلی جونگ سونگ لیول شارژدافیر سفارت کبرای آنکشور مقیم کابل در وزارت امور خارجه امضا وتعاطي کردند

۲۱ـ جدی ۵۵

بقرارداد تهیه سامان دوجوره لین تیلفون چینل سیستم. مزاد شریف وحیرتان بین نمایند گان بزارت مخابرات و مستشاریت اقتصادی سفارت کبرای اتحاد شوروی در کابل عقد گردید .

بموجب این قرارداد جانب شوروی سامان دوجوره لین تیلفون چینل سیستم را به فاصله هشتاد کیلو متر به قیمت مجموعی هفتاد ویک هزار ونهصد روبل که از قرضه اتحاد شوروی تمویل میشود تهیه مینماید .

* محترمه کبرا رئیسه دمیرمنو تولنه پس ازاشتراك در جلسات زن از نگاه قانون منعقده دهلی بوطن باز گشت .

وی دراین جلسات که ۱۹ جدی افتتاح شد موقف زن را در کشور تشریح کرده وپروگرامهای دولت جمهوری را برای ارتقای موقف زن بسویه ملي و بین المللی توضیح نموده است .

سایر عضوای هیات افغانی درجلسات فرعی کنفرانس که در دهلي جـریان دارد اشتراك ورزند .

۲۲ جدی ۵۵

حکومت انگلستان شش میلیون پونـــد استرلنگ به افغانستان کمك بلاعوض میدهد بناغلی رای کروی سفیر کبیر آنکشور مقیم

کابل باښاغلی علیٰ احمد خرم وزیر پلان ملاقات نموده وطی آن راجع به‌متن موافقتنامه مربوط به‌این کمك کشورش مذاکره وتبادل افکار نمود .

در چوکات شش میلیون پوند استرلنگ مساعدت بلاعوض انگلستان در احداث یك دستگاه جدیدروغن‌نباتی درهلمندویك دستگاه درهرات بعداز ازآنکه مطالعات اقتصادی این دستگاه ها تکمیل شود استفاده خواهد شد.

همچنان مصارف مطالعات اقتصادی وتخنیکی بمقصد ذخایر غله ومارکیتینگ تامین خدمات درساحه منجمنت تعلیم وتربیه‌دربعضی ازپروژه های انکشافی کشور از این کمك درنظرمی باشد .

۲۳ جدی ۵۵

ښاغلی حمیدالله عنایت سراج سفیر کبیر منتخب دولت جمهوری افغانستان در دهلی جدید برای اشغال ماموریتش عـــازم هند گردید

* انجنیر عبدالتواب اصفی وزیر معادن‌و صنایع پس از اشتراك درکنفرانس میزمدور وزرای صنایع کشورهای‌روبه انکشاف منعقده دهلی جدید به‌کابل مراجعت کرد .

وزیر معادن وصنایع حین مراجعت بکشور گفت هیأت افغانی در این کنفرانس سهـم فعال گرفته وپیشنهاد افغانستان در مـورد تاسیس یك مرکز امداد تکنالوژی از طـرف موسسه انکشاف صنایع ملل متحد «یونیدو» درافغانستان مورد غور قرار گرفته وتـائید خواهد شد . همچنان پیشنهاد دیگـر هیات افغانی درمورد تهیه پرسونل صناعتی‌وتبادل معلومات تکنالوژی بین کشور های در حال رشد از طرف‌کنفرانس تائید وتصویب‌شد.

۲۵ جدی ۵۵

ښاغلی فضل الحق خالقیار معین وزارت مالیه پس‌از امضای موافقتنامه قرضه سه میلیون وهفتصدو پنجاه هزار دالر صندوق مخصوص اوپك بامقامات صندوق مذکور در ویانا بکابل مراجعت کرد .

ښاغلی خالقیار گفت این قرضه بدون‌ربح بوده میعادپرداخت‌آن‌بشمول پنج‌سال معافیت ۲۵سال میباشد .

معین وزارت مالیه توضیح کرد که‌از این قرضه مواد طرف‌ضرورت‌استهلاکی خریداری شده واز ماحصل فروش آن‌درتمویل مصارف محلی پروژه های انکشافی کشور استفاده خواهد شد .

۲۷جدی ۵۵

ښاغلی زلمی محمود غـازی سفیر کبیـر دولت جمهوری افغانستان‌درتهران‌برای اجرای پاره امور وارد کابل گردید .

* قرار داد فروش سه هزار وپنجاه تن پخته محلوج بین‌سپین زر شرکت ونمایندگی تجارتی چکوسلواکیا به امضا رسید بموجب این قرار داد سپین‌زر شرکت ازفروش پخته مذکور پنج ملیون ودوصد وهفتادوشش هزار

وپنجصد دالر بدست می آورد .

* ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس‌دولت‌و صدراعظم تیلگرام تعزیت بمناسبت درگذشت بناغلی جمال بی‌یدیچ رئیس شورای اجرائیه فدرال جمهوریت سوسیالستی فدرال یوگوسلاوی وخانمش در حادثهٔ سقوط طیاره عنوانی بناغلی جوزف بروزتیتورئیس جمهور آنکشور به بلگراد مخابره گردیده است .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرام مراتب همدردی وتسلیت عمیق خود را نسبت باین حادثه به رئیس جمهور یوگوسلاویا ابراز نموده اند .

* ازطرف بناغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه بمناسبت حلف وفاداری و اشغال کرسی ریاست جمهوری ایالات متحده امریکا به بناغلی جیمی کارتر عنوانی بناغلی موصوف به‌واشنگتن مخابره گردیده است .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم دراین تیلگرام تبریکات پرحرارت خودحکومت ومردم افغانستان را به‌بناغلی‌جیمی‌کارتررئیس جمهور جدید امریکا اظهار وتوفیق وی رادر رهبری ملت امریکا درجهت صلح وپیشرفت آرزو نموده اند .

همچنان بناغلی رئیس دولت و صدراعظم طی این تیلگرام آرزومندی شانرا برای انکشاف وتوسعه بیشتر علایق دوستی و همکاری مثمربین دوکشور و به نفع ملل افغانستان و ایالات متحده امریکا ابراز وتمنیات نیک‌شانرابرای صحت وسلامت‌بناغلی جیمی کارتر ورفاه وسعادت مزیدمردم دوست امریکا اظهار فرمودند .

* ازطرف بناغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه تیلگرام تبریکیه به مناسبت تقرر بناغلی سایروس وانس به حیث وزیر امور خارجه جدید ایالات متحده امریکا عنوانی بناغلی موصوف به واشنگتن مخابره گردیده است .

* قرار داد سامان الات مواد تجهیزات‌و ماشینری ساختمانی ساحه‌مسکونی متخصصین

وکارگران پروژه استخراج وانتقال گاز وتصفیه خانه های آن به ارزش بیش ازیکملیون هفت صدو هفتادو هشت د ا لـر بیـن دافغانستان دتیلو ملی موسسه وزارت معادن وصنایع ومستشاریت اقتصادی سفارت کبرای شوروی عقد شد.

۲۶ دلو ۵۵

قراز داد توزید دستگاه برق حرارتی کابل به ارزش اضافه ازبیست وهفت ملیون فرانك سویسی بین وزارت آب وبرق و کمپنی بی‌بی‌سی سویسی عقد گردید.

یك منبع وزارت آب وبرق ضمن ارائه این مطلب گفت بادر نظرداشت احتیاج روزافزون برق درشهر کابل وتوسعه شبکه های برق برای تدویر مؤسسات صناعتی وهمچنان جلوگیری ازقلت برق در مواقع خشکسالی تجویز بعمل آمد تابه همکاری بانك جهانی دستگاه برق حرارتی از نوع توربین گازدر کابل نصب وبکار انداخته شود.

دستگاه برق حرارتی مورد نظر متشکل از دوتوربین گاز هریك به ظرفیت بیشتر از بیست ویکهزار کیلووات است که مواد محترقه آنرا نفت داخلی تشکیل میدهد.

بیش از هشتصد فیصد مصارف این دستگاه که قرار است تا اواخر سال ۱۳۵۶ درکابل نصب گردد از قرضه بانك جهانی و متباقی آن از بودجه انکشافی دولت تمویل میگردد.

* قرار داد های فروش یکهزار تن پخته محاوج ویکهزار تن پخته للنتر به ارزش دو میلیون وبیست هزار دالر اخیراً بین شرکت ودوکمپنی خارجی در کندز عقد شد.

* قرار داد سامان الات تجهیزات ومواد ظرف ضرورت برمه کاری امور تفحصاتی نفت وگاز حوزه شمال به ارزش مجموعی نه ملیون

وسه صد هزارروبل بین دافغانستان دتیلوملی موسسه وزارت معادن وصنایع و موسسه تخنواکسپورت اتحاد شوروی در کابل عقد گردید .

به موجب این قرارداد موسسه تخنواکسپوت شوروی بیش از سیزده هزار تن سامان الات ومواد مورد ضرورت تفحصاتی نفت وگاز وامور برمه کاری حوزه شمال را تهیه وتادو سال آینده بدافغانستان دتیلو موسسه تسلیم میدهد .

قیمت سامان الات وتجهیزات متذکره در چوکات کریدت اتحادشوروی تمویل میگردد.

* بناغلی حمیدالله عنایت سراج سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان در دهلی جدید مطابق مراسم معمول اعتماد نامه اش رابه بناغلی فخرالدین احمد رئیس جمهور هند تقدیم نمود .

* تکمیلی قرار داد تمدید معیاد خدمت متخصصین وتکمیلی دوقرار داد دیگر مبنی برخریداری سامان الات تفحصی واکتشافی معادن جامد بارزش چارملیون وهفتاد وشش هزار روبل ازقرضه اتحاد شوروی بین وزارت معادن وصنایع ومستشاریت اقتصادی سفارت کبرای آنکشور اخیراً در کابل عقد شد .

٥ دلو ٥٥

قانون مدنی کشور در شماره نزد هم مورخه پانزدهم جدی ١٣٥٥ جریده رسمی نشر شد. این قانون که مشتمل بر چارجلدو دوهزار چار صدو شانزده ماده میباشد اخیرا درمجلس عالی وزراتصویب واز طرف بناغلی رئیس دولت وصدراعظم منظور گردیده است.

٦ دلو ٥٥

ازطرف بناغلی محمد داود رئیس دولت و صدراعظم تیلگرام های به مناسبت سالگرد جمهوریت هند عنوانی بناغلی فخرالدین علی احمد رئیس جمهور ومیرمن اندیراگاندی صدراعظم آنکشور بدهلی جدید مخابره شده است .

بناغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرام هاتبریکات صمیمانه خود حکومت و مردم جمهوریت افغانستان را بزعمای حکومت ومردم هند ابراز نموده وبهترین تمنیات شانرا برای رفاه وسعادت مردم دوست هند ابراز کرده اند .

بناغلی رئیس دولت و صدراعظم اظهار آرزومندی نموده اند که علایق حسنه موجود بین دوکشور در آینده بیش ازپیش توسعه واستحکام یابد .

* ازطرف بناغلی محمد داود رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تبریکیه به مناسبت روز ملی استرالیا عنوانی بناغلی سرجان کار گورنر جنرال آنکشور به کانبیرا مخابره گردیده است .

* بناغلی محمد نعیم در مسکو با بناغلی لیونید بریژنف سر منشی حزب کمونست اتحاد شوروی ملاقات دوستانه بعمل آورد.

* قرار داد تورید توربین چهارم دستگاه حرارتی مزار شریف بین وزارت معادن و صنایع و مستشاریت اقتصادی سفارتکبرای شوروی در کابل عقد گردید .

یك منبع وزارت معادن وصنایع گفت که قیمت مجموعی پروژه سازی وسامان والات توربین چهارم برق حرارتی مزار شریف که به دوملیون هشتصد هزار روبل بالغ میشود ازکریدت اتحاد شوروی تمویل میگردد .

۷ دلو ۵۵

ښاغلی محمد نعیم از اتحاد شوروی بهوطن مراجعت کردند .

دوکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی ښاغلی عبدالاله معاون دوم صدارت عظمی ووزیر مالیه اعضای کابینه لوی درستیز عده از مامورین عالیرتبه عسکری و ملکی وشارژدافیر سفارت کبرای اتحاد شوروی مقیم کابل درمیدان هوایی از ښاغلی محمد نعیم استقبال نمودند .

ښاغلی محمد نعیم حین مواصلت بهمیدان هوایی بین المللی کابل به نمایندهٔ باختر اظهار داشتند کههنگام اقامت شان در مسکو باښاغلی لیونید بریژینف منشی عمومی کمیته مرکزی حزب کمونست اتحاد شوروی درقصر کریملین ملاقات دوستانه نمودند .

طی این ملاقات کهدرفضای حسن تفاهم صورت گرفت طرفین راجع به موضوعات مورد علاقه دوکشور مذاکرات وتبادل افکار سودمند بعمل آوردند .

ښاغلی محمدنعیم چندی قبل برای انجام معاینات طبی وتداوی بهآنکشور رفته بودند.

* ښاغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی وزارت امور خارجه ورئیس هیات افغانی درکنفرانس فوق العاده میثاق پناه گزینی ازژینوبه کابل مراجعت کرد .

۱۸ دلو ۵۵

رهبر انقلاب ښاغلی محمد داؤد با ایراد خطابه شان اولین لویه جرگهدولت جمهوری افغانستان رابنام خداوند بزرگ و توانادر تالار لویه جرگه واقع انصاری وات افتتاح فرمودند :

دلوی اوتوانا خدای په نامه

دافغانستان دملت محترمو نمایندگانو !

تهداب واساس سیاست خارجی دولت جمهوری افغانستان بردو اصل عمده و مهم ذیل استوار است :

اولا برحفظ استقلال ، منافعوحاکمیت ملی که براساس روحیه ناسیونالیزموآزادمنشی مردم ماکه مقدس ترین میراث پر افتخار وحماسه های درخشان خاطره های ملی ماميباشد استوار است وخواهد بود .

ثانیا بربنای بیطرفی مثبت و بر اساس عدم انسلاك قضاوتآزاد درمسایل بین المللی همزیستی مسالمتآمیزواحترام متقابله باهمه مردم ملل صلح دوست جهان و احترام به منشور ملل متحد .

دراین آرزومندی هیچگونه تبعیض درمورد

هیچ کشور صلح دوست جهان چه خورد وچه بزرگ چه دور وچه نزدیك ماوجود ندارد و این آرزومندی از تمنیات نیك وصلح جویانه مردم افغانستان الهام وسر چشمه میگیرد.

بمنظور تحقق بخشیدن این سیاست خارجی کشور از آغاز تاسیس رژیم نوین کشور به منظور معرفی بهتر افغانستان وتوضیح اهداف انقلاب و نظام جمهوری ما مسافرتهای رسمی ودوستانه دربساکشور های دوست صورت گرفت که نتایج بسیار مفیدو موثری ازهمه این مسافرتهاو تماسها حاصل شده ومنتج به تحکیم بیشتر روابط دوستانه وتوسعه همکاریهای اقتصادی وتخنیکی مابا کشور های مذکور گردیده است .

باتوضیح مختصر فوق میخواهم راجع به انکشاف روابط افغانستان با بعضی از کشور های جهان ومنطقه به صورت خاص تذکراتی بدهم .روابط دوستانه جمهوریت افغانستان باکشور دوست وهمسایه بزرگ ما اتحاد جماهیر شوروی بصورت خلل ناپذیر ادامه دارد این دوکشور بر اساس همزیستی مسالمت آمیز همسایگی نیك وعدم مداخله درامورداخلی یکدیگرهمکاری های مثمر ومتقابله خودرایکباردیگر باامضای پروتوکول تمدید معاهده عدم تجاوز متقابله تقویت مزید بخشیده اند .

مناسبات جمهوریت افغانستان با کشور همسایه ما ایران متکی برعلایق دیرین دوستی وبرادری استوار میباشدیگانه اختلاف تکتیکی سرموضوع آب دلتای هلمند که چندین سال تاحدی سبب سردی روابط دوستانه ما گردیده بود با قراردادیکه پس ازطی مراحل قانونی خودبه پیشنهادحکومت تصویب شورای ملی وتوشیح پادشاه وقت بین مملکتین منعقد گردید باتبادله اسناد مصدقه آن دلیل دیگری بین کشور های ماوجودندارد که مانع گسترش وتوسعه بیشترروابط دوستانه ماگردد .

علایق ما باهمسایه بزرگ دیگرما جمهوریت مردم چین همیشه دوستانه بوده واین دوستی براصول همزیستی مسالمت آمیزوحسن همجواری استوار میباشدامیدوارم این علایق دوستانه که به منفعت ملت های ماست هرچه بیشترگسترش وتقویت یابد .

راجع به مناسبات افغانستان با پاکستان باید گفت که افغانستان به حیث یك کشورصلح دوست همواره طرفدار حل شرافتمندانه یگانه اختلاف سیاسی خود با پاکستان باساس مذاکرات مستقیم ومسالمت آمیز بوده است. مسافرت شاغلی ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم پاکستان به افغانستان ومسافرت اینجانب به پاکستان درسال جاری به طرفین موقع دادتا روی موضوع اختلاف سیاسی که ازسالیان دراز بین دوکشورموجودبوده وهست مذاکره وتبادل نظر بعمل آید .

درنتیجه این تماسهای مستقیم و تبادل افکار که در یك فضای صمیمیت و تفاهم صورت گرفت فضائی پدیدآمده که ماراامیدوارمیسازد که اختلاف سیاسی مادرآینده راه حل شرافتمندانه رابیابد ونتیجتا دوکشور بتوانندمانند دوستان باهم زندگی کنند .

تاکنون قدم مثبتی که درنتیجه این تماسها ی مستقیم مسافرتهای زعمای هر دو کشور به ممالك یکدیگر شان برداشته شده تارسیدن یا نرسیدن بیك حل نهائی وشرافتمندانه قضیه پښتونستان عبارت ازموافقه طرفین برخورد داری ازتبلیغات مخاصمانه علیه یك دیگر شان میباشد، که این قدم بذات خود، نمایانگر آرزومندی جانبین برای رفع این اختلاف اصلی شمرده شده میتواند .

افغانستان همیشه وبطور مداوم از احقاق حقوق حقه برادران پشتون وبلوچ خود پشتیبانی نموده ومینماید. نقطه اساسی که اختلاف سیاسی دوکشور راطی سالیان متمادی بوجود آورده تنها و تنها همین پروبلم بوده که امید واریم جوانب ذیعلاقه بتوانند روزی به حل شرافتمندانه این اختلاف سیاسی نایل گردند .

مناسبات دوستانه و عنعنوی افغانستان و هند باروی کار آمدن رژیم جمهوری در کشور واردمرحله جدیدی گردیده و زمینه همکاری های وسیعتری رابین دوکشور دوست وغیر منسلك منطقه فراهم کرده است .

امیدواریم باتوسعه مزید روابط دوستی و همکاری بین کشور های مابرای تامین صلح و ثبات در منطقه مفید ومؤثر با شد روابط افغانستان با ایالات متحده امریکا ازشروع تاسیس خود بربنای دوستی وحسن تفاهم برقرار بوده واز آغاز استقرار نظام جمهوری درکشور توسعه وتشدید مزید یافته است .

مسافرت های دوستانهٔ رجال طرفین در کشور های همدیگر شان موجبات دوستی و تفاهم بیشتر رابین کشورهای مابه میان آورده است .

دراین موقع وجدانا خود را مکلف میدانم تاازطرف مردم وحکومت افغانستان وشخص خودم نسبت بکمکهای دوستانه اقتصادی وتخنیکی جمله کشور های دوست وسایر موسسات بین المللی که درپلان انکشاف اقتصادی و اجتماعی کشور ما سهم بارز وموثری گرفته اند ازصمیم قلب اظهارشکران وسپاس گذاری نمایم .

نمایندگان محترم ملت !

افغانستان از جمله کشورهای غیر منسلك ومنسوب به جهان سوم میباشد. جهانی که سالیان درازتحت تاثیر استعمار وامپریالیزم جهانی صدمات وخسارات بزرگی را متحمل شده بود امروز ازخواب غفلت بیدار شده است .احتیاج مبرم وحتمی این جهان بغرض تحول وانکشاف آنها رابه جنبش وحرکت جدید دینامیکی واداشته کهدر این عصر نمیتوان آنرابی تاثیر ونادیده تلقی کرد و شکی نیست که این مرحله مهم تاریخ است. موفقیت این جنبش عظیم ازهمه بیشتربسته به وحدت فکر وعمل کامل آنها خواهد بود باید شرایط عینی وذهنی هریك از این کشور ها دقیقاتحلیل شود تادر روشنی آن به شکل

یك جبهه واحد حرکت به‌سوی ارتقا مؤثر وسریع گردد.

ارمانهای جهان سوم به منظور ترقی اجتماعی وایجاد یك‌جامعه‌متوازن ومرفه متکی برعدالت اجتماعی از طریق ایثار وزحمات فراوان به نتیجه مطلوب خواهد رسید .

افغانستان به حیث یك‌کشور اسلامی با اعتقاد خاصی که‌به‌ارزش‌های عالی وارشادات مقدس اسلامی داردو تعمیل‌آنرا متضمن سعادت جامعه اسلامی میداند مساعی صادقانه خودرا در راه‌تامین‌نزدیکی‌وهمبستگی‌بیشتر وهمکاری های وسیع ترببن کشور های اسلامی ادامه داده است .

افغانستان همواره خواهان اعاده کامل حقوق مشروع مردم فلسطین بوده و به پشتیبانی همیشگی‌خود از مجادلات قهرمانانه ملت دلیر فلسطین ادامه میدهد وعقیده دارد تازمانیکه اراضی اشغالی عربی ازتسلط قوای اشغالگر اسرائیل تخلیه نگردد وحقوق عرب فلسطین برای‌تاسیس یك‌دولت‌فلسطین تحقق نیابد معضله شرق میانه حل‌نگردیده وصلح عادلانه ودوامدار دراین منطقه حساس ومهم جهانی تامین شده نمی‌تواند .

سیاست ما سیاست صلح و دوستی و احترام کامل به حقوق ومنافع دیگران است درعین زمان‌بایدبگویم‌که ملت‌افغانستان تحت هیچگونه شرایطی به عدم مراعات منافع ملی خود وادار نخواهد شد و بر پرنسیپ های اساسی خود معامله وسازش نخواهد کرد.

۱۷ دلو ۵۵

ښاغلی چودری منظور مرشد سفیر کبیر منتخب جمهوریت مردم بنگله دیش در افغانستان برای اشغال ماموریتش واردکابل شد .

درمیدان هوایی کابل ښاغلی محمد انور نوروز معاون ریاست تشریفات وزارت‌امور خارجه ازښاغلی مرشد استقبال نمود .

* جمعیت افغانی‌سره‌میاشت مراتب‌همدردی وتسلیت‌خویشرا‌نسبت برودت‌وسرمای شدید وبیسابقه هوادراکثرمناطق‌ایالات‌متحده امریکاو تلفات جانی ومالی ناشی ازآن طی تیلگرامی عنوانی صلیب احمر آنکشور به واشنگتن مخابره نموده است .

* ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام‌تبریکیه به‌مناسبت انتخاب مجدد ښاغلی محمدجعفرالنمیری بحیث رئیس جمهور جمهوریت دیموکراتیك سودان عنوانی ښاغلی موصوف به خرطوم مخابره گردیده است .

* ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرامهای تعزیت وهمدردی بمناسبت وفات مرحوم فخرالدین علی احمد رئیس‌جمهور هندعنوانی ښاغلی بی. دی . جاتی وکیل ریاست جمهوری ومیرمن‌اندراگاندی صدراعظم هندبه دهلی جدید مخابره گردیده است .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم طی این تیلگرام هامراتب تسلیت وهمدردی عمیق‌خود، مردم وحکومت افغانستان رابه مناسبت وفات رئیس جمهور هندبه حکومت ومردم کشور دوست هند ابراز نموده اند .

ښاغلی رئیس دولت وصدراعظم در این تیلگرام هابه خاطرهٔ مسافرت رسمی شان درحوت سال ۱۳۵۳ به‌کشور هند وملاقات بامرحوم فخرالدین علی احمد اشاره نموده از مساعی رئیس جمهور هند در امر صلح بین المللی وانکشاف مزیدروابط بین کشور های افغانستان وهند یادآور شده ومرگ وی رایك ضایعه بزرگ خوانده اند .

۲۰ دلو ۵۵

ښا غلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم طی تیلگرام جداگانه ای که عنوانی میرمن عابده احمد خانم رئیس جمهورفقید هندبه دهلی جدید مخابره شده است همدردی وتسلیت شانرا باین مناسبت ابراز کرده اند .

بیرق های دولتی افغانستان به مناسبت وفات رئیس جمهور هند به‌روز های ۲۲_۲۳ و۲٤ دلونیمه افراشته میباشد .

* ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس دولت وصدراعظم تیلگرام تعزیت وتسلیت بمناسبت وفات علیاحضرت عالیه ملکهٔ اردن در حادثهٔ سقوط هیلیکوپترعنوانی‌اعلیحضرت ملك‌حسین پادشاه آنکشور به عمان مخابره گردیده

* ښاغلی محمد نعیم بحیث نماینده خاص ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم جهت شرکت درمراسم تدفین رئیس جمهور فقید هندکه روزیکشنبه برگزار می گردد عازم دهلی جدید گردید .

* ښاغلی محمدنعیم نمایندهٔ خاص ښاغلی محمد داود رئیس دولت‌و صدراعظم بامیرمن اندراگاندی صدراعظم هند در منزل شخصی شان در دهلی جدید ملاقات نموده پیا م ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم و مراتب تعزیت و تسلیت ایشان مردم وحکومت افغانستان را نسبت وفات مرحوم فخر الدین علی احمد رئیس جمهور هندبه مشارالیها رساندند .

درین موقع ښاغلی عنایت سراج سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان د ردهلی‌جدید ښاغلی عبد الصمد غوث مدیر عمومی سیاسی و ښاغلی میر شمس الدین رئیس‌تشریفات وزارت امورخارجه نیزحاضر بودند .

* ښاغلی محمدنعیم نماینده خاص ښاغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدراعظم در ادای نماز جنازه ومراسم تدفین مرحوم فخرالدین علی احمد رئیس جمهور متوفای هنداشتراك نمودند .

همراهان ښاغلی محمد نعیم سفیر کبیر و اعضای سفارت کبرای دولت جمهو ر ی افغا نستان د ردهلی جدید نیز درین مراسم حضور داشتند .

*_ ښاغلی محمدنعیم نماینده خصوص ښاغلی محمد داود رئیس دولت و صدراعظم

در محفلی اشتراک کردند که ازطرف بناغلی بی‌دی جاتی وکیل ریاست جمهوری هند برای ملاقات با رؤسای هیئتهای کشور های متحابه که در مراسم تدفین مرحوم فخرالدین علی احمد رئیس جمهور فقید هند به دهلی جدید آمده . ترتیب داده شده بود .

همراهان بناغلی محمد نعیم ـ سفیر کبیرو مستشار سفارت کبرای افغانی در دهلی جدید نیز بانماینده خاص بناغلی رئیس دولت و صدراعظم در این محفل اشتراک ورزیده بودند .

* دوکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی ، بناغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت و وزیر مالیه، عده‌ای از اعضای کابینه، لوی درستیز و جمعی از مأمورین عالیرتبه عسکری و ملکی به‌سفارت کبرای هند رفته مراتب همدردی و تسلیت شانرا نسبت وفات مرحوم فخر ا لدین علی احمد رئیس جمهور فقیدهنددر کتابی که در آن سفارت به این مناسبت بازشده است د رج و امضاء کردند

همچنان سفراء و ا عضای کور دیپلوماتیك مقیم‌کابل بالترتیب بسفارت کبرای هند آمده ودرکتاب مذکور همدردی شانرا درج وامضاء نمودند .

*ـ بناغلی محمد نعیم نمایندهٔ خاص بناغلی محمد داؤد رئیس دولت وصدراعظم در محفلی اشتراك کردندکه از طرف بناغلی بی‌دی جاتی وکیل ریاست جمهوری هندبرای ملاقات باروءسای هیات های کشور های‌متحابه که درمراسم تدفین مرحوم فخر الدین علی احمد رئیس جمهور فقید هندبه دهلی جدید آمده اند ترتیب داده شده بود.

همراهان بناغلی محمد نعیم ،سفیر کبیر ومستشار سفارت کبرای افغانی در دهلی جدیدنیز بانماینده خاص بناغلی رئیس‌دولت و صد راعظم دراین محفل اشتراك ورزیده بودند .

*ـ بناغلی محمد نعیم نماینده خاص‌بناغلی محمد داود رئیس دولت و صدراعظم درادای نماز جنازه ومراسم تدفین مرحوم فخرالدین علی احمد رئیس جمهور متوفا هند اشتراك نمودند .

همراهان بناغلی محمد نعیم ،سفیر کبیر واعضای سفارت کبرای دولت جمهوری افغانستان در دهلی جدید نیز درین مراسم حضور داشتند .

۲۷ دلو ۵۵

تمام مشران پښتون و بلوچ انتخاب بناغلی محمد داود رابحیث اولین رئیس جمهور دولت جمهوری افغانستان از طرف لویه جرگه دولت جمهوری طی پیام‌های‌تبریك گفته، ترقی وتعالی کشور و رفاه مزیدمردم افغانستان را تحت رهنمایی ها ی موسس جمهوریت بناغلی محمد داؤد آرزو نمودند .

*ـ بناغلی محمد نعیم نمایندهٔ خاص بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور دولت

جمهوری افغانستان ساعت سه ونیم ازدهلی جدید بکابل مراجعت کردند .

دکتور محمد حسن شرق معاون اول صدارت عظمی .بناغلی سیدعبدالاله معاون دوم صدارت عظمی .بعضی از اعضای کابینه .لوی درستیز رئیس دفتر جمهوری، رئیس عمومی هوا نوردی ملکی و توریزم کابل بناروال مستوفی و وکیل ولایت کابل و شارژ دافیر سفارتکبرای هند درکابل ازبناغلی محمدنعیم درمیدان هوایی کابل استقبال نمودند .

۳۰ دلو ۵۵

بمناسبت انتخاب بناغلی محمد داؤد بحیث اولین رئیس جمهور افغانستان پیام های تبریکیه ازطرف بعضی از رؤسای دول و صدراعظمان کشور های متحابه عنوانی شان تاکنون بکابل مواصلت کرده است .

* بناغلی جیمی کارتر رئیس جمهور امریکا طی پیام خود عنوانی بناغلی محمد داود رئیس جمهور افغانستان نگاشته اند .

«میخواهم تبریکات خودرا بمناسبت انتخاب شما بحیث رئیس جمهور افغانستان تقدیم نموده وبهترین ارزو های مردم امریکا رابه مناسبت تصویب قانون اساسی جدید افغانستان ابرازنمایم» بناغلی کارتر در پیام خود افزوده اند «مشتاقانه ارزو مندم که سالهای آینده صلح دوامدار جهانی وهمکاری مزید بین المللی بهبار اورد و ارزو دارم برای رسیدن باین اهدافی که کشور های مادران سهیم میباشند باشما همکاری نزدیك بنمایم و میخواهم علایق دوستی بین مردمان افغانستان و امریکا را تحکیم بیشتر بخشم .»

بناغلی لیونید بریژنف منشی عمومی حزب کمونیست، بناغلی نیکولای پودگورنی صدر هیات رئیسه شورای عالی و بناغلی الکسی کاسیگین صدراعظم اتحاد شوروی در پیام شان عنوانی بناغلی محمد داود رئیس جمهور افغانستان گفته اند که :

«تبریکات صمیمانه خود رابه جلالتماب شما اظهار نموده وبرای مساعی شما درین مقام عالی به نفع مردم دوست افغانستان توفیق ارزو میکنیم». زعمای اتحاد شوروی درپیام شان افزوده اند «ما بانظر شما دربیانیه ایکه در لویه جرگه راجع بهخلل ناپذیر بودن روابط دوستی افغانستان و اتحادشوروی ابراز نموده اید شریك بوده اطمینان داریم که این روابط دوستی وهمکاری همه جانبه ثمر بخش بهنفع مردمان ماو تقویه صلح وامنیت بین المللی تحکیم و انکشاف مزید خواهد یافت .»

* اعلیحضرت محمدرضاشاه پهلوی‌شاهنشاه ایران دربیام خود اظهار کرده اند: برای من موجب کمال خوشی وقتی است که بمناسبت انتخاب جلالتماب شمابه مقام اعلای ریاست جمهوری افغانستان صمیمانه ترین تبریکات خود را ابراز دارم .

«از خداوند متعال برای آن برادر گرامی سعادت و توفیق روز افزون در رهبری ملت برادر وهمکیشس ا فغانستان بسوی رفاوترقی بیشس ازپیشس مسئلت می نمایم و یقین‌دارم روابط مودت وهمکاری ثمر بخش فیما بین دو کشور همچنان در سالیان آینده به نفع دوملت ماتوسعه وتحکیم خواهد یافت .

همچنان بشاغلی امیر عباس هویداصدراعظم ایران طی پیامی مراتب تبریکات و تمنیات صمیمانه خود را بحضور بشاغلی محمد داود رئیس جمهور تقدیم کرده اند .

* پیام های تبریکیه بهاین‌مناسبت ازطرف بشاغلی فضل الهی چودری رئیس جمهورو بشاغلی ذوالفقار علی بوتو صدراعظم پاکستان نیز مواصلت کرده است .

بشاغلی ذو الفقار علی بوتو درپیام خود بعد ازتقدیم تبریکات صمیمانه اظهار داشته اند که :

«قیام دیموکراسی و آغاز عصر جدید اصلاحات انقلابی وساختمان مجدد افغانستان اقدام مهمی‌استکه توسط آن شما، رفاه نسل های امروز وفردای ملت نجیب افغانستان را تامین کرده اید واین امر برای شما در تاریخ افغا نستان مقام شامخی خواهد دادما از این اقداماتیکه برای مردمان مافرصت های بزرگتر مساعی مشترك رادر راه رسیدن باهداف مشترك وتقویت صلح واستقرار در منطقه میسر میسازد بسیار خرسندیم» .

بشاغلی بی دی جاتی وکیل ریاست‌جمهوری هند در پیام خودگفته اندکه: به جلالتماب‌شما آرزو مندیهای صمیمانه خود راجهت ترقیات و رفاه دوامدار مردم دوست افغانستان وهم چنان صحت و سعادت شخصی شما ابراز میدارم .

«من یقین دارم که‌علایق دیرینه دوستی و همکاری بین کشور های ماتحت زعامت مدبرانه شما بیشس از پیشس تقویت خواهد یافت» .

* بشاغلی تودور ژیفکوف رئیس شورای دولتی جمهوریت مردم بلغاریا در پیام خود ضمن اظهار تبریکات وتمنیات صمیمانه گفته اند :

«اطمینان واثق دارم‌که روابط دوستی و همکاری موجوده بین افغانستان و بلغاریا به نفع مردمان‌دوکشور و صلح و تفاهم‌وهمکاری بین المللی انکشاف و تحکیم دوامدار خواهد یافت».

* بشاغلی پارك چونگ هی رئیس جمهور جمهوریت کوریا درپیام خود اظهار داشته اند :

«به‌شما ومردم شما تبریکات قلبی‌و‌بهترین تمنیات مردم جمهوریت‌کوریا را بمناسبت

انتخاب شما بحیث اولین رئیس جمهــــور جمهوریت افغانستان تقدیم میدارم وصمیمانه آرزومندم که در دوره زعامت شما مـــــردم افغانستان به ترقیات ورفاه دوام دار دست یابند.»

ښاغلی هواگو فنگ رئیس حزب کمونست و صدراعظم جمهوریت مردم چین طی پیامی عنوانی ښاغلی محمد داود رئیس جمهوراظهار نموده است که می خواهم ازجانب حکومت و مردم جمهوریت مردم چیـن و از طرف خودم تبریکات گرم وتمنیات نیك خــویش را به جلالتماب شما به مناسبت انتـخاب شمـــــا بحیث اولین رئیس جمهور افغانستان تقدیـم نمایم .

ارزو مندم که روابط وهمکاری دو ستانه بین مردمان افغانستان و چین درآینده محکمتر و وسیع تر گردد .

همچنان ښاغلی فخری کورو ترك رئیس جمهور ترکیه طی پیامش عنوانی ښاغلـــی محمد داود اظهار داشته است. که کمـــــال مسرت دارم به مناسبت انتخاب جـلالتمـآب شمابه مقام عالی ریاست جمهوری افغانستان تبریکات قلبی و بهترین تمنیات خویش را برای سعادت و موفقیت های مزید شما در خدمت مردم کشور برادر ما افغانستان ابراز نمایم .

* ښاغلی سلیمان دیمیریل صـدراعظـــم ترکیه نیز طی پیامی تبریکات و تمنیات نیك خودرابه مناسبت انتخاب ښاغلی محمـد داود بحیث اولین رئیس جمهور افغا نستان ابراز نموده است .

*ـکنفرانس جهانی اتحادیه بین المللــی مخابراتی استفاده از اقمار مصنوعی یك مدار دوبیم و هشت کانال را بمقصد نشــــرات پروگرام های تلویزیونی از طـریق اقمــار مصنوعی برای افغا نستان تعیین و تثبیت کرده است .

انجنیر خالقداد کامران امر تخنیکی رادیو افغانستان پس از اشتراك د رکنفرا نس جهانی اتحادیه بین ا لمللی مخابراتی که از بیست جدی تابیست وچارم دلو در ژنیــو برگزار شده بود حین مواصلت به کابل ضمن توضیح این مطلب گفت درین کنفرانس که نمایندگان یکصدوچارده کشور اشتراك ورزیده بود در باره تثبیت موقعیت مداربیم ها وکانـال ها بامشخصـات تخنیکی برای کشور های عضو از طریق یك پلان عمومی و منسجم غـور و مباحثه بعمل آمدو برای هریك ازکشور هـای عضو حق استفاده ازطریق اقمار مصنوعی به مقصد نشرات تلویز یون د رمدار و کانال های معین تثبیت گردید .

اول حوت ۵۵

به سلسله پیام های تبریکه از طرف سران دول وحکومات کشورهای متحابه به مناسبت انتخاب ښاغلی محمد داود بحیث رئیـــس جمهور افغانستان پیام های اتی عنوانی شان بکابل مواصلت نموده است .

ـ ښاغلی انور السادات رئیس جمهورمصر

طی پیام خود ضمن ابراز تبریکات قلبی از طرف خود و مردم وحکومت مصر اظهارداشته اندکه :

«ازخداوند متعال استدعا می نمایم به شما صحت و سعادت نصیب کرده و هادی مساعی شما در راه خدمت بهملت مسلمان افغانستان باشد ومردم کشور برادر افغا نستان تحت زعامت مدبرانه شما به ترقیات و رفاه مزید نایل ایند.»

* ښاغلی معمرالقذافی رئیس‌شورای انقلابی لیبیا درپیا مخود عنوانی ښاغلی محمد داود رئیس جمهور افغا نستان گفتند اند.

«مسرت دارم به جلا لتماب شما بهترین تبریکات و ارزو مندی های‌صمیمانه خود رابه مناسبت انتخاب شما بحیث رئیس جمهور افغانستان ابراز نموده از بارگاه خداوند توانا التجا دارم ملت دوست افغانستان تحت رهنمایی های مدبرانه شمابه پیشرفتها و سعادت مزید نایل شده و روابط دو جانبه کشور های مابیشس ازپیشس توسعه یابد »

ـمارشال جوزف بروز تیتو رئیس جمهور یوگوسلاویاطی پیام اظهار داشته اند که :

«بمناسبت انتخاب شما بحیث رئیس جمهور ا فغانستان تبریکات قلبی و بهترین تمنیات خویش رابرای کامیابی شما دراجرای این مسئولیت بزرگ برای سعادت و رفاه مزید ملت دوست افغانستان ابراز مینمایم.»

ـښاغلی والری ژیسکار دستن رئیس جمهور فرانسه طی پیامی اظهار کرده اند که :

«تبریکات وتمنیات صمیمانه خود را به مناسبت ا نتخاب شما باین عهده عالی‌تقدیم نموده خواهشمندم ا حساسات قلبی‌واحترامات مرا بپذیرید.»

ـښاغلی یوم جاگین تسنبال صدر هیات رئیسه شورای عالی مغلستان در پیام خود عنوانی ښاغلی محمد داود رئیس جمهور ضمن اظهار تبریکات و تمنیات نیک نگاشته اند :

«اطمینان دارم‌که روابط دوستانه بین‌کشور های مابه نفع مردمان افغانستان و مغلستان و تحکیم صلح و امنیت ا نکشاف مزیدخواهد یافت.»

میرمن اندراگاندی صدراعظم هند در پیام خوداظهار کرده اند که :

«انتخاب شمارا ازطرف لویه جرگه بحیث رئیس جمهور افغانستان تبریک میگوییم واطمینان کامل دارم که تحت زعامت شما مردم افغانستان به ترقیات ورفاه مزید نایل گردیده وعلایق نزدیك دوستی وهمکاری بین کشورهای مابیش ازپیش تحکیم خواهد یافت .»

* اعلیحضرت خوان کار لوس پادشاه هسپانیه طی پیامی انتخاب ښاغلی محمدداؤد رابحیث رئیس جمهور افغانستان تبریك‌گفته تمنیات نیك خویشرا برای صحت وسعادت ایشان وپیشرفت های مزید ملت افغانستان

اظهار کرده اند .

* ښاغلی سی اوساگوررام گولام صدراعظم موریشس درپیامی عنوانی ښاغلی محمد داؤد انتخاب ایشان را بحیـــث رئیس جمهـــور افغانستان تبریك‌گفته اظهار اطمینان‌کرده‌اند که : تحت ز عامت مدبرانه ایشان ملـــت افغانستان موقع خواهد یافت آمال‌ملی خویش رابیش ازپیش تحقق بخشیده وروابط دوستی بین افغانستان وموریشس مستحکمتر گردد .

* ښاغلی ابوسادات محمد صا یم رئیس جمهور بنگله دیش طی پیامی انتخاب‌ښاغلی محمد داؤد رابحیث رئیس جمهور افغانستان تبریك گفته اظهار داشته‌اند اطمینان دارم‌که دوستی وهمکاری موجوده بین دوکشوردرآینده مستحکمتر خواهد گردید وآرزومندم که ملت دوست افغانستان به ترقیات ورفاه مزیدنایل آیـد .

* ښاغلی رودولف کرشلیگر رئیس جمهور اتریش درپیام خودتبریکات صمیمانه خودرابه مناسبت انتخاب ښاغلی محمد داؤد بحیـث رئیس جمهور افغانستان ابراز داشته وتمنیات نیك خویش رابرای صحت وسعادت ایشـان وتوفیقات مزید درعهده عالی شان اظهـــار کرده اند .

* ښاغلی حبیب بورقیبه رئیس جمهـو ر تونس طی پیامی عنوانی ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور تبریکات گرم خودمردم وحکومت تونس رابه مناسبت انتخاب ایشان بحیـث رئیس جمهور افغانستان اظهار نموده وبرای صحت وسعادت ایشان ورفاه وپیشرفت های مزیدمردم افغانستان ابراز آرزومندی‌کرده‌اند.

۳ حوت ۵۵

ښاغلی احمد حسن البکر رئیس جمهـور عراق طی پیامی عنوانی ښاغلی محمـــدداود رئیس جمهور اظهار داشته ا ست که‌مسرت دارم تبریکات صمیمانه خویشرا بمناسبـــت انتخاب شما بحیث رئیس جمهور افغانستان تقدیم نموده آرزو های نیك خـودرا بـــرای صحت و سلامت شما وموفقیت های مزیـــد مردم افغانستان ابراز دارم .

* ښاغلی کان یه تاو سفیرکبیر جمهوریت مردم چین درکابل و وکیل شیخ السفرا بـه نمایندگی ازکور دیپلو ماتیك طی پیامی به حضور ښاغلی محمد داود رئیس جمهـــور انتخاب ایشانرا بحیث اولین رئیس جمهـور افغانستان به گرمی تبریك گفته اظهارداشـه است که‌طی‌سه سال وچند ماه اخیرجمهوریت افغانستان تحت رهنمایی های مدبرانه‌ښاغلی محمد داود سیاست خارجی متکی بر صلـــح بیطرفی عدم انسلاك حفظ استقلال ملـی و توسعه روابط د وستی را باهمه کشور های صلح دوست جهان تعقیب نموده و در داخل کشور نیز باپیروی از سیاست انکشـــاف اقتصاد ملی و ا صلاحات عمده موفقیت های چشمگیری بدست اورده است .

-ښاغلی کان یه‌تاو درین پیام تمنیات‌نیك کور دیپلو ماتیك کابل رابرای ترقیـــات و موفقیت های مزید جمهوریت افغانستان‌تحت

رهنمایی های خردمندانه بناغلی محمد داود ابراز کرده است .

ـ بناغلی رابرت بارتویک آمر اداره پروگرام انکشافی ملل متحد در افغانستان به نمایندگی از کارکنان ملل متحدوموسسات وابسته به ملل متحد در افغانستان تبریکات گرم خویش رابه مناسبت انتخاب بناغلی محمد داؤد بحیث رئیس جمهور طی پیامی به حضور شان تقدیم نموده آرزو های صمیمانه خود و کارکنان ملل متحد و موسسات مربوطه ملل متحد رابرای صحت وسعادت ایشان و رفاه و ترقیات مزید مردم افغانستان ابراز کرده است .

ـ جنرال سوهارتو رئیس جمهور اندونیزیا طی پیامی عنوانی بناغلی محمد داؤد تبریکات گرم و صمیمانه خویش رابمناسبت انتخاب ایشان بحیث رئیس جمهور افغانستان تقدیم نموده و ارزو مندی های نیك خویش را برای توسعه روابط دوستانه بین دو کشور ابراز کرده اند .

* بناغلی فان هی ین معین وزارت امور خارجه و نماینده خاص حکومت جمهوریت سو سیا لیستی ویتنام به سلسله مسافرت به یکعده ازکشور ها واردکابل گردیده واز طرف بناغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه استقبال شد .

همچنان مدیرشعبه اول سیاسی ومعاون ریاست تشریفات امور خارجه برای استقبال ازهیات ویتنام حاضر بودند .

بناغلی فان هی ین طی اقامت درکابل روی موضوعات ذیعلاقه با مقامات افغانی مذاکره و تبادل افکار خواهد کرد .

* بناغلی فرانسیس بلانشار مدیر عمومی دفتر بین المللی کارطی پیامی انتخاب بناغلی محمد داود را بحیث اولین رئیس جمهور افغانستان تبریك گفته اظهار ارزو مندی نموده است که روابط و همکاری های حسنه موجوده بین افغانستان و موسسه مذکور دوام کرده باحکومت افغانستان درراه بهبود مزیدشرایط کار مردم افغانستان همکاری نماید .

ـ بناغلی ادوارد ساائوما مدیر عمومی موسسه خوراکه وزراعت جهان طی پیام خود عنوانی بناغلی محمد داود انتخاب ایشان را بحیث اولین رئیس جمهور افغانستان تبریك گفته با اظهار تمنیات نیك برای صحت و سعادت ایشان و مردم افغانستان امادگی خود وموسسه خوراکه و زراعت ملل متحد راجهت همکاری ومساعدت به افغانستان ابرازکرده است .

* بناغلی امادومختار امبو مدیر عمومی یونسکو در پیامی که بحضور بناغلی محمد داود فرستاده انتخاب ایشان را بحیث رئیس جمهور افغانستان تبریك گفته برای صحت و سعادت ایشان و رفاه و ترقیات مزید مردم افغانستان تمنیات نیك خویش راابراز کرده است .

* ښاغلی عبدالرحمن (خین) مدیر اجرائیه موسسه ملل متحد برای انکشاف صنعتی در پیامی عنوانی ښاغلی محمد داود رئیس جمهور تبریکات بسیارگرم خود و یونیدورا تقدیم نموده برای ایشان توقعات مزید د ر خدمت مردم افغانستان در این عهده مهم ارزو کرده است .

* ښاغلی صدرالدین آغاخان کمشنر عالی ملل متحد برای پناهگزینان طی پیامی انتخاب ښاغلی محمد داود رابحیث رئیس جمهور افغانستان به گرمی تبریك گفته تمنیات نیك خویش را تقدیم کرده است .

* ښاغلی هدی نویراصدراعظم تونس نیز پیامی حاوی تبریکات و تمنیات نیك ارسال کرده است .

* ښاغلی اریش خونیکر رئیس شورای دولتی جمهوریت دیمو کراتیك آلمان طی پیامی بحضور ښاغلی محمد داود اظهارداشته اند که میخواهم بهنمایندگی ا زشورایدولتی و مردم جمهوریت دیمو کراتیك آلمانبهترین تبریکات خودرا به مناسبت انتخاب شمابحیث اولین رئیس جمهور افغا نستان از طرف لویه جرگه ابراز نموده و تمنیات صمیمانه خویش را برای توفیق مزید درین عهده عالی به نفع مردم افغانستان بیان کنم .

* ښاغلیپال لوشوونچی رئیسشورایریاست جمهوری جمهوریت مردم مجارستان درپیامی عنوانی ښاغلی محمد داود انتخاب ایشان را بحیث رئیس جمهور افغانستان تبریك گفته آرزومندی خودرا برای موفقیت های مزید شان در جهت پیشرفت افغانستان اظهار کرده اند .

* اعلیحضرت صباح السالم الصباح امیر کویت طی پیامی بحظور ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور اظهار داشتهاندکه میخواهم به نمایندگی از مردم کویت و ازطرف خودم گرمترین تبریکات رابمناسبت انتخاب شما بحیث رئیس جمهور افغانستان با تمنیات نیك ما برای صحت وسعادت شما و ترقیات مداوم مردمکشور برادر ما افغانستان ابراز نمایم .

* والاحضرت جابر الاحمد الصباح نایب امیر و ولیعهد کویت تبریکات صمیمانه و ارزو مندی های نیك خویش را باینمناسبت بحضور ښاغلی محمد داود رئیس جمهور افغانستان تقدیم کرده اند .

* علیاحضرت الیزابت دوم ملکه انگلستان طی پیامی عنوانی ښاغلی محمد داود رئیس جمهور انتخاب ایشانرا ازطرفخود حکومت انگلستان و به نمایندگی ازجامعه اقتصا دی اروپا تبریك گفته ارزو مندی هاینیك شانرا برایسعادت و صحت ښاغلی رئیس جمهور و ترقی و رفاه مزید مردم افغانستان ابراز کرده اند .

* ښاغلی کیم ال سونگ رئیس جمهور جمهو ریت دیموکراتیك مردم کوریا درپیامی که باین مناسبت بحضور ښاغلی محمدداود ارسال کرده اند بعد ازتقدیم تبریکات گرم

بمناسبت انتخاب ایشان بحیث رئیس جمهور افغانستان تمنیات نیک خویش را برای تحکیم و توسعه مزید روابط دو کشور و انکشاف مستقل افغانستان تحت رهنمایی های مدبرانه ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور ابراز داشته اند .

* ازطرف ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه تیلگرام تعزیت و همدردی بمناسبت در گذشت ښاغلی انتونی کراسلند وزیر امور خارجه انگلستان عنوانی ښاغلی دیوید اوون وزیر دولت برای امور خارجه انگلستان به لندن مخابره گردیده است .

٥ حوت ٥٥

ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور ښاغلی فانهی ین معین وزارت امور خارجه ونماینده خاص حکومت جمهوریت سوسیالستی ویتنام را در قصر ریاست جمهوری پذیر فتند .

طی این ملاقات ښاغلی فان هی ین تبریکات گرم و صمیمانه ښاغلی تون دك تانگ رئیس جمهور و ښاغلی فام وان دونگ صدراعظم جمهوریت سو سیالستی ویتنام را به مناسبت انتخاب ښاغلی محمد داود بحیث رئیس جمهور افغانستان بحضور شان تقدیم نموده و ارزو مندی صمیمانه رئیس جمهور و صد راعظم کشورشن را برای صحت و سلامت ښاغلی رئیس جمهور و رفاه و ترقی مزید مرد افغانستان تحت رهنمایی های مدبرانه شان اظهار کرد .

متعاقبا نماینده خاص حکومت جمهو ریت ویتنام پیام خاص ښاغلی فا وان دونگ را به ښاغلی محمد داود تقدیم نمود .

درین موقع ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه ښاغلی محمد اکبر رئیس دفتر جمهوری و ښاغلی عبد الصمد غوث مدیر عمومی سیاسی وزارت امور خارجه نیز حاضر بودند .

* ښاغلی گوستاف هوساك رئیس جمهور جمهوریت سو سیالستی چکو سلواکیا طی پیامی عنوانی ښاغلی محمد داؤد انتخاب ایشان را بحیث رئیس جمهور افغانستان صمیمانه تهنیت گفته علاوه کرده است . اطمینان دارم روابط دوستی و همکاری های بین دو کشور به نفع مردمان آن انکشاف و توسعه مزید خواهد یافت .

ښاغلی هوساك برای صحت و سعادت ښاغلی محمد داود و ترقیات مزید و درخشان افغانستان برای رفاه مردم کشور ما اظهار ارزو مندی کرده است .

* ښاغلی جیوانی لیوتی رئیس جمهور ایتالیا طی پیامی عنوانی ښاغلی محمد داود انتخاب ایشان را بحیث رئیس جمهور افغانستان تبریك گفته و ا رزو های نیك خود و مردم ایتالیا را برای صحت و موفقیت های مزید ښاغلی محمد داود در تامین رفاه مردم افغانستان ابراز کرده است .

* ښاغلی نیکولای چا یسسکو رئیس جمهوریت سوسیالستی رومانیا نیز طی تلگرامی انتخاب ښاغلی محمد داود را بحیث رئیس جمهور افغانستان به ایشان تبریك گفته و

اظهار امید کرده است که روابط دوستی بین افغانستان ورومانیا به نفع مردمان دوکشور صلح و همکاری بین المللی بیش از پیش توسعه یابد .

* والاحضرت فهدبن عبدالعزیز وکیل سلطنت و ولیعهد عربستان سعودی طی پیامی بحضور بناغلی محمد داود رئیس جمهور اظهار داشته اندکه تبریکات گرم اعلیحضرت پادشاه و مردم عربستان سعودی وشخص خود رابه مناسبت اعتماد یکه ملت برادر افغانستان به انتخاب برادر عزیزم بحیث رئیس جمهور افغانستان نشان داده اندبه شما ابراز کرده از درگاه خداوند متعال برای شما صحت و سعادت و توفیقات بیش از پیش در راه تامین مزید کرامت و رفاه مردم برادر ما افغانستان استدعا مینمایم .

* بناغلی هنر یك پابلونسکی رئیس شورای دولتی جمهوریت مردم پولیند در پیامیکه عنوانی بناغلی محمد داود ارسال کرده اند تبریکات صمیمانه شورای دولتی مردم پولند و شخص خودرا به مناسبت انتخاب ایشان بحیث رئیس جمهورافغانستان اظهار کرده و تمنیات نیك خویش را برای موفقیت های مزید شان به نفع مردم افغانستان ابراز نموده اند .

* ازطرف بناغلی وحید عبدالله معین وزارت خارجه تیلگرام تبریکیه به مناسبت تقرر بناغلی دیوید اوون بحیث وزیر خارجه انگلستان عنوانی بناغلی موصوف به لندن مخابره شده است .

* بناغلی عبدالقیوم منصور مدیر شعبه سوم سیاسی آنوزارت بحیث مستشار و وزیر مختار سفارت کبرای افغانستان در اسلام آباد مقرر گردیده .

* بناغلی والتر شیل رئیس جمهور جمهوریت فدرالی آلمان طی پیامی عنوانی بناغلی محمد داؤد تبریکات خود ومردم جمهوریت فدرالی المان رابه مناسبت انتخاب ایشان بحیث رئیس جمهورافغانستان تقدیم نموده وتمنیات نیك خویش رابرای موفقیتهای مزید شان به نفع مردم افغانستان ابراز کرده اند .

رئیس جمهور جمهوریت فدرالی آلمان همچنان طی پیامش اظهار ارزو مندی کرده است تا روابط دوستی عنعنوی بین دوکشور توسعه مزید یابد .

* بناغلی جعفر النمیری رئیس جمهور جمهوریت دیموکراتیك سودان طی پیامی بحضور بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور گرمترین تبریکات مردم سودان حکومت و شخص خود رابه مناسبت انتخاب ایشان بحیث اولین رئیس جمهور افغانستان تقدیم نموده برای موفقیت های مزید بناغلی محمد داود در راه رفاه و سعادت روز افزون مردم افغانستان اظهار ارزو مندی کرده اند .

* اعلیحضرت بیراندرا بیر بیکرام شاه پادشاه نیپال نیزطی پیامی بحضور بناغلی محمد داود ازطرف خود ،حکومت و مردم نیپال

انتخاب ایشانرا بحیث رئیس جمهورافغانستان به گرمی تهنیت گفته ارزو نموده اند تا روابط دوستی بین افغانستان و نیپال استحکام بیشتر یابد .

۹ حوت ۵۵

ښاغلی چودری منظور مرشد سفیر کبیر جمهوریت بنگله دیش درکابل اعتمادنامه خود رابحضورښاغلی محمدداؤدرئیس جمهوردرقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه و ښاغلی محمد اکبر رئیس دفتر جمهوری نیزحاضر بودند .

* جمعیت افغانی سره میاشت طی تیلگرامی که عنوانی صلیب احمر اتحاد شوروی به مسکو مخابره نموده است مراتب تسلیت و همدردی خویشرانسبت حادثه حریق هوتل رسیه درمسکو و تلفات جانی و خسارات مالی ناشی ازآن ابراز داشته است .

* قرارداد تهیه چهل ونه قلم پرزه جنریتر های گازی معدن خواجه گو گردك آمریت استخراج ا نتقال گاز حوزه شمال دتیلو ملی موسسه به ارزش یکصدو نزده هزار دالر بین آن موسسه ومستشاریت اقتصادی سفارت کبرای اتحادشوروی در کابل عقد گردید.

به موجب ا ین قرار داد پرزه جات متذکره جهت بهره برداری پایپ لاین ها ومرکز تاسیسات گاز در بندر حیرتان بطرف افغانی تحویل داده می شود .

همچنان قرار داد تمدید گاز متخصصین شوروی درترتیب پروژه‌سازی ساحه رهایشی شبرغان برای یکهزار فا میل عقد شد .

قرار دادهارا کفیل ریاست پلان دتیلو ملی موسسه و معاون مستشاریت ا قتصادی سفارت کبرای شوروی در وزارت معادن و صنایع امضا کردند .

* ښاغلی فان هی ین معین وزارت امور خارجه ونماینده خاص حکومت جمهوریت سوسیالستی ویتنام با ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امورخارجه ملاقات نموده وراجع به موضوعات موردعلاقه مذاکره و تبادل افکار بعمل اورد .

هنگام ملاقات و مذاکرات ښاغلی عبدالصمد غوث مدیر عمومی سیاسی و بعضی د یگر ازاراکین وزارت امور خارجه وبرخی از همراهان ښاغلی‌فان هی‌ین نیزحضورداشتند.

نماینده خاص جمهوریت سو سیالستی ویتنام و همراهانش در دعوت چاشتی اشتراك نمودند که ا زطرف معین وزارت‌امور خارجه بافتخار آنها درآن وزارت ترتیب شده بود .

ښاغلی فان هی‌ین معین وزارت امورخارجه و نماینده خاص حکومت جمهوریت‌سوسیالیستی ویتنام که در راس هیاتی به کابل آمده بودعازم کشورش گردید .

گردید .

درمیدان هوایی بین المللی کابل ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت‌امور خارجه با ښاغلی فان هی ین وداع نمود .

همچنان مدیر شعبه اول سیاسی ومعاون ریاست تشریفات وزارت امور خارجه برای وداع باهیت ویتنام درمیدان هوایی کابل حاضر بودند .

* ښاغلی حمیدالله طرزی معین وزارت تجارت درراس هیأتی برای مذاکره بامقامات مربوط بنگله دیشں راجع به انکشاف تجارت بین جمهوریت افغانستان و آنکشور عازم‌داکه شد.

یك‌منبع وزارت تجارت گفت : در سال ۱۹۷٤ موافقت نامه تجارتی بین دو کشور بامضا رسیده بود که‌به اساس آن جانبین‌در باره عقد پروتوکول های تبادله اموال بامقامات مربوط آنکشور مذاکره ومفاهمه خواهندکرد.

* از طرف ښاغلی محمد داود رئیس جمهوربمناسبت روزملی کویت تلگرام‌تبریکیه عنوانی اعلیحضرت صباح السالم الصباح‌امیر کویت به‌کویت مخابره شده است .

* ښاغلی شلندرا کمار سنگهه سفیر کبیر منتخب جمهوریت هند در افغانستان برای اشغال ماموریتش واردکابل شد ودر میدان هوایی بین المللی ازطرف ښاغلی محمد انور نوروز معاون ریاست تشریفات وزارت امور خارجه استقبال گردید.

۱٤ حوت ۵۵

از طرف ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور بمناسبت روز ملی المغرب تلگرام تبریکیه عنوانی اعلیحضرت ملك‌حسن دوم پاد شاه المغرب به‌رباط مخابره شده است .

* ښاغلی حمیدالله طرزی معین وزارت تجارت که در راس یك هیأت برای امضای پروتوکول تجارتی به بنگله دیشں‌رفته بود بوطن مراجعت کرد .

پرو توکول‌تجارتی سالهای ۱۳۵٦ و۱۳۵۷ را ازطرف افغانستان ښاغلی حمید الله‌طرزی معین وزارت تجارت و ازطرف بنگله دیشں ښاغلی مطیع الرحمن معین‌وزارت تجارت آن کشور امضاء نموده اند .

بموجبا ین پرو توکول حجم تجارت‌بین افغانستان و بنگله دیشں در سالهای ۱۳۵٦ و ۱۳۵۷ بصورت دو طرفه پنج ملیون دالردر نظر گرفته شده است .

* ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس جمهور تلگرام تبریکه بمناسبت روز ملی‌گاناعنوانی جنرال اکنانیوس ایم پونگ رئیس دولت آنکشور به اکره مخابره گردیده است .

۱۵ حوت ۵۵

اعلیحضرت هیروهیتو امپراطور جاپان طی پیامی عنوانی ښاغلی محمد داؤد انتخاب ایشانرا بحیث رئیس جمهور افغانستان صمیمانه تبریك گفته وتمنیات نیك خودرابرای صحت وسعادت ښاغلی محمد داؤد ورفاه مردم افغانستان اظهار کرده اند .

همچنان ښاغلی تاکیو فوکودا صدراعظم جاپان طی تیلگرامی بحضورښاغلی محمدداؤد رئیس جمهور تبریکات صمیمانه خود را به

مناسبت انتخاب ایشان بحیث رئیس جمهور افغانستان تهنیت گفته اظهار اطمینان کرده است که روابط دوستانه وهمکاری های موجود بین دوکشور تقویه وانکشاف مزید خواهد یافت .

* بناغلی زایدبن سلطان النهیان رئیس اتحادیه امارات عربی طی تیلگرامی عنوانی بناغلی محمد داؤد تبریکات گرم وصمیمانه خویش رابمناسبت انتخاب ایشان به حیث رئیس جمهور افغانستان ابراز نموده موفقیت مستدام وسعادت بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور رادرراه رفاه مردم برادر افغانستان وترقی کشور آرزو برده است .

* ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور تیلگرام همدردی بمناسبت زلزله اخیر در رومانیا وتلفات جانی وخسارات مالی نا شی ازآن عنوانی بناغلی نیکولای چایسسکو رئیس جمهور جمهوریت سوسیالیستی رومانیا به بخارست مخابره شده است .

* بناغلی توفیق عویضه رئیس مجلس اعلای شئون اسلامی جمهوریت عربی مصر برای اشتراك درمجلس بزرگداشت هشتادمین سال وفات علامه سید جمال الدین افغانی بحیث نماینده خاص بنا غلی انورالسادات رئیس جمهوریت عربی مصر واردکابل گردیده ودرمیدان هوایی بین المللی ازطرف بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امورخارجه ، بناغلی وفی الله سمیعی معین دوم وزارت معارف، دوکتور محمداکرم عثمان و کیل ریاست نشرات وزارت اطلاعات وکلتور و بعضی دیگر ازاراکین آن وزارت، سفیرکبیر وبعضی اعضای سفارت کبرای جمهوریت عربی مصر استقبال گردید .

* استاد عبدالحمید العلوجی رئیس تحریر مجله المورد در وزارت اطلاعات عراق برای اشتراك درین احتفال وارد کابل شده و در میدان هوایی ازطرف وکیل ریاست نشرات وزارت اطلاعات وکلتور استقبال گردید .

۱۷ حوت ۵۵

بناغلی شلندراکمار سنگهه سفیر کبیر جدیدجمهوریت هندد رافغانستان اعتمادنامه اش رابه بناغلی محمد داؤد رئیس جمهورمطابق مراسم معمول درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

دراینموقع بناغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه وبناغلی محمداکبر رئیس دفترجمهوری نیزحاضر بودند .

* هیأت دانشمندان جمهوریت ترکیه مشتمل بر پروفیسر عبدالقادر قره خان، پروفیسرنظیف خواجه و پروفیسر ناظیف شاهین اوغلوبرای شرکت درمجلس بزرگداشت هشتادمین سال وفات فیلسوف نامور کشور علامه سیدجمال الدین افغان وارد کابل شد.

* هیأت دانشمندان پاکستانی مشتمل بر دکتور حسام الدین رشیدی، دوکتوروزیرالحسن ودکتور ضیاء الله برای شرکت در مجلس بزرگداشت هشتادمین سال وفات علامه سیدجمال الدین افغانی واردکابل شد و از

طرف نمایندگان وزارت اطلاعات و کـــلتور استقبال گردید .

۱۸ حوت ٥٥

پیام ښـاغلـی محمـد انـور السادات رئیس جمهور جمهوریت عربی مصر توسـط استاد توفیق عویضه نماینده خاص شان و همچنان پیام ښاغلی احمد حسن البکـــر رئیس جمهور عراق توسط استاد ناصـــر عبد القادر الحدیثی سفیر کبیر عراق مقیم کابل قرائت گردید.

ښاغلی انور السادات رئیس جمهور مصر در پیام شان بمناسبت مجلس بزر گداشت حضرت سید افغانی گفته‌اند:

برادران و خواهران :

السلام علیکم و رحمت الله وبرکاته :

با اغتنام این مناسبت خجسته کهشمـــا یاد بود مصلح پیشقدم بزرگ سید جمال الدین افغانی را تجلیل میکنید به بـرادرم ښاغلی محمـد داؤد رئیس جمهورجمهوریت افغانستان وبمن‌دراین‌مقام‌که قدردانی‌خودوقدر- دانی مصر را ازآثار سید جمال الدین‌افغانی اعلام میدارم تحیات و ارزوی نیک خویـشس را برای اعتلا وترقی روز افزون وسرافرازی و شکوفانی بحضور ښاغلی محترم بـــرا درم رئیس جمهور و ملت دوست افغـــان بـار دیگر تکرارمیکنم .

و السلا علیکم و رحمت الله وبرکاته .

ښاغلی احمد حسن البکر رئیس جمهور عراق طی پیام شان بمناسبت این مجلس باعظمت علمی ویاد بود از خاطرات مجاهد بزرگ افغانی علامه سید جمال الدین اظهار داشته اند :

بنام خداوند بخشایندهٔ مهربان !

پس ازحمد وثنای خداوند توانا و درود و تحیات بر پیشوای انبیا وپیامبران بنـــام ملت عراق و رهبران نیکوکار آن بـایـــن مجلس باعظمت که بدین مناسبت مبارک برپا گردیده سلام و تحیات می فرستم .

از مساعی جمیله شما بخاطر یاد بـودآن دشمن سرسخت استبداد واستعمارویکی از بزرگترین رهبران تفکر اسلامی و شجاعترین داعیان اصلاح و تجدد و آزادی وعـدالـــت اجتماعی یعنی سیدجمال الدین افغانی‌اظهار شکران وسپاس مینمایم .

استقبال و تجلیل گرم وپر حرارت بایـن مناسبت تاریخی ، تعبیر راستین و صادقـی از اعتراف به عملی نیکو شمرده میشود که افغانستان دوست به جهان اسلام و ســر زمین عرب، روزی نابغهٔ شرق مصلح زندگی راتقدم داشت ،هدیه گرانبها برای ملـــل اسلامی و ملت عرب تاعقل مارابه زندگانی آزاد وشریفانه رهنمونی بنماید به چنان‌حیاتی که استعمار در اواخر قرن نزده از مردمـان شرق پنهان داشته بود.

وجیبه ما مسلمانان و عرب است نادرین فرصتی که در استانهٔ قرن بیست ویکم‌قرار داریم برمعیار های عزم وتصمیم سید جمال

الدین افغانی علیه سلطه جویی مبارزه‌نمائیم و چون پایداری وثبات سید افغانی پیکار خودرا در مقابل صهیونیست ، نژاد پرستی ادامه دهیم وبه دانش و عقل به قوتی‌همانند نیروی سید افغانی منهمك گردیم .

او رهنمای نیکویی بود مرکسانیراکه دلی داشتند و نمونهٔ مثال و اعجاب انگیز بود برای انانیکه ازعقل وخرد بهره مند بودند... و این امریست که هیچ مسلمان و هیچ عربی از آن انکار نمی تواند .

ملت عراق‌بمناسبت این مجلس‌بزرگداشت مردی سترك چون سید جمال الدین افغانی در این احتفال پر شکوه باسایر اشتراك کنند گان شرکت میجوید .

ملت عراق پیش از این ، روزیکه در سال ۱۸۹۱ سید بحیث مهمان گرامی در خانقین و بغداد وکاظمیه و بصره وارد شد در زندگی ازوی تجلیل بعمل اورد و همچنان در سال ۱۹٤٤ هنگامیکه تابوت سیدازموصل و بغداد و بصره بسوی کابل انتقال می یافت ازآن استقبال شاندارنمود ومخصوصا در این روز باتجدید تذکار ازآن دو احتفال عهد پیشین بملت افغان ارزوی پیشرفت و ترقی مینماییم که سید جمال الدین رابه‌جهان هدیه آورد و برای آن برادر خویش رئیس جمهور محمد داود صحت و طول عمردرخدمت افغانستان تمنا می‌کنم .

وبه شما اجتماع کنیدگان محترم دراین مجلس بزرگ ، در قبال یادبود آن مصلح جاویدان پیروزی و موفقیت ارزو میبریم .

و اسلام علیکم و رحمت الله و برکاته .

بعدازقرائت پیامهای مؤسس‌جمهوریت‌ښاغلی محمدداود و ښاغلو روسای جمهور جمهوریت عربی مصر و جمهوری عراق ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه بیانیهٔایراد کرد .

همچنان پوهاند دوکتور غلام صدیق محجبی رئیس پوهنتون کابل‌و خیرنوال محمد صدیق روهی رئیس پشتو تولنه اونیز دوکتور کندلوانمایندهٔ یونسکو بیانیه هایی در اطراف زندگانی ، آثارو تفکر این شخصیت بصیر ونامی کشورایراد کردند .

سپس ښاغلی عبدالوهاب طرزی دانشمند افغانی به نمایندگی ازدانشمندان کشور بیانیه ای ایراد نمودو طی آن اظهار داشت برگزاری مجلس بزرگداشت علامه سید جمال الدین افغانی که باتجویز و ارادهٔ فرزند گرامی وطن ونخستین رئیس جمهور ښاغلی محمد داؤد درکابل صورت می‌گیرد نشانهٔ از علاقه مندی و افتخاری است که ملت افغانستان در بارهٔ این فرزند برومند وطن خدمتگار جهان اسلام ،خدمتگار جهان شرق وخدمتگار بشریت بدل میپرورانند .

همچنان ښاغلی توفیق عویضه رئیس

مجلس اعلای شئون اسلامی مصر به نمایندگی از دانشمندان مهمان د ربیانیه خود راجع به مبارزات سید جمال الدین افغانی در شرق گفت ، بدون شک جمال الدین افغانی مردی بود که علیه استعمار و سلطه جویی بهر وسیله ممکن مبارزه میکرد .

وی با نکوهش از رژیم استبدادی عقیده داشت که باید مردم از طریق شورا بامور کشورخود دست یابند .

جمال الدین افغانی در هند مردم آن سر زمین راعلیه استعمار آن وقت برانگیخت . سیدجمال الدین افغانی مردم مصررابرای ایجاد حکومت ملی تشویق کرد .

در پایان بیانات خویش ښاغلی عویضه گفت مردمان شرق مدیون چنین مردمی میباشند که بحیث پیشوای نهضت وانقلاب تمدن شرق و اسلام ملل اسلامی رابه اتحاد و همبستگی دعوت نمود .

استاد عویضه گفت همانطور یکه جهان عرب و اسلام به شخصیت این مبارز راه حق وعدالت افتخار مینماید بدون شک افغانستان برادر بنام این فرزند بزرگ و مصلح برجسته خود که در همین سرزمین چشم بدنیا کشوده و در همین جاپرورش یافته و منسوب به افغانستان است مباهات نماید .

ښاغلی عویضه د رختم بیانات خویش مراتب قدردانی خویش رابحضور رهبر ملی و رئیس جمهور افغانستان ښاغلی محمدداود وملت برادر افغان تقدیم کرد و پیشرفت و ترقی روز افزون افغانستان راازخداوند توانا آرزو نمود .

ښاغلی محمد داود رئیس جمهور ښاغلی توفیق عویضه نماینده خاص ښاغلی محمد انور السادات رئیس جمهور جمهوریت عربی مصر و رئیس مجلس اعلای شئون اسلامی آن کشور را برای ملاقات در قصر ریاست جمهوری پذیر فتند .

ښاغلی عویضه طی این ملاقات پیام دوستانه ښاغلی سادات رابحضور ښاغلی محمد داود تقدیم نمود .

در این موقع ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امورخارجه ، ښاغلی وفی الله سمیعی معین دوم وزارت معارف و ښاغلی محمد فواد عبد المبدی سفیر کبیر جمهوریت عربی مصر مقیم کابل حاضر بودند .

ښاغلی عویضه رئیس مجلس اعلای شئون اسلامی جمهوریت عربی مصر ونماینده خاص ښاغلی انور السادات برای اشتراك درمجلس بزر گداشت هشتاد مین سال وفات فیلسوف نامدار کشور علامه سید جمال الدین افغانی بکابل آمده است .

متن بیانیه ښاغلی وحیدعبدالله معین وزارت امور خارجه در محفل افتتاح بزرگداشت علامه سیدجمال الدین افغانی :

دانشمندان محترم

حضار گرامی

خانم ها، آقایان !

برای وزارت اطلاعات وکلتور مایه کمال شادمانی است که دردوره فرخنده جمهوریت با دایر کردن سیمینار علمی از مقام شامخ مصلح بزرگ اجتماعی و شخصیت عالیقدر سیاسی مشرق زمین علامه سید جمال الدین افغانی تجلیل بعمل می آورد .

مردان بزرگ همانطور یکه درچار چوب حدود جغرافیایی نمی گنجند پای بند سده ها وقرن هانیز نیستند. عقاید وآراء آنان سرزمین های فراخ و قرون متوالی را طی میکند و پیام آنان درپیچ وخم زمانه هـا همچنان به گوش نسل هاطنین می افگند .

سید جمال الدین افغانی ازین گونه مردان است . وی سراسر زندگی پر افتخار خویش را وقف خدمت به اهل مشرق زمین و مسلمانان کرد ، وقف خدمت به انبوه عظیم توده های انسانی که درفضای غبار آلود سیاسی و اجتماعی قرن نزد هم دست وپابسته در زنجیر استبداد واستعمار بسر می بردند .

سیدجمال الدین افغانی بادرایت کامل خویش در یافت که چه دردهای ملل مسلمان رازنجورودرمانده ساخته است . غفلت، وجهل ودورشدن ازحکمت دینی وایمانی اینهاازعوامل عمده انحطاط اجتماعی و عقلی مسلمانان بودند استعمار نیز ازغفلت و جهل ونفاق مسلمانان بکام خویش سودمیبرد. قرن نزدهم تاریکترین دوره حیات عقلی و اجتماعی مسلمانـــان واهل مشرق زمین بود .

سید جمال الدین افغانی از دیدن شرایط نا بهنجار وخفت آور زندگی مسلمانان بشدت رنج میبرد .

او در جستجوی راهی بود که مسلمانان رابه عظمت دیرین آنان برساند شکوه فرهنگی و اجتماعی مسلمانان در قرن های پیش زادهٔ عواملی بود که سید جمال الدین افغانی درپی احیای آنها شد. همچنان بـا ایجابات قرن نزدهم که دگر گونی های علمی و تکنالوژی آینده حیرت انگیزی را برای اروپا نوید می داد مسلمانان شوکت پیشین خود راباز یابند. نبرد با استبداد واستعمار ورهایی بخشیدن مسلمانان ازجهل و نفاق واستثمار آنان ازدسیسه های دستگاه های ستمگر استبداد و استعمار نخستین مراحلی بود که می بایست مسلمانان به پای ایمان و همت طی کنند .

سید جمال الدین افغانی مبارزات خودرا منحصر به زاد گاهش افغانستان نکـرده درپی آن شد تا رسالت مقدس استقلال طلبی و آزاد یخواهی خودرا عالم شمول بسازد ، سید افغانی برای تامین این مامول بههند ایران ، مصر ، ترکیه، و روسیه سفر کرد وزوغ اصلاحی و نهضت آزاد یخواهی خودرا محدود ومربوط بهملت مردم و قـوم

خاص نگردانید، بهر کشورشاگـردان ممتاز دانشمند مبارزه وطن پروز و قهرمان رامانند سعد زغلول وشیخ محمد عبـده مصـری و عبد القادر مغربی تربیت نمود که تاریخ نام نامی شانرا به کمال افتخار درسینه خـود حفظ وثبت نموده است :

این فرزند نامی افغانستان نخستین زعیم آزادی و اولین علمبردار نهضت های آزادی بخش و جنبش های رهایی بخش ملی از یوغ استعمار واستثمار درقرن نزده بود .

سید جمال الدین افغانی حکیم، فیلسوف زعیم سیاسی و مصلح دینی بود .

از لحاظ دینی اصلاح وتجددی را پدید اورد بدین معنی که برملل اسلامی نعره زد تا به حیثیت وکنه اسلام پی برند وپـرده ازروی مبادی صحیح ووالای این دین بردارند وچهرهٔ تابناك این آئین حق ومنشورعدالت، مساوات حریت و کرامت را ازغبار و گرد اوهام و خرافاتی که موجب عقب ماندگی مسلمانان شده است بیرون ارند .

از لحاظ فکر واندیشه وظیفه را انجـام داد که فلاسفه ومفکرین چون ژان ژاك روسو و مونتسکیو وغیره در اروپا ایفا نمودند باین معنی که ذهن مردم راتنویر وافکار جامعـه اسلامی رابه جستجو وکاوش حقایق متوجه ساخت وعقل و اندیشه را ازقید جمودورکود و تقلید کور کورانه و ناآگاهانه بیگانگـان آزاد گردانید .

ازلحاظ سیاسی روح همـت ومبارزه را در مردم بر انگیخت کرامت نفس ، عـزت مناعت ،شجاعت و بزرگ منشی را در دل و دماغ آنها جاگزین ساخت ، دل ها رادر راه بدست آوردن حریت و آزادی به تپش در آورد وتخم نهضت های ملی را درکشورهای مختلف شرقی بذرنمود وکارنامه های تاریخی وانسانی را انجام داد که زعمای جنبشهای سیاسی مانند جورج واشنگتن گاریبـالدی و امثال شان در غرب ایفا کرده اند .

تجلیل و بزرگداشت از مقـام اجتماعـی و علمی سید جمال الدین افغانی بمنا سبت مرور هشتاد سال از وفات آن شخصیت نامور ادای دینی است در برابر خدمات آن معلم بزرگ که حق فراوان بگردن همه ملل اسلامی و مشرق زمین دارد .

با اظهار صمیمانه ترین خیر مقدم بـه دانشمندان محترمی که رنج سفر را بر خود هموار نموده ازکشنور های دور و نـزدیـك به مملکت ماتشریف اورده اند امید وارم مجلس علمی که به اشتراك دانشمند ا ن داخلی وخارجی دایر میشود در کار تحقیـق بر ا فکار و عقاید و آثار سیداین فرزنـد نابغه ونامور ا فغانی توفیق یابند .

* بناغلـی ژان پـول شغنـی دانشمند فرانسوی برای اشتراك در مجلس بزرگداشت هشتاد مین سال وفات علامه سیدجمال الدین افغانی واردکابل شد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل نماینده

وزارت اطلاعات وکلتور ازوی استقبال کرد .

* پروفیسر دور یانکوف وپروفیسر غفار اوف دانشمندان اتحاد شوروی برای اشتراك در مجلس بزر گداشت علامه سید جمال الدین افغانی وارد کابل شدند .

در میدان هوایی کابل څیرنوال محمد صدیق روهی رئیس پشتو تولنه ونماینده وزارت اطلاعات و کلتور از آنها استقبال کردند .

۱۹ حوت ۵۵

ښاغلی حنفی بن یحیی و ښاغلی احمد امانی دانشمندان الجزایر نیز برای اشتراك درین‌مجلس واردکابل شده وازطرف نماینده وزارت اطلاعات و کلتور استقبال شدند.

بافتخار ښاغلی توفیق عویضه رئیس مجلس اعلای شئون اسلامی جمهوریت‌عربی مصر و نماینده خاص ښاغلی محمد انور – السادات رئیس جمهور آنکشور ضیافتی ازطرف ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه در تالار آن وزارت ترتیب شده بود .

در این ضیافت بعضی از مامورین عالی رتبه وزارت های معارف و اطلاعات و کلتور و برخی از اراکین وزارت امور خارجه‌سفیر کبیر جمهوریت عربی مصر وهمراهان ښاغلی عویضه اشتراك داشتند .

* ښاغلی حمیدالله طرزی معین وزارت تجارت برای اشتراك در جلسه خاصیکه به اساس یکی از تصامیم کنفرانس چهارم تجارت و انکشاف ملل متحد جهت بحث بر پروبلم های‌امداد به کشور های کمترین انکشاف یافته در ژنیو دایرمیگرددعازم ژنیو شد .

ښاغلی طرزی همچنان دریك جلسه دیگر یکه جهت تاسیس یك صندوق مشترك به منظور استقرار قیم‌موادخام صادراتی کشور های روبه‌انکشاف که آنهم در ژنیو دایر میشود بحیث نماینده افغانی سهم خواهد گرفت .

*ښاغلی توفیق عویضه رئیس مجلس اعلای شئون اسلامی جمهوریت عربی مصرکه برای‌اشتراك در مجلس بزر گداشت هشتاد مین سال وفات علامه سید جمال الدین افغانی بحیث نماینده خاص ښاغلی محمد انور السادات رئیس جمهور جمهوریت عربی مصر بکابل آمده بود عازم کشورش گردید .

در میدان هوایی بین المللی کابل‌ښاغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه‌ښاغلی وفی الله سمیعی‌معین‌دوم‌وزارت معارف ښاغلی میر شمس الدین رئیس تشریفات وزارت امور خارجه و سفیر کبیر جمهوریت عربی مصر مقیم کابل برای وداع باښاغلی عویضه حاضر بودند .

۲۲ حوت ۵۵

ښاغلی ترولس مو نکسگارد مونك سفیر کبیر غیر مقیم کشور دنمارك در افغانستان

اعتماد نامه اش را مطابق مراسم معمول بحضور بناغلی محمد داود رئیس جمهور در قصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

درین موقع بناغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه و بناغلی محمد اکبر رئیس دفتر جمهوری حاضر بودند . .

* دوکتور یاسین العربی دانشمند جمهوریت عربی لیبیا ، پرو فیسور علی الشابی دانشمند جمهو ریت تونس برای اشتراك در مجلس بزر گداشت علامه سیدجمال الدین افغانی واردکابل شده ودر میدان هوایی بین المللی ازطرف نماینده وزارت اطلاعات وکلتور استقبال گردیدند .

۲۳ حوت ۵۵

در جلسه بعد از ظهر سیمنار علمی بین المللی بزر گداشت علامه سید جمال الدن افغانی متون تلگرامهای واصله ازطرف بناغلی دبور سکر تر جنرال کنفد را سیون بانکها بیمه ها و موسسات عالی جمهوریت عربی مصر پروفیسر اکرم زعیتر پرو فیسورپوهنتون عمان وعلما ودانشمندان امارات متحدهٔ عرب توسط منشی مجلس قرائت گردید .

طی این تلگرامها موفقیت این مجلس علمی بزرگ در زمینه بررسی آثار سید افغانی ارزو شده است .

* والاحضرت شهزاده فلیپ دیوك ادنبره همسر علیا حضرت ا لیزابت دوم ملکهٔ انگلستان در ماه حمل ۱۳۵٦ به افغانستان مسافرت می نماید.

* شاملین سیمینار علامه سیدجمال الدین افغانی با بناغلی وحید عبدالله معین وزارت امور خارجه در انوزارت ملاقات نمودند . .

طی این ملاقات دانشمندانیکه ازکشورهای دوست درسیمینار اشتراك کرده بودند مراتب سپاسگذاری عمیق خود راز پذیرائی های گرم و ترتیبات عالی سیمینار اظهار نموده و از مهمان نوازی های حکومت افغانستان در طول اقامت ایشان در کشور ما وهمچنان همکاری صمیمانه مقامات و شخصیتهای افغانی در تدویر سیمینارمراتب امتنان خودرابه بناغلی معین وزارت امور خارجه ا براز داشته خواهش نمودند تا مراتب سپا سگذاری و ا متنان شانرابحضور بناغلی محمد داود رئیس جمهور تقدیم نماید .

هیأت دانشمندان جمهوریت ترکیه وهمچنان دانشمندان الجزایری بعد از اشتراك در مجلس بزر گداشت هشتاد مین سال وفات علامه سید جمال الدین افغانی ازکابل عازم کشور های شان گردیدند .

در میدان هوایی بین المللی نمایند گان وزارت اطلاعات و کلتور با هیات های مذکور وداع نمودند .

* بهسلسلهٔ ورودپناه گزینان بلوچ به افغانستان چهل وهفت نفر بلوچ دیگر شامل مرد وزن دراثر ظلم و تعدی حکومت پاکستان بخاك افغا نستان پناه آورده اند.

جمعیت ا فغانی سره میاشت برای اعاشه واباته این گروه جدید پناه‌گزینان بلوچ نیز ترتیبات لازم اتخاذ نموده است .

۲٦ حوت ۵۵

موافقتنامه کلتوری بین دولت جمهوری افغانستان وجمهوریت ترکیه برای سالهای ۷٦ و۱۹۷۷ درانقره انعقاد یافت .

قرار داد از جانب افغانستان جنرال محمد سعید سفیر کبیر افغانی در انقره وازجانب ترکیه‌ښاغلی‌وهاب‌عشیراغلومدیرعمومی کلتوری وزارت خارجه آنکشور امضا نمودند

۲۸ حوت ۵۵

ښاغلی وفی‌الله سمیعی معین دوم وزارت معارف ورئیس هیأت افغانی د ر کنفرانس سیرت النبی (ص) منعقدهٔ پاکستان بعد ازاشتراك در جلسات کنفرانس مذکور وارد کابل گردید .

ښاغلی سمیعی طی مصاحبه ای با نماینده دباختر آژانس درمورد این‌راپور های مطبوعاتی ورادیویی پاکستان‌که ښاغلی بوتو صدراعظم پاکستان طی ضیافتی به افتخار اشتراك کنندگان کنفرانس گفته بود که پاکستان با افغانستان خصومتی نداشته بلکه افغانستان باپاکستان خصومت دارد درحالیکه پاکستان برای افغانستان تسهیلات ترانزیتی زیادی فراهم نموده است. گفت متاسفانه صدراعظم پاکستان چنین اظهاراتی به عمل آورد اماتعجب میکند که مطبوعات ورادیوی پاکستان ازنشر اظهارات رئیس هیأت افغانی که درهمان مجلس و در محضر همه شرکت‌کنندگان کنفرانس بعداز ختم بیانات صدراعظم پاکستان بعمل آورد خودداری کرده اند .

ښاغلی سمیعی تصریح کرد که رئیس هیأت افغانی بلافاصله بعد از ختم نطق صدراعظم پاکستان چنین جواب داد :

تاسف میکنم که مجبور شده ام بیانات ښاغلی محترم صدراعظم پاکستان رادرمورد افغانستان کاملا تردید نموده بی‌اساس بدانم افغانستان به شهادت تاریخ یك‌کشور صلح دوست بوده وهمواره به اصول همزیستی مسالمت آمیز ورفع اختلافات ازطریق مذاکره پابندی واحترام کامل نشان داده است .

چنانچه درمورد حل یگانه اختلاف سیاسی بین افغانستان وپاکستان نیز همیشه اظهار نظروآمادگی نموده است که این اختلاف از طریق مذاکره ودور اندیشی وبا افق نظر وسیع حل گردد که متاسفانه حکومت‌پاکستان باین موقف ونظر افغانستان هیچوقت جواب مثبت نه داده است :

ښاغلی محترم صدراعظم پاکستان شما قبلا دربیانیه خود درکانگرس اظهارداشتید که کانگرس سیرت النبی بمنظور هیچگونه بهره برداری سیاسی‌منعقد نشده است، چه بجا وموزون می بود اگر شخصی خود شما این‌گفتار تانرا عمل می فرمودید واز هرگونه اظهارات سیاسی خود داری می کردید ویما اقلا مطابق به روحیه اخوت و محبت اسلامی

اظهار میفرمودید که میخواهیدیگانه اختلاف سیاسی بین افغانستان و پاکستان از طریق واقع بینی ودور اندیشی و توسط مذاکرات دوستانه وبردرانه حل گردد. بعقیده مندرین موقعیکه علمای بزرگ جهان اسلام جهت بزرگداشت سیرت حضرت محمد (ص) اینجا گرد آمده اندلازم نبود روی چنین مسایل سیاسی وآنهم بمنظور بهره برداری سیاسی صحبت میشد ومن به پاس احترام این کانگرس نمیخواهم بیشترراجع باین موضوع صحبت کنم و بناغلی صد راعظم ازین مهمان نوازی شماتشکر میکنم .

بناغلی سمیعی افزود که جواب رئیس هیات ا فغانی به ا ظهارات صدراعظم پاکستان باکف زدنهای ممتد همه علمای حاضردرمجلس استقبال شده و رؤسای هیات های مختلف از موقف هیات افغانی تمجید نموده بهره برداری سیاسی را از کانگرس که بمنظور بزر گداشت و تجلیل سیرت حضرت سرور کائنات محمد مصطفی صلی ا لله علیه وسلم انعقاد شده بود تقبیح و نکوهش کردند.

بناغلی معین دوم وزارت معارف درجواب این سوال نماینده باختر که قرارمسموع یك قسمت از بیانات بناغلی بوتو راجع به اسلام مورد انتقاد قرارگرفت گفت بناغلی صد راعظم پاکستان درنطق خود به نکاتی مربوط بهدین مبین اسلام تماس گرفت ودر تفصیلات خود دچار اشتباهات عمیق شد که در همان مجلس ازطرف یوسف هاشم الرفاعی وزیر شئون دولت کویت با صراحت لهجه مورد انتقاد وتردید قرارگرفت ، اظهارات بناغلی رفاعی باکف زدن های طولانی ازطرف سایر علمای اسلام بدرقه گردید .

بناغلی سمیعی گفت که بناغلی بوتو در جواب رئیس هیات افغانی و تبصره وزیر شئون دولت کویت لاجواب ماند .

۲۸ حوت ۵۵

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور تیلگرام تعزیت وهمدردی بمنا سبت قتل کمال جنبلاط رهبر سوسیالیست های لبنان عنوانی بناغلی الیاس سرکیس رئیس جمهور آنکشور به بیروت مخابره شده است .

بناغلی محمد داؤد در پیام شان اظهار داشته اند که امید وارند حادثه قتل زعیم فقید موجب تجدید مخاصمات ووخامت اوضاع درلبنان نگردد .

* هیأت دانشمندان اتحاد شوروی وهمچنان دانشمند فرانسه بعد از اشتراك در مجلس بزرگداشت علامه سیدجمال الدین افغانی توسط طیاره ازکابل عازم کشور هایشان گردیدند .

در میدان هوایی بین المللی نمایندگان وزارت اطلاعات وکلتور بادانشمندان مذکور وداع نمودند .

* هیأت دانشمندان پاکستانی که برای اشتراك درمجلس بزرگداشت مرور هشتادسال ازوفات حضرت سید افغانی بکابل آمده بودند ازطریق زمین عازم کشورخویش گردیدند .

نمایندگان وزارت اطلاعات وکلتور هنگام حرکت هیأت متذکره ازکابل باآنها خداحافظی کردند .

* بناغلی حمیدالله طرزی معین وزارت تجارت ونماینده افغانی درکنفرانس تاسیس صندوق مشترك منعقده ژنیوازکنفرانس تقاضا نمود تامشکلاتی راکه ممالك کمتر انکشا ف یافته محاط به خشکه درسهمگیری پرداخت به صندوق مشترك مواجه خواهند شدبصورت مشخص وکتکوریك بخاطر داشته باشد .

نماینده افغانی به کنفرانس پیشنهاد کرد تاتصمیم گرفته شودکه چنین ممالك ازپرداخت سهم به صندوق مشترك معاف گردیده واین معافی به هیچصورت حصه استفاده ممالك کمترانکشاف یافته راازصندوق مشترك متاثر نسازد موضوع تحت غورکنفرانس قراردارد .

۲ حمل ٥٦

پیام های تبریکیه عنوانی بناغلی محمد داود رئیس جمهور به مناسبت حلول سال نو ۱۳٥٦ هجری شمسی از طرف روسای دول وحکومات کشور های متحابه به کابل مواصلت کرده است .

*بناغلی محمد داود رئیس جمهور طی تیلگرام هائی که به تهران مخابره گردیده است حلول سال نورا به اعلیحضرت محمد رضا پهلوی شا هنشاه ایران و بناغلی امیر عباس هویدا صدراعظم آنکشور تهنیت گفته اند .

* تمام مشران پشتون وبلوچ طی پیام هایی حلول سال نورا به بناغلی محمد داود رئیس جمهور، حکومت و کافه ملت افغانستان تبریك گفته ترقی وتعالی کشور ورفاه مزید مردم افغانستان راتحت رهنمایی ها ی موسس جمهوریت بناغلی محمد داود ارزو نموده اند .

*- از طرف بناغلی محمد داود رئیس جمهور به مناسبت روزبین المللی امحای تبعیض نژادی پیام عنوانی دکتور کورت والد هایم منشی عمومی موسسه ملل متحد به نیویارك مخابره گردیده است .

بناغلی رئیس جمهور طی این پیام پشتیبانی کامل جمهوریت افغانستان را از اصول واهداف عالی منشور ملل متحد و مندرجات فیصله نامه های آن موسسه مبنی بر ازبین برد ناستعمار و تسلط بیگانه و امحای هرنوع تبعیض بشمول تبعیض نژادی تائید کرده اند .

۳حمل ٥٦

بناغلی محمد داودرئیس جمهور بنـا بدعوت هیات رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سو سیالستی و حکومت اتحاد شوروی در اواخر ماه حمل ازآنکشور بازدید رسمی و دوستانه بعمل خواهند اورد .

* ازطرف بناغلی محمد داؤدرئیس جمهور بمناسبت روز ملی پاکستان پیام تبریکیه عنوانی بناغلی فضل الهی جودری رئیس

جمهور آنکشور به اسلام آباد صادر شــده است .

* ښاغلی نیکولای پودگورنی صدر هیأت رئیسه شورای عالی ا تحاد جماهیرشوروی سو سیالستی در راه عزیمت به تانزانیـا هنگامیکه طیاره شان فضای افغانستانراعبور میکرد پیام دوستانه عنوانی ښاغلی محمدداود رئیس جمهور مخابره نموده اند .

ښاغلی پودگورنی طی این پیام صحـت وموفقیت ښاغلـی رئیس جمهـور را آرزو نموده اظهار اطمینان کرده است که روابـط دوستانه بین دو کشوربه‌نفع مردمان شوروی و افغانستان وبه‌نفع تحکیم صلح درآسیـا و سراسر جهان ا نکشاف متداوم یابد.

مقابلتا ښاغلی محمد داود رئیس جمهور طی تیلگرام‌جوابیه از پیام دوستانه ښاغلی پود گورنی ابراز تشکر نموده ارزو منـدی شانرا برای انکشاف مزیدروابط حسنه بین افغانستان و اتحاد شوروی وبه‌نفع مردمان دو کشور وهمچنان صحت وسلامت هیـات رئیسه شورای عالی ا تحاد شوروی اظهـار کرده اند .

* یك هیات تجارتی اتحادشوروی تحت ریاست ښاغلی ولادیمیر گو توزوف معاون ریاست تجارت آسیادروزارت تجارت خارجی آنکشور برای مذاکرات تجارتی بین‌افغانستان واتحاد جماهیر شوروی وارد کـابل شد .

در میدان هوایی بین‌المللی کابل ازهیات تجارتی شوروی ښاغلی غلا حسین رئـیس تجارت خارجی وزارت‌تجارت و بعضـی از اراکین آن وزارت استقبال نمودند.

٤ حمل ٥٦

یك هیات عالیرتبه اقتصادی جمهو ریت فدرالی سو سیالستی یوگو سلاویا تحـت ریاست دوکتور ا لکساندر فرا عضوشورای اجرائیه فدرال آنکشور وارد کابل شد.

در میدان هوایی بین المللی کابل‌ښاغلی علی احمد خرم وزیر پلان رئیس تعـاون اقتصادی و تخنیکی آنوزارت ،معاون‌مدیریت روابط اقتصادی ونمایندهٔ ریاست تشریفـات وزارت امور خارجه وهمچنان سفیر کبیـر یوگو سلاویا در افغانستان ازهیات استقبال نمودند .

هیات اقتصادی یوگوسلاویا طـی اقامت در کابل راجع به‌موضوعات موبوط به‌همکاری اقتصادی وتخنیکی بین جمهوریت افغانستان ویوگو سلاویا با مقامات ذیعلاقه افغا نستان مذاکراتی انجام خواهد د اد.

هیات به‌ساعت پنج بعد ازظهر درحالیکـه سفیرکبیر یوگو سلاویا مقیم کابل نیزحاضر بودباښاغلی علی احمد خرم وزیر پلان‌ملاقات نموده وراجع به‌موضوعات طرف علاقه مذاکره کرد ..

دوکتور الکساندر فرا رئیس و اعضـای هیات عالیرتبه اقتصادی جمهوریت فدرالـی سو سیالستی یوگو سلاویا با ښاغلی وحید عبدالله معادن وارت امور خـارجـه در آن

وزارت ملاقات نموده وروی موضوعات مورد علاقه دوکشور مذاکره گرد درین موقع سفیر کبیر یوگو سلاویا مقیم کابل نیز حاضربود.

* بناغلی فضل الحق خالقیارمعین وزارت مالیه در راس هیاتی جهت اشتراك دراولین جلسات سالانه بوردگورنر های بانك‌اسلامی درمکه معظمه عازم عربستان‌سعودی شد .

۷ حمل ۵۶

از طـرف بنـاغلـی محمـــد داؤد رئیس جمهور تلگرام تبریکیه‌بمناسبت روز ملـــی جمهوریت مردم بنگله دیشی عنوانی بناغلی ابو سادات محمد صایم رئیس جمهورآنکشور به داکه مخابره گردیده است .

* ازطرف بناغلی محمدداؤدرئیس جمهـور تلگرام تبریکیه بمناسبت انتخاب بنا غلـی مور ارجی دیسایی بحیث صد راعظم جدید هندعنوانی بناغلی موصوف بدهلی جدیــد مخابره گردیده است .

بناغلی رئیس جمهور طی این تلگرام‌ابراز ارزو مندی‌نموده اندتا روابط عنعـــنــوی و دوستانه ای‌که خوشبختانه ازسالیان متمادی بین افغانستان و هندموجود است در آینده انکشاف مزید یابد.

*از طرف بناغلی محمد داودرئیس‌جمهور تلگرام همدردی بمناسبت زلزله اخیردرجنوب شرق ایران و تلفات جانی وخسارات مالی ناشی ا زآن عنوانی ا علیحضرت محمد رضا پهلوی شاهنشاه ایران به‌تهران مخا بــره گردیده است .

*از طرف بناغلی محمد داود رئیس‌جمهور اگریمان بناغلی کین ریوگون که بحیث سفیر کبیر جمهوریت دیمو کراتیك مردم کوریـا درافغانستان از جانب حکومت آنکشورمطالبه شده بود صادر گردیده است .

جمعیت افغانی سره میاشت طی تلگـــرام مراتب تسلیت و همدردی خویش‌رابمناسبت زلزله های اخیر د رمناطق جنوب شرق‌ایران که باعث تلفات جانی و خسارات مالی‌زیادی گردیده است عنوانی جمعیت شیر وخورشید سرخ آنکشور به تهران مخابـره نمـــوده است .

* اگریمان دوکتور علـی احمد سفیرکبیر دولت جمهوری افغانستان درمسکو که درعین زمان بحیث سفیرکبیر غیر مقیم افغانـی در اولان باتور ازحکومت مغلستان مطالبه شده بود اخیرا مواصلت گرده است .

* پروتوکول تاسیس یك کمیته مشتـرك بمقصد توسعه همکاری اقتصادی تخنیکی و علمی بین‌حکومت جمهـوریـت افغانستان و حکومت فدرالی سو سیالستی یوگو ســلاویا در کابل عقد گردید .

پروتوکول را بناغلی علی احمد خرم‌وزیر پلان و الکساندر فرا عضو شورای‌اجرائیوی فدرالی یوگـوسلاویا در وزارت پــلان بــه نمایندگی از حکومات خویش ا مضا ومبادله نمودند .

همچنان به اساس یاد داشت تفاهمی‌که همزمان با پروتوکول متذکره به امضا رسید

حکومت یوگو سلاویا ساختمان فابریکه ادویه سازی شامل پلان هفت ساله انکشافی کشور رابعهده‌گرفته و همچنان مطالعه اقتصادی و تخنیکی انکشاف مالداری کندهار بشمول علفچر و اعمار مسلخ آن، ساختمان شش فابریکه خشت‌سازی تعمیراتی در مرکز و یکعده ولایات و ساختمان دستگاه های‌کوچك برق آبی راانجام خواهد داد .

باساس نتائج این مطالعات حکومت یوگوسلاویا در تمویل ساختمان پروژه های مذکور کمك مالی و تخنیکی خواهد کرد و نیز درمورد تهیه‌بورس های تحصیلی واعزام متخصصین در ساحات مورد نیازبه افغانستان کمك بلاعوض مینماید .

به اساس یاد داشت متذکره درمورد توسعه تجارت و عقد موافقتنامه ترانزیتی بین هردو کشور نیز موافقه بعمل آمده‌است.

* ازطرف ښاغلی وحید عبدالله معاون وزارت امور خارجه تیلگرام تبریکیه‌بمناسبت تقرر ښاغلی اتل بهاری واجپایی بحیث‌وزیر خارجه هند عنوانی ښاغلی موصوف بدهلی جدید مخابره گردیده است .

* پوهاند وفی الله سمیعی وزیرعدلیه در راس هیاتی برای‌اشتراك در جلسات‌کانگرس تعلیمات عالی اسلامی عازم عربستان‌سعودی گردید .

سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان‌در جده‌نیز عضویت‌هیات افغانی را درین‌جلسات بعهده دارد .

برای وداع باوزیر عدلیه وهیات معیتی اش بعضی از اراکین وزارت عدلیه وقضا و سفرای کبار عربستان سعودی و عراق در میدان هوایی بین المللی کابل حاضر بودند .

* جمعیت افغانی سره میاشت مراتب همدردی و تسلیت خود رانسبت حادثه سقوط طیاره شرکت پان امریکن وتلفات جانی ناشی ازآن عنوانی صلیب احمراایالات متحده امریکا به واشنگتن مخابره نموده است .

همچنان از طرف آن جمعیت تلگرام تسلیت و همدردی به مناسبت سقوط طیاره شرکت کی ال ام هالندی که‌در اثر آن تلفات جانی ببار آمده است عنوانی صلیب احمد هالند به هاگ مخابره گردیده

*از طرف ښاغلی محمد داود رئیس جمهور تیلگرام تبریکیه بمناسبت انتخاب مجدد ښاغلی ذو الفقار علی بوتو بحیث صدراعظم پاکستان عنوانی ښاغلی موصوف به اسلام اباد مخابره شده است .

۱۱ حمل ۵۵

والا حضرت شهزاده فلیپ د وك افاید نبره همسر علیاحضرت ملکهٔانگلستان برای یك باز دید از افغانستان واردکابل گردید.

درمیدان هوایی بین‌المللی کابل دوکتور عبد المجید وزیر دولت، ښاغلی وحیدعبدالله معاون وزارت امور خارجه ،ښاغلی میر

شمس الدین رئیس و بعضی از اعضای ریاست تشریفات آن وزارت بناغلی‌رای کروک سفیر کبیر و اعضای سفار تکبرای انگلستان مقیم کابل از والاحضرت موصوف استقبال نمودند .

۱۲ حمل ۵۶

بناغلی محمد داودرئیس جمهوروالاحضرت شهزاده فلیپ دوك اف ایدنبره همسر علیا حضرت ملکه انگلستان را برای ملاقات و صرف طعام شب در قصر ریاست جمهوری پذیرفتند.

در صرف طعام‌شب والا حضرت موصوف با موسس جمهوریت ،بناغلی محمد نعیم بعضی از اعضای کابینه سفیر کبیر انگلستان مقیم کابل اشتراك داشتند.

والا حضرت شهزاده فلیپ بناغلی‌کایمو تنفورد عضو هیئت مدیره صندوق وجهی جهانی حمایه حیوانات وحشی و همچنان بناغلی بار تویك امر اداره پروگرام‌انکشافی ملل متحد درافغانستان رادر اقامتگاه شان پذیرفته باآنها ملاقات و مذاکره نمودند.

والا حضرت‌شهزاده فلیپ دوك اف‌ایدنبره همسر علیا حضرت ملکه انگلستان درضیافت نهاری اشتراك نمودندکه ازطرف بناغلی محمد نعیم به افتخار شان در نغلو ترتیب شده بود .

در این دعوت بعضی از اعضای کابینه رئیس دفتر جمهوری وبرخی از اراکین وزارت امور خارجه و سفیر کبیر انگلستان مقیم کابل نیز اشتراك داشتند .

والا حضرت شهزاده فلیپ همسر ملکه انگلستان باوزرای پلان زراعت و تجارت ساعت پنج عصر در اقامتگاه شان ملاقات نموده وباآنها پیرامون موضوعات طرف‌علاقه صحبت کردند .

* والاحضرت شهزاده فلیپ دوك افایدنبره همسر علیاحضرت ملکه انگلستان درضیافتی اشتراك کردند که‌ازطرف سفیر کبیرانگلستان مقیم کابل درسفارت آنکشور ترتیب شده بود .

درین دعوت بناغلی محمدنعیم بعضی از اعضای کابینه برخی از مامورین عالی رتبه وعده ازکور دیپلو ماتیك مقیم کابل شرکت ورزیده بودند .

* والاحضرت‌شهزاده فلیپ‌دوك‌اف ایدنبره همسر علیا حضرت ملکه انگلستان که برای یك بازدید از افغانستان بکابل آمده بودعازم دوبی گردید .

دکتور عبد المجید وزیر دولت بناغلی وحید عبدالله معاون وزارت امور خارجه بناغلی میر شمس الدین رئیس تشریفات بعضی از اعضای ریاست تشریفات وزارت امور خارجه وبناغلی رای کروك سفیر کبیر انگلستان مقیم‌کابل درمیدان هوایی‌بین‌المللی با والا حضرت موصوف وداع نمودند .

قبل از عزیمت البوم مناظر مسافرت والا حضرت شهزاده فلیپ که از طرف

ریاست آژانس باختر ترتیب شده بودتوسط ښاغلی غلام رسول یوسفی وکیل ریاست آژانس باختر به ایشان اهدا گردید .

* موافقتنامه ضرب مسکوکات به نفع حیوانات وحشی افغانستان ساعت چهار و نیم بعد ازظهر با اتحادیه بین المللی طبیعت و منابع طبیعی که یك جمعیت خیریه بین المللی میباشد در کابل بامضا رسید .

این مو افقتنامه زابه نمایندگی از دولت جمهوری افغانستان دو کتور عبد المجیدوزیر دولت و ازطرف ا تحادیه مذکور والاحضرت شهزاده فلیپ دوك ایدنبره رئیس افتخاری آن اتحادیه امضاء نمودند .

باساس اینموافقتنامه که برای مدت پنجسال اعتباردارد یکتعدادمسکوکات طلائی ونقره ئی به مصرف اتحادیه مذکور ضرب زده میشود .

روی این مسکوکات باسمبول جمهوریت افغانستان مزین بوده وبرای عقب مسکوکات تصویر سه حیوانی وحشی افغانستان ازقبیل آهوی مارکو پولو، پلنگ برفی و کلنگ سفید انتخاب شده است .

از مدرك ضرب مسکوکات متذکره که در داخل و خارج کشور قابل چلند میباشد اتحادیهٔ بین المللی طبیعت ومنابع طبیعی برای افغانستان حق الامتیاز میدهد .

افغا نستان در طول مدت این موافقتنامه تخمین سی ملیون افغانی حق الامتیازحاصل میکند و سهمیه هرساله آن دریك حساب مخصوص خزاین جمع شده واز آن درتمویل یك عده پروگرام هابمنظور حمایهٔ حیوانات وحشی و حفظ منابع طبیعی کشور ا ستفاده میشود .

* حکومت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی نه میلیون روبل بمقصد تاسیس یك شفاخانه د. وصد بستر با پولی کلینیك آن و تاسیس کلینیك بیمه صحی مامورین دولتی برای پذیرائی ششصد نفر درشهر کابل و همچنان یك بانك خون به ظرفیت چار الی شش هزار لترفی سال به افغانستان قرضه میدهد .

موافقتنامه مربوط باین قرضه بین دولت جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در کابل عقد گردید .

موافقتنامه را در حالیکه پوهاند دوکتور عبدالله عمر وزیر صحت عامه وښاغلی الکساندر میخا ئیلو ویچ پوزا نوف سفیر کبیر اتحاد شوروی در کابل حاضر بودند رئیس ارتباط خارجه وزارت صحت عامه و مستشار اقتصا دی سفار تکبرای شوروی امضا نمودند .

۱۴ حمل ۵۶

اگریمان دو کتور علی احمدسفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان در مسکو که در عین زمان بحیث سفیر کبیر غیر مقیم افغانی در بخارست ازحکومت جمهوری سوسیالستی

رومانیامطالبه شده بود مواصلت کرده است . است .

* ښاغلی فضل الحق خالقیار معین وزارت مالیه پس از اشتراک در اولین جلسات بورد گورنر های بانک اسلامی منعقده مکه معظمه از عربستان سعودی بکابل مراجعت کرد .

ښاغلی خالقیار که در راس هیات افغانی درین جلسات اشتراک داشت هنگام مواصلت بکابل گفت هیات افغانی در این کنفرانس تو ضیحاتی در مورد فعالیتهای اقتصادی ارائه نموده وکمک بانک اسلامی را درتمویل یک سلسله پروژه های انکشافی دولت جمهوری افغانستان جلب نموده است .

در جلسات بانک اسلامی که در مکه معظمه دایرشد هیات های سی و د و کشور عضو بانک شرکت داشت .

۱۵ حمل ۵۶

از طرف ښاغلی محمد داودرئیس جمهور تیلگرام تبریکیه بمناسبت روز ملی جمهوریت مردم هنگری عنوانی ښاغلی پال لو شنچی رئیس شورای جمهوریت آنکشور به بودا پست مخابره شده است .

* ښاغلی نیکولای پودگورنی صدر هیات رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سو سیالستی در راه باز گشت از مسافرت رسمی شان بیکعده از کشور های افریقایی موقعی که طیاره حامل شان فضای افغانستان راعبور میکرد پیام دوستانه ای عنوانی ښاغلی محمد داود رئیس جمهور مخابره نموده وطی آن تمنیات نیک خود ،حکومت و مردم شوروی را برای صحت و سلامت رئیس جمهور ترقی و تعالی مردم افغانستان و تشئید مزید روابط د وستانه بین دو کشور ابراز نموده اند .

متعاقبا ښاغلی محمد داود رئیس جمهور طی تیلگرام جوابیه عنوانی ښاغلی پودگورنی از پیام دوستانه شان اظهار تشکر نموده تمنیات نیک شانرا برای صحت و سلامت زعمای اتحاد شوروی ،سعادت و رفاه مردم آنکشور و استحکام مزید دوستی و همکاری بین دو کشور ابراز نموده اند .

* ښاغلی پنا گیو تیس اسکالیریس سفیر کبیر غیر مقیم یونان در افغانستان اعتماد نامه اش رابه ښاغلی محمد داود رئیس جمهور مطابق مراسم معمول درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

ښاغلی وحید عبدالله معاون وزارت امور خارجه و ښاغلی محمد اکبر رئیس دفتر جمهوری نیز حاضر بودند .

۱۶ حمل ۵۶

جمعیت افغانی سره میاشت مراتب تسلیت وهمدردی خودرانسبت طوفان بحری در بنگله دیش وتلفات جانی وخسارات مالی ناشی از آن طی تیلگرامی عنوانی صلیب احمرآنکشور به داکه مخابره نموده است .

۱۷ حمل ۵۶

پوهاند وفی الله سمیعی وزیر عدلیه طی

ملاقات باوالاحضرت شهزاده فهدبن‌عبدالعزیز ولیعهد ومعاون صدراعظم عربستان سعودی پیام دوستانه بناغلی محمد داؤد رئیس‌جمهور رابه والاحضرت موصوف تفویض نموده و همچنان ضمن این ملاقات درمورد موضوعات طرف علاقه باوی تبادل افکار بعمل آورد . درین موقع سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان درجده نیزحاضر بود. وزیرعدلیه درراس هیات افغانی درجلسات کانگرس‌عالی اسلامی منعقدهٔ مکه معظمه اشتراك ورزیده است .

* بناغلی وحیدعبدالله معاون وزارت امور خارجه برای اشتراك در جلسهٔ کمیته‌انسجام کشور های غیر منسلك بسویهٔ وزرای‌خارجه در دهلی جدیددایر میگردد عازم هند شد .

بناغلی وحید عبدالله در جلسه کمیته انسجام کشور های غیر منسلك ریاست‌هیات افغانی را بعهده دارد.

بعضی از اراکین وزارت امور خارجه و شارژ دافیر سفارت کبرای هند مقیم‌کابل در میدان هوایی‌بین المللی کابل برای‌وداع با معاون وزارت امور خارجه حاضر بودند.

قرار یك خبر دیگر بناغلی وحید عبدالله معاون وزارت امور خارجه و هیات معیتی‌اش بدهلی جدید مواصلت کردند .

در میدان هوایی پالم بناغلی واج پای وزیر امور خارجه بناغلی سونا رئیس تشریفات و دوکتور سنگ آمر شعبه افغانستان دز وزارت امور خارجه هند بناغلی حمید الله عنایت سراج سفیر کبیر واعضای سفارت کبرای دولت جمهوری افغانستان در دهلی جدید از هیات افغانی استقبال نمودند .

* پوهاند وفی‌الله سمیعی وزیر عدلیه که در راس هیات افغانی جهت اشتراك در کانگرس تعلمات عالی اسلامی منعقده مکه معظمه به عربستان سعودی رفته بودبوطن مراجعت کرد .

وزیر عدلیه هنگام مواصلت به‌کابل گفت که پیام رهبرملی مابناغلی محمد داود حاوی آرزو مندی شان درساحه تعلیمات عالی اسلامی توسط وی دریکی ازجلسات این کانگرس قرائت گردیدکه مورد استقبال‌گرم و قدر دانی شاملان کانگرس قرار گرفت.

پوهاند سمیعی علاوه کردکه در جلسات متذکره موضوعات مهم وعمده تعلیم وتربیه درکشور های‌اسلامی مورد مطالعه قرارگرفت و عمده ترین مباحث آنرا اصول تدریس کمبود معلم ،بهتر ساختن کتب و ایجاد انسجام و هما هنگی تدریس در کشورهای اسلامی تشکیل میداد .

وی گفت هیات افغانی درجلسات این کانگرس سیستم تعلیم وتربیه‌را در کشور بشمول تعلیمات اسلامی تشریح نمود که مورد دلچسپی قرارگرفت .

۲۰ حمل ۵۶

بناغلی وحید عبد الله معاون وزارت امور خارجه بعد ازاشتراك در جلسهٔ کمیته‌انسجام

کشور های غیر منسلك که به سویهٔ وزرا ی خارجه در دهلی جدید د ایر شده بودبکابل مراجعت کرد .

بناغلی وحید عبدالله ریاست هیات افغانی را در جلسه کمیته انسجام کشور های غیر منسلك بعهده داشت .

بناغلی وحیدعبدالله معاون وزارت امور خارجه بوقت محلی با بناغلی مورا رجی دیسای صد راعظم هند در دهلی جدید ملاقات نمود .

ضمن این ملاقات راجع به موضوعات مورد علاقه دو کشور بشمول اوضاع بین-المللی مذاکره بعمل آمد .

درین مذاکرات که در فضای بسیاردوستانه و صمیمانه صورت گرفت بناغلی حمید الله عنایت سراج سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان دردهلی جدید نیز حاضر بود.

* بناغلی الکساندر میخائیلوویچ پوزانوف سفیر کبیر اتحاد شوروی در کابل برای اشتراك در مراسم پذیرائی بناغلی محمد داود رئیس جمهور عازم مسکو شد.

*- هیات افغانی بریاست بناغلی حمیدالله طرزی معین وزارت تجارت بعد از اشتراك در جلسات صندوق عامه منعقدهٔ ژنیو بکابل مراجعت کرد .

بناغلی طرزی حین مواصلت به کابل گفت هدف از تدویر این جلسات استقرار قیم مواد خام و تولیدات اولیه بهبود تجارتی ممالك کمترین انکشاف یافته بودکه باساس مصوبهٔ نودوسه کنفرانس نایروبی صورت گرفت .

* هیأت تجارتی اتحاد شوروی پس از مذاکره باهیات افغانی پیرامون تثبیت مقادیر اموال قابل مبادله درسال ۱۹۷۷ بین جمهوریت افغانستان واتحاد شوروی عازم کشور شان شد .

قرار است موافقه نهایی درزمینه وامضای پروتوکول مربوط توسط رؤسای هیأت های افغانی وشوروی بعداً درکابل صورت گیرد .

رئیس تجارت خارجی وبعضی دیگر از اراکین وزارت تجارت هنگام عزیمت هیأت تجارتی شوروی درمیدان هوایی بین المللی کابل باهیأت وداع کردند .

* مذاکرات بین هیأ ت های تجارتی جمهوریت افغانستان وجمهوریت مردم چین دروزارت تجارت آغاز گردید .

درین مذاکرات ریاست هیات افغانی را بناغلی حمیدالله طرزی معین وزارت تجارت وریاست هیات جمهوریت مردم چین رابناغلی جای شوفان معین وزارت تجارت خارجی آنکشور بعهده دارند .

بناغلی چای شوفان رئیس واعضای هیات جمهوریت مردم چین درحالیکه بناغلی کانیه تاو سفیرکبیر آنکشور مقیم کابل نیز حاضر بود بابناغلی محمدخان جلالر وزیرتجارت ملاقات تعارفی بعمل آورد .

هیات تجارتی جهت مذاکره وعقدموافقتنامه تجارتی وتادیات وپروتوکول تبادل اموال

بین جمهوریت افغانستان او جمهوریت مردم چین برای سال ۱۹۷۷ وارد کابل شد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل معین وبعضی ازاراکین وزارت تجارت وسفیر کبیر جمهوریت مردم چین درکابل از هیأت استقبال نمودند .

* جمعیت افغانی سره میاشت طی تیلگرامی که عنوانی جمعیت شیر وخورشید سرخ ایران به تهران مخابره نموده است مراتب همدردی وتسلیت خویش را بنسبت زلزله اخیر در نواحی اصفهان وتلفات جانی وخسارات مالی ناشی ازآن ابراز داشته است .

۲۴ حوت ۶۰

درجلسهٔ اداره انسجام کشورهای غیر منسلک که دردهلی جدید خاتمه یافت نظریه دعوت حکومت افغانستان مفیصله شد که جلسه آینده اداره انسجام کشورهای غیر منسلک درافغانستان بسال آینده درکابل دایر گردد .

* موافقتنامهٔ تجارتی وتادیات وپروتوکول تبادل اموال بین دولت جمهوری افغانستان وجمهوریت مردم چین برای سال ۱۹۷۷ در نتیجه مذاکرات بین هیات های دوکشور عقد گردید .

موافقتنامه وپروتوکول تبادل اموال را از طرف دولت جمهوری افغانستان ښاغلی حمیدالله طرزی معین وزارت تجارت و از جانب جمهوریت مردم چین ښاغلی چای شوفان معین وزارت تجارت خارجی آنکشور رئیس وزارت تجارت امضاء نمودند .

هنگام امضاء موافقتنامه وپروتوکول متذکره اعضای هیات های طرفین بعضی از اراکین وزارت تجارت ونمایندگان وزارت امور خارجه ودافغانستان بانك وښاغلی کان یه تاو سفیر کبیر جمهوریت مردم چین مقیم کابل حاضر بودند .

یك منبع وزارت تجارت گفت : باساس موافقتنامه تجارتی وتادیات تجارت بین دولت جمهوری افغانستان وجمهوریت مردم چین کماکان مع السابق به شکل تبادله کلیرنگ صورت عملی گیرد .

همچنان‌در پروتوکول تبادل اموال برای سال ۱۹۷۷اقلام صادراتی افغانی ، به‌جمهوریت مردم چین کشمش، پخته، پشم، کنجدوزغر، پوست های بزی وگوسفندی، لاجورد، میوه خشك ونباتات طبی درنظرگرفته شده کــه معادل مبلغ صادرات اقلام متذکره اشیا واقلام موردضرورت ازجمهوریت مردم چین بـــه افغانستان وارد می گردد .

* ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور تیلگرام تبریکیه به مناسبت روزملی دنمارك عنوانی علیاحضرت مارگریت دوم ملکه‌آنکشور به‌کوپن هاگن مخابره شده است .

۲۵ حمل ٥٦

هیات تجارتی جمهوریت مردم‌چین بریاست بناغلی چای شو فان معین وزارت تجـــارت خارجی آنکشور که بمقصد مذاکــــره روی موضوعات تجارتی وعقد موافقتنامه تجارتـــی وپروتوکول تبادل اموال بامقامات مربـــوطه افغانی بکابل آمده بود عازم کشورش شد.

درمیدان هوایی بین المللی کـابل بناغلی حمیدالله طرزی معین وبعضی ازاراکین وزارت تجارت وبناغلی‌کان یه تاوسفیرکبیرجمهوریت مردم چین درکابل باهیات وداع کردند .

۲۸ حمل ٥٦

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور تیلگرام تبریکیه بمناسبت روز ملی سوریه عنوانی بناغلی حافظ الاسد رئیس جمهـــور جمهوریت عربی سوریه به دمشق مخابـــره شده است .

۲۹ حمل ٥٦

بناغلی عبدالصمد غوث مدیر عمو مـــی سیاسی وزارت امورخارجه بحیث رئیس‌هیأت افغانی جهت اشتراك درسی وسومین جلسات سالانه کمیسیون اقتصادی واجتماعی موسسه ملل متحد برای جنوب شرق آسیاوبحرالکاهل عازم تایلند گردید .

۳۱ حمل ٥٦

اگریمان بناغلی عبدالله ملکیار که بحیث سفیرکبیر جمهوریت افغانستان در تهران از حکومت ایران مطالبه شده بود مواصلت‌کرده است .

همچنان اگریمان پوهاند دکتورمحمدیاسین عظیم‌که بحیث سفیر کبیر دولت جمهـــوری افغانستان درپیکنگ‌ازحکومت جمهوریت مردم چین مطالبه گردیده بود مواصلت کرده‌است.

* اگریمان دوکتور عبدالواحد کریم کـــه بحیث سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان درواشنگتن ازحکومت ایالات متحده امریکـا مطالبه شده بود مواصلت کرده است .

* جمعیت افغانی سره میاشـت تیلگـرام تسلیت وهمدردی به مناسبت خسارات وارده ناشی ازلغزش زمین درپنجاه کیلومتری شرق بلگراد عنوانی صلیب احمر یوگـــوسلاویا مخابره نموده است .

ادارهٔ اطلاعات وارتباط عامه جمعیت افغانی سره میاشت گفت دراثرلغزش زمین تقریبـا هفتادوپنج منزل ویران گردیده‌که دوصدفامیل رابی خانمان ساخته است .

۱ ثور ٥٦

ښاغلی عبدالصمد غوث مدیرعمومی سیاسی وزارت امورخارجه ورئیس هیات افغانی در جلسات سالانه سی وسوم اسکاپ، کمسیون اقتصادی واجتماعی موسسه ملل متحد برای جنوب شرق آسیا وبحرالکاهل به اتفاق آراء بحیث یکی ازمعاونین جلسات مذکور انتخاب گردید .

کمسیون اقتصادی واجتماعی موسسه ملل متحد برای جنوب شرق آسیا وبحر الکاهل جلسات خودرا درشهر بنکاك آغاز نموده و قرار است تادهم ثورادامه یابد .

* اگریمان دکتور محمدحسن شرق که به حیث سفیرکبیر دولت جمهوری افغانستان در توکیو ازحکومت جاپان مطا لبه شده بود مواصلت کرده است .

همچنان اگریمان دوکتورمحمدرحیم شیرزوی که بحیث سفیرکبیر جمهوریت افغانستان در پراگ از حکومت جمهوریت سوسیالستی چکوسلواکیا مطالبه شده بود مواصلت نموده است .

* دکتور خوزه لوپیز سانچیز سفیر کبیر منتخب غیرمقیم کیوبا در افغانستان برای تقدیم اعتمادنامه اش وارد کابل شد .

درمیدان بین المللی کابل ښاغلی محمدانورنوروز معاون ریاست تشریفات وزارت امور خارجه ازوی استقبال نمود .

* ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس جمهور تیلگرام تبریکیه بمناسبت انتخاب مجدد ښاغلی جعفرالنمیری بحیث رئیس جمهورسودان عنوانی ښاغلی موصوف به خرطوم مخابره گردیده است .

ښاغلی رئیس جمهور طی این تیلگرام آرزوهای نیک شانرا برای موفقیت ښاغلی نمیری و پیشرفت مزید کشور برادر سودان ابـراز نموده اند .

٤ ثور ٥٦

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی پرتگال عنوانی جنرال انتونیو رامالخوایانس رئیس جمهور پرتگال به لزبن مخابره شده است .

* ښاغلی کریلومعاون اداره امداد لیگ صلیب احمر بین المللی وارد کابل گردیده ودرمیدان هوایی ازطرف نمایندگان جمعیت افغانی سره میاشت استقبال گردید .

ښاغلی کریلو طی یك هفته اقامت درکابل نحوامداد لیگ صلیب احمر بین المللی رادر ساحات صحی خدمات اجتماعی واطلاعات با افغانی سره میاشت مطالعه مینماید .

* ښا غلی عبدالعزیز فروغ معین وزارت پلان وعضو هیأت افغانی بعداز مذاکره بامقامات بانك جهانی درمورد پروژه سوم بانك زراعتی ازواشنگتن بکابل مراجعت کرد. وی گفت جهت تطبیق اهداف پروژه سوم بانك زراعتی حکومت کاناداپنج ملیون دالر وبانك جهانی دوازده ملیون دالرتحت شرایط سهل بافغانستان مساعدت مینماید .

وزارت داخله

وزارت داخله رکنی ازارکان قوهٔ اجرائیه دولت جمهوری میباشد وظایف و مکلفیت های وسیع رابعهده دارد وظیفه اساسی و اصلی آنرا تامین امن ونظم عامه (امنیت قابل اعتبار) تشکیل میدهد . ازآنجائیکه انسانها مخلوق اجتماعی بوده بخاطر دوام و قوام در محیط اجتماعی ازهرچه اولتروبیشتر نیازمند امن ونظم عامه میباشند زیرا هدف از تشکیل اجتماعات سیاسی نیز درك همین ضرورت بوده ودرساحهٔ تامین امن ونظم اجتماعی است که آزادی های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی وبالاخره کرامت انسانی تمامیت جسمانی ومالی کتله های انسانی حفظ گردیده ودرچنین یك محیط مثبت وسالم اجتماعی است که زمینه هابرای رشد افکار سیاسی واجتماعی وتامین سعادت فردی واجتماعی خانواده های بشری فراهم میگردد. وزارت داخله بادرك این وظیفه حساس درپهلوی یك سلسله وظایف فرعی دیگربارتباط امور سایر وزارت خانها که بموجب بعضی قوانین و مقررات بعهدهٔ آن تحمیل گردیده است. حداعلی مساعی خودرا درجهت برآورده شدن این نیازمندی ملی واجتماعی بخرچ داده و از طرفی هم به پیروی ازارشاد رهبر خردمند انقلاب و مؤسس جمهوریت بناغلی محترم محمدداؤد رئیس جمهور که در بیانیه خطاب بمردم فرموده اند: «دولت جمهوری دستگاه اداری دولت راازلحاظ پرسونل، شیوه های کار، سادگی وسرعت عمل درسیستم اداره تصفیه واصلاح خواهد کرد وآنرا سرازنو تشکیل و تکامل خواهدداد»لذا بخاطر تحقق بخشیدن این ارزو و بمنظور ایجاد یك ادارهٔ سالم که درشرایط کنونی بروفق ارزشهای نظام ملی و مترقی جمهوری جوابگوی خواسته های مردم ماشده بتواند نیز ا زتپ و تلاش پیگیر دریغ نکرده چنانچه روی این منظور طی سالیکه درعقب گذاشتیم یك سلسله سیمینار ها ی مغید و ارزنده ای از اجتماع بعضی والیان قوماندانان و لایات ولسوالان و قوماندانان ولسوالی ها، مدیران اداری، احصائیه و بنماروالی های ولایات یکی بـه تعقیب د یگری دایر نمود وطی ا ین سیمینار هاکه هدف ازاصلاح نواقص اداری ودریافت طرق حل مشکلات ناشی از سیستم های کهنه اداری بوده مباحثات لازم و تعاطی نظرات پیشنهادات و تبادل افکار بین مشمولین خود این سیمینار ها ومقامات وزارت داخله صورت گرفت. که ماحصل آن بدون تردید درجهت اصلاح امور د ستگاه اداری دولت خاصتا درچوکات وزارت داخله نقش موثر و ارزنده دا شته که نمیتوان آنرا نا دیده گرفت .

ریاست تدقیق و پلان :

ریاست تدقیق وپلان درتشکیل وزارت داخله ادارهٔ است که‌مرام ازتشکیل آن تدقیق ومطالعهٔ کلیه مسایل مربوط به فعالیت های وزارت داخله‌طرح پیشنهادات مشخص برای بهبود این فعالیت هاتقدیم آن بمقام وزارت و تنظیم پلانهای انکشافی مربوط بوزارت داخله میباشد .

فعالیت های که بارتباط اهداف فوق‌الذکر د رظرف سال ۱۳۵۵ ازطرف این ریاست صورت گرفته است عبارتند از:

۱ـ ازآنجائیکه تدویر سیمینار های اداری درحل مسایل و پرابلم های اداری نقش موثر و ارزنده دارد زیرا درخلال این گونه سیمینار ها به شاملین آن زمینه مساعد میگردد تا مشکلات محسوس شده که در بعضی موارد کندی ورکود‌داداره راسبب گردیده ویا میگردد مطرح نموده و ضمن تعاطی نظرات پیشنهادات وتبادل افکارطرق حل مشکلات را جستجو وبدریافت آن نایل آیند واین خود یگانه طرقی است که اداره و پرسونل آنرا درجهت انجام وظایف‌محوله که‌مرام از خدمت اکثریت مردم است بیش ازپیش فعال و بانجام آن قادر میسازد روی این منظور ریاست تدقیق و پلان در اثر تجویز و تصمیم مقام وزارت بتاریخ ۲۰ـ۹ـ۱۳۵۵ سیمینار ولسوالان رادر مرکز علمی اکادمی پولیس دایر نمود . درین سیمینار که به تعداد یکصدوپنجاه و هشت نفرولسوالان از بیست وششش ولایات کشور اشتراك نموده‌بودند مدت پنج روز ادامه یافت‌اجندای آنرا ارزیابی‌ـ تثبیت سویه ولسوالان‌درجهت مطالعه مشکلات شان در ارتباط بوظیفه‌وزارت تشکیل‌میداد .

برای تثبیت سویه ولسوالان چهار صد سوال در ساحات مختلف که قسمت بیشتر آن در ارتباط بوظیفه وزارت داخله تعلق‌می گرفت ترتیب وتنظیم گردید . جوابا تیکه در زمینه سوالات ازآنها اخذگردید بحیث ریکارد سویه‌در ریاست تدقیق و پلان باقی ماند. همچنان سوالات و جوابات تثبیت سویه که ازطرف ریاست تدقیق و پلان ترتیب وتنظیم شده بودبداخل مجلد درپایان سیمینار برای هریك‌آنها توزیع گردید.

سیمینار ولسوالان که مدت پنج روز از ساعت هشت الی ساعت دو شب دوام یافت پیرامون کلیه موضوعات و پرو بلمهایکه ولسوالان در مناطق بان مواجه میباشند بحث و مذاکره صورت‌گرفت در این سیمینار مطالب ونکات مفید وارزنده از طرف آمرین و روسای‌دوایر و قتاً فوقتاً توضیح گردید.

درختم سمینار ولسوالان یکبار دیگر امادگی خویش رادرزمینه به‌ثمر رسانیدن اهداف انقلاب ۲۶ سرطان ۱۳۵۲ مطابق به اندیشه های رهبر انقلاب ابرازداشته ودرطی یك تعهد نامه امادگی خویش را در راه

ترقی و اعتلای کشور تحت زعامت افغانستان ابراز داشتند.

۲ـ همزمان باسیمینار منعقده ولسوالان سیمینار دیگر در مرکز وزارت باشتراك یك تعداد والیان، قومانداتان امنیه، مدیران اداری و ۱ حصائیه راجع به مشکلات و پروبلمهای اداره در ارتباط بوظایف مشخصه شان دایر گردید که نتایج ارزیابی و مطالعات شاملان سیمینار پیرامون موضوعات مربوط بخود شان تفویض و سپرده شد .که مطابق آن عمل نمایند .

۳ـ متعاقباء سمینار ښار والان شامل ۸۵ نفر در مرکز وزارت دایر گردید درسیمینار بعد غور وخوض پیرامون موضوعات دیگر ترتیب و تنظیم بودجه ها روی یك معیار تصامیم ذیل اتخاذ گردید .

ـ طرح مسلهٔ دفاتر و فورمه های مطبوع برای عموم ښار والیها مطابق نمونه وستندرد دفاتر ښاروالی کابل بعدا شروع طبع وتوزیع این دفاتر بعموم ښاروالی ها.

ـ طرح وتدوین نورم عمومی ښاروالی ها بردیف های نه‌گانه بادر نظر داشت عواید ثابت هر ښار والی بغرض تثبیت و توحید تشکیل منظم درساحه ښار والیها وخدمات شهری آن .

ـ اخذ تصمیم مستقیم بایك تعداد ښاروالیها در قسمت جلب کمك های مواد غذایی موسسه ملل متحد درجهت ساختمان های عام المنفعه احداث پل و پلچك هاوغیره.

ـ طرح وتدوین اساسنامه (دښاروالیو ساختمانی دستگاه که اخیرا به تصویب مجلس عالی وزراء و منظوری ښاغلی رئیس دولت جمهوری نیز رسیده .

سایر امور عبارت است از:

ـ خریداری هشتادعراده وسایط تخنیکی ماشین آلات از ممالك خارجی از بودجهٔ انکشافی ښاروالی هابغرض انجام خدمات شهری درساحهٔ ښاروالیها

ـ ترتیب تنظیم وتدقیق بودجه سال ۱۳۵٦ ښار والیها .

ـ ترتیب وتنظیم لایحهٔ وظایف ښاروالیها درپایان سیمینار نتایج و ارزیابی آن به ښاروالیها ابلاغ شدتامطابق آن عمل نمایند

ـ اخذ تماس های رسمی باوزارت خانه‌های فوائد عامه وآب وبرق در جهت ترتیب تهیه نقشه ها وپلانهای شهری شبکه های آب و برق ښاروا لیها .

ـ اشتراك مساعی در کمیته نرخ گزاری ښار والی کابل وکمیته توحید انسجام انکشاف دهات .

ـ استفاده ازبورس های تعلیمی معرفی یك تعداد از مامورین در رشته های اداره حکومات محلی ثبت احوال نفوس بدول متحابه .

ـ تدویر کورس لسان انگلیسی بغرض تقویه لسان انگلیسی پرسونل وزارت داخله که ازطرف بعضی ازاعضای ریاست تدقیق و پلان تدریس میگردد .

بغرض تجهیز هرچه بیشتر کتابخانه وزارت داخله ومساعد گردانیدن زمینه‌مطالعه و تقویه‌معلومات‌علمی پرسونل وزارت داخله وسایر مراجعین کتابخانه تهیه ٦٩٥ جلدکتب علمی از موسسات فرهنگی داخلی وخارجی.

– تهیه وتنظیم مسوده لایحه وظایف والی ها ،مدیران اداری و احصائیه تهیه وتنظیم مسوده لایحه‌وظایف ولسوال ها علاقدار ها و سایر کارکنان مربوط شامل مامور،سرکاتب اجیران مستخدمین و غیره .

– طرح نمونه های پرسش نامه ها وتعمیم و ترسیل آن‌به تماما ادارات محلی ولایات بمنظور استحصال راپور اجراآت سالانه ادارات مذکور بغرض ارزیابی و نشرآن در سالنامه جمهوریت .

– تدقیق وارایه مشوره های قانونی بر یکتعداد ازموضوعات حقوقی مامورین شامل ترفیع تقاعد و غیره ازطرف برخی از اعضای ریاست تدقیق و پلان .

–تعین و تثبیت مرکز اداری ولایت بامیان باتفاق نمایندگان وزارت های فوائد عامه اطلاعات و کلتور ،داخله ، ریاست شهر سازی ، گرځندوی ، کارتوگرافی وقوماندانی عمومی امنیه .

– مطالعه وابراز نظر پیرامون بودجه سال ۱۳۵٦ شق ملکی وزارت داخله .

–وارسی به عرایض یکتعداد اهالی به ارتباط موضوعات الحاق و انفکاك بعضی قراء ازیك واحد محلی فرعی به واحد محلی فرعی دیگر .

–تدویر کنفرانسهای هفته وار بغرض تنویر اذهان و ارتقای سویه مامورین‌وزارت داخله اعم ازپولیس وشق ملکی و بمنظور ارائه پیشنهادات و انتقادات سالم درجهت اصلاح ورفوم های بنیادی بارتباط امور اداری و امنی وزارت داخله .

ریاست اداری :

–استخدام و تقرر و تبدیل یك تعدادمامورین درساحه مرکز وزارت و ادارات محلی‌ولایات بادرنظر داشت سابقه خدمت لیاقت اهلیت و مطابق به ضرورت و نیاز مندی های اداره و اداره شوندگان .

–تنظیم دفاتر سوانحات مامورین‌به‌سیستم کارتو تیك.

–ترتیب و تنظیم دفاتر جدید مامورین و معامله احوال ذاتیه ومدنی آنها به تفریق دوایر مرکزی وزارت و ادارات محلی ولایت و ایزاد تشکیل بنام آمریت نسوار والیها که امور مربوط به آن ازین طریق‌انجام میشود .

–ترتیب کارت خلص سوانح ماموریـن دوایر مرکزی وزارت وادارات محلی ولایات بشکل البوم ومختصر غرض مطالعه مقام وزارت بمنظور درك وشناخت انی‌ومستقیم. درجه تحصیل ،رتبه ،سابقه کار وموقعیت فعلی پرسونل شق ملکی وزارت داخله .

–تصفیه و تفکیك دفاتر سوانحات‌مامورین برحال و متقاعدین به تفریق هرسال‌وانتقال دفاتر سوانح مامورین متقاعدین و غیره‌دفاتر

سنوات ماضیه به آرشیف وزارت .

ـ تدقیق ترتیب و تنظیم دفاتر سوانح مامورین دوایر مرکزی و ادارات محلی شق ملکی وزارت ازنگاه معامله موضوعات مکافات مجازات، ترفیعات ، تبدلات آنها .

ـ در سالهای گذشته تعامل این بود که قرطاسیه مطبوع وغیر مطبوع از بازار و موسسات تهیه و خریداری میگردید . تهیه و خریداری آن باوضع مالی وزارت چندان موافق نبود تخصیصیهٔ موجود تکافوی این ضرورت را کرده نمیتوانست در سال ۱۳۵۵ ریاست اداری تصمیم اتخاذ نمود که قسمت بیشتر قرطاسیه مطبوع و غیر مطبوع را توسط شعبه کستتنر در مرکز وزارت تهیه نماید و تا اخرین قدمه هایعنی علاقداری ها قرطاسیه مطبوع وغیرمطبوع وسایرضروریات دفتر را برای سال ۱۳۵۶ بمراجع مربوط آن ارسال نماید وچنانچه وزارت باین کارموفق گردید وبه کلیه ولایات وشعب مربوط آن مقدار سهمیهٔ شانرا ارسال نمود .

ریاست تفتیش :

در ظرف سال ۱۳۵۵ ریاست تفتیش به تحقیق موارد ذیل اقدام ورزیده است:

۱ـ تفتیش اصلاحی امور اداری ولسوالی هاوعلاقه داری های مربوطات ولایات کابل ، پروان، میدان .

۲ـ وارسی دوسیه های اختلاس پروژه آبیاری پروان حاوی (۷۰۰۰۰۰) افغانی ، (۶۲۸۰۰۰)، (۴۳۰۰۰۰) ، (۲۰۰۰۰۰ افغانی که مجموعاً ۱۹۵۸۰۰ افغانی میشود . تحت دوران قانونی گذاشته شده که درنتیجه اجراآت کارکنان این اداره پول مذکورتوسط مرجع مربوط تحت تحصیل قرار داده شده وبخزانه دولت تحویل گردیده .

۳ـ عرایض یکتعداد ازاهالی بسوخیل ، بابوزائی و داودی راجع به زمین های مخروبهٔ آنهامربوط ولسوالی شنکی ولایت زابل درتضمین بانك زراعتی بابت قیمت دوازده پایه واترپمپ که به عناوین مختلف جعل شده بوددوسیه مذکور تحت دوران گرفته شده صورت فیصله رادربر گرفته است .

۴ـ وارسی به عرایض اهالی بوزه لنگر، صفرك، دیزك، مربوط ولسوالی بالا بلوك ولسوالی ولایت فراه وتثبیت هفتاد هزار و سیصد وپانزده جریب وچهارده بسوه وپانزده بسواسه زمین ملکیت دولت وارسال دوسیه بوزارت مالیه غرض اجراآت قانونی .

۵ـ بررسی دوسیه ها ی تفتیش امور ښاروالی جلال آبادشامل موضوعات اختلاس سؤ استفاده ازقدرت، جعل، تزویر، تخلفات اداری کارکنان مربوط تحت تحقیق وبررسی قرارداده شده وبدوران قانونی گذاشته شده است.

۶ـ موضوعات اختلاس گندم گدام ولسوالی روئی دوآب ولایت سمنگان به اتهام مامورین عالی رتبه آنولایت که دوسیه مراحل قانونی خودراطی نموده .

۷ـ موضوع سرقه یکی ازآثار باستانی ولسوالی قادس ولایت بادغیس به اتهام

مامورین عالی رتبه آنولایت تحت بررسی گرفته شداین هیئت علاوه براین موضوع به تعداد ۵۲جلد دوسیه ازامور آنولایت ترتیب ودوسیه غرض طی مراتب اصولی بمرجعش گسیل شد .

۸ـ اختلافات ۴۰۰ خانوار ناقلین محلی در منطقه مشهور به بو که که مردم ولسوالی بلخ ، ولایت بلخ واهالی محلی آنجاکه مناقشات آنها از عرصه پانزده سال باینطرف موجودوهیئت متعددبرای رفع این مشاجرات موظف بوده تا اینکه هیئت اعزامی سال ۱۳۵۵ به موضوع خاتمه ودوسیه بمرجع گسیل شد .

۹ـ موضوع لت وکوب وقتل یکنفرمسکونه علاقداری چغتوی ولایت وردك مورد بررسی قرارگرفته ودوسیه آن تکمیل وبمرجع قانونی سپرده شد .

همچنان ریاست تفتیش هیات هایی رابه منظور وارسی قسمتی ازشکایات‌واردا‌شخاص وقسمت ازاموال ودارایی ولایت غزنی ، ننگرهار، تخار، بامیان، توظیف نموده بودکه هیئت نتیجه بررسی خویش رادر موضوع حاضر نموده واین دوسیه هابدوران قانونی گذاشته شده است .

ریاست تفتیش برعلاوه‌وظیفه یومی به‌پاره ازموضوعات اطلاعاتی دیگر نیزپرداخته وآنها راتحت مطالعه وبررسی قرار داده .

کذا بمنظور اصلاح ووارسی بهتر امور، شخص وزیرداخله بمعیت یکتعداد از رؤسای دوایر ملکی وقوماندانی عمومی امنیه از امور اداری امنی ولایت پکتیا، ننگرهار، وردك و بعضی ولایات دیگر بازدید نموده اند نتیجهٔ این بازدید ووارسی طی راپور جداگانه‌ترتیب وبمراجع مربوط هدایات قانونی صادرگردیده.

ریاست ثبت احوال نفوس :

بابمیان آمدن رژیم خجسته جمهوریت تحولات وجنبش های اقتصادی ، اجتماعی وفرهنگی که مثمر سعی همگانی است رویدست گرفته شده ریاست ثبت احوال نفوس امکاناتی که دردسترس دارد بادرنظر گرفتن نابسامانی های گذشته راه معقول ومناسب راکه باایجاب عصر واحتیاجات روزافزون ملی مطابقت داشته باشد دست به یك سلسله فعالیت‌های مفید ومثمر در قسمت اصلاح ثبت احوال نفوس واحصائیه حیاتی زده است یکی ازاقدامات خیلی مهم وزیربنائی این فعالیت ها توزیع تذکره جمهوریت وثبت احوال نفوس به شکل جدید آن درتمام ولایات کشور عزیز میباشد .

مطالعه امور ثبت احوال نفوس وتوزیع تذکره جمهوریت نظربه ملحوظات مشخص منحیث اولین پروژه تطبیقی در زمان‌پیروزی انقلاب جمهوریت آغاز ودرولایاتیکه یک قسمت توزیع تذکره صورت گرفته بودتوزیع تذکره تکمیل گردید واهداف عمده ابتکارات نوآوریها وفعالیت های‌که درطول سال ۱۳۵۵ صورت گرفته صرف نکات مهم آن بصورت نهایت مختصر تذکار میگردد :

۱ـ ازاینکه تاکنون سرشماری عمومی نفوس درافغانستان تطبیق نگردیده میتوان ارقــام ثبت احوال نفوس رابصفت یك ماخذ دیموگرافی درشرایط کنونی مورد استفاده قرارداد .

۲ـ توزیع تذکره جمهو ریت باستثنــای بعضی مناطق خاص برای نفوس مسکونه در تمام ولایات افغانستان تکمیل گردید .

۳ـ تدویر سیمینار یك ماهه برای مدیران وآمران ثبت احوال نفوس مرکز وولایـــات غرض ایجاد هم آهنگی درکار ورفع مشکلات، دریافت راه حل پرابلم های که از نقطه نظر فنی واداری به آن مواجه بودند وهمچنـــان طرق بهبود ثبت احوال نفوس در شرایـــط حال وآینده موردمطالعه قرارداده شده است.

٤ـ تطبیق مطالعه مقدماتی احصائیه حیاتی درولسوالی سروبی، ولسوالی پغمان، علاقداری استالف ونواحی ٤و۸ کابل صورت گرفت .

منظور از مطالعه مقدماتی ساحات نمونوی این بوده که ثبت تولدات ووفیات بصـــورت امتحانی تطبیق شود تااز یکطرف دیده شود که مقررات وقواعد مجوزه بادرنظر داشت شرایط عینی وذهنی جامعه تاچه اندازه قابل تطبیق بوده وازطرف دیگر خلاء هاویانواقص که در تطبیق این عملیه به نظرمیرسد رفع آنرا در آینده درنظر گرفته وتجاربی که ازآن حاصـل میگردد بصورت تدریجی آنرا رفع نمـــوده سیستم احصائیه حیاتی ملی ومترقی رادرتمام ولایات کشور ایجاد، بسط وگسترش دادزیرا احصائیه حیاتی (ثبت وراپوردهی تولـدات وفیات وازدواجها) یکی ازموضوعـات مهـــم اساسی کشور درمورد معلوم نمودن رشـــد نفوس، پیش بینی های نفوس وهمچنان میزان وفیات وتولدات قابل ملاحظه میباید از لحاظ مرگ ومیراطفال وکلانسالان وارتباط آن بـا فعالیتهای اقتصادی ، اجتماعی وکلتوری .

۵ـ تاسیس کورسهای مقدماتی احصائیـه غرض ارتقاء سویه مامورین ثبت احـــوال نفوس واحصائیه حیاتی ازجمله فعالیت های این ادارات که به تعداد ۸۰ مامور تحت نظر متخصصین داخلی وخارجی تدریس گردیده‌اند ومقصد ازتدویر کورسهای مذکور آمـــوزش وآشنایی مامورین مربوط به ارزش واهمیـت واقعی احصائیه، روش ومیتود های احصائیوی ارایه ارقام واصلاحات احصائیوی بصـورت تخنیکی به تطبیق پروگرامهای توسعوی کـه غرض بهبود ثبت احوال نفوس واحصائیـه حیاتی طرح میگردد .

٦ـ سنجش بیش ازیك ملیون وپنجصـد هزارکارت ثبت سجل غرض تطبیق پروگرام تحلیل وتجزیه و نتیجه گیری معلـومـــات احصائیوی .

۷ـ طرح پلان وپروگرام غرض تطبیـــق مطالعه مقدماتی نمونوی برای ده هزار فامیل ولایات کابل، وردك، بدخشان ، سمنگان ، جوزجان، بامیان، به تفکیك شهری ودهاتـی ازنگاه جنسیت، سن، حالت مدنی (مجـرد، تاهل، بیوه وطرق) دین، سواد، درجه تحصیل محل تولد، لسان خارجی، لسان مادری کـه

کودبندی آن درریاست ثبت احوال نفـوس وجریان بعدی آن توسط موسسات مربـوط صورت گرفته است مقصداز مطالعه مقدماتی نمونوی ده هزارفامیل این است تافهمیده‌شده بتواندکه تاچه اندازه این مفکوره در مـورد عملیات فورمه های ثبت سجل متباقی کـه درحین توزیع تذکره خانه پری گـردیـده قابل ارزش میباشد .

۸ـ تسوید پروژه قانون جدید ثبت احوال نفوس واحصائیه حیاتی که ز مینه امکانات انکشاف وفعالیتهای بعدی رادر ساحات‌مختلف درکشور مساعد میسازد تحت غور ومطالعـه قرارگرفته که بعدازتصویب ومنظوری مقـام ذیصلاح درساحه تطبیق قرار داده میشود .

طرح وتطبیق پـلان مقدماتی توزیع تذکرهٔ کوچیها :

۹ـ درتاریخ اداره ثبت احوال نفـو س واحصائیه حیاتی درکشور تطبیق پروگـرام توزیع تذکره برای کوچی هابی سابقه بـوده وبرای اینکه یك قسمت ازنفوس غیرمسکون کشورازثبت باقی نمانده باشد ونظربضرورت های مبرم حیاتی وتوسعه حیات اجتماعی ، اقتصادی، کلتوری دولت جمهوری ریاسـت ثبت احوال نفوس پلان توزیع تذکره کوچیها راطرح وتنظیم نموده واخیرا درولایات لوگر وغزنی به توزیع تذکره کوچی های کشـور آغاز نمودکه خوشبختانه توزیع تذکره برای کوچیها درین مناطق موفقانه پیش میرود .

۱۰ـ تهیه لوازم ووسایل برای شعبـات احوال نفوس مرکز وولایات شعبات ثبـت احوال نفوس فاقد وسایل ولوازم ضـروریه نظربه ایجابات وقت بوده و غـرض انتظـام وانسجام بهترکار ریاست ثبت احوال‌نفوس بادرنظرداشت امکانات مالی وسایل ولـوازم ضروریه رابدسترس شعبات مربوط گذاشته وهم امکانات آنرا مطالعه نموده تا در آینده شعبات احصائیوی ازوسایل فنی احصائیـوی برخوردار گردد .

۱۱ـ جلب همکاری ومساعدت های مالـی وتخنیکی ملل متحد غرض بهبود امور ثبـت احـوال نفـو س و احصـائیـه حیـاتـی

اداره پروگرام انکشافی ملل متحد درپروژه ثبت احوال نفوس واحصائیه حیاتی بالـغ بر ۱۲۳۷۰۰ دالر امریکایی مساعدت نمودکه مشتمل ازتمویل وسایط حمل ونقل مـاشین های حساب، فوتوکاپی، ماشین های گستتنر میزتریس رسامی، اعزام متخصصین ، ثبت احوال نفوس وبمضا سامان ولوازم ضروریه دیگر می باشد .

۱۲ـ تسوید وتهیه دوپروژه دیگر غرض جلب کمك های مالی وتخنیکی ملـل متحـد درکشوربه منظور احیای احصائیه حیاتـی صورت گرفته که البته متن مواد مندرجه مورد تائید متخصصین ملل متحد نیز قرار گرفته امیداست باقبولی این دوپروژه و مساعـدت های مالی وتخنیکی ملل متحد بهبود دروضع اموراحصائیه حیاتی کشور رونما گردد .

قوماندانی عمومی امنیه :

قوماندانی عمومی امنیه وشعب مربوط آ ن درروشنایی ارزشهای نظام ملی ومترقـــی جمهوری وبتاسی ازقوانین ولوایح وظـایـف مربوط فعالیت های ذیل راانجام داده است :

الف ـ درساحهٔ مدیریت عمومی حرکات :

مدیریت عمومی‌حرکات درچوکات قوماندانی عمومی امنیه منحیث یك ارگان علمی‌وفرهنگی مطابق به احکام قانون ومقررات وتعلیماتنامه باحفظ ارتباط باسایر دوایر دولتی که‌مکلفیت های مماثل دارند وظایف خودرا انجام‌میدهد.

همچنان به معاونت اهل خبره وهمکـاری پولیس ورزیده وبجرب ووسایل علمی وعملی برای کلیه ساحات مربوط پولیس لـوایـح وتعلیماتنامه ها واساساتی رابمیان می آورد تااجرآت رامتحدالشکل ساخته جلو هر گونه خودسری واعمال مغایر قوانین کشـــور را بگیرد .

فعالیتهای شعبات مربوط این مدیـریـــت قرار ذیل است :

۱ـ درآمریت تشکیلات : تدقیق ، مطالعه وارزیابی بشکل قوای امنی بصورت همه‌جانبه صورت گرفته .

۲ـ درآمریت تعلیم وتربیه بمنظور سویه علمی پولیس به تدویر کورسهای اطفـائیه، مخابره، محاسبوی، نشان انگشت و تـدویر کورسهای دکتوران دراکادمی پولیس، تدویر سیمینارهای قوماندانان ولسوالی هاوعلاقداری هابغرض ارزیابی مشکلات امنی ، منطقـوی وجستجوی طرق حل آن طی دودوره معرفی ۳۰ نفرطلاب بکلـــوریا پاس به پوهنځـــی لوژستیك ، تسوید وطی مراحل تعلیماتنامه صفحه اول ساتونکی صورت گرفته است .

۳ـ دراکادمی پولیس، تسوید ونشررساله جرائیمیکه باعث تشویش اذهان عامه میگردد وارسال آن به تمام قـدمه هـای پولیس ، تسوید وتوزیع فورمه های تحقیق جنائـی. جمع آوری مضامین مسلکی مجله پولیس و نشراین مجله بوقت معینه وتوزیع آن‌مطابق پلان به‌تمام قدمه هاوتبادله آن بـا سایـر نشرات ثقافتی مرکز .

٤ـ درآمریت نشرات : باوجود محدودیت قدرت وسایل طباعتی توانسته است برعلاوه طبع فورمه های لوژستیکی واوراق مطبـوع مورد ضرورت مرکزوولایات به طبع‌تعلیماتنامه های لوژستیك، جنائی، تفتیش وسایط نقلیه رساله امنیتی وطبع بیست هزار جلد بیانیه خطاب بمردم به‌لسان دری و پشتو اقـــدام ورزیده است .

٥ـ درآمریت عمومی جنائی : برای کشف واقعات وتوضیح جرایمیکه توسط فاعلیـــن متکرر وحرفوی صورت میگیرد ، ترتیب‌وانفاذ تعلیماتنامه اطلاعات جنائی، تدویر کورسهای اطلاعات جنائی ونشان انگشت ابراز نظـــر تخنیکی وعلمی درمورد ۳٦ دوسیه هــا ی واصله بارتباط خط شناسی ابرازنظرعلمی در مورد ۱۱۸ دوسیه راجع به موضوعات‌کیمیاوی ارسال عکس های محل واقعه سامان وآلات

عکاسی به آمریت های جنائی ولایات کشور اخذ ۳۱۱۵ نشان انگشت ده‌گانه متهمین ترتیب وتصنیف آن مطابق فورمول های‌وضع شده صورت‌گرفته ودرجهت مبارزه وجلوگیری ازرشوت ۳٤ نفرمامورین ملکی وصاحبمنصبان پولیس بالفعل گرفتار گردیده اندکه دوسیه تحقیق شان غرض طی مراحل قانونی بمراجع مربوط محول گردیده است .

٦ــ درمدیریت مبارزه باقاچاق وموادمخدره آمریت عمومی جنائی :

به تعداد۹ قلم انواع موادمخدره ، ۹۷۷۳ مترتکه ٤۸۸۳ وارو۸۹۲ توپ تکه های مختلف النوع ۸ قلم انواع مواد ارتزاقی ، ۲ سلاح ناریه ، ۲قلم مفروشات ، ٤ قلم ادویه جات ٤ قلم مسکوکات، ۸قلم اسعار، ۳ قلم‌احجار قیمتی، ۱۳قلم سامان ولوازم پلاستیکی، ٦۸ قلم سامان ولوازم متفرقه وبنجارگی دستگیر گردیده است .

۷ــ درآمریت عمومی لوژستیك :

دراین آمریت‌که اکمال واداره امور مالی وتخنیکی قوای پولیس تدویر میگردد بارتباط وظایف مشخصه آن فعالیتهای ذیل صورت گرفته :

۱ــ یك قسمت زیاد قوای پولیس سرحدی مطابق پرنسیب های اعاشه ، اعاشه‌گردیده است .

۲ــ در اصلاح قیافه والبسه پولیس که ازنگاه مورال تاثیرزیاد دارد سعی بعمل آمده تایونیفورم پولیس تعدیل واصلاح گردیده خصوصا پولیس تشریفاتی از نگاه البسه، تجهیزات وقیافه تجدیدواصلاح گردیده است.

۳ــ امور خدمات صحی‌که یکی از عوامل مهم فعالیت میباشد ومجادله برعلیه هرگونه امراض بصورت وقایوی ومعالجوی اقدام‌بعمل آمده است .

٤ــ عمرانات وتاسیسات پولیس از قبیل ماموریت های پولیس ، محابس ، دیپو ها وغیره تاسیسات لوژستیکی که به اساس‌قدرت مالی وبودجه انکشافی اقدام واعمار گردیده است عبارت است از :

الف ــ محبس عمومی :

ازاینکه ارتکاب جرایم وتجاوزات خلاف قانون انسانها باوجود تحدیدات قانونی و تبلیغات احکام دینی واخلاقی جلوگیری نشده ونمیشود وازجانب دیگر انسانیکه مرتکب جرم میشود طبق احکام قانون مجازات واحیاناً حبس میشود ازاینکه این چنین اشخاص از یکطرف طبق احکام قانون مجازات وازجانب دیگر کرامت انسانی شان حفظ وبرای اصلاح اخلاق وروحیهٔ شان اقدام مفید بعمل آمده باشد درمحابس دستگاه های صنعتی وفعالیت های حرفوی بکار انداخته شده همچنان محیط محبس بیك محیط سالم تبدیل شود ایجاب مینمودکه دراعمار واصلاح محابس اقدام‌بعمل آید ازآن جمله درمحبس عمومی بلاك ۲ــ۳ بحال سه منزله ازخشت کاری خلاص شده دروازه وکلکین فلزی دو بلاك فوق الذکر پنجاه فیصد نصب شده ومتباقی درحال اکمال

است .

ب ـ یك آشپزخانه مکمل دارای خرچ خانه ودیپو دراکادمی پولیس تکمیل شده است وتعمیر ماموریت پولیس شهرنوبحال دومنزله تکمیل وطرف استفاده قرارگرفته ، همچنان کارتعمیرات دومنزله ماموریت های پولیس اکبر خان میته ، ماموریت پولیس کندز قوماندانی امنیه غورات وتعمیر دو ماموریت امنی درولسوالی های میمنه،هرات،آغازوپنجاه فیصدکارآن اکمال شده است .

۸ـ درآمریت عمومی ترافیك :

ازاینکه درسال ۱۳۵۵ نظربه سال ۱۳۵٤ به‌تعداد ٤۹۹۵عرادجات ازدیاد بعمل آمده که این افزودی روی جریان ترافیك تاثیرمهمی داشته ، لذابغرض جلوگیری ازبروز حادثات درپهلوی جزایر ترافیکی باعمار تا سیسات درقسمت های سره میاشت ، میرویس میدان، کارته مامورین، دهمزنگ وخیرخانه‌مینه اقدام وهم راه های رفت وآمد مجزاء ودر بعضی قسمت هارنگهای فورسفورسی نصب گردیده تادراثنای شب راننده هامتوجه شده باشند وبدینوسیله ازبروز واقعات ترافیکی جلوگیری بعمل آید .

ج ـ برای اینکه مشمولین ترافیك بتوانند مطابق به قوانین ومقررات سیر وحرکت خود هاراتنظیم نمایند لوایح وجیزه های ترافیکی درمناطق مختلف نصب گردیده است .

د ـ درسال ۱۳۵۵مشمولین کورس‌لایسنس بین المللی ۲٦٤۲ نفربوده واز لایسنس عادی به ۳٤۹۸ نفر رسیده .

هـ ـ نشروجیزه هالوایح، سوالها ازطریق نشرات درجراید ورادیو .

۹ـ دراکادمی پولیس :

دراکادمی پولیس برعلاوه فعالیت های تعمیراتی ولوژستیکی در حصه تعلیم وتربیه پرسونل قوای پولیس اقدامات آتی صورت گرفته :

۱ـ تدویر دوره کورس سرساتنمن مطابق قانون‌استخدام ترفیع وتقاعدکه درسال ۱۳۵۵ به تعداد ۱۷ نفرسرساتنمن درشق امنی تحت تربیه شده وبعداز اخذ امتحان نهائی به کدر قوماندانی عمومی امنیه شامل کار شدند .

۲ـ تدویر کورسهای مسلکی برای داکتران موظف قوماندانی عمومی‌که البته درین کورس ۱۲نفرداکتر شامل وبعداز گذشتاندن دوره چهارونیم ماهه کورس وموفقیت درآن مطابق نص قانون بحیث همردیف ازامتیازات پولیس مستفید میشوند .

۳ـ باپیروی ازمتون قانون استخدام‌پولیس واکمال قوای پولیس درسال جاری اکادمی پولیس به‌تعداد ۹۳نفر بکلوریاپاس های‌لیسه های مختلف و۱۷۳ نفرطلاب متوسطه پاس را باساس کانکورعمومی شامل صنوف ساتنمن نموده وبعدسپری نمودن یکسال دوره‌تحصیلی منجمله ۹۳ نفرطلاب بکلوریا پاس ۸٦ نفر کامیاب واز ۱۷۳ نفرطلاب متوسط پاس ۱٦۰ نفرآن کامیاب وبه صنف دریم ساتنمن شامل

قوای پولیس گردیده اند .

٤ـ مشمولین‌دورۀ چهارم‌کورس سرساتنمنی راتعداد ٥٤ نفرلمړی ساتنمنان تشکیل میدهد.

٥ـ مشمولین دورۀ چهارم کورس عـالی پولیس راتعداد ٤١ نفرتشکیل میدهد .

٦ـ تهیه پروگرام تدریسی برای‌کورسهای سال۱۳٥٦صاحب منصبان وساتنمنان رویدست است .

۷ـ تقویۀ کتابخانه اکادمی پولیس باکتب مختلف علمی ومسلکی .

۸ـ طبع یکتعداد مفردات درسی کورسهای مسلکی توسط شعبه طباعتی .

۹ـ حصه گرفتن تیم های سپورتی اکادمی پولیس در مسابقات مجوزه المپیک کـابـل منجمله تیم فتبال، والیبال ، تیم پهلوانـی وپینگ پانگ .

بـ اجرآت وفعالیتهای ولایات وشعـب مربوط آن :

الفـ بارتباط وظایف اصلی ادارات محلی وفرعی ولایات :

۱ـ درساحه امور امنی ، درظرف سـال ۱۳٥٥ درساحه‌مرکز، ولایات، لوی ولسوالیها وعلاقداریها پرسونل مربوط وزارت داخله به کشف وتحقیق تعداد ۱۰۷۷۳ واقعات جزائی موفق ومنجمله بتعداد ٥۲۹۱ دوسیه هـای نسبتی متهمین قضایای جزائی رااز طـریق څارنوالی های مربوط غرض تعقیب عدلی به محاکم مربوط احاله، چنانچه در برابر تعداد ٤۷۸۰ فقره ازواقعات جزائی فیصله هـای محاکم رااستحصال نموده است ارزیابی ارقام فوق نمایانگر این حقیقت استکه در اثـر مساعی خستگی ناپذیرپرسونل امنیتی وزارت داخله ازیکطرف گراف واقعات جـرمی در سرتاسر مملکت نظربه مقایسه سال ۱۳٥٤ که سرجمع آن ۱۷۱٦۱ بود قوس نزولی‌خود رابا تنقیص ٦۳۸۸ واقعه پیمـوده اسـت . ازجانبی هم ازنگاه سرعت عمل تحقیق ٥۲۹۱ فقرات جزائی نظربسال ۱۳٥٤ زودتر،تکمیل وبدوران قانونی انداخته شده است نتیجـه حاصله این مساعی یقینا درتامین امنیت قابل اعتبار وبالاخره درتعمیم وتحقق بخشیـدن عدالت اجتماعی که ضرورت مبرم واولیـه هموطنان ماراتشکیل میدهد اثرمثبت وارزنده دارد .

۲ـ درساحه امورثبت‌احوال نفوس وتوزیع تذکره جمهوریت :

یکی ازوظایف اصلی دیگر پرسونل وزارت داخله راکه ثبت احوال نفوس‌مملکت وتوزیع تذکرۀ جمهوریت درسرتاسر مملکت تشکیل میدهد قسمت اعظم این وظیفه درسال ۱۳٥٥ درساحه مرکز وولایات کشور انجام گردیده که تفصیل مزیدآن درهمین راپور در بخش الفـ تحت عنوان اجرآت ریاست ثبت‌احوال نفوس وزارت داخله گنجانیده شده است .

ب: بارتباط وظایف فرعی ادارات محلی و فرعی ولایات :

درساحه تحصیل باقیات دولتی:

۱ـ تحصیل بـاقیـات دولتی بـا ساس

اصولنامه مربوط آن یکی ازوظایف فرعـــی پرسونل وزارت داخله رادر ساحه ولایـات لوی ولسوالیها، ولسوالیهاوعلاقداریها تشکیل میدهد وماحصل آن درتنظیم بودجه مالـــی سالانه دولت نقش موثری داشته روی ایـن منظور پرسونل وزارت داخله در ظرف سال ۱۳۵۵ به تحصیل ۸۷۷۸۷۹۲۸۷ باقیات نقدی و ۲۸۵ ر۴۲۹۹ تن جنسی موفق گردیده که به مقایسه سال ۱۳۵۴ درتحصیل باقیات نقدی دولتی ۵۰۸۷۳۱۹۷۱ افغـانـی ودر جنسـی ۶۰۶ر۴۲۷۵ تن تزئید بعمل آمده است .

۲ــ درساحه امورحقوقی بین اشخاص :

امور حقوقی ازقبیل تحصیل حقوق دائنین ووارسی ازاموردعاوی املاکی، میراث،ازدواج وغیره ازناحیه جلب واحضار طرفین دعـوی وارجاع آن بمحاکم عدلی باساس تعلیماتنامه هاولوایح مربوط که درجمله وظایف فرعـی پرسونل وزارت‌داخله قرارگرفته است‌رسیدگی باین امور بذات خودازناحیه رفع اختـلافـات وکشیدگی های ذات البینی اشخاص که در صورت عدم وارسی بعضاً منجربه تصادمات وواقعات جزائی بین طرفین دعوی میگـردد بصورت غیر مستقیم درتامین امنیت، آسایش وآرامش مردم منطقه نقش‌بارزی دارد روی‌این هدف پرسونل وزارت داخله درساحه ولایات لوی ولسوالی ، ولسوالیها وعلاقداریها بعداز اجراآت مقدماتی ازقبیل جلب واحضار طرفین دعوی به شعبات حقوقی ومحاکم عدلی مربوط ازناحیه تحصیل حقوق دائنین به تحصیـل وهم به فیصله ۱۵۹۲۴ دوسیه های حقوقی مبلغ ۶۲۷۹۰۱۰ افغانی ده یکه حقوق دولت ازقبیل دعوی املاکی، میراث، ازدواج وغیره ازطریق محاکم عدلی موفقیت حاصل نمـوده است .

۳ــ درساحه امور انکشافی ازقبیل‌عرفانی، عمرانی، مواصلاتی ومخابراتی وزراعتی :

پرسونل وزارت داخله‌به‌ارتباط وظایـف فرعی درساحات‌فوق در ۲۶ ولایـت کشور حسب تشریح ذیل سهمگیری های مادی و همکاری های معنوی مردم رابصورت داوطلبانه جلب نموده است .

الف ــ درقسمت‌عمرانات وامدادهای عرفانی:

۱ــ امـداد ۱۰۴ جریب زمیـن جهـت تعمیر مکاتب .

۲ــ اعمار ۱۰۰ باب مکاتب .

۳ــ تادیـه مبلغ ۱۳۸۳٤٤۵ افغانی پول نقد جهت مصارف ترمیم .

٤ــ تادیه مبلغ ٤٦۱٤۰۳۲ افغـانی جهت تهیه لوازم واثاثیه مکاتب .

۵ــ امداد ٤۲ پایه میزوچوکی مکاتب .

٦ـ امداد ١٤ تخته فرش مکاتب .

بـ درقسمت عمران مساجد :

١ـ عمران پنج باب مساجد .

جـ درقسمت مواصلاتی :

١ـ احداث ١٠٣ کیلومترسرکهای فرعی .

٢ـ ترمیم ٤٦٩کیلومترسرك‌اصلی وفرعی .

٣ـ اعمار١١ پایه پل های عامه

٤ـ ترمیم ١٤پایه پل وپلچك های عامه .

دـ درساحه مخابراتی :

١ـ امداد ٢٣٠٦ پایه های تیلفون .

هـ ـ درساحه زراعتی :

١ـ اعمار ٧ انهار زراعتی.

٢ـ غرس ٥٧٠٩١ اصله نهالهای مثمر وغیر مثمر .

وزارت عدلیه

امور عدلی واجراآت عادلانه در تحقیق و تعقیب قضا یاکه ارتباط ناگسستنی باقضا دارد از اساسات عالی انسانی و اهداف دیمو کراسی دریك مملکت محسوب میگردد. بهرپیمانه ای که څارنوال وياقاضی رسالت تاریخی خود رادر اجرای فیصلهٔ سالم قضایا و رسیدگی عادلانه در مورد دوسیه های متهمین بصورت کامل و درست مدنظر بگیرد بهمان اندازه احقاق حق بمیان آمده، شکایت رفع و خاصتااهداف انقلاب جمهوری عملی میگردد.

با رعایت اساسات فوق سعی بعمل آمده وزارت عدلیه در اجراآت ۱۳۵۵ ادارات خویشس مجا هداتی را ازلحاظ نظم امور څارنوالی ها، حل و فصل دوسیه های نسبتی اشخاص و مامورین ، تدقیق و تهیه قوانین و مقررات توسعه دار التادیب های اصلاحی تهیه پرسونل جهت تحقیق قضایا که تحقیق قضایا بموجب ماده ۱۰٦ قانون اساسی به څارنوال سپرده شده و يك سلسله امور اداری انکشافی و اجرائیوی دیگر بعمل آورد. که اینك بصورت جداگانه ذیلا توضیح میگردد :

اداره عالی څارنوالی (اداره های مدعی العموم) ازجمله بزرگترین دستگاه های عدلی است که به منظور تامین عدالت اجتماعی، به تحقیق و تعقیب مجرمین پرداخته علیه متهمین در محاکم اقامه دعوی می کند وبه این ترتیب عامل موثری در تقلیل جرم و مجرم درمملکت میگردد .

بصورت فشرده وظایف اداره عالی څارنوالی درچهار مواد ذیل خلاصه میشود :

الف ـ تحقیق جرائم ، تفتیش و مراقبت اجرا آت څارنوال ها .

ب ـ تعقیب عدلی قضایای جرمی درمحاکم.

ج ـ تطبیق فیصله های قطعی محاکم .

د ـ نظارت مداوم از محابس و دارالتادیب ها .

اورگانهای اداره عالی څارنوالی با مدنظر گرفتن وظایف فوق به منظور توحیدوانسجام بهتر اموربه لوی څارنوال ارتباط نزدیك دارد که میتوان امورمربوط به هراورگان رادرنکات آتی خلاصه کرد :

۱ـ لوی څار نوال :

لوی څارنوال بحیث وزیر عدلیه و عهده دار ریاست شوریعالی قضابه صفت بزرگترین څارنوال و مامور ضبط قضائی مملکت در تطبیق پالیسی عدلی دولت جمهوری سهم داشته وبا نظارت ورهنمائی ادارهٔ عالی څارنوالی و دیگر مامورین ضبط قضائی در مرکز و ولایات کشور در تطبیق قانون مراقبت می نماید. لوی څارنوال در بارهٔ تعقیب عدلی قضا یای عمده شخصا تصمیم میگیرد. مگر در شرایط عادی این مراقبت مستقیما توسط مرستیال لوی څارنوال یانائب لوی

خارنوال و دیگر مامورین ضبط قضایی ویا باستیذان لوی خارنوال عملی میگردد. برای رسیدگی به عرایض و شکایات مراجعین مخصوصا کسانی که شکایت شان مربوط به ادارات قضا و خارنوالی ها باشد شخصا لوی خارنوال تحت پروگرام و تقسیم اوقات مشخص وارسی می کند، تا از بیرو کراسی اداری جلو گیری بعمل آید.

۲- مرستیال لوی خارنوال :

مرستیال لوی خارنوال در نظارت عمومی ادارهٔ عالی خارنوالی درمرکز وچه در ولایات و همچنان در تطبیق پروگرام های عدلی بالوی خارنوال همکاری می نماید . مرستیال به استیذان لوی خارنوال در تنظیم روابط اداره عالی خارنوالی بادیگر ارگا نهای مربوط حکومت مجاهدت دارد وهم به مقصدرهنمونی اداره عالی خارنوالی و نمایندگی های آن در ولایات تصامیم اتخاذ می کند .

۳- نیابت تعقیب قضائی :

وظیفه عمدهٔ نیابت تعقیب امور قضائی اتخاذ تصمیم بر لزوم و عدم لزوم تعقیب عدلی قضایا ،اقامه دعوی جزائی در محاکم ابتدائیه مامورین اختصاصی گدام ها وحسابی ارائهٔ اعتراض و اقامهٔ دعوی و استیناف خواهی برحکم دیوان امنیت عامه و محاکم ولایات در موضوعات جزائی و تمیز خواهی برفیصله های استیناف می باشد. در سال ۱۳۵۵ مجموع دوسیه هایی که ازخارنوالی های مربوط قضائی تحت اجراقرار گرفته حسب آتی است :

الف - خار نوالی ابتدائیه ما مورین :
دوسیه های وارده وقایع جرمی ۷۸۳ جلد
اجراء شده ۷۷۱ جلد

ب- خار نوالی استیناف مرکز :
دوسیه های وارده قضایای جزائی ۵۸۷۸ جلد
اجرا شده ۵٦۷۰ جلد

ج- خار نوالی تمیز :
دوسیه های وارده قضایای جزائی ۱۲٤۱۳ جلد
اجرا شده ۸۸۳۵ جلد

د- خار نوالی اختصاصی گدام ها:
دوسیه های وارده ۱۹٤ جلد
اجراء شده ۵۵ جلد
غرض تکمیل فرستاده شده ۱۰۳ جلد
غرض استیناف خواهی فرستاده شده ۳٦ قطعه

ه - خار نوالی حسابی :
دوسیه های وارده ۵۹۷ جلد .
مستردی غرض اکمال ٤۷۲ جلد .
غرض استیناف خواهی فرستاده شده ۳٦ جلد

٤- نیابت تدقیق وعرایض :

وظیفه اساسی این نیابت رسید گی به شکایاتی است که از اجرا آت مامورین ضبط قضائی نشئت می نماید . این وظیفه بذات خود اهمیت زیاد داشته و ارتباط مستقیم باساسات عدلی دارد. مطالعه و جستجوی

طرق بهتر جهت رشد وتنظیم امور خارنوالی روشس های موثر در تعقیب عدلی جرائم و رهنمایی درساحه تطبیق احکام قوانین وظیفه این نیابت است . موافقه‌و تمدید توقیفی بیشس از ششماه متهمین اجرا آت راجع به تعلیق ماموریرن متهم و اخذ منظوری رهائی مشروطه محکومین‌از طریق این نیابت‌صورت میگیرد .

نیابت تدقیق وعرایض علاوه بر وظایف بالا اجرا آت آتی را در مورد دوسیه های تدقیقی بعمل آورده :

دوسیه های وارداتی ولایات جهت تدقیق ۲۶۹۳ جلد .

تدقیق واجراآت لازمه‌بعمل آمده ۲۱۲۷جلد

حفظ و عدم لزوم دوران دوسیه ٥٦٦جلد

عرایض اجرا شده ۲۳٥٦ قطعه .

٥ ـ نیابت تحقیق و مراقبت :

وظیفه این نیابت نظارت بر سیر اجراآت وسرعت وصحت عمل ادارات خارنوالی و شعبات مربوط وزارت عدلیه است اخذ تصمیم نهائی راجع به دوسیه های غیرقابل دوران وقناعت شدد بر فیصله های محاکم ، بدست آوردن راپور واقعات جرمی وجزائی واطمینان از تطبیق فیصله های قطعی محاکم از زمرهٔ مکلفیت های این اداره میباشد . نیابت‌تحقیق ومراقبت اجرا آت آتی راتوسط دو ادارهٔ مربوط خود که مدیریت عمومی مراقبت و تفتیش میباشد بعمل آورده :

۱ ـ مدیریت عمومی مراقبت :

ثبت واقعات ولایتی ٤۳۰٦ واقعه .

مکاتیب صادره در مورد تطبیق فیصله های محاکم ۹٦۲٥ قطعه .

تهیه فورمه شخصیت خارنوالان ۹٥۰قطعه.

دوسیه قناعت درفیصله های‌محاکم ۲٦۰۰جلد.

تعقیب قضایای‌قاچاقی موادمخدره وترافیکی ۸۲ قضیه .

۲ ـ مدیریت عمومی تفتیش :

تدقیق دوسیه های وزارت خانه ها توسط نمایندگان تفتیش ۲۲۷ـ فقرهٔ جزائی .

تحقیق و تفتیش در داخل اداره ۳۷ فقره

٦ ـ نیابت محکمه عالی قضات :

وظیفه اساسی این نیابت تدقیق دوسیه های نسبتی قضات و منسو بین محاکم است بعد از وارسی به آن ها نظریات خود را بر تعقیب عدلی ویاعدم آن به لوی خارنوال ویا مرستیال لوی خارنوال ارائه می نماید . اقامه دعوی علیه قضات متهم در محکمهٔ‌عالی قضات ومراقبت تطبیق فیصله های صادرهٔ‌آن محکمه که‌شکل قطعیت رابخود بگیرد ازوظایف عمدهٔ این نیابت محسوب میگردد. از جملهٔ ۲۱ جلد دوسیه جزائی ۱٤ جلدآن بعد اقامه دعوی به محکمه عالی قضات ارجاع شده که هفت جلد آن به‌فیصله رسیده وبقیه آن تحت اجرا است

۷ ـ نیابت تعقیب جرائم پولیس :

تدقیق بر دوسیه های مربوط پولیس وصاحب منصبان آن اخذ تصمیم برلزوم ویا عدم لزوم عدلی دوسیه های مذکور حصول

استیذان محاکمه واقامه دعوی درپیشگاه محکمه ابتدائیه پولیس ومحکمه نهائی آن وبالا خره حصول اطمینان در تطبیق فیصله های قطعی ونهائی محاکم پولیس از وظایف این نیابت محسوب میشود .

اجرا آت نیابت تعقیب جرایم پولیس حسب آتی است :

الف ـ خارنوالی ابتدا ئیهٔ پولیس :

تعداد وارده دو سیه های جرمی ۸۲۲ جلد .

به محکمه احاله گردیده ۶۳۳ جلد .
دوسیه های فیصله شده ۳۰۱ جلد
قرار قضائی صادر شده ۲۵۸ جلد .
تحت اجراء ۱۸۹ جلد .
تمیز خواهی بعمل آمده ۱۲۵ جلد .

ب ـ خارنوالی نهائی پولیس :

دوسیه های وارده ۱۳۲ جلد .
به محکمه فرستاده شده ۱۳۲ جلد .
فیصله شده ۱۲۱ جلد .

تشکیل ادارهٔ خارنوالی در ولایات :

در حالیکه هر ولایت دارای یـــک اداره خارنوالی بوده واین خارنوالی متشکـــل از خارنوال مسا عدین و پرسونل اداری میباشند در بعضی ولسوالی ها نیز اداره خارنوالـــی ابتدائیه با تشکیل محدودی موجود است .

بعضی از ولسوالی‌ها نسبت عدم موجودیت بودجه کافی وپر سونل ماهر فاقد خارنوالی بودند . در اخیر سال ۱۳۵۵ مخصو صا بعد از انفاذ اولین قانون اساسی دولت جمهوری که ماده ۱۰۶ آن علاوه بر تعقیب قضا یـــا تحقیق وقائع را نیز بـــه خارنوال سپـــرده وزارت عدلیه مکلف شد ، تادر کلیه ولسوالی های مملکت خارنوالی های‌ابتدائیه راتاسیس وفعال بسازد علاوتا بغرض سهولت در کار وپیشرفت عملیات سالم تحقیقاتی قضا یای جرمی به صـــورت عموم در تشکیـــل ادارات خارنوالی ها تجدید نظر بعمل آمده مطـــابق احتیاج وضرورت منطقه گروپ های خارنوالی تحقیقاتی علاوه بر اعضای مسلکی که وظیفه تعقیب عدلی جرائم را در محاکم دارند ،تعین گردید . همچنان به تشکیل خارنوال های استیناف مطابق تشکیل حوضه های استینافی اقدام شده که بزودی شعبات مذکور فعا ل میگردد .

ریاست امور تقنین :

اداره امور تقنین که اجرای وظـــایف اوزا قانون فتوی تقنین تنظیم می نماید . یـــک سلسله فعالیت های جدی را در ساحه تهیه وتسوید قوانین مقررات ، اســـاسنـــامه های ادارات دولت ، تهیه مسوده های حقوقی و قانونی به ادرات مذکور اعزام نماینده ها و مشاورین حقوقی در جلسات و کمیته هـــای موظف وزارت ها بعمل آورده است .

مهمترین قسمت کار این اداره را تهیه واکمال تسوید ونشر قانون جزاء وقانو ن مدنی احتوا می کند که درسال ۱۳۵۵ بعـــد از مطالعه وتصویب مجلس عالی وزراء و منظوری حضور بناغلی رئیس جمهور درمملکت

نافذ گردید . قانون جزاء در ۵۲۳ ماده و قانون مدنی در چهار جلد که مشتمل بسر ۲٤۱٦ ماده است یکی ازکارهای ارزنـــده است که میتوان آنرا از فعالیت های حقوقی وقانونی وزارت عدلیه دانست . انفاذ قانو ن جزا وقانون مدنی دریك مملکت نه تنها در ساحه حقوق اشخاص نارسائی ها وخالیگاه را ازبین برد ، بلکه مکلفیت‌های قضات و محاکم را درساحه یك قضاوت سالم وعادلانه نیز تعین نمود . در سال ۱۳۵۵ ریاســت تقنین مو فق شد یك سلسله قوانیـــن، مقررات واسا سنامه های دیگری را نیــز تدقیق وتهیه نماید ، که قسمتی از آن بـه تصویب مجلس عالی وزرا ومنظوری حضــور شاغلی رئیس جمهور، نافذ ودرجریده رسمی نشر گردید ، که اینك توضیح میگردد :

قانون دستگاه بی سیم .

اساسنامه انستیتوت ملی مجادله ملاریا .

قانون موسسات ساختمانی خصوصی .

اساسنامهٔ حجاری اوترکانی موسسه .

اساسنامهٔ دبلخ داوبدلو موسسه .

اساسنامه بیمهٔ صحی مامورین. .

قانون مالیهٔ مترقی .

اسا سنامهٔ ابن سینا درملځی موسسه .

مقررات تنظیم امور اسکان وباشند گان .

اساسنامهٔ کلوپ اطلا عات و کلتور .

تعداد مشوره های حقوقی که ریاست‌تقنین به ادرات دولتـی صـادر نمـوده ۳۷۰۰ و هم مکاتیب صادره آن که صدور اکثر مکاتبات به شکل ونظر حقوقی بعمل آمـده ۲۰۰۰ تعدیل قانون اجرا آت جزائی و قـــانـون خارنوالی که بااهداف وهدایات احکام قانون اساسی دولت جمهوری تطابق نماید ، تحت مطالعهٔ کمسیون حقوقی ریاست تقنین است وهم‌ارزیابی سائر قوانین نافذه در سا یـهٔ احکام وروشنی قانونی اساسی دولت جمهوری تحت تدقیق وکار اعضای حقوقی این ریاست می باشد .

ریاست قضایای حکومت :

ریاست قضایای حکومت که باساس قانون شماره (۱) ۲۸ قوس ٤۳ در چو کات وزارت عدلیه تاسیس شده ، بحیث مدعی العمـــوم حقوقی دولت علیه اشخاص که در برابـر ادارات وتصدی های‌دولت اقامه دعوی می ـ نمایند ، در محاکم مربوط دفاع می نماید .

در جریان سال ۱۳۵۵ جمعا در ریاست قضایا ۱۷۰ دوسیه شامل موضو عات املاکی حقوقی ، تجارتی مواصلت نموده که منجمله دوسیه های واصله به تعداد ۳۸ جلد آن‌تحت بررسی محاکم ثلاثه بوده ومتباقی ۹۸ جلدآن در خارج محاکم غرض فراهم آوری اسناد و دلایل مبنی بر تثبیت حقوق دولت قرارداشته وهم به تعداد ۳٤ جلد دوسیه از فیصلهٔ محاکم ثـلاثه کاملا به نفع دولت خاتمه یافته که مدعا بهای ذیل به نفع دولت به مراجع مربوط تسلیم داده‌شده است :

زمین ۸ر۱۲ر۱۵۵٦٤ – ۱۳۵ ـ اصلـــه درخت .

زمین یك فرد آب و اراضی و یك اندازه زمین وقفی .

زمین سه قطعه مازاد و ٤ دربند حویلی .

٤٣ قلبه زمین و ٢ حجر آسیاب .

زمین ٤٠ من تخمریز و ١٩ در بند دوکان زمین ٦ قنات و٣١ ، ٨٩٢٥٠٩٨– افغانی نقد .

وهم یکتعداد دوسیه های حقوقی وتجارتی که به حساب ١٢ فیصد وغیره اندازهٔ حقیقی مبلغ آن تثبیت شده نمیتواند .

وهمچنین به تعداد ٢٢٩ دوسیه های املاکی در ولایات تحت دوران بوده که‌هنوز فیصله محاکم نسبت عدم تکمیل مراحل مقدماتی آن اخذ نشده است ، که جمعا شامل ١١–٨–٤٦٠٠٣ جریب زمین بوده واز آنجمله ٩–١٤ر٢٠٦٣٩ جریب آن به نفع دولت فیصله ومتباقی آن بزودی بعد از طی مراحل قانونی فیصله میگردد .

ریاست دارالتادیب :

مهمترین مرکز اصلاحی خرد سالان منحرف که در سال ١٣٤٩ از طرف وزارت عدلیه تاسیس شده ، اداره دارالتأ دیب است ،این موسسه در آغاز تاسیس مختص به پسران مجرم بود. امادرعصرفرخنده جمهوری بمنظور تحکیم عدالت اجتماعی واحیای حقوق اناث دارالتأدیب دختران نیز در چوکات ریاست دارالتأدیب تاسیس گردید .

در سالهای اخیر نسبت کثرت نفوس و توسعه شهر ها ، جهش نفوس در مراکز شهری، ضعف انطباق فامیل های نو وارد به محیط شهری ومشکلات اقتصادی ایشان جرایم اطفال وخرد سالان متناسبا بیشتر گردید که در نتیجه یك مشکل بزرگ برای پولیس، خارنوالی ومحاکم بار آورده است . بنأ جهت اصلاح پسران ودختران منحرف و اینکه آنها به حیث اعضای مفید جامعه تربیه شوند موسسه دارالتأدیب بمیان آمد .

یکی از شرایط مسؤلیت اشخاص سن قانونی است . اطفالیکه سن شان کمتر از هفت سال باشند عموما فاقد قدرت شعور و تمیز بوده از مجازات قانونا معاف میباشند .

اطفالیکه سن شان ازهفت سال بالاتر و الی ١٢ سال عمر داشته باشند قانونا در ساحهٔ تعقیب خاص قرار نمی گیرند آنهائیکه از ١٣ سال الی ١٨ سال عمر دارند اعمال جرمی شان قابل اندیشه واهمیت است . بناء برای آنکه جلو جرمی همچو خرد سالان منحرف گرفته شود وبه منظور اینکه ایشان به شکل مجرمین خطرناك ظهور ننمایند ، تدابیر خاص ومجازات خفیف در قانون برای آنها پیشبینی گردیده است ، روی ایناساس خرد سالان منحرف در اداره خاص تحت پروگرام های مشخص گرفته شده وبه اصلاح وتربیت شان اقدام میشود که اززمره ادارات مذکور یکی دارالتا دیب است ، ریاست دارالتادیب سر پرستی ، مراقبت وحمایت شخصیت این اشخاص را بر عهده داشته وبه رفع روانی شان پرداخته .افکار

واحساسات اطفال ونوجوانان مجرم ومنحرف رابه جانبی سوق دهد که رهبر وحامی شان در امور حیاتی آینده آنها گردد . ریاست دارالتادیب پروگرام های خاص اصلاحی دارد کهاین پروگرام هابه اثر همکاری های مستقیم وزارت های تعلیم وتربیه ،صحت عامه ،داخله و ریاست دمیرمنو ټولنه تعمیل میگردد .

ریاست دارالتادیب نه تنهااطفال ونوجوانان مجرم را تربیه ونظارت می نماید بلکه آنها را علاوه بر تدریس سواد نظر به علاقه خود شان به آموختن بعضی حرفه های آموزشی از قبیل خیاطی ، نجاری ، بوت دوزی کـــه دستگاه حرفه های مذکور در داخل موسسه تهیه گردیده تحت نظر استادان ورزیده تشویق وسوق میدهد . بعد از آنکه اطفال به رشته های فوق دسترسی پیدا کردند وقرار نظریه وملاحظه هیئت تربیتی اصلاح احوال نمودند راپور اصلاحی آنهابـــه محکمهٔ اختصـــاصـــی اطفال که دوسیه جرمی آنها از طرف شعبات جنائی غرض انفصال واصدار حکم ارسال میگردد . رجعت داده میشود تابا نظر داشت راپور اصلا حی این موسسه محکمه درقسمت رهائی اطفال مذکور تصمیم اتخاذ نماید .

اطفال مذکور بعد از رهائی به بعضـــی فابریکات خصوصی مثل بوت آهو ،بوت عقاب نجاری جهان وفابریکه افغان موبل معر فـــی میگردند .ریاست دارالتادیب نظارت وتماس خود را با اطفال رهاشده تازمانی ادامه میدهد که ایشان بتوانند بخود متکی شدد آثـــار جرمی شان رفع شده باشد واگر به والدین شان سپرده شوند وقتا فوقتا از رویه واخلاق آنها بااعضای فامیل شان توسط همکـــاران خدمات اجتماعی موسسه ویا ازخود والدین شان راپور اخذ میگردد .

برای اطفال متذکره علاوه از دوسیه جرمی آنها که از طرف پولیس څارنوال و محکمه ترتیب میگردد دوسیه جداگانه از طرف این اداره به کمك پرسونلی که متشکـــــل از متخصصین مربوط است ترتیب گـــردیده و همکاران این اداره فامیل اطفال مجـــرم را ملاقات نموده معلومات های مفید درباره انگیزه جرمی ، عوامل اقتصادی ، محیطی کشید گی های فامیلی از دیاد تولدات بدست می آورند که همه این معلومات به دوسیه مندرجه آنها درج میگردد .

اطفال ونو جوا نان که جهت اصلاح و تربیه از طریق شعبات جنائی به استیذان ریاست محکمه اختصاصی اطفال به ایـــن موسسه اعزام میگردند بجرائم سرقت ،کسه بری ، جرائم اخلاقی ، جرح وندرتا به جرم قتل متهم می باشند .

احصائیه ذیل تعداد اطفال منحرف را که در سال ۱۳۵۵ غرض اصلاح به این موسسه فرستاده شده اند و پس از اطمینان اصلاحی مرخص شده اند نشان میدهد :

اطفال ونوجوانان مجرم ۱۱۳ نفر .

بعد اصلاح ، رهاشد ۷۸ نفر .

مجرمین تکراری دربین اطفال فوق ۵۲ نفر

در سال ٥٥ که به اثر اقدام نیك دولت جمهوری درپهلوی دارالتادیب ذکوردارالتادیب اناث نیز در چوکات این موسسه تاسیس گردید ، یك تعداد دختران راکه به اثر عوامل مختلف مجرم بار آمده اند تربیه و نظارت نموده است چه قبلا عمچو دخترا ن در محابس عمومی اناث شامل میشدند که شمولیت ومجالست دختران خورد سال بازنان مجرم تاثیر منفی شدید در اخلاق و مفکوره های آنها بمیان می آورد لذا پس از تاسیس دارا لتادیب اناث چهل دختر از محبس نسوان ولایت کابل وشعبات جنائی غرض تربیه به این موسسه اعزام واز جمله ۱۷ نفر آن بعد اصلاح احوال ، رها گردیده‌اند این دختران مرتکب جرائم اخلاقی ، اختلاف. سرقه وندرتا قتل می‌باشند .

برای اصلاح احوال شاملین دارالتا دیب اناث پروگرام های مشخص ووسیع رویدست است‌که وقتا فوقتا عملی میگردد .

ریاست دارالتادیب پروگرام تاسیس چهار دارالتادیب ذکور واناث را در مناطق پرنفوس مملکت درپلان هفت ساله انکشافی کشــور پیشنهاد نموده که باتطبیق آن جلو انحرافات اطفال ونو جوانان گرفته شده تعداد اطفـال مجرم کاسته خواهد شد .

مدیریت عمومی حقوق :

اداره عمومی حقوق وزارت عدلیه موفق به حل وفصل یك سلسله عرائض وادعــای حقوقی گردید که در نتیجه در عواید فیصدی حقوق نسبت به سال ١٣٥٤ پنج فیصد تزئید بعمل آمده است ومجموع عوائد فیصــدی حقوق در سال ٥٥ بالغ بر ٤٠٠٠ر٠٠٠ ــ افغانی میشود .

مجموع دوسیه های حقوقی ومکاتیب‌مربوط به آن که تحت اجرا آمده حسب آتی است:

١ ــ دوسیه های حقوقی ٣١٣٢ جلد .

٢ ــ مکاتیب اجرا شده ٢٧٣١ قطعه .

٣ ــ عرائض به مراجع محول شده ٢٠٥١ قطعه .

مدیریت ارتباط خارجه :

وزارت عدلیه‌که احتیاج بیشتربه پرسونل علمی وحقوقی داردتوانست ٦ نفراز مامورین خودرا جهت تحصیل در رشته های حقــوقی ویا برای تزئید معلو مات تحت سکالرشیپ ها وبورسهای ممالك متحابه به خارج اعــزام دارد .

علاوتا به تعداد ٩ نفر مامورین در رشته های فوق کاندید شده که اعزام آنها درآینده قریب صورت می گیرد

ریاست عالی اوقاف :

الف ــ فعالیت او قاف در داخل مملکت :

١ــ گذاشتن صنادیق اعانه در مــــزارات مرکزکه عوایدآن بالغ بر٢٣٧٢١٣ ــ افغانی میشود واین پول قبلا از طرف اشخاص حیف ومیل میشد .

۲ ـ اعمار دکاکین در مزارات که عواید کرایه آن بالغ به ۱٤۲۲۱ـ افغانی است

۳ ـ ترمیم بعضی مزارات متبرکه تو سط اداره اوقاف ویابه اثر تشویق ایـن اداره توسط اشخاص خیر خواه .

ب ـ تنظیم امورحج وفراهم نمودن تسهیلات درسفر حج برای حجاج :

ترتیب پاسپورت های حجاج واخذ ویزه در سفارت خانه های مربوط تنظیم کار وان هـا ی حجـا ج ، تنـو یـر و تفهیـم حجاج به ادای مناسك حج ، اعزام هیئت های اداری وصحی باکار وانهای فضائی از زمینی حجاج واسترداد پول واموال منقول حاجی متوفی که در راه زیارت فوت می‌نماید.

در سال ۱۳۵۵ به تعداد ۲۰۰۰ نفر حاجی از راه خشکـه و۳۰۰۰ نفر از طریق فضـا غرض ادای مناسك حج به عربستان سعودی اعزام شده ، که ازاین مدرك مبلغ۱۰۸٤٦۸۲۰ افغانی به بودجه اداره عالی اوقاف کمـک گردیده است .

ج ـ تثبیت وکشف جایدادهای وقفـی و عواید از آن :

اول ـ جایداد های ثابت که تحت تصرف اوقاف آمده :

۱ ـ زمین زراعتی ۱۹۵۰۲ جریب .

۲ـ اشجارمثمروغیرمثمر ٤۰۵۰۱ـ اصله .

۳ ـ اطاق نشیمن ٤۷ باب .

٤ ـ دکان ۱۲۹ باب .

۵ ـ غرفه ۲ باب .

٦ ـ آسیاب ٤ حجر .

۷ ـ سرای ۱ باب .

۸ ـ قنات ¼ ونیم حوض دهنه . عواید سالانه بالغ بر ۳۲۵۰٦۱ ـ افغانی میشود .

دوم ـ جایداد های وقفی در خارج مملکت:

۱ ـ رباط نادر شاهی واقع مکه معظمه .

۲ ـ حصول اسناد ملکیت رباط احمدشاهی در مکه معظمه وموافقه مقامـات ذیصـلاح سعودی در مورد ملکیت رباط مذکور به‌اوقاف افغانستان .

۳ ـ تثبیت ملکیت ایلمراد بای واقـع شهر مکه معظمه .

فعالیت اوقاف درسفر حجاج به خـارج مملکت .

۱ وارسی حجاج افغـانـی در طـول راه خشکه الی عربستان سعودی .

۲ ـ رهنمونی حجاج د رمیدان جده .

۳ـ مراقبت احوال حجاج درمکه معظمه . مدینه منوره ، منی و عرفات .

٤ ـ تداوی حجاج مریض توسط هیئت های صحی افغانی .

۵ ـ گرفتن منازل کرائی برای حجاج‌افغانی در مکه معظمه ومدینه منوره قبل از فرارسیدن حج .

٦ ـ تنظیم رباط نادر شاهی در مکه معظمه

فعالیت های تبلیغی اوقاف :

به منظور حفظ وانکشاف شعائر وسنن اسلامی مطابق روحیه اسا سنا مه این اداره اوقاف چه از طریق نشر مجله اوقاف ،رساله

های مربوط به فرائض واجابت وسنن دینی مخصوصا در مناسک حج وچه از راه تبلیغ مبلغین ادارهٔ اقداماتی را انجام داده است. تاسیس کتابخانه وجمع آوری یك سلسله کتب نیز از اقدامات موثر این اداره است .

اهمیت حفظ اموال وجایداد های وقفی :

جایداد های وقفی قبل از تاسیس ادارهٔ عالی اوقاف در ساحه های شهری از طرف ښاروالیهای اداره میشد ودر محلات ولسوالان اداره می نمود . چون ښاروا لان و ولسوالان اشخاص مسلکی نبودند ، اکثر جایـداد هـا یا خلاف احکام شرعی بفروش میرسید ویا توسط اشخاص دعوا جلاب با تقدیم دعاوی غیر قانونی بدون ارائه سند شرعی ملکیت های وقفی از دست میرفت . چون موسسات وادارات اوقاف موسسات خیریه وعام‌المنفعه بوده جایداد های وقفی جواز ندارد وهـم جایداد وقفی به‌میراث برده نمیشود . لذا اداره عالی اوقاف در راه‌بدست آوردن جایداد های وقفی از آغاز تاسیس تاکنون مساعـی زیاد بخرچ داده است ، اگر حکم مادهٔ ۱۲٤ اساسنامه باین اداره سپرده شود . امیداست برحسب هدایات سود مند رهبر انقلاب و موسس جمهوریت که خواهان ترقی وتعالی مملکت میباشند ، درین ساحه نیز به پیشرفت های نائل آئیم .

اداره عالی قضا

آمریت عمومی اداری قضاء این اجرا آت را تحت رهبری شورایعالی قضاء از طریق ادارات ذیل انجام داده است :

ریاست دارالانشاء شورایعالی قضاء :

شورایعالی قضاء باستناد حکم مندرج فقره ماده ۲۳ قانون صلاحیت وتشکیلات قضائی برمو ضوعات تبدیلی محکمه در فقرات جزائی ومدنی غور وطی صدور تصاویب در مورد قضایای مورد بحث به مراجع مربوط هدایت صادر نموده که مجموعا ۱۷۷ تصویب را احتوا مینماید .

مشوره های قانونی که در برابر استهدا آت محاکم بعمل آمده منجمله هشت موضوع آن ایجاب تصمیم را مینمود، متحدالمالا از ین طریق به محاکم ومراجع مربوط اطلاع گردیده جمعا به ۲۲ تصویب بالغ میگردد .

موضوعاتیکه از حیث تنازع صلاحیت محلی وموضوعی مورد غور قرار گرفته وبعد از تعین محاکم ذی صلاح غرض اجراء به محاکم احاله گردیده محتوی ۱۵ تصویب .

صدور حکم تادیبی استینافی مطابق ماده ٤۰ قانون تنظیم امور وکلای مدافع علیه وکیل مدافع ، یك تصویب .

تعدیل ماده ۱۰ مقررات مربوط به سنماژ محرزین ، یك تصویب .

موضوعات اداری ، متفرقه وقضا یا یکه طی صدور تصویب شورای عالی قضا به کمیته های معینه غرض ابراز نظر تفویض گردیده است ۱۸ تصویب .

ریاست تدقیق ومطالعات :

اجراآت ریاست تدقیق ومطالعات راساحات ذیل تشکیل میدهد :

در ساحهٔ تدقیق دوسیه های محاکماتی وتادیبی :

منظور از تدقیق درین ساحه عمل متهم تفتیش شامل غور وکنترول کلی اوراق و نتایج نظریات تفتیش قضائی جهت تثبیت مسئولیت یا برائت تفتیش شد گان ، کذا تفکیك مسئولیت انضباطی ، تادیبی ازمسئولیت محاکماتی مشمولین دوسیه وهمچنان تردید دوسیه به منظور تکمیل خلا های تحقیق و عند الزوم تکمیل . خلاهای تفتیش بر طبق احکام قوانین میباشد .

ریاست تدقیق ومطالعات در قسمت ۷۱ دوسیه قضات و مامورین مربوط رسید گی تدقیقی بعمل آورده وبارعایت اهداف فوق نتایج تکمیلیه رابه مرجع مربوط تسلیم داده است .

در ساحهٔ رسیدگی باستهدا آت ورهنمائی محاکم :

درین قسمت مشکلا تیکه محاکم در برابر قانون واجرا آت شان دارند ، مورد رسیدگی قرار گرفته ونظریات مشورتی ابراز میگردد.

این نظر یات الزام آور نبوده ، محاکم در صورتیکه آنرا قانونی ومعقول بدانندمیتوانند آن رابه منصهٔ تطبیق قرار دهند .

در جریان سال ۱۳۵۵ به تعداد ۶۳ فقره استهداء از ریاست های محاکم وسایر ادارات مربوط مواصلت گرده که جواب و نظریات مشورتی ابراز گردیده است

تنظیم فعالیت های ستاژ عملی ونظری قضات :

این اداره به تربیه پرسونل قضائی و اداری کادر قضاء ومحر رین پر داخته‌مطابق به نیاز مندی های متحول دستگاه قضاء از طریق طرح پروگرام های عملی وعلمی قضات ومامورینی راکه درسلك قضاء وساحهٔ اداره منسلك میشوند ، بمنظور آمادگی قبلی بایفای وظائفیکه بعد از اختتام دوره معینه ، بهآنها تعمیل میگردد وظایف آتی را اجراء نموده است :

تربیه ۲۹ نفرقاضی و۱۵ نفر محرر در ظرف یکسال مطابق به شرایط شمول در کار قضاء ومحرری تادرجهٔ لیسانس از پوهنځی های حقوق وشرعیات وفارغان مدارس‌رسمی دینی کشور .

شاملین مرکز ستاژ به تاسی مصو با ت کمیته نصاب تعلیمی موضوعا تیرا که محتوای مطالب فقهی وقانونی بوده ومحل تطبیقی آن در محاکم بیشتر محسوس است، توسط استادانیکه وظایف اصلی آن ها را قضا تشکیل داده واز نگاه تجارب صاحب فهم وخبرت میباشند ، تدریس ویاتوضیح وتحلیل واز زیابی موضوعات در انکشاف ذهنیت و ملکه قضائی ، ستاژ یران مساعدت مـزیدی صورت گرفته . هکذا غرض توسعهٔ معلومات ستاژ یران کنفرانس های‌مبنی برموضوعات‌طب عدلی ، قاچاق کریمنال تخنیك ، روانشناسی ترافیك جاده ، پولیس جنائی ، تشریح وظایف خارنوالیها ، وظایف وکلای مدافع تجارت بین المللی ، توضیح سیمینار های منعقده ممالك متحابه ، راجع به جلوگیری از جرایم ، تدابیر وقایوی ، معالجوی وتربیوی مجرمین ، تعلیق مجازات وغیره توسط استادان پوهنتون ، منسوبین وزارت های داخله عدلیه ، تجارت ، ریاست ترافیك کابل ویکتن از وکلای مدافع وطن بر گزار شده که مطالب آن در ساحه انکشاف ذهنی وحقوقی ستاژیران اثر ارزنده را بجا گذاشته ودر روشنی موضوعاتیکه جنبهٔ تدریسی ومعلو مات آفاقی را احتوا میکند ، ستا ژیران حینیکه وظایف اساسی را احراز میدارند از نگاه کسب معلومات علمی وعملی به سمت قضات ورزیده بتوانند در تعمیم عدالت سعی واهتمام زاید الوصفی را بخرچ دهند .

روی همرفته دوره ستاژ قضات جوان در عصر فرخنده جمهوری همر دیف ممالك مترقی وانکشاف یافته بوده و همسان بان در تربیه وپرورش نسل جوان که سکان عدالت قضائی را بدست میگیرند ، از هر گونه سعی و کوشش مضایقه نشده ولزوما از اصول‌قبول شده جهانی که با شرایط عینی وذهنی حاکم بر جامعهٔ ما ساز گاری دارد در راه تربیه پرسونل قضائی واداری پیروی شده و بـه

طور مستدام کوشان است تابه اسلوب و شیوه های مطلوب که موافق با شرا یط عصر وزمان بوده جوانان را تربیه نماید .

امور پلان واحصا ئیه :

خلاصهٔ اجرا آت درین ساحه قرار آتـــی است :

جمع آوری معلومات کامل ومنظم در باره کیفیت وکمیت کاروفعالیت های محاکم درظرف ماه وسال .

اطلاع از چگونی جریان کار محاکم وطرق جستجوی راه های مناسب متکی به ارزش های ملی وبنیادی کشور در اجرا آت قضائی و اداری .

کنترول اجرا آت محاکم به غرض باز یابی علل وموجبات تعویق والتوای قضا یا .

گردآوری معلومات در باره تعداد متهمین تحت توقیف ومحبوسین که انتظار حکم محکمه را دارند ، به منظور وارسی بهتر باحـوال محبو سین از طریق تعین سر نوشت قضائی شان .

جمع آوری معلومات دربارهٔ عواید قطعی محاکم وفراهم ساختن زمینه برای پلان گذاری های علمی ورو یکار آوردن اصلا حات درتنظیم پیشبرد امور محاکم .

توحید راپور های ماهوار قضائی کشور .

توحید راپور های ماهوار جرگه هـــای صلحیه وراپور های ماهوار آمریت های ثبت اسناد ووثایق تمام کشور .

جمع آوری معلومات ومدارك برای طرح و تطبیق پروژه های جدید وتوسعه تشکیلات محاکم وادارات مربوط در حدود امکانات مالی دولت .

تنظیم راپور های قضائی (رویه قضائی) :

ادارهٔ راپور های قضائی که طرح آن در سال ۱۳۵٤ ریخته شده بود در سال ۱۳۵۵ درچو کات ریاست تدقیق ومطالعات قضائی عملا فعال وبکار انداخته شد ، که در نتیجه اولین رساله راپور های قضائی به غرض تقویه وانکشاف حقوقی کشور وبـه منظـور توسعهٔ معلومات وتنظیم رویه قضائی ازطریق فعالیت ادارهٔ مذکوربه‌تقریب سومین سالگرد استقرار رژیم جمهوری طبع گردیده است .

این رساله حاوی یکعده فیصلـه هـــای قطعی محاکم بوده هرقضیه آن بادرنظر داشت معیار های معینه ایکه متن آن در سالنامـــهٔ ۱۳۵٤ ـ ۱۳۵۵ به نشر رسیده انتخاب ویا تنظیم رهنما ئیهای موضوعی به تخنیك خاص حقوقی تهیه و ترتیب گردیده است .

تاسیس وفعال ساختن ادارهٔ راپور های قضائی در چوکات ریاست تدقیق ومطالعات یك قدم جدید وموثر در راه انکشاف حقوقی کشور وتنظیم رویه های قضائی بوده ،این اداره برای پیشبرد اهداف آتی اجرا آت‌خود را ادامه میدهد :

تنظیم لایحه نشر راپور های قضائی که مسوده آن ترتیب یافته وبرای طی مراحل قانونی در جریان است .

کار تدوین جلد دوم وسوم راپور های

قضائی در مرحله اختتام است .

جمع آوری مواد تقنینی ، انسجام ، تهیه اندکس ودایجست (فهرست های موضوعی و تاریخوار) وارائه آن به کتابخانه قضاء جهت استفادهٔ متتبعین حقوق به منظور اکمال تاریخ حقوق کشور مطالعه وغور بر پروژهٔ تاسیس یك مطبعه کوچك اقتصادی برای رفع نیازمندی های عاجل ادارهٔ قضاء ومرکز ستاژ ومطالعات قضائی .

روابط فرهنگی وکلتوری :

غرض توسعهٔ معلو مات علمی وعملـی پرسونل قضائی واداری در چوکات ریاست تدقیق ومطالعات به تعداد ۱۳ نفر مامورین به خارج اعزام گردیده ودر نظر است ۲۱ نفر دیگر نیز بغرض تحصیلات عالی ومشا هداتی بخارج اعزام گردند . ضمنا باید متذ کرشد که ۱٤ نفر بعد ازختم تحصیل دوباره بـه وطن مراجعت نموده اند .

فعالیت های نشراتی :

فعالیت نشراتی اداره عالی قضاء با در نظر گرفتن پرسونل مو جوده احـتیا جات ادارهٔ قضاء را مرفوع نکرده ،لذا برای اینکه فعالیت های مذکور به نحو مطلوب توسعـه پیدا کند ، در تشکیل اداره نشرات تجدید نظر بعمل آمده تا در آتیه بتواند بانجام آنچه مطلوب است بیش از پیش موفق گردد .

مجله قضاءمجله اختصاصی ومسلکی بوده ومطالب سودمند قضائی وحقوقی را برا ی خوانند گان بالاخص قضات ، څارنوالها ، استادان ومحصلین وسایر علاقمندان حقوق به نشر میرساند .

کتابخانه :

کتابخانهٔ قضاء که مجهز باکتب ورسایل علمی بوده وفعلا کتب علمی در رشته حقوق بزبان های پشتو ، انگلیسی ، عربی وآلمانی بوفرت در کتابخانهٔ مذکور موجود بوده وبرای مطالعه وانکشاف معلو مات اراکین قضائی و اداری قضاء آمادهٔ خدمت است .

اجمال اجرا آت اداره کتابخانه برای تنظیم بهتر کتابخانه وجهت نیل باهدافی که درنظر است ذیلا گزارش داده میشود :

ـ توزیع کتب فقهی وحقوقی برای استفاده ورفع ضرورت روزانهٔ قضات وما موریـن مرکزی در داخل اوقات رسمی .

ـ تنظیم وطبقه بندی ۳۲۸ جلد کتاب به لسانهای خارجی‌که ازطرف موسسات فرهنگی ویا اشخاص به کتابخا نه ادارهٔ عالی قضاء اهداء گردیده ،به‌کتاب اساس کتابخانه با تثبیت مشخصات ونوعیت هر کتاب به ترتیب نمرات مسلسل .

ـ توزیع کتب ومجلات روزنامه هاورهنمائی مراجعین کتابخانه همه روزه در داخل اوقات رسمی در اطاق مطالعه .

ـ توزیع کارت های حق العضویت بـه اشخا صیکه حایز شرایط مادهٔ (۱) مقررات استفاده از کتابخانه قضاء میباشند برای ۲٥ نفر .

ـ ترتیب وتنظیم کار تهای ۲۹۸ جلد کتاب

بەلسان دری که به کتابخانهٔ قضاء اهداء ویا تهیه گردیده است .

ـ ترتیب لست ۳۰۰ جلد کتاب فنبی و حقوقی به لسان عربی که از طرف موسسات فرهنگی طور امداد بکتابخانهٔ قضا خریداری میشود .

ـ ترتیب ، تنظیم وتهیهٔ روز نامه ها ، جراید، مجلات کشور وکلکسیون مکمل‌جریدهٔ رسمی ومجله قضاء برای استفاده کنندگان.

ـ توزیع ۱۹۷ جلد کتاب به اشخاصیکه حق‌العضویت کتاب خانه را دارند . درمیعاد معینه خارج از کتاب خانه .

ریاست تفتیش قضائی در امور مربوط به تنظیم تفتیش وتحقیق جرایم وتخلفات قضات:

منظور از تفتیش درین راپور عبارت از مشاهده ، بررسی وتحقیق اجرا آت قضائی واداری محاکم افغانستان است ،که اجراآت خود رابه صورت‌عادی واقتضائی طبق‌ایجابات قانونی انجام میدهد .

باین منظور ریاست تفتیش به فعالیت‌های خویش ادامه داده وخلاصهٔ اجرا آت آن قرار ذیل است :

ترتیب وتکمیل دوسیه هـــای قضات و وماموربن اداری مربوطهٔ به قضاء در اثـــر تفتیش وتحقیق مفتشین قضائی ٦٥ فقره .

دوسیه های که درین سال طی دوران بوده وفیصلهٔ محکمه عالی قضات را در بـر گرفته ۲۱ فقره .

دوسیه های مامورین اداری مربوط بەقضاء که طی دوران بوده وفیصله راجـع بـه آن صادرشده ، ۲۱ فقره .

دوسیه های قضات ومامورین اداری قضاء که خارج از ریاست تفتیش تکمیل وتحت بر رسی قانونی درین اداره قرار داده شده، ١٤ دوسیه .

دوسیه های قضات ومامورین اداری قضاء که تحت دوران قرار داشته وهنوز مراحل آن تکمیل نگردیده ۲۸ فقره .

وثایق مشبوهی وجعلی که تحت تعقیب و تحقیق ریاست تفتیش قرار دارد ۳٦ وثیقه

موضـو عات مربوط به جعلیت ومشبو هیت وثایق که بعد از طی دوران اصلی خا تمه پذیرفته . ۱۱ وثیقه .

تطبیق احکام نهائی در مورد دوسیه های قضات ومامورین اداری قضاء کـــه محکوم به کسر معاش وجریمه نقدی گردیده اند و انتقال عواید این ناحیه به بودجهٔ دولت ٥٩ فقره .

دوسیه های قضات ومامورین اداری قضاء که بعد ازطی دوران اصولی غرض حفظ بـــه مدیریت آرشیف قضاء ارسال شده ۷۳فقره.

فقرات قضات وما مورین اداری که بعد از طی دوران قانونی غرض تطبیق حکم تحت تعقیب میباشد ۲۹ فقره .

فقرات قضات وما مورین اداری مر بـو ط بقضاء که غرض فیصلەبه مراجع مربوطارسال ولی تا حال فیصله درآن باره صادر نشـده

۴۱ فقره .

ریاست وثایق وثبت اسناد :

تنظیم امور وثایق وثبت اسناد به اساس یك ریفورم خاص در سیستم وثایق وثبت اسناد بنحوی صورت گرفت کـه علاوه از تشکیلات قبلی اداره مذکور تاسیس وفعال ساختن ادارات وثایق ولسوا لیهای شکر دره کوهستان ، پلخمری واند خوی به غرض پیشبرد امور ورفع سرگردانی های مردم در نظر گرفته شده وفعالیت آن ادامه دارد .

اجرا آت عمدهٔ این ریاست بنکات آتـی خلاصه میشود :

مطالعه استهدا آت راجع بهمحصول ومصارف واجرا آت مربوط بامور توثیق وارائهٔ جواب به مراجع مربوط .

اخذ ومطالعه راپورهای سالتمام وثایق عموم محاکم وادارات مربوط به آن .

رسیدگی به عرایض عاید به ثبت وثیقهٔ ازدواج ، طلاق ودیگر اسناد مربوط بهاشخاص حقیقی وحکمی مطابق احکام قانون ومقررات موضوعهٔ دولت .

مطالعهٔ مقدماتی وتعقیب پروژهٔ اعمار تحویل خانه های مجهز ومدرن در ولایات ، ولوی ولسوالی ها برای حفظ اسناد وهمچنان ایجاد تحویلخانهٔ مرکزی اسناد که یك کاپی اسناد درآن حفظ گردد ، بخاطر توسعه وانکشاف امور وثایق وثبت اسناد .

ریاست تحریرات ومراقبت قضاء :

هدف اساسی تشکیل این ریاست داشتن آگاهی کامل از وضع وپرسونل قضائی کشور در برابر مـراجعیـن واصحاب دعوی است زیرا آنگونه تخلفاتیکه از طرف کارمندان قضائی وادارات نشأت کند .

با تقدیم ورقهٔ عرض واصلاع از طریـق دوایر مربوط ریاست مذکور مورد باز رسی قرار گرفته علل اهمال وتخلف جستجومیگردد در برخی حالات محاکمودوایر مربوط رهنمونی ودر بعضی موارد به موضوع خاتمه داده به عرایض وشکا یات حسب مقررات رسید گی میگردد .

بادر نظر داشت مراتب فوق وظیفهٔ ادارات مربوط ریاست تحریرات ومراقبت امور آتـی تشکیل می دهد :

الف ـ فعالیت ادارهٔ عارضین مشتمل بر اصغاء ورسیدگی آنگونه عرایضی است که ناشی از دعاوی جزائی ، حقوقی ، عـــادی حقوق تجارت ، حقوق فامیلی ، حقوق میراثی وغیره دعاوی ایکه در پیشگاه محاکم اقامه شده بتواند ، میباشد .

ب ـ مدیریت مراقبت وظیفه دارد کـه تمامی اطلاعات وراپور های واصله را ضبط وبعد از علم آوری دقیق احوال مظنون را با محیط ما حول آن مورد مطالعه قرار داد ،راپور ها را باساس مشا هدات عینی موظفین مربوط تحکیم تائید ویا تردید نماید . البته قسمتی ازین اجرا آت درج دوسیه مراقبتی مـامور گردیده در تعین سر نوشت آن رول ارزنده را بازی میکند .

خلاصه اجرا آت ریاست تحریرات ومراقبت قرار آتی است :

۱ ـ رسیدگی به‌عرایض ده‌هزار موضوع .

۲ ـ رسیدگی به موضوعات مراقبتـــی ٤٠٥٤ موضوع .

۳ ـ رسیدگی به امور متفرقه ۲۸۸۱ فقره

٤ ـ رسیدگی بامور تحریر ٤۹٦ فقره .

ریاست اداری قضاء :

اداره عالی قضاء از طریق ریاست اداری خویش امور ذیل را انجام نموده است :

تطبیق بودجهٔ عادی وانکشافی سال ۱۳۵۵ ترتیب بودجهٔ عادی وانکشافی سال ۱۳۵٦ بر طبق نیاز مندی واقعی و در نظر داشـت صرفه جوئی تعین کمیته بمنظور اتخاذ تدابیر جهت تطبیق پلان ۷ سالهٔ امور قضاء باساس راپور و نظریات ریاست تدقیق ومطالعا ت وارسال آن بوزارت های پلان ومالیه ، اخذ راپور های مصرف از ریاست های محاکم و تطبیق آن باسر جمع بودجه مجرائی باقیات و ترتیب لست باقیات وارسال آن به ادارات مربوط جهت حصول آن . تکمیل کار ساختمان چهار باب تعمیر رهایش وچهار باب تعمیر دفتر ریاست محکمه برای بعضی ولا یـات و ولسوالی ها وانجام ۲۰ فیصدکار ساختمانی تعمیرات باقیماندهٔ رهایش ودفاتر محاکم . وهمچنین امور ترفیع وتقاعد ، رسیدگی به عرایض قضات ومامورین قضاء راجع به‌تبدیلی شان و ترتیب دفاتر اندراج طبق میتود های جدید برای عموم مستخد مین ادارهٔ عالی قضا وتجدید بیش از ٤٠٠ فورمه ثبت‌دارائی قضات ومامورین . از جمله کار ها ئیست که توسط ریاست ذاتیه قضاء در ظرف سالیکه گذشت انجام شده است .

وزارت مالیه

از آغاز دورهٔ نظام خجستهٔ جمهـوری ، مطابق به مشی دولت انقلابی ریفورم ها و اصلاحاتی در همه ساحه های زندگی درکشور آغاز شد که موازی باین ریفورم هاواصلاحات اساسی وزارت مالیه افغانستان نیز مطابق به پرنسیپ های علمی وعملی وبه منظور انسجام بهتر وموثرتر امور اقتصادی ومالی مصمم شد اقتصاد کشور را سر از نو عاملا نه وگام بگام ومطابق به مقتضیات عصر وزمان طرح ریزی کند واستحکام بخشد .

روی این‌اساس وزارت‌مالیه دولت‌جمهوری بطرح وتنظیم امور پولی تنمیهٔ منابع مالی اصلاح طرز تحصیل عواید وخدمات بانکی پرداخت تا در تسریع رشد اقتصادی کشور پیروز مندانه پیش برود . وتوجه بعمل آید تا عوامل وفکتور های لازم وموثر پلان های اقتصادی بوسیلهٔ تشویق سر مایه گذاری های خصوصی ، جلب پس انداز ها وتقویت اندازهٔ سیاست بانکی تنظیم بهتر عرضه پولی موفقانه عملی گردد . باتحصیل واستفادهٔ معقول عواید وکنترول در مصارف دو لتـی بهبود وضع بودجهٔ عمومی ، بیلانس تادیات تدارك وجوه مصارف عادی وفینا نسمان پروژه های انکشافی مجدانه تلاش شد واین تلاش پیو ستگی دارد تا بخواست خداوند پـلان هفت سالهٔ کشور ما آنطور یکه آرزوست به ثمر برسد .

باتذکر مطالب فوق اینك اجراآت وزارت مالیه افغانستان که متکی بیك اقتصاد مترقی ورهبری شده است طور نهایت اختصار تقدیم می گردد .

عواید دولت :

رجحان مالیات مستقیم بر غیر مستقیم :

با توجه بار شادات قیمتدار رهبر ملی ، ښاغلی محمد داود رئیس جمهور که فرموده اند :

«دولت جمهوری افغانستان سیستم مالیاتی کشور را بر اساس رجحان دادن مالیـات مستقیم بر غیر مستقیم اصلاح خواهد کرد. »

میزان عواید حاصله دولت از مدرك مالیات مستقیم قوس صعودی را تعقیب نموده است. چنانچه رشد مالیات مستقیم در سال ۱۳۵٥ بمقا یسه سال ۱۳٥۱ یعنی قبل از استقرار نظام خجسته جمهوری به ۱۹۳٫٥٤ فیصدارتقا یافته است . در حالیکه رشد مالیات غیـر مستقیم ۱۱٤٫٥۷ فیصد میباشد . همچنان‌سهم مالیات مستقیم در مجموع عواید دولـت از منابع داخلی که قبل از انقلاب جمهوری یعنی سال ۱۳٥۱ نه فیصد بود در سال ۱۳٥٥ به ۱۲٫۱۸ فیصد ارتقا یافت .

در تحصیل مالیات مستقیم سال ۱۳٥٥ نظر به سال٥٤ در حدود ۳۷٫۷۷ فیصدتزئید

بعمل آمد در حالیکه در مالیات غیر مستقیم سال ٥٥ به مقایسه سال ٥٤ صرف درحدود ١١ر٦٤ فیصد تزئید رونما گردیده است .

باید گفت که چگونگی تحول درمورد تزاید وتناقص عواید منابع متنوع مالیات مستقیم و غیر مستقیم همواره تحت نظارت ومراقبت جدی بوده تا آنکه سر جمع عواید دولت در پرتو سیستم اصلاح شده مالیاتی وبادر نظر داشت تحفظ حقوق عامه ، کسر بود جه را از بین برده تعادل وتوازن بودجوی رااستقرار بخشیده است . روی همین اساس بوده که عواید منابع عادی در سال ١٣٥٥ در حدود ٧٢ر٠ فیصد در مجموع پیشبینی بودجه بیشتر تحصیل شده است .

وچون مصارف بودجوی از عواید حاصله تامین گردید لهذا از قرضه داخلی استفاده بعمل نیامد .

در مورد رفع تنقیصات منابع عواید در جریان سال جدو جهد بعمل آمد که بالنتیجه در تحصیل عواید منابع عادی از باب ١٠٠ الی ٨٠٠ به مقایسه سال ٥٤ درحدود ١٣ر٩٨ فیصد ودر مجموع عواید بشمول قروض وکمک های استهلاکی ١٤ر٩١ فیصد تزئید بعمل آمده است .

حساب قطعیه عواید سال ١٣٥٤ تقریبا دو ماه قبل از موعد آن در سال ٥٥ تکمیل گردید .

قانون مالیه مترقی اراضی در سال ١٣٥٥ به معرض تطبیق واجراء قرار داده شد وهم به غرض تطبیق درست مواد قانون نظر به حکم ماده ٢٩ ، تعلیما تنامه قانون مالیه مترقی اراضی ترتیب وبعد از منظوری مقام صلاحیت دار به منصه تطبیق قرار داده شد .

وهم چنان به منظور فراهم نمودن تسهیلات برای مودیان از یك طرف وتحفظ حقوق عامه از جانب دیگر هدایات لازمه درجریان سال بمراجع مربوطه صادر گردیده است

در اثر بررسی درست امورحسابی تجارتی وبیلانس های موسسات وکمپنی ها توسط هیات های بررسی در طول سال ١٣٥٥ در ٧١ ملیون افغانی حقوق مثبته دولت بیرون نویس و قسما تحویل خزانه دولت شده است.

در روشنی اهداف نیك دولت جمهوری و به مقصد رفع مشکلات مردم از ناحیه تادیات باقیات و همچنان ایجاد موثریت در اجراآت واقدامات تحصیلی در مورد تصفیه باقیات گذشته مقررات تصفیه باقیات ادارات دولتی از طرف وزارت مالیه پیشنهاد وبعد ازتصویب مجلس عالی وزراء ومنظوری بناغلی محمدداود رئیس جمهور نافذ گردید . بموجب ایـن مقررات که در ٨٣ ماده تدوین گردیده از تحصیل باقیات سنوات گذشته که بیش ازیك ملیون نفر در سراسر کشور از سر گردانی رهائی مییابند صرف نظربعمل آمد .

در سال ١٣٥٥ به منظور ازدیاد عوایـد گمرکی وتشویق وتوسعه تجارت تعدیل کود های محصولی ٦٢ قلم اموال وارداتی باساس پیشنهاد وزارت مالیه ومنظوری مقام صلاحیتدار منظور گردیده است .

مقدار ۷۲۷۰ کیلوگرام تریاك قاچاقی طبق موازین کنوانسیون بین المللی بورد مواد مخدره قرار داد فروش آن باکمپنی ـ مالنگرات امریکائی که بلند ترین آفر راداده بودند عقد وبه ارسال آن اقدام شد که نسبت به سال ۱۳۵٤ ـ ۳ر۱ دالر در هر فیصد مورفین تزئید بعمل آمده است .

در سال ۱۳۵۵ ترانسپورت بین المللی زمینی کار نیه تر (تی . آی . آر) شروع به فعالیت نموده وسیمیناری در گمرك کابل ـ وزارت تجارت در موضوع تیر دایر واز طرف متخصصین مربوطه به منظور رهنمائی مامورین موظف توضیحات لازمه داده شد . همچنان پالیسی های جدید مالی که به منظور بلند رفتن سطح استخدام افزایش در عواید وتنظیم بهتر امور گمرکی در سال ۱۳۵٤ برای سال ۱۳۵۵ مد نظر گرفته شده بود تطبیق گردید.

تحقیق بعضی مسایل توسط هیات های معینه در گمرکات محصولی ، سرحدی . وارسی برخی موضوعات از طریق هیأت‌های مراقبت سیار در گمرك کابل ، میدان هوائی شعبات پوست پارسل ، ودیگر گمرکات ، حل وفصل متنازع فیه بین گمرکات وارد ـ کننده گان ویا صادر کننده گان اموال توسط بورد گمرکی صورت گرفت .

روی همرفته در سال ۱۳۵۵ به مقایسه سال ۱۳۵٤ در عواید گمرکات باندازه ۸۹ر۵ فیصد تزئید رخ داده است .

در سال ۱۳۵۵ به تعداد ۳۳۸ حساب به مبلغ مجموعی ٤۰٤۱۹۲۳۲۳ ـ افغانی از طریق ریاست تصفیه های واحد تصفیه و قطع گردیده و مبلغ ۲٤٦۳۲٤۸۹ افغانی تحصیل شده است . همچنان در سال ۱۳۵۵ به قیمت مجموعی مبلغ ۳۲۱۹۷۹۰۳٦ افغانی اوراق بهادار از طریق مدیریت صکوك ریاست خزاین طبع وازان جمله به قیمت مجموعی ۱۹٦۹۳۱٦٤۵ افغانی بمراجع مربوطه توزیع گردیده است

بودجه سال ۱۳۵٦ دولت جمهوری بسر جمع مبلغ ۳۲ ملیارد و ۷۳۲ ملیون و ٤۸۰ هزارو ۲۰۰ ـ افغانی منظور شد :

از آنجائیکه دولت جمهوری افغانستان با درك واقعیت های عینی جامعه پیوسته درتلاش ایجادتحولات مثبت وبنیادی درساحات مختلف اقتصادی اجتماعی سیاسی وکلتوری از طریق پلان وپروگرام های عام المنفعه میباشد . بنابرین بودجه دولت بادر نظر داشت این اهداف وتوجه باین امر که چگونگی بودجه در تغییرات زیر بنائی ارتباط ناگسستنی دارد ترتیب شده است . توجه به تناسب وتوازن عواید ومصارف رفع حوایج مبرم با استفاده از منابع مالی دست داشته وجستجوی‌امکانات توسعه مدارك عایداتی وکما شتن عواید در ساحات تولیدی مثمر ومفید اجزای یك بودجه مطلوب ومتوازن را تشکیل داده که از یك پالیسی مثبت مالی نماینده گی میکند .

بتاسی ازین امر بودجه سال ۱۳۵٦کندبوز معادل بعواید دولت بوده ودران بمقایسه سال

۱۳۵۵ - ۹۰ر۲۹ فیصد افزایش بعمل آمده است که به مقایسه سطح مصارف سال قبل از انقلاب به اندازهٔ ۲ر۲۲۹ فیصد رشد نموده است واین بودجه طوری ترتیب شده تا از یکطرف توسعه ورشد اقتصادی را تا میسن نموده واز طرف دیگر زمینه استخدام بیشتر را میسر سازد .

بودجه عادی سال ۱۳۵٦ ـ ۱۲ ملیارد و ۵۰۰ ملیون افغانی بوده وشامل دو قسمـت میباشد .

قسمت اول شامل مصارف بودجه عا دی دوایر دولتی است که به شش ملیارد و۹۸۳ ملیون افغانی بالغ میگردد که این رقم نسبت به سال گذشته آن ۱۵ر۱۳ فیصد بیشتراست.

قسمت دوم بودجه عادی عبارت از مساعدت بموسسات، مامورین واجیران دولت استکه به پنج ملیارد و ۵۱۷ ملیون افغانی میرسد که این رقم نیز با مقا یسه سال ۱۳۵۵ - ۳٦ر۱۰ فیصد زیاد تر میباشد .

در بودجه عادی دولت علاوه ازانکه برای سال ۱۳۵٦ تخصیص ۲۵۰ ملیون افغا نی بابت تفاوتقیمت غله‌کوپون مامورین واجیران دولت مد نظر گرفته شده همچنان مبلغ ۳۰۰ ملیون افغانی بخزینه تقاعد در نظر گرفته‌شده است . که‌درین مبلغ افزودی‌معاشات متقاعدین که مانند سایر مامورین واجیران دولت مستحق افزودی معاشات از آغاز سال ۱۳۵۵ میباشد شامل است .

همچنان مبلغ ۹۰۰ ملیون افغانی ضرری را که دولت بمقصد استقرار قیم مواد نفتی و شکر متقبل گردیده شامل بودجه عادی در قسمت مساعدت بمو سسات میباشد

بودجه انکشافی در سال ۱۳۵٦ بالغ بر۲۰ ملیارد و ۲۳۲ ملیون و ٤۸۰ هزارو ۲۰۰ افغانی مد نظر گرفته شده که باین اساس حجم سر مایه گذاری یکساله دولت جمهوری به اندازه حجم سرمایه گذاری هائیکه درپنج سال پلان سوم مد نظر گرفته شده بودمیباشد بودجه انکشافی که برای سر مایه گذاری در دومین سال پلان هفت ساله انکشافی کشور منظور شده است بمقایسه بودجه انکشافـی سال ۱۳۵۵ ـ ۲۳ر٤٤ فیصد بیشتر است .

رشد بودجه انکشافی سال ۱۳۵٦ کشور به مقایسه بودجه انکشافی سال ۱۳۵۱ در حدود ۹ر۲۵۳ فیصد است . سهم بودجـه انکشافی دولت که در سال ۱۳۵۱ ـ ۹ر٤۳ فیصد بود در سال ۱۳۵٦ به ۸۲ر٦۱ فیصد ارتقا یافت .

دربودجه انکشافی سال ۱۳۵٦ سکتـور زراعت وآبیاری ۲۵فیصدسکتورمعادن وصنایع وانرژی ٤٦ فیصد ، سکتور خدمات اجتماعی ۱۵ فیصد وسکتور حمل ونقل وموا صلا ت ۱۳ فیصد را احتوامیکند .

منجمله مصارف دولت جمهوری در سال ۱۳۵٦ ـ۳۳ر۲۱ فیصد آنرا بودجه عا دی دوایردولتی ـ ۸۵ر۱٦ فیصد آنرا امداد بـه موسسات دولتی وسبسدی مواد نفتی و شکر و ۸۲ر٦۱ فیصد آنرا بودجه انکشافی کشور

تشکیل میدهد .

وزارت مالیه سعی نموده تا با مطالعات همه جانبه اصلا حات وکاهش لازم رادر میـزان بودجه مصرفی وزارت خانه ها شار والیها و موسسات که دولت دران اشتراك دارند وارد نماید .

تخصیص بودجه ۲٤٥ پروژه انکشافـی کشور درسال ۱۳۵۵ بعد ازتطـابـق یافتن بودجه پروگرام شده مصرفی بامعیار کارانجام شده آن صادر گردیده . جهت تامین وجوه برای مصارف فوق العاده وغیر منتظره درطول سال ۱۳۵۵ بهاندازه ۲٦٦٥ ملیون افغانی ازبودجه احتیاطی دولت غرض استفاده مصارف انکشافی وعادی اختصاص وبه مصرف رسیده است .

به منظور آشنائی کامل واحد ها به سبـك بودجه سازی وترتیب بودجه ، مامورین بودجه وزارت مالیه موظف گردیدند تا شخصا در عملیه بودجه سازی واحد ها سهم بگیرند . همچنان سیمینار بودجوی غرض حل معضله کلیه واحد ها به اشتراك مامورین شان در مرکز وزارت دایر گردید .

استخدام مامورین وتربیه پرسو نل :

در مورد استخدام وجذب یك تعدادمامورین بسویه‌های لیسانس و بکلور یا وآنها ئیکـه بعد از طی خدمت عسکری مراجعه کرده اند ویا آنها ئیکه موافقه حاصل نموده اند توجه بعمل آمد . چنانچه در سال ۱۳۵۵ به‌تعداد ٥٤٠ نفر از طریق اداره مامورین وزارت مالیه استخدام شده اند که این رقم نسبت به‌سال ماقبل درحدود ۳۲فیصد بیشتراست .همچنان در سال ۱۳۵۵ به تعداد ۲٦ نفر مامورین غرض استفاده ازبورس‌های‌تحصیلی وترینینگ بخارج معرفی شده اند .

بر علاوه در جریان سال ۱۳۵۵ به تعداد ۱۳۷ نفر لیسانس وبکلوریا پاس طوررسمی وبه تعداد ٥٤٦ نفر فارغان صنوف ۱۲ بـه صفت اجیر در اداره اصلا حات ارضی مقرر واستخدام شده اند .

در طول سال ۱۳۵۵ غرض رفـع مشکلات ومعضله دوایر ورهنمائی مامورین مربو طـه اقدا مات موثر بعمل آمد وبه تعداد ۳۱قطعه متحد المال حاوی مقررات حسابی بتمام واحد های مرکزی و ولایاتی وکنترو لر ها صادر گردیده است .

همچنان به منظور رهنمائی بیشتـــر مامورین محاسبه نقدی و جنسی سیمیناری که دران روسای اداری مدیـران عمومی اداری ادارات دولتی اشتراك‌نموده بودند دایرگردید.

به منظور تعمیم وتطبیق کاملتر سیستـم حسابداری به عموم ساز مان ها وتصدیهـای دولتی رهنمائی واشنا سا ختن پرسونل حسابی به اصول مسلکی ومعا ملات حسابی وفراهم آوری تسهیلات ممکن در جریان امور که همه در تحقق بخشیدن اهداف پلان های انکشافی دولت جمهوری نقش بس ارزنده را حایـز میباشد ، وزارت مالیه تربیه پرسونل حسابی ارگان ها وتصدیهای دولتی را سر آغــاز پروگرام های موثر خویش قرار داده ودر

پهلوی رهنمائی های حسابی ونظارت بر امر مصارف دولت به تدویر یك سلسله کورس های تشدیدی وقصیر المدت حسابداری اقدام وبادعوت از پرسونل حسابی وزارت خانه‌ها وتصدیهای دولتی وهمچنان کدر کنترول لـی وزارت مالیه به تطبیق اولین پروگرام تدریسی که برای هفت دوره درنظر گرفته شده آغاز نموده است . پروگرام درسی کورس ـــا توسط کدر تدریسی وزارت مالیه ترتیب و توسط متخصصین داخلی وخارجی تدریســـی میشود .

درین کورس ها علاوه بر تدریس محاسبه نقدی وجنسی به تفسیر نکات مبهم طرزالعمل اداره وتنظیم تحویلخانه ها نیز روشنی‌افگنده شده وبه‌منظور امکان‌ایجاد یك‌سیستم متجانس حسابداری وتطبیق متحد الشکل آن در تمام ادارات دولتی مـواد تعلیماتنامه هـم علماً وعملا باشتراك کنندگـان تفهیم و تـدریس میگردد . پرو گرام تدریسی به ترتیبی عیار گردیده است که هر یك از مشمولین کورس هابه آزادی کامل پروبلم های حسابی راکه در جریان عمل به آن مواجه هستند مطرح وبه کمك هیات تدریسی وسایر اشتراك کنند گان طرق وامکا نات حل آنها را جستجو بدارند .

در پنج دوره انجام یافته کورسهای فوق الذکر که از اول قوس سال ۱۳۵۵ آغاز یافته است اکثریت پرسونل کنترولی وزارت مالیه پرسونل محاسبه ، دفتر داری وخدمات‌وزارت خانه‌هامستوفیت‌ها وتصدیهای دولتی بالترتیب اشتـراك و جریان تد ریس را با دلچسپی وعلاقمندی تعقیب نموده وتا کنون به تعداد ۳۷۵ نفر ازاشتراك کنند گان این کورس ها به حصول تصدیقنامه های که از طرف مقام وزارت منظور گردیده نائل شده اند .

وزارت مالیه در نظر دارد زمینه گسترش همچو پروگرام ها را به پیمانه وسیعترمساعد ساخته از انعقاد سیمینارهای متداول وموثـر امکانات رعایت کامل پرنسیپ های سرعت عمل را در انجام وظایف فراهم نماید .

همچنان به منظور تنظیم بهتر امور حسابی تصدی های وآشنائی بیشتر مامورین حسابی آن به سیستم حسابداری یك کورس چارماهه به همکاری بانك انکشاف صنایع در مرکز آن بانك دایر گردید .

این کورس که از طرف متخصصین بانك انکشاف صنایع تدریس میشد خاتمه یافته است .

اصلا حات ارضی :

وزارت مالیه دولت جمهوری به منظـــور تامین عدالت اجتماعی وبهبوداوضاع اقتصادی جامعه در چوکات سیاست های اصلاحی‌خویش قانون اصلاحات ارضی قانون مالیه مترقـــی اراضی وقانون تصفیه وثبت اراضی راناقذ وبعد ازطی مراحل قانونی در معرض تطبیق قرار داد . باانفاذ این قوانین وباساس ماده ۲۳ قانون اصلاحـات ارضـی اولین شورای عالی اصلاحات ارضی تحت ریاست بنا غلی محمد داود رئیس جمهور بتاریخ ۱۶ سرج

اسد سال ۱۳۵۵ دایر گردید . درین جلسه پیرامون مقررات لوایح وپرو گرام عملیا تی اصلا حات ارضی بحث ومذاکره صورت گرفته وتصامیم لازم اتخاذ شد. همان بود که مرحله اول پلان عملیاتی تصفیه وثبت املاك باتوزیع اظهار نامه بتاریخ ۲۳ برج اسد سال ۱۳۵۵ در حوزه ولسوالی ده سبز عملا آغاز ومتعاقبا در حوزه های دیگر ولایت کابل فعالیت ان توسعه پیدا کرد همچنین در ۱٦ ولایت دیگر کشور نیز بتوزیع اظهار نامه مالیه مترقی اقدام بعمل آمد وبعد از تکمیل پلان عملیاتی مالیه مترقی تثبیت وتحصیل گردید . درطی این مدت فورمه های اظهار نامه املا کی که توزیع وتکمیل شده عبارت از ٤٥٠٤۳۰ نسخه . فورمه های اظهار نامه که بدفاتر اساس مالیه مترقی ثبت و معامله شده ۲۰۸۸٦۸ نسخه .

فورمه های اظهار نامه املاکی که بدفاتر عمومی توحید ، ثبت ومعامله شده عبارت از ۱۲۰۷۲۷۹ نسخه میباشد .

ضمنا مبلغ ۱٤۰ ملیون افغانی از مدرك مالیه مترقی اراضی در ۱٦ ولایت در ظرف دوماه اخیر سال تحصیل شده است .

در مرحله دوم پلان عملیاتی در چند ماه اخیر بالای ۱۸۱۸۳ جریب زمین در ولسوا لی های پغمان ، شکردره ، دهسبز ، میربچه‌کوت تکمیل ودر نتیجه باندازه ۲۱۲۲ جریب زمین بروی اسناد قانونی ملکیت اشخاص تثبیت ودر حدود ۱٦۰٦۰ جریب زمین مطابق به احکام قانون ملکیت دولت شنا خته شده .

امور تصفیه وارزیابی موافق برو حیه‌قانون در حوزه های ولایت کابل هنوز هم ادا مه دارد .

باید متذکر شد که در ظرف سال ۱۳۵۵ ۲۹۷ جلد دوسیه مربوط باملاك دولتی و به تعداد ۲۲۹ جلد دوسیه مربوط به قضا یای بین دولت ومردم که سالهای متمادی لاینحل مانده بود بعد ازغور وبر رسی بورد املاکی وکمیسیون املاکی غرض تطبیق‌اجرا آت نهائی بمراجع مربوطه ارسال شده است .

در ظرف سال ۱۳۵۵ به تعداد ۲٦_۱۲ ۷۸۸٤٦ جریب زمین آبی ۰۰_٦_۹٦۳۱ جریب زمین للمی و ۱۸_۱٤_٤٦۹ جریب زمین‌خرابه ولا مزروع توسط مساحین مربوطه مسا حت گردیده است . همچنان اراضی که در تحت ساحه پروژه های آب وبرق ودیگر پروژه‌های عمرانی وزراعتی ولایات از قبیل پروژه شاروالی کابل ، بند سرده ، کندز ، خان آباد کورگان ،بغلان ، پروژه کانال پروان ، ولایت فراه ،لوگر قرار داشت تحت‌عمل تصفیه قرار گرفته مجمو عا ۱۳ر۱٤ر۱۰۰۸۱۰ جریب زمین را احتوا میکند که از آنجمله در حدود ۱۰ر٤٤ر۷۷۰٤۷جریب زمین مازاد قابل استرداد بدولت تثبیت گردیده است .

تحولات ونوآوریها درجهت تسریع وتنظیم بهتر تصدیها :

بتاسی ازاهداف وپالیسی دولت جمهوری بمنظور تحفظ دارایی های عامه وموثریت

سرمایه‌گذاریهای دولت یکسلسله تحولات ونوآوریها درجهت تسریع وتنظیم بهتر امور تصدیها مانند سال ماقبل بوجود آورده شده است . اصلاحات وتعدیلات مقتضی در طرز اداره کاروفعالیت آنها بارعایت پرنسیپ های موثریت ومثمریت اقتصادی بعمل آمده که دراثر ترتیب وتدوین قانون جدید جوانب حقوقی واساسی تصدیها روشن تروبارز تر گردیده است .

روی این اصلاحات و نوآوریها بوده که درسال ٥٥ درتحصیل عواید تصدیهای دولتی بمقایسه سال ٥٤ درحدود ١٤٢ فیصد تزئید بعمل آمد عواید مابه الاشتراك دولت درسال ٥٥ بمقایسه سال ماقبل آن ٨٢ فیصد بیشتر بوده است .

درسال ٥٥ بتعداد ٤٥ جلد بیلانس تصدیهای دولتی یعنی ٤٥ فیصد بیشتر از سال ٥٤ ازطرف اداره مربوطه ریاست تصدیهای وزارت مالیه تحلیل وارزیابی گردیده وهم تحلیل وارزیابی پلان کار وپروگرام کار سالانه ٣٣ تصدی دولتی بعدازطی مراحل قانونی بریاست تصدیها مواصلت نموده ولایحه وظایف کنترولر هابمنظوررفع مشکلات آنها ورؤسای نظار تصدیها تنظیم وتعدیل شد .

غرض فعال نگهداشتن عرادجات تصدی ملی بس که بمنظورخدمت بهموطنان عزیز تاسیس گردیده درسال ٥٥ بتعداد ١٨٣ نفر مامور و٦٩١ نفر دریور نگران ومیخانیك مقرر و استخدام شده اند .

بتعداد ٢٣٨ عراده بس ومینی بس بمنظور خدمت بمردم بکار انداخته شده همچنان غرض رفع مشکلات مامورین وزارتخانه هاوموسسات بتعداد ٣٦ عراده بس جهت حمل ونقل مامورین شان اختصاص داده شده است .

اقدامات برای نصب پایه های تمدید لین وتحویلگیری ٤٣ عراده بس برقی از کمپنی چکوسلواکیا ادامه دارد واحتمال میرود که کارتمدید لین ونصب پایه هادر جریان سال ٥٦ آغاز شود .

بمنظور تشویق ومساعدت زارعان واستقرار قیم غله درسال ٥٥ درحدود ٨٠ هزار تن گندم وسه هزارتن جوبقیمت مجموعی ٦٠٠ ملیون افغانی خریداری وذخیره گردیده‌است.

درتولیدات آرد آسیابهای سیلو در سال ٥٥ بمقایسه سال ٥٤ درحدود ده هزار تن تزئید بعمل آمده است .

قرارداد ورید ٤هزارتن روغن سائیبین امریکایی قبلا عقد گردیده .

کوپراتیف مامورین واجیران دولت بنابر اهداف نیك دولت جمهوری بمنظور مساعدت مالی برای مامورین واجیران واستقرار قیم بازار تاسیس وبکار آغاز کرد .

درظرف سال ٥٥ علاوه برتدوین وتاسیس مغازه های کوپراتیفی درمرکز، مدیریتها و مغازه های کوپراتیفی درتمام ولایات کشور تاسیس وافتتاح گردید .

باتاسیس فروشگاه بزرگ میرویس میدان

سهولت درامر توزیع مواد برای کوپونداران واردگردید . همچنان درسال ۵۵ مغازه های توزیع از۲۳ مغازه به ۲۴ مغازه ارتقا داده‌شد.

– حجم خریداری ریاست کوپراتیف نظر بسرمایه دورانی آن ۱۶۲ فیصد درسال ۵۵ بوده واین رقم نشان میدهدکه سرمایه‌ابتدایی مذکور ۱٫۶۲ مراتب بدوران تجارتی‌ومعاملاتی انداخته شده است .

در جریان سال ۱۳۵۵ به منظورتوزیع مواد موردضرورت برای کوپونداران مقدار ۶۵ تن چای سیاه وسبز، ۹۱۰۰ تن روغن نباتی ۸۰۰۰۰ جوره جراب، ۹۶٫۹۵۵ تن شیرپودری پنج ملیون کلچه صابون حمام ودوهزار تن صابون کالاشوئی، ۱۶۰۳۰۰۰ متر تکه ، دو ملیون پاکت تیغ ریش وغیره ازمنابع داخلی وخارجی تهیه وخریداری شده است

موادیکه ازطریق ریاست ارزاق واحتیاجات عامه درسال ۱۳۵۴ تهیه شده وبه اداره کوپراتیف داده شده بود درتمام ولایات به شمول مرکزکابل ازقبیل چای سیاه و سبز ۱۵تن ، صابون بمقدار ۹۸۴تن، آرد درحدود ۳۵۲۲۲٫۵۹۶ تن، گوگرد ۱۰۰۰۰ صندوق برای کوپونداران توزیع گردیده .

توسعه ذخایر به فورمول های عصری ووسعت گدام هابه معیار های بین المللی باتنظیم اطفائیه ثابت درهربخش با امکانات مالی ومطابق باتقسیم‌کار نظربه پلان انکشافی ازطریق ریاست انحصارات دولتی رویدست گرفته شده‌که ازآن جمله تعمیرات جدیدو کانکریت ریزی صحن بیست وهفت نمایندگی فروش مواد نفتی باشرکت نمایندگی هیواد قرارداد وکارآن درسال ۱۳۵۵ آغاز گردیده .

برای فراهم ساختن تسهیلات کامل وهمه‌جانبه مردم، کارساختمانی یکعده ازنمایندگی ها در خلال سال تکمیل وهمچنان دفن ونصب تانك وپمپ نمایندگی‌بهارك بدخشان وتانك‌دوراهی آقچه، شبرغان درهمین سال تکمیل وبفعالیت آغازنموده است. دوباب هنگرفلزی دردوراهی پغمان که امورساختمانی آن ازقبیل تهداب گذاری کانکریتی وغیره بپایه اکمال رسیده نیز نصب شده است .

باطرح تطبیق موادتعلیماتنامه جدید تقاعد اجرای حقوق متقاعدین بصورت سریع ترو سهلترعملی شد. برای تنظیم امور حسابی وتادیه حقوق متقاعدین و تسریع مراحل اجرائیوی معاشات شان از کمپیوتر استفاده بعمل آمدکه درظرف‌کمتر ازپنج دقیقه معاش هریك ازمتقاعدین اجراء گردیده میتواند .

امور ساختمانی عمارت جدید پامیر که نخستین تعمیر۱۴طبقهٔ ومرتفع ترین ساختمان درکشور است پیشرفت قابل ملاحظهٔ نموده است وتااواسط ۱۳۵۶ امور ساختمانی آن به پایه اکمال خواهد رسید. این تعمیر که‌شامل فروشگاه ها، سوپر مارکیت ها، سینما، رستورانت ویکعده دفاتر تجارتی می باشدبا تمام وسایل عصری ازقبیل مرکزگرمی، لفت ودستگاه تهویه مجهز خواهد بود. بمنظور وضع مالی خزینه تقاعد در بانك انکشاف

صادرات شرکت بیمه افغان سرمایه گذاری بعمل آمد وهمچنان وجه حساب امانات مفادی دردافغانستان بانک نیزبیش ازصدفیصد یعنی از ۱۱۸ ملیون سرمایه به ۲۶۸ ملیون افغانی ارتقا یافته است .

امورپول وبانکداری :

به پیروی ازارشادات رهبرانقلاب ومؤسس نظام نوین که فرموده اند: «دولت جمهوری حسابات امانات وپس انداز هارادر بانک هاتضمین وتشویق میکند» درسال ۱۳۵۵ به مقایسه سال ۱۳۵۴ درحجم دارایی حسابات پس انداز باندازهٔ ۴۳٫۲۰ فیصد و دارایی حسابات امانات میعادی ۱۸٫۲۲ فیصد تزئید بعمل آمده . همچنان دارائی حسابات جاری دولت، تصدیها ، خارجی ها، موسسات ، اشخاص داخلی و حسابات امانت بالترتیب ۸۸٫۵ – ۲۴٫۸۶ – ۲۲٫۷ – ۱۶٫۹–۱۹۱٫۳ و۴۳٫۵۲ فیصدافزایش یافته است .

مجموع دارایی حسابات جاری فوق درختم سال ۱۳۵۵بمقایسه ختم سال ۱۳۵۴–۲۳٫۷۶ فیصد ارتقا یافته است .

درسال ۱۳۵۵ جمعا به تعداد ۳۷۱ عدد حساب جاری افتتاح شده‌که مجموع حسابات جاری تاختم سال ۱۳۵۵ بالغ به ۵۲۱۱ عدد حساب میگردد کـه البته افزایش حسابات مذکور به سیالیت بانک افزوده است .

مجموع قروض توزیع شده تاختم سال ۱۳۵۵ مبلغ ۲۵۶۴٫۸۲ ملیون افغانی بوده که مبلغ ۲۱۵۸ ملیون افغانی برای شرکت های پخته موسسه سپین زر، جن وپرس بلخ، بست و شرکت صناعتی پخته هرات داده شده که نسبت بسال ۱۳۵۴–۸۰٫۴۶فیصدبیشتراست.

درختم برج حوت سال ۵۵ به مقایسهٔ ختم حوت سال ۵٤ ذخایر اسعاری قابل تسعیر یا اسعارقوی ۵۳٫۸۸ فیصد واسعار ضعیف ۱۴۱ فیصد تزئید راارائه میدارد .

مجموع ذخایراسعاری دافغانستان بانک‌بشمول سایربانکها درسال ۱۳۵۵ تزئید ۲۲٫۴۰فیصد رانشان میدهد که این تزئید ازمدرك بلندرفتن قیمت کشمش ، تزئیددرماحصل صادرات پخته قره قل وهمچنین خریداری اسعار از بازار آزاد بمنظور حمایه صادرات وجلوگیری از صعود مزیدارزش افغانی بوجود آمده است.

درسال ۱۳۵۵بمقایسه سال ۵٤ دارایی حسابات امانت انفرادی ۱۵٫٤ فیصد بیشتر میباشد دادوستدخزانه درسال ۱۳۵۵– ۶٫۹ فیصد بیشتر بودکه این تزئید ازفعالیت‌بانکی نمایندگی میکند. دافغانستان بانک جمعابتعداد ۶۲۲ لیتراف کریدت وارداتی درحوزه های چکوسلواکیا وشوروی وبه تعداد ۵۹ عدد لیتراف کریدت صادراتی درحوزه های متذکره افتتاح نموده است وهمچنان بتعداد ۵۳۶عدد لیتراف کریدت درحوزه آزاد افتتاح نموده است .

وهکذابه تعداد ۱۱،۷۸۶،۳۲۲ قطعه نوت مندرس راکه جمعامبلغ ۴۳۹،۶۲۵،۶٤۵ افغانی میشود حریق نموده بالمقابل ۸۱٫۹۵۰ملیون قطعه نوت جدید جمهوری راموردِ چلند قرار

داده است .

مقرره جدید استخدام بانکها بعدازمنظوری بناغلی رئیس جمهور نافذ واز تاریخ اول قوس ۱۳۵۵ مورد تطبیق قرار گرفت .

بتاسی ازاحکام مواد مقرره استخدام د ر بانکها لایحه تنظیم اسعار واساسنامه هـای بانك ملی ، پشتنی تجارتی بانك، بانـــك انکشاف زراعتی وبانك انکشاف صادراتـــی بعدازطی مراتب اصولی نافذگردیده است .

شورای عالی دافغانستان بانك بـه غرض تسهیلات وتشویق مزیدپس انداز هاوحسابات میعادی اشخاص وموسسات خصوصی درجلسه ۲۷ ثور ۱۳۵٦ فیصله نمود تاتکت پـولی سالانه حسابات پس انداز از ۸ فیصد به ۹ فیصد وتکت پولی حسابات میعادی اشخاص وموسسات خصوصی شش ماهه ازچهارفیصد به۹ فیصدوحسابات میعادی یکساله از۷فیصد به ده فیصد سالانه ارتقاء داده شودهمچنان به منظور تشویق مزید دارندگـان حسابـات پس انداز علاوه ازجوایزنقدی جوایز متنوع دیگر نیزدرنظر گرفته شده است .

قرار توضیحات فوق اختصاری از صورت اجراآت وزارت مالیه طی سال ۱۳۵۵ مطابق باروحیه پالیسی های مالی خط مشی دولت جمهوری که یقین است درراه توسعه وانکشاف امور اجتماعی واقتصادی کشور ممد ومفیـــد واقع گردیده گزارش یافت .

وزارت مالیه بیاری خداوند بزرگ وتحت قیادت رهبرملی بناغلی محمد داؤد اولیـــن رئیس جمهور منتخب افغانستان حتی المقدور سعی خواهد نمود تادرآینده نیزباطرح وتطبیق اساسات معقول ومفیدمالی اصلاحات قابـــل توجهی رادرراه رشد انکشاف ومنابع مالی، اقتصادی واجتماعی موازی وهم آهنگ باپلان های انکشافی دولت جمهوری د ر چـوکـات امکانات بمیان آورد ومطابق اهداف عالـــی دولت جمهوری جهت ارتقای سطح زندگـی اکثریت مردم کشور وتامین عدالت اجتماعی درمعرض تطبیق بگذارد .

وزارت تعلیمات عالی

بعدازانفاذ اولین قانون اساسی دولت جمهوری افغانستان وزارت جدیدی درتشکیل حکومت بنام وزارت تعلیمات عالی بعدازمنظوری بناغلی رئیس جمهوربمیان آمدکه تشکیلات آن منظورشده وبفعالیت آغازنموده است. باساس این تشکیلات پوهنتون های کابل وننگرهار با تمام ملحقات آن مربوط وزارت تعلیمات عالی گردیده و همچنین تمام مؤسسات عالی تربیه معلم، انستیتوت اداره صنعت، انستیتوت تعلیمات عالی زراعتی، انستیتوت عالی محاسبه وریاست تربیه معلم که قبلا بوزارت تعلیم وتربیه تعلق داشت باتمام پرسونل وتجهیزات وتعمیرات مربوطهٔ آن بوزارت تعلیمات عالی پیوست گردید.

بناءً پوهنتون های افغانستان ومؤسسات تعلیمات عالی راکه ریاست پوهنتون جهت نشر درسالنامه افغانستان ارسال داشته اندتحت عنوان وزارت تعلیمات عالی تقدیم می داریم

ریاست پوهنتون کابل

هما نطور یکه رهبر انقلاب بر سهمگیری قاطع جوانان کشور درامر پیشرفت و ترقی تاکید نموده و خوشبختی واقعی کشور راوقتی میدانند که کار های مهم و حیاتی آن بدست جوانان زحمت کش ووطن پرست از پیش برده شود، پوهنتون کابل هم بادرک مفاهیم وحدت ملی و خدمت با اکثریت مردم کشور، پلانهای اکادمیک خود را بشکلی عیار میسازد تا فارغان پوهنتون باحد اکثر نیروی انسانی خود در تطبیق و بسر رسانیدن پلان هفت ساله دولت جمهوری که بدون شك متضمن رفاه و آرامی مردم ماخواهد بود سهم بیشتر و موثرتر گرفته و پروژه های بزرگ زراعتی صنعتی وساختمانی راازاستخدام کارشناسان خارجی بی نیازبسازند وجامعه ما بدرستی وباشیوه های اکادمیك و علمی توانائی آنرا بیابد تاچرخهای اقتصادی کشور را بانیروی جوانان همین خاك بچرخش در آورد. بسادر نظرداشت مامول فوق پوهنتون کابل بـه فعالیتهای اصلاحی وسازنده جهت اصلاح وضع اکـادمیك پوهنځی های خود دست زده کـه خلاصه آن تقدیم میگردد :

پوهنځی طب کابل :

سامان ووسایل لابراتوارهای پوهنځی به کمك موسسات بین المللی وهمچنان ازبودجه دولت بنوع بهترتکمیل گردیده است همچنان دیپارتمنتهای متعدداین پوهنځی هریك درپهلوی فعالیتهای تدریسی و عملی ودایر نمـودن کنفرانسهای علمی بانجام دادن خدمات صحی

قابل توجه برا ی مردم کشور موفق شده اند فعالیتهای تدر یسی و عملـی و معاینــات لابراتواری که دردیپارتمنت های پره کلینیك پوهنځی صورت گرفته بشرح ذیل میباشد :

دیپارتمنت باکتریولوژی :

برعلاوه تدریس وکارعملی برای محصلان، ۱۸۱۲ معاینه موادمخصوص توبر کلوز ۱۴۰۳ معاینه مواد امراض مختلف و ۳۲۰ معاینه سیـرو لوژی مریضان راانجام داده است .

دیپارتمنت پتالوژی :

در پهلـو ی تـد ر یس و کــا ر عملـی بـرای صنـوف چهار گـانه پوهنځی ۷۴۶ معاینه و تشخیص واقعات رسیده شفاخانه های کشور انجام داده و همچنان دوجلدکتاب درسی پتا لوژی تالیف وچاپ شد ه است.

دیپارتمنت اناتومی :

ا یـن دیپـا ر تمنـت د ر قسمـت فـراهـم ساختـن بهتـر تدریس وتطبیقات عملی برای محصلان پوهنځی ،مکتب نرسنگ ولیسه مسلکی موسسه نسوان در ساحـه تهیه مواد درسی بالخصوص سلاید هاکه در جریان تدریس برای محصــلان نشان داده میشود سهم بس فعالی گرفته است .

دیپارتمنت فارمکولوژی :

برعلاوه تدریس وتکمیل موفقانه پروگرامهای فارمکولوژی برای صنوف سوم وچهارم پوهنځی برای اولین باردرتاریخچه پوهنځی طب ومکتب نرسنگ تدریس کورس نسخه نویسی برای محصــلان صنف پنجم آغاز گـردیده تـا بدینوسیله دکتوران جوان به نوشتن نسخه های ترکیبی مهارت پیداکنند. همچنان یکسلسله تحقیقات بالای بعضی نباتات طبی کشورشروع شده وکتاب درسی فارمکو لوژی سریـری تالیف وچاپ شده .

دیپارتمنت بیوشیمی .

د ر پهلـــو ی پیشـ بـــر د امور تدریسی و کا رهای عملی برای محصلان پوهنځی طب فارمسی و وترنری ۸۰۶۳ تجزیه لابراتوار شامل معاینات خون، ادرار ،عصاره معده و نخاع شوکی مریضان و محصلان اجرا شده است .

دیپار تمنت طب عدلی :

بر علاوه تدریس و کار عملی ۲۶۳ واقعه جنائی ۹۸۰ واقعه ترافیکی ۲۹۰ واقعه ضرب و جرح ۲۷۵ واقعه تعیین سن ۱۲۵ واقعــه جرایم جنسی و ۱۹۵ واقعه متفرقه که ازطرف شعب پولیس ارسال گـردیده است معاینه و نظر لازم ابراز گردیده است .

دیپارتمنت فیزیولوژی :

این دیپار تمنت د ر پهلوی تـدریس و تطبیقات عملی ساحات مختلف فزیو لـوژی برای محصلان پوهنځی ۳۱ معاینه میتابولیزم بازال ۱۳ معاینه الکترو کارد یو گرام مریضان را اجرا نموده است .

دیپارتمنت طب وقایوی :

این دیپار تمنت در پهلوی پیشبرد امـور تدریسی و فعالیت های عملی به ارائه یـك سلسله خدمات صحی مهم موفق شده است که خلاصه آن بشرح ذیل است .

۱ـ اجرای معاینات فزیکی ، سریـری و

لابرا تواری محصلان پو هنتون .

۲ـ معاینه و تداوی۲۹۶۷ مریض وویزیت ۳۱۰ فامیل تطبیق واکسین چیچك و (بـی. سی. جی) بالای ۱۳۸۷ تن پانسمان ۲۳۸ مریض و ارائه‌معلومات و اخذ تدابیروقایوی برای یکتعداد زیاد فامیلهاتوسط موکزتربیوی کاریزمیرصورت گرفته است .

پوهنځی حقوق وعلوم سیاسی :

این پوهنځی فعالیتهای ذیل را انجام داده است .

۱ـ در سیستم تدریسی و اخذ امتحانات پو هنځی تحولات جدید و اساسی پدیدآمده بدین معنی‌که سیستم تدریسی سالتمام بـه سیستم سمستر تبدیـل شده و همچنـان امتحانات صنفی بین سمستر در ساحه تطبیق قرار گرفت. جهت تنظیم بهتر امورامتحانات و رسیدگی به مشکلات و شکایا تیکه‌ازطرف استادان و محصلان عرض وجود میکند کمیتهٔ (نظارت امتحانات) تشکیل گردید تاپروبلمها و شکایات مربوط را ارزیابی نموده و به‌حل آنها بپر دازد .

۲ـ جهت بکار گماشتن بیشتـر محصـلان به تحقیق‌علمی، تدویر سمینار هاوکنفرانس ها درپروگرام تدریسی پوهنځی شامل‌ساخته شدکه طبق آن محصلان مجبور به تهیه‌وایراد سیمینارهاو کنفرانسها درمضامین مربوطـه میگردند . درین سمینار ها مسایل علمی‌بادر نظر داشت شرایط و ضروریات کشور مطرح بحث قرار گرفته وپیشنهاداتی در زمینـه ابراز میگردد .همچنان‌باساس تدویر سمینار پروفیسوران خارجی‌یك پروفیسور فرانسوی ویك پروفیسور امریکایی بحیث پروفیسوران مهمان بکشور آمد ه و سیمنار هائی در مورد مسایل حقوقی و قضائی‌برای محصلان‌پوهنځی های حقوق و شرعیات و منسوبیـن وزارت عدلیه واداره عالی قضادایرنمودند .

۳ـ جهت عیارساختن پروگـرام تدریسی پوهنځی با اهداف ونیازمندیهـای دولـت جمهوری ، دو مضمون جدید بنام (تاریـخ انکشاف موسسات عامه (متودولوجی) درنصاب تعلیمی پو هنځی گنجانیده‌شده و تـدریس آن آغاز گردید. اداره پوهنځی د ر صـدد آنست تا هرچه بشتر مو ضوعات مربـوط افغ نستان را شامل پرو گرامهای تدریسی خود بنماید .

٤ـ به منظور آشنا ساختن بهتر وبیشتر محصلان با مسایل مهم مملکتی و محلـی پوهنځی ،پرو گرامی راطرح نمودکه طبق‌آن سعی میشودمحصلان ازطریق مشاهده‌وهمکاری نزدیك بادوایر مختلف موسسات عامه بـه مسایل وپروبلمهای مختلـف کشور عملا آشنائی پیداکرده و نتیجه مطالعات شانرا به صورت پیشنهادات اصلاحی د رمحضرمحصلان تقدیم دارند. برعلاوه درنظر است ازادارات دولتی ذیعلاقه دعوت بعمل‌آید ، تانظریات شانرا جهت بهتر ساختن وضع تدریسـی پوهنځی و تدویر سمینار هابه پوهنځـی ارسال دارند .

۵ـ به سلسله نشر کتب درسی و ممد درسی کتاب (مبادی حقوق اسلام) چاپ ومورد استفاده قرار گرفته ، نشریه فوق العاده‌ای بمناسبت تجلیل سالروز ملل متحد چاپ و سلسله چاپ ونشر مجله حقوق ادامه پیدا نمود .

۶ـ در سال تعلیمی ۱۳۵۵ تعدادمحصلان پو هنځی درسمستراول ۴۵۷ تن و درسمستر دوم ۳۸۱ تن بودند .

تعداد فارغان پوهنځی‌که درختم دورهٔ چهار ساله‌به جامعه تقدیم گردید مشتمل بر ۹۳ محصل و ۷ محصله بودند.

پوهنځی علوم :

پوهنځی علوم در چوکات بیشبرد اهداف اصلی اش که تربیه معلمین و متخصصین صناعتی است تلاش نموده تا مطابق‌ایجابات عصر وزمان درفراهم ساختن زمینه بهتر تحصیل ،گامهای موثری بردارد با پیروی از اصل فوق درطی یکسال گذشته اقدامات عمده ذیل صورت گرفته است :

ـ درقسمت بهترشدن‌کیفیت‌تدریسی‌وفراهم آوری تسهیلات لازم برای رهنمائی استادان و محصلان پوهنځی مورد تجدید نظر قرار گرفت که باساس آن محصلان مکلف انددر طول دوره تحصیل گرید تهای خودرا در مضامین اساسی ،اصلی ، مسلکی و فرعی اخذ کنند. برعلاوه پرو گرامهای درسی‌بشکل لکچر، نوت طبع‌وبدسترس محصلان گذاشته شد وبرای کنترول و ارزیابی بهتر وبیشتر محصلان کتابچه های تعلیمی که آینهٔ نمائی فعالیتهای درسی شاگردان وریکاردموفقیتها و عدم موفقیت آنان است تنظیم و مورد استفاده قرار گرفت .

ـ موافقتنامه همکاری و توامیت پوهنځی علوم باپوهنځی بن جمهوریت اتحادی آلمان که میعاد آن در سال ۱۹۷۴ منقضی شده بودبعد ازمطالعه همه جانبه باشرایط سهلتر وبهتر سر ازنو تجدید گردید. مطابق این موافقتنامه یك سلسله تحقیقات علمی که هدف آن تحقیق در مورد مسایل مربوطه افغانستان است پیشبینی شده ودرنظر است یکتعداد کادر علمی و فنی پوهنځی جهت تحصیلات عالی به المان اعزام شده و پروفیسوران مهمان بین‌مملکتین تبادله شود،

ـ امور ساختمانی دستگاه گاما تراپی کوبالت شصت‌که از طریق سازمان‌بین‌المللی انرژی اتومی توسط حکومت مجارستان کمك شده بود، شصت فیصدپیشرفته امور مربوط به انرژی اتومی سر ازنو تنظیم ویك استاد دیپار تمنت فزیك در راس آن گماشته شد و همچنان جهت تاسیس مرکز تحقیقات‌فزیك هستوی و بکار انداختن مرکز مذکور یك متخصص فزیك هستوی از طریق موسسه انرژی اتومی بین المللی وارد کشور شده و شروع بکارنمود . جهت اعمارتعمیرانستیتوت کیمیا نیز اقدا مات لازم صورت گرفته وطبق پلان درنظر است کار اعمار آن بزودی آغاز شود .

ـ درساحه نشرات پوهنځی نیز تحـولات مثبتی رخ داده که ازآن جمله نشر تمام نوتهای درسی استادان ، نشر مسلسل مجله سه ماهه ساینس را میتوان نام برد. همچنان چاپ کتاب درسی تحت عنوان (معادلات خطـــی و ضریب ثابت) تالیف دوتن ازاستادان پوهنځی جهت طبع به مطبعه معارف ارسال گردیده که عنقریب از طبع خارج و مورد استفاده قـرار خواهد گرفت .

ـ امور مربوط به باغ وحش نیز بصورت بهتر تنظیم گردید ودر عایدات آن نسبـت سالهای قبل افزایش قابل ملاحظه رونمـــا شده است . چنانچه عواید آن در ۹ ماه اول سال ۱۳۵۵ نسبت به ۹ ماه اول سال ۱۳۵٤ مبلغ ٤۰۲۲۷۸ افغانی افزایش یافته است.

پوهنځی ادبیات و علوم بشری :

پوهنځی ادبیات و علوم بشری با در نظر داشت پلان اکادمیك پوهنتـون کـه آوردن تحولات اساسی و عمیق رادر پرو گرامهای علمی ایجاب میکند جهت تنظیـم بهتر امور تدریسی به اقدا مات ذیل دست زده است.

ـ جهت تنظیم پروگرام ماستری درشعبات دری و پشتو که پلان تاسیسمن آن درابتدای سال ۱۳۵۵ طرح و مورد قبول مقامات ذیصلاح قرار گرفت اقدامات اساسی صورت گرفـت که فشرده آن بشرح ذیل است :

لایحه شمول پروگرام متذکـره بعـــد از مطالعات همه جانبه تنظیم و ترتیب گـردیده و بعد ازطی مراحل قانونی از شروع ســال ۱۳۵٦ مورد تطبیق قرار گرفت . کتـب لازم برای مضامین پروگرام ماستری درهردورشته درکتابخانه پوهنتون جمـع آوری شـده و استا دانیکه تدریس مضامین آنرا بعهـــده خواهند گرفت نیز تعیین و آماده شده اند.

تدریس مضامین این پرو گرام در هردو رشته آغاز شده و فعلا در هریك از شعـب مذکور ده دهنفر حق شمولیت دارند .

ـ تطبیق سیستم سمستر وکریدت کـه از آغاز سال ۱۳۵۵ شروع شده بود درطول سال تعقیب شده و جهت فراهم آوری تسهیلات لازم در مورد تطبیق موفقیت آمیزاین سیستم دروس صنوف اول تمام شعبات پـو هنځی بصورت اختصاصی تنظیم گردید .

ـ سلسله نشر مجلات ادب وورمه ادامـه یافته و همچنان یکتعداد کتب درسی استادان در رشته های مختلف چون تاریخ ، جغرافیه ادبیات پشتو و دری و فلسفه چاپ ویکتعداد نشرات مفیددیگر بمناسبت تجلیل دانشمندا ن بزرگ کشور به پیروی از پالیسی کلتوری دولت جمهوی طبع و نشر شد .

ـ درســال ۱۳۵۵ از شعبـات مختلـــف پوهنځی ۳۱۷ تن فارغ التحصیل و بجامعـــه تقدیم گردیده است .

پو هنځی شر عیات :

این پوهنځی در پهلوی وظـایف عــادی و روز مره خود یك سلسله اقدامات عمده ئی را درجهت بهتر شدن کیفیت تدریسی کـــه هدف آن تربیه سالم و مطلوب جوانان کشور

است بعمل آورده‌که مطالب مهم‌آن بشرح‌ذیل است .

مطابق لایحه جدید امتحانات پوهنتون که تطبیق سیستم سمستر را در تمام پوهنځی ها تثبیت نمود سیستم تدریسی پو هنځی باساس سمستر تنظیم گردید که محصلان بایستی در سمستر علاوه ازامتحان نهائی سمستر امتحانات راکه واجد بیست وپنج فیصد مجموع نمرات یک مضمون است سپری‌نمایندهمچنان درطول این‌مدت استادان و منسوبین پو هنځی در زمینه رفع مشکلات درسی محصلان از راه اعطای مشوره های لازم و دایر نمودن سمینار ها و کنفرانسهای علمی سهم فعال گرفتند که نتایج خوبی از آن بدست آمده است .

یکی از اقدامات نهایت مهم دیگر آنست که پوهنځی شرعیات غرض تحقق کامل اهداف تعلیمی وتربیتی خودتصمیم گرفت تا با مقامات قضائی وزارت عدلیه تماس گرفته و زمینه مشاهدات‌عملی و تعقیب جریان‌محاکم رادر محاکم مربوطه ولایت کابل برای محصلان صنوف سوم و چهارم شعبه فقه و قانون مساعد گرداند .

این تصمیم پوهنځی که بانظر موافق‌مقامات قضائی مواجه شد فرصت آنرا میسر ساخت تا محصلان در هفته دو روز پروگرام متذکره را تعقیب نموده وبه اندوخته های علمی خود بیفزاید بادر نظرداشت نتایج مثبتی‌که ازین پروگرام بدست آمده پوهنځی مصمم است که آنرا در آینده نیز تعقیب نماید .

اقدام عمده دیگر عبارت ازچاپ و نشر کتاب درسی (نحواللغته العربیه) است که اثر مذکور بحیث یك کتاب درسی خیلی جامع در پوهنځی شرعیات و تمام مدارس دینی کشور توزیع ومورد استفاده قرار گرفت . کتاب دیگردرهمین رشته و همچنان یکتعداد آثار دیگر ازطرف سایر استادان پو هنځی تهیه گردید .

پو هنځی انجنیری :

پوهنځی انجنیری پو هنتون کابل‌که‌وظیفه بس مهم تربیه انجنیران ، متخصصین وکادر فنی را برای پیشبرد وبکار انداختن پلانهای انکشافی دولت جمهوری بعهده دارد سعی‌بعمل آورده تاپرو گرامهای تدریسی و عملی خودرا جهت بر آورده شدن بهتر اهداف فوق‌طوری عیار سازد که باتقدیم انجنیران و متخصصین لایق کشور را از استخدام متخصص‌خارجی بزودی ممکنه بی نیاز سازد جهت بر آورده شدن مامول فوق یك سلسله اقدامات‌وسیعی صورت گرفته که نکات عمده آن حسب ذیل است .

• شعبه معلمین تخنیکی :

که در سال ۱۳۵۳ از پوهنځی تعلیم و تربیه به پوهنځی انجنیری انتقال داده شده‌و بحیث یك دیپارتمنت جداگانه شروع به فعالیت نمود درسال ۱۳۵۵ برای اولین بار هجده فارغ التحصیل به جامعه تقدیم نمود. فارغان این شعبه بحیث‌معلم مکاتب تخنیکی

شامل وظیفه شدند . فعلا این شعبه ۷۸ محصل دارد که وظیفه تدریسی آنان بعهده ده استاد داخلی ویك استاد خارجی است .

۲ـ از تاریخ ۱۰ـ الی ۱٤ میزان ۱۳۵۵ سیمینار تعلیمات عالی انجنیری درافغانستان از طرف این پوهنځی در پو هنتون کابل‌دایر گردید که‌درآن استادان پوهنځی های‌انجنیری و پولی تخنیك و نمایندگان وزارتهای مخابرات ،فواید عامه ، زراعت و سایر علاقمندان آن حصه گرفتند . منظور از دایر نمودن این سیمینار آن بود تا نمایندگان دوایر یکه به استخدام فارغان هردو پوهنځی اقدام میکنند احتیاجات خود را ازنگاه‌تعلیمات عالی انجنیری در میان بگذارند تا باساس آن پرو گرام های پوهنځی متذکره عیارگردد طی این سیمینار نمایندگان وزارتهای فوق نظریات خود را از طریق ایراد کنفرانسها به پوهنتون ارائه نمودند . و ضمنا استادان پوهنځی های انجنیری و پولی تخنیك پیرامون پروگرامهای اکادمیك خویش به نمایندگان متذکره معلو مات مفصل دادند در نتیجه پیشنهادات مفیدی که انعکاس دهنده . احتیاجات و ضروریات وزراتخانه ها بود به سیمینار تقدیم و مورد بحث و مذاکره اعضای سیمینار قرار گرفت . پیشنهادات بصورت‌کل به‌کمیته تعلیمات‌عالی‌انجنیری تقدیم خواهد شد .

۳ـ بنابه دعوت پوهنځی ، دکتور مک گوایر استاد پوهنتون ماسا چوست ایالات متحده امریکا بکابل آمده و سمینار خیلی سود مند و دلچسپی در مورد زلزله وتاثیرآن بالای عمارات برای منسوبین پوهنځی وسایر علاقمندان دایر نمود .

باساس مو فقتنامهٔ ئیکه بین پوهنځی انجنیری و نماینده سروی جیا لوجی وزلزله ایالات متحده امریکا بعمل آمد جانب‌امریکائی تعهد نموده تادر راه توسعه وتجهیز‌بیشتر دستگاه زلزله سنج، با پوهنځی همکاری نموده و سامان و آلات لازم را در اختیار پو هنځی بگذارد . باساس این موافقتنامه دوتن از متخصصین امریکائی بکابل آمده اند که کار توسعه عمارت و نصب آلات دستگاه تحت نظرشان آغاز گردیده است .

٤ـ کارتعمیر الحاقیه پوهنځی انجنیری‌که در سالهای قبل شروع و اما پیشرفت آن‌نظر به مشکلات مالی معطل مانده بود دوباره آغاز وتوقع میرودکه کار آن در سال جاری تکمیل گردیده ومورد استفاده قرار گیرد .

۵ـ یکی از اقدا مات خیلی عمده ئیکه در راه تربیه بیشتر انجنیران ورزیده مورد ضرورت پلانهای انکشافی دولت از شروع سال تعلیمی ۱۳۵٦ شروع شده همانا جذب و تربیه یکتعداد خیلی زیاد فارغان لیسه ها در پو هنځی است .

نظر به هدایت مقامات صالحه پو هنځی انجنیری در سال تعلیمی ۱۳۵٦ انکشاف بیشتر نموده و در حدود ۱۰٦٦ محصل جدید الشمول شامل پوهنځی گردیدند .این‌انکشاف

که طبعاً تعداد محصلان پوهنځی را چندین بار افزایش میدهد مستلزم طرح یك پرو گرام خیلی دقیق بود. پلان مربوط که حاوی مصارف ضروریات اکا دمیك پرسونل و سامان ولوازم بود از طرف حکومت قبول و وجوه لازم جهت تمویل آن بدسترس پو هنتون کابل گذاشته شده و توقع میرود که با تطبیق مو فقیت آمیز آن پوهنځی انجنیری در ظرف پنج سال آینده یکتعداد زیاد انجنیران رابجامعه تقدیم کند ۰

پو هنځی زراعت :

این پوهنځی در یکسال گذشته جهت بهتر شدن پرو گرامهای اکا دمیك و توسعــــــه فعالیتهای عملی در پهلوی دروس نظری به یك سلسله اقدامات مفیدی دست زده است که خلاصه آن بدین منوال است ۰

الف ــ درامور تدریسی :

اول ــکتاب های درسی پوهنځی که مورد استفاده استادان و محصلان قرار دارد بصورت کارت کتلاك تکمیل شده که تعداد آن بــــه هشت هزار جلد میرسد ۰

دوم ــ نشرات و آثار مختلف استــــا دان پو هنځی که از طریق اداره نشرات پوهنځی طبع شده و یا اماده طبع میباشد قرار ذیــل اند ۰

۱ــ دخاورو پیژند نه ۰
۲ــ تاثیر وایتو وکسس بالای گندم ۰
۳ــ تاثیر کود کیمیاوی بالای گندم ۰
٤ــ تاثیر عمق کشت در جوانه زدن (۹) نوع سای بین ۰
٥ــ تاثیر چهار درجه مختلف حرارت جوانه زدن ده نوع تجارتی سای بین ۰
٦ــ مقایسه حاصل کفیدگی میوه و انواع مختلف بادنجان رومی ۰
۷ــ تاثیر مقادیر کود بالای حاصل پیاز
۸ــ ادامه نشر مجله سه ماهه علم اوفن

ب ــ فعالیتهای فارم تحقیقاتی پوهنځی:

استا دان دیپار تمنتهای پوهنځی یــــك سلسله تحقیقاتی را پیرامون مو ضــــوعات مختلف زراعتی درین فارم انجام داده اندکه مطالب عمده آن قرار ذیل است ۰

دیپار تمنت خاکشنا سی :

تحقیق راجع بهمقادیر مختلف کودکیمیاوی فاسفورس نایترو جن در کچالو پیاز وجواری که کود پوتاشیم تنهادر تجزیه کچالواستعمال شده است ۰

دیپار تمنت غله جات :

۱ــ تجارب نسلگیری واصلاح گندم .
۲ــ مقایسه نوع ورائیتهای داخلی وخارجی مصئوز در افغا نستان ۰
۳ــتوافق ورا ئیتهای خارجي و داخلــــی سای بین در افغا نستان ۰
٤ــ مقایسه حاصلات انواع مختلف جواری شیرین ازنوع جواری (گلدان بتان) جهــت بوجود آوردن تخم جدید جواری برای ســال ۱۳٥٦

دیپارتمنت هارتی کلچروسبزیجات :

۱ــمقایسه حاصلات انواع مختلف میــــوه

جات خارجی .

۲ـ تاثیر اگزین ها بالای ریشه کردن قلمه های مختلف انار .

۳ـ کشت انواع جدید تخم سبز یجات از قبیل فاصولیا ،کدو ،بادنجان رومی، بادنجان سیاه ،مرچ سرخ ، انواع ملی سر خك، کرم ، بادرنگ، خربوزه، تربوز و توافق آنها در محیط کابل .

دیپار تمنت علوم حیوانی :

مطالعه مقایسوی منابع پروتین برای فربه ساختن دونوع گوسفند وطنی و همچنان مطالعه نوعیت وکمیت گوشت گوسفند های نوع مذکور .

دیپار تمنت انجنیری زراعتی :

تاثیر مقدار آب وکودنایتروجن دار بالای جواری وطنی (لوگر) د رمحیط کابل برعلاوه تحقیقات فوق الذکر کــه توسط استادان پو هنځی بعمل آمده محصلان صنوف سوم و چهارم نیز در تطبیقات علمی و ریسرچ بالای انواع مختلف حبوبات و میوه جات درپلانهای تجربوی فارم سهم گرفته اند که بدینوسیله معلومات نظری خود را درساحه عملی مورد تطبیق قرارداده اندکه ازاین پروگرام نتایج فوق العاده سودمندی بدست آمده ومحصلان رابا تجارب عملی که بعد از فراغت از پوهنځی به آن نیازمنداند مجهز گردانیده است .

پو هنځی اقتصاد :

این پوهنځی در یکسال گذشته به اقدامات وفعالیتهای ذیل جهت آوردن تحولات اساسی و عمده در فعالیتهای اکا دمیك خود دست زده است .

به منظور آنکه پوهنځی توانسته باشد حتی المقدور خود را بانیاز مندیهای کشور مطابقت داده و پرو گرامهای اکا دمیك خود رامتکی به آن عیار سازد درسال ۱۳۵۵ کمیته های متعدد استا دان پوهنځی را دایر وطی آن موضوع پرو گرام طویل المدت درسی رابا درنظر داشت ایجابات علمی و امکانات عملی مورد غور و بررسی قرار داده ودرزمینه پیشنهاد داتی را ترتیب نمودند که باساس آن پوهنځی اقتصاد، شش رشته مستقل تحصیلی را برای محصلان خود تثبیت و و تصویب نمود که باساس آن هر محصل بعد ازختم سال دوم بیکی ازرشته های مورد علاقه تجارت ، پول و بانگداری پلان گذاری اقتصادی ، منجمنت صنعتی ، امور مالی و احصائیه ثبت نام وآنرا در دوسال اخیر دوره تحصیل تعقیب خواهد نمود .تطبیق سیستم جدید رشته بندی در پهلوی سیستم سابقه درسال ۱۳۵۵ آغاز گردیدکه که مطابق آن درسال ۱۳۵٦ رشته های مستقل برای سال سوم تحصیل محصلان دایر شده و اولین دسته فارغان رشته های مذکور در سال ۱۳۵۷ به جامعه تقدیم خواهد شد. همچنان نسبت ضرورت شدید به احصائیه دانها وعقد موافقتنامه بین پوهنځی اقتصادو اداره مرکز احصائیه دیپارتمنت احصائیه که در سال ۱۳۵۵ به ادارهٔ احصائیهٔ مرکزی

معرفی خواهد نمود .

قرار دادتوامیت پوهنځی اقتصاد باپوهنتون های کلن ، بن وبوخوم جمهوریت اتحادی آلمان که درسال ۱۳۵٦ به ادارهٔ احصائیهٔ مرکزی مذاکرات مفصل و همه جانبه برای پانزده سال آینده عقد گردید. ودر سال ۱۳۵۵ که آغاز تطبیق این قرار دادبود سه پرو فسور المانی بکابل مسافرت نموده وکنفرانسهائی در مورد مسایل مختلف اقتصا دی برای استادان و محصلان پوهنځی ایزاد نمودند همچنان پوهنځی اقتصاد برای مطالعات و تحقیقات تازهعلمی عازم جمهوریت اتحادی المان گردیده اند .

به موجب این موافقتنامه برای اولین بار پروژه های تحقیقاتی مستقل و خاص برای افغانستان ازطرف استادان پوهنځی اقتصادو استادان آلمانی مشترکا مورد تحقیق قرار گرفته و موضوعات مهم اقتصادی بار تباط سیاست انکشافی دولت جمهوری مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت . در سال ۱۳۵۵ دو پروژه مهم تحقیقاتی (نسبت تبادله تجارت) و (تحلیل وضع تعرفه گمرکی بارتباطسیاست اقتصادی افغا نستان) درنظر گرفته شده‌و همچنان پرو ژه های تحقیقاتی سال ۱۳۵٦ تحت عناوین (اهمیت بانک و سیستم پولی درانکشاف اقتصادی افغانستان) (تشکیلا ت امورحسابی درتصدی های صنعتی افغانستان) (سرمایه گذاری های سرمایه بر، وکاربر درافغانستان) و (اهمیت وامکان انکشاف سیستم مناقلات در افغا نستان) تثبیت‌ومطرح بحث قرار گرفته است .

بادر نظر داشت سیستم جدید درسی ، محصلان پوهنځی ،به منظور شنا سائی‌بیشتر با موسسات و شعبات دولتی و نزدیک ساختن علم و عمل از بعضی موسسات دیدن نموده و همچنان رخصتی های تابستانی و زمستانی خود را در شعبات مختلفه دولتی به منظور ستاژ سپری نمودند چنانچه به تعداد ۱۷۰نفراز محصلان پوهنځی از فابریکات مختلفه شهر کابل از نزدیک دیدن نموده ویا شعبات تولیدی و اداری و غیره آن عملا خود را آشنا نمودند.

همین طور در رخصتی تابستانی به تعداد ۲۵ نفر محصلان رشته پول وبانکداری در با نک های د افغانستان بانک، پشتنی تجارتی بانک ، بانك انکشاف زراعتی ، بانگ انکشاف صنعتی) بصورت عملی یك ماه کار نموده و معلو مات لازمه را در ساحه عمل کسب نمودند در رخصتی زمستانی محصلان رشته احصائیه به منظور ستاژ در شعبات مختلفه احصائیه مر کزی مصروف کار های‌عملی و تحقیقات عملی بودند .فعالیت پوهنځی در سال ۱۳۵۵ در قسمت امور طباعتی گستر ش یافته وتعداد زیادی کتب که در سالهای گذشته نسبت معاذیری به چاپ نرسیده بودندتکمیل و چاپ شدند در ضمن تعداد ۱۲ جلدکتاب از طرف کمیته تالیف و ترجمه پوهنځی

تصویب گردید تادر سال ۱۳۵۵ مطابق به اصول کتابداری بهتر تنظیم گردید وبادریافت کتب بیشتر ازطریق توامیت با پوهنتون‌های آلمانی و پوهنتون تهران بر ذخیره علمی پوهنځی افزوده گردید که فعلا کتا بخانه پوهنځی دارای اضافه ازهشت هزارجلد کتاب بلسانهای دری ، پشتو آلمانی ، انگلیسی و فرانسوی در علوم اقتصاد میباشد . درین سال آرشیف اقتصادی افغانستان در چوکات کتابخانه پوهنځی تاسیس گردید که این آرشیف یك ذخیره غنی معلومات در مورد تحقیقات اقتصادی افغا نستان بشمار میرود و پوهنځی در تلاش است که این آرشیف را مکمل تر سازد .

پو هنځی طب ننگر هار :

این پوهنځی بادر نظر داشت ضروریات کشور به دکتوران جوان سعی بعمل آورده است تا شرایط و تسهیلات بهتری را جهت بهتر شدن وضع تدریس برای استادان و محصلان بوجود آورده و همچنان خدمات صحی مورد ضرورت را برای مردمان ولایت ننگرهار وولایات همجوار آن در حدود توان مالی و فنی، خود انجام دهد .

یکی از پروژه های عمده این پوهنځی افتتاح شفاخانه صد بستر جراحی بود که با بکار افتیدن آن برای پوهنځی ممکن شد تا زمینه بهتر وبیشتر، طبابت عملی رابرای محصلان فراهم ساخته وهمچنان ظرفیت خدمات صحی خودرا برای مردمان منطقه بیشتر سازد همچنان کار اعمار لیلیه ها مطابق پلان پیشبینی شده ادامه داشته و امور ساختمانی آن بیشس از نود فیصد پیشتر رفته است .

مدیریت نشرات پوهنځی توسط و سایل مربوط در حدود ٤٧١٥١٥ ورق نوتهای درسی وسایر اوراق مطبوع مورد ضرورت شعبات پوهنځی را چاپ و بدسترس شان گذاشته است .

دیپارتمنت های مختلف شفا خانه پوهنځی در یکسال گذشته به تداوی یکتعداد زیاد مریضان پرداخته اند که خلاصه فعا لیتهای آنان همراه با فعالیت لابراتوار های پوهنځی بشرح ذیل است :

الف ـ فعالیت پولی کلنیك و شفا خانه های مربوط آنها :

۱ـ درپولی کلینیك داخله ۳۵۸۱ مریض معاینه و از جمله ٦٢٤ نفر شامل بستر و تداوی شده اند .

۲ـ در پولی کلینیك جراحی ۷۵۷۱ مریض معاینه واز جمله ۱۲۱۱ نفر شامل بستر و تداوی شده اند .

۳ـ درپولی کلینیك گوش و گلون ٣٤٢٧ مریض معاینه واز جمله ۲۱۳ مریض شامل بستر و تداوی شده اند .

٤ـ در پولی کلینیك اطفال ٥٥٣٧ مریض معاینه و از جمله ٤٤٤ مریض شامل بسترو تداوی شده اند .

٥ـ در پولی کلنیك ولادی نسائی ۸۰۰

مریض معاینه واز جمله ۱۷۷ شامل بستر وتداوی شده اند .

۶ـ درپولی کلینیک چشم ۲۰۷۶ مریض معاینه و از جمله ۱۰۳ شامل بستر و تداوی شده اند .

۷ـ در پولی کلینیک عقلی عصبی ۱۱۲ مریض معاینه و از جمله ۹۷ شامل و تداوی شده اند.

۸ـ درپولی کلینیک مستورات ٤٥٠ مریض معاینه و از جمله ۳۰۲ شامل بستر و تداوی شده اند .

۹ـ در پولی کلینیک سازی ۳۸۰مریض معاینه و از جمله ۲٦٠ شامل بستر و تداوی شده اند .

ب فعالیت لابرا توار ها :

۱در لابرا توار هستو لوژی ۵۰۷٦ معاینه انجام شده است .

۲ـ در لابرا توار پرازیتو لوژی ۲٦۲۳ معاینه انجام شده است.

۳ـ در لابرا توار یورو لوژی ۲۷۵۹معاینه انجام شده است .

٤ـ در لابرا توار باکتیر یولوژی ۱۸۲ معاینه انجام شده است .

۵ـ درلابراتوار بانك خون ۲۰۵معاینه‌گروپ خون انجام داده شده است .

انستیتوت پولی تخنیك :

انستیتوت پولی تخنیك که درسال ۱۳٤٦ بجذب ۲۵٦ محصل جدید الشمول آغازبکار کرد درحال حاضر دارای رشته‌های‌جیولوجی وتفحص معادن، و نفت وگاز، استخراج معادن، تکنالوژی کیمیاوی ، سرك سازی ساختمانی صنعتی و مدنی، ساختمانهای هایدرو تخنیکی ،و جیولوجی و تفحص معادن مفیده جامد میباشد که از پنجمین‌دورهٔ این موسسه ۱۹۳ انجنیر در رشته های مختلف فارغ التحصیل و بجامعه تقدیم‌شدند این پوهنځی برای نخستین بار با ابتکار تازه ئی نخستین کنفرانس علمی محصلان پولی تخنیك را برگزار کرد وباین صورت محصلان توانستند پیرامون موضوعات‌دلچسپ علمی اندوخته های علمی شانرا در محضر کثیر استادان ، محصلان و دانشمندان بیان نمایند . همچنان به سلسله بر گذاری کنفرانسهای تیزسهای علمی استادان که همه ساله در پولی تخنیك دایر میگردد امسال نیزازتاریخ ۱۱ الی ۱٦حمل‌کنفرانسهای متذکره دایر گردید و استادان فرآورده های تحقیقات علمی خود را در معرض نقد و بررسی‌علمی بمقابل گروه کثیرازدانشمندان ساینس وتکنالوژی قرار دادند .

در کتابخانه انستیتوت پولی تخنیك‌درحال حاضر پیش از ٦٥ هزار جلد کتب برشته های مختلف موجود است که در جمله آنها دو صد عناوین معادل ۳۸۱۷۰ جلد کتاب به زبانهای دری ، پشتو و روسی که توسط استادان این پوهنځی تالیف ویاترجمه و توسط نشرات پوهنځی چاپ شده‌وهمچنان

بیش از ۲۶۸۳۰ جلد کتب که هدیهٔ ممالک دوست است شامل میباشد .

آمریت نشرات پولی تخنیك علی الرغم مشکلات زیاد قادر شده است که ریکارد بیسابقهئی در انجام کار های خود قایم نموده وبه ابتکارات سود مندی درزمینه بسط و توسعه امور نشراتی انجام دهد، بدین معنی که درتمام سال ۱۳۵۳ تنها بیست‌وپنج نوع کتاب ودرتمام سال ٥٤ تنها ۲٦ نوع کتاب بچاپ رسیده بود. درحالیکه از سال ۱۳۵۵ باینطرف پنجاه وچهارنوع کتاب باتیراژ بیش ۸۷۷۵ جلد طبع شده است که این‌تعداد بر علاوهٔ چاپ کارتها جداول و یکهزار وپنجصد جلد کتاب های لسان روسی حربی بنوهنځی و غیره نیاز مندیهای اداره تدریسی میباشد کـه مجموعـهٔ آنها به بیش از پنجـاه هزار میرسد .

برعلاوه فعالیتهای فوق که در زمینه طبع کتب درسی وسایر اوراق مطبوع بعمل آمده است در ساحه نشر مجله پولی تخنیك و تبادله نشرات پولی تخنیك با سایرارگانهای نشراتی نیز تحول بیسابقهٔئی بعمل آمـده است .

ریاست پولی تخنیك بر علاوه تربیه کادر های فنی و انجنیران به وزارتخانه ها و دیگر موسسات دولتی کمکهای شایانی نموده که از آنجمله تجزیه و تحلیل علمی انواع روغنها ،امتحان مقاومت خاك ، امتحان‌مقاومت مواد ساختمانی ،تهیه و ترتیب نقشه های تعمیراتی و ساختمانی و هاید رو تخنیکـی نقشه های توپو گرافی و جیو لوجیکـی، انفجا رات بزرگ معادن و سرکها ، تعیین موقعیت تعمیرات و مشوره های علمی وفنی در رشته های مختلف علمی مورد نیـاز وزارتخانه ها وموسسات دولتی رامیتوان نام برد. درین موسسه علمی کشور در حـال حاضر ۱۵۰۲ پسر و د ختر مصروف تحصیل اندکه ازآن‌جمله ٤۹۸ تن آنرا جدیدالشمولان تشکیل میدهد .

پوهنځی فارمسی :

این پوهنځی بحیث یك موسسه تربیـه پرسونل فنی مورد ضرورت در ساحه‌فارمسی میباشد به منظور عیار ساختن پرو گرام‌های تعلیمی بانیاز مندیهای کشور ، کمیته هایی راتعیین نمود تاپرو گرامهای اکادمیك‌آنرا بادر نظر داشت نیازمندیهای فوق و ستندرد تعلیمی سایر ممالـك ترتیب نماید. درنتیجه مطالعات و پیشنهادات این کمیته‌یاٰ‌سلسله تحولات مثبت و اساسی در نصـاب درسی و فعالیتهای تدریسی پوهنځی بعمل آمدکه نتایج مثبت ا زآنها بدست آمده است

باساس پروگرام همکاری فر هنگـی و علمی با دولت هند ازشروع سال تعلیمـی ۱۳۵۵ پنج تن از استا دان هندی بکابـل آمده و در پوهنځی بتدریس آغاز نمـوده‌و همچنان بهمکاری استادان پوهنځی درتدویر سمینار ها و کنفرانسها و تنظیم پرو گرام تعلیمی حصه گرفتند .

پو هنځی وترنری :

پوهنځی و ترنری با داشتن سه صنف درسی از تمام امکانات دست داشته جهت تربیه متخصصین در رشته و ترنری استفاده نموده که خلاصه فعالیتهای آن حسب ذیل است :

۱ـ تجهیز لابراتوار هستولوژی که در آن به تعداد کافی میکروسکوب وسایر وسایل لابراتواری تهیه و مورد استفاده محصلان قرار گرفته است .

۲ـ تجهیز واکمال لابراتوار اناتومی که درآن وسایل وسکسیون و مودل های لازم برای تطبیقات محصلان تهیه شده است .

۳ـ لابراتوار احضارات (پری اپریشن روم) برای پرو فیسوران اناتومی هستولوژی جهت تهیه سلاید و مواد لازمه برای تطبیقات محصلان تهیه و تجهیز گردیده است .

٤ـ بر اساس جلب همکاری پروژهٔ ادارهٔ پروگرام انکشافی ملل متحد با پوهنځی یك نفر پرو فیسور اناتومی هستو لوژی ویك پرو فیسر پتا لوژی بکابل مواصلت و در قسمت تدریس مضامین متذکره همکاری خود را با پوهنځی شروع نموده است .

۵ـ کتابخانه پوهنځی به نحو بهتر تنظیم وتجهیز شده و مورد استفاده استادان و محصلان قرار گرفت و همچنان در مورد تهیه وسایل چاپ ، آلات سمعی وبصری جهت چاپ نوتهای درسی و نمایش سلاید ها و غیره اقدامات لازم و اساسی صورت گرفته است .

موسسات صحی پو هنتون :

ریاست موسسات صحی پو هنتون که یکی از مراکز عمده علمی صحی بوده و ازرهگذر خدمت عامه دو وظیفه مهم را بعهده دارد:

۱ـ ازنگاه تدریس عملی همکار با پوهنځی های طب وفارمسی بوده وزمینه تدریس عملی را برای محصلان واستادان طب درکلینیك هاوپولی کلینیك های خودو همچنان زمینه کار عملی را برای محصلان واستادان دواسازی ، لابراتوار های قابلیت سازی و محلول سازی خو د فراهم مینماید.

۲ـ از نگاه ارائه خدمات صحی و خدمات مهم طبی که عبارت از معالجه و تداوی مریضان است باتمام قوا وسایل دست داشته سعی بعمل میآورد. شفاخانه های موسسات صحی فعلا دارای هشتصدو بیست بستر است که به سرو یسهای مختلف تقسیم شده است، برعلاوه نود و هفت دوکتور ۳۱٦ نرس لابرانت و تکنشین ۵۸٤ مامور و چهار صدوچهل وشش مستخدم درمربوطات آن موسسه مصروف فعالیت میباشند .

باساس پلان انکشافی دولت جمهوری اعمار یك تعمیرجدید عصری و مجهز برای مریضان عقلی و عصبی درنظر گرفته شده که امور دیزان نقشه آن تکمیل ومراحل قانونی خودراطی وکارساختمان آن آغازگردیده است.

همچنان امور ساختمانی سرویس عاجل

میرمنو روغتون هفتاد فیصد و کار دستگاه مرکز گرمی و برق سرویس اطفال میر منو روغتون نود فیصد پیشرفته است .موسسات صحی پوهنتون کابل ازطریق سر طبابتهای نادر شاه روغتون میر منو روغتون و مرکزی کتنخی خدمات وسیع طبی را برای هموطنان انجام داده که احصائیه های ذیل ، صورت این فعالیتهای رانشان میدهد :

اول ـدر سر طبابت نادر شاه روغتون که دارای ٥٦٤ بستر و شامل شعبات جراحی داخله جلدی سناتوریم ، عقلـی و عصبی رادیولوژی ولابراتوار ها میباشد ١١٩٢٩ نفر شامل بستر شده ٢٩٢٣٤ واقعات عا جـل ترافیکی و غیر ترافیکی مورد تداوی ٢٥١٤ تن تحت عمل جراحی قرار گرفته اند ٦٤٩٦ رادیو گرافـی ٧٤٧٦ پانسمان و ٥١٥٦٨ معاینه لابرا تواری صورت گرفته است .

دوم ـدر سر طبابت میرمنو روغتون که دارای ١٥٨ بستر بوده و شامل سرویسهای نسائی ولادی، چشم. مردانه وزنانه گوش و کلون مردانه و زنانه ،جلدی اطفال، امراض ساری و اکسریز میباشد .٩٨٦٥ مریـض شامل بستر شده از جمله ٧١٠٣ پانسمان اجرا شده و ١٧٩٦ رادیو گرافـی و١١٩٧٣ معاینه لابرا توارای صورت گرفته است.

سوم ـدر کلینیکهای مر کزی کتنخی از طرف صبح و عصر ٢١٠٧٦٦ مریض معاینه گردیده که از آنجمله ٣٣١٩٦ تـن آن در شفا خانه های مربوط بستر و تحت تداوی قرار گرفته اند. همچنان ١٨٤٥ اکسریز و ٢٣٣٧ معاینه لابـراتواری صـورت گـرفته است .

مدیریت عمومی فنی در طـول مـدت فوق فعالیتهای ذیل راانجام داده است :

١ـ لابرا توار جالینوسی :درین لابراتوار که ادویه جات ازقبیل پوسیون ها، سیروپها پیلولها، پومادها، شربتهاوغیره مستحضرات جالینوسی تهیه میگردد ایـن لابـراتوار ٥٤ نوع ادویه رابه مقدار مجموعی ٧٠٦٩٢٣٠ سی سی گرام و پاکت تهیه وبد سترس شفاخانه های کشور گذاشته است .

٢ـ مرکز تهیه محلولات زرقیه که سیروم ومحلولات زرقی مختلف را تهیه می کنـد نوع سیروم و محلول زرقی را مجموعاً بمقدار مجموعی ٨٣٠٧١٥ سی‌سی تهیه نموده است.

شعبه بانـک خـون ٢٠٠٩٠٠ سی سی خونرا اخذ وهمین مقدار را بدسترس استفاده مریضان گذاشته و سرویس صحی محصلان برای ١٦٥٦٠ محصل ادویه لازم را طبـق توصیه دکتوران معالج تادیه نموده است.

قسمت دوم: ادارات مرکزی پوهنتون :

آمریت مرکز تحقیقات علمی :

این اداره بر علاوه پیشبرد فعا لیتهای عادی روزمره فعالیت های ذیل راانجام داده است .

١ـ تکمیل خلاصه های تحقیقات علمـی از تاسیس مرکز تحقیقات علمی تاسال ٥٥ بزبانهای دری و انگلیسی و سپردن آن به

نشر در دوجلد و جمع آوری یك سلسلـــه نشرات بمرکز تحقیقات علمی و ترتیب آنها.

۲ـطرح پلان و پرو گرام سیمینار هـای تربیتی راجع به تحقیق و احصائیه سازمانی وپوهنتونی .

۳ـ فراهم آوری زمینه تحقیقات علمـــی برای بعضی استا دان به کمك موسســـات تمویل کننده تحقیق .

٤ـتهیه و ترتیب مجدد اساسنامه مرکز تحقیقات علمی و لایحه محققان خارجـی در افغا نستان‌که‌جهت طی مراتب بمقام پوهنتون سپرده شد .

٥ـ همکاری با محققان خارجی در انجـام دادن کار های تحقیقاتی در ساحه و بعداز مراجعت از ساحه و در نتیجه تربیه قسمی از اعضای مرکز در کار ساحه .

٦ـ رو بدست گرفتن اقدامات لازم درتهیه پیشنهادات برای پروژه های تحقیقـــی و امکانات انکشاف بیشتر مرکز تحقیقاتی‌علمی.

آمریت عمومی کتا بخانه:

شعبات مختلف کتابخانه به فعالیتهای ذیل دست زده اند :

شعبه افغانستان شناسی :

درین شعبه‌که ذخیره آنراکتب وآثار مربوطه افغانستان تشکیل‌میدهد۲۱۹۳۵جلدکتاب واثر علمی مورداستفاده قرارگرفته‌که نسبت به‌سال گذشته یك افزایش ٥٥ فیصد را نشـــان میدهد .

شعبه ریفرنس یا منابع و ماخذ :

درین‌شعبه کتب‌عمومی ازقبیل دایرةالمعارف ها فرهنگ ها، اطلس ها، تذکره ها،دیوان های شعرا ببلیوگرافی هــا و اندکس هـا جمع شده‌که دریکسال گذشته ٥٦٠٠٠ نفر از کتب مذکور استفاده نموده اند .

شعبه توزیع :

این شعبه با داشتن بیش از هشتادهزار جلـدکتـب به السنه داخلـی و خـارجـــی درخدمت محصلان ، استادان ومحققین بـوده و ۱٥۹۰۲ جلد کتاب در رشتهٔ علوم طبیعی و ۱۱۲۸۹ جلدکتاب در ساحه علوم اجتماعی به مراجعین توزیع نموده است .

شعبه کتلاك :

این شعبه ۳۱۰۷ عنوان کتاب، اثر علمی ومونوگـراف را برای استفاده آماده ساخته که از آنجمله ۱۲۲٤ عنوان به السنه داخلی و نهصدو چهلو شش عنوان به زبانهای خارجی میباشد .همچنان یکصدوپنجاه وچهار جلد مونوگراف به السنه خارجی و۷۹۲ جلد به السنه داخلی کتلاك شده است .

شعبه مجلات :

این شعبه، مجـلات وروزنامــه هــا و نشریات داخلـی و خـارجـی را تهیـه و کلکسیون آنها راآماده میسازد ۳۸۰ نـوع روزنامه داخلـی و خارجـی به صورت مکمل باین شعبه رسیده که مجموعا ۷٥۰۰ نفر از آنها استفاده نموده اند .

شعبه تهیه و تدارك :

ایـن شعبـه مطابق به اهداف کتابخـانـه

پوهنتون .کتب ، مجلات، روز نامه‌ها ومواد سمعی وبصری را برای کتابخانه مطابق نیاز مندی پوهنتون تهیه مینماید.دربرآوردن این مامول یك کمیته با صلاحیت متشکل از اعضای علمی پوهنتون و کتابخانه موظف است تا باشتراك‌هم تصامیم لازم اتخاذ نمایند.

۳۲۷۰ جلد کتب و اثر علمی از طریق تحفه ، تبادله و خریداری توسط این شعبه به مجموعهٔ کتب کتابخانه افزوده شده است.

شعبه سمعی و بصری که بانواع وسایل سمعی و بصری از قبیل مایکرو فلم ،فلم سلاید ها، پروجکتور ، مایکرو فلم ریدر ونوار های ثبت شده مجهز می باشد مانند کتب جزء وسایل درسی پوهنځی ها میباشد که مورد استفاده استادان ومحصلان قرار میگیرد .

بر علاوه فعا لیتهای فوق به سلسله مبا دلات و پروگرا مهای فرهنگی بین افغانستان و کشورهای دوست نمایشگاه کتب چاپی ایران و جمهوریت د یمو کراتیك‌آلمان ونمایشگاه آثار آرت گرافیك ایتالیا درپنجاه سال اخیر ازطرف کتا بخانه پو هنتون دایر گردیده است .

کتابخانه پوهنتون به تهیه و نشرانوید ببلیوگرافی (کتاب شناسی توصیفی) درمورد زندگانی و آثار سید جمال الدین افغانی‌موفق شده و همچنان باکثر کتابخانه های بزرگ و معتبر جهان مثل کتابخانه کانگرس امریکا کتابخانه لیننگراد ،کتا بخانه ملی قاهره، کتابخانه دانشگاه تهران، کتابخا نه ملی جمهوریت مردم چین، هندو ستان و فرانسه سیستم تبادله وهمکاری بر قرار نموده است .

مدیریت عمومی تعلیم و تربیه :

مدیریت عمومی تعلیم و تربیه که شامل مدیریتهای معلمین ، محصلان، پروگرامها وامتحانات و ارزیابی است باین فعالیتها دست زده است .

۱- مدیریت معلمین :

مدیریت معلمین که مسئول اجرای امور مربوط ترفیعات علمی استادان ،تقرر وانفکاك استادان، ترتیب وتنظیم امور مربوطه به مجلس روسا وکمیته های مربوط آن‌میباشد مراحل ترفیع علمی پانزده پوهاند ،۸۰ پوهنوال ۳۱۵ پوهندوی سی پو هنمل و۱۹ پوهنیار و همچنان ثبت رتبه علمی یك پوهاند، دو پوهنوال ششس پو هندوی،پازده پو هنمل وبیست پو هنیار را ازطریق‌کمیته ترفیعات علمی ومجلس روساتکمیل نموده که کارتهای ترفیع شان در ماه حوت ۱۳۵۵ توزیع‌گردید. همچنان مراحل تقررپنجاه وسه عضو جدید علمی را بکدر پوهنتون وانفکاك شانزده تن راازکدر پوهنتون تکمیل و به پوهنځی ها اطلاع داده است .

۱۹۲ موضوع متفرقه از قبیل مشکلات استادان و محصلان و پیشنهاا ذات پوهنځی ها و ادارات پوهنتون از طریق این مدیریت به مجلس‌روسا و کمیته‌های مربوط آن‌ارجاع

وفیصله مربوط به مراجع ذیعلاقه اطلاع داده شده و ضمنا مراحل قانونی لایحه تحصیلات دورهٔ ماستری دررشته های زبان وادب دری و پشتو تکمیل گردیده است .

مدیریت پروگرامها :

این مدیریت در قسمت ترتیب و جمع آوری تقسیم اوقات پوهنځی ها با تفصیل مضامین ، ساعات درسی، نمبر اطاق واسم استاد اقدام نموده و آنرا بشکل رهنمای کوچك طبع و بد سترس شعبات ذیعلاقه گذاشته باساس فیصله مجلس رو سای پوهنتون این مدیریت موظف گردیده تاجهت ارزیابی مواد درسی و نصاب تعلیمی پوهنځی تمام مواد درسی راجمع آوری نموده و جهت ارزیابی به کمیته های موظف بسپارد. ارزیابی مضامین سمستر رو یدست گرفته شده و عنقریب نتایج آن به پوهنتون سپرده خواهد شد. این ارزیابی موقع آنرا میسر خواهد ساخت که پرو گرامهای درسی پوهنتون مطابق ایجابات عصر و زمان وآخرین انکشافات علوم اصلاح و عیار شود .

تدوین ونشر کتلاك پو هنتون برای سال ۱۳۵٦ بلسان های انگلیسی و دری به همکاری کمیته موظف رو یدست گرفته شده و جمع آوری مواد لازم که شامل کتلاك مذکور خواهد بود ادامه دارد .

مدیریت امتحانات و ارزیابی :

این مدیریت که مسئول تنظیم و ترتیب امور مربوط به امتحانات شمول پو هنتون است . در قسمت معرفی محصلان بادر نظر داشت نمرات کانکور شان به پوهنځی های پو هنتون و سایر موسسات تعلیمات عالی پرداخته و امتحان اختصاصی پوهنځی زراعت را از فارغان لیسه های زراعتی و امتحان اختصاصی انجنیری را از فارغان لیسه های تخنیکی اخذ ونتائج آنرا اعلان نموده است. مراحل ثبت نام و تکمیل نمودن شرایط شمول امتحان شمول رابرای بیش ازپانزده هزار فارغان لیسه های کشور که در امتحان شمول پو هنتون برای سال تعلیمی ۱۳۵٦ اشتراك نمودند تکمیل نموده و نتائج امتحانات را اعلان نمود .

مدیریت عمومی نشرات :

مدیریت عمومی نشرات که متشکل از مدیریت های طباعتی ،سمعی و بصری و اطلاعات وارتباط عامه می باشد مصدر فعالیتهای ذیل گردیده است :

اول فعالیتهای مدیریت طباعتی :

الف: شعبه حروفی این مدیریت فعالیتهای ذیل را انجام داده است :

طبع کتب و مجلات :

۱ـ مجله روز مادر ۵۰۰ جلد .

۲ـ مجله فوق العاده جشن جمهوریت ۵۰۰ جلد .

۳ـ مجله شمارهٔ دوم و سوم حقوق ٦۰۰ جلد .

٤ـ رهنمای امتحانات کانکور به لسانهای دری وپشتو ۳۰۰۰ جلد .

۵ـ نشریه مخصوص روز یونسکو ۵۰۰ جلد .

۶ـ نشریه مخصوص روز ملل متحد ۵۰۰ جلد .

۷ـ کتاب اساسات حقوق اسـلام ۵۰۰ جلد .

۸ـ کتاب فورمکـولـوژی سریـری ۵۰۰ جلد .

۹ـ کتاب کبدی جراحی ۵۰۰ جلد .

۱۰ـ کتاب تاریخ ادبیات ۵۰۰ .

همچنان ۱۷ قلم کارت ،قرطاسیه ،دیپلوم ونسخه مجموعاًبه تعداد ۸۰۰۰۰ نسخه طبـع و بد سترس شعبات مربوط گذاشته شـده است .

بـ شعبه گستدنر :

این شعبه ۲۰نوع کتب ونوتهای درسـی پوهنځی ها و کتب تصاویب ادارات پوهنتون و مجله پالندوی را مجموعا به تعداد (۹۰۰۰) جلد وهمچنان ۲۷۰۶۷۲ دانه فورمه قرطاسیه نسخه ،کوپون ،کارت‌دعوت و هویت وتکت را چاپ وبدسترس پوهنځی ها و ادارات مربوط گذاشته است .

جـ شعبه افسیت مدیریت طباعتی:هجده نوع قرطاسیه ،لیبل دیپلوم و کارتهـای ترانسپورت وثبت ملکیـت را مجموعـا بـه تعداد (۷۹۴۲۰۰) دانه‌طبع و بدستـرس شعبات مربوط قرار داده است .

دـ شعبـه صحافی :

یکتعدادزیادکتب، مجلات‌ونوتهای‌درسی‌راصحافی نموده وهمچنان به تعداد (۲۰۰۰) دانه‌پاکت مورد ضرورت ادارات مختلف راتهیه نموده است .

مدیریت سمعی و بصری :

مدیریت سمعی وبصری در طـول مـدت فوق فعالیتهای ذیل را انجام داده اسـت.

۱ـ تجلیل روز های ملی و بین المللی یازده محفل .

۲ـ کنفرانسها دوازده محفل .

۳ـ نمایشس فلم های درسی یا زده‌نمایشس.

۴ـ درام ونمایشنا مه کوتاه پنج‌نمایشس.

۵ـ کنسرت چهارده نمایشس .

۶ـ فلم های تفریحی د و نمایشس .

۷ـ سلایدپنج نمایشس .

۸ـ سمینار علمی یك محفل .

۹ـ محفل شعر وداستان دو محفل .

مدیریت اطلا عات و ار تباط عامه :ـ

۱ـ ترتیب طرزالعمل نشراتی پوهنتـون توسط کمیته نشراتی که جهت تکمیل مراتب قانونی به مقامات صالحه تقدیم شده .

۲ـ نشر مجلهٔ فوق العـاده بـه مناسبت تجلیل وبزرگداشت روز مادر .

۳ـ نشر مجله فوق‌العاده بمناسبت جشن سومین سالگرد انقلاب جمهوری .

۴ـ ترتیب وتنظیم غـرفه پـوهنتون در ننداراتون سومین جشن جمهوریت .

۵ـ تهیه راپور فعالیت هـای انکشافی و عمرانی پوهنتون ونشر آنها در مطبوعـات کشور .

٦ـ ارزیابی و سنجش صفحات قا تونس (۱۱) جلدکتب و اثرعلمی و مجلات‌فوق‌العاده روز یونسکو و ملل متحد .

۷ـ شعبه عکاسی این اداره به تعداد صدها قطعه عکس ازمحافل ، سمینار ها ، کانسر تها ، فعالیتهای تدریسی عمرانی‌وهنری پوهنتون تهیه نموده وجهت چاپ به‌مطبوعات کشور ارسال گردیده است .

همچنان تمام‌عکسها ئیکه در تزئین‌وترتیب غرفه پوهنتون د رننداری تون سومین‌جشن جمهوریت مورد استفاده قرارگرفت توسط این شعبه تهیه گردیده است .

مدیریت عمومی‌روابط فر هنگی :

۱ـ تنظیم امور مربوط به پروگرامهـای فرهنگی وعلمی بین افغانستان و ممالک‌دوست توزیع و د رخواست بورسها ومساعدتهای مورد نیاز پوهنتون ازموسسات خارجی‌ازطریق مقامات مربوط .

۲ـ تکمیل امور مربوط به کاندیدو اعزام (۱۲۷۰) کـاندید دوایر دولتی بااستفاده از بورسهای دول دوست و توزیع ۱۱٤ بورس که مقید به پروژه نمیباشند، ازطریق کمیته توزیع‌بو رسها و اخذ تصمیم در موردتمدید بورس وياحل ساير مشكلات ٦۳ محصـل مصروف تحصیل در خارج .

۳ـ تکمیل مراحل اعزام (۱۱۰) محصل و ۱۳ مامور دولت که بمصرف شخصی‌جهت تحصیلات عالی بخارج اعزام شتدند .

٤ـ ارزیابی و تثبیت درجه ا سنادعلمی تمام محصلان افغانی که بعدازختم تحصیل بوطن عودت نموده اند که‌این اسناد شامل ۳۷ دیپلوم دکتورا ۱۳٤ دیپلوم ماستری و یامعادل آن ۱۱۰ دیپلوم فوق لیسانس ٥٤ دیپلوم لیسانس ٢٦ دیپلوم تخنیکـم ٦۷ دیپلوم بکلوریا ۱۲۰ سند کار وستاژ عملی و٥٤۳ سند متفرقه میباشد .

٥ـ اجرای امور مربوط به ۷٥ محصل خارجی که در پوهنتون کابل مصروف‌تحصیل اند و همچنان ا تخاذ اقدامات لازم در مورد ۳٥ محقق ممالك دوست که بمنظور تحقیقات علمی به پوهنتون آمده اند وفراهم ساختن زمینه مساعد تحقیقات‌برای شان .

٦ـ اتخاذ اقدامات‌لازم د رموردپروگرامهای فرهنگی بین افغانستان و جمهوریت اتحادی آلمان، اتحادشوروی هند، پولیند، بنگله دیشں، مصر، ترکیه ،جکوسلوا کیه، هنگری بلغاریا ، کوریا، رومانیا، یوگوسلاویا ویك عده ممالك دیگر .

مدیریت عمومی پلان واحصائیه :

مدیریت احصائیه که یك شعبه جدید التشکیل بوده متکفل جمع آوری ترتیب‌و انسجام احصائیه های مربوط پوهنتون‌است درجمع آوری احصائیه های محصلان بتفریق ذکور، اناث، کامیابان ، ناکامان ومشروطان محصلان لیلیه ونهاری‌و محصلان خارجـی پرداخته وآنها رابعد از انسجام بدسترس دوایر ذیعلاقه گذاشته است .

مدیریت پلان : این مدیریت که وظیفه

مطالعه پروژه های انکشافی پوهنتون، ترتیب بودجه، انکشافی وتدارک منابع برای تمویل آنها، تنظیم ، نظارت و اداره امور پلانگذاری پوهنتون وهمچنان وظیفهٔ سکرتریت کمیتهٔ های پلان و مراقبت امور اکادمیك پوهنتون و کمیته انسجام رابعهده دارد در اجرای تخصیصات مربوط به پروژه های انکشافی وتهیه راپور پیشرفت کار پروژه های مذکور سهم فعال گرفته است. درسال جاری کار اکمال ۸ پروژهٔ انتقالی ادامه پیدا نموده وهمچنان اقدامات جهت شروع ۱۰ پروژه جدید که در چوکات پلان هفت سالهٔ دولت جمهوری مدنظر گرفته شده است ادامه داشته وعنقریب شروع خواهد شد.

مدیریت عمومی حفظ و مراقبت :

۱ـ مدیریت تخنیکی: این مدیریت برعلاوه فعالیتهای روز مره که طی آن به ترمیم و وارسی سیستم آبرسانی، مرکزگرمی، تیلفون و برق عمارات پوهنتون پرداخته است به دوفعالیت عمده دیگر که بیسابقه است دست زده است اول آنکه ماشین بخارلیلیه پوهنتون راکه مطابق نظر یکعده متخصصین خارجی بایستی تعویض میشد بامصرف خیلی کم توسط میخانیک های خود ترمیم نموده و تمام دستگاه های مرکز گرمی پوهنتون توسط پرسونل فنی آن برای اولین بار پاك کاری گردید .

۲ـ مدیریت املاك :بر علاوهٔ وارسی از تمام املاك غیر منقول پوهنتون استملاك

۵۲ منزل شخصی راکه در قسمت جنوب غربی ساحه پوهنتون موقعیت دارند مطابق هدایت حکومت وماستر پلان پوهنتون تکمیل نموده است که مراتب نهائی آن عنقریب تکمیل خواهد شد .

مدیریت عمومی تفتیش :

۱ـ تحقیق و بررسی موضوعات مختلف مربوط شعبات مختلف پوهنتون .

۲ـ اکمال نواقص و تعقیب مجدد دوسیه هائیکه ازسالهای گذشته لاینحل مانده است که از آن جمله چهار دوسیه مراحل قانونی خود راطی وحفظ شده است .

۳ـ وارسی وکنترول از امور مربوط به روغنتون های موسسات صحی که راپورمربوط وقتا فوقتا بمقام ریاست پوهنتون تفویض گردیده است .

مدیریت عمومی کلوپ :

مدیریت کفیتریا برعلاوه تنظیم بهتر امور مربوط توزیع برای محصلان نهاری واستفاده کامل ازعمارت جدیدکفیتریا موفق شده است تابرای ۲۵۲۳۰ تن محصل نهاری غذاتهیه نمایدکه عایدآن مجموعاً ۱۰۰۶۲۰۴ افغانی بهواردات دولت تحویل شده است .

مدیریت خدمات در یکسال گذشته برای یکهزار وپنجصد تن دعوت درجه اول در داخل پوهنتون و هوتلهابرای بیشس ازیك هزار و دوصد تن دعوت عصریه درجه دوم وبرای بیشس از ده هزارتن دعوت درجه سوم لایحه دعوتها ترتیب داده است .

مدیریت عمومی اداری :

این مدیریت که متشکل از مدیر تهای ماموریں ،بودجه، تصفیه ، فرما یشات ترانسپورت ،دیپو ها و اوراق است درپیشبردوبهتر شدن امور اداری پوهنتون سعی بعمل آورده وآنهارابه نحو بهتر تنظیم نموده است .

مدیریت عمومی لیلیه :

مدیریت عمومی لیلیه اعاشه واباته ٤١٠٦ محصل لیلیه مرکز ، لیلیه نسوان و لیلیه جدید الشمولان ، یکهزار محصل لیلیه پولی تخنیك و ۱۲۰ محصل لیلیه مکتب ترسنگ مردانه راکه مجموعا ۵۲۸۰ محصل ومحصله میشود. انجام داده و برعلاوه درمورد تهیه و تجهیز یك سالون مطالعه که ظرفیت بیشس ازپنج صدتن را دارد در لیلیه جدیدالشمولان واقع کارته سه اقدامات مقتضی رابعمل آورده است.

همچنان درامور مراقبت وکنترول جدی مواد غذائی ازنگاه صحی بودن و طرز توزیع آنها اقدامات لازم و مفیدی بعمل آمده است و تجهیزات و وسایل لیلیه ها مطابق تعداد محصلان خریداری و مورد استفاده قرار گرفته است .

وزارت تعلیم و تربیه

انکشاف اقتصادی واجتماعی یك مملکت با تعلیم وتربیه افرادآن ارتباط بسیار نزدیك و اصولی دارد هرقدر ساحه تعلیم و تربیه گسترش یابد و کیفیت آن خوبتر شودبهمان اندازه در افزایش تولید موثریت بیشتــر دارد .

باانکشاف نیروی بشری تعمیم معــارف و سواد فضای سالم وزیر بنای مستحکم جهت فعالیت های اقتصادی و اجتماعی بوجود می آید .

بوجود آمدن یك معارف عصری ومترقی کــه ضروریات عصر وخواسته های اجتماعی امروزی راجواب گفته بتواندیکی از اهداف عالــی دولت جمهوری ما است، اجتماع امــروزی میخواهد معارفی داشته باشند که وسیله تنویر اذهان اطفال، تقویه وپرورش بنیه دماغــی، جسمی جوانان بوده واز هرنگاه درساختمان یك اجتماع سالم ووطن دوست، مقیدبه احکام اسلامی و قوانین مــدنی کشــور بــوده . به عنعنات، ارزشهای تاریخی وطن عقیده داشته و دارای سجایای عالی باشد وبه پرابلمهای فقرناداری، بیکاری واندیشه های جــوانــان در خصوص آینده شان خــاتمــه بخشند . سیستمی که متضمن وحدت فکروعمل ووحدت ملی باشد .

برای برآورده ساختن اهداف متذکره دولت جمهوری به فحوای کلمه انقلاب وبه پیروی ازمرام مثبت ومترقی انقلاب وبادرنظر داشت وضع موجوده معارف وآینده آن لازم دانســت تاریفورم بنیادی رادر سیستم معارف کشور معرفی نماید. ریفورم بنیادی معارف مطــابق به روحیه انقلاب دولت جمهوری بوده تعدیلاتیکه درسیستم معارف باساس احکام ریفورم بنیادی بوجود آمده است همه آن واقعی وجنبه علمی و عملی روشن داشته وبا لتدریج روی دست گرفته شده است ودرنواقص وضع موجوده معارف موفقانه درمعرض تطبیق قرار دارد .

ریفورم بنیادی معارف مسئو لیت هـــای موسسات عرفانی وتربیوی رااز نقطه نظر کمیت وکیفیت سنگین تر ساخته وبه منســوبیــن معارف مکلفیتهای بزرگی را مــواجــه نمــوده تاپلان آینده معارف را مطابق به اهـــداف و پالیسی ریفورم بنیادی معارف دولت جمهوری عیار و متوازن سازد .

تحول و انقلاب مثبت در معارف یك کشور اساس وشرط اول تغیر وتحول رادر سایر فعالیت های مملکت تشکیل می کند. زیــرا تعلیم و تربیه نه تنها بحیث یك هدف بذات خود بلکه بحیث یك وسیله انکشاف اقتصادی و اجتماعی شناخته میشود .

ریفورم بنیادی و تحول اساسی درسیستم معارف افغانستان مطابق به شرایط عینی و ذهنی افراد افغانستان بوده و متضمن برآورده ساختن آرزو های نیك ودیرینه ملت نجیــب

افغان وبه نفع مردم افغانستان است .

نکات عمده پالیسی معارف که اساس اجراآت سالانه وزارت تعلیم وتربیه راتشکیل میدهد قرار ذیل خلاصه میشود .

۱ـ بمنظورتامین بهترسواددایمی وهمچنان برای آماده ساختن فارغان دوره ابتدائی از نگاه قدرت جسمانی برای تعقیب تعلیمات ثانوی ویافرا گرفتن کور سهای حرفوی ویا انتخاب کردن شغل آزاد دوره‌ابتدائی ازشش سال به هشت سال ارتقا میبابد .

۲ تعلیمات ثانوی چهار ساله بوده ودر ختم دوره ابتدائی، شاگردان ابتدائی موفق به اساس کانکور ونظربه ضرورت به لیسه ها شامل میشوند ویك تعداد دیگربه مکاتب مسلکی مطابق پلان سوق داده میشوند .

۳ـ بعد از دوره ثانوی عمومی و گذشتاندن امتحان کانکور پوهنتون یکتعداد از شاگردان کامیاب بغرض تحصیلات عالی شامل پوهنتون و تعداد دیگر آن در مؤسسات عالی تربیه معلم جذب میگردند، همچنان فارغان مکاتب مسلکی بعد از فراغت و گذشتاندن کانکور اختصاصی ،یك تعداد شامل پوهنځی های مسلکی شده و متباقی داخل کار میشوند.

فعالیت ها و اجراآت وزارت تعلیم وتربیه درپرتوریفورم معارف‌بحیث‌سندرهنمای شاخص ها ی مهم مسیر اجراآت را روشن ساخته که بالنتیجه قدمهای متعدد و موثری درتطبیق ریفورم برداشته شده که ذیلا بطور خلاصه تقدیم میشود :

درسال ۱۳۵۵ به ساحه تعلیمات ابتدایی تاسیسات جدید مکاتب مطابق به روحیه ریفورم معارف نبود، درعوض به تعداد ۱۸۵مکتب‌دهاتی به‌ابتدائی‌هشت صنفی و۱۴۷۲ ابتدائی شش صنفی به هشت صنفی ارتقا نمود و تعداد شاگردان دوره ابتدائی از ۷۲۰۰۰۰ـ نفر درسال ٥٤ به ۸۰۷۹۰۰ در سال ۱۳۵۵ افزایش یافت یعنی در تعداد شاگردان ۲ر۱۲ فیصد افزایش بعمل آمد .

بمنظور آشنایی شاگردان صنوف اول پروگرام آشنائی به مکاتب، در دوهفته اول سال تعلیمی درتمام مکاتب ابتدائی‌تطبیق‌شده است، کتب جدیددرصنوف دوم مکاتب ابتدائی و دهاتی تطبیق و تقسیم اوقات جدید از صنف اول الی صنف سوم عملی شده‌است.

تدریس مضمون انگلیسی در صنوف ششم مکاتب ابتدائی طبق هدایت ریفورم بنیادی‌معارف‌تطبیق شده‌است، علاوه تا توزیع و تطبیق کتب جدید ساینس در صنوف چهارم مکاتب ابتدائی عملی گردیده است.

بمنظور بهبود تدریس و معرفی کتب جدید برای بیش از ٥١٦٦۳ نفر معلم ، سر معلم و مفتش مکاتب ابتدائی و در ولایات کشور سیمینار های تعلیمی و تربیوی دایر گردیده است و هم چنان تدابیر لازمه جهت دائر نمودن سیمینار های تربیوی و تعلیمی به‌همین منظوردریك تعدادولایات دیگر کشور نیز درنظر گرفته شده است .

فعالیت مؤسسه سمعی و بصری دوام‌داشته

ویك اندازه زیاد مواد ممد درسی از قبیل چارت ها، نقشه ها، کتاب های ساینس و ریاضی و تهیه توزیع تخته حروف نویسی وارسال فلم های تعلیمی به مکاتب و غیره موسسات عرفانی و ترمیم آلات سمعی‌وبصری عملی شده است ، مطابق متن ریفورم معارف دوره ثانوی به‌عوض دوره سه‌سال ٤ سال درنظر گرفته شد که‌سال اول آن بنام دوره آمادگی‌بوده وازصنوف‌دهم به‌رشته های‌ساینس واجتماعیات تقسیم گردیده وباتفکیك شعبات مذکور پروگرام درسی آن طبق ضروریات عصر وزمان و انکشاف سیانس و تکنالوژی عیار شد .

جهت ارتقاء کیفیت دورهٔ ثانوی مطابق به روحیه ریفورم لایحه جدید امتحانات طرح و امتحانات مذکور معیاری گردید و هم در روشنی اهداف تعلیم وتربیه پروگرام های ماورای‌درسی بمیان‌آمده توسط معلمان‌واعضای اداری درمعرض تطبیق قرارگرفت .

برای بهبودو ارتقا سویه تعلیمی مامورین دشپی لیسه ها توسعه داده شده که در ولایات :هرات، کند هار، غزنی، هلمند، بلخ وننگرهار جدیداً تاسیس وافتتاح گردید .

بالاخره برای اینکه متعلمین در ایام رخصتی ها ازوقت استفاده نموده باشندکتب درسی در روزهای اول رخصتی به او شان توزیع شد .

در ساحه تعلیمات مسلکی به تعداد ٣٤١١ نفر از فارغان صنوف هشتم بمکاتب مسلکی شامل شده اند که این رقم به مقایسه سال گذشته ٣٠ فیصد بیشتر است.

برای آن‌عده متعلمین که در کانکورصنوف هشت موفق نشده اند ١٢ کورس حرفوی بااستفاده از شاپها، لابراتوار ها پرسونل مسلکی درمرکز دایرگردید وهمچنان پروگرام ١٤ نوع کورس مختلف برای تمام ولایات کشور ازقبیل نجاری ولدنگ کاری ترمیم آلات رادیو، حلبی سازی، نل دوانی، ترمیم موتر، سیرامیك قالین بافی، تایپستی، بوت دوزی ، خیاطی ، فتوگرافی و کمك اولیه بهمکاری متخصصین در هرفن ترتیب وطبع شده است که باساس آن مدیریت های معارف در حدود امکانات اجرا آت نموده‌اند.

جهت تدریس بهتر و تطبیق پرو گرامهای لیسه زراعت برای فارغان پوهنځی زراعت کورس مسلکی تعلیم و تربیه دایر گردید که فارغان مذکور ازآن استفاده عملی نموده اند .

انستیتوت های محاسبه و تعلیمات زراعتی درسال ١٣٥٥ تاسیس‌و دایر گردید .درسال ١٣٥٥ بتعداد ١٣١٨ نفر از صنوف ١٤ ـ١٥ موسسات تربیه معلم فارغ التحصیل گردیده است‌که ازجمله ٢٧٦نفرآنرااناث تشکیل‌میدهد.

پروگرام تربیه معلمان کودکستان به سویه صنف ١٣ و١٤ که یکدوره مکمل پروگرام راتشکیل میدهد درسال ١٣٥٥ در اکادمی تربیه معلم دایر وتعداد ٧٥ نفر از فارغان صنوف ١٢ لیسه هادرآن مشغول

تحصیل گردیدند .

یکتعداد از استنا دان لیسانس مؤسسات عالی تربیه معلم مرکزوولایات درکورس های مافوق لیسانس اکادمی تربیه معلم تحت‌نظر استادان داخلی وخارجی مشغول تحصیل میباشند .

یکتعداد کتب و نوتبها طبق مقررات جدید تربیه معلمان مکاتب ابتدائی در اکادمی چاپ و بدستر استادان گذاشته شده است .

پروگرام کود کستان ازطرف استنا دان و مشاورین یو نسکو ترتیب و تهیه گردیده است وهم یکتعداد معلمان برحال‌کود کستانها از طریق کور سهای داخل خدمت تحت‌تربیه گرفته شدند .

مفردات پروگرامهای تربیه معلمان مکاتب ثانوی از صنف ۱۳ الی ۱٦ ترتیب گردید .

درسال ۵۵ مدیریت‌جدیدی بنام پروگرامها جهت ارزیابی پروگرام های تعلیمی تربیه معلم تاسیس گردید. صنف ۱٦ در۲ حمل ۱۳۵۵ در موسسه تربیه معلم روښان دایر و اولین دسته فارغان آن بسویه لیسانس در جدی ۱۳۵۵ بجامعه تقدیم گردید و دار الحفاظ ها از هفت صنفی به هشت صنفی ارتقا یافت .

پروگرام تعلیمات رادیوئی باشکال مباحثه بروزهای یك شنبه وچهار شنبه به زبانهای پښتو ودری اصول جدید تدریس روانشناسی وغیره راپخش مینماید .

کتا بداران موسسات عالی تربیه معلم و لیسه های مرکز دراکادمی تربیه معلم ضمن کورس درامورکتابخانه بیشترتربیه شدند .

مطابق به‌پروگرام‌مطروحه‌وزارت تعلیم وتربیه فعالیت های اداری و تدریسی ولایات کشور مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت و هم برای پیشبرد وارتقا سویه مسلکی مفتشین سیمینارهای مسلکی دایر گردید وکتب در زمینه تهیه وبدسترس علاقه مندان قرار داده شد .

از طرف دیگر برای تنظیم امور تفتیش لایحهٔ جدیدی طبق روحیه نظام جمهوری طرح و مورد تطبیق قرار داده شد . مطابق به روحیه ریفورم معارف فارغان صنوف نهم و هشتم مکاتب به لیلیه های مرکز وولایات طبق ضرورت مکاتب مسلکی وثانوی تقسیم گردید .

در جوار فعالیت های درسی ، فعالیت‌های ممد درسی و تربیت بدنی طبق روحیه نظام جمهوری که اهمیت بسزایی را دارا می‌باشد توسعه داده شد .

برای اینکه درتمام مکاتب ولایات کشور پرو گرام های تربیت بدنی تطبیق گردد، دستگاه های جمنازیم، استدیوم ها، حوضهای آب بازی و میدان‌های سپورت تحت ساختمان گرفته شده که‌اکثر آنها تکمیل و قابل‌استفاده می باشد وبرای تشویق بیشتر شاگردان ورزش های نمایشی مورد تطبیق قرار داده شده و در حدود ٤۰۰ نفر ورزش کار در کلپ های ورزشی تحت تربیه گرفته شد و

هم برای بیشتر از ۵۰۰۰ ورزش کـــاران سامان ولوازم یونیفورم جدید سپورتی تهیه گردید ۰

ازطرف دیگر برای ارتقاء سویـه معلمین تربیت بدنی انستیتوت تربیـت بدنی‌تاسیس و ٤۰ نفر فارغ التحصیل صنـوف ۱۳ بـه مکاتب مربوط معرفی شد ۰

درظرف سال ۵۵ مجموعا ۳٤ جلد کتـاب به لسان (پښتو و دری) بحیث لسال اول‌و دوم ۱٦ عنوان کتاب ساینس ۱۲ نوع کتاب ریاضی ۸ نوع کتاب اجتما عیات ۸ نوع‌کتاب کارهای عملی تربیت بدنـی ٤ نوع کتـــب علوم دینی از صنف اول الی هشتم تهیـــه شده‌که قسمتی ازآن تحت تجربه وقسمتـی تحت چاپ میباشد و بر علاوه کتب فـــوق یکتعداد کتب رهنمای معلم و ممد درسی نیز بچاپ رسیده است ۰

ور کشاپ های تر بیتی به اشتـراك ۲۰ معاون تدریسی ۲۰۸ ـ نظارتچی ۳۳ آمـــر ساینس ۱۵۲۱ سر معلم در ۹ حوزه بـرای معرفی مواد جدید درسی دایر شده که ازآن ۷۹۸۵ معلم ۳۸۱۳۱۰ شاگردان‌در ۲٦۱۰ مکتب استفـاده کـــــرده ا نـد و ۵۵ نـــو ع کتاب تجدید نظر شده وبه تعداد ۱۱۱ جلـد مجله عرفان به تیراژ ۲۵۰۰ نسخه بو لتـــن جغرافیائی بر علاوه مجلات فوق العاده تهیه، چاپ و توزیع شده است ۰

مطبعه‌تعلیم وتربیه‌که یکی ازمؤسسات پر ارزش وبا اهمیت تهیه وسایل‌تعلیمی وزارت تعلیم‌وتربیه است مطابق روحیه ریفـــورم طبع ۷۷ نوع کتب درسی مورد نیاز راکـــه تیراژ عمومی آن ۳۰۰۳۰۰۰ جلد میشود روی دست گرفت که رقم مذکور نظربه ظرفیـــت تولیدی د وبرابر است و ۱۸ نوع آن بـــه تیراژ۹۱۵۰۰۰ ازطبع برآمده وتحت صحافت قـرار دارد و ۱۱ نـوع بـه تیراژ ۳۳۱۰۰۰ تحت طبع می باشد ۰

و ۳۳ نوع آن‌به تیراژ ۸۵۹۰۰۰ درشعبات تحت دوران است . برعلاوه در همین مدت فرمایشات متفرقه ازقبیل مجله، پامفلیت ها لیبـل هـا، جنتـری، جـداول ومراسلات به تیراژ ۲۷۲۹٤٦٦ نسخه و همچنان کـــارت و فورمه های تجارتی به تیراژ ۷۲۳۰۲۰ به چاپ رسانیده است ۰

وزارت تعلیم‌وتربیه پلان‌مبارزه‌بابیسوادی‌را طرح و مطابق به روحیه نظام فرخنده‌جمهوری درسال ۵۵ ذیلا مورد تطبیق قرار داد :

الف : سوادحیاتی: پروگـــرام حیاتی ، کوپراتیف های زراعت ولایات لوگر، کندهار ننگرهار، بغلان وکوهدامن ترتیب و تنظیـم گردید ۰

ب: پروگرام تعلیمات زراعت : موازی با پروگرام سواد حیاتی درکوپراتیف کوهدامن بغلان، لوگر، پکتیا، ننگرهار وکندهار آغـاز گردیده ودر ۲۰۵ کورس تطبیق شده است۰

ج: پروگرام تعلیمات نسوان: این‌پروگرام نیز در ساحه بغلان و کوهدا من آغاز شـده

وطی سه‌سال اخیر تعداد کورسهای آن‌ازدیاد یافته و به ۵۲ باب می رسد که برای‌تقویه کورسها ۳۰ نوع کتب درسی ۲۵ رساله تربیوی تالیف وچا پ گردیده است .

پلان خارندوی در پرتو نظام فر خنده جمهوری وبادر نظر داشت تحولات بنیادی تعلیم وتربیه ذیلاموردتطبیق قرار داده شد .

دایر شدن ۹ کورس مقدماتی مربیون دختران و پسران و سرجوقه ها و زمرك و پالندوی ها و ٤ کورس اساسی مربیون و پالندی های خارندوی و هم چنان سیمینار منطقوی آمران خارندوی در مرکز و ولایات جهت رفع مشکلات محیطی شان دایر شد ، غرض ارتباط خارندوی درسال ۱۳۵۵ هیات ٦ نفری خارندوی در فستیوال جوانان منعقدهٔ اتحاد شوروی اشتراك نموده و همچنان دونفراعضای خارندوی درکنفرانس بین‌المللی خارندوی در تهران نیز اشتراك کردند .

وزارت تعلیم وتربیه جهت بهبود وضع اداری معارف و پیشبرد‌امور تعلیم و تربیه طلاب وضروریات مبرم منطقوی ٦٥٢٥ نفرمعلمین را به ولایات و مراجع مربوط تبدیل نمود .

از پوهنځی های علوم ، ادبیات وشرعیات جمعا ۲۲۳ نفر معلم بمرکز و ولایات مقرر شده اند و از موسسات تربیه معلم اضافه از ۷۹٤ نفر جدیدا استخدام گردیده و هم مطابق به‌انکشاف معارف ۲۱۰۰ماُمورین جدید استخدام و ۵۵ نفر مامورین منفك گردیده وبه ۱٦٤ نفر مامورین نیز نظر به فعالیت وجدیت دروظیفه مکافات داده شد .

مطابق به احکام ریفورم و کمك های موسسات غذائی جهان ومصرف دولت در سال ٥٤ ـ۱۳۵۵ کار ساختمان ۱۷۲ تعمیر مکاتب ۸ صنفی ٦١٥ محل رهایشی معلمین مسافر با ملحقات آن دریك عده ولایات آغاز کرد که کار قسمت ازین تعمیرات تکمیل‌وعده دیگر تحت‌کار میباشد .

از کمك اضلاع متحده امریکا در حدود ۳۰ باب تعمیر تکمیل گردیده و ۷۵ دیگرآن تحت کار می باشد وهم چنان ۱۳۸ باب‌تعمیر جدید از بودجه دولت اعمار شده است.

صندوق معلم در چوکات تشکیل وزارت تعلیم وتربیه غرض کمك برای معلمان بی بضاعت کشورعزیز تاسیس و در سال ۱۳۵۵ برای تنظیم امور و کمك بیشترلایحه شرایط استفاده ازوجوه‌معلم ۱۰ ماده وچهارده فقره ترتیب‌گردید.

در طول سال به تعداد ۱۰۸۰ معلم مرکز ازوجه صندوق معلم مستفید شده‌اند، تادیه قرضه د رولایات کشور و پوهنتون ازسلسله مدیریت های‌تعلیم وتربیه وریاست پوهنتون جداگانه اجراآت صورت می گیرد

مطابق ریفورم در قسمت انکشاف پشتو نیز گامهای علمی و مثبت برداشته شده و پښتو تولنه علاوه بر تدریس و تدویر کورسها به طبع و نشر مجله کابل وجریده زیری مبادرت ورزید و آثاریکه تالیف‌گردیده وبدسترس عامه گذاشته شده قرار آتی

است: قاموس انگریزی به پښتو، روسی به پښتو، پښتوژبی لوی قاموس، دژب پوهنی لوی قاموس، لرغونی پښتو قاموس ، دپښتو دری جیبی قاموس ، و ترجمه و تالیف یکعده کتب دیگر .

در سال ۱۳۵۵ ریاست پښتو ټولنه به چاپ آثار جدید ذیل اقدام کرده است .

۱ـ فولکلوري ګیدی
۲ـ دروبنان یاد
۳ـ د پښتو فونیك الفبا
٤ـ روښانی رساله
٥ـ عروق الوثقی
٦ـ د رحمن بابا دیوان
۷ـ پښتو څیړنی
۸ـ پښتانه شعرا څلورم ټوك
۹ـ د قلندرا پریدی دیوان
۱۰ـ دپرو فیسور درون د انتخا باتو مجموعه .
۱۱ـ دپښتنون خوادشعر هاراوبهار
۱۲ـ پښتو بانګه دوم توك .
۱۳ ـلغت پوهنه
۱٤ـ دزیری کال ګنه
۱٥ـ دسید جمال الدین دسیمینار دپاره دکابل مجلی فوق العاده رساله ۱٥۰ د سید جما ل الدین سیمینار دزیری فوق العاده ګڼه .

ریاست امور صحی تعلیم و تربیه که از نګاه طب معالجوی و وقایوی برای تعلیم و تربیه خدمت می نماید دارای شعبات فنی اکسریز، لابراتوار ، شعبه دندان، داخله گوش و گلو جراحی پانسمان و غیره میباشد.

علاوتا د زهرات ،ننګر هار، هلمند وکندهار مر ا کز صحی مو جو د ا ست جهت طب و قایه طلاب تعلیم و تربیه تعداد ۹۷۸۱ نفر واکسین چیچك و تعداد ٦٥۰۰۳ نفر واکسین محرقه شده اند .

ریاست امور صحی تعلیم و تربیه علاوه از مرکز صحی کارته ٤ و پارك زرنګار جهت آسانی تداوی طلاب حوضه های صحی درلیسه زرغونه ،ملالی ،رابعه بلخی لیسه آریانا،لیسه خوشحال خان ،لیسه رحمن بابا دار المعلمین عالی کابل، مدرسه ابوحنیفه دارا می باشد.

فعالیت های مراکز صحی مربوطه ازاول حمل سال ۱۳۵۵ تا اخیر قوس ۱۳۵۵ قرار ذیل میباشد :

به صورت عمومی درسرویس داخله گوش و گلو، جراحی ،چشم ،دندان پانسمان اکسریزلابراتوار مجموعابه تعداد ۱۲۹٦۲۳نفر معاینه وتداوی نموده اند و مریضان داخل بستر ٤٤۹ نفر رخصت شده اند .

همچنان یکتعدادپرسونل بەقسم تیم سیار بولایات ننگرهار وسمت مغرب‌جدید فرستاده شده است .

تعداد ۱۳۸ نفر به شفاخانه های خارج از مرکز صحی تعلیم و تربیه جهت تداوی معرفی گردیده اند .

میرمنو تولنه

رقوم و تثبیت شخصیت حقوقی دمیرمنو تولنه:

بر مبنای بیانیه ۲٦ سرطان رهبر انقلاب وبه اساس پرو گرامهای همه جانبه دولت جمهوری درقبال جامعه زنان افغانستان وتائید عدالت انسانی موافق به ارزشهای ملی و نیازمندی های اجتماعی بین زن و مرد وسهیم ساختن بیشتر زنان بکارها با هدف خدمت به اکثریت زنان و رهنمائی آنها در انجام پرو گرامهای اصلاحی دولت جمهوری برای ایفای و جایب ملی و ارتقای مقام زن درسطح بین المللی دمیرمنو تولنه بحیث یك تصدی غیر انتفاعی از تاریخ جوزای سال ۱۳۵٤ بحیث سازمان زنان افغا نستان شناخته شد و متصدی تشکیل انجمن ها و کمیته ها گردید، توامیت آن با موسسات ملی و بین المللی رسما استحکام داده شد، وبا احراز این موفقیت مطابق مشی خود به تاسیس کمیته ها پرداخت .

کمیته مشورتی . کمیته حقوقی، کمیته تنویری، کمیته خیریه وکمیته هنری .

اعضای کمیته های فوق عبارتند: از زنان روشنفکر که دارای تحصیلات عالی کافی بوده و در رشته های اختصاصی تجارب کار و سابقه خدمت داشته باشند و با رضائیت کامل در مسایل مربوط علاقه گرفته مصدر کار های داوطلبانه و ممد فعالیتهای مثبت بنفع زنان در چوکات دمیر منو تولنه واقع شوند .

کمیته مشورتی :

اعضای این کمیته رازنانی تشکیل میدهند که بحیث پیشروجامعه وازسابقه داران نهضت زن بوده در موسسات فر هنگی و اجتماعی دارای تجارب کار بوده باشند وقتا فوقتا تشکیل جلسه داده و در مسایل عمومی مربوط بزن به میرمنو تولنه مشوره های مفید ارائه نمایند .

کمیتهٔ حقوقی :

دمیر منو تولنه بحیث یک سازمان رسمی در تساوی حقوق زنان افغان طبق ارزشهای دین مقدس اسلام و اساسات جامعه افغانی و پرو گرامهای حقوقی نظام مترقی جمهوریت افغانستان مسئولیت مهم دارد. بناء برای تحقق بخشیدن این حقوق بزنان مخصوصا درساحهٔ خانواده مطابق مشی خود دمیرمنو تولنه کمیته حقوقی رابشمول اعضای آن که مشتمل اززنان حقوقدان و کسانی که درمسلك قضا و قانون رسمیت دارند تشکیل نمود .

کمیته تنویری :

دمیر منو تولنه برای تنویر کتله های زنان کشور پرو گرامهای تبلیغی ومجادلوی را عیار ساخته است که ازطریق نشرات و تبلیغات و همچنان ازطریق مستقیم و گروپی بوسیله زنان روشنفکر مجادله های

اجتماعی و ملی بر ضد بیسوادی ، خرافات رسومات بیمورد صورت میگیرد .

ممد این پروگرام های تنویری و اصلاحی کمیته فوق الذکر تشکیل و برای انجام این مرامها فعالیت مینماید .

کمیته خیریه :

د میرمنو ټولنه به اساس پروگرا مهای خدمات اجتماعی و بشری خود برای خانواده های مستحق و مستمند یك سلسله کمکهای بشری وخیریه را انجام میدهد که از طریق صندوق تعاونی طفل ومادر و شعبات خدمات اجتماعی دمیرمنوټولنه صورت میگیرد. کمیته خیریه دمیر منو ټولنه ازطریق جمع آوری اعانه ها و امداد های نقدی و جنسی ممد شعبات تعاونی دمیر منو ټولنه فعالیت میکند.

کمیته هنری :

چون برای حفظ کلتورو ثقافت هنری واحیای صنایع باستانی دستی زنان افغان وهمچنان ترویج صنایع محلی دربین زنان و دختران ولایات با اصلاح دیزاین ها دمیرمنو ټولنه مسئولیت د ارد .

بناء کمیته هنری به اساس آن برای تحقیق ا ین غنای کلتوری و ثقافتی زنان و تربیه ذوق هنر مندان در چوکات ایـن موسسه تشکیل شده است .

در ساحه تربیه اطفال :

فعالیتهای مدیریت عمو می کودکستان ها چون زن نقشی بخصوص بعنوان مادربودن درقبال تربیه اولادخود داردو دولت جمهوری اهمیت کود کستان ها و شیر خوار گاها را برای رشد سالم ا طفال تائید نموده است، بناء میرمنو ټولنه در سال ۱۳۵۵ مجموعا درمرکز یازده کودکستان را در فعالیتهای اساسی وعلمی آن متوجه ساخته است که تعداد اطفال دراین کود کستان ها در حدود ۲۲۹۶ طفل بوده و در دو کودکستان مذکور اطفال ازصبح الی عصر نگهداری میشود.در ولایات تعداد کود کستان ها در سال ۱۳۵۵ به چهارده میرسید که بیشتر ازیك هـزار طفل درآن هاتحت تربیه‌گرفته شده است.

تعداد مجموعی معلمان د رکود کستان ها و شیر خوار گاها درحدود دو صد نفر میرسد که اکثرا دارای تحصیلات عالی و تجارب رشته کود کستان بوده و یاکورسهای داخل خدمت را تعقیب مینمایند .

فعالیتها درظرف سال :

ـ تجلیل روز طفل با پرو گرامهای خاص درسر تاسر کشور یعنی درمرکز و ولایات توزیع یکتعداد سامان بازی بافتخار روز طفل باطفال معیوب‌ومریض‌شفاخانه هاوکودکستانها.

ـ تهیه واکسن های مختلف غرض تطبیق بالای اطفال کودکستانها .

ـ توزیع یکمقدار شیر و بوره ماهـوار برای اطفال محبس اناثیه .

ـ شمولیت تقریباسی طفل محبس اناثیه در کودکستان حمید طور مجانی .

ـ دایر نمودن سیمینار برای معلمـات کودکستانهای ولایات ازتاریخ ۸ الـی ۱۵

میزان ۱۳۵۵ و اشتراك شانزده نفر معلمه از هشت ولایت .

– معرفی نودویك نفر از دختران ولایات ومرکز تحت شرایط کورسهای داخل خدمت دراکادمی تربیه معلم دررشته کودکستان ها و شمول بیست ویك نفر از دختران ولایات درلیلیه پوهنتون بدین منظور .

افتتاح کورس بالت تحت نظر متخصصین داخلی و خارجی .

–جریان کور سهای آموزشی روانشناسی برای معلمات کود کستان ها و معلمات کود کستان های هشت لیسه مرکز شهر کابل از تاریخ ۲۲ عقرب ا لی ۲٤ قوس که در ختم کورس تصدیقنامه های کورس برایشان توزیع گردیده است .

– وضع مقررهٔ استخدام معلمین کودکستانها بعد از امتحان کانکور و تربیه مسویه اکادمیك در رشته مذکور .

فعالت های مدیریت عمومی خدمات اجتماعی و مسلکی :

این مدیریت ازیکطرف به تربیه پرسونل مسلکی در شته خدمات اجتماعی و کودکستان هاازطریق لیسهٔ مسلکی خود پرداخته در فن آرا یشگری ، خیاطی ، تائیپستی و حرفه های دیگر یکتعداد زنان و دختران رانظر به علایق و استعداد شان تربیه مینماید. از جانبی درساحه خدمات بشری و اجتماعی به رفع پرو بلمهای ا قتصادی ، اجتماعی وفامیلی خانواده های مستحق پرداخته و باجمع آوری اعانه های فردی و موسسات مصدر انجام خیر و تعاون به مستمندان میشود .

فعالیتهای راکه در طول سال ۱۳۵۵ این مدیریت انجام داده است :

۱– درساحه فرهنگی :

رفورم لیسه مسلکی دمیرمنو ټولنه مطابق رفورم بنیادی معارف برای اصلاح مفردات و پروگرامهای لیسه مسلکی دمیرمنو ټولنه که هدف ا ین لیسه میسر ساختن زمینه تحصیلات عالی برای زنان و دخترانی است که نظربه ازدواج ویامعاذیر دیگر از ادامه تحصیل درلیسه هاباز مانده اند رفورم جدید در این لیسه تحت تطبیق قرار گرفت.چنانچه رفورمی در نحوه مفردات پرو گرامهای آن برای اینکه این لیسه نقشی سازنده در قبال تربیه مادران و زنان افغان دارد بادرنظر داشت مسایل تدبیرمنزل، سیانس،اجتماعیات آورده شد و رشته بندی نظربه معیار ها و استعداد های شاگردان صورت گرفت و نظربه مراجع و تکثر شاگردان به این لیسه تشکیل صنوف جدید در چوکات این لیسه صورت گرفت در سال ۱۳۵۵ یکتعداد بیشتر زنان و دختران تحصیل یافته دررشته های مورد نظر مخصوصا برای تدریس ساینس اجتما عیات و السنه خارجی بحیث معلم برای این لیسه ا ستخدام شد .

–در تجهیز لابرا توارها و گنجانیدن حرفه های مختلف د ر چوکات ا ین لیسه اقدام شده و درظرف سال بتعداد شش صد نفر

ازکورسهای مسلکی این لیسه فارغ شدند.

تعدادشاگردان این لیسه در ظرف سال ۱۰۵۰ نفر بودند . که در امتحان نهایی به چانس اول به تعداد ۱۲۰ نفر فارغ وبه پوهنتون جهت اخذ امتحان کانکور معرفی شدند .

۲ـ درساحه خدمات اجتماعی :

تعداد مدد گاران در سال ۱۳۵۵ به ۲٤ نفرمیرسد. نواحی وموسسات که مددگاران درآن مصروف خدمت بوده اند :

ـناحیه ها : ۹و ۱۰ منطقه بنیازوالی

ـفابر یکه ها: نساجی کابل ،سیلوی مرکز و شرکت صادرات میوه .

ـشفا خانه ها: موسسه صحت طفل کلینیك مرکز حمایه طفل و مادر و لیسه مسلکی د میر منو تولنه .

فعالیت ها :

۱ـویزیت ا ز فامیلهای مستحق ۱۱۷۵ بار .

۲ـ ویزیت های عاجل ۷٦ بار .

۳ـ معرفی به شفاخانه ها۷۱۵ مریض .

٤ـ تعداد اطفال و مادران مریضیکه به شفاخانه‌توسط مددگاران‌برده شده‌اند ۸۹ نفر.

۵ـ تعداد مادرانیکه به انجمن رهنمایی خانواده برده شده‌اند ۲۷٤ نفر .

٦ـ تعداد ادویه‌توزیع شده از کمك های سره ماشت برا ی‌مادران و اطفال صندوق تعاونی طفل و مادر محبس اناثیه ونواحی شهرکابل ۵۲٦ قلم ادویه .

۷ـ مراقبت های تربیوی از اطفال ۱۳۱ نفر .

۸ـ مراقبت درمحبس اناثیه ولایت کابل دارالتادیب دخترانه وپسرانه هفتهٔ دومرتبه .

۹ـ تعداد مشوره های فاملی جهت حل پرو بلمهای ٦۰۰ فامیل .

۱۰ ـ تعداد اطفالیکه واکسن شده اند ۱۵٤ طفل.

۱۱ـ کمکهای متفرقه که از طریق شعبه خدمات اجتماعی به مستحقین توزیع شده است ٦۰۰ نفر .

فعالیت های مدیریت عمومی نشرات و تبلیغات :

مدیریت عمومی نشرات و تبلیغات دمیرمنو تولنه که تنویر و رهنمائی طبقه زنان افغان رابعهده دارد پرو گرامهای تبلیغی این موسسه را بصورت مجادله ئی تطبیق‌مینماید.

که این پروگرامها ضمن نمایش فلم های تربیوی ، تبلیغی و نمایش درام هاو انترکت ها، دایرنمودن کنفرانسها و نشرات مجله ماهوار میرمن صورت گرفته است .

در ساحه تبلیغات :

ـ درطول سال ۱۳۵۵ هفت کنفرانس در موضوعات حقوقی ، اجتماعی و تنویری و روز های خاص .

ـیازده کنفرانس تنویری درباغ شهرآرا برای اجتماعات زنان‌ترتیب شده است .

ـ دومین سیمینار درموضوع (درك رسالت

تاریخی زنان افغان) در تطبیق پروگرامهای بنیادی دولت جمهوری افغانستان به تاریخ ۱۸ میزان ۵۵ در تالار کنفرانس های دمیرمنو ټولنه دایر شدکه در آن نمایندگان بیست و شش ولایت افغانستان اشتراک نموده ، نمایندگان باصلاحیت وزارت های ذیعلاقه و موسسات سهمگیری استادان پوهنتون کابل، نماینده گان ادار معالی قضا و ریاست تفتیش وزارت عدلیه در تحقق اهداف عالی سیمینار مفید و موثر بوده . درنتیجه قطع نامهٔ صادر و مسئولیت جامعه زنان افغان و موسسات مربوط در فعال ساختن مزید زنان وبلندبردن سطح دانش وفرهنگ رهنمائی آنها در مسایل عمومی و ملی یکبار دیگر تائید گردید .

که باطرح پلانهای قصیرالمدت وطویل المدت درساحات مختلف مفردات آن درساحه تطبیق قرار داده خواهد شد .

در ساحه نمایشات عرفانی :

از برج حمل الی قوس ۱۳۵۵ بتعداد (۲۵) برنامه فلم عایداتی اروپایی، امریکایی ایرانی، درتالارزینب ننداری نمایش داده شد وهکذا بتعداد (۳٦) برنامه فلم تربیوی مخصوص اطفال وسه برنامه فلم تبلیغاتی نمایش یافته است .

سه کنسرت به اشتراک هنرمندان محبوب رادیو افغانستان اجرا شده .

دوانترکت ازطرف ممثلین افغان ننداری وشاگردان لیسه مسلکی اجراء شده است .

در ساحه نشرات :

تیراژ مجله میرمن ازماه حمل الی قوس ۱۳۵۵ به (۱۵۱٤۰) شماره رسیده است .

بتعدادسه هزارجلد پامفلیت های مختلف بزبان دری و پشتو نشر و توزیع شده .

بتعداد یك هزار وهفتصد شماره های فوق العاده میرمن در روز مادر وروز طفل طبع وتوزیع شده .

دونوع پوستر بروز مادر و روز طفل نشره شده .

فعالیت های مدیریت عمومی تحریرات و روابط فرهنگی :

از شروع سال ۱۳۵۵ به این طرف ازطریق مدیریت روابط فرهنگی چهار نفر از مامورین این ریاست بااستفاده ازبورس های تحصیلی حکومت اتحاد جماهیر شوروی در رشته های مختلف طب، تعلیم وتربیه روانشناسی عمومی وروانشناسی اطفال عازم اتحادشوروی گردیده اند .

هم چنان از شروع سال ۱۳۵۵ به این طرف یکتعداد سیمینار های که در کشورهای دوست دایر گردید اعضای این ریاست به ترتیب ذیل اشتراك ورزیده اند :

۱ ـ نماینده دمیرمنو ټولنه در سیمینار تربیوی خدمات اجتماعی که از طرف اداره انکشافی ملل متحد از تاریخ ۲۰ جولای الی ۲۸ آگست ۱۹۷٦ در بنکاك دایر گردیده بود اشتراك نموده است .

۲ ـ نماینده دمیرمنو ټولنه در سیمیناریکه

درساحه رول زنان در انکشاف دهات ازتاریخ ۱۰ جنوری الی ۱۱ فبروری ۱۹۷۷ د ر انگلستان دایر گردیده اشتراك نموده است .

۳ ـ نماینده گان دمیرمنو تولنه جهت بازدید از موسسات زنانه ترکیه دررشته های صنایع دستی وپلاننك واداره بتاریخ ۱٦ جنو ر ی ۱۹۷۷ برای مدت یکماه عازم ترکیه گردیدند.

٤ ـ اشتراك نماینده باصلاحیت دمیرمنو تولنه در کنفرانس منطقوی شورای بین‌المللی زنان که از تاریخ ۹ الی ۱۳ جنوری در دهلی جدید منعقد گردیده بود .

۵ ـ اشتراك نماینده دمیرمنو تولنه در ساحه ادارهٔ عامه آمرین راجع به‌پرابلمهای‌زنان در سال ۱۹۷۷ از تاریخ ۱۰ فبروری الی ۱۲ مارچ در کشور جاپان .

پـلان انکشافی ۱۳۵۵ :

پـلان هفت سالهٔ انکشافی دمیرمنو تولنه برای اولین بار در چوکات پلانهای انکشافی دولت جمهوری به‌مقصد فعالیت بیشتر وموثر تر انکشاف نهضت زنان وتربیه سالم اطفال کشور قبول گردید .

پلان انکشافی دمیرمنو تولنه را درسال ۱۳۵۵ خریداری زمین در مرکز وولایات جهت اعمار کودکستان‌ها ویك‌نمایندگی باتجهیزات آن تشکیل داده همچنان خریداری وسائـل پروژه سمعی وبصری شامل پروگرام سال جاری میباشد .

کودکستان مرکز به گنجایش (۳۰۰) طفل وکودکستان ولایات به ظرفیت (۲۵۰) طفل اعمار میگردد .

درسال جاری بنابر مشکلا تیکه د ر قسمت خریداری زمین ها بنابر نبودن نقشه های شهری وجای مناسـب بـرای اعمـار کودکستان ها موجود بود تنها اکتفا بـه خریداری زمین های مورد نظر در شهر کابل وولایت هرات وننگرهار شده البته نقشه‌های زمین های متذکره هم درحال تکمیل است درابتدای سال ۱۳۵٦ شروع به‌اعمار نموده وبعد از تکمیل پول تجهیزات آنهـا هم از تخصیص بودجه انکشافی پر داخته میشود.

ـ پروژهٔ دیگری که این ریاست بـرای سال جاری از تخصیص بودجه انکشا فـی آنراتکمیل وخریداری میدارد عبارت ازپروژه سمعی وبصری است درمورد خریداری آن تا اندازه اقدامات صورت گرفته واقدامات بعدی در مورد جریان دارد .

فعالیت های مدیریت عمومی صناعتی :

مدیریت عمومی صناعتی دمیرمنو تولنـه از یکطرف روی هدف احیا . انکشاف وترویج صنایع سوزن دوزی های ملی ومحلی کشور فعالیت مینماید واز جانبی برای جذب زنانی که در رشته های صنایع سوزن دوزی‌استعداد ومهارت دارند تشبث کرده وبابکار انداختن آنها بتقویه بنیه اقتصادی شان میپر دازد . فعالیت این شعبه در سال (۱۳۵۵) از این قرار است :

مطلوبیت بیشتر آن ازلحاظ اداری برای وفق باسا سنامه جدید دمیرمنو تولنه .

مطلوبیت بیشتر از لحاظ ترویج صنعت برای طرح پلان های آینده انکشاف صنعت .

ترتیب آرشیف دوخت های کــه در دمیرمنو تولنه احیا وترویج شده است .

تثبیت برای بازاریابی صنایـع سـوزن دوزی در بازار های داخلی وخارجی .

اشتراك دمیرمنو تولنه در امپوریم ملـی

تغییرات مفیددرشعبه قراردادی جهـت بلند بردن عایدات وبکار انداختن مزیدزنان بکار های اقتصادی .

تهیه یك سیت مبل کلاسیك که بـه سبك گوبلن سوزن دوزی شده بود درغرفه صنایع جشن فرخنده جمهوریت سال ۱۳۵۵ .

تولید (۱۱۳) قلم اموال سوزن دوزی بادیزاین های جدید مختلف که قسمت زیاد آن بفروش رسیده .

ـ تولید (۷٤) قلم لباس های طفـلانه و (۲۹) قلم بافت دست .

ـ تهیه (۱۳۷) قلم لباس که در صالون دوخت تولید شده .

تهیه (۹٤۲٦) دست لباس قرار دادی که در شعبه مذکور تهیه شده است .

فعالیت های مدیریـت عمومـی ارتبـــاط نمایندگیهای دمیرمنوټولنه :

در کلیه نماینده گیها ، فعالیتهای تربیوی سوادآموزی تنویری، صنعتیوحرفه‌های محلی صورت‌میگیردوکودکستانهای‌ولایات دررشدسالم اطفال سهم فعال دارند ۱٤ نماینده گی درسال ۱۳۵۵ در ولایات در فعالیت بوده است که در ظرف سال ۱۳۵۵ فعالیت های آنها چنین توضیح میگردد .

۱ـ افتتاح نمایندگی نیمروزبا تـا سیس شعبات خیاطی ،حرفه دست دوزی وکودکستان

۲ ـ تاسیس کورس سواد آموزی محبس اناثیهٔ کندهار وفعال ساختن شعبه تـدبیـر منزل .

ـ ۳ تاسیس شیر خوار گاه ، آرایشگاه وکتا بخانه بنما یندگی ولایت هیلمند .

٤ ـ تاسیس شعبه تدبیر منزل ، کتابخانه وشعبه خدمات اجتماعی در نمایندگی ولایت بلخ .

۵ ـ تاسیس شعبه تدبیر منزل ، خدمات اجتماعی و کتابخانه در نمایندگی ولایـت پروان ونمایندگی ولایت کندز .

٦ـ تاسیس شعبات تدبیر منزل وکتابخانه در نماینده گی ولایت بغلان .

۷ ـ تاسیس شعبه تدبیر منزل وکتابخانه

۸ ـ تاسیس شعبه تدبیر منزل ، حرفه خیاطی ، حرفه شال دوزی و کتابخا نه در نمایندگی ولایت ننگرهار .

۹ ـ افتتاح نمایندگی ولایت سمنگان بـا تاسیس شعبات خیاطی ، کودکستان وکورس سواد آموزی .

وزارت تجارت

بابمیان آمدن جمهوریت بحیث یك پدیده مترقی در کشور قدمهای در راه منافع ورفع نیاز مندیها وعقب ماندگیهای کشور اعم از سیاسی، اقتصادی واجتماعی گذاشته شده، وزارت تجارت مطابق اهداف مترقی دولت جمهوری و برای تحقق بخشیدن این آرمان های ملی، یك سلسله فعالیت های عملی را درساحه توسعه و انکشاف تجارت برداشته

وبتأسی ازخط مشی دولت جمهوری پروگرام انکشاف تجارت را مطابق سیاست اقتصادی دولت ، واصلاحاتی که درنظر است بهمرحله تطبیق قرار داده است ، شرایط اقتصادی کنونی افغانستان به حیث یك کشور درحال رشد ، ایجاب میدارد تابا فعالیت های سالم درین ساحه وضع تجارت ماشکل بهتری بخود گرفته ، ونیاز مندی های کشور، تحت این پروگرام هابر آورده‌شده و مرام مادر ساحه انکشاف تجارت حاصل گردد • اینك باتذکر تاریخچه مختصر ،فشرده ای از فعالیتهای مربوطه اینوزارت در سال ۱۳۵۵ ذیلاتوضیح میگردد :

تاریخچه وزارت تجارت :

وزارت تجارت قبل از سال ۱۳۰۱ درجمله دیگر وزارت خانه ها تشکیل گردیده و شقوق عمده آنرا انکشاف اقتصادی وتجارتی مثل تجارت ، زراعت ، فلاحت، صنایع مواصلات ،گمرکات و غیره در بر میگرفت بدین ملحوظشعبات گمرگی د زمرکزو ولایت که بنام چبوتر، خرچ گیری، جریب کشی و غیره وجود داشت باین و زارت ملحق گردید و بعد ازسال ۱۳۰۷ ورفع شورشس داخلی کشور موقعیکه تشکیل حکومت توسط اعلیحضرت شهید محمد نادر شاه صورت گرفت و درنتیجهٔ آن مملکت وارد مراحل نوین انکشافی گردید و در تشکیلات اداری وزارت تجارت نیز تحولات اساسی و منظمی رخ داده و درهر سال مطابق احتیاج واقتضای وضع انکشاف اقتصادی و تجارتی مملکت تغییرات جدید در تشکیلات وزارت تجارت پدیدا رگردید• مثلا در ظرف این‌ده سال از ۱۳۰۹ ـ ۱۳۱۹ تشکیلات اداری وزارت‌تجارت عبارت بود از وزیر تجارت ،معین اول، معین دوم ریاست اطاق تجارت ،ریاست های‌فیصلهٔ منازعات در مرکز و ولایات ،و اداره های گمرکات ریاست ،شرکت شمالی، ریاست تعمیرات ، ریاست جاده شکاری و غیره مدیریت های عمومی در شقوق مختلفهٔ اقتصادی •

تشکیل از سال ۱۳۱۹ تا سال ۱۳۳۳۸ :

وزارت اقتصاد ملی باساسی سالهای قبل متشکل از شقوق تجارت ،صنایع و گمرکات و امور اداری بوده و درسال ۱۳۱٦ نظربه انکشاف امور اقتصادی مدیریت های‌عمو می بریاست ها ارتقا نموده، و بعضی شعبات جدید مثل مدیریت صنایع دستی، مدیریت

صنایع ماشینی، مدیریت ترانسپورت،وتهیه مصاله در راست صنایع و مدیریت های مستقل و تعرفه ،تدوین قوانین، مدیریت بازار های داخلی ،مدیریت احصائیه تجارت داخلی و خارجی، مدیریت تدقیق و مطالعات درریاست تجارتی در نظر گرفته شد ودرسال ۱۳۱۷ در ریاست تجارتی ، مدیریت‌صادرات و واردات و در ریاست تفتیش بمنظور مراقبت و رسیدگی درکلیه امور اقتصادی تجارتی ،صناتی، اداری و غیره وزارت‌اقتصاد و امور مربوطه به‌آن مدیریت عمومی تفتیش دوایر رسمی ومدیریت عمومی تفتیش، موسسات و مدیریت تفتیش منظور گردیده بود، درسال ۱۳۲۸ عین تشکیل در وزارت اقتصاد ملی موجود بوده، علاوتا دفترتجارت آتشه تجارتی درهند وبعدا وکالت التجاری افغانی در پشاور افتتاح گردید .

تشکیل وزارت تجارت از ۱۳۲۹ تا۱۳۴۷:

در اواخر سال ۱۳۲۸ و اوایل ۱۳۲۹ در تشکیل وزارت تجارت تغیر و تحول بعضی ازین ریاست، هادر تشکیل وزارت باتغییرنام و مطالعات مزید در طرزکار و وظایف بوجود آمده وبرخی از تشکیلات بنابر اقتضای وضع تجارتی ازبین رفته وظایف آنها بدیگر شعبات محول‌شده‌است مثلا ریاست‌مارکیتنگ در سال ۱۳۴۱ بریاست احصائیه و پلان تعدیل گردیده و همچنان ریاست کمسیون نرخها در سال ۱۳۴۳ ازبین رفته وظایف‌آن به‌شعبات دیگر وزارت سپرده شده وشعبه بنام موسسات وسرمایه گذاری و شعبه‌شرکت هاوبیمه در تشکیل گرفته شد وباقی‌تشکیلات وزارت درظرف ۹ سال مطابق تشکیل سالهای ۱۳۱۹ تا ۱۳۳۸ در محل تطبیق‌بوده است درسال ۱۳۴۱ الی ۱۳۴۳ امور محاکم و حکمیت های‌تجارتی بوزارت عدلیه تفویض گردیده و بالمقابل رسیدگی از امور ریاست بندر والی درسال ۱۳٤٥ ریاست عمومی ترا نسپورت در سال ۱۳٤٦ بوزارت تجارت سپرده شد .

اینک میپردازیم بشرح مختصری ازفعالیت های این وزارت که درسال ۱۳۵۵ د رزمینه های مختلف بمنظور پیشبرد امور تجارت‌وهم آهنگی باسکتور های دیگر اقتصادی کشور اعمار گردیده است .

وزارت تجارت دارای ریاست های تجارت خارجی، انکشاف صادرات، تجارت داخلی، ریاست بین المللی ترانزیت و ترا نسپورت و ریاست اداری بوده، و همچنین تصدیهای ذیل نیزمربوط آن میباشد .

۱ـ بندر تورغندی، شیر خان بندر وبندر حیرتان .

۲ـ ریاست تصدی‌چوب ویکتعدادموسسات دیگر از قبیل اتحادیه صادر کنند گان‌قالین انستیتوت قره‌قل ،ریاست انکشاف صادرات کشمش ، موسسه صادرات پشم کندهار، بانك انکشاف صادرات ،و پروژه انکشافی سبز یجات و میوه جات ، ریاست افسوتر، ریاست ترانسپورت عمومی، ریاست انکشاف صنایع دستی، ریاست عمومی اتاق های

تجارت ،که باثر مساعی این وزارت ومنظوری مقامات صالحه پابعرصه فعالیت گذاشته اند و توسط این وزارت رهنمائی و هـدایت میشوند .

درساحات انکشاف صادرات :

بمنظورارتقای سطح زندگی و عوایددهاقین مالداران و مؤلدین کشور عزیز از طریـق انکشاف تولیدات و توسعه فرما یشات صنایع دستی ، محصولات حیوانی، محصولات زراعتی و هکذا بمنظور بازار یابی اقلام صادراتـی کشور و پیدایش مارکیت های جدید وتوسعه مارکیتهای عنعنوی این وزارت منحیث وظیفه خود بیك سلسله فعالیت های که تاثیرمثبت و مستقیم بالای انکشاف اقتصادی تجارتـی کشور دارد، اقدام وسعی نموده است• تابنفع سکتور های منتخبه فوق یك سلسله خدماتی را انجام دهد •که خلاصه آن تحت عناویـن ذیل تقدیم میگردد :

۱ـ مارکیتنگ اقلام صادراتی •

۲ـ مساعی در راه بهترساختـن جنسیت اموال صادراتی •

۳ـ تدوین نمایشگـاه درکشور واشتراك در نمایشگاه های بین المللی •

٤ـ ارتباط با سایر موسسات بین المللی•

٥ـ تربیه پر سونل و ریسرچ امـوال صادراتی •

الف ـبازار یابی اقلام صادراتی :

۱ـ باساس تماس های که قـبلا در مورد بازاریابی غوزه ابریشم ازطرف ایـن وزارت صورت گرفته بود صادرات غوزه ابریشم عملا آغاز گردیده و درسال ۱۳۵۵ مجموعا مقـدار ۹۳ تن غوزه ابریشم بهارزش مجمـو عـی ۹۰۲۱۰۰ دالر توسط شر کتهای افغانی بـه رهنمائی وزارت تجارت صادر گردید •

سلسله بازاریابی حاصلات میوه تازه :

۲ـمساعی وزارت تجارت د رمورد توسعه صادرات میوه تازه افغانی ازقبیل انگـور خر بوزه وسایر میوه جات تازه که عملاآغاز گردیده از طریق آتشه تجارتی افغانی مقیم کویت ادامه دارد •

۳ـ نظربه فعالیت که در مورد بـازاریابی محصولات حیوانی از قبیل پوست باب ،بـا کمپنی های مختلف تماس بعمل آمده برعلاوه انکشاف مار کیت های عنعنوی برای اولیـن بار قرارداد صدور مقدار ۵۰۰۰۰ جلد پوست قره قل درجه سوم بین کمپنی کوریایی ویکی ازصادر کنندگان افغانی امضاء گردید •

٤ـ یکمقدار سمپل های ساخته شده از سنگ لاجورد قبلا بیك کمپنی (یو، جی، ام) امریکائی ارسال گردیده و تماس های لازمه باکمپنی مذکور ادامه دارد تا بازار مستقری برای فروش این امتعه ذی قیمت افغانـی میسر گردد •

٥ـ موافقه به صدور مقدار ۱۰۰۰۰۰ کیلو گرام پوست گاوی بین یکی ازصادرکنندگان افغانی و کمپنی کوریائی از طریق این وزارت صورت گرفته است

٦ـجهت بازار یابی صنایع دستی ومعدنی قبلا هیات به همکاری مرکز تجارت بین المللی عازم کشورهای ایالات متحده امریکا ، انگلستان

فرانسه، آلمان وسویس گردیده بودکه نتایج مثبت از آن بدست آمده .

۷ـ جهت انکشاف وتوسعه صادرات قره‌قل که یکی از اقلام مهم صادراتی کشور است اجراآتی صورت گرفته وبتعداد ۱۱۸۰۰۰ جلد پوست قره‌قل جهت‌سهمگیری‌درلیلام لیننگراد ارسال و بفروشش رسیده است .

۸ـ قبلا ریاست انکشاف صادرات‌جهت‌بازار یابی پوست پیکل ، وسفید آبی ، بزی و گوسفندی با کمپنی های ایتالوی بتماس‌بود و بعد از مذاکرات قرار داد صدور جمعامقدار ۵۰۰۰۰ هـزار درجـه معـادل ۶۰۰۰۰۰ پوست سفید آبی بزی بادو شرکت صادراتی بامضا رسیده است.

۹ـ بازار یابی انواع پشم شسته حیوانی با کمپنی های انگلیسی ،جاپان، ایرانی آغاز گردیده و اقدامات لازمه وزارت درمورد دوام دارد .

۱۰ـ قبل برین هیاتی مرکب ازمتخصصین مرکز تجارت بین المللی و نمایندهٔ این‌وزارت جهت مطالعه وامکانات بازار یابی آب میوه پروسس شده خصوصا انگور و آنار بـه ممالك عربی وحوزه خلیج وممالـك اروپائی سفر نموده اندکه راپور متذکره تحت مطالعه بوده و امکانات عملی آن تاثیر بارزی رادر صادرات کشور بار می آورد تجسس‌میگردد.

۱۱ـ به سلسله‌بازار یابی در ممالك‌شرق میانه اخیرا آرد رهائی از کمپنی کویتی در مورد خریداری سنگ مرمر و تراسو افغانی مواصلت نموده است که عنقریب جنبه عملی بخود خواهد گرفت، وهکذا در قسمت فروش عسل در ایران و کویت که باچندین کمپنی ایرانی و کویتی تماس گـرفته شد قـرار داد صدور یکصد و چهل‌تن عسل افغانی با یکی از خریداران ایرانی عقد گردید .

۱۲ ـ به سلسله مکاتبه و مذاکراتی که‌با مقامات پاکستانی صورت گرفت قرار دادمقدار ۲۰ هزارتن کود کیمیاوی یوریا به‌قیمت فی تن مبلغ۱۲۷هزاردالرامریکائی رسانیده پشاور بین این وزارت و نماینده وزارت زراعـت پاکستان در کابل بامضا رسیدکه صادرات‌آن آغاز گردیده است .

۱۳ـ درمورد صدور سنگهای تولیدی کشور خصوصا حجاری و نجاری ومواد کانکریتـی پلچرخی و فابریکه حجاری و نجاری هلمند بایك کمپنی کویتی، یك سلسله اقدامـات مقتضی صورت گرفته است که امید میـرود نتیجه مفیدی ازآن بدست آید .

ب:ـ بهتر ساختن جنسیت اقلام صادراتی:

۱ـ باساس مشی دولت جمهوری کـه جهت انکشاف اقتصادی یك سلسله اجراآت و پرو گرامهای جدید انکشافی در سکتورهای مختلف رویدست گرفته شده، یکی هـم تشکیل و تاسیس انکشاف صادرات کشمش بود . که برای انسجام بخشیدن و بهبـود وضع صادرات و اصلاح جنسیـت کشمش افغانستان از نگاه جنسیت مورد معاینه‌وآزمایش قرار داده و بعد از تثبیت نهائی جنسیت، آنرا صادر نماید. وزارت تجارت موضـوع فوق را ازطریق وزارت جلیله پلان با منابع

کمك دهنده خارجي مطرح ساخته و لابراتوار مجهزی رادرین زمینه بغرض استفادهٔ موسسه مزبور گذاشته است .

۲ـ در این اواخر یك مقدار زیاد رنگ خام، نخ، پنبه و غیره که دربافت قالین بکار میرفت وبا استعمال این مواد، به شهرت قالین صدمه وارد میگردید، این وزارت هیات باصلا حیتی را مشتمل از نمایندگان وزارت تجارت و اتحادیه قالین تعیین نمود تابمناطق مؤلد قالین رفته وبرای جلوگیری از استعمال این مواد داخل اقدامات جدی گردند .

ج ـ سایرفعالیتها باموسسه بین المللی :

ج ـ از آنجا ئیکه بازار مشترك اروپای غربی در تجارت خارجي ما ازلحاظ صادرات و واردات دارای اهمیت بوده و ازسال های زیادی باینطرف ممالك روبا نکشاف بمنظور استفاده اقتصادی از این بازار ها مراوده هائی با بازار مشترك اروپا قایم نموده و بامضای موافقتنامه هاپر داخته اند. وزارت تجارت نیز بمنظور جستجوی طرق استفاده از امکانات مساعدت های مالی تخنیکی و تجارتی بازار مذکور یك سلسله فعالیتهای را بتاسی از احکام مقامات صالحه از طریق وزارت امور خارجه با بازار مذکور قایم نموده و در خواست افغانستان جهت عقد موافقتنامه ویك سلسله کمك های تخنیکی از بازار مشترك به افغا نستان صورت خواهد گرفت .

۱ـ وزارت تجارت موضوع استفاده ازکمك های شعبات ملل متحد راکه هرکدام بنوبه خود بنفع اقتصادکشور بوده بناء به وزارت تجارت درراه بدست آوردن آن ازطریق وزارت جلیله پلان وادارهٔ (یو، ان ، دی، پی) لازمه نموده است ،شمول افغا نستان به عضویت موافقتنامهٔ بنکاك قبلا با اطلاع مرکز موصوف رسانیده شده است وهم لست اقلام صادراتی راکه افغانستان از ممالك شامل موافقتنامه در مقابل آن ترجیحات گمرکی مطالبه میداردبکشورهای هندوستان، سریلانکا کوریا، بنگله دیش ، لاوس ارسال نموده. است .

۲ـ تاسیس بانك انکشاف صادرات بمنظور مساعدت مؤلدین و صادر کنندگان کشور و انکشاف در متاع اقلام صادراتی درسال ۱۳۵۵ تاسیس و بانك مذکور مطابق بخط مشی دولت جمهوری و پروگرام انکشاف تجارت باساس منظوری مقامات صالحه بسر مایه ابتدائی مبلغ یکصد ملیون افغانی تاسیس گردیده است در حدود امکانات مالی خود، کریدت های قابل ملاحظه به انواع مختلف صادراتی داده است . قرار است با استفاده از مساعدت های مالی کشور های دوست وضع مالی موسسه تقویه یافته ،قادر باعطای کرید تهای مزید گردد .

۳ـ وزارت تجارت تاسیس یك شرکت ترانسپورتی بین المللی را مطالعه نموده با چهارده کمپنی خارجی درزمینه تماس حاصل گردیده و باکمپنی هالیندی که شرایط مساعدی راارائه وبه سرمایه ۶۰ ملیون افغانی یك شرکت مشترك ترانسپورتی بین

المللی را تاسیس نمود وشرکت عملا داخل فعالیت گردیده و ازلحاظ ترا نسپور تسی بتوسعه تجارت کشور تاثیر قابل ملاحظه‌ای را بار می آورد .

پروژه سبزیجات ومیوه جات :

افغانستان یک مملکت زراعتی بوده وتقریبا ۸۰ فیصد مردم کشور درسکتورزراعت مشغول میباشد بنا تزئید صادرات اقلام زراعتی خصوصا میوه جات و سبزیجات دربلند رفتن سطح زندگی طبقه زارع وکسب عوایدبیشتر اسعارمملکت تاثیر مستقیم وبارز دارد. جهت بهبود تزئید صادرات اقلام متذکره پروژه انکشاف‌صادرات میوه وسبزیجات درچوکات پلان هفت ساله کشور گنجانیده شده وباساس موافقه که بعمل آمده مصارف مطالعات تخنیکی‌پروژه مذکور ازطرف اداره انکشافی ملل متحد تمویل گردیده، چنانچه دراوایل سالجاری هیات بانك جهانی بکابل وارد ودر طول اقامت خویش مطالعات لازم راپیرامون پروژه متذکره تحت نظر این وزارت در کابل و بعضی ولایات کشور انجام داد و پروژه میوه وسبزیجات عملا به فعالیت خودآغاز نموده است .

اشتراك در نمایشگاه ها :

الف : نمایشگاه تهران :

افغانستان در چهارمین نمایشگاه تهران از تاریخ ۲۸ میزان ا لی ۱۲ عقرب ا شتراك نموده و یکتعداد اقلام صادراتی کشورمرکب از انواع پوستهای قره‌قل ،بوت ، میوه‌جات خشك ،صنایع دستی، حکاکی، حجاری، پلاستیکی . اشیای فلزی و صنایع دوزی و غیره رابه معرض نمایش گذاشت که تقریبا ۸۰ فیصد اموال مذکور بفروش رسیده. و در حدود ۱۲ آفر، ازکمپنی‌های مختلفه ا یرانی د رزمینه حاصل گردید .

ب ـ نمایشگاه لندن:

افغانستان در نمایشگاه متذکره که‌بیشتر جنبهٔ آموزشی داشت اشتراك نمود. اقلام صادراتی کشور را بمعرض نمایش‌گذاشته بود .

ج ـ نمایشگاه بین المللی جده :

این نمایشگاه از تاریخ ۱۵ ا لی ۲۹مارچ ۱۹۷۷ در جده برگذار گردید که افغانستان نیز درآن اشتراك ورزیده و اقلام ذیل درآن به منصهٔ نمایش قرار داشتند .

قالین در حدود چهارده هزار متر مربع مصنوعات حکاکی، پوست پاب، بشمول قره قل، دست دوزی ، ودیگر صنایع دستی،اموال مذکور مورد دلچسپی فوق العاده قرارگرفت و درحدود ۳٦ ملیون افغانی ازمدرك ماحصل فروش اموال عرضه شده بدست آمد.

در ساحه رشد موسسات تجارتی :

درین مدت بمنظور تاسیس و طی مراحل شرکت ها و موسسات و تصدیها در جهت رشد اقتصادی کشور ،وزارت تجارت کوشیده است تا منافع ملی را حمایه و پالیسی‌های مفید دولت جمهوری رادرجهت سرمایه‌گذاری

های ضروری وحیاتی کشور منطبق سازد، چنانچه برعلاوه طی مراحل حقوقی پروژه های سرمایه گذاری که باساس قانون سرمایه گذاری خصوصی داخلی وخارجی از طریق وزارت پلان از طرف کمیته های سرمایه گذاری منظور میگردد، تاسیس و تشکیل شرکتهای ذیل از ابتدای برج حمل ۱۳۵۵ الی ۱۹ حوت ۱۳۵۵ از طریق مدیریت و موسسات تجارتی این وزارت صورت گرفته است .

۱ـ مراحل تاسیس شرکتهای لمتد بسرمایه ۶۲۱۱۰۰۰۰ افغانی طی گردید .

۲ـ مراحل تاسیس شش شرکت سهامی بسرمایه مبلغ ۵۳۹۲۴۱۰۰ افغانی طی‌گردید.

۳ـ مراحل تاسیس هفت شرکت سهامی بسر مایه مبلغ۸۳۱۳۸۰۲۲ افغانی تحت‌دوران است .

در ساحه تجارت خارجی :

وزارت تجارت بمنظور تنظیم بهتر امور تجارت بین افغانستان و شوروی بتاریخ ۲۰ مارچ ۱۹۷۴ مبادرت وبه‌عقد موافقتنامه تجارتی وتادیات دیگری نمود، که این موافقتنامه جاه نشین موافقتنامه مورخه ۱۷ جولای ۱۹۵۰ بین مملکتین گردید وباساس این موافقتنامه تجارت درین دو کشور بر اساس قیم بازار بین المللی استوار گردید. علاوتا جهت تنظیم بیشتر امور تجارت بین طرفین بتاریخ ۱۸ جون ۱۹۷۶ موافقتنامه طویل المدت تبادله اموال برای سالهای ۷۶ـ۱۹۸۰ بین افغانستان و اتحاد شوروی منعقد گردیدکه نظر باین موافقتنامه انواع ومقادیراموال قابل تبادله بین طرفین درظرف سالهای مذکور پیشس بینی شدکه البتـه مطابق بماده اول موافقتنامه مذکور طرفین جهت بررسی امور تجارتی بین مملکتین همه ساله مذاکره نموده هرتغییری راکه لازم‌دانند حین امضا پرو توکول ضم موافقتنامه مذکور میسازند .

در ظرف سال ۱۹۷۶ در حدود ۹۵ملیون دالر ازافغانستان به اتحاد شوروی صادرات صورت گرفته است .

دو عشاریه هشت ملیارد متر مکعب گاز طبیعی در حدود چهل وپنج ملیون دالر ۱۴ هزار تن پخته در حدود ۱۶ ملیون دالـر ۲۰ هزارتن کشمش در حدود هشت ملیون دالر همچنان اضافه‌تر از پنج عشاریه پنج هزارتن پشم در حدود نو ملیون دالـر ۱۳ هزار تن حبوبات روغنی در حدود ٤ ملیون دالر ، شش عشاریه چهار هزارتن بادام و چهار مغز درحدود چهار عشاریه‌پنج ملیون دالر ۳۰ هزارتن کود کیمیاوی درحدود ۳ ملیون دالر چهار عشاریه شش هزار تن زیتون وسټروس در حدود پنج اعشاریه یك ملیون دالر .

تجارت در ساحه بارتری :

وزارت تجارت موافقتنامه های تجارتی و پرو توکول تبادله اموال راکه بین افغانستان

و یکعده ممالك سو سیالستی بر قرار است مراقبت و وارسی نموده، تجار و موسسات را بمنظور عقد قرار داد، نمایندگی های تجارتی ممالك حوزه بارتر معرفی وبمراجع مربوطه جهت اجراآت بعدی ا رسال میدارد .

درسال ۱۳۵۵ تجارت بین افغانستان و کشور های چین، چکو سلواکیا، پولیند، هنگری، رومانیا وبلغاریاباساس موافقه ایکه قبلا بین طرفین عقدگردیده استوار بوده تنهاروی موافقتنامه تجارتی تادیات وپروتوکول تبادلهٔ اموال بین هیات افغانی و چکی بحث و مذاکره صورت گرفت بالاخره با تعدیل بعضی مواد موافقتنامه بتاریخ ۸ قوس ۱۳۵۵ بین افغانستان و چکو سلواکیا بامضا رسیده .

حجم صادرات و واردات بین افغا نستان و ممالکی که فوقا ازآن تذکر بعمل آمده باساس ثبت قرارداد وپروفورمه ازاول حمل الی اخیر دلو ۱۳۵۵ بترتیب ذیل ا ست :

مملکت	صادرات	وار دات
چین	۳۴۱۹۹۰۰ پوند	۱۰۵۹۲۸۷ پوند.
چکوسلواکیا	۳۰۶۹۲۹۲ دالر .	
پولیند	۴۲۰۳۳ دالر .	
هنگری .	۸۳۴۴۳ ـ دالر .	
بلغاریا	۲۶۲۵۰ دالر.	۱۲۱۹۸۴۷ ـ دالر.
رومانیا	۳۷۷۲۳۲ ـ دالر .	
یوگو سلاویا	۲۷۵۰۰ ـ دالر .	

بمنظور تنظیم و توسعه سکتور تجارت بنفع اکثریت و بادرك و تشخیص اینکه اقلام توریدی بائیست تامین کننده نیازمندی اکثریت جامعه باشد بنأ درااثرفعالیت وجدیت شعب مربوطه این وزارت بملاحظه پروفورمه ها ی‌واصله یکتعداد اموالیکه از لحاظ احتیاج عامه حایز اهمیت نبوده و باعث فراراسعار از کشور میگردد توریدآن ممنوع قرار داده شده‌ونیزجهت تنظیم رهنمائی بهتر تجارت وواردات و صادرات و استفاده اعظمی را عرضه اموال صادراتی افغانی دربازارهای که قیمت مساعد وبلندتری دارد و همچنان واردات اموال ازبازارهای ممالك بین المللی بقیمت مساعد وارزان عرضه میشود اقدامات لازمه بعمل آمده است . ا زینکه بسط و توسعه تجارت دراقتصادکشور نقش بارز دارد ویکی از اهداف مهم دولت میباشدبرای نیل‌به این هدف داشتن معلومات لازمه‌ازمراجع داخلی وخارجی بصورت مرتب ومنظم حتمی پنداشته میشود تاباساس این معلو مات حین قرار دادهای فروش امتعهٔ صادراتی ویا خریداری اموال وارداتی حداعظمی منافع دولت تامین گردد .

بناء وزارت تجارت درمورد اقلام عمدهٔ صادراتی ممالك وهمچنین در مورد اقلام عمدهٔ وار داتی نرخ های بین المللی را بدست آورده نوسانات آنرا مرتبا تعقیب نموده وباساس نتایج‌حاصله دروقت‌عقدقرارداد های صادراتی ووارداتی ، معلومات ، نظریات

مشوره و رهنمائی لازمه رابمراجع ذیعلاقـــه ارائه میدارد .

انکشاف صادرات

مجمــــو ع انتقـا لا ت کـــه بوسیله ریاست ترانسپورت عمومی ازمرکز بــولایت وممالك همجوار وازولایات بمرکز وبه ممالك همجوار صورت گرفته به بیش ازیك ملیون ودوصد هزارتن میرسد البته ایــن انتقالات شامل موادنفت، شکر، کود، زغال، غله، میوه، تازه، کنجاره ، سمنت، اموال انکشاف دهات، معارف وغیره می باشد .

هکذادرسال مذکورعلاوه ازدوصدهزارافراد امنیه محبوسین، مجلوبین، طلاب عسکری ومرخصین نیزازمرکز بولایات وازولایات بمرکز انتقال گردیده است .

وزارت فواید عامه

مختصر تاریخچه تشکیل آن :

وزارت فوایدعامه که درعمران وآبادی مملکت سهم بزرگ داشته ووظیفهٔ اصلی آن ازبدو تشکیل عبارت از احداث شاهراه ها، تعمیرات بزرگ دولتی وسایر آبادیها وترتیب نقشه های اساسی و پروژه سازی آنها میباشد و البته در ازمنهٔ قدیم ،این آبادیها به اشکال غیر منسجم و طرق مختلفه نظربه ایجابات زمان ومکان باندازه ضرورت صورت میگرفت از جمله راه در افغانستان تاریخ خیلی درخشان داشته که بطور مثال میتوان از راه ابریشم نامبرد .

اما زمانیکه موتر بحیث بزرگترین وسیله نقلیه مورد استفاده قرارگرفت دیگر راههای کاروانی اهمیت خود را از دست داده و اجتماعات بشری مجبور به احداث خطوط ترانسپورتی (سرکها) وبالاخره شاهراه ها گردید .

زمانیکه نخستین بار موتر وارد افغانستان گردید در همان زمان غندی بنام غند سفرمین هاو یاغند طریق تشکیل شدکه وظیفه اصلی آن عبارت از ساختن سرك بود درسال ۱۲۹۹ برای بهبود وضع ترانسپورت زمینی افغانستان ناگزیر شد برای نخستین بار در تشکیلات اداری شعبه رابنام ادارهٔ انشآت بوجود آورد .

تعمیرات نیز درافغانستان قدامت داشته و از آبادیهای بزرگ وباستانی افغانستان میتوان از عمرانات شهر های باستانی مانند شهر های بلخ ،هرات وغزنی نام برده تعمیرات به سیستم عصری در عهد سلطنت امیرعبدالرحمن خان آغاز شد .

و از آن زمان تاسال ۱۳۱۲ یعنی آغاز تاسیس وزارت فوایدعامه میتوان ازتعمیرات ذیل یعنی کوتی باغ بالاکه فعلا رستوران باغ بالا میباشد ، ارگ جمهوری و بعد از سال ۱۲۷۳ تاسال ۱۳۱۲ تعمیرات آتی اعمار شده است .

قصرزین العماره ، سراج العماره درولایت ننگرهار . قلعة السراج در ولایت لغمان ارگ جبل السراج و بعد به ساختمان عمارت دارالامان و غیره نایل آمده است .

وزارت فواید عامه در ماه جوزای سال ۱۳۱۲ تاسیس شدو درآن زمان بصورت عموم عبارت از دوایر ذیل بود.

مدیریت عمومی فابریکات، مدیریت برق، مدیریت عمومی تعمیرات ،مدیریت عمومی معابر و غیره بود. در سال ۱۳۱۳ مدیریت های معابر ولایات و مدیریت های معابر در حکومات اعلی تاسیس گردید. در سال ۱۳۱۸ موسسات صنعتی ازوزارت فواید عامه جدا گردیده و شعب ذیل درتشکیل آن افزوده

شد، که عبارت بودند از مدیریت عمومی تفتیش ،مدیریت عمومی کنترول ،مدیریت مامورین ، مدیریت تهیه مصالح ، مدیریت عمومی پیمایش ،مدیریت تعلیمات و نشرات ومدیریت حمل ونقل .

درسال ۱۳۱۹ لایحهٔ جدیدوظایف وزارت فوائد عامه ترتیب و وظایف اصلی وزارت فوائد عامه درآن زمان چنین خلاصه شده میتواند :

وظیفه اصلی وزارت فوائد عامه عبارت از احداث بندها، سرکها ،تعمیرات و سایر آباد یهای خورد و بزرگ میباشد .

در سال ۱۳۲۱ در چوکات وزارت فوائد عامه مدیریت میخانیکی عرض اندام نموده،در سال ۱۳۲۹ شعب وزارت فوائد عامه به شعب اداری و فنی تفریق گردید ،مدیریت معابر بریاست معابر ارتقا یافت و درسال ۱۳۳۰ مدیریت عمومی تعمیرات بریاست ارتقا و درسال ۱۳۳۱ ریاست معابر بهاسم ریاست سرکها تبدیل گردید. در سال ۱۳۳۲ مدیریت عمومی بندو نهر بریاست ارتقا یافت و قوماندانی عمومی قوایکار در اواخر سال ۱۳۳٤ در تشکیل وزارت فوائد عامه بوجود آمد .

سال ۱۳۳٥ آغاز پلان پنج سالهاول کشور که تمام امور وزارت فوائد تحت یك پلان منظم انسجام یافت و روی همین ملحوظ لایحهٔ طاقت کار بوجود آمد .درسال ۱۳٤۰ ریاست اداری وزارت فوائد عامه بوجودآمده و مدیریت عمومی میخانیکی بریاست ارتقا یافت . درسال ۱۳٤۸ امور حفظ ومراقبت سرکها شکل جدی را بخود گرفته و ادارهٔ حفظ و مراقبت سرکها در چوکات تشکیل ریاست سرکها عرض اندام نمود .

در سال۱۳٥۲بعد ازآغاز انقلاب جمهوریت امور وزارت فوائد عامه شکل خیلی هاجدی را بخود گرفته و غرض آرامی ورفاء مردم کشور عزیز از هیچگونه زحمت و عرقریزی و ابتکا رات در ساحهٔ کاروعمل و همچنان در ساحهٔ تطبیق پلان های انکشافی، بهتر ساختن جریان کار و منسجمنمودن طرز اداره کار، دریغ ننموده، چنانچه بطور مثال میتوان تغییرات عمده را بصورت فشردهذیلا تذکار نمود . درسال ۱۳٥۲ ریاست آبرسانی و کانا لیزا سیون به شکل یك ادارهجداگانه درچوکات تشکیل وزارت فواید عامه درآمده در سال ۱۳٥۳ بصورت تصدی غیر انتفاعی بریاست عمومی ارتقا نموده در سال مذکور ریاست شهر سازی و مسکن بصورت واحد جداگانه عرض اندام نموده و تمام امورشهر سازی رادر مراکز ولایات وولسوالی ها انسجام خاصی داده است. در سال ۱۳٥٤ اساسنامهٔ دستگاه ساختمانی بنایی ترتیب وتدوین وبحیث یك موسسه اصولی وقانونی تبارز نموده و همچنان باساس تصویب مقامات ذیصلاح آمریت تدویر و مراقبت نادر شاه مینه بحیث یك تصدی جداگانه مطالعه و اساسی نامهٔ آندرحال ترتیب و

تدوین میباشد .

باذکر مختصری از تاریخچهٔ بوجود آمدن این وزارت باید متذکر شدکه :

وزارت فوائد عامه بصورت عموم در حال حاضر متکفل امور ساختمان شاهراه ها و سر کهای عمومی پلهای خورد و بزرگ وحفظ مراقبت آن و همچنان طرح و دیزائیـــن تعمیرات دولتی و ساختمان اکثر تعمیرات می باشد ، در ساحهٔ احداث شبکه های آبرسانی طرح و تطبیق پلانهای شهری ،نیز نـــقش بارزی داشته وازطرف دیگر ، اعماره‌یکروـ ریون ها را، بصورت بلاك هانیز بعهـــده دارد. وزارت فوائد عامه درساحهٔ طـــرح و تطبیق لایحه ساختمانی و خدمات مشورتـی سا ختمانی و تطبیق آنها درولایات کشورنیز فعالیت داشته و برای انجام خدمات‌میخانیکی پروژه ها و غیره امور عادی مربوطه توسـط شاپ های مربوطهٔ خویشس امور ترمیماتـــی وسایل و وسائط سا ختمانی رانیز تحت‌اجرا قرار داده است که فشرده فعالیتهای فوق‌ـ الذکر ذیلا تشریح میشود :

اول :در ساحهٔ سر کسازی :

فعالیتهای وزارت فواید عامه در ســاحهٔ سرکسازی وحفظ مراقبت آن درسال ۱۳۵۵ به ترتیب ذیل خلاصه میشود :

۱ـ ساختمان واسفالت شاهراه کــابل ـ گردیز :

پوش طبقهٔ فوقانی سرك ۳۸ کیلومتر .
رویه کاری ۵ر۲۳ کیلومتر .

ساختمان پلچکها ٤ عدد .
ساختمان پایه های پل ٤ عدد .
ساختمان گادر های پل ۲ر۳۱ متر

۲ـ ساختمان واسفالت ســرك گــردیـــز خوست :

سا ختمان بدنهٔ خاکی سرك ۲۱ کیلومتر
سا ختمان پوشس جغلی ۳٤ کیلو متر
ساختمان طبقه تحتانی‌اسفلت ۳کیلومتر .
ساختمان‌طبقه فوقانی‌اسفلت ۳کیلومتر .
ساختمان پلچکها ٤۲ عدد
ساختمان معبرهای‌کانکریتی ۷۰۰ متر
سا ختمان پایه های پل ۹ عدد
ساختمان وایه های پل ۲۰ متر

۳ـ ساختمان سرك دل آرام، زرنج :

سا ختمان بدنهٔ خاکی سرك ۳۰ کیلومتر
ساختمان پوشس جغلی ٥٦ کیلو متر
ساختمان معبرهای جغلی ۳٦ متر
سا ختمان پلچکها ۲۱ عدد

٤ـ ساختمان‌سرك جلال‌آباد، اسعد آباد :

ساختمان بدنهٔ خاکی سرك ٤ کیلو متر
سا ختمان پلچکهای سنگی ٥۲ عدد .
سا ختمان معبر های کانکر یتی ٤۸ متر
سا ختمان پایه های پل ٤ عدد .

٥ـسا ختمان سرك گردن دیوار پنجاب:

سا ختمان بدنهٔ خاکی سرك ٤ کیلو متر

ساختمان پوشش جغلی ۵ر۷ کیلو متر
سا ختمان پلچکها ۱۸ عدد

۶ـ سا ختمان سرک عبدالله برج بگرام:

سا ختمان بدنهٔ خاکی سرک ۱۱ کیلومتر
سا ختمان پلچکها ۵۷ عدد
ساختمان پایه های پل ۲ عدد
ساختمان گادر های پل ۷ متر طول

۷ـ سا ختمان پلها:

الف ـ پل سرکانی :
ساختمان پایه های پل ۳ عدد
ب ـ پل گند لبوك :
ساختمان پایه های پل ۲ عدد
ساختمان وایه های پل ۲۰ متر
ج ـ پل قلعهٔ شاده :
ساختمان پایه های پل ۱ عدد .
ساختمان گادر های آن ۱۵ متر طول .

۸ ـ قیر ریزی وساختمان سرك کندز ـ کشم :

خامه کاری ۲۳۲ هزار متر مکعب .
ساختمان پلچکها ۲۳ عدد .
ساختمان پل های خرد ۳۲ عدد .
منتاژ گادر های پل بنگی ۲۰۵ متر .
ساختمان پایه های پل ۱۸ عدد .
ساختمان تهدا بهای باقیما نده پایه های پل ٤ عدد .
ترمیم پل ۱ پایه .
ساختمان معبرها ۲۰۰۰ متر .
جغل اندازی از جغل دریائی ۱۲ کیلو متر
جغل اندازی طبقهٔ فوقانی از جغل ماشینی ۲٤ کلو متر .
قیر ریزی طبقه اول ۲٤ کیلو متر
قیر ریزی طبقه دوم ۲٤ کیلومتر .
نصب علائم ترافیکی ۱۱ کیلومتر .
پیشرفت ساختمان پالیکون در شهر تالقان ۳۰ فیصد .

۹ ـ ساختمان وقیر ریزی شاهراه شبرغان دولت آباد ومیمنه :

خامه کاری ٦٦۱ هزار متر مکعب .
ساختمان پلچکها ۳٦ عدد .
ساختمان معبر های کانگریتی ۱ عدد .
جغل اندازی ٤۲ کیلو متر .
پیشرفت ساختمان تعمیر در دولت آباد ۷۵ فیصد .

۱۰ ـ ساختمان سرك ایبك ، دره صوف :

خامه کاری ۷۸۹۰۰ متر مکعب .
جغل اندازی ۳۰۵۰۰ متر مکعب .
گریدرکاری وپرس کاری ۲۹۵۰۰ مترمربع .
سرنگ پرانی ۷۳۷ متر مکعب .

۱۱ـ ساختمان سرك هرات، قلعه نو :

ساختمان بدنه خاکی ۲۰ کیلو متر .
جغل اندازی ۱۲۰۰۰ متر مکعب .
هموار کاری ۱۰۰۰۰۰ متر مربع .
ساختمان پلچکها ۲۰ عدد .

۱۲ ـ پروژه ساختمان بعضی از گالوریهای سرك سالنگ و اصلاح سرك آن :

الف ـ در قسمت ساختمان گالوریها :
خامه کاری ۹۳٤۰ متر مکعب .
ساختمان پایه‌های کانکریتی ۱۸۹۱ مترمکعب.

سنگ کاری خشکه ۱۷۲۰ متر مکعب .

سنگ کاری با مخلوط سمنت ۵۵۵۰ متر مکعب .

ساختمان تخته های کانکریتی ۱۰۹۰ متر مکعب .

منتاژ گادر ها ۸۵۶ متر مکعب .

ب ـ در قسمت اصلاح گولائی های سرک:

خامه کاری ۵۱۰ متر مکعب .

ج ـ درقسمت ساختمان دیوارضد برف کوچ:

خامه کاری ۴۰۲۰ مترمکعب .

سنگ کاری ۲۸۰ متر مکعب .

سنگ کاری با مخلوط سمنت ۱۳۱۰ متر مکعب .

د ـ در قسمت بهتر ساختن ساحهٔ دید سرک مذکور :

خامه کاری ۹۹۸۰ متر مکعب .

هموار کاری ۱۰۰۰۰۰ متر مربع .

هـ ـ در قسمت اصلاح قیر ریزی سرک جبل السراج ، گلبهار :

هموار کاری ۳۰۰۰۰ متر مربع .

قیر ریزی وکانکریت ریزی ۴۲۰۰۰۰ متر مربع .

ساختمان پلچك ۱ عدد .

۱۳ ـ پروژه حفظ مراقبت سرکها :

پروژه مذکورکه متکفل حفظ ومراقبت شاهراه وسرك‌های حوزه‌شرقی، جنوبی‌وغربی کشور است در سال ۱۳۵۵ در ساحه کارخود مطابق پلان و پروگرام مطروحه مصروف حفظ ومراقبت یومی وعادی (۹۵۷) کیلو متر سرك های اسفلت شده و (۲۸۹۸) کیلو متر سرك های خامه بوده وبرعلاوه آن‌در ساحهٔ اصلاحات وجغل اندازی سرکهای حوزه های مختلف اجراآت ذیل صورت گرفته :

۱ ـ اصلاح وجغل‌اندازی سرك بی‌بی‌مهرو ۱٫۵ کیلو متر .

۲ ـ اصلاح وجغل اندازی سرك کاریزمیر غازه ۷ کیلو متر .

۳ ـ اصلاح و جغل اندازی سرك شکردره

۴ ـ اصلاح و جغل اندازی سرك غزنی و شرن ۲۲ کیلو متر .

۵ ـ اصلاح و جغل اندازی سرك جغتو ۲۳ کیلو متر .

۶ ـ اصلاح و جغل اندازی سرك خشك‌بند وسرخکان ۱٫۷۵ کیلو متر .

۷ ـ اصلاح و جغل اندازی سرك جاریکار وگلبهار ۲۰ کیلومتر .

۸ ـ اصلاح وجغل اندازی سرك آغا سرای پروان ۵ کیلو متر .

۹ ـ اصلاح و جغل اندازی سرك بولشین پروان ۸۴ کیلو متر .

۱۰ ـ اصلاح و جغل اندازی سرك خوست و موسی خیل منگل ۲۹ کیلو متر .

۱۱ ـ اصلاح و جغل اندازی سرك گردیز سیدکرم ومیرزکه ۵۵ کیلومتر .

۱۲ ـ اصلاح و جغل اندازی سرك گردیز زرمت ۲۷ کیلو متر .

۱۳ ـ اصلاح و جغل اندازی سرك دوراهی

بند امیر و یکاولنگ ۳۸ کیلو متر .

۱٤ – اصلاح وجغل اندازی سرك گذران هرات ٥٥ کیلو متر .

۱٥– اصلاح و جغل اندازی سرك سفید کوه هرات ۳۰ کیلو متر .

۱٦ – اصلاح وجغل اندازی سرك کامه . گوشته، لعل پور ۲٥کیلومتر

۱۷ – اصلاح و جغل اندازی سرك متاك ، غوربند ۲٤ کیلو متر .

۱۸ – اصلاح و جغل اندازی سرك سرچشمه گردن دیوار ۱۱ کیلو متر .

۱۹ – اصلاح و جغل اندازی خاکریز ، قندهار ۲۳ کیلو متر .

۲۰ – اصلاح وجغل اندازی سرك چغچران ، منارجام ٤٥ کیلومتر .

۲۱ – اصلاح و جغل اندازی سرك موسی قلعه ، بغران ۲٥ [illegible]

۲۲– اصلاح وجغل اندازی سرك ناخونی قندهار ۱۲۰ کیلو متر .

۲۳ – اصلاح وجغل اندازی سرك خنجان ، اندراب ۹ کیلو متر .

۲٤ – اصلاح وجغل اندازی سرك سمنگان و درهٔ صوف ٤٥ کیلو متر .

۲٥ – اصلاح وجغل اندازی سرك سرشاهی و ده بالا ۱۷ کیلو متر .

۲٦ – اصلاح وجغل اندازی سرك شهرن و زرغون شهر ٥۱ کیلو متر .

۲۷ – اصلاح وجغل اندازی سرك چارباغ و درونته ۱۸ کیلو متر .

۲۷– اصلاح وجغل اندازی قیر ریزی مجدد سرك در مسیر درونته . تورخم وغزنی متر ۱٤۰٤ کیلو متر .

۱٤ – سرك یخچال ، دیشو :

چون در قسمت ساختمان سرك مذکور که قبلاآفر گیری بین المللی صورت گرفته بود واز طرف بانك انکشاف آسیائی قیمت های کمپنی های آفر دهنده زیاد وانمود شده بود وباساس پیشنهاد وزارت فوائد عامه وفیصله مجلس عالی وزراء در سال ۱۳٥٥ داوطلبی مجدد ساختمانی سرك مذکور رویدست گرفته شده که تا اخیر سال ۱۳٥٥ بکدام نتیجه نهائی نرسیده است .

۱٥ – پروژه سرك دیشوالی سرحد ایران:

سروی پروژه سازی سرك مذکور قبلاتکمیل شده وبرای آغازامور ساختمانی پروژه مذکور تهیه وسایط ساختمانی یك سلسله اقدامات صورت گرفته که نتیجه نهائی آن تااخیرسال ۱۳٥٥ معلوم نشده است .

۱٦ – سروی و پروژه سازی خط آهن :

پروژه خط آهن افغانستان که شامل خط اصلی کابل پل علم ، غزنی . کلات ، قندهار لشکرگاه . فراه ، هرات ، اسلام قلعه ودو خط آهن بین وارت فوائد عامه وکمپنی سوـ تراکو بوده طول مجموعی آن ۱۸۲٤ کیلو متر رااحتوا میکند قرارداد مطالعات وپروژه سازی خط آهن بین وزارت فوائد عامه وکمپنی سو فرائیل فرانسوی که بتاریخ ۱۲ سرطان سال ۱۳٥٤ عقد گردیده ومطالعات مذکور شامل

دومرحله میباشد :

الف ـ مطالعات مقدماتی واقتصادی در مدت چهار ماه .

ب ـ مطالعات انجنیری و تفصیلی در مدت چهار ده ماه .

مرحله اول مطالعات پروژه در اواخر سال ۱۳۵٤ تکمیل گردیده وبعد ازتکمیل مرحلهٔ اول مطالعات مرحله دوم شروع وآن هم تا اواسط سال ۱۳۵٦ تکمیل خواهد شد .

۱۷ ـ مطالعات اقتصادی سرک متك ، غوربند ، بامیان ، بند امیر و کندهار ، ترین کوت :

الف ـ مطالعات سرك متك ، غور بند ، بامیان و بند امیر :

مطالعات اقتصادی سرك مذکور بطول ۲۳٦ کیلومتر قبلا اکمال شده است .

ب ـ مطالعات اقتصادی سرك کندهار ترین کوت :

در اثر مطالعات سرك مذکور بطول ۱٦٦ کیلومتر میباشد .

ساختمان آن اقتصادی نبوده وعوض آن چنین تجویز شده که سرك های چاریکار گلبهار، سروبی، ومتك، گلبهار سروبی که طول مجموعی آنها بطور تخمین ۷۱ر۱۲۵ کیلو متر میباشد شامل پروگرام گردیده ومذاکرات ومطالعات اقتصادی انجنیری وتفصیلی آن هم اکنون باکمپنی موتر کلومبس سویسی جریان دارد .

۱۸ ـ احیاء مجدد ورکشا پهای پشتون

پل ولایت هرات :

ورکشاپهای مذکور که بطور مقد ما تی درماه‌جوزای‌سال ۱۳۵۵ شروع‌بفعالیت نمودند است والی اخیر سال ۱۳۵۵ اجرا آت آن در ساحهٔ ترمیمات جاریه ، خفیفه وثقیله بصورت عمومی قرار ذیل میباشد :

۱ ـ ترمیم عراده جات موتوری ٦۱ عراده
۲ـ ترمیم اسکریپر ۸ عراده
۳ ـ ترمیم گریدر ۱٦ عراده
٤ ـ ترمیم لودر ۷ عراده
۵ ـ ترمیم کرین ۵ عراده
٦ ـ ترمیم شاول ۳ عراده
۷ ـ ترمیم واتر پمپ ۳ عراده
۸ ـ ترمیم کرنشافت ۱۳ عراده.
۹ـ ترمیم کمپریسور ۱ پایه
۱۰ـ ترمیم جنراتور ۱ پایه

دوم : در ساحه مطالعه سروی و نقشه کشی تعمیرات ـ

ریاست تعمیرات وزارت فوائد عامه در ساحه امور پلانسازی (مطالعه سروی ونقشه کشی تر تیب مشخصات وبرا ورد ، ترتیب اسناد ساختمانی ، ترتیب اسناد داو طلبی ، مراقبت ، کنترول وتطبیق نقشه ها ومشخصات در جریان کار ودر امور تسلیم گیری پروژه های تعمیراتی از نقطه نظر تخنیکی وارائه نظریات ومشوره های‌فنی وتخنیکی ورسیدگی بتمام اموریکه از نقطه نظر فنی به مسایل وپلانهای تعمیراتی دولت ارتباط میگیرد فعالیت داشته وفشرده فعالیتهای مذکور ذیلا

به صورت خلاصه ارائه میگردد :

۱ ـ درساحه پلان سازی (امور مطالعـه سروی و نقشه کشی) ـ

در قسمت امور پلان سازی پروژه ها ی تعمیراتی دوایر ، تصدیها وموسسات دولتی وپروژه های تعمیراتی عام المنفعه که شامل سروی مطالعه وطرح دیزاین **پلانهای عمومی** ساحه پلان ونقشه های مفکوروی وتفصیلی مهندسی ، نقشه های انجنیری وساختما نی ونقشه های سیستم برق وتنویر ونقشه های سیستم آبرسانی وبدرفت ، نقشه های تهویه وعند الایجاب نقشه های سیستم مرکز گرمی بوده مطابق پروگرام ها ونیاز مندی مراجع دولتی پس از انجام مطالعات دقیق تحلیل و ارزیابی جنبه های تخنیکی ، اقتصـــادی ، ساختمانی وشرایط اقلیمی و محیطی محلاتیکه تطبیق پروژه های تعمیراتی مذکور مورد نظر بوده قرار آتی اجرا نموده است .

الف ـ پروژه های تعمیراتی ایکه همزمان نقشه های آن بصورت مکمل طرح ودیزاین و تکمیل گردیده است (۳۵) پروژه را احتوا میکند .

بـ پروژه های تعمیراتی :

که نقشه های باقیمانده آنها درظرف سال ۵۵ تکمیل ویاقسمتی ازنقشه های آن درسال متذکره انجام شده است عبارت اند از ۲٤ پروژه .

جـ ترتیب کاپی های نقشه :

جهت پیشبرد امور ساختمانی واجرا آت دوایر مختلفه در مرکـز وولایات کشور در ظرف همین مدت بیش ازشش هزار قطعـه کاپی نقشه های تعمیراتی تهیه وبه اختیار مراجع دولتی قرار داده شده است .

دـ برآورد اول وترتیب لست مشخصات:

در ظرف سال جاری پیش از سه هزار ورق براورد اول ولست مشخصات امـــور ساختمانی وترمیم تعمیر های دولتی ترتیب و به دسترس مراجع مربوطه گذاشته شـــده است .

هـ ـ مراقبت وکنترول وتطبیق نقشه ها و مشخصات پروژه های تعمیراتی در جریان کار وتامین شرایط فنی وتخنیکی در پروژه ها عبارت اند از ۲۷ پروژه .

در ظرف سال ۱۳۵۵ روی بیش از یـــک صدو پنجاه موضوع وپرابلم تعمیراتـــی و ساختمانی پس از غور و مطالعه لازم نظریات ومشوره های فنی جهت رهنمائی واجرا آت دوایر ارائه گردیده است .

ز ـ ترتیب اسناد داوطلبی وانجام داوطلبی ها وعقد قرارداد های ساختمانی ۸ پـروژه صورت گرفته ست .

برعلاوه اجرا آت فوق الذکر در ساحـه مذکور تثبیت درجه کسبه کـاران وتوزیـع جواز نامه های بیش از یکهزار کسبه کار صورت گرفته است .

در قسمت تاسیس موسسات ساختما نی خصوصی وبه منظور تنظیم فـعا لیتهـــای ساختمانی موسسات خصوصی مطابق شرایط وایجابات عصر ، اعمار واکمال پروژه های

تعمیراتی بصورت درست ومطمئن در سال ۱۳۵۵ در پهلوی ترتیب وتدوین قـانون موسسات ساختمانی خصوصی وطی مراحل انفاذ آن از مقامات صلاحیتدار به تاسیس چهار موسسه ساختمانی خصوصی در مرکز ویك موسسه ساختمانی در کندز اقـدام شـده و مراحل تاسیس دوموسسه ساختمانی خصوصی دیگر در مرکز ویك موسسه ساختمانی در ولایت بلخ تحت دوران میباشد .

در ساحه دستگـاه ساختمانـی افغـانـی اجراآت ذیل صورت گرفته است :

الفـ کار پروژه هـای ذیـل در سـال ۱۳۵۵ انجام گردیده است :

۱ ـ تعمیر اتومات وپسته خانه خیرخانه مینه .

۲ـ هفت حق العبور شـاهـراه هـای عمومی در حصص دکه ، ثمرخیل ، سرخکان ماهی پر ، کلکان ، لوکر ومیدان .

۳ ـ ترمیمات پوهنځی طب ژغار ... پوهنتون کابل .

٤ ـ چمکاری مکتب نرسنگ .

٥ـ ویترین اعلانات پارك شهرنو .

٦ـ کار ترمیماتی کابل ننداری .

ب: پروژه هائیکه درسال ۱۳۵۵ کارآنها دوام داشته وفیصدی زیاد پیش رفته است .

۱ـ پروژه آرشیف وزارت امور خارجه که تاخیرسال ۱۳۵۵ کارآن ۷۰ فیصدپیش رفته بـو د بـه استثنـای بعضـی کـا ر های مربوط مرکز گرمی تعمیر تکمیل گردیده است .

۲ـ پروژه اطلاعات پروازمیدان هوایی که تاخیرسال ۱۳۵۵ کـارآن ۲۰ فیصـد پیش رفته بود تکمیل گردیده است .

۳ـ پروژه دیوار احاطهٔ پهره دار خاسه حفظ مراقبت سرکها که تاخیر سال ۱۳۵٤ کارآن ٦۰ فیصد پیش رفته بود تکمیـل گردیده است .

٤ـ تعمیر شرکت تجارت قره‌قل که‌درماه چهارم امسال کارآن شروع شده بود تکمیل گردیده است .

٥ـ پروژه ورکشاپ مربوط صحت عامـه واقع خیرخانه مینه تاخیرسال ۱۳۵٤ کـار آن ۹۰ فیصد پیش رفته بود باستثنای کار آهن پوش آن تقریباتکمیل گردیده است .

٦ـ پروژه ورکشاپ طبی واقع خیر خانـه که‌تاخیر سال ۱۳۵٤ کارآن ۷۵ فیصـد انجام شده بود تاخیرسال ۱۳۵۵ـ۹۸ فیصد پیش رفته است .

۷ـ پروژه شش طبقه‌ئی شرکت بیمه افغان که‌تا اخیر سال ۱۳۵٤ ٦۰ فیصد پیش‌رفته بود تکمیل گردیده است .

۸ـ ساختمان هنگر های تخنیکی و دفتـر های اداری واقع پلچرخی مربوط فابریکات دستگاه، تکمیل گردیده است .

۹ـ تعمیر لابراتوار امسال شروع وتکمیل گردیده است .

۱۰ـ ساختمان شش پایه برج مراقبـت

فابریکه پلچرخی امسال شروع و تکمیل گردیده است .

۱۱ـ تعمیر ور کشاپ و تحویلخانه سیخ گول مربوطه فابریکات دستگاه. امسال کار آن شروع و ۹۵ فیصد پیشس رفته است .

۱۲ـ پروژه مرکز و کسمین سیروم مربوط وزارت صحت عامه واقع قرغه که تا اخیر سال ۱۳۵٤ کارآن ٦۰ فیصد پیشس رفته بود تا اخیر سال ۱۳۵۵ (۸۰) فیصد پیش رفته است .

۱۳ـ پروژه چهارده طبقه مربوط ریاست خزینه تقاعد که تا اخیر سال ۱۳۵٤ کار آن ۳۵ فیصد کار اسکلیت تعمیر پیش رفته بود تا اخیر سال ۱۳۵۵ کار سکلیت آن ۹۰ فیصد پیشس رفته است .

۱٤ـ پروژه موزیم کابل که تا اخیر سال ۱۳۵۵ کار آن ۲۵ فیصد پیش رفته بود تا اخیر سال ۱۲۵۵ (۸۰) فیصد پیشس رفته است .

۱۵ـ پروژه کوبالت مربوط ریاست پوهنتون کابل تا اخیر سال ۱۳۵٤ کار آن ٤۰ فیصد پیش رفته بود تا اخیر امسال ۷۰ فیصد پیشس رفته است .

۱٦ـ پروژه آرشیف های مربوط وزارت اطلاعات وکلتور که تا اخیر سال ۱۳۵٤ کار آن ۷۵ فیصد پیشس رفته بود و تاحال ۹۸ فیصد پیشس رفته است .

ج ـ پروژه هاییکه درسال ۱۳۵۵ کار آن آغاز گردیده است :

۱ـ پروژه فابریکه نساجی کندهار که در برج ثور سال ۱۳۵۵ کارآن آغاز گردیده است وتاحال ۲۰ فیصد پیشس رفته است .

۲ـ پروژه مخزن آب پوهنتون کابل تاحال ۲۰ فیصد پیش رفته است .

۳ـ پروژه مسجد شریف خیرخانه مینه که ۹۵ فیصد پیشس رفته است .

٤ـ پروژه تریلی بس که درماه ششم ۱۳۵۵ کارآن شروع شده بود تاحال پنج فیصد پیشرفته است .

۵ـ تعمیر پوسته خانه ده بوری که درماه هفتم کار آن شروع شده ۹۵ فیصد پیشس رفته است .

٦ـ تعمیر پوسته خانه شهری کارته پروان که درماه هفتم کار آن شروع شده ۹۵ فیصد پیشس رفته است .

۷ـ آهن پوشس بام مقبره اعلیحضرت شهید که درماه نهم کار آن شروع شده بود، نود فیصد پیش رفته است .

امور ساختمانی ایکه توسط ریاست بنائی درسال ۱۳۵۵ اجراگردیده است :

۱ـ پروژه ساختمان شفاخانه دو صد بستر هرات :

این پروژه که دارای بلاکهای پولی کلینیک، دفاتر اداری، اطاق نان، آشپزخانه شعبه جراحی، داخله، اکسریز وشعبه عاجل باکمال ساختمان چاه بدررفت وتانک آب میباشد و همچنان در پروژه مذکور امور

ساختمانی لیلیه نرسنگ و تعمیر رهایش برای مجردین با ساختمان های داخل محوطهٔ مذکور شامل بوده و امور ساختمانی آن الی اخیر سال ۱۳۵۵ ــ ۱۵ فیصد پیش رفته است .

۲ــ پروژه ساختمان نساجی نخی هرت:

تعمیرات این پروژه که دارای حجم تقریبی ۲٤٦۰۰۰ متر مکعب و ساحه تقریباً ۲۵۰۰۰۰ متر مربع را احتوا مینماید .

امور پروژهٔ فوق الذکر در سال ۱۳۵۵ شروع گردیده و الی اخیر سال ۱۳۵۵ تقریبا ۲۵ فیصد پیشرفت نموده است .

۳ــ پروژه مسلخ هرات :

این پروژه که از قرضهٔ بانک جهانی تمویل میگردد ، کار ساختمانی آن در سال ۱۳۵۵ شروع گردیده والی اخیرسال مذکور ٦۰ فیصد پیشرفت نموده است . و پلان عمومی آن بطور خلاصه ذیلا تذکار میبابد :

۱ــ سا ختمان ساحه برای انبار مــواد کثیف .

۲ــ سرد خانه و دستگاه ساسیج سازی.

۳ــ ساختمان برای کشتار گاه حیوانات.

٤ــ دفاتر .

۵ــاطاق کنترول و محافظین .

٦ــذخیره خانه .

۷ــ گراجها، ورکشاپها، تانك ذخیره آب و دوبی خانه و همچنان تانك ذخیره تیــل و غیره روغنیات میباشد .

تعمیرات شامل این پروژه دارای حجــم تقریبی ۳۱۵۰۰ متر مکعب و ساحهٔ تقریبی ۳۰۰۰۰ متر مربع را احتوا میکند .

٤ــ پروژهٔ سا ختمان شفا خانه دوصـــد بستر ولایت ننگر هار :

امور سا ختمانی این پروژه که در سال ۱۳۵٤ آغاز یافته وبلاك های تحت ساختمان این پروژه مشتمل اندبر تعمیر پولی کلینیك دفاتر اداری ، عمـارت جــر احــی مردانه وزنانه عمــارت شصت داخلــه و اطفال لیلیه برای نرسها و مکتب لیلیــه و اطاق طعام خوری و غیره ملحقات آن میباشد. امور این پروژه ازابتدای سال درحدود ۸۰ فیصد پیشرفته است .

۵ــ اعمار پروژه پوهنځی طب پو هنتـون کابل :

امور این پروژه که درسال ۱۳۵۵ آغـاز گردیده که دارای بلاکهای متعدد میبا شـــد واز جمله صرف ساختمان بلاکهـای (٦ــ۷) که طورسه طبقه اعمار میگردد تحت ساختمان قرار گرفته وامور ساختمان آن شصت فیصد پیشرفته است

٦ــ پروژه صنایع کوچك :

امور ساختمانی این پروژه که در ســال ۱۳۵۱ آغاز گردیده وتاکنون صـرف یـازده بلاك باملحقات آن تکمیل و آماده تسلیـ دهی می باشد .

۷ــ پروژهٔ کمپیوتر :

این پروژه که درساحهٔ ٦٤۵۰ متر مربـع اعمار گردیده که دارای ٦۸ اطاق خورد وکلان

درسه بلاك میباشد درسال ۱۳۵۵ آماده تسلیم دهی گردیده است .

۸ـ پروژه لیلیه های پوهنخی طب پوهنتون ننگرهار :

این پروژه دارای ۸ بلاك که هرکدام درسه طبقه اعمار گردیده کارآن درسال ۱۳۵۳ آغاز گردیده وتااخیرسال ۱۳۵۵ کارآن ۹٤ فیصد پیش رفته است وهمچنان درین اواخر کار ساختمان یك بلاك آشپز خانه و طعام خانه پوهنخی مذکور نیز شروع گردیده است.

۹ـ پروژه بعضی ترمیمات و ساختمان وزارت امور خارجه :

این پروژه شامل ساختمانهای اطاقها برای محافظین، دیوارکتاره ها، وترمیمات قصر استور وزارت موصوف میباشد و کار های ساختمانی اطاقهای محافظین دیوارکتاره ها آمادهٔ تسلیم دهی میباشد وترمیمات قصر استور تقریبا ۸۵ فیصد پیشس رفته است.

۱۰ـ ریاست بنائی :

غیرازامورساختمانی ازقبیل پروژه تحویل خانه های ریاست آبرسانی پروژه اطفائیه ولایت کابل و همچنان یك تعداد زیاد امور فلزی و نجاری موسسات دولتی و خصوصی راانجام داده است .

امور خانه سازی :

در قسمت خانه سازی بعنوان اینکه زندگی ازخانه شروع میشود و هسته اساسی ساختمان شهرها را مسکن تشکیل میدهد فعالیتهای ذیل در امور مذکور انجام داده است :

الف ـ در قسمت اعمار بلاکهای رهایشی :

بلاکهائیکه قبلا امور ساختمانی آنها شروع شده بودبعضاتکمیل وبعضی دیگرآنها بفیصدی های مختلف ساخته شده است . که عبارت از تعمیر نمبر ٤۲ ،۱۱۷، ۱۰۹، ۱۱۱ ،۱۱۲، ۱۱٤ و۱۱۵ میباشد .

ب ـ تعمیرات وزارت دفاع ملی که درساحه کلوپ عسکری اعمار گردیده اند عبارت اند از تعمیرات نمبر ۱۰۱ ،۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰٤، رهایشی .

ج ـ تعمیر نمبر ۱۰٦ وزارت اطلاعات و کلتور .

د ـ تعمیر انستیتوت اداره صنعت و مکتب هوتل داری .

هـ ـ تعمیرات مکاتب پانزده صنفی ٦ باب.

و ـ ریاست خانه سازی برعلاوه امور فوق تولیدات موادکانکریتی سیخ دارطرف ضرورت بعضی ازدوایر وموسسات دولتی و اشخاص انفرادی رانیز اجرا نموده است و همچنان علاوه میگردد که فابریکه خانه سازی میکرو ریون نمره ۱و۲ رادر ساحه ٤۰ هکتار زمین تکمیل نموده است ،این پروژه بر علاوه ساحه شبکه های مجهز ابرسانی ، مرکزگرمی کانالیزاسیون، برق سرك آبادانی و سر سبزی میدان های سپورت ، میدانهای بازی اطفال شبکه سرك آبادانی و سر سبزی میدان های سپورت، میدانهای بازی اطفال شبکه آبیاری، تنویر سرکها وراه ها دارای ٦٤

باب تعمیرات مسکونی ٤ طبقه و پنج طبقه، یك باب کودکستان برای ۱٥۰ طفل، مکتب و ۱۲ باب تعمیرات کلتوری وتجارتی (یعنی (سینما ، کافی، فروشگاه ومارکیتها) می باشد فعلا ساختمان ۱٤ تعمیر رهایشی پنج منزله جریان دارد که ٦ تعمیر آن دارای فرو شگاه مجهز و مدرن ملحقه و پیوسته میباشد .

ریاست خانه سازی علاوه بر ساختمانهای داخل پلان های مرتبه فابریکه اعمار وبا همکاری فعال در اعمارانواع مختلف ساختمان های دولتی رانیز انجام داده است بطورمثال برای وزارت جلیلیه تعلیم و تربیه ۱۱مکتب ابتدائی ،متوسطه و لیلیه ساخته استاعمار مکاتب ابتدایی انستیتوت اداره‌صنعت، مکتب هوتل داری وطعام خانه لیلیه خوشحال خان جریان دارد، در اعمار شفاخانه چهار صد بستر اردو فابریکه خانه سازی سهم مهمی داشته است .

اعمار شبکه های آبرسانی شهر های‌مزار شریف و کندهار، فابریکه خانه سازی انجام داده است .با ریاست سرکها و قوماندانی قوایکار در اعمار ساختمان پلها و انواع تولیدات کانکریتی همکاری مؤثر داشته واین همکاری ادامه دارد .

فابریکه خانه سازی یك موسسه مجهز وعصری است تمام ساختمانها را که تکمیل نموده است ویا تحت اجرا قراردارد باکیفیت عالی مهندسی و ساختمانی انجام داده و میدهد .

در پلان هفت سالهٔ انکشافی جمهوریت، اصلاح وتوسیعهٔ فابریکه خانه سازی پیش بینی میگردد چنانچه قرار داد مربوطه به ترتیب اسناد تخنیکی و نقشه های انجنیری وتعدیل فا بر یکه بعد از تصو یب مجلس عالی وزراء و منظوری بناغلی رئیس جمهور بتاریخ ۸ر۱۰ر۱۳٥٥ امضاء گردید با تعدیل فابریکه قدرت و ظرفیت تولیدی آن به ۷۰ هزار متر مکعب مواد کانکریتی بلند خواهد رفت فابریکه خانه سازی سالانه ۱٤ بلاك پنج منزله و ۷ بلاك نه منزله اعمار خواهد نمود .

درساحه آبر سانی :

اول ـ درشهرکابل

الف ـ تمدید و انتقال پایپ لاین شبکه سید نور محمد شاه مینه .

۱ـ نصب پمپ در چاه عمیق نمبر ٤بگرامی بظرفیت ٤۰ لیتر آب فی ثانیه .

۲ـ ساختمان رسیونکول ودستگاه‌کلورنیشن بحجم ۱٥۰ مترمکعب .

ب ـ ساختمان‌ترانسمیشن‌لاین درده‌افغانان.

۱ـ نصب یك پایه پمپ بظرفیت ٤۰لیتر آب فی ثانیه

۲ـ تمدید نل اسبستوسی سمنت بقطر های مختلف ۱۲۰۰ متر .

ج ـ پروژه افشار :

۱ـ ساختمان حفاری ۲ حلقه چاه‌تحقیقاتی ٤ الی ۸ انچ هریك به عمق ٦۰ متر.

۲ـ ساختمان و حفاری ٤ حلقه چاه استحصالی تکمیل شده به قطر ۲٤ ـ انچ به عمق هریك ۷۰ ـ ۸۰ متر و نیز ۸ حلقه چاه متذکره پمپ تست شده است .

۳ـ ساختمان سر کبهای اتصالی بین چاه ها بطول ۱۸۰۰ متر بعرض ۷ـ۸ متر .

د ـ پروژه مسیر در پای لوگر :

۱ـ حفر ۱۵ حلقه چاه تحقیقاتی بقطر ۱۲ به عمق تخمینا ۵۰ـ۷۰ متر تکمیل شده .

۲ـ حفر ٤ حلقه چاه امتحانی به قطر ۲۱ انچ و عمق ۷۰ ـ۸۰ متر شده و نیز ۸ حلقه چاه آب پمپ تست گردیده .

۳ـ ساختمان وقسما ترمیم سر کبهای موا صلاتی بین چاه ها و مخزن بطول ٦ـ۷ کیلو متر صورت گرفته .

دوم ـ درولایات کشور :

۱ـ پروژه آبرسانی مزارشریف :

تمدید شبکه طبق پلان کار ۱۸ کیلو متر مکعب تکمیل گردیده ونیز حفر یك حلقه چاه عمیق به انجام رسید که مصرف یك شبانه روزفی نفر یکصد لیترآب پیش بینی بعمل آمده است .

۲ـ پروژه آبرسانی کندهار :

تمدید شبکه باساس پلان کار ۳٫۱ کیلو متر تطبیق شده ونیز یك تعداد شیر دهن آب به منازل توزیع گردیده که البته درفی شبانه روز مصرف یك نفر یکصد لیتر آب سنجش بعمل آمده است .

۳ـ پروژه آبرسانی هرات :

باساس پلان کار تمدید شبکه ۲ کیلو متر صورت گرفته ونیز تعداد زیاد شیردهن آب به منازل توزیع گردیده است همچنین حفر دوحلقه چاه عمیق نیز تکمیل شده که البته مصرف یك نفر در ۲٤ ساعت یکصد لیتر آب پیش بینی شده است .

٤ـ پروژه آبرسانی جلال آباد :

تمدید شبکه طبق پلان کار ۱۰ کیلو متر تکمیل و نیز یك تعداد شیر دهن آب به منازل توزیع گردیده که البته مصرف یك نفر دریك شبانه روز یکصد لیتر آب مدنظر گرفته شده .

۵ـ پروژه آبرسانی غزنی :

طبق پلان کار تمدید شبکه در سالجاری ۷ کیلو متر بانجام رسیده .

٦ـ در پروژه ابرسانی خان آباد :

مواد ساختمان مورد نیاز این پروژه قبلا ازمرکز انتقال داده وکار ساختمانی و فعالیتهای آن مطابق پلان کارشروع وتاکنون ۷٫۰ کیلومتر تمدید شبکه بانجام رسیده است .

همچنین سروی و مطالعات ساحه های ذیل بانجام رسیده :

در مرکز شهر کابل

۱ـ امور سروی شبکه آبرسانی منطقه ده نو بانجام رسیده پرو فایل و سکیچ دیزائین آن رویدست است .

۲ـ امور سروی شبکه آبرسانی قسمتی از جمال مینه پرو فایل (م. سکیچ) دیزائین

مربوطه تکمیل گردیده است .

۳ـ امور سروی شبکهٔ آبرسانی قسمتی از کارته ۳ باپرو فایل سکیچ آن بانجام رسیده.

٤ـ سروی ودیزاین شبکهٔ آبرسانی دستگاه فرستنده تلویزیون در کوهٔ آسمائی صورت گرفته .

ب ـ درولایات کشور :

۱ـ امور سروی شبکه آبرسانی ولایت لغمان، بغلان و کندز تکمیل و نیز پروفایل سکیچ آنها بانجام رسیده است .

۲ـ امورسروی شبکه آبرسانی ولسوالیهای بلخ، خان آباد ولایت کندز، چمکنی ولایت پکتیا با پروفایل (سکیچ) آنها تکمیل شده است ونیز اسناد سروی و مطالعات ولسوالی چمکنی بوزارت محترم صحت عامه ارسال و تسلیم گردید .

۳ـ امور سروی آبرسانی ولسوالی حضرت امام صاحب ولایت کندز باسکیچ وپروفایل آن بانجام رسیده است .

٤ـ امور سروی ترا نسمیشن لاین جدید ازکانال چهاریکارولایت پروان الی مخزن داخل چند وار یانت و پرو فایل و سکیچ آن تکمیل شده است .

در ساحهٔ شهر سازی و طرح مسکن :

وزارت فوائد عامه که متکفل امور شهر سازی و مسکن در ولایات میباشد اجرا آت و فعالیتهای شهر سازی و مسکن از نگـاه طرز العمل و شبوهٔ فعالیت به ترتیب ذیل ارائه میگردد :

الف ـ اجرا آت شهر سازی و مسکن از نگاه مطالعات مقدماتی و سروی های انجنیری درین ساحه سروی ومطالعات مقدماتی بیش از ٤٦ ناحیه های مختلف مراکز و ولایـات و ولسوا لیها و قصبات در ظرف سال ۱۳۵۵ صورت گرفته است .

ب ـ اجرا آت ازنگاه طرح پلان عمومی، پلانهای تفصیلی ،تعدیل اصلاح و انکشاف پلانهای شهری، تنظیم اراضی وامور مربوط به پلانهای منطقوی در حدود ۵۰ ساحه صورت گرفته است .

ج ـ درساحه خط اندازی وپیلر شـانی امور بیش از ۳۸ منطقه مختلفه کشور نجام شده و یاتحت کار میباشد .

د ـ درساحهٔ طرح مسکن و مطالعه جنبـه های مختلفه مسکن نظربه شرایط مختلـفه اقتصادی اقلمی مناطق مختلفه کشور وطرح تیپ های مختلف با استفاده از مواد محلی به شکل اساسی وعلمی وهمچنان اجـراء مطالعات اقتصادی ساختمانی ۳۲ وریانت های مختلفه آن طرح و دیزائین شده است .

در ساحه ترمیمات وسایل ووسایط سرکسازی وساختمانی :

ریاست میخانیکی وزارت فوائد عامه که متکفل اکمال عمومی وسایل ووسایط ساختمانی میباشد در قسمت ترمیم و فعال نگاه داشتن وسایط مذکور نیز نقش عمده دارد. اجراآتیکه درظرف یکسال انجام شده ذیلا بصورت خلاصه تقدیم میشود :

۱ـ ترمیم وسایط ثقیله ۲۹٤ عراده .
۲ـ ترمیم وسایط خفیفه ۲٦۸ عراده .
۳ـ ترمیمات جاریه ۱۸٤۰ عراده .
٤ـ تولید اکسیجن ٤۰٤۱ بوتل .
۵ـ سامان و پرزه جات ساخته شده ۸۸٦۰٦ عدد .

قرار فوق فعالیتهای عمده وزارت فوائد عامه درظرف یکسال بصورت فشرده ترتیب برعلاوه فعالیتهای فوق وزارت فوائد عامه درساحه مدیریت های فوائد عامه ولایات نیز یك سلسله اجراآت را مطابق دساتیر و دستور العمل های متداول بعمل آورده که البته هموطنان ما اجراآت آنها را از نزدیك مشاهده ویا ازطریق رادیو وجرائد اطلاع حاصل نموده باشند .

داطلاعاتو او کلتور وزارت

دغه وزارت دجمهوری‌دولت دکلتوری‌پالیسی‌په پیروی ،ودملی ارزښتونو ، اجتماعی (ټولنیز) اړتیاو اودعصر اووخت له ایجاباتو سره سم خپل اطلاعاتی اوکلتوری خدمتونه داسی تنظیم اوبرخه کړی دی، ترڅو له یوی خوا دهغه ونډه دټولنی دذهنانو په سالمه خبرتیا او روښانه کولوکی مؤثروی اوله بلی خوا ملی فرهنګ ته زیات تبارز ورکړل شی اوپدی برخه کی دمطالعاو اوخیړنو لړی پراختیا ومومی . دمربوطو مؤسسو دروانو خدمتونو ترڅنګ دلمړی ځل دپاره دتلویزیون‌دودانی له بنسټ ایښودلو اوددغی پروژی دلمړیو چارو دبشپړیدو سره پدی برخه کی لومړنی ګامونه اوچت شول . ددغی پروژی دکار له بشپړیدوسره تلویزیون د اطلاع ، تنویر، زده‌کړی اومشغولا دیری لویی وسیلی‌په‌توګه زمونږ دټولنی خدمت ته وړاندی کیږی . همدارنګه دلرغونو آثارو دساتنی ، دلرغون پیژندنی خیړنو اوعلمی خیړنو په برخه کی نوی پروژی ترلاس لاندی ونیول شوی .

په هرحال دټولو اطلاعاتی، کلتوری، هنری اوطباعتی مؤسسو اودایرو خدمتونه داسی تنظیم شول ترڅوپه ښه توګه اوپه پراخه پیمانه دافغانی ټولنی اودهیواد دپیژندنی په خدمت کی وی اوعامه ذهنیت د جمهوری انقلاب له لوړو اهدافوسره سم دنوو بدلونونو منلوته چمتو کړی .

دافغانستان دلویی جرګی له خوا داساسی قانون تصویب، یوتاریخی ګام وچه تیرکال دجمهوری انقلاب داهدافوپه رڼاکی اوچت‌شو. دغه ملی وثیقه چه داړتیاو اودوخت له ایجاباتو سره سم زمونږملی آرزوګانی او ارزښتونه احتوا کوی، د۱۳۵۲ کال دچنګاښ د۲٦ نیتی دانقلاب کلی اهداف، ملی ارمانونو ته رسیدل اوپه بیلو، بیلو ساحوکی دپاوه اومداوم حرکت په برخه کی توضیح کوی .

داطلاعاتو اوکلتور وزارت دمربوطو مؤسسو اجراآت دانقلاب داساساتو، دټولنی داطلاعاتی اوکلتوری اړتیاو، دفرهنګ دسالمی ودی اود عصر دایجاباتوله مخی تنظیم اوپراخه کړل. دادی ددغه وزارت دنشراتی مؤسسواوفرهنګی دایرو دتیرکال داجراتو لنډیز دهمدغومعیارونو اوارزښتو سره سم معرفی کیږی :

نشراتی اجراآت اوخدمتونه :

نشراتی چاری دیوی مرکزی اداری په توګه دخپرونو دریاست له خوااجراکیږی .

دغه ریاست دخپلو مربوطو مدیریتونو له لاری دنشراتی مطالبو په برخه کی مرسته کوی، اودهیواد دتاریخی شخصیتونودپیژندنی دمربوطو سیمینارونو جوړولو اودآثارو دچاپ اوویش په برخه کی لازمی اسانتیاوی برابری کړیدی .

دمرکزی خپرونو مدیریت :

ددغه مدیریت وظایف دیوی مرکزی‌نشراتی

اوارتباطي څانګي په توګه لاندیني خلورساحی تشکیلوي چه دتیرکال په موده‌کي یي دغه کارونه سرته رسولي دي :

۱ـ دکتابونو، رسالو، نشریو او مطبوع پاڼو دخپرولوپه برخه کي همکاري :

دغه مدیریت دهغو ټولو آثـارودنشر او توزیع په برخه‌کي مشورتي نظرورکوي چه‌په هیوادکي دننه چاپیږي .

۲ـ دسیمینارونو جوړول :

داطلاعاتو اوکلتور وزارت دجمهوري دولت دکلتوري پالیسي په پیروي‌دهیوادد تاریخي خپرو دتجلیل اوقدرداني دپاره سیمینارونه دایروي. ددغو سیمینارونو دجوړیدودزمیني برابرو لو په مقصد دپوهانو دغونډودمقدماتو برابرول، له پوهانو اومربوطو دایروسره مکاتبه اوددغو سیمینارونو ترتیبول، ددغي څانګي دوظایفـو له جملي څخه دي. لکه‌چه پدي لړکي دهیواد دنامتوعارف خواجه عبدالله انصاري هـروي سیمینارد ۱۳۵۵ کال د(غوایي ۸ـ۱۷) پــه په کابل اوهرات کي اودعلامه سیدجمال‌الدین افغاني دقدرداني سیمینار د۱۳۵۵ کال‌دکب (۱۸ـ۲٤) په‌کابل کي دافغاني اونړیوالو پوهانو په‌ګډون جوړشو. همدارنګه دهیواددغو دوو دقدرووړزامنو آثار اودپوهانو دمطالعاتونتیجي په (۵۰) ټوکونو کي نشر او توزیع شــوه . په دوووروستیو پیریوکي دپښتو دچاپ شوو آثارو دسیمینارپه مقدماتي ترتیباتو کي دپښتو دپرمختیا له آمریت سره لازمه همکاري‌شویده اودحضرت حکیم سنایي دسیمینار دجوړیــدو مقدمات هم چه دروان کال دتلي دمیاشتي په ۱۵ نیټه جوړیږي، دهمدغه مدیریت له خوا برابر شویدی .

۳ـ دیوی ارتباطي اداري په‌توګه له‌نشراتي مؤسسوسره همکاري :

دغي څانګي له یوه پلوه دوزارت ددایرو اومؤسسوپه خدمتونو پوري مربوطو لوایحوپه طرح‌کولوکي همکاري کړي اوله بل پلوه یي دیوه ارتباطي مرکزپه توګه په دایـــرو او مؤسساتو پوري مربوطو نشراتي چارو کــي وظیفه سرته رسولي ده . دغه راز‌دافغانستان پیژندني آثار اودهیواد دعرفاني او تاریخــي شخصیتونو دسیمینارونو آثار یي فرهنګــي مؤسسو اوخارجي پوهانوته توزیع کړیدي . پدغه ترڅ‌کي، دخارجي اشخاصو او مؤسسو دغوښتني په اثریي ضروري مواد اومطالـب دهیواد دپیژندني دپاره برابر او هغوی ته سپارلي دي .

٤ـ دهنري ښوونو دتدویر په برخه کــي همکاري :

دغه څانګه هنري ډلوته دامتیاز ورکولــو وظیفه په غاړه لري. ددي دپاره چه دهنــري ډلوفعالیتونه په‌منظم شکل اوښه توګه‌تعقیب شي. دکنسرتونو اوښودنو دایرولونوی لایحه په (٦۰) مادوکي ترتیب اوتطبیق شویــده، دنوی لایحي له مخي دتیرکال په موده کــي (۱۰) هنري ډلوته دکنسرت او ښودني اجازه ورکړ شویده .

دولایاتو دنشراتو مدیریت :

دغه مدیریت دوظیفی په توګه دولایاتو داطلاعاتو اوکلتور له آمریتونو سره دخپرونو برابرولو په برخه کی دمرکز دارتباطی اداری په توګه همکاری کړی اودهیواد دولایاتو ورځپاڼی، جریدی اومجلی څیړنی اوارزیابی کړیدی .

په عین حال‌کی دغه مدیریت دولایاتو د اطلاعاتو اوکلتور له آمریتونو سره په تماس کی دی ترڅودمسلکی اواداری نقطه نظرڅخه دهغوی اړتیاوی پوره کړی . همدغه راز دنشراتی خدماتو دپراختیا دپاره یی دولایاتو له ورځپاڼو، جریدو اومجلو سره دنیکمرغه جمهوری نظام په رڼاکی لازمه او ضروری همکاری کړیده .

دغه رازدولایاتو دخپرونو مدیریت،دهیواد له ویاړنی څخه ډکوورځوکی، لکه دچنګابن۲۶ دجمهوری رژیم دتاسیس ورځ، دکارګر ورځ، دښوونکی‌ورځ دمورورځ‌دسوادورځ‌دمطبوعاتوورځ دپښتونستان ورځ، دشوراد‌تاسیس ورځ ، دکوچنیانو ورځ اودملګرو ملتو ذو دکالیزی په‌ورځ‌کی دضرورت وړمواد اوکلیشی ددولتی مطابعو ریاست له لاری برابر اوداطلاعاتو او کلتور مدیریتونو ته سپاری . اوهم دورځپاڼو جریدو او مجلو کلکسیونونه ترتیبوی . په ۱۳۵۵ کال‌کی دعلاقه مندانو دغوښتنی په اثردبیدار واتفاق اسلام دورځپاڼو تیراژپورته یوړل شول اودپکتیادورځپاڼی او د هرات دمجلی قطع لویه شوه . همداراز دسمعی او بصری آمریت په همکاری بهرنیو هیوادوته دښاغلی جمهور رئیس دمسافرت اوافغانستان ته ددوستوهیوادونو دمشرانو دمسافرت‌فلمونه دښودل کیدودپاره ولایاتوته لیږل شویدی .

دباندنیو خپرونو مدیریت :

دباندنیو خپرونو دمدیریت اصلی وظیفه دټولو خارجی خپرونولکه کتاب، رساله، مجله، جریده، ورځپاڼه، رسم، فوتو، زنګوګرافی‌شوی فوتو، دموسیقی نوټونه، ټیکلی، فلم، سلاید. ثبت شوی آواز، تبلیغاتی، سیاسی اومذهبی پاڼواونورو مطبوعاتی موادو څیړنه اوکتنه ده چه له بیلو، بیلو خارجی منا بعو څخه افغانستان ته رسیږی .

نوموړی مواد دافغانستان دجمهوری دولت دکلتوری پالیسی سره سم ملاحظه اوارزیابی شویدی ، دروان‌کال په موده‌کی له (۵۲۵۹۱) ټوکوڅخه زیات کتابونه، مجلی ، نشریی او ورځپاڼی، مستند او هنری فلمونه، ټیکلی، ثبت شوی فیتی اوداسی نورچه دمرکز اوولایاتو دګمرکونو له لاری په انګلیسی، فرانسوی، روسی، آلمانی، هندی، جاپانی، ایتالوی اود نړی په نوروژبو افغانستان ته رسیدلی ، دګمرکی اومخابراتی مراجعو له لاری دکتنی دپاره دغه مدیریت ته لیږل شویدی .

برسیره پردی، دباندنیو خپرونو مدیریت دروان کال په اوږدوکی یوشمیر خارجی نندارتونونه چه په‌کابل کی‌دایرشوی‌وو، ترکتنی لاندی نیولی اودهغودجوړیدو په برخه کی‌یی نظرورکړیدی .

دافغانستان کالنۍ :

دافغانستان کالنۍ مدیریت د هیواد دپرمختیا اوپراختیا جریانات په تیرکال کی دنړۍ له مهمو پیښو سره یوځای، او نور ضروری معلومات چه زمونږدملی ژوندانه مختلف گوښونه معرفی کوی اودادتیاوړ مطالب راغونډکړی، دافغانستان کالنۍ د خپرونی نړۍ ته یی یوښه اوجامع شکل ورکړ. لکه چه تیرکال کی یی، دکالنۍ د۴۲گڼی په‌چاپولو بـر سیـو ، یـو ، ر سـا لـه (په اسلامی دوره‌کی دافغانستان فرهنگی‌نقش ته یوه کتنه) ترعنوان لاندی دیوه اثرپه‌توگه چاپ کړه . دغه رازدسږنی کالنۍ محتویات یی هم راغونډکړی اودیوه جامع اوعمده اثرپه توگه چه‌دهیواداونړۍ مهمی پیښی احتواکوی، دچنگاښ په۲٦نیټه دجمهوری انقلاب دځلودمی کالیزی په مناسبت چاپ ته یی اقدام کړیدی.

دتبلیغاتولوی مدیریت :

دغی اداری دټولنی دافکارو روښانه کولوپه ساحه‌کی خپله وظیفه دموعظـو په برابرولو پښتو تفسیر شریف دکارپرمخ بیولو ددینی اواجتماعی کتابونو یامربوطو رسالو مطالعه کولوله لاری دلاندنیوځانگو پواسطه تعقیب کړیده .

دتبلیغاتو بورد :

دپښتو تفسیر شریف گـرامری او علمی اصلاحات تعقیب شوی، د(۴۰۰) توکوکتابونو اومجلوپه باب یی نظریه ورکړیده .

دکابل ښار د(۱۸۵) تنو ملا امام او (۱٦۰) تنومؤذنانوآزموینه اخیستل شویده دجوماتونو اودرسمی کولو اوارتقاء په برخه کی دکابل ښاروالی دجوماتونو مدیریت سره همکـاری شویده اوپه همدغه موده‌کی دځوجوماتو په باره‌کی نظریه ورکړ شویده .

دولایاتو دتبلیغاتو دنمایندگیو چاری څارل شویدی .

دپیام حق مجلی مدیریت :

دپیام حق مجله هره میاشت طبع او په گڼون کوونکو اوعلاقمندانو باندی ویشـل شویده .

دغه راز ددغی مجلـی مخصـوصی گڼی دحضرت محمد (ص) دمیلادپه احترام چـاپ اودمیلادالنبی په محفل کی ویشل شویدی .

دسمعی اوبصری آمریت :

دسمعی اوبصری آمریت د۱۳۵۵ کـال دچنگاښ له ۲٦ نیټی څخه تر اوسه پوری دکابل، لوگر، غور، ارزگان، کندهار، کندز، بغلان، ننگرهار، بلخ اوسمنگان په ولایاتوکی دښاروتو اوکلیو په ۷۷ بیلو، بیلو سیموکی دسمعی اوبصری دتطبیقاتو (۲۲۱) پروگرامونه اجراکړی دی . دغه پروگرامونه دمخو مستندو اخباری اوتربیوی فلمونوله ښودلو څخه عبارت دی چه په هیوادکی دجمهوری نظام له‌شروع کیدوڅخه راپدیخوا پیښو اوپرمختیاو، پـه هیوادکی دننه اودباندی دښاغلی جمهوررئیس دمسافرتونو دجشن دمراسمو جمهوری بیرغ دپورته کولوپه نوی نظام څخه دخلکودمرکلی اوپرمختیاووفلمونه دی همدارنگه ملی سرود

د جمهوریت تــرانی جمهـوری سندری او شعارونه اورول شوی دښاغلی جمهور رئیس فوتوگانې ، مجلې او نښــان ، بیـــر غ ، رسالې، جمهوری شعارونه،خلکوته خطاب وینا دافغانستان دجمهوری دولت آساسی قانون ، دجمهوری دولت دځلور کلنواجراآتواوداطلاعاتو اوکلتور دوزارت داجراآتو رسالې توزیـــع شویدی چه ټوله -(۲۲۷۰٤٤) ټوله مفو شخه استفاده کړیده .

ددغو پروگرامونو تطبیق پدی برخه کـــی ډیرمؤثرثابت شویدی چه عامه اذهان پـــه بیلو، بیلوچاروکی روښانه او دوروستیـــو پرمختگونوپه باب معلومات ترلاسه کـــړی . وطنوالوله دغو پروگرامونوسره ډیره مینـــه اوعلاقه وښودله . همدارنگه دسمعی اوبصری آمریت دسلك سکرین خانگی په ۱۳٥٦ کال کی خپل فعالیت پیل کړی اویوشمیر گټور پوسترونه یی دگرانو وطنوالو داستفادی دپاره برابر کړی دی .

په ٥٥ـ١٣٥٦ کال کی دهیوادپه ولایاتوکی دسمعی اوبصری تطبیقات :

دلوگرولایت له ۳۰ر٤ر٥٥ شخه تر۲۸ر٤ر٥٥ پوری ٥ پروگرام یوه سینمه ۷۰۰ تنه .

دغوررولایت له ۲٤ر٤ر٥٥ شخه تر۳ر٥ر٥٥ پوری ۱۱ پروگرام یوه سیمه ۲۷۲۰۰ تنه .

دکابل‌ولایت‌له۲٦ر٤ر٥٥ شخه تر۲٦ر۱۲ر٥٥ پوری ۱۸ پروگرام دوی سیمی ۳۳۹۰۰ تنه

دارزگان‌ولایت له۲٦ر٤ر٥٥شخه‌تر۱۷ر٥ر٥٥ پوری ۱٦پروگرام ٥ سیمی ۲۰٦۰۰۰ تنه .

دنیمروز ولایت‌له۲٦ر٤ر٥٥شخه‌تر۲۸ر٥ر٥٥ پوری ٤پروگرام یوه سیمه ٦٥۰۰ تنه .

دکندهارولایت له۲۰ر٥ر٥٥شخه‌تر۲٥ر٥ر٥٥ پوری نه پروگرام څلورسیمی ۹۷۰۰ تنه .

دکندزولایت‌له ۱۸ر۷ر٥٥ شخه تر۷ر۸ر٥٥ پوری ۲٥ پروگرام ۱۰ سیمی ۱٦۰۲٤ تنه .

دبغلان ولایت‌له ۹ر۸ر٥٥شخه تر۲٦ر۸ر٥٥ پوری ٥۱ پروگرام ۱٤ سیمی ۱۸٤۲۰ تنه .

دننگرهارولایت‌له ۱۸ر۱ر٥٥شخه‌تر۲۸ر۲ر٥٥ پوری ٤۲ پروگرام ۲۷ سیمی ٤۳۷۰۰ تنه .

دسمنگان‌ولایت‌له ۱٦ر۳ر٥٦شخه‌تر۲۱ر۳ر٥٦ پوری ۳۰ پروگرام ۱۲سیمی ۲۳۰۰۰ تنه .

دبلخ ولایت‌له ۲٥ر۳ر٥٦ شخه‌تر۲۱ر٤ر٥٦ پوری ۱۸ پروگرام ٦ سیمی ۲۱۰۰۰ تنه .

فیچری اداره :

دغی اداری چه دنشراتی موادو برابرولـو دمرکزی اداری په توگه یی د ۱۳٥٤ کــال دلړم په میاشت کی داطلاعاتو اوکلتور وزارت په چوکاټ کی په فعالیت پیل‌کړی، خپــل مطبوعاتی خدمتونه یی په تیرکال کی پراخه کړیدی . دیوه کال په موده کی له (٤٥۰) شخه زیاتی مقالی، تبصری اوترجمی پدی‌اداره کــی برابری شوی او دنشر دپــاره د هیواد نشراتی مؤسسو ته سپارل شـــوی دی . له برابرکړوشوو مطالبوشخه چه د جمهـوری نظام دارزښتونواوپه‌هغه‌کی داساسی بدلونونو معرف دی، زیاتره یی د نشراتی سویـــی دپیاوړتیا دپاره دولایاتوورخپاڼوته لیږل شوی اونشرشویدی . په عین حـــال‌کی دوزارت

ددایروله خوالیبرل شوی پاتې، دفیچری اداری
له لاری ترجمه شوی اودغی اداری ته‌دهمکاری
سپارل شوی وظیفی پرځای شویدی .

ددی دپاره چه ددغی اداری خدمات په‌پراخه
پیمانه‌دوام وکړی په روان کال‌کی یی له‌پراخ
تشکیل سره خپل اجراآت تعقیب کړل .

فیچری اداری د اطلاعاتو اوکلتور وزارت
دمقام په هدایت، دافغانستان دجمهوری دولت
دلومړنی لویی جرگی په موده‌کی دمطبوعاتی
خدماتو او اسانتیاو په برابرولو کی برخه
واخیستله، (دجمهوری دولت اجـــراآت) او
(داطلاعاتو اوکلتور وزارت څلورکلن اجراآت)
په نامه داختصاصی نشریو مواد او محتویات
برابراوچاپ کړل اوهغه یی دلویی جرگی په
غړو اوهمکارانو باندی په وړیاتوگه توزیـع
کړل . همدارنگه دلویی جرگی دغونډو پـــه
جریان‌کی یی په‌وزارت اومؤسساتوکی لـــه
یوسل اودیرش ډول څخه‌زیات موجودکتابونه
په وړیاتوگه دملت نمایندگانوته ورکـړل .
دغه رازورځپانی اومجلی دمعلومات دزیاتوالی
دپاره هره ورځ هغوی ته توزیع کیدلـــی .
کتابخانه اودمؤسساتو دهنری آثارو ننداره‌تون
دوزارت په تجویزپه ترتیب سره دهغوی په
استوگنځی اودکابل ننداری په پورتنی تالار
کی جوړشو. په عین حال‌کی د دغـی اداری
مؤظفو کارکوونکو دهغو نمایشی او هنر ی
پروگرامونوپه ترتیب‌کی چه درادیو افغانستان
افغان ننداری، افغان فلم، دموسیقی آمریت
اومیرمنوټولنی له‌خوادلویی جرگی دنمایندگانو
په ویاړدرادیو افغانستان په لوی تالار، کابل
ننداری، زینب ننداری اود پارک اوآریانا په
سینماگانو کی دایرشول همکـاری وکـړه .
همدارنگه ددغی اداری کارکوونکو د علمـی
اوفرهنگی سیمینارونو په جوړیدلو کـــــی
مؤثره برخه آخیستی اودرسیدلو کتابونو په
مطالعه‌کی یی له نشراتوسره همکاری کـړی
اولازمی مسلکی مشوری یی ورکـړی دی .
فیچری اداره له خپل نوی تشکیل ســـره،
دنشراتی موادو برابرولو ، درسیدلو لیکونو
ترجمه کولواوپه مسلکی اومشورتی اجراآتو
کی دبرخی آخیستوپه برخه‌کی خپلوخدماتو ته
پراختیا ورکوی .

ورځپانی :

دجمهوریت ورځپانه :

دجمهوریت ورځپانی دملی آرزوگانومنعکس
کوونکی هنداری په حیث نظریی، پرمختیاوی
او جریانات داخلی دی اوکـه خارجـی لـه
واقعبینی‌اومال اندیشی اوله‌ملی اړتیاوسره‌سم
نشراودخلکو اطلاع ته رسولی دی اودجمهوری
دولت دپلانونو، پروژو اواقداماتو په پیژندنه
کی یی ونډه آخیستی ده . دهمدغه پرنسیپ
تعقیبولو دی ته زمینه مساعده کړیده چـــه
دجمهوریت په‌ورځپانه‌کی دګډون تیراژپورته
ولاړشی . دجمهوریت ورځپانی له یوی خوا
اودجمهوریت مجلی له بلی خوا (چه په‌هرو
دوومیاشتوکی یوځل‌خپریږی) داذهانو تنویرولو
دتنویری مرامونو پرمخ بیولو او دجمهـوری
دولت داهدافودتبلیغ په‌برخه‌کی په امانتداری

سره خدمت کړیدی . دجمهوریت ورځپانــه خپل په زرګونو علاقمندان دورځی په لمړیو وختوکی دورځی له جریاناتو څخه خبروی .

باید وویل شی چه دولـت په ۱۳۵۳ کال کی په خارج کی افغانی محصلینو ته خدمت په مقصدیوه مالی خساره ومنله اوفیصله یی وکړه چه دغومحصلینوته دی جمهو ریـت ورځپانه ولیږله شی . دهمدغی فیصلی پـه اساس په لمړی ورځ کی زرګټی او وروسته دحمل اونقل دمشکلاتوله کبله په ورځ کی له څلورو سوو ګټو څخه زیات جمهوریت، دافغانی سفارت خانوله لاری لیږل شوی او لیږل کیږی .

برسیره پردی په باندنیو هیوادو کــی یوشمیر افغانی محصلینو شخصا په ورځپانه کی دګډون غوښتنه کړیده .

سږکال دجمهوریت دمجلی تیراژ دتیرکال په پرتله تریوی اندازی پوری زیات شوی اوعلاقمندان یی له مرکزڅخه برسیره پــه ولایاتوکی هم زیات دی. دجمهوریت ورځپانی اختصاصی صفحی چه دقلمی همکارانو پــه همکاری چاپیږی دادی :

د(ښځه اوژوند) صفحه، دورزش او قانون صفحه، دروغتیاصفحه، دښوونی او روزنــی صفحه، علمی صفحه اوستاسو دجمعی ورځی صفحی هره پنجشنبه نشر اوله ډیرو تـازه مطالبو څخه یی استفاده کیږی . کوښښ کیږی چه ډیرمجرب لیکوالان دی برخی ته جلب کړی شی ترڅودغه صفحی له پخوانه زیات علمی بڼه غوره اوله اړتیاسره سم خلکو ته وړاندی شی .

په څلورم مخ کی هره ورځ یومطلب لـــه خارجی نشراتو ترجمه اووړاندی کیــږی . پنځم مخ هره ورځ یوشمیراختصاصی هنری اوډول ډول خبرونوته بیلیږی . پدغه صورت کی دجمهوریت ورځپانی اودجمهوریت مجلی خپرونی داسی تنظیم شوی ترڅودیوی درندی ورځپانی اومجلی په توګه خپله شایستګــی وساتی اودغه نشراتی رسالت په سیاســی، اقتصادی، فرهنګی، ټولنیز، روغتیایی، حقوقی، علمی اوادبی ساحوکی په یوه مطلوب اوسالم شکل په مخ بوزی .

دانیس نشراتی مؤسسه :

دانیس ورځپانی په روان کال کی وکــولی شوچه خپلی خپرونی نورهم ښی اوبه زړه پوری وګرځوی اودهمدغه روش په اســـاس یــی دوطنوالوزیاته پاملرنه جلب کړی اود ګډون کوونکو شمیر زیات شوی دی . ددی دپاره چه ورځپانی ډول، ډول اوبه زړه پوری مطالب دبیلو، بیلوذوقونو دپاره وړاندی کړی دی، داوونی په زیاترو ورځوکی په لسو مخو نو کی یعنی دنوروورځوپه پرتله دوه مخه زیات چاپیږی.

دپنجشنبی په ورځوچه ورځپانه معمولا په دولسومخونوکی چاپیږی ، په روان کال کی، کله،کله په څوارلسومخونوکی چاپ شویده. دخپرونوپه برخه کی برسیره پردی چه موقع ورکړشوی دخلکو غوښتنی اوسالمی نظریی نشرشی،ددولت دپلانونو، پرمختګونواوبدلونونو دمعرفی په برخه کی لوستونکوته دارزښتناکه

اوکافی مطالب وړاندی شوی اودورځپانـــــی دخپرونو زیاته ساحه یې نیولې ده .

ورځپاڼې، دځینودایرو اومؤسسو له پلوه دخلکودمشکلاتولیری کولوپه لارکی په‌روان‌کال کی دمربوطو دایرودرئیسانو او نمایندګـــانو په‌ګډون سمپوزیمونه دایر، اوټولی پوښتني اوځوابونه یې نشرکړی چه دارزښتناکو مطالبو په توګه دپوښتونکوله خوامنل شوی، دهغوی قناعت یې حاصل کړی اوانعکاسات یې مطلوب اودرضایت وړو .

دنیشخند او نوشخند ستون چه انتقـادی مطالب لری، په روان‌کال‌کی دورځپاڼې پـــه مخونوکی زیات شویدی .

دژوندون مجله :

دغی مجلی، دیوی اوونیزی مجلی په‌توګه ذوقی، معلوماتی اوتحقیقاتی اونور موضوعات چاپ اودعلاقمندانو داستفادی دپاره وړانـدی کړیدی . په تیرکال‌کی هڅه وشوه چه‌دپوهانو اومحققینو نظریې ملی اواجتماعی مسایلو ته جلب اوپدی باره‌کی په مجله‌کی ځینی صفحی نشرشی . دغه رازکوښښ وشوچه دلیکوالانو په همکاری په زړه پوری مطالب برابر اود اوستونکو له ذوق اوزموږ دټولنی له‌فرهنګی اړتیاسره سم چاپ شی .

دکمکیانو انیس :

دکمکیانو انیس مجلی تیرکال برسیره‌پردی چه‌په بیل ګونو داستانونه اوپه زړه پوری تفریحی مطالب اوموضوعات نشر کړی،داسی مطالب یې هم نشرکړل چه هغوته دنجونواو هلکانو دپاره دمږستیال درس نوم ورکولای‌شو. لکه‌چه (دمعرفت ډیوه) په ستون کی ددرسی مضامینو دتعریفاتو لړی دمعـرفـت ډیـــوی دابتکاری جدولونو چاپیدل، دلیك او لوست دزده‌کړی اودعلمی مشغولیتونو دپاره په‌مجله کی دکانکوردصفحی پرانیستل کیدل اوله‌علمی تجربوسره تفریحی صفحه په همدی جمله‌کی راځی. دممتازو اوصحتمندو شاګردانوعکسونو خپریدل اوله ممتازو اوهنرمندو نجـونـو او هلکانو سره مصاحبو دلوستوونکو زیاته‌توجه اوپاملرنه جلب کړیده .

دکمکیانو انیس لاهم پدی هڅه کی دی‌چه دکوچنیانو ددغی یواځینی مجلی متن نور هم په زړه پوری وګرځوی اودنوی کال دپاره‌یی نوی ابتکارونه اوطرحی په نظرکی نیولی‌دی .

دهیواد نشراتی مؤسسه :

دهیواد ورځپاڼه دخپلی نشراتی پالیسـی له مخی، دداخلی اوخارجی پیښو، د هیـواد دفرهنګ اوثقافت اوبه عمومی توګه دافغانی ټولنی دملی ژوندانه دبیلا بیلو اړخـــونـو دروښانولوپه برخه‌کی خپرونی کوی .

دغه ورځپاڼه چه په پښتوژبه په اتومخونو کی خپریږی دکورنیو دتربیوی، اجتماعـی او اقتصادی مسایلو دحل کولو دپاره په‌اوونی کی یوځلی دهری یکشنبې په ورځ دکور او ټولنی په نامه یوه اختصاصی صفحه هـــم خپروی، سربیره په‌دی دغه ورځپاڼه دخپـل تیرنشراتی کال په موده‌کی دهیواد دتاریخی آثارواولرغونو ابداتو دژوندی کولواو اهمیت په باب یولړمطالب هم خپاره کړی دی .

دهیواد ورځپاڼه په هیوادکی دهنری او

ورزشی خپرواوانکشافونو مربوط معلومات اواطلاعات هم خپروی، ددی دپاره چه دهیواد داطلاعاتی اوکلتوری پالیسی لەمخی، دلیکوالو دآثارودچاپولو په برخەکی ددغی ورځپانی نشراتی ونډه ترسره شوی وی ، دروان کال له پیل کیدوڅخه دمخه د۱۳۵٦ کال په اوږدو کی د (سپوږمی اودځمکی په گرد چاپیره راگرځیدل) ترعنوانونو لاندی دوه کتابونه چاپ شویدی اوددغی ورځپانی دعادی خپرونو په څنگ‌کی به ددغه ډول نورو کتابونو او قلمی آثاروچاپولوته هم اقدام وشی .

د۱۳۵٦ کال دشروع کیدلوڅخه راپه‌دیخوا په پرله پسی توگه دگران هیواد دانکشافی پروژو اوددولتی مؤسسیو اوصنعتی فابریکو دفعالیتونوپه باب دهیواددورځپانی دخبریالانو دخانگی په واسطه یولړمرکی اوراپورتاژونه خپاره شوی دی چه البته په راتلونکی وخت کی به‌هم دورځپانی دمضمونونو او ثقافتی چاروداډول دپه نظرکی نیولوسره داختصاصی اوعادی مرکواوراپورتاژونو دخپرولو سلسله جاری وساتله شی .

کابل ټایمز :

دکابل ټایمز ورځپانی دجمعی مفاهمی دیوی عمده وسیلی په توگه په انگلیسی ژبه خپلوخپرونوته دوام ورکړی . دافغانستان او نړی انکشافات او جریانات یی په بیلو، بیلو برخوکی منعکس کړی دی .

دافغانستان پیژندنی لوی مدیریت چه‌ددغه ریاست په چوکاټ‌کی فعالیت کوی هڅه کړی ده چه دخپلو امکاناتو په حدودکی دافغانستان دجمهوریت فرهنگی، اقتصادی او اجتماعی گوټونه معرفی کړی . په‌دی برخه‌کی ددغه اوی مدیریت لاندینی خپرونی یادولای شو:

الف- دآریانا دری میا شتنی مجله (دافغانستان جمهوریت) په منظم ډول په انگلیسی ژبه چاپ شوی ده .

ب- دافغانستان جمهوریت کالنی چه د۱۳۵۵ کال دسلواغی په میاشت کی په (۵۳۵) مخونوکی له چاپ څخه وتلی .

ج- هغه غیرموقوته مصوری نشریی چه ددغه مدیریت له خوا په ۵۵کال کی چاپ شوی، دادی :

دافغانستان لاسی صنایع، په افغانستان کی ماشینی صنایع، دافغانستان محلی جامی ، دافغانستان معارف، دافغانستان دجمهوریت رنگه پامفلت او دافغانستان په باب دسیدجمال‌الدین په سیمینارکی دگډون کوونکو پوهانو نظر .

د- دافغانستان پیژندنی لوی مدیریت په ۵۵کال‌کی، دملی بیرغ، ملی سرود، عکسونو، کتابونو اودهیواد دپیژندنی دنورو موادولیږلو په باب دمختلفوهیوادونو دعلاقمندانو غوښتنی پرځای کړی دی .

هـ - سربیره په‌دی دکابل ټایمز نشراتی مؤسسی دافغانستان پیژندنی پر مختلفوبرخو کی له خارجی محققینواومتتبعینو سره همکاری کړی اولازم معلومات یی هغوی ته ورکړی‌دی. چه په‌دی‌لړکی لاندینی نشریی په‌وړیا توگه توزیع شوی دی :

۱ـ دښاغلي جمهوررئیس دوینا و کلکسیون ۲٤۱ ټوکه .

۲ـ دآریانا افغانستان ریپبلك مختلفی گنهی ۲٤۷۷ ټوکه .

۳ـ د ۱۹۷٤ـ۷٦ـ۱۹۷۷ کلونو انگلیسی کالنی ٤٤٤ ټوکه .

٤ـ جمهوریت تر عنوان لاندی رساله ٦۵۷ ټوکه .

۵ـ مختلف پامفلتونه ۲٦۹۰ نسخی .

٦ـ دهرات د ښار پیژندنی نشریه ۳۷۵ نسخی .

۷ـ مختلف سلایدونه ۳۵ فریم .

دغه راز په‌دی لړکی دتوزیع دمدیریت له خوا یوشمیر نشریی لکه دجمهوری بیرغ ملی سرودنوتیشن ، پوسترونه، دافغانستان نقشه، دکابل ښارنقشه اوپست کارتونه هم بیلو، بیلومنابعوته سپارل شوی دی .

همدارنگه یوزیات شمیر نشریی دخپرونو ریاست ته ورکړل شوی چه‌تل یی علمی‌او بین‌المللی‌شخصیتونو او کتابتونونو ته ورکړیدی.

دکهول مجله :

دکهول مجله لکه چه له نامه ښخه یی پوهیدل کیږی اویوه زړه لرغونی آریایی ریښه لری، دکورنی اوښځی معنی ورکوی .

دغه مجله دافغانستان د جمهوری دولت دکلتوری پالیسی په اساس منځ ته راغلی اوهدف یی دافغانستان دښځو تنویر اومعاصر ژونداوپه ملی او اجتماعی چاروکی برخه اخیستودپاره دهغوی چمتوکول دی .

دکهول مجلی دتاسیس مقدمات د۱۳۵۵کال دوړی په میاشتکی برابراو لومړنی گڼه یی په دوه سوه مخونوکی د۱۳۵۵ کال دمرغومی په میاشتکی په ښکلی قطع اوصحافت سره له چاپ څخه ووتله . دکهول مجله چه‌دمیواد دمطبوعاتو په افق‌کی نوی ختلی، ویاړی چه لومړی گڼه یی دجمهوریت ددوری په دریم کال‌کی په لومړی لویه جرگه‌کی دملت نمایندگانو ته توزیع شوه .

دکهول مجله علمی، تحقیقی ، اخلاقی، اجتماعی، تربیوی اوذوقی مضامین او لنډ داستانونه چاپوی . تراوسه پوری ددغی‌مجلی دری گڼی طبع اودعلاقمندانو داستفادی دپاره وړاندی شوی دی .

دکهول مجله زیارباسی ترڅودهیواد اونړی دمشهورو ښځو څلاندی څیری پخپلو صفحو کی نشرکړی. که څه‌هم دغی مجلی نوی په فعالیت پیل‌کړی، مگرپه‌دی بریالی‌شوی‌ده چی دعلاقمندانو پاملرنه خان ته جلب کړی .

دولایاتو داطلاعاتو اوکلتورآمریتونه :

داطلاعاتی اوکلتوری فعالیتونو پر مخ‌بیولو دپاره داطلاعاتو اوکلتور آمریتونو په مربوطو ولایاتو کی خپل فعالیت ته دوام ورکړی اوخپل اجراآت یی دجمهوری انقلاب داهدافو اوکلتوری پالیسی په رڼاکی تنظیم اوپراخ کړیدی. البته‌دوږخپانوخپرولو ترڅنگه‌داطلاعاتو اوکلتور آمریتونو دخپلو مربوطو څانگو پواسطه نورمطبوعاتی خدمتونه هم تر سره کړیدی اوهڅه یی کړی ده چه ددغوخدماتو ساحه پراخه شی .

لاندینی ورځپاڼی اومجلی دولایاتوداطلاعاتو اوکلتور دآمریتونو لهخوا خپریږی :

۱ـ داتفاق اسلام ورځپاڼه په پښتو اودری ژبه په ځلورومخونوکی دهرات داطلاعاتو او کلتور آمریت .

۲ـ دبیدارورځپاڼه په پښتواودری ژبـــو په ځلورومخونوکی دبلخ داطلاعاتو او کلتور آمریت .

۳ـ دننگرهارورځپاڼه په پښتوژبه پهځلورو مخونوکی دننگرهار داطلاعاتواوکلتورآمریت .

٤ـ دطلوع افغان ورځپاڼه په پښتو ژبه په ځلورومخونوکی دکندهارداطلاعاتو اوکلتور آمریت .

٥ـ دوړانگی ورځپاڼه په پښتوژبه پهځلورو مخونوکی دپکتیا داطلاعاتواوکلتور آمریت .

٦ـ داتحادورځپاڼه په پښتواودری ژبـــو په ځلورومخونوکی دبغلان داطلاعاتو او کلتور آمریت .

۷ـ دسنائی ورځپاڼه په پښتواودری ژبـو په ځلورومخونوکی دغزنی داطلاعاتو او کلتور آمریت .

۸ـ دپروان ورځپاڼه په پښتواودری ژبـو په ځلورومخونوکی دپروان داطلاعاتو اوکلتور آمریت .

۹ـ دږیوی ورځپاڼه په پښتو اودری ژبو په ځلورمخونوکی دجوزجان داطلاعاتواوکلتور آمریت .

۱۰ـ دفاریاب ورځپاڼه په پښتواودری ژبو په ځلورومخونوکی دفاریاب داطلاعاتو اوکلتور آمریت .

۱۱ـ دبدخشان ورځپاڼه په پښتواودریژبو په ځلورومخونوکی دبدخشان داطلاعاتواوکلتور آمریت .

۱۲ـ دهلمند جریده په پښتوژبه پهځلورو مخونوکی دهلمند داطلاعاتو اوکلتورآمریت . په هفتهکی دوه ځلی .

۱۳ـ دکندز جریده په پښتو اودری ژبـو په ځلورومخونوکی دکندز داطلاعاتو او کلتور آمریت په اوونی دوه ځلی .

۱٤ـ دسیستان جریده په پښتوژبه پـــه ځلورومخونوکی دفراه داطلاعاتواوکلتور آمریت په اوونی کی دوه ځلی .

۱٥ـ دهرات مجله په پښتو اودری ژبو دهرات په ولایتکی دهرات میاشتنی .

۱٦ـ دکندهارمجله په پښتو ژبه دکندهار په ولایتکی دکندهار میاشتنی .

۱۷ـ دننگرهارمجله په پښتوژبه دننگرهار په ولایت کی دننگرهار میاشتنی .

۱۸ـ دپکتیامجله په پښتوژبه دپکتیا پـه ولایتکی دپکتیا میاشتنی .

رادیو افغانستان :

رادیو افغانستان دتیرکال په موده کـــی دجمهوری دولت دکلتوری پالیسی پهپیروی اوداطلاعاتو اوکلتور د وزارت په لارښوونـه هڅهکړی ده چه له ملی روحیی سره سم په منظم ډول خپلو خپرونو ته دخلکو داذهانـو دروښانتیا اوخبرتیا په لارکی دوام ورکـړی اوهغه نورهم پراخه کړی اوخپل نشراتـــی خدمات، دبیلو، بیلو پروگرامونو په خپرولو سره چه (۷٤) تربیوی، تنویری، اطلاعاتـــی

اوهنري پروګرامونو ته رسيږي دورځنيو او اوونيزو پروګرامونو په صورت په خارج کې وطنوالواو علاقمندانوته وړاندې کوي . پدې ترتيب دکورنيو خپرونو دساعتونو شمير په اوونۍ کې (۱۵۱) ساعتو او ۳۰ دقيقو اود باندنيو خپرونو دساعتونو شمير (۳۱) ساعته او۳۰ دقيقوته رسيږي .

الف - دنشراتو آمريت :

درادیو افغانستان کورنۍ خپرونې دخلورو مهمو اداروله لارې چه روزنې، اطلاعاتو، هنر اوادبیاتو اوموسيقې اداري دي دافغاني ټولنې له‌ملي، ټولنيزاوسياسي اړتياوسره دډول،ډول پروګرامونو په چوکاټ‌کې‌برابراو نشرته‌سپارل کیږي چه البته دهغودځارنې او بررسۍ‌دپاره دپروګرامونو څانګه اودثبت اونشر دپاره‌يې تخنيکي آمريت مکلفيت لري .

۱- داطلاعاتو اداري :

دغه اداره چه د اطـــلاعـــاتي اواخباري موضوعاتو دخپرولو مسئوله ده دخبرونو پـه سرويس کې دکورنۍ اوبين المللي پښتـــو مربوط خبرونه خپروي، بر سيره پـــر دې دراپورتاژونو برابرول، دکورنۍ جـــرايـــدو دتبصرو اوورځې دپيښو دتفسيرونو خپـــرول هم دهمدغې اداري وظيفه ده .

دجمهوري مترقي نظام له اهدافوڅخه دخلکو دخپرولو اوپرمختيا اوپراختيا دلارو دعلمـــي تحليل اوخپرېنې دپاره هره اوونۍ دنيم‌ساعت دپاره (دجمهوريت په پلوشوکې) پروګـــرام اودغه رازداقتصادي موضوع ګانوتوضيح ا و تفهيم دپاره هره اوونۍ دپنځلسو دقيقودپاره اقتصادي پروګرام برابر اوخپروي .

دتيرکال په موده‌کې دسهار ، غرمـــې، او ماښام دخپرونو له خپريدلو څخــه سر بيره (۵۲) (دجمهوريت په پلوشوکې) پروګرام ، (۳٦۵) پښتو اودري تفسير او ۵۲ اقتصادي پروګرامونه داطلاعاتو له اداري څخه نشرشوي دي .

داوونۍ دمهمو سياسي پيښو تفسير چه په تيروکلونوکې دجمعې په ورځو دپنځودقيقو دپاره خپريده دروان‌کال له پيل څخه د(نړۍ، سياست اوپيښې) ترعنوان لاندې په (۱۵) دقيقو کې ځای‌کړی شوی چه داوونۍ دنورو مهمو پيښو په څنګ کې سياسي اصطلاحات اومفاهيم په‌داسې شکل سره چه هر څــوك پرې وپوهيږي توضيح کيږي .

دغه رازدتيرکال په اوږدوکې داخباري‌مطالبو اوسياسي تفسيرونو برابرولو دپاره د يــوه آرشيف اساس کيښودل شو، په‌کابل کـــې دملګروملتو داطلاعاتو داداري اوونيـــز (۱۵) دقيقه ريپرپروګرام اوددوستو هيوادونو دملي اوخاصو ورځو پروګرامونه هم‌داطلاعاتو داداري له خوا‌ثبت اوخپريږي .

۲- دروزنې اداره :

دغه اداره دښووانې، روزنې، ټـــولنيـــز او معلوماتي مطالبو او پروګرامونـــو بـــرابرو... اوخپرولووظيفه په غاړه لري اودټول هيـــواد خلکوته دتنويري او ارشادي اړتياوله پلـــوه درادیو افغانستان دډيرو مهمو ارګانونه‌څخه شميرل کيږي .

دغه اداری دخپل تنویری او آموزشی رسالت له مخی دهر پروګرام دعلاقمندو آوریدونکو له غوښتنی اودهغوی دپوهی اوژوندانه له سویی سره سم ددول، دول اومختلفو تربیتی، آموزشی، ټولنیزاواجتماعی پروګرامونوبرابرولو اوخپرولوسره چه دنني ژوند اړتیاووته ځواب ورکوی اودجمهوری نظام له مترقی اهدافوسره سم دذهنی اوفکری ودی اوانکشاف ضمانت کوی، هره ورځ داوریدونکوپه خدمت کی ده .

دنوموړو اهدافوپه نظرکی نیولوسره درووني اداری دتیر کال په موده کی هم دتربیتی او ارشادی پالیسی په چوکاټ کی دهیواددخلکو دملی، ټولنیز، روغتیایی اوعرفانی اړتیاوسره سم دلاندنیو پروګرامونوپه وړاندی کولو سره دګرانو اوریدونکو دذهنی او فکری ودی او انکشاف دپاره هڅه کړی ده :

د(کورنی ژوند) د (۳۱۷) پروګرامونو په خپرولو سره چه تربیتی، ټولنیز، روغتیایی موضوعات احتوا کوی، دکورنیو دادهاتو دروښانه کولوپه مقصد ددوی په خدمت کی ده او (دځوانانونړی) دپروګرام له لاری یی چه په تیرکال کی (۵۱) پروګرام وړاندی شوی دهیوادځوان نسل ته یی په بیلو، بیلو اختصاصی موضوع ګانوکی معلومات ورکړی اوهغوی یی مخپلی پاڅیدنی او راتلونکی ملی اوټولنیز مسئولیتونوته متوجه کړی دی .

په ټولنیز چاروکی دښځو دتشویق اوبرخی آخیستلو اودجمهوری اهدافو په رڼا کی خپلو حقوقو اوملی ټولنیز وجایبو ته ددوی ذپاملرنی دپاره (دښځو په ژوندکی نوی رڼا) د(۵۲) پروګرامونوپه خپریدلو سره دتیرکال په موده کی په زړه پوری خپرونی شوی دی.

دغه رازپه تیرکال دکلیوالو اوبزګرانو پروګرام دانقلاب دهدفونو په رڼاکی له ارزښتناکو محتویاتو اوپه زړه پوری پیښو اوګټورو مطالبو سره تنظیم اووړاندی او د هیواد داقتصادی پرمختیااو دکرنی دچارو دانکشاف په ساحوکی دجمهوری دولت له انکشافی اواصلاحی پروژوڅخه دبزګرانو دزیاتی خبرتیا دپاره معلومات ورکړل شول چه په دی لړکی تیرکال ټوله (۳٦۵) پروګرامونه نشر شوی دی .

دکوچنیانو اختصاصی پروګرام په اوونی کی دوه ځلی خپریږی اودهغه مقصددکوچنیانو دذهن وده اوله ټولنیز، تاریخی، تربیتی او معلوماتی مسایلو اودهیواد له فرهنګی او کلتوری افتخاراتو څخه ددوی خبرتیا ده په تیرکال کی (۱۰٤) پرو ګرامونه د هیواد دکوچنیانو دپاره وړاندی شوی دی .

برسیره پردی لنډداستانونه په (۳٦۵) پروګرامونوکی دکوچنیانو دمشغولا او دفکری اوذهنی ودی دپاره نشر شوی دی .

ذهنی مسابقه چه یوټولنیز پروګرام از د ذهنی اومعلوماتی انکشاف دپاره یوه ښه وسیله بلله کیږی ، درادیوله استدیوګانو څخه دباندی دایرشوی په خاصو وختونو، داخترپه ورځواو فوق العاده پروګرامونو کی نشرشوی چه په تیرکال کی دنشرشوو

پروگرامونو شمیر (۵۲) ته رسیدلی دی .

د (مونږ اواوریدونکی) پروگرام دهیواد داوریدونکو ټولنیز اومعلوماتی ارزښتناکـو پوښتنوته ځوابونه ورکوی چه په ۱۳۵۵ کال کی (۵۰) پروگرام نشر شوی دی .

دسازونو اووازونو پروگرام :

دغه پروګرام دروزنی اداری یو بـــل معلوماتی پروگرام دی چه بکړ، ځلبونکـــی اوداوزیدونکی موضوعات اومطالب دنړی له هر گوټ څخه دعلمی معلوماتی اوتازګی له حیثه خبروی .

ددغه پروگرام مطالب عموما دساینس او تکنالوژی نوی پدیدی ، جغرافیایی اولـرغون پیژندنی اکتشافات اودورځنی ژوند په باب دنړی په زړه پوری کوچنی پیښی تشکیلوی راغونډکړل شوی موضوعات، دسازونـــو او رازونو دپروگرام ددوه ساعته خپرونوپه ترڅ کی دخلکوله له خوښو کړوشوو سندروسره یوځای تنظیم اوخپریږی .

ددغه پروگرام دډول ، ډول مطالبوپه جمله کی، ځینی برخی داوریدونکو لیږل شـــوو مطالبو اوله کلکسیونرانو سره مصاحبـو ته بیلی شوی ، چه دغه کار پروگرام نور هـم په زړه پوری گرځولی دی .

ارمغان سحر :

تربیوی اوتلقینی پروگرام دی چه خپـل مطالب یی په پراخه پیمانه دافغانی ټولنـی اوسنیوارتیاوته پیل کړی دی . دغه پروگرام درخصتی له ورځوڅخه په پرته پـه ۳۱۲ پروگرامونوکی نشر شو .

موعظی اودینی مضامین اووینااوی زیاتره دتبلیغ له نظرنه زموږ دخلکو دننیو ملی او ټولنیزاړتیاودمحور له مخی عیار شـوی دی اوارزښتناکه اوگټور تکی یی دنظام داهداو اودینی ارزښتونوپه رڼاکی دیووالی دټینګښت اودټولنیز مسئولیتونو داحساسولـــو دپـاره خلکوته وړاندی شول .

دتیرکال په اوږدوکی دخپرونو شمیر یی په لاندی ډول دی :

دقرآن کریم تـلاوت، دحق دلاری تسفیر، هره ورځ نیم ساعت ټوله ۳۶۵ پروگرامه .. سیرت النبی (ص)، دتعطیل له ورځو څخـــه په پرته (۳۱۱) پروگرامه .

(مردان حق) دجمعی په ورځو (۵۲) پروگرامه.

موعظی دجمعی په شپو اوورځو کی (۱۰۴) پروگرامه .

دروژی دمیاشتی، مولود شریف، اختزونو، محرم الحرام خاص پروگرامونه (۴۰) پروگرامه. دروغتیاد ساتنی اوله ناروغیو څخه دمخی دساتنی اودروغتیا اوچاپیریال ، کورنی او فـــردی حفظ الصحی ته دعامه خلکو دلارښوونی دپاره (درادیو طبیب اوتاسی او ستاسو روغتیـا) پروگرام دکمیت اوکیفیت له نقطه نظر نـه پراخ شوی چه له هریوه (۵۲) پروگرامه په تیرکال کی اوریدونکوته وړاندی شول .

داختصاصی پروگرامونو په محتویاتو کـــی هم چی له نوروڅخه دراډیو افغانستـــان پـه همکـاری خپریږی لکه سره میاشت دپوهنی نړۍ اوپولیس دټولنی خدمتگار یولـړ گټـور مطلوبونه راغلی دی چه خپور شوو پروگرامونو

شمیری په تیرکال کی په ترتیب سره
۲٦،۲٦ او ۵۲ پروگرامه دی
خلورویشت پروگرامه (دنړۍ مشاهیر)
ترعنوان لاندی تیرکال نشر شول ، نوموړی
پروگرام زیاتره دهیواد دمشاهیرو اوپوهانو
پیژندنی ته وقف شو .

(دورزش نړۍ) پروگرام چه دهیواد او نړۍ
په زړه پوری سپورتی خبرونه منعکس کوی،
دنړۍ په ورزشی خپرونه سربیره په تیره
بیادملی سپورتونو په باره کی مطالب اوپه
زړه پوری اطلاعات وړاندی کوی چه دپروگرامونو
شمیری په تیرکال کی ټوله (۵۲) ته رسیدلی
دی .

د ساینس پروگرام چه هره اوونی
دپنځلسو دقیقو دپاره (دکړدی نه ترسپوږمۍ
پوری) ترعنوان لاندی خپرېږی د ساینس
اوتکنالوژی له تازه پدیدوڅخه بحث کوی.
تیرکال (۵۲) پروگرامه یی وړاندی شویدی.

راډیو ستاسوپه خدمت کی :

تیرکال داساسی قانون په نافذیدو سره
زمونږ گران هیواد دوېرو لویو تحولاتو په
مسیرکی واقع شواودارشادی مسئولیت له
لحاظ یی دغه ضرورت پیدا کړ، څرنګه چه
په دی مرحله کی دبل هروخت نه زیات جمهوری
نیکمرغه نظام دهیواد دآبادی اوپرمختک
دپاره دټولو وطنوالواومؤسسو دهمکاری او
گډون غوښتنه کوی او باید خلک له پروژو
اودمسئولو څانګو له فعالیتونو او مشکلاتو
څخه خبروی، له دی کبله دروزنی اداره مؤظفه
شوه چه یونوی یوساعته پروگرام (راډیو
ستاسوپه خدمت) کی ترعنوان لاندی دنوی
کال له پیل څخه پخپلو خپرونو باندی زیات
کړی، ترڅومؤسسی اودولتی دایری چی
دعامه خدمتونو مسئولیت ورپه غاړه دی ،
په دغه پروگرام کی په وارسره برخه واخلی،
اودخپلو وظایفو اوکارونو په باب داوریدونکو
پوښتنواو پیشنهادونو ته ځواب ورکړی

دهنر اوادبیاتو اداره :

راډیو افغانستان دگران هیواد دفرهنگ
اوادبیاتو دساتنی په برخه کی دخپل اطلاعاتی
اوآموزشی رسالت په څنګ کی خپل فرهنگی
اوهنری خدمتونه دهنر اوادبیاتو اداری له لاری
سرته رسوی. دغه اداره چه درادیوافغانستان
دادبی، هنری اوتفریحی مطالبو دنشراوخپرولو
مسئوله ده دنشراتی پالیسی په نظر کی
نیولوسره بیل، بیل پروگرامونه چه هنری
محتویات لری تنظیم اوخپروی چه هریو یی
په ځانگړی ادبی، فرهنگی ، هنری اوتفریحی
ساحوکی گرانو اوریدونکوته خدمت کوی .

درامونه، داستانونه، تمثیلی پارچی اوټول
ادبی پروگرامونه لکه ترازوی طلایی، دشومه دم
انگازی، ازهرچمن سمنی، رادیویی مجلــه،
بازار هنر ، رادیویی تیاتر، حرف خوش،
موسیقی ونکته ها، اندیشه وزندگی

رادیویی مجله چه دهنر اوادبیاتو داداری
سویه لرونکو پروگرامونوڅخه ده، په اوونی
کی یوځل داوریدونکو دپاره دعلمی مسائلوپه
باب ژورمطالب خپروی .

داستانونه ، آموزشی او ادبی مطالب ،
دعلمی خیروپیژندنه اوعلمی مطالب ددغه

پروگرام نشراتی مواد تشکیلوی .

دتیرکال په موده کی نوموړی پروګرام نه یواځی خپله سطح وساتله، بلکه دهغه دعلمی اوفلسفی څیړنوپه برخه‌کی زیاته توجه شویده . چه‌په‌دی ترتیب تیرکال ۵۲ پروګرامه نشر شول .

(اندیشه وزندګی) دغه پروګرام په علمی او تحقیقی مسایلو پوری اړه لری . له‌دغه پروګرام څخه په ۱۳۵۵کال‌کی (۳۶) پروګرامه نشرشول، دغه‌پروګرام ادبی، هنری اوفلسفی مطالب لری اودعرفانی اوتصوفی مسایلو په برخه‌کی دهیواددلویو پوهانو نظریی په یوه خاصه توګه وړاندی کوی .

ددغی اداری دترازوی طلایی پروګرام هم دهمدغو پروګرامونو په جمله کی راځی چه‌په هنری اوادبی آثارو باندی نقد او تبصری کوی. دهغو قهرمانانو څیری ارزیابی کوی چه حماسی یی خلق کړیدی . دغه پروګرام له‌خپل خاص نشراتی طرزسره تیرکال (۵٤) پیروګرامه نشرکړی اودخپلواوریدونکوشمیرپری زیات کړی دی

دشومه دم‌انګازی‌پروګرام‌دملی اوبین‌المللی‌ادب یوه‌تجلی‌ده اودپروګرام دموسیقی‌برخی‌هغه‌نور هم‌په‌زړه پوری‌ګرځولی دی . ددغه پروګرام اساس دهیواداولړی دکلاسیك ادب دڅیرو اوزموتو پیژندنه ده، مګرددی ترڅنګه دځوانو استعدادونودسپړلودپاره دمعاصرینو اشعاروته هم په دغه پروګرام‌کی ځای ورکړ شویدی . نوموړی پروګرام په تیرکال کی ۳٦۳ ځلی نشرشو. دهیواد اونړی دادبیاتو دحال شرح اوددوی غوره اشعارنه یواځی په نوموړی پروګرام‌کی بلکه دهنر اوادبیاتو اداری په یوه بل بنکلی پروګرام یعنی از(هرچمن سمنی) په پروګرام کی هم خپریږی .

اواوس زیاتره دشاعرانو اوددوی داشعارو د پیژندنی ځای د (کاروان ابریشم وګل های سپیدشعر) په نامه یوی بلی برخی نیولی‌دی. چه (کاروان ابریشم) ددری ژبی غوره‌رباعیات احتوا کوی او (ګل های سپید شعر) کوچنی اوبنکلی طرحی نشروی اوپه پښتو برخی باندی یی په‌دی وروستیو وختونوکی پښتو لندی زیاتی شوی دی چه له ترجمی سره نشرته سپارل کیږی . په تیرکال کی د(ازهرچمن سمنی) ۵۲ پروګرامه د رادیو افغانستان دګرانو اوریدونکو دپاره نشرشول.

دموسیقی ونکته هاپروګرام :

دغه پروګرام چه هرماښام له ٦ بجو نه دشپی تر۸ بجوپوری درادیو افغانستان له دریم چینل څخه خپریږی، درادیو دذوقی، تعلیمی اوهنری پروګرامونو له جملی څخه‌دی چه ډیراوریدونکی لری، هغه زیات لیکونه چه داوونی په اوږدوکی له اوریدونکو څخه رسیږی، زمونږدغه ادعاثابتوی .

دموسیقی ونکته‌هاپه‌پروګرام‌کی دزده‌کوونکو تکوترڅنګ تازه سرودنه اولنډوزوقی اوهنری مطالب، له قوانینو اومقرراتوڅخه درادیو داوریدونکو دزیاتی خبرتیا دپاره ځینی مطالب دډیالوګونو اولنډه تمثیلی پارچو په شکل وړاندی اوپه هغوباندی رڼاچوله کیږی

دتیرکال له وروستیو وختونوڅخه ددغه پروګرام په محتوی کی بدلون راغلی دی، په دی معنی چه دنوو ټکودزیاتیدلو ترڅنګ دجمهوری دولت دخپلو اصلاحاتو او اقداماتو په باب هم ځینی ټکی ځرګندیږی نوله دی کبله یی دیراوریدونکی پیدا او هغوی یی خوښ ساتلی دی.

راډیویی تیاتر :

دراډیویی تیاتر پروګرام چه دسهار په ۱۰ بجو او ۵ دقیقودجمعی په ورځ ده ۵۵ دقیقو دپاره له راډیو څخه خپریږی دراډیو له ښو تمثیلی او هنری پروګرامونو څخه شمیرل کیږی. په دغه پروګرام کی تمثیلی پارچی او لنډی کمیدی نمایشنامی شاملی دی. سربیره پردی په دغه پروګرام کی له هنرمندانو سره مصاحبه هم کیږی.

راډیو افغانستان دخپلو اوریدونکو دمشغولا او زیاتی خوښی دپاره دغه پروګرام چه پخوا په ښځلسو ورځو کی یوځل خپریده د۱۳۵۶ کال له پیل څخه په اوونی کی یوځل نشر کړاوپه دغه ترڅ کی تصمیم ونیول شوچه راډیویی تیاتر دیو شمیر ننداره کوونکو او اوریدونکو په مخکی دراډیو په ستوډیوګانو کی ثبت اوخپورشی. له همدی کبله دروان کال دوری له میاشتی څخه هره اوونی دغه پروګرام دراډیو دننداره کوونکو اواوریدونکو په ګډون په طبیعی حالت ثبت اودجمعی په ورځ خپریږی.

د (حرف خوش، آهنګ خوش، خبرخوش) پروګرام چه په وروستیو وختو کی نوم یی په (دانه های قیمتی ازفرهنګ عامیانه) بدل شوی او یو فلکلوریک پروګرام دی.

تیرکال دول، دول فلکلوریکو مطالبو ته په دغه پروګرام کی ځای ورکړشو، لکه بابولالی دمینی او سندره، دکوچنیانو سندری، دخلکو ددود او دستور فلکلوریکی کیسی، منظوم متلونه اوداسی نورچه په تیرو ۱۲ میاشتو کی ۱۲ پروګرامه نشر شول ددغی اداری یوبل پروګرام (دهغتی دزړه خواله) تر عنوان لاندی دی چه تیرکال ۱۲ پروګرامه نشر شول او مطالب یی اصلاحی جنبه لری اودهری جمعی په ورځ دسهارله خواخپریږی. ددغه پروګرام محتویات له ټولنیز چاپیریال څخه الهام اخلی.

دهنر او ادبیاتو اداری دیورتنیو پروګرامونو ترڅنګ تیرکال نور ۲۶ فوق العاده پروګرامونه دجمهوری جشن، اخترونو اوپه نورو ورځو کی نشرکړی دی.

دموسیقی مدیریت :

دراډیو افغانستان دموسیقی مدیریت له معمول سره سم تیرکال هم په دریو ساحو کی فعالیت کړی دی:

۱ـ دراډیوافغانستان دموسیقی په ستوډیوګانو کی دموسیقی دنوو پارچوجوړول :

په دی برخه کی دتولو مؤظفو سندرغاړو او هغو سندرغاړو سندری چه نوی راډیو ته مراجعه کوی او ښه هنری استعدادلری دراډیو افغانستان دآهنګ جوړونکو اومختلفو ارکسترونو په مرسته دموسیقی دمنتظمینو ترنظرلاندی ثبت شویدی.

لکه چه په تیرکال‌کی دزروپارچوپه خوا وشا کی نوی آهنگونه ثبت او درادیو افغانستان آرشیف ته تحویل شویدی . دغه راز په‌همدی موده‌کی دمختلفو ارکسترونو په مرسته‌تقریبا سل نوی نغمی ثبت شویدی .

۲ــ درادیو افغانستان دموسیقی تر تیب او تنظیم :

پدی برخه‌کی د موسیقی پروډیوسرانـــو هـره ورځ درادیو افغـانستان دموسیقی‌متعدد پروګرامونه دتیروخت په شان ترتیب کړیدی چه‌که‌درادیوافغانستان دموسیقی‌خپرونی دوخت له نقطه دنظرڅخه وسنجول شی، تقریبا زر ساعته وخت نیسی .

۳ــ دکنسرتونو ترتیب اواجرا کول :

دتیرکال په اوږدوکی تقریبا یوسل وپنځوس کنسرتونه دمیلمستیاواو رسمی محافلو پـــه مناسبت اجرا شوی دی .

سربیره پردی درادیو افغانستان هنرمندانو په همدغه کال دکنسرتو اجراکولو د پـــاره دکلتوری همکاریو په اساس ځینو دوستـــو هیوادونوته مسافرت وکړ .

دپروګرامونو اداره :

درادیوافغانستان دپروګرامونو انسجام او تنظیم د(پروګرامونو مدیریت) پوری اړه‌لری چه‌هدف یی درادیویی پروګرامونوله مسئونو پروډیسرانوسره مرسته اومشوره اودپروګرام له‌خپریدلو څخه دمخه دتخنیکی او نشراتـــی اشتباه ګانو مخنیوی ده ، دغه رازله مربوطو دایرو سره مرسته، دنطاقانو ، ممثلانـــو او انونسرانو استخدام، دکارڅارنه او تنظیـــم اوددوی دمختلفو اداری رادیویی پروګرامونو دسویی دپراختیا دپاره هڅه اوکوښښ کول هم ددغی اداری دوظایفوڅخه دی

دپروګرامونو اداره وظیفه لری چه دخپرونو په برخه‌کی پرته له خبرونوڅخه، له‌خپریدو دمخه غور اوڅیړنه وکړی اودنشراتـــی او تخنیکی غلطیواو نیمګړتیاوله اصلاح څخـــه وروسته یی چه‌کله‌،کله په پروګرامونو کـــی لیدل کیږی، نشرته وسپاری . د اوس دپاره دپروګرامونو دمدیریت دنطاقانو داداری‌زیاتره همکاران اجیرنطاقان، انونسران او یوشمیـــر ممثلان تشکیلوی چه دخپلو اصلی وظـایفوپه څنګ‌کی دنطاق، انونسریاممثل په توګه‌وظیفه سرته رسوی . لدی کبله هڅـــه کیږی چـــه دنطاقانوداداری مسلکی کدرونه دایمی غـــړی اومستقیم همکاران ونیسی . نولدی‌کبله‌داسی تجویزونیول شوچه درادیودپروګرامونو اداره دی دنطاقانو اوممثلانو له پلـــوه د رادیـــو دپورتنی اوراتلونکی ضرورت په نظر کـــی نیولوسره اوهم د تلویزیون ددغه ضـــرورت له‌کبله چه بایدتکره نطاقان، انونســـران او ممثلین ولری، یوشمیر هغو کسانو ته چـــه دنطاقی په بیلو، بیلوڅانګو کی په ځان کی استعدادوینی بلنه ورکړه ترڅو ددوی له‌جملی څخه دآزموینی په اساس یوشمیر نوی اود استعداد څښتن همکاران استخـدام کـــړی . په همدغه اساس تقریبا اتوسوو تنو مراجعه وکړه چه لدی جملی څخه له مقدماتی‌آزموینی وروسته څلویښت تنه دنطاقی په‌کورس کی شامل اودکورس له ختمیدو وروسته داخرنی

ازموینې په‌نتیجه‌کې یوشمیر یې‌ومنل شول.

دپروگراموناداره له ۷٤ پروگرامونوڅخه‌چه ترمختلفو عنوانونو لاندې اوله تربیوي، تفریحي اومعلوماتي محتویاتو سره درادیو افغانستان له‌لارې داوونۍ په اوږدوکې خپریږي، ډیرپه زړه پورې اوزده‌کوونکې مطالب یې یوځل بیا د(درلابلای نشرات رادیو) په پروگرام کې خپروي ترڅودمختلفو پروگرامونوپه زړه‌پورې مطالب یوځل بیاهغو اوریدونکوته واوروي چه اول ځل یې نه دي اوریدلي .

دپښتونستان اداره :

دپښتونستان اختصاصي پروگرامونو په پښتواوبلوچي ژبو درادیو افغانستان له‌لارې په تیرکال کې په منظم ډول خپلو خپرونو ته دوام ورکړی دی. دغه دوه پروگرامونه هره ورځ دیوه ساعت دپاره خپریږي چه دتیرکال په‌موده‌کې هریویې ۳٦٥ پروگرامونو ته رسیدلي دي

داعلانونه مدیریت :

دغې اداری ددولتي اعلانونو په خپرولو سربیره په تیرکال کې دپخواپه شان تجارتي اوفوتي اعلانونه هم نشرکړي دي . درادیو دتیرکال داعلانونوپه عوایدوکې دیوه تیرکال په پرتله څلورملیونه افغانۍ زیاتوالی راغلی دی . درادیو افغانستان دتیرکال داعلانونو ټول عایدات څوارلس ملیونه افغانۍ دی .

درایو افغانستان خارجي نشرات :

ددغه مدیریت خپروني چه بهرنی نړی ته دگران هیواد دپیژندنې په مقصد کیږي هره ورځ په محلي وخت له ۳۰ر۲ څخه دماښام تراووبجو پورې په لنډوڅپو ۱۹ او ۹۱ مترودوام لري . د رادیو افغانستان دخارجي نشراتو پروگرامونه دورځي دپیښو اوجریاناتوپه باب ډول، ډول مطالب او د افغانستان‌ټولنیزه سیاسي، جغرافیایي، تاریخي اوکلتوري موضوعات تشکیلوي او د خارجي اوریدونکو لیکونواوفرمایشونوته ځواب‌ورکول کیږي . لکه چه‌دغه طرزپه یوه تیرکال کې هم دوام کړی اودخارجي نشراتو مدیریت له‌لارې ټوله (۱۷۲۲) ساعته خپرونې‌شویدي. درادیو افغانستان دخارجي نشراتو مدیریت هره ورځ مختلف پروگرامونه په عربي، اردو، روسي، جرمني اوانگلیسي ژبو نشرکړي دي. درادیوافغانستان یوساعته پروگرام په اروپا کې اوسیدونکو افغانانو دپاره هره ورځ په محلي وخت له ۳۰ر٤ نه تر۳۰ر٥ پورې په ۱۹ متره خپریږي .

دخارجي نشراتو اداری دکال په اوږدوکې هڅه‌کړې ده ترڅوداوریدونکو دجلبولو دپاره ارزښتناکه مطالب نشر اودخپلو پروگرامونو داوریدونکو رضائیت ترلاسه کړي، لکه چه رسیدلي لیکونه دغه ادعا تائیدوي .

ب- تخنیکي آمریت :

ددې دپاره چه رادیو افغانستان وکولای‌شي خپل غږنورهم لوړ، ټولووطنوالو حتی دهیواد په ډیرولیرې گوټونو اوخارجي اوریدونکو ته ورسوي اودعامه اذهانو روښانه کولو او د جمهوري نظام داهدافو دتعمیم په لاره کې نورهم پراخ خدمت ترسره کړي، دتخنیکي چارو دپراختیا په‌برخه کې دتیرکال په‌اوږدو

کې هم دغوفعالیتونو دوام وکړ :

الف ــ دبلخ، کندهاراوهرات دولایاتو دری لیږدونکی دستگاوی :

پــه مختلفــو ســا حــو کې دپرمختیایی پروگرامونو له تطبیقیدلو سره داسې پریکړه وشوه چه دجمهوری دولــت دکلتوری پالیسی له مخې ، دهیواد دلیرېو ولایاتو دخلکو مشکلات درادیو غږ دجړوالی له پلوه دیرژرلیری کړی شي، ددی مقصد دسرته رسولودپاره دهرات، کندهار اوبلخ دولایاتو دپاره دمنځنۍ څپې ددریو دستگاو واردولو قراردا د۱۳۵٤ کال دغوایی دمیاشتې په ۲۰ نیټه دیوگوسلاوی د (رز) له کمپنۍ سره لاسلیك شو اوپرته له ځنډ څخه ددغو دستگاو دنصب اوپه کار لویدلو فعالیــت پیل شو .

ب ــ دلسونوداخذونصب اوپه‌کارلویدل :

دتیرکال په وروستیو وختونوکی درادیــو افغانستان یوواکمن هیات داخذه دستگاه‌دنصب اوپرانیستلو دپاره ولایاتوته ولاړچه دغــه دستگاوی یوپه بل پسې د مربوطــو سیمــو دوالیانو... له خوا پرانیستل شوی په لاندی ډول یی په فعالیت پیل وکړ :

۱ــ دپروان ولایت د کاپیسا په لــوی ولسوالی کې نوی اخذه .

۲ــ دبغلان ولایت دپلخمری په ولسوالی کی نوی اخذه .

۳ــ دفاریاب ولایت دانخوی په ولسوالی کی نوی اخذه .

٤ــ دسمنگان ولایت دخلم پــه ولسوالــی کی نوی اخذه .

٥ــ دلوگر ولایت د پل علم پــه سیمــه کی نوی اخذه .

٦ــ دلغمان ولایت دمیترلام پــه ښــــار کی نوی اخذه .

۷ــ دپکتیا ولایت د خمکنیو پــه ولسوالی کی نوی اخذه .

۸ــ دهلمند ولایت دگرشك په ولسوالــی کی نوی اخذه .

۹ــ دارزگان ولایت دتیرینکوټ په ښار کی **نوی اخذه .**

۱۰ــ دغزنی ولایت دکټواز‌په‌لوی ولسوالی کی نوی اخذه .

دغه اخذی هره ورځ خلکوته خدمت دپاره دیوه تاکلی پروگرام په اساس فعالیت‌کوی.

ج ــ لوړ طاقت لرونکی دستگا وی :

دلوړ طاقت لرونکو دستگاه اسا سی سروی دخارجی ماهرانو دنه رسیدلو لــه امله پــه ۱۳۵۵ کال کی ونه شوه ، **اما انتظار کیږی** چه په۱۳۵٦ کال کی‌دملگرو **ملتو دپرمختیایی** **پرو گرامو نو له مخی دلوړ طاقت لرونکــی** دستگاه دپروژی مخکی بیولو دپاره **دیوه بیل** قرار داد په اساس خارجی **ماهران استخدام** او افغانستان ته ورسیږی تر **شو اساســی** سروی **پیل شی .**

د ــ ټیټ طاقت لرونکی دستگاوی :

درادیو افغانستان دموجود **دستگاو چــه** په‌کابل کښی نصب شوی **دی ټول طــاقــت**

۲۸۵ کیلو واټ دی چه له دی جملی نه یو سلو پنځه ویشت کیلو واټه یی په منځنی څپه خپرونو دپاره او پاتی یوسلو شپیته کیلوواټه یی په لنډو څپو خپرونو دپاره پیل شویدی . کله چه په لومړی او دوهم پنځه کلن پلان کی په کابل کی دترانسمیترونو نصب او په کار لویدل طرح شول ، داسی پیش بینی شوی وه چه په راتلونکو پلانونو کی دی دهیواد مختلف ځایونه دی له داسی دستگاو سره چه ټیټ طاقت ولری داسی تنظیم شی چه دمرکز خپرونی له تقویه‌کیدو وروسته په ټاکلو ساحو کی خپرې کړی اوله بلی خوا مرکز دی له‌داسی دستگاو سره چه لوړ طاقت ولری تجهیز شی تر څو دراډیو افغانستان خپرونی گاونډیو هیوادونو او لیریو ځایونو ته په ښه توگه ورسیږی .

له بده‌مرغه دنومړی او دوهم پرمختیایی پلانونو پیش بینی په راتلونکو پلانونو کی عملی نه‌شول اودغه کار نن رادیویی خپرونو له اټکل نه زیات مشکلات پیدا کړیدی .

دجینوا دتیرکال دجرگی راپوردغه واقعیت تائیدوی چه دپلان دعملی کیدلو په صورت کی به له لسوزرو څخه زیات لیږدونکی یعنی دمنځنی څپی په هرکانال کی تقریبا سل لیږدونکی په مختلفو طاقتونو په اوله او دریمه حوزه کی په فعالیت پیل وکړی چه زمونږ هیواد هم په دریمه حوزه کی واقع‌دی . نولدی کبله په سیمه اونړۍ کی ورځ په ورځ دلیږدونکو زیاتیدل له‌یوی خوا او د لیږدونکو دطاقت زیاتول له‌بلی خوا داایجابوی تر څو درادیو افغانستان دشبکی دپراختیا او پیاوړتیا په برخه کی چټک گامونه اوچت شی . ددغه پلان له طرح کیدلو سره په یوه وخت کی دتیلی کمونیکشن بین المللی اتحادیی دغړو هیوادونو دنمایندگانو په گډون یو پلان طرح کړ چه دهغه په اساس دمنځنیو څپوپه بندکی تعدیلات اونوی کتنی مینځ ته راغلی چه په ۱۹۷۸ کال کی بەدعمل په ساحه کی تطبیق شی . ددغی اتحادیی په وروستی کنفرانس کی درادیو افغانستان هیات له اوسنیو فریکونسیو سر بیره دهغو دستگاو دپاره چه ورته اړتیا شته، مناسبی نوی فریکونسی هم ریزرف او راجستر کړل چه دهغوشمیراولسو فریکونسیوته رسیږی .

برسیره پردی دراتلونکی پیش بینی په مقصد دهیواد د ۲۵ مختلفو سیمو دپاره کم‌طاقته دستگاوی چه ظرفیت یی له یو کیلو واټ څخه زیات ندی اود منځنی څپی په درېو کانالونو کی فعالیت کوی په نظر کی نیول شویدی .

په لویه جرگه‌کی درادیو افغانستان برخه آخیستل :

رادیو افغانستان دجمهوری دولت دلومړنی لویی جرگی په وخت کی هغه رسالت چه د خلکو دخبرتیا له پلوه په‌دی برخه کی درلود دلزوم په صورت په مستقیمه توگه دهغی د غونډو دجریاناتو خپرولو سره دغه وظیفه په ښه توگه سرته ورسوله .

بر سیره پردی دوطنوالو دزیات معلومات اوخبرتیا په مقصد په افغانستان کی دلوی جرگی دقدامت او تاریخچی او دهیواد په ملی مسایلو کښی دهغی دنقش اوغـــه راز د جمهوری دولت داساسی قانون دمزایاو په هکله داختصاصی خپرونـو پـه تـرخ کـــی اوریدونکو ته کافی مطالب وړاندی اومفصل توضیحات ورکړل شویدی .

دلویی جرگی دغونډو دجریان پـه وخـت کی دراډیو افغانستان تخنیکی او نشراتـــی غړو او دراډیو هنرمندانو دخپلو اختصاصی کارونو په ساحه کی خپل رسالت په ډیـره ښه توگه سرته رسولی دی .

لکه‌چه دلویی‌جرگی له پیل څخه ترپایه پوری موظف تخنیکی مامورین او وسایل د جرگی دجریاناتو دخپر ولو دپاره دشپی او ورځی په خدمت بوخت وو .

او د راډیو نشراتی څانگو چه دورځـــی له اطلا عاتی ، ټولنیز او معلو ماتی پیښواو جریاناتو څخه دخلکو دخبریدلو مسوولیت‌په غاړه لری ، دمختلفو اختصاصی پرو گرامونو په خپرولو سره په ټول هیواد کی دخلکو په خدمت کی دی .

سر بیره پردی دجمهوری دولت په لومړنی لویه جرگه کی دملت د محترمو نمایند گانو دمشغو لتیا او سرگرمی دپاره خاص هنری پروگرا مونه او دموسیقی په زړه پـوری کنسرتونه دراډیو افغانستان دهنرمندانو پـه وسیله دراډیو افغانستان په لوی تالار کی اجرا شول . ددی دپاره‌چه دلویی جرگی د غونډو جریان په منظم او قناعت ښونکی شکل نشر شی ، راډیو افغانستان له یوملیون افغانۍ څخه زیاتو پیسو په لگښت مخصوص مایکرو فونونه او تخنیکی مساعد تجهیزات خریداری اودلویی جرگی تالاریی په دغوآلاتو سمبال اوچمتو کړ .

ه ـ دتلویزیون پروژه :

زمونږ هیواد دودی په حال کی دیوه‌هیواد په حیث چه دنفوس زیاتره فیصه‌ی یی دلیك او لوست له نعمت څخه بی برخی دی هغو نوروااقداماتو په څنگ کی چه دخلکو د ژوندانه دسویی ښه کولو دپاره روان دی ، دتنویری او تربیوی اهدافو دتطبیق ، یوشمیر وطنوالو ته‌دگار دزمینی برابر ولو او لـــه ټولنیز او پرمختیایی پروژو څخه دخلکو د خبرتیا دپاره ، راډیو او تلویزیون ډیره مهمه اوډیره موثره وسیله بلله کیږی .

دتلویزیون پروژه په افغانستان کـــی د جمهوری دولت له پالیسی سره سم په اوه کلن پلان‌کی په جامع توگه په نظرکی نیول شویده چه دکابل د تلویزیون دپروژی لمړی مرحله ، دستند یو گانو دودانی دبنسټ د ډبری ایښودل کیدو سره د ۱۳۵۶ کال دوری په میاشت کی پیل شوی ده .

دتجهیزاتو اوخد ماتو لگښت یـــی ۹۵۰ ملیونو جاپانی ینو ته رسیږی چه له ۳٫۲ ملیونو ډالرو سره معادل دی او دجـاپان د حکومت له وړیا مرستی څخه تمویل کیږی .

دتلویزیون دستبد یو دودانی او ترانسمیتر، برج داسمایی غره ته داوبو او بریښنا رسولو او دتلویزیون دسرک جوړولو لګښت شل ملیونه افغانی کیږي چه ددولت له بودجې څخه تمویلیږی . دتلویزیون د پروژی دتطبیق په نتیجه کی دکابل ښار او خوا وشایی چه‌له ۱،۵ ملیونو تنو څخه زیات نفوس لری ، دتلویز یون دخپرونو په څیړ کی راځي او تربیوی اوتنویری هدفی ترسره کیږی ، تر اوسه پوری دتلویزیون دپروژی لاندنی کارونه اجرا شویدی :

۱ ــ دسرک جوړولو او دآسمایی غره د څوکی اوار ولو پلان چه د تلویزیون د لیږدونکی دستګاه دودانی اوبرج دپاره ضرور دی ، دکابل ښاروالی له خواطرح اوډیزاین شویدی او دجمهوری قول اردو دټولګیو په واسطه دجوړولو کاریی پیل شو. نوموړی سرک ۳۵۰۰ متره اوږد والی لری چه لــه سالنګ واټ څخه په ۳۰۵ متره اوږوالی‌کی دآسمایی دغره دپاسه ایستل شوی چه‌ددغه کاردپاره ۱۸ ملیونه افغانی لګیدلی دی .

داوس دپاره په سلو کسی اویا ددغه سرک کار پرمخ تللی چه دسرک جوړول او دڅوکی له اوارولو څخه عبارت دی ، پاتی کاریی داستنادي دیوالونواوسیلبرونو جوړول دی، وروسته بشپړیږی .

د ۱۹۷٦ کال ددسامبر په میاشت کی د جاپان دکنی ماتسو کوشو له کمپنی او د ۱۹۷۷ کال دفبروری په میاشت کی دال‌جاپان تلویزیون سرویس کمپنی سره دشوی‌تړون په اساس دتلویزیون تخنیکی وسایل دجاپان دکنی متسو کوشو دکمپنی له‌خوا برابریږی او دتلویزیون دستبد یوګانو او ترانسمیتر د ودانیو جوړولو او دوسایلو نصبولو کار د افغانی ساختمانی دستګاه پواسطه، دآل‌جاپان تلویزیون سرویس کمپنی دماهرانو په مشوره او دهغوی تر نظر لاندی اجرا کیږی.

۲ــ دتجهیزاتو سروی اوقرارداد :

ددغی پروژی ډیر ژر بشپړیدو دپاره د جاپان حکومت وړیا مرسته چه ۹۵۰ ملیو نو ینو ته رسیږی په ۵۵ کال کی جلب شوه د جاپان ماهرانو د ولس کسیز هیئت د تلویزیون دپروژی اخرنی سروی دپاره‌کابل ته راغی او داساسی پلانګذاری دپاره یی داړتیا وړ مواد په کابل کی دخپلی استوګنی په موده کی تر لاسه کړ او دخپلو مطالعاتو په پای کی یی مفصل راپور دافغانستان حکومت ته وړاندی کړ چه دهغه له مخی له جاپانی مقا ماتو سره قرار داد لاسلیک‌شو او دکابل تلویزیون دپروژی دکار پلان یوه مشخصه بڼه غوره کړه .

څرنګه چه دجاپان حکومت دتلویزیون د پروژی دوړیامرستی په برخه‌کی د۵۵کال په پای کی خپل پوره چمتووالی څرګند کړ ، نو د ۱۹۷٦ کال ددسامبر په میاشت کی دتخنیکی تجهیزاتو برابرولو قرارداد د جاپان د کوشوی کمپنی سره لاسلیک شو . ددغه قرار داد له مخی دتلویز یون کار مرحله په

مرحله دیوه ډیر دقیق پلان سره‌سم چې په هغه‌کې دجاپانی طرف مکلفیتونه ورپه ګوته شویدی په ٥٦ کال کې بشپړ یږی او د ١٣٥٧ کال په لومړیو وختو کې دتلویز یون مقدماتی پرو ګرامو نه پیل کیږی .

دتلویز یون دپاره دپر سونل روزنه :

دهغو کارونو په ترڅ کې چه دتلویزیون دپروژی دساختمانی او تجهیزاتی چارو دعملی کیدو دپاره شوی دتخنیکی اونشراتی پرسونل دروزنی او چمتو کولو دپاره هم یو لړ اقدامات او هڅی شویدی چه دهغو په‌اساس په لومړی ګام کې دتخنیکی او نشراتی غړو په ګهون تقریبا شل تنه دتلویزیونی پرو ګرامونو دمربو طو چارو دزده کړی دپاره چه تخنیکی او نشراتی مسایل او دپروګرام جوړ ول دی ، جاپان ته لیږل شویدی .

دغه راز دتخنیك او نشراتو په دواړو ساحو کې دزیات شمیر مسلکی پرسونل دروزنی له‌پاره له خینو مرسته کوونکو بین المللی مو سسو او دوستو هیوادونو سره یو لړ تماسو نه روان دی چه هیله ده په نژدی وخت کې رادیو افغانستان په دی برخه کې خینی مرستی تر لاسه کړی .

دباختر آژانس ریاست :

دغه ریاست دخپلو مربوطو څانګو له لاری دخبرونو برابر ولو اومخابره کولو په ساحه کې خپل خدمات پراخ کړیدی ، البته سعی شوی ده چه دجمهوری دولت دکلتوری پالیسئ په پیروی دهیواد داخلی پرمختیاوی او مهمی پیښی دواقعبیني ، صحت او دعمل چټکتیا دروحیی په‌نظر کې نیولو سره راټولی او نشراتی موسسو ته یی وسپاری .دغه راز دهیواد دپرمختیاو دورځنیو پیښو تبصری هم برابری او د استفادی دپاره نشراتی موسسو ته سپارل شویدی . دهمدغه طرز په پیروی هره ورځ په سل هاوو داخلی او بین المللی خبرونه دباختر آژانس له لاری برابر او تولو ورځپاڼو ، جریدو او مجلوته په پښتو اودری ژبو دموجودو وسایلوله‌لاری پرته له څنډ خخه مخابره او نشر ته‌وړاندی شویدی .دغه راز اخباری عسکونه دد غی موسسی دعکاسی دڅانګی له خوا نه یواځی دمرکز جریدو ، ورځپاڼو او مجلوته ، بلکه دهیواد دولایاتو ورځپاڼو او مجلو او ددولتی دایرو نورو نشر یو ته هم برابر اووړاندی کیږی . باختر آژانس ددغو څانګو پواسطه په تیرو خلورو کلونو کښی خپلو خدماتو ته دوام ور کړیدی :

دتحریراتو اوخارجی آژانسونو دنمایندګانو دراجستر مدیریت :

دغه څانګه دباختر آژانس په مربوطوچارو شر بیره له خارجی آژانسو نو او دخارجی آژانسونو له نمایند ګانو سره دارتباط وظیفه هم په غاړه لری. په‌هیواد کښی دخارجی آژانسونو دنمایندګیو دفعالیت لایحه په ٥٤ کال‌کی تطبیق شوه . ددغی لایحی له مخی دخارجی آژانسونو نمایندګان کولای شی چی دخپلو نومونو له ثبتولو وروسته دخبریالاتو په توګه فعالیت وکړی . د غه راز دهمدغی

څانگی له لاری دباختر آژانس له خارجـــی آژانسو نو سره قرار دادونه لاسلیك کوی. داوس دپاره دباختر آژانس له دغو آژانسونو سره ارتباط لری : رویتـــر (انگـلستان) ، فرانس پرس (فرانسه) ، ا نسا ی (ایتالیا) تاس (شوروی اتحاد)، تانیوگ (یوگوسلاویه) دی، پی، ا، (دآلمان اتحادی جمهـوریـــت) سماچار (هند) ، (چی، تی،کا (چکوسلواکیا) سینهوا د (چین ولسیجمهوریت) دایران ملی رادیو تلویزیون . تاکل شوی ده په نـژدی وخت کښی دباختر آژانس دترکیی د اناتولیی او دکوریا دولسی جمهوریت له آژانسو نو سره هم دخبرونو دراکړی ورکړی قرار داد لاسلیك کړی .

هغه خارجی ورځپاڼی ،جریدی او بولیټنونه چه له خارجی نمایند گیو او نشراتی منابعو څخه آژانس ته رسیږی ، مهم موضو عات یی دهمدغی څانگی پواسطه دترجمی دپاره مربوطو څانگو ته لیږل کیږی .

دداخلی خبرونو مدیریت :

دغه مدیریت ټول داخلی خبرو نه دهیواد له مرکز او ولایاتو څخه راغونډوی او لــه تنظیم او ترتیب څخه وروسته یی ، دژورنالیزم له معیارونو سره سم دنشر دپاره نشراتی موسسو او رادیو ته لیږی ، کوم خبرو نه چه ددغه مدیریت له لاری برابر یږی پـــه مختلفو ټولنیز ، سیاسی ، اقتصادی ،عرفانی او عمرانی ساحو کی ددولتی دایرو پـــه فعالیتونو پوری اړه لری او دترافیکی ،جنائی محاکماتی او ورزشی پیښو خبرونه هم چه خلك ورسره مینه لری په کی شامل دی .

دغه مدیریت دیو کال په موده کښـــی ۵۸۵۴ خبرونه دهیواد له مرکز او ولایاتـو څخه غونډ او نشر کړیدی .دغه راز دغـــه مدیریت وخت په وخت دمهمو کورنیو پرمختیاو په باب تفسیرونه لیکی او دنشر د پاره یی رادیو او ورځپاڼو ته لیږی .

په عین حال کی ځینی ضروری موضو عات ترځیړنی لاندی نیسی او دنشر دپاره یـی چمتو کوی .

د عکاسی مدیریت :

ددغی څانگی وظیفه داخباری عکسـونـــو برابرول دی ، لکه چه دمرکز او ولایاتو ټولو ورځپاڼو او مجلو ته دضرورت وړ عکسو نه برابروی .

همدارنگه دغه څانگه په کال کښی پـــه زرگو نو قطعی عکسو نه نورو دولتی دایرو او موسسو ، په خارج کی افغانی سفارتونو او ددولتی فعالیتونو پیژندنی پـــه مقصد د (اطلاعات و کلتور درخدمت شماست) دویترین دپاره برابر وی .

دتیر کال دچنگاښ له میاشتی څخه ترسږ کال پوری دیو لسو زرو خوا وشا کی عکسونه په ورځپاڼو او جریدو کی دنشر ، عرفانی او آزاد خر خلاو دپاره برابر شویدی . ددغو عکسونو له جملی څخه د ۵۵ کال دچنگا ښ لهمیاشتی څخه د ٥٦ کال دچنگاښ ترمیاشتی

پاتی په ۸۴۸ مخ کی

وزارت مخابرات

با پیروی از خط مشی دولت جمهوری که رشد و توسعه متوازن ومتناسب همه شئون حیاتی مردم از اهداف عمده آن میباشد وزارت مخابرات به منظور انکشاف وبهبود خدمات و وسایل مخابراتی که نقش تعیین کننده ای را در انکشاف اقتصادی واجتماعی کشور دارد وبرای تعمیم تسهیلات بیشتر برای هموطنان با در نظر داشت توان مالی وتخنیکی قدم های موثری برداشته که فعالیت ادارات مربوطه آنرادرقسمت خدمات مخابرات به شرح ذیل میتوان خلاصه کرد :

اول : در ساحه پلان های انکشافی

الف : پروژه توسعه دستگاه های اتومات بامضای قرار داد قرضه بیست میلیون مارك بین دولت جمهوری افغانستان و جمهوریت فدرالی آلمان در جریان سال گذشته زمینه توسعه دستگاه های اتومات شهر نو ، شیرشاه مینه و نصب دستگاه های جدید اتومات در نادر شاه مینه ، خیر خانه مینه وهکذا تمدید لین چینل مزار ، شبرغان ، میمنه و تالقان ، فیض آباد فراهم گردیده است که بافعال شدن دستگاه های اتومات جدید تعداد مجموعی تیلفون اتومات درکابل از ۱۳۲۰۰ لین به ۲۰۱۰۰ لین افزایش می یابد . چنانچه سروی وپلان شبکه ساحهٔ دستگاه های مذکور در سال گذشته توسط متخصصین وزارت مخابرات با اشتراك مساعی متخصصین گروپ امداد تخنیکی حکومت جمهوریت اتحادی آلمان تکمیل گردیده واعلانی در ژورنال بین المللی به نشر سپرده شده تا منابع معتبر تولیدی در زمینه اسناد پریکوالیفیکیشن را ارسال وبعد از ارزیابی وانتخاب کمپنی ها عرضه گری آغازومتعاقبا به خریداری سامان آلات ودستگاه ها مبادرت بعمل آید .

ب : پروژه کیبل دکت ــ

این پروژه متم پروژه کیبل دکت شامل پلان پنج ساله دوم شبکه تیلفون شهر کابل میباشد که باکمال آن علاوه براینکه نتایج مثبت را برای حفظ ومراقبت کیبل ، محدودیت خسارات وایجاد سکتگی در سیستم مخابراتی وصرفه جوئی در مصارف تمدید کیبل بار می آورد از کندن جاده ها وپیاده رو ها نیز جلو گیری بعمل می آید .

بادر نظر داشت این ملحو ظات ساختمان ده کیلو متر کیبل دکت شهر کابل در سال گذشته رویدست گرفته شده است .

ج: پروژه تمدید لین های اساسی تیلفون ولین های چینل :

در چوکات پروژه انکشاف مخابرات ولایات درنظر است تاختم پلان هفت ساله انکشافی بفاصله سه هزار کیلو متر لین های اساسی تیلفون بین ولایات کشور تمدید گردد که متکی به پروگرام مطروحه بین ولایات و ولسوالی های ذیل جمعاً به فاصله ۵۸۸ کیلو

متر لین های اساسی تیلفون طرف استفاده مخابراتی قرار گرفته است .

۱ ـ در ولایت نیمروز :

از دل آرام به خاشرود الی زرنج واز زرنج به قلعه فتح الی چهار برجك به فاصله ۳۱۸ کیلو متر .

۲ ـ در ولایت کندهار :

از مرکز کندهار الی ولسوالی ارغستان ومعروف جمعا به فاصله ۱۶۰ کیلو متر واز مرکز سپین بولدك الی ولسوالی شورابك به فاصله ۱۱۰ کیلومتر .

هکذا چون تمدید وبکار انداختن ۱۶۸۱ کیلو متر لین چینل بین مزار شریف ، شبرغان ، میمنه ، قلعه‌نو هرات ، چغچران ، قندهار ، ارزگان ، فراه ،نیمروز وتالقان ، فیض‌آباد شامل پلان هفت ساله شده است بنابران غرض تعمیل کار مطابق پروگرام خریداری سیم وسامان غرض تمدید لینهای مذکور صورت گرفته که یك قسمت زیاد آن قبلا به کابل مواصلت وقسمت باقیمانده آن در آینده قریب به دسترس وزارت مخابرات قرار خواهد گرفت . علاوتاً در سالی که گذشت یك تعداد دستگاه های چینلی که‌قبلا تدارك شده بود در مراکز کابل ، پروان ، پلخمری ، سمنگان ومزار شریف نصب‌وطرف استفاده مردم قرار داده شده است که بانصب آن از یك طرف در تعداد لین های چینل بین شهر های کابل ، پلخمری و مزار شریف تزئید بعمل آمده واز طرف دیگر ارتباط‌مخابره تیلفونی بین کابل ، سمنگان مزارشریف و سمنگان پلخمری نیز برقرار شده است .

همچنان به‌منظور تمدید لین چینلی مزارشریف حیرتان بفاصله هشتاد کیلو متر درسال ۵۵ تدابیر مقدماتی اتخاذ وقرار داد خریداری سامان لین چینل مذکور باکمپنی پرو ما ش اکسپورت اتحاد شوروی عقد گردیده که با مواصلت سامان آلات کار تمدید لین مذکور دردست اجراء قرار داده خواهد شد. علاوتاً برای عملی ساختن کار پروژه های چینلی فوق الذکر تولید پایه های کانگریتی تیلفون دردستگاه پایه سازی وزارت‌آب وبرق‌شروع وتدابیر برای خریداری یك تعداد پایه های آهنی از خارج رویدست میباشد .

د : ـ پروژه مایکرو ویف :

مطابق پلان پیشبینی شده دیزاین یك قسمت از سرك های فرعی پروژه مایکروویف تکمیل وکار احداث آن توسط یونت های‌فرای کار جریان دارد .

هـ : پروژه دستگاه های بی سیم ـ

به منظور بر قراری مخابره مستقیم رادیو تیلفون ، تیلگراف . تیلکس وتیلس فوتو با ممالك خارج وتوسعه آن در اخیر سال ٥٤ قرار داد خریداری سامان آلات دستگاه های بیسیم عقد سامان آلات آن مواصلت نموده و کار مونتاژ آن آغاز گردیده است که طبق پروگرام درسال ٥٦ پروژه مذکور آماده بهره برداری میگردد .

۱۰۲ـ برای اجرای مخابره رادیو تیلفونی بین

کابل، اکثر ولایات دور دست کشور که فاقد این چینلی میباشد به تعداد ده پایه دستگاه رادیو تیلفون درسال گذشته خریداری گردید که دستگاه های مذکور اخیراً بکابل مواصلت نموده ودر آینده قریب درنقاط که نیاز مندی بان محسوس است بکار انداخته خواهد شد

و: پروژه اعمار ساختمان های مخابراتی :

غرض استفاده ادارات پست ، تیلفون تیلگراف ساختمان عمارات ذیل تکمیل ومورد استفاده قرار گرفته است :

۱ ـ ساختمان تعمیر مخابرات ولایت غزنی پسته خانه های شهری واقع سید نور محمد شاه مینه ، بریکوت ، ده‌بوری وکارته پروان وتجهیز آن با وسایل پستی .

۲ ـ تکمیل کار تعمیر دستگاه اتو مات وپسته خانه خیر خانه مینه توسط دستگاه ساختمانی افغانی واکمال ساختمان محوطـه دستگاه مذکور توسط اداره تعمیرات وزارت مخابرات ، وتدارك تجهیزات مکمل پستی برای آن .

۳ ـ آغاز وتکمیل ساختمان پسته خانـه شهری جلال آباد .

٤ ـ ترتیب نقشه های مقدماتی برای اعمار یك پسته خانه مرکزی که بادر نظر داشت انکشاف روزافزون خدمات پستی، کار اعمار آن شروع شده است .

ز : تربیه پرسونل فنی :

با احساس نیازمندی دستگاه های مربوطه به قوای بشری در پهلوی ایفای خدمـات مختلف تیلی کمونیکیشن فارغ وشامل وظیفه مخابراتی تربیه پرسونل فنی توجه وزارت مخابرات رابه خود معطوف داشته وهمه‌ساله یك تعداد شاگردان مکاتب در مرکز تربیوی مخابرات تعلیمات اختصاصی دیده ودر شعب مربوط استخدام می گردند چنانچه در سال گذشته به تعداد ۳۰ نفر به سویه بکلوریا و پنج نفر از صنف چهار دهم در رشته های شده اند. ومتقابلتا بتعداد۳۱ نفر شاگـردان جدید الشمول بعد از سپری نمودن امتحان کانکور شامل مرکز تربیوی مخابرات شده‌اند.

هکذا در جریان سالیکه گذشت غرض کسب معلومات بیشتر ۸۰ نفر از مامورین شعبات پست کورس های مختلف پستی راتعقیـب نموده اند . بصورت موجز مصارف پروژه های انکشافی فوق الـذکـر درسال ۱۳۵۵ بالـغ ۱۳۵۰۰۰۰۵۱ ـ افغانی و۷۱۹۰۰ روبل گردیده اسـت .

دوم : در ساحه تیلی کمونیکیشن

الف : اصلاحات اداری ومحاسبوی

غرض تنظیم بهتر امور مخابره وایجـاد اصلا حات در طرز فعالیت شعب مربوط که از یکطرف تسهیلات مزید را برای انجام امور مخابراتی مردم فراهم میدارد واز جانب دیگر باتسریع فعالیت های تخنیکی وحسابی تزئیدی در عواید رونما می گردد وزارت مخابرات، به اقداماتی متوصل شده است .

چنانچه در سال گذشته سیستم جدیـد محاسبه تیلفون راکه از چند سال به ایـن

طرف در ادارات مرکزی تیلفون تطبیق شده در ولایات کندهار ، هرات وبلخ نیزدر معرض تطبیق قرار داده تابل های محصول مخابره به اسرع وقت به مشترکین توزیع وتادیه پول ذمت شان به غرفه جات بانکی مستقیما توسط خود مشترکین صورت گیرد .هکذا به منظور مراقبت بهتر وتزئید عواید سیستم سریل در مخابره های تیلفونی بین مرکز وولایات وهمچنین بین‌الولایات تطبیق گردیده است .

ب: تعویض سیستم تیلفون لوکل بطری‌به سنترال بطری :

بمقصد کاهش مصارف مشتر کین وتعمیم سیستم بهتر مخابره در سال گذشته سیستم تیلفون لوکل بطری شهر های میمنه وشبرغان به سیستم سنترال بطری تعویض و درشهر های مذکور سوچبورد های سنترال بطری که ظرفیت ۱۸۰ لین رادرهرشهر داراء میباشد نصب گردیده وکارشبکه شهر های سمنگان و پلخمری تکمیل شده که در آینده قریب بانصب سوچبورد های سنترال بطری به ظرفیت مجموعی ۱۸۰ لین در هر شهر در سیستم مخابره آن بهبودی رونما خواهد گردید .

ج : تمدید لین های اساسی -

در جریان سال ۱۳۵۵ به فاصله ۲۵۰کیلو مترلین های اساسی تیلفون خارج پروژه‌های انکشافی در ولایات کشور تمدید ویکتعداد لین تیلفون به منتظرین توزیع شده است

هکذا بعد از بکار انداختن دستگاه تلکس به ٤٧ مرجع وموسسه لین ودستگاه تیلی پرنتر توزیع گردیده ویك پایه‌تلکس غرض استفاده سایر هموطنان در غرفه محصولی نادرپشتون نصب شده است عایددستگاه تلکس درسال گذشته به تناسب سرمایه گذاری رقم قابل ملاحظه ای‌راکه بالغ ۱۷۵۰۰٫۰۰۰ ـ افغانی میگردد در جمله دیگر عواید وزارت مخابرات تشکیل میدهد .

د : نصب تیلفون های سکه انداز .

درجریان سال ٥٥ به تعداد ٢٤ پایه تیلفون سکه انداز جدیداً در کابل وبعضی از ولایات کشور به فعالیت انداخته شده که باآغاز فعالیت آن تعداد مجموعی تیلفون سکه انداز به هفتاد پایه در مرکز وولایات کشور میرسدکه ازدیاد در تعداد آن به تناسب‌سال ۱۳٥٤ پنجاه ودو فیصد میباشد .

سوم : درساحه خدمات پستی :

الف : توسعه ساحه فعالیت پست :

بادرنظر داشت مفکوره تسریع عمل در انجام امور پستی وتعمیر خدمات آندرتمام نقاط‌کشور وتنظیم بهترروابط اهالی نقاط دور از مراکز ولایات به وسیله پست در سال گذشته هشتادپسته خانه درنقاط مختلف‌مملکت جدیداً افتتاح وبه فعالیت آغاز نموده است که باتاسیس آن تعداد مجموعی پسته خانه ها درسراسر کشور به ۳۳۵ پسته خانه تزئید یافته است‌که به تناسب سال ٥٤ تقریبا ۳۱ فیصد تزئید درآن رونما شده است .

علاوتاً به مقصد فراهم آوری زمینه کاربهتر تعدیل درغرفه جات مخابرات ولایات پروان غزنی ، لوگر ،کندز وجلال‌آباد بعمل آمده و بعد از اعمار مجدد وتجهیز آن طرف استفاده قرار داده شده است همچنان غرض توزیع سریعتر مراسلات پستی حوزه پنجم توزیع در ساحهٔ دارالامان تشکیل شده وبر علاوه پسته خانه های مرکز وولایات مملکت با تجهیزات پستی ازقبیل صندوق های پستی ترازو ویست بکس ومهر های تاریخدار مجهز گردیده است .

همچنان به تعداد ۷۶۰۵۹۹۶ مراسله مختلف‌النوع پستی‌بداخل وخارج کشورارسال و۹۰۷۹۳۰۶۲ مراسله مختلف النوع وارده توزیع شده بوددرحالیکه درسال ۱۳۵٤ ـ ۵۲٤۱۶۱۲ مراسله مختلف النوع بداخل و خارج کشور ارسال و۷۳۷۹۳۰۶ مراسله مختلفه‌وارده توزیع‌شده بودبه‌همین‌شکل بتعداد ۸۸۳٤ خریطه پستی بوزن مجموعی ۱۶۹۲٤۲ کیلو گرام قسم ترانزیت از کشور انتقال داده شده است .

ب: فلاتیلی ونشرات :

وزارت مخابرات باتجلیل واستقبال از روی داد های بزرگ ملی وبین‌المللی متداوم تکت های پستی فوق‌العاده را چاپ ونشر میدارد چنانچه در سالیکه گذشت بمناسبت تجلیل از پنجاه ونهمین سالگرد استقلال کشور برگزاری چهارمین سالگرد تاسیس رژیم جمهوریت ، تجلیل از افتتاح اولین لویه‌جرگه دولت جمهوری افغانستان ، مراسم انتخاب اولین رئیس جمهور ، مراسم تحلیف اولین رئیس جمهور مراسم توشیح وثیقه ملی، یاد بود کمك با فامیل های مبارزین وشهدای راه آزادی فلسطین وهشتادمین سالگردوفات علامه سید جمال الدین افغان تکت های فوق‌العاده پستی راطبع ودر معرض استفاده قرار داده است بصورت عموم درجریان سال گذشته به تعداد ۹۶۰۰۰۰ قطعه تکت پستی فوق‌العاده ورایجه چاپ ونشر شده است که قیمت تکت بالغ بر ۲۰۱٤۲۵۰۰ ـ افغانی میگردد ، همچنان‌غرض معرفی بیشترافغانستان به اساس پروگرام اتحادیه پستی جهانی وزارت مخابرات در سال گذشته تکت های پستی رادر نمایشگاه فلاتیلی امریکا ،ایتالیا هندوستان ودنمارك به معرض نمایش قرار داده که باعث جلب توجه علاقمندان گردیده است . بادر نظر داشت فراهم آوری تسهیلات در شیوه کار ورفع نیاز مندی های شعب مربوط پستی وایجاد تفاهم بیشتر بین‌مسوولین امور پست درسال ۱۳۵۵ سیمینار آمران پستی در مرکز تربیوی مخابرات دایر شده عوایدی که از مدرك عرضه خدمات پستی در سال ۱۳۵۵ بدست آمده است بالغ به ٤٤۵۱۵۱۲۶ افغانی میگرددکه به تناسب سال ۱۳۵٤ـ ۹۳۰ر۵۰۵ر۶ـ افغانی تزئید درآن رونما گردیده است

چهارم : تنظیم روابط مخابراتی وتصفیه حسابات

الف : تدوین نرخنامه ها :

چون تحکیم مراودات پستی ، تیلفونی تیلگرافی و تلکس متکی به اساسات اتحادیه پستی جهانی ودساتیر اتحادیه بین المللی تیلی کمو نیکیشن ازنگاه تدوین مقررات و نرخنامه ها وتصفیه متقابله حسابات مربوط براجراآت مخابرات واجراآت‌خدمات پستی‌نیز از جمله وظایف عمده مخابرات است بنابرآن درسالیکه گذشت به مقصد پیدا نمودن طرق ومسیر مساعد ومناسب برای سرویس های مخابراتی بین‌المللی که از نگاه سرعت عمل وحصول محصول واجرت به مفاد افغانستان باشد وباارزیابی نرخنامه های ممالک مختلف وپیروی از اساسات آن نرخنامه واحد برای ممالك بصورت مشخص بدون در نظر داشت مسیر مخابره تدوین شد این نرخنامه علاوه ازآنکه یك دستور العمل جامع ومکمل برای شعب اجرائیوی میباشد تسهیلات بیشتری را در امور حسابی برای منسوبین ادارات فراهم نموده است .

ب : تصفیه حسابات

حسابات دبت وکریدت ومخابرات باکشور های که افغانستان باآن روابط مخابراتی مستقیم دارد تقریباً ۹۷ فیصد تصفیه شده که بادر نظر داشت پنج حوزه ذیل تادیات دیون حصول قروض از ممالك مختلف از ناحیه عمیل پستی، تیلفون، تیلگرافی تلکس‌وتیلی فوتو صورت گرفته است .

لست پول حصول شده وتادیه شده بابت خدمات پست کمو نیکیشن وحوزه پنجگانه در سال ۱۹۷٦ دالر امریکا ئی .

حوزه	حصول طلبات		تادیه دیون		ملاحظات
	پست	تیلی کمونیکیشن	پست	تیلی کمو نیکیشن	
آسیا	۵۲۷۵٤ر۷۱	۱٤۳۸۲٤ر۸۱	۱۵٤۱۲ر۲۸	۱۳۹۳ر۸۸	
اروپا	۷۵۱۹۷ر۵۳	۲۷٦٦۲۸۲ر۵۹	۲۱۸۱۹ر٤۷	۵۳۱۲٤ر۲٤	
امریکا	۱٤۷٦٦ر۹۲	٦٦۰۸۷ر٦۲	۱۷۰٦ر٤۷	۰	
افریقا	۷۲ر۳٤	۰	۱۲ر۱٦	۰	
اوقیانوس	۰	۰	٦۱۹ر۱۲	۰	
مجموعه	۱٤۲۷۹۱ر۵۰	٤۸٦۱۹۵ر۰۲	۳۹۵٦۹ر۵۰	۵٤۵۲۱ر۱۲	

بصورت عموم برای رفع نیاز مندی ها ی تخنیکی بادر نظر داشت پـلان تـو سعـه وی مخابرات وفعال نگهدا شتن دستگاه های مخابراتی ، تجهیز ادارات پستی . براوردء ساختن ضروریات همو طنان از نگاه سامان آلات تخنیکی مخابراتی بر قراری مخابـره تیلفونی ورادیو تیلفون در ساحه بین‌المللی به شکل مدرن آن وزارت مخابرات در سال ۵۵ به تدارك يك تعداد زیاد سامان آلات دستگاه ها وپرزه جات مختلف النوع که قیمت مجموعی آن بالغ به ۱۱۵۹۴۳،۹۸۰ ـ افغانی میگردد مبادرت ورزیده که از جمله یـك قسمت از سامان آلات ودستگاه خریداری‌شده که قیمت آن مبلغ ۳۹۱۰۳۰۵۶ ـ افغانی را دربر میگیرد بکابل مواصلت نموده وتا اندازه ای مورد استفاده هموطنان قرار گرفته است عاید مجموعی وزارت مخابرات در سال ۱۳۵۵ با عرضه خدمات مختلفه در سراسر کشـور بالغ به ۲۷۲۲۷۱۹۲۲ ـ افغانی میشود .

کـه با مقایسه عاید سال ۱۳۵٤ مبلـغ ۵۰٦۵۹۹۰۹ ـ افغانی افزایش در آن رونما گردیده است .

اما با وجود آنهم نه تنها عاید سال ۵۵ بلکه عواید سالهای گذشته هم نتوانسته است استهلاك ماشین آلات ودستگاه های مربوطه راتکافو نماید .ازین رهگذردولت باید سالیانه مبلغ هنگفتی غرض جبران مصارف واستهلاك دستگاه های تیلفون اتومات تادیه‌دیون وزارت مخابرات وتوسعه شبکه‌مخابراتی کشور،خساره بزرگی را متقبل گردیده است .

روی این منظور برای جلو گیری از تحمیل خساره مزید‌بربودجه دولت وبا درنظرداشت دولت درسکتور مخابرات وزارت مخابرات از ابتدای سال ٥٦ باتجدید نظر در اجرت های تیلفـو ن تـــزئیـدی ر ا بـه عمـل آورد اماعلی الرغم افـزایش محصـول و اجـر ت تیلفون وغیره‌خدمات مخابراتی طبق پیش‌بینی ای که بعمل آمده در ظرف ده سال آینـده دولت از ناحیه جبران مصارف واستهـلاك دستگاه ها ، تادیات دیون وغیره خساره ای معادل به ۳٦۱ میلیون افغانی را متحمل‌خواهد شد . بنابران برای محدود ساختن تدریجی کثر بیلانس موجوده وبدست آوردن امکـانات تعمیل پروگرام‌وپلان های‌توسعه وی‌مخابراتی وعرضه خدمات بهتر به مردم درآینده نیـز اجرت تیلفون . پست ، تلکس ، تلگراف تیلی فوتو وسایر خدمات مخابراتی مـورد تجدید نظر قرار خواهد گرفت .

وزارت صحت عامه

وزارت صحت عامه در جریان سال ۱۳۵۵ به اساس طــرح وپالیسی افغــان روغتیــا پرو گرام وبا پیروی ازمشی پلان هفت ساله انکشاف صحی افغانستان از یکسو بمنظور تحقق بخشیدن نسبی آرمــان تعمیم صحت سرتاسری درزمینه های طبوقایـــوی از راه تامین آب مشروب صحی برای بیش از سه صد هزار نفر تطبیق مرحلوی واکسیناسیون امراض ساری وطرح وتطبیق ده ها پـروژه وپروگرام برای مهارنمودن بیماریهـا توانست گام های انکشافی وسیعی درجهت معافیـــت کتلوی بردارد واز جانب دیگر به منظـــور فراهم آوری تسهیلات لازم در زمینه هــا ی معالجوی افزایش قابل ملاحظه رادر تعداد بستر های شفاخانه های تمام کشور بعمل آورده وهم با تهداب گذاری شفا خانه های بزرگ برخی ازولایات بزرگ کشور زمینــه معالجه عصری ومدرن رابه اساس ضرورت ها در سال آینده فراهم آورد .

وضع مقرره های تازه وازجمله مقررههای مربوط به ادویه جنریك که کارآن در جریان این سال خاتمه یافت شرایط مساعدفراوانی را برای معالجه تمام بیماران کشوربه قیمت خیلی ارزان فراهم آورد همچنان کار هــای مقدماتی که برای به تطبیق آمدن طرح کلی معافیت کتلوی افغانستان در ســال ۱۳۵۶ صورت گرفت وقوانین تازه یی که به منظور ایجاد هم آهنگی ومنا سبات سالم میــا ن پرسونل مختلف صحت عامه وضع شد همه درمجموع خودکار تطبیق پروژه های وزارت صحت عامه رادرجریان سال های بعد آسان میسازد. هدف عمده واساسیاین پروژه هــا مجموع پائین آوردن حجم وفیات اطـفال ـ مادران کار گران ودهقانان وتمام قشر هــای مردم بوده که موفقیتهایفراوان بدست آمدهاست گذارش زیر فشرده کوتاهی است از اجمال این فعالیت های سرتا سری در کشور کــه تقدیم میگردد :

پلان وپلانگذاری درصحت عامه :

وزارت صحت عامه باتوجه به این نکتــه که هیچ پروژه وپروگرامی در ساحه تطبیق، ریفورم های مترقی نمیتواند عملی گردد مگر اینکه بهاساس پلانگذاری منطقی و متــوازن باتمامی امکانات وشرایط طرح ریزی شــده باشد وبرداشت های آن هم آهنگ بارشد اقتصاد کشور وزمینه های اجتماعی بوده به اساس آمار وارقام دقیق ومستند و احصائیه های مورد نیازبه طرح آمده باشد در جریان سال ۵۵ باپیروی ازمشیافغان روغتیا پروگرام به فعالیت های مختلفهٔ پلان گــذاری صحی حق اولیت داد .

دراین سال به اساس نیاز مبرم فعالیــت بورد وپلان راکه درجریان چند سال گذشته معطل بود احیاء غور وبه منظورتطبیــق مرحله

وخالی از اشتباه پروژه های که تعمیم صحت رادر نهایت خود بههمراه دارد وظایف طرح خطوط اساسی پالیسیهای عمومی انتخاب پروژه های معین ومشخص به منظور انکشاف خدمات صحی، توصل بهمیتود های علمی پلانگذاری ، ارزیابی اجراآت مربوط بهپروژه های انکشافی را ازپیش برده درهمه موارد مشوره های علمی مورد ضرورت را دراختیار ارگان های مربوط وزارت صحت عامه گذاشته است .

دراین سال مجموع بودجه انکشافی پروژه های صحی کشور به ۳۳٦٥٥١٥٤٤- افغانی بالغ میگردید که ٥٦ فیصد افزایش رانسبت به سال پیش نشان میدهد .

در جریان سال ٥٥ ـ ۸۳ مرکز صحی ١٥ شفا خانه وهفت پروژه تعمیراتی زیرکار بوده که ازان جمله ۲۹ مرکز صحی ـ ٦ ـ شفاخانه وچار پروژه بزرگ تعمیراتی مانند مکتب نرسنگ به ظرفیت دو صدنفر، بانك خون هرات بهظرفیت یکصد بوتل ٥٠٠ ـ سی سی خون دریك روز و ورکشاپ مرکزی بهپایه اکمال رسید وکار پروژه های دیگر نیز نزدیك به حدنهائی خود پیشرفت نمود .

در این سال طرح کلی افغان روغنیا پروگرام تکمیل وبه تقویتمجلس عالی وزراء ومنظوری مقامریاست جمهوری رسید همچنین برای فعالیت های آینده مکالمات کا فی زمینه های حیاتی صورت گرفت وبرای این پروژه ها جستجوی منابع پولی وکمك های خارجی عملی شد ..

١ ـ پروژه بیمه صحی مامورین .

۲ ـ پروژه اعمار مرکز تربیوی انستیتوت صحت عامه .

۳ ـ پروژه شفاخانه دوصد بستر درشمال کشور .

٤ ـ پروژه پولی کلینك مرکزی .

٥ ـ پروژه مجادله ملاریا در شمال کشور.

٦ ـ پروژه بانك خون مرکزی .

۷ ـ پروژه شفاخانه ١٥٠ بستر ولایت بدخشان .

۸ ـ پروژه های ملاریا ، اور توپیدی . توبرکلوزبه ارتباط امداد دولت جاپان .

در همین سلسله در امور تعمیراتی سر تا سر کشور مربوط پروژه های وزارت صحت عامه که شامل ساختمان مراکز صحی اساسی لابراتواری واکسریزی میباشد بیش از حد پیش بین شده پیشرفت درکار رونماگردید.

به صورت عمومی فعالیت های وزارتصحت عامه در جریان سال ٥٥ به اساس طرح کلی افغان روغتیا پروگرام در ده مورد زیر خلاصه میگردد که زیر بنای تمام فعالیت های صحی کشور تاختم پلان هفت ساله انکشافی صحی دولت جمهوری نیز خواهد بود .

١ ـ معافیت کتلوی .

۲ـ کنترول توبرکلوز وجزام .

۳ ـ کنترول ملاریا وسالدانه .

٤ ـ حفظ الصحه محیطی در تهیه آب

نوشیدنی صحی ودفع کثافات .
۵ـ خدمات صحی اساسی .
٦ – شفا خانه ها .
۷ ـ خدمات معاونه فنی .
۸ ـ انکشاف قوای بشری صحی .
۹ـ تولید وتهیه ادویه ومواد بیولوژی .
۱۰ ـ انکشاف امور اداری وپلانگذاری .

طب معالجوی :

در پهلوی توسعه بخش خدمات روتیـــن معالجوی درموسسات صحی کشور به منظور تسهیلات در امر معالجه به نکات آتی درجریان سال ۱۳۵۵ توجه شده است .

به تعداد ۱۵۰ نرس قابله ا ز مکتب نرس قابلگی ریاست زایشگاه فارغ وبه کـــار گماشته شدند. کورس لابراتواربه منظور بالا بردن سطح آگاهی پرسونل مخصو صا در رشته بیو شیمی افتتاح وبعد از ختم دوره آن، شاملان کورس به ولایات کشـور اعزام شدند. کورس تغذی برای نرس قابلـه هـا گشایش یافت . برای دوکتوران دندان یـك کورس شش ماهه افتتاح گردید .دوره تربیه داخل خدمت دکتوران جراح بعد از پنـــج سال وداخله بعد از سه سال خاتمه یافتـه وبعد از اخذ امتحان دکتوران تربیه شده به موسسات صحی کشور معرفی شدند .

الحاقیه کلینیك دندان ۲۷ ثـور تهـداب گذاری گردید . بعد از اکمال دوره ساختمانی تعداد ده دستگاه مجهز مونتاژ برای عرضـه طب دندان به کار انداخته میشود .سیمینار بزرگی به منظور کاوش راه های بهتر تعمیم صحت مطابق روحیه افغان روغتیا پـروگرام برای آمران صحت عامه ولایات رؤسا ومامورین فنی افتتاح گردید . سیمینار امور نرسنگ به کار خود آغاز کرد .سنگ تهداب شفاخانه بزرگ میرویس نیکه گذاشته شد. این شفاخانه که دارای تمام تجهیزات عصری خواهد بـود بعد ازاکمال دوره ساختمانی به حیث مرکز تربیه ومعالجه حوضوی فعالیت خواهدداشت. مکتب نرس قابله ولایت قندهار افتتاح شد. شفاخانه ده بستر شیندندبکارانداخته شد . شفاخانه جمهوریت به ظرفیت ۲۵۰ بستر و با تجهیزات مدرن وعصری افتتاح شد .

شفاخانه محمـد جـانخـان در ولایـــت میدان وردك افتتاح شد . شفاخانه ده بستر ولسوالی غوریان هرات افتتاح گردید .سنگ تهداب شفاخانه بزرگ دوصد بستر ولایت هرات گذاشته شد این شفا خانه عـلاوه از عهده داربودن خدمات معالجوی صرف به حیث یك مرکز تربیوی حوضه نیز مصدر خدمات خواهد شد . مرکز تربیوی نرسنگ باظرفیت لیلیه دوصد نفر در اکبر خان مینه کابـل افتتاح شد . شفاخانه سی بستر ولسوالـی چمکنی ولایت پکتیا افتتاح شد . در جریان سال با استفاده از بورس های دولتی تعدادی از پرسونل وزارت صحت عامه به کشورهای خارجی اعزام شد . وزیر صحت عامه بـه منظور وارسی از امور ولایات از موسسا ت صحی میدان وردك ، غزنی ، زابل ، قندهار

هرات ، بلخ ، هیلمند ، بادغیس ، فاریاب جوزجان، سمنگان ، بغلان ، پلخمری، قندز پروان ، پکتیا ، ننگرهار ونیز لوی ولسوالی های کشور باز دید به عمل آورد .

طب وقایوی :

وزارت صحت عامه با توجه به اهمیت آب مشروب صحی به منظور حفظ صحت وسلامت هموطنان عزیز در مناطق روستائی خویش قرار داده وبا علاقه مندی مفرط بهاین کشور مراکز صحی شفا خانه ها وقسمت مناطق نیاز مند بهآن تهیه آب مشروب صحی راهدف اصلی ونقطه مشخص فعالیت های وظیفه که ناشی از اهداف مردمی دولت جمهوری میباشد با همکاری صمیمانه موسسات ذیعلاقه ومردم در پیشبرد پلان های صحی کشور در حدود توان خویش بذل مساعی به خرچ داده اند .

الف ـ تهیه آب مشروب صحی :

ولایت کابل :

در این ولایت شبکه آبرسانی الو خیل که شامل حفریك حلقه چاه عمیق نصب واترپمپ دیزلی اعمار پمپ هوز وذخیره کوچك آب و تمدید یکهزار وپنجصد متر نلدوانی میباشد تکمیل ورسماً مورد استفاده عامه قرار گرفته است : باکمال این شبکه در حدود سههزار نفر از آب مشروب صحی مستفید گردیدهاند.

همچنان کار ساختمان شعبه آبرسانیافشار دارالا مان که شامل حفریك حلقه چاه نصب واترپمپ برقی، اعمارپمپ هوزذخیره بزرگ ودر حدود سه هزار متر نلدوانی میبا شد برای بیش از سه هزار نفر آبمشروب صحی تهیه گردیده است .

حفر چاه عمیق شبکه آبرسا نی چهلستون درسال ۱۳۵۳ تکمیل گردیده وآماده بهره برداری میباشد ونیز در حدود هشتاد فیصد کار ساختمان پمپ هوز آن تکمیل گردیده است .

درولایت ننگرهار :

شبکه تهیه آب مشروب صحی اسعد آباد مرکز کنر ها که شامل محفوظ ساختن چشمه نصب واترپمپ دیزلیوتمدید داخل قریهبوده وبرای بیش از دوهزار نفرآب مشروب صحی تهیه میدارد ونیز سروی ومطالعات تخنیکی و انجنیریپروژه هایآبرسانی شیوه وشمشبور صورت گرفته است . تااخیر امسال به تعداد پانزده پایه پمپ دستی نصب وزمینه استفاده مشروب صحی برای ده هزار نفر اماده خواهد گردید .

ولایت پکتیا :

باکمال آبرسانی ولسوالی چمکنی که شامل حفر چاه عمیق اعمار پمپ هوز و د رحدود یك هزار و پنجصد متر نلدوانی میباشند برای چهار هزار نفر اهالی این منطقه وشفا خانه آب مشروب صحی تهیه گردیده است .

شبکه آبرسانی سید کرم درنیمه سال جاری تکمیل گردیده ومورد استفاده قرار گرفته است باکمال این پروژه بیشاز یکهزار

نفر ازآب مشروب صحی مستفید گردیده اند بانصب واتر پمپ درشفاخانه خوست زمینه تهیه آب‌مشروب صحی برای شفاخانه ونواحی همجوار آن میسر گردیده است .

ولایت لوگر :

سروی توپوگرافی شبکه آب مشروب‌صحی ولسوالی برکی برك تکمیل ویك حلقه چاه عمیق برای بکار انداختن شبکه حفر وآماده بهره برداری میباشد تاحال در این ولایت بتعداد پنج پایه واترپمپ دستی بادر نظر داشت شرایط حفظالصحه بالای چاه های سطحی محفوظ شده نصب وآماده بهره‌برداری میباشد وبرای پنج‌هزار نفرآب مشروب صحی تهیه میدارد .

ولایت غزنی :

دراین ولایت برعلاوه نصب یك تعداد واترپمپ دستی وآماده ساختن آب مشروب صحی برای اهالی این منطقه شبکه آبرسانی قره‌باغ ازنگاه انجنیری سروی ومطالعات تخنیکی آن‌انجام یافته است ویك حلقه چاه به‌غرض تمدید شبکه حفر وآماده گردیده‌است که البته باآکمال این شبکه برای دوهزارنفر آب‌مشروب صحی تهیه میگردد .

ولایت کندهار :

تاحال درحدود پنجاه پایه پمپ دستی مطابق پلان مرتبه درولایت کندهار ومربوطات آن بالای چاه های برمه‌ئی نصب گردیده و زمینه استفاده آب‌مشروب صحی برای بیست هزارنفر مهیا گردیده است .

همچنان کار ساختمان شبکه آبرسانی سپین بولدك درحال جریان بوده باآکمال آن برای دوهزار اهالی آن منطقه آب مشروب صحی مهیا میگردد .

ولایت هلمند :

سروی توپوگرافی و مطالعات انجنیری شبکه های آبرسانی نوزاد وموسی قلعه ولایت هلمند تکمیل گردیده ونیز حفر چاه عمیق ولسوالی نوزاد درحال جریان بوده باآکمال این پروژه برای بیش ازچهار هزار نفرآب مشروب صحی تهیه میگردد .

ولایت ارزگان :

سروی توپوگرافی و مطالعات تخنیکی و انجنیری خاص ارزگان دهراود تکمیل گردیده ونیز حفرچاه های عمیق متذکره به‌پایهٔ اکمال رسیده وآماده بهره برداری میباشد .

ولایت هرات :

شبکه آبرسانی گلران که شامل محفوظ ساختن چشمه وسیستم نلدوانی میباشد با استفاده از نشیب طبیعی تمدید شبکه در دومرحله تکمیل گردیده وبرای بیش از سه هزار نفرآب مشروب صحی تهیه میدارد ونیز کار ساختمان شبکه آب مشروب صحی پشتون زرغون درنیم سال‌جاری تکمیل‌گردیده ومورد استفاده عامه قرار گرفته است این شبکه شامل حفریك حلقه چاه‌عمیق نصب واترپمپ دیزلی، اعمار پمپ هوز وذخیره به‌حجم پانزده متر مکعب آب‌بوده وزمینه آب مشروب صحی برای دوهزار نفر مهیاگردید.

است درولایت هرات، درنقاط مناسب نصب پانزده پایه پمپ دستی انجام یافته وجمعاً برای پانزده هزارنفرآب مشروب صحی میسرگردیده است .

ولایت نیمروز :

دراین ولایت شبکه تهیه آب مشروب صحی وعلاقه داری لوخی که شامل چاه عمیق اعمار پمپ هوزتانك ذخیره کوچك وتمدید سیستم نلدوانی میباشد دراواخر ربع سوم سال جاری تکمیل گردیده ورسما مورد استفاده اهالی آن منطقه قرار گرفته است باتکمیل این پروژه درحدود دوهزار نفر از اهالی این منطقه ازآب مشروب صحی مستفید گردیده اند همچنان درجریان سال جاری در مربوطات این ولایت به تعداد بیست پایه پمپ دستی درنقاط مناسب وقریه جات نیازمند نصب ومورد استفاده اهالی آن منطقه قرار گرفته است باتکمیل این پروژه درحدود دوهزار نفر از اهالی این منطقه ازآب مشروب صحی مستفید گردیده اند همچنان درجریان سال جاری در مربوطات این ولایت به تعداد بیست پایه پمپ دستی درنقاط مناسب وقریه جات نیازمند نصب ومورد استفاده اهالی قرار گرفته وبه صورت مجموعی برای پانزده هزار نفر آب مشروب صحی تهیه میدارد .

ولایت بلخ :

دراین ولایت کار ساختمان شبکه های آبرسانی القجی وشولگره دراوائل سال جاری به پایه اکمال رسیده وبرای بیش از پنج هزار نفرآب مشروب صحی تهیه گردیده است این شبکه هاشامل چاه های عمیق نصب پمپ های دیزلی اعمار پمپ هوز وذخایر کوچك آب میباشند تاکنون درمربوطات این ولایت به تعداد ده پایه پمپ دستی وجمعاً برای هفت هزار نفر آب مشروب صحی تهیه گردیده است .

ولایت بدخشان :

شبکه تهیه آب مشروب صحی چاپا بت بامحفوظ ساختن چشمه وتمدید سیستم نلدوانی جمعاً برای یك هزار نفرآب مشروب صحی تهیه میدارد. پروژه تهیهٔ آب مشروب صحی فیض آباد مرکز ولایت بدخشان تحت مطالعه بوده باتکمیل مطالعات نهائی انجنیری درتمدید آن درسال آینده اقدام بعمل خواهد آمد .

برعلاوه آنچه دربالا تذکر داده شد به تعداد صد پایه پمپ دستی درولایات کشور نصب گردیده که ازاین طریق امکان تهیه آب مشروب صحی برای پنجاه هزارنفر مهیا گردیده است .

حفظ ومراقبت شبکه های آبرسانی وپمپ های دستی که دراثر استهلاك ویا عوامل طبیعی خساره برمیدارد جزء وظیفه اساسی این اداره بوده درحدود یك صد پایه پمپ دستی ترمیم ودراکثر شبکه ها نواقص ویا کمبودی های موجود اصلاح وسیستم آبرسانی شکل بهتر بخودگرفته که بااین تغییرات واصلاحات کیفیت پروژه ها بهتر وبهره برداری آن بیشتر شده است .

ملاریا :

در سال ۱۳۵۵ معرفت جغرا فیائی تکمیل گردید .

کروکی بسیط ۱۷۶۱ قریه تجدید شد و ۹۳۴۸۶۷ حویلی به وسیله پرسونل این‌اداره نمبرکوبی گردید .

ازآغاز سال روان تاآخیر عقرب ۱۷۶۳۰۳۵ عدد سلاید خون ازمریضان مشکوك تبدار جمع آوری شد که‌ازان جمله ۱۱۵۸۷۲ واقعه مثبت ملاریایی کشف وزیر تداوی گرفته شد .

در عملیات دواپاشی سال جاری با دی - دی ، تی ۱۷۱۳۹٤ نفر باملا تیون دوره اول ۵۲۵۶۳۰ نفر طور مستقیم در مقابل ملاریا حمایه گردیدند .

بامعامله آب باتیل دریك سطح ٤۵۶۱۰۶۳ متر مربع جمعیت ۱۰۶۲۳۷۱ نفر حمایه شد . همچنین درهمین مدت ۲۹۷۸۲۰۷۰ ماهی کموزیا در مزارع شالی‌کاری وبرید تگ‌پذیس هاتوزیع شد .

برای فراهم آمدن تسهیلات لابرا تواری در سال ۵۵ تعداد لابراتوار های اصلی از۳٤ به ۳۷ واز لابراتوار های فرعی از٦۷ به۱۳۵ و تعداد میکرو سکوب هااز ۲۱۷ به ۲٤۰ بالا برده شد .

فعالیت انتمولوژی ملاریا :

شعبه انتمولوژی بسط و توسعه داده شد. تعداد کورس تو جیهی بـرای پرسونل در کابل وجلال آباد افتتاح شد .

بیست نفر از پرسونل برای مدت سه‌ماه به تهران فرستاده شد .

دریونت هیلمند به‌کمك متخصصان یونسیف تحقیقات مثمر تری در دوره انتقال ملاریـــا انجام شد .

یونت دلارام جدیداً روی‌کارآمد وکاریونت فراه ونیمروز جدا گردید .

به منظور تربیه پرسونل ۹ کورس عالی ملاریالوژی در رشته های مختلفه ملاریا برای پرسونل ومامور ان آن درجریان سال افتتاح گردید .

همچنین‌فلم‌های ملاریایی تهیه‌شد، پوسترچاپ گردیدونشریه‌های خارجی‌دربخش‌تعلیمات‌وقایه ملاریا به‌مردم عرضه شد .

کنترول امراض ساری :

سرویلانس تشوشات معدوی امعـائی :

باتوجه به‌کثرت بیش ازاندازه‌این‌تشوشات وبه منظور جلوگیری ازان درجریان ســال روان تصمیم راپور گیری درتمام‌کشور عملی شد . ادویه وسامان سرویلانس به تمـام تاسیسات کشور ارسال گردید سمپل هاجمع آوری گردید ولابراتوار شد .اطلاع نتایج با سریع ترین وسایل مخابراتی به‌مراجع‌مربوطه صورت گرفت . رهنمایی پرسونل باساس‌تازه ترین متودهای علمی تحقق یافت وتیم هـای عاجل تاسیس گردید تادر مراکز شیوع مرض به زودترین فرصت ازبین برده ومـریضـان ازطریق آن به تداوی گرفته شوند .

تعـداد بیست ودو هـزار حلقه چاه در کابل کلورین پاشی شد .

تراخم :

۲۲نفر روغتیاپال جدیدتربیه گردیددرولایات هرات، بادغیس ، فراه ، پروان ، کابل و لغمان در ۳۳ مرکز صحی ۱۲۰۹۴۳ نفر از نظر تراخم معاینه وبیش از ۲۹ هزار نفر مصاب تراخم زیر تداوی جدی گرفته شدند.

دیفتری :

همچنین در همین سال شعبه دیفتری با تطبیق واکسین (تی.پی.دی) علیه امراض دفتری تیتانوس وسیاسرفه مجادله جدی صورت گرفت.

توبرکلوز :

در سال ۱۳۵۵ انستیتوت حوضه کابل برای فعالیت جامع تصنیف شد حوزه جلال آباد از سر رونق گرفت وحوزه قندهار دو باره به کار آغاز کرد .

برای مجادله علمی ترسیستم کار تو نیک توبر کلوز رواج داده شده اجرای معاینات روزانه وتست های توبرکلین تحقق یافت.

کمک موسسه یونیسف و ریاست وترنری وزارت زراعت وفاکولته وترنری با پروژه ملی مجادله توبر کلوز جلب گردید .

در ساحه ارتباطات بین المللی موسسه توبر کلوز افغانستان به عضویت موسسه بین المللی توبر کلوز جهانی پذیرفته شد. دودستگاه اکسریز جدیداً در جلال آباد و مزارشریف وبه کار انداخته شد .

تطبیق واکسین (بی.سی.جی) به پیمانه وسیع تراز گذشته در تمام کشور عملی گردید چنانکه در سه ربع سال جمعاً ۱٦٦۰۸۲٦نفر واکسین شده واز جمله بیش از چهل هزار نفر درسه نوبت تداوی شدند و در همین مدت بیش از سی ویك هزار وسه صد تست لابراتواری نیز برای مریضان توبرکلوز صورت گرفت .

مراکز صحی اساسی :

انکشاف سیستم راپور دهی، با داخل کردن جداول توحید خدمات روزانه مراکز صحی اساسی سیستم راپوردهی وراپورگیری انکشاف قابل توجه نموده چنانکه افزایش راپور ها از ۲۹ فیصد درسال ٥٤ به ٦٤وسال ٥٥ از ۳۱ فیصد ربع دوم سال ٥٤ به ٦۱ فیصد همین ربع سال ٥٥ این بهبود چشم گیر است .

تربیه قبل ازاشغال وظیفه :

در آغاز سال کورس توجیهی برای چهار تیم سیار تربیوی ونظارت خدمات صحی اساسی برای داکتران . نرس قابله ها ، روغتیا پالها ، مدیکل ریکاردر ها . ومعاونان لابراتوار دایر گردید .

چهار تیم تربیوی ونظارت در مدت شش ماه اول پرسونل ۲۸ مرکز صحی اساسی را در خود مراکز زیر تربیه گرفتند .

تیم های نظارت در همین مدت از طرزکار (۱۰٤) مرکز صحی باز دید وجهات بهبودی به مطالعه گرفته شد .

در حدود پنجصد جلد کتاب ورساله مأنویل درطباعتی وزارت صحت عامه طبع وبه منظور بالا بردن سطح اگاهی کار کنان در مراکز

صحی کشور توزیع شد .

طبع نقشه ها :

به منظور بهبود علمی کار نقشه هایی بمقیاس یک بر ۰۰۰ر۱۰۰۰ویک بر ۰۰۰ر۲۰۰۰ ویک بر ۰۰۰ر۳۰۰۰ ازافغانستان طبع وبدسترس مراکز صحی اساسی وشعب وزارت صحت عامه گذاشته شد .

درجریان سال ۱۳۵۵ مراکزصحی اسلام قلعه، هرات زنده جان هرات . پشتون زرغون هرات . انجیل هرات . گذره هرات . واژه خواغزنی . ارغنداب وزابل افتتاح شده وپرسونل مورد ضرورت وسامان طرف احتیاج شان فرستاده شد .

توزیع مواد غذایی:

در جریان سال ۵۵ به منظور کمک به مادران شیرده وکودکان وبهبود حالات جسمی شان سلسله امداد مواد غذایی شیر . روغن وگندم به پیمانه وسیع ودر تمام کشور از راه کلنیک های مربوطه دوام داشته است .

انستیتوت پتالوژی :

در جریان سال جاری یکتعداد از دکتوران جوان به منظور آشنایی با آثار ولوازم وسامان جدیدطبی در انستیتوت پتالوژی زیر تربیه گرفته شدند مدت آموزش آنها دو سال است.

برای دفع مرض چرمك که در ولسوا لسی گلران هرات شیوع دارد تعدادی از متخصصان پتالو ژیست به همراهی متخصصان خار جی به این ولسوالی سفر هایی نمودند که در نتیجه تحقیق عامل مرض کشف گردید.نتیجه این مطالعات دریك نشریه به وسیله این انستیتوت چاپ شد که مورد توجه مقامات طبی جهان قرار گرفت وازان نقد وستایش گردید .

ثبت نام مرض کانسرزو ا ز تمام شفا خانه های کشور به صورت مستند وعلمی شروع شد این کار مقدمه تحقیقات سرطان شناسی در افغانستان به صورت مدرن طبی آن میباشد .

ریاست ارتباط خارجی :

به منظور جلب کمك بیشتر سازمان های صحی وطبی جهان در جریان سال ۱۳۵۵ با این موسسات جهانی تماس گرفته شد و به آنها پیشنهاد کمك دهی گردید تا بــا استفاده ازین امداد پروژه های وزارت صحت عامه درجریان پلان هفت ساله صحی کشور تحقق پذیرد .

ارائه در خواست کمك به موسسه صندوق وجهی ملل متحد برای فعالیت های نفوسی .

در خواست عضویت به ساز مان بین المللی ضد توبر کلوز با تادیه سالانه پنجصد فرانك فرانسوی به صندوق آن موسسه .

مذاکره با موسسه یونسف به منظورجلب امدادموسسات ملل متحددرپروژه اعمارشفاخانه معتادان در بدخشان .

پیشنهاد کسب امداد دو میلیون وهشتصد هزار دالر برای پروژه های وقایوی ومعالجوی افغانستان در سال ۱۹۷۷ به موسسه یونسف جلب کمك های بین المللی به منظور

امحای ملاریا از افغانستان .

تماس با حکومت جاپان برای اعمار موسسه جدید توبر کلوز در کابل وواحد های آن در ولایات .

تماس با موسسه یونسف به منظور اعمار شفا خانه پنجصد بستر کابل .

تماس با موسسه صحی جهان به منظور تدویر ورکشاپ ملی در منطقه بهارك بدخشان

اشتراك در اسامبله صحی جهان وکمیته منطقوی به منظور جلب بیشتر امداد .

تماس با دولت شوروی برای جلب کمك بیشتر .

امضای موافقت با موسسه صندوق وجهی حمایت اطفال به منظور همکاری فنی وتقویه مادی وتربیوی پروژه شیوکی .

کسب امداد معادل یك میلیون ودو صد هزار دالر (یونسف) برای سال‌های ۷٦ تا ۷۹ استفاده از ۱۲ سکالرشپ ۷ سیمینار و ۸ کورس مجالس واجتماعات .

انجمن رهنمای خانواده :

در جریان سال اضافه از کلینیك های گذشته تعداد ده کلینیك تازه دراین مناطق افتتاح وبه فعالیت آغاز کرد .

افتتاح کلینیك فرعی پغمان ، کلینیك فرعی میدان، کلینیك بغلان ، کلینیك فرعی ارزگان، افتتاح کلینیك بادغیس، کلینیك فرعی جوزجان، کلینیك فرعی سمنگان، کلینیك فرعی تخار، کلینیك فرعی بامیان وکلینیك فرعی چغچران .

یك هیات ترینینگ به کلینیك های ولایات کشور فرستاده شد تا ازنز دیك با بر رسی مشکلات تطبیق پروژه ها راه حل آنرا کاوش واصول عملی تیوری رابه پرسونل بیاموزانند این پروگرام نظر به مفیدیت خود در تمام جریان سال ادامه دارد امسال انجمن دارای (۳۷) کلنیك در تمام افغانستان میباشد .

پروژه توامیت انجمن رهنمای خانواده با پروژه مبارزه با بیسوادی عملی شد به‌اساس این توامیت مبلغه های انجمن ضمن ویزت خانه به خانه سواد آموزی نیز می کنند .

در حال حاضر به منظور بر رسی بهتراین پروژه تازه دو کلینیك درمرکز وسه کلینیك تازه دیگر در ولایت ننگرهار . قندهار و ولسوالی میربچه کوت افتتاح شد .

تبلیغات ونشرات به منظور تفهیم پروگرام های انجمن به مردم از راه فلم . سلاید . نشریه وچاپ مجله ماهوار به‌صورت دوامدار وبیشتر از گذشته عملی گردید .

فلم (کود کانیکه فردا رامی سازند) به همکاری موسسه افغان فلم اماده‌نمایش گردید تبلیغات خانه به خانه در تمام نواحی کابل دوام داشته واز این طریق (۸٦۳۸۷) خانم تازه کارت ویزت گرفته اند .

همچنان در تبلیغات کنار بستر درشفاخانه ها تعداد ۱۸۷۲۰ خانم به ویزیت شد کا ن افزایش بعمل آمده است .

جمعاً دراین سال ۲۳۹۹۱ نفر کارت‌رهنمائی انجمن را اخذ داشته ومرتباً به‌کلینیك ها

مراجعه می کنند .

تربیه :

در جریان سال به منظور بالا بردن سطح آگاهی ودانش پرسونل انجمن ، کورس ها وسیمینار هائی به شرح زیردایر گردید :

کورس تدریسی برای ۳٦ نفر مبلغه های ولایات از اول تا ۳۱ سرطان سیمینار پلان گذاری خانواده برای آمران صحت عامه‌ولایات

سیمینار آمران مراکز صحی اساسی از ۵ تا ۳۱ اسد .

رفرشر کورس برای ۱۳ نفر قابله از ۳ تا ۱۰ عقرب .

رفرشر کورس برای ۲۹ نفر رهنما یا ن خانواده از ۱۵ تا ۲۰ عقرب .

رفرشر کورس برای ۲۹ نفر رهنما یان خانواده از ۲۵ تااخیر عقرب .

رفرشر کورس برای ۲۲ نفر دکتور انجمن رهنمای خانواده .

بر رسی وار زیابی امکا نات تاسیس کورس های مبارزه بابی سوادی در ولایات ومرکز کشور از راه انجمن .

ارتباطات خارجی انجمن :

راپور های سه ماهه وشش ماهه انجمن که‌به زبان انگلیسی ترتیب میگردد موردقبول حوزه تونس ودفتر مرکزی انجمن در لندن قرار گرفت وبه موجب آن قسمت دوم امداد بین المللی به افغانستان تضمین شد نمایند گان انجمن در سیمینار های‌بین‌المللی منعقده تونس قاهره وای. پی . پی. اف در لندن وامریکا اشتراك نمودند .

در جریان سال دو ورکشاپ صحی حیاتی به سویه جهانی یکی زیر عنوان ورکشاپ بین المللی صحت و حیات بهتر در خانواده در کندز وورکشاپ دومی بین المللی سواد آموزی حیاتی درپلخمری افتتاح گردید .

به‌منظور قدردانی ازفعالیت انجمن رهنمای خانواده در افغا نستان حکومت امریکا به تقریب دوصد مین سالگرد استقلال خودمدال افتخاری به انجمن اعطاء نمود .

بیمه صحی مامورین :

اصل سر مایه منظور شده در جریان سال ۱۳۵۵–۹۱٦۳۱۲۱٫۰۰ – افغانی در سال حاضر این موسسه صرف در کابل فعالیت دارد درجر یان سال امکانات تاسیس شعب آن درولایات به ارزیابی ومطالعه گرفته شد .

شعبه فیز یو تر ا پی موسسه که نسبت بسر آمدن دوره کارترس خارجی آن معطل بود دوباره بعد از تربیه پرسونل مورد ضرورت به کار اندا خته‌شد .

در جریان سال تعداد بیش ازسه هزارو سه صد نفر با اشعه این دستگاه تدا و ی شده اند .

همچنین شعبه اکسریز در چهار ماه اخیر تعداد ۱۴۳۲ رادیو گرافی داشته است .

درین سال اقدامات برای احیای مجدد شعبه اکسریز والکترو کار دیو گرام موسسه صورت گرفت به زودی دستگاه این شعبه به

کار می افتد .

در پنج ماه اخیر طور وسطی هرماه بیش از۱۵ هزار نفر ازماموران در کلینیک های مربوط مورد معاینه وتداوی قرار گرفته ودر همین مدت بیش ازیك ملیون تابلیت وپنجاه وسه هزار امپول مصرف شده است .

د بلخی ابن سینا در ملخی :

مدیریت تورید :

از طریق این مدیریت مبلغ دو مبلیوندالر ادویه جنریك و مبلغ یك میلیون دالر ادویه مواد کیمیاوی وسامان طبی وفلم اکسریز فر مایش داده شده است .

مدیریت لابرا توار ها :

در آمریت اسپریت کشی این مو سسه در طول سال ۵۵ باندازه دوازده هزار لیتر الکول ۷۵ درجه استحصال گردیده است .

در پروژه تابلیت ودراژه سازی تولیدات آتی صورت گرفته است .

درسکشن تابلیت سازی در حدود بیست ملیون تابلیت .

در سکشن دراژی سازی در حدود پنجلك تابلیت دراژه، درپروژه تینچروسیروپ سازی این مدیریت اقلام آتی تولید گردیده است :

تینچر به مقدار یکهزارو هفتصد لیتر

سیروپ به مقدار نهصد لیتر .

سلو شن به مقدار یکهزار لیتر .

پوماد طبی درحدود یك ملیون گرام پوماد.

آب مقطر به مقدار سه هزار لیتر .

مدیریت فروش :

از طریق این مدیریت در حدود ۹۷میلیون افغانی ادویه وسامان طبی فلم اکسر ـــر شفا خانه های وزارت صحت عامه وسایـــر موسسات طبی کشور بفروش رسیده است .

مدیریت جنریك :

از طریق این مدیریت برای یك تعداد عمده فروشی ها وادویه فروشی ها وسایر موسسات صحی کشور که پروفار مه های کمپنی های تولید ادویه راجهت اخذ اجازه فرمایش بان مدیریت ارسال داشته انـد اجازه تورید صادر گردیده است ونیز برای مراجع فوق الذکر اجازه خروج اموال واصله شان راصادرنموده‌اند که مبالغ اسعاری آ ن ذیلاتوضیح میگردد :

فرانك سویسی ـ ۲۲۸۵۱۴۲٫۰۱

فرانك فرانسوی ـ ۳۱۹۱۹۳۲٫۷۵ ـ

دالر امریکایی ـ ٦٤٥٨٦٫٦٥

پوند انگلیسی ـ ۳۹۱٥٤۰٫۵۳ ـ

مارك جرمنی ـ ۱۳٤۷۱٦۲٦٫۱۰

کلدار پاکستانی ۸۹٦٦٥۰٫۰۰

کرون دنمارکی ـ ٦۸۷۱۳۸٫۰۰ ـ

فرانك بلجیمی ۲۱٤۸۰۰۰٫۰۰

مبالغ اسعاری اجازه خروج :

فرانك سویسی ۷۲۹۰۱۷۱٫۹۳ ـ

فرانك فرانسوی ۲۹۹۰۹۱۷٫۲۳ ـ
دالر امریکائی ۱٤٤۳٥٤٦٫۲٤ .
پوند انگلیسی ۳۳۳۷٤۸٫٥٥ ـ
مارك جرمنی ۲٥۷۷۸۲۸٫۱۳
کلدار پاکستانی ۱۷٥٤٤۱٫۰۰ ـ

علاوتاً تذکار می یابد که بتعداد چهــار پایه ماشین تابلیت سازی وملحقات آن در چوکات پروگرام انکشافی لابراتوار به منظور بلند بردن سطح تولید بخارج فرمایش داده شده است که عنقریب به کابل مواصلت و بعد ازنصب آماده بهره برداری خواهـــد شد .

اسا سنامه دبلخی ابن سینا درملخی موسسه در شش فصل که به داخل بیست و هشت ماده میباشدذریعهٔ فرمان نمره (٥۲۲) ۱٥٫۳٫٥٥ دارالانشاء مجلس عالی وزراء نافذگردید .

همچنین قانون ادویهٔ جنریك بداخل شش فصل که حاوی سی وپنج ماده میباشد توسط فرمان شماره (۷۷۲) ۱٤٫٦٫۱۳٥٥ دارالانشاء مجلس عالی وزراء ابلاغ شدکه شش ماه بعداز نشر آن در جریده رسمی نافذ میگردد .

ونیز منظوری فور مو لیر ملی ادو یه با در نظر داشت بهبود وضع تورید دواء وحمایه قوه خرید مستهلك ترتیب گردیده توسـط فرمان (۷۷٤) ۱٤٫٦٫۱۳٥٥ مجلس عالی وزراء ابلاغ شده است .

موسسه صحت عامه :

موسسه صحت عامه یگانه موسسه تحقیقاتی وتر بیوی در زمینه پرابلم های صحی کشور میباشد این موسسه با دیپارتمنت هـــای اپید یمیولوژی ، میکرو بیو لوژی ، حمایـهٔ طفل ومادر ، تعلیمات ونشرات صحی تعلیم وتربیه پرسونل کیمیاوی تحلیلی ، معاینات توکسی کولوژیك ، معاینات مداری وتوصیفی دوایی برای تمام کشور ومعا ینات مواد غذائی همه جانبه ، موسسه تهیه واکسین پـروژه تربیوی صحی شیوکی باساس هدایات دافغان ملی روغتیا پروگرام جهت شناخت وتشخیص پرابلم های عمده صحت که همیش صحت و سلامتی هموطنان عزیز را تهدید می کنـد در جریان سال ٥٥ با در نظر داشت شرایـط محیطی ، اقتصادی ، اجتماعی و کلتوری کشور در حدود امکانات دست داشته خود برای پی ریزی وطرح پروگرام های موثر بـه غـرض بهبود عرضـهٔ خدمات صحت عامـه کوشیده است تاپروگرام های تحقیقاتی وریسرچ را که ممد ومکمل خدمات میباشد درزمینه امراض ساری وسؤتغذی ، پروبلم های صحی مادران واطفال و حفظ الصحه محیطی پیش ببرد .

به استثنای مطالعات اپیدیمیولوژی امراض ساری، آفات ناشی ازسؤ تغذی و شـرایط نامساعد حفظ الصحه محیطی عدم موجود یت آب صحی اشامیدنی ، تولید وعرضه مـواد غذائی ، کنترول صحی کار گران مواد غذائی پرابلم های عمده صحی کشور را تشکیــل میدهد . به ارتباط مطالب متذکره در سال ۱۳٥٥ دردیپارتمنت هـای ایـن مـوسسـه تحقیقات آتی صورت گرفته است :-

مطالعه لشمانیا جلدی یا سالدا نــه در اطراف و شهر کابل .

مطالعه امراض معدیی معائی وپیش بــرد پروگرام سر ویلانس آن در سراسر کشور .

تحقیق ومطالعه کـارگران مـواد غـذایـی ازنظر امراض باکتر یائی ، پرازیتی ومقارنتی

اجرای معاینات لابراتواری در نزد (٥٦٠٠) نفر حجاج که عازم بیت الله شریف شده بودند ازنظـر امـراض معدی معائی ، تـوبرکلـوز، تعین گروپ خون .

تحقیق درباره انتانات طرق تنفسی درنزد اطفال کودکستان ها ، مکاتب وپولی کلینیک های حمایه طفل ومادر .

مطالعه وتحقیق در باره دفتری در نـزد اطفال .

مطالعه پرابلم سوء تغذی در نزد مادران شیرده وزنان حامله .

معاینهٔ آب های آشامیدنی شهرکابل .

اجرای معاینات باکتر لوژی ، کیمیاوی آب

اجرای پروگرام های تعلیمات صحی د ر دهات وقریه های کشور .

دایر نمودن سیمینار های تغذی در مرکز وولایات کشور برای دکتوران و پرسونـل صحی .

تولید واکسین سگ دیوانه ، محرقـه واوتو واکسین مقابل آفات میکروبی معیـن

تنظیم وانسجام دوباره مرکزتربیوی صحی شیوکی بغرض اماده ساختن جهت تطبیقات ساحوی پرسونل صحی .

وزارت معادن وصنایع

ساحهٔ استخراج معادن :

به تاسی ازاهداف دولت جمهوری افغانستان وبمنظور استفاده اعظمی ازمنابع طبیعی کشور برای انکشاف اقتصادی مملکت ریاست استخراج سعی مینماید تا مطابق به پلان پیشبینی شده ازمعادن بصورت درست بهره برداری واستخراج نماید، ودرسال ۵۵ از معادن نمك، تلك، بیرایت، لاجورد وزغال سنگ سبزك، بهره برداری نموده که بعضی ازمواد معدنی مستحصله برای رفع احتیاجات داخلی صرف گردیده وبعضاً درمارکیتهای خارجی بفروش رسیده‌است،که اینك بهره‌برداری از معادن متذکره که ازطرف ریاست استخراج صورت گرفته ذیلا توضیح می‌گردد :

معادن نمك :

استخراج معادن نمك ولایات هرات، تخار، میمنه وبلخ ازمدت هابه اینطرف تحت نظر مامورین فنی صورت گرفته که درسال ۵۵ مقدار ۷۲ر۶۶۶ر۱۳۹ تن نمك استخراج که ازآن جمله مقدار ۶۹۵۸۵ر۰۱۸ تن در بدل قیمت ۳۵ر۴۰۶۸۸۸۳۲ـ افغانی بفروش‌رسیده است .

معدن تلك :

تلك‌که درمعادن اچین ومماخیل ولایت ننگرهار موقعیت دارد ازمدتی به اینطرف‌کار استخراج آن شروع است ولی ذخیره معدن تاکنون تثبیت‌نیست زیرامطالعات دقیق‌تاکنون صورت نگرفته است .

درسال ۵۵ مقدار ۸۶۸۵ تن تلك استخراج گردیده که مقدار ۳۱۶ر۵۶ تن دربدل قیمت ۸۶ر۶۰۹۵۲۱ـ افغانی بفروش رسیده .

معدن بیرایت هرات :

ازمعدن بیرایت سنگلان هرات در طول سال ۵۵ مقدار ۴۶۴۵ تن تحت نظر مامورین فنی ریاست استخراج بهره برداری گردیده‌که ازآنجمله مقدار ۲۳ر۳۴۸۱ تن دربدل قیمت ۵ر۵۷۴۴۰۲۹ افغانی بفروش رسیده است .

معدن لاجورد :

ازمعدن لاجورد بدخشان درسال ۵۵ مقدار ۷۴۰۶ کیلوگرام لاجورد استخراج گردیده‌که مقدار ۱۷۲ر۱۲۵۲ کیلوگرام لاجورد بدرجه های مختلف به قیمت ۴۶ر۳۰۰۲۴۵ دالر بفروش رسیده است .

معدن زغال سنگ سبزك :

این معدن در هرات موقعیت داشته برای سروی مقدماتی وتثبیت ذخایر آن یك تعداد متخصصین نظربه عقدقراردادکه باچکوسلواکیا صورت گرفته مشغول مطالعه می باشندوهنوز مطالعات نهائی پروژه صورت نپذیرفته است بمنظور استخراج معدن یکتعداد ماشین آلات خریداری گردیده است . درسال ۵۵ مقدار ۷۷ر۲۹۴۳ تن زغال استخراج و مقدار

۲۱۲۸ر۷۳تن آن دربدل قیمت ۷۵ر۲۳۵۰۳۸۰ افغانی بفروش رسیده است . اززغال سنگ این معدن برای انرژی فابریکات سمنت‌هرات وقندهار درنظرگرفته شده است .

تصدی زغال سنگ شمال :

فعالیت تصدی زغال سنگ شمال شامل ساحه معادن کرکر، آشپشته ، دره صوف بوده ودرطول سال ازمعادن متذکره مقدار ۱۵۵۴۹۴ تن زغال سنگ استخراج و مقدار ۷۴۷ر۱۶۲۰۰۳ تن بدسترس موسسات وبازار های داخلی گذاشته شده است .

ساحه صنایع وانکشافی :

پروژه نساجی هرات :

فابریکه نساجی هرات بظرفیت ۱۲ملیون مترتکه و۵۰۰ تن‌نخ درسال،درپلان‌هفت ساله دولت شامل بوده امور مقدماتی ساختمانی وانتقال ماشین آلات درششی ماه اول سال ۵۵ شروع وکار ساختمان آن توسط دستگاه ساختمانی بنائی جریان دارد، انتظار میرود تاسال ۱۳۵۷ کارآن ختم وبفعالیت آغاز کند.

پروژه نساجی کندهار :

فابریکه نساجی نخی‌کندهار نیز مطابق‌پلان هفت ساله درنظرگرفته شده ظرفیت سالانه آن ۴۰ ملیون مترتکه ۱۰۰۰ تن نخ می باشدامور ساختمانی آن در اواسط سال ۵۵ شروع وانتقال ماشین آلات و کار ساختمانی آن جریان دارد، فابریکه مذکوردرسال ۱۳۵۷ تکمیل وبه بهره برداری آغازخواهد کرد .

پروژه پشمینه بافی کندهار :

این فابریکه به ظرفیت ۶۰۰ هزاومترتکه پشمی و۳۰۰ تن نخ قالین درسال ، شامل پلان بوده،کارساختمانی آن دراواسط سال ۵۵ شروع واموروساختمانی آن جریان دارد .

پروژه توسعه نساجی بلخ :

فابریکه نساجی بلخ بظرفیت ۸ ملیون متر تکه درسال فعالیت داشته و جهت استفاده بیشتر امور توسعوی فابریکه نساجی بلخ با ظرفیت ۱۲ ملیون مترتکه و۱۶۰۰ تن نخ در پلان هفت ساله شامل و امور ساختمانی مونتاژتجهیزات وماشین آلات طی سال ۱۳۵۵ تقریبا تکمیل وعنقریب موردبهره برداری قرار خواهد گرفت .

پروژه سمنت هرات :

فابریکه سمنت هرات‌که قدم مثمری دررفع نیازمندی کشور بر میدارد بظرفیت سالانه ۲۱۰ هزارتن سمنت در پلان هفت ساله گنجانیده‌شده ودرسال۱۳۵۵فزیبیلتی‌وپریفزبلتی آن تکمیل، راپور اقتصادی وتخنیکی تهیه وهمچنان آفرگیری ماشین آلات وارزیابی آنها صورت پذیرفته است، وامور ساختمانی‌آن در اوائل سال ۵۶ شروع خواهد شد .

پروژه جن وپرس تیلکشی بادغیس :

فابریکه جن وپرس وتیلکشی بادغیس به ظرفیت سالانه مقدار ۵۵۰۰ تن پخته محلوج و۱۳۴۵تن روغن درنظربوده، درسال۵۵ راپور اقتصادی وتخنیکی آن تکمیل و بعداً تحلیل وارزیابی گردیده است و ضمنا آفرهای

ماشینری واصله نیزارزیابی شده است .

پروژه جن وپرس کندز :

این فابریکه بظر فیت ۱۵۰۰۰ تن پخته محلوج درسال تحت مطالعه بوده ومطالعات مقدماتی آن طی سال ۵۵ تکمیل گردیده است.

پروژه تولید شکر بغلان :

فابریکه شکر بغلان علاوه برفابریکه‌موجوده برای رفع نیازمندی شکرد‌رداخل‌مثمربوده وبه ظرفیت سالانه ۲۷۰۰۰ تن شکرشامل پلان هفت ساله می باشد، درطول سال ۵۵ راپور فزیبلتی پری‌فزیبلتی‌وهمچنان راپوراقتصادی وتخنیکی آن ترتیب وآفرهای‌ماشینری واصله ارزیابی شده است .

پروژه تیلکشی کندز :

فابریکه تیلکشی کندوز به ظرفیت سالانه ۸۰۰۰ تن روغن درنظر می باشد فزیبلتی وپری فزیبلتی وهمچنان مطالعات تخنیکی واقتصادی آن صورت پذیرفته واجرای مراحل بعدی درسال ۵٦ ادامه دارد .

توسعه وتجدید میوه قندهار :

راپور اقتصادی وتخنیکی تهیه ومطالعاتی نیز درمورد صورت گرفته است ظرفیت سالانه این فابریکه ۲۲۵۰ تن میوه پروسس شده می باشد .

پروژه کاغذسازی پروان:

طی‌سال ۵۵ فریبلتی وپری‌فزیبلتی توام بامطالعات مقدماتی تخنیکی واقتصادی فابریکه صورت گرفته وظرفیت این فابریکه تولیدپنج تن کاغذ درسال می باشد .

پروژه مسلخ غزنی ویاشهرك :

مطالعات تخنیکی واقتصادی این فابریکه صورت گرفته علاوتا راپور تخنیکی واقتصادی آن نیز ترتیب گردیده است .

پروژه دباغی غزنی :

مطالعات تخنیکی واقتصادی این فابریکه صورت پذیرفته وضمنا راپور اقتصادی و تخنیکی آن نیزتهیه شده است .

پروژه دباغی وبوت دوزی هرات :

راپور اقتصادی وتخنیکی این پروژه ترتیب وهمچنان راپور مطالعات آن ارزیابی وتحلیل گردیده است، علاوتا آفرگیری ماشین آلات ومطالعه وارزیابی آن نیز انجام گردیده .

پروژه کاستك سودا :

مطالعات تخنیکی اقتصادی درین پروژه‌انجام وراپور تخنیکی واقتصادی نیزتهیه گردیده است .

پروژه چینی سازی :

مطالعات مقدماتی اقتصادی وتخنیکی روی این فابریکه صورت گرفته است .

پروژه شیشه سازی :

مطالعات اقتصادی وتخنیکی صورت گرفته وراپورتخنیکی واقتصادی جهت تحلیل و ارزیابی آماده میباشد وعلاوتا متذکر بایدشد که روی پروژه های خریطه پلاستیکی وتجدید ساختماتی جن وپرس های موجوده نیز یك سلسله مطالعات مقدماتی صورت گرفته است.

پارکهای صنایع کابل :

آمریت انکشاف مناطق صنعتی بامور

ساختمانی تعمیرات اداری سرکها وفابریکه‌ها رسیده‌گی نموده ودرطول سال ٥٥ یکقدارزیاد زمینهای انکشاف یافته به مستحقین توزیع وعلاوتا یکتعداد اشخاص فابریکه های شانرا فعال ساخته وفعلا ازسب استیشن برق که بقدرت ١٥ هزارولت برق فعال گردیده است استفاده مینماید .

تعمیر مرکز تسهیلات تخنیکی که کار ساختمان آن تکمیل گردیده درجریان سال ٥٦ وسایل ماشین آلات آن مونتاژوبسته‌کاری خواهد شد که بافعال ساختن این مرکز تخنیکی مشکلات فابریکه ازناحیه ترمیم و ساختن بعضی پرزه جات تااندازه مرفوع خواهد شد. برعلاوه مطالعات درمورد پارکهای صنایع درولایات هرات، کندهارو بلخ، نیز صورت گرفته است .

پروژه توسعه نساجی بگرامی :

فابریکه نساجی بگرامی‌که با ظرفیت ١٥ ملیون مترتکه درسال فعالیت مینمود بمنظور بلندبردن سطح تولیدات اموروتوسعوی فن‌روی دست ودراوایل سال ٥٥کار مونتاژ کاری ماشین آن تکمیل وبه فعالیت آغاز نموده و بافعال شدن دستگاه های جدید، تولیدات آن به ٢٠ملیون مترپارچه افزایش یافته است .

فابریکه نساجی بگرامی :

درین فابریکه پارچه های مرغوب وقشنگ برنگ های مختلف تولید وزقم تولیدات آن درسال ٥٥ به ٢٠٤٦٠٨٢٩ مترپارچه بوده علاوتا یك مقدارنخ مازاد مایحتاج، فابریکه نیزتولید وبه‌بازار عرضه گردیده است . مقدار تولیدات نخ درسال ١٣٥٥ـ٥٢٧ر٣٩٨٨ تن بوده‌که ٢٨٢ر٣٦٨ تن آن دربدل مبلغ ٢٢٢٤٢٢٤٠ افغانی دربازار های داخلی به فروش رسیده است . فابریکه نساجی ازدرك فروش ٠٠ر١٩٤٥٢٨٥٦ مترتکه در داخل ٥٤٨٠٠ـ مترتکه در خارج بلا ترتیب مبلغ ٣٦٢١٤٢٨٠٢ـافغانی و١٦٥٠٠٠ دالر بدست آورده است .

فابریکه نساجی بلخ :

تولیدات این فابریکه در سال ١٣٥٥ـ ٤٦٠١٧٧٦ متر پارچه و ٢٤٩ر٥٩٥ تن نخ بوده‌که ازآنجمله ٩٤ر٢٧٧٩٤٢٨ متر پارچه به مبلغ ٨٥ر٩٢١٦٦٤٥٥ افغانی و١٢٩ر١٧تن نخ به مبلغ ١٢٨٧٦٩١ـافغانی بفروش‌رسیده است .

فابریکه پشمینه بافی پلچرخی :

فابریکه پشمینه بافی‌که بعدازمدت توقف به اساس توجه دولت جمهوری که در حصه صنعتی ساختن،مملکت دارنددرسال ٥٤دوباره شروع به فعالیت نموده قدم مثبتی درراه رفع نیازمندی های منسوجات پشمی درداخل‌مملکت برداشته ودرمدت یکسال ٩١ر٢٤٣٤٦٢ مترتکه پشمی و٠٢ر٢٤١٠ مترقالین و٥٥ر٥٣٤٨٩ متر قالین و٨٠ر٥٤٣٣ مترکمپل بالترتیب به مبلغ ٦٢ ر ٧٦٤٩٣٨٤٣ ـ ٤٤ ر ٢٥١١٥٥٩ و ١٤ر٢٢٨٩٨٢٧٤ـافغانی به فر و ش رسیده است .

فابریکه سمنت غوری :

فابریکه سمنت غوری باوجود قلت انرژی برق توانست درطول سال ٥٥ مقدار ٩١٢٨٢ تن سمنت و٩٠٩٥٨ تن کلنکر تولید ومقدار ٩٠٧٧٧٫٦٥ تن سمنت رادربدل مبلغ ١١٨٧٤٦٩١٠٫٧٠ـ افغانی ببازار عرضه نموده است . علاوتادرفابریکه بیرایت سمنت غوری یکمقدار بیرایت پودر شده،تولید و مقدار ٤٠٢٥٫٧١١ تن بدسترس حوزه شمال دتیلو ملی موسسه قرارداده شده وازتورید بیرایت خارجی بمنظور رفع نیازمندی موسسهٔ مذکور جلوگیری بعمل آمده است .

فابریکه سمنت جبل السراج :

درفابریکه سمنت جبل السراج درسال ٥٥ مقدار ٢٣٧٨٠ تن سمنت تولید و مقدار ٢٣٤١٩٧ تن آن در بدل مبلغ ٥١١٢١٤٧٩ افغانی دربازارهای داخلی بفروش رسیده‌است.

فابریکات کود وبرق‌مزارشریف :

فابریکات کودوبرق مزار شریف برعلاوه اینکه احتیاج کودکیمیاوی داخل کشور رارفع مینماید یکمقدار امونیا، آکسیجن نیز تولید وبدسترس موسسات ذیعلاقه قرار داده است. علاوتا ازبرق مازاد تولیدی فابریکات‌کودوبرق درتنویر شهر مزارشریف استفاده میشود . تولیدات فابریکات کودوبرق درطول سال مقدار ٥٥٠٥٢٫٠٢ تن کودیوریا ٣٤١٩٤٫٩٠ تن امونیا و٣٧١٧ بالون آکسیجن بوده ومقدار ٥٦٦٧١٫٢٥ تن کود دربدل قیمت مبلغ ٣٢٥٨٦٠٢٦٢٫٥٠ـافغانی در داخل کشور و مقدار٢٩٥٤٧تن دربدل١٥٥٩٤٧٧١٣٫١ افغانی بخارج بفروش رسیده است . همچنان ٢٧٩٦ تن آمونیا ٣٠٢٦ بالون آکسیجن به مبلغ ١٢٧١٠٣٫٤٤ افغانی بهزارکیلوواتساعت برق‌را بالترتیب دربدل ٢٦٨٤١٦٠ ومبلغ ١٠٥٠١٠٠ ٢٫١٧١٦٩٤٠٩ـ افغانی در داخل به فروش رسیده است، برعلاوهٔ فعالیت فابریکات کود برق راامور ساختمان تعمیرات رهایش نیز متوجه بوده است .

فابریکات چینی سازی وبایسکل سازی :

درفابریکه چینی سازی اقسام چینی باب انستو، خشت شموت وپودرشموت تولید میگردد، اینوزارت تااندازه ضرورت وزارتهای مخابرات ، آب وبرق راازناحیه انستو تأمین میکند ، طی سال ١٣٥٥ مقدار ١١١٠٠٦ پارچه ظروف مختلف چینی ١٤٩٦١٠ عدد انستورادر بدل ١١٤٨١٣٧ـافغانی ٧٦٤١ قالب خشت شموت رادر بدل ٤٦٨٩٠٥ـ افغانی و ١٣٢٨٦٫٣٣٣ کیلو پودر شموت رادر بدل ١٩٩٣٠٢ـافغانی درداخل کشور به فروش رسانیده است . علاوتاً مقدار ٣٧٩٨٩ پارچه محصولات شیشه ئی یکتعداد ریکشا وبایسکل درفابریکه بایسکل سازی تولیدگردیده‌است، وبرای فعال ساختن واستفاده بهتر از ین فابریکه مطالعاتی صورت گرفته وتصامیم‌لازم اتخاذ ودرسال جاری مرعی الاجراء خواهدبود.

تصدی میوه کندهار :

فابریکه میوه‌کندهار مطابق بروحیه دولت جمهوری بمنظور رفع نیازمندی های داخل

کشور وصدور بخارج بعدازمدت توقف مجدداً فعال‌گردید، درسال ۵۵ یکمقدارکشمش، جلی ازمیوه های مختلف تولید وعایدات آن ازدرک فروشات اجناس تولیدی جمعاً ۶۸۲۹۶۰۸ افغانی میباشد .

کارخانجات جنگلک :

پلان پیشبینی شده تولیدات سال ۵۵ فابریکات جنگلک ۱۱۲۱۱۹۰۰۰ـ افغانی بوده ونظربه ازدیاد فرمایشات وتقاضا بمرور ایام پلان پیشبینی شده ۱۴۱۹۱۲۴۰۰ـ افغانی ازدیادودرطول سال ۵۵ مجموع تولیدات آن بالغ به ۱۶۲۴۳۴۵۰۰ـ افغانی بوده و مبلغ ۱۴۹۴۸۵۶۰۰ افغانی مجموع فروشات سال۵۵ رااحتوا مینماید .

فابریکات جن وپرس و تیلکشی های ولایت بلخ :

تولیدات فابریکات تصدی جن وپرس بلخ که اکثراًازپختهٔ دانه دارحاصل میشود عبارت است از: پنبه محلوج، پنبه لنتر کنجاره، روغن، صابون وبعضی تولیدات دیگرمیباشد. درطول سال از پختهٔ خریداری شده مقدار ۱۰۲۳۷ر۳۷۷ تن پخته محلوج ۲۶۳۰ر۴۵۳ تن کنجاره ۸۹۹ر۱۷۲ تن روغن ۲۷۱ر۹۷۷ کلچه صابون تولید ودرهمین ایام مقدار ۲۰۳۸کلچه صابون‌دربدل ۴۲۶۰۴۱۸ـافغانی۸۲۹ر۷۶۱روغن دربدل ۳۰۹۸۴۹۵۱ افغانی ۲۹۰۴ر۴۷۳ تن پخته محلوج در بدل ۱۲۶۶۵۵۷۲۴ـ افغانی ۲۹۹۹ر۵۴۴ تن کنجاره دربدل ۱۰۲۵۴۵۵۷ افغانی به فروش رسیده است علاوتاً یکمقدار پخته محلوج بخارج صادر گردیده است .

تصدی بست :

درطول سال ۵۵ مقدار ۷۸۳۹ر۴۶۸ تن پخته محلوج ۱۸۴۵ر۳۴۲ تن روغن ۵۲۳۹ر۳۷ تن کنجاره ۶۱۶۶۹۶ کلچه صابون تولید وازفروشات ۴۰۸۶ر۲۷۳ تن پخته‌محلوج ۲۲۳۱ر۴۴ تن روغن ۵۵۷۷ر۸۴۶ تن کنجاره و۷۲۳۱۳۴ کلچه صابون بالترتیب در بدل قیمت ۳۴۶۶۱۳۶۳۵ ـ ۸۷۰۴۸۴۴۲ ۴۴۵۵۵۷۲۹ر۶ و ۳۰۵۹۲۴۴ـ افغانی بفروش رسیده است، ضمناً یکمقدار پخته ، کنجاره به ممالک خارج به فروش رسیده است .

فابریکات سپین زر :

تولیدات فابریکات سپین زر نیز پخته محلوج روغن، کنجاره وصابون بوده ومقدار ۲۹۳۰۲ تن پخته محلوج ۶۵۸۷ تن روغن ۱۶۸۹۷ تن کنجاره و۴۸۸۶۹۲۰ کلچه صابون تولید گردیده است .

وزارت زراعت

درجریان سال ۱۳۵۵ که اولین سال پلان هفت سالهٔ انکشاف اقتصادی واجتماعی کشور می باشد منجمله سایر انکشافات اقتصادی واجتماعی درساحات مختلفهٔ زراعت ومالداری پیشرفتهای قابل ملاحظهٔ مطابق به اهداف پلان صورت پذیرفته است وذیلا فشردهٔ از فعالیت های عمده آن توضیح می گردد :

دراثر **فعالیت ورهنمایی های ریاست** عمومی ترویج وانکشاف زراعت تولیدات زراعتی رو به افزایش بوده وتولیدات حبوبات به ۴٫۶۱ ملیون تن، میوه جات به (۹۱۰) هزارتن وسبزیجات به (۷۴۰) هزارتن رسیده است . پخته و لبلبو بیشتر ازظرفیت های موجوده دستگاهای جن وپرس وفابریکه قند سازی بغلان تولید گردیده. همچنان بتعداد (۶۸۵۰۱) اصله نهال های مثمروزینتی ومقدار ۴۶۹ تن تخم نباتات مختلف رابه باغداران وزارعین توزیع نموده است . توزیع قلبه آریانا ، ماشین جغل وسایر ماشین آلات جمعا به (۱۴۷۵) عدد میرسد. بمنظور رهنمایی بیشتر زارعین به تعداد (۱۴۶۶) قطعات نمایشی گندم، پخته، وبرنج درزمین های زارعین احداث گردیده است .

دستگاه تحقیقاتی بتعداد (۱۸۰) تجربه های مختلف رابالای انواع مختلفهٔ حبوبات، نباتات صنعتی وسبزیجات وبمنظور دریافت تثبیت جنس بهتر درفارم های تحقیقاتی خویش در مرکزوولایات کشور تحت تحقیق قرار داده است . همچنان پیوند (۴۴۲۰۰) اصله اشجار مثمروتوزیع (۸۶۶۶) اصله نهال مثمرتوسط این پروژه صورت پذیرفته وتجزیه های کیمیاوي وفزیکي آب، خاك ونبات مجموعا بتعداد (۶۶۳۸) تجزیه درلابرتوار کیمیائی زراعتی بعمل آمده است . پروژه حفاظهٔ نباتات وقرانطین بالای ۴٫۲ ملیون اصله اشجار مثمروغیرمثمر علیه آفات و امراض نباتی دواپاشی ومجادله نموده ودر ساحهٔ ۱٫۲ ملیون هکتار مجادله علیه ملخهای مضره، تعقیب پروازی کشفیات زه گذاری و سروی ملخ بعمل آورده است .

ریاست جنگلات وعلفچر ها نقشه های جنگلات وعلفچر های کشور رابمقیاس ها ی مختلف ترسیم ورنگ آمیزی نموده وبتعداد (۱۰۵۶۹۱) اصله نهالهای مثمر وغیر مثمر رادرمرکز وولایات غرس کرده است .

همچنان بذر (۶۱۲) نوع و۹۳۰ کیلوگرام تخم نباتات بذر پسته بداخل ۴۳ هزارخریطهٔ پلاستیکی جمع آوری ۱۸۷ کیلوگرام تخم نباتات احداث (۵۰) هزار مثمرکانتور در ساحه ۳۵۰ جریب زمین درولایت سمنگان تشخیص اسما یکتعداد سمارقها، نامگذاری وترتیب کلکسیون یکتعداد نباتات ازجملهٔ سایر فعالیت های

این پروژه می باشد .

حفظ ومراقبت تمام ساحه جنگلات وعلفچر های کشور، جمع آوری وثبت (۳۹۲) هزار جریب زمین مالچرازولایت فاریاب وجمع‌آوری احصائیه علفچر های ولایات بدخشان، جوزجان غزنی وارزگان صورت گرفته است. پروژه‌های وترنری ومالداری طی سال گذشته بتعداد ٦ ملیون حیوان وطیور رادرمقابل امراض مختلفهٔ حیوانی وپرازیت هامعاینه تداوی و وقایه نموده اند . لا براتوار های تشخیص حیوانی کلینیك های حیوانی به۲٦ واحد ارتقاء نموده است تولید واکسین ٥ر٦ملیون دوزتولید شیردرفارم های مالداری بینی‌حصار وبگرامی ۱۲۲ هزارلیتر، تولید پنیر ومسکه درمدیریت پنیرسازی بغلان ٤۹ تن تولیدتخم مرغ ۸۳٦ هزار بیضه، تولیدچوچه مرغ ۲۳۳ هزارقطعه تولید تخم پیلهٔ تجارتی (۲۷۹٦۱) جعبه ۱۲گرامه صید ماهی، ۲۲تن وتولیدعسل (۲٦۰۰) کیلوگرام صورت گرفته است . القاح مصنوعی گاووگوسفند به (۳۷۹۳٥) حیوان میرسد. شیر پاستوریزه به مشترکین (٤٦۳۸٤۷) لیتروزنبور عسل (۱۰٤٦) فامیل توزیع گردیده .

تعداد کوپراتیف های زراعتی ومالداری در سال ۱۳٥٥ به ۱۰۲ رسیده ودرقسمت صدور مقدار ۱۹٦۰ تن کشمش و۷۰۰ تن انارمحصول کوپراتیف هابخارج مساعدت لازمه صورت پذیرفته است .

همچنان پخته تولیدی کوپراتیفهابالای موسسه جن وپرس بفروش رسانیده شده . اکثرکوپراتیف های تثبیت شده زود ثمر بوده وبرای ۱۳ کوپراتیف مبلغ ۱۳ ملیون افغانی قرضهٔ پیشکی ومعادل ۱٦ر٦ ملیون افغانی کود کیمیاوی ، سلفر وتخمهای اصلاح شده گندم تهیه وتدارك شده است . اضافه از۲ملیون افغانی کریدت لاین باریاست بانك انکشاف زراعتی برای کوپراتیفهای ولایت کابل افتتاح وازآن استفاده بعمل آمده است .

ریاست بانك انکشاف زراعتی جمعا مبلغ ۷۲٦ ملیون افغانی طورقرضه ونقده توزیع نموده است . درپهلوی توزیع سایر مواد بتعداد (۲۲۷) عراده تراکتور های زراعتی ازنوع بیلروس وفورد و٥٤ پایه وترپمپ به‌سایزهاوهارسپاور های مختلف در قروض توزیع شده شامل می باشد .

پروژه انکشاف وادی ننگرهار به ساحهٔ ۱۲۰ هکتار باغات جدید ستروس وزیتون رادرفارم های ۲٦ سرطان وجمهوریت وعده احداث نموده است . نهالشانی باغهای ستروس ۳۳ هکتار و نهالشانی باغ های زیتون ۲۸۳ هکتار بعمل آمده است . میوه زیتون ۱۲۱٦ تن وستروس ٤٥۱۲تن‌جمع‌آوری گردیده ورفع حاصلات نباتات غله خوشه‌دار زساحهٔ ٦۱۰۷ هکتار صورت گرفته است . درین پروژه ۲۸۰ فامیل زنبورعسل تربیه گردیده ومقدار ۲٤۳٤ کیلوگرام عسل تولید شده است . تولید شیر ۱۰٤۷ تن تولید

گوشت ٦ر٢٣ تن درپروژه منطقوی انکشاف پکتیا، غرس نهالهای مثمروغیر مثمروقلمه‌ها ٦ر١ ملیون اصله احداث قوریه در ساحهٔ ١٦٥ هکتار بذرانواع تخمهای جنگلی بمقدار ٦٦٥ کیلوگرام ، پیوندورختان مثمر ٦٥هزار اصله، جمع آوری ٦٣کیلوگرام میوه زیتون احداث ٨٢٥ قطعه نمایشی ، توزیع نهالی سبزیجات ٢٩٧ هزاربته، توزیع تخم‌سبزیجات ٥ر٦٤ هزار پاکت صورت گرفته است .

همچنان تربیه وپرورش مرغ ١١٩٤٥ قطعه. توزیع تخم مرغ ٢٠٩٧١ بیضه القاح مصنوعی حیوانات ٣٨٧ حیوان، توزیع شیر (٢٤٤٠٣) لیترتداوی وواکسین حیوانات و طیور ٤٠ هزارحیوان بعمل آمده. در پروژه انکشاف کنرها حفاظه جنگل درساحهٔ ٩٠هزار هکتار، تنظیم جنگل درساحه ١٤هزار هکتار ترتیب پلان‌برای غرس نهال پوکلیتس ٣هزار هکتار ، تربیه وپرورش نهالهای مثمر وغیر مثمر ١٣٥ هزار هکتار احداث قطعات نمایشی ١٧٠ قطعه وپیوند نهال (١٠١٠) اصله‌صورت گرفته است . بتعداد ١٠٤ هزار حیوان علیه امراض تداوی ووقایه شده اند .

درسال ١٣٥٥ نشرکتب بنام (داصلاح شوو تخمونو شرکت) بنابر ضرورت مبرم‌طبقه زارع برای تولید تخمهای اصلاح شده بذری تاسیس وشروع بکار نمود .

این شرکت تخمهای بذری اصلاح شده را درفارم های ترنك ولایت کندهار وفارم مارجه ولایت هلمند تولید وتکثیر نموده است .

درجریان سال گذشته مقدار ٣٠ هزار تن تخمهای بذری اصلاح شده گندم ، پخته،لبلبو وسبزیجات ازطریق شعبات مربوطه و خود زارعین توزیع وتبادله شده است .

شرکت کودکیمیاوی افغان بصورت مجموعی مقدار ٨٢ هزارتن کودکیمیاوی رادرطول سال ١٣٥٥ بزارعان کشور توزیع نموده است . این شرکت معادل ١٩ ملیون افغانی ادویهٔ ضد امراض وآفات زراعتی ومحلول پاش ها رابفروش رسانیده است .

شرکت انکشاف مالداری هرات بتعداد٢١٩ قرضه رابمبلغ ٨ر٤٣ ملیون افغانی ازطریق بانك انکشاف زراعتی بمالداران ودهاقین‌توزیع نموده است. بااستفادهٔ ازین قرضه‌گوسفندان فربه شده برای فروش آماده خواهد ساخت. تجربهٔ تغذیهٔ گوسفندان وفربه ساختن آنها تحت شرایط علمی تکمیل گردید .

همچنان درتداوی وحفظ سلامت مواشی توجهات علمی مبذول شده ومقدار ٢٧٧هزار دوزواکسین های مختلفه وادویه جات بالای مواشی قرضه گیرندگان تطبیق شده. حوض غسل گوسفندان به ظرفیت (٥٠٠) راس دریك وقت درفارم پیروزی اعمار گردیده. تعداد گوسفندان شرکت به (١١٤٦) راس میرسد.

قانون اصلاحات ارضی درسال ١٣٥٥ به معرض تطبیق قرارگرفت چنانچه در١٧ولایات کشور امور مقدماتی اصلاحات ارضی جریان داشته وبالغ بر(٣٥٠) هزارزمیندار اظهارنامه های املاکی خویشرا تکمیل‌نمودند.

وزارت پلان

وزارت پلان در روشنی اهداف اقتصادی و ا جتماعی پلان هفت ساله دولت‌جمهوری وظایف مشخص وعمدهٔ خویش را از طریق آمریت ها ی مربوطه به همکاری مؤسسات اجرا کننده پلان درسال ۱۳۵۵ انجام داده‌که مطالب عمده آن‌طور خلاصه قرار ذیل‌ارائه میگردد .

در ساحه پلان گذاری و تطبیق :

درسال ۱۳۵۵ وزارت پلان موفق شد نخستین پلان هفت ساله کشور راکه حاوی اهداف عمده انکشاف اقتصادی و اجتماعی وپروگرام های مشخص سکتوری وهمچنان تحلیل وضع اقتصادی کشور طی هفت سال گذشته بودتهیه طبع ونشرنماید . درچوکات پلان متذکره توزیع منابع به سکتور های اقتصادی و اجتماعی مطابق به‌نیاز مندی های این سکتور هاصورت گرفته و سعی بعمل‌آمده که پلان سرمایه گذاری با اهداف مشخص فزیکی ارتباط منطقی‌داشته باشد، مقاصد و اهداف پلان به اساس‌تحلیل موانع وامکانات در روشنی تمنیات مردم و خواسته های زعامت انقلابی افغانستان طرح گردیده است براورده شدن این ا هداف شرایط مساعدی جهت رشد منابع بشری ومادی فراهم کرده و گام اساسی درجهت ایجاد یك جامعهٔ مرفه بشمار میرود. اهداف عمومی پلان قرار آتی تثبیت شده است .

۱ـ تسریع رشد اقتصادی بمنظور ارتقای سطح زندگی افراد جامعهٔ افغانی .

۲ـ تزئید محصولات و ظرفیت های‌صنعتی بمقصد تعویض واردات، افزایش سطح استخدام و ا یجاد شرایط اساسی بمنظور تاسیس صنایع سنگین و تامین استقلال اقتصادی

۳ـافزایش تولیدات زراعتی بمنظور تولید مواد خام صنعتی تقویه بیلانس تادیات تزئید استخدام و رسیدن بمرحلهٔ اتکاءبخود درساحهٔ مواد خوراکه اساسی .

٤ـ تزئید سرمایه گذاری و عواید دولت و تشویق پس انداز وسرمایه گذاری های مؤلد درساحه خصوصی .

٥ـ انکشاف نیروی بشری بمقصدافزایش سطح مؤلدیت افراد بوسیله تعمیم معارف و خدمات صحت عامه .

٦ـ توزیع بهتر عاید ازطریق توسعه خدمات اجتماعی و تطبیق ا صلاحات اساسی درساحه مالی وزراعتی .

۷ـ ایجاد زیربنای وسیعتر اقتصادی در ساحهٔ مواصلات، مخابرات ، ابیاری وانرژی.

۸ـ استقرارقیمت ها وتامین شرایط نورمل اقتصادی بوسیله تطبیق پالیسی های هم آهنگ مالی وپولی

۹ـ تقویهٔ بیلانس تادیات کشور بوسیله تعویض‌واردات ، افزایش صادرات و تعقیب

روش های بهتر بازار یابی برای محصولات صادراتی .

اهداف وضریب رشد انکشاف عمومی و سکتوری طی پلان هفت ساله که درواقع قدم نخستین درجهت تحقق پالیسی انکشاف دور نمائی د ولت جمهوری بشمار میرود درروشنی قدامت های پلان طرح و انتخاب گردیده است .

اهداف مشخص فزیکی پلان قرارذیل تعیین گردیده است :

۱ـ افزایش محصول غیر خالص ملی باندازه ٥٣ اعشاریه هفت فیصد و تامین رشد شش عشاریه سه فیصد در سال . بر اساس این هدف محصول غیر خالص ملی از٩٦٫٠٦ ملیارد افغانی درسال ١٣٥٤ به ١٤٧٫٦٩ ملیارد افغانی در آخر پلان زیاد خواهد شد .

برای تحقق هدف فوق مبلغ دوصد وهفت ملیارد افغانی سرمایه گذاری خواهد شد که از انجمله ٩٢٫٣ ملیارد افغانی از منابع داخلی و ١١٤٫٧ ملیارد افغانی از مدرك قروض و امداد خارجی تامین خواهد شد در مجموع سرمایه گذاری داخلی طی پلان هفت ساله سهم سرمایه گذاری دولت وسکتور خصوصی متشکل بالترتیب مبلغ ٥٩٫٧ ملیاردو٣٢٫٦ ملیارد افغانی میباشد . در ١٧٤٫٤ ملیارد افغانی سرمایه گذاری پیشبینی سکتور دولتی سهم نسبی سکتور های اقتصادی قرار ذیل میباشد.

سکتور معادن صنایع و ا نرژی ٣٦٫١ فیصد

سکتور زراعت و آبیاری ٢٤٫٧ فیصد .

سکتور حمل و نقل و مواصلات ٣١٫٥ فیصد

سکتور خدمات اجتماعی ٦٫٠ فیصد

بر علاوه ١٫٧ فیصد احتیاط و سبسایدی کود تشکیل میدهد .

توزیع منابع تمویل به سکتور های اقتصادی ازنیاز مندی ها و قدامت هاو پالیسی های ملی تابعیت میکند وهدف آن ایجاد شرایطی است که رشد متوازن وهمه جانبه درهمه سکتور هافراهم گردد وهم ازطریق احداث زیر بناهای اساسی جریان دینا میك اقتصادی درآینده سریعتر شود .

سکتور صنایع بحیث سکتور وپیشرو اقتصادی نقشی اساسی دروضع اقتصادی کشور خواهد داشت . درمرحله دوم سکتور مواصلات موقعیت دارد و انکشاف این سکتور درساحهٔ هم بستگی مناطق کشور ، تحریك منابع تولیدی وفراهم نمودن زمینه سالم بمنظور انکشاف منابع طبیعی افغانستان اهمیت قاطع دارد. نقش سرمایه گذاری در سکتور آبیاری بمقصد تامین زیربنای رشد زراعتی و استفاده از منابع آب وخاك کشور قابل ملاحظه بوده و ١٨٫٢ فیصد منابع سرمایه گذاری را احتوا میکند .

هرچند مصارف سکتور خدمات اجتماعی به

مقایسه سایر سکتور های کوچك میباشد اما سهم مطلق آن به اندازه ۱۰ر۵ ملیارد افغانی تخمین شد است .

پرو گرام سرمایه گذاری از نگاه زمانی طوری تهیه شده است که کار پروژه های انتقالی بهسرعت لازم در سالهای اول پلان تکمیل گردد وزمینه احداث پروژه های جدید بیشتر مهیا شود .

۲- تزئید ارزش محصولات زراعتی طی پلان به اندازه ۳۷ر۳ فیصد و تامین رشد وسطی سالانه باندازه ۷ر٤ فیصد یا به عباره دیگر ارزش خالص تولیدات زراعتی از ۵۳ر۸ ملیارد افغانی درسال ۱۳۵٤ به ۷۳ر۹ ملیاردافغانی درسال ۱۳٦۱ زیادخواهدگردیدو سهم نسبی آن درعاید غیر خالص ملی از ۵٦ر۰ فیصد به ۵۰ر۰ فیصد کاهش خواهد یافت .درعین حال طی پلان هفت ساله وضع آبیاری ۳۳۵ هزار هکتار زمین بهبود یافته و آب کافی برای ٦۲ هزار هکتار زمین جدید میسر میگردد .

تزئید ارزش تولیدات زراعتی تا بع افزایش کمی محصولات زراعتی است تولید گندم از ۲ر۸۵ ملیون تن درسال ۱۳۵٤ به ۳ر۵ ملیون تن یا ۲۳ فیصد درسال ۱۳٦۱ افزایش خواهد یافت . تولید پخته و لبلبو بالترتیب یك ازدیاد ۱۹ فیصد و ۲۵۰ فیصد رانشان میدهد .

۳- تزئید محصولات صنعتی بشمول معادن صنایع دستی و انرژی طی پلان هفت ساله باندازه ۸۷ر۵ فیصد با تامین رشد اوسط سالانه ۹ر٤ فیصد، ارزش خالص تولیدات مذکور ٦ر٤۸ ملیارد افغانی درسال ۱۳۵٤ به ۱۲ر۱۵ ملیارد افغانی در اخیر پلان هفت ساله تزئید یافت . وسهم نسبی آن در عاید غیر خالص ملی از ۷ر٦ فیصد به ۸ر۲ فیصد درسال ۱۳٦۱ افزایش میباید. تولید انرژی از۷۱٦ر۳ ملیون کیلووات‌ساعت درآغاز پلان به ۱٦۲۷ر٦ملیون کیلووات ساعت یا۱۲۷ فیصد افزایش خواهد یافت و ظرفیت های تولیدی همزمان از سیصدو چهل‌ویك‌میگاوات به ۷۷۵ر٦ میگاوات زیاد میگردد .

٤- تزئید عواید داخلی دولت از ۱۲ر۳۳ ملیارد افغانی درسال ۱۳۵٤ به ۲۳ر۹۰ ملیارد افغانی در اخرپلان هفت ساله که مبین یك رشد عمومی ۹٤ فیصد و رشد سالانه ۹ر۹ فیصد میباشد ، قابل تذکر است که سهم مالیات مستقیم درعواید دولت از ۱۱ر٤ فیصد درسال ۱۳۵٤ به ۱٦ر۰ فیصد در سال آخر پلان افزایش یافته و سهم نسبی عواید داخلی در عاید غیر خالص ملی از ۱۲ر۸ فیصد درسال ۱۳۵٤ به ۱٦ر۲ فیصد درسال آخرپلان ارتقاء مینماید .

۵- صادرات و و اردات تجارتی به قیمت های ثابت سال ۵٤ د رجریان پلان بالترتیب باندازه ۷۳ر۸ فیصد واز ۵۵ فیصد افزایش میباید، واوسط رشدسالانهٔ این متغیر ها بالترتیب ۸ر۲ فیصد و ۸ر۵ فیصد تخمین گردیده است که تحقق این اهداف‌موجب‌تقویه

بیلانس اسعاری و بیلانس تادیات کشور خواهد شد .

۶ـ تزئیدتعداد متعلمین دوره ابتدائی از ۷۸۹ هزار نفر د رسال ۱۳۵٤ به ۱۲۸۰هزار نفر وباین ترتیب فیصدی شاگردان این‌دوره به مقایسه اطفال‌سنین ۷ـ۱٤ از ۸ر۲۸ فیصد به ۶ر۳۹ فیصد درآخرپلان زیاد خواهد شد تعداد متعلمین لیسه های عمومی از ۷ر۸۹ هزار نفربه ۱ر۱٤۸ هزار نفر یا ۶۵ فیصد و تعداد متعلمین دوره مسلکی از ۰ر٤ هزار نفربه ٤ر٤۰ هزارنفر ارتقاء نموده یک افزایش ۹ برابر را افاده میکند روی همرفته درجریان پلان به تعداد ۹ر۱۸ هزار نفر از مکاتب مسلکی فارغ خواهند شد. تعداد محصلان در موسسات تعلیمات‌عالی (پوهنتون) از ۸ر۲ هزار نفر درسال ۱۳۵٤ به ۳ر۱۱ هزار نفریاسی وهشت فیصددرآخرپلان ارتقا نموده و روی همرفته به تعداد ۱ر۱۱ هزار نفرا ز این موسسات در طول پلان فارغ خواهند شد.

۷ـ تزئید تعداد شفا خانه هااز هفتادویك باب‌به هشتادو یك باب و تزئید بستر از ۶ر۳ هزار بستر به ۵ر۱ هزار بستر یا چهل‌و سه فیصد پیشبینی شده است.همچنان در دوره پلان هفت ساله به تعداد یکصدو شانزده مرکز صحی درنقاط مختلف کشور تاسیس وباین ترتیب مجموع مراکز اساسی صحی به ۲۱۷ ارتقا خواهند کرد.

۸ـ طول مجموعی سرك های اسفلت و غیر اسفلت از ۲ر۹ هزار کیلومتر در آغاز پلان به ۰ر۱۱ هزار کیلومتر دراخر پلان افزایش خواهد یافت .وباین ترتیب د ر جریان پلان‌تقریبا۱۸۰۰کیلومترسرکهای‌اساسی بشمول سرکهای که‌تحت پروگرام حفظ و مراقبت احداث میگردد اعمار و ۲۹۰۰ کیلو متر سرك اصلاح و سالانه ۳۷۰۰ کیلومتر سرك حفظ و مراقبت خواهد شد .

۹ـ تزئید لین های تیلفون از بیست‌و‌یك هزاربه چهل هزار لین و افزایش لینهای چینلی ا ز ۷ر۲ هزار کیلو متربه ۷ر٤هزار کیلومتر

۱۰ـ درجریان پلان هفت ساله نفوس مجموعی‌کشور از ۶۷ر۱۶ ملیون نفر به ۶۱ر۱۹ ملیون‌نفریا ۷ر۱۷ فیصد زیاد خواهد شدکه رشد اوسط سالانه ان درحدود ۳۵ر۲ فیصد تخمین گردیده است . رشدمجموعی قوای بشری د ر حدود ۸ر۸ فیصد بوده ودر آخر پلان به تعداد ۵ر۵۳۲۲ هزار نفر در رشته های مولد و ۳ر۷۹۱ هزارنفر د ر رشته های اجتماعی و اداری مصروفیت خواهند داشت سویه بیکاری به حداقل کاهش خواهد یافت سطح ا ستخدام درپروژه های انکشافی و خصوصی از ۹ر۱۶۶ هزار نفر در سال ۱۳۵٤به ۸ر۳٤۸ هزار نفریا ۱۰۹ فیصد در سال ۱۳۶۱زیاد خواهد گردید. با استفاده از تکنالوژی و تجهیزات سرمایوی وهمچنان در نتیجه تعلیم و تربیه پرسونل فنی سطح مولدیت فی‌نفر باندازه ۶۱ فیصد تزئید

خواهد شد .

۱۱ـ تزئید ظرفیت تهیه آب ضـــرورت روزانه از۲۵ هزار متر مکعب به ۱۱۰ هزار متر مکعب وباین ترتیب درآخرپلان هفـت ساله به تعداد ۱ر۱ ملیون نفر درشهر های عمده از آب مشروب مستفیدخواهند شد.

در سال۱۳۵۵ وزارت پلان بودجهٔانکشافی راترتیب و سعی نمود پلان سرمایه گـذاری دولت را مطابق به شرایط مالی و موقـف تخنیکی پروژه های انکشافی مورد تطبیق قرار دهد واز توزیع منابع مالی براساس راپور ومشاهده اجراآت دوایر تطبیق کننده پـلان مراقبت نماید .درسال ۱۳۵۵ بتاسی از اهداف طرح شده پلان هفت ساله بیشتر از نود فیصد ازبودجه انکشافی پیشبینی شـده تحقـــق پذیرفت .

بادر نظر داشت نقشی تنظیم کننــــدهٔ فعالیت های انکشافی مطالعات مقدماتی وپروژه سازی یك سلسله پروژه های سالم که در انکشاف اقتصادی و اجتماعی کشور کــه از طریق دوایر موسسات مربوط به همکـــاری متخصصین داخلی وخارجـی کشـور هـا ی دوست و موسسات بین المللی رویدســـت گرفته شد وزارت پلان د رارزیابی مجـــدد و ا برااز نظریه جنبه های اقتصادی وتخنیکی پروژه های مذکور و اماده ساختن اساســات تخنیکی غرض اخذ تصمیم مقامات عالیه سهم فعال گرفته وسعی بعمل اورد تامنابع تمویل آن ها میسر ودر چوکات پلان های سالانــه مورد تطبیق قرار گیرد .

در ساحه تدقیق ومراقبت تخنیکی :

به منظور از زیابی سالم ومراقبت دآیمی پیشرفت امور انکشافی وزارت پلان طــی سال ۵۵ از طریق مشا هدات مستقیم گروپ های انجنیری خود توانست از امور ساختمانی پروژه های انکشافی مراقبت نماید ودر مورد مشکلات وموانع رهنمائی های لازم انجنیری وفنی ارائه نموده ممد پیشرفت کار شود . از جمله پروژه های که بازرسی گردیده ودر مورد راپور های تهیه گردیده میتواند از پروژه های بزرگ هیلمند ، گورگان ، پروان بند سلما در کجکی برق آبی کندز وخان آباد مطالعه نقشه پل حیرتان وخط آهـن، پروژه مایکروویف وغیره نامبرده بر علاوه درایـن ساحه روی یك سیستم جامع ارزیابی پروژه ها کار شده وراپور های مقدماتی سیستـــم مذکور تهیه وقدم بقدم بمر حله تطبیق گذاشته خواهد شد .

در ساحه مالی :

بر اساس پالیسی های اقتصادی ومالی کشور در سال ۵۵ به منظور تطبیق پروگرام های انکشافی از کمك های موثر مالی کشور های دوست وموسسات بین المللی استفاده بعمل آمد . اسناد قرضه چهار میلیون دالـر حکومت ایران برای تمویل مصارف اضافـــی پروژه مالداری ومسلخ هرات بمرحله نهائی رسید . موافقتنامه قرضه ۲ر۲۹ میلیون دالر برای تمویل مصارف احداث فابریکه نساجی

نخی وپشمی کندهار بادولت ایران نهائی شد در زمره موافقتنامه های عقد شده امضــای موافقتنامه های شش میلیون دالر بانك جهانی برای مکاتب زراعتی وتوسعه ظرفیت تعلیمات مسلکی ، استفاده ۲۰ میلیون مارك آلمانی برای یك عده پروژه های مخابرات موافقتنامه قرضه ۱۵ میلیون دالر بانك جهانی برای مرحله دوم انکشاف مالداری هرات وموافقتنامه قرضه ۱٤ میلیون دالر بانك انکشاف آسیائی برای پروژه تخم بذری شامل میباشد که به مراحل نهائی رسیده است .

در ساحه امداد تخنیکی :

از جمله وظایف وزارت پلان است تــا نیازمندی های تخنیکی کشور رادرمورد سکتور های مختلفه از طریق جلب همکاری ها ی تخنیکی واقتصادی کشور های دوست موسسات بین المللی رفع وبغرض تهیه کدر های فنی داخلی طرق استفاده از امداد خارجی رافراهم سازد . در سال ۱۳۵۵ امداد موسســات ملل متحد وسایر مؤسسات بین المللی از قبیل پروگرام انکشافی ملل متحد امداد مواد غذائی جهان ، یونسف موسسهٔ صحی جهان بازار مشترك پلان کولمبو ـ ای . ای . دی وغیره به اندازه ۲۸ میلیون دالر امداد تخنیکی جلب شده است . و۲۰۰ تن مسکه ۳۰۰ تن شیر نیز مورد استفاده قرار گرفته .

در پروژه های انکشافی به تعداد ٤٤٠ نفر متخصصین خارجی استخدام شده و ۹۱۷ بورس جهت توسعه معلومات تخــنیکی و اختصاصی برای پرسونل افغانی از طریق کمك های خارجی تهیه گردیده است .

در ساحه تشویق وانکشاف سر مایه گذاری خصوصی داخلی وخارجی :

به منظور جلب وتشویق بیشتر سرمایه گذاری های خصو صی در کشور در سـال ۱۳۵۵ اقدامات ذیل درراه تشویق وانکشاف سر مایه گذاری صورت گرفت . به تعـداد ۳۳ پروژه صناعتی در رشته های مختلفه به صورت مقدماتی از طرف کمیته سرمایه گذاری منظور گردیده که از جمله ۱۳ پروژه آن به سرمایه گذاری ۱ر۲٤٦ میلیون افغانی بـه شکل نهائی به تصویب رسید ومتباقی آن بعد از تحلیل و ارزیابی اقتصادی به تصویب نهائی خواهد رسید .

برعلاوه درسال ۱۳۵۵ برای رفع مشکلات وبهبود وضع سرمایه گذاری خصو صی تعرفه صناعتی طرح گردیده که بعدا منظور خواهد شـد .

در ساحه تعلیم وتربیه پرسونل وزارت پلان :

به منظور تقویه دانش اختصاصی وتخنیکی مامورین ومنسو بین وزارت پلان با استفا ده از دانش اختصاصی خارجی در سال ۱۳۵۵ یك تعداد سیمینار های مشخص از طریــق ریاست تربیه پر سونل اینوزارت در رشته پلان گذاری دایر گردید بر علاوه یکعــده مامورین غرض فرا گرفتن معلو مات زیاد تر به خارج اعزام گردیدند .

بودجه انکشافی سال ۱۳۵۶ :

قابل تذکر است که به تعقیب پروگرام های انکشافی سال ۱۳۵۵ بودجه انکشافی سال ۱۳۵٦ که دومین سال پلان هفت ساله کشور است ومنعکس کننده اهداف عمـده پروگرام های سال ۱۳۵٦ میباشد ترتیب وبعد از طی مراحل اصولی در منصهٔ تطبیق گذارده شد ودران به تعداد ۲٦۸ پروژه های انکشافی در نظر گرفته شده است که از این جملـه ۱۲٤ پروژه آن جدید ومتباقی آن انتقالـی میباشد . برای تحقق بخشیدن اهداف عمومی وفزیکی سال ۱۳۵٦ به اندازه ۲۳ر۲۰ ملیارد افغانی سرمایه گذاری پیشبینی شده کـه شامل ٦٠ر٦ ملیارد افغانی از منابع داخلی و ۲۹۹ر۸۳ میلیون دالر از کمك های خارجی میباشد . سطح مصارف سکتور های اقتصادی حسب آتی خلاصه میگردد .

سکتور زراعت و آبیاری :

سهم نسبتی این سکتور در مجموع سرمایه گذاری انکشافی ۲۵ فیصد تخمین شده که عبارت ۱۳٫۰ر۵ ملیارد افغانی میباشد .

سکتور معادن ، صنایع وانرژی :

مبلغ ۴۷ر۹ ـ افغانی از مجموع مصارف انکشافی که عبارت از ٤٦ فیصد میباشد غرض پیشبرد اهداف این سکتور بمصرف خواهد رسید .

سکتور خدمات اجتماعی :

۱۵ فیصد مجموع سرمایه گذاری یا ۷۹ر۲ ملیارد افغانی را بمصرف خواهد رساند .

سکتور حمل ونقل ومواصلات :

سهم نسبتی این سکتور ۱۳ فیصد میباشد که عبارت از ٦٨ر۲ ملیارد افغانی میباشد .

با وصف محدودیت ها ومشکلات موجود در طریق پیشبرد پروگرام ها وتنظیم فعالیت در چوکات پلان های طرح شده ومخصوصا مشکلات سال اول پلان هفت ساله کشـور وزارت پلان توانست وظایف سپرده شده را بحد مطلوب وقناعت بخش تطبیق نموده و تحقق اهداف تعیین شده راحتی الامکان تحقق بخشد مقایسه‌اهداف پلان‌واجراآت فوق‌الذکر پاسخ‌گوی این مطلب است .

وزارت آب وبرق

فعالیت های وزارت آب وبرق ذیلا تحت دو سکتور آبیاری وبرق به صورت مختصر تشریح میگردد :

در سکتور آبیاری :

پروژهٔ خان‌آباد (مرحله اول) :

هدف این پروژه تنظیم سیستم آبیاری ساحهٔ ۳۰۰۰۰ هکتار اراضی موجودهٔ وادی خان‌آباد و تولید تقریبا ۶۰۰۰ کیلو وات برق میباشد

ساختمانهای عمده این پروژه عبارتند از احداث بند آبگردان بالای دریای خان آباد در نزدیکی پل چوغه وساختمان کانال های آبیاری جناح راست و چپ دریا .

کار ساختمان سر بند و کانال های مربوط که درداوطلبی بین‌المللی به دستگاه ساختمانی هیلمند تعلق گرفت عملا درماه سنبله ۱۳۵۵ آغاز یافت که طبق پیشبینی امور مذکور جریان دارد .

کار های عمده که در طول ۱۳۵۵ انجام یافته عبارت اند از اجرای امور کند نکاری ، کانکریت ریزی ، درقسمت اندر سلوس و ابتمنت وقسمت های دیگر بند آبگر دان و حفر قسمت عمدهٔ کانال جناح چپ به شمول اکمال بعضی از ساختمان های هایدروتخنیکی

ترتیب راپور فیز بلتی مطالعات تخنیکی واقتصادی مرحله دوم :

مذاکرات وتماس هاروی مسائل مر بوط به حجم فینانسمان واجزای مربوط مرحله دوم پروژه بشمول ارزیابی چگونگی را پور فیزبلتی .

پروژهٔ کوکچه :

استفاده از آب دریای کوکچه جهت‌آبیاری اراضی وسیع موجوده وجدید وتولید بر ق از نگاه اقتصادی و اجتماعی نهایت موثر ومفید بوده واستفاده از منابع سر شار دریای کوکچه جهت انکشاف منطقه قدم ارزنده محسوب شده میتواند . پروگرام های‌انکشافی دولت که منظور ازآن عمران وآبادی کشور است انکشاف منابع آن این دریا را مقدم شمرده وروی‌این ملحوظ مطالعات‌جهت استفاده موثر از آب دریای مذکور قبلا آغاز گردیده .

اهداف عمده پروژه عبارت از رسانیدن‌آب کافی برای‌ساحهٔ ۱۶۰ هزار جریب زمین موجوده نهر های ارچی ونوآباد بادر نظر داشت انکشاف مزید ساحه آبیاری تقریبا ۹۰۰۰ هکتار زمین جدید بوسیله جاذ بـه ۳۰۰۰هکتار زمین بوسیله دستگاه واتر پمپ میباشد بر علاوه موضوع تولید انر ژی نیز مطرح بحث میباشد . کار سروی ومطالعات مفصل تخنیکی روبه اختتام بوده توقع میرود تا در جریان سال ۱۳۵۶ امور ساختمان آن عملا شروع گردد .

پروژهٔ سرده :

این پروژه که در ۱۸۰ کیلو متری‌جنوب

شهر کابل موقعیت دارد دارای ساختمانهای بند ذخیره ، سیستم کانال ها وزابری وهموار کاری اراضی وغیره میباشد .

هدف عمدهٔ این پروژه آبیاری ساحه ۱۵۰۰۰ هکتار زمین جدید و ۱۰۸۰ هکتار اراضی سابقه میباشد بر علاوه این پروژه در تزئید مقدار آب کارین های مربوط ممد واقع میشود.

قسمت عمده ساختمانی پروژه تکمیل گردیده امور هموار کاری اراضی وساختمان جوی های درجه دوم وزابر های مزرعوی به شدت جریان دارد ، از جمله اجراآت عمدهٔ سال ۱۳۵۵ در پهلوی مطالب دیگر هموار کارن ساحه ۶۴٫۳۴۰٫۰۰۰ متر مربع را میتوان یاد نمود

توقع میرود تاکار باقیمانده ساختمانی پروژه درسال ۱۳۵٦ خاتمه یابد .

پروژهٔ فراه رود :

به منظور انکشاف همه جانبه در وادی فراه رود در چوکات این پروژه ترتیب ـ ماستر پلان انکشاف وادی در سال ۱۳۵٤ به کمك سوگریاه فرانسوی واز کمك دولت کویت شروع گردید .

ماستر پلان انکشاف وادی فراه رود شامل انکشاف منابع آب وخاك ، تولید برق انکشاف وتوسعه صنایع زراعت ومالداری وغیره میباشد به تعقیب ترتیب ماستر پلان انکشافی این وادی در سال ۱۳۵۵ ـ امور مربوطه به مطالعات فیزبلتی وریانت های مقدم ماستر پلان روی دست گرفته شد وراپور مطالعات اقتصادی وتخنیکی مذکور تکمیل گردیده .

درماستر پلان انکشافی وادی فراه رود اعمار دو بند پیشنهاد گردیده .

بوسیله اعمار بند ذخیره بخشی آباد در مرحله اول ساحه ٦۰۷۰۰ هکتار زمین تحت آبیاری در آمده ودر حدود ۲۰۰۰۰ کیلو وات برق تولید میشود در وضع موجوده صرف ۳۳۰۰۰ هکتار زمین بصورت وقفه وی تحت آبیاری میباشد وبعضا سالانه ساحه تحت آبیاری به ۱۵۰۰۰ هکتار زمین تقلیل می یابد. این امرعدم کنترول جریان آب دریای فراه رود میباشد که البته براثر اعمار بند این معضله ازبین خواهد رفت .

پروژهٔ هریرود :

این پروژه از جمله پروژه های مهم وعام ـ المنفعه آب وبرق بوده از نظر اقتصادی و اجتماعی نهایت مطلوب ودر خور اهمیت است مطالعات تخنیکی واقتصادی پروژه قبلا تکمیل گردیده وتهیه دیزاین های مفصل آن روی دست میباشد .

امور مربوط به دیزاین ومراقبت ساختمان این پروژه ازطرف کمپنی واپ کوس هندوستان وانجنیران افغانی درافغانستان وهند پیش میرود .

قرار داد امور ساختمانی این پروژه با دستگاه ساختمانی هیلمندعقد گردیده که امور ساختمانی آن مؤفقانه جریان دارد وهدف اساسی این پروژه ساختمان بند ذخیره بالای دریای هریرود بهمنظور آبیاری ساحه ۷۳۰۰۰ هکتار اراضی جدید وسابقه بوده وعلاوتا به اثر اعمار این بند در حدود ۳۰۰۰۰ کیلووات برق تولید میشود .

از جمله کار های انجام شده سال ۱۳۵۵ برعلاوه امور سرك سازی وشروع ساختمان قصبه میتوان از کندنکاری تونل تحقیقاتی که بطول ۳۵ متر وقطر ۲ متر حفر گردیده نام برد کار ساختمانی امور مقد ماتی پروژه به شدت جریان داشته درنظراست کارساختمان تونل آبگردان درسال ۱۳۵٦ آغازوادامه یابد.

پروژۀ تحکیم سواحل آمو :

دریای پنج وآمو نسبت نداشتن ساختمان کنترول سیلاب سالانه خسارات هنگفتی رابه اراضی وقصبات همجوار خود وارد میسازد . بنا به منظور رفع این نقیصه بزرگ هدف از آن نجات قسمی ویا کلی سواحل ومزارع همجوار این دریا میباشد ، دولت در سال ۱۳۵۳ پروژه را بنام تحکیم سواحل پنج و آمو روی دست گرفت این پروژه از هنگام شروع تا اکنون وظیفه تحکیمات سواحل را در مناطق شهروان ، امام صاحب، ینگی‌قلعه، درقد ، برزنگی و غیره قسمت های دریای‌پنج پیشبرده ومساعی پروژه درزمینه ادامه دارد .

از جمله اجرا آت عمده آن در سال ۱۳۵۵ کندن کاری سنگ به پیمانه ۷۰۰۰۰ متر مکعب‌وانتقال‌آن بمنظورساختمان دکه آبگردان میتوان نام برد که اجرای این امور توسط انجنیران افغانی صورت گرفته .

پروژه چاردره وگورگان :

این پروژه مشتمل است از ساختمان بند آبگردان ، حفر واصلاح کانال ، زایر ها و ساختمان ستیشن واتر پمپ وتولید برق ، به منظور استفاده موثر آب دریای کندز و آبیاری ساحه ۹۲٤۰ هکتار اراضی موجو ده وجدید در **منطقه گورگان** و **۱٦۰٦۰ هکتار** زمین در ساحه چار دره توسط جاذبه وپمپ.

اجرا آت مهم این پروژه که در سال۱۳۵۵ در ساحه **گورگان** ولر خوابی صورت گرفته مشتمل است از امور کند نکاری ، لایننگ **سنگ کاری ، هموار کاری ، واکمال بعضی ساختمان** های کوچك وبزرگ مربوط بـه **کانال گورگان به حجم ۷۰۰۰۰۰ مترمکعب .**

بر علاوه امور توپو گرافی ، دیزاین وتهیه مواد برای امور ساختمانی در ساحه چاردره تکمیل گردیده . در نظر است ساختمان‌اساسی سر بند وکانال چاردره در اوائل سال ۱۳۵٦ آغاز یابد . امور مربوطه به دیزاین ومراقبت تخنیکی این‌پروژه توسط‌کمپنی‌کریبین کانادائی وسهمگیری انجنیران افغانی ادامه داشته وامور ساختمانی آن توسط بازوی توانای جوانان افغانی باجدو جهد خلل ناپذیر پیش میرود .

پروژۀ هیلمند :

ازبدوتاسیس پروژه تاکنون ازاثر اصلاح وبهبود اراضی موجوده وآبیاری اراضی جدید در حدود ۸۱۰۰۰ ناقل در ساحه پروژه‌اسکان گردیده و درسال ۱۳۵۵ به ۲۹٦ خانوار ناقلین زمین توزیع‌شده. اموریروژۀ انکشاف وادی هیلمند که‌به کمك ایالات متحده امریکا پیش میرود در اثر اعمار بند ذخیره وآبگردان

سیستم کانال های اساسی وفرعی شبکـــه های زابری ساحهٔ وسیع از اراضی این‌وادی تحت آبیاری اعاده وشرایط اراضی مو جوده اصلاح وبهبود یافته است . بمنظور موثـر وبلند بردن سطح تولیدات زراعتی در سال های اخیر پروگرام اعمار شبکه های زابری در این وادی روی دست گرفته شده در نظر است پروگرام های شبکه های زابری درآینده ادامه وتوسعه یابد .

رفع حاصل گندم بمقدار ۱۰۵٦۲۱۰ تـن و پخته به مقدار ۲۰۰۰۰ تن بالغ گردیده و مقدار ۲۱۰۰۰ تن کود کیمیاوی در وادی هیلمند توزیع شده که این خود نماینگـــر انکشاف زراعت محسوب میشود . حفر چاه های تحقیقاتی وتصنیف اراضی بطول ۱۲ کیلو متر زابر عمومی وفرعی مطالعه وپـلان گذاری شده است .

ساختمان زابر های عمومی در سا حــات نادعلی ، مارجه درویشان و صفار مجموعــا بطول ۳۰ کیلو متر زابر های فرعی بطـول ۲۸ کیلو متر تکمیل گردیده .

همچنان اعمار دهنه جات کانال بند سراج دیزاین زابر های مزرعوی بطول ٦۵ کیلومتر ترتیب نقشه های شهری وتعمیرات رهایش ناقلین اسکان شده واعمار سرك نهر سراج اموراًن انجام یافته درساحه حفظ ومـراقبـت پروژه عبارت است از ۳۹٦۰۱۵ متر مربــع جامنك کشی و ۲۲٦۳۱۸ متر مکعب لایکشی و۱۲٤٤٤ متر مکعب پر کاری در بازو های کانال وحفظ ومراقبت ۱۲۰۰ کیلو متر سرك.

تحقیقات ۱۸ نوع پخته ۱۰ نوع لبلبو و ۱٤ نوع جـــوهمچنان سبزیجات سائبین ، پیاز جوازی ، تربوز کلند ایك زراعت‌گردیده.

در امور ترویج که همواره بادهاقین تماس مستقیم داشته ، در مورد رهنمائی دهاقیـن جهت عصری ساختن سیستم زراعت مساعی بعمل آمده است .

وقایه‌بمقابل‌امراض حیوانی، القاح مصنوعی تولید چوچه مرغ وتقویه گاو های پروژه به منظور تولید لبنیات وهمچنان در ساحـــه ۷۳۲۲۷ جریب جنگل و ۲۵۲۵ جریب وقوریه و ۹۲٤ جریب تاك باغ حفظ ومراقبت گردیده

پرچابهٔ کجکی :

بندکجکی‌که در سال ۱۹۵۵ـ۱۳۳۱ اعمار شده ودر شرایط فعلی دارای پر چابه بدون دروازه بوده وظرفیت این بند صرف نظر از ذخیره غیر فعال در حدود ۱ر۷ میلیارد متر مکعب میباشد . در نظر است با اعمار دروازه هابالای پارچابه ظرفیت این‌بنداز۱ر۷ملیاردبه ۲ر۷ملیارد مترمکعب ازدیادیابد ودر نتیجـه زمینه استفاده برای اراضی بایر در ساحــه هیلمند علیا وسفلی مساعد گردد .

این پروژه از قرضه بانك انکشاف آسیائی تمویل میگردد ، امور خدمات مشاورتی این پروژه توسط کمپنی هارزه امریکائی پیش‌برده میشود . امور مقدماتی مربوط به استخـدام کمپنی مشورتی ترتیب تندر های ساختمانی در وازه ها وغیره مطالعات مربوطه صور ت

گرفته .

پروژه نهر لشکری :

پروژه نهر لشکری نیمروز در قسمت جنوب غرب افغانستان در ولایت نیمروز بالای دریای هیلمند موقعیت داشته وشامل احداث کانال به ظرفیت ۲ر۲۰متر مکعب در ثانیه وطول ۲ر٤٤ کیلو متر میباشد . هدف این پروژه آبیاری ساحه ۱۸٤۰۰ هکتار زمین ۹۲۰۰۰ جریب بوده وکار عمدهٔ پروژه شامل اعمار سر بند حفر کانال عمومی احداث کانال های فرعی وشبکه آبیاری ودر یناچ وساخت مانهای مربوطه آبیاری وتسطیح اراضی میباشد

پروژه نهر لشکری در سال ۱۳۵۰ شروع گردیده است . ابتدا امور کندنکاری کانال عمومی توسط قوای بشری آغاز وکانال مذکور بطول ۱٤ر۱۳ کیلو متر حفر گردید .

در سال ۱۳۵۵ درین پروژه ۲۵ر۱۳کیلو متر کانال کندنکاری شده که مجموع کندنکاری به ۱۰۷٤۲۸ متر مکعب میرسد . همچنان ساختمان سرك بطول ۲ر٦ کیلو متر تکمیل گردیده .

پروژهٔ کامه :

این پزوژه به مقصد آبیاری ساحات وسیع از اراضی کامه ، گوشته ، وگردآب وتولید برق جانبی روی دست گرفته شده مطالعات اقتصادی مربوط بند آبگر دان که بالای دریای کنر در نزدیك پل کامه قرار دارد وشبکه آبیاری مربوط قبلا در سال ۱۹۷۲ توسط کمپنی سانیو جاپانی صورت گرفته .

در سال ۱۳۵۰ مطالعات مزید اقتصادی این پروژه با در نظر داشت انکشاف برق توسط کمپنی الکترو وات سویس وانجنیران افغانی شروع وتکمیل گردیده است و بـه اثر مطالعات اقتصادی وتخنیکی ساحه آبیاری ۱۱٦۳۰ هکتار اراضی جدید ودو جوده توسط آبیاری جاذبه وپمپ اصلاح وتوسعه یافته و همچنان در حدود ٤۵۰۰۰ کیلو وات برق تولید شده میتواند .

پروژهٔ آب وبرق پروان :

پروژه آب وبرق پروان به منظور اصلاح سیستم آبیاری اراضی سابقه واعمار سیستم اراضی جدید وهمچنان تولید برق روی دست گرفته شده ساحه پروژه در حدود ۲٤۸۰۰ هکتار زمین را احتوا میکند کـه منجملـه ۲۲۱۰۰ هکتار آن توسط قوه جاذبه و ۲۷۰۰ هکتار آن توسط پمپ آبیاری میشود .همچنان ساختمان استیشن برق بمنظور استفـا ده از انرژی آبی برای پمپ نمودن آب بـه ساحات بلند آب وکمك در تنویر سیستم برق شهر چاریکار روی دست گرفته شده .

کار ساختمان ۲٤ کیلو متر کانال عمومی کانال شرقی ، کانال جنوبی وستیشن برق وواترپمپ و کانال واترپمپ که تماماشامل مرحله اول پروژه بوده در طول سال ۱۳۵۵ تکمیل گردیده وکار ساختما نی مر حله دوم که شامل اعمار دهنه جات جوی های فرعی سیستم زابری ساختما نها وملحقات آن است

در اواخر سال ۱۳۵۵ شروع شده وکار آن جریان دارد .

فعالیت های عمده سال ۱۳۵۵ این پروژه عبارت است از کند نکاری وپر کاری بـه حجم ۱۰۱۰۴۸ متر مکعب کانکریت ریزی به حجم ۳۲۶۰ متر مکعب وسنگکاری به حجـم ۷۷۱۳ متر مکعب .

ریاست سروی آب وخاک :

۱ ـ تحقیقات ها ید روجیالو جیکی بمنظور تهیه آب مشروب در ۱۳۰ نقطه ساحات مختلف مملکت صورت گرفته .

۲ ـ سروی جیو فزیکی ساحه دشت بکوا وارغستان شروع وکار آن ادامه دارد .

۳ ـ سروی جیو فزیکی وادی لوگر ودشت ژیری ولایت کندهار تکمیل است .

٤ ـ سروی جیو فزیکی دشت کمبری و وادی آسمار تکمیل گردیده .

٥ ـ دیتا های وار قام هاید روجیا لوجیکی سال ۱۹٦٤ و ۱۹٦٥ جمع آوری شده .

٦ ـ جمع آوری ارقام هاید رو تو جیکی در۱۳٦ـ استیشن اتومات که بالای دریا ها ومعاونین عمدهٔ آن اعمارگردیده اندازه گیری ماهانه جریان دریا های مذکور .

۷ ـ ساختمان ده کیبل وی (گاز معلق) در ساحات پروان ، جلال‌آباد ، کابل که از آن در اندازه گیری آب در مواقع سیلا بـی استفاده بعمل می آید .

۸ ـ ساختمان وتکمیل نزده استیشـن اتومات .

۹ ـ ارقام مربوطه هاید رو لوجی سیستم دریای هریرود وفراه رود بعد از محاسبه و کنترول بصورت کتاب دردو جلد طبع گردیده کتاب های مذکور حاوی ارقام هاید رولو جی سیستم دریا های متذکره از سال ۱۲٦۲ تا ۱۹۷٥ میباشد .

۱۰ ـ جمعا۸۳ حلقه چاه‌عمیق بعمق‌مجموعی ۳۹۷۳ متر در ولایت کابل ، کندهار ، هرات بلخ ، سمنگان ، جوزجان ، پکتیا، ننگرهار بامیان، تخار وهیلمند برای مقاصد آشامیدنی صنعت و آبیاری حفر گردیده است .

۱۱ ـ مطالعات ساحوی وخاکشناسی دشت ژیری ولایت کندهارکه مجموعا ۷۰۳۸٦ هکتار زمین را احتوا میکند صورت گرفته است و نقشه های مربوطهٔ آن عنقریب تکمیل میگردد. همچنان مطالعات خاکشناسی ساحه دشت اومکی ولایت زابل که مجموعا ساحه مذکور ۱۰۱۷۷هکتارزمین رااحتوامیکندتکمیل گردیده، امور مطالعات خاکشنا سی در ساحه بکواء که ساحه ۳۹۳٥۷۲ هکتار زمین را احتوامیکند شروع گردیده .

دستگاه سا ختمانی آبیاری :

فعالیت های عمده دستگاه ساختمانی آبیاری بصورت مختصر ذیلا تقدیم است :

۱ ـ تکمیل کار ساختمانی پروژه سنگ مهر، وشروع سیستم آبیاری دشت قورغ و دوام کار پروژه غور بند .

۲ ـ پروژه برق آبی جوزجان که بـه‌منظور

تنویر وانکشاف ساحه بدخشان در نظر گرفته شده مطالعات آن تکمیل وامور ساختمانی آن شروع گردیده ،تولید برق پروژهٔ مذکور ۲۰۰ کیلووات پیشبینی شده واجراآت پروژه‌مذکور عبارت از ۱۱۷۵۸ متر مکعب کـند نکاری ۶۹۳ متر مکعب سنگ کاری و ۱۳۸ متر مکعب کانکریت ریزی .

۳ ـ پروژه برق آبی بامیان که به منظور تنویر وانکشاف مزید منطقه ، در نظر گرفته شده است درسال ۱۳۵۱ مطالعات آن‌تکمیل وامور ساختمانی آن در سال ۱۳۵۵ شروع گردید . تولید ۷۵۰ کیلو وات برق از پروژه مذکور در نظرگـرفته شده واجـراآت عمـده پروژه مذکور عبارت است از کندن کـاری ۴۷۷۷۳۹ متر مکعب ، هموار کاری ۵۳۰ متر مکعب ، سنگ کاری ۳۰۶ متر مکعب وتهیـه مواد ساختمانی ۳۵۲۵ متر مکعب .

۴ـ شروع امورساختمانی مربوطه استیشن برق حرارتی در کابل .

۵ ـ ترمیم یکتعداد عراده جات وسایـط ساختمانی پروژه های مربوطه وزارت آب و برق .

ریاست پلان :

۱ ـ انسجام وار زیابی پرو گرام هـای مربوط به انکشاف منابع آب .

۲ـ ارزیابی راپور های ماستـر پـلان وفیزبلتی پروژه فراه رود .

۳ ـ ارزیابی راپور های ماستر پلان ساحه کلز‌ها .

۴ ـ ارزیابی ومطالعه مرحله دوم پـروژه کنروخان آباد .

۵ ـ ارزیابی راپور های کول شیوا ی بدخشان .

۶ ـ ارزیابی وعقد قرار داد چشمه شفاء و خوشتیپه .

۷ ـ ارزیابی وعقد مسوده قرار داد پروژه کیله گی .

۸ ـ ترتیب پلان سالا نه پروژه ها .

۹ـ ارزیابی پروژه زابری هیلمند .

۱۰ ـ ارزیابی پیشنها دات مطالعات آبهای تحت ارلاضی دشت زیری او مکی بکواه

۱۱ ـ ارزیابی تندر های ساختمانی مربوط در واژه های مربوط پر چابه کجکی .

۱۲ ـ ارزیابی تندر های ساختمانی تونل آبگردان بند ذخیره سلما و هریرود .

۱۳ ـ مذاکرات با هیات بانك آسیائی در مورد قرضه مزید برای پروژه گور گان وعقد قرار داد قرضه مذکور .

۱۴ـ مراقبت ازاجراآت مربوط پروژه هـا ومقایسه آن باپلان کار .

۱۵ ـ رفع مشکلات پروژه ها از نگـاه پرسونل وهمکاری لازم نظر به نیاز مندی‌های پروژه ها .

۱۶ ـ به منظور بلند بردن موثریت‌کیفیت وحجم کار پروژه ها واستفاده معقول وموثر از منابع دستدا شته وقوای بشری یك پروژه در پروژه دیگر در موقع اجرا آت لازمه صورت گرفته .

۱۷ ـ طرح پلان استفاده موثر از قـوای بشری پروژه های مربوط آب وبرق .

۱۸ ـ جمع آوری وتوحید راپور اجرا آت پروژه مربوط آب وبرق وارسال آن بمراجع مربوط .

۱۹ ـ باز دید هیات بررسی از پروژه ها و تطبیق اجرا آت باپلان کار پیشبینی شده در ختم هر ربع .

۲۰ ـ معلوم نمودن علل تخنیکی پسمانی پروژه ها وارائه مشوره های اصلاحی .

۲۱ ـ گرفتن تخصیص پروژه ها بصورت ربع وار به وقت وزمانش .

۲۲ ـ تصفیه اراضی تحت ساحه آبیاری پروژه های سرده ، کوکچه ، کندز . خان‌آباد چاردره ، گورگان و پروان .

۲۳ ـ ترتیب راپور مفصل برق خان آباد که عبارت از اعمار استیشن برق به ظرفیت ۶۰۰۰ کیلوا وات دارای سه توز بین میباشد راپور مفصل اقتصادی آن ترتیب وتقدیـم گردیده .

۲۴ ـ راپور مفصل اقتصادی پروژه برق چمکنی که مشتمل از بند آبگردان بالای دریا خرم واستیشن برق به ظرفیت ۵۰۰ کیلووات وپمپ استیشن جهت آبیاری ۲۰۰۰ هکتا ر اراضی با ۳ر۳۵ کیلو متر کانال به ظرفیت ۲ متر مکعب آب فی ثانیه که ازساختما نهای عمده آن میباشد تکمیل گردیده .

۲۵ ـ ترتیب قسمتی از دیزاین مقد ماتی هائید رولیکی پروژه کمال خان که ساختمان های عمده آن مشتمل ازبند کمال خان ، بند قلعه افضل ، پرچاوه ، مجـرای آبیاری ، برق واستیشن برق میباشد، بامنازل رهایش صورت گرفته .

۲۶ ـ مطالعه بند خروار در حالت موجوده وطرح ودیزاین بعضی از قسمت های آن به منظوراستفاده ازبندفوق الذکروترتیب راپور.

۲۷ ـ انجام دیزاین ساختما نهای مرحله دوم پروژه فیض آباد که عبـارت از دهنه آبگیر وکانال بطول ۱۹ کیلو متر ومعبر هوائی بالای دریای کوکچه بادیگر ساختما نهای‌خورد آن بعمل آمده .

۲۸ ـ تکمیل مطالعات عمومی وطرح و دیزاین یك قسمت پروژه علی آباد که دردو مرحله توسط پمپ به ارتفاع ۵۸ متر بلند میگردد تکمیل گردیده .

۲۹ ـ محا سبات ودیزاین دهنجات وبلاك بندی دشت قروغ .

۳۰ ـ علاوه بر دیزاین ساختما نـهای انجنیری ، ترتیب وتقدیم راپور مشا هداتی درباره تحکیم سواحل سر حدی وحقا به و سهمگیری در تصحیح ابراز نظر انجنیری ، همکاری وادامه تهیه نقشه های بعضی از پروژه های آب وبرق دیزاین بعضی از ساختمان های کوچك آبیاری .

۳۱ ـ تهیه ۵۸۸ عراده وسایل ساختمانی وترا نسپورتی ۱۵۰ پایه ماشین ولدنگ ۱۱۷ پایه جنریتور ۱۹ پایه دستگاه ورکشـاپ ۱۰۰۰۰۰ قلم پرزه‌جات ۱۰۳۵ تن‌مواد متعلقه

ووسایط پروژه چار دره وگور گان .

۲۲ـ اکمال ورکشاپهای مربوط پروژه ها واستخدام متخصصین خارجی .

۲۳ـ انتقال ماشین آلات مازاد و خارج ضرورت پروژه هائیکه امور آن المال ویاقسما اکمال یافته به دیگر پروژه ها .

ریاست برق از بدو تاسیس باین طرف کوشیده ومیکو شد تا از یك طرف تمام مردم کشور را از نور برق مستفید گرداند وازطرف دیگر چرخ های صنایع را در مرکز وولایات بحرکت آورده وبرای مردم بیکار زمینه کار مساعد گردد .

که باین اساس از تمرکز صنایع درمرکز بسی مشکلات از رهگذر جاه رهـایش ، مواد خوراکه وتهیه آب آشامیدنی که بنابر مهاجرت مردم به مرکز بوجود مـی آیـد ، جلو گیری بعمل آمده وهم صنایع محلـی تقویه گردد .

چون فابریکات به برق کافی ، مطمئن و ارزان ضرورت دارد . بنأ اکثرفابریکات در کابل بنا گردیده که این امر باعث مهاجرت مردم وتراکم نفوس درکابل گردیده، درپلان هفت ساله یکتعداد پروژه های تولیدوتوزیع گنجا نیده شده تابرق کافی ومطمئن درولایات نیز غرض تنویر وتد وير فراهم گردد .

قرار داد پروژه های ذیل در سال ۱۳۵۵ با کمپنی های مختلف دنیا عقد گردیده :

۱ ـ قرار داد خدمات انجنیری ومشورتی بشمول فیز بیلتی ستدی ، دیزاین ومراقبت ساختمانی استفادی از ظرفیت اضافی کجکی ، لین انتقال کجکی کابل ، کجکی ، هرات و شبکه های قندهار ، هرات و لشکر گاه بـه تاریخ ۲ر۱۰ر۵۵ فیما بین وزارت آب وبرق وکمپنی وایکوس هندو ستان بـه مبلـغ ۱۸۱۰۰۳٤ دالر از قرضه ده ملیون دالرکمك بلا عوض حکومت ایران صورت میگیرد عقد گردید .

۲ ـ قرار داد خریداری دو دستگاه گاز توربین با ملحقات آن به ظرفیت مجمو عـی بیشتر از ٤۳ میگاوات بتاریخ ۲۲ دسمبر ۱۹۷٦ فیما بین نماینده گان وزارت آب‌وبرق وکمپنی بی‌بی سی سویزر لیند به مبلـغ ۲۷۹۰۵۰۰۰ فرانك سویسی بامضاء رسانیده شده است .

۳ـ قرارداد مشورتی برق حرارتی کابل بتاریخ ۱۸ر۱ر۱۹۷۷ فیمابین نماینده گان این وزارت وکمپنی اوسکا رفون میلر آلمان بـه مبلغ ٤٤٤۲۷۰ مارك آلمانی بامضاء رسانیده شده است . قابل تذکر میداند که تادیات قرار داد متذکره از قرضه نمبر ٦۲۷ ای ـ اف ـ ده ملیون دالر بانك جهانی وبودجـه انکشافی دولت صورت میگیرد .

٤ ـ تکمیل نمبر ۱ قرار داد نمبر ٥۱۳۰۰ که قبلا جهت لین انتقال نغلو ، جلال آباد بامضاء رسانیده شده است در مورد دیزاین وپروژه سازی یك فیدر ۱۱۰کیلووات جهت اتصال لین انتقال نغلو ، جلال آباد به‌تاریخ ۱۹دلو ٥٥ بامضاء رسانیده شده است .

٥ـ عقدقرارداد ۱۱۷ پایه دیزل جنریتـر

ضرورت آمریت های برق وپروژه های آبیاری به قدرت های مختلف غرض تقویه شبکه های موجوده وشبکه های جدید .

٦ ـ عقد قرار داد یك تعداد سامان وآلات بشمول ترانسفارمر ها، کیبل ها ، سوچهـا میترها وغیره غرض اصلاح وتقویه شبکه های موجوده به قیمت مجموعی ۱۷٦٥۰۰۰ مارك آلمانی .

۷ ـ تهیه ۱۰۱۰۰ پایه میتر برق با میپر های مختلف جهت توزیع برق به مشتر کین جدید مرکز وولا یات .

دافغا نستان برښنا موسسه انرژی بر ق را برای مشترکین ذیل در مرکز وولا یات از بدو تاسیس باین طرف بدسترس گذاشته است :

۱ ـ مشتر کین انفرادی تنویری	۹٦٥۸٤
۲ ـ مشترکین صنایع	۱۲۳۷
۳ ـ دوایر دولتی	۲٥٤۰
مجموع	۱۰۰۳٦۱

در صو رتیکه تعداد فامیلی فی مشترك انفرادی ۷ نفر باشد بدین ترتیب مجموع اشخاص مملکت که از روشنی برق مستفید شده اند به ٦۷٥۰۳۸ نفر بالغ خواهد گردید. که این رقم تقریبا چار فیصد نفوس مملکت را در بر میگیرد . گرچه یك تعداد زیاد مردم در مرکز وولایات در جمله منتظرین برق گرفته شده اند اما ریاست برق نسبت نداشتن برق کافی ومحدودیت شبکه ها قادر نبوده تابا شخاص متذکره که را ی گرفتن برق دقیقه شماری میکنند برق توزیع کند . در عصر امروزی برق از جمله ضرورت یات لاینفك زندگی بوده که بدون آن نیل بـــه ترقیات امروزی ناممکن میبود ،خشبختانه با آمدن نظام جمهوری باین اصل مهم پی برده شد ویك تعداد زیاد پروژه های برق درپلان هفت ساله شامل گردید .

در شهر کابل که تقریبا ٦٤ فیصد مشترکین برق دران زندگی میکنند اجرا آت ذیل در سال ٥٥ صورت گرفته است .

۱ ـ نصب ترانسفار مر ستیشن هوائی ـ ۱۱ باب

۲ ـ نصب ترانسفارمر ستیشن زمینی ـ ۱٥ باب .

۳ ـ نصب میتر های جـدیـد ـ ۳۹٦٦ پایه .

٤ ـ تمدید لین هوائی ۱٥ کیلو وات ـ ۷ کیلو متر .

٥ ـ تمدید لین هوائی ٤۰۰ ولـت ـ ۲٦ کیلو متر .

٦ ـ تمدید کیبل ۱٥ کیلو وات ـ ٤ر۷ کیلو متر .

۷ ـ تمدید کیبل ٤۰۰ ولت ـ ٥ر٦٦ کیلو متر .

۸ ـ تمدید کیبل از پایه الی بکس های میتر واز میتر الی خانه های مشتر کین ـ ٥۱ کیلو متر .

۹ ـ نصب بکس های میتر ـ ۱۱۸٥ پایه .

۱۰ ـ ترمیم اساسی سبا ستیشن شرق .

۱۱ ـ عواید ریاست برق کابل بدون در

نظر داشت پروان برښنا در سال ٥٥ قرار ذیل است :

عواید از درك فروش برق ـ

١٩٣٣٨٢٥٩٣ ـ افغانی .

عواید متفرقه ـ

٣٢٫٠٠٠٫٠٠٠ ـ افغانی .

مجموع ـ

٢٢٥٣٨٢٥٩٣ ـ افغانی .

در ولایات مملکت اجرآت ذیـــل صورت گرفته است :

١ ـ انتقال ونصب دیزل جنریتر ١٠٠٠ کیلوواته لشکرگاه دوهرات

٢ ـ تاسیس یك نمایندگی جدید برق در قلات مرکز ولایت زابل ونصب وبکار انداختن یك پایه دیزل جنریتر ٦٥ کیلو واته وتکمیل شبکه برق .

٣ ـ تاسیس یك نماینده گی جدید برق در چغچران مرکز ولایت غور نصب وبکار انداختن یکپایه دیزل جنریتر ٧٣ کیلو ولت امپیر وتکمیل شبکه برق آن .

٤ ـ تاسیس یك نماینده گی جدید برق در شهر زرنج مرکز ولایت نیمروز ، امور ساختمان تعمیر دیزل جنریتر و شبکـــه شروع ودرسال ١٣٥٦ تکمیل میگردد .

٥ ـ ترمیم اساسی یك پایه ترانسفار مر ٥٠٠٠ کیلو ولت امپیر سب استیشن گلبهار .

٦ ـ نصب یکپایه ترانسفار مر ٦٠٠٠٫٤٠٠ ولت به ظرفیت ٤٠٠ کیلو وات درپوهنتون ننگرهار .

٧ ـ ترمیم اساسی سب استیشن ٣٥٫٦ کیلو ولت شهر جلال آباد .

٨ ـ نصب یکپایه ترانسفار مر به ظرفیت ١٨٠٠کیلوولت امپیربه ولتاژ٣٥٫٦کیلو ولت درسب استیشن بغلان وانتقال یـك پـایـه ترانسفار مر به ظرفیت ١٦٠٠ کیلو ولت امپیر بولتاژ ٣٥٫٦ کیلو ولت از سب استیشن بغلان به سب استیشن کندز .

٩ ـ ترمیم اساس سب استیشن های کندز وبغلان .

١٠ـ ترمیم سه پایه دیزل جنریتر غزنی برښناء در ولایات مختلف مملکت باوجود یکه قلت انرژی برق محسوس بوده به تعداد ٣٥٠٠٠ میتر در سال ٥٥ به مشتر کین جدید توزیع گردیده است .

کابل بنا روالی

آمریت عمومی کارو تخنیک :

سرکهای جدید الاحداث سیلوی مرکز، قصر نمبر (۱) گارد جمهوری ، سرك واقع کارته پروان، سرك مقابل شرکت سرویس وچرخ ترافیکی واحاطهٔ تانك کوته سنگی اسفلت ریزی شده که جمعا ۴۸۴۳۵ مترمربع قیر درهمین مواضع به مصرف رسیده است همچنان صحن چهار صد بستر اردو ، درمقابل پرداخت قیرخام ومصارف از طرف موسسهٔ مذکور ۹۹۰۰ مترمربع قیرریزی‌گردیده است.

سرکهای منطقه جشن، پل خشتی، مقابل پل محمودخان، شانکی سرکهای میدان‌هوایی وجادهٔ تیمورشاهی ، شهرنو، چهلستون ، دارالامان الی منار عبدالوکیل خان وغیره جمعا ترمیم واسفلت اندازی شده است که ۳۴۴۸۰ متر مربع قیر مصرف شده‌است. و نیزسرکهای جدید الاحداث سیلوی مرکز ، خیرخانه مینه، تایمنی وات، انصاری وات پرکاری وتسطیح وهم سرکهای عقب مطبعه دولتی ، سرکهای شوربازار، شاه‌شهید(ع)جادهٔ اندرابی، گذرگاه، نخاس، سرك پل سوخته الی دارالامان ومهتاب قلعه، سرکهای فرعی تایمنی وات وغیره درطول سال‌گذشته جمعا ۱۱۸۲۷۶ مترمکعب جغله اندازی شده .

ور کشاپ امریت کاروتخنیك

ترمیم ثقیله و خفیفهٔ ۱۶۰ عرادهٔ موتر ها و ساختمان بادی برای‌موتر وترمیم یکتعداد کراچی توسط دستگاه آهنگری وولدنگ‌کاری‌و ترمیم تعداد ۱۴۳ عراده موتر های مختلف النوع بلدوزر ها ،گریدرها ، شاول ها، رول های قیرریزی وترمیم ۲۰ عراده‌کراچی دستی برای امور تنظیفات ۵۰۰ دانه کثافت دانی وساختن ۱۲۰۰ دانه بیل های مورد ضرورت و ترمیم ۵۶۰ دانه زنبیل و ۱۲ عراده موتر توسط مدیریت ورکشاپ صورت گرفته است.

مدیریت ترانسپورت :

انتقال پانزده هزار خریطه سمنت ازفابریکه سمنت غوری توسط لاری های فابریکه تهیه و انتقال جغله وخشت های فرشی پیاده روی از فابریکه خانه سازی ومحبس کابل و خریداری ۷۰۰ متر مکعب چوب از تصدی چوب تهیه وخریداری سیخ گول مورد ضرورت ،تدارك ۲۵ هزار خشت های موزائیك تهیه آینهٔ تعمیراتی ضرورت نواحی شهر، تهیهٔ مواد تعمیراتی وخریداری مقدار ۱۴۰۰ تن قیر مورد ضرورت ازسنگا پور اتحاد شوروی تنظیم مراحل خریداری ۲۸ عراده موترذیل وآب پاش و قرار داد خریداری ۴۴۷ پایه چراغ برای پروژه تنویر شهر کابل و قرار داد خریداری پرزه جات موترها و رول‌ها وغیره وسایط کار از جملهٔ اجراآت مدیریت ترانسپورت در ظرف سال میباشد .

از اول حمل الی اخیر برج دلو سال

۵۵ مبلغ ۰ر۵۳۶۵۶۰ افغانی از درك عوایـد موتر های جنازه ،صالون های شهری‌وموزیك ښاروالی توسط مدیریت جنسی ریاست کار تحویل ښاروالی گردیده است .

مدیریت جشن :

ترمیمات ورنگمـالی عمارات در سـا حـه منطقه جشن ،لوژ رسم گذشت مسجد عیدگاه تعمیر قهوخانه جوی مستان، اپارتمان هـای مربوط وعمارت ناحیه ۱۰ میرز هـای منطقه جشن، تحویلخانه جشن ، مسجد شریف‌اخیر جاده میوند ،مسجد شریف پخته فروشـی، مسجد شریف شاه دوشمشیره (ع) ،مسجـد شریف اندرابی، مقبره تیمورشاه، مقبـر ه مسجد امیر عبد الرحمن خان، مسجد شریف باغبانباشی ، ناحیه سوم منار ساعـت پـل محمود خان ،مدیریت ناحیه دو، مدیریـت ناحیه هفت و ترمیم لوژ دندانه های تماشائی جناح شرق منطقه جشن، ،پایه های منطقه جشن، منارنجات، منار استقلال، سینماآریانا کمپ مقابل ارگ جمهوری، حـوض پـارك استقلال ، هکذاترمیمات وساختمان کتاره‌های ابدهٔ میوند ونصب سنگ مرمر و ترمیـم و تنویر(تل دی وی استقلال) ترمیم تشناب‌های منطقه جشن ونصب نل های بیرلی، نصـب چراغ ترافیك ۲۶ سرطان تنویرکمپ ښاروالی وعمارات ناحیه ۱۰ ونصب بیرق هادر منطقه جشن وجمع آوری آن بعد ازختم جشـن و ترتیبات و تزئینات عمارت صحت عامه‌برای لویه جرگه به شمول تزئینات و بیرق شانی میله نهال شانی وجشن پښتونستان پذیرائی مهمانان دولتی وغیره ازاجراآت سال گذشته مدیریت جشن کابل ښاروالی میباشد .

مدیریت ساختمان وعمله :

فرش خشت سمنتی ۵۰ در ۵۰ دو طرفه پیاده رو سرك میدان هوایی ۷۲۹۵۰ متـر مربع پارکنگ صحت عامه ۴۰۰ متر مربـع ازپیاده رو متصل احاطه تعمیر کوپراتیـف مامورین‌وایستگاه‌سرویس‌میرویس‌میدان ۶۱۲متر ربع به شمول تسطیح و هموار کاری پیاده رو های سرك دوجناح سمت شمـال تعمیر صحت عامه ۷۰متر مکعب و از صحن مـیدان پار کنگ صحت عامه ۱۷۰ متر مکعب پیاده رو مقابل مطبعهٔ دولتی ۲۲۴ متر واز پیـاده روسمت شرقی سرك آسمائی واټ ۲۲۸ متر مکعب به شمول ساختمان کتاره ازسنگ‌پارچه وساختمان کتاره دو انجام پلچك زیـارت بی بی مهرو (ع) ۱۴ر۴ متـر مکعـب واز ساختمان پلرها وسپلت های میـدان پالیکون پلر ۴۸۰۰ به شمول ترمیم پلچك هاوبعضی کنار های مقابل هوتل کابل و ایستگاه قلعه فتح الله وچهار راهی پښتو نستان، گولائی پل سوخته کارته سه سرك جدید قصـــر نمبر یك، ا عمار سیل بر گردنه کارته‌پروان باترمیم وتخریب پل گذرگاه وهمچنین اعمار پلچك هادرقلعه خاطر بی بی مهرو(ع) چهار متر مکعب زرغونه وات دو بـاب ۶۰ر۹۳متر مکعب سرك جدید مقابل سیلو دوباب ۱۳۱ مترمکعب، سرك آسمائـی وات ۴۰۰ مترمکعب خواجه بغرا ۲۰ متر مکعب ،چرخ ترافیکـی

میروریس میدان ۲۷۰ متر مکعب که جمله دوعدد در یازده موضع میشود ۱۰۳۸ متر مکعب کار صورت گرفته است. هکذا ساختمان موتر شویی داخل احاطه فابریکه قیر ۱۲۷ متر مکعب و احداث کانال میرویس میدان ۸۳۱متر، اعمارجویچه های جناح سرک میدان هوائی اززیارت بی بی مهرو الی تعمیر صحت عامه ۱۴۶۰ متربه امتداد سرک میدان هوائی الی موسسه افغان فلم ۱۳۰ متر از چهار راهی شیر پور، به امتداد احاطه سمت شرق دیوار کود کستان ۱۱۲ متر از چهار راهی شیر پور چهاراهی صدارت ۱۵۶ متر به امتداد سرک انصاری ازبرج شهر آرا الی حصه دوم چهار راهی انصاری ۱۲۰۰ متراز چهار راهی شهید الی چهار راهی ایستگاه قلعه فتح الله به امتداد مکتب زرغونه ۱۰۲۰ متر از چهار راهی قلعه فتح الله به امتداد چهار راهی انصاری ۶۶۰ متر از چهار راهی قسمت اول انصاری الی چهار راهی سوم انصاری ۴۲۰ متر واز سه راهی کلوله پشته به امتداد چهار راهی حاجی یعقوب ۷۰۰ متر ازسه راهی کلوله پشته الی چهار راهی دوم انصاری ۸۰۰ متر از چهار راهی انصاری الی ایستگاه کلوله پشته ۲۶۵۰ متر درچمن حضوری مقابل وزارت آب وبرق سمت شرقی و غربی سرک ۵۶۰ متر نزدیک کمپ ښاروالی ۲متر در جنوب سرک انصاری مقابل شفاخانه قوایمرکز ۱۱۸ متر در دوجناح سرک مسجد شریف پل خشتی ۳۶۷ متر در سرک مقابل ناحیه ۱۰ و قطعه منتظره واقع چمن حضوری ۲۴۰ متر درسمت شرقی چرخ ترافیکی میرویس میدان ۱۱۱ متر و در متصل دیوار احاطه تعمیر ناحیه ۹ـ۱۳۲ متر بصورت عمومی ترمیمات، پلچك توسط این شعبه صورت گرفته است .

امور سر سبزی شهر کابل :

غرس کمبود نهال های گلدانهای کنار سرك های عمومی مکرو ریان. عقب مطبعه دولتی ، پل محمود خان الی چرخ ۲۶ سرطان و همینطور جاده های میدان هوایی چهار راهی حاجی یعقوب،شفاخانه قوای مرکز باغ بالا کوته سنگی الی ده مزنگ کنارپارك چمچه مست بهمین صورت از چمن منطقه جشن الی سیدنور محمد شاه مینه ومنطقه منار ترانسپورت عقب ماموریت زنده بانان جوار سرك های وزیر اکبر خان مینه تعداد هم ساحهٔ شهرنو بناحیه دوم و قسما درجاده جدید الاحداث خیرخانه مینه و غیره مواضع که مجموعا پنجاه هزار نهال میرسد در ماه های حمل ۵۵ غرس و دربرج ثور و جوزادر پهلوی دیگر امور گلکاری و سر سبزی مراقبت و آبیاری گردیده است .علاوتابمنظور احداث قوریه وقلمه در پارك استقلال، باغ بابر شاه، پارك دهمزنگ ،پارك شهر نو پارك مسلخ ، پارك زرنگار ، کناردریای کابل اشجاری مانند موریان بید روسی، بید وطنی پنجه چنار ،ناجو ،توت ،شنگ و غیره و از نوع بته هامانندیاسمن وارغوان زرع وغرس

شده است .

در ساحه نهال شانی بداخل پارکها :

در حدود شش هزار نهال متنوع که‌اضافه تربته های سبززینتی اندرپارکهای وزیر اکبر خان، شهرنو، کارته پروان ، بر یکوت وساحه زمین ماقبل سفارتخانه های جرمنی و جاپان در وزیر اکبر خان ،سالنگ وات و غیره مواضع غرس شده است که نتیجه آن اطمینان بخشن میباشد .

در قسمت گل :

علاوه‌از بررسی و مراقبت گلها مخصوصا جریبن ومرسل دو جریب زمین در شهر جلال آباد از املاك بناروالی جلال آباد جهت قوریه گرفته شده درین ساحه به تعدادچهار هزار قلمه مرسل که ازطرف فارم های غازی آباد وهده و هوتل سپین غر جلال آباد کمك شده بود تحت تربیه قرار داده شده قلمه‌های مذکور فعلا به شکل بته های مرسل درآمدهٔ و اماده آن است تابه کابل نقل داده شود همینطور به اندازه شش هزار قلمه جریبن متنوع ازگلخانه های دولتی کابل بدست اورده در جلال آباد تحت تربیه قرار داده‌شد و در سال ۵۵ یك‌تعداد آن به پارکهای‌کابل مورد استفاده قرار داده‌شد که نتیجه خوب آنرا درپارك استقلال وعقب دلکشاه میتوان مشاهده کرد ودر همین سال به اندازه دو هزار قلمهٔ نسترن در قوریه جلال آباد تحت پرورش قرار داده شد .

چون تعداد گلهای جربین درسال ۵۵اضافه بود و گنجایش نگهداری در گلخانه های بابر و شهرنو دیده نشد ناگزیر با عمارسه گلخانه موقتی محلی اقدام گردید فعلا در هرسه گلخانه اقسام گلها تحت تربیهٔ قرار دارد و طوریکه دیده میشود نتیجه‌خیلی خوبی بدست آمده است درسال ۵۵ دربرج جوزایك تعداد چك های سمنتی از طرف اداره باغات درچهار راهی ها ومقابل بعضی دکاکین شهر نو گذاشته شد که در موقع گل نتیجه آن را همه هم شهر یان مشاهده نمودند چرخ ۲۶ سرطان درین سال باگلهای متنوع جریبن پتونی ، فلاکس و غیره مزین گردید .

علاوه برین در همه پارکها خاصتا باغ بابر، پارك استقلال ، زرنگار واطراف فواره پشتو نستان گلهای متنوع گرد آورده شده و وهم پیش بینی هائی درین سال برای گل کاری بهتر سال ۵٦ صورت گرفته بطور مقدماتی چهار هزار دانه گلدان سنبلی برای زرع گلهای رنگارنگ چیده شده از گل گلدان های مذکور درجاهای لازمه چون چرخ ۲٦ سرطان معه گل آن که هیچگونه تاثیری متوجه خود گل نگردد . استفاده میشود .

تمام ساحه پارك وزیر اکبر خان به‌منظور آبیاری وسر سبزی نلدوانی شده در پارك استقلال وچرخ ۲٦ سرطان نلهای برای سر سبزی واستفاده تانکهای آب مشروب که در مواقع جشن نیاز مبرم بان دیده میشد احداث گردید .

آمریت سر سبزی ذریعه واتر پمپ های سیار خود برای رفع خطرات آب خیزی های سال ٥٥ در کارته چهار کارته سه گذرگاه، کارته پروان واخراج آبهای خند قهای شهر کهنه خدمتی انجام داده است همچنان آمریت سر سبزی از اول برج جوزا الی اخیر برج میزان سال ٥٥ درحصه آبیاری نهال ها و گلدانهای بین جاده ها وچمن های داخل پارکها توجه زیادی مبذول گردید تا ازخطرات خشکی مصئون بمانند وبا وصف کافی نبودن وسایل باز هم به اثر مجاهدت زیاد در هیچ یك ازنقاط فوق خشکی زیاد وارد نشد بعد ازختم برج میزان دو مرتبه تمام نهالهای جاده هاواشجار پارکها با دادن یخ آب معمول استراحت داده شد .

درین سال آمریت سرسبزی روی تماس هائی که حاصل نمود تعداد پانزده تن کود مخلوط از شرکت کوذطور مساعدت بدست آورد قرار است روی مشوره فنی از یك مقدار آن در پارکها واشجار وگلدانهای بین جاده ها استفاده شود . در قسمت تفریحات نیز پروگرام هائی عملی گردیده که منجمله یك تعداد موتر های برقی برای استفاده اطفال است همین طور موزیك عموما در ایام تعطیل درباغ بابر بخدمت مردم قرار داده شد مسابقات ضرب میل وآب بازی در باغ بابر ذوق مندان وتما شاچیان زیاد داشت چو ن تماشا چیان در پارکها روز افزون دیده میشد لذابرای فراهم نمودن تسهیلات ونگهداری بهترچمن هابه تعداد چهار صدپایه چوکی بسامانی تهیه گردید . قسمتی ازان در پارك ها مورد استفاده قرار یافته ویك قسمت آن تحت ساختمان قرار دارد .

ریاست طرح وساختمان :

نقشه مرکز تجارتی خیر خانه مینه وپلان های مهندسی ، تعمیر مسجد شریف عقب موسسه نسوان به شمول نقشه های انجنیری آن ونقشه تعمیر مسجد کارته سه طی همین مدت تکمیل گردیده است .

هکذا پلان ساحهٔ صنعتی پلچرخی البته قسمت اول ، پلان ساحه فعالیت ساختمانی وتحو یلخانه های مربوطه تعمیر ٦ منزله به شمول نقشه انجنیری ومهندسی ایستگاه سرویس ونقشه الحاقیه مسجد شریف باغ بالا ازجمله اجراآت سال گذشته این ریاست میباشد .

پلان موقعیت وپیاده روهای تعمیرات نواحی ناحیه ٩ و ١١ ونقشه پلچك برای مرکهای خیرخانه مینه به شمول نقشهٔ دکاکین پروژه خیرخانه مینه وپروژه های دیگر ونقشه پلیرت کارتهٔ پروان تکمیل وبدوران انداخته شده است .

پلان تفصیلی شهراراء وپلان مهندسی پل یغمان ونقشه های انجنیری پل یغمان واصلاح پل گذرگاه وپلچك آسمائی وات نیز از اجراآت سال بوده مفکوره پلا ن مرکز تجارتی وترتیب پلان عمومی شهر کابل ٥٠ فیصد پیش برده شده است وهم مکتب ساحه کود کستان ها در پروژه های مربوط

خوشحال خان مینه ، رحمن مینه ، ایوبخان مینه ، خیرخانه مینه ، کار ته آریانا بـه شمول سکیچ ساحهٔ مکاتب پروژه های مربوط خوشحال خان مینه ، رحمن مینه ، ایوبخان مینه ، خیرخانه مینه ، کارته آریانا وارسال آن به توزیع زمین ودوایر مربوط صـورت گرفته است .

پلان دومرکز تجارتی خیرخانه مینـه دو مرکز تجارتی رحمن مینه و مرکز تجار تـی همجوار سرك بگرامی پروژهٔ رحمن مینه و ساحه همجوار سرك ترانزیتی شا من پروژه خیرخانه مینه پـلان ابرسانی قسمت دوم و سوم خوشحال مینه ومهمان خانهٔ دولتی در پغمان وپلان های آبرسانی بعضی پروژه‌های دیگر تکمیل شده است . سکیچ وخطاندازی ساحهٔ ستیشن موتر های برقی واقع پـروژه خوشحال خان مینه ونقشهٔ های مهندسـی تعمیر ناحیه دوم وترمیمات سر کهای شهر بشمول پلچکهای سرك سیلو ومیدان چـرخ ترافیکی میرویس میدان وپولی تخنیك بـه شمول مراقبت ساختمان پروژه سرك تلویزیون ومقطـع عـرض ســـرك مکـروریـان دوم و پلان سرك عقب کلوپ عسکری وپلان مقطع عرض و حجم سرك ریاست سروی وجیالوجی در دارلامان و مقطع عرض پلان و حجم سرك ماموریت پولیس بابر شاه مینه و لیلیـــهٔ نر سنگ و ترتیب پلان حصهٔ باقماندهٔ پارك پغمان تکمیل وبه مراجع آن جهت اکمـــال سپرده شده است . هکذا ترتیب تقریبی سرك های آن به شمول ترتیب دادن مقطـع پوچاه ٥ کانال کوتهٔ سنگی درحصه یکجـــا شـدن کانال با دریای چمچه مست توام باختم پلان مقطع طولی مقطع عرض و احجام پروژهٔ سرك تیمنی و ختم پلان مقطع عرض و احجام پروژهٔ سرك زرغونه وات (انصاری) وختم پـــلان مقطع عرض و احجام پروژه سرك در بالای کوه آسمائی بطرف قلعهٔ غربی به مقصـد نصب انتن های رهنمایی طیـــارات ازاجراآت همین ریاستاست. ختم پلان مقطع عـرض تیپ ساختمان جوی وبلول و هم چنین‌وفرش ایستگاه طیارات، ترتیب‌دادن سکیچ پارکینگ صحت عامه و پروژه‌سرك برای آنتن‌تلویزیون و مراقبت سا ختمانی پل پغمان و پل‌گذرگاه و ناحیه ۹ـ۱۱ بشمول سرك سیلو وکانال مقابل سیلو الـی دریای کـــابل با جمع آوری مواد برای ترتیب فورم ها از اجراآتی است که به پایه تکمیل رسیده است.

در قسمت پولی کلینیك ها و شفا خانه های مکاتب همچنان جمع آوری مواد و مطالعه سا ختمانی و تکمیل مندویها ویك مجلس بانماینده های دوایر ذیعلاقه وسنجش هـای اقتصادی پروژه های تکمیل شده‌با مطالعـه و تثبیت نمودن ساحه مرکز شهر کابـــل‌و اندازگیری ساحـه وتعمیـــرات مـوجـود در پروژه های تحت کار در بالای ساحه اجـرا گردیده است . همچنان ترتیب راپور نظربه پلان ۲۵ ساله در مورد پروژه خط آهن وغور و بررسی راپور ها در مورد خط آهـــن از

اجرا ات این ریاست است .

مراقبت واندازه‌گیری پلان باساحه پروژه خیرخانه مینه واحصائیه تعمیرات ساخته شده چهار دیواری شده درپروژه خیرخانه مینه و تطبیق پلانهای تفصیلی در مرحله‌اول آن، پلان قسمت سوم کارتهٔ پروان وپروژه های تحت کار روبه تکمیل .و. پلان قسمت چهارم خوشحال خان مینه ۸۰ فیصد ،قسمت غربی سرك دارلا مان ٦۰ فیصد و از قسمت دوم ساحه صنعتی ۸۰ فیصد با پلان وزیر آباد تحت کار میباشد .

پلان جادهٔ میوند وساحه جنوبی آن تحت مطالعه است و از ساحه تجارتی خوشحال‌خان مینه مطابق به پلان تفصیلی ازمقیاس ۲۰۰۰ به مقیاس یك بر هزار هشتاد فیصد تکمیل گردیده است .

ترتیب پلان مکرو ریان پنجم و ششم ۸۰ فیصد تکمیل گردیده و نقشه های‌انجنیری تعمیر ناحیه دوم ۳۰ فیصد تکمیل شده‌ودوم ۵۰ فیصد ،۸۰ فیصد نقشه پلچاك و پیاده‌رو قسمت سرك سرای غزنی به شمول نقشه پلچاك سرك زرغونه البته قسمت اول و دوم آن توام باتکمیل نقشه های پارکینگ داخل وخارج صحت عامه، مطالعه مقدماتی ساحهٔ قبرستانهای عمومی برای سروی و ترتیب نقشه های ان و چرخ ترافیکی قسمت‌ده‌کیك خیرخانه مینه و تکمیل نقشه مهندسی تیپك برای نواحی (فعلا برای خوشحال خان مینه درنظر گرفته شده است دیتایل های ساختمانی تعمیر ناحیه آن ۸۰ فیصدتکمیل گردیده است که این هم از جمله کار های سال گذشته محسوب میگردد. همچنان شروع نقشه های انجنیری تعمیر ناحیه توسط‌گروپ انجنیری و نقشه های مهندسی مرکزتجارتی (مارکیت تیپیك) ۵۰ فیصد کار شده وترتیب پلان عمومی شهر کابل (ماستر پلان عمومی) در حدود ٦۰ فیصد تکمیل گردیده و ازپلان تفصیلی ساحهٔ تجارتی شهرکابل تکمیل وبه شمول پلان تفصیلی ساحهٔ مراد خانی‌روبه تکمیل ا ست .

مدیریت سروی:

سروی و ترتیب نقشه املاکی قسمت اول پروژه رحمن مینه و ترتیب نقشه املاکی قسمت دوم پروژه خوشحال خان مینه‌بشمول سکیچ مطبوبه دستگاه ساختمانی هلمند و سروی املاکی ساحهٔ مراد خانی و نقشه میدان هوایی و نقشه املاکی باغ علیمردان بشمول نقشه پل گذرگاه و سروی و ترتیب پلان املاکی قسمت اول سرك سالنگ وات‌و سروی وترتیب نقشه اطراف مرکز گرمی مکرو ریان و سرك برج تلویزیون بشمول ساحهٔ پلچرخی و ترتیب نقشه سرك تیمنی وات وانصاری وات وسیل برباغ بالانقشه املاکی قسمتی از باغبانکوچه و آسمائی وات و نقشه املاکی مطبعه صکوك وزارت مالیه و نقشه قسمت دوم سرك سالنگ وات‌وسروی سرك های قسمت جنوب کلوپ عسکری و انتر کانتیننتال و میدان هوائی ۳۰ فیصد

کار آن تکمیل گردیده است .

مد یریت مناز عات :

هشتاد و دو موضوع منازعاتی بعد طی مراتب اصولی در مراجع مربوطه آن اطلاع گردیده است هم چنان اجازه ترمیم تعمیرات بعد از طی مراتب برای یکصد و بیست‌وپنج نفر داده شده‌که عایدات آن درك فیس مهندسی مبلغ شش‌هزار و دو صدو پنجاه افغانی تحویل خزانه بناروالی گردیده و هم اجازه آبادی پیاده خانه وگاراج‌که بعد ازطی مراتب اصولی درمربوطات نواحی داده شده است که عایدات آن مبلغ دو هزارو یکصد افغانی میشود تحویل خزانهٔ بناروالی گردیده است، ناگفته نماند خانه های که استملاك گردیده در مربوطات نواحی بتعداد سی و شش خانه بوده که اجرا ات آن مراحل خود را از همین مدت طی کرده است .

مدیر یت سنجش و کنترول :

این مدیریت از مدرك برآورد اول وثانی تکس وحق الامتیاز وفیس مهندسی جمعا مبلغ ۳۰ر۹٦٥٦۲۱۰ افغانی بدست‌آورده است .

مدیر یت صدور نقشه :

عواید که تحصیل گردیده عبارت از تکس نقشهٔ ۳۱٤٤٥۸۳ افغانی حق‌الامتیاز۱۱٥۲۷۸۰ افغانی جریمه ٦۲۳۸٥ افغانی . فیس‌مهندسی ۱۷٦٦۰۰ افغانی که جمله شد این عواید بالغ بر ٤٥۲٦۳٤۸ افغانی گردیده است .

مد یریت توزیع زمین :

سند ملکیت ٤۳٤ قطعه ــو تعرفه تحویلی ٤٤۳ قطعه همچنان در پروژه خیر خانه مینه برای ۱۲٤۳ نفر ماموزین دولت ۱۲٤۳ نمره زمین و برای اهالی کسبه کار و غیره ٤۸۳ نمره توزیع گردیده است .

هکذا درپروژه وزیر اکبرخان مینه ۱۸ نمره به اشخاص توزیع شده ودر پروژه سید نور محمدشاه مینه ورحمن‌مینه ٤۸ نمره زمین داده شده است . فورمه های جدیدیکه توزیع شده ۲۰۰۰ قطعه و عرایض پروژه خو شحال خان مینه ٤٦٤۹ قطعه تاکنون جهت توزیع زمین گرفته شده است .

عرایض پروژه رحمن مینه ٥۱٥ قطعه راز پروژه ایوبخان مینه ۱۲٥۲ قطعه وباز ازخیر خانه مینه ٥۷۰ قطعه درج اوراق شده است. ناگفته نماند که زمین های کارته (۳) ٦۳نمره زمین توزیع شده وهکذا درفیصله تاریخی ۲٥ر۱ر٥٥ بورد فنی ـپلان تفصیلی سمت جنوب پروژه ایوبخان مینه که الی سرك ارتباطی بین قصر دارلامان و قصرچهلستون میباشد از مجلس بورد فنی گذارش یافته و بتاریخ ۲۷ر٥ر٥٥ پلان اصلاحی مرکز تجارتی‌خیر خانه‌مینه و پیشنهاد یهٔ‌متخصصین شوروی که در قسمت ترافیك شمال شهر کابل ترتیب داده شده بود مطالعه و بعد غور امکانات تطبیق آنرا ازنگاه اقتصادی و اجتماعی مورد تحلیل در مجلس بورد فنی قرار گرفت و هم فیصله تاریخی ۸ر۸ر٥٥در

مجلس بورد فنی درمورد تثبیت استیشن های مسافر بری و مسیر خط آهن در ساحه شهر کابل مطالعه و غور بعمل آوردند وفیصله ۲۰ر۱۱ر۵۵ بوردفنی پلان مرتبه مکروریان پنجم وششم بامدل آن موردمطالعه بورد قرار گرفت ناگفته نباید گذاشت که در همین تاریخ پلان مرکز تجارتی قسمت اول رحمن مینه نیز مورد مطالعه بورد فنی قرار گرفت و اجراآت آنهم تا اندازهٔ در شعبات مربوط صورت گرفته است .

ریاست امور صحی :

فعالیت شعبهٔ کلینیک :

معاینات صحی اجیران دوائر رسمی و تصدی های مرکز کابل که از طرف شعبات مختلف به ښاروالی معرفی میشوند .و از طرف دوایر مربوط باساس تصدیق همین شعبه در استخدام آنها اقدام میگردد .

مخصوصا در مورد طباخ هاوغیره اشخاص که بامواد غذائی و طبخ و توزیع غذا وغیره سروکار دارند ازنگاه معاینات صحی توجه بیشتری مبذول میگردد تا باعث انتقال امراض دربین اجتماع نگردند .

وظیفه این شعبه ایجاب میکند تامراجعین را ازنگاه صحی معاینه نموده و اگر ایجاب نماید به لابرا توار های طبی جهت معاینات معرفی وپس از انجام معاینات و بدست آوردن اسناد قانونی مبنی بر صحت شان به آنها تصدیق صحت توزیع نماید که درسال گذشته رویهمرفته به ۲۹۲٦٤ نفر بعد از انجام معاینات صحی و لابراتواری کارت صحت توزیع گردیده و ازجمله ۷۱۸ نفر جهت معاینات مکمل به لابرا توار های موسسه صحت عامه و انستیتوت ملی جهت معاینات لابراتواری معرفی گردیده اند .

عواید حاصله از مدرك توزیع کارت صحی درسال گذشته بالغ بر ۳۵۸۷۹۵ افغانی میباشد که باین تزئید ۷۲ فیصد رانسبت به سالهای قبل نشان میدهد .

شعبه حفظ الصحه محیطی :

روغتیا پالهای موظف این شعبه همیشه بصورت انفرادی ویادسته جمعی طبق پروگرام مرتبه به تمام نواحی شهر گردش کرده و هدایات لازمهٔ صحی داده اند و آنهائیکه مقررات حفظ الصحهٔ راباوجود توصیه های مکرر مراعات نکردند طبق مقررات به پرداخت جریمه های نقدی محکوم ساخته شده اند که از رهگذر جریمه این نوع متخلفین مبلغ ده لك وهفتاد وچهار هزارو چهار صد و هفتاد افغانی عاید گردیده است .

در جریان سال گذشته برای روغتیاپالهای موظف لودسپیکر تهیه شده که حین گردش با موتر اهل کسبه را هدایات صحی بدهند. وظائف روغتیا پالهای کنترول و مراقبت یومی تمام منابع و مواضع تهیه و عرضه و ذخیره مواد غذائی به شمول حفظ الصحه شخصی همه کارگران مطبخ هایی هوتلها و رستورانها وکارکنان آن میباشد. روغتیاپالها تا یك اندازه قابل ملاحظه ای موفق به نصب

جالی ها ووضع صندوق های جالی دار درقصا بیها و خبازی ها شدند. همچنان لبنیات فروشی و سلما نیها را مراقبت‌جدی کردند . سرای ها واپارتمانها وحمام هارا بررسی کردند و آنهائیکه باوجود توصیه‌های موکد بازهم بی مبالاتی کردند طبق مقرره جریمه شدند روغتیا پالنها حین گردش‌طوافها ودست فروشی های جاده هارا نیز مراقبت میکردند .

از دباغی فابریکه بوت آهو نظربه شکایت اهالی تفتیشش بعمل آمد و ا مر انتقال آن داده شدهمچنان ازیك دستگاه پوست و روده پاکی واقع شاشهید (ع) شکایات متواتر رسید بعد از انسداد به منطقه صنعتی امر انتقال داده شد و انتقال آن نیز صورت گرفت . نظربه شکایات متواتر اهالی دکانهای سلاخی و قصابی گذر ریکا خانه که مو ازی جادهٔ میوند قرار دارد و حقیقتا وضع‌ناهنجاری داشت در حدود ۷۵ دوکان موقتا مسدود و مسئلهٔ تنظیف و ا صلاح کوچه آن موردتوجه جدی قرار گرفت که بالنسبه ازنظر حفظ ـ الصحه بهتر شد اجازه فعالیت مکرر داده شد .

امریت عمومی عواید :

آمریت عمومی عواید ښار والی در طول سال ۱۳۵۵ از مدرك تمام نواحی و غیره‌امور شهر کابل ۱۹۷۲۰۳۲۶۱ افغانی بدست‌آورده است که نسبت به سال ۱۳۵٤ مبلغ ۲۰۷۷۲٦۵۵ افغانی زیادتر می باشد .

جمعیت افغانی سره میاشت

تاسیس مؤسسه خیریه در کشور ما بصورت یك مرکز خدمات انسانی امروزی اصولا ازسال ۱۹۳۰ باتدویر (مجلس امدادیهٔ ملی) آغاز شد د رسال ۱۹۵۲ اساسنامه ای برای‌آن بمنظور تمرکز تمام امور خیریه و تعاون عمومی وبین المللی طرح شدکه‌دارای (۱۰۱) ماده بود و تشکیلات اداری و وظایف اور گانهای آنرا احتوا میکرد .

در خزان سال ۱۹۵۲ این ا ساسنامه از طرف حکومت افغانستان رسما منظور گردید و جمعیت مابنام (جمعیت افغانی سره میاشت) (هلال احمر افغانی) دارای حیثیت حقوقی مستقل شد. در ۲۳ جولا ۱۹۵٤ به حیث هفتاد وسومین عضو سازمان صلیب احمر بین المللی وکمیته صلیب احمر بین المللی شناخته شد،ولیك و کمیته صلیب احمر بین المللی ومجامع هلال و صلیب احمر و شیرو خورشید سرخ جمعیت مارا برسمیت شناختند ازآن زمان تاکنون پیوسته روابط جمعیت افغانی سره میاشت بالیگ وکمیته و سازمان های مماثل خویشس درسطح‌جهانی در حال توسعه بوده وهست .

جمعیت افغانی سره میاشت که در راس آن رئیس جمهور افغانستان قرار دارد و توسط یك سکرتر جنرال اداره میشود در سطح ملی و جهانی خدمات انسانی خویشرا به‌نحو شایسته ای درحدتوان خود انجام‌داده وبه پرنسیب های جهانشمول لیگ وفاداری کامل دارد .

جمعیت افغانی سره میاشت دارای یك نشریه هفته وار بنام (سره میاشت) است‌که بالسنه رسمی افغانستان (پښتو و دری)و همچنان انگلیسی نشر میشود و ارتباط تبلیغاتی مارا بالیگ وکمیتهٔ جمعیت های مماثل مستحکم نگهداشته است. علاوتا یك پروگرام را دیویی (۱٤) روزه نیز بغرض تبلیغ اساسات انسانی سره میاشت ازرادیو افغا نستان برود کاست میگردد که مواد آن ازطرف ادارهٔ اطلاعات وارتباط عامه جمعیت آماده و تهیه میشود .خدمات اجتماعی یونت های سیار، خدمات صحی، مدیریت لاتری وارتباط خارجه شعبات مسلکی جمعیت‌هستند که بوسیله آمرین ویك عده مامورین اداره میشوند .

سازمان رفاه اجتماعی مرستون کا بل ننگرهار ، کندهار ،وهرات از نظر مالی و اداری به جمعیت ماوا بستگی دارند .

نمایندگی های‌جمعیت افغانی سره میاشت در تمام ولایات کشور دایر بوده و مصروف خدمات انسانی هستند .

جمعیت ما در حدود پانزده مرکز امداد اولیه درسراسر کشور ویك شفاخانه در ولسوالی امام صاحب د ایر نموده است. اینك فعالیت های یکسالهٔ شعب مختلف

جمعیت افغانی سره میاشت حسب ذیل خلاصه میشود :

خدمات اجتماعی :

راپور فعالیت دوازده ماهه سال ۱۳۵۵ کمك های جمعیت افغانی سره میاشت از طریق مدیریت خدمات اجتماعی :

الف: کمك های جمعیت افغانی سره میاشت بمقابل حوادث طبیعی ولایات کشور عزیز که درسال ۱۳۵۵ بوقوع پیوسته است .

۱ـ مبلغ (۱۳۰۵٤۳۳۹) افغانی به آسیب رسیدگان خیمه، کمپل، ملبوسات و پا پوش، گندم، روغن ،صابون ،تیل خاك ،اریکین و دیگر ضرویات زندگی شان با مصارف ترانسپورت تادیه شده است .

۲ـ یکصدو چهل ونه قلم ادویه ازدیپو های جمعیت به آسیب رسیدگان توزیع شده.

۳ـ (۱۹۹٤۷۱۹) کیلو گرام برنج به آسیب رسیده گان توزیع گردیده است .

بـ به تقریب روز جهانی سره میاشت ها مصادف به ۱۸ ثور ۱۳۵۵ و بزرگداشت روزمادر وروز طفل وبصورت انفرادی مبلغ (۷۳۵۸۰) افغانی به مستحقین آن ملبوسات تحایف اطفال تری سایکل وغیره توزیع گردیده است .

جـ به تقریب هفته مخصوص به مستحقین مرکز بشمول مریضان روغتون ها و مستحقین مکاتب محابس دارالتأدیب وولایات سراسر کشور عزیز ملبوسات ، کمپل ، پا پوش بقیمت مجموعی (٤٥۹۱٦۰۰) افغانی کمك توزیع گردیده است .

دـ بتعداد ۲۸۷٤ قلم ادویه بقیمت مجموعی (۳۸۰۵۰۸۲) افغانی به روغتون های ولایات و روغتو نهای مرکز بشمول رو غتونهای اردو پولیس ، ملکی و مرستون ادویه توزیع گردیده است .

بنأ مجموع مصارف کمك های فوق الذکر بالغ به (۲۱۵۷٤٦۰۱) افغانی گردیده که برنج توزیع شده ویك سلسله کمکهای انفرادی این جمعیت شامل رقم فوق نمیباشد .

یونت های سیار :

آمریت عمومی یونت های سیار شامل تشکیلات منظمی بوده که مرکب از سه گروپ وهر گروپ آن مشتمل برسه یونت امدادی میباشد ،طبق تشکیل مذکور در هریونت برای کتله پنجصد نفری آسیب رسیده موادخوراکی پوشاکه ، سرپناه مؤقت وادویه در نظر گرفته شده است که بواسطهٔ پرسونل و وسایط نقلیه آماده فعالیت میباشد. کهاینك فشرده فعالیت یونت های سیار را در طی سال ۱۳۵۵ خلاصه مینگاریم :

۱ـ آمریت عمومی یونتهای سیار مطابق به رهنمائی مقامات صالحه مواد و وسایل امدادی فوق الذکر راتوسطوسایط و پرسونل خویشس بولایت مصیبت رسیده انتقال داده است .

۲ـ به تقریب هفتهٔ مخصوص روز جهانی سره میاشت ها و صلیب احمر، روز طفل کمك های جمعیت رابه مستحقین مرکز و ولایات کشور رسانیده است .

۳ـ امبو لانس های جمعیت شب و روز درخدمت وفعالیت بوده واز مراکز مختلف امداد اولیه شهر مریضان بی بضاعت ومستحق رابه روغتو نهای شهر ومنازل شان انتقال داده است .

در ساحه اطلاعات و ارتباط عامه :

در طول سال گذشته اداره اطلاعات وارتباط عامه جمعیت افغانی سره میاشت یك سلسله فعالیت های عمده را انجام نموده که اجمال آن حسب ذیل تذکر میبابد :

۱ـ تحول جریدهٔ (عاطفه) از چهارده روزه به جریده هفته واربنام (سره میاشت)

این جریده، اخبار واطلاعات جمعیت افغانی سره میاشت، سازمان لیگ جهانی ، کمیتهٔ صلیب احمر بین المللی و جمعیت های مماثل رابه سویه جهانی نشر مینماید ،جریده سره میاشت یك جریده مسلکی و مربوط به خبر های سره میاشتی بوده هفته یکبار درچهار صفحه به لسان دری، پښتو و انگلیسی نشر میشود و دارای محتویات ا رزنده اطلاعاتی تربیتی، صحی وهمچنان دارای فوتو های خبری صحنه های حوادث واتفاق در کشور و جهان میباشد .

هدف عمده این جریده نشر حوادث و واقعا تیست که ایجاب کمك و امداد عاجل بسویه ملی و بین المللی مینماید .بـرای تحریك عواطف بشری وجلب کمك های نوع دوستی و بمنظور تقویه بنیه مالی جمعیت افغانی سره میاشت نشر وقایع وحوادث به صورت خبری وتصویری گـزار شـات و جریانات مراسم روز های هفته مخصوص و روز های سره میاشت در داخل کشور و همچنین گزارش و جزیانات کنفرانس های بین المللی سره میاشت هالیك صلیب احمر بین المللی جمعیت های مماثل بافیصد، هائی که ازطرف موسسات فوق الذکر صورت میگیردنشر نموده است . جریده سره میاشت بداخل و خارج کشور به صورت رایگان توزیع میگردد .

۲ـ نشر یك مجله سه ماهه بنام سره میاشت به لسان دری وپښتو و انگلیسی دارای مضامین مختلفه سره میاشت وسره میاشت های جهان باعکس های جالب خبری فعالیت ها وخدماتی که سره میاشت درسه ماه انجام میدهدباراپور مکمل آن نشر میشود . این مجله دارای مقالاتی می باشد که برای احیای عواطف بشری و انسانی خدمت خواهد کرد .

۳ـ تاسیس یك آرشیف تاریخی سره میاشت .در این آرشیف اسناد ، نشانها، علایم شعار های بین المللی پوستر ها بیانیه ها فلم ها، سلاید ها ، البوم های عکسهای حوادث ملی و بین المللی ،نشرات ملی وبین المللی وسایر موادی که ارزشی تاریخی داشته و جریان سیرتکامل تاریخی جمعیت افغانی سره میاشت و انکشاف روابط آنرابا سایرجمعیت های جهانی نشان میدهد به نحو سیستماتیك و جالب گذاشته شده است .

٤ـ تنظیم پروگرام را دیویـی سـره ـ میاشت که‌در هر پانزده روز یك بار از طرف ادارهٔ اطلاعات تهیه گردیده و محتویات آنرا اخبار مربوط به واقعات وجیزه ها، اشعـار ومصاحبه ها تشکیل میدهد. بـرای پانـزده دقیقه نشر میشود این پروگـرام جـریان فعالیت های‌سره میاشت را از طریق رادیو افغانستان درسر تاسر کشور پخش مـی نماید .

٥ـ سره میاشت یك سلسلـه کتـب و رسالات ارزندهٔ صحی ، تربیتی پوستر هـا ورکلام هارا چاپ مینماید .

در سال ١٣٥٥ در پهلوی خدمات عرفانی خویشس کتابی تحت عنوان (سره میاشت و وطن من)رابه تیراژ (١٩٨٢١) جلد بـرای بارسوم طبع نموده است . این رساله مفید و ارزنده مخصوص اطفال وشا گردان معارف میباشد . هدف از چاپ و توزیع ایـن رساله معرفی سره میاشت وسازمان های مماثل آن در سرتاسر جهان لیگ و صلیب احمـر بین المللی به کودکان است کـه از آوان طفولیت به اهداف فعالیـت ها وپرنسیب ها آشنا میشوند . چاپ سوم این رساله که به مصرف کمیته صلیب احمربین المللی صورت گرفته طور رایگان به‌شاگردان‌صنوف چهـارم مکاتب توزیع میگردد .

٦ـ باساس همکا ری نشـراتـی وزارت اطلاعات و کلتور که با جمعیت افغانی سره میاشت داردجمعیت خبرهای مربوط به سره‌ـ میاشت از قبیل اعانه ها، کمك ها، وتلگرام های همدردی و تسلیت برندگان جوایزلاتری سره میاشت ، راپور ها، اعلانات ، فوتو هاو غیره را از طریق اداره اطلاعات برای نشربه آژانس باختر روز نامه ها، رادیو افغانستان و غیره وسایل اطلاعاتي و نشراتي ترتیـب و ارسال نموده است .

٧ـ به مناسبت تجلیل روزهای‌مخصوص‌از قبیل روز جهانی سره میاشت بتاریخ هجده ثور وهفته مخصوص سره‌میاشت بتاریخ‌بیست وچارمیزان وبعضی روزهای دیگر، پروگرام‌های نشراتی و کنفرانس هارا موسسات مربـوط به معارف‌صحت عامه و برخی د یگر موسسات فرهنگی در سراسر کشور تهیه ترتیب وبر گزار کرده است .

٨ـ تیلگرام های همدردی و تسلیت رابه ادارهٔ ارتباط خارجه جمعیت ارسال میداردکه بعداز طریق اداره شان به جمعیت های مما ل اسیب دیده مخابره میشود .

٩ـ باساس روابطی که جمعیت افغانی سره میاشت باساز مان لیگ صلیب احمـر بین المللی ،کمیتهٔ ،صلیب احمر بین المللی سره ماشت و صلیب احمر های (یکصـد و بیست وهفت)) کشور جهان دارد نشرات‌خود رابه آنها ارسال کرده است .

١٠ ـکتا بخانه جمعیت در چـوکات اداره اطلاعات‌دارای‌کتب‌مختلفه‌طبی، اجتماعی،تاریخی وادبی به لسان های پښتو، انگلیسی،روسی فرانسوی ، المانی و غیره برای استفـــاده

مامورین کار کنان وسایر ضرورت مندان بوده و این نشرات صورت تبادلوی باین کتاب خانه رسیده همچنان از جمعیت های مماثل لیگ و کمیتهٔ صلیب احمر بین المللی نیز نشرات مختلف به کتابخانه جمعیت رسیده است .

۱۱ـ تغییراسم ادارهٔ نشراتی جمعیت از تبلیغات (بنام ادارهٔ اطلاعات وارتباط عامه جمعیت) اقدام دیگری میباشد که در زمینه هم آهنگ ساختن فعالیت های اطلاعاتی جمعیت باسایر سازمان های مماثل بعمل آمده است .

جمعیت افغانی سره میاشت به کمك مادی و معنوی مردم ضرورت دارد روی همین‌هدف لازم است به وسایل ممکنه‌وبذرایع مختلف جهت جلب امداد متوسل شدکه البته اهمیت این مرام ازراه اطلاعات بر آورده میشود. اطلاعات و نشرات در تشکل افکار و تعیین روش وروبه مردم در قبال خدمات بشری جمعیت نقش بارزی دارد .

یك پروژهٔ تبلیغا تی مرکب از یك ست سمعی و بصری و دستگاه مجهز عکاسی طرح شده است که برای آن ازطریق لیگ وجمعیت های مماثل اقدامات لازم جریان دارد .

آمریت خدمات صحی :

الف: معاونت هائیکه برو غتون های مرکز و ولایات بمنظور کمك به مریضان بی بضاعت بعمل آمده :

۱ـ بتاریخ ۳۱ حمل ۵۵ یکصدو و بیست پنج ا مپول ترا سکلین بشفاخانه وزارت داخله معاونت شده به قیمت مبلغ (۱۲۵۰) افغانی .

۲ـ بتاریخ ۲۷ ـ ۲ـ ۵۵ چهل قلم ادویه به قطعه منتظره پولیس معاونت شده بقیمت مبلغ (۳٤۹۰) افغانی .

۳ـ بتاریخ ۵ر۳ر۵۵ یکعدد بکس کمك های اولیه بوزارت داخله معاونت شده مبلغ (۲۰۵۹) افغانی .

٤ـ بتاریخ ۸ر۳ر۵۵ هفده قلم ادویه بوزارت داخله معاونت شده بقیمت مبلغ (۱٤۲۵) افغانی .

۵ـ بتاریخ ۱۰ر۳ر۵۵ پنج قلم ادویه به محبس هرات معاونت شده بقیمت مبلغ (۱۱۹۰۰) افغانی .

٦ـ بمناسبت روز جهانی به شفاخانه های وزارت صحت عامه و مرستون و شفاخانه ولسوالی حضرت امام صاحب دوقلم ادویه معاونت شده بقیمت مبلغ (٤٤۳۰۰) افغانی .

۷ـ بتاریخ ۷ر٤ر۵۵ یکهزار ویال پنسلین کرستل به میرمنو تولنه معاونت شده‌بقیمت مبلغ (٤۰۰۰) افغانی .

۸ـ بتاریخ ۷ر٤ر۵۵ دو هزارویال پنسلین جی‌کرستل بوزارت داخله معاونت شده بقیمت مبلغ (۸۰۰۰) افغانی .

۹ـ بتاریخ ۱٦ر٤ر۵۵ چارده قلم ادویه به دار التادیب معاونت شده به قیمت مبلغ

(۲۰٦۹) افغانی .

۱۰ـ بتاریخ ۱٦ر٤ر۵۵ از معاونت چارده قلم ادویه بریاست خارندوی خبرداده شده است .

۱۱ـ موازی (۲٤٦۸) قلم ادویه به قیمت مجموعی (۸۰ر۲٦۱۵۸۵۰) افغانی به۲۷ولایت کشور معاونت شده که از آن برای وارسی از واقعات عاجل وغیرمترقبه ونیز برای مریضان بی بضاعت ومستمند تحت نظروالی های منطقه استفاده بعمل آید .

۱۲ـ بمناسبت هفته مخصوص جمعیت افغانی سره میاشت به جاهای ذیل ادویه معونت شده بقیمت مجموعی (۲۳ر۲۸۹۷۰۰) افغانی .

۱ـ برای کلینك ششم نسوان یازده قلم ادویه بقیمت (۷۵ر۱۹۰٦۷) افغانی .

۲ـ برای زیـژنتـون بیست و دو قلم دویه بقیمت ۲۳ر۵۵٤۳۱ افغانی .

۳ـ برای نادر شاه روغتون ۲۷ قلم ادویه بقیمت ۲٤ر۵۸٦۳۱ افغانی .

٤ـ برای وزیر اکبرخان روغتون ۲٦ قلم ادویه به قیمت ۱۵ر٤۲٤۸٦ افغانی .

۵ـ برای شفاخانه صحت طفل ۱۱ قلم ادویه به قیمت ۲۱ر٦۷۲۳ افغانی .

٦ـ برای میرمنو روغتون ۲٤ قلم ادویه به قیمت ۷۷ر۳٦۸۲۸ افغانی .

۷ـ برای میرمنو تولنه نزده قلم ادویه به قیمت ٦۷ر۱۸٤۹۳ افغانی .

۸ـ برای جمهوریت رو غتون بیست‌وهفت قلم ادویه به قیمت ۳۰ر۵۸۸۱٤ افغانی .

۹ـ برای روغتون قوماندانی امنیه ۲۱ قلم ادویه بقیمت ٦۷ر۲۹٦۱۷ افغانی .

۱۰ـ برای شفاخانه مرستون ۲۵ قلم ادویه بقیمت ۷۲ر۵۷۸۷٦ افغانی .

۱۱ ـ برای روغتون های اردو ۲۵ قلم ادویه بقیمت ۰۹ر۱۱٤۲۸۵ افغانی .

۱۲ـ برای سر طبابت محبس قوماندانی امنیه ۱۸ قلم بقیمت ۳٤ر۳۰۷۱٤ افغانی .

بـ معاونت های انفرادی :

۱ـ ادویه از داخل دیپوی جمعیت وقسما خریداری شده برای مریضان بی بضاعت بقیمت مبلغ ۰ر۱۱٦۳۰۲۰ افغانی .

۲ـ خون تهیه شده برای یکصدوبیست ونه نفر مریضان بی بضاعت وعاجل بقیمت مبلغ ۰ر۲۲۰۸۰ افغانی .

۳ـ پول رادیو گرافی مریضان بی بضاعت پرداخته شده بقیمت مبلغ (۰ر۵٦۷۹۰)افغانی.

٤ـ اجرت بستر برای مریضان بی بضاعت پرداخته شده بقیمت مبلغ (۰ر۱٦۳۵۲ افغانی.

۵ـ برای بیست نفر عینك آلهٔ گوش و کالر گردن و غیره لوازم طبی معاونت‌شده بقیمت مبلغ (۰ر۱٦۷۵۰) افغانی .

ج- فعالیت های روزمره مراکـز امـداداولیه های جمعیت :

	شش ماه اول	شش ماه د وم:	جمله شد
۱-مرکز خیر خانه مینه	۱۶۷۱۴ نفر	۱۲۲۰۴ نفر	۲۸۹۱۸ نفر
۲-مـر کز کارته پـروان	۲۳۰۴۷ رر	۱۳۷۲۶ رر	۳۶۷۷۳ نفر
۳- رر ده بوری	۱۵۹۴۸ نفر	۲۳۵۷٤ رر	۳۹۵۲۲ رر
٤- رر چمن منطقه جشن	۱٤۵۰۰ رر	۱٤۷۹۵ رر	۲۹۲۹۵ رر
۵ - رر ولایت ننگر هار	۲۹۰۲ رر	۲۲٤۳ رر	۵۱٤۵ رر
٦- رر کمو نوز ستان	۱۱۹۸ رر	۱۵۱۸ رر	۲۷۱٦ رر
۷- رر ولایت کندز	۵۱۹۱ رر	۱٤۸۷ رر	٦٦۷۸ رر
۸- رر رر بلـــخ	٦۲۸۵ رر	۳۵۳۹ رر	۹۸۲٤ رر
۹- مرکز ولایت غزنی	۲۳۸۱ رر	۲۸۲۵ رر	۵۲۰٦ رر
۱۰- مرکز ولایت زابل	۱۲۸۵ نفر	۲۱۵۰ رر	۳٤۲۵ رر
۱۱- مرکز ولایت قندهار	۳۰۰۳ نفر	۱۲۸۵۰ رر	۲۰۸۵۳ رر
۱۲- مرکز ولایت هلمند	۷۸۰٦ نفر	۹۷٤۷ رر	۱۷۵۵۳ رر
۱۳- مرکز ولایت هرات	۸۹۵۰ نفر	۱۰۱۲۰ رر	۱۹۰۷۰ رر
۱٤- مرکز ولایت غورات	۱۱۲۰ نفر	۱۷۸۰ رر	۲۹۰۰ رر
۱۵- مرکز ولایت تخار	۱۰۱٤ نفر	۵۲۰ رر	۱۵٤۱ رر
۱٦- مرکزولایتشفاخانه امام‌صاحب، کندز		۱۱٦۱۳ نفر	
		٦۲۰۳ رر	۱۷۸۱٦ رر

قرارشرح فوق در۱٦مرکز وشفاخانه امام‌صاحب درطول سال (۲٦۷۵۳۵) نفرپانسمان، پیچکاری وتداوی شده اند .

درهریك ازین مراکز صحی سه نفر نرس‌ایفای وظیفه مینمایند که باساس پروگرام مرتبه در۲٤ ساعت درخدمت مراجعین آمـاده‌میباشد .

مدیریت ارتباط خارجه :

ارتباط خارجه جمعیت باکمیته صلیب احمربین‌المللی، ولیگ صلیب احمرها، درجینواکه بزرگترین اورگان جهانی سره میاشت، صلیب‌احمروشیرخورشید سرخ می باشد وبایکصدو بیست وهفت جمعیت عضولیگ بطور مستقیم‌تماس ورابطه دارد .

ارتباط خارجه جمعیت برای جلب توجـه‌جمعیت های ممالك وطرق حاصل نمودن کمك های نقدی وجنسی اوشلن است .

چنانچه بنابراین تماس هادر سال ۱۳۵۵ اجراآت ذیل صورت گرفته است :

۱ــ کمك های نقدی‌که ازطریق لیــگ و مستقیم ازجمعیت های مماثل وسفارتخانه ها به جمعیت حاصل گردیده :

فرانك سویسی ۱۰۰۰۰ــ فرانك .

دالر امریکائی ۲۷۸۵۱۵ــ دالر .

پوند استرلنگ ۲۶ر۵٤٤۱٤ــ پوند .

کلدار هندی ۱۰۰۰ــ کلدار .

افغانی ۹۰٤۹٤۱ــ افغانی .

۲ــ کمك جنسی ازقبیل موادغذائی،ادویه، کالا، خیمه، وغیره مساعدت جمعیت هــای مماثل به جمعیت رسیده بیش از۲۰۱۱ تن .

۳ــ ارتباط خارجه جمعیت بالیگ وچنــد جمعیت مماثل درتماس است تابرای پــروژه های تاسیس یك مطبعه، اعمارسه مرکزامداد اولیه درولایات، تقویه یونت سیار مساعدت حاصل نماید، چنانچه مذاکرهٔ آن جریان‌دارد.

٤ــ ازطریق این شعبه دونفرماموز جمعیت برای استفاده از بورس های تربیوی بخارج اعزام گردیده است .

۵ــ یکنفر نمایندهٔ باصلاحیت جمعیــت در کنفرانس بورد گورنر های لیگ بین المللی از۲۵ــالی ۳۰ــاکتوبر ۱۹۷٦ درجینوا وچارنفر ماموریـن درکنفرانس وسیمینار های منطقوی آسیایی وبحرالکاهل کــه ازطریق لیگ و صلیب احمرهند از تاریخ ۹ــالی ۱٦ مــارچ ۱۹۷۷ دردهلی جدید دایرگردیده بود،اشتراك نمودند .

٦ــ این شعبه ۳۵پیام تسلیت بنابرواقعات آفات طبیعی عنوانی جمعیت ها ی ممــاثــل مخابره نموده است ونیز یکتعداد مر یضـــان بی بضاعت راجهت معالجه وهمکاری به‌جمعیت های مماثل معرفی نموده است . مساعــدت های ذیل برای مصیبت رسیدگان آفات‌طبیعی عنوانی جمعیت های مماثل مربوط که عبارت ازلبنان ، فلپاین وترکیه میباشد از طــرف همین شعبه فرستاده شده است .

الف: مساعدت نقدی ۸۰۰۰ دالرامریکائی ۱۰۰۰ فرانك سویسی .

ب: ادویه به قیمت ۱۰۰۰۰ دالرامریکائی.

مدیریت لاتری :

درسال ۱۳۵۵ سی وهشت سلسله تکت های لاتری توسط کمیشن کاران سیار لاتری فروش وقرعه‌کشی شده، کمیشن کاران‌لاتری متشکل ازنابینــایــان، متعلمین بی بضاعــت معارف واشخاص معمرومعیوبین بوده کــه در ظرف سال ۱۳۵۵ مبلغ (سه ملیون وهشــت صــد هــزار) افــغــا نی از درك کمیــشن معاونت برایشان تادیه شده است .

ریاست سازمان رفاه اجتماعی مرستون : انجام خدمات درساحهٔ اجتماعی :

سامان رفاه اجتماعی مرستون علاوه‌براینکه یکهزارنفرذکور، اناث، اطفال کودك،شیرخوار رادرطول سال ۱۳۵۵ اعاشه واباته نموده، به تعداد هفت صد وبیست نفر مستأصــــل و بینوایانی راکه هیأت جمعیت محترم افغانــی سره میاشت به همکاری پولیس از شهــر

جمع‌آوری وبه‌موسسه خیریه مرستون سپرده، اعاشه وحمایه کرده که ازجمله (۴۲۰) نفربه همکاری دستگاه پولیس ذریعه ترانسپورتها بولایات مربوطهٔ شان اعزام و(۲۱۰) نفر آن بموجب ضمانت خط شرعی اقارب شان از موسسه خارج‌گردیده، وهم‌به تعدادهفتاد نفر اشخاص فامیل دار وانفرادی قرار وثایق شرعی محاکم‌مربوط بنابرلاجایدادی وبی‌بضاعتی جدیداً بموسسه شامل گردیده‌که به تناسب سال گذشته (۷۹۰) تن ازهمنوعان بینوای کشور رازیاده تردرسال ۱۳۵۵ در آغوش گرفته وبرای شان وسایل حیاتی تامین‌کرده است . علاوه برآن درقسمت ترمیم ویااعمار بعضی عمرانات مرستون، ازقبیل‌تعمیرریاست وبعضی اماکن دیگردرچوکات موسسه که قابل ترمیم ورنگمالی بود، وهمچنین احداث پارکهای تفریحی، احداث سیب باغ عملیات پیوند واستعمال ادویهٔ ضدآفات زراعتی ، سرسبزی ونهال شانی درفارم های مربوط ، بذرگندم وغیره حبوبات وسبزیجات مرستون وجمع آوری محصولات زراعتی بطور مجموعی ۵۶٫۶۷۶٫۷۰۲ تن ازفارم هاوزمین های‌زراعتی اقدامات مفیدی عملی گردیده است

امور تعلیم وتربیه :

مدیریت تعلیم وتربیه درسال ۱۳۵۵ (۳۷۵) نفرطلاب وطلبات شامل ۲۹ مکاتب شهری داردکه جهت فراگرفتن درس ازصنف اول تاصنف (۱۲) داشته است‌که البسهٔ‌مکتب ولوازم درسی اوشان ازطرف مو سسه تهیه دیده شده وباوسایل نقلیه به دوتایم صبح وبعد از ظهر بمکاتب نقل داده میشود .

شاگردان درخود موسسه نیزذریعه یکتعداد معلمان تدریس و جهت پیش برد تعلیمات شان کمك وهمکاری میشود. ضمناً شاگردان می توانندکه حسب شوق وعلاقه خویش یك پیشهٔ مسلکی رانیزدرخودموسسه فرا گیرند .

چنانچه یازده شعب صناعتی بموسسه‌موجود بوده وعموما شاگردان تحت رهنمایی معلمین ومعلمات ورزیده مسلکی مشغول فرا گرفتن حرفه وپیشه می باشند .

درنتیجه امتحانات نهایی سال ۵۵ ازجمله ۳۱۷ نفرکه شامل مکتب بودند، تقریبا ۹۰ فیصد آن کامیاب، ۵۲ نفرناکام و محروم شده‌اند، درسال ۵۵ (۱۶) نفرمتعلمین بکلوریا پاس شده اند، که بعضی ازین ها شامل ماموریت وبرخی شامل پوهنځی ومکتب‌اکادمی پولیس گردیده اند .

شاملین کودکستان موسسه که در آن (۶۳) طفل شامل است، درسال ۵۵ به چهارکنفرانس برای خواندن سرود ملی‌وترانه اشتراك نموده‌اند وهم پروگرام فوق العاده مسابقه ذهنی که ازطرف رادیو افغانستان به مرستون دایرشده بود چندنفراز شاگردان دربخش های مختلف آن اشتراك وجوایزاخذ نمودند .

کتابخانه :

کتابخانهٔ مدیریت تعلیم و تربیه دارای

(۳۵۰۰) جلد کتب ومجلات مختلفه بوده ودر سال ۵۵ ،(۲۷۲) جلدکتب علمی ، تاریخی، اجتماعی وبیشتر ازیکهزار جلد مجلات مختلف ازطریق کمك ها، بهآن افزود گردیده ونیز یکتعداد قابل ملاحظهٔ مجلات اطفال به غرض خواندن ومطالعه برای شاگردان توزیع گردیده وعنقریب یکهزار جلد کتب علمی، تاریخی، ادبی واجتماعی دیگرنیز باأجازهٔ مقامات صالحه ازپول ذخیره سه فیصدمواد غذائی امدادی ملل متحدجهت تقویه کتابخانه خریداری خواهد شد .

درشیرخوارگاه این موسسه (۳۶) طفل زیر نظر نرسهای ورزیده تربیه شده ، شیر ورژیم داده میشوند، تروپ څارندوی (هده) ۳۶ نفر که ازطرف معلم سپورت موسسه اداره میگردد، مطابق تقسیم اوقات درداخل موسسه ایفای خدمت ووظیفه مینماید .

کورس امداد اولیه درسال ۵۵ برای (۲۱)نفر شاگردان څارندوی دایر وافتتاح گردید که دردایرکردن کورس مذکور ریاست محترم زیژنتون نیزباوسایل سمعي وبصری حصه گرفته بودند ودرنتیجه ۱۷ نفرکه در إمتحان موفق شدند تصدیقنامه ازطرف ریاست دافغانستان څارندوی تولنه برای‌شان اعطاگردیده است . وهم یکنفراز څارندوی موسسه در تابستان سال ۵۵ بعضو یت یك گروپ څارندویان معارف به اتحاد شوروی مسافرت نموده است .

به منظور آماده ساختن دختران مشمول مرستون به زندگی آینده وآشناساختن آنهابه امورتدبیر منزل وپخت وپز، خیاطی، گلدوزی وبافت درچوکات ادارهٔ تعلیم وتربیه شعبه‌یی بنام تدبیرمنزل هم وجود داردکه عمومدختران شامل مکتب باساس تقسیم اوقات مرتبه مشغول فراگرفتن پخت وپز، گلدوزی، بافت، خیاطی، برش وغیره اموحیاتی در هفتهٔ سه روزمشغولیت دارند .

برای مشمولین کلان سال‌که ازسواد بهره ندارند وهمچنان مستخدمین بی سواد باکمك ادارهٔ محترم سوادآموزی کورسهای اکابردایر وبیشتراز یکصدنفر مشغول فراگرفتن سواد درصنوف اول ودوم میباشند .

پنج- تعلیمات مسلکی صنعتی مرستون :

سازمان رفاه اجتماعی مرستون رویهمرفته سیزده شعب تعلیمات مسلکی، صناعتی دارد که نظربه گذشته سه شعبه صناعتی جدید تاسیس شده عبارت از شعبهٔ مسگری، ولدنگ‌کاری، نلدوانی وبافت می باشد .

شعبه گلدوزی :

در ین شعبه ۱۷ نفر دختران شامل موسسه تحت رهنمائی دونفرمعلمات ورزیده مصروف فراگرفتن صنعت دست دوزی،گلدوزی می باشند درطول‌سال ۵۵شاگردان‌شعبهٔ‌مذکور ۵۵ تکه سرمیزی، اقسام لباسهای خامکدوزی قندهاری دوزی، گراف دوزی وچپه دوزی مردانه ، بچه گانه وزنانه ، روی جائی ها جای خواب اطفال، دستکول وبالاپوش تات دوزی وغیره به قیمت (۲۴۱۵۲ر۹۹) افغانی.

ساخته واز جمله (۱۹) پارچه به قیمت (۲۱٤۱۱) افغانی به فروش رسیده است .

شعبهٔ بافت :

درین شعبه (۱٦) نفرطلبات موسسه تحت رهنمائی یکنفر معلمه مشغول کار می باشند (۸۳) تکه جاکت های مردانه، زنانه، دخترانه وخرسک اطفال، شال سرشانه وغیره ازهوند بهقیمت (٦٥۳۹) افغانی ساخته شده (٥)تکه آن به قیمت (٥٦۰) افغانی بفروش رسیده است .

شعبه خیاطی :

این شعبه برهنمائی سه نفر معلمین و معلمات لایق به تربیهٔ (٥۹) نفر شاگرداناثیه وذکور موسسه مشغول است. درسال ۱۳٥٥ ۸٦۱۳ پارچه لباس مشمولین؛ دریشی های بهاری‌وزمستانی‌طلاب‌ومستخدمین ولباسهای ملی شاگردان پرورشگاه را به قیمت (۹٥٥٦۳٥) افغانی ساخته شده، احتیاجات دوختن البسهٔ شاملین به همین شعبه تأمین میشود .

دستگاه ورکشاپ نجاری :

دررأس این شعبه سه نفر معلمین مسلکی فنی قراردارد . (٦۰) نفرشاگرد مشمول موسسه پیشهٔ نجاری رافرا میگیرند، درطرف سال ۱۳٥٥ (۳۱۰) پایه میز، چوکی، الماری، دروازه، کلکین، چپرکت، شلف ، میز های شطرنج، موبل وغیره سامان ازچوب ارچه وجوزساخته اند. همچنان سیزده تکه سامان ازقبیل وترین، میزدومنزله وغیره نظر به فرمایش جمعیت افغانی سره میاشت ساخته است‌که قیمت مجموعی آن بالغ بر(۳۱۱٦٥۸) افغانی است، ازجمله (۳٥) تکه تولیدات‌شعبهٔ مذکور بقیمت (۳۰۱۹۷) افغانی بفروش‌رسیده است .

شعبهٔ حجاری وحکاکی :

درین شعبه (۱۸) نفرشاگرد برهنمائی‌یکنفر معلم مسلکی، هنرحجاری وحکاکی رامی‌آموزند که بظرف سال ٥٥ (٥٦) تکه اشیای سنگی نفیس‌ازقبیل‌میوه دانی، بشقاب، غوری،گیلاس، کاسه، خاکستردانی، به انواع واقسام مختلف تابلوهای موزائیك وغیره رابقیمت (۳۰٥۰۷) افغانی ذریعهٔ شاگردان ساخته شده‌که ازجمله ۳۲ تکه مواد تولیدی شعبهٔ مذکوربه قیمت (٥٤۲٦) افغانی بفروش رسیده است .

شعبه شبکه‌کاری وکندن کاری :

این شعبه (۱۷) نفر شاگرد راتحت‌هدایت یکنفر معلم تربیه میکند. طی سال ۱۳٥٥ به (۱۰٦) تکه تابلوهای مرغوب چوبی از قبیل تابلوی بزکشی ، بالاحصار کابل، عقاب ، مردتمبورنوازوغیره رابه‌قیمت (۱۰۸۰٦)افغانی تولید نموده که ازجمله (٤٦) تکه به قیمت (۸۷٤۰) افغانی بفروش رسیده است .

شعبه آرت ومجسمه سازی :

درین شعبه ۹۸ نفر شاگرد تحت اثر یکنفر معلم مسلکی مصروف فعالیت می‌باشند موادیکه درسال ۱۳٥٥ باین شعبه تولید شده عبارت از(٦٥) تکه مجسمه های مختلف‌الشکل مناظر طبیعی وغیره به مبلغ ۱۰٤۹٥ افغانی میباشدکه ازجمله (۱۰) تکه جنس به

قیمت (۴۸۶۰) افغانی فروش شده است .

شعبه بوت دوزی :

به شعبه مذکور (۲۷) نفرشاگردبه استادی یکنفرمعلم بوت دوزتحت تربیه می باشد که قسمابوت های مردانه وزنانه مشمو لین راتهیه می نمایند. علاوتابرای نمایش درغرفه نندارتون نیزبوت های مرغوب عرضه‌میکنند . چنانچه درطول سال ۵۵ (۱۵) جوره بوت نمایشی ساخته شده ودرطول‌سال (۸۳۰)جوره بوت برای مشمولین به قیمت (۱۲۴۵۶۰) افغانی ساخته اند .

شعبه حلبی سازی :

شعبه حلبی سازی به تعداد (۲۸) نفر شاگر تحت نظریکنفر معلم مسلکی مشغول فعالیت بوده درظرف سال ۵۵ علاوه براعمار آهن پوش تعمیراداری موسسه (۳۳۱) تکه سامان ازقبیل بخاری، آبدان، تشت، دیگ منتو، کندوی آردوتختهٔ منقل به قیمت (۷۸۷۶۷) افغانی به شعبه مذکور ساخته شده واز جملـه ۱۶۵ تکه آن به مبلغ ۳۸۷۶۸ افغانی به فروش رسانیده است .

شعبه تخنیکی :

شعبه تخنیکی ۱۰ نفر پسران مشمول موسسه تحت رهنمایی یکنفرمیخانیک موترکار میکند وعلاوه برآموختن هنرمیخانیکی بساختن چپرکت، گازفلزی، میزفلزی، چوکی فلزی، چراغ وگاز باغی مصروفیت دارند که‌در ظرف سال ۱۳۵۵ (۴۵) تکه اشیای مذکور راساخته اندکه قیمت آن بالغ بر(۶۹۳۲۵ر۹۹) افغانی است .

شعبه ولدنگ کاری ونل دوانی :

درین شعبه ۱۰ نفر شاگردتحت تربیهٔ یکنفر نل دوان می باشد درسال ۱۳۵۵ به تعداد ۴۸۰ پایه چپرکت های پرورشگاه وشفاخانه را ترمیم ورنگمالی نموده اند وهم با امور ولدنگ‌کاری بعضی‌ازسامانهای موسسه فعالیت مینماید .

شعبه مسگری :

درین شعبه ۸ نفرشاگرد زیردست یکنفر معلم مسلکی به فرا گرفتن پیشه مذکور مصروف اند، که درطول سال به سه مراتبه بتعداد (۳۰۰۰) تکه مس باب ظروف موسسه راسفیده کاری وترمیم نموده اند .

شعبه میناتوری :

درراس این شعبه یکنفرازمحصلین پوهنتون که روزانه دوساعت باموسسه همکاری داشت ۱۸ نفر شاگرد مشمول موسسه را هنر میناتوری آموخته است درمدت شش ماه سال ترك همكاری نموده درمدت شش ماه سال از آثارهنری شاگردان (۵) تکه سامان میناتوری بدست آمدکه درجشن سال ۵۵ به نندارتون عرضه گردید .

مجموعاً سه صدوده نفر ازپسران ودختران شاملین موسسه بشعبات فوق شامل میباشد که آثاردستی شان همه ساله درقطارموسسات صناعتی کشوربه صورت تولیدات به نندارتون جشن باشکوه جمهوری عرضه وطرف پسند

مشتریان قــرار می گیـرد . که‌ازاین‌ناحیه همه ساله درحدود (ده نفر) صاحب هنروپیشه شده وبجامعه تقدیم می گردد .

خدمات صحی :

ریاست سازمان رفاه اجتماعی مرستون به صحت وسلامت مشمولین خویش اهمیت‌قابل ملاحظه ای راقایل بوده وجهت برآورده شدن این منظور به چوکات مدیریت صحیه خویش درحدودتوان مالی یك شفاخانه ۲۰ بستری داردکه مجهزبوده ودرمواقع لازمه خصوصـــادر هنگام تابستان بغرض مجادله باهرگونه‌امراض مشمولین را، ادویه های ضدامراض ســاری وغیرساری واکسین میکند، ودرمقابل امراض، معالجه‌وتداوی مینماید. چنانچه درطول سال ۱۳۵۵ از (۳۰۱۰٤) نفرمعاینه پولی کلینیك درخود روغتون صورت گرفته و(۳۷۳٦) نفر پانسمان شده و(۲۳۱) نفر درشفاخانه خـــود موسسه وروغتون های شهر بستری شده واز (۲۰۰) نفرمعاینات اکسریز شده است .

مدیریت صحیه درسال ۱۳۵۵ به قیمــــت مبلغ پنجاه هزارافغانی ادویه سمپل ازوزارت صحت عامه طورکمك گرفته است .

تدویر پرورشگاه :

ریاست سازمان رفاه اجتماعی مرستون به جهت اینکه اولادبینوای موسسه بایك نظـم ودسپلین صحیح تربیه شوند، وآداب معاشرت رابیاموزند وباوالدین خود یکجاباشند، اطفال ذکور واناث رابه سه طبقه تفکیك نموده که طبقه اول پسران نسبتاً کلان سال و دومـی پسران خورد ســال وسوم دختران راتشکیل میدهد به سه پرورشگاه تقسیم وتجریدنموده است مجموع تعداد داخلهٔ پرورشگاه ها۲۷٦ نفربوده وپس ازفراغت دروس مکاتب و امور شعب صناعتی ازطرف شب وروزدر اوقــات فراغت تحت تربیه ورهنمائی ١٦نفرکانترپارت های داخلی بوده وبانظم ونسق درست ازطرف صبح وبعدازظهربه مکاتب ذریعه موترسرویس برده میشوند .

انجام خدمات اداری:

تهیه موادغذائی ، مفروشات، ملبوسات ، محروقات وغیره به موجب قرارداد های منعقده بین ریاست سازمان رفاه اجتماعی مرستــون ومراجع مختلف (۱۷۰)تن زغال سنگ (۲۷۰) تن چوب سوخت (۵۱۰) مترمربع گلیم ۱۰تن گوشت گاووگوسفند مایحتاج حیاتی‌شاگردان پرورشگاه وغیره مشمولین تهیه شده است. شده است .

کمك های جنسی که ازدوایر وموسسات گرفته شده حسب آتیست :

ازاداره پروگرام ملل متحد :

۱ـ ماشین حساب یکپایه ۳۳۵۰ـ افغانی.

۲ـ ترازومتریك یکپایه ۲۲۰۰۰ـ افغانی .

۳ـ ماشین‌کمپریسوریکپایه۲۱۷٦۰ـ افغانی.

٤ـ داش برقی‌یکپایه ۱۹۷٦۹ـ افغانی .

۵ـ امپیرفایرباتیپ ریکاردرواعلان خریـد کتب ۵۰۸۵۰ـ افغانی .

ازوزارت صحت عامه :

۱ـ یك سیت مین سنتر بقیمت ۰ر۲۰۰۰۰افغانی .

۲ـ ادویه سمپل سنتر بقیمت ۰ر۵۰۰۰۰افغانی .

ازجمعیت افغانی سره میاشت :

درهفته مخصوص جمعیت (۵۷) قلم ادویه‌کمك شدبه‌قیمت (۱۱۷٤۹۹۰) افغانی .

ازادویه فروشی‌هائی عمده فروش ادویه‌کمك‌شده بقیمت (۰ر۵۲۵٤۳) افغانی .

عایدات مرستون :

۱ـ ازدرك مفادپولهای امانت در پشتنی‌تجارتی بانك (۰ر۱٤۸۵۸) افغانی .

۲ـ ازدرك مفاد کرایه دکانهای صحنه(۰ر۲۰۳٤٦۵) افغانی .

۳ـ ازدرك مفادجریمه گداگران ۰ر۱۱۰۰۰افغانی .

٤ـ ازدرك مفادنان خوره والبسه گداگران۰ر۷۳۵۸۷ـافغانی .

۵ـ ازدرك مفادفروشات موادتولیدی‌صناعتی۰ر۷۹۰۰۰ـافغانی .

٦ـ ازدرك مفاد عواید املاك ۰ر٤۰۰۰۰۰افغانی .

نظربه سال گذشته ۱۳۵٤ درسال ۱۳۵۵ گراف عایدات موسسه به مبلغ ۱۱۱۰۵۰ افغانی بلند رفته است .

مدیریت عمومی مرستون ننگرهار :

۱ـ بودجه مصارفاتی مرستون ننگرهار حاوی مبلغ (۱۷٦۰۷٦۰) افغانی است‌که از دارائی جمعیت افغانی سره میاشت بچهارربع پرداخته شده است .

مقدار اضافه از ۱۷٤ مواد غذائی از قبیل‌گندم لوبیا ، ماش ورو غن مقدار ۰ر۷۱۲۹۷ کیلو به قیمت مجموعی ۲۰۱٤۱۳۹ ـ افغانی علاوه از مرستون کابل به مرستون های ننگرهار و هرات انتقال داده شده است

موادامدادی غذائی فوق سهمیه‌ولایات متذکره ازمرکز بمرستونهای ولایات مذکور انتقال‌داده شده سهمیه مرستون کابل درپهلوی غذای محلی‌که یومیه به مستحقین مشمول درتابلوی اغذیه حواله میشود بمشمولین موسسه حواله وتوزیع شدکه صورت حساب مصارف مواد فوق مرستون کابل وولایات به شکل توحید درختم هرسه ماه سال وحساب قطعیة سالانه درپایان سال عیسوی به ادارهٔ پروگرام ملل متحد فرستاده شده است .

بالمقابل سازمان رفاه اجتماعی موسسات مرستون ازجمله مبلغ (۰۰ر۱٦۰۷۳۲۵ـافغانی قیمت موادغذائی مساعدت ملل متحد درسال ۵۵ ازدرك موادغذائی (۸۷٦) نفر مشمولین

درفی روزفی نفرمبلغ سه افغانی که جمعاً عبارت ازمبلغ (۹۵۹۳۶۰ر۰) افغانی شـود صرفه جوئی نموده‌که ازین وجوه بموافقه سه جانبه وزارت پلان، ادارهٔ پروگرام ملل متحد وریاست سازمان رفـاه اجتماعـی موسسات مرستون، سامان وآلات آتی راتهیه وبدسترس مایحتاج شعب مربوطهٔ خویش قرارداده است ودرظرف سال بمصر ف معاشات خوراکـــه، پوشاکه وغیره ضروریات (۱٤۷) نفرمشمولین آن موسسه رسیده وبحسابات مربوطه معامله شده است .

شعبه صناعتی بافـت مـوسسه جهـت ضرورت البسهٔ شاملین موسسه به تعـداد (۳۳۵۰) مترتکه نخی تولید نموده واز جمله به مرکز مرستون کابل بتعداد (۲۳۵۰ر۵۰) مترتکه و(٦۹۳) تخته دستمال وروی جائـی وغیره کریدت کرده ومابقی آن مشمولیـن موسسه ذریعه شعبه خیاطی خود موسسه‌البته روی‌جایی‌وغیره‌دوختـه شده‌که جمعاقیمت تولید مذکور مبلغ (٦٥۹۸۷) افغانی میشود .

عایدات مرستون ننگرهارراپك بقدارترکاری ونارنج وتکه نخی تشکیل میکندکه جمعاحاوی مبلغ (۸۰۰۰۰) افغانی میشودکه از جملـه (۳۰۰۰ر۷۲۰) کیلو ترکاری به قیمت(۸٥٦۰) افغانی به مرستون کابل داده است .

مرستون ننگرهار درسال ۱۳٥٥ از مدرك مواد امدادی غذائی ملل متحد مبلغ ۱۳٤۹۹٤ افغانی صرفه جوئی نموده وبه موافقه سـه جانبه وزارت پلان، موسسه پروگرام ملـل متحد وریاست سازمان رفاه اجتماعی‌مرستون ازپول تصرف فوق دودانه دیگ رنگمالی را به‌قیمت مبلغ (٦۲٦۲) افغانی جهت ضرورت موسسه تهیه وبکار انداخته است ومبلـغ (۷۸۱۳۳) افغانی بحسا ب جمعیت افغانـی سره میاشت تحویل شده است .

اداره مرکز احصائیه

مطابق به پلان مرتبه یك سلسله فعالیتها توسط پرسونل وشعبات این اداره صورت گرفته است که ذیلا مختصر آن ارائه میگردد :

امور سرشماری و دیمو گرافی :

الف ـ سر شماری نفوس :

تربیه یکتعداد ماموران برای انجام دادن امور اسکیچ مپ، تکمیل فورمه های شرایط محل وفورمه های فهرست قبلی خانوار .

تهیه دستور العمل نقشه کشی :

اسکچ مپ قراء مربوط ولایت پروان، میدان لوگر، کندهار ، هلمند، فراه، کابل وواحد اداری سروبی توسط گروپ های نقشه کشی تکمیل گردیده است .

فورمه های فهرست قبلی وفورمه های شرایط محل درمناطق که اسکیچ مپ آن تهیه گردیده است تکمیل باخانوار هامصاحبه و دروازه های منازل، سرایها، مساجد نمره گذاری شده است علاوتاً تعداد وسطی اعضای خانوار، تعداد وسطی نفوس هرقریه وکثافت نفوس درهر کیلومتر مربع باساس نتائج حاصله استنتاج گردیده است .

تهیه راپور در مورد میتود لوژی سر شماری نفوس کشوروارائه آن به کمیته ملی سر شماری .

سوالنامه های مقدماتی مربوط به سر شماری از مایشس نفوس طرح و ترتیب گردیده است .

بمنظور اجرای موثر و مو فقانه پروژه سر شماری در خواست مربوط (مفاهمه بشری) ترتیب و بمقامات ملل متحد ارسال وهمچنان سروی وسایل ووسایط مواد اشتهاراتی دریك تعداد ازولایات ویك تعداد مراجع به همکاری یکنفر متخصص (کمـــو نیکیشـــن) ملل متحد اجرا وعملی شد .

نقشه های دست داشته یك برصد هزارو یك برپنجاه هزار ترتیب وتثبیت قراء بروی نقشه هاعملی گردیده است علاوتا نقشه های توپوگرافیك یك برپنجاه هزار ولایات و واحد های اداری ازنگاه تثبیت حدودوموقعیت ولایات وقراء جدیداصلاح شده است ، توحید معلومات راجع به کوچی ها از فورمه های شرایط محل در ولایات پروان میدان، لوگر و کابل .

ب ـ احصائیه های قوای بشری :

جمع آوری وتوحید احصائیه های سال ٥٤ ماموران، متقاعدین واجیران د وایر و موسسات وتصدیها به تفریق مرکز، ولایات جنسس ،درجه تحصیل ،رتبه بست، ماموران اداری و تخنیکی .

در جریان سال ٥٥ به تعداد ٢٠٩٦ نفر فارغان پوهنځی هاومکاتب مسلکی بصفت مامور وبه تعداد ٢٩٦٠ نفر فارغان مکاتب غیر مسلکی بصفت مامور واجیر، بمراجع مورد نیاز معرفی شده اند.

بمنظور جذب فارغان پوهنځی ها، مکاتب مسلکی وغیرمسلکی احصائیه کمبودات‌وزارت خانها به پرسونل مورد نیاز جمع آوری شده است. بیلانس سال ۱۳۵٤ قوای بشری کشور ترتیب وتهیه و درنشریه معلومات احصائیوی سال ۵۲ـ۵٤ نشر گردیده است.

احصائیه های زراعتی :

جمع آوری،توحید وتحلیل ارقام سلسله بارندگی و اوضاع جوی سال ۱۳۵۵ طور ماهوار و ار سال معلومات تحلیل به مراجع ذیعلاقه، تکمیل لست املاکی ولسوالیهای چهار د ه و لایت کشور ، توحید ر اپور توزیع املاك واراضی دولتی

جمع اوری وتحلیل ارقام مربوط به‌توزیع کود کیمیاوی وماشین آلات زراعتی که به زارعین کشور درسال ۱۳۵٤ توزیع گردیده وجمع آوری ارقام سال ۱۳۵۵ درین مورد، جمع آوری وتحلیل راپور های مالداری سال ۵٤ پروژه های دولتی تجزیه و تحلیل کلیه ارقام مربوط سال ۵٤ سکتور زراعت و تهیه جداول مقایسوی آن مطالعه‌و تحقیقات راجع به پروگرامهای سر شماری زراعتی‌سال ۱۹۸۰ جهان بمنظور استفاده ازآن درسر شماری زراعتی کشور، ارزیابی ساحه‌نباتات صنعتی بشکل نزولی به تفریق و لسوالی ها و علاقه داری های کشور نظر به‌سروی سال ۱۳٤٦ جمع آوری ارقام مربوط به تولیدات عمده زراعتی سال ۱۳۵۵ باساحه‌تحت‌زرع آن، تهیه پلان، سنجش مصارف وطرح فورمه ها برای اجرای سروی عمومی زراعتی ولایت بغلان وسروی پیله وری .

احصائیه های تجارت خارجی و بیلانس تجارت :

کنترول کود گذاری و قیمت گذاری ارقام مربوط به‌صادرات‌وواردات سال۱۳۵٤، مقایسه بیلانس تادیات‌سال ۵٤ با سالهای ۵۲ـ۵۳ وترتیب جداول خلاصهٔ آن، تجزیه وتحلیل ارقام سال ۵٤ مربوط به احصائیه های تجارت خارجی و مقایسه آن باسالهای ماقبل و تهیه جداول توحیدی آن، کنترول ،کود گذاری و توحید ارقام واردات وصادرات سال ۱۳۵۵ .

احصائیه صنایع و انرژی :

تحلیل و توحید ارقام مربوط به سروی صنایع دستی و اصناف عمده ،تحلیل‌وتجزیه کلیه ارقام مربوط صنایع و انرژی سال ۵٤ و مقایسه آن‌با سالهای ماقبل و تهیه جداول مقایسوی آن، جمع اوری ارقام مربوط سال ۵۵ راجع به‌تولیدات ،تعداد کارکنان ، اندازهٔ مزد ،معاشات ، فروشات وعواید مربوط به موسسات صنعتی، جمع آوری وتوحید ارقام مربوط به تولیدات انرژی سال ۱۳۵۵ مقایسه ارقا م ربع وار، سال ۱۳۵۵ سکتور صنایع‌و انرژی باارقام ربع وار ، سال ۵٤ .

احصائیه های قیم و ا مور بانکی :

ترتیب شاخص قیم ۲٤ قلم مواد غذائی سال ۱۳۵۵ شهرکابل بصورت‌ماهوار، ترتیب

شاخص ۲٤ قلم مواداستهلاکی در سطح کشور برای سال ۱۳۵۵ بصورت ما هوار ترتیب شاخص هفته وار چهار قلم موادغذائی دردوازده مرکز ولایات کشور .

ترتیب شاخص ۱۵۰ قلم مواد مهمه غذائی وغیرغذائی شهرکابل و مقایسه باقیمت های سال ۱۳۵۲ جمع‌آوری و بیلانس سال۱۳۵۵ بانك مرکزی و بانك ملی ،جمع آوری نرخ اسعاروسنجش نرخ‌وسطی ماهانه‌آن وهمچنان جمع آوری ارقام مربوط به غرض‌پولی، توحید و تحلیل ارقام معاملات د افغانستان بانك بابانکهای حوزهٔ بارتر، تحلیل ارقام سال ٥٤ مربوط به‌قیم و بامور بانکی و مقایسه‌آن باسال های ماقبل .

احصائیه های مواصلات و مخابرات :

توحید و تحلیل ارقام مربوط به احصائیه سکتور مخابرات و مواصلات مربوط سال ۱۳٥٤ وتهیه جداول توحیدی آن، جمع آوری ارقام سال ۱۳۵۵ و فعالیت های موسسات ترانسپورتی (زمینی و فضائی) و همچنان ارقام‌مربوط به‌امورمخابرات، جمع‌آوری‌ارقام‌سال ۱۳۵۵ عواید حق العبور از شاهراه‌ها تحلیل مقایسوی ارقام ربع وار سال ۱۳۵۵ وفعالیت های مخابراتی و ترانسپورت هوائی مربوط شرکت های هوائی آریانا و باختر افغان الوتنه با ارقام ربع وارسال ۱۳٥٤ .

تکمیل معلومات مربوط به سروی عراده جات :

احصائیه های خدمات اجتماعی :

الف معارف :

ارقام سال ٥٤ مربوط به احصائیه های معارف که شامل مکاتب ، شاگردان، فارغان، باتعداد استادان میباشد . همه تجزیه‌وتحلیل و جداول مقایسوی آن ترتیب شده است همچنان ارقام‌مربوط به تحصیلات عالی‌پوهنتون وسایر موسسات تعلیمی مربوط سال ۱۳٥٤ تحلیل و ازآن نتیجه گیری بعمل آمده است. ارقام احصائیوی سال ۱۳۵۵ فعالیت های ادارهٔ ملی مبارزه با بیسوادی ،میرمنو تولنه، و خارندوی تا اندازه جمع اوری و توحید گردیده است .

فورمه های مربوط برای جمع آوری ارقام سال ۱۳۵۵ معارف وتحصیلات عالی تا سال ۱۳٥٤ طرح و بمراجع مربوط توزیع وجمع اوری ارقام سالتمام جریا ندارد .

احصائیه امور صحی :

تجزیه و تحلیل ارقام سال ٥٤ مربوط به فعالیت های امور صحی کشور ومقایسه آن باسالهای ماقبل .تجزیه و تحلیل ارقام‌مربوط به فعالیت های سال ۱۳٥٤ انجمن رهنمای خانواده و جمع آوری معلومات احصائیوی مربوط سال ۵۵ درمورد فعالیت های انجمن. جمع آوری ارقام مربوط به فعالیت های‌صحی درمورد مجادله علیه امراض ساری، طرح فورمه های جدید و توزیع آن بغرض جمع

اوری ارقام سال ۵۵ درقسمت فعالیت هـــا و تسهیلات امور صحی د رکشور .

احصائیه واقعات جنائی ، ا مور ثقافتو هنر مؤسسات خیریه :

تجزیه وتحلیل‌ارقام سال ٥٤ فعا لیتهـای مربوط بمو سسات ثقافت و هنر، موسسات خیریه و واقعات جنائی کشور بصورت سال تمام و مقایسه ارقام آنها سالهای ماقبـل‌و تهیه جداول مربوط آن .

جمع آوری ،توحید، و تجزیه ارقام واقعات جنائی مرکز و ولایات کشور در سال ۵۵ و مقایسه آن باسالهای گذشته .

جمع اوری ارقام مربوط به‌فعالیتهاه جمعیت افغانی سره میاشت و موسسات خیریه‌کشور مربوط سال ۱۳۵۵ .

جمع آوری ا رقام سال ۵۵ قسمت ثقافت و هنر و همچنان فعالتهای‌کلتوری را دیـــو افغانستان ،باختر آژانس و مطابع دو لتی.

احصائیه تصدیها، ښاروالیهـا، محاسبات ملی معادن و ساختما نها :

جمع آوری و توحید ارقام مربوط به‌فعالیت های اصناف نواحی شهر کابل ،

ارقام احصا ئیوی مربوط به ٤٥ ښاروالی ولایات وجمع آوری بعد ازرفـع یـک سلسله نواقص توحید وتحلیل گردیده است . جمع آوری توحید وتحلیل ارقام نه‌مـــاه سال ۵۵ مربوط به‌عواید دولت و مقایسه آن بانه ماه اول سال ٥٤ .

جمع آوری ارقام مربوط به مبالغ استفاده از قروض خارجی طی‌نه ماه سال ۱۳۵۵ بـه تفریق پروژه و مواد استهلاکی و تا د یـات قروض و تکتانه طی نه‌ماه مذکور .

توحید و تحلیل ارقام مربوط مصـارف عادی و انکشافی د ولت در هشت ماه اول سال ۱۳۵۵، جمع آوری وتوحید ارقام مربوط به‌گاز طبیعی ،ذغال سنگ، نمك، بیرایـت وتلك درسه ماه اول سال ۱۳۵۵، جمع‌آوری و توحید ارقام احصائیوی سا ختمانها .

فعالیتهای متمم :

امور نشراتی و طباعتی :

طبع ونشر معلومات احصـائیوی ٥٢ـ٥٤ افغـانستان طبع ونشر چهار شمـاره مجله مسلکی احصائیوی (شمیر خیرنه) در هر ماه نشرگردیده است .

طبع ونشر ۱۵۹۰۰۰ ورق جداول وفورمه های احصائیوی توسط ماشین های گستدنـر میموگراف، دیتوماشین فوتوکاپی .

طبع ونشـر نشریه واردات و صـادرات سال ۱۳٥٤ طبع ونشر راپور هـای سلسله بارندگی ، راپور های هفته وارقیم، راپـور های ماهوار قیم ویك تعداد دستورالعملها .

امور پراسسس ارقام :

توحید. ترتیب اصلاح ومرور ارقام واردات و صادرات سال ٥٤ وآماده ساختن آنهـا برای پنچ نمودنو وریفکشن و تهیهٔ جـداول آن، اصلاح ،کود گذاری و پنچ نمودن ارقام واردات وصادرات ده ماهه تجارت خـارجـی سال ۱۳۵۵ .

ریاست عمومی هوانوردی ملکی و توریزم

ریاست عمومی هوانوردی ملکی وتوریزم ازبدو تاسیس تاکنون در ساحهٔ ادارهٔ امور هوانوردی ملکی وتوسعهٔ ترانسپورت هوایی داخلی وبین المللی در افغانستان بــذل مساعی نموده ، ساختمان میدانهای هوایی و نصب دستگــاه های هـواشناسی ومخابـره هوانوردی رادر اکثرنقاطکشور به پایه تکمیل رسانده ، بابسط وتوسعه خدمات هواشناسی ورهنمایی طیارات‌ازیکطرف، مصئونیت پرواز طیارات رادرفضای افغانستان تامین کرده و از طرف دیگر با تاسیس دستگاه های جدید قدم های موثری در راه انکشاف حمل ونقل هوایی برداشته است .

ونیز تماما خواسته های موسسات دولت را از نقطه نظر راپور های جوی واقلیمی‌برای سروی پروژه‌های جدید دولت جمهوری جواب گفته است وبرای تمام کمپنی های طیــارات که در افغانستان پرواز مینمایند معلوما ت اوضاع جوی را در طول خطوط هـوایی در افغانستان تهیه وفراهم نموده است اینك خلاصهٔ اجراآت وفعالیت های ریاست عمومی هوانوردی‌ملکی‌وتوریزم راذیلاباطلاع‌میرسانیم:

الف : مرکز اطلاعات پرواز :

کار ساختمان عمارت مرکز اطلاعات پرواز که در سال ۱۳۵٤ شروع شده بود ، درسال ۵۵ تکمیل گردیده . این ساختمان کــه در حدود ٤٤۵۵ متر مکعب میشود شامل ســه مرکز اساسی ذیل میباشد :

۱ ـ مرکزعملیات ترافیك‌هوایی ومخابراتی که بشکل دو طبقه در بالای قسمت شرقـی ترمینل موجوده میدان هوایی بین المللـی کابل اعمار گردیده وشامل اطاقهای دستگاه های مخابراتی ودفاتر مامورین تخنیکی مربوط میباشد .

دستگاه های مخابراتی که بااستفاده از آن باتمام طیاراتیکه در فضای افغانستان پرواز مینمایند ، ارتباط مستقیم رادیو تیلفون به امواج مختلف قایم شده میتواند توسطکمپنی فلپس‌تهیه‌ونصب‌گردیده‌است. علاوتا از طریق مرکز مذکور ارتباط مخابره رادیو تیلفونی با مراکز ترافیك هوائی تهران ، لاهور کراچی، ودو شنبه وهمچنان مخابره تیلی تـایپ و مورس بامراکزمخابره دهلی، تاشکند، تهران لاهور وارمچی جمهوریت مردم چین به منظور تبادله معلومات وتیلگرامات مربوط پرواز هابر قرار میشود .

۲ـ مرکزمرسله که تعمیر آن بشکل یك منزله درعقب‌گمرك‌کابل درمحوطهٔ ٦۲۰ × ٤۷۰ اعمار وبا دستگاه های مرسله ومولد بـرق احتیاطی مجهز وآماده فعالیت گردانیده شده.

۳ ـ همچنان تعمیر یك طبقه ای مرکـز اخذه در قسمت غربی میدان هوائی بین‌المللی کابل تکمیل وباماشین های‌مولد برق احتیاطی ودستگاه های آخذه که انتن های مربوط آن

در محوطه ۳۰۰ × ۳۰۰ متر نصب وآمـادهٔ استفاده گردیده است .

سه مرکز فوق الذکر توسط کیبل هـای کنترول مخابراتی وبرق وصل گردیده و بـه تاریخ ۱۵ حمل ۱۳۵۶ طور امتحانی بکارآغاز نـمود .

ب: میدان هوائی بین المللی لوگر :

مطالعات تخنیکی واقتصادی میدان هوائـی لوگر که نسبت محدودیت عملیاتی وتخنیکی میدان هوائی فعلی کابل قبلا روی دسـت گرفته شده بود تکمیل واحداث میدان مذکور بعد از غور وبررسی بورد اقتصادی درمجلس عالی وزراء تصویب واز طرف بناغلی رئیس جمهور نیـز توشیـح گـردیده اسـت بـه منظور جستجو وپیدا نمودن منابع تمویل پروژه مذکور، ریاست‌عمومی‌هوانوردی‌ملکی توریزم‌و وزارت پلان یك سلسله مذاکرات را بامقامات بانك جهانی، اداره انکشاف‌بین‌المللی کانادا آی. دی. ای بانـك انکشاف اسلامی وبعضی منابع دیگر انجام داده معلومات وراپور های مورد نیاز را بدسترس مقامات مذکور گذاشته است .

ج: میدان های محلی سمت شمال مملکت:

قرار داد سروی میدانهای هوائی محلـی سمت شمال مملکت با اتحاد شوروی امضاء وهیئت متخصصین شوروی در ظرف سه ماه اخیرسال ۱۳۵۵سروی مناطق مذکوررا تکمیل نموده ، مواد ضرورت راجهت ترتیب پـلان های تخنیکی ونقشه باخود بهشوروی برده‌اند.

ناگفته نماند که‌یك قسمت کار ساختمان میدانهای مناطق شمال قبلا توسط متخصصین وانجنیرهای هوانوردی ملکی آغاز وبافیصدی های مختلف سی، پنجاه الی هشتاد فیصـد تکمیل گردیده .

همچنان نو سازی میدان هوایی کابل که براساس قرار داد جداگانه با اتحاد شوروی موافقه گردیده آغاز ودر زمینه مذاکرات‌جریان دارد .

د : تسهیلات هوانوردی :

پروژه تسهیـلات هوا نوردی که در پلان هفتساله انکشافی دولت شامل است بمنظور توسعه وتجهیز، یك تعدادمیدان های هوایی موجوده ، نصب وبکار انداختن دستگاه های عصری رهنمائی طیارات در امتداد خط‌وط‌پرواز وساحه میدان های هوایی به منظور فراهم آوری تسهیلات مورد نیاز عملهٔ پرواز کمپنی های هوا پیمایی ، مسافرین ومنسو بیـن هوانوردی ملکی به معرض تطبیق قرار داده شده است .

طبق پروگرام مرتبه پلان تهیه ونصب یك دستگاه رهنمائی طیارات نوع‌وی. او. آر در دلارام ویکدستگاه رهنمائی‌طیارات‌نوع‌دوپ‌لیر- وردمی دربالای‌کوه آسمایی‌رویدست‌گرفته شده بود اسناد شرایط داو طلبی جهت تهیه و نصب دستگاه ها ترتیب وبه کمپنی هـای مؤلدان‌فرستاده‌شده. چنانچه‌کمپنی‌ای.دبلیو.ای متخصصین خود را جهت مطالعه وارزیابـی ساحه ونصب دستگاه ها اعزام ومنعا قبـلا

آن تهیه ونصب دستگاه هارا بریاست هوا نوردی ملکی تسلیم نموده که بعد از ارزیابی ومنظوری مقامات صالحه قرارداد آن امضاء گردید .

ساختمان عمارات فامیلی وتعمیر دستگاه رهنمائی طیارات در دلارام توسط عمله وکارکنان ریاست عمومی هوا نوردی ملکی و توریزم شروع وساختمان آن هشتاد فیصد تکمیل گردیده وهمچنان ساختمان عمارات دستگاه ها در بالای کوه آسمایی توسط ریاست دستگاه ساختمانی افغانی واحداث سرك آن از یك قسمت سرك تلویز یون الی ساحهٔ نصب دستگاه ها توسط یونت های مربوط وزارت فواید عامه آغاز گردیده وقرار است دستگاه ها در سال ۱۳۵٦ تکمیل وموردِ استفاده قرار داده شود .

همزمان یك قسمت مقررات هوا نوردی با نظر داشت موازین بین المللی تعدیل وجهت معرفت وآشنایی کار مندان فنی ترافیکهوایی برای پرواز هائیکه توسط وسایط فوقمراقبت واداره میشود دایر وتصدیقنامه های فراغت به موفقین آن توزیع گردید .

ه : پلان اضطراری درمیدان بین المللی کابل :

باپیروی از مشی عمومی دولت جمهوری که هدف آن فراهم آوری تسهیلات در تمام بخش های حیات ملی است یك طرزالعمل پلان اضطراری در میدان هوائی بین المللی کابل تنظیم وتدوین گردیده این پلان شامل موافقتنامه ها ودستور العمل های مشخص به منظور فراهم آوری ورهنمایی کمك ها وفعالیت های عاجل در هنگام بروز حادثات ورویداد ها ی اضطراری در ساحه میدان هوایی بین‌المللی کابل میباشد . البته درترتیب این پلان توجه خاص باین امر معطوف گردیده که در هنگام بروز وقایع اضطراری باتشریك مساعی لازمه از وسایل وپرسونل مربوط موسسات همکاری (عسکری وملکی) بطور موثر ومنسجم استفاده اعظمی بعمل آید ، تا درامر خطیر نجات جان ومال مسافرین طیاره کمك های مناسب وضروری فراهم شده بتواند .

برای اینکه در شعبات اطفائیه میدان‌های محلی فعالیت عمله نجات وموتر اطفائیه موثر ثابت شود پلان انتخاب چهل نفر از فارغان صنوف ۱۲ ولایات مختلف کشور روی دست گرفته شده وایشان بعد از سپری نمودن تعلیمات مسلکی بمیدان های محلی موظف میگردند .

و : اجرآت مختلف :

متکی به پلان های انکشافی هوا شناسی در سال ۱۳۵۵ اجرآت ذیل قابل تذکراست:

۱ ــ در ولایات وردك ، بهسود ، غزنی ، وازی خواه ، فراه ، ملتان وبکوا ، هرات اسلام قلعه وتورغندی‌اوبی، جوزجان، سرپل وقرقین، بلخ ، شورتیپه ، کار ساختمان استیشن های هوا شناسی تکمیل وبا وسایط هوا شناسی تجهیز وطرف استفاده قرار داده شده است .

همچنان کارساختمان تعمیر استیشن چهار بولك در ولایت نیمروز نود فیصد ، دره پنج وینگی قلعه در ولایت تخار وزیباك در ولایت بدخشان پنجاه فیصد پیشرفت نموده است .

۲ـ جهت اتصال بـه منظـور تبـادلـه اطلاعات هواشناسی بین‌استیشن هاومراکزعمده دستگاه های اس. اس. بی سه صدواته در قندهار، هرات وکابل ویکصدواته از همـان نوع دراستیشن‌های تاور، ورزی‌خواه، تورغندی واسـلام قلعـه تحت پروگرام سـازمـــان هوا شناسی جهان نصب وبکار انداخته شده است .

۳ ـ در انستیتوت هوا شناسی دیپارتمنت های مترولوژی سرحدی، زراعتی، سینوپتیك هیدرواوژی ، تجربی ، دینامیك ، اقلیـــم شناسی، مترولوژی عمومی و هیـدرولـوژی تحت اداره بورد متخصصین تشکیل وبه کار های تحقیقاتی آغاز نموده است .

٤ ـ استیشن ایرو لوژی (راداروتـــد) قندهار وهرات تحت پروگـرام وی . ای. پی تجهیز وبه فعالیت آغاز نموده است .

٥ ـ دستگاه کمپیوتر هوا شناسی تحت پروگرام صندوق وجهی بین المللی تکمیل وپرسونل فنی آن کورس های اختصاصی را تکمیل وبکار آغاز نموده است .

ریاست گرزندوی

موسسه گرزندوی در سال ۱۳۳۷ تاسیس وشروع بکار کرد این موسسه به شکل یك شرکت سهامی که سهمدا ران عمدهٔ آنراشعبات مربوط وزارت اطلا عات وکلتور وقت تشکیل میداد وبا یك سر مایه ابتدائی (چار ملیون افغانی) در چوکات آن وزارت بوجود آمد . اساسنامه منتشره سال ۱۳۳۷ این موسسه اهداف آنرا عمدتاً چنین ذکر میکند :

این موسسه بمقصد معرفی مملکت بدنیای خارج وانکشاف سیاحت وجلب منافع اقتصادی برای مملکت تاسیس میبابد .

موسسه تمام امور مربوط به سیا حین را اداره وتنظیم میکند .

موسسه به مقصد انکشاف سیاحت و بـه اجازه وصوابدید مقا مات مربوط وموسسا ت بین المللی وهم چنین با دوایر وموسسا ت خارجی که با امور سیاحت علاقه دارند روابط قایم کرده میتواند برای تحقق بخشیدن به این اهداف موسسه در دهه ٤٠ و دهه ٥٠ دست به یك سلسله اقدا مات مناسب برای انکشاف توریزم زده است ونتایج این اقدا مات بـه افزایش قابـل وصـف را در ورود تعـــداد سیاحـان خارجـی نشان میدهـد بطور مثال درسال ۱۳۳۷ مطابق سال ۱۹۵۸ فقط ٤٢٦ سیاح از کشور دیدن کرد ، در حـالیکــه درسال های‌هفتادتعدادسیاحین بهیك صدهزار رسیده ودر سال ۱۳۵۵ تعداد مجموع سیاحان خارجی درکشوربه ۹۰۹۸۰ نفز بالغ میگردد.

این ارقام یك انکشاف ٢٤ فیصده را در مورد ورود سیاحان به کشور در طول سالهای ۱۳٤٦ ـ ۱۳۵۵ نشان میدهد درحالیکه انکشاف توریزم برای سال های قبل آن ٥٩٦ فیصد در سال بود. استوآن هم به دلیل اینکه

ارقام سال های اول خیلی پائین میباشد .

تهیه خدمات به این تعداد سیاحان مستلزم انکشاف هم مانند درتشکیل موسسه گرزندوی نیزگردیده است دولت در طول تاسیس موسسه همه وقته وبا درنظر داشت ارتباطات آن باسایرشعبات، این موسسه رادر سرطان سال ۱۳٤٦ مربوط بریاست هوا نوردی ملکی وتوریزم نمود .

همچنان موسسه گرزندوی‌برای تهیه خدمات مناسب به سیاحات، شعبات بسرای فـروش پزیرائی ، معلو مات وتهیه محل بود وباش وترانسپورت افتتاح کردکه هریك از ایـــن شعبات وظایف مربوط خویش را با در نظر داشت اهداف عمده انکشاف توریزم افغانستان انجام داده اند . این اهداف انکشاف توریزم عبارت اند از :

۱ــ جلب تعداد بیشترسیاح بکشور .

۲ ـ تشویق بیشتر سیاح برای اقا مت طولانی تر .

۳ ـ تشویق سیاح برای مصرف بیشتـر بالای پرو گرام ها وصنایع دستی .

احصائیه های این موسسه نشان میدهد که هم زمان با افزایش در تعداد سیا حـان تعدادمحلات بودوباش ، رستورانت، قهوه‌خانه ترانسپورت و بالاخـره فروشگـاه هـــا ی صنایع دستی نیزافزایش نموده است .

واین افزایش بصورت مجموعی بین سال های ۱۹۵۸ ـ۱۹٦۵ مجموعا ۵۹٦ فیصد ۱۹٦۷ ۱۹۸۰ عبارت از ۲٤ فیصد را تشکیل میدهد.

در سال ۱۳۵۵ یکتعداد هوتل ها برای خدمات بود وباش سیاحان با رقم مجموعی بالاتر از ۵ هزار بستر در سراسر کشوربرای رهایش سیاحان موجود است .

اما باید یاد آور شد که قسمت اعظم ایـن بستر ها دارای ستندرد مناسب بین المللی نبوده که در این مورد ریاست گرزندوی دست به یکسلسله اقدا ماتی زده است که‌امکانات تصنیف این محلات بود وباش رابه اسا س ستندرد های بین المللی فراهم مینماید .

افزایش در تعداد فروشگاه هـای صنایع دستی در طول سال های متذکره چشم گیر است واین امر نیز سبب می شود تا از یك طرف علاقمندی سیاح برای اقامت بیشتر و مصرف بیشتر جلب گردد واز جانب دیگـر امکانات استخدام وعواید ملی را از این صنعت بالا ببرد .

ولی باید خاطر نشان ساخت که انکشاف توریزم طی سال های متذکره الی سال ۱۳۵۵ شامل پلان های انکشافی دولت نگردیده بود اولین پلان هفت سالــه دولـت جمهوری افغانستان فصلی در مورد توریزم است که به اساس آن در حدود ۳٦۰ بستر در تعداد بستر های ستندرد خوب وبین المللی افزایش بعمل میابد . قرار است این تعداد بستر ها به تفریق ذیل در شهر های عمده‌کشوراعمار گردند :

بدخشان	٤۰ بستر
چغچران	٤۰ بستر

نورستان	٤٠ بستر
بامیان	٢٠٠ بستر
قندهار	٤٠ بستر

همچنان قرار است از داخل بودجه انکشافی دولت برای پلان اول هفت ساله جمهوری، ترانسپورت تو ریزم موسسه گر زندوی نیز تقویت یابد .

یکی از اقدامات موثر ومعتبری که در عصر فرخنده جمهوری بعمل آمده است بوجود آمدن یك تشکیل حکومتی برای گرزندوی و بدست آور ن یك بودجه دولتی برای این ریاست ومنظوری قانون سیاحت در کشور و تعین حدود صلاحیت و مسئو لیت ریاست گرزندوی در برابر انکشاف توریزم درکشور.

ریاست گرزندوی در سال ١٣٥٥ اولین بودجه خودرا به اساس احکام قانون سیاحت منظور شده سال ١٣٥٤ از وزارت ما لیه حاصل داشت . این ریاست سعی میورزد به حیث یك ارگان مسئول جمیع فعالیتهای توریزم را در کشور تحت مراقبت داشته ودر تعمیم اهداف پلان های انکشافی دولت اقدامات مقتضی بعمل آورد .

ریاست گرزندوی مسئول تدوین مقر رات ولوایح برای تنظیم خدمات توریزم توسط موسسات رسمی وخصو صی درکشور میباشد وبه همین اساس مقررات تنظیم نمایند گی های مسافرتی تاسیسات بود وباش وموسسات ترانسپورت سیا حان را ترتیب وبه مقامات ذیصلاح غرض اخذمنظوری تقدیم داشته است.

همچنان ریاست گرزندوی با درك اهمیت توریزم واهمیت رهنمائی سیا حان بههمکاری وزارت تعلیمات عالی، کورس های تربیوی دایر نموده وتعدادی از جوانان منور را برای تربیه سلیم در این رشته زیر تربیه گرفته است این گروپ در سال ١٣٥٦ با سیاحان بهگوشه واکناف کشور وبامعلومات جامع تر سفر خواهند نمود ودر خلق یک ذهنیت روشن برای سیاحان با گرزندوی ممد خواهند شد . در حالیکه ریاست گرزندوی مسئول تنظیم و کنترول امور توریزم در کشور است این موسسه در سال ١٣٥٥ در حدود هفت هزارسیاح رابکشورپذیرایی کرد. خدمات این موسسه شامل دسته های ذیل است :

١ ـ ارائه معلومات برای سیاحان قبل از ورود بکشور .

٢ ـ تهیه پروگرام سیر وسفر انفرا دی

ویا دسته جمعی در کشور .

۳ - اجرای پروگرام گردش در شهر ها .

٤ ـ اجرای پروگرام سیر وسفر در ولایات

٥ ـ تهیه وانجام خدمات رهنمائی .

٦ـ تهیه وانجام خدمات ترانسپورتی .

۷ ـ تهیه وانجام خدمات فروغ .

۸ ـ تهیه وانجام تسهیلات بود وباش .

قرار احصائیه های دست دا شته یگانه هوتل مربوط موسسه گرزندوی در بامیان در طول سال گذشته بیشتر از هفت هزار سیاح را استقبال نموده است .به این حساب میتوان گفت که موسسه گرزندوی در سال گذشته توانسته است تمام تاسیسات وتسهیلات خود را به شکل بهتر به کار انداخته واز سرمایه خود استفاده بعمل آورده است .

بیلانس دست داشته سال ۱۳٥٤ نشان میدهد که موسسه گرزندوی در این دو سال اخیر مفاد قابل ملاحظه ئی رادریافت داشته است .

افتتاح راه های جدید سیر وسفر در سال های ۱۳٥٤ و ۱۳٥٥ از فعالیت های مهم موسسه گرزندوی وریاست گرزندوی بوده است .

ـــ ٭ ـــ

ریاست انکشاف محل

پروگرام انکشاف دهات در برج اسد سال ۱۳۳۳ در کشور عزیز ما آغاز یافت که اجراآت آن درساحه های مختلف ذیلا تقدیم میگردد :

در ساحه تطبیق پرو گرام مواد غذائی :

از آنجائیکه انتقال مواد غذائی به آمریت واحد اداری ریاست انکشاف دهات مربوط است زمینه توزیع مواد غذائی برای پروژه های وزارت تعلیم وتربیه ، ریاست کوپراتیف های وزارت زراعت ، ریاست عمومی ترویج وانکشاف زراعت وزارت زراعت ، توزیع مواد مراکز صحی تمام کشور در پروژه های مربوطه به ترتیب ذیل صورت گرفته است :

۱ـ اعمار ٤ عدد بند آبگردان ، احیای ۱۹۳ ، کاریز ، حفر ۲۵ حلقه چاه ، ٦۱ کیلو مترسرك، ٤٤٥ پایه پلچك و۱۳ پایه پل در برابر ۷۰۷٦٥۰ ، واحد استحقاق مواد غذائی.

۲ ـ احداث ۱۳۳٥ باغ ، ۲۸ جنگل ،٥۰ باب تعمیر مامورین ترویج در برابر ۲۹۹۳٤۱ واحد استحقاق مواد غذائی از طرف ریاست ترویج زراعت

۳ ـ اعمار یکصد باب مکاتب ومنازل رهایش معلمین معارف در برابر ۲۸۷٤٦۳ واحد استحقاق مواد غذائی از طریق ریاست محترم تعمیرات وزارت جلیله معارف .

٤ ـ حفر ۲۰ حلقه چاه آب آشامیدنی در برابر ۱٤٥۷۲ واحد استحقاق مواد غذائی .

به اساس صوابدیدمقامات صالحه وموافقت وزارت پلان سیستم آبیاری کوچك از ریاست عمومی واحد آب وبرق وقت مجزا وبریاست انکشاف دهات متعلق ودر پروگرام این ریاست گنجانیده شده است . طبق این پروگرام یکعده پروژه ها بعد از موافقت وزارت پلان از طرف مرکز تحقیقات مشورتی انجنیری پوهنځی انجنیری و متخصصین این ریاست تحت سروی قرار داده شده پروژه جوی پروائی علینگار ولایت لغمان اولین پروژه آبیاری کوچك میباشد قیمت مجموعی این پروژه بروی برآورد تخمینی مبلغ ده ملیون افغانی نشان داده شده وسهم گیری متوقعه در اعمار آن از طرف ادارهٔ انکشاف بین المللی امریکا موافقه شده است .

بنابر ضرورت حتمی انکشاف دهات بیك ورکشاپ مجهز مراحل نقشه وبر آورد آن به قیمت مجموعی پنج ملیون افغانی طی گردیده که کار آن در ساحه پلچرخی آغاز میگردد .

همچنان کار پروژه های ذیل در مرکز و ولایات کشور به کمك اهالی و دولت تکمیل گردیده: درساحه کابل اعمارپل قلعه واحد معبر خواجه مسافر ، پل کاریز میر بهقیمت مجموعی ٦٦٤۳٥۱ ـ افغانی در ساحه لوگر تکمیل کار پل گمران، معبر سفید رنگ ، پلچك های بابوس بهقیمت مجموعی ۱۰۲٦٤٦۳ افغانی درساحه بدخشان تکمیل کارمخزن آبرسانی

د ه خاموش ترناب شاخ دان ، جوی کرسی به قیمت ۵۵٦۸٦۷ ـ افغانی .

درولایت ننگرهارتکمیل سربندجوی لاندی ، سربند پچیر علیا ، مخزن آب روح الله خان بمصرف ۹٦۰٦٤۱ ـ افغانی همچنان دربامیان تکمیل پل تگرو در ولایت وردك پل کلدی خیل ، پل‌صد مرده بــه قیمت مجموعی ۱۸۰۵٤۳۸ ـ افغانی .

در ولایت بغلان ، جوی خواجه هلال وتر ترناب جوی دولتی بەمبلغ‌مجموعی ٥٦٠٤١٦ افغانی تکمیل گردیده است .

در ولایت غزنی پل خوشاوند ، پل کده خیل ، پل شیله کده خیل ، ترناب شامقصود ومحافظه کاریز علم ترناب بوك کنده، ترناب کاریز عزن ، محافظه کاریز یوسف خیل ، کاریز سید خان بمصرف مجموعی ۱٦۹۸٤۲۵ افغانی تکمیل کرده است .

پل بادام زار ولایت پروان وترناب دیوار محافظوی کفتر خانه ، سیفون جوی سرخ مرغاب نیز به قیمت ۷٤۳۹۰۷ ـ افغانی تکمیل گردیده است .

همچنان سر بند جوی نصرت ولایت فراه ترناب قره‌قل ، ترناب موکرك ، سیلبرترناب شوخك ،سیلبر لاجورد ولایت زابل به قیمت مجموعی ٦۷۰۲۱۷ ـ افغانی تکمیل گردیده است .

همچنان ترناب تا کودك ، سیفون جــوی سرآشاه درشیله‌شینگل، سیفون جوی پشمل ودیوار محافظوی واندوز عبدالرحیم خان به قیمت‌مجموعی ۱۰٤۰۲۵۷ـافغانی‌تکمیل گردیده اســت .

پروژه های ساختمانی انتقالی سال ۵۵ ـ ۱۳۵٦که بعضاتکمیل وبعضافیصدی‌های مختلف پیشرفت نموده قرارذیل میباشد :

در کابل پل نمبر ۱ شکر دره ۲۰فیصد . پل قره‌قل ٤۰ فیصد ، سربند جوی محله وسیدان ٦۰ فیصد .

در لوگر سربند جوی مغل خیل ۸۰ فیصد پل کزده ۷۰ فیصد ، پل کته بالا ۲۰ فیصد پل قلعه پنجه ۷۰ فیصد .

در تخار پــل خرمــا آب ۹۸ فیصد ، در ننگرهار محافظه جوی شیگی ولسوالی گوشته ۸۵ فیصد ، سربند پیچر ۱۰۰ فیصد مخزن روح الله خان ۱۰۰ فیصد ،

د ر بلــخ پــل بنگــا لــه ۳۰ فیصد ، سمنگــان دیوار محافظــوی جــوی فوشیــره ٤۵ فیصد ، دیوار محافظوی جوی کاریز ۱۵ فیصد ، پخته کاری شکن غائب ۱۰ فیصد .

در فاریاب پل شوردریا ۳۰ فیصد ،پــل سوسیا ٦۰ فیصد، درهرات ترناب جوی محله ۷۰ فیصد .

در وردك پــل چــارکه ۷۵ فیصــد، در غزنی ترناب کزه غار ۵۰ فیصد، پروان پل سخ ۳۰ فیصد ، در فراه پل زاکش ۱۰۰ فیصد ، کانال محافظه شهر فراه ۷۵ فیصد سیلبر یزده ۹۵ فیصد ، درکندهار سیلبــر جوی سرشاه در شیله جنگل ۱۰۰ فیصد ، سیفون‌جوی پشمول ۱۰۰ فیصد ،ترمیم‌دووایه

دو طرف ترناب کودک ۱۰۰ فیصد ، در فراه سیفون جوی یزده ۹۵ فیصد ، ٤ تر نساب بالای کاریز راج ۵۰ فیصد .

همچنان در اثرفعالیت های انکشاف دهات در مقابل ۸ر۴۱۵۰۷۱۰ واحد مواد غذائی پروژه های ذیل تکمیل گردیده است .

در کابل : سرك ۱۲۷ کیلو متر ، ۱۲۳ کاریز ، ۳ پایه پل ، ۱۳ حلقه چاه ، یك سیفون ، پلچك ۱۳۹ پایه .

در ولایت غزنی : سرك ۵۱ کیلو متر ، ۲۳۹ کاریز ، پل ۵ پایه ، ١٤ حلقه چاه ، ۳ سیلبر ، ۱۵ پلچك .

درولایت پروان : سرك ۷۵ر۲۳۵ کیلو متر ۲ کاریز ، پل یك پایه ، چاه یك حلقه . ۲ سیلبر ، ۹۷ پلچك .

در ولایت ارزگان : سرك ۲۱۵ کیلو متر پل یك پایه ، ٤ سیلبر ، ۸۱ پلچك .

درولایت لغمان : سرك ۳۷ر۴۷ کیلو متر پل یك پایه، ٤سیلبر ، ۸۱ پلچك .

در ولایت وردك : سرك ۵۰ کیلو متر ، ۱۵ کاریز، پل دو پایه ، ٦ حلقه چاه، ۲ سیلبر ، ۳۵ پلچك .

در ولایت بدخشان : سرك ۸ر۵۱۱ کیلو متر ، پل ٤ پایه ، دو حلقه چاه ، ۱۰سیلبر ٤۷ پلچك .

در ولایت هرات : سرك ۵ر۷۸ کیلو متر ، ۳ کاریز ، ۵ حلقه چاه ، دو سیلبر ، ٦۹ پلچك .

درولایت کندهار : ۱۳ کاریز، ۵۸ پلچك

در زابل ـ سرك ٦ر۱۸ کیلو متر ، ٦۳ کاریز ۵ حلقه چاه ، پلچك ۹ پایه ، ٦ سیلبر .

در ولایت پکتیا : سرك ٦۷ کیلو متر ، چاه ۳ حلقه ، یك سیلبر .

در ولایت ننگر هار : سرك ۱ر۲۹٤ کیلو متر ، ۲ کاریز ، ۷ سیلبر ، پلچك ۳٦ پایه.

در ولایت فراه : سرك ۲۵ کیلو متر ، ۷ کاریز ، چاه ۷ حلقه ، یك سیلبر .

در ولایت بغلان : پلچك ۵۳ پایه،

در ولایت تخار : پلچك ٤۰ پایه . در ولایت کندز : سرك ٦۹ کیلو متر، پلچك ۱۵۱ پایه در ولایت سمنگان : پلچك بیست پایه . در ولایت بامیان : چاه یك حلقه ، پلچك ۲ پایه . در ولایت غورات : یك سیلبر ، در ولایت نیمروز : چاه ۳ حلقه ، ۵ سیلبر در ولایت لوگر : ۵۱ سیلبر ، پلچك ۹۷۹ پایه ، سرك ۵ر۱۸۷۳ کیلومتر، پل ۱۷پایه ۵۰۱ کاریز، چاه ٦۰ حلقه، یك سیفون .

امور تعلیم و تربیه :

۱ ـ کورس اول ساختمانی برای ۲۰ نفر فارغ صنف ۱۲ به تاریخ اول اسد ۱۳۵۵ آغاز وبتاریخ اول قوس ۱۳۵۵ انجام شد .

۲ ـ کورس سروی برای ۱۲ نفر فارغ صنف ۱۲ بتاریخ اول سرطان ۵۵ آغاز وبه تاریخ اول عقرب ۱۳۵۵ خاتمه یافت .

۳ـ کورس دوم ساختمانی برای ۲٦ نفر فارغان صنف ۱۲ بتاریخ ۱۵ قوس ۱۳۵۵ شروع وبه تاریخ ۱۵ برج حمل ۱۳۵٦ اختتام گردید .

٤ ـ کورس دیزاین برای ۱۰ نفر فارغان صنف ۱۲ طبقه نسوان بتاریخ ٦ برج میزان ۱۳۵۵ شروع و بتاریخ ٦ برج حوت ۱۳۵۵ انجام شد .

٥ ـ ورکشاپ برای ٢٤ نفر انجنیران به تاریخ ٤ برج جدی ۱۳۵۵ شروع وبه تاریخ ۱۱ جدی خاتمه یافت .

٦ ـ کورس دوم ولسملان برای ۳۸ نفر بتاریخ ۱٦ دلو ۱۳۵۵ شروع وبتاریخ ۱۵ حمل ۱۳۵٦ انجام گردید .

۷ ـ کورس مامورین اداری ساختمانی برای ۸ نفر بتاریخ ۱٦ دلو ۱۳۵۵ شروع وبتاریخ ۲۱ دلو انجام یافت .

۸ ـ کورس معماران برای ۳۰ نفر به تاریخ ۳۰ دلو ۱۳۵۵ آغاز و بتاریخ ۱۱ حمل ۱۳۵٦ خاتمه یافت .

۹ـ دومین سیمینار مدیران انکشاف دهات ومدیران عمومی معارف ازتمام ولایات کشور شروع سیمینار بتاریخ ۳۰ دلو ۱۳۵۵ وبه تاریخ ۱۲ حوت ۱۳۵۵ انجام یافت .

فعالیت های مدیریت عمومی بورد فنی :

۱ـ سروی مقدماتی پروژه ها :

غرض معلومات لازمه در قسمت مطلوبیت اقتصادی و اجتماعی پروژه های ریاست انکشاف دهات گروپهای سروی مقدماتی وپلاننگ طبق پروگرام منظم بولایات کشور اعزام میشوند که بروبت معلومات مربوطه به پروژه در قسمت طی نمودن مراحل بعدی آن اقدام میگردد .

بناء گروپ های پلاننگ و سروی مقدماتی بتعداد یکصد پروژه را درولایت کشورسروی نموده اند .

۲ - سروی تخنیکی پروژه :

به تعقیب گروپ های سروی مقدماتی وپلاننگ تیمهای سروی‌تخنیکی پروژه ها به ولایات اعزام میشوند تا پروژه های که مطلوبیت اقتصادی واجتماعی داشته باشند سروی‌اساسی راتکمیل‌نمایند فلهذابه اساس پروگرام مرتبه بتعداد ۸۲ پروژه سروی اساسی و تخنیکی گردیده است که بروبت آن بادرنظر داشت قدرت ساختمانی وسایط دست داشته مطابق پرنسیپ انکشاف دهات در قسمت دیزاین وترتیب نقشه های‌انجنیری اقدام شده میتواند .

۳ ـ دیزاین وترتیب نقشه های انجنیری :

به اساس سروی های تخنیکی پروژه ها در قسمت دیزاین وترتیب نقشه های‌انجنیری اقدام میگردد .

در ظرف سال ۱۳۵۵ دیزاین ونقشه های انجنیری ۸۵ پروژه آن تکمیل گردیده است باید متذکر شد که علت ازدیاد پروژه های دیزاین شده نسبت به سروی شده سال قبل این است که یکتعداد پروژه های که دراخیر سال ۱۳۵٤ سروی گردیده بودنقشه های‌آن در سال ۱۳۵۵ ترمیم گردیده وشامل پروژه دیزاین شده سال ۱۳۵۵ گردیده است .

٤ ـ ساختمان حفظ ومراقبت پروژه ها :

از جریان سال ۱۳۵۵ـ۱۸گروپ ساختمانی به ۱۸ ولایات کشور اعزام گردیده بودند و

به تعداد ۳۸ پروژه ها در ولایات مختلف کشور طبق پروگرام توسط گروپ های اعزامی مرکز اعمار گردیده بر علاوه پروژه ها ی فوق‌الذکر به تعداد ۳۰۰ پایه پلچك ۲۵۰ کیلو متر سرك وبه تعداد ٤٠ کاریز جدیداً حفر وپخته کاری گردیده است که بشمول کاریزها مجموع پروژه های تکمیل شده آبیاری به ۶۳ پروژه میرسد .

بااعماز پروژه های آبیاری ز مینه آبیاری بهتر ودایمی برای ۳۰۰۰۰ جریب زمین در دهات کشور مساعد گردیده وهمچنان باعمار و احداث سرك های فرعی وساختمان های متعلقه مانند پل ، معبر وپلچك ارتباط بین دهات و قصبات در نقاط مختلف کشور قایم گردیده است که با استفاده از پروژه های مواصلاتی حاصلات به مارکیت های خارجی منطقه حمل گردیده به قیمت مناسب تر به فروش میرسد ومراقبت پروژه های فوق الذکر بـــه رهنمایی پرسونل این ریاست توسط اهالی درخواست دهنده صورت میگیرد .

۵ ـ تر یننگ :

چون تعداد پروژه های ریاست انکشاف دهات روبه افزایش است واز طرف دیگر پرسونل فنی که از مکاتب مسلکی مانند تخنیك ثانوی و صنایع کابل جذب میگردد تکافوی پرسونل مورد ضرورت این ریاست رانمی نمود .

برای اینکه کمبود پرسونل تا اندازه‌جبران شده باشد یکتعداد از فارغان صنوف دوازدهم مکاتب جذب وبعد از سپری نمودن مدت‌چهار ماه در رشته های مورد نیاز تربیه وبدسترس شعبات مربوط گذاشته شدکه ذیلا معلومات ارائه میگردد :

کورس نظارت ساختمانی :

این کورس توسط رضا کاران ملل متحد وانجنیران افغانی برای مدت چهار ماه تدریس گردیده که فارغان آن به ٤۵ نفر میرسد

کورس سروی :

این کورس توسط رضا کاران آلمانی و پرسونل فنی افغانی مربوط این ریاست‌برای مدت چار ماه تدریس گردیده فارغان ایـــن کورس به هشت نفر میرسد .

کورس نقشه کشی :

این کورس توسط رضا کاران آلمانـی و پرسونل فنی افغانی مربوط این ریاست‌برای مدت پنج ماه دایر وفارغان آن به ۹ نفـــر میر سد .

ورکشاپ انجنیران :

غرض متحدالشکل ساختن امور ساختمانی پروژه هاترتیب نمودن فورمه هـــای مربوطـه پروژه ها وطرق جدید دیزاین ومراقبت هایك ورکشاپ برای مدت یك هفته دایر و درآن ۲٤ نفر انجنیران مربوط این ریاست اشتراك نموده بودند .

ریاست کارتوگرافی

وظایف اساسی این موسسه عبارت است از:

پیشبرد امور دولتی جیو دیزی و کارتو ــ گرافی برای اهداف مختلف بمقصد تا مین نمودن احتیا جات حکومت از نقطهٔ نظر مواد توپو گرافی ونقشه جات کار تو گرافی .

پیشبرد امور سروی واحصا ئیه اراضی .

روی کار آوردن سیستم واحد تخنیکی و کنترول به منظور اجرای صحیح امور کارتو ــ گرافی سایر دوایر موسسات و وزارت خانه ها .

طبع نقشه عسکری توپو گرافی جغرافیائی اختصاصی واطلسها وغیره .

تثبیت نمودن استقا مت های اساسی پیشبرد امور کار تو گرافی وکد ستری .

پیشبرد امور توپو گرافی وجیو دیزی به یك سیستم واحد کوز دینات وارتفا عات .

به شکل مرکزی ثبت مواد فوتو بر داری هوائی جیو دیزی وکار توگرافی وتو زیع آنها بوزارت خانه ها به مقصد استفاده .

در حال حاضر کمتر ساحهٔ دانش وفعالیت های علمی وجود دارد که خدمات جیودیزی در آنها مورد استفاده قرار نمیگیرند .

در تمامی ساختما نهای انجنیری تحقیقات فضائی کره زمین وامور حربی جیو دیزی مورد استفاده قرار میگیرد .

در شرایط انکشاف سریع اقتصاد مملکت امور تفحصاتی .پروژه سازی وساختمان پروژه های صنعتی کشاورزی ،انرژیتیکی در بسیاری ازمناطق دریك زمان واحدضرورت بهنقشه‌های مقیاس یك بر۲۵۰۰۰ ویك بر۱۰۰۰۰وبزرگتر ازآن و متناسب بـه آن نقـاط کنتـرول جیو دیزی باندازهٔ قابل ملاحظه افزایش یافته است .

قبل از تاسیس موسسه ساحهٔ مملکت با نقشه های مقیاس کوچك بـه مقیاسـات یك بر۵۰۰۰۰ ویك بر۱۰۰۰۰۰ و کوچکتراز این کاملا پوشیده شده بود

چنین مقیاس کوچك نقشه در دا ری وهم صحت این نقشه ها که به اساس نقاط جیو دیزی محدود تهیه گردیده اند آنهـا رانمیتوان برای امور انجنیری دقیق بکـا ر برد . همچنان شبکات کنترولی جیو دیزی . ترانگو لیسیون ونیو لمان سرتا سری بادقت عالی مطابق خواسته های عصری که تهیـه نمودن نقشه های مقیاس بزرگ وپیشبردامور انجنیری را در یك سیستم واحد کور دینات وارتفاعات تامین نموده بتواند موجود نبود .

امور سروی واحصائیه اراضی زراعتی قبل از سال ۱۳۵۵ به اندازه تقریبا ۱۹۵۰ هزار هکتار یعنی ۲۰ر۲۷ تمام زمین های زراعتی اجراء گردیده است .

موسسهٔ کارتوگرافی وکد ستروضع مملکت را از نقطـه نظـر مواد جیودیـزی وکـارتو ــ گرافی در نظر داشته از بدو تاسیس خـود

متوجه رشد قوهٔ تولیدی وافزا یش حجم تولید مواد کارتو گرافی وکد ستری بوده است . روی همین منظورمدیریت عمومی انجنیری در چوکات ریاست کارتو گرافی و مدیریت‌های منطقوی تخار وجوز جان در چوکات ریاست کادستر تاسیس گردیده ومدیریت عمومی فوتو- گرامتری ریاست کارتو گرافی انکشاف قابل ملاحظه نموده است .

تعداد پرسونل شعبات جیو دیزی ترسیم وفوتو گرامتری تزئید گردیده آلات جدید خریداری گردیده واستفاده از فوتو های هوائی در تهیه نقشهٔ ها وپلان ها تعمیم ومستقـر میگردد .

درسال ۱۳۵۵ ـ اولین سال پلان هفتساله دولـت جمهـوری افغـا نستا ن مـو سسه کارتوگرافی امورآتی رااجراء نموده است :

انکشاف شبکات ترانگو لسیون ۱۲۵ نقطه.

انکشاف شبکات نیو لمان ۷۹۱ کیلو متر.

نقشه برداری توپو گرافی ۳ر۳ هزار کیلو متر مربع .

امور کدستری اراضی زراعتی ۲۷۲ هزار هکتار .

امور انکشاف مملکت در طی پلان هفت‌ساله اول دولت جمهوری به پیمانه وسیع دربسیاری سکتور ها پیشرفت مزید را احتوا میدارد و پلان هفت ساله سر مایه گذاری هنگفتی برای اعمار پروژه های هایدرو تخنیکی . انرژیتیکی صنعتی ، زراعتی ، معادن ، تـرانسپـورت وغیره پیشبینی گردیده است . در شـرایط چنین انکشاف بزرگ اقتصادی تجفصاتی و پروژه سازی که تقریبا همزمان در مناطـق مختلف مملکت روی دست گرفته شده بـه میزان قابل ملاحظه بنقشه های توپوگـرافی بمقایسات یك بر ۲۵۰۰۰ ویك بر ۱۰۰۰۰ وبزرگتر از آن ومتناسب به آن به مواد جیو دیـزی ضرورت محسوس بوده که توسعه فعالیت های جیودیزی وکار تو گرافی را ایجاب میکند

بهمین سبب ایجاب مینماید که امور توپو جیودیزی به مقیاس دولتی طوری پلانگذاری ودر پلان های هفت ساله پیشبینی گردد تا ارتباط آن باسایر پلانهای وزارت خانه های دیگر هماهنگ باشد .

گـرچه فعـلا مو سسه کـارتـوگـرافی از لحاظ تعداد پرسو نل فنی واستفا ده از تکنالوجی جدیدبه مشکلات مواجـه بوده و امکانات نقشه برداری مقیاس بزرگ برای ساحات وسیع کمتر میسر میباشد از همین لحاظ با در نظر داشت قدامت مـوضو ع پیشبرد امور توپو جیو دیزی ونقشه برداری باید دقیقا پلانگذاری گردد تانیاز مندی‌وزارت خانه ها را با ارتباط این امر باامکانات دست داشته موسسه کار تو گرافی هماهنگ‌ساخته باشد .

بادر نظر داشت احتیاجات کشور ازنقطه نظر مواد توپو جیودیزی رشد ضرورت بانها وامکانات موجوده موسسه وظایف ردیف اول نقشه برداری مملکت عبارت میباشد از :

۱ ـ انکشاف سیستم واحد کور دینات و ارتفاعات در تمام ساحه مملکت با تاسیس شبکه اساسی جیو دیزی دولتی ترانگو لسیون درجه اول نیولمان درجه ۱ و ۲ وشبکـــه گراویمتری درجه ۱ و ۲ .

۲ ـ نقشه بر داری پروژه های ردیـف اول در مناطقیکه امکانات انکشا ف سر یـع موجود میباشدبه مقیاس یك بر ۲۵۰۰۰ وبه مقاصدآبیاری وساختمانیبمقیاس یكبر۱۰۰۰۰ وبزرگتر از آن .

۳ ـ انکشاف شبکات تکاثفی دولتی درجه ۲ـ۳و۴ ترانگو لسیون ونیولمان غرض کنترول جیودیزی نقشه های توپو گرافی وکدستری .

٤ ـ جهت عملی ساختن ریفرم ارضی و اصلا حات آن تسریع امور کدستری باصول های جدید بااستفاده از فوتو برداری هوائـی وفوتو گرا متری.

برای عملی ساختن مسائل فوق الذکر بلند بردن قوه تولیدی موسسه همه ساله باندازه تقریبا ۱۰ فیصد پیشبینی میگردد . ضمنـا در هفت سال قریب خاصتا شعبه جیو دیزی بیشتر انکشاف خواهد کرد چه حجم تولیدات دراخیر پلان‌هفت‌ساله باندازه ۲و۵ر۲دفعه واز متباقی شعبات به اندازه ۳ر۱ و۶ر۱ دفعـه نسبت به سال ۱۳۵۵ بلند خواهد رفت .

ریاست آمادگی ضد حوادث

الف :درساحه پامیرات ولایت بدخشان برفباری های شدیدقبل ازوقت درسال ۱۳۵۵ باعث تلفات مواشی گردیده و اهالی آنجا رابه‌قلت مواد خوراکه و علوفه برای‌حیوانات مواجه ساخت که بالاثر ازطرف این ریاست تعاون ذیل صورت گرفت :

امداد نقدی :

مبلغ پنجاه هزار افغانی جهت خریداری مقدارده تن‌کنجاره برای حیوانات . مبلغ پنجصد هزارافغانی جهت خریدالبسه وغیره مصارف .

امداد جنسی:

۱ــ مقدار ده تن گندم

۲ــ مقدار بیست تن گندم

۳ــ تعداد پنجصد تخته کمپل .

٤ــ تعداد یکهزار جوره پاپوش

امداد جنسی :

برای طلاب بی بضاعت معارف ولایت بدخشان تعداد یکهزار جوره پاپوش .

ب :درسال ۱۳۵۵ حوادث ناشی ازتکانهای زلزله در ولسوالی خلم ولایت سمنگان‌وباران های شدید و سیلابهای مدهش که در اکثر ولایات افغانستان بوقوع پیوست باعث تلفات‌جانی، مالی، تخریب‌منازل‌رهایش وزمینها زراعتی یکتعداد اهالی گردید .

پس از امداد های محدود وموقت که ازطرف جمعت افغانی سره میاشت به آسیب رسیدگان مذکور صورت گرفت بدوام آن‌این ریاست به صفت مرکز انسجام تعاون غرض مبارزه با حوادث در جهت تهیه غذا و البسه الی اعاده شرایط نورمال زندگانی مصیبت رسیدگان و اعمار مجدد منازل رهایشی و زمینهای تخریب شده شان اقدامات لازمه بعمل‌آورده وهیئت‌های‌مختلط مشتمل برمامورین ریاست آمادگی ضد حوادث یکتعداد انجنیران و مهندسین ریاست شهر سازی و مسکن وزارت فوایدعامه با مشاور اداره انسجام تعاون ملل متحد غرض مبارزه با حوادث جهت مشاهدات و تثبیت خسارات وارده و مطالعه امکانات امداد عاجل و اعمار مجدد بولایات مختلف کشور اعزام گردید .

پس از حصول راپور مشاهدات‌هیئات های فوق الذکر و مواصلت راپور های تحریری از ولایات آسیب رسیده و وزارت جلیله داخله در زمینه امداد به اهالی‌مصیبت رسیده ، ریاست آمادگی ضد حوادث تدابیر ذیل را اتخاذ نمود .

۱ــ تدابیر عاجل و فوری غرض اعاشه مصیبت رسیدگان الی اعاده شرایط نورمال زندگانی آنها ضروریات عاجل مصیبت رسیدگان عبارت از سر پناه موقت، خوراکه کار والبسه تعاون فوق الذکربشکل نقد ویا جنس از طرف این ریاست به ولایات مختلف کشور به اسرع وقت انتقال داده‌شد تابه تشخیص مقام ولایات‌آسیب رسیده توسط

هیئت های متعـــدد به مصیبت رسیدگان توزیع گردد .

امداد نقدی

ولایت هرات ۵۵۰۵۰۰ ـافغانی

ولایت نیمروز ۵۵۰۵۰۰ ـافغانی

ولایت هلمند ۲۷۵۵۰۰ افغانی

ولایت فراه ۲۷۵۵۰۰ ـ افغانی

ولایت سمنگان ۱۶۵۰۰۰ افغانی

ولایت لوگر ۹۰۰۰۰۰ افغانی

ولایت ننگرهار (کنرها) ۷۰۰۰۰ افغانی

ولایت بدخشان (پـامیـرات) ۱۴۰۰۰۰۰ افغانی

ولایت بغلان ۲۵۰۰۰۰۰ ـافغانی

امداد جنسی :

ولایت لوگر :

کمپل ۶۰۰ ـتخته

البسه ۱۰۰۰ ـ جوره

ولایت ارزگان :

گندم مقدار ۲۳۲ر۴۴۱ تن

کمپل پشمی ۶۱۰ تخته

ولایت وردک :

گندم ۸۸۰ر۲۶ تن

کمپل پشمی ۲۴۰ تخته

البسه ۱۵۰ جوره

ولایت غزنی :

گندم مقدار ۸۸۸ر۲۸۴ ـ تن

ولایت بغلان :

کمپل ۱۷۱۳ ـتخته

پا پوش ۱۷۱۳ ـ جوره

ولایت تخار :

کمپل ۱۰۰۰ ـ تخته

پاپوش ۱۰۰۰ ـجوره

۲ ـتدابیر طولانی غرض اعمار مجددمنارل و زمینهای تخریب شده اهالی مصیبت‌رسیدهٔ ولایات کشور :

امداد نقدی :

بولایت لوگر غرض اعمار مجدد نودمنزل رهایشی انتقال داده شده مبلـغ ۹۰۰۰۰۰ افغانی

بولایت وردك جهت اعمار مجدد ۵۰ بـاب منزل رهایش مبلغ ۵۷۹۵۰۰ ـ افغانی .

بولایت غزنی غرض‌ترمیم اعمارمجدد ۶۹ باب منزل رهایش‌داده شده مبلغ ۲۶۳۵۱۵ـافغانی افغانی

بولایت هلمند غرض اعمار مجدد ۳۰۰ باب‌اطاق‌رهایش‌داده‌شده‌مبلغ ۳۰۵۷۰۰۰ـ افغانی

بولایت فراه غـرض اعمار مجدد چهارصد باب اطاق دادهشده مبلغ ۴۰۷۶۰۰۰ افغانی

بولایت ارزگان غرض اعمار مجـدد ۱۲۵ بـاب منـزل معـادل ۷۹۴ اطـاق داده شده مبلغ ۱۰۷۱۰۰۰ ـ افغانی

بولایت زابل ۴۸۳ر۷۳ تن گندم جهت‌اعمار مجد د پنجاه و شش باب اطـاق معـــادل فی تن ۷۵۰۰ ـافانی جمله ۵۵۱۱۲۲ افغانی جمله امداد غرض اعمار منـازل ۱۰۴۹۸۱۳۷ افغانی .

۳ـ امداد غذائی :

تحت پروژه (۲۰۵۳) امداد غذائی سازمان

جهان پروژه فرعی ایجاد ودرجهت نجات آسیب رسیدگان ولایات مختلفه کشور وزن گرسنگی واعمار مجدد مناطق تخریب شده شان الی اعاده شرایط نورمال زندگانی آنها علاوه برتعاون نقدی وجنسی فوق الذکر به یازده ولایت برای مدت ۳ـالی ٦ ماه مواد غذائی عبارت ازگندم، روغن، چای وبوره به تفصیل ذیل امداد گردیده است :

ولایت پروان برای ۱۳۷۲ نفر ٦ ماهه مواد غذائی ۰٤۰ر۸۸٥ر۱۱۰ـ کیلوگرام .

ولایت سمنگان برای ۷۷۸٥ نفر٦ ماههمواد غذائی ۷۰۰ر۱۸۳ر٦۲۹ـ کیلوگرام .

ولایت بغلان برای ۱۷۱٤ نفر٦ ماهه مواد غذائی ٤۸۰ر٥۲٥ر۱۳۸ـ کیلوگرام .

ولایت پکتیا برای ٦۸۳٥ نفر ٥ ماهه مواد غذائی ۲٥۰ر۸۳۷ر۱۱۳۳ـ کیلو گرام .

ولایت نیمروزبرای ۲٦۷٤ نفر ٦ ماهه مواد غذائی ٦۸۰ر۱۱۲ر۲۱٦ـ کیلوگرام .

ولایت وردك برای ۳۱۰٤ نفر ٦ ماهه مواد غذائی ۲۸۰ر۸٦٥ر۲٥۰ـ کیلو گرام .

ولایت ننگرهار برای ۳۰۰۰نفر ٦ ماههمواد غذائی ۰۰۰ر۲۳۰ر۱۲۱ـ کیلوگرام .

ولایت زابل برای ۱۳۲ نفر ٦ ماهه مواد غذائی ۲٤۰ر٦٦۸ر۱۰ـ کیلوگرام .

ولایت بدخشان برای ٥۹۰۰ نفر٦ ماههمواد غذائی ۰۰۰ر۸۳۸ر٤۷٦ـ کیلوگرام .

ولایت تخار ر ۲٤۲٥ نفر ٦ ماهه مواد غذائی ٥۰۰ر۹۸۸ر۱۹٥ـ کیلوگرام .

ولایت ارزگان برای ٤۰٤۲ نفر ٤ماههمواد غذائی ۹٦۰ر۷۸۲ر۲۱۷ـ کیلوگرام .

موادغذایی تخصیص داده شده :

ج: تعداد چهارقلم ساجان تخنیکی غرض سروی مناطق اسیب رسیده امداد حکومت سویس برای ریاست شهرسازی طور مجانی داده شده وقیمت آن بالغ به ۳۰۰٥۰۰ افغانی میگردد .

د : امداد مؤسسات خیریه آسترالیائی به اهالی سیغانچی ولایت سمنگان .

گندم	۱٥٤ر۸۲٦۰ـ کیلوگرام
کمپل	٥۰ تخته
چای سبز	۳٥ کیلوگرام

ریاست المپیک

سالیکه گذشت برای جامعه ورزش کشور ما ازهر جهتی نمایانگر تحول کمی و کیفی درساحه سپورت بوده ازماه سرطان سال گذشته تاحال چه ازنگاه تدویر مسابقات داخلی، چهاز نظر مبادله هیات های ورزشی و مخصوصا تبارز ورزشکاران مادر رویداد های بین المللی ودستیابی به مدالهای طلا نقره و برونز بمقایسه سالهای گذشته تحول مطلوب رادر شناسایی کشور مادر سطح جهانی نشابداده است که در اینجا بصورت اجمال نگاهی مختصربه رویداد های مهم ورزشی کشور میاندازیم .

بتاریخ ۲٦ سرطان مطابق پروگرام ریاست کمیتهٔ ملی المپیک بنابر تجلیل از سومین سالگرد تاسیس جمهوریت افغانستان، پروگرام خاصی طرح و تیمهای فتبال کشور های دوست اتحادشوروی، هند، ایران، پاکستان و تیمهای منتخب وجوانان کابل سومین جام فتبال جمهوریت افغانستان را دایر و تیم اتحاد شوروی مقام قهرمانی جاموتیم منتخب کابل نایب قهرمان جام گردید .

همچنان در دومین جام کشتی جمهوریت افغانستان تیمهای پهلوانی کشور های اتحاد شوروی ، عراق ، و پاکستان سهم گرفته، تیم کابل بمقام سومی جام دست یافت .

همچنان تیم هاکی جمهوریت اتحا دی آلمان و پاکستان باتیم های کلوپ عسکری ومعارف در ایام جشن جمهوری باجرای یك سلسله مسابقات پرداختند. همچنان تیم باسکتبال جمهوریت مردم چین در سومین جشن جمهوری کشور شرکت وبه اجرای مسابقاتی باتیمهای افغانی پرداخت .

در سومین جشن جمهوری کشور تیمهای نیزه زنی ولایات پکتیا وغزنی باتیم نیزه زنی قوایمرکزاین ورزش محلی رابنمایش ومسابقه گذاشتند. در ختم هفته تجلیل از تاسیس جمهوریت در کشور ، رهبر انقلاب رئیس دولت جمهوری افغانستان ورزشکاران افغانی راکه در مسابقات باتیمهای خارجی تبارز نموده بودند بامکافات نقدی مورد نوازش قرار دادند. وهمچنان درختم مسابقات ازطرف کمیتهٔ ملی المپیك تحایفی به تمام هیئت های مهمان تقدیم گردید .

بتاریخ ۲۰ اسدتیم فتبال جوانان کابل در اولین جام بین المللی فتبال منعقدهٔ تبریز سهم گرفت وبروز ۱۹ میزان یك تیم والیبال اتحاد شوروی غرض اجرای مسابقات وارد کابل گشت ، بتاریخ ۱۵ میزان تیم فتبال منتخب کابل بدعوت مقامات ورزشی پاکستان در صدمین سالگرد تولد محمد علی جناح شرکت نموده ومتعاقبا به تاریخ ۱۹ میزان یك تیم باسکتبال افغانی بدعوت مقامات

ورزشی اتحاد شوروی به آنکشور عزیمت نمود .

یکی ازاقدامات مهمیکه ریاست کمیتهٔ ملی المپیک درسال ۱۳۵۵ بآن دست زد، دایرنمودن سیمینار هاو کورس های آموزشی ورزشی توسط متخصصان ورزیدهٔ داخلی و خارجی بود، تابدینو سیله سطح آگاهی ورزشکا ران افغانی رادر تمام جهات بلند برده و ایشانرابانو آوریهاو ابتکارات تغییرات و تبدلات در قوانین ورزشی آشنا سازد. چنانچه کورسهای یکماهه حکمیت و آموزش دررشته‌های فتبال، والیبال، باسکتبال، بکسنگ وشطرنج که بوسیله دانشمندان، این رشته هادایر شده بود، نتایج مثبتی راببار آورد

بتاریخ ۲۶ میزان تیم تینس بازان اتحاد شوروی وارد کابل گردیده به اجرای یک سلسله مسابقات پرداختند .

بتاریخ ۳۰ میزان تیم شطر نجبازان افغانی در المپیای شطرنج منعقده لیبیا شرکت ودر بین سی وچهار کشور شرکت کننده مقام هفتم را بدست آوردند . بتاریخ ۳۰ میزان مسابقات قهرمانی گروپ های دوم و سوم در غازی استدیوم در رشتهٔ فتبال دایرگردید وبه تیمهای برنده، جوایز ورزشی اعطاء گردید .

بتاریخ اول عقرب مسابقات بزرگ بزکشی را موسس جمهوریت افغا نستان بناغلی رئیس جمهور افتتاح نمودند، در این مسابقات که در دو گروپ بیست ولایت دایرشده بود، بیش ازیکصدو بیست چاپ انداز حصه گرفته بودند .

بناغلی رئیس جمهور در روز فاینل مسابقات بزکشی نیزحضور بهمر سانیده به چاپ‌اندازان جامهای قهرمانی ومدالهای‌ورزشی را اهدا فرمودند .

بتاریخ ۲۸ میزان یك هیات سه‌نفری‌افغانی غرض تبادله افکار و توسعه مناسبات‌ورزشی بین موسسات ورزشی افغانی و اتحاد شوروی به آنکشور مسافرت نمود .

بتاریخ ۳۰ عقرب تیم پهلوانی کابل در مسابقات بین المللی پاکستان سهمگرفته‌وبه اخذ دومدال طلا، دومدال نقره وبه مقام‌دومی جام پاکستان توفیق یافتند .

بتاریخ ٦ قوس تیم پهلوانی افغانی در دهمین جام کشتی آریا مهرتهران شرکت نموده باخذ دومدال برونز موفق گردیدند . همچنان بتاریخ ۹قوس تیم هاکی افغانی غرض اجرای‌یك سلسله مسابقات عازم هند گردید و بتاریخ ۱۳ قوس تیم پهلوانی افغانی بمنظور اجرای مسابقات وارد مشهد گشت . بتاریخ ۱٤قوس مسابقات خزانی گروپ الف فتبال آغاز ودرختم تورنمنت جامهای قهرمانی‌ومدالهای ورزشی به‌برندگان اعطاء گردید ..

بتاریخ ۲۷ قوس مسابقات بکسنگ در ۱۱ کلاس ازطرف کمیتهٔ ملی المپیک در جمنازیم پو لیتخنیك دایر و جوایزورزشی در ختم مسابقات به قهرمانان کلاسها

توزیع شد .

بتاریخ ۷ دلو مسابقات زیبایی اندام در سه قسمت در تالار کابل ننداری دایر و در پایان به‌قهرمانان کلاسها کپ های قهرمانی اهدا شد .

بتاریخ۱۸دلومسابقات پهلوانی نوجوانان در جمنازیم پو لیتخنیك دایر و ازبین آنهایك تیم سیزده نفری انتخاب گردید .

بتاریخ ٤ حوت بمساعدت کمیتهٔ ملی‌المپیك یك متخصص در قسمت آموزش فنون مسلکی پهلوانی وارد کابل گردید، و یك کورس آموزشی رابرای جوانان افغانی بمدت یکماه دایرنمود، بتاریخ ۷ حوت مسابقات قهرمانی شطرنج در چهار گروپ در تالار ریاست المپیك دایر و در ختم‌به قهرمان گروپها ،جامهای قهرمانی اهدا شد .

در روز اول حمل ۱۳۵٦ تیم پهلوانی افغانی غرض اجرای یك سلسله مسابقات به اتحاد شوروی عزیمت نمود و متعاقبا تیم فتبال جوانان کابل در مسابقات جوانان آسیا منعقدهٔ تهران سهمگرفت .

به تاریخ ۹ ثور ۱۳۵٦تیم پهلوانی افغانی در چهارمین دور مسابقات بین المللی عراق عازم بغداد گردید، وعالیترین نتیجه را در تاریخ کشتی کشور بدست آوردند، باین معنی که تیم هشت نفری افغانی درمسابقات بین المللی بغداد به گرفتن پنج مدال طلا وسه مدال نقره موفق گردیدند .

هرچند آماده‌گی تیمهای افغانی برای‌شرکت در مسابقات چهار مین‌جام جمهوریت‌افغانستان ازسال‌گذشته ادامه‌داشت باآنهم ریاست‌کمیتهٔ ملی المپیك برای آماده گی بیشتر تیمهاو انتخابات آنها بصورت دقیق و تنظیم پرو گرامهای تمرینی ایشان مسابقات آزاد پهلوانی، فتبال ،هاکی، والیبال وبا سکتبال را دایر و تیمهای منتخب را برای مسابقات تحت آماده گی گرفته است .

در طول این مدت، یك دستگاه مکمل‌برای بخش انانس های ورزشی از خارج وارد گردیده و قسما تجهیزات مورد ضرورت از بودجهٔ انکشافی دولت تهیه گردید .

در ماه سرطان ،عمارت جدید ریاست‌کمیته ملی المپیك که از بودجه انکشافی دولت تمویل شده بود، تکمیل ومورد استفاده قرار گرفت .

بافشردهٔ مطالب فوق می توان گفت که ورزش درکشور ما روبانکشاف و توسعه بوده عزیمت تیمهای افغانی جهت‌کسب‌تجربه بخارج وتماس باتیمهای خارجی در کشور به پیمانهٔ وسیعی صورت گرفته و ورزشکاران مارابه تجربه های جدید آشنا نموده است. سال گذشته را از نگاه نتایج مسابقات بین المللی وشرکت تیمهای افغانی بایدسال طلایی قلمدادکرد، چه‌درطول‌این سال ره‌آورد تیم مخصوصا پهلوانی ما فوق العاده و چشمگیر بوده واین امر شاهدآنست که‌دولت جمهوری افغانستان باتوجه‌به‌امر ایجاد فضای سالم ورزش برای جوانان تحول بنیادی این

رشته راپی ریزی ونتایج آنرادرطول رویدادها مشاهده نموده ایم

در قسمت تماس باساز مانهای بین‌المللی بایدگفت که هیات کمیتهٔ ملی المپیک غرض سهمگیری درجلسات و فدراسیونهای المپیک مونتر یال در ماه سرطان ۱۳۵۵ به کانادا مسافرت نموده ضمن بازدید ازنحوه ایـــن رویداد بین المللی در کمیته و کنوانسیونهای بین المللی و جلسات کمیته بین المللـــی المپیک سهمگر فته و از دولت جمهـــو ری افغا نستان نمایندگی نمودند .

همچنان رئیس کمیته ملی المپیک افغانی در جلسهٔ سالانه کمیته بین‌المللی‌المپیـــک منعقدهٔ ابیجان درسا حل‌عاج سهم گرفته‌ضمن توضیح اهداف و مقاصد دولت جمهـــوری افغانستان مبنی بر توسعهٔ سپورت درسطـح ملی و تماس آن درساحهٔ بین المللـــی در جلسات منعقده روی مسایل مطروحه درآجندا نقاط نظر مقامات ورزشی راروشن نمود .

کمیتهٔ بین‌المللی‌المپیک‌بعلت‌عدم موجودیت یك اساسنامه ثابت مطابق معیار های بین‌ـ المللی کمیته ملی المپیك را بحالت تعلیـــق قرار داده بود، درطول سال گذشته کمیتـــه ملی المپیك افغانستان اساسنامهٔ جـدیـد این سازمان را مطابق معیار های قبول شده تنظیم وبعد از منظوری مقامات ذیصلاح کمیته ملی المپیك افغانستان اساسنـامه جـدیـد سازمان پذیرفته شد،که باین ترتیب کمیتهٔ ملی المپیك در قسمت تماس و روابط بـا موسسات بزرگ بین المللی ورزش‌واستحکام کمیتهٔ ملی ا لمپیك باساز مان های وابستهٔ المپیك جهانی نیز قد مهای را گـذاشتـــه است .

جغرافیای بشری افغانستان

کشور جمهوری افغانستان در نصف کرهٔ شمالی تقریبا در وسط براعظم آسیا موقعیت دارد واز لحاظ عرض وطول جغرافیائی این مملکت بین ۲۹ درجه ۲۲ دقیقه و ۵۳ ثانیه و ۳۸ درجه ۲۹ دقیقه و ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی و۶۰ درجه ۲۸ دقیقه و ۴۱ ثانیه و ۷۴ درجه ۵۱ دقیقه و ۴۷ ثانیه طول البلد شرقی واقع است .

مساحت این کشور را قرار نشرات ملل متحد ۶۴۷۴۹۷ کیلو متر مربع ویا ۱۵۳٫۰۰۰ میل مربع وقرار راپور ۱۹۷۵ ملل متحد ۶۷۵٫۵۰۰ کیلومتر مربع ویا ۲۵۰٫۰۰۰ میل مربع .

وقرار احصائیه اداره مرکز احصائیه که مساحت ولایات ۲۷ گانه را ارائه نموده اند مساحت مجموعی افغانستان را ۶۴۰٫۲۵۶ کیلو متر مربع نشان داده اند .

قرار همین منبع احصائیه نفوس افغانستان در سال ۱۳۵۵ به ۱۷٫۰۵۰٫۰۰۰ نفر تخمین گردیده است که بدین ترتیب تمرکز نفوس در هر کیلو متر مربع به ۲۷٫۷ نفر بالغ میگردد .

بزرگترین ولایات افغانستان از لحاظ وسعت هیلمند با داشتن ۶۲۳۳۶ کیلو متر مربع درجه یك فراه با داشتن ۵۹۱۴۶ کیلو متر مربع درجه دوم کندهار با داشتن ۴۹۳۶۸ کیلو متر مربع. درجه سوم نیمروز با داشتن ۴۱۷۲۴ کیلو متر مربع در جسه چهارم بدخشان با داشتن ۴۰۸۸۶ کیلو متر مربع درجه پنجم بوده وخورد ترین ولایت افغانستان ازلحاظ مساحت ولایت لوگربوده و ۴۴۰۹ کیلو متر مربع مساحت دارد .

ولایات افغانستان که از لحاظ نفوس بـه ترتیب حایز اهمیت بوده ودر راس جدول قرار دارند عبارت اند از ولایت کابل ۱٫۴۶۲٫۰۰۰ ، ولایت پروان ۱٫۱۵۲٫۰۰۰ ، ولایت ننگرهار ۱٫۱۵۱٫۰۰۰ ، ولایت غزنی ۱٫۰۱۰٫۰۰۰ وولایت پکتیا ۹۰۸٫۰۰۱

تمرکز نفوس در ولایات افغانستان از ۲۱۰ نفر تا ۲ نفر در هر کیلو متر مربع میرسد کهاولی آن ولایت کابل وآخرین آن ولایت نیمروز قرار دارد .

طول اعظمی افغانستان از نقطهٔ شرقی الی نقطهٔ غربی یعنی از دره یولی الی ذولفقار ۱۲۰۰ کیلو متر وعرض آن از نقطه شمالی الی نقطهٔ جنوبی که از خم آب الی کوه های چگائی را در بر میگیرد به ۹۱۲ کیلو متر بالغ میگردد .

کشور جمهوری افغانستان از طرف شمال متصل است به جمهوریت های تاجکستان ، ازبکستان و ترکمنستان اتحاد جماهیر شوروی

از طرف غرب به کشور ایران از طرف شرق وجنوب به پشتو نستان وبلو جستان ازطرف شمال شرق به ولایت سکیا نگ چین محدود میگردد .

سر حدات افغانستان :

خط پامیر :

خط سرحدیایکه از دورهٔ پولی الی جهیل ویکتوریا (ذورکول) امتداد یافته و در سال ۱۸۹۵ تثبیت گردید بنام خط سر حدی پامیر یاد میگردد .

خط امیر شیر علیخان :

خط سرحدیشمالافغانستان کهازجهیلویکتوریا زور کول دریای آمو تا خم آب میر سد بنام خط سرحدی امیر شیر علی خان مسمی است این خط سر حدی ۱۸۰۰ کیلو متر طول داشته در سال ۱۸۷۳ توسط نمایند گا ن روسیه ، انگلستان وافغانستان به صورت یك کمیسون مشترك تثبیت گردید .

خط ریجوی :

خط سر حدی شمال غر بی که از خم آب الی دره ذالفقار بشکل یك خم قوس امتداد یافته بنام خط ریجوی یادشده و درسال ۱۸۸٤ تثبیت گردید .

خط فخری :

خط سرحدی افغانستان که از دره ذالفقار تاکوه سیاه امتداد می یابد در سال ۱۹۳۵ تثبیت شده وبنام خط فخری مسمی است .

خط مکمهن :

در سال ۱۹۰۲ خط سر حدی جنوب غربی افغانستان که از کوه سیا ده تا کره ملك سیاه امتداد می یابد تثبیت شده وبنام خط مکمهن یا مکمهان یاد میگردد ۹۰ میل طول .

خط دیورند :

خط سرحدی شرقی وجنوبی افغانستان که از کوه ملك سیاه تا جنوب شرق کوتل واخجیر امتداد مییابد در سال ۱۸۹۳ بطور یکجا نبه تثبیت گردید .

خط شمال شرقی :

این خط سرحدی که از دره پولی الی کوتل کلیك (جنوب شرق کوتل واخجیر) امتداد دارد بنام مرز شمال شرقي یاد شده در سال ۱۹٦٤ به صورت فنی بانصب پیلرها علامه گذاری وتثبیت گردید .

سر حدات امروزی افغانستان که روی نقشه های امروزی ترسیم شده است کمتر از یك قرن از تثبیت آنها نمیگذرد تثبیت سر حدات نقش مستقیم همسایه ها از طرف غرب ایران از طرف شمال روسیه تزاری واز طرف جنوب وشرق هند با حکمیت ممالك مقتدرمانند انگلستان وروسیه تزاری دخیل بود . این دخالت هاکه روی اغراض صورت میگرفت دو تثبیت سر حدات پرابلم های سیاسی رابین دو دولت همسایه بوجود آورد .

با در نظر داشت موضو عات سیاسی در نیمه دوم قرن نزده افغانستان بتدریج به شکل وچوکات سیاسی که فعلا در نقشه سیاسی آسیای مرکزی مشاهده میشود مبدل

گشت .

تشکیلات اداری افغانستان :

مساحت فعلی کشور بنا بر وسعت و با در نظر داشت یك سلسله اصلاحات در شئون مختلف حیات اجتماعی واقتصادی مردم افغانستان از جانب ساز مانهای دولتی در بخش نظامی اداری کشور جهت تنظیم بهتر امور عامه ودولتی و رفع مشکلات از نظر بعد مسافه برای حل وفصل موضوعات مختلف ونیز در قسمت تطبیق پلانهای نافع اجتماعی ، اقتصادی و غیره اصلاحات حکومت های مختلف لازم دید تا طبق همین ماموِل افغانستان را به نقـاط مختلف اداری تقسیم کند تاجائیکه ازتاریخ برمی آید تشکیلات اداری افغانستان بصورت تنظیم یافته تر ابتدا درزمان امیرعبدالرحمن خان صورت گرفت وبعدا نظربه نیاز دولت تغیرات مهم در آن رونما گردید تا اینکــه امروز بشکل دقیق تری این تقسیمات اداری عملی گردید . در اینجا به صورت اختصار تقسیمات اداری افغانستان از زمان امیر عبد الرحمن تا امروز شرح میگردد .

تقسیمات اداری افغـانستان از زمان امیــر عبد الرحمن خان به شش ولایت ذیل چنین بوده است .

۱ ـ ولایت ترکستان افغانی
۲ ـ ولایت بدخشان توام با واخان
۳ ـ ولایت هرات
٤ ـ ولایت قند هار
٥ ـ ولایت فراه
٦ ـ ولایت کابل

کابل بحیث پایتخت وسایر ولایات توسط نایب الحکومه که از طرف خود امیر انتخاب میگردید اداره میشد . ولایات به نوبه خود به نواحی خورد وبزرگ تقسیم میگردد .

در زمان اعلیحضرت امان اللهخان تعدیلات در تقسیمات ملکیه افغانستان بعمل آمد . چنانچه در نظامنامه تقسیمات ملکیه افغانستان سال ۱۳۰۲ چنین شرح گردیده است .

افغانستان در سال ۱۲۹۹ به پنج ولایت وچهار حکومت اعلی به ترتیب ذیل تقسیم شده بود .

۱ ـ ولایت کابل .
۲ ـ ولایت قندهار .
۳ ـ ولایت هرات .
٤ ـ ولایت ترکستان .
٥ ـ ولایت قطغن و بدخشان .
۱ ـ حکومت ، اعلی سمت مشرقی .
۲ ـ حکومت اعلی سمت جنوبی .
۳ ـ حکومت اعلی فراه .
٤ حکومت اعلی میمنه .

ولایات تحت اداره نایب الحکومه ها و حکومات اعلی توسط حاکم اعلی ونایب الحکومه

کابل که بنام والی گفته میشد اداره می‌شد .

ولایات وحکومت های اعلی بنوبه خود به تقسیمات اداری کوچک مانند حکومت های کلان وحکومتی هاوعلاقه داری منقسم میگردید واز لحاظ اداره حکومات کلان حکومتی ها را وحکومتی ها علاقه داری ها را تحت اداره داشت .

علاقه داریهای که از جمله واحد های کوچک اداری محسوب میشدند از قریه های متعدد متشکل بودند امور اداری علاقه توسط علاقه‌دار وامور اداری قریه ها توسط یك یادو نفر قریه دار اجرا میگردید . حکو متی ها بـه سه درجه انقسام یافته بود ، اول - دوم ـ سوم وعلاقه داریهای بدرجه اول ودوم تقسیم میشد .

در زمان اعلیحضرت محمد نادر خان در تقسیمات ملکیه ولایات افغانستان نیز تغیرات بشرح ذیل بعمل آمد .

١ ـ ولایت کابل .

٢ ـ ولایت قندهار .

٣ ـ ولایت هرات .

٤ ـ ولایت مزار شریف

٥ ـ ولایت قطغن و بدخشان .

١ - حکومت اعلی سمت مشرقی

٢ ـ حکومت اعلی سمت جنوبی .

٣ ـ حکومت اعلی فراه و چخانسور .

٤ ـ حکومت اعلی میمنه و حکومت مستقل ارزگون ، آمر ولایت کابل بنام والی وسایر ولایات به عنوان نایب الحکومه و حکـومت های اعلی بنام حاکم اعلی خطاب میشد ند و در عین زمان مانند سابق این تقسیمات اداری به تقسیمات اداری کوچك تر یعنی دواز ده حکومت کلان و ١٤٠ حکومت ثالثه و ١٦٣ علاقه داری تقسیم میگردید

به تعقیب یك سلسله اصلا حات که در امور مختلفه افغانستان از جانب سا زمان دولتی روی دست گـرفته شـد در سـال ١٣٤٣ تشکیلات اداری جدید تدوین وتشکیلات سابقه ملغی قرار داده شد درابتدا یعنی در سال ١٣٤٣ افغانستان به ٢٩ ولایت ویـك سال بعد ازان به ٢٨ ولایت تقسیم گردید اما از زمان نظام خجسته جمهوری یعنی سال ١٣٥٢ با ینطرف افغانستان به ٢٧ ولا یـت تقسیم گردیده است که به این اساس در افغانستان به صورت فعلی ٣٢٥ واحد اداری وجود دارد که شامل ٢٧ ولایـت ٥ لـوی ولسوالی ١٧٥ ولسوالی و١١٨ علاقه داری میباشد .

جدول صفحه مابعد ٢٧ ولایت افغانستان را با مراکز اداری آنها وتعداد لوی ولسوالی ولسوالی وعلاقه داری نشان میدهد .

ولایات منحیث یك واحد اداری بزرگ بنابر اصطلاح جغرا فیه یك حوزه رسمی را تشکیل داده‌که از همین حوزه رسمی روابط بین واحد های خورد تر جهت انسجام امور اداری وغیره تنظیم میشود .

نظام اداری ولا یات به درجه های یك دو و سه تصنیف شده وهمچنان ولسوالی ها به درجه های یك ـ دو سه و چهار تقسیم بندی گردیده است که درجه بندی تا اندازه زیاد

اسم ولایات:	ساحت به کیلو متر مربع	مرکز ولایت	ساحت به کیلو متر مربع	تعداد لوی ولسوالی	تعداد ولسوالی	تعداد علاقه داری
ولایت کابل	۴۷۲۰	کابل	۱۳۰	۰۰۰	۸	۲
ولایت پروان	۱۱۲۶۲	چاریکار	۱۸۱	۱	۸	۸
ولایت وردک میدان	۹۶۹۹	میدان شهر	۳۰۱	۰۰۰	۴	۴
ولایت لوگر	۴۴۰۹	پل علم	۱۰۰۶	۰۰۰	۳	۲
ولایت غزنی	۳۲۷۹۷	غزنی	۳۲۸	۱	۱۰	۱۲
ولایت پکتیا	۱۷۲۷۲	گردیز	۶۲۰	۲	۱۱	۱۱
ولایت ننگرهار	۹۰۴۸	جلال آباد	۲۰	۱	۱۰	۱۰
ولایت لغمان	۱۷۳۳	مهتر لام	۵۲۴	۰۰۰	۴	۱
ولایت بدخشان	۴۰۸۸۶	فیض آباد	۳۱۰۴	۰۰۰	۵	۷
ولایت تخار	۱۲۳۱۰	تالقان	۱۴۹۳	۰۰۰	۶	۵
ولایت بغلان	۱۷۱۶۸	بغلان صنعتی	۱۰۹۸	۰۰۰	۵	۴
ولایت کندز	۷۹۱۷	کندز	۷۰۶	۰۰۰	۶	۱
ولایت سمنگان	۱۶۶۳۹	ایبک	۳۱۳۷	۰۰۰	۵	۲
ولایت بلخ	۱۲۲۸۲	مزار شریف	۴۸	۰۰۰	۵	۳
ولایت جوزجان	۲۶۱۱۷	شبرغان	۲۷۰۰	۰۰۰	۳	۴
ولایت فاریاب	۲۱۳۲۶	میمنه	۳۱	۰۰۰	۷	۵
ولایت بادغیس	۲۱۶۷۸	قلعه نو	۲۲۷۰	۰۰۰	۵	۱
ولایت هرات	۳۸۷۹۹	هرات	۴۱	۰۰۰	۷	۱
ولایت فراه	۵۹۱۴۶	فراه	۳۰۳۰	۰۰۰	۴	۲
ولایت نیمروز	۴۱۷۲۴	زرنج	۱۰۴۱	۰۰۰	۱۱	۱
ولایت هلمند	۶۱۳۳۱	لشکرگاه	۱۰۴۲	۰۰۰	۸	۴
ولایت کندهار	۴۹۳۶۸	کندهار	۳۹	۰۰۰	۳	۴
ولایت زابل	۱۲۰۷۱	قلات	۱۶۹۹	۰۰۰	۸	۳
ولایت ارزگان	۲۸۹۲۹	ترینکوت	۱۹۱۷	۰۰۰	۱۱	۰۰۰
ولایت غور	۳۸۷۵۷	چغچران	۱۱۷۶۴	۰۰۰	۵	۱
ولایت بامیان	۱۲۰۴۷	بامیان	۲۱۷۸	۰۰۰	۸	۲
ولایت کنر	۱۰۷۸	اسعدآباد	۹۸۰	۰۰۰	۷	۴

بر اساس تعداد نفوس وساحه جغرافیایی ولسوالی ها صورت گرفته است . وهم اداره قبیله های کوچی برعلاقه داریها وولسوالی ها ولوی ولسوالی ها مربوط میباشد .

واحد های اداری افغانستان بچهار نوع تقسیم شده اند .

۱ - مرکز ولایت :

مرکز ولایت شهر عمده ولایت (شاروالی) بایك تعداد قریه های جوار آن احتوا میکند معهذا ساحهٔ بعضی از مراکز ولایات مانند کابل ، کندهار ، هرات ، مزار شریف ، جلال‌آباد ومیمنه در واقع محدود به حدود ښاروالی شهر میباشد، وضمنا مراکز ولایت مقام اداری ولایت است که غالبب های تمام واحد های کوچك اداری لوی ولسوالی - ولسوالی وعلاقه داری، از آنجا نظارت میشود.

۲- لوی ولسوالی :

لوی ولسوالی هانیز مانند مراکز ولایت دارای یك مرکز اداری وبعضی قراء ماحول آن میباشد که مستقیما زیر اداره این مرکز قرار دارند . لوی ولسوالی ها مانند مراکزولایات از نقطه نظر سلسلهٔ مراتب اداری واحدهای کوچك اداری خویش را نظارت میکند . تعداذ لوی ولسوالی ها به ٥ بالـغ میگردد وازین لوی ولسوالی کاپیسا (محمود راقی) مربـوط ولایت پروان - لوی‌ولسوالی کتواز (زرغون شهر) مربوط ولایت غزنی - لوی ولسوالی شینوار (غنی خیل) مربوط ولایت ننگرهار، لوی ولسوالی ارگون ولوی ولسوالی خوست مربوط ولایت پکتیا .

۳ - ولسوالی ها :

ولسوالی ها اساس تقسیمات واحد های اداری افغانستان محسوب میشوند هرولسوالی دارای یك مرکز اداري وقریه های اطراف آن میباشد .ولسوالی که در راس یك ولسوال قرار دارد نزد والی ویا لوی ولسوال مربوط مسئو لیت دارد .

نظر به تشکیلات فعلی در حـدود ۱۷۵ ولسوالی در سر تا سر مملکت وجود دارد .

٤ - علاقه داری :

علاقه داری ها نیز شامل یك مرکز اداری وقراء مربوط میباشد . علاقه دار در برابر ولسوال - لوی ولسوال ریا والی مـربوط خویش مسئولیت دارد . فعلا ۱۱۸ علاقه‌داری در سر تا سر کشور وجود دارد .

در هر ولایت رئیس اداره محلی والی ها میباشد که طبق مقررات مقرر میگردد در هر ولایت باقی نماینده های قوه اجرا ئیه از وزارت های‌مختلف تحت اثر والی‌که نماینده بزرگ قوه اجرا ئیه میباشد اجرای وظیفـه میکند. والی ها نزد وزارت داخله دراجرای اموراپشان مسئولیت دارند. اراضی‌علاقه‌داریها ولسوالی هـا و لـو ی ولسوالـی هـا به قریه ودهات منقسم بـوده ودرهرده یـك نفر ملك انتخاب‌میگردد

نفوس افغا نستان :

در حال حاضر در حدود چهار ملیارد نفر در روی کره ارضی زندگی میکنند . اماکثافت‌و تراکم نفوس در مناطق مختلف کرهٔ زمین از هم اختلاف می پذیرید . بطو ریکه درمناطق

دشتی برای هزاران کیلو متر مربع اثری از انسان مشاهده نمیشود در حالیکه بعضی مناطق دیگر کرهٔ ارض بیش از یك هزار نفر در هر کیلو مترمربع آن زیست میکنند . باین ترتیب تقسیم و توزیع نفوس را برای تمام جهان ویا یك منطقه مشخص میتوان موجودیت عوامل مختلف فزیکی واقتصادی دانست عوامل فزیکی شامل موقعیت بر جستگی ها ونوعیت اقلیم میباشد که تاثیر آن در تمام مناطق کرهٔ ارض ودر هر وقت به مشاهده میرسد . اختلاف بارز در این عوامل از یك ناحیه بهناحیه دیگر بصورت مستقیم و غیر مستقیم طرز استفاده ، انسان را از منابع کرهٔ ارض تغییر میدهند . در عوامل نوع دوم که بر تقسیم و کثافت نفوس موثر میباشد منابع طبیعی کرهٔ ارض ازقبیل معادن ، آب خاك ، نبات و حیوانات شامل میباشد . اما بر عکس عوامل نوع منابع طبیعی در تمام مناطق کرهٔ ارض بمشاهده نمیرسد. باین ترتیب در قسمت توزیع نفوس مناطق دارای منابع سر شار طبیعی در صورتیکه انسا ن ازان برای رفع ضرور یات خویش استفا ده نماید حایز اهمیت میباشد اما باید گفت که عامل عمده توزیع نفوس در قسمت عوامل اقتصادی که فوقا تذکار یافت تا قرن ۱۸ زراعت و عوامل مربوط به آن بوده است . همین اکنون نیز درممالك چون افغانستان که اقتصاد آنها بر زراعت متکی بوده و هم قسمت اعظم نفوس از این راه امرار حیات مینما یند این عوامل یعنی موجود یت آب خاك واقلیم به منظور پیشبرد امور زراعتی از عوامل عمده توزیع نفوس بشمار رفته و بنابران مناطق ساحلیوادیهاودلتاهای دریاها ویامناطق که رطوبت طبیعی کافی دارندحتی همین اکنون نیز از پر نفوس ترین مناطق جهانبشمار میروند. مناطق جنوب شرق آسیاو نواحی متفرق در هند ـ چین ـ امریکای ـ جنوبی وافریقا مثالهای عمدهٔ آن را احتواء مینماید (در افغانستان نیز تراکم نفوس در مناطق که دارای آب وهوای مساعد می باشد. بیشتر است چنانچه متراکم ترین نقطـه افغانستان در ولایت کابل ، پروان ، لوگر ، ننگرهار ،کندز وپکتیا بوده وبرعکسدرولایات نیمروز ، هیلمند ، فراه ، غور ، بدخشان و باد غیس حداقل نفوس زیست دارند. اگر چه از قرن ۱۸ ببعد انکشاف منابع مواصلات ، تجارت وبالاخره استفاده از معادن به پیمانه وسیع تاثیر این عامل را تقلیل میبخشد اما باز هم ممالك چون افغانستان کهبیش از ۸۳ فیصد نفوس آن به زراعت وفعالیت هـای مربوط به آن اشتغال دارند از عوامل عمده وتوزیع نفوس بشمار میرود .

مردم این کشورنیز بنوبه خود درتغییـر اوضاع طبیعی تا اندازه که شرایط ومراحل تکامل بشری اجازه داده است سعی بعمل آورده اند از آنجا ئیکه ساختمان محیط فزیکی نوعیت اقلیم وخصو صیات هاید رو گرافی مناظر ومحل رهایش رابرای زیست اهالـی آماده میسازد بنابران دره هـا وادیها وحوزه

های مختلف کشور از زمانه های خیلی قدیم محیط مساعدی را برای استقرار گروه ها ی مختلف مردم اماده ساخته ومراکز مختلف اجتماعی کشور را بوجود آورده اند .

بصورت عمومی ارتفا عات ومناطق کوهستانی به نسبت داشتن اقلیم نامساعد بود باش انسانها را ناممکن میسازد وبنا بران چون قسمت زیاد افغانستان راکوهستانات وسطوح مرتفع اشغال کرده لهذا تمرکز نفوس دراین قسمت ناچیز بوده است باوجود آنهم عده از نفوس که به صورت پرا گنده وبه حالت نیمه مقیمی (قسمت اعظم آنهابه حیات‌شبانی مصروف اند) دراین نقاط بود وباش دارند .

مناطقیکه بین ۱۰۰۰ تا ۲۰۰۰ متر ازسطح بحر ارتفاع دارند شامل حوزه های وسیع و نسبتا هموار میگردند که تعداد زیاد نفوس را بخود جلب کرده واکثریت آنها به زراعـــت وباغداری وهمچنان تربیه مواشی مشغو ل میباشد . در مناطقیکه کمتر از ۱۰۰۰ متر ارتفاع داشته شامل حوزه های وسیع وهموار میگردند تمرکز نفوس به حد اعظمی رسیده واکثریت اهالی آ ن‌به زراعت ومالداری مشغول میباشند ناگفته نباید گـذاشت که اکثریت شهر های پر نفوس افغانستان نیز در این دو منطقه فوق موقعیت داشته مراکز فعالیت اقتصادی فرهنگی و صنعتی کشور را بوجود آورده اند البته مناطق فوق الذکر با داشتن نوعیت خاك، موجودیت آب برای‌زراعت‌واقلیم مساعد نفوس پیشتر را بخود جلب کرده عامل موثر درتوزیع نفوس‌آنها بشمار میروند زیرا استقرار توسعه ورشد جوامع بشری با مساعدت وعدم مساعدت شرایط طبیعی مانند ارتفاعات، پستی ها، اقلیم ووفرت‌آب‌وانواع نباتات ارتباط داشته ووقتی نتیجه‌بهتری ازان متصور میگردد که نوعیت خاك آن برای‌زراعت مفید بوده ودر پهلوی آن عوامل دیگر مورد ضرورت نیز مساعد باشد از خاك مخصوصا درنواحیکه دارای اقلیم مساعد باشدو، وحتی سه بارحاصل برداری صورت می گیرد. ازاین جهت خاك در تجمع نفوس نقش مهم بازی میکند . واین امر موجب گردیده است که تمرکز نفوس در نواحی شرقی افغانستان قوس صودی را پیماید مثلا :

ولایت	مساحت	درجه	تعداد نفوس	درجه	کثافت‌نفوس
کابل	(۱) ۴۷۲۰ کیلومتر مربع	۲۵	۱ر۴۶۲ر۰۰۰	۱	۳۱۰ – ۱
پروان	۱۱ر۳۶۷ کیلومتر مربع	۲۱	۱ر۱۵۲ر۰۰۰	۲	۱۰ ـ ۲
لوگر	۴ر۴۰۹ کیلومتر مربع	۲۶	۳۱۴ر۰۰۰	۲۱	۷۱ – ۳
ننگرهار	۱۸ر۶۲۶ کیلومتر مربع	۱۳	۱ر۱۵۱ر۰۰۰	۳	۶۲ ـ ۴
کندز	۷ر۹۲۷ کیلومتر مربع	۲۳	۴۶۰ر۰۰۰	۱۰	۵۹ ـ ۵

آب، دریا، چشمه، کاریز وغیره، نیز تا اندازه زیادی نفوس بشری را بخود جلب کرده از ازدیاد وتراکم جمعیت بیشتر منوط ومربوط به وفرت آب وحاصل خیزی همان منطقه میباشد. تجمع نفوس در تمام سواحل دریا های افغانستان بنابر موجودیت همین عامل صورت گرفته است آنهم در سواحل دریا هائیکه از آن استفاده زراعتی واقتصادی آبیاری، ماهی گیری، طلا شوئی وتسهیلات تاسیس فابریکه های برق آبی امکان پذیر باشد مثلا سواحل دریای کابل با معاونین آن دریای هریرود، دریای هیلمند معاونین آن دریای امو ومعاونین سمت چپ آن خاصتا دریای کوکچه وکندز وسایر دریا های افغانستان شامل پر نفوس ترین نقاط افغانستان میگردند.

بهر صورت باستناد شواهد تاریخی و جغرافیایی افغانستان مانند سایر نقاط حاصل خیز و زراعتی آسیا نسبت داشتن وادیهای سر سبز دره های شاداب و اراضی وسیع از زمانه های بسیار قدیم نفوس بشری رابخود جلب نموده وتعداد کثیری ازمردم در نقاط مختلف آن متمرکز بوده اند اما نسبت نداشتن احصائیه های موثق نمیتوانیم قبل از سال ۱۳۱۵ در باره چگونگی تعداد وکثافت نفوس افغانستان اظهار نظر بعمل آوریم.

بنابران احصائیه های رسمی ملل متحد صفحه ۱۳۲ سال ۱۹۶۸ نفوس افغانستان را بصورت تخمین در سال ۱۳۱۵ هجری شمسی مطابق ۱۹۳۷ ـ میلادی ۱۰۹۷۲،۰۰۰ گزارش داده است. اما ریاست احصائیه وزارت پلان در نشریه پیشرفت و تحلیل اوضاع اقتصادی سال ۱۳۴۸ منتشره سنبله ۱۳۴۹ کابل صفحه ۱۵، نفوس افغانستان را در سال ۱۳۲۹ هجری شمسی مطابق ۱۹۵۰ میلادی دوازده ملیون نفر تخمین نموده است. وهمچنان در سالنامه سال ۱۳۱۱ نفوس افغانستان را در آنزمان دوازده ملیون تخمین نموده اند.

جدول ذیل نفوس سالهای مختلف افغانستان را که از نشرات سالهای مختلف ملل متحد اخذ وترتیب گردیده است با کثافت نفوس در فی کیلو متر مربع آن نشان میدهد:

(۱) اگر چه در افغانستان ولایت کابل از لحاظ تراکم نفوس درجه اول را حایز است اما عامل عمده تراکم نفوس را در ولایت کابل خصوصا در شهر کابل بیشتر موقعیت اداری تجارتی وصنعتی آن تشکیل میدهد تا حاصل خیزی اراضی زراعتی.

شماره سال هـ.ش	تعداد نفوس	تمرکز نفوس در فی کیلو متر مربع
۱ _ ۱۳۱۵	۱۰٫۹۷۲٫۰۰۰	۱۶٫۹۲
۲ _ ۱۳۲۹	۱۲٫۰۰۰٫۰۰۰	۱۸٫۱۵
۳ _ ۱۳۳۶	۱۳٫۰۰۰٫۰۰۰	۲۱٫۲۹
٤ _ ۱۳٤۸	۱۳٫۸۰۰٫۰۰۰	۲۱٫۲۹
٥ _ ۱۳۳۹	۱٤٫٤۸٤٫۰۰۰	۲۲٫۳۵
٦ _ ۱۳٤۰	۱٤٫٦۸٤٫۰۰۰	۲۲٫٦٦
۷ _ ۱۳٤۲	۱٥٫۲۲۷٫۰۰۰	۲۳٫٥۳
۸ _ ۱۳٤٥	۱٥٫٥٥۰٫۰۰۰	۲۳٫۹۳
۹ _ ۱۳٤۷	۱٦٫۳۲۰٫۰۰۰	۲٥٫۲۰
۱۰ _ ۱۳٥۰	۱۷٫٤۸۰٫۰۰۰	۲٦٫۹۷
۱۱ _ ۱۳٥۱	۱۷٫۸۸۰٫۰۰۰	۲۷٫٥۹
۱۲ _ ۱۳٥۲	۱۸٫۲۹۰٫۰۰۰	۲۸٫۲۲
۱۳ _ ۱۳٥۳	۱۸٫۸۰۰٫۰۰۰	۲۹٫۰۱
۱٤ _ ۱۳٥٤	۱۹٫۲۸۰٫۰۰۰	۲۹٫۷٥

چون عملیه سرشماری نفوس افغانستان به صورت علمی تا قبل از نظام جمهوری عملی نگردیده بود از این رهگذر اندازه مجموع نفوس کلی کشور بصورت موثق تعین شده نمیتوا نست . منابع مختلف ومعتبر دولتی در داخل موسسات بین‌المللی باروش ها ومتود های مختلف نفوس کشور را با ارقام متفاوت سنجش وتخمین نموده اند که در پهلوی آن عامل عمده از دیاد نفوس که شامل تولدات وفیات ومهاجرت ها باشد بدر ستی تعیین و تخمین شده نمیتوانست بنابـر اساسات دیمو گرافی چنین استنباط میگردد که تنظیم پلانهای اقتصادی واجتماعی درکشور بـدون موجودیت تعداد واقعی نفوس مشکلات زیادرا ببار خواهد آورد ونتایج را که از اثر تنظیم پلان هاتوقع میرود به اشتباهاتی مواجه خواهد ساخت .

بنابر ملحوظ فوق اداره احصائیه مرکزی با د ر نظر داشت اساسات علمی دیمو گرافی در سال ۱۳٥۳ راجع به اجرای سر شماری نفوس با صندوق وجهی فعالیت های نفوس جهانی (یو، ان، اف، پی، ایی) تماس حاصل کرد وبه اثر آن در تمام ۱۳٥٤ فیصله به عمل آمد تا پرو گرام سر شماری نفوس در افغانستان بـه همکاری صندوق فعالیت های نفوس در سال ۱۹۷۷ و ۱۹۷۸ عملی گردد .

با در نظر داشت پروگرام سر شما ری آینده افغانستان وسنجش تخمینی نفـوس بر اساس معیار های علمی برای تنظیم اولین

پلان هفت ساله کشور) وبرای نیازمندی مملکت جهت پیشبرد پلان های انکشافی خاصتا پلان هفت ساله کشور حکومت درسال ۱۳۵۴ تجویز اتخاذ کرد تا احصائیه نفوس افغانستان به شکل علمی و موثق تخمین و تعیین گردد . بهمین لحاظ اداره مرکز احصائیه جهت تعیین نفوس افغانستان به یك سلسله تخمینات مربوط به نفوس کشور برای سال های ۱۳۴۸ - ۱۳۵٤ و پیش بینی نفوس را برای سالهای ۱۳۵۵ - ۱۳۵٦ یعنی ختم پلان هفت ساله‌کشورشروع به فعالیت نموده وهیئات مرکب از بورد اقتصادی ریاست احصائیه مرکزی ،وزارت‌های داخله ،صحت‌عامه ،مالیه وزراعت درزمینه‌ازروش های‌علمی نمونه‌گیری استفاده نمودند واین نمونه گیری روی اساسات ذیل استوار بود :

۱ ـ تخمین تعداد مجموع نفوس کشور بر اساس سروی زراعتی سال ۱۳٤٦ .

۲ـ تخمین تعداد مجموع نفوس با اسناد توزیع تذکره تابعیت سال ۱۳۵۲ .

۳ ـ تخمین تعداد مجموع نفوس کشور بر اساس تعداد مالیه دهان .

٤ـ تخمین تعداد مجموع نفوس کشور به اسناد سروی دیمو گرافی سال ۱۳۵۲

۵ - تخمین تعداد مجموع نفوس کشور بر اساس منابع ملل‌متحد وسازمانهای بین‌المللی بالاخره به ملاحظه کلیه اعداد وارقام منابع متذکره وتخمینهای مرتبه ومنظوری مقامات صالحه شاخصهای عمده تعداد نفوس جمهوریت افغانستان الی اجرای سر شماری کامل نفوس قرار آتی تخمین وتعیین گردیده است :

مجموع تعداد نفوس	۱٦ر٦٦۵ر۰۰۰ نفر
۱ ـ از جمله تعداد نفوس شهری ـ	۲ر۳۹۰ر۰۰۰ نفر
۲ـ از جمله تعداد نفوس کوچی ـ	۲ر۳٦۰ر۰۰۰ نفر
۳ـ ازجمله تعداد نفوس کوچی ـ	۲ر٤۰۵ر۰۰۰ نفر

مجموع تعداد نفوس مملکت برای سال‌های ۱۳٤۸ ـ ۱۳۵٤ بتفریق نفوس شهری دهاتی و کوچی قرار آتی سنجش وتعیین‌گردیده است :

نوعیت نفوس	سال ۱۳٤۷	سال ۱۳۵۲	فیصدی اوسط‌رشد سالیانه
۱ ـ مجموع تعداد نفوس	۱٤ر۲۱۳ر۰۰۰	۱٦ر٦٦۵ر۰۰۰	۲ر۳۰
۲ ـ مجموع تعداد دهاتی	۱۰ر۱۹۰ر۰۰۰	۱۱ر۸۷۰ر۰۰۰	۲ر۲۰
۳ ـ مجموع تعداد شهری	۱ر۹۵۷ر۰۰۰	۲ر۳۹۰ر۰۰۰	۲ر۹۰
٤ ـ مجموع تعداد کوچی	۲ر۰٦٦ر۰۰۰	۲ر٤۰۵ر۰۰۰	۲ر۱۷
۵ ـ مجموع دهاتی بشمول کوچی ها	۱۲ر۱٤۷ر۰۰۰	ر۲۷۵ر۰۰۰	۲ر۲۰

٦ ـ مجموع تعداد ذکور ۷٫۲٤۸٫۰۰۰ ۸٫٦٦٦٫۰۰۰ ۲٫۲۰

۷ـ تعداد اناث ٦٫۷٦٥٫۰۰۰ ۷٫۹۹۰٫۰۰۰ ۲٫٤۰

بدین ترتیب در طی هفت سال گذشته ۱۳٤۸ ـ ۱۳٥٤ رشد عمومی نفوس ـ کشور باساس سنجش بالغ بر ۱۷٫۲٥ فیصد بوده که در سال ۱۳٥٤ ۱٦٫٦٦٥٫۰۰۰ نفـر رسیده است .

سهم نسبی نفوس افغانستان در سال ۱۳٤۷ و سال ۱۳٥٤ قرار ذیل است :

نوعیت نفوس	فیصدی اوسط رشد سالانه	سهم نسبی سال ۱۳٤۷	سهم فیصدی
۱ ـ مجموع تعداد نفوس	۲٫۳۰	۱۰۰	۱۰۰
۲ ـ مجموع تعداد شهری	۲٫۹۰	۱٦٫۱	۱٦٫۸
۳ ـ مجموع تعداد دهاتی	۲٫۲۰	۸۳٫۹	۸۳٫۲
٤ ـ مجموع تعداد ذکور	۲٫۲	٥۲٫٤	٥۲
٥ ـ مجموع تعداد اناث	۲٫٤	٤۷٫٦	٤۸٫٦

ارقام فوق نشان میدهد که با در نظـــرگرفتن سرعت رشد وسطی سالانه مجموع تعداد نفوس به ۲٫۳۰ فیصد تعداد نفوس شهری سالانه به اندازه ۲٫۹۰ فیصد بـه نفوس دهاتی ۲٫۲۰ فیصد از دیاد می‌یابد .سهم نسبی نفوس شهری در سال ۱۳٥٤ به تناسب سال ۱۳٤۷ از ۱٦٫۱ فیصد به ۱٦٫۸ فیصد رسیده است

ترکیب نفوس در سال هـای ۱۳٤۸ ـ۱۳٥٤ :

بغرض تحلیل و پلان گذاری انکشاف ساحات اقتصاد ملی ، معارف ، صحیه وموضوع مشغولیت قوای بشری مملکت و غیره اداره مرکز احصائیه سنجش ترکیب سن را برای سال های ۱۳٤۸ ـ ۱۳٥٤ طرح و ترتیب داده است که در جدول ذیل وضع و تغییرات آن طی دورهٔ مذکور نشان داده میشود :

ترکیب سن	سال ٤۷	سهم نسبی	سال ٥٤	سهم نسبی	رشد مطلق ٤۸ـ٥٤
مجموع تعداد نفوس	۱٤٫۲۱۲٫۰۰۰	۱۰۰	۱٦٫٦٦٥٫۰۰۰	۱۰۰	۲٫٤٥۲٫۰۰۰
ازصفرالی ٥ ساله	۳٫۰٥٤٫۰۰۰	۲۱٫٥	۳٫٥٤۹٫۰۰۰	۲۱٫۲	٤٤٥٫۰۰۰
شش ساله	۳۸۰٫۰۰۰	۲٫۷	٤٥۸٫۰۰۰	۲٫۸	۸۷٫۰۰۰
هفت ساله	۳٦۳٫۰۰۰	۲٫٦	٤۳۷٫۰۰۰	۲٫٦	۷٤٫۰۰۰
از ۷ ساله الی ۱٤	۲٫٦۹۳٫۰۰۰	۱۹٫٥	۳٫۲۰۲٫۰۰۰	۱۹٫۲	٥۰۹٫۰۰۰
از ۱٥ الی ٥۹	۷٫٤۹۷٫۰۰۰	٥۲٫٥	۸٫۷۱۸٫۰۰۰	٥۲٫۳	۱٫۲٦۱٫۰۰۰
٦۰ سال بالاتر از آن	٦۲۹٫۰۰۰	٤٫۳	۷۳۸٫۰۰۰	٤٫٤	۱۰۹٫۰۰۰

یکی از عوامل وعناصر مهم دیگرکه موجب ازدیاد نفوس وتحول دیمو کرافي یك ناحیه میشود اوسط عمر افراد جامعه میباشد .چنانچه ارقام واحصائیه هانشان میدهد که طول عمر متوسط انسان هانظر به سابق تغییر کرده است وافزایش قابل ملاحظه را بار آورده است. مثلا درسال ۱۸۷۰ عمرمتوسط انسان ها در اکثر کشور های جهان بیش از چهل سال نبود ومحض در چند کشور اروپائی چون انگلستان سویدن و غیره عمر متوسط بیشتر از این بود . حالانکه امروز عمر متوسط انسا نها در ممالك مختلف بسیار افزایش یافته است

چنانچه احصائیه های جدید وموثق عمر متوسط انسا نها را در ممالك مختلف چنین وانمود کرده است :

اسم مملکت	عمر متوسط
۱ ـ جمهوریت متحد مصر	۵۲ سال
۲ ـ جاپان	۷۰ سال
۳ ـ پولیند	٦۸ سال
٤ ـ یونان	٦٤ سال
۵ ـ سودان	٤۰ سال
٦ ـ سویدن	۷۷ سال
۷ ـ ترکیه	۵۵ سال
۸ ـ بریتانیا	۷۷ سال
۹ ـ اتحاد شوروی	۷۰ سال
۱۰ ـ هسپانیه	۷۰ سال
۱۱ ـ یوگو سلاویا	٦۰ سال
۱۲ ـ هند	٤۰ سال
۱۳ ـ پاکستان	۵۰ سال
۱٤ ـ افغانستان	٤۵ سال

باید گفت ترکیب نفوس از لحاظ سن بـه صورت عموم در انکشاف اقتصادی یك مملکت نقش مهم را بازی میکند چه وجود اطفال و اشخاص معمر در نفوس یك جامعه نفوس‌غیر فعال اقتصادی راوانمود میسازد قراز احصائیه ملل متحد فیصدی اشخاص فعال اقتصادی در ممالك پیشرفته ٤۰ فیصد و در ممالك روبه انکشاف ۲۵ فیصد نفوس را تشکیل میدهد . اشخاص غیر فعال اقتصادی که از یك الـی پانزده سال عمر دارند در ممالك روبهانکشاف ۱ر۵۳ فیصد ودر ممالك انکشاف یافته ۳۵ فیصد را تشکیل میدهد در حالیکه اشخاص فعال که از پانزده تا ٦۵ سال عمر دارند در ممالك روبه انکشاف ۹ر٤٦ فیصد و در ممالك انکشاف یافته ٦۵ فیصـد نفـوس عمومی آنها را تشکیل میدهد .

هرگاه سنین بین ۱۵ تا ٦۵ ساله را از نظر اقتصاد مولد فرض کنیم می بینیم کـه نفوس فعال ومولد در ممالك روبه انکشاف که افغانستان نیز در آن ها شامل است نسبت به ممالك انکشاف یافته خیلی کم میباشد واز جانب دیگر ترکیب نفوس از لحاظ جنس در افغانستان قابل تبصره میباشد . زیراتقریبا نصف نفوس افغانستان را طبقه اناث تشکیل میدهد که بهصورت عموم اکثریت آنهانفوس غیرفعال تولیدی راتشکیل میدهد .

خلاصه ای مطالعاتی که ازطرف ملل متحد در زمینه عمر وسطی قاره های مختلف بعمل آمده نشان میدهد که در کشور های آسیائی

افریقائی وامریکای لاتین حد متوسط عمر یك نفر کمتر از ۴۰ سال بوده در حالیکه حد وسط عمر یك نفراروپائی وامریکای شمالی بین ۶۵ الی ۷۰ سال است که بدین لحاظ ساحه فعالیت در ممالك اروپائی و امریکای شمالی وممالك انکشاف یافته طویل تر بوده وخوبتر میتواند در راه انکشاف اقتصادی مؤثر واقع شوند اما در افغانستان که در جملهٔ ممالك روبه انکشاف می آید وضع طوری دیگری بوده بصورت عموم سال های کار وفعالیت یك نفر به صورت اوسط از ۲۵ تا ۳۰ سال تجاوز نمیکند . پس اکثر مردم که در کشور های انکشاف یافته بهسنین فعال عمر خود میرسند که بالنتیجه در اثر فعالیت اقتصادی وبالا بردن سطح تولیدقادر هستند تا آنچه که اجتماع در راه پرورش وتعلیم وتربیه آنان مصرف کرده طی تجاوز از مدت ۴۰ سال کار و فعالیت یعنی قبل از رسیدن به سن کهولت جبران نماید وحالانکه درکشور های روبه انکشاف که حد متوسط عمر باشند کان آنها نسبت به ممالك انکشاف یافته کمتراست تعدادزیادافرادیکه بین سنین ۱۵ تا ۴۰ سال هستند تقریبا یك دوران انتقالی را پیموده وبه سنین فعال بالاتر عمر نمی رسند از اینرو ممالك روبه انکشاف مقدار هنگفتی از سرمایه های مادی ومعنوی خودراکه صرف پرورش تعلیم وتربیه جوانان کرده اند استفاده اعظمی بعمل آورده نمیتوانند تامین صحت عامه وسلامت مردم ازطریق پخش وتقسیم خدمات صحی اساس توحید وانسجام امور صحت عامه تطبیق پرو گرام های طب وقایوی پیشبرد طب معالجوی به صورت اقتصادی بسویه ولسوالی ها وعلاقه داری ها و محلات باایجاد مراکز صحی اساسی ومراکز فرعی وسایر خدمات اجتماعی امکان آن را خواهد داد تا تعداد تولدات از دیاد وتعداد وفیات تقلیل یابد وتناسب سن فعال اقتصادی بدرجات بلند تر برسد .

بنابر پیشرفت طب وقایوی ومعالجوی و پیشرفت در امور زندگی از لحاظ استندرد حیات وسایر خدمات اجتماعی در نقاط دوردست واکناف کشور چنین وانمود میسازد که تغیرات بارز در شاخصهای تولدات ، وفیات افزایش وسطی طول عمر نفوس مملکت و تعداد نفوس وتعداد فامیل ها پدید خواهد آمد. چنانچه پیش بینی ها وتخمینا تیکه از طرف اداره مرکز احصائیه در زمینه تغییرات نفوس افغانستان صورت گرفته است واز دیاد نفوس افغانستان راکه از جهات مختلف در سالهای ۱۳۵۵ تا ۶۱ بعمل خواهد آمد دراینجابصورت اختصاربه آن اشاره مینمائیم .

این پیش بینی بر شاخص های نفوس و اندازه رشد سالیانه منظور شده پیش بینی تعداد نفوس در سال های ۱۳۵۵ ــ ۱۳۶۱ وترکیب سن آن قرارآتی تخمین وتعیین گردیده است .

نوعیت نفوس	سال ۱۳۵٤	سال ۱۳٦۱	اوسط فیصدی رشد سالا نه
مجموع تعداد نفوس	۱٦ر٦٦٥ر۰۰۰	۱۹ر۲۱۰ر۰۰۰	۲ر۳٥
مجموع نفوس شهری	۲ر۲۹۰ر۰۰۰	۲ر۹۸٤ر۰۰۰	۳ر۲۳
مجموع دهاتی به شمول کوچی ها ــ	۱٤ر۲۷٥ر۰۰۰	۱٦ر٦۲٦ر۰۰۰	۲ر۲۰

طی هفت سال آینده توقع میرو. که رشد مطلق مجموع تعداد نفوس در حدود ۳ ملیون نفر خواهد رسید که ازآنجمله دو ثلث ٦۷فیصد از طریق رشد یا افزایش تعدادنفوس دهاتی و۲ر۲۰ فیصدرشد تعداد نفوس شهری ومتباقی ۸ر۱۲ فیصد رشد تعداد کوچی ها خواهد بود .

سنجش تغییرات سرعت رشد تعداد نفوس شهری ودهاتی باندازه نسبی ذکور واناث در سال های ۱۳٥٥ ــ ۱۳٦۱ با ارقام ذیل چنین تخمین گردیده است .

نوعیت نفوس	سهم نسبی ٥٥	سهم نسبی فیصدی سال ۱۳٦۱
مجموع نفوس	۱۰۰	۱۰۰
نفوس شهری	۱٦ر۸	۱۷ر۷
نفوس دهاتی بشمول کوچی ها	۸۳ر۲ ــ	۸۲ر۳ .

از جدول فوق چنین استنباط میشود که تعداد نفوس شهری نسبت تمر کز قــوای بشری درشهرها ازدیاد یافته ونفوس دهاتی تقلیل می یابد .

بناء در طی پلان هفت ساله کشور اوسط رشد سالانه نفوس شهری نظر به انکشاف عمومی مهاجرت نفوس دهاتی به شهر ها به عوض ۹ر۲ فیصدبه اندازه ۲۳ر۳فیصد خواهد رسید . سهم نسبی آن نظر به مجموع تعداد نفوس در سال ۱۳٦۱ نسبت به سال ۱۳٥٤ از ۸ر۱٦ فیصد به ۷ر۱۷ فیصد ازدیاد خواهد یافت .

بعد از روی کار آمدن نظام جمهـــو ری ومطابق خط مشی دولت جمهوری در جهت ساکن ساختن نفوس کوچی ها واصلا حات ارضی یك تعداد نفوس کوچی شامل تعــداد نفوس دهاتی گردید . بناء فیصدی نفــوس کوچی که به ۱۷ر۲ فیصد بالغ میگردید در هفت سال آینده به ۱۰ر۲ فیصد خواهـــد رسید .

تولدات ، وفیات وموضوع مهاجرت نیـــز میتواند رشد نفوس یك منطقه را بصورت‌واضح وانمود سازد .

هر چندیکه احصائیه گیری مکمل تولدات وفیات در سرا سر کشور به صورت صحیح تعیین نگردیده است اما سالنامه های دیمو گرافیك ملل متحد احصائیه تولدات و وفیات یك تعداد ممالك روبه انکشاف رابطورمقایسه وانمود ساخته که ما نیز میتوانیم رشد طبیعی

نفـوس و فیصـدی ازدیاد نفـوس افغانستان رابه شکل علمی تخمین نمائیـم . احصائیه تولدات ووفیات یك تعداد ممالك روبه انکشاف قرار ذیل است .

ممالك	تعداد تولدات درفی هزار	تعداد وفیات در فی هزار		احصائیه فیصدی رشد طبیعی
۱ - الجزایر	٤٤ر٤	۹ر۸	٦ر٦	۳ر۱۷
۲ - جمهوریت مصر	٤۱ر٥	۱٥ر۱	۲٦ر٤	۲ر۳۸
۳ - عراق	۲٥ر۱	٤ر۱	۲۱	۳ر۳٦
٤ - ایران	٤۲ر٦	۷ر۷	۳٤ر۹	۲ر۹۸
٥ - سوریه	۳۲ر۰	٤ر٥	۲ر۷٥	۳ر۰۰
٦ - سیرالانکا	۳۱ر۹	۸ر٥	۲۳ر٤	۲ر۲۲
۷ - ترکیه	٤۰ر۸	٦ر٦	۳٤ر۲	۲ر٤۸
۸ - افغانستان	۲٦ر۰	۱٦ر۰	۲۳ر۰	۲ر٥٤

کثافت نفوس افغانستان وولایات

قـرار احصـائیـه اداره مـرکـز نفوس افغانستـان در سـال ۱۳٥٤ بهـ ۱٦ر٦٦٥ر۰۰۰ نفر بالغ میگردد که بااین‌اساس کثافت نفوس‌افغانستان‌درهمین‌سال به ۲٥ر۷ نفر در هر کیلو متر مربع بالغ میگردد هرگاه‌ما کثافت نفوس افغانستان را در سال ۱۳٤۸ مورد مقایسه قرار دهیم می بینیم که نفوس‌افغانستان در این سال به ۱٤ر٥٤۰ر۰۰۰ میرسد وکثـافـت آن در هـر کیلـو متـرمربع به ۲٤ نفر بالغ میگشمت . البته باثیست به خاطر داشت که نفوس افغانستان مانندسایر نفوس ممالك بصورت یك تواخت وبه تعداد مساوی درتمام افغانستان منتشر نشده‌اند . یعنی مناطق وجود دارد که تعداد نفوس آن به صورت بسیار متراکم بوده وبر عکس‌آن نواحی دیگر هم وجود دارد که تعداد اقل نفوس در آن زیست میکند .

هرگاه به جدول نفوس ولایات افغانستان‌دقیق شویم می بینیم که یك تعداد از ولایات در جمله ولایات پر نفوس ویك تعداد درجمله‌کم نفوس وتعداد دیگر در جمله ولا یـات متفرق السکنه می آیدبه شرح ذیل :

ولایات پر نفوس که در هر کیلو مترمربع‌آن بصورت اوسط از ۳۱۰ تـا ٥۹ نفرزیست میکند عبارت اند از :

ولایت کابل ، پروان ، لوگر ، ننگر هار ،کندز ولایات کم نفوس افغانستان که شامل ولایت پکتیا ، لغمـان ، تخـار، وردك ، بلخ ، بغلان ، غزنی ، فاریاب بوده و در هر

کیلو متر مربع آن از ۵۱ تا ۲۳ نفر زیست دارند .

ولایات متفرق السکنه افغانستان درجمله ولایاتی شامل میگردد که درهر کیلو متر مربع آن از ۲۰ تا ۲ نفر میرسد واین ولایات عبارت اند از ولایت بامیان ، هرات ، سمنگان زابل ، کندهار ، جوزجان ، ارزگان ، بادغیس بدخشان ، غور ، فراه ، هیلمند ، نیمروز .

جدول ذیل پنج ولایات افغانستان را که ازلحاظ مساحت، از لحاظ نفوس واز لحاظ کثافت نسبت به سایر ولایات افغانستان به درجه اول قرار میگیرد نشان میدهد . وجدول بعدی واحد های اداری بیست وهفت گانه افغانستان را از لحاظ مساحت تعداد نفوس وکثافت نفوس نشان داده و ضمنا درجات هر یك نیز تعیین گردیده است .

پنج ولایت که از لحاظ مساحت بدرجه اول قرار دارد :

۱ ـ هیلمند ۶۲ر۳۳۶ کیلو متر مربع

۲ ـ فراه ۵۹ر۱۴۶ کیلو متر مربع

۳ ـ کندهار ۴۹ر۳۶۸ کیلومتر مربع

۴ ـ نیمروز ۴۱ر۷۲۴ کیلو متر مربع

۵ ـ بدخشان ۴۰ر۸۸۶ کیلومتر مربع

پنج ولایت که از لحاظ نفوس بدرجه اول قرار دارد :

۱ ـ ولایت کابل ۱ر۴۶۲ر۰۰۰ نفر

۲ ـ ولایت پروان ۱ر۱۵۲ر۰۰۰ نفر

۳ـ ولایت ننگرهار ۱ر۰۵۱ر۰۰۰ نفر

۴ ـ ولایت غزنی ۱ر۰۱۰ر۰۰۰ نفر

۵ ـ ولایت پکتیا ۹۸۸ر۰۰۰ نفر

پنج ولایت که از لحاظ کثافت نفوس به درجه اول قرار دارد :

۱ ـ ولایت کابل ۳۱۰ نفر در فی کیلو متر مربع

۲ ـ ولایت پروان ۱۰۱ نفر در فی کیلو متر مربع

۳ ـ ولایت لوگر ۷۱

۴ ـ ولایت ننگرهار ۶۲ نفر در فی کیلو متر مربع

۵ ـ ولایت کندز ۵۹ نفر در فی کیلو متر مربع

واحد اداری	مساحت به کیلومتر	درجه	تعداد نفوس به هزار نفر	درجه	کثافت نفوس در هر کیلومتر مربع	درجه
۱– ولایت کابل	۴۷۲۰	۲۵	۱۴۶۲	۱	۳۱۰	۱
۲– ور پروان	۱۱۳۶۷	۲۱	۱۱۵۲	۲	۱۰۱	۲
۳– ور میدان وردک	۹۶۹۹	۲۲	۳۷۲	۱۶	۳۸	۹
۴– ور لوگر	۴۴۰۶	۲۶	۳۱۴	۲۱	۷۱	۳
۵– ور غزنی	۳۲۷۹۷	۸	۱۰۱۰	۴	۳۱	۱۲
۶– ور پکتیا	۱۷۷۷۲	۱۴	۹۰۸	۵	۵۱	۶
۷– ور لغمان	۶۷۳۰	۲۴	۲۷۲	۲۵	۴۰	۷
۸– ور بامیان	۱۷۵۴۵	۱۵	۳۳۲	۲۰	۱۹	۲۱
۹– ور ننگرهار	۱۸۶۲۶	۱۳	۱۱۵۱	۳	۶۲	۴
۱۰– ور بدخشان	۴۰۸۸۶	۵	۴۲۴	۱۴	۱۰	۲۲
۱۱– ور تخار	۱۲۳۲۵	۱۹	۴۶۸	۱۱	۳۸	۸
۱۲– ور بغلان	۱۷۱۶۸	۱۶	۵۶۵	۸	۳۳	۱۱
۱۳– ور کندز	۷۹۲۷	۲۳	۴۶۸	۱۰	۵۹	۵
۱۴– ور سمنگان	۱۶۶۳۹	۱۸	۳۰۱	۲۲	۱۸	۱۶
۱۵– ور بلخ	۱۲۲۸۲	۲۰	۴۲۸	۱۳	۳۵	۱۰
۱۶– ور جوزجان	۲۶۲۲۷	۱۰	۴۰۸	۱۰	۱۶	۱۹
۱۷– ور فاریاب	۲۱۳۲۶	۲	۴۹۳	۹	۲۳	۱۳
۱۸– ور بادغیس	۲۱۶۷۸	۱۱	۳۴۸	۱۸	۱۶	۲۱
۱۹– ور هرات	۳۸۷۱۱	۶	۷۳۳	۷	۱۹	۱۵
۲۰– ور فراه	۵۹۱۴۶	۲	۳۶۴	۱۷	۶	۲۴
۲۱– ور غور	۳۸۷۵۷	۷	۳۳۹	۱۹	۹	۲۳
۲۲– ور نیمروز	۴۱۷۹۴	۴	۱۰۱	۲۶	۲	۲۶
۲۳– ور هلمند	۶۱۸۳۶	۱	۲۸۸	۲۴	۵	۲۵
۲۴– ور کندهار	۴۹۲۶۸	۳	۸۰۲	۶	۱۶	۱۸
۲۵– ور زابل	۱۷۰۷۱	۱۷	۲۹۴	۲۳	۱۷	۱۷
۲۶– ور ارزگان	۲۸۹۲۲	۹	۴۶۱	۱۰	۱۶	۲۰

مسکن ومحل رهایش در افغانستان

همانطور یکه انسان به خوراك وابسته نیازمند است برای استقرار وتثبیت در یك نقطه به مسکن نیز نیاز مندی کامل دارد . زیرا سر ماو گرمای شدید حیوانات درنده وگزنده درنقاط مختلف جغرافیائی عوامل بس مهم بودند تا انسان را وادا شتند تابه تهیه سر پنا اقدام نماید . نه تنها انسانها بلکه حیوانات نیز نسبت شرایط طبیعی به تهیه خانه ها می پردازند اما انسانها از بدوپیدایش به‌تدارك‌مسکن مبادرت ورزیدندالبته انسانهای اولیه بنا بر نداشتن وسایل کافی به مسکن بسیار ابتدائی که اصلا شکل طبیعی راداشت بسر می بردند . چنانچه انسان هائیکه در اراضی هموار ، دشت ها وتپه ها زندگی میکردند مغاره ها وسموچ ها مساکن آنها را تشکیل میداد وبه همین ترتیب انسانهائیکه در مناطق جنگلی زندگی میکردند بالای شاخه های درختان وزمانیکه درکوه ها زندگی‌اختیار کرده بودند در مغاره ها امرار حیات میکردند.

ازان ببعد هر قدر فکر انسان انکشاف کرد ودر استعداد عالی آنها افزایش بعمل آمد بهمان نحو شکل مساکن آنها نیز تغییر نمود. یعنی بعداز طی مراحل انسان ها قادر شدند تابه ساختن‌کلبه، چادر ، خانه، قلعه، قصر وغیره مبادرت ور زند. عوامل وشرایط طبیعی ومواد که در دسترس آنها قرار دارد دراعمار وساختمان پناه گاه ها رول بارز دارد .چنانکه میدانیم مواد ومصالح نیز باوضع طبیعی منطقه ارتباط نزدیك دارد بنابران مسکن مستقیم و غیر مستقیم تابع وضع طبیعی منطقه میگردد .

اگرما مسکن بشری را از لحاظ جغرافیه مورد بررسی قرار دهیم می بینیم تمام مساکن بشری به سه دسته طبقه بندی میگردد .

۱ ـ مساکن متحرك ، حیات چادر نیشنی

۲ ـ مساکن نیمه متحرك ، حیات روستائی

۳ـ مساکن ثابت ، حیات شهرنشینی .

بدیهی است که هریك از این سه دسته مساکن بنابر موقعیت منطقه شرایط اقلیمی ونوع مواد ومصالح که‌در آنجا یافت میشود ارتباط دارد . هریك از این عوامل طبیعی به نوبه خود بالای اوضاع اقتصادی واجتماعی بشری تاثیر بس مهم دارد .

بنا بران اگر ما اوضاع طبیعی افغانستان را با ارتباط محل رهایش اهالی آن مد نظر بگیریم می بینیم که افغانستان یك کشور کوهستانی است که در عرض البلد متو سط جغرافیائی موقعیت دارد چون از یك طرف از بحر دور است واز جانب دیگر رطوبت سالانه آن کافی نیست بنا بران این منطقه منحیث یك منطقه نیمه صحرائی محسوب میگردد پس اشکال محل رهایش اهالی آن مربوط به خصوصیات طبیعی وموادمورد دسترس‌میباشد

محل رهایش مردم افغانستان نیز به سه دسته یعنی حیات چادرنشینی، حیات روستائی وحیات شهرنشینی طبقه بندی میگردد .

۱ ـ کوچی ها یا مسکن متحرك :

چنانچه واضح است که در نواحی استپ وصحرا ها نسبت خشکی اقلیم زراعت کمتر صورت میگیرد از آنجا ئیکه این اراضی دارای مراتع وچرا گاه ها میباشد باشند گان همان منطقه ناگزیر به تربیه حیوانات می پردازند چون درتمام ایام سال دریك نقطه مراتع بیك حال باقی نمی ماند . خصوصا مناطق کوهستانی که نظر بجریان سال ونظر به ارتفاع دارای مراتع جدا گانه ومختلف میباشد . بنـابران شبانان در جر یان سال از یکجا بجای دیگر در حرکت میباشند ودر محلیکه علف وجود دارد برای مدتی اقامت اختیار میکند موقعیکه علف آن منطقه بهاتمام رسید ویاآب وهوای‌آن منطقه سرد گردید از آنجا کوچ نموده درنقاط گرم تر سفر مینماید .

یك تعداد کثیر از نفوس بشری که در منطقه های استپ وصحرا هازندگی میکنندبه صورت عموم در مناطق معتدله وخصو صا در نصف کره شمالی به نوع زندگی‌کوچی حیات بسر می برند این اقوام که عموما بهمالداری نسبتاکمتربه شغل وزراعت مصروف میباشند در مراکش الجزایر ، حبشه ، مصر ،عربستان عراق ،اردن ،ترکیه ،ایران ،افغا نستان و بلو چستان ، در آسیای مرکزی روسیه د ر جمهوریت های غربی آن مانند ازبکستان ـ قزاقستان ، آزر بایجان ،ترکمنستان ،منگولیا تبت ایالت سنکیانك ، چین ، پامیر ، دامنه های هما لیا امر یکای جنوبی و استرا لیا به صورت کم وزیاد زندگی میکنند .

یـك عده بکار هـــای دیگــر خصوصـا تجارت نیز اشتغال می ورزند

همچنان در دیگر نقاط مانند لوگر، میدان کوهدامن ، مزار شریف ، قطغن ، پکتیا و جلال آباد این ها بیشتر به تجارت مصروف هستند

کوچی ها در افغانستان نیز در نواحی‌استپ وصحرا ها اقامت دارند وسر زمین هائیکـــه ساحهٔ بود وباش این مردم را فرا گرفته است بطور عموم همان مناطق اند که در بالا ازان ذکر بعمل آمد مانند دامنهٔ کوه ها وتپه های جنوب وشمال سلیمان غر ، سپین غــــر ، پشتو نستان جنوبی وبلو چستان مر کز ی ولایت پکتیا ، ننگرهار زابل ،قند هار ،هیلمند نیمروز وغیره درایام زمستان ولایات مرکزی وقسمت از ولایــات شمالی کشور در ایــام تابستان برای بود وباش اقوام مختلف کوچی مساعد میباشد .

کوچی های افغانستان از اقــوام مختلــف متشکل است‌که یکتعداد آن درمرکز وشرق مملکت بودوباش داشته وعدهٔ دیگر شان که درغرب کشور سکونت دارند. علاوه بــرآن یك عده دیگرکوچیهادرنقاط مختلف کشورطور پراگند سکونت دارند .

مردمان چادر نشین که همیشه حیات شان وابسته به تربیه حیوانات است عموما به تربیه حیوانات مانند اشتر ، اسپ ، مرکب ، گاو ، گاو میش ، گوسفند ، بز ومرغ مصروف هستند وهم هریك از اقوام کوچی بنابرشرایط اقلیمی وتناسب وضع حیاتی به تربیه اختصاصی بعضی از حیوانات که فوقا ازان نام برده شد می پردازند .

مردم کوچی نه تنها ازشیر ، پوست ، گوشت وپشم حیوانات اهلی استفاده مینمایند بلکه برای حمل ونقل نیزازآن استفاده میکنند همچنان بعضی از کوچی ها به تربیه حیوانی میکوشند که این حیوان در برابر سرما ، گرمای شدید و تشنگی مقاومت داشته باشند مثلا اشتر را برای سر زمین های دشت وصحرا واسپ را برای سرزمین های تپه ای تربیه میکنند .

مردم کوچی افغانستان عموما در چا در ها وخیمه ها که بنام (کژدی یا غژدی) مسمی است بود وباش دارند به صورت عموم رنگ این غژدیها سیاه بوده وازموی بز ساخته میشود این غژدیها طوری بافته شده که درهنگام گرما باد کافی بداخل آن عبور کرده میتوا نند ودر هنگام بارندگی موقعیکه مرطوب شد باران بداخل آن سرایت کرده نمیتواند .

چادر های کوچی ها در هنگام روز ازشعه آفتاب گرم ودر هنگام شب از سردی باشندگان خودرا محفوظ نگاه میدارد واهالی کوچی که در هنگام روز به کار وفعالیت ویاحرکت وکوچ از یك نقطه به نقطه دیگر مصروف باشد در هنگام شب به آرامی تمام باستراحت می‌پردازند .

چادرنشین هائیکه عموما در یك فصل سال در یك محمل بود وباش اختیار میکنند اکثرا ازگروه متجانس متشکل اندکه ازلحاظ زبان نژاد ، عرف و عادات عنعنه ودیگر خصوصیات اجتماعی شباهت زیاد در بین ایشان موجود است محل چراگاه های هر قوم معلوم است

یك عده دیگر از اقوام کوچی که اصلامالدار نیستند حیات اقتصادی نسبتا ضعیف تر را دارا میباشند این مردم در ایام اخیر بهار و در شروع تابستان از مناطق گرم سیر به وادیها وحوزه های نسبتا سرد تر در اطراف دهات پر نفوس وشهر های ولا یات مختلف کشور چادر میزنند وبه شکل درو گری می پردازند ومردم این کوچی ها را بنام درو گر نیز یادمیکنند . خیمه ها وچا درهای این مردم سیاه نبوده بلکه از تکه های نخی نسبتا ضخیم ترتیب یافته است . این مردم حیات خودرا از مزد درو گری وتبادله اموال تامین میکنند. به همین نسبت غربت همیشه دامن گیر آنها است .

عدهٔ دیگری ازکوچی ها که اشیای کوچك رابرای فروش درپشت انداخته وبه مراکز مزدحم بفروش میرسانند .

طوریکه در بالا ذکر شد کوچیهای افغانستان به اقوام مختلف منقسم گردیده اند وهریك دارای عنعنات ، رسم ورواج های مختلف میباشندقرار احصائیه اداره مرکزی احصائیه تعداد نفوس کوچی ها به ۲٫٤۰۵۰۰۰ نفر میرسد .

برای اینکه ما بتوانیم از عنعنات وطرز زندگی ومشخصات اقوام کوچی‌ها معلومات در زمینه داشته باشیم محض کوچی های دو ولایت را مورد مطالعه قرار میدهیم .

۱ - کوچی های ولایت ننگرهار :

با در نظر داشت مشخصات اقلیمی ولایت ننگرهار به منزله یك پل بین منطقه گرم و معتدل موقعیت داشته وبدین لحاظ از سالیان متمادی باین طرف تعداد کثیری از مردمان کوچی راکه همه ساله در ایام بهار وخزان از طرف شرق وجنوب افغانستان در تردد هستند در خود اجازه داده است در ایام بهار که آب وهوای حوزه روبه گرمی می نهد در دامنه ها ودشت ها علف ها از بین میرود مردمان کوچی مناطق مسکونی شانرا ترك کرده سر زمین غربی وپر علف حوزه سند را پیش میگیرند در موقع خزان نسبت سردشدن اقلیم این مناطق مردم دوباره باین مناطق‌گرم برمیگردند ، تازمانیکه تنگی ابریشمین برای رفت وآمد ترافیک باز نشده بود نه تنها مردم کوچی بلکه عراده جات تجارتی نیز مناطق حصارك غلجائی ، گندمك ، جگ دلك وغیره راطی کرده بحوزه کابل داخل میشدند اما فرصتیکه راه تنگی ابریشمین بروی ترافیك باز شد راه تجارتی سابق نسبتا اهمیت خود را از دست داد . لیکن با وصف آن این‌منطقه نسبت داشتن دره های متعدد ، دشت ها و دامان سر سبز وپر علف موقعیت خود را مخصوصا برای کوچی ها از دست ندادەقسمت اعظم قبایل کوچی از این راه عبور مینمایند .

کوچی هائیکه از این منطقه عبور میکنند متشکل از دو قبیله ، سیاه بهاری وگل‌بهاری میباشند که اول الذکر عبارت از کوچی های اند که در اول حوت الی ده حمل از مهمند دره ونواحی شنواز از راه ، خوازه خیل داخل منطقه خوگیانی شده درتپه ها ودره های‌کمپو ودشت ودامان زاوه مدتی را سپری کرده بعدا دامنه سیاه کوه را پیش گرفته داخل برکی خیل، نکرخیل وبالاخره دشتهای کلالی و جگدلك راطی کرده بسروبی داخل میشوند و سفرشان را بسوی سطوح‌مرکزی ومعتدل‌ادامه میدهند . این دسته کوچی ها از اقوام مختلف غلجائی ،خضرخیل ،ملاخیل ،اکا خیل وغیره متشکل اند . اکثریت این مردم بمالداری و تجارت تولیدات مواد حیوانی از قبیل روغن پشم ، گوسفند وغیره مشغول اند .

قبیله دوم یعنی کوچی های گلبهاری عموما از ده حمل الی ده ثور از این مناطق عبور نموده راه کابل ومناطق راکه آب وهوای نسبتا سرددارد پیش میگیرند کوچی های گلبهاری شامل اقوام مختلف میباشند

این دسته کوچیها عموما تجارت پیشه بوده اموال تجارتی خود راتوسط اشتر نقل میدهند.

تعداد تخمینی نفوس کوچی هائیکه در ایام مختلف سال درولایت ننگر هار بود و باش دارند ویا اینکه از طریق تورخم وپشتونستان به سروبی وولایت دیگر افغانستان رفته و ایام مساعد را در آنجا سپری مینما یند بـه ۷۵۵۶۵ نفر بالغ میگردد .

بعباره دیگر تقریبا ۲۱٤۵۵ نفر نفوس کوچی در ولسوالی مهمند دره ۷۸۲۵ نفر در ولسوالی خوگیانی ٦۸۱٦ نفر در ولسوا لـی شنوار ٤۲۰۰ نفر در ولسوالی کامه ۹۰۰ نفر در علاقه داری چپر هار وبقیه در ولسوالـی ها وعلاقه داری های دیگر ولایت ننگر هار ایام مساعد را سپری میکنند وبیش از۳٤قوم مختلف متشکل اند .

کوچی های آن منطقه طرز معیشت سا ده دارند زندگی آنهاعموما ازطریق تربیه حیوانات و زراعت تامین میگردد بر علاوه وجود یـك فصل طولانی در زراعت موجب میشود تاکوچی ها بعضا بهصنایع دستی نیز مبادرت ورزند .

کوچی ها در ولایت غزنی :

تعداد کثیر کوچی ها که در ولایت غزنی ایام تابستان خود را سپری میکنند عمو مـا از طرف شرق مملکت به این نقطه می آیند واین کوچی ها بدودسته تقسیم میشوندکه عموما به تربیه مواشی می پردازند .

حیات روستائی یا نیمه متحرک :

مناطق که بصورت عموم کوهستانی باشند خصو صیات اراضی آن به دره های عمیـق تنگ وطویل ووادیهای کم عرض وحوزه های نسبتا وسیع تقسیم میگردد .

بنابر شرایط فـوق ایـن نـوع اراضـی برای مسکن روستا مساعد بوده وبصورت عموم حیات روستائی در آنجا بیشتر متمرکز میگردد.

سر زمین افغانستان که یك منطقه کوهستانی را نمایند گی میکند وبیشتر از ۷۰ فیصـد حصه آن را کوهستان فراه گرفته است علاوه بران موجود یت آب کافی واقلیم مسا عـد ونوعیت خاك خوب باعث گردیده است که در نقاط مختلف سر زمین افغانستان حیـات روستائی بیشتر مستقر گردد .

بنا بران در سراسر افغانستان در حدود ۱٦٥۰۰،۰۰ قریه وجود دارد کـه بصورت عموم به حیات روستائی بسر می برند .وقرار محا سبات دست داشته ۸۵ فیصد نفوس افغانستان را نفوس دهاتی تشکیل میدهد .

موقعیکه یك نقطه جغرافیائی که از لحاظ ساختمان واشکال اراضی موجودیت آب کافی واقلیم مساعد ونوعیت خاك خوب بهره مند باشد امکان آن میرود تاآن نقطه برای بود و باش اهالی آماده گردد بنابران افغانستان در نقاط مختلف در حدود ۱۶۵۰۰ قریه بوده که در هریك از این قریه ها حیات روستائی را دیده میتوانیم .

چنانچه قبلا ذکر شد توپو گرافی افغانستان درهمه نقاط یکسان نبوده یکجا کوهستانی و جای دیگر دشتی وغیره به مشاهده میرسد . روی این اساس ساختمان‌منازل‌ازلحاظ شکل وهمچنان مواد تعمیراتی از هم فرق میکند .

موقعیکه یك نقطه کوهستانی دارای وسعت وپهنای زیاد باشد واز نقطه نظر وفرت آب دایمی بهره مندباشدودرپهلوی‌آن اقلیم‌مساعد که در اکثر ایام سال فعالیت های حیاتی صورت گرفته میتواند دراین نقطه است که دهات یکی پهلوی‌دیگر اساس می یابد ویك سازمان حیات روستائی کوهستانی را که نظربه دهات وادیهافرق دارد بوجودمی آورد خانه های این منطقه ازهم جدا واقع شده و غالبا دارای حویلی نمی‌باشند وبصورت عموم خانه درجائیکه نسبتا دارای رطوبت کمتر باشد ، امکان آبادی زمین زراعتی دران کمتر باشد ، آب نزدیك آن جریان داشته باشد اعمار میگردد .

همچنان خانه ها در اینگونه دهات گاهی به صورت متفرق وزمانی به‌صورت مجتمع‌اعمار میگردد . مواد ساختمان در این چنین محلات راسنگ ، چوب ، وگل تشکیل میدهد . خانه های این منطقه بعضا یك منزل وبعضا دارای دو منزل وحتی در بعضی جاهاسه منزل وچهار منزل بمشاهده میرسد .به صورت عموم خانه های بلند سه منزله وچهار منزله راقلعه ها وبرج ها تشکیل میدهد اکثر برج ها برای نگاهبانی ومراقبت اعمار شده واز آنجا به مراقبت محصو لات زراعتی خود ها می‌پردازند در بعضی از این منازل محل برای حیوانات طویله که در همجواری آن قرار دارد وجود دارد اما در بعضی جاها نظربه تعداد ووسعت گله ها دور تر از منازل طویله های بزرگ اعمار نموده اند وبه این اساس از حیوانات در موقع شب ودر موقع سرما نگهبانی بعمل می آید . در اغلب دره‌ها اکثرا بملاحظه رسیده است که بصورت عموم یك قوم که دارای یك نژاد ویك زبان وحتی دارای یك سازمان اجتماعی باشند زندگی میکنند. وضع اجتماعی در دهات کوهستانی افغانستان تا حال بشکل قبیلوی باقی مانده است .

همچنان به صورت عموم این مردمان حیات نیمه مقیمی نیز دارند بتر تیبیکه در هنگام تابستان موقعیکه کمبود علف حس میگردد مواشی خود ها را به نقاط دور تر ومرتفع تر که بنام آغیل یا ایلاق یاد میشود برده در آنجا به کلبه هاویا خیمه‌ها برای مدت‌موقت زندگی اختیار میکنند ودر هنگام زمستان‌دوباره به مساکن اصلی خود بر میگردند .

آبیکه در این مناطق دهات برای زراعت استفاده بعمل می آید یا از چشمه ساراست ویا اینکه اهالی آب دره ها را ذریعه جوی های باریك درهر قسمت دره رهنمائی نموده ازان برای زراعت وغیره استفاده میکنند از همین رهگذر اکثر نقاط نسبت غرس نبات مثمر وغیر مثمر در اطراف وکنار جوی هـا منطقه سبز وخرم را پدید آورده است .

اینگونه حیاتدهاتی کوهستانیرا دراکثرنقاط کوهستانی افغانستان می بینیم چنانچهدرههای متعدد شمال وجنوب هندو کش شرقی وهندو کش غربی دره های شمال جنوب وسمتراست وچپ سلسله جبال کوه بابا، سلسله سپین غر و سلیمان غر سفید کوه سیاه کوه تیربند ترکستان وغیره نمایند گی از حیات روستائی کوهستانی که در فوق ازان ذکر بعمل آمـد میکنـد .

قریه ها ودهاتیکه در دره هاپدید آمـده است عموما توسط راه های باریك پیاده رو وکاروان رو بایك دیگر ارتباط پیدا میکند . موقعیکه یك سرك عمومی از این دره هاعبور نموده باشد قریه هائیکه بنزدیکی این سرك موقعیت دارد به مقایسه سایر نقاط بیشتـر انکشاف نموده وساحه فعالیت اهالی آن منطقه بیشتر میگردد . وبه همین لحاظ سویه حیاتی آنها نیز فرق میکند . آخرین حدود مناطـق مسکونی در دره ها ودر نقاط کوهستانی در ناحیه غربی کوهستانی پامیر واقع است که به طور مثال افیل ها بحد اعظمی ارتفا عات ۳۰۵۰ متر وبصورت اوسط ۲۸۰۰ تا ۲۹۰۰ متر موقعیت دارد .

همچنان در ناحیه انجمن ودره های فرعـی انجا حیات دهاتی تا ارتفاع به ۳۱۵۰ متـر ایلاق بلند میرود . باشند گان مقیمی ایـن مناطق عموما به مالداری وزراعت اشتغالدارند دهکده ها ودهقان خانه ها غالبا به صورت بسیارابتدایی بقسم کلبه های تاریك یااحاطه های از اجتماع صخره ها ساخته شده کـه روی آن راباگـل پوشانیده اند . نقشـه این نوع مساکن یا بشکل مدور ویا بشکل ضلع دار ساخته شده است .

ایلاقهای مرتفع وبلند در ۳۵۰۰ متر الی ۳۶۰۰ متری قرار دارند اما بصورت مجردمانند دره (رخوی) بهمناطق بلندترازآن نیزمتصادف میگردد .

حداکثر این ییلاقها دارای سه الی شش احاطه های ابتدائی است که توسط جغلـه سنگ هاترتیب شده وسقف آنها توسط چوب کاه گل مسطح گردیده وغالبا یك فامیل در آنجا زندگی مینمایند .

دراین نواحی کوهستانی چرانیدن رمه ها وظیفه عمومی خانمها واطفال را تشکیل میدهد مردان در تمام اوقات وظیفه زراعت را انجام میدهند .

حیات دهاتی بادر نظرگرفتن طرزساختمان منازل مواد تعمیراتی وساز مان اجتماعی در وادیها واراضی هموار نسبت به دره هـای کوهستانی کمی فرق دارد باوجو دیکه اساس

پدید آمدن یك قریه چه در دره وچه دروادی های وسیع مربوط به موجودیت آب کافی ، اقلیم مساعد، مقدار بارندگی کافی برای نموی زراعت ونوعیت خاك مساعد زراعتی میباشد باز هم دیده میشود که بعضی عوامل باعث گردیده تایك تغییر درطرزساختمان خانه ها وشکل حیات اجتماعی این دو محل پدید آید

هرگاه مابه طرز ساختمان خانه های این مناطق دقیق شویم خصوصیات بارز ذیل را در آن مشاهده میکنیم :

نخست خانه هادرمحلی اعمار میگردد که به نزدیکی آب موقعیت داشته باشد اکثرا کوششی بعمل می آید تا اراضی زراعتی را برای اعمار خانه ها بکار نبرند . خانه های این نواحی عموما دارای حویلی بوده که بنام قلعه یاد میشود وبه ترتیب ساخته شده که حویلی هابا یك دیگر متصل وپیوسته است.

مواد ساختمان تعمیرات این نواحی راچوب وبعضا سنگ تشکیل میدهد بصورت عموم در نواحی سنگ نسبت حمل ونقل آن از یك نقطه دورگران تربوده واکثر مردم ازآن استفاده نمی نمایند ودر غیر آن به صورت عموم گل را بشکل خشت در آورده ازان به عمار منازل بکار میبرند .

در بعضی نقاط گل را بشکل پخسه در آورده ازان برای اعمار دیوار های ضخیم و طویل استفاده بعمل میآید وخصوصا قلعه ها واحاطه خانه ها که از لحاظ ارتفاع ،ضخامت وطولانی بودن آن قابل ملاحظه است ازمهره های پخسه. که بعضی از این دیوار ها از هشت تابیست مهره ویا بیشتر ازان متشکل است اعمار میگردد هر مهره دیوار پخسه از پنجاه تاشصت سانتی مترارتفاع دارد ضخامت آن نظر به طول دیوار فرق میکند .

مناطق شمال وغرب کشور که چوب چنار (تیر) نسبتا کمتر میباشد خانه هارا بشکل گنبدی اعمار میکنند .

در این قسم خانه ها خشت ها را بامهارت خاص بالای یك دیگر گذاشته تا اینکه گنبد بسته شوددرجاهائیکه چوب بهوفرت دستیاب میگردد سقف خانه ها عموما توسط چـوب چنار پوشیده شده است بام منازل بشکل افقی اعمار میگردد . همچنان تهداب منازل تا جائیکه مقدور باشد از سنگ استفاده بعمل می آید .

دهات این گونه نواحی دارای قلعه هابوده وهر قلعه دارای چندین برج میباشد ساختمان برجهابصورت عموم چهارضلع، شش ضلع وحتی هشت ضلع که تقریبا شکل مدور را دارا است میباشد هر ضلع قلعه ها دارای دهانه کلکین بوده وبرای حفاظت باغ واراضی زراعتی در هنگام شب وروز ازآن استفاده بعمل میآید درداخل قلعه اطاق های متعدد که بنام دهقان خانه یاد میشود برای استفاده دهاقین که در مزارع زمیندار اجرای وظیفه مینما ید تخصیص یافته است همچنان در این قلعه ها مهمان خانه ومسجد نیز اعمار گردیده است .

در بعضی جاها قلعه ها طوری ساخته شده

که حرم سرای جدا گانه دارند وهمچنان دارای دو ویاسه حویلی میباشد که به مقاصدمختلف ازان استفاده بعمل می‌آید . اکثرا آب مورد ضرورت خود را ازچاه هاکه در بیـن قلعـه حفر گردیده است ویا چشمه ها ویا کاریز هاکه به نزدیکی قلعه موقعیت دارد استفاده صورت میگیرد . خانه هائیکه به نزدیکی دریا هاقرار دارد از آب دریا استفاده میگردد . در سایر نقاط که دریا ها نسبتا دور تر واقع باشد دراین صورت قریه به‌صورت متمرکزی توسعه وانکشاف پیدا میکند . زیرا از یـك طرف ساحهٔ توسعه امکان پذیر است وازجانب دیگر نسبت امنیت می گوشند دریك‌جا مجتمع شده از پراگند گی جلو گیری نمایند دربعضی جاهای دیگر موقعیکه ساحهٔ زمین حاصل‌خیز کم ووفرت آب موجودباشد ودرصورت تامین امنیت خانه ها بصورت متفرق پدید آمده و به شکل پراگنده توسعه پیدا میکند . چنانچه در بعضی از نواحی افغانستان نمونه این گونه مساکن روستائی به‌کثرت به نظر می‌رسد در اکثر این قریه جات اجتما عات روستائی را اقوام متجانس تشکیل میدهد . وبعضا هـم امکان دارد که اقوام مختلف که از لحاظ زبان اختلاف ندارند در یك قریه سکونت اختیار کنند .

نقاطیکه به شهر ها نزدیك است تجانس ساکنین آن از میان میرود یعنی در یك دهکده نزدیك شهر که مسایل امنیتی نیز تااندازه زیاد فراهم است امکان زیاد بوجود می آید که اقوام وقبایل مختلف در آنجا بصورت توام زندگی نمایند .

وضع دهکده های افغانستان نسبت ترا کم منازل شکل شهر های کوچك قرون وسطی را بخاطر می آورد .

دریك قریه ویاده ملك ویا خان هنوز هم دارای اقتدار بوده واکثر به مسایل روستا ها توسط ملك ها قریه دار ها ویا خان حل وفصل میگردد ،بناء گفته میتوانیم مناسبا ت اجتماعی حیات روستائی در افغانستان هنوز هم روی اساسات قبیلوی استوار است .

حیات شهری در افغانستان :

موقعیکه اریائی ها در حدود ٤ ویا ٥٠٠٠ سال ق،م از دریای آمو به طرف جنوب‌مهاجرت کردند این سر زمین را برای بود وباش از لحاظ آب وهوا واراضی زراعتی مساعد یافتة اولتر درینجا مسکن گزین شدند . بکار های معمول آنوقت چون زراعت صنعت وتجارت‌مانند سابق پر داختند این کار ها وفعالیتهای سالم باعث گردید که تجارت رونق یابد صنعـت انکشاف نماید دهات قصبات وشهر هـا در سراسر این سر زمین پدید آید واین یك‌آغاز فصل در خشنده در تاریخ باستان افغانستان محسوب میگردد .

بادر نظر داشت اسناد تاریخی مدنیت اولی این سر زمین بادورهٔ مدنیت او ستائی ١٢٠٠ ق،م آریائی که‌به صفحات شمال هندو کش متمرکز شده بودند به تاسیس روستا هـا وبلاد پرداختند این اولین قدمی بود که در

ارتقاء حیات شهری وتحول اقتصادی برداشته می شد .

در دورهٔ مدنیت روستا نظامی تشکیل میشودکه اولین زمامداربنام یما در بخدی یا بلخ به ساختن یك واره اقدام کرد که به این لحاظ اولین شهر بامرکز مدنیت آریائی دروازهٔ بخدی تاسیس نمود وکلمهٔ واره در زبان سانسکریت وهاره یاده شده است ودر زبان دری بنام بهار که امروز بنام نوبهاربلخ یاد میگردد، این شهرتااوایل قرون وسطی یعنی تا استقرار اسلام درین خط با در خشش کامل ازمرکز مدنیت آنزمان نماینده گی میکرد ازان زمان به بعد تحولات شهری وتمرکز نفوس در نقاط متعدد افغانستان انکشاف می یابد مرحلهٔ دومی تحول شهری در افغانستان در زمان اسکندر شروع میگردد وموقیعیکه اسکندر به این خطه پامی گذارد مانند سائرنقاط بعد از مفتوح ساختن یك منطقه اساس پایه گذاری شهر های جدید ویا قلعه های نظامی را می گذارد . چون یونانی ها یکمدت مدید بدین سر زمین سپری نمودند بنابران یك تحول در فرهنگ ووضع اجتماعی مردم پدید آمد و نتیجه این تما سهای متداوم به آن منجرشد که یك تمدن جدید بنام گریکو باختری بمیان آید بنابر تحقیقات باستا نشناسی در حدود هفتاد ویك شهر جدید در سرزمین افغانستان درین دوره پایه گذاری شد وتا قرن هفت میلادی فرهنگ گریکو بودیك درین خط ادامه داشت وتمام شهر های آن به سبك تقریبا یونانی اعمار گردیده بود .

موقعیکه عالم اسلام درین خط راه یافت و دین اسلام بحیث یکقدرت دینا میك احراز قدرت نمود کلتور وفرهنگ سابقه را تحت تاثیر آورد شکل شهرها وخانه ها به سبك جدید تحول یافت ،جغرافیه نویسان متبحر مانند یعقوبی ابن فقیه ، سعودی، اصطخری ابن حوقل ومقدسی وغیره درباره شهرهای خراسان روشنی انداخته شکل ووسعت شهرهاونقش آنهارا بصورت واضح تشریح نموده است ضمنا از خلال اوراق تاریخ چنین برمی آیدکه تعداد شهر های خراسان آنز مان که حائز مشخصات شهری بوده اند به ۲۲۰ شهر می رسید از آن روز تا حال تحولات زیادی در پدید آمدن شهر ها وانکشاف شهر از لحاظ نقشه های مختلف در افغانستان بوجود آمد .

پایه گذاری شهرهای عصری افغانستان :

با پیشرفت ساینس و تخنیك معاصر و صنعت شهر سازی وخانه سازی که به انکشاف قابل ملاحظه نایل آمده است . البته فن خانه سازی هنر شهر سازی وصنعت معماری توام با پیشرفت های عظیم عصر تکنا لوژی توانسته اند مقام ارزنده را حایز وتوجه جهانیان را بخودجلب کند احراز این موفقیت عظیم در شقوق مختلف معماری وغیره که متکی به اساسات ساینس و تخنیك میباشد روز بروز چهره های جدید وپر شکوه بر شهر ها وسیستم شهری تجدید جاده ها ، انواع مختلف منازل رهایشی مارکیت ها، تفرجگاه ها و غیره داده است .

طوریکه واضح گردیده است این انکشاف نه تنها ازلحاظ وضع ظاهری ساختما نهاوریزه کاریهاومغلق بودنموضوعات مختلف شهری وخانه سازی قابل اهمیت است بلکه معماری امروزی طوری است که معماران میکو شند تا با در نظر گرفتن تمام موضو عات عصری تکنا لوژی جنبه های اقتصادی که مفادمملکت ومردم در آن متصور باشد .

البته جنبهٔ مفاد اقتصادی معنی آنرا نخواهد داشت که شکل شهر ووضع خانه ها ازلحاظ مصرف مواد استحکام دوام ودارا بودن شرایط صحی مطابق به ایجا بات عصر بدر جـات پائینتر قرار میگیرد بلکه با در نظر گرفتن تمام این موضو عات کوشش مهندسین درانست تا از حد اقل مصرف حد اکثر استفا ده را بنمایند .

این یك حقیقت مسلم است که طرح و دیزاین یك شهر عصری باخانه ها واپارتمان های مجهز که تمام وسایل آسایش انسان در آن مدنظر گرفته شده‌باشد مصارف بیشتری ایجاب میکند امادر مقابل نسبـت استحکـام وبا دوام بودن وسائر ملحو ظات صحی و روحی که تاثیر بارز بالای سویـه زندگـی مردم همان منطقه میکند نه تنها مفید بلکه با سنجش دقیق ارزانتر ومنا سبتر ومساعد تر میباشد .

شهر سازی امروزی علاوه بر تمام مزایای که دارد توانسته است از یك ساحه کو چك بصورت منظم حد اکثر استفاده را بنمایدیعنی تمام ملحو ظات شهری راکه ضرورت کنونی زندگی محسوب میگردد توسط یك پلانقبلی طوری طرح می‌نماید تا از بی‌نظمی ساختمانها جاده هاپارکها وسائر ملحوظات شهری کـه ضرورت‌معاصرآن‌را متقاضی‌است بهره‌مندباشد علاوتاپلانگذاری های عمرانی ایجابات میکند تاچهره یاشکل شهرازلحاظ نقشه‌های هوایی نمای خارجی شکل نامنظم را بخود نگیرد.بلکه پلانسازی مورد نظر باید طوری طرح گردد که ساختمانها از هرگونه نواقص مبرا باشد .

شهر های سابقه افغانستان مانند شهرهای سابقهٔ سایر نقاط جهان ازینگونه تجهیزات معاصر که البته زاده این عصر است مبرابود وسیستم عمرانی شهر های سابقه نه تنها از لحاظ تخنیك عمرانی وفقدان تجهیزاتی کامل شکل غیر مطلوب را داشت بلکه نسبت نا منظم بودن جاده ها وعدم وجود پارکها ویات فضای باز ونا مناسب بودن بازار ها ومارکیت ها دوائر شار والی وحتی مردم رابه مشکلات زیاد مواجه ساخته بود این نقیصه باعث‌گردید که بهاین وضع عطف توجه شـود بنابـر ملحوظات فوق نیازمبرم‌مملکت به‌تشکیل یك موسسه شد که بتواند شهر های افغانستان را از لحاظ پلانهای عصری مورد دقت ومطالعه قرار دهد ودولت تصمیم اتخاذ کرد تا چهره ها ویا شکل شهر ها بصورت منـظم وعصری تغییریابد بیش ازین وضع‌نامطلوب شهر ها که فاقد هرگونه تجهیزات شهـری

میباشد غیر قابل تحمل تلقی شده به تجدید آنها اقدام نماید بنابران موضوع را در سال ۱۳۴۳ وزارت فوائد عامه با در نظر داشت اهمیت امور شهر سازی برای اولین بار ادارهٔ جدید رابه سویه مدیریت عمومی در تشکیلات خود اساس گذاشت ووظیفه اصلی این اداره تنظیم ورهنمائی امور شهر سازی وخانه سازی می باشد .

در سال ۱۳۴۳ حکومت نظر به احساس شدید بی‌خانگی طبقات مختلف مردم وانسجام امور شهر سازی و خانه سازی افغانستان بکمك صندوق ملل متحد اداره منظم تری را بمیان آورد ودر سال ۱۳۴۴ مدیریت عمومی شهر سازی بریاست ارتقاء نمود ودر سال ۱۳۴۶ به حیث یك تصدی دولت احراز کرسی کرد این دستگاه از آغاز تاسیس تا حال به فعالیت های دامنه داری متوسل شده است.

چون تمام مسائل پلان شهر سازی وخانه سازی باساس احصائیه ازدیاد نفوس معلومات راجع به وضع اجتماعی واقتصادی و مطالعهٔ امکانات انکشافی آن ترتیب میگردد بنا بران ریاست شهر سازی در اولین گامهای مقدماتی خود به جمع آوری معلومات واحصائیه که روی آن طرح پلانها به شکل علمی استوار شده بتواند اقدام نمود . دومین قدم ریاست شهر سازی روی پلانهای شهری گذاشته شد چنانچه ترتیب پلان یك شهر روی مطالعات ابتدائی مانند ساحه نفوس ، پیش بینی انکشاف آینده واهمیت شهر از نگاه تجارت ، صنعت وغیره ایجاب می کند بنابران ریاست شهر سازی با در نظر داشت موضوعات فوق پلان های عمومی وهم چنان پلان های تفصیلی تهیه وآماده نموده تا احتیاجات آینده یك شهر را مد نظر بگیرند چنانچه درترتیب پلانهای شهری موقعیت شهر وانکشاف شهر شبکه راه های ترانزیت وراه های داخل شهر ومراکز تجارتی اداری کلتوری تربیتی و تفریحی موقعیت ساحه رهایش وارتباط این ساحات بامراکز مطالعات اجتماعی از نگاه زنده گی کار تفریح مردم تاحدی امکان در نظر گرفته شده بود .

قرار معلومات جدید ۱۵ ثور ۱۳۵۵ از طرف آمریت شهر سازی وزارت فوائد عامه در حدود یك صدو سه نقط شهری در بیست وشش ولایت افغانستان سروی وپلانگذاری شده است وکار تعمیر بعضی ازین شهر ها به پایه اکمال رسیده واز یك عده دیگر آن به معرض تطبیق ومراحل مقدماتی تطبیق قرار دارد . از جملهٔ شهر های فوق الذکر درحدود دوازده شهر دارای ماستر پلان وده وپلانهای تفصیلی آن نیز تقریبا به پایه اکمال رسیده است متباقی شهر های دیگر بصورت عموم کار سروی آن به اکمال رسیده است . پلانگذاری خط اندازی وشروع اعمار تعمیرات دولتی اکثر این شهر هانیز تکمیل شده وسایر کار های تعمیراتی آن در جریان است .

مواضع امروزی شهر های افغانستان

با در نظر داشت مشخصات نقاط شهری که چگونه امتیازات نسبت بدهات جائز است نمیتوان مواضع شهری افغانستان را بصورت

مشخص تعین وتثبیت کرد بناء بطور کلی می توان گفت که برای تعریف مواضع شهری نکات ذیل قابل اهمیت بوده واین نکات شهر های افغانستان را نسبت بدهات مشخص می سازد .

۱ـ نقاطیکه دارای نفـوس متراکم بوده . بصورت اوسط دریك کیلو متر مربع آن در حدود صدنفر ویا بیشتر ازان زیست کند .

۲ ـ اکثریت نفوس این نقاط به غیر از فعالیت های زراعتی به سائر مشغو لیت ها مانند صنعت ، تجارت موضو عـــات اداری عرفانی خدمات اجتماعی و غیره مصروف باشد.

۳ ـ علاوه بر دو موضوع فوق که قسمت عمدهٔ مشخصات یك شهر را وانمود می‌سازد بایست یك موضع شهری افغانستان مانـند سایر نقاط حائز یك نظام حقوقی شهری باشد.

با درنظر داشت نقاط نظـــر فوق وزارت داخله نقاطی راکه شامل مواضع شهری میداند و دارای مقام شاروالی میباشند به هشتادو پنج شهر وانمود ساخته است .

در حالیکه پروژه مطالعات دیمو گرافـــی ادارهٔ مرکـز احصا ئیـــه جهـــت تطبیق سروی نمو نوی نفو س ۷٤ مرکـز را در جملهٔ مواضع شهری با در نظر داشت معیار ها ومشخصات شهری انتخاب وتصنیف نموده است. البته این معیار ها چنانچه قبلا دربارهٔ آن تذکراتی به عمل آمد تمرکز نفوس بیشتر ومشغولیت های اکثریت نفوس به غیر از زراعت یعنی صنعت ، تجارت اداره فرهنگی وغیره باشد بیشتر مدار اعتبار قرار دادهاست

از جدول هائیکه توسط پروژه مطالعـات دیمــــو گرا فـی ادا ره مر کـــز احصا ئیه تهیه شده است استنباط می گردد که در قسمت شهر های بـز رگـك با تصنیف مواضع شهری دیمو گرافی وزارت داخله تقریبا توافق وجود داشته وهمان گونه امتیازات ومشخصاتی را که درینگو نه شهر ها ازطرف پـــروژه مطالعات دیمو گرافی تعین وتثبیت گردیـــده است ازطرف وزارت داخله نیز همانگو نـــه مشخصات را مد نظر گرفته شهر ها را مشخص نموده اند مثلا شهر های بزرگ افغانستان که اکثراء مراکز ولایات را در برمی گیرد در هر دو فهرست بمشاهده می‌رسد .باین حساب تعداد شهر های افغانستان را که از طرف وزارت داخله تصنیف شده به هشتاد وپنج شهر وتعداد شهر هائیکه پروژه دیموگرافی تصنیف نموده است به ۷٤ شهر میر سد .

ولایات افغانستان

ولایت ارزگان

موقعیت : ولایت مرکزی ، مساحت ۲۸۹۲۹ کیلومترمربع درجه ۸ (ازنگاه مساحه) نفوس ۱۴۲۲۸۷ مرکز ترین کوت .

ولایت ارزگان درطول البلد شرقی هفت ثانیه وچارده دقیقه وشصت و شش درجه عرض البلد غربی پنج ثانیه وسی وچاردقیقه وسی وسه درجه موقعیت دارد. ولایت‌ارزگان علاقه وسیعی است‌که درشمال قرق ولایت کندهار واقع وطرف شرق آن دایه چوپان وطرف جنوب آن قلات غلجائی وترین وطرف غرب آن موسی قلعه وطرف شمال آن علاقه گرزاب واقع است ترین ازوسط اینعلاقه از شمال شرقی به جنوب غرب عبور نموده وآنرا آبیاری مینماید ودرغرب آن دریای هلمند جاری است وروود چله خور که معاون رود ارغنداب است درشرق آن جریان دارد هوای آن درتابستان معتدل ودرزمستان خیلی ها سرد است پیشه ساکنین آن مالداری میباشد درارزگان ازطرف مشرق یعنی دایه فولاد دوکوهیکه مسمی به‌کوه سمندان است مغارهٔ وجود دارد که دهنه آن پنجاه متر فراخی داشته وسقف آن ازیخ پوشیده است که تاحال کسی نتوانسته طول این مغاره را طی کند .

دریاها : شهرستان، رودهلمند ورودتیرین

کوه : نوشته .

کوتل : قناق سنگک .

پیداوار : غله جات وگلیم باب .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
مرکز ولایت	ترین کوت	۱۶۱۷	٤۹	۳۰
ولسوالی	خاص ارزگان	۲۵۲۵	٤۷	۱۹
ولسوالی	دهراود	۳٤٤۵	٦۸	۲۰
ولسوالی	دایکندی	۵۵۸۷	۹۳	۱۷
ولسوالی	شهرستان	٤٦۹۵	٦۹	۱۵
ولسوالی	چوره	۳۳۱۹	۳٤	۱۰
ولسوالی	اجرستان	۱۲۵٦	۳۳	۲٦
ولسوالی	گیراب	٤۱۲۱	۳۵	۸
ولسوالی	کجران	۲۳٦٤	۳۳	۱٤
ولایت	ارزگان	۲۸۹۲۹	٤٦۱	۱٦

معارف : تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی	مستقل متوسطه	مستقل لیسه	دارالمعلمین	مدارس دینی	میخانیکی	مسلکی
٦٥	٤٥	٦	٣	–	–	–	–

شفاخانه ١ .

مراکز صحی واساسی : ٢ باب .

ذخایر معدنی : مس وآهن .

ولایت بادغیس

موقعیت : شمال غرب .

مساحت : ٢١٦٧٨ کیلومتر مربع .

درجه : یك (ازلحاظ مساحت) .

نفوس : ٩١٤٦٢

مرکز : قلعه نو .

ولایت بادغیس در شمال غرب ولایت هرات واقع وباتمام نواحی خودبین دریای هریرود وآبهای علیای مرغاب واقع شده که دارای ارتفاع هشتصدو هشتادو هشت متراز سطح بحرمیباشدوتماما ازیك سلسله جویبار آب یاری میشودکه ازکنار چپ دریای مرغاب منشاء گرفته است .

کوه : تخت میلك .

پیداوار: پسته، غلجات، پخته، وقره قل .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
مرکز ولایت	قلعه نو	٣٧٧٠	٧٠	١٩
علاقه داری	کشك کهنه	١٧٤٨	٤٢	٢٤
ولسوالی	مرغاب	٤١٧٧	٧٦	١٨
ولسوالی	غورماچ	٢١٦٠	٣٩	١٨
ولسوالی	قادس	٣٣٥٤	٦١	١٨
ولسوالی	جوند	٦٤٦٨	٦٠	٩
ولایت	بادغیس	٢١٦٧٨	٣٤٨	١٦

معارف :

تعداد مکاتب .

دهاتی	ابتدائی	مستقل متوسطه	مستقل لیسه	دارالمعلمین	مدارس دینی	میخانیکی	مسلکی
٣٨	٢٢	٣	٢	–	–	–	–

شفاخانه ۱ .

مراکزصحی واساسی : ٤ باب .

مرکز صحی فرعی : ۲ باب .

ذخایرمعدنی : گوگرد وسرب .

ولایت بامیان

موقعیت : ولایت مرکزی .

مساحت : ۱۷۵٤٦ کیلو مترمربع .

درجه : ۱۷ (ازنگاه نفوس) .

نفوس : ۸۵۱۰۸

ولایت بامیان درمیان دامنه های مرکزی دو سلسله کوه بزرگ افغانستان یعنی هندوکش وکوه بابابین خطوط شصت وهفت درجه وبیست ونه دقیقه وچهل ویك ثانیه طول البلد شرقی وسی وچهار درجه سی‌وسه دقیقه وبیست دوثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

ولایت بامیان راولایات پروان ، بغلان سمنگان، بلخ، جوزجان،غورات، ارزگان، غزنی وردك ازچهار سمت احاطه نموده است این ولایت به فاصله دوصدو چهل وپنج کیلومتر بطرف شمال غرب کابل قرار دارد که باختر راباکاپیسا وصل میکند عامل اصلی‌که باعث تمرکز آبدات مهم بودایی دربامیان شده‌است همانا وجود دیوار بزرگ محیرالعقولی است‌که ازمخلوط سنگ ریزه وگل در عهد سوم طبقات الارضی بنایافته است .

قرارمطالعات طبقات‌الارضی که موسیوفیورن فرانسوی نموده بامیان درعهد دوم کاملا زیر آب بوده وباخروج سلسله کوه هندوکش در عهد سوم طبقات الارضی جدارعمودی آن که ازکنگلومرایننگ ریزه وگل ساخته شده‌است نمایان گردیده چنانچه احجار سنگ ریزه های اراضی این دره همه ساییده شده وبدون خط الراس است و فوسیل های حیوانات سنگ شده‌که عموما مربوط به دوره سوم طبقات الارضی می باشد از آن به مشاهده رسیده است .

دردوره های قبل التاریخ ولایت بامیان به‌واسطه همین ساختمان های طبیعی خود که برای‌کندن مغاره های اولیه مساعد بودیکی از بهترین مراکز بودوباش آسیای میانه بوده وبشر عصر قبل التاریخ درین وادی که شکار ماهی زیاددارد به خوبی میزیستند .

یونانی هاییکه متعاقب فتوحات اسکندر و مداخلت خاندان موریای هندیٔ در افغانستان سلطنت مستقل باختری رادر دو صدو پنجاه قبل المیلاد تشکیل داده‌اند چون محضی حاکمیت وحراز سلطه سیاسی رادرنظرداشتند به معتقدات مردم دست نمی زدند بلکه برعکس برای پیشرفت مرام کشور کشایی خودمذاهب محلی رااحترام می نمودند چنانچه

درباختر تمام ارباب انواع بومی یونانی هندی وجودداشته که باین ترتیب بودیزم در عصر ایشان نه تنها درنقاط جنوب هندوکش بلکه به ماورای شمال آن یعنی جانب بکتریـان ریشه دوانیده بود .

وقتیکه کوشانیها در افغانستان استقرار یافت چون اصلا قبایل بادیه نشین بودند واز خودمذهب نداشته به زودی تحت نفوذمعنوی بودیزم آمده وپیرو عقاید بود اگر دیـدنـد مذهب ر سمی سلطنت عصر کـوشانیهـای افغانستان شد، سپس عصیر باشکوهی بروی بودابیت بازشد مجلل ترین معابدیکه روزگار شروع عمرانات بودایی بامیان راهیوان تسنگ زوار چینی بیك نفرپادشاه قدیمه که ممکن کنیشکاه باشد نسبت میدهند قرار تخمیـن که نموده اند اولی درقرن اول مسیحی ممکن درعصر کنیشکاه ودومی بین قرن دوالی سه درزمان احفاد سلاله اوتراش ساخته شده‌است ازین لحاظ گفته میتوانیم روزگار شکوه وجلال بامیان مقارن به اوایل عهدمسیحی درزمـان اقتدار بزرگترین امپراطوری کوشانی هـــا کنیشکای کبیر شروع ودرطی قرون بعـــدی باسلطنت اولاد اوبه مراتـب برترقی وعظمت آن افزوده شده است .

حفریات اصولی بامیان باراول درنـزده ـ صدوسی ازطرف هاکن شروع شدکه از آنجا علاوه بریك دسته‌سرهاگلی بوداوبوریس اتور پارچه های نوشته کتاب بودایی بـه لسـان سانسکریت ورسم الخط های مختلف پیـدا شده‌است‌که تاریخ آنرا پروفیسرسیلون لوی فرانسون بین قرون سی و هشـــت مسیحی تعیین کرده است ازین معلوم میشود کـــه تازمان مقارن مسلمین درینجا راهبین بودایی بامیان زبان سانسکریت را استعمال میکردند.

درزمره شهرهاوقراء ، ولایت بامیان‌میتوان ازسه شهر تاریخی وباستانی آن یعنی شهر غلغله ، شهرضحاك وشهرسرخشك نام برد.

شهر غلغله :

شهر غلغله شهریکـه یکزمان شهـــرت بسزایی آن شرق‌وغرب رابخودمتوجه‌گردانیده بود ودربرابر نیرومند ترین وخشمگین ترین متهاجمین مقاومت ومجادلت همی کرد مخروبه های شهر غلغله درگردونواحی بالاحصـــار درمیان مزارع وکشت زارهابه طرف دهکـده سید آبادکم وبیش‌باقی مانده‌است . شهــــر غلغله طوریکه تاریخ حکایت میکند به گمان غالب بعدازبه میان آمدن سلطنت شنسبانیـه غوری بدست سلطان علاؤالدین جهان سوز ودرزمان سلطنت نخستین امیرشنسبانی ملك فخرالدین برادرافخم جهان سوزبه میان آمده است .

باشندگان این شهر دربین قرن شش و اوایل قرن هفت هجری درسموچ وآبادی های مستحکمی که باباره هاوبرجهاییکه از خشت خام وپخته وسنگ اعمار شده بود زندگانی میکردند، بعدازاینکه‌علاؤالدین محمدخوارزم‌شاه بین سالهای ۶۰۷و۶۱۱ هجری اردوی غـوری وغزنوی رادرهم شکست پسرش جلال الدین

درشهر غلغله مرکزیتی قایم کرد وبرای مدتی باشهرت وجلال تام حکم روایی نمود شکوه وقدرت آن رقیبان اش رابران واداشت تابر شکست وکوبیدن اوازهیچگونه تدابیرواقدامی دریغ نکنند زمان قدرت این حکمروای فاتح بودکه هجوم وحشت ناک چنگیز از صفحات شمال برجنوب هندو کش سرایت کرد ، چنگیزازراه دره شکاری وارد این سرزمین شده درشهر ضحاک که آثارخرابه های آنرا درهفده کیلومتری قبل ازبامیان درنقطه تقاطع آبهای بامیان وکالوددرنقاط مرتفع کوه سرخ قراردارد. وجنگ میان مهاجمین چنگیزوامپراتور شهردر گرفت درین زدوخورد موتی جن پسر جغته نواسه چنگیز به قتل رسید از دیدن این منظره خشم چنگیزبه جوش آمده سوگند یادکردکه آنقدرقتل وقتال درین شهر بنماید که حتی برای انسان وحیوان امان زندگانی ندهد، شهر غلغله بعداز مقاومت بسیارشدید درسال ٦١٨ هـ ق مطابق ١٣٢٢ مسیحی بهخاک یکسان شده، فاتح مغل آنطوریکه تصمیم گرفته بودشهر راآتش زدو مردم در میان شعله های آتش جان دادند وگروهی که از شعله های بی رحم آتش نجات یافتند، ازدم تیغ خلاصی نیافتند وبالاخره حصار آزادگان وکانون علم وفضل پادشاهان علم دوست ادب پرورشنسب های غوری وخوارزمشاهی راشهر مغضوب لقب دادند. بطرف جنوب شرق خرابه های بالاحصار شهر غلغله در داخل دهکده سیدآباد بدنه قلعه مستطیل شکل بادیوارهای بلند موجود استکه درنزد اهالی به قلعه دخترمعروف میباشد، داستانهای محلی این قلعه رامربوط به دختر جلال الدین منکبرنی پادشاه خوارزمشاهی میدانند چنگیز حصار محکم شهر غلغله راگرفته نمیتوانست ومدتی لشکرمغلی دراطراف حصار سرگردان ماندند وحیران بودندکه به چه ترتیب ووسیله حصار رابکشایند وبه مجادله جهت اشغال بپردازند تااینکه بالاخره این دخترنازپرورخیانت کرده ونامه برای مهاجمین نوشت ونامه را باپیکان تیردرصف مهاجمین انداخت وبه آنها فهماند که فتح این قلعه مشکل است تا زمانیکه سرچشمه آبی راکه درداخل حصار می آید ومدافعین شهر ازآن استفاده ورفع تشنگی میکنند بسته نشود فتح نصیب مهاجمین مغلی نخواهد بود لذاسرچشمه ایراکه در دره کالو است بانمد تخته سنگهای نمك مسدود شود وسپاه مغل باین دستور سرچشمه آب را بستند وبدین ترتیب راه فتح قلعه رادریافتند وآنراگشودندواما درمقابل، دخترناعاقبت اندیش نیزفعل زودثمره این همکاری خودرا باازروی دشمن چشید وتوسط سپاه مغل به وضع فلاکت باری کشته شد .

شهر ضحاك :

نام محلیست که به فاصله ١٧ کیلومتری شرق که بین ٦٧درجه ٥٨ دقیقه ١٣ ثانیه طول البلدشرقی و٣٤درجه٢٩دقیقه و٣٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است درنقطه اتصال آبهای بامیان باآب دره کالوروی پوزه های

بلند وسرخ کوه برجها، دیوارها وبقایای قلعه بنظرمیخورد که یکی از مستحکمترین قلعه‌های جنگی بوده قسمتی ازبرجهای که رخ بطرف دره کالواست بنام شهر نریمان هم شهرت دارد .

دردوره شنسبانی های غوری درین جا حصارمستحکمی ساخته‌شده بودکه مقاومت‌آن‌در مقابل چنگیز خاطره فراموش ناشدنی به‌یادگار مانده است . چنانچه موتی جن نواسه‌چنگیز درسال ۶۲۸هـ ۱۲۲۲م درهمین جاکشته شد .

شهر سرخشک :

به فاصله ٤کیلومتردورتر ازدره شکاری درسواحل چپ آبهای بامیان برفراز پوزه بسیار بلندکوه دیوارهای یك حصار خرابه که شکل قلعه رادارد قراردارد، واقع وازنظر استحکام و موقعیت سوق الجیشی اهمیت بسزایی داشت . این حصار مانند شهرغلغله وضحاك آبادی های به شکل سموچ وعماراتی ازخشت خام نیزازخودبه یادگار مانده است. شهر سر خشك دارای دوحصه معین است که یك تیغه کوه رابه هم وصل کرده است .

۱ـ خرابه های اصل شهر که مسجدو بعضی عمارات آن هنوزباقی است .

۲ـ ارگ یابالاحصار که برفراز حصص سفلی دره واراضی همجوار واقع است .

دورادور شهر وحصار دیوار های ضخیم وبرجهای مدور دیده میشودکه همه از گل وسنگ ساخته شده این حصارهم در اثر هجوم مغل در نیمهٔ اول قرن هفتم هجری ویران شده است .

دریاها وبندها :

بندامیر در۳٤درجه ٥٠ دقیقه عرض البلد شمالی و٦٧ درجه ١٢ دقیقه طول البلدشرقی درعلاقه یکاولنگ مربوط ولایت بامیان واقع است بندامیرکه سر چشمه دریای بلخ یا مزارشریف میباشد بکنار سرك بین یکاولنگ وبامیان واقع بوده ازیکاولنگ به‌طرف شمال شرق به فاصله ١٢ کیلومتر وازبامیان بطرف جنوب غرب تقریبا ٦٧ کیلومتر فاصله دارد. درحقیقت بندامیرنام پنج غدیر مسلسل و کوچك یااگرصحیح ترنگوییم نام پنج بندی است که غدیرهای مذکور را تشکیل داده‌است. ازجملهٔ این‌غدیرهامشهورترین‌آن بندهیبت‌است که ازسطح بحرتقریبا۲۹۲۳مترارتفاع داشته‌و روی بستردریاکه بنام غدیر مذکور موسوم گردیده قراردارند این دریاپس از عبور از بامیان یك سلسله کوها علاقه هجده نهر راکه یکی ازتوابع ولایت بلخ میباشد آ ب میدهد .

غدیر دوم بندپنیرنام داردکه درحدود ١٦ مترپهنایی دارد و ٥ر٥ کیلومترطول و٥٣٨ مترعرض دارد، قسمت علیای بند هیبت را صخره های تندوعمودی‌که حاوی چندین خلیج هاومدخل های کوچکی است محدود نموده وانجام جنوبی بند مزبور بازوآب بندبه شکل آبشارهای کوچك وباریکی سرازیر گردیده به سطح مرتفع‌که ١٢مترپایین تر واقع است فرومیریزد. این سطح مرتفع ازرسوب سفید

یازردکم رنگی پوشانیده شده، آب از روی آن قطره قطره سرازیر گردیده تقریباً یک کیلومتر پایین تر غدیر کوچك دیگری را تشکیل میدهدکه موسوم به بند قمبر است. وغدیر پنجم موسوم به بند غلامان است که بیك فاصله نسبتا بعید اماپایین تر از بند قمبر افتاده است واین بندسه ربع میل بوده خیلی‌کم آب است .

کوه ها: هندوکش، بابافولادی، خواجه‌غار.

دریا: رودبند امیر .

کوتلها: سیاه‌خارك، ناور، غوگردان، شانو، قبرافغان، دندان شکن، آق رباط وملایعقوب.

پیداوار : گندم، جو، گلیم .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
مرکز ولایت	شهر بامیان	۲۱۷۸	٤۷	۲۲
علاقه داری	شبر	۱۰۷٦	۳٤	۳۲
ولسوالی	کهمرد	۱٦٤۰	۳٤	۲۱
علاقه داری	سیغان	۱٦۵۲	۲۲	۱۳
ولسوالی	یکاولنگ	٦٦۲۸	۷۱	۱۱
ولسوالی	پنجاب	۱۵۲٦	۵۷	۳۷
ولسوالی	ورس (ورث)	۲۸٤۵	٦۷	۲٤
ولایت	بامیان	۱۷۵٤۵	۳۳۲	۱۹

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
٦۸	۲۲	۷	۵	—	—	—	—

شفاخانه (۱) .

مراکز صحی واساسی : ٤ باب

مراکزصحی فرعی : ۳ باب .

ذخایر معدنی : آهن، سنگ مرمر، اهك،وسیلیکا .

ولایت بدخشان

موقعیت : شمال شرق .

مساحت : ٤٠٨٨٦ کیلومتر مربع .

درجه : پنجم (ازنگاه مساحه) .

نفوس : ١٧٠٥٦٤ .

مرکز: فیض آباد .

ولایت بدخشان بین خطوط طول‌البلد شرقی تخمیناهفتاد درجه چاردقیقه وسی وشش‌ثانیه وعرض البلد شمالی سی وشش درجـــه و پنجاه وپنج دقیقه شانزده ثانیه واقع است. بدخشان ازجانب شمال به دریای آمو و از طرف غرب به قطغن زمین واز سمت جنوب بهندوکش واز جهت مشرق به چتـــرال و ترکستان شرقی محدود است دریای پنج که دریای آمونیزگفته میشودد.جوارآن جـریـان دارد دربدخشان یکسلسله کوه های مرتفعی موجود است‌که دردامنه آنهادره ها ووادی‌های خرم وسرسبز وجود دارد آب وهوای ایـــن منطقه در تابستان خیلی سردبوده و معابـر کوهستانی آن تماما ازبرف مستورودریا های آن منجمد میشود. بنابرکثرت اشجار، باران زیادی درآنجا میبارد بدخشان ازحیث معادن غنی بوده ودارای معدن ذیل میباشد :

١ـ طلاکه بصورت ریف گولد یعنی طلای سنگی دردیشو راغ بدخشان وجود دارد که بصورت ابتدایی فی تن متریك تقریباسه‌گرام طلاراحاویست .

٢ـ آهن این معدن درچارده میلی متسری شرقی شهر فیض آباد واقع است آهن آن از قسم هماتیت میباشد وشهرت تاریخی داشته مهمتر اینست‌که تاکنون ذریعهٔ آهنگران محلی استخراج آن بعمل آمده وازآن استفاده میکند.

٣ـ لاجورد بهترین جنس آن در بدخشان وجودداشته وبرنگ آبی آسمانی وتیره‌نیلگون اکثرا باذرات بیرایت که اصطلاحا درملك ما آنراطلامینامند بین سنگهای مرمرکران ومنجان بدخشان پیدا میشود .

٤ـ لعل بدخشان برنگ سرخ رنگ‌شفاف به قطریکنیم الی دوسانتی دربین احجارکنیز. میکاشیست درساحه‌فوقانی مجاوررودزرد دیو بهارك بدخشان موجود وشهرت عمومی دارد.

٥ـ کولین گل چینی‌که دراشکاشم بدخشان وجوددارد جنسیت عالی دارد وکاشی سازی نیزدربدخشان رواج دارد .

٦ـ گوگرد معدن به مسافه بیست میل در جنوب مرکزی زیباك دردره سنـگ لیـــج بدخشان واقع است ذخیره این معدن دوصد هزارتن تخمین شده ومقدار فیصدی آن‌شصت فیصد است . سنگ ریشه‌ابرك واگرافیـت نیز وجود دارد .

دریاها: کوکچه، آب استاده شیوه‌وواخان.

کوه ها: سلسله کوه واخان، هندوکش ، کوه بوم، کجاو، بلند، سندر ، سپیك گاوا سفیدخرس .

کوتلها: واخ چیرورم‌گوت‌گریاغرپوشال و انجمن .

پیداوار : انواع غله جات .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
مرکز ولایت	فیض آباد	۳۲۰٤	۷۷	۲٤
علاقه داری	راغ	۲۰٦۲	۲۷	۱۳
علاقه داری	شهر بزرگ	۸۹۰	۳۳	۳۷
ولسوالی	درواز	٤۰۷٥	۳٤	۸
علاقه داری	خواهان	۷۷۷	۲۳	۳۰
ولسوالی	جرم	۳٥۷٦	۳۰	۸
علاقه داری	بهارك	۲۸٥۲	۳۰	۱۱
علاقه داری	کران ومنجان	٤۳۹۳	۲۷	٦
ولسوالی	اشکاشم	۱۲٥۷	۲۷	۲۲
علاقه داری	زیباك	۲۱٦۱	۲۷	۱۳
علاقه داری	شغنان	۳٦٦۱	۱٦	٤
ولسوالی	کشم	۳۰٤۲	۳٦	۱۲
ولسوالی	واخان (خندود)	۸۹۳٦	۳۷	٤
ولایت	بدخشان	٤۰۸۸٦	۳٥۰	۱۰

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی مستقل	متوسطه مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس دینی	میخانیکی	مسلکی
۱۲٤	٥۹	۸	٦	-	-	-	-

شفاخانه: (۱) .

مراکزصحی : ٤ باب .

مراکزفرعی : ٦ باب .

حمایه طفل ومادر (کلینیك) : ۱ باب .

ذخایر معدنی: لاجورد، یاقوت، سیلیکا ،طلا، یاقوت کبود ونمك .

مطبوعات : روزنامهٔ بدخشان .

سال تاسیس: ۱۳۲٥، محل طبع : ولایت بدخشان ، لسان: پښتو دری، تعدادصفحه: ٤

ولایت بغلان

موقعیت : شمال کشور .

مساحت : ۱۷۱٦۵ کیلومتر مربع .

درجه : ۱۹ (ازلحاظ مساحه) .

نفوس : ۱۰۹۰۳۲ .

مرکز: بغلان جدید .

ولایت بغلان درشمال مملکت از جملـــه ولایات حاصل خیز وسرسبز بوده کــه در شصت وهشت درجه وچهل وشش دقیقـــه بیست وچهار ثانیه طول البلد شهرقی و سی وشش درجه سیزده دقیقه شانــزده ثانیـــه عرض البلد شمالی واقع است .

دریاها : اندراب وپلخمری .

کوهها: بغلان، قره باتور، چونغرومارخانه.

کوتلها: رباطك، بارانی، خاواك، هندوکش وسالنگ .

پیداوار : غله جات، لبـلبـو ، پخته و میوه جات .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
مرکزولایت	شهر بغلان	۱۵۹۸	۸۵	۵۳
ولسوالی	پلخمری	٦٤۰	۸۰	۱۲۵
علاقه داری	دهنه غوری	۱۸۱۹	۵٦	۳۱
ولسوالی	دوشی	۱۷٤۵	۵٤	۳۱
علاقه داری	تاله وبرفك	۲۹٦۵	۳۹	۱۳
علاقه داری	خنجان	۱۰۰٤	٤۱	٤۱
ولسوالی	نهرین	۱٦٤٦	٦۸	٤۱
علاقه داری	بورکه	۸۷۷	۳۷	٤۲
ولسوالی	اندراب	۲۳۳۲	٦٦	۲۸
ولسوالی	خوست وفرنگ	۲۵٤۲	۳۹	۱۵
ولایت	بغلان	۱۷۱٦۸	۵٦۵	۳۳

معارف :

تعداد مکاتب

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
٦۰	٤۱	۸	۸	—	—	—	۱

شفاخانه : (۲) .

مراکز صحی واساسی : ۵ باب .

مراکز صحی وفرعی : ۱ باب .

کلینیك حمایهٔ طفل ومادر: ۱ باب .

مؤسسات :

شرکت قندسازی بغلان به‌تاریخ ۱ر۱۷ر۵ر۲۹نمبر وجواز به سرمایه ۲۸٦۸۲۰۰۰ـ افغانی موضوع تولیدات آن شکر ازلبلبو میباشد .شکل سهامی .

موسسه محمد عتیق نمبروتاریخ جواز نامه۹ر۲۹ر۳ر۳۰ به سر مایه ۵۰۰۰ افغانی موضوع تولیدات آن تولید برق است .شکل تضامنی .

اسم موسسه	سرمایه	شکل حقوقی
اتحادیه ذغال پلخمری	۱۰۰۰۰۰۰۰ـ افغانی	دولتی
موسسات برق وسمنت غوری	۳۵۰۰۰۰۰۰۰ـ افغانی	دولتی

ذخایر معدنی : گوگرد وزغال .

مطبوعات : روزنامه اتحاد .

سال تاسیس: ۱۳۰۸، **محل طبع** : ولایت بغلان، **لسان:** پښتودری، **تعدادصفحه** : ٤.

ولایت بلخ

موقعیت : شمال مملکت .

مساحت : ۱۲۲۸٤ کیلومتر مربع .

درجه : ۱۸ (ازلحاظ مساحه) .

نفوس : (۱) (۲۱٦۷۸۸) .

مرکز : مزارشریف .

بلخ (مزارشریف) مهدتمدن قدیمی ودرخشان این‌کشور بوده وبه عقیده مؤرخین مهاجرت آریاییها از همین خطه شروع گردیده زردشت مشهورازهمین جاوپیدایش سرودهای اوستا نیز در خاك باختر صورت گرفته‌است. بلخ ولایت تاریخی ومتمدن و معروف افغانستان است‌که آثار وآبدات تاریخی آن چه دردوره اسلام وچه درادوار قبل ازاسلام تاهنوز بیادگار عظمت این ولایت موجود بوده وسیاحین وباستانشناسان خارجی‌رابرای تماشا جلب مینماید .

ارتفاع آن ازسطح بحر یکهزارو یکصدو هشتادوپنج متر است وبه خط طول البلد شرقی شصت درجه بیست وچار دقیقه ۲۳ ثانیه وخط عرض البلد ۳٦ درجه و۳۳ دقیقه وپنج ثانیه واقع است. شهرت ونام‌باستانی آن باضبط های مختلف خود که یونانیسان اعراب هندی هاوفارسی هادرادوار قبل وبعد ازاسلام بنامهای باکتریان باختریش بخیدی

باختر وپالهیك رئیس یاد نموده واین نامها درتمام مراحل ادبی وتاریخی مدنیتی کـــه پدران آریایی هادر پیرامون رودخانه اکسوس زندگی داشتند درتمام مراحل ازمنه یاد شده است. نخستین بانی بلخ بزرگ وتاریخـی بنابروایات متداوله بلخ بلاخ بن سامان ابن سلام بن جام بن نوح بوده است.

بلخ دارای بیرق‌های بلندبوده که اززیباترین ومعمورترین بلاددنیابه حساب میرفت ازینکه چشم حرص وآزجهان گیران استعمارگربه‌این سرزمین قشنگ دوخته شده بود دراثرتهاجم وحملات وحشیانه پی درپی تقریبا بیســـت ودوبار اشغال وتخریب شده، علاوه برآن در اثرحمله چنگیزوسلاله آن چندین مرتبه‌جمعیت ونفوس بلخ قتل عام‌گردیده وسوختانده شده وبه خرابه زاری تبدیل یافته‌است، چنانچـه تاکنون هم آثار حریق درهرکنج وکنار آ ن پیداست .

پیداوار: پوست‌قره قل‌که ازپیداوارمهم بلخ‌و مربوطات آن است از جمله اقلام صادراتی کشور میباشد .

بافت واستهلاك قالین که تـوسط زن ها در دولت آباد وشور تیپه به عمل می آید . ازجمله صنایع دستی مشهور کشور محسوب میشود .

دریاها: دریای بلخ.

کوه ها: المورتیك والبرز

پیداوار : پخته، قره قل، خربوزه، وگندم.

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
مرکز ولایت	مزارشریف	٤٨	٩٧	٢٠٢١
ولسوالی	بلخ	٤٧٥	٣٠	٦٣
ولسوالی	نهر شاهی	١٧٠٧	٢٣	١٤
علاقه داری	دهدادی	٢٣٤	٢٧	١١٥
علاقه داری	چارکنت	١٤٣٨	٢٩	٢٠
ولسوالی	دولت آباد	١٣٥٦	٦٢	٤٥
ولسوالی	شولگره	١٦٦٤	٤١	٢٥
علاقه داری	کشنده	١٧٩٦	٣٤	١٩
ولسوالی	شورتیپه	١٣١٧	٢٩	٢٢
ولسوالی	چاربولك	٥١٧	٣٠	٥٨
ولسوالی	چمتال	١٧٣٢	٢٦	١٥
ولایت	بلخ	١٢٢٨٢	٤٢٨	٣٥

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی ابتدائی	مستقل	متوسطه مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس دینی	میخانیکی	مسلکی
۱۱۱	٥٤	۱۲	۸	۱	۲	–	۲

شفاخانه : (۲) .

مراکز صحی واساسی : ۳ باب .

حمایهٔ طفل ومادر (کلینیك) : ۱ باب .

مؤسسات صنعتی بلخ :

اسم موسسه	سرمایه	شکل حقوقی
مؤسسهٔ تیلکشی وصابون سازی	٥۰۰۰۰۰ـ افغانی	تضامنی
موسسه عبدالعلی	۲۲۸۰۰۰۰ـ افغانی	لیمتد
موسسه روغن کشی وحبوبات	۱۰۰۰۰۰ـ افغانی	لیمتد
دباختر صناعتی شرکت	۱٥۰۰۰۰۰ـ افغانی	سهامی
دسخی ماشین کاران	٥۰۰۰۰۰ـ افغانی	لیمتد
شرکت صناعتی مزار شریف	۱٥۰۰۰۰۰۰ـ افغانی	سهامی
دفقیرحسین موسسه	۲۰۰۰۰۰ـ افغانی	تضامنی
تیل کشی وصابون سازی صوفی	٤۰۰۰۰۰ـ افغانی	تضامنی
تیلکشی وصابون سازی غلام محمد	٥۰۰۰۰۰ـ	تضامنی
برق دیزلی مزارشریف	۸۰۰۰۰۰۰ـ افغانی	تضامنی
شرکت تضامنی ایماق	۱۰۰۰۰۰۰ـ افغانی	تضامنی

ذخایرمعدنی: گوگرد، نمك، زغال وسیلیکا.

مطبوعات : روزنامهٔ بیدار .

سال تاسیس: ۱۳۰۰، محل طبع : ولایت بلخ، لسان: پښتودری، تعدادصفحه : ٤ .

روزنامه بیداردرسال ۱۳۰۰ بقسم جریدهٔ هفته‌وار ودرسال ۱۳۲۰ درهفتهٔ دوبار و در سال ۱۳٥۰ بروزنامه ارتقاء یافت .

ولایت پروان

موقعیت : ولایت‌مرکزی .

مساحت : ۱۱۳۶۷ کیلومتر مربع .

درجه : ۲۲ (ازلحاظ مساحه) .

نفوس : ۳۰۵۰۳۱ .

مرکز: چاریکار

مرکز ولایت پروان یکهزارو ششصدو سه مترازسطح بحر ارتفاع داشته واز مرکز کابل شصت وچهار کیلو متر فاصله دارد وتخمینا شصت ونه درجه بیست وچار دقیقه شش‌ثانیه طول البلد شرقی وسی وپنج درجه سه دقیقه چهل وچارثانیه عرض‌البلدشمالی دردامنه کوه واقع است که اصلا ازشاخه های هندوکش بوده وبه طرف استالف وپغمان امتداد میبابد. چون مرکزولایت پروان بسرراه کابل ، قطغن، بدخشان، مزارشریف، میمنه واقع گردیده فلهذا مردم این سرزمین به تجارت وصنعت چاقوسازی وپایزار دوزی، بافتن‌پتو مهارت خوبی ازخودنشان میدهند در اینجاچرم خوب پخته وآش داده میشودآهنگری ومسگری ونجاری آن ترقی خوبی نموده است . در اوپیان کرباس اعلی بافته میشود .

دریاها : غوربند، جبل السراج، سالنگ شتل، پنجشیر، نجراب وتگاب .

کوه ها: پغمان سلسله کوه هندوکش و کوه **صافی .**

کوتلها: خاواك، تل، غبرژغان وشبر .

پیداوار: توت، انگور، انار، لبنیات،انواع حبوبات گندم، جو، جواری، پنبه وبادام .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
اولی ولسوالی	کاپیسا	۱۲۱	٦٥	٥٣٧
ولسوالی	تگاب	٤٨٣	٦٧	۱۳۹
علاقه داری	اله سای	۳۲٤	۳۰	۹۳
ولسوالی	کوهستان	۱۷۱	۷۳	٤۲۷
علاقه داری	کوهبند	۱۹۳	٤٤	۲۲۸
ولسوالی	نجراب	٥٨٥	٨٦	۱٤۷
ولسوالی	پنجشیر	۷۰٦	۷٦	۱۰۸
علاقه‌داری (حصهٔ ۱) پنجشیر(چارقریه)		۲۱۱۳	٦۹	۳۳
علاقه داری (حصهٔ ۲) پنجشیر (درهٔ هزاره)		۷۰۷	٥۱	۷۲
مرکزولایت	چاریکار	۱۸۹	۹۸	٥۱۹

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
ولسوالی	غوربند (سیاه‌گرد)	۱۵۰۴	۹۲	٦۱
علاقه داری	شنواری	۳۵۹	۳٦	۱۰۰
ولسوالی	بگرام	٤۷۰	۹۲	۱۹٦
علاقه داری	کوه صافی	۷۰۱	۳٤	٤۹
ولسوالی	جبل السراج	۱۹٤	۷۷	۳۹۷
علاقه داری	سالنگ	٦۸۸	٤۵	٦۵
ولسوالی	سرخ پارسا	۹٤۹	۸۱	۸۵
علاقه داری	شیخ علی	۹۰۸	۳٦	٤۰
ولایت	پروان	۱۱۳٦۷	۱۱۵۲	۱۰۱

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
۷۲	۵۸	۱٤	۱۰	ـ	ـ	ـ	ـ

شفاخانه : (۲) .

مراکز صحی واساسی : ۸ باب .

مراکزصحی وفرعی: ۱٤ باب .

حمایهٔ طفل ومادر (کلینیک) : ۱ باب .

موسسات صنعتی : نساجـــی گـــلبهار،جبل‌السراج ، وفابریکه سمنت وکشمش‌پاکی.

ذخایرمعدنی : مس، باریوم ، سلفایـــت،سرب، آهن ویک‌معدن موادغیرفلزی درکاپیسا نیزکشف گردیده است .

مطبوعات: روزنامه پروان .

سال تاسیس: ۱۳۲۱، محل طبع: ولایت‌پروان، لسان: پښتودری، تعدادصفحه : ٤ .

ولایت پکتیا

موقعیت : جنوب مملکت .
مساحت : ۱۷۷۷۲ کیلومترمربع .
درجه : ۱۷ (ازلحاظ مساحه) .
نفوس : ٥٦٩٥٣٧ .
مرکز: گردیز .

ولایت پکتیا به نام (جنوبی) هم شناخته میشود مرکزامروزه این شهرقدیمه وباستانی گردیزاست چه ازنظرقدامت تاریخی وموقعیت جغرافیایی وچه ازنظر حوادث وکشمکش های داخلی وخارجی اهمیت بسزایی دارد . ولایت مذکور ازناحیه شمال محاط است به سپین غرکوه سفید یاکوه سلیمان واضافات‌حکومت لوگروقسما ولایت ننگرهار واز جانب شرق مربوط است به سفیدکوه وحصص کـــوزم وقسما به‌کوه های وزیرستان وکوه هـــای تیراو سرزمین مسکون افغانهـــای تـــوری پښتونستان آزاد وازسمت غرب ملحق است به علاقه داری وهك غزنی، مرسل غونـــدی حکومت شرن کتواز، امنه وکمکی گومل واز طرف جنوب مربوط است به وزیـرستـــان وپښتونستان آزاد .

پکتیا سرزمین تـاریخـی و کـلتـوری کشور بوده وبسی ازرسوم وعادات اصیـــل افغانی راکه ازحوادث دراماں مانده‌است دارا میباشد .

مهمان نوازی، شجاعت، قـوم دوستـــی وطن پرستی ازخصوصیات مردم پکتیامیباشد که درادوار مختلف تاریخ درمقابل دشمنـــان ازخود مردانگی نشان داده اند .

کوه ها: سروتی غر، ختی‌غر، مستربل غر سرحوضی غر .

کوتلها : سته کندوولته‌کوری .

پیداوار: غله جات وچوب چارتراش .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
مرکز ولایت	گردیز	٦٥٣	٥٤	۸۳
لوی ولسوالی	ارگون	٥٧٤	٣٦	٦٣
علاقه داری	نیکه	۱۷۹	۹	٥٠
علاقه داری	سرروضه (سلطانی)	٧٢٥	٣٠	٤١
علاقه داری	گیان	٢٧٦	٢٩	١٠٥
علاقه داری	برمل	١٠٨٤	٣٩	٣٦

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
ولسوالی	سپیره	٥١٣	٣٦	٧٠
علاقه داری	زیلوك	٢٤١	١٩	٧٩
لوی ولسوالی	خوست	٤٢٠	٥١	١٢١
علاقه‌داری	مندوزائی (اسماعیل خیل	١١٢	٣٦	٣٢١
علاقه داری	صبری (سروتی)	٣١٣	٢٧	٨٦
علاقه داری	تیری‌زائی (علی‌صیر)	٤٨٤	١٥	٣١
علاقه داری	دره درنگ	٥٧	١٠	١٧٥
ولسوالی	تنی	٤٣٩	٧٤	١٦٩
علاقه داری	گربز	٣٨٥	٢٤	٦٢
علاقه داری	نادرشاه کوت	٤٠٥	٢١	٥٢
ولسوالی	موسی خیل	٤١٠	٢٨	٦٨
علاقه داری	قلندر	١٥١	١٠	٦٦
ولسوالی	جاجی (علی خیل)	٦١٧	٥٢	٨٤
علاقه داری	حسن‌خیل (احمدخیل)	١٩٨	٧	٣٥
ولسوالی	جانی خیل	٢٩٤	٤٠	١٣٦
ولسوالی	گومل	٤٠٧٢	٢٧	٧
علاقه داری	سروبی	٤١١	١١	٢٧
ولسوالی	وزه جدران	٤٢٧	١٣	٣٠
علاقه داری	شواك	١٢٩	١٣	١٠١
علاقه داری	شمل (برکی)	١٥٦	١٨	١١٥
ولسوالی	سیدکرم	٩٣٨	٣٠	٣٢
ولسوالی	چمکنی	٢٦٤	٢١	٨٠
علاقه داری	دندوپتان	١٦٣	١٢	٧٤
علاقه داری	لجه منگل	٢٥٨	١١	٤٣
ولسوالی	زرمت	٩١٧	٤١	٤٥

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
علاقه داری	متاخان	۴۳۱	۱۵	۳۵
علاقه داری	اورمه (ارمه)	۵۰۷	۱۳	۲٦
ولسوالی	جاجی میدان	۳۹۵	۲۳	۵۸
علاقه داری	باك	۱۷۵	۱۳	۷٤
ولایت	پکتیا	۱۷۷۷۲	۹۰۸	۵۱

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
٦۱	۵۵	۲۳	۱۳	۱	۲	۱	–

شفاخانه : (٦) .

مراکز صحی واساسی : ۵ باب .

مراکزصحی وفرعی : ۷ باب .

حمایهٔ طفل ومادر (کلینیك) : ۱ باب .

مطبوعات : روزنامهٔ وړانگه .

سال تاسیس: ۱۳۲۰، محل طبع: ولایت‌پکتیا، لسان : پښتو، تعداد صفحه : ٤ .

مجلهٔ پکتیانیزبلسان پښتوماهوارچاپ میشود.

ولایت تخار

موقعیت : شمال مملکت .

مساحت : ۱۲۳۲۵ کیلومتر مربع .

درجه : ۱۵ (ازنگاه مساحه) .

نفوس : ۱٦۸۱۹۷ .

مرکز: تالقان .

ولایت تخار: کلمه (تخار) نام یکی ازاقوام سیتی بوده اساسا این اسم ازقرن چهارم قبل ازمیلاد تاقرن هشت مسیحی وجودخارجی داشته وبعداز استقرار تخار وشاخه از اقوام سیتی درگوشه شمال غربی‌آریانا، این حصه بطور اخص بنام آن گذاشته وکلمه‌تخارستان درقرون وسطی مورد استعمال زیاد داشت .

توکیو های غربی بافتوحات خود بطـرف غرب وجنوب‌غرب پیش‌آمده وبعداز اضمحلال دولت یفتلی آریانا وعقب زدن ساسانی هـا مهاجم درنیمه‌دوم قرن مسیحی واردتخارستان

گردید. مفهوم جغرافیایی تخارستان این وقت درکلمه باختر جامع تربوده درشمال هندوکش ازدامنه های پامیرتمام قطغن وبدخشان وولایت مزارشریف بلخ حتی علاقه میمنه رادر بر میگرفت ودرشمال اکسوس آمو دریا سفیدیان شامل آن بود .

دریاها : آمو، کوکچه وتالقان .

پیداوار : گندم، جواری، پخته وقالین .

کوتلها: دروازووورسج .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
مرکز ولایت	تالقان	۱۴۹۳	٦٧	٤٥
ولسوالی	رستاق	۱۸۹۸	٤٠	۲۱
ولسوالی	خواجه غار	۳٤٥	۲۷	۷۸
ولسوالی	اشکمش	۷۲۸	۸۳	۱۱٤
علاقه داری	بنگی	٥٠٨	۱۷	۳٤
علاقه داری	چال	٥٥٤	۲۲	٤٠
ولسوالی	چاه آب	۷٦٥	٤٦	٦٠
ولسوالی	ینگی قلعه	۷۲۳	٤۱	٥۷
علاقه داری	درقد	٤۲۲	۱۸	٤۳
ولسوالی	فرخار	۱٤٥۹	۳٦	۳٥
علاقه داری	ورسج	۲۸۹۹	٤۳	۱٥
علاقه داری	کلفگان	٥۳۰	۲۸	٥۳
ولایت	تخار	۱۲۳۲٥	٤٦۸	۳۸

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
٥۸	٤۳	۳	٥	–	–	–	–

شفاخانه : (۲) .

مراکز صحی واساسی : ٥ باب .

مرکز صحی وفرعی : ۱ باب .

ذخایر معدنی : طلا، نمک وزغال .

ولایت جوزجان

موقعیت : شمال مملکت .

مساحت : ۲٦۲۲٦ کیلومترمربع .

درجه : ۱۱ (ازلحاظ مساحه) .

نفوس : ۲۱۱۱۳۳ مرکز: شبرغان .

ولایت جوزجان که بین شصت وپنج و شانزده درجه سیزده وسی ویك دقیقه شش وبیست وپنج ثانیه طول البلد شرقی سی وشش درجه شانزده دقیقه هشت ویازده ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده وازسطح بحر تقریبا ۳۹۷ مترارتفاع دارد مصافــه آن از ولایت بلخ یکصدوسی وپنج کیلومتر و از مرکزکابل ۷٥٦ کیلومتر می باشد .

آب وهوای آن درتابستان گرم وبه اثـر وزیدن بادهای دایمی معتدل گردیده جغرافیای تاریخی جوزجان گوزنانان یا گـوزگـان کـه معرب آن جوزجانان یاجوزجاناست، ازولایت های مهم خراسان قدیم بشمار میرود ، در گوشه شمال غرب افغانستان واقع شده‌است.

وجه‌تسمیه جوزجان راپروفیسور مینورسکی شرق شناس معاصر جوزگوز یعنی چارمغزرا می دانند .

کوه ها: سلسله کوه تیربند ترکستان .

دریاها : دریای سرپل .

کوتلها : کوتل قم وسبزك .

پیداوار: قالین، گلیم باب، گـوسفنـد وقره قل .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
مرکز ولایت	شبرغان	۳۷٥٥	٥۹	۱٦
ولسوالی	سنگ چارك	۲٦۸۷	۷٤	۲۸
علاقه داری	بلخ آب	۲٤۷٤	۱٥	٦
ولسوالی	سرپل	٤۳۱٤	٦۹	۱٦
علاقه داری	کوهستانات	۷۰٥٥	۲٥	٤
ولسوالی	آقچه	۷٥	۲٥	۳۳۳
علاقه داری	مردیان	۸۲۹	۲٤	۲۹
علاقه داری	فیض آباد	۸۲۹	۲٤	۲۹
علاقه داری	خانقاء	۱۰۱۹	۲٤	۲٤
ولسوالی	قرقین	۱۲۳۰	۲٦	۲۱
علاقه داری	خمیاب	۱۰۰۸	۱٥	۱٥
ولسوالی	منگجك	۹٥۲	۲۸	۲۹
ولایت	جوزجان	۲٦۲۲۷	٤۰۸	۱٦

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی مستقل	متوسطه مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس دینی	میخانیکی	مسلکی
۵۹	۴۷	۱۰	۵	–	–	–	–

شفاخانه : (۲) .

مراکز صحی واساسی : ۳

مراکز صحی وفرعی : ۲ باب .

موسسات :

دجوزجان صناعتی شرکت سرمایه شکل حقوقی پنج ملیون افغانی سهامی

شرکت امین لیمتد ۵۰۰۰۰۰۰ افغانی لیمتد.

ذخایر معدنی : گاز طبیعی .

مطبوعات: روزنامه دیوه، سال تاسیس :۱۳۴۰ محل طبع: ولایت جوزجان ، لسان : پښتو دری، تعداد صفحه : ٤ صفحه .

ولایت نیمروز

موقعیت : جنوب غرب

مساحت : ٥٤٣٣٦ کیلومتر مربع .

درجه : ۲ (ازلحاظ مساحه) .

نفوس: ۳۱۹٤٥ .

مرکز: زرنج .

ارتفاع زرنج ازسطح بحر تخمین چارصدو نودونه مترومسافه آن ازکابل یکهزاروشصت وهشت کیلومتر واز ولایت فراه یك صدو هفتادوشش کیلومتر میباشد ایـن سر زمین باستانی یك وقت مدنیتی داشته که محصـور سبزمین های اطراف خود بوده چون آبریزه سه چهار دریاراتشکیل میدهد آب فـراوانی دارد .

هوای آن برای انواع زراعت خیلی مساعد بوده وآفتاب آن درخشان وفیض بخش است ازخلال صفحات تاریخ برمی آیدکه درین گوشه زمین باستانی دوازده قرن قبل شهر مهـم وتاریخی زرنج ومرکز سیستان باستان وجود داشته که شواهد بیشماری ازآن هنوز موجود بوده وگواهی میدهدکه این منطقه درگـوشه غربی مملکت افغانستان بین خطوط ٦١ و٦٢ درجه وسی دووسی ونه دقیقه وپانزده وهژده ثانیه طول البلد شرقی سی وسه ویك درجه وبیست وسی دودقیقه یك وبیست وچهـار ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد. از ناحیه شمال دشت های مرتفع که ازشـرق بغرب افتاده وحکومت جوین سرحد آنراازراه

فراه جدامیسازد وهمچنان جهت غـربی آن قسمتی به آمون صابری وباقی به سیستان ایران تماس‌دارد. جنوب آن به ریگزار هـای بلوچستان محاط بوده ودرشرق آن عـلاقـه خاشرود ودشتها تاگرشك واقع گردیده اند.

دریاها: فراه رود، هریرود، هلمند، خاشرود رودشان، رودخس باش، رودکافری رام رود سنارود، رودکال رودکلگل، هامون وصابری.

کوه : سیاه کوه .

پیداوار : پخته ، گندم وغیره حبوبات .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
مرکز ولایت	شهر زرنج	۱۰۴۱	٤۱	۳۹
ولسوالی	کنگ (میل کرکی)	۱۲۳۷	۱۲	۱۰
ولسوالی	اصل چخانسور	۹٦۷۳	۱۹	۲
علاقه داری	خاشرود	۱۰۳٤۳	۱۳	۱
ولسوالی	چاربرجك	۱۹٤۳۰	۱٦	۱
ولایت	نیمروز	٤۱۷۲٤	۱۰۱	۲

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائیمستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس دینی	میخانیکی	مسلکی
۳٤	۲۰	٤	۲	—	—	—	—

شفاخانه : (۱) .

مراکز صحی واساسی : ۲ باب .

ولایت زابل

موقعیت : جنوب مملکت .

مساحت : ٤۷۲۰ .

درجه : ۱۳ (ازلحاظ مساحه)

نفوس : (۱۸۸۳۹۱) .

مرکز: قلات .

زابل یکی ازولایات افغانستان به شمـار میرودکه بین مقروقندهار روی معبر عمـومی کابل وکندهار واقع است . درآنجاکاریز های متعدد وجود دارد اراضی آن نسبتاحاصل‌خیز است . هرنوع محصولات زراعتی پیدامیشود دریای ترنگ ازنواحی قلات عبورمیکند .

دریاها: ارغنداب، ترنگ لور، اتغررود .

کوه ها: سورغر، کوتکی غر، بازی غـر سروغر، شینکی غر .

پیداوار : غله جات .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
مرکز ولایت	قلات	۱۶۶۹	۳۷	۲۲
ولسوالی	جلدك	۱٤۷۲	۳۰	۲۰
علاقه داری	میزان	۱۰۷۸	۲٤	۲۲
ولسوالی	شاه جوی	۱۵۱۸	٤٤	۲۹
ولسوالی	ارغنداب	۲۰۸۲	۲۹	۱٤
ولسوالی	دای چوپان	۳۲٤۰	۲۸	۹
ولسوالی	شینکی	۲۲٤۸	۳٦	۱٦
علاقه داری	اتغر	٦۹۵	۲۷	۳۹
علاقه داری	شملزائی	۳۰٦۹	۳۹	۱۳
ولایت	زابل	۱۷۰۷۱	۲۹٤	۱۷

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
۳۲	۱٦	٦	۲	—	—	—	—

شفاخانه : (۱) .

مراکزصحی واساسی : ۲ باب

ولایت سمنگان

موقعیت : شمال مملکت .

مساحت : ۱٦٦٤۰ کیلومترمربع .

درجه : ۱٦ (ازلحاظ مساحت) .

نفوس : ۱۱۳٦۷۳

مرکز : ایبك .

ولایت سمنگان ولایت بستانی که مرکزآن ایبك میباشد، این ولایت بداخل این حدود واقع میباشد، بطرف شرق آن ولسوالی پلخمری ولایت بغلان بطرف غرب آن ولایت بلخ وبعضا مربوطات جوزجان به طرف شمال آن دریای آمومربوطات ولایت کندز و طرف جنوب بشکل مستطیل افتاده است . آب و هوای آن درتابستان نسبتا گرم ودرزمستان نسبت به سایرولایات هم جوارملایم میباشد.

صنایع معروف محلی‌که دربین مردم بیشتر رواج دارد عبارت اندازقاقمه بافی به‌رنگهای مختلف،گلیم،کرباس، ابریشم‌دوزی قالین‌بافی وانواع خامك دوزی ، آهنگری، مسگری،کلالی نجاری ودمبوره سازی .

معادن این ولایت عبارت اندازذغال سنگ دره صوف‌که یکی ازمعادن بسیاربزرگ‌کشور بشمار میرود ولایت سمنگان یکی ازولایات باستانی کشور بوده‌که درمرکز و محلات آن آثار باستانی وجوددارد، ایبك چه‌درزمان قدیم وچه امروزبرعلاوه موقعیت جغرافیایی مانند بامیان ساختمان طبقات الارضی داشته که سبب شده تاپیروان بودایی این ناحیه آبداتی تعمیر کنندکه مهمترین ابنیه تاریخی این ولایت تخت رستم می باشد .

درولسوالی خلم هم آثار وابنیهٔ وجود دارد که بنام شهر بانووبالاحصار خلم یاد میشود وهم درولسوالی رویی ودواب آثار منقش و تصویر جالب دیده شده‌که به عصر ساسانی هاتعلق میگیرد ازابنیه دوره اسلام ولایت سمنگان بالاحصارایبك میباشدکه در زمانهای خیلی قدیم اعمارگردیده است .

دریاها : سمنگان

کوه ها: کوه صیاد

کوتلها: کوتل‌سبزك، بادشان وشاه‌بغلی .

پیداوار: میوه جات تازه خشك .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
مرکز ولایت	ایبك	۳۱۳۷	٦۳	۲۰
ولسوالی	دره صوف	٤٤٥٦	۷٦	۱۷
ولسوالی	خلم (تاشقرغان)	٤۲۳٤	۱۰۹	۲٦
علاقه داری	کلدار	۷٦٤	۱۳	۱۷
علاقه داری	حضرت سلطان	۱۱٤۱	۲۱	۱۸
ولسوالی	روئی دوآب	۲۹۰۷	۱۹	۷
ولایت	سمنگان	۱٦٦۳۹	۳۰۱	۱۸

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
٦٤	۲۳	٦	٤	—	—	—	—

شفاخانه : (۱) .

مراکز صحی واساسی : ۳ باب .

مرکز صحی فرعی : ۱ باب .

موسسات صنعتی :

برق سمنگان بسرمایه ۲۱۳۰۰۰ـ افغانی شکل حقوقی لیمتد .

ذخایر معدنی : زغال ونمك .

ولایت غزنی

موقعیت : ولایت مرکزی

مساحت : ۲۲۷۹۷ کیلومترمربع .

نفوس : ۲٦٤۳۲ .

درجه : ۹ (ازنگاه ساحه) .

مرکز: غزنی .

ولایت غزنی ولایتیست درجنوب غرب کابل بین شصت وهفت وشصت وهشت سی وچهل ودودقیقه بیست وهفت وسی وشش ثانیه طول البلد شرقی وسی سه درجه نزده وچهل وچار دقیقه وچارده وچهل پنج ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

مرکزاین ولایت که آنهم بنام غزنی یاد میشود شهریست کهن که یکصدوسی وپنج کیلومتربه طرف جنوب غرب کابل واقع و از سطح بحردوهزار ودوصد وبیست متر ارتفاع دارد .

موقعیت جغرافیایی آن بین شصت وهفت درجه هجده طول البلد شرقی وسی وسی چار درجه چهل وچار دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

شهر مزبور درموضع بلندی واقع وباحصار متینی احاطه شده است . درقسمت شمالی شهر در بلندترین حصه این تپه بالاحصار غزنی قرار گرفته که قلعه جنگی مستحکمی میباشد، درحصار اطراف شهر برجهای محکمی موجوداست که درهنگام مدافعه شهرازآن ها کارگرفته میشد . هکذابه دورادور شهر آثار خندق قدیمی وبزرگی مشاهده میشودکه در زمانهای قدیم دروقت محاصره پرآب شده . شهر قدیم غزنه در سه سمت خود که عبارت ازشمال جنوب غرب باشد سه دروازه داشته وبه نام دروازه بهلول دروازه بازراه ودروازه گنك یاد میشود .

صنعت پوستین دوزی ، مسگری ونقاشی درغزنی شهرت تاریخی داشته ولی متاسفانه لشکرکشی هاتاخت وتاز سلاطین مغلی و خونریزی هاوخرابکاری آنها تمام آثار آنرااز بین برده ازجمله آثار باعظمت سلاطین غزنی که هنوز باقیست دومیناربزرگی در مدخل دره دردهنه شهربه فاصله تقریباچارصد قدم ازیکدیگر فاصله دارند هریك ازین منار ها تخمینا هشتاد فت ارتفاع دارد در حاشیه های بالابه خط کوفی نام بانی منارنوشته شده است غزنی ازحیث اقتصادی مقام دوم رانسبت به کندهار دارد دریای غزنی طرف مشرق ولایت کندهاربه ارتفاع تقریبا دوصد متر افتاده است .

ازطرف شمال غرب وجنوب شرق غزنی را کوه های بسیار مرتفع احاطه کرده وساحه غزنی رابشکل بیضوی درآورده است زمستان غزنی طولانی وسردبوده که ازقوس الی‌اوایل حمل باطبقه ضخیم برف پوشیده میباشد .

درعصر غزنویان نخستین یونورستی یعنی دارالفنون افغانی درغزنی تاسیس شد. چنانچه بعقیده بعضی عمارات آن اکنون در حالت خرابه باقیمانده است .

پیشه مردم غزنی اکثرا دهقانی وباغداری میباشد عده زیادی هم اهل حرفه وصنعت بوده ودرفن خویش ماهراند .

درشهر غزنی ونواحی آن مزارات زیادوجود دارد ومشهور ترین آنها زیارت (حکیم سنایی زیارت بهلول دانا، زیارت علی بابا، زیارت شاه میرفالیزوان، تاج اولیا، خواجه بلغار، مرقد سلطان محمودکبیر، مرقدسلطان مسعود مرقد سبکتگین، مرقد سلطان حلقوم وزیارت شمس صاحب میباشد) .

دراخیر باید تذکر دادکه بند سراج از بندهای مشهور افغانستان است نیز درغزنی میباشدکه درسرسبزی غزنی نقش بارزی‌دارد وبندسردی غزنی نیربه‌آبادی ولایت غزنی و سرسبزی آن می افزاید .

دریاها: ارغنداب، غزنـــی ، آب ایستاده ترنگ نهاوه .

کوتلها: شش‌گاو، غورجوك، مزاوورواره ـ خواه .

پیداوار : میوه جات ، حبـوبـات انواع، پوستین وپوستینچه چوب ودستك

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
مرکزولایت	غزنی	۳۲۸	۴۸	۱۴٦
علاقه داری	زنده جان	۲۵۸	۲٤	۹۳
علاقه داری	ده یك (رامك)	۷۳٦	٥۱	٦۹
علاقه داری	خواجه عمری	۱۷٤	۲۷	۱٥٥
ولسوالی	ناور	٥۸۱٦	۸۰	۱٤
ولسوالی	جغتو	۱۲٦٥	٦٥	٥۱
ولسوالی	جاغوری	۱۸٥٥	۸۳	٤٥
ولسوالی	مالستان	۱۹۳۰	۷۳	۳۸
ولسوالی	قره باغ	۱۷۹۹	۱۰٤	٥۸
ولسوالی	مقر	۸۱٥	٤٦	٥٦
علاقه داری	گیلان	۱۰٤۱	۳٤	۳۳

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
علاقه داری	آب بند	۱۱۰۵	۲٤	۲۲
ولسوالی	اندر	۸۲۸	٦۹	۸۳
علاقه داری	گیرو	۸۷۷	۲۷	۳۱
ولسوالی	ناوه	۲۵۵٤	۳۹	۱۵
لوی ولسوالی	کتواز (زرغون شهر)	۲۷۷	۳۹	۱٤۱
علاقه داری	سلطان خیل	۳۹٤	۳۳	۸٤
علاقه داری	جانی خیل	۹۸۳	۲۷	۲۸
علاقه داری	دیله (خوشامند)	۱۳٤٤	۱۷	۱۳
علاقه داری	اومنه	٤٦٤	۱۱	۲٤
ولسوالی	شرن	۵۸۰	۳۳	۵۷
علاقه داری	یوسف خیل	۵۵۰	۱۷	۳۱
ولسوالی	وازه خواه	۳۵۵۱	۲۵	۷
علاقه داری	وړممی	۳۲۷۲	۱٤	٤
ولایت	غزنی	۳۲۷۹۷	۱۰۱۰	۳۱

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی مستقل	متوسطه مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس دینی	میخانیکی	مسلکی
۷۷	٦۸	۱٤	۹	–	–	–	–

شفاخانه : (۲) .

مراکز صحی واساسی : ۷ باب .

مراکزصحی وفرعی : ۳ باب .

حمایهٔ طفل ومادر (کلینیک) : ۱ باب .

ذخایر معدنی : مس، آهن وطلا .

موسسات صناعتی : سرمایه شکل حقوقی

دغزنی دسنایی برښنا موسسه ۱۰۰۰۰۰ – افغانی لیمتد

مطبوعات : روزنامهٔ سنائی، سال تاسیس: ۱۳۲۱ محل طبع : ولایت غزنـــی، لسان : پښتودری، تعداد صفحه : ٤ صفحه .

روزنامه سنائی درسال ۱۳۲۱ جریده ودرسال ۱۳۳۳ بروزنامه ارتقاء یافت .

ولایت غورا ت

موقعیت : غرب مملکت .

مساحت : ۳۸۷۵۸ کیلومترمربع .

درجه : ۷ (ازنگاه ساحه)

نفوس : ۱۰٥٤٦۹ .

مرکز: چغچران .

غورات (چغچران) یکی ازولایات افغـانستان بوده مرکزآن غور میباشد وبین خطوط شصت وچار وشصت وشش درجه یازده وپنج دقیقه وهجده وبیست وسه ثانیه طول البلد شرقی وسی وچاروپنج درجه بیست وشش دقیقه و چهل وهفت وپنجاه وپنج ثانیه عرض البلد شمالی واقع میباشد .

هوای زمستان آن نسبت بـــرف بـــاری شدیدیکه دارد نهایت سرداست . اراضی آن اکثرا هموار وحاصل خیزبوده ولی بعضـــی حصص کوهستانی برای زراعت مساعد نیست زراعت آن عموما للمی کاری بوده وعبـــارت ازگندم وجو است قسمت کشت آبی آن نیز بنابه وفرت آب، این‌ولایت فوق العاده حاصل خیز است .

شرقا محدود است به حکومـــت لعـل و سرجنگل ، غربا متصل است به حکومت‌شهرك شمالا ملحق است به علاقه میمنه وسرپـــل مزارشریف وجنوبا پیوسته است به حکومت شهرك .

ازچغچران دودریای بزرگ میگذرد کـــه اولی رابه نام دریای هریرود ودومی آن بنام دریای مرغاب یادمیشود . اول الذکرازعلاقه سرجنگل ودومـــی از حصـــه هـــزاره جـــات سرچشمه میگیرد اما متاسفانه ازدریا های نام برده درخود چغچران استفاده به عمـــل نمی آید، موقع آب خیزی دریاهای مذکـــور ماه های حمل وثور میباشد .

راه های چغچران عموما کوهستانی بوده تنها سرك‌که ازبین چغچران بصورت خامه گذشته وبه سمت هرات امتداد دارد مورد استفـــاده می باشد .

دریاها: فراه رود، هریرود ، مرغاب رود، ساخررود، سرپنك رود، خم شور

کوه ها: سلسله کوه سفید وسیاه کوه .

کوتل : کوتل تاخ آب .

پیداوار : گندم وجو .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
مرکز ولایت	چغچران	۱۱۷٦٤	۸۲	۷
ولسوالی	شهرك	۸۵۰٦	٦۱	۷
علاقه داری	ساغر	۲۷۷۱	۲۳	۸
ولسوالی	تولك	۲۹۵٦	۳۲	۱۱
ولسوالی	غورتیوره	۲۹۲۱	۵۹	۲۰
ولسوالی	لعل وسرجنگل	۵۱۱۵	٤٦	۹
ولسوالی	پسابند	٤۷۲٤	۳٦	۸
ولایت	غور	۳۸۷۵۷	۳۳۹	۹

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
۸۲	۳۰	۷	۳	–	–	–	–

شفاخانه : (۱) .

مراکز صحی واساسی : ۳ باب .

ذخایر معدنی : سرب وسیماب .

ولایت فاریاب

موقعیت : شمال غرب

مساحت : ۲۱۳۰٦ کیلو متر مربع .

درجه : ۱۲ (ازنگاه مساحه) .

نفوس : ۲۱٤۲٦۵ .

مرکز : میمنه

فاریاب یکی ازولایات افغانستان به شمار میرودکه قبلا به نام حکومت اعلی میمنه یاد می شد امروز نام ولایت فاریاب برآن گذاشته شده است . قسمت عمده این سرزمین از تپه های خاکی کوه هاوجنگلها تشکیل شده ولی آبهای‌جاری وفراوان درآن وجود ندارد . معهذادراثر بارانهای موسمی زمینه برای‌انجام فعالیت های زراعتی ومالداری مساعدمیباشد این عوامل طبیعی است‌که ساکنین این منطقه رابیشتر به شغل زراعت و فلاحت سوق داده است زمستان های سرد تابستان های‌گرم فاریاب نه تنها برای انتخاب شغل

مردم اینجا موثر است بلکه در انکشاف جسمی آنها نیز موثروافع گردیده وافرادقوی هیکل وتوانا رابار آورده است .

موقعیت جغرافیایی فاریاب دراتصال حلقه اقتصادی و کلتوری شرق وغرب در ادوار گذشته رول بس مهمی تاریخی راداشته وبدین جهت نیزبرای مدتها بحیث کانون علم وادب معرفی شده است .

دریاها: میمنه، قیصار وشیرین تگاب .

کوه ها: سلسله‌کوه تیربند ترکستان .

جنگلات : پشتون کوت وکوهستان .

پیداوار: قالین، قالینچه ، پوست قره قل، حبوبات وپشم .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
مرکزولایت	میمنه	۳۱	۲۹	۹۳٦
ولسوالی	اندخوی	٤۹	٤٦	۹۳۹
علاقه داری	خان چارباغ	۱۰٥٦	۱۷	۱٦
علاقه داری	قرغان	۷۸۷	۲۱	۲۷
علاقه داری	قرم قول	۱٥۸۱	۱٤	۹
ولسوالی	پشتون کوت	۳۳۳۹	۱۱۷	۳٥
علاقه داری	کوهستان (لولاش)	۲۲۷۱	۱۷	۸
علاقه داری	المار	۱٥۲٥	٤۰	۲٦
ولسوالی	بلچراغ	۲۳٤٥	۳٦	۱٥
ولسوالی	شرین تگاب	۲۱۹۲	٥۱	۲۳
ولسوالی	قیصار	۲٤۲٤	٥٦	۲۳
ولسوالی	درزآب	۱۱۲۸	۳۱	۲۸
ولسوالی	دولت آباد	۲٥۹۸	۱۸	۷
ولایت	فاریاب	۲۱۳۲٦	٤۹۳	۲۳

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
۸٤	٥٤	۳	۷	ـ	۳	ـ	۱

شفاخانه : (۲) .

مراکز صحی واساسی : ۵ باب .

کلینیک حمایهٔ طفل ومادر : ۱ باب .

موسسات صناعتی :

اسم موسسه	سرمایه	شکل حقوقی
تیلکشی وصابونسازی روزی بای	۳۰۰۰۰۰ـ افغانی	لیمتد
شرکت برق دیزلی میمنه	۲٤۰۰۰۰۰ـ افغانی	لیمتد
برق دیزلی اندخوی	یك ملیون افغانی	لیمتد
دفاریاب دپنبه صناعتی لیمتد	سه ملیون افغانی	لیمتد

ذخایر معدنی : گوگرد ونمك .

مطبوعات: روزنامهٔ فاریاب سال تاسیس :۱۳۲۲، محل طبع : ولایت فاریاب، لسان : پښتوودری، تعداد صفحه: ٤ صفحه .

ولایت فراه

موقعیت : ولایت غربی .

مساحت : ۵۹۵۹۰ کیلومتر مربع .

درجه : اول (ازلحاظ ساحه) .

نفوس : ۳٦٤۰۰۰ .

مرکز: فراه

فراه حوزه مشهوریست در جنوب غـــرب افغانستان که بین خطوط شصت وسه درجه چهل ونه دقیقه‌وپنجاه وشش ثانیه طول‌البلد شرقی سی ودودرجه پنجاد وسه دقیقه وپنجاه وشش ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع وازسطح بحرتخمین هفتصد وپنجاه وهفت متر ارتفاع دارد، این سرزمین کهن‌که دردامنه قدیمه به سکاستیاناه‌وسوم بوده درنگیانا فارسهانیمروز سیستان عرب ها زرنج وسجستان میناميدند این شهر درآنوقت یکی از شهرهای مهـــم ودارای قلعه های متین بود اکثرامعبر بزرگ ومیدان مجادله جنگ آوران خارجی واقع بود رزم اوران درراه دفاع ازسرزمین خوددربرابر اجانب رول مهمی داشته‌اندکه اززدوخوردهای شان آثارمفصلی موجود وگواه است. گویند که اسکندر، مقدونی بالشکربزرگی بـــرای تسخیر ممالك ایشیا ازین سرزمین گذر کرد زمستان رادر اینجاگذشتانده درسفرنامه خود ازهوای گرم وخوشگوار آن تعریف وستایش کرداین شهر زمانی مرکز وگاهی جـزو ا ز سیستان آنوقته نامیده شده درآن اعصـــار ازحیث تمدن ونفوس ازبلادمعروف و معمـور شناخته میشد، شهر فراه ازکابل هشتصدو نودودوکیلومتر مسافه دارد .

این منطقه نسبت به بسیاری از مناطـــق

مملکت درتابستان بیشترگرم است چنانچه بلندترین درجه حرارت تاچهل وهشت درجه وپایین ترین درجه حرارت درزمستان از دو درجه منفی پایان نرفته وزش بادعلی الاکثر ازسمت شمال غربی بوده ودر زمستان ایـن شمال موجب برودت هوا میگردد .

دریاها: فراه رود، خاشرود، رود فرسی، رودشین دند، هاروت رود، مالمند رود، رود یزدوان .

کوه ها: سیاه کوه، مالمند، سلسله کوه، افغان ریگ ودوان غر .

کوتلها: گردنه خوال وگردنه خیرآباد .

صحرا : دشت بکوا .

پیداوار: جو، پخته وگندم .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
مرکز ولایت	شهر فراه	۳۵۳۵	٤۷	۱۳
علاقه داری	خاک سفید	۱۳۵۹	۲٤	۱۸
ولسوالی	شیندند	۸٤۹۸	۸۷	۱۰
علاقه داری	فرسی	۲۵۰۰	۲۱	۸
ولسوالی	اناردره	۱۰٦۱۰	۱۹	۲
ولسوالی	بکوا	۲۰۸۱	۱۲	٦
ولسوالی	بالابلوک	۵۳۲۲	۳۱	٦
ولسوالی	قلعه کاه	٦۲۵٦	۲۷	٤
ولسوالی	گلستان	٦٦۰۲	۲۱	۳
ولسوالی	پرچمن	۷۱۵٤	۵۳	۷
ولسوالی	لاش جوین	۵۲۲۹	۲۲	٤
ولایت	فراه	۵۹۱٤٦	۳٦٤	٦

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
۵۸	۳٤	۱۲	۵	ـ	ـ	ـ	۱

شفاخانه : (۲) .

مراکز صحی واساسی : ۵ باب . کلینیک حمایهٔ طفل ومادر: ۱ باب .

موسسات صنعتی :

اسم موسسه	سرمایه	شکل حقوقی
شرکت سهامی برق فراه	۶۳۰۰۰۰- افغانی	سهامی

ذخایر معدنی : مس .

مطبوعات: جریدهٔ سیستان، سال تاسیس:۱۳۲۶ محل طبع ولایت فراه، لسان: پښتو، تعداد صفحه : ٤ صفحه .

ولایت کابل

موقعیت : ولایت مرکزی .

مساحت : ٤۷۲۰ کیلومتر مربع .

درجه : ۲۸ (ازنگاه ساحه) .

نفوس : ۱۸۸۳۹۱ .

مرکز: کابل .

موقعیت کابل مرکزدولت جمهوری‌افغانستان بوده‌که درشصت وهشت وشصت ونه درجه هفده وسی وپنج دقیقه وپنجاه وهشت ثانیه طول البلد شرقی سی وچهار درجه وسی و هشت دقیقه هجده وسی ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده است .

وجه تسمیه و موقعیت شهر قدیمترین نام ایکه برای شهرکابل سراغ میشود کوبها است‌که درمورد رودخانه کابل درسرود های ویدی به‌کرات ذکرشده چون سرود های مذکور بطور متوسط درهزارو نهصدو یکهزارو چارصدقبل المیلاد سروده شده لذا گفته میتوانیم که اقلاسه هزاروپنجصد سال است که این اسم داخل ادبیات آریایی شده معنی کلمه کوبهاهم تایك اندازه معلوم است زیرا (کو) دراکثر زبانهابه معنی آب‌میباشد. پس میتوان گفت که کوبها قدیمترین نا می است‌که درمورد رودخانه کابل استعمال شده دراوستا درجمله شانزده قطعه خاك زیبای آریایی کابل درمرحله هفتم بنام ویکارتایاد شده .

بطلیموس جغرافیه نگار معروف یونانی که دروسط قرن دوم قبل المیلاد زندگی میکرد وکتاب اومفصل ترین جغرافیه قدیم آسیاست که نسبت به‌کشور ما معلومات قیمتداری میدهد درفهرست شهرهای ولایت پاروپامیزاد ازکابل به نام کاروارياكابورا يادكرده است. درمیان قبایلی که بطلیموس دردامنه های جنوبی‌هندوکش‌قرارمیدهدیکی ازبولی‌تی‌هااست که قرارنظریه مکدونالداحتمال داردکابولیتی‌ها بعضی باشندگان‌کابل وگردونواحی‌آن باشد، اودی‌تیاناتام‌دیگریست‌که‌ازطرف مؤرخین‌کلاسیك بشهرکابل‌داده‌شده بعضی‌مدققین به‌این فکراند که شکل اصلی این‌نام یوروستانابوده ودر سانسکریت حصار بلند معنی داشت وتقریبا درموردتمام قلعه‌های مستحکم که فرازکوه ها

استعمال میشد، اگر قرارنظریه کپتان کننگهم شکل خواندن مذکورکمی عوض شود پورتوسپانا بدست می آید وهنوزهم درپشتو پورته معنی بلندوبالاراافاده میکند ودلالت می نماید که این نام وقتی درموردشهرکابل استعمال میشد که کابل حیثیت بالاحصار رابخود داشت کوفن وکوفس هم نامهایی است که مؤرخین یونانی برای رود خانه کابل داده اند .

بنداهی ازکابل بنام کابل ذکرکرده واین نزدیکترین لهجه قدیمی است که به لفظ نام امروزه مرکزکشورماسر میخورد .

کابل درقرن پنجم قبل المیلاد هنگام فتوحات سیروس داخل قلمرو ومفتوحه اوشد داریوش پنجصد یاپنجصدوده قبل المیلاد از راه هریوا هرات وزنگوش هزاره جات کابل راعبور نموده ازدره خیبرداخل هند گردیده وحصص مغربی هندرادرحوزه حکومت خود داخل ساخت که بعددریای سند بین حکومت فارس وسلطنت هند حدفاصل قرار گرفت .

کابل به این حالت خوددوام نمود تااینکه اسکندریونانی داخل افغانستان شد اسکندر درسیصد وبیست وهشت قبل المیلادهندوکش راعبور نموده باختر راتسخیر وبه جانب ماوراء النهرگذشت ولی درسال سیصدوبیست وهفت برگشته ازوادی کابل بطوف دره خیبر عبور نمود وبعدازفتح پنجاب ازراه بلوچستان به جانب بین النهرین رهسپار ودر سال سیصدوبیست وسه قبل المیلاد فوت شددرین وقت کابل تحت اداره سلوکوس یکی ازسرداران یونانی قرار داشت که ازسیصدو دوازده الی دوصدوهشتادویک قبل ازمیلاددرباکتریاحکومت مینمود. متعاقبا درهندوستان (چندرا گوپتا) قیام وحکومت موریاراااساس گذاشته برایالت جنوبی هندوکش که کابل نیز درآن داخل بودتسلط یافت پاروپامیوس هندوکوه وپامیر وجدرویا یعنی بلوچستان درحوزه حکومت موریا داخل شد. این حکومت در زمان آشوکانواسه چندراکوپتا توسعه یافت پس از آشوکا سلطنت موریایی هند تنزل وباکتریا هم درسال دوصدوپنجاه قبل المیلاد ذریعه دیودوتس مستقل گردید واخیر در حوالی یکصدو بیست وشش قبل المیلاد سلطنت روبه تنزل گذاشت درین وقت مناندربرکابل وپنجاب حکومت میکردکه حکومتش ازیکصدو شصت الی یکصدو وچهل قبل المیلاد دوام نموده . آخرین پادشاه یونانی در کابل هیرمایوس که ازبیست تابیست وپنج میلادی درکابل حکومت نمود در سنه نود قـم قوم دیگری بنام کوشان ظهورکرده باکتریا را استیلا نموده سلطنتی تاسیس کردند .

نخستین پادشاه این قوم که فیزین درحدود چهل یاپنجاه میلادی به سلطنت رسیده باکتریا کابل وپنجاب رافتح کرد. مذهب بودایی دردوره این شاهان در کابل مستحکم ترشده اماکن بودایی درکابل بنا یافت . درسال پنجصد میلادی کابل ازدست کوشانیهای باقیمانده وبدست هیاطله افتاد که در اواخرقرن پنجم درنواحی دریای آمو تاختند

وفتوحات خودرا تاهند رساندند اما در وقت مهرکل یکی ازشاهان این سلاله از اطراف کشمیر اخراج شدند ودر اواسط قرن شش ازناحیه اوکس وبالاخره ذریعه خسرو و اول نوشیروان ازصحات شرق کاملا رانده شدند وکابل ازاداره ایشان خلاص گردید. متعاقب این واقعه سلسله دوم کوشانی در کابل تاسیس یافت که بنام کابل شاهان معروفند که تاسنه هشتصدوهشتاد میلادی ودوصدو شصت وهشت هجری زمام سلطنت کابلستان رابدست داشتندودرهمین زمان است که حمله اعراب مسلمان برکابل صورت میگیرد بدین گونه که درسنه بیست وهشت یاسی دو هجری هنگام خلافت حضرت عثمان (رض) مسلمین تحت قیادت عبدالرحمن بن سمره بن حبیب قریشی ازراه غزنی به کابل حمله کردند در اینوقت کابل شاه کوشانی شخص بودکه عربها اورا اعرج نامیده اند درپایان جنگ شهر کابل تسخیر وتعداد زیادی ازسپاه کابل شاه کشته زنان وفرزندان ایشان اسیر گرفته شد خود. اعرج هم دستگیر ومسلمان گردید وسالانه یك ملیون درهم خراج قبول کرد.

فاتحین پس ازفتح شهر ، عبدالرحمن تمیم رضی الله عنه بن قیس وجبیر (رض) راباچند نفرصحابه جهت تعلیم فرایض وآداب اسلامی درکابل گذاشته عودت کردند چندی پس ازعودت مسلمین، جیپال که بعدازاعرج به حکومت کابل رسیده بودازتادیه خراج ابا ورزیده حضرت تمیم وجبیر رضی الله عنهما بااصحاب کرام به معیت ایشان به شهادت رسیدند بار دیگر درسال هفتادونه هجری ششصدونود وهشت هنگام خلافت عبدالملك مروان به سرکردگی عبدالله بن ابابکر مینویسند که حاکم سیستان بود بکابل حمله ورشد و از طرف رتبیل یازنبیل کابل شاه به شکست فاحش مواجه گردید لیکن دوسال بعد یعنی درسنه هشتادویك هجری یاهفتصد میلادی عبدالملك لشکر بزرگی رابه سر کردگی عبدالرحمن بن الشعب جهت فتح کابل اعزام نمود وهنگامیکه عبدالرحمن باعسکر خود در غزنی رسید خودش به غرض فتح غزنی در آنجامتوقف ویکعده عسکر رازیر اداره لیث ابن قیس رضی الله عنه بطرف کابل فرستاده چون این عسکر زیر دیوارهای کابل رسید زنبیل هم لشکر خودرابه مقصد دفاع درعقب دیوار برنیرکش هاتقسیم نمود ودیری نگذشته بودکه عبدالرحمن نیزازغزنی فارغ وبکابل رسیده ودیوارشهررا درمعبرده مزنگ کنونی چند جای سوراخ وشهرکابل راتسخیر نمود. دریـن جنگ حضرت لیث رض الله عنه به شهادت رسید وازطرف عبدالرحمن درموضعیکه حاضراً بنام شاه دوشمشیره علیه الرحمه معروف است مدفون شد عبدالرحمن درمسال های اهل هنودراکه دردوطرف دریاآباد بود تماما تخریب وتنهایك درمسال راپائین کوه آسمایی بحال خود گذاشته، اکنون هم موجود است ونیز مسجدی درپهلوی مرقدشاه دوشمشیره (ع) بنانمود بعداً ازطرف نصیرالدین همایون بن

بابرشاه مجدداً تعمیر واخیراً ازطرف والده اعلیحضرت امان الله خان بحالت موجوداعمار شده وبه‌نام مسجدشاه دوشمشیره علیه‌الرحمه معروف میباشد این مسجد اولین مسجـدی شمرده شده‌که بدست مسلمین اعراب درکابل بنا یافته است .

درسال یکصدو هفت هجری عهد هشـام امین بن اسدبن عبدالله القسری حاکم‌خراسان غرجستان وکابل بلکه افغانستان رادرحکومت خراسان داخل ساخت، اماکابل را نگهداشته نتوانست تااینکه دروقت هارون الرشید به سال یکصدو هفتادویك هجری به امرجعفربن محمدالشعب پسرش عباس باقشون بزرگی به‌کابل حمله وآنرا باردیگر فتح نمو ولـی همین‌که برگشت دیری نگذشته بود که شاه کابل ازاطاعت دربارخلافت سرکشید تااینکه باردیگر دردوصد وپنجاه و هفت هجـری یعقوب لیث صفاری به فرمان المعتمد بـن المتوکل عباسی بعدازفتح بلخ برکابل تاخته کابل رافتح نمود زنبیل یارتبیل شاه کـابل شکست فاحشی خورده به ماورارود سندفرار نمود وتاوقتیکه حکومت صفاری صاحب قدرت بودکابل نیزدرتصرف اوقرار داشت ولی‌پس ازضعف صفاری کابل ازدست آنها برآمـد ودرین هنگام مردم دیگریکه اصلا هندی‌بوده مذهب برهمایی داشتند به سرکردگی شخصی بنام‌کالاله ظهورکرد ویك سلسلهٔ شاهی جدید رادرکابل تاسیس کردند که مذهب برهمایی نیزذریعه ایشان درکابل رواج یافت درسال سیصدو شصت وشش هجری کابل درحوزه فتوحات سبکتگین مؤسس دولت غزنوی داخل گردید هنگامیکه درسال پنجصدو چهل وهفت هجری حکومت غزنی بدست علاؤالدین غوری منقرض شدکابل بدست غوریان درآمدوتاسنه ششصدودوازده هجری سلطنت غوری بدست علاؤالدین محمدتکش خوارزمشاه به‌آخررسید بعدازچندین کشمکش وردوبدل حکـام دوره، سلطنت به میرزا ابوسعید بهـادر خان بن سلطان محمد میرزا رسیدکه‌کابل درین وقت ذریعه میرزا الغ بیگ پسرش اداره میکردید. ولی الغ بیگ‌درسنه نهصدوهفت هجری در کابل فوت وپسرش عبدالرزاق به سبـب بی کفایتی ازدست امرا فرارومحمد مقیم نام پسرامیرذوالنون بالشکری آمده کابل راتصرف شد، اماظهیرالدین بابر ازین واقعه خبر شد برکابل هجوم ودرربیع الثانی نهصدوده هجری کابل راتسخیر ودارالملك خود قرار داد که رونق زیادگرفت . هنگامیکه مرکز به دهلی انتقال یافت‌کابل بحیث یك صوبه ذریعـه پسرانش اداره میگردید آخرین والی کـابل ازطرف شاهان دهلی وقت حمله نادرشـاه افشار نصیرخان نام داشت نادرشاه بروزسه ربیع الاول یکهزارویکصدوپنجاه ویك هجری به قریه هندکی کابل وارد شد بالاحصـار کابل ازجانب رحیم دادخان کوتوال مسدود ولی پس ازدفاع جدی مفتوح گردیده نادربعد ازفتح کابل جانب هندحرکت نمود در سال یکهزارویکصدو شصت هجری احمد شاه بابا

درانی ازطرف قوم به پادشاهی انتخاب شد و موصوف برسم و زمان نادرشاه افشار اورا به حیث والی کابل گذاشت وچند ساله مالیات کابل راکه برای نادرشاه میبرد از نزد ش با ز یا فت کرد لیکن دیری نشدکه نصیرخان تمرد نمود واحمدشاه بابا همکه عازم هند بود دراواخر سال یکهزارویك صدوشصت هجری کابل راتصرف نموده نصیرخان راتبعید نمود، موصوف می خواست کابل را مرکز قرار بدهد برای این منظوردرسال یکهزارو یکصدو شصت هجری امرتعمیر دیوار بزرگی رادرشهرکابل دادکه به اهتمام سردارجانخان سپه سالارش انجام یافت این دیوار یازده مهره داشته ودروازه های ذیل درشهر کابل موجود بوده است :

۱ـ دروازه کندهاری دردره مزنگ .
۲ـ دروازه سردارجانخان .
۳ـ دروازه سفیددرسلام خانه خاص .
٤ـ دروازه بیت درعقب مسجدعیدگاه .
٥ـ دروازه لاهوری .
٦ـ دروازه گذرگاه .

بعدازرحلت احمدشاه بابا پسرش تیمورشاه درسال ۱۱۸٦ هجری به پادشاهی رسید در سال یکهزارویکصدو نودهجری ۱۷۷٦میلادی کابل رسما مرکز سلطنت قرار گرفت که اینك تاکنون مرکزکشورما میباشد .

دریاها : کابل ولوگر .

کوتلها: یك لنگه، خیرخانه، لته بند و ارغنده .

پیداوار : غله‌جات، میوه جات، تازه‌وخشك.

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلو مترمربع
مرکز ولایت	کابل	۱۳٥	۷٤۹	٥٥٤۸
ولسوالی	بگرامی	۲۲٤	۳۰	۱۳٤
علاقه داری	خاك جبار	۸۷٦	۳٤	۳۹
ولسوالی	چاردهی	۱٤۰	۱۳۷	۹۷۸
علاقه داری	چارآسیاب	۲٦۱	٤۲	۱٦۱
ولسوالی	ده سبز	٦٤۸	٦۲	۹٦
ولسوالی	سروبی	۱۱٥۹	۲۹	۲٥
ولسوالی	پغمان	٤۱۳	۱۳۳	۳۲۲
ولسوالی	شکردره	٤۱۸	٦۷	۱٦۰
ولسوالی	میربچه‌کوت	٦۳	٤٤	٦۹۸

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
علاقه داری	**کلکان**	٤٢	٥٤	١٢٨٦
ولسوالی	قره باغ	١١١	٥٤	٤٨٧
علاقه داری	استالف	٢٠٤	٢٩	١٤٢
ولایت	کابل	٤٧٢٠	١٤٦٣	٣١٠

معارف :

تعداد مکاتب :

ولایت کابل :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
٣٤	٧٠	١٢	٨	—	—	—	—

شهر کابل :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
—	٧٠	٨	١٩	٣	٣	١	١١

شفاخانه : ٩ باب .

مراکز صحی واساسی : ٦ باب .

مراکزصحی وفرعی : ٨ باب .

کلینیک حمایهٔ طفل ومادر: ٩ باب .

موسسات صنعتی :

اسم موسسه	سرمایه	شکل حقوقی
حجاری ونجاری	٩٦٠٠٠٠٠ـ افغانی	سهامی
سهامی اقتصاد	٥٨٤١٠٠٠ـ افغانی	سهامی
شرکت عمومی برق	٣٤١٧٢٨٩٢ـ افغانی	تصدی دولت
چرمگری وبوت دوزی	١٤٠٠٠٠٠٠ـ افغانی	سهامی
شرکت عمومی نساجی	٤٦١٨٥٥٣٨٨ـ افغانی	سهامی
شرکت سرویس ورکشاپ	٤١٠٤٠٠٠ـ افغانی	سهامی
فابریکه برق سروبی	٢٤٠٠٠٠٠٠ـ افغانی	تصدی دولت
شرکت سمنت جبل السراج	٣٠٠٠٠٠٠ـ افغانی	سهامی

اسم موسسه	سرمایه	شکل حقوقی
مطبعه ملی	۱۵۰۰۰۰ ــ افغانی	لیمتد
موسسه اقبال وعبدالمجید	۱۵۰۰۰۰ ــ افغانی	لیمتد
شرکت زیمنس افغان لیمتد	۱۵۰۰۰۰۰ــ افغانی	لیمتد
شرکت تضامنی ایماق	۱۰۰۰۰۰۰ــ افغانی	تضامنی
داکبر صناعتی لیمتد	چهار ملیون افغانی	لیمتد
دمنصوری دتاراوگوټ جوړولومؤسسه	یك ملیون افغانی	خصوصی
دشیرپورلیمتد صناعتی ورکشاپ	یك ملیون افغانی	لیمتد
موزائیکسازی بهزاد	نه صد هزار افغانی	خصوصی
کوکاکولا دفتری	دوملیون افغانی	تضامنی
دستگاه فلزی وسمنتی ایندیمار	۲۰۰۰۰۰ــ افغانی	لیمتد
دافغان دوړیو اوبدلو لیمتد	۶۲۵۰۰۰۰۰ــ افغانی ایزادبه (۱۵۰)ملیون افغانی لیمتد	
مؤسسه اعتماد ورکشاپ	شش لك وپنجاه هزاوافغانی	شخصی
مؤسسه صناعتی نوروزی	یکنیم ملیون افغانی	سهامی
دستگاه ساختمانی افغان	یکصدملیون افغانی	دولتی
دستگاه عبدالروف مقصودی	یك ملیون وپنجصد هزار	تضامنی
دزینت بکس جوړولو موسسه	۳۰۰۰۰۰ــ افغانی	خصوصی
دناکل دمکرونی جوړولو موسسه	۳۰۰۰۰۰ــ افغانی	خصوصی
دپکتیا صنعتی موسسه	۷۹۰۰۰۰ــ افغانی	خصوصی
موسسه مصنوعات کیمیاوی	۳۰۰۰۰ــ افغانی	لیمتد
موسسه صناعتی توفیق	۱۰۰۰۰۰ــ افغانی	شخصی
موسسه تخنیکی نیاز	۳۰۰۰۰۰ــ افغانی	شخصی
صالح ورکشاپ	۷۰۰۰۰ــ افغانی	تضامنی
چینی سازی شاکر	۷۷۰۰۰۰۰ــ افغانی	لیمتد
موسسه صنعتی وتزیینات	۳۰۰۰۰۰ــ افغانی	لیمتد
مؤسسه موزائیك خشت سمنتی	۱۰۰۰۰۰۰ افغانی	لیمتد
مؤسسه سپوږمی	۸۰۰۰۰ افغانی	لیمتد
شرکت صنایع کوچك	۲۰۰۰۰۰ افغانی	تضامنی

اسم موسسه	سرمایه	شکل حقوقی
شرکت بافندگی صاحب	۳۰۰۰۰۰۰ـ افغانی	سهامی
تجارتی معارف	۱۱۳۱۸۸۰ افغانی	دولتی
دستگاه ابریشم بافی رؤفی	۲٤۰۲٤٤ افغانی	لیمتد
مؤسسه نساجی امید	۵۵۰۰۰۰۰ افغانی	سهامی
شرکت سهامی کارخانجات جنگلك	۵۰۰۰۰۰۰ افغانی	سهامی
کمپنی اندیمار افغان	۳۲۰۰۰۰۰ افغانی	سهامی
دافغان فلز مؤسسه لیمتد	سه ملیون افغانی	لیمتد
موبل سازی صوفی غلام رسول	صد هزار افغانی	خصوصی
دپروان کانکریتی مؤسسه	یکصد هزار افغانی	خصوصی
مطبعهٔ آریانا	یك ملیون افغانی	خصوصی
صناعتی میوه پاکی پروان	پنج ملیون افغانی	سهامی
بوت دوزی محمداعظم وشرکاه	یك ملیون افغانی	تضامنی
دکابل صناعتی مؤسسه	۱۵۰۰۰۰۰ افغانی	خصوصی
پریست نساجی	یازده ملیون افغانی	لیمتد
سنگ شکنی عبدالاحد	یکصد هزار افغانی	خصوصی
دپکتیا کیمیاوی مؤسسه	سه صد هزار افغانی	خصوصی
بافندگی مرادی	۱۲۵۰۰۰۰ افغانی	لیمتد
برادران غزنوی	٤۰۰۰۰۰ افغانی	تضامنی
پلاسکو افغان	۲۰۰۰۰۰ افغانی	تضامنی
بافندگی جاوید	۱۵۰۰۰۰ افغانی	خصوصی
دآریانا شیرینی اوکرباس جوړولومؤسسه	یك ملیون افغانی	خصوصی
شرکت میوه کابل	۲۰۰۰۰۰۰ افغانی	سهامی
مؤسسه فیروز	٤۵۰۰۰۰ افغانی	لیمتد
ایزادبه (۱٦۵۱۸۷)	۱٦۳۵۰۰۰ افغانی	لیمتد
دشفیع تخنیکی صناعتی مؤسسه	یکهزاروسه صدملیون افغانی	دولتی
دبغلو اوودانولو موسسه	سه ملیون افغانی	سهامی
دعمراناتو صنعتی ورکشاپ	دوملیون افغانی	تضامنی

اسم موسسه	سرمایه	شکل حقوقی
دشنسب سرویس موسسه .		
دصاعد صناعتی مؤسسه	۱۰۶۰۰۰۰ افغانی	شخصی
مؤسسه کیمیاوی توفیق	۵۰۰۰ افغانی	لیمتد
دافغان میوی سمون شرکت	۱۷۰۰۰۰۰۰۰ افغانی	سهامی
مؤسسه کیمیاوی خیبر	۱۰۰۰۰۰ افغانی	لیمتد
پشتنی مطبعی مؤسسه	۴۰۰۰۰۰ افغانی	لیمتد
مؤسسه تخنیکی اتفاق	یك ملیون افغانی	لیمتد
ورکشاپ توخی	پنجاه هزارافغانی	خصوصی
فلزی مصنوعاتو مؤسسه	۲۰۰۰۰۰۰ افغانی	سهامی
دقادری مؤسسه	۷۰۰۰۰۰ افغانی	خصوصی

ذخایر معدنی : مس .

تعداد پوهنتون ها: پوهنتون کابل، حربی پوهنتون .

لست روزنامه ها، مجلات و جرایدیکه درمرکزچاپ میگردد :

شماره	اسم	آدرس	وقت نشر	سال تأسیس
۱ـ	روزنامه جمهوریت	مطابع دولتی	صبح	۱۳۵۲
۱ـ	روزنامه انیس	مطابع دولتی	عصر	۱۳۰۶
۳ـ	روزنامه هیواد	مطابع دولتی	عصر	۱۳۲۸
٤ـ	روزنامه کابل تایمز	مطابع دولتی	عصر	۱۹۶۲
۵ـ	مجله ژوندون	مطابع دولتی	هفته وار	۱۳۲۷
٦ـ	مجله پشتون ږغ	رادیو افغانستان	ماهانه	۱۳۱۹
۷ـ	مجله ننگرهار	مطابع دولتی	ماهانه	۱۳۳٦
۸ـ	مجله کندهار	مطابع دولتی	ماهانه	۱۳۲۹
۹ـ	کمکیانو انیس	مطابع دولتی	هفته وار	۱۳٤۷
۱۰ـ	مجلهٔ جمهوریت	مطابع دولتی	ماهانه	۱۳۵۲
۱۱ـ	مجلهٔ فلکلور وادب	وزارت اطلاعات کلتور	ماهانه	۱۳۵۳
۱۲ـ	مجله پیام حق	وزارت اطلاعات کلتور	ماهانه	۱۳۳۲
۱۳ـ	مجله افغانستان	وزارت اطلاعات کلتور	ماهانه	۱۳٤٦
۱٤ـ	آریانا	انجمن تاریخ	ماهانه	۱۳۲۲

شماره	اسم	آدرس	وقت نشر	سال تأسیس
۱۵ـ	آریانا افغانستان	موسسه کابل تایمز	ماهانه	۱۳۲۵
۱۶ـ	مجله ادب	پوهنځی ادبیات	دوماهه	۱۳۳۱
۱۷ـ	مجله میرمن	میرمنو ټولنه	ماهانه	۱۳۳۲
۱۸ـ	مجلهٔ عرفان	وزارت تعلیم وتربیه	ماهانه	۱۲۹۶
۱۹ـ	افغان طبی مجله	پوهنځی طب	سه ماهه	۱۳۳٤
۲۰ـ	ساینس	پوهنځی ساینس	سه‌ماهه	۱۳٤٤
۲۱ـ	وږمه	پوهنځی ادبیات	دوماهه	۱۳۳٦
۲۲ـ	حقوق	پوهنځی حقوق	سه ماهه	۱۳۲۵
۲۳ـ	علم وفن	پوهنځی زراعت	ماهانه	۱۳٤۱
۲٤ـ	مجله جغرافیا	پوهنځی ادبیات	سه‌ماهه	۱۳٤۵
۲۵ـ	اوقاف	قضاء وزارت عدلیه	سه‌ماهه	۱۳٤۱
۲٦ـ	مجله قضاء	وزارت عدلیه	ماهانه	۱۳۰۹
۲۷ـ	افغانستان بانک	دافغانستان بانک	ماهانه	۱۳۳٦
۲۸ـ	پولیس	وزارت داخله	ماهانه	
۲۹ـ	کرنه	وزارت زراعت	ماهانه	۱۳۳۱
۳۰ـ	مجله کابل	پشتو ټولنه	ماهانه	۱۳۱۰
۳۱ـ	ننگرهار پوهنتون مجله	ننگرهار پوهنتون	شش‌ماهه	۱۳۵۵
۳۲ـ	اردو	وزارت دفاع ملی	ماهانه	۱۲۹۹
۳۳ـ	مجله حربی پوهنتون	حربی پوهنتون	سه‌ماهه	۱۳٤۳
۳٤ـ	جریده رسمی	وزارت عدلیه		
۳۵ـ	جریده عاطفه	سره میاشت	پانزده روزه	۱۳٤۹
۳٦ـ	جریده زیری	پشتو ټولنه	هفته‌وار	۱۳۱٦
۳۷ـ	جریده اقتصاد	اتاقهای تجارت	هفته‌وار	۱۳۱۰
۳۸ـ	جریده پامیر	ښاروالی	هفته‌وار	۱۳۲۹
۳۹ـ	جریده گرځندوی	ریاست گرځندوی	ماهانه	
٤۰ـ	جریده رهنمای خانواده	انجمن رهنمای خانواده	دوماهه	۱۳٤۸
٤۱ـ	مجله کهول	وزارت اطلاعات کلتور	دوماهه	۱۳۵۵
٤۲ـ	مجله جمهوری پلوشه	وزارت اطلاعات کلتور	دوماهه	۱۳۵۵

شماره اسم	آدرس	وقت نشر	سال تأسیس
٤٣ـ مجله روغتیا ژورنال	وزارت صحت عامه	دوماهه	١٣٥٥
٤٤ـ روغتیازیری	وزارت صحت عامه	ماهانه	١٣٢٤
٤٥ـ شمیر خیرنه	ریاست احصائیه مرکز	سه ماهه	١٣٥٥
٤٦ـ پکتیا	وزارت اطلاعات کلتور	ماهانه	١٣٥٥
٤٧ـ مجله بخوان وبدان	وزارت تعلیم وتربیه		١٣٣٣
٤٨ـ نشریه پالندوی	پوهنتون کابل		١٣٤٧
٤٩ـ مجله معادن وصنایع	وزارت معادن وصنایع	سه ماهه	١٣٥٤
٥٠ـ مجله عمران	وزارت فواید عامه	ماهانه	١٣٥٥
٥٢ـ افغان هنداره دملگرو ملتو اوافغانستان گده خپرونه .		سه‌ماهه	١٣٥٥

ولایت کندز

موقعیت : شمال مملکت .

مساحت : ٧٩٢٦ کیلو مترمربع .

درجه : ٢٤ (ازنگاه ساحه) .

نفوس : ١١٤٠٢٥ .

مرکز: کندز .

کندز ولایتیست درشمال افغانستان که موقعیت جغرافیایی آن بین ٦٨درجه و٥٢دقیقه و١١ ثانیه طول البلد شرقی ٣٦درجه و ٥٨ دقیقه و٣٠ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

کندز نیم قرن ازجنگلات ونیزار ها مملو بوده وآبادی کمتر وجود داشت امروزصورت یك شهر رابخود گرفته است سرکهای قیر شده عمارات بیشمار ، دکاکین زیبا ومساجد جامع آن رونق آنجا رابلند برده است .

در کندز بسا فابریکه هابه فعالیت افتاده ازقبیل فابریکه روغن نباتی، چینی سازی صابون سازی وفابریکات حلاجی پنبه‌وغیره .

عایدات مهم آن استحصال پنبه بوده که دراقتصادیات مملکت و استحصال اسعار خارجی رول مهمی رابازی میکند. آب وهوای کندز درتابستان گرم ودرزمستان سردمیباشد اسپ های کندز خیلی هاخوشنما، قشنگ و قوی بوده وبرای سوارکاری خیلی مساعد وخاصتا اهالی آنجا اسپ رابرای بز کشی تربیه میدارند .

دریا: کندز .

کوه ها: قره باتور، کورتا .

کوتل : **ایرگنك** .

پیداوار: قالین باب، پخته، لبلبو، نیشکر شالی وخربوزه .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
مرکز ولایت	شهرکندز	۷۰۱	۱۰۸	۱۵٤
علاقه داری	علی آباد	٤۲٦	۵۰	۱۱۷
ولسوالی	امام صاحب	۱۵٤۵	۹۲	٦۰
ولسوالی	خان آباد	۱۰۸۳	۸۵	۷۹
ولسوالی	ارچی	۷۸٦	۳٦	٤٦
ولسوالی	قلعه زال	۲٤۱۷	٤۲	۱۷
ولسوالی	چاردره	۹٦۹	۵۵	۵۷
ولایت	**کندز**	۷۹۲۷	٤٦۸	۵۹

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
۵۲	٤٦	٤	۸	۱	۲	ـ	ـ

شفاخانه : ۲ .

مراکز صحی واساسی : ۲ باب .

کلینیک حمایهٔ طفل ومادر: ۱ باب .

موسسات صنعتی :

اسم موسسه	سرمایه	شکل حقوقی
شرکت سپین زرکندز	۲۰۰۰۰۰۰۰۰ـ افغانی	سهامی
چینی سازی کندز	۳۳٦٦۵۰۰ـ افغانی	سهامی

مطبوعات: جریدهٔ کندز، سال تاسیس :۱۳۵۱، محل طبع ولایت‌کندز، لسان: پښتو دری، تعداد صفحه ٤ .

ولایت کندهار

موقعیت : جنوب غرب .

مساحت : ٤٩٣٧١ کیلومتر مربع .

درجه : ٤ (ازلحاظ مساحه) .

نفوس : (١٦٩٦٨٨) .

مرکز: کندهار .

کندهار یکی ازولایات افغانستان است‌که مرکز ولایت مذکورنیز به نام کندهار یاد میشود وبعداز کابل بزرگترین شهر هـای افغانستان میباشد. که ازسطح بحر تخمینـا یکهزاروهفتادوهفت متر بلند واز گرشك یك صدو یازده کیلومترفاصله دارد .

این ولایت درشصت وچاروشصت وهشت درجه هشت وپنجاه و یك دقیقـه و دوازده ثانیه طول البلد شرقی وبیست ونه وسی و چار درجه دوازده وسیزده دقیقه وبیست وپنج ثانیه عرض البلد شمالی واقع میباشد .

کندهار درمیان اراضی حاصل خیز وادی ترنك افتاده که ازدریای ترنك ذریعه یـك سلسله کوه هاجدا میشود ، این کوه هارا تورکانی یعنی سنگ سیاه مینامند.که ازسطح زمین تقریبا سیصد وهشت متربلند است . طرف شمال غرب کندهار سرك کابل شروع میگرددکه مشهورترین وقدیمترین راه تاریخی بشمارمیرود .

کندهار ازکابل ٥٩٥ کیلومتر واز هـرات ٦٤٧ کیلومتر مسافه رادارا می باشد. شهر فعلی کندهار شکل مستطیل رابخود گرفتـه که طول آن درهزارویکصدوسی وسه متر و عرض آن به یکهزاروسه صدوهشتاد وهفت متر میرسد ومساحـهٔ آن در حـدود تقـریبا ١٩٥٨٠٥کیلومترمربع‌است. بلندی دیواز های قدیمی آن ازهفت الی ده متروعرض آن پنج متر بوده است عمارات کندهار بصورت عموم گنبدی اعمار گردیده است ازبین شهرکندهار چهارسرك بزرگ به چار سمت کشیده که درمرکز تقاطع مینمایند، درچهار سمت کندهار دروازه بزرگ موجود است‌که بنا م دروازه عیدگاه یاد میشود .

راجع به وجه تسمیهٔ کندهار نظریات و عقاید مختلف است بعضی منشاء آنـــرا از الکزاندره تصور میکنند برخی باین عقیـــده می باشندکه چون مهاجرین کندهار به ایـن سرزمین آمدند اسم کندهاره راباخودآوردند وعربها آنراقندهار خواندند نام قدیم ولایت کندهار هرخوتیش بودکه هردوتس‌آنراهراواتی وسایریونانیان ارخزیاخوانده اند .

درشهرکندهار مقبره های اشخاص‌برجسته ونامدار افغان وجود داردکه عمده ترین آ ن مقبره اعلیحضرت احمدشاه باباست‌که درآنجا مدفون میباشد. همچنان آرامگاه های رجـال معروف وشهدای فداکارو وطن مانند مقبـره میرویس بابا درکوکران وهمچنین در موضع میوند مقابر شهدای میوند وخرقه شریـــف درکندهار وجود داردکه ذریعه احمدشاه بابا درسال یکهزارویکصدوهشتادودوازده بدخشان به‌کندهار آورده شد .

درجمله تقسیمات مناطق افغانستان ازدرك آب وهوامیتوان گفت که حصص وسطی بیــن ارتفاع نه صدالی یکهزاروسه صد متر واقع‌اند، آب وهوای این‌حصص خشك‌بوده اندازۀ باران سالانه کندهار تقریبا یکصدو پنجاه میلــی مترمیرسدکندهار اگرچه درتابستان ندرتاًتابه درجه چهل وپنج درجه سانتی گراد گــرمی دارد مگرفضای وسیع وباغهای کثیراوآبهای روان ارغنداب اعتدالی رابه‌این منطقه مهــم افغانستان بوجود آورده‌که حرارتش غیرتحمل نبوده وفرق زیادی بین حرارت‌شب وروز آن دیده نمیشود .

دریاها: ارغستان، ارغنداب، ترنگ، بنــد دهله، معروف ناوه، سالسون ناوه دوری‌رود.

کوهها: شین غر، شاه مقصود، غرکوتکی زیارت غز، هدی غر، لوړغر .

پیداوار: میوه جات تازه وخشك ، پشم .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
مرکزولایت	شهرکندهار	۵۳۵۹	۲۰۹	۳۹
ولسوالی	سپین بولدك	۴۳۹۱	۵۴	۱۲
ولسوالی	شیگه	۲۹۶۱	۲۹	۱۰
ولسوالی	دند	۵۳۱	۶۷	۱۲۶
علاقه داری	دامان	۱۳۷۳	۲۹	۲۱
ولسوالی	ارغستان	۴۳۰۸	۶۸	۱۶
ولسوالی	خاکریز	۱۱۲۹	۳۸	۳۴
علاقه داری	غورك	۱۶۱۸	۱۶	۱۰
علاقه داری	نیش	۱۷۴۴	۱۵	۹
ولسوالی	شوراباك	۴۹۶۴	۲۲	۴
علاقه داری	ریگ	۵۱۳۵	۱۷	۳
ولسوالی	ارغنداب	۵۸۶	۳۹	۷
ولسوالی	پنجوائی	۳۹۸۹	۶۱	۱۵
ولسوالی	میوند (کشك نخود)	۱۰۴۲۴	۴۷	۵
ولسوالی	شاولی کوت (هله)	۲۹۳۱	۳۶	۱۲
ولسوالی	معروف	۳۲۴۵	۵۶	۱۷
ولایت	کندهار	۴۹۳۶۸	۸۰۳	۱۶

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
۷۷	٤۷	۱۰	۱۰	۱	۲	۱	—

شفاخانه : ۱

مراکز صحی اساسی : ٤ باب .

مراکز صحی فرعی : ۲ باب .

کلینیک حمایهٔ طفل ومادر: ۱ باب .

موسسات صنعتی :

اسم موسسه	سرمایه	شکل حقوقی
شرکت پښتون قندهار وگوگرد سازی	۹۰۰۰۰۰ـ افغانی	سهامی
پشمینه بافی قندهار	۵۲۲۹۸٦۲ـ افغانی	سهامی
موسسه حاجی محمد حسن	۱۰۰۰۰۰۰ـ افغانی	تضامنی
موسسه تخنیکی حاجی عبدالله	۳۰۰۰۰۰ـ افغانی	تضامنی
دومن موسسه	۱۳۰۰۰۰۰ـ افغانی	تضامنی
شرکت صادراتی میوه کندهار	٤۰۰۰۰۰۰۰ـ افغانی	سهامی
دکندهار یخی لیمتد	۳۰۰۰۰۰۰ـ افغانی	لیمتد
دکارگری صناعتی لیمتد موسسه	۱۵۰۰۰ـ افغانی	لیمتد
دبست سهامی شرکت	یکصدوهفتادوپنج ملیون افغانی	سهامی
دافغان صناعتی موسسه	صد هزار افغانی	خصوصی
دمنصف صناعتی موسسه	یکصد وپنجاه هزارافغانی	خصوصی
دباکرخی دترمندوجوپولو فابریکه	۱۳۰۰۰۰۰ـ افغانی	تضامنی

ذخایرمعدنی : سنگ‌مرمر، مس، طلا، سرب‌ونمك .

مطبوعات: روزنامه طلوع افغان ، سال‌تاسیس ۱۳۰۰ . محل طبع: ولایت کندهار، لسان : پښتو، تعدادصفحه : ٤ .

طلوع افغان درسال ۱۳۰۰ هفته وار وبعدادرهفتهٔ دوبار بلسان پښتوودری، بعدآدرسال ۱۳۱٤ کاملا بلسان پښتوبقسم روزنامه به‌نشرات خودآغاز کرد. مجلهٔ کندهار درسال ۱۳۳۹ بتعداد ٤۲ صفحه بلسان پښتو درولایت کندهار ماهوارچاپ میگردد .

ولایت لغمان

موقعیت : ولایت شرقی .

مساحت : ۷۲۲۷ کیلومتر مربع .

نفوس : ۱۲٤۲٦٤

درجه : ۲۳ (ازلحاظ مساحه) .

مرکز: میترلام .

لغمان اقلیم حاره وبری دارد، دریای لغمان که‌ازکوهساران نورستان نبعان ذریعه دوشاخه علاقداری های علی شنگ و الینگار راطی وبالاخره درحصهٔ مرکزی حکومت لغمان باهم یکجاشده ومجدداً نام واحدی رابه خودگرفته درحدود چارباغ بادریای کابل یکجا میشود. این دریابه سر سبزی وشادابی آن منطقه خیلی هاکمك نموده واستفاده خوبی ازآن مینمایند .

زمین لغمان مستعدهرنوع حاصلات زراعتی وسمردرختی بوده وچنانچه برنج، گندم‌ونیشکر بوفرت حاصل‌میدهدکه برعلاوه‌تکافوی‌اهالی‌آنجا قسمت زیادی آنرا بفروش میرسانند. درجه حرارت درموسم تابستان دربعضی حصص تا حدود چهل وسه وحتی چهل وپنج درجه سانتی گراد صعود میکند .

دریاها: علینگار، علیشنگ، پشاد وکابل

کوهها: کوه‌گوشت ومرسمبر .

کوتلها : چمار .

پیداوار : برنج، گندم، نیشکر وجواری .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
مرکز ولایت	میترلام	۵۳٤	۷٦	۱٤۲
ولسوالی	قرغه ئی	۲۷٦	۵۱	۱۸۵
ولسوالی	علینگار	۸۳۸	٤۸	۵۷
ولسوالی	علیشنگ	۷٤۵	۳۵	٤۷
علاقه داری	دولت شاه	۷۰۳	۲۳	۳۳
ولسوالی	نورستان	۳٦۳۷	۳۹	۱۱
ولایت	لغمان	٦۷۳۳	۲۷۲	٤۰

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
۳۳	۲۸	۸	۵	—	—	—	—

شفاخانه : ۱ .

مراکزصحی اساسی : ۳ باب .

مراکز صحی فرعی : ٤ باب .

کلینیك حمایهٔ طفل ومادر: ۱ باب .

ولایت لوگر

موقعیت: ولایت مرکزی .

مساحت : ٤٤۰۹ کیلومترمربع

درجه : ۲۷ (ازلحاظ مساحه) .

نفوس : ۱۱۲٥۷۹.

مرکز: پل علم .

ولایت لوگر ازناحیه شمال مربوط است به چهارآسیاب وازطرف غرب به دایزنگی و مربوطات ولایت غزنی از جانب شرق بولایت پکتیا ، این ولایت که ازشرق به غـــرب تقریبا طولانی افتاده آب وهوای آن در فصل تابستان معتدل بوده ودرایام زمستان خیلی‌ها سرد است اهالی آنجااکثرآزراعت پیشه بوده وبعضا به تربیه حیوانات وتجارت اشتغـال دارند ولایت لوگرعلی‌العموم غله ریز بـوده ودارای حاصلات زراعتی وسردرختی میباشد.

دریا: دریای لوگر .

کوه : سپین غر .

کوتلها : خرپیچیك ولته کوی .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
ولسوالی	بره‌کی برك	۳۲۹	۸۰	۲٤۳
علاقه داری	خوشی	٤۷۷	۲۷	٥۷
علاقه داری	چرخ	۷٦۰	۳٥	٤٦
ولسوالی	محمدآغه	۱۰۱۷	٤۰	۳۹
ولسوالی	ازرو	۷۷۰	٤٤	٥۷
مرکزولایت	پل علم (کلنگار)	۱۰٥٦	۸۸	۸۳
ولایت	لوگر	٤٤۰۹	۳۱٤	۷۱

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
۳٤	۲۰	۱۱	٤	–	–	–	–

شفاخانه : ۱ باب .

مراکزصحی واساسی : ۳ باب

مراکزصحی فرعی : ٤ باب .

ذخایرمعدنی : شیشه، مس، کرومیت، مرمروکوراتس .

ولایت ننگرهار

موقعیت : ولایت شرقی .

مساحت: ۱۸۳٦ کیلومترمربع .

درجه : ۲٥ (ازلحاظ مساحه) .

نفوس : ٤٦۹٦۰۹ .

مرکز: جلال آباد ، (جلال کوت) .

جلال آباد ازکابل به مسافه تقریبا یکصدو هشتاد ودوکیلومتربسر راه کابل ، پشاور وپکتیا دریای بهسود که آنرا دریای کابل هم مینامند واقع وبه خط هفتاددرجه بیست وهفت دقیقه وپنجاه وچهار ثانیه طول البلد شرقی وخط سی وچاردرجه بیست وشش‌دقیقه دوثانیه عرض‌البلد شمالی بوده واز مواضع زیبای افغانستان بشمار میرود .

جلال آباد چندین بارخراب ودوباره آباد شده، جلال آبادازطرف بابرشاه بنا یافته اماجلال آبادکنونی درزمان اکبرشاهنشاه هند تعمیر گردیده واسم جلال الدین را بخود گرفت درسال‌یکهزاروهفتصدوسی وچار ازطرف امیردوست محمدخان اشغال گردید وبعدازآن درجنگ اول افغان وانگلیس ازطرف قوای متهاجم انگلیسی اشغال شد. درسال‌یکهزارو هشتصدوچهل دوزلزله شدید شدکه نیمه زیادی آنراخراب وتباه ساخت و در سال یکهزاروسه صدوهفت شمسی حین شورش داخلی بعضی عمارات عصری آن از طرف اشرارآتش زده شد، این منطقه در موسم زمستان سرسبز بوده برف گیرنه می باشد آب وهوای آن درتابستان بسیارگرم و در زمستان‌معتدل‌میباشد. ندرتاً یخبندی‌خفیفی‌هم به مشاهده میرسد درتابستان باران نـدارد . زمستان، اوایل بهارموسم بارانی است چون سطح جلال آبادپست بوده آب های رود بار کابل ومعاونین آن ازقبیل آبهای غوربند . پنجشیر، لوگر، تگاب، علیشنگ، الینگار، سرخاب، کنروغیره درین منطقه وصل میشود وازآب های فراوان ودایمی رودخانه ها ی متذکره استفاده میگردد .

اراضی ننگرهار یکی ازحاصل خیزترین و معمورترین علاقه های افغانستان بشمارمیرود سالانه بمقدار زیادی غله باب خصوصا برنج باریك ولك ، گر، شکربه پیمانهٔ وسیع‌ازین منطقه بکابل و دیگر مناطق مملکت ارسال می گردد . در ولایت ننگرهار ا ر ا ضی آ ن د و فصل حا صل میدهد درزمستان هم نباتات ازنشو ونمای خودبازنمی ماند ، باین سبب درجلال آباد باغهای مشهور از حیث قشنگی وسر سبزی نظیری ندارد، درختان سرو وغیره اشجار مثمروغیرمثمر مخصوصا درمناطق‌گرمسیررونق

وزیبایی منطقه را دوبالا گردانیده است. نارنج، مالته، سنتره، مته، لیمو، خرما وغیره ازحاصلات عمده این منطقه بشمارمیرود چند سال پیش اراضی وسیع اطراف جلال آباد بایروبی حاصل بوده اشعه سوزان خورشید به بته هاوعلف هامجال رشد ونمو نمیداد، درسال یکهزارو نهصدو شصت بر اساس موافقه منعقده بین افغانستان و اتحادشوروی کارهای اولیه برای ساختمان تاسیسات بزرگ آبیاری درآنجاآغاز شد. فارمهای جدید زیبای آن دوچندشده است . چیزیکه برای تماشای بیشتر موزون است آثار تاریخی هده میباشد که دربیست کیلومتری شهرجلال آباد موقعیت دارد تمدن قدیم بودایی راور آنجسا نمایندگی میکند .

جلال آبادنه تنهابه تجارت ترانزیت شهرت دارد بلکه صنایع دستی آن حتی بهبرات و میمنه نیزمیرسد، درین صنایع دستی‌خصوصا لنگی آن‌که ازنخ وابریشم ساخته میشود خیلی شهرت دارد

دریاها : لندی سین، کنر سین، کابل و سرخرود .

کوهها: تورغروسپین غر .

کوتلها: خیبر، پارون .

پیداوار: میوه جات، برنج، نیشکر، گندم، جواری .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
مرکزولایت	**جلال آباد**	۲۹۰۰	۵۸	۲۰
لوی ولسوالی	شنوار (غنی خیل)	۱۷۹	۳۰	۱۶۸
علاقه داری	دربابا	٤۲۷	۲٦	٦۱
علاقه‌داری	بتی‌کوت(نادرشاه‌کوت)	۱٤۷	۳٥	۲۳۸
ولسوالی	رودات (شاهی‌کوت)	٦٦۱	٥۱	۷۷
علاقه داری	چپرهار	۱۸٥	۳۰	۱٦۲
ولسوالی	مهمند دره	۲۸۱	۳۸	۱۳٥
علاقه داری	لعل پور	٥۳۰	۲۲	٤۲
ولسوالی	نازیان	۹۱	۲۲	۲٤۲
ولسوالی	ده بالا	٤۷۹	۳٤	۷۱
ولسوالی	اچین	٤٦۳	٥۹	۱۲۷
ولسوالی	کامه	۱۷٤	٥٥	۳۱٦

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
ولسوالی	گوشته (خواجه‌زیور)	٥٤٥	٢٤	٤٤
ولسوالی	سرخ رود	٣٨٣	٦٤	١٦٧
علاقه داری	بهسود	٢٢٠	٢٧	١٢٣
ولسوالی	حصارك	٦٤٢	٣٨	٥٩
ولسوالی	شیوه (کوزکنر)	٣٢٧	٥٩	١٨٠
علاقه داری	دره نور	٣٣١	٢٩	٨٨
ولسوالی	خوگیانی	٥٨	٥٣	٩١
علاقه داری	پچیروآگام	٣٥٨	٣٠	٨٤
علاقه داری	شیرزاد (ماماخیل)	٥٨٣	٥١	٨٨
علاقه داری	نرنگ وبادیل	١٦٤	١٨	١١٠
ولسوالی	خاص کنر	٣٣٠	١٩	٥٨
ولایت	ننگرهار	١٨٦٣٦	١١٥١	٦٢

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
٦٥	٢٨	١٣	٦	١	٣	ـ	١

پوهنتون ننگرهار (١) .

شفاخانه : ٣ باب .

مراکز صحی واساسی : ١١ باب .

مراکز صحی فرعی : ٢ باب .

کلینیك حمایهٔ طفل ومادر: ١ باب .

اسم موسسه	سرمایه	شکل حقوقی
شرکت سهامی صناعتی ننگرهار	٨٠٠٠٠٠ـ افغانی	سهامی

ذخایرمعدنی : کرومیت، تباشیر . مطبوعات : روزنامه ننگرهار سال تاسیس: ١٢٩٧، محل طبع: ولایت ننگرهار، لسان :پښتو، تعداد صفحه : ٤ .

مجلهٔ ننگرهار بلسان پښتوازسال ١٣٣٦در ٤٢ صفحه ماهوار چاپ میگردد .

ولایت وردک

موقعیت : ولایت مرکزی .
مساحت : ۹٦۹۹ کیلومترمربع.
درجه : ۲۰ (ازلحاظ مساحه) .
نفوس : ۱٤۸٥۱۷ .
مرکز: میدان شهر .

آب وهوای میدان وردك درفصل تابستان معتدل ودرایام زمستان سرد میباشد. اراضی آن اکثر کوهستانی بوده ودر دامنه های تپه زاروبین دره هاافتاده که چندان حاصل خیزنمیباشد مگرقسمتی ازاراضی آنکه در سواحل دریاووادی های عریضی واقع گردیده قشر آنراگل های فیاض که سیلابهای بهاری معمولا در اطراف دریا پخش میکند تشکیل داده این اراضی برای نموی هرنوع حبوبات علی العموم برای زرع ونموی گندم، جو، جواری وشالی استعدادادارد. پیشه اهالی بطور اکثر دهقانی و تربیه حیوانات بوده معدن سنگ مرمردرمنطقه خروتی واقع مرکز حکومتی ومعدن سلیت درقریه کهنه خمار که آنهم بکارافتاده است . معدن ابرك درتکانه نیزکشف گردیده است .

دریا: هلمندرود .
کوه ها: کوه بابافولادی. سلسله کوه پغمان.
پیداوار: گندم. جو. جواری وغیره حبوبات.

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
مرکزولایت	میدان شهر	۳٥۱	۳۷	۱۰٥
علاقه داری	جل ریز	۱۱۳۹	۳۱	۲۷
علاقه داری	نرخ	٤۸۰	۲۲	٤٦
ولسوالی	چك وردك	۱۱۹۲	۳۰	۲٥
علاقه داری	دایمیرداد	۱۳٥۷	٥٦	٤۱
ولسوالی	مرکزبهسود	۲۱۹۸	۷٥	۳٤
ولسوالی	حصه اول بهسود	۱۳۲۷	٤۹	۳۷
ولسوالی	سیدآباد	۱۰۳۳	٥۱	٤۹
علاقه داری	جغتو	٦۲۲	۲۱	۳٤
ولایت	وردك	۹٦۹۹	۳۷۲	۳۸

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
۳۷	۲۵	۱۲	۵	—	—	—	—

شفاخانه : ۲ باب .

مراکزصحی اساسی : ۲ باب .

مراکز صحی فرعی : ۲ باب .

ذخایر معدنی : سرب وابرك .

ولایت هرات

موقعیت : غرب .

مساحت : ۳۸۷۹۹ کیلومترمربع .

درجه : ۱۶ (ازلحاظ مساحه) .

نفوس : ۱۸۵۳۹۳ .

مرکز: هرات .

هرات بطرف شمال غرب کشوروواقع و در شصت ودودرجه یازده دقیقه طول البلدشرقی وسی وچاردرجه بیست ویك دقیقه عرض‌البلد شمالی قرارگرفته وبه فاصله یکهزارویکصدو وشصت دوکیلو متر ازشهرکابل براه غزنی کندهار، فراه وهفتصد وشصت وهشت‌کیلو متر ازراه هزاره جات فاصله دارد .

این ولایت ازدوران قدیم تاکنون خیلی اهمیت داشته مرکز تجارت بوده اگرچه بارها دراثرتاخت وتازجنگ آوران پایمال گردید. ولی ازیکطرف حاصل خیزی وشادابی این وادی بی نظمی های هنگام بحران راچاره‌کرده وازطرفی موقعیت جغرافیایی و تجارتی این ولایت ازقدیم تاکنون اهمیت اقتصادی‌داشته وقبل ازانکشاف دریانوردی یگانه راه کاروان هندوبلادچین با دنیای غرب بوده است .

این ولایت که درکتیبه های داریوش(هری) تحریر گردیده به مرورایام ازآریانا منحرف شده وبنام آریه وآریانه گفته شده است . مؤرخین مینویسندکه اسکندرمقدونی هرات را بنام قدیمی آن ارتاکان که به‌معنی شهرشاهی مردم آریه است نامیده بعد از مرگ نادرافشار یکهزاروهفتصد وچهل ونه میلادی اعلیحضرت احمدشاه باباهرات راازدست اجانب نجات داده ودرسنوات یکهزاروهشتصد وسی وهشت ویکهزار هشتصدوپنجاه وپنج میلادی دومرتبه براین شهر حمله آورد . نه سال بعد براثرحمله دومین ایرانیان اعلیحضرت دوست محمدخان توانست باردیگر هرات راازحملات اجنبیان مصئون نگاه دارد.

هرات یك شهر باستانی بوده وآثارتاریخی زیادی داشته، شهرهرات دربین‌دوکوه‌مرکزیت داشته ووادی شادابی راداراست درین وادی

قریه های زیادی تاکستان ها،کشت زار ها وباغهای قشنگ وجود داردکه نظر بیننده را بخودجلب میکند. جلگهٔ هرات عبارت از یك وادی بزرگ ومعموراست‌که عموما توسط نهر بزرگی ازهریرود ازآن استفاده اعظمی‌مینماید.

هرات نسبت به‌کابل گرم تریرف باری‌کم وباران کافی وفراوانی دارد درموسم تابستان بادشدیدی ازسمت شمال بوزیدن آغازکرده وبدون وقفه درشب وروز جریان داشته ـ قوه وزش آن بدرجه است که آسیاب ها ی بادی رامیتوان توسط آن بحرکت در آورد این باد در هرات بنام یکصدو بیست روزه مشهور است که چهارماه دوام میکند اگرباد موسمی آن نمی بودآب وهوای هرات خیلـی گرم میبود. مگربه آنهم آب‌وهوای‌هرات‌خیلی‌ها هاسالم وصحت بخش میباشد .

صنایع پارچه بافی ازقبیل قناویز، قالین. گلیم ، شالبافی ، نمدبافی، پارچه جات نخی وابریشمی که اکثرآنهاراخانمها انجام میدهند به کثرت وجود دارد اهالی درصنعت معماری مهارت بس شایسته داشته وعلاوتا پرورش کرم پیله بیشتربه علاقه جات غوریان‌خصوصا زیارتگاه برنابادشیبان زنده جان شیند نـد عمومیت داشته‌که پیداوار صنعتی این منطقه اهمیت تجارتی زیادی دارد .

دستکش پتی، جراب، پتوی‌برك وکرك‌که ازپشم آهوساخته میشود ازپیداوار صنعتی آنجا است شیر خشت پسته و قـره قلی، پوست روباه، دله خفك سگ آبی هم‌دستیاب وبرای صادرات مملکت خدمت خوبی مینماید.

مسجد جامع شریف بنای وسیع است‌که‌در گوشه شمال شرق واقع‌گردیده این جامـع شریف رااصلا غیاث الدین ابوالفتح بن سام که ازسلاله غوراست بنانموده است، سبـب بنای این مسجد بزرگ حضرت فخر علمای اسلام فخرالدین رازی رحمت الله علیه‌بوده رازی ملقب به اب الخطیب ابوعبدالله محمد ابن عمررازی میباشد .

دریاها: هریرود، جوی درآب، رودشرواب، رودگلران، رودکرخ، دریای اولنگ ورودگز.

کوه ها: سفیدکوه ، فیروزکوه .

کوتلها: رباط ، سرخ تلخ‌وآب‌خوش‌رباط .

پیداوار: پخته، برنج، گندم،گلیم وقالین.

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
مرکزولایت	شهرهرات	۳۵٦۸	۱۵۷	٤٤
ولسوالی	انجیل	۱۲۹۹	۱۱۰	۸۵
ولسوالی	گذره	۱۵۹۷	۸۵	۵۳
ولسوالی	پشتون زرغون	۱۷۳۷	٤۵	۲٦

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزارنفر	کثافت نفوس در هرکیلو متر مربع
ولسوالی	گلران	۵۷٦۹	٦۱	۱۱
ولسوالی	کشك	۲۹۲۳	٤۸	۱٦
ولسوالی	غوریان	۵۵۳۰	٤۱	۷
ولسوالی	اوبه	۲۲٤۰	۳٤	۱۵
علاقه داری	چشت شریف	۱۹۳٦	۲٤	۱۲
ولسوالی	کرخ	۲۰۵۰	۳۳	۱٦
ولسوالی	زنده جان	۱۸۲۸	۳۹	۲۱
ولسوالی	کوهستان	۱٤۰٦	۲٤	۱۷
ولسوالی	ادرسکن	۱۰٤٤۰	۳۲	۳
ولایت	هرات	۳۸۷۹۹	۷۳۳	۱۹

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
۷۳	۷۱	۱٤	۷	۱	۳	—	۱

شفاخانه : ۲ باب .

مراکز صحی اساسی : ٤ باب .

کلینیك حمایهٔ طفل ومادر: ۱ باب .

موسسات صنعتی :

اسم موسسه	سرمایه	شکل حقوقی
موسسه صنعتی حسن زاده	۱۰۰۰۰۰۰ـ افغانی	لیمتد
موسسه تخنیکی حسن زاده	۱۰۰۰۰۰۰ـ افغانی	لیمتد
موسسه تخنیکی برادران	۵۰۰۰۰۰ـ افغانی	لیمتد
میکانیکی اطمینان	۱۵۰۰۰۰۰ـ افغانی	لیمتد
تخنیکی جلالی	۳۵۰۰۰۰ـ افغانی	لیمتد
دمحمد ناصرمنجم بافندگی	۱۰۰۰۰۰ـ افغانی	شخصی
شرکت صناعتی پنبه هرات	ده ملیون افغانی	سهامی

ذخایرمعدنی : آهن ، زغال، ونمك .

مطبوعات : روزنامه اتفاق اسلام سال تاسیس : ۱۲۹۹، محل طبع: ولایت هرات،

لسان: پښتوودری، تعداد صفحه : ٤ .

مجلهٔ هرات درسال ۱۳۱۱ در٤٤ صفحه پشتوودری درولایت هرات بطبع آغاز نموده وماهوار میباشد .

ولایت هلمند

موقعیت : جنوب غرب .

مساحت : ٦۲۳۳۷ کیلومترمربع .

درجه : ۳ (ازلحاظ مساحه) .

نفوس : ۸٤۱۱٥ .

مرکز: لشکرگاه .

هلمند یکی ازولایات افغانستان میباشد در عصراوستاییکه ازآن سه هزارسال میگذرد ورودخانه هیرمندبه نام هتومنت وشهرمعروف این وادی زرنج بنام (ازرنگاوزرنگ) یادمیشد که مرکزتمام سیستان بشمار میرفت .

تسمیهٔ درانجیان وانجیاناکه ازهمان زرنگار نام قدیم اوستایی شهرزرنج بمیان آمده‌است واین همان علاقه ایستکه بیك تعبیر دیگر علاقه نیمروز قرون وسطی رادربر می گرفت سایر شهرهای این ناحیه همه آب های فراوان وباغستان ونخلستان داشتند و به آبادان وبانعمت وآب فراوان وروان وهوایی خوش برگردان رودهیرمند باکشت وبذربسیار خوش شهری بوددارای‌آب های روان‌وکاریزها وجای‌نعمت. بستکه هنوزخرابه‌های بالاحصار وباره وبروج آن برلب رودهیرمند درمجاورت محل التصاق هیرمندوارغنداب موجود است باغها ونخلستان وتاکستان داشت وحاصل خیزی آن شهره آفاق بودوانگور و خرمای فراوان بارمیداد شهر ودهکده های بسیار دیگر مثل قرنین، رام شارستان طاق رودبار، پشناوران، سروان وغیره درین نواحی افتاده وهرکدام معاملات تجارتی رونقی بسزای پیدا کرده بودتحقیقات باستانی که ازهفت الی هشت سال باین طرف درعلاقه بست شروع شده است دریك فرسنگی شمال شرق بست سه کروهی ونه‌کیلومتری خرابه قصرباعظمتی رامکشوف ساخته استکه مؤرخین وشعرای چکامه سرای افغانستان مانند استادابوالفضل بیهقی واستاد ملك الشعرا عنصری واستاد فرخی شاعربزرگ وزبردست و بی نظیر سیستانی به نامهای لشکرگاه و کوشك سلطنتی دشت لکان یادکرده اند وازیادگار های عصر باعظمت سلاطین مقتدر غزنوی محمود کبیرزابلی وپسرش سلطان مسعود بود وازخود محوطه ها، قصرها، باغهای‌شکار کبوترخانه، مساجد، حمامهاداشت ومقربزرگ نظامی غزنویان بشمار میرفت وازجمله هزارو هفت صدویادوهزاردوفیل های سلطنتی عده بیشتر درهمین جانگه داری میشد وتقررسپاه محتشم سلطانی در ینجا خودبه سرسبزی و شادابی وحاصل خیزی بست ولشکرگاه و اراضی مجاوران حکایه میکند .

تاریخ ازبند های نام میبردکه برایآبیاری شهر بسته شده بودمانند بندکندك‌که روی دریای هیرمند بناشده بودکه اراضی دراطراف کدکوی بطرف شمال شهر واقع بود آبیاری می گردید . بندهای دیگر بنام بنـد ریگ وبند مفسدان یاد شده وشهر بزرگ زرنـج دارای دروازه های متعدد بودکه بنا هـــای درنودرکوکویه ورنشیك وورطعام یاد میشـد ودرمقابل این درهاجوی هایی جاری بود که به نام خوددرهاباسم جوی ورگنه جوی ورنو جوی درطعام یادمیشدند وهمه آنها ازرودخانه هلمند آب میگرفتند .

دریاها: هلمند، موسی قلعه، رود بانی ، بندکجکی ، نزادرود .

کوه ها: سلسله کوه بغران، نوزاد کوه خانشین، کوه ملك دوکان، کوه کشته گان.

کوتل : کوتل شیبان .

پیداوار: جو، پخته، گندم، میوه جـــات، گلیم، لبنیات وسنگ مرمر .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
مرکزولایت	لشکرگاه (بست)	۲۰۲۲	۲۲	۱۱
علاقه داری	ریگ (خانشین)	۷٤۱٤	۱٤	۲
ولسوالی	نهرسراج (کرشك)	۱٦٦۳	۲۸	۱۷
علاقه داری	ساربان قلعه(سنگین)	۲۹۱	۱٦	٥٥
ولسوالی	موسی قلعه	۱۳٦۲	۳۳	۲۲٤
علاقه داری	کجکی	۱۹۳۹	۳۰	۱٦
ولسوالی	نوزاد	٤٥٦۰	۲۹	٦
علاقه داری	واشیر	٤۱۰٥	۱٦	٤
ولسوالی	گرمسیر(درویشان)	۲۰۲٥۷	۱۰	۰ر٥
ولسوالی	نادعلی	٤٦۹۷	۱۲	۳
ولسوالی	ناوه بارکزائی	٦٥۷	۲٥	۳۸
ولسوالی	باغران	۳٥۸۷	٤۲	۱۲
ولسوالی	دیشو	۹۷۸۲	۱۱	۱
ولایت	هلمند	٦۲۳۳٦	۲۸۸	٥

معارف :

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه	دارالمعلمین	مدارس‌دینی	میخانیکی	مسلکی
۷۲	٤٤	۱۱	٦	–	–	–	۱

شفاخانه : ۱ باب .

مراکز صحی اساسی : ۲ باب .

کلینیک حمایهٔ طفل ومادر : ۱ باب .

موسسات صنعتی : فابریکه روغن نباتی .

ذخایر معدنی : نمك

مطبوعات: جریدهٔ هلمند سال تاسیس :۱۳۳۲، محل طبع ولایت هلمند، لسـان : پښتو، تعداد صفحه : ٤ .

ولایت کنرها

موقعیت : ولایت شرقی .

مساحت : ٤٦۹۳ **کیلومتر مربع** .

درجه : ۲۱ (ازنگاه ساحه) .

نفوس : ۳٤۷۱۸۷ .

درجه : ۲۰ (ازلحاظ نفوس) .

مرکز : اسعد آباد .

مربوطات :

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
ولسوالی	برکنر	۹۰۸	۳۳	۳٦
ولسوالی	سرکانی	۲۹۹	۱۵	۵۰
ولسوالی	کامدیش	۱۷٤٤	۳۰	۱۷
ولسوالی	چوکی	۲٤۹	٤۱	۱٦۵
ولسوالی	درهٔ پیچ	۱۱۲۱	۳۱	۲۸
علاقه داری	چپه دره	۲۲۹۷	۱۹	۸
علاقه داری	نری	۳۷۷	۱۳	۳۵
علاقه داری	دان گام	۲۳٦	۱۲	۵۱
علاقه داری	برك متال	۱۹۷۷	۱۸	۹

نوع واحد اداری	اسم واحد اداری	مساحت به کیلومترمربع	نفوس به هزار نفر	کثافت نفوس در هرکیلومترمربع
علاقه‌داری	(دره مزار) نورگل	۳۷۰	۳۲	۸۷
ولایت	کنرها	۹۵۷۸	۲٤٤	۵۸٦

دریاها : لندی سین ، کنهرسین .

کوتلها : پارون .

تعداد مکاتب :

دهاتی	ابتدائی‌مستقل	متوسطه‌مستقل	لیسه‌دارالمعلمین	مدارس دینی	میخانیکی	مسلکی
۸۲	٤۲	۱۹	۷	—	—	—	—

مراکزصحی اساسی: چوکی‌دره پیچ‌کامدیش‌ونورستان .

معادن : ازجملهٔ معادن کشف شده کنرها یکی گروپ بیرل درهٔ پیچ میباشد .

کشورهای جهان

البانیا

مساحت : یازده هزار ویکصد میل مربع مرکز آن شهر تیرانا . نفوس آن دو ملیون چهار صدو هشتاد هزار .

پول رائج این کشور بنام لیك یاد میشود.

البانیا از جمله کشور های سوسیا لیستی ساحه بالقان به شمار رفته وبه طول ۲۲۵ میل در ساحه شرقی بحیره ادریا تیك ساحه تنگ وباریکی را اشغال نموده است .

این کشور با یوگوسلا ویا ،ویونان همسرحد میباشد ازکوهای مشهور آن کوراب رامیتوان نام برد که قلعهٔ آن دارای ارتفاع بیش از سه هزار متر میباشد .

منابع وصنایع :

اکثریت مردم البانیا به پیشهٔ زراعت اشتغال دارند باآز دیاد وسرازیر شدن کمك های جمهوریت مردم چین ، کشور پروگرام های وسیع زراعتی وصنعتی را رویدست گرفته است .

تاسیسات صنایع مدرن در البانیا روبه پیشرفت بوده واز آنجمله میتوان ازدستگاهای منسوجات ، کود کیمیاوی ، سامان آلات برقی وکیبلی که از ۱۹۷۰ باینطرف در کشور تولید میشود نام برد .

صادرات عمده آن پطرول ، کروم ،آهن مس، پنبه ، سامان چوبی ، تنباکو وغیره میباشد که مناصفه تجارت آن باجمهوریت مردم چین صورت میگیرد .

تاریخ وطرز حکومت :

البانیا در طول دوهزار سال همیشه مورد تهاجم عساکر اجانب قرار گرفته تااینکه در ۱۹۱۲ استقلال خود را از ترکها بدست‌آورد .

بعداء البانیا مواجه به بحرانات داخلی وخارجی گردیده تا اینکه قدرتهای بزرگ اروپائی داوید رابحیث شهزاده البانیا انتخاب وریکار آوردند . اما سلطنت شهزاده نسبت حلول جنگ بین المللی اول بیش ازیکماه دوام نکرد زیرا یکعدهٔ از عساکر کشور های متحده خاك البانیا را اشغال وبه سلطنت شهزاده خاتمه دادند .

در سال ۱۹۲۰ رژیم جمهوری در آنکشور قایم شد . در ۱۹۲۵، احمد زاگو ریاست جمهوری را اشغال ودر ۱۹۲۸ بحیث پادشاه البانیا زاك اول اشغال قدرت نمود . پادشاهی زاگ در سال ۱۹۳۹ توسط مهاجمین اسپانوی سقوط کرد . در ۱۹۴۳ عساکر جرمنی البانیا را اشغال نموده و در ۱۹۴۴ بکمك پارتیزان وسوسیالیست های آن کشور البانیا آزاد شده وجنرال انفر کسا بحیث رئیس جمهور اعلام شد .

اولین قانون اساسی آن که مطابق بهقانون

اساسی اتحاد شوروی تدوین شده بود تحت اجرا قرار گرفت .

ایالات متحده امریکا وانگلستان در سال ۱۹٤٦ مخالفت خود را با شمول این کشور در ملل متحد ابراز میکردند تا اینکه باموافقه انگلستان در ۱۹۵۵ شامل موسسه جهانی گردیده وشامل پکت وارسا شد .

سیاست خارجی آن مشابه به سیاست تیتو یوگوسلاویا میباشد .

این کشور در ۱۹٦٤ بکلی از پکت وارسا خارج گردید .

جمهوریت مردم چین بغرض انکشاف تجارت وعمران آنکشور در ۱۹۷۰ قرار داد های را با البانیا امضاء نمود .

مذهب ومعارف :

قسمت بیشتر نفوس رامسلمانان تشکیل میدهد اما مذاهب دیگر ازقبیل کاتولیک، عیسویان، ارتدو کس رومن کاتو لیک نیز در آنکشور مروج است .

تعلیمات ابتدائی نظر به قانون اساسی آن کشور مجانی میباشد . مردمان البانیا بدو گروپ متمایز یعنی جگ هادر شمال وتاسزها در جنوب زندگی دارند .

الجزایر

دارای مساحت ۹۱۹،۹۵۱ میل مربع ونفوس آن ۱٦۱۸۰۰۰ ملیون میباشد .

هواری بومیدین رئیس جمهورالجزایر

مرکزآن شهرالجزیره وپول رائج آن دیناراست.

این کشور دارای رژیم اسلامی متمایل بهسوسیا لیزم بوده ودر شمال افریقا در ساحه ٦٤۰ میل مربع در سواحل بحیره مدی ترانه بین کشور های تونس ومراکش موقعیت دارد . صحاری قسمت جنوبی این کشور توسعه یافته والجزایر را بانا یجیر یا ، مالی وموریتانیاوصل میکند. سلسله کوه های اطلس مانند زنجیر از شرق به غرب امتداد یافته ودر بعضی جاها ارتفاع بلندی های آن تا دو هزار وسه صدو پنجاه متر میرسد دامنه های این سلسله کوه بعضا از حاصلات وپیداوار این کشور غنی میباشد

صنایع و منابع :

این کشور زراعتی بوده وحاصلات عمده آن گندم

جواری ، کچالو ، تنباکو ، واین ، انگور ، انار، انجیرمیباشد . در قسمت تربیهٔ مواشی نیز گام های فراخ بر داشته شده است .

منابع معدنی آن که مورد استفاده قرارگرفته عبارت اند از پطرول ، آهن ، جست ، ذغال سنگ ، سیماب ومس که در امر استخراج وکشف بیشتر آنپروگرام های وسیع روی دست گرفته شده است .

ازجمله صادرات این کشور میتوان از میوه جات متنوع ،واین واز پیدا وارمعدنی آن از آهن ، فاسفیت ، گاز و پطرول ، تنباکو وسبز یجات نام برد .

الجزایر ازنگاه تولیدات نفتی چهار مین کشور در جهان نفت بشمار میرود در مقابل صادرات عموما این کشور مواد غذائی راتورید مینماید .

واردات الجزایر سالانه بخصو ص در۱۹۷۳ ۲۱۲۵ ملیون دالر و در مقابل صادرات آن ۱۷۷۲ ملیون دالر بالغ میشود .

به اساس پروگرام های تو سعوی دولت در حدود ۷۱ کمپنی خارجی بعد از سال۱۹٦۷ درین کشور ملی اعلام شده است .

صنایع دیگر از قبیل پلاستیك ،منسوجات تصفیه خانه های نفت ، ذوب آهن وفولاد در کشور روز بروز در حال انکشاف وتوسعهٔ است .

تاریخ وطرز حکومت :

وادی حاصلخیز تیل قبل از مسیح همیشه توجه فاتحین وجها نکشا یان را بخود جلب نموده‌است زمانی‌این مملکت توسط گارتاژ ها اداره میشد ودر سال ۱٤۷ قبل از میلاد رومی ها به این‌کشور حمله آور شده وآنرا تحت تسلط در آوردند بعدا اعراب به این‌سر زمین آمده وبعد از تصرف در اصلاح اموراًن پردا ختند تمام ترقیات الجزایر مرهون همان عرب هائیست که‌به این کشور تسلط حاصل کردند .

الجزایر در سال ۱۷۱۳ تحت حیطهٔ ترکها وبعد در ۱۸۳۰ زیر تسلط فرانسه قرار گرفت و در ۱۸٤۲ فرانسه قلمرو خودرا درین کشورتوسعه بخشیدویك قسمت ازسرزمینهای بیشتر آنرا متصرف شد .

از ۱۹٥٤ ـ ۱۹٦۲ گروه از آزادی طلبان ومبارزین ملیت خواه عرب یك سلسله مبارزات دوامدارراجهت محو استعمار فرانسه درین‌کشور براه انداخت ودرن‌گیرودار ها خون هزاران جوان دلیر الجزایر را بخاك ریخت تا اینکه در زمان جنرال دوگول بااین کشتار ها خاتمه داده شد. وتوسط یك ریفراندم آزاد در دوم جولای ۱۹٦۲ الجزایر آزاد گردید . ودر سوم جولای همان سال استقلال وتمامیت ارضی خود را بدست‌آورد. گرچه بعضی طرفداران فرانسه وارتجاع داخل می خواست این کشور را یك بار دیگر در پرتگاه نیستی وزوال قراردهد اما احمدبن بلا یکی از مبارزین وقت به حمایه عساکر زمام امور را بدست گرفت ودر ۱۹٦۲ بر اوضاع مسلط گردید .

نظر به قانون اساسی جدید که در آنکشور تدوین شد مردم احمد بن بلارا برای یکدورهٔ پنجساله بحیث رئیس جمهور انتخاب کردند. بعدا پرو گرام های صنعتی ساختن کشور سر دست گرفته شد وقرضه صد ملیون دالری که اتحاد شوروی به الجزایر اعطاء نمود تااندازهٔ زیاد در راه عمران آ ن کمك کرد همچـــنان حکومت فرنسه در تادیه کمك های موثر بـــه الجزایر اقدام نمود .

احمد بن بلا دریك کود تای که تو سط هواری بومیدین در ۱۹۶۲ صورت گرفـــت گرفتار وخلع شد،درجولای همین‌سال بومدین کا بینه جدید آن کشور را تشکیل وخود به حیث رئیس دولت احراز قدرت نمود که از همان تاریخ تا امروز عهده ریاست جمهوری آنکشور را بدوش دارد .

الجزایر عضو ملل متحد وعضو جا معـــه عرب بشمار میرود

مذهب ومعارف :

قبل از آزادی الجزایر در حدود یکملیون اروپائی که هشتاد فیصد آنها در الجزایر تولد یافته بودند در آنجا زندگی میکردند اما بعد از استقلال تعداد آنها به ۸۰۰۰۰ تقلیل یافت اکثریت نفوس آنرا عرب ها ، بربر هـــا و مسلمانان تشکیل میدهند که عموما به لسان فرانسوی تکلم میکنند .

الجزایر دارای سه پوهنتون و ۱۲۱انستیتوت پولی تخنیك ومکاتب متعدد میباشد .

اندورا

مساحت آن ۱۸۰ میل مربع نفوس ۲۰۰ر۲۶ مرکز شهر هاندوراله ویلا وپول رائـــج آن پسیتیا فرانگ میباشد . هاندورا یك کشور کوهستانیست که در تنگنای کوچك مانندوادی باریکی بین سلسله کوهای پیرنه نزدیـــك سر حد فرانسه وهسپانیه مـوقعیت دارد . اداره امور قضائی‌عدلی واداری آن‌توسط‌روسای مشترك فرانسوی و اسقـف هسپانـوی نژاد اداره میشود اما کنترول واقعی کشور بدوش جنرال قونسل است که توسط ۲۴ نماینده با صلاحیت که به صورت کلی حق انتخابات را دارند اداره وکنترول میشود زنان در سال ۱۹۷۰ دارای حقوق سیاسی ومدنی گردیدند.

عاید عمدهٔ هاندورا از مدرك توریزم تمویل می شود هاندورا در قسمت تربیه حیوا نات به گوسفند حق اولیت را قایل شده است . استخراج آهن در کشور روبه تزاید بوده و سایر معدنیات از قبیل المونیم ، ســـرب ، سنگهای قیمتی نیز کشف واستخراج گردیده است از سر گرمی های مردم انجا میتوان از ماهیگیری وسکی یاد آور شد . شکار بر کوهی نیز مروج بوده وتوجه زیاد سیاحیـن به آن جلب شده است . زبان رسمی هاندهـن کتلان بوده وهسپا نیوی وفرانسوی نیـــز تکلم میشود مذهب رسمی آن رومن کاتو لیك میباشد .

انگولا

مساحت ۴۸۱٫۳۳۵ مربع میل، نفوس بیشتر از شش ملیون ومرکز آن شهر لواندا میباشد.

اگوستنو نیتو رئیس جمهور انگولا

انگولا بطول ۱۰۰۰ میل در ساحل اتلانتیک بطرف جنوب غرب افریقا موقعیت دارد.

این کشور با نامیبیا، زامبیا، زائر همسرحد بوده وبا جمهوریت کانگو نیز همسرحد دارد.

قسمت بیشتر اراضی کانگو از سطوح مرتفع تشکیل یافته ودر بعضی جاها بلندی آنها از سه تاچار هزارفت ازسطح بحر میرسد، درجه حرارت در حصص غربی ومرکزی آن بحداعظمی رسیده ودر جنوب آن صحرای خشک وسوزان نیز وجود دارد.

منطقه کابینده که یک منطقه تجارتی میباشد دارای باران وافر بوده وحاصلات آن اطمینان بخش میباشد.

منابع وصنعت:

انگولا پنج فیصد از قهوه جهان را تهیه میکند، حاصلات دیگر آن عبارت است از جواری، گندم، پنبه، نیشکر، تنباکو، ککاو، ماهی. تعداد حیوانات اهلی در انگولا در ۱۹۷٤ به ٤٫٤ ملیون راس میرسید، انگولا سالانه مقادیر زیاد آهن، الماس، مس منگنیز سلفر وفاسفیت را استحصال وصادر میکند، منابع بزرگ تیل نیز درین کشور کشف و برای استخراج آن اقدامات رویدست میباشد.

تاریخ وطرز حکومت:

فاتحین پرتگالی در ۱۴۹۱ به علاقه های کانگو آمده وبعدادر سال ۱۵۷۵ لواندا راتحت تسلط خود در آورد ند. ازهمان سال تامدتی انگولا بحیث یک مرکز برده فروشی بشمار میرفت چنانچه در حدود سه ملیون برده ازینجا به جنوب دنیای جدید تاتیمهٔ قرن نزده صادر گردید. حکومت پرتگال تا زمانیکه انگولا آزادی خودرا حاصل کرد، یعنی تا رویکار آمدن یک حکومت قانونی در پرتگال ۱۹۷٤ حکمروائی خودرا همچنان برین کشور حفظ نمود. در انگولا یکعده احزاب سیاسی رویکار آمد. گروه های مختلف برای آزادی وبدست آوردن قدرت درین کشور باهم پیکار داشتند. چنانچه تا سال ۱۹۷۵ در حدود سه هزار کشته از خود به جا گذاشتند. تعداد نفوس سفید پوستان در انگولا

تاقرن بیستم به چارصد هزارنفر میرسید بعد از استقلال جبهه اتحاد ملی انگولا در ۱۹۷۵ کنترول تمام کشور را بدست گرفت .

جنگهای طویل بین گروهای مخالف بدبنیهٔ اقتصادی این کشور بخصوص حاصلات آن صدمه زد و تا سال ۱۹۷٦ ادامه داشت ، در دوران این جنگها تعداد زیاد سفید پوستان از انگولا خارج شدند .

معارف ومذهب :

در حدود ۵۰۰٫۰۰۰ متعلم و محصل درمکاتب وپوهنتونهای آن شامل بوده ونهی فیصد بیسوادی از کشور رخت بر بست ، پرتگالی لسان عمومی مردم است ، مذهب اکثریت ، رومن کاتولیك و متباقی آنها را پروتستان والحاد تشکیل میدهد .

ارجنتاین

خورگه رافایل رئیس جمهور ارجنتاین

مساحت دارای ۱٫۰۷۲٫٦۷ میل مربع نفوس آن به ۲٫۳۸۰۰۰۰ نفرمیرسد مرکزآن شهر بوینس آیرس پول رایج آن پیسومیباشد ارجنتاین درحدود دوهزاروسه میل ازبولو یا بهم طرف تیریادوله فیکوکوهای اندیزوجنوب بحر اتلانتیك افتاده است از لحاظ وسعت و تکثر نفوس دومین کشور امریکای جنوبی به شمار میرود ، کوهای این کشور به چار گروپ متعدد تقسیم شده وبلند ترین قله که دارای بیش از هفت هزار متر است در قسمت غربی کشور موقعیت دارد ازلحاظ حاصلات قسمت های شرقی کوهای اندیز غیر مثمر وبدون حاصل وحصص شمالی آن که بنام گرون چاکو یاد میگردد ، مملو از یکعده درختان غیر مثمر و خاك حاصل خیز می باشد، حاصلات عمده آن پطرول وگوسفند را میتوان یاد آور شد .

ریودوله پلا تایکی ازجاهای مشهور جهان است که درین ناحیه جهیل بزرگ آب شیرین به عرض ۱۷۰ وطول ٤۰ میل سیستم دریائی آنجا راتشکیل میدهد موقعیت دارد درجوار آن سه شهر مهم بوینس آیرس ، لاپلاتا وارجینا قرار دارد .

دریای مشهور آن پارا نا است که طول ۲۵۰۰ میل در کشور جریان دارد ، دریا های دیگر آن که از غرب اندیز سرا زیر میشود عبارت اند از کلورا دو ونیگرو که هر دو در بحر اتلانتیك میریزد .

منابع وصنعت :

کوها وسنگهای این کشور مملو از معدنیات ذغال سنگ ، سرب ، جست ، آهن ، سلفر

ونقره است پطرول و طلا از حاصلات مهم آن بوده واهمیت حیاتی دارد .

ازپیداوار زراعتی آن پنبه ،گندم ،جو ،جودرو رشقه است بر علاوه ارجنتاین سالانه یکتعداد زیاد واین ، تنباکو واقسام میوه جات تولید وصادر میکند . گوسفند ، بز وخوك نیز تربیه وتولید میشود . قرار احصائیه ۱۹۷۵ در حدود ، ۹۳ ملیون گوسفندداشت، صادرات عمدهٔ آن گوشت میباشد .

تاریخ و طرز حکومت :

ارجنتاین بین سال های ۱۵۱۵ ـ ۱۵۱٦ توسط یکدسته از کاشفین هسپا نوی بسر کردگی جان دو سالیس کشف گردید . بعدا ارجنتاین تحت تسلط هسپانوی هادر آمده وتا احراز استقلال درسال ۱۸۱۰ بهمین منوال پا بر جا ماند .

قانون اساسی آن درمی ۱۹۵٦ تدوین گردید ارجنتاین دارای ۲۵ ریاست بوده وادارهٔ آنرا والی ها که توسط رای آزاد انتخاب میشود . بدوش دارند ، بـه اساس قـانـون رئیس جمهور ومعاون آن باید زادهٔ ارجنتاین بـوده وباید رومن کاتولیك باشند، رئیس جمهور برای دوره ٤ سال انتخاب میشود .

کانگرس ارجنتاین مرکب از مجلس نمایند گان وسنا بوده ، سنادارای ٦٩ عضو میباشد در قانون اساسی این کشور بزن ومرد حق مساوی داده شده است بعد از انتخاب جان دوبرون یك صاحب منصب نظامی در سال ۱۹٤٦ بحیث رئیس جمهور حکومت دکتاتوری بیك حکومت دیمو کراسی مبدل شده آزادی مطبوعات و آزادی مذهب تامین گردید .بعد در ۱۹سپتمبر سال ۱۹۵۵ پیرون ضمن کودتای توسط یکعده از افسران نظامی از ریاست جمهوری بر طرف واز کشور تبعید گردید ه وبجای آن حکومت نظامی که طرفداران پیرون را تارومارنمود ، بمیان آمد در انتخا بـات آزادی که در ۲۷ فبروری ۱۹۵۸ در کشور به عمل آمد داکترفروندیزی بحیث رئیس جمهور انتخاب شد بعد نظر به مناقشات که بیـن افسران نظامی وطرفداران پیرون . پارتـی . دیموکرات ها بمیان آمد، داکتـر فروندیـزی دراثریك کودتادرمارچ ۱۹٦۲ ازبین رفت .

در کودتای دیگر که در مارچ ۱۹۷۱ رویکار شد جنرال الیجا ندور الا نونس بحیث رئیس جمهور زمام امور را بدست گرفت ویـبـات حکومت به تمام معنی دیمو کراتی را در کشور قایم نمود .

درمارچ ۱۹۷۳ هکترکمپو راکه ازطرفداران پیرون بود انتخاب شد . ودر ۱۳ جولای ۱۹۷۳ کمپورا ازمقام ریاست جمهوری عزل وبجای پیرون ۷۷ ساله که از حالت تبعید بدرشده بود، وایس بحیث رئیس جمهور وخانمش ماریا ایسیلا به حیث معاونش انتخاب وبکار آغاز کرد. پیرون در اول جولای ۱۹۷٤ وفات یافت وخانم ٤۳ ساله اش برای اولین بار در جهان غرب بحیث رئیس کشور قدرت رابدست آورد . این‌خانم آرزو داشت تافضای صمیمیت رابین دسته های طرفداران پیرون وجمی ها

بمیان آرد . اما این آرزویش جامهٔ عمل نپوشیده تا اینکه در سال ۱۹۷۶ به تعقیب کودتای نظامی از مقام ریاست جمهوری سبکدوش گردید .

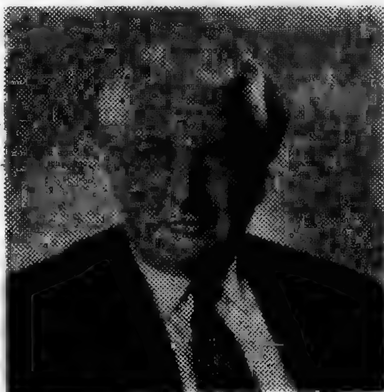
درارجنتاین ازسال ۱۹۷۰ اختطاف یکعده از رجال سیاسی وشخصیت های مختلف مملکتی وخارجی صورت گرفت ، که ملیون ها دالر ازین ناحیه بمملکشور سرازیر گردید .

مذهب ومعارف :

۹۲ فیصد نفوس ارجنتاین رومن کاتولیك میباشند ، تعداد یهودیان کشور به شش صد هزار نفر میرسد . در ارجنتاین تعلیمات ابتدائی مجانی بوده وبیش از چار صد هزار محصل در پوهنتون های بوینس آیرس واکثر شهر های دیگر آن مصروف تحصیل اند زبان رسمی آنها هسپانوی بوده وخوردهان آن متشکل از گروهای هسپانوی ایتالوی . . اروپائی ومدیترا نه ئی میباشد .

آسترالیا

مساحت ۲،۹۶۷،۳۶۸ میل مربع ، نفوس آن ۱۳.۵ ملیون ومرکز آن شهر کانبیرا پول رائج دالر آسترا لیایی میباشد استرا لیا از جمله براعظم های مشهور جهان به شما ر رفته ودارای ۸.۶ ایالت میباشد دو بحر بزرگ بحر هند از طرف غرب وبحر سفیك از جانب شرق به استرالیا میرسید

سرجان گار

یکعده از جزیره نماهای نوواد وریزه کشور را احاطه کرده حدود ۱۵۰ میلی ویکنو ر جزیره پاپوا نیا قرار دارد

آب وهوای آن حارئی بوده ارتفاع کوههای جنوب بدون هولو فته خیر است ، قسمت های شمال غرب جنوب وشمال این کشور بشکل خشك ولا مزروع است . حصص شمال شرقی آن دارای باران های وافر بوده وغني ازجاصلات میباشد .

دریای مشهور موراي که از ویلز جنوبی سر چشمه میگیرد به امتداد بحرهند به طول ۱۶۰۰ میل از آنجا سرازیر شده ، ویکعده بند های تولید نیروي برق از حاصل این دریا میباشد در سال ۱۹۷۳ استرا لیا سیم

ملیون نفوس را در کشور اجازه اقامت داد که ازانجمله یك بردوی آن را بر تانوی ها تشکیل میدهند ازسال ۱۹۷۵ باینطرف اجازه اقامت در کشور لغو گردید .

سر گرمی مردم استرا لیا راعموما مسابقات اسپ دوانی کریکیت وتینس تشکیل مید هد.

منابع وصنایع :

درسال های اخیرکشور ازنگاه صنعتی‌شدن گامهای موثر برداشته ودرحدود ۰۰۰ر۵۵۰ر۵ یعنی ۲۵ فیصد نفوس آن در فابریکه های صنعتی مصروف کار اند .

پشم وگوشت از صادرات عمده آن بحساب آمده وسالانه به‌قیمت ۹ر۱ملیون پوند سترلنگ ازین مدرك بدست میاورد .بطورعموم استرالیا ۳۰ فیصد از صادرات پشم جهان را احتوا میکند که ازآنجمله ۵۰ فیصد آن از گوسفند های مرینوس استحصال میشود برعلاوه گوشت گاو کانسرو نیز ازین کشور بخارج صادر میگردد .

نظر به نوعیت خاك واستعمال کود های زراعتی حاصلات گندم آن روبه ازدیاد بوده چنانچه در سال ۱۹۷٤ مقدار گندم حاصله آن به ده ونیم ملیون تن گندم بالغ گردید که قسمت عمده‌آن بخارج صادر شد .

از حاصلات دیگر آن میتوان از شکر،واین میوجات وسبزیجات یاد آور شد .

معدنیات مهم آن عبارت است از یورانیوم طلا، مس، ذغال سنگ، بوکسیت، نقره، سرب ودر۱۹٦٥ مقادیرزیادآهن، پطرول وگازطبیعی استخراج و تولید گردید ، منابع یورانیوم نیز مورد استفاده قرار گرفت . فابریکات و صنایع این کشور عبارت اند از ذوب آهن وفولاد، نساجی، سامان آلات برقی، رادیو ، موتر سازی، کشتی سازی که ۵۳ فیصدنفوس فاقد کار به این فابریکه ها گماشته شده اند .

تولیدات صنایع داخلی آن بین سال های ۷۳و۱۹۷٤ به ۵۵۸ر۵۸ ملیون دالر استرالیائی میرسد .

پول رائج این کشور که قبلا پوند بود درفبروری سال ۱۹٦٦ بدالرآسترالیائی مبدل شد .

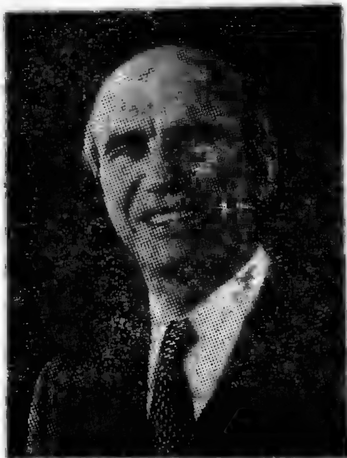
تاریخ و طرز حکومت :

این کشور در ۱۷۸۸ توسط یکدسته از ازوپائیان کشف وفتح گردیده در سال ۱۹۵۱ درجمله ممالك کامنولت شامل شده ودارای حکومت خود مختار متشکل ازشش ایالت بود پارلمان آن مرکب ازدومجلس سناونمایندگان بوده، ویتلام درسال ۱۹۷۲ بحیث صدراعظم حزب کارگر تعین شد وی اولین شخصیت بود که کمك های نظامی کشور رابه ویتنام جنوبی قطع نمود ،جمهوریت مردم‌چین وویتنام شمالی را برسمیت شناخت در سال ۱۹۷۵ طی انتخابات لیبرال ها تفوق را درپار لمان کشور بدست آورد. ومالکم فرا زررا بحیث صدراعظم تعین نمودند این شخص در دوران صدارت

یك سلسله کار های عام المنفعه را بشمول اعطای حقوق تقاعد، تهیه ادویه مجانی مردم وتهیه چای ووسایل در شفاخانه برای جمیع اطفال که پائینتر از ۱۶ قرار دارند انجام داد. تعلیم وتربیه در کشور رایگان واجباری بوده دارای هفده پوهنتون میباشد همه

آستریا

مساحت ۳۲٫۳۷۴ میل مربع و نفوس ۷٫۵۲۰٫۰۰۰ ملیون، مرکز آن شهر ویانا وپول رائج آن شلینگ میباشد. جمهوریت استریا

داکتر رودلف کرشیلیگر رئیس جمهور اطریش

درقسمت مرکزی اروپا بین یك سلسله کوهای مرکزی که دارای طول ۳۶۰ میل وعرض ۱۶۰ میل میباشد موقعیت دارد. در مرور قرون گذشته سیاحین وتاجران از ستریا بسا الب از استریا بطرف ایتالیا مسافرت می کردند.

دریای مشهور دانیوب که از ایالات باوریا بطرف چکوسلواکیا نمرازیر میگردد در آبیاری وشادابیت آن نقش مهم دارد. دریا های مشهور دیگری نیز از قبیل هاترندن درول و غیره در داخل اطریش جریان دارد که بغرض تولید برق از اکثر آن استفاده میشود. در استریا چشمه های آب معدنی زیاد وجود دارد که سیاحین همیشه ازان ها باز دید میکنند از جهیل های مشهور آن یا دگاستین باداپیح میباشد.

منابع و صنعت :

حاصلات عمدهٔ معدنی کشور عبارت از آهن خام، منگنیز، المونیم، ذغال سنگ، سمنت، مس ومنابع سر شار گرافیت میباشد. صنایع فولاد، موترسازی، شیشه سازی، منسوجات، کاغذسازی، کود کیمیاوی در کشور رو بـه انکشاف بوده وسالانه مقادیر زیاد جزء به خارج صادر می نماید

فارم های بزرگ زراعتی وتربیه حیوانی در استحصال مواد خوراکی آن کمك نموده و ازخارج آنرا بی نیاز ساخته است. گندم، جو، جواری، جودر، لوبیا، نیشکر، نیز درکشور تولید میشود.

سالانه در حدود ۱۲ ملیون سیاحین از استریا دیدن میکنند فستیوال سالزبورگ اوپرای دولتی ویس والسکی وچشمه های فروان معدنی سر گرمی مردم آن سامان را تشکیل میدهد صادرات عمدهٔ آن آهن فولاد، کاغذ، سامان آلات ماشین وغیره میباشد قسمت عمدهٔ

تجارت آن باجمهوریت اتحادی آلمان ،ایتالیا وامریکا برقرار شده است .

تاریخ و طرز حکومت :

شارلمانی در ۷۷۸ میلادی این کشور را تحت اداره درهوسبورگ درآورد وتیرول در ۱۳۶۳م بوهیما وهنگری در ۱۵۲٦ م بـا آن ضمیمه گردید .

ترکها در حمله سال ۱۵۲۹ و ۱٦۸۳ از عقب دروازه های آن رانده شدند استریا که با ایالات جرمنی یك اتحاد به راتشکیل داده بوددر قرن ۱۸توسط امپراتورس ماریاتری‌سیا که از ۱۷۷۲ - ۱۷۹۳ زمام امـور را بدست داشـت از هم پاشیـده شد استریا در سال ۱۷۹۲ قسمت از خاك پولیند را ضمیمه خود گردانید در ۱۹۱۵ کانگرس ویانا نام آنرا از البیریا.به استریامبدل نموده وایالت لمباردی وفینتایا ایتالیا رابان الحاق نمـود لمباردی در ۱۸۹۵ واپس به ایتالیا مسترد شد وفینتایا بعد ازجنگ ۱۸٦۸ باپرو شیا از تحت‌تسلط آن خارج گردید .

هردوکشورآستریاو هنگری تحت یك دولـت متحددرسال ۱۸٦۷ یك دولت مستقل تشکیل دادند امپراتور اطریش بحیث شاه هنگری نیز حکومت میکرد ،این قسمت اروپا دارای وسعت ۲٦۱٫۲۵۹ میل مربع ونفوس آنها ۵۱۵ ملیون میرسید ومتشکل بود از استریا ،هنگـری بوهیما ،ترانسلو انیا، کالیا، پولیند، سلاونیا بوسینا کرویشا .

بعد از آنکه ملکه استر یا خانم فرانسیس فردیو ناند در ایالت سرا حبوا کشته شد این کشور با صربیا داخل جنگ شد که سر آغاز جنگ جهانی اول از همین نقطــه اوج گرفت .

بعدازین جنگ، آستریا به یك جمهوری دارای ۱۹ _ ایالت کوچك عرض اندام کرد درسال ۱۹۱۸دردوران جنگ‌بین‌المللی استریا حالت یك کشور یاغی راداشت وبعدا یکعده از سوسیا لست های آنکشور یك سلسـلهٔ پیشنهادات را برای بهبودی اوضاع برهبری انگلرد دوله فیوس ۱۹۳٤ رویدست گرفتند که بعدا این شخص توسط دسته از نازی ها در ۲۵ جولای سال ۱۹۳٤ کشته شد . هتلر در ۱۳ مارچ ۱۹۳۸ استریا را اشغال وآنرا جزوقلمروخود اعلام نموداما درسـال ۱۹٤۵ بعد از شکست قاطع دولت نازی استریا آزاد ومستقل گردید . وداکتر کارل رایلز بعد از ۱۷ سال اشغال بحیث رئیس جمهور اعلام گردید .

در استریا رئیس جمهور برای ٦ سال انتخاب میشود صد راعظم توسط رئیس جمهور تعین میگردد سوسیا لست هادر انتخابات که در سال ۱۹۷۱ صورت گرفت یك اکثریت قاطع رابدست آوردند .

استریا عضو ملل وعضو اتحاد یه انجمن تجارت آزاد اروپا میباشد .ایـن کشور در ۱۹۷۲ شامل اتحاد یه بازار مشتـرك اروپا گردید، تعلیمات ابتدائی درینجا ازسن ٦ تا ۱٦ مجانی است ازپوهنتونهـای مشهـو ر آن ویانا، کراز ،هند نبورگ ،لینز،گلاکیفرت وسلز بورگ را میتوان نام برد .

بوهیما

وسعت آن چار وصدو چهار میل مربع ، نفوس بیش از دو صد هزار ، مرکزآن شهر ناساهود ، پول‌رایج آن‌دالر بوهیما یـــی است. بوهیمادردهم جولای ۱۹۷۳ استقـلال خودرا از انگلیس بدست آورد این کشور از هفت صد جزیرهٔ خورد وبزرگ تشکیل یافته ودر غرب بحر اتلا نتیک موقعیت دارد .

کرستو فو کولمبوس برای اولین بار کـه بغرض کشف دنیای جدید برآمده بود قدم خود را درسال ۱٤۹۲ درین جزیره گذاشت و نام آنرا سان سلوادور نهاد که‌در قسمـت شرقی بوهیما افتاده است .

فاتحین برتانوی در ١٦٤٧ به این جزیره آمده ودرسال ۱۷۸۳آنراجزو متصرفات‌انگلیس ساختند در ١٩٦٤ این کشور آزاد گردید ودر انتخابات سال ۱۹٦۷ اولین صدرا عظم مملیاد پوست بنام لندل اونید لینگ رویکار شـد صدراعظم از قدرت کامل‌اسامبله ملـــی برخوردار بود ساترو عضو مجلس سنا تو سط گورنر جنرال یا نماینده ملکه انتخاب میگردید بوهیما عضو ملل متحد بوده واز جمله کشور های کامنو یلت است . توریزم بحیـــث صنعت درراه عایدات آن‌کشور قبول شده . بانکداری وسرمایه گـذاری های خارجـی و داخلی اقتصاد آنرا تمویل مینما ید.

حاصلات آن از قبیل میوه جات وسبزیجات بمصرف خود مردم میرسد . بوهیما سالانه مقدار زیاد نمك ، تنباکو صنایع دستی رابه خارج صادر میکند .

مذهب‌آن پروتستان وزبان‌رسمی‌آن‌انگلیسی است . معارف درکشور مجانی واجباری بوده و ۸۵ فیصد نفوس کشور را نژاد اصیـل افریقائی تشکیل میدهد .

بحرین

مساحت آن ۳۲۱ میل مربع بوده ، نفوس آن به بیش از دوصدو شصت هزار نفر بالغ میگردد پول رائج آن دینار میباشد مرکز آن ماناما. قبلابحرین تحت تسلط برتانیه بـوده وآزادی کامل‌خـود را در ١٤ آگست ۱۹۷۱ بدست آورد . این کشور محصور به بحربوده ومرکب است از جزیره بزرگ بحرین ویکعده جزایر کوچك دیگر در خلیج فارس بحرین از کشور های خلیج به شمار میرود .

صدف ، مروارید ، منسوجات ، سبزیجات ، بطرول از جمله پیدا وارمهم این کشوربشمار میرود. منابع سرشار نفت که در ســال ـ ۱۹۷۰ بدست آمد این کشور را در جملـه ممالك مهم صادر کننده قرار داد وتصفیه خانه بزرگ تیل‌که‌یك پایپ لاین‌تیل رابه‌عربستان سعودی انتقال میدهد وگازدرخود آن کشور وبه مصرف میرسد از طرف دیگر بحرین نظر به‌موقعیت جغرافیائی حیثیـت یـك مـرکـز

کشتیرانی را بخود گرفته است .

بحرین در سال ۱۹۷۳ - ۱۹۷٤ به اتحادیه عربی درمقابل امریکا وسایر کشور ها از نگاه تهدیدات شامل شده است .

حکومت از سال ۱۹۷۵ باینطرف کنترول سرمایه گذاری نفت را به عهده دارد . در بحرین از اعصار گذشته به این طرف کنترول وقدرت بدست فامیل خلف است این کشور امور دفاعی وسیاست خارجی خود را در ۱۸٦۱ بدست انگلیسها سپرد اما انگلیسها در ۱۹۷۱ آنرا نقض نمود بعدا بحرین با هفت کشور شیخ نشین به شمول قطر یک فدرا سیون را تشکیل داد . بعد از ینکه اتحاد به سقوط نمود بحرین خودرا آزاد شمرده وکشور توسط امیر، صدراعظم وکابینه اداره میشد درسال ۱۹۷۳ قانون اساسی جدید این کشور بمیان آمد وپارلمان واسامبله ملی هم درآن رویکار گردید . اولین اعضای اسامبله در ۱۹۷۳ توسط چی ملی بوجود آمد ودر ۱۹۷۵ توسط امیر آنجا مضمحل گردید .

قسمت زیاد مردمان آن عرب بوده وازشمال به آنجا کوچ کرده الکه لسان رسمی آن عربی است ونفوس آن همه مسلمان میباشند زبان های دری، وانگلیسی هم در ینجارائج است معارف وصحت عامه مجانی است .

بنگله دیش

مساحت آن ۵۵،۱۲٦ میل مربع نفوس ۷٦،۸۲۰،۰۰۰ ملیون مرکز آن شهر داکه است پول رایج تاکامیباشد . بنگله‌دیش که قبلا به اسم پاکستان شرقی مسمی بوده تمامیت ارضی خودرا دردسامبر ۱۹۷۱ بدست آورد .

این کشور بطور خیلی ساده توسط دودریای بزرگ کنگا وبراهما پوترا ازهم جدا وتاسرحد هند خلیج بنگال باهم ارتباط میگیرد کشور دارای باران های موسمی است .

در نوامبر سال ۱۹۷۱ یك طوفان شدید بحری چیزی حدود سه صد هزار نفر آنجا راقتل علم نمود .

ابوسادات محمدصایم رئیس جمهور بنگله دیش

منابع و صنعت :

در بنگله دیش زراعت به طور ابتدائــی صورت میگیرد یك قسمت بیشتر جوت تمام جهان درین جا استحصال وتولید میشــود حاصلات برنج این کشور بی مانند است . بند وانهار برای آبیاری واستحصال برق‌اعمار شده است .

صنایع از قبیل سمنت ،کود ،منسو جات وجوت درکشور روبه بهبود است . مــواد غذائی توسط امریکا واتحاد شوروی وسایر کشور هابه بنگله دیش ارسال میگردد درسال ۱۹۷۲ حکومت بانك‌ها وبعضی صنایع را در کشور ملی اعلام نمود .

تاریخ و طرز حکومت :

انگلیسها درقرن نزده بالای‌نیم قارهٔ هند تسلط و حکمروائی داشتند تا اینکه درآگست ۱۹٤۷ نیم قاره هند آزاد وپاکستان وهنــد بحیث دوخطهٔ مجزاآزادی شانرا بدست آوردند

پاکستان شرقی نیز تحت تسلط پاکستان غربی در آمد ٥٦ فیصد تمام حاصلات آن در پاکستان غربی به‌مصرف میرسید در ســال ۱۹٦۸ ـ ۱۹٦۹ با آمدن یك ریفورم سیاسی یك سلسله ناآرامی هادرین خطه خلق‌گردید در دسامبر ۱۹۷۰ حزب عوامی‌لیگ دراسامبله ملی آنکشور یك اکثریت قاطع رابدست آورد

اما رئیس جمهور وقت یحیی خان انتخابات پارلمانی را به‌عقب انداخت که بعــد از آن تاریخ دامنه مظاهرات وخراب‌کاری وناآرامی درین کشور بمیان آمد تا اینکه عساکر پاکستان غربی ۲۰ مارچ ۱۹۷۱ بالای بنگالی ها حمله کردند رهبرحزب عوامی جدائی‌وآزادی پاکستان شرقی راخواستار گردید این زد وخورد هاتا یك ماه دوام کرد واز خودیك مليون نفــر قربانی بجاگذاشت . درین موقع درحدود ۱۵ مليون مردم پاکستان شرقی به طرف هنــد مهاجرت نمودند پاکستان وهند هریك را ملزم قرار داده تا اینکه درسه دسامبر ۱۹۷۱ جنگ دو کشور آغاز گردید . عساکر پاکستانی در ۱۵ دسامبر محاصره شدند وپاکستان مجبور شد تا اعلام آتش بس هند را قبول کند در هر دوطرف متارکه بر قرار گردید و در ۱٦ دسامبر هند بنگله دیش را برسمیت شناخت.

شیخ مجیب الرحمن زعیم عوامی ملی که در سال ۱۹۷۱ در پاکستان محبوس شده بود از حبس رها و ۱۲ جنوری ۱۹۷۲ بحیث‌اولین صدرا عظم این کشور تعین‌گردید . بنگله‌دیش در ۱۹۷۲ بحیث عضو کامنو یلت و در۱۹۷٤ بحیث عضو ملل متحد پذیرفته شد .

قانون اساسی که در ۱٦ دسمبر ۱۹۷۳ بمیان آمد اعضای حزب عوامی ملی به سر ـ کردگی شیخ مجیب ۳۰۵ چوکی را از جملــه ۳۱۳ چوکی در حزب بدست آوردند حکومت حالت اضطراری را در ۱۹۷٤ اعلام نمود تااز حوادث سو جلو گیری کرده باشد و در۱۹۷۵ سیستم جمهوری در آنکشور قایم گردید تــا اینکه شیخ مجیب در سال ۱۹۷۵ کشته شد.

در آگست ۱۹۷۳ پاکستان وهند بــرای تبادل‌اسرای‌جنگ موافقه نمودندوبرای هریك

بنگالی های مقیم کشور ها اجازه مسافرت به بنگله دیش دادند .

تا سال ۱۹۷٤ اکثریت محبو سین اسیران واپس به پاکستان مراجعت کردند . اکثریت مردم بنگله دیش مسلمان بوده ولسان رسمی آنها بنگالی است .

بار بادوس

مساحت ۱٦٦ مربع میل بوده نفوس آن دوصدو پنجاه هزار، مرکز آن بریجتاون . پول رایج آن‌دالر باربا دوس است .کشور آزادی خودرا در ۳۰ نوامبر سال ۱۹٦٦ از حکومت برتانیه گرفت این کشور در ساحل اتلانتیك افتاده وتوسط جزایر مرجان احاطه شده است .

بلند ترین نقطه آن کوهای هلابی است که دارای بلندی ۱۱۵ر۱ فت میباشد . این نام توسط پرتگالی ها ویا در یانوردان هسپانوی به باربا دوس داده شده ومعنی کشور درخت انجنیر را میدهد .

یك کشتی انگلیسی در ۱٦۰۵ به خاك این کشور لنگر انداخت وفاتحین انگلیسی درسال ۱٦۲۷ به این سر زمین پا گذاشتند ، برده فروشی وتورید آنها رائج بود اما در سال ۱۸۳٤ برده هاآزاد شدند اضافه تر مردم آنرا نگروها تشکیل میدهد زبان آنها انگلیسی و مذهب آنها انگلیکان است .

به اساس قرار داد وفرمان ۱۹٦۲ این کشور دارای جنرال قونسل واسا مبله گردید وحق خود ارادیت بهآنهاداده شد .در۱۹۵۸ دارای کابینه‌گردید وحق آزادی وحکومت‌داخلی در ۱۹٦۱ به این کشور اعطا شد وبعدا به حیث عضو کامنویلت پذیرفته شد .

شکر ،پنبه ،وسامان آلات تعمیراتی از تولیدات آن است این کشور دارای سواحل زیبا وقشنگ بوده ماهی آن قابل توجه علاقمندان است .

باربا دوس درسال ۱۹۷٤ با ایالات اندیز غربی با مارکیت مشترك کارابین متحد گردید.

تعداد بیسوادی دراین‌کشورزیاد است در هر میل مربع آن‌۱٤۰۰ نفرزندگی دارد کثافت نفوس از تمام نقاط جهان بیشتر است .

بلجیم

مساحت ۱۱٫۷۷۹ میل مربع ، نفوس ۹٫۷۹۰۰۰۰ ، مراکز آن شهر بروسل وپول رایج آن فرانك است .

ساحل بحیره در حدود چهل میل بابحیره شمال تا قسمت های دو فر امتداد دارد ، این کشور باجمهوریت اتحادی آلمان ، فرانسه ، نیدر لیند ولو کسمبورگ هم سر حد است. دریای مانش از فرانسه شروع وبعد از عبور ازین کشور به سرحد نیدرور میگذرد شهر بروسل ، بروجسل ، جنت وانتورپ ازنگاه

آرت و رسامی مشهور است انتورپ سو مین بندر بحری جهان است لیوجی وشار لویر از جمله شهر های مشهور صنعتی آن ست :

منابع و صنعت :

ذغال سنگ ازجمله حاصلات عمده آن بوده واز جمله ممالك صنعتی اروپا به شمار میرود جنگل داری وزراعت از جمله منابع عمده آن است . جودر از حاصلات مهم آن بوده گندم تنباکو ، کچالو ، جو ، ونیشکر از حاصلات آن بشمار میرود .

واردات صنعتی آن مواد معدنی ، صنایع فولاد . سامان شیشه ، الماس ، ماهی ، نساجی مواد کیمیاوی .

شهرا نتورپ از نگاه تجارت الماس درجهان مشهور است . حیات اقتصادی بلجیم منوط به تجارت بوده ودر حدود ٤٠ فیصد پیدا وارآن به خارج صادر میشود اتحاد یه بلجیم لوکسمبورك از نگاه تجارت مشترك فولا د در جهان مهم ومشهور می باشد .

تاریخ و طرز حکومت :

سر زمین بلجیم یا بلگا توسط ژول سزار فتح شد وتاسال های ۱۸۰۰ فاتحین رومی ، فرانکاها ، بور گندی ، هسپانیولی در آنجه حکومت میکردند ، بعد از سقوط ناپلیون در ۱۸۱۵ بلجیم بحیث سرزمین نیدر لیند درآمد ودر ۱۸۳۰ آزاد شد وشهزاده لیو پولد از ساکس بحیث لیو پو لد اول به سلطنت رسید.

که به اساس موافقتنامه ۱۹ اپریل ۱۸۳۹ لندن ، کشور های فرانسه ، انگلیس ، نیدرلیند وپرو شیا تمامیت این کشور راتعهدکردند . این تعهد بالای کاغذ بود وجرمنی در ۱۹۱٤ داخل بلجیم شده ۳۸۲ میل مربع اراضی آنرا تحت تسلط در آوردند .

در اثنای حرب دوم جهانی لیو پولد سوم توسط عساکر جرمنی در ۲۸ می ۱۹٤۰ محاصره شد وکابینه آن درلندن درحالت تبعید یک دولت را تاسیس کرد. در اثنای حرب عمومی دوم تمام اماکن پوهنتون ها ابنیه تاریخی این کشور صدمه دید ودر حدود پنجاه هزارنفوس آن در کمپ های نازی ها جان سپر دند .

در ۱۹۵۰ پنجاه و هفت فیصد آرای عامه لیو پو لد سوم را که در سو یس اقامت داشت بحیث شاه انتخاب کردند اما سوسیا لیست های این کشور آنرا قبول نکرده وپسر آنرا بنام بودین اول به مسند قدرت نشاندند وی در ۱۷ جولای ۱۹۵۱ زمام امور را بدست گرفت .

بودیون با دو نابیو لد دومار یا اراکون هسپا نولی در ۱۵ دسمبر ۱۹۶۰ از دواج کرد.

زنان درین کشور در سال ۱۹٤۹ حق انتخابات را بدست آوردند . پارلمان این کشور متشکل از سنا بوده ونمایند گان آن برای چار سال مستقیم وغیر مستقیم انتخاب میشوند وکلا به صورت مستقیم برای چار سال انتخاب میشوند . مردمان قسمت های شمالی بلجیم به لسان جرمنی وجنوب آ ن به فرانسوی تکلم میکنند .

بلجیم عضو ملل متحد وپیمان ناتو بوده ودر زمره کشور های شامل اتحاد به بینی لوکس بشمار میرود .

تعلیم ومذهب :

اضافه تر نفوس این کشور تحت تاثیـر مذهب رومن کاتولیک است سایر مذاهب پرو تستانت اوان جلیکا هم درینجا رایج است .

بینین

مساحت ۴۳٫۴۸۳ میل مـربع ، نفوس ۳٫۱۱۰٫۰۰۰ مرکز آن‌شهر پورتونوناو کوتانو وپول رایج آن فرانك است .

جمهوریت بینین بالای قلمرو فرانسوی در غرب افریقا به طول ٤١٥ میل و عرض ٧٧ میل قرار دارد .

تـوسط جمهوریت نایجر ودلتـای علیـا خلیج گوینا ناوجمهوریت تاگوا حا طـه شده است .

بینین ها در اگست ١٩٢٨ به حیث یـك کشورآزاد درآمده وهمچنان‌بحیث عضوملل‌متحد پذیرفته‌شده‌است در١٩٦١ پیمان‌اتحادوهمکاری را بافرا نسه امضاء نمود به اساس قانون اساسی این کشور رئیس جمهوروپارلمان آن برای یکدورهٔ پنج ساله انتخاب مشود .

هوبرت ماگاه ، دریازدهٔ دسمبر ١٩٦٠ بحیث رئیس جمهور انتخاب شد و در ١٩٦٢ توسط جنرال کرستوف ساکلو از وظیفه اش سبکدوش شد . دومین قانون اساسی آن در ١٩ دسامبر ١٩٦٣ پیریزی شد ، بعدا چندین کودتا در آنجا صورت گرفت تا اینـکه در ١٩٧٢ ماتیو کیرو کو توسط یك کودتای نظامی بحیث رئیس جمهور بمیان آمد حاصلات عمده آن چار مغز ،پطرول ،پنبه ،کافی ،وتنباکو میباشد .

صنایع کوچك از قبیل بایسکل سازی ، پنبه ریشمی وغیره در ١٩٦٠ درین کشور رویدست گرفته شد در ١٩٦٩ در سواحل این کشور تیل بدست آمد. زبان رسمی آن‌فرانسوی در حدود ٦٥ فیصد مردم آن ملحد و٢٠فیصد مردم جنوب آن عیسوی و ١٣ فیصد نفوس شمال آن مسلمان اند .

بوتان

مساحت١٩٫٣٠٥میل‌مربع، نفوس‌آن٧٧٤٫٣٤٠٫١ مرکز آن تیمفو وپول رایج آن نالتروم ورو‌پیه هندی هم مورد استعمال دارد .

کشور شاهی کوچك بهوتان بنام‌ملیت اژدها در قسمت های شرقی همالیا موقعیت دارد وبا تبت وهند تماس میگیرد . ١٩٠ میـل از شرق به غرب امتداد داشتـه در حـدود ٩٠ میل از کوههای همالیا وجنگلات آنجا عرض

میکند. نصف مردم آن به بودیزم اعتقاد دارند ویك قسمت زیادآن هندی ونیپالی اند .

پیشه مردم زراعت برنج حاصلات آن جواری گندم ،نارنج ،غژگاو ، فیل موم وغیره میباشد طرز حکومت آن شاهی بوده شاه اژد ها بنام جیمی سنگ وانگچوك درسال ۱۹۵۵متولد شده ودر ۱۹۷۲ وارث تخت گردیده وتاج شاهی را در ۲ جون ۱۹۷٤ به سرنهاد .

بهوتان در ۱۹۷۱ بحیث عضو ملل متحد شناخته شد .

بعدا کشور در شاهراه ترقی گام برداشته اولین سرك موتر رو در آن کشور بمیان آمد این‌سرك کشور بهوتان راباهند اتصال میدهد همچنان یك خط هوائی هند رابه این کشور از راه هواوصل میکند، عبادت درمعبد بزرگ زانگر از جمله مشغولیت های مردم به شمار میرود.

بولیویا

مساحت ۱٦۲ر٤۲٤ میل مربع نفوس آن ۰۰۰ر٦۳۰ر٥ ومرکز آن شهر لاپاز ، پول رایج آن پیسو است ، بولویا یك‌کشورمحاط به خشکه است که در دامنه های اندیـر موقعیت دارد و قسمت های مرکزی این کشور به بلندی ۰۰۰ر۱۲ فت ازسطح بحر بطول بیشتر از پنجصد میل افتاده است سه قله بلند آن در امریکای جنوبی قرار دارد . ٦٥ فیصد نفوس آنرا هندی ها تشکیل میدهند ، ده فیصد آن سفید پوست ۲٥ فیصد دیگر آن مخلوط از نژاد های هولو میباشد جهیل‌سیناکا درین کشور از بزرگترین جهیل آن بوده و سالانه مسابقات کشتی رانی دران صورت میگیرد ودومین جهیل امریکای جنوبی بشمار میرود .

گرچه مرکز قانونی این‌کشور سورس است اما لاپاز پایتخت فعلی آن‌نست بزرگی‌محل‌مقر دولت بشمار میرود .

لاپاز دریك درهٔ زیبائی بطول یکهزارو پنجصد فت عمق وارتفاع ۱۱۸۰۰ فت کـه توسط قلل اندیز احاطه شده قرار دارد .

منابع و صنعت :

٦٥ فیصد نفوس این کشور به زراعت اشغال دارند حاصلات عمده آنرا کچالو شکر قهوه، جو،ککاو، برنج، جواری،کیله، ستروس وغیره تشکیل می دهد .

کشف واستخراج معدن از جمله صنایع عمدهٔ آن بشمار میرود ، درین کشور مقدار زیاد نقره ،مس ،سرب ،جست ،پطرول ،طلا آهن، وگاز طبیعی یافت می شود که‌بیشتر از ۱۲ فیصد حلبی وقلعی جهان محصول کشور بولیوایا است و سالانه ۲۸۰۰۰تن استحصال میگردد ، این کشور در سال ۱۹٥۲ بحیث سومین کشور مستحصل حلبی بشمار میرفت.

یکی ازکمپنی های مشهورپطرولیم‌امریکائی در سال ۱۹٦۱ درین کشور ملی اعلام شد

این کشور سالانه از مدرك قلعی وپطرول ۱٤۰ملیون دالرامریکائی عاید بدست میاورد بولیویا بعداز ۱۹٦۲ و ۱۹٦۸ وضع کار واستحصال از معادن را بصورت بهتر تنظیم نموده رابطه کار گر وکار فرما رونق بهتر حاصل کرد .

بولیویا کمك های زیاد را از امریکا ، بانك های داخلی انکشافی وهم از بانكجهانی وصندوق وجهی بین المللی دریافت میدارد این کشور عضو ملل متحد بوده در اتحاد یه موسسات کشورهای امریکائی‌درمی۱۹٦۹ شامل گردیده باچلی. کولمبیا،اکوادور وپیرودربازار مشترك شامل شد .

تاریخ وطرز حکومت :

زمانی این کشور تحت تسلط امپرا توری انکا قرار داشت وهم در مرور قرون ،هسپانوی هابه این کشور حکومت نموده اند تا اینکه در ۱٦ – اگست ۱۸۲۵ استقلال خودرا بدست آورد .

شانز ده همین قانون اساسی در سال ۱۹٦۷ یك قدرت مطلقه را درین کشورحکم روائی بخشید ، ملی نمودن معادن ،اصلاحات اراضی نیز در جمله سایر نهضت ها شامل بود که از طرف کانگرس در سپتامبر ۱۹٦۹ بمنصهٔ اجرا قرار گرفت در سال ۱۹٦٤ داکتر ویکتور اسیتانسرو به حیث سو مین رئیس جمهور کشور انتخاب شده بود وی توسط یك کودتای نظامی سری خلع شد ، قوای نظامی ومردم غیر نظامی ضد کمونست ها به سمر کردگی کلونل بنراز سورززمام امور را بـه دست گرفت در ۱۹۷۱ و ۱۹۷۳ دولت فشار بر پروگرام های مکاتب ومصارف پطرول‌ایجاد کرد در ۱۹۷٤ برازیل قرار داد یك فابریکه فولاد، سمنت ومواد پتروشیمی وتمویل یك پایپ لاین را از بولیویا الی ساوپولو بطول ۱۰۰۰ میل امضاء نمود ، بعد ازین تاریخ یك سلسله ناآرامی هادرین کشوررونما شـده ودر ۱۹۷٤ بنراز افراد ملکی را از کابینه اش خارج نمود، احزاب را ملغی نموده وانتخابات را تاسال ۱۹۸۰ معطل نمود .

معارف و مذهب :

تعلیمات ابتدائی مجانی واجباری است ، بیسوادی از ۵۸ فیصد روبه نزول است این کشور دارای هشت پوهنتون می باشد زبان رسمی آنها هسپا نوی وپیرومذهب رو مـن کاتو لیك می باشند .

بوتسوانا

مساحت ۲۲۲٫۸۲۵ میل مربع نفوس آن ۶۰۰٫۰۰۰/۶۹ مرکز آن گابرون و پول رایج آن روند افریقای جنوبی است .

این کشور آزادی خود را در ۳۰ سپتمبر ۱۹۶۶ ازقیمومیت برتانیه وبجوا نالند بدست آورد ودر اکتوبر ۱۹۶۶ عضو ملل متحد گردید بوتسوانا در مرکز افریقای جنوبی موقعیت دارد .

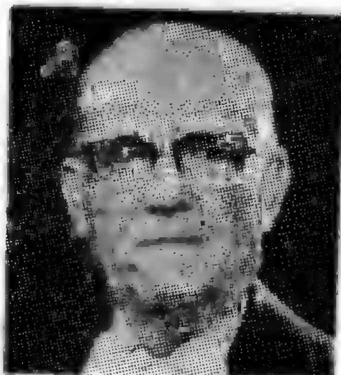
سواحل بوتسوانا با جمهوریت افریقای جنوبی ، جنوب شرقی نامیبیا و رودیشیا همسرحداست وهم بازمبیا همسرحد میباشد. صحرای کالا هاری برای کوچی ها و تربیه حیوانات وحشی خیلی ها مساعد است این صحرا در قسمت جنوب شرقی بوتسوانا افتاده است . قسمت شمالی آن دارای باتلاق ها وزمین های زراعتی میباشد .

تربیه حیوانات مشغولیت مردم آنجاراتشکیل میدهد. مقدارزیادمس، ذغال سنگ ، نیکل در ۱۹۶۷ استحصال شد و آلماس در ۱۹۶۹ ازین جابدست آمد. توریزم قسمتی از عواید آن بشمار میرود کاریگران که بیشتر درین جامتوطن شده اند ازافریقای جنوبی آمده اند .

حاصلات عمدهٔ آن گوشت میباشد که برعلاوه مصرف داخلی این کشور بهزمبیاوهانکانگ نیز صادر میشود .

این کشور جمهوری بوده ودارای اسبا مبلهٔ ملی میباشد .

برازیل

نماغلی رافستوگیزیل رئیس جمهوربرازیل

مساحت ۳٫۲۸۶٫٤۷۰ میل مربع ، نفوس ۱۰۷٫٦٦۱٫۰۰۰ مرکز آن برازیلا و پول رایج آن کروزیرو میباشد .

برازیل یکی از کشور های مهم و پر نفوس ووسیع امریکای جنوبی است . ساحل این کشور در اتلا نتیک به ٤٦۰۳ میل میرسد که از شمال بجنوب ۲٫۷۳۹ میل از شرق به غرب ۱۲٦٤۸ میل امتداد دارد .

قسمت های شمالی آن وسیع وبزرگ بوده تا جنگلات امازون امتداد داردحوضه رودامازون از دریای متعدد متشکل گردیده و ۱۵٫۸۱٤ میل آن بطور کامل در قید جریان خود میآورد

تنها دریای امازون ۲٫۰۹۳ میل درداخل برازیل جریان پیدا میکند .

آبشار سحر آمیز اگازو به ارتفاع ۲۳۰ فت یکی از آبشار های مهم جهان میباشد که در سر حد برازیل وار جنتاین موقعیت دارد.

آبشارآنیه درباهیا جنوب سلوادور ۱۳۲۵ فت بلندی دارد ، بلند ترین قلهٔ کوه کشور پیکور دو نبلینا نام داشته دارای ارتفـــاع ۱۰٫۰٤٦ فت میباشد ودر سرحد وینز ویلا قرار دارد .

علاقه های مرکز جنوب این کشور دارای آب وهوای مساعد بوده ٤٥ فیصد نفوس به زراعت ومتباقی به صنعت مشغول اند .

برازیلا در ۲۱ ـ اپریل ۱۹٦۰ بحیث مرکز بجای ریودوژینیرو رسما افتتاح گــردید ، ساوپا لایکی از شهر های مشهور آنست .

منابع وصنعت :

این کشور روز بروز بسوی صنعتی شدن پیش رفته وحاصلات عمده آن سنگهای‌قیمتی کوارتر، کریستال وفولاد میباشد منگـا نیز کولمبوم ، لیوم ، آهـن و مــواد خـــا م نیز از جمله حاصلات مهم آن بشمار میباید.

برازیل یك بر سه حصه آهن جهان‌را استحصال وصادر میکند . یورانیوم ، طـلا قلعی ، پطرول تولید میگردد .

۱٤ فیصد نفوس این کشور به بافت تکه وکتان اشتغال دارند .

سالانه برازیل ۱٫۵ ملیون تن فــولاد استحصال و یك ملیون موتر تولید مینماید .

صنایع الومنیم ، پترو شمی، سمنـت ، پلاستیك ،سامان‌آلات برقی ، مواد غذائی ، تایر وتیوپ ، کاغذ ، شیشه ،وصنایع سنگین ماشینی درین کشور روبه انکشاف است ،

برازیل از جمله کشور های بزرگ مستحصل قهوه بوده وتقریبا ۳۰ فیصد قهوه امریکا را تهیه میدارد . پنبه ، ساتیل، شکر،ککاو،آهن خام از اقلام‌مهم صادراتی این کشور به‌شمار میرود کیله ،مالته ،سنتره ،نارنج ،برنج و جواری درین جا پیدا میشود گله های بزرگ گاومیش هندی در برازیل تربیه شده ودر حدود ۹۸ ملیون راس مواشی را دارا میباشد

اقتصاد برازیل در سال ۱۹۷۰ توســط سرمایه گذاری های دولت وپلان های عمومی انکشاف قابل ملاحظه نموده رقم درشت عاید ملی به ۱۵ فیصد درسال ۱۹۷٤ میرسید .

صادرات این کشور تزاید قابل ملاحظه رانشان داده وعاید سرشار را به کشور سرازیــــر اما انفلاسیون بحیث یك پرابلم عرض اندام نموده وکشوررامتوجه به‌بحران‌نموده یك راه ترانسپور تی‌بنام ترانس امیزان بطول ۳٫۱۵۰ میل ازسواحل اتلانتیك تاپیرو تحت‌ساختمان است .

جمهوریت اتحادی آلمان اعمار یك فابریکه انرژی هسته وی را درین کشور در مقابـل صادرات یــورانیوم آن در ۱۹۷۵ متقبـــل گردید .

تاریخ ومذهب :

پدروالفارس کامبرل یکی از فاتحین پر تگال در سال ۱۵۰۰ بحیث اولین اروپائی به این سرزمین پاگذاشت . برازیل بحیث مستعمره پرتگالی تا حمله ناپلیون به قصر شاهی لزبن سال ۱۸۰۷ باقی ماند . در همان سال پایتخت حکومت به رودیوژینرو انتقال داده شد در مارچ ۱۸۰۸ برازیل تحت تسلط رژیم شاهی دان چاوششم بعداز باز گشتن بـه پرتگال درآمد ، پسر آن پردو اول استقلال این کشور را در ۷ سپتمبر ۱۸۲۲ بدست آورد وبحیث امپراتور عرض اندام کرد .

درن پدرو دوم، در ۱۵ نوامبـر سـال ۱۸۸۹ دراثر انقلاب که جمهوریت برازیل‌آنرا بمیان آورد از سلطنت خلع شد . قانـون اساسی جدید این کشور آنرا از ایالات متحده جدا نموده ودر سال ۱۹۶۷ آنرا بـه نام جمهوریت برازیل اعلام نمود.

این کشور دارای ۲۱ ـ ایالت فـدرال میباشد ، برازیل عضو ملل متحد وعضـو سازمان کشور های امریکا است .

در سال ۱۹۳۰ یکدسته نظا میان کنترول آنجا را بدست گرفته ودرسال ۱۹۳۳ کتیلو فارگاس بحیث رئیس دولت بمیان آمد .وبا تدوین قانون اساسی‌جدیدبحیث رئیس‌جمهور انتخاب شد از ۱۹٤۵ تا ۱۹۵۰ زمام امور را بدست داشت تا اینکه در ۱۹۵٤ یك قدرت نظامی دیگر اورا مجبور به استعفی نمود .

در سال ۱۹٦۷ پس از یك سلسله نارامی ها درین کشور قانون اساسی دیگری بمیان آمد. که اختیارات ریاست جمهوری وکانگرس را سلب نمود چار مین رئیس جمهور آن همه ازبین اعضای نظامی انتخاب گردیدند در نزده جنوری ۱۹۷٤ تمام نماینده گان پوهنتون هاو قانون دانان آنکشور ، نماینده گان کانگرس ، جنرال ارنستو گیزل را به حیث رئیس جمهور انتخاب نمودند .

معارف ومذهب :

در برازیل ٦۵ پوهنتون وجود دارد بیش از هفت صد هزار متعلم در پوهنځی های آن شامل تحصیل اند تعلیمات در مکاتب ابتدائی وثانوی مجانی است .

پرو گرامهای وسیع برای امحای بیسوادی درین کشور رویدست گرفته شده وتعداد آنها را به ۱۸ فیصد تقلیل داده است .

لسان آن ها پر تکالی است .

بلغاریا

مساحت ۴۲٫۸۲۹ ،نفوس آن ۸٫۷۲۰٫۰۰۰ مرکز آن صوفیه ، پول رایج آن لیوا میباشد

جمهوریت بلغاریا در کنار بحیرهٔ سیـاه واقع بوده واز چار طرف بکشور های ترکیه رومانیا ، یوگو سلاویا ویونان محاطه میباشد

کوهای بالقان از مرکز این کشور عبور کرده ویك سلسله کوهای دیگر نیز درآب هوای این منطقه تاثیر بس بسزا دارد .

منابع وصنعت :

تحت رژیم سوسیالیزم بعدازحرب عمومی

بناغلی تیودور ژیفکوف رئیس جمهور بلغاریا

دوم اکثر صنایع این کشور ملی شد وتجارت خارجی این کشور به صورت انحصاری در آمد .

حاصلات عمده آن جو، جواری، پلی، تنباکو کچالو میوه جات می باشد . بلغاریا تو سط پلانگذاری های دقیق به طرف یك اقتصاد رهبری شده گام بر داشته وصنایع سمنت ، ایستیشن های برق ، ذغال سنگ ، نساجی پشم ، اشیای چرمی انکشاف نموده است بعداز سال ۱۹۷٤ تقریبا ٤ ملیون توریست همه ساله ازین کشور دیدن نموده ۷۳فیصد تجارت این کشور با کشور های بلاك سو سیا لیستی است .

صادرات آنرا عموما سامان آلات ، ما شینی وزراعتی ، سامان کیمیاوی ، سبز یجات ، تنباکو ، گل ، شرب بجست ، سمنت ووراین ،

تشکیل میدهد .

مذهب و تاریخ :

بلغاریا در قرن هفتم مذهب عیسوی رارونق داد ودر قرن ۱۰و۱۲ یك امپرا تور مقتدر دران بمیان آمد .

ترکیه در سال ۱۳٦۹ بلغاریا را متصرف شد در ۱۸۷۸ م رژیم شاهی درین کشور مستقر گردید وسعت بلغاریا بعد از جنگ های بالقان گسترش یافت اما در حرب عمومی اول قسمت بزرگ بحیره ایجن رابه جز منی از دست داد . تحت رهبری بو ریس سوم پادشاه آنکشور با کشور های محور شامل حرب دوم جهانی شد وقلمرو بالقانات راتادیر زمان زیرتسلط داشت بعداز اینکه رژیم فاشیزم در۱۹٤٤ مضمحل گردید اتحادشوروی از شناسائی این کشو ر ابا ورزیده تا اینکه در سال ۱۹٤۸ در انتخا بات عمومی رژیم سوسیا لیسم را تحت رهبری گیور گی دیمتروف بحیث صدراعظم بدست آورد .

در سال۱۹۷۱ قانونی بمیان آمدکه اسامبله ملی رابرای یك دوره پنج ساله مجاز قرار داد .

اسامبله ملی انتخاب صدرا عظم و رئیس دولت رابعهده داشت که همه توسط حزب سوسیا لیست اداره ورهنما یی میشود بلغاریا عضوملل متحدبوده وبه پکت وارساشامل میباشد .

معارف ومذهب :

بلغاریا ئی ها به لسان سلفو ها تکلم میکنند ودر مکاتب ابتدائی از سن ۷ الــی

۱٤ به طور اجبار ی این لسان ر ٣ طر رسم الخط شان تعقیب می نمایند .

در خدود یکصد هزار محصل در دانشگاه های

مساحت ۲٦۱٫۷۸۹ ، نفوس ۲٤٫۰۰۰٫٣۹۱ مرکز آن شهر رنگون وپول رایج آن کیات می باشد .

جنرال نیوین رئیس جمهور برما

جمهوری برما در قسمت غربی کشور اندونیز یا توسط جمهوریت چین ، لاوس ، تایلند ،هند وبنگله دیش وخلیج بنگال محصور شده است .

دربا بهائیکه از کوهای مرتفع و نا همـوار

آن مصروف تحصیل اند .

مذهب عمومی آنها ارتدو کس است .

یکعده زیاد مسلما نان هم درین کشور زندگی می کنند .

برما

قسمت شمالی بوادی های پائین شبه جزیره برا زیر میشود در حدود ۹۰۰ میل را قابل کشتیرانی میگر داند .

سرك بزرك برما ازلاتیو تا کنمینگ وایالت یانان چین ویکی ازراه های بزرگ واکمالا ت زمان حرب ۱۹۳۸ تا ۱۹٤۲ به شمار میرفت مرکز رنگون که درخلیج مارتا بان موقعیت دارد بندر بزرگ بحری آن بشمار رفته و میدان هوائی نزدیك رنگون حیثیت ترافیك بین المللی را بخود گرفته است .

منابع وصنعت :

سنگهای قیمتی ، پطرول ، عقرب ، نقره جست از جمله پید وار عمده آن بوده و حاصلات مهم آن برنج ، پنبه ، تنباکو ، وغیره می باشد که سالانه مقدار زیاد صادر میگردد در سالهای اخیر حاصلات برنج برمه در حدود ٤۰ فیصد تنزیل نموده همزمان با هیچ حاصلات صنایع دیگر نیز در ۱۹٦٦ تقلیل یافت .

تاریخ وطرز حکومت :

در قرون وسطی برما یك دولت بود بسمت شمال هی بود ، انگلستان در سه جنگ که مقابل برما سفلا ۱۸٤۲ جزما علیا ۱۸۸٤

براه انداخت ،این کشور را تا سال ۱۹۳۷ جز هند ساخت و به حیث عضو کامنویلت کشور های مشترك المنافع انگلیسی شمرده شد . در جنگ عمومی دوم تحت تسلط جاپان درآمد ، بعد در چار جنوری ۱۹۴۸ از اتحاد کامنویلت خارج وبعد از احراز استقلال به حیث عضو ملل متحد پذیر فته شد .

در همین سال قانون اساسی برما تدوین گردید وحکومت پارلمانی در آنکشور رویکار آمد . وتمام صنایع آن ملی شد . در سال ۱۹۵۸ رقیب سیاسی جنرال نیووین قدرترا بدست گرفت بار دوم انتخا بات در ۱۹۶۰ شروع شد حزب متحدکه توسط اونو رهبری میشد در اپریل ۱۹۶۰ زمام امور را بااخذ اکثریت رای بدست آورد .

مناقشات سیاسی احزاب وضع اقتصا دی این کشور را به بحران مواجه نمود تا زمانیکه جنرال نیووین دوباره قدرت را در دوم مارچ ۱۹۶۲ بدست آورد . ویك شورای انقلابی را تحت اثر خود رویکار کرد ودر سال ۱۹۷۲ بعد از اعلام قانون اساسی بحیث صد را عظم تعین شد .

جنرال نیووین پروگرام های وسیعی رابا پیروی از اصول سو سیالیزم رویدست گرفت وتمام صنایع وتجارت را که توسط هند و جمهوریت چین اداره میشد ملی اعلام نمود. ونیز بیطرفی خود را اعلام نموده وکشور را ازتمام قرار دادهای خارجی برکنار ساخت در جنوری ۱۹۷٤ قانون اساسی جدید این کشور جمهوریت سوسیا لستی برما را تحت رهبری یك حزب اعلام نمود وجنرال نیووین بحیث صدراعظم باقی ماند .

معارف ومذهب :

مردمان این کشور از نژاد های مختلف تشکیل یافته وسه بر چهار حصهٔ نفوس آن برمایی تکلم میکنند .

بروندی

مساحت ۱۰٫۷۳۹ . نفوس ۳٫۷٦۰٫۰۰۰ مرکزآن بوجمبورا ، پول رایج آن فرانک بروندی است . بروندیکشورمستقل افریقائی است که آزادی خودرا تحت نظر ملل متحد در اول جولای سال ۱۹٦۲ بنام روندا وروندی بدست آورد .

این کشور با روآندا ، تانزانیا ،جمهیل تانکا نیکا وزایرهم سر حد است قسمت بیشتر اینکشور رامرغزار های سبز وکوهها تشکیل داده ، درین سر زمین در حدود سه قرن قبیله توتسو بحیث رهنما ورهبر هوتو حکمروائیداشت، قبیله سوم آن پکمی ها اند که تااواخر قرن ۱۹ تحت تسلط جرمن ها قرار داشتند این کشور در حرب عمومی اول توسط بلجیمی ها اشغال شد . سازمان ملل در ۱۹۲۳ به پادشاه بلجیم اختیارات اعطا نمود تا روندا وروندی را تحت قیمومیت خود در آورد .

بروندی دارای قانون اساسی و آزادی کامل تحت رژیم شاهی سوامی موامبو تسا ششم در سال ۱۹٦۲ گردید . این کشور دارای صدرا عظم ، کابینه واسا مبله ملـی میباشد دولت توسط پارتی مقتدر او پرانا مرکب از تو تسوی جدید وهوتو حما یـه میشود بروندی دارای د و صدراعظم بود ، دراکتوبر ۱۹٦٥ لیو پولد بیها سوم زخمی شد، هوتو مقابل موتسو طغیان نمود توتسو از کمك های چین بر خور دار بود .

در جولای ۱۹٦٦ شهزاده چارلس زمام امور را بدست گرفت ومیکا میرو را صدراعظم تعین نمود. باین ترتیب توتسو ها دو باره به سر اقتدار آمدند ، در اول سپتامبر شهزاده ناتارشاه را خلع نمود امادر کودتا(۲۸)نوامبر همان سال از سلطنت توسط کودتامیشـل موکمبورو ازسلطنت خلع‌شدو خودرا بحیث رئیس دولت اعلان کرد وبروندی بحیث یك جمهوریت بمیان آمد .

ناتار شاه در اپریل ۱۹۷۲ زمانیکه‌میخواست زمام امور را دوباره بدست آورد کشته شد. بعدا نا آرامی هایی درین حکومت بمیان آمد ودر حدود هزاران نفر به تانزانیا وزایـر مسافرت کردند .

۹۰ فیصد نفوس این کشور به تربیهٔمواشی وزراعت اشتغال دارند . بروندی سالا نـه مقدار زیاد قهوه را صادرمیکند، اضافه‌ترزمین های اینکشوربرای چراگا هامساعد میباشد کمك های اضافی را از طرف ملل متحد بلجیم حاصل میدارد . عضو ملل متحد وموسسـهٔ اتحاد افریقا است .

صنعت روز بروز رونق گرفته زرع چای‌نیز درینجا صورت میگیرد .

اضافه تر از نصف نفوس آن عیسوی‌مذهب ومتباقی آن کاتو لیك اند. زبان رسمی آنها فرانسوی است و زبان سوایی نیز مـورد استعمال است .

کمبودیا

مساحت ۶۹٫۸۹۸ میـل مربع ، نفوس ۷٫۸۹۰٫۰۰۰، مرکز آن شهرپنوم پن و پول رایج آن ریل میباشد .

کمبود یا یاخمر در قسمت جنوب شرق‌آسیا واقع وبا ویتنام ولاوس هم سر حد اسـت کمبودیا از جمله کشور های دوره استعمار فرانسه در هندو چین میباشد همچنان این کشور با تایلند و خلیج سیام وویتنام جنوبی همسر حد میباشد سه حصه آنرا جنگـلات پوشانیده وقسمت مرکزی آن هموار است که توسط دریای میکانگ آبیاری میشود ،آب‌هوای این کشور حاروی است .

منابع و صنعت :

اینکشورازجمله ممالك عقب مانده بوده و ۵۰ فیصد زمین های آنرا جنگلات انبوه تشکیل داده است. صنعت عمدهٔ آن جنگـل داری ،

مالداری و۸۰ فیصد آن زراعت برنج است.

برنج ،شکر، تنباکو ،پنبه ،ابریشم ، تخمهای تیل دار ،لوبیا ،ازحا صلات آن میباشد جنگلات آن دارای چوب های ضخیم است. مس آهن منگنیز وطلانیز استحصال میشود صنایع نساجی ، کاغذ سازی وچوب درسال ۱۹٦۸ دراین کشور به میان آمد، تاسال ۱۹۷۰ کمبودیا برنج خود را به خارج صادر مینمود اما امروز نسبت عدم تکافو برنج خودرا از خارج تورید مینماید .

تاریخ و طرز حکومت :

در قرن اول میلادی رژیم شاهی فونان درین کشور مستقر بود وتمدن خمرها ز قـــرن ۹ الی ۱۳ در اینجا حکمرانی داشت حمــر یعنی خدای یاد شاهان یك معبد افسا نوی را اعمار نمود که معابر ومنارهای نقاشی آن ازافتخارات تاریخی آرت آن کشور بشمار میرود. ازمعابر مشهور آن انگوروات میباشد ، کمبودیا درسال ۱۸٦۳ تحت اتحادیه فرانسه درآمد، قانون اساسی آن در ٦ می ۱۹٦۷ تدوین شد. این کشــور را تحت اتحاد یه فرانسه ضمن یك موا فقه که در ۸ نوامبر ۱۹٤۹ صورت گرفت درآمد کمبودیا آزادی خـــودرا از فـرانسه در ۹ نوامبر ۱۹٥۳ بدست آورد . وبه عضویت ملل متحد پذیرفته شد .

شهزاده نورودم سهانوك از ۱۹٤۱ ـ۱۹٥٥ بحیث شاه این مملکت حکمروائی کرد، نورودوم سهانوك درسال ۱۹٦۰ از مقام شاهی برکنار شده وبه حیث رئیس دولت دوباره زمام امور رابدست گرفت وی درسال ۱۹٦۹ و۱۹۷۰ علایق خودرا با امریکا زمانیکه طیارات ویتنام جنوبی از قلمرو کمبودیا مواضع ویتکانگ ها را بمبارد نمود قطع کرد .

سهانوك این بمبارد را تقبیح نمود ، در جولای سال ۱۹٦۹ مناسبات کمبودیا ، زمانی تیره ترشد که طیارات امریکا مواضع قــوای ویتنام شمالی را درخاك کمبودیا بمبارد مان نمود. ولی این موضوع تاسال ۱۹۷۳ خاموش ماند .

درسال ۱۹۷۰ زمانیکه سهانوك در اروپـا بودحکومت آنکشور ویتنام شمالی وویتکانگهارا مکررا مجبور نمود تا ٤۰ هزار عساکر خودرا از کمبودیا خارج سازند .

در ۱۸ مارچ ۱۹۷۰ صدرا عظم آنکشــــور جنرال لونول قدرت را بدست گرفت سهانوك حکومت آنکشور را در پیکنگ درحالت تبعید اعلام نمود . در اکتوبر ۱۹۷۰ رژیم شاهی سرنگون شد ونام کمبود یا به جمهوریت خمر مبدل گردید. لونول بحیث رئیس دولت درجون ۱۹۷۲ نتخاب شد. زمانی که عساکر لو نول مورد حملات کمونست ها قرار گرفت ایالات متحده امریکا کمك های نظامی اقتصادی خودرا به این کشور گیسل نمود .

در ۳۰ اپریل ۱۹۷۰ رئیس جمهور نکسن اعلام نمود که عساکر آنکشور برای از بین بردن قوای دشمن از ویتنام جنوبی ، ازبنادر قلمرو این کشور استفاده مینماید ،درحدود سی هزار عسکر امریکائی وچهل هزار عسکر

ویتنام جنوبی درین عملیات حصه گرفتند .

در ۳۰ جون همان سال نکسن حملات عساکر خودرا متوقف نمود، درسال ۱۹۷۵ بعد از پنجسال محاربه عساکر خمر سرخ درحالیکه یکصد هزار کشته داده بودند اکما لات خود را تکمیل کردند .

سهانوك به حیث زعیم این کشور تا ۲۵ اپریل باقی بود اما قوماندان کیوسیمغـان لیدرشپ اورا قبـول نمـوده در ۱۹۷٦ از وظیفه‌اش سبکدوش گردید .

دولت‌جدید مردمان آنکشور را وادار ساخت تا برای زیان های ناشی از جنگ ،جنگلات ومزارع را پاك کاری نموده برای زرع برنج آماده سازند د ر حدود بیش از ۵۰۰،۰۰۰ نفر درین جنگها بقتل رسیده اند .

مذهب و معارف :

لسان آنهاکمبودیائی وخمراست فرانسوی وانگلیسی هم صحبت می نمایند در ۱۹٦۵در حدود ٤،۰۰۰ مکتب و ۳۵ پوهنتون دریـن کشور موجود بود .

بودیزم مذهب عمومی مردم را تشکیـل میدهد .

کامرون

مساحت ۱۸۳،۵٦ ، نفوس ٦،٤۰۰،۰۰۰ مرکز بورندی ، پول رایج آن فرانك است .

کامرون در ساحل غربی افریقا موقعیت دارد در سال ۱۹٦۰ بحیث یك جمهوریت آزاد به میان آمده از طرف شمال وشمال غرب بـه نایجریا ، شمال شرق به‌چاد ، شرق آن به افریقای مرکزی وجنوب آن به جمهوریت مردم کانگو متصل است .

کامرون از دو قسمت متشکل بوده ،کامرون شرقی که عبارت از جمهوریت کامرون کـه تحت قیمومیت فرانسه بوده و کامرون غربی که برتانوی ها در آنجا حکمروائی داشتند .

اتحادیهٔ این دو قسمت در سال ۱۹۷۲ بمیان آمد .

دوالا یکی ازبنادر بزرگ بری آن بشمار میرود . نفوس آن متشکل از دوصد قبیلـه های مختلف از نژاد بانتو وسمتیك سودا نی وسیامی لیك میباشند .

حدود ٦۰۰،۰۰۰ عیسوی و ٦۰۰۰مسلمان زندگی میکند .

منابع وصنعت :

صادرات عمدهٔ زراعتی کامرون راقهوه، ککاو چرم. رابر، چای، کیله، پنبه وتنباکو تشکیل میدهد . صنعت پروسس المو نیوم درین‌کشور خیلی مهم میباشد ، تجارت عمده آن باکشور های فرانسه وانگلیس است .

این کشور سالانه در حدود ۳۵۰ ملیون دالر واردات وصادرات دارد . اعمار بند های آبگردان وبرق وساختمان راه آهن از سـال ۱۹۷۰ باینطرف در کشور در جریان است .

تاریخ و طرز حکومت :

کامرون یکی از کشور های بزرگ افریقائی

است که توجه فاتحین جرمنی را در حالیکه توسط فرانسه وانگلیس اداره میشد در سال ۱۹۱۶ جلب نمود وهر دو کشور آنرا درسال ۱۹۱۹ تحت حمایهٔ خود آورد فرانسه درسال ۱۹۵۸ گامهای موثری را بـــرای آزادی آن برداشت تااینکه درجنوری سال ۱۹۶۰ ایـــن کشور به آزادی رسید .

در اکتوبر ۱۹۶۱ دریك ریفرندم که ازطرف ملل متحد بمیان آمد کامرون برتانوی بـــا جمهوریت قسمت های جنوبی آن یکجا شده و جمهوریت فدرال کامرون را تشکیل دادند . کامرون عضو ملل متحد وعضو موسسه اتحاد افریقا است .

رئیس جمهور واعضای پارلمان آن برای یکدورهٔ پنج ساله توسط رای آزاد انتخاب میشوند .

کاپ‌ورد

مساحت جزیره کیپ وردی ۱٫۵۵۷ مربع‌میل نفوس آن ۲۹۰٫۰۰۰ ، مرکز آن شهر پرالا میباشد. جزیرهٔ‌کیپ‌وردی درشمال‌اتلانتیك‌واقع بوده ودو صدو هشتاد میل بطرف شرق داکار قرار دارد ، حاصلات عمدهٔ آن قهوه بوده ، میوجات ونمك را صادر میکند. هشت سال خشك سالی تا سال ۱۹۷۵ این کشور رابـه بحران مواجه ساخت ، پرتگال وملل متحدمواد غذائی آنرا تهیه میکند این جزیره توســط پرتگالی ها در ۱۴۶۰ کشف گـردید و در ۱۴۶۲ بحیث مستعمره آن در آمد بعد از ۵۰۰ سال حکمروائی پر تگال دراین کشور درپنجم جولای ۱۹۷۵ آزادی خودرا بدست آورد اضافه تر نفوس آن بزبان پرتگالی تکلم میکنند ۹۸ فیصد نفوس آن رومن کاتو لیك است .

جمهوریت افریقای مر کزی

مساحت ۲۴۱٫۳۱۳ ، نفوس آن دو ملیون وشش صدو ده هزار ، مرکز آن شهر بانگوی پول رایج آن فرانك است .

جمهوریت افریقای مرکزی ۳۵۰ میــل به طرف شمال شرق خلیج گوبا نا واقع است این کشور با مملکت چاد، کانگو ، زهیر ، کامرون هم سرحد است . سطوح مرتفع آن که کشور را احاطه کرده به دوهزار فت‌میرسد دریا های متعدد آن ازجنوب به کانگو وشمال جهیل چاد جریان دارد ،یك کشور محاط به خشکه است ، این مملکت که بحیث قلمرو فرانسه زندگی میکرد حکومت خود ار ادیت را در سال ۱۹۵۸ واستقلال کامل خود را در ۱۹۵۶ بدست آورد . عضو ملل متحد است ،ازیك مدتی‌در انتخابات ۱۹۶۰رئیس‌جمهور داوید داکو ، تمام احزاب سیاسی را باهــم متحد نموده این شخص دوباره در ۱۹۶۵ کاندید شد .

در جنوری ۱۹۶۶ کرنیل جین‌بیدل بوکاسا داکو را خلع وخود به جای آن نشست .این شخص روابط سیاسی خودرا با پیکنگ قطع نمود ، در ۱۹۷۵ الیزابت دو میتین به حیث اولین زن در افریقا پست صدارت را اشغال کرد .

زبان رسمی آن فرانسوی سانگوزبان چهار گروپ دیگر یعنی باندا ، باکا ، زانـدی ، مانیجیا بایا میباشد .

صادرات عمدهٔ آن آلماس ، در حدود ۷۰ ملیون‌دالر میباشد .سالانه مقدار زیادیورانیوم آهن ومس نیز از کشور صادر میشود ، پنبه قهوه وسایر غله جات نیز استحصال میگردد.

رمه های بزرگ گوسفند ازین کشور صادر میشود ، ۸۷ فیصد نفوس آن زراعت پیشه‌است فابریکات کوچك نساجی پروسس غذا ء بیر موتر سایکل ورادیو درینجا اعمار شده است.

جمهوریت چاد

مساحت ۴۹۵٫۷۵۲ ، نفوس بیش‌تراز چهار ملیون ، مرکز آن شهر جامینا ، پول رایج‌آن فرانك است .

چاد یکی از قلمرو های قدیم بحری فرانسه است که درمنطقه استوائی افریقا پنجصد میل بطرف شمال غرب خلیج گینی و ۵۵۰ میل بطرف جنوب مدیترانه موقعیت دارد ، چاد از شمال توسط کشور لیبیا ،شرق سودان ، جنوب افریقا مرکزی ، غرب ، نا یجیـــر ونایجیریا محاطه ست .

مسلمانان سودانی در شمال وبانتوا و عیسویان درجنوب آن زندگی دارند ، درقسمت جنوبی آن جلگه های وسیع وجنگل زارها و جلگه های پهناور وجود دارد . درشمال وغرب آن جهیل بزرگ چاد واقع است . جمهوریت چاد استقلال کامل خودرا در اگست ۱۹۶۰ بدست آورد وبحیث عضو ملل متحد پذیرفته شد .

این کشور رئیس جمهور واسا مبله ملی دارد که توسط رای آزاد انتخاب میشو ند . چاد عضو انجمن اتحاد افریقا است لسان مردم فرانسوی است اما مردم آهسته ، آهستـه فرانسوی رابه افریقائی تبدیل نمودند .

پنبه ازجمله صادرات مهم آنست ، گوشت، چرم،ماهی خشك ،سودیم‌کاربونیت ،یورانیوم نیز استحصال میشود .

در سال ۱۹۶۹ ــ ۱۹۷۱ این کشور بــه کمك فرانسه علیه کوچی های عرب در شمال انکشور جنگ نمود وآنها را مجبور به عقب نشینی نمود. عساکر فرانسه بعداً این‌کشور را در ۱۹۷۲ ترك کرد .

چاد روابط سیاسی با اسرا ئیل ندارد . خشکسالی که از ۱۹۶۹ شروع شد ، چاد وسایر کشور های ساحل رادچار فاجعه‌نمود

رئیس جمهور آن کارتا تا مبوسی است که از زمان استقلال درین کشور حکومت را بدست داشت ، اما توسط یك کودتای نظامی در اپریل ۱۹۷۵ کشته شد .

چیلی

مساحت ۲۸۶٫۳۹۶ میل مربع ، نفوس ۱۰٫۲۵۰٫۰۰۰ بوده ، مرکز آن سانتیا گو میباشد ، پول رایج آن پیسو است .

جمهوریت چیلی در نصف جنوبی ساحل غربی امریکای جنوبی موقعیت دارد . یك منطقه باریك بطول ۲۶۲۰ میل بین کوهای اندیز جنوب پاسفیك افتاده است .

صحرای اتا کا ما که درشمال آن موقعیت دارد یك صحرای سوزان وخشك وبدون باران بشمار میرود .

این منطقه توسط ماژیلان سیاح بحری در ۱۵۲۰ کشف گردید ، وی نام این جزیره را جزیرهٔ آتش گذاشت . چلی مرکز تربیه گوسفند ست .

صنعت و منابع :

صحرای خشك شمالی چلی دارای سنگ های قیمتی زیاد است وصنایع استحصال معادن تقریبا ۷۰ فیصد صادرات آنرا در بر میگیرد . نایتریت که در هر ماه یکصد هزار تن استحصال میشود بخارج صادر میگردد . ۴۷ فیصد آیودین و ۱۰ فیصد مس جهان را تهیه میکند .

ایالات تاکا ما درحدود یك بلیون تن آهن دو ملیون تن ذغال حاصل میدهند ، طلا ونقره نیز درچلی استحصال میشود ،منرالها ازقبیل آیودین ،مرکیوری ،جست ،کوبالت ،منگنیز ، مرمر وغیره نیز در کشور استحصال میشود. فارم های بزرگ لبنیات ،گندم ،برنج ،جو ، لوبیا ،سیب ، تربوز ،شفتالو ،کچالو وغیره و در حال گسترش است .

صنعت نساجی انکشاف نموده تاکهای انگور دو صدو پنجاه هزار یکر زمین را احاطه نموده است که قسمت عمدهٔ آن بخارج صادر میشود .

جنگلات انبوه ،این کشور را از نگاه چوب غنی ساخته است. پنجمین کشور ماهی گیری جهان به شمار میرود .

تاریخ و طرز حکومت :

دیاگو آلما گرو در ۱۵۳۶ داخل چلی شده ووالایف هسپا نوی در سال ۱۵۴۰ تقاضای هسپا نیا را بجاکرد . آزادی این کشور در ۱۸۱۰ الی ۱۸۱۸ تحت رهبری جوز دو سان مارتین برنارد و تضمین شد .

چلی، پیرو وبولویا را در ۱۸۹۳ به عقب راند ایالات تاکناواریکا را از پیرو بدست آورد .در ۱۹۲۹ تاکنا وشهرت اریکا واپس مسترد شد . انتا فاگو ستا از بنادر مهم بحری کشور محاط به خشکه بولویا است .

رئیس جمهور برای شش سال انتخاب میشود ۵۰ سناتور برای هشت سال ۱۵۰ وکیل برای ۴ سال در آن کشور انتخاب میگردد . چلی عضو ملل متحد و موسسه اتحاد افریقا است.

۲بر۳ حصه دوم این کشور مخلوط از هسپانوی ها و هندی ها است یك بر چهار آن تماما هسپا نوی اند یك عده قلیل جرمن واروپائی ها هم درآنجا اقامت دارند .

معارف و مذهب :

تعلیم مجانی بوده از ۶ الی ۱۵ سالگی بصورت اجباری است ۸۵ فیصد بیسواد دارد. دارای ۹ پوهنتون میباشد .

رومن کاتو لیک مذهب مردم است ، لسان آنها هسپا نوی است .

جمهوریت مردم چین

مساحت ۳۰۴ر۶۹۶ر۳ میل مربع ، نفوس آن هشت صد ملیون ، مرکز آن شهر پیکنگ ،

شاغلی هواکوفنگ

پول رایج آن جن مین پی است .

کشور چین که در آن پنجم حصهٔ نفوس جهان زندگی میکنند ، یك قلمرو وسیع را در ساحه شرقی آسیا احاطه نموده است .

سر زمین آن توپو گرافی غیر هموار داشته در قسمت های شمالی آن کوهای ختگان تا منچوریا ومنگولیا ، . کوهای ترابا تا گاو سینکیا نگ منتهی میشود. کوهای همالیا و کونلان درطرف جنوب غرب تبت از طرف شمال به جنوب بطول ۱۸۶۰ میل واز شرق به غرب ۲۰۰۰ میل امتداد دارد . قسمت های شرقی آن دارای زمین های حاصلخیز وآب فراوان میباشد سه دریای بزرگ یا نگسی ، هوانگ ودریای زرد ، سکیا نگ منابع آب های زراعتی آنرا تشکیل میدهد .

دارای ۲۲ ایالت بشمول تایوان میباشد و پنج منطقه خود مختار وسه ساحه وسیع بلدی دارد شهر های مشهور آن منگو لیا ، سنکیانگ شانگهای ، پیکنگ تبت ومیلن میباشد .

درچین دولت کنترول تمام پروگرام های تولیدات را بدست دارد .

تاریخ :

یکی ازکشور های کهن شاهی آسیا میباشد که قدامت تاریخ آن به ۲۲۰۵ قبل از میلاد میرسد .

این کشور در سال ۱۹۱۲ بعد از انقلاب وانگ چونگ بهسرکردگی داکتر سونیاسنگ که درسال ۱۹۱۱ شروع شده بود بهجمهوریت تبدیل شد .

۱۸۹٤ ـ ۱۸۹۵ چین با جاپان در گیرو دار جنگ بود .

در سال ۱۹۳۲ جاپان منچوریا را متصرف شد ونام آنرا به منچوکو مبدل ساخت و در

۱۹۳۳ شهر بندری جوهول بیك کشور حایل در ۱۹۳۳ مبدل شد . جاپان بعد از حرب عمومی دوم، .تمام شهر های منصرفه چین را واپس به‌آن واگذار شد .

بعد از ۱۹٤۵ که جنگ بین چین وجاپان خاتمه پذیرفت منچوریا در ۱۹٤۸ از دست کومینتانگ خارج گردید . وچین در ۱۹٤۹ تحت تسلط رژیم فعلی‌داخل شده چیانکایشك با عدهٔ از طرفداران خود به تایـوان فرار کـرد .

جمهوریت مردم چین تحت رهبری ماوتسی تونگ در ۲۱ سپتامبر ۱۹٤۹ در پیکنگ به میان آمد چوئنلای بحیث وزیر خارجــه و صدرا عظم این کشور در اکتوبر سال ۱۹٤۹ رویکار آمد .

رژیم جدید چین یك قرار داد عدم تعرض واتحادیه دو جانبه را در ۱۵ فبروری ۱۹۲۰ برای مدت ۳۰ سال با اتحاد شوروی امضاء نمود .

انگلستان در ۱۹۵٤ و فرانسه جمهوریت چین را در ۱۹٦٤ برسمیت شناخت . تا سال ۱۹۷۰ تقریبا صد کشور جمهوریت چین را برسمیت شناخت امریکا از شنا سائی این کشور تامدت مدیدی خود داری نمـود . جمهوریت مردم چین قوای نظامی خود رابرای جنگ مقابل امریکا در کوریا فرستاد .

بعد از مخالفتهای که بین چین وشوروی بمیان آمده بود، برای اولین بار بعـد از ۱۹٦۰ در سال ۱۹۷۰ بین دو کشور سفرای شان را تبادله نمودند . در ۱۹۷۵ هر دو کشور بالای موضو عات سر حدی بمذا کره نشستند . اما نتائج آن قناعت بخش نبود . چین در براعظم آسیا وافریقا ، امریکا ی جنوبی از جنبش های انقلابی وتقویـه آن پشتیبانی میکند .

چنانچه کمك های نظا مـی و اقتصا دی لازم بکشور ها تذکره فرستاده است .

در اکتوبر سال ۱۹۷۱ مجمع عمومی ملل متحد حکومت تایوان را از ملل متحد اخراج وکرسی آنرا به جمهوریت چین تفویض نمود. نکسن رئیس جمهور امریکا از ۲۱ ـ ۲۸ فبروری ۱۹۷۲ وقتی از جمهوریت مردم چین دیدن نمودکه‌روابط دوکشوربهبودی‌حاصل نمود. چوئنلای وماوتسی تـونگ ومارشال چـوتی رهبران چین یکی بعد دیـگر از جهــان در گذشتند .

منابع وصنعت :

گرچه چین صنعتی ساختن کشورش را در ۱۹۱۰ به اینطرف آغازنمود ، امابه زراعت در آن کشور اهمیت بیشتر داده میشود .

گندم ،جو، جواری ،ارزن وغیره رااستحصال مینماید ، روغن سایبین در قسمت های شمال برنج، نیشکر در جنوب کشورتولید میگردد برنج خـوراکه عموم مردم آنجاست و چین مستحصل درجه یك برنج است .

فایبر ،جوار ، جوت ،موم وپنبه عموما در کناردریای یانگسی ودریای زردکشت میشود

چای درجنوب و غرب حاصل میدهد . ابریشم از چهار هزار سال باین طرف در کشور استحصال میشود ، رمه های بزرگ حیوانات در چراگا های این کشور تحت تربیه گرفته شده است .

از لحاظ معادن چین سومین کشور مستحصل ذغالسنگ در دنیا میباشد . پیدا وار معدنی آن مواد خام آهن ، حلبی ، نمک ، پطرول سالانه یکنیم ملیون بیلر در سال ۱۹۷۵ در روز میرسید . اضافه تر آن بالای جاپان به فروش میرسد . تپ وتلاش در قسمت زراعت ماشینی این کشور تا اندازه زیاد چین را متکی بخود نموده وحاصلات زراعتی وماشینی آن روز بروز تقویه میگردد . این کشور برای بهتر شدن زراعت گندم یك مقدار زیاد گندم اصلاح شده را از ارجنتاین ، مکسیکو ، کانادا ، وآسترالیا بکشور وارد وازآن نتیجه مطلوب بدست آورده .

بعد از انقلاب کلتوری بر پروگرام های معارف تجدید نظر گردید . بعد از ۱۹۷۲ صنعت وزراعت چهرهٔ جدیدی بخود گرفت .

در چین خوکها بدرجهٔ سوم وگوسفند به درجه چهارم وماهی بدرجه دوم استحصال میشود وچین ماهی به جاپان صادر میکند .

مذهب :

چینائی ها پیرو مذهب بود یزم اند . وبه تعداد ۵۰ ملیون مسلمانان هم در چین زندگی دارند . صد هزار رومن کاتو لیك . هفت صد هزار پرو تستا نت دارد .

کولمبیا

مساحت ۴۵۵٫۳۵۵ میل مربع ، نفوس آن بیش از ٤ملیون ، مرکز آن بوگوتا پول رایج آن پیسو است .

کولمبیا در قسمت شمال غربی امریکا ی جنوبی موقعیت دارد ویك ساحل ۹۱۳ میل در پاسفیك دارد .

۱٫۰٤۹ میل در بحر کارا بین باوینزویلا ، برازیل ، اکواد ورویپرو همسر حد است . سلسله بزرگ کوهای اندیز از شمال به جنوب این کشور امتداد دارد دریای بزرگ مگدو لینا از شمال شرق آن سرازیر شده و به طرف شمال بجزایر کارا بین میریزد که زمین های اطراف آن فوق العاده حاصل خیز وقابل زرع میباشد .

کوهای پربرف آن مناظر زیبا را تشکیل داده و آبشاری تی کوندا ما که در نزدیکی بوگو تا میریزد ٤۲۷ فت بلند داشته ومورد توجه سیاحین قرار دارد .

شهر بوگو تا در ۱۵۳۸ بمیان آمده و در ارتفاع ۸٦٦۰ فت از سطح بحر قرار دارد .

منابع وصنعت :

کولمبیا بعد از برازیل دومین کشور صادر کننده قهوه میباشد که مناصفه تجارت و صادرات آنر برنج ، تنباکو ، پنبه تشکیل

میدهد برعلاوه اینهاککاو، کچالو، شکر، کیله رابر ، از حاصلات مهم آنست این کشور غنی از مواد معدنی بوده پطرول وگاز استحصال میشود .

۲۷ میل دور ازبوگو تا، تا معادن مازا میرا قرار داشته که از چارسال باین طرف مورد استفاده قرار دارد کولمبیا ۹۵ فیصد جواهر جهان را استحصال میکند ، طلا ، نقره ، پلاتین آهن ، نکل . ذغال و نمك نیز در آنجا تولید میشود .

در حدود ۸۵ ملیون کلیوات برق بدست میاورد . از حاصلات عمده دیگر آن صنایع ، نساجی ، رابر، کاغذ، فولاد ، رامیتوان نام برد .

قروض متعدد خارجی این کشور را در صنعت‌وزراعت کمك کرد یك پایپ لاین بزرگ که ازمزارع اوریتو جنوب شرق این کشور وکوهای اندیز به پاسفیك تمدید یافته از ۱۹٦۹ بدینطرف تیل را انتقال میدهد .

دولت اصلا حات اراضی را رویکار آورد ودر تقسیمات زمین حصه‌گرفت وزمین رابرای حاصلات پیشتر اماده ساخت در سال ۱۹۷۰ انستیتوت اصلا حات ارضی درین کشور دابر ودر حدود ۰۰۰ر۸۰۰ر۹ ایکر زمین بـه ۰۰۰ر۹۵ فامیل توزیع شد .

تاریخ و طرز حکومت :

این کشور توسط هسپا نوی ها فتح ومدت سه صدسال اداره میشدودر۱۸۱۰ الی ۱۸۲٤ در انقلابات که در متصرفات هسپا نیه در امریکا بمیان آمد استقلال خود را گرفت . سمیون بولیوار بانی این کشورنظام جمهوریت را در ۱۸۱۹ درکولمبیا بمیان آورد کولمبیا عضو ملل متحد وعضو سازمان کشور هـای امریکائی میباشد . این کشور دارای یـك مجلس سنای ۱۱۸ عضو یست ومجلس ملی نمایند گان آن مرکب از ۲۱۰ عضو است که توسط انتخابات آزاد برای چار سال رویکار میشوند رئیس جمهور توسط انتخابات‌مستقیم برای چار سال تعین میشود .

معارف ومذهب :

اضافه تر مردمان انجا مخلوط از هندی‌ها وسپیدپوستان اند سپید پوستان دراکثریت وهندی ونیگروها در اقلیت اند. مذهب آنها رومن کاتو لیك وزبان رسمی شان هسپا نوی است .

جزیره کومورو

مساحت ٦۹۳ میل مربع ، نفوس ۲۰۰ر۲٦ مرکز آن مورونی وپول آن فرانك است ، کومورو متشکل از مجمع الجزایر آتشفشانی است که در شمال غرب مدغا سکرو جنوب افریقا موقعیت دارد . خاك های حاصلخیزاین جزیره که در اثر آتشفشان به میان آمـده اقسام میوه جات استوائی رادارا می باشد.

این جزیره توسط سلاطین مسلمین اداره

میشد تا اینکه فرانسه در ۱۸۴۱ ـ ۱۹۰۹ آنها را از سرزمین خارج نموده وتا ســال ۱۹۶۱ مدغا سکرو این جزیره تحت قلمرو فرانسه قرار داشت در سال ۱۹۷٤ به اساس یك ریفرندم، نزدیك به‌آزادی گردید. تااینکه درسال ۱۹۷۵ باساس فیصله اسامبله ملی فرانسه باین جزیره اجازه داده شد تاخود تعیین سرنوشت نمایند وپارلمان این کشور درشش جولای ۱۹۷۵ فیصله صادرکرد تااین کشور راه خودرا خود تعین کند به اساس یك ریفرندم در ۱۹۷۶ فیصله گردید تا این کشور با فرانسه بماند ، نفوس آن تقریبــا از مسلما نان وعرب ها ویکعدهٔ هم افریقایی وهندی های شرقی متشکل است .

جمهوریت مردم کانگو

مساحت ۱۳۲٫۰٤٦ ، نفوس ۱٫۰۷۰٫۰۰۰ مرکز آن شهر برا زاویل وپول رایــج آن فرانك است ، جمهوریت کانگو از طـرف شرق وجنوب بزایر ، از طرف غرب کابیندا ، اتلانتیك وگابون ، ازطرف شمال به کامرون وجمهوریت افریقای مرکزی محاط است .

این کشور آزادی کامل خود را در ۱۵ آگست ۱۹۶۰ بدست آورد وبه سپتا مبر همان سال بحیث عضو ملل متحد پذیرفته‌شد در ۲۱ نوامبر ۱۹۵۹ فوبرت یولو بحیث‌رئیس جمهور انتخاب شد ودر آگست ۱۹۶۳ توسط کودتای نظامی از وظیفه بر کنار شد وعوض آن الفونس مسا مبا دیتبا رئیس جمهور شد ورژیم سوسیا لیستی بصورت یك حزبی در آنجا بمیان آمد .

در آگست ۱۹۶۵ امریکا اعضای سفارت خودرا ازین کشور خارج وآنرا بحیث یك‌گام در نقض روابط دوکشور شمرد . مسامبا در ضمن کودتا ۱۹۶۸ از بین رفت وعوض آن مارین گوابی در اول جنوری ۱۹۶۹ رئیــس جمهور شد .

در جنوری ۱۹۷۰ نام این کشور از کانگو برا زاویل به جمهوریت مردم کانگو مبدل‌شد و دولت سوسیا لیزم را اعلام نمود دولت‌کمك هایی از جمهوریت مــردم چین وفـرانسه برای انکشاف زراعت دریافت میکرد جنگل‌منبع ثــروت بــوده و ٥٤ ملیون ایکر زمیـــن را احاطه کرده است صادرات عمده آن چوب است، قهوه، کیله ودانه های تیل دار نیز استحصال میکند صنعت درین کشور روبـــه ترقی بوده یازده فیصداحتیاجات داخل راتهیه میکند منابع تیل درین کشور روبه تزایـــد است .

کوستا ریکا

مساحت ۱۹٫۶۵۳ ، نفوس ۱٫۹۷۰٫۰۰۰ ، مرکز آن سان جوز ، پول رایج آن کولون است . کوستا ریکا درمرکز امریکا واقــع بوده ودر شمال آن نیکارا گوای ودر جنوب آن پانامه موقعیت دارد بلندی های مرتفع آن تا ۴۰۰۰ فت میرسد . شهر سان جوز مرکز این کشور بازمین هــای محجر ، ۱۰۳ میــل از پوتو لیمان به اتلانتیك موقعیت دارد

مرکز صنعتی و کلتوری آن در ۹۳ میلی پاسفیك قرار دارد .

شهر لیمان ونیتو لانس از بندر گا هــای بحری آن بشماد میرود پورتو لیمان شهریست که کولمبوس در مواصلت ومراجعت بهامریکا به این جا قدم گذاشت .

منابع وصنعت :

قانون ۱۹۶۲ بالای تمام صنایع مالیاتوضع نمود که تحول شگرف در فابریکات این کشور بمیان آورد .

آتشفشا نهای مهیب سال های ۱۹۶۳ ـ ۱۹۶٤ که ملیون تن خاکستر را بالای مزارع قهوه ، سبزیجات و غیره فرود آورد بــــه حاصلات این کشور صدمه جبران ناپذیر وارد کــرد .

این کشور کیله ، شکر ،ککاو ،گوشت ، پنبه ،ماهی وخوك صادر میکند .

صنایع کوچك درین کشور یك تعداد زیاد کارگران را جلب کرده روز بروز درحال انکشاف است ، که در اقتصاد آن نقش مهم دارد .

صنایع جدید آن فایبر ،شیشه ،المونیم ، نساجی ،کود وسمنت میباشد .

همچنان در دامنه های پاسفیك ،طلا ،ونقره استحصالمیشود، مروارید، سلفر، مس،کوارتز مرمر ،سنگهای قیمتی هم درینجا موجود است مناصفه تجارت این کشور با امریکا صورت میگیرد .

تاریخ وطرز حکومت :

این کشور تحت اتحادیه کشورهای امریکای مرکزی از سال ۱۸۲٤ الی ۱۸۲۹ قرارداشت آزادی خودرا در ۱۸۸۱ بدست آورد .

قانون اساسی آن در سال ۱۹٤۹ به میان آمدکه قدرت بدست نظامیان بود ، تقنین به هیات نمایندگان ۵۷ نفری تعلق دارد . رئیس جمهور برای مدت چهار سال انتخاب میشود ، رئیس جمهور برای دومین بار انتخاب نمیشود وکسانیکه از رای خود داری کنند زیر جریمه میایند .

در فبروری ۱۹۷٤ دانیل کیوراس از حزب بحیث رئیس جمهور انتخاب شد .

مذهب و معارف :

مکاتب ابتدائی وعالی مجانی است کارتاگو هیرادیا، سانجوز، هوبرالبالازجمله پوهنتونهای مهم آن بوده زبان رســمی آن هسپانــوی است انگلیسی هم در مکاتب عمومی تدریس میشود رومن کاتو لیك مذهب آن است .

کیوبا

مساحت ۴۴٫۲۶۸ میل مربع ، نفوس آن ۹٫۴۷۰٫۰۰۰ ، مرکز آن شهر ها وانا ،پول آن پیسو است این کشور که بنام مروارید جزایر انتیل یاد میشود .یکی از جزایربزرگ اندیز غربی است فلوریدا به طرف شمال ، خلیج مکسیکو بطرف غرب وکارا بین درجنوب آن قرار دارد .

کوهای مشهور آن در قسمت های ایالات بناردل ریو، سر برافراشته، پیکو ترکیونو قلعهٔ مشهور آن ، ۶۴۶۷ فت بلندی دارد .

نفوس شهر ها وانا ۷۷۰٫۰۰۰ نفر میرسد از شهر های پر جمعیت آن شهر بزرگ بندری سانتیا گو است که در طرف جنوب شرق موقعیت دارد .

منابع وصنعت :

شکر از حاصلات عمدهٔ آن بوده که تقریبا ۸۰ فیصد صادرات آنرا احتوا میکند ، قبـلا امریکا صنایع شکر را زیر تسلط داشت اما رژیم انقلابی جدید آنرا ملی نمود ودر حدود ۲۷۵ ملیون دالر در صنایع شکر سر مایـه گذاری شده است و ۴۰ فیصد احتیا جـات داخلی آنرا تدارك مینماید .

سیگار ،سگرت ،وتنباکو از حاصلات درجه دوم آن به شمار میرود، حاصلات دیگـری عبارت ازقهوه ، کیله، اناناس، میوه ستروس کوکو نات ،منسوجات بوده وتیل راوارد میکند آهن ، مس ، منگانیز ، نیکل ، نمـك وبعضی سنگهای معدنی را استحصال می نماید .

کمبود مواد غذائی وتضعیف حاصلات شکر این کشور را واداشت تا انقلاب را رویکار آورد ودرراه ریشه کن ساختن آن قدعلم کنند درین کشور جیره بندی پطرول ،غذا وغیره احتیاجات آنها تحت نظر دولت اعلام گردیدو در همان سال کمك های اتحاد شوروی وسایر کشور های سوسیالستی در آنجا سرازیـر شد .

تاریخ وطرز حکومت :

کیوبا در اکتوبر ۱۴۹۲ توسط کولمبوس کشف شد واز نام هندی کیوبا ناکان گرفته شد. به استثنای قلمرو برتانیا، هـاوانا از ۱۷۶۲ ـ ۶۳ کیوبا تحت حمایه هسپانوی تا ۱۸۹۸ باقی ماند هسپانوی ها تحت رهنمائی

زعمای شان در کشور متوطن شدند بردگی تا سال ۱۸۸٦ درین سر زمین ادامهٔ داشت .

یکعده از مردمان وطن پرست که طرفدار انقلاب بودند در دهم اکتوبر ۱۸٦۸ کشته شدند . کارلوس مانول سپدتس کیوبا را به صوب آزادی سوق داد. این جنگ ها تاده سال متواتر دوام داشت ودر سال ۱۸۷۸ به اساس تعهد هسپانیا خاتمه یافت وهسپا نیا ازان کشور خارج گردید .

یك سلسله اقدامات برای ویس کالی ها در فبروری ۱۸۹۵ برای رویکار آوردن انقلاب برهبری جوز مارتی بکمك عساکر بهسر کردگی ماکسیمو،گوماز انتونیوماکیو گالیگیتو گارسیا آغاز شد .

حکومت هسپانیا مزارع شکر را ویران نمود وصادرات تنباکو را ملغی و وطنپرستان را دستگیر ودریك کمپ حبس نمود .
درین وقت هسپا نیا میانجی گری امریکا را رد نمود .

امریکا برای بیرون راندن هسپا نیا ازکیوبا در اپریل ۱۸۹۸ جنگ را آغاز ودر جنگ مختصر بین هم عساکر آنرا شکست داد در دوافقتنامه پا ریس دهم دسامبر ۱۸۹۸ هسپا نیا تمام خسارات جنگ را متقبل گردید.
امریکا در سال ۱۹۰۲ زمانیکه توماس استرید پالما بحیث رئیس جمهور دولت انتخاب شد از آنکشور خارج گردید .

تحت موافقتنامه ۱۹۰۳ و ۱۹۳٤ امریکا خلیج گورنتانامارا در جنوب شرق برای قوای بحری خود بدست آورد .

در ۱۹۵۲ با تیستا قدرت را بدست گرفت ویك دکتاتور شیپ جدید را به میان آورد در ۱۹۵٦ مخالفین رژیم باتیستا بهسرکردگی فیدل کاسترو ، انقلاب را رهنمائی کرد کاسترو در ۱۹۵٦ جنگهای گوریلائی را علیه رژیم آغاز نمود باتیستا در اگست سال ۱۹۷۳ در هسپانیا درگذشت ، کاسترو بجای آن داکتر زمانیول بورتیتا را بحیث رئیس دولت انتخاب نمود نامبرده کانگرس را منحل نمود وفیدل کاسترو بحیث صدراعظم تعیین شد .

بورتیا بعد از آنکه اشتباه را مرتکب شد از وظیفه سبکدوش گردید دولت توسط چپی ها در می ۱۹۵۹ قدرت یافت ویك پروگرام وسیع اقتصادی واجتماعی را برای ریفورم اصلاحات اراضی رویدست گرفت انستیتوت ملی اصلاحات ارضی گلهداری وحاصلات تنباکو را ملی اعلام نمود، اصول کوپراتیف را در مزارع بکار برد. تمام دستگاها وصنایع شخصی تحت کنترول بودو پلانگذاری مرکزی در فبروری ۱۹٦۰ تا اخیر ۱۹٦۰ تمام صنایع بانکها وکمپنی های کیوبا به قیمت ملیون ها دالر امریکایی ملی اعلام شد :

کمك های اقتصادی چین کمونست اتحاد شوروی وچکو سلوا کیا در قسمت تجارت خارجی این کشور با دادن کریدت ها آغاز گردید قرار داد خریداری شکر از کیوبا و

کریدت شوروی در مورد اعمار فابریکه‌ها در کشور آغاز شد .

مخاصمات که بین کیوبا وامریکا رونماشد امریکا خریداری هفت صد هزار تن شکر را ملغی نمود ، همچنان امریکا این کشور را در یك محاصره بحری در ۱۹۶۲ قرار داد تا اموال وارداتی شانرا قطع کند در سال ۱۹۶۱ در حدود ۱٤۰۰ کیوبائی‌از پایگاه گوانتانامو که در امریکا تعلیم یافته بودند در خلیج حسوك ها جنوب کیوبا تبعید گردیده بعدا آنها کشته ویا اینکه مفقود الاثر شد ند موضوع در کانگرس مطرح شده وعملیات سرویس جاسوسی امریکا مورد انتقاد قرار گرفت این موضوع ضمن دستگیری یکنفر از اعضای سازمان سیاه که درسال ۱۹۵۹ و۱۹۶۰دست به قتل کاسترو میزد در سال ۱۹۷٤ افشا گردید . کاسترو در سال ۱۹۶۲ - ۱۱۱۳ نفر محبوس امریکائی را در بدل قیمت ۵۳ ملیون دالر ادویه وغیره مایحتاج رهانمود در سال ۱۹۶۲ امریکا به اتحاد شوروی در مورد اعزام کشتی های آن که حامل سلاح های ذروی ومهمات نظامی به کیوبا بود هوشدار داد تا از نزدیك شدن به آبهای کیوبا خود داری کنند ودر صورت تجاوز آنها ، امریکا آنرا تجاوز قلمرو خود تلقی خواهد کرد، جان کندی این‌پیغام رابه صدراعظم وقت شوروی خرو سچف داد وازوی تقاضا نمود تا کشتی های خودرا متوقف سازد واز نزدیك شدن به آبهای کیوبا خود داری کند که بعدا شوروی آنرا هم قبول کرد .

در ۱۹٦٤ سازمان اتحاد کشور های امریکا علیه کیوبا تعزیرات اقتصادی را وضع کردند واین موضوع تا ۱۹۷۵ دوام نموده در سال ۱۹۷۳ امریکا وکیوبا یك موافقتنامه را در مقابل ربایندگان طیارات وعدم تعرض امضا کردند ، حکومت فرانسه سه نفر دیپلو مات کیوبا یی را برای توسعه روابط در ۱۹۷۵ پذیرفت در حدود شش صد وپنجاه هزار کیوبائی زمانیکه کاسترو قدرت را بدست گرفت ازین کشور تبعید شدند اکثرا آنها به امریکا مراجعه کردند . کیوبا در حدود پانزد هزار عسکر خود را در ۱۹۷۵ در انگولا برای مقابله با جنگهای آنجا فرستاده کیوبا عضو ملل متحد وعضو کومیکان میباشد .

مذهب و معارف :

در کیوبا تعلیم از سن ٦ الی ١٤ مجانی است ، پوهنتون ها وانا از زمره پوهنتون‌های مشهور آنست‌که در سال ۱۷۲۱ پی ریزی شد درین کشور مذهب رومن کاتو لیك مروج است .

لسان آن هسپا نوی وانگلیسی است تعلیم وتربیه بعد از ۱۹٦۱ ملی اعلام شد و اکثر مکاتب کاتو لیك بسته شد بسیاری از روحانیون کاتولیك واپس‌به هسپا نیا تبعید شدند .

قبرس

مساحت ۳۵۷۲ مربع میل ،نفوس آن ۶۴۰۰۰۰ ، مرکز آن نیکوسیا ، پول رایج آن

نماغلی مکاریوس

پوند است ، این کشور مستعمرهٔ برتانیه در سال ۱۹۶۰ به حیث کشور جمهوری به میان آمد وبه اتحادیه کامنویلت، ملل متحد واتحادیه اروپا داخل شد

سومین جزیرهٔ بزرگ مدیترانه است ، در ۴۰ میلی جنوب ترکیه ۶۰ میلی غرب سوریه از شرق به غرب این کشور امتداد دارد ، ۴ بر ۵ حصهٔ دوم آن یونانی ، ارتو دوکسی عیسوی مذهب میباشد .

یونانی وترکی لسان رسمی آنها بوده وبه انگلیسی هم صحبت میکنند .

منابع وصنعت :

کشور زراعتی است و دارای انگور فراوان میباشد ،از حاصلات عمدهٔ آن میوهٔ سترو حبوبات زیتون وکچالو است ۶۰ فیصد صادرات آنرا مواد زراعتی تشکیل میدهد . معدنیات این کشور مس ،آهن، بیرایت وغیره است ،صنعت بوت دوزی . چرم ومنسوجات ، تصفیه خانه های تیل در حال انکشاف است .

عایدات آن ازناحیه توریزم تمویل میشود.

تاریخ وطرز حکومت :

قبرس در دورهٔ آغاز سنگ جدید در عصر چارم قبل از میلاد مسکون شد .

یونانیان از قدیم الایام ۱۶۰۰ قبل ازمیلاد باقبرس تجارت داشتند این کشور در مرور قرون توسط فنقی‌ها، مصری ها، بیزانستین‌ها مسلمین و ترکها اداره میشد . برتانیه ادارهٔ آنرا در سال ۱۸۷۸ ضمن یك قرار داد با ترکیه گرفت ودرسال ۱۹۱۴ آنراجز متصرفات خود گردانید .

اتحاد این کشور با یونان بعد از سال ۱۹۳۱ رویکار آمد .بعد از جنگ دوم مخاصمات دو گروه به اوج رسید .

یك دسته از یونانی ها ای تجزیه طلب یك سلسله اقدامات را رویکار کردند ، که تبعید طرا سقف میکار یوس سوم نیز جز آن بود. دشمنی ها وقتی در ینجا زیاد شد که یك موافقتنامه بین رهبران ترکیه وانگلیس های یونان وقبرس امضاء شد . که به اساس آن

قبرس بحیث جمهوریت عرض اندام کرده رئیس دولت ازطرف یونانی ها انتخاب میشد ومعاون رئیس جمهور از طرف ترکها از ده الی ۷۰ فیصد یونانی وترکها بحیث نمایندهٔ ملت در شورای آنکشور انتخاب میشد ند .

قانون اساسی آن در اپریل ۱۹۶۰ رو یکبار آمد. این کشور آزادی خودرا احراز ومیکار یوس در ۱۴ آگست ۱۹۶۰ دفتر ریاست جمهوری را اشغال نمود، این اتحادیه در دسامبر ۱۹۶۳ بغرض اینکه میکار یوس میخواست در قانون اساسی آن کشور تغییرات وارد کند. اختیارات و حقوق ترکها را تقلیل بخشد برهم خورد، مجمع عمومی ملل متحد پل قطع نامه رادر۴ مارچ ۱۹۶۴ صادر و برای برقراری صلح جهانی قوای خود را به این جزیره اعزام نمود . ترکیه برای‌حمایه از ترکها قبرس رابمباردمان نمود. بعدا در اگست ۱۹۶۴ هر دو طرف‌آتش بس را اعلام نمودند .

دوباره در ۱۹۶۷ جنگ بین ترکیه وقبرس درگرفت، امابه‌میانجی گری سایروس وانس فرستادهٔ جانسن ، متارکه برقرار شد . میکار یوس تا سال ۱۹۷۳ بایك اکثریت مطلق بحیث رئیس جمهور انتخاب گردیده بود .

در ۱۰ جولای ۱۹۷۴ گارد ملی قبرس که توسط افسران‌نظامی‌رهبری میشدندزمام‌امور را بدست گرفتند .آنها اتحاد یهٔ خودرا بایونان ملغی کردند ونیکوس سامپون را به چوکی قدرت نشانید ، میکار یوس در ۲۰ جولای از کشور خارج شد .

در ۲۲ جولای یك قرار داد آتش بس اعلام شد ومقام ریاست جمهوری به گلا فکوس - کلیریدیس رسید در همان روز عساکر یونانی او را مستعفی شناختند . در این وقت ترکیه ، قبرس و یونان هریك را متهم به تجاوز مینمودند ، در ۱۴ آگست ترکیه ۴۰ فیصد جزیره را اشغال نمود ، اماتوسط قوای صلح ملل متحد واپس زده شد در ۱۹ آگست سفیر امریکا در قبرس توسط فیر تفنگچه در نیکوسیا بقتل رسید . میکار یوس ریاست جمهوری را درماه دسامبر همان‌سال رهبرا کرد .

ترکی های قبرس در ۸ جون ۱۹۷۵ یك قبرس فدرالی و اسامبله ملی را اعلام کرد وبعدا رئیس جمهور انتخاب شد .در حدود ۲۰۰،۰۰۰ داوطلب ترکی مساحات تحت اشغال را رها نمودند وبجای‌آنها ترکهای جزیره جایگزین شدند .

چکو سلواکیا!

چکو سلواکیا در مرکز اروپا واقع و دارای طول ۶۰۰ میل وعرض ۵۰ الی ۱۰۰ میل میباشد . این کشور توسط جمهوریت‌اتحادی

مساحت آن ۴۹،۳۷۱ میل مربع ، نفوس ۱۴،۸۰۰،۰۰۰ ملیون ، مرکز آن پراك ، پول رایج آن‌کرونا میباشد .جمهوریت سوسیالستی

آلمان وآلمان شرقی، پولیند، اتحاد شوروی وهنگری احاطه شده است .

دریا های فالتا ولیب که از بوهیما بطرف جرمنی سرازیر میشونــد . دریــا دنیــوب چکوسلوا کیا را از هنگری جدا میسازد .

کوهای کار پاتین در شرق وشمال شرق آن قرار دارد وبلند ترین قلهٔ آنها تاترا نام دارد که دارای ۸۷۳۷ فت ارتفاع میباشد .

منابع و صنعت :

چکوسلوا کیا غنی وسر شار از منابع‌طبیعی است صنایع ماشینی روز بروز درحال تقویه است مردم صنعت پیشه بوده اما در زراعت نیز گامهای موثر بر داشته اند حاصلات عمدهٔ آن کچالو، گندم ، نیشکر و جو میباشد . در چکوسلوا کیا ذغال‌سنگ وآهن نیز استخراج میگردد . پطرول از اتحاد شوروی وارد میشود از یورا نیوم ورا دیوم غنی است ، ممالا نه چکوسلوا کیا مقدار زیاد اسلحه را تولید و بخارج صادر میکند . استرا فا کوسیك مرکز عمدهٔ فولاد است ، صنایع بلور وشیشه‌سازی آن مشهور بوده ، حاصلات دیگر آن عبارت‌اند از مــواد کیمیاوی ، منســو جــات ، بــوت وغیره میباشد .

تاریخ وطرز حکومت :

در فبروری ۱۹۴۸ این کشور تحت رژیــم سوسیا لیزم یك دولت جمهوری بمیان آمــد وبنام ملیت سلا وها یکی چك ودیگر سلاواك احراز نام نمود وتحت نظام سوسیا لیزم تمام صنایع آن ملی اعلام گردید .

چکها ٦٥ فیصد و سلاوها ۳۰ فیصد نفوس آنرا تشکیل میدهند . متباقی آن ۴۵۰٫۰۰۰ هنگری ها ۲۰۰٫۰۰۰ جرمن‌ها ۲۰۰٫۰۰۰ حبشی ها یکصد هزار او کراینی ها وپولندی‌هانفوس کشور را تشکیل میدهند .

درسال ۱۹۴۵ و ۱۹۴٦ زیــادتر مــردم سلاوها به هنگری ومردم هنگری به سلاوها مهاجرت نمودند .و در حدود ۳ ملیون سودت جرمنی تحت قرار داد پوتســدام بــه جرمنی انتقال یافتند .

بوهمیا موراویا وسلا وکیا زمانی حصهٔ از امپراتوری موراویا بودند .بعدبوهیما وموراویا تحت امپراتوری رومن مقدس در آمد ند ،تحت فرما نروائی شا پوهیما در قرن ١٤ پراك به حیث مرکز کلتوری ومرکز اروپا عرض اندام نمود .

در ١٥٢٦ فردیناند برادر امپــراتور رومن مقدس چازلس من پادشاه بوهیما وهنگــری مقرر شد کهبعد ازاین کشور جز استــریا و هنگری قلمداد شد. در ١٩١٤ و١٩١٨ توماس جی‌ماسا ریك واد وارد بنس یك حکومت جدید را به کمك رهبران سلاواك رویکارکرد. زمانیکه استریا در ٢٨ اکتوبر ١٩١٨ ازقدرت افتاد آنها جمهوریت چکو سلوا کیا را رویکار آوردند وماساریك بحیث رئیس جمهورانتخاب شد بعدا بنس ما سا ریك را در ١٩٣٥ اعدام نمود. در ١٩٣٨ ادولف هتلر برای اخذ سر زمین سودت وگسترش جنگ نقشه میکشید

چمبرلین صدراعظم برتانیه وفرانسه پیمک موافقتنامه را در میونیخ امضا کردند .

در ۳۰ سپتمبر ۱۹۳۸ که صلح توسط هتلر وموسلینی تعهد سپرده بود ، بعدا آلمان نازی قرار داد را نقض وسر زمین سودت را در اول اکتوبر اشغال نمود . رئیس جمهور بنس در پنج اکتوبر مستعفی گردید ، هتلر در سال ۱۹۳۹ چکوسلوا کیه را کوتک نمود که آزادی خودرا بدست آورد . ودر ۱۴ مارچ ۱۹۳۹ ل آزادی تثبیت گردید وجوزف تیسو بحیث رئیس جمهور انتخاب شد .

در دوم جنوری ۱۹۶۹ چکوسلوا کیا بحیث یک ریاست فدرالی در آمد ، دارای رئیس جمهور فدرالی گردید . وهم دارای صدراعظم اسیا مبلی که بنام جمهوریت سوسیالستی چکوسلوا کیا مسمی شد . بعد دو دولت جداگانه چکی ودیگری بنام جمهوریت سوسیالستی سلاواک عرض اندام نمود هر کدام توسط یک شورای ملی صدراعظم وکابینه اداره میشد ، حکومت مرکزی که کنترول سیاست خارجی دفاع ومالیه رابعهده داشت در اسیا مبلی فدرالی شورای مردم انتخاب میشد .

شورای آن متشکل از ۷۵ عضو سلاواک و ۷۵ عضو چک ها بودند . جرمنی وچکوسلوا کیا روابط شانرا در ۱۹۷۳ قطع کردند ومعاهدهٔ ۱۹۳۸ میونیخ را ملغی قرار دادند .

معارف و مذهب :

۷۵ فیصد نفوس آن رومن کاتو لیک ومتباقی آنها پروتستانت وارتودکس است . پوهنتون مشهور آن در پراک بنام چارلس میباشد .

چک وسلاواک زبان رسمی آنها است .

دنمارک

مساحت ۱۷٫۰۲۸ . نفوس آن بشمول جزایره نایروگرین لیند ۵٫۱۵۰٫۰۰۰ ومرکز آن کوپن هاگن است .

دنمارک مانند شبه جزیره نما است که شمالا با جرمنی یگانه همسایهٔ آن بوده و دریای شمال وبحیره بالتیک موقعیت دارد .

منابع وصنایع آن :

اضافه از ۷۵ فیصد مردم آن بزراعت مشغول بوده و ۷۰ فیصد زمین های آن قابل زرع میباشد .

دنمارک سالانه مقدار زیاد مسکه ، پنیر تخم وگوشت به خارج صادر میکند . از نگاه صادرات ماهی ، درجهان بدرجه نهم قرار

علیاحضرت مارگریت دوم ملکهٔ دنمارک

میگیرد . توریزم ده فیصد از عایدات آنرا تشکیل میدهد .

دنمارك سالانه آلات ماشینی ، منساجی ، فرنیچر ، آهن و فولاد صادر نموده در مقابل مواد محروقاتی را وارد میکند .

تاریخ و طرز حکومت :

کوپن هاگن پایتخت این کشور بوده که قدامت تاریخی دارد . در اعصار گذشته زمانیکه تاجران بحری وسیل حین به این بندر زمین را گذاشتند نام آنرا بندر بحری هاون گذاشتند . که بالای یك عده جزیره کوچك اطلاق میشد . دنمارك یك کشور شاهی دارای ملکه بوده . قانون اساسی آن در ۱۹۵۳ بمیان آمد ودارای پارلمان ۱۷۹ عضوی میباشد که دو عضو آن از گرین لیند فاروس تعین و انتخاب میشوند ، ملکه دنمارك ولی گریت دوم

در سال ۱۹۷۲ بعد از وفات فریدریك به سلطنت جلوس نمود وهمرای کونت هانری فرانسوی در سال ۱۹۶۷ ازدواج کرد .

دنمارك عضو ملل متحد وعضو ناتو بوده وبه بازار مشترك درسال ۱۹۷۳ شامل گردید .

معارف ومذهب :

ایوانجلیکا لوتریزم مذهب آن بوده ودیگر مذاهب در آنجا آزاد میباشد تعلیمات مجانی بوده وکورس های تدریس آزاد برای مردم دایر گردیده است . پوهنتون کوپن هاگن در سال ۱۴۷۹ تاسیس شده ، در جملهٔ مهمترین پوهنتون ها بشمار میرود . علاوه از سه پوهنتون ویکعده فاکولته های اختصاصی دیگر برای تحصیل جوانان در آنکشور آماده میباشد .

جمهوریت عربی مصر

بناغلی محمد انور السادات

رئیس جمهور مصر

مساحت ۳۸۶٫۸۷۲ ، نفوس آن بیش از ۳۴ میلیون ، مرکز آن قاهره ، وپول رایج آن پوند مصری میباشد .

جمهوریت عربی مصر قلمرو وسیع را در ساحه شمال شرق افریقا در کنار مدیترانه به اشغال نموده است .

طرف شرق آن اسرائیل و بحیره سرخ قرار دارد ، که مصر را از عربستان سعودی جدا میسازد ، لیبیا بطرف غرب وسودان به طرف جنوب آن واقعست ، کانال سویز با صحرای سینا که افریقا را از آسیا جدامیسازد

برای این کشور اهمیت حیاتی دارد .بندرگاه مهم بحری آن اسکندریه است که در ۳۳۲ قبل از میلاد تاسیس شد ،قاهره مرکز مصر ویکی از غنی ترین شهر آثار باستانی آن به شمار میرود ، دریای نیل که ۹٦۰ میل در داخل این کشور جریان دارد ۲۸۵۰ مربع میل زمین را احاطه نموده واراضی حاصل خیز را بدو طرف خود بار آورده است حاصلات پنبه آن فوق العاده در جهان مشهور میباشد ، همچنان نیشکر ،سبزیجات ،میوه جات و انگور حاصل میدهد ، اعمار بند مشهوراسوان با صرف ملیونها دالر که در سال ۱۹٦۰ آغاز شد در ۱۹۷۱ به پایه اکمال رسیده یك ملیون ایکر زمین را قابل زرع نموده وده بلیون کیلووات برق سالانه تولید مینماید .

در قسمت های سینا بحر سرخ کاوش برای نفت ادامه داشته ویك قسمت بیشترآن بدست آمده است .

از پیداوار معدنی دیگر آن میتوان از آهن منگنیز فاسفیت ، نمك، سمنت ، طلا وغیره نیز نام برد.در سال ۱۹٦۱ در حدود ۹۰ فیصد صنایع کشور ، ملی گردیده ویك‌قسمت اراضی هم بدهاقین توزیع شد. ملی نمودن یکعده از سرمایه گذاری های خارجی نیز در ۱۹۷٤ درین کشور رویکار آمد .اقلام عمدهٔ صادرات آن پنبه ،برنج ،نساجی ،یخچال، سمنت وسامان آلات برقی میباشد .

تاریخ و طرز حکومت :

مورخین قدامت امپراتوری مصر را تاچار هزار سال قبل از میلاد میدانند که در مرور اعصار یك تمدن عالی درکشور حکمفرما بود. اقدام متعدد از قبیل هسکیاس ها، فارس‌ها، یونانی ها، رومن‌ها ،ترکها ، فرانسوی و برتانوی ها این کشور را مورد تاخت وتاز قرار داده وآنرا تحت تسلط خود در آورده اند .

زمانی خدیو های مصر قلمرو وسیع را تحت تسلط داشتند اما باحملات برتانوی ها حکومت شان مضمحل شد درسال ۱۹۱٤تحت تسلط انگلیس ها درآمد . بعد ازان برتانیه مصر را بحیث یك کشور مستقل شناخت و دفاع آنرا بعهده گرفت .

سلطان مصر در ۱۹۲۲ بحیث پادشاه زمام امور آنکشور را بدست گرفت ، قانوناساسی آن در ۱۹۲۳ بمیان آمد .

اما فواد اول در۱۹۲۳ توسط پسرش ملك فاروق کشته شد وخود بر صریر سلطنت نشست وبعدا فاروق در ۱۹۵۲ از کشوررانده شد . پسرش تا ٥ آگست ۱۹۵۲ در مصر حکمروائی داشت ، تا اینکه مصر بصورت یك جمهوریت در ۱۹۵۳ در آمد .

در ۱۹۳٦ یك موافقتنامه نظامی برای دفاع کانال سویز وحمایهٔ سودان بین برتانیه و دولت مصر امضاء شد ،که بهاساس آن‌یکصد هزار عسکر وچار صد هوانورد درین کشور برای۲۰سال‌باقیمانده واسکندریه‌وپورت سعید بحیث پایگا های بحری آن در آمد . مصر در ۱۹٤٤ بحیث عضو ملل متحد وجامع عرب

پذیرفته شد .

در سال ۱۹٤۷ مصر یك قطعنامه را به ملل متحد پیش کرد که اتحاد سودان واخراج عساکر برتانوی ولغو موافقتنامه ۱۹۳٦ از سر زمین های آن تقاضا شده بود، بعداسودان بکمك ملل متحد در ۱۹٥٦ آزاد گردید .

ناخیر در ریفورم کشور ، بی اداره گی در کار های اداری این کشور را به نقطـهٔ سقوط متوجه ساخته وافسران نظامی به سر کردگی جنرال نجیب فاروق را مجبور به ترك مصر نمودند و جنرال نجیب در ١٦٥٢ بحیث رئیس دولـت و صدراعظم کشور قـدرت را بدست گرفته کرنیل جمال عبدالنا صر کـه در انقلاب نقش برجسته داشت نجیب را خلع وخود در ۱۹٥٤ زمام امور را بـدست گرفت . جمال ناصر درسال ۱۹۷۰ وفات نمود وبجای آن معاونش انورالسادات بحیث رئیس جمهور انتخاب گردید . در سپتا مبر سال ۱۹۷۱ قانون اساسی جدید آن کشور تمام حقوق ووجایب مردم را تامین نمود .در همین وقت نامجمهوریت عربی مصربجای جمهوریت متحد عربی که سوریه هم به آن ضم شـده بود ، تبدیل گردید. مصر یك رئیس جمهور، صدرا عظم واسا مبله ملی که دارای ۳٥۰ عضـو میباشد ،دارد پارتی برسر اقتدار آن حزب متحد سوسیا لست عرب است، سه حزب دیگر چپی‌ها ، راستی ها ومیانه روها هــم حق انتخاب کاندیدرا دارند .در جولای ۱۹٥٦ امریکا وانگلستان وعده کمك را برای اعمار بند اسوان به مصر دادند ، اما این وعده عملی نشد ، مصر درین زمان فرمان صادر نمود که تمام کمپنی های کانال سویز ملی اعلام گردد وکنترول آنرا بدست گرفت .مصر زهبران شوروی رابرای اعمار بنددعوت نمود. زمانیکه اسرائیل در۱۹٤۸ بمیان آمد،مصر بهاتحادیه کشور های عرب شامل شد، دریك جنـگ اسرائیل راشکست داده وعبور کشتی های آنرا در کانال سویز منع قرار داد، اسرائیل در سال ۱۹٥٦ مصر را به کمك فرانسه و انگلیس در صحرای سینا عقب راند ، این کشوراعلام آتش بس‌را بافرانسه وبرتانیـه ردکرده که بعد از ین تاریخ حملهٔ اتحادمثلث بالای مصر صورت گرفت وعساکر آنها بعد از بمباری اسکندریه وپورت سعید در مصـر پیاده شدند درینوقت مصر اعلام آتش بس ملل متحد را قبول وجنگ خاتمه یافت .تا سال ۱۹٦۷ قوای صلح ملل متحد در طـول ۱۱۷ میل بین سر حدات اسرائیل ومصر مستقر گردیدند .هنگامیکه جمال‌ناصر فقید عساکرش رادرتنگنای غزه وشرم الشیخ امرداخل شدن داد وازورود کشتی های اسرائیل به خلیـج عقبه جلو گیری کرد، بعد ا زجنگ شش‌روز، اسرائیل تمام صحرای سیناغزه وقسمت‌شرقی کانال سویز را تحت کنترول در آورد .جنگ های هوائی وزمینی بین طرفین بصورت‌پراگنده دوام داشت، اتحادشوروی ارسال تدارکـات نظامی را شروع کرد. درسال ۱۹۷۱ در حدود ۱۹۰۰۰ پرسونل شوروی در مصر بود. در

سال ۱۹۷۰ طرفین به آتش بس توسط امریکا
در جولای ۱۹۷۲ رئیس جمهور سادات به ۲۰۰۰۰ نفر نظامی وملکی شوروی ، امر اخراج از مصر را داد .

در ٤ اکتوبر ۱۹۷۳ در اثر حملات شدید قوای مصری مواضع سینا وکانال سویز را از قید اسرائیل خارج وتصرف نمود. درهمین موقع سوریه بر بلندی های جولان حمله کرد. عساکر مصر که مجهز به سلاح مدرن بودند درین جنگ موفقیت بیشتر حاصل کردند ، بالاخره بکمك ملل متحد اعلام آتش بس نافذ گردید .در ۲٤ اکتوبر قوای صلح ملل متحد دربین دو طرف متخاصم قرار گرفت یك موافقتنامه جدا سازی قوا در ۱۸ جنوری ۱۹۷٤ توسط نماینده امریکا داکتر هنری کیسنجر بعمل آمده وقوای اسرائیل ازساحل غربی کانال خارج شدند . قوای مصری در ساحل شرقی ازمدیترانه تاخلیج سویزمستقر شدند. درسال۱۹۷۵به اساس یك موافقتنامه دیگر اسرائیل از قسمت چا های نفت سینا خارج شده وآنرا به مصر تسلیم نمود، امریکا ومصر بعد از فبروری ۱۹۷٤ روابط سیاسی شانرا از سر گرفتند. روابط آنها بعد از جنگ ۱۹٦۷ از هم پاشیده بود. نکسن در هنگام بازدید از مصر وعده داد تا انرژی هستوی را برای استفادهٔ مقاصد صلح آمیز برای مصر تهیه کنند. کشور های ایران ، عربستان ـ سعودی و کویت قرض های طویل المدت بدون ربح را برای انکشاف وتقویه در ۱۹۷۵ ـ ۱۹۷٦ به مصر دادند .

معارف ومذهب :

سه گروه مختلف در مصر وجود دارد . فلاحین ، مصری ها ، وکوچی های بدوی ۹۲ فیصد مسلمانان ، نفوس آنرا تشکیل میدهند عیسوی مذهب که لسان آنها از کهن ترین لسان مصری به شمارمیرود ۷ فیصد نفوس آنرا احتوا میکند .

تعلیم وتربیه درین کشور تاسن هفت سالگی مجانی است .پوهنتون الاز هر از بزرگترین وکهن ترین پوهنتون جامعهٔ مسلمانان آنجاست که در ۹٦۸ بعد از میلاد اعمار وتاسیس شد.
زبان رسمی مردم مصر عربی است .

کانال سویز

این کانال بطول ۱۰۳ مربع میل بحیرهٔ مدیترانه را با بحیرهٔ سرخ پیوست میسازد دراپریل سال ۱۸۵۹ کار اعمار آن توسط یك شرکت فرانسوی تحت رهنمائی فردینا دوله آغاز ودر۱۷ نوامبر ۱۸٦۹ تکمیل شده وتوسط صدراعظم انگلیس آنوقت افتتاح شد. کنترول این منطقه بعد از ۲٤ نوامبر ۱۸۷۵ باخریداری اسهام ۱۷٦ر۷۵۲ با صرف ۲۰ ملیون دالر قسمت از اسما عیل خدیو زیر کنترول انگلیس در آمد . برتانیه بعد از ۷٦ سال اشغال کانال رادر ۱۳ جون ۱۹۵٦ رهانمود زمانیکه مصر آنرا ملی اعلام نمود ،توسط

فرانسه وانگلیس اشغال گردید . قرار داد بین‌مصر وکمپنی یونیورسال‌درمورد کانال‌سویز در ۱۳ جولای ۱۹۸۵ امضاء شد که بـرای سهم داران بیش از ٦٥ ملیون دالر پرداخته شود وآنرا مصر قبول کرد .

بعد ازملی شدن .کانال فراخ وعمیق شد، بعد از جنگ ۱۹٦۷ کانال بروی تمام کشتی های جهان بسته شده بود. در سال ۱۹۷٤ افتتاح کانال شروع وپول پاك کاری آن‌توسط عربستان سعودی ، لیبیا وکویت پردا ختـه شد . پاك کاری آن به کمك امریکا ودیگـر کشور ها آغاز ودر ٥ جون ۱۹۷٥ دوباره با بازوفعال گردید وبه‌روی تمام کشتی هـای جهان بشمول اسرائیل اجازه عبور از کـانال سویز داده شد .

گینی استوائی

مساحت ۱۰٫۸۳۲ ، نفوس بیشی از سه ملیون ،مرکز آن‌مالابوده وپول‌رایج آن‌اکویده است .جمهوریت گینی استوائی استقلال خود را در ۱۲ اکتوبر ۱۹٦۸ از هسپانیه بدست آورد .

متشکل است از ایالات مازی ،نیوما بیوکو درقسمت خلیج گینی وغرب ساحل افریقا قرار دارد .

درگینی دولت خود مختار آزاد که درحالت تشکل بود به اثر انتخابات عمومی ۱۹٦۰ بـ میان آمد در ۱۹٦٤ مانیرنیوما بایوکو بحیث رئیس دولت انتخاب شد . در ۱۹۷۱ کنترول منطقه رابدست گرفت ودر۱۹۷۲ بحیث رئیس جمهور دایمی عرض اندام کرد .

صادرات مهم آن ککاو ،چوب ،چارتراش ، قهوه، کیله ،روغن وخرما میباشد . اضافه تر نفوس آنرا رومن کاتو لیك تشکیل‌میدهد. هسپانوی زبان رسمی آنهاست، بافریقائی هم صحبت میشود .این کشور عضو ملل متحد وعضو موسسهٔ اتحاد افریقا است .

حبشه

مساحت ٤٥۷٫۱٤۲ مربع میل، نفوس آ ن بیشتر از ۲۷ ملیون ، مرکز آن ادیسه بابا ، پول رایج آن دالر حبشی است . حبشه یك کشور کوهستانی ناهموار در شمال شرق افریقا است ، مقابل بحیرهٔ سرخ قرار دارد. لکن دریای مشهور آن مرهون نیـل اسـت آبائی‌وبانیل‌آبی یکی‌ازدوشاخه های‌آن‌است که منبع خود را از جهیل تانا در حبشه میگیرد.

منابع وصنعت :

۷۰ فیصد اقتصادی آنرا حاصلات زرا عتـی تشکیل میدهد .دار منابع صنعتی نیزمیباشد سـالانـه مقـدار زیـاد بـرق از بندر های بزرگ آن بدست آمده و پـر وسس ،کانسرو غـذا ، سمنت ، بوت ومنسو جات را صا در میکند .

خاك حاصلخیز و بارانهای فراوان موسمی

داشته و در طول سال دو فصل حاصل میدهد قهوه ، گندم، جو ،ارزن ،تنباکو وشکر از حاصلات مهم آنست . قهوه به مقدار معتنابه از کافا جنوب غرب حبشه که جای پیدا یش قهوه به شمار میرود، بدست آمده ونصف اسعار خارجی آنرا تهیه میکند وسالانه یکصدو هشتاد هزار تن آن بخارج صادر میشودواندازهٔ اشیای صادراتی آن تا ۱۹۷٤ ـ ۲٦۸ ملیون دالر وواردات آن ۲۷۷ ملیون دالر میشود . چرا گاهای گوسفند ،قاطر وبز درحال تزائید است ، چرم وپوست نباتات وسبزیجات تولید مینماید .

منابع معدنی آن عبارت انداز: پلاتین، طلا، نقره منگانیز، حلبی ،مس ،ازبت ،نمـك ، سمنت ، سلفر وغیره بوده ، ذغـال و آهن نیز استحصال می شود .

حبشه برای راهسازی قرضه های زیاد از بانك جهانی وسایر موسسات بدست آورده وآنرا بمصرف ٤٠٠٠ میل راه نموده است. از امریکا وسایر کشور های اروپایـی و سوسیا لستی نیز کمك های لازم دریافـت نموده است، حبشه عضو ملل متحد بـوده ادیسه بابا مرکز تجمع اتحاد کشور هـای افریقائی است .

تاریخ و طرز حکومت :

کشور شاهی حبشه قدامت تاریخی داشته واز دوقبیله بزرگ همایت وسمایت متشکل شده است . ایتالیادر ۱۸۸۰ حبشه را تصرف وقلمرو خودرا تا ساحه اریتریا وسعت داد. در ۱۹۳٦ ایتا لیا بدون اعلام جنگ حبشه را مورد حمله قرار داد، جامعهٔ ملل علیه تجاوز ایتالیا اقدام نمود موسو لینی حبشه را جز قلمروخود اعلام کرد امـا در سال ۱۹٤۱ عساکر برتانوی حبشه را آزاد نمودند .آخرین امپرا تورحبشه هیلی سلاسی است کهدر ۲۳ جولای ۱۸۹۲ متولدگـردیده ودر ۱۹۳۰ بـه امپراتوری رسید .

در ۱۹۳۱ پارلمان را وضع کـرد ، در ۱۹۵۵ قانون اساسی جدید رویکار آمد .اما احزاب منحل شد.در ۱۹۷۳ یکصد هزار نفر بواسطه قحطی تلف شدند . مردم ومحصلین نسبت تلف شدن شصت نفردهاقین علیه هیلی ـ سلاسی دست به تظاهرات دوامدار زدندودر ۱٤ سپتمبر۱۹۷٤ نظامی ها اقتدار را بدست گرفت وحزب سوسیا لیست در ۱۲ مـارچ ۱۹۷۵رویکار آمد وپایه های رژیم شاهـی حبشه متزلزل شد .

معارف ومذهب :

کلتور وفرهنگ حبشه مرکب از یو نانی ومصری است، مذهب عیسوی درین کشور برای قرن ها بود، نفوس آن مخلوطی از هامیت وسامیت ونیگرو هاست، قبطی ،عیسوی ویك تعداد مسلمانان نیز در حبشه زندگی دارند. دارای ۲پوهنتون بوده لسان رسمی آن حماریك است وانگلیسی هم صحبت میشود .

فیجی

مساحت آن ۷٫۰۵۵ ، نفوس ۵۸۰٫۰۰۰ ، مرکز آن سوفا وپول رائج آن دالر فیجی است جزیرهٔ فیجی درجنوب پاسفیک شرق استرالیا وشمال نیوزیلند افتاده است این کشور دارای ۸۴۰ جزیره است . بسیاری از آنها کوهستانی است دارای جنگلات حاره وی و خاک حاصل خیز میباشد . لسان رسمی آنها انگلیسی بوده مذهب آنها عیسوی است . ۸۰ فیصد هندی ، ۱۵ فیصد آنها مسلمان اند و ۸۵ فیصد نفوس آن بیسواد است . فیجی از جمله مستعمرات بر تانیه بوده در سال ۱۹۶۰ آزادی داخلی گرفت و در ۱۹۷۰ بآزادی کامل خود رسیده و دارای پارلمان مجلس ملی وسنا گردید . عضو ملل متحد است . از جملهٔ صادرات مهم آن شکر را میتوان تذکر داد . ناریال هم استحصال میشود

فنلند

مساحت آن ۱۳۰٫۱۱۹ میل مربع نفوس ۴٫۷۱۰٫۰۰۰ ، مرکز آن هلسنکی و پول رائج آن مارکا میباشد .

فنلیند یکی از جمهوریت های اروپا ی

ښاغلی اورهوکی کونین رئیس جمهورفنلند

شرقی است که باسویدن ، ناروی واتحاد شوروی همسر حد میباشد .قسمت های جنوبی ومرکزی کشور را زمین های وسیع تپه های پست وجلگه های هموار تشکیل میدهد .

یک سلسله کوهائی که بلندی آن ازسه الی چار هزار فت تجاوز نمیکند کشور را شمالا احاطه نموده است .

هفتاد فیصد زمین های آن جنگلزار بوده بکمک کانال ها وجهیل ها ۳۰۰۰ میل راهای آبی آنرا تشکیل میدهد . امور ترانسپورتی خطوط آهن ومیدان های هوائی آن در حال انکشاف است .

الاند از بندر های معروف آن به شمار میرود .

منابع وصنعت :

فنلیند کشور صنعتی بوده و ۲۵ فیصد صادرات آنرا تولید اقسام صنایع تشکیل میدهد .

اقسام غله جات‌جو، جواری ،گندم وکچالو تولید میشود .همچنان سامان آلات ماشینی ، منسو جات چرم وصنایع کیمیاوی نیز درکشور استحصال میگردد. درسال ۱۹۷۲ در حدود دوملیون سیاح از کشور دیدن کرد.

تاریخ وطرز حکومت :

باشندگان اولیه فنلند رافینی ها تشکیل میدادند که از سر زمین های دورال در عهد حضرت عیسی به آنجا اقامت گزیدند . از سال ۱۱۵٤ ــ ۱۸۰۹ سویدنی ها فنلیند را تحت تسلط خود در آورد . سویدن تا زمانیکه تحت تسلط شهزاده های امپراتوری روسیه قرارگرفت تحت تسلط داشتند . فنلند در ٦ دسامبر ۱۹۱۷ ــ استقلال خواهی را آغاز ودر ۱۷ جولای ۱۹۱۹ بکلی آزاد وبحیث‌دولت جمهوری گردید . در ۳۰ نوامبر ۱۹۳٦ اتحاد شوروی به فنلند حمله کرد وقسمتی ازآنرا متصرف شد .

زمانیکه آلمان ها برخاك روسیه در ۲۲جون ۱۹٤۱ حمله نمودند ، موضوع سر زمین‌های فنلیند دوباره موضوع روز گردید. اما در ۱۹ ستمبر ۱۹٤٤ اتحاد شوروی دوباره آنرا باشهر پسا ماوپارلمامالا نزدیك هلسنگی که درشمال واقع است، ضمن یك موافقتنامه ٥۰ ساله به شوروی واگذار شد .

در جمهوریت فنلیند رئیس جمهور توسط انتخابات آزاد برای یکدورهٔ شش ساله انتخاب‌میشود. رئیس جمهورکابینه وصدراعظم رااز‌بین اعضای حزب وپارتی سوسیالیستها انتخاب وتعیین مینماید .

مذهب و معارف :

در فنلیند فرقه های طرفدار توپریزم ؤ انجلیکا امور دینی ومذهبی آنراپیش میبرند.

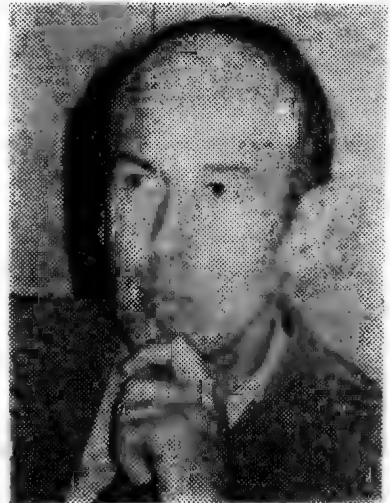
زبان رسمی‌آنهاسویدنی وفنلاندی میباشد تعداد بیسوادان در کشور تقریبا به صفر میرسد ، هشت پوهنتون یك تعداد انستیتوت های تربیوی و تحقیقاتی برای محصلین آمادهٔ تدریس است .

فرانسه

مساحت ۲۱۱٫۰۰۰ میل مربع ، نفوس آن بیشتر از ٥۲ ملیون ، مرکز آن پاریس وپول رائج آن فرانك میباشد .

ازجمله کشور های بزرگ اروپا نیست که خاك آن بابحیره مدیترانه وبحر اتلانتیك پیوست میگردد سواحل فرانسه باجمهوریت اتحادی آلمان ، لوکسمبورك ، ایتالیا ،بلجیم سویس ، اندورا و هسپانیه همسر حدمیباشد کانال فاش ، انگلستان ، را از فرانسه مجزا میسازد .

فرانسه وایتالیا توسط سلسله کوهای‌مونت بلانك از هم مجزا میشود . اما تونل بزرگ که بطول تقریبا هفت ونیم میل در زیرکوهای فوق الذکر در سال ۱۹٦٥ حفر گردیده .هردو

ژیسکار دیستن رئیس جمهور فرانسه

کشورها را باهم وصل نموده ، جزایر کورسیکه در غرب ایتالیا ومدیترانه بوسار پینیا بفرانسه تعلق میگیرد ، چهار دریای بزرگ دوفرانسه جریان دارد که بنام های سن ، لویر ، گاورنه وآرن یاد میشود ، دراین کشور بطول ۵ هزاره میل راهای بحری وکانال ها غرض رفت وامد کشتی ها وجود دارد .

منابع وصنعت :

فرانسه یك کشور زراعتی بوده نسبتی آب وهوای مساعد آن یکعدهٔ فارم های خورد و بزرگ به اندازه تقریبا ۵۰ ملیون ایکرزمین قابل زرع واستفاده میباشد ، که حاصلات آن فرانسه را ازجملهٔ ممالك مستحصل موادغذائی اروپا وانمود کرده است .صادرات زراعتی آن درسال ۱۹۷۵ به هفت ملیون دالر تخمین شیده بود .حاصلات عمدهٔ آن گندم ،جواری، جو، برنج ،جودر ،ومقدارزیاد میوه‌جات وسبزیجات میباشد ، مرغداری ،تربیه حیوانات اهلی ، ماهیگیری از جمله سرگرمی مردم به شمار رفته واحتیاجات کشور راازین ناحیه مرفوع میسازد .

فرانسه چهارمین کشور تولیدکننده گوشت گاو وگوشت خوك در جهان میباشد .نصف فارم های زراعتی وحیوانی کشور به اتحادیه های کوپراتیف تعلق میگیرد.ازنگاه حاصلات معدنی .فرانسه نیز غنی بوده وسالانه مقدارمعتنابه ذغال سنگ آهن، خام، بوگیست اسفالت ، نمك وغیره را استحصال مینماید .

صنایع ابریشم ، پنبه ،عطریات ، موتر طیاره ، کشتی سازی ، پلاستیك ، سامان آلات برقی وغیره در تولیدات آن رول مهم رابازی میکند. فرانسه بمقدار یکنیم ملیون گیلن واین اعلی راتولید وصادر میکند .

تاریخ و طرز حکومت :

فرانسه بنیاد رژیم شاهی راطی یك انقلاب خونین در ۱۷۸۹ و ۱۷۹۳ از هم پاشید و جمهوریت بجای آن برای اولین بار روی‌کار آمد .

جمهوریت توسط امپراتوری ناپلیون از ۱۸۰۴ — ۱۸۱۴ بعداً رژیم شاهی از ۱۸۱۴ — ۱۸۴۸ و جمهوریت دوم از ۱۸۴۸ — ۱۸۵۲ امپراتوری دوم آن از ۱۸۵۲ — ۱۸۷۰ جمهوریت سوم از ۱۸۷۳ — ۱۹۴۶ وجمهوریت چارم از ۱۹۴۶ — ۱۹۲۸ و پنجم آن ۱۹۵۸

رویکار آمد .

فرانسه در حرب عمومی اول جهان از ناحیه جنگ‌صدمات وزیان‌های بزرگ‌اجتماعی واقتصادی را در سال ١٩١٤ و ١٩١٩ زمانیکه جرمنی بالای آن حمله کرد، متحمل گردید .

جرمنی درسال ١٩٤٠ دوباره بالای فرانسه حمله نمود وپاریس را در ١٤ جون ١٩٤٠ متصرف شدبعداًحکومت ویشنی‌راروبکارومارشال میتن را به حیث سرپرست قوای فرانسه مقرر نمود. بعد از اینکه فرانسه آزاد شد جنرال دوگول به حیث صدرا عظم آنکشور از ١٩٤٤ الی ١٩٤٦ ایفای وظیفه نمود. دوگول در ١٩٥٨ دوباره صدراعظم فرانسه شد ، بعد از تدوین قانون اساسی که برای جمهوریت پنجم فرانسه منصهٔ اجراء گذاشته شد. به اساس انتخابات آزاد ، دو گول بحیث اولین رئیس جمهور پنجم کشور زمام امور را بدست گرفت .

در دسامبر ١٩٦٥ دوگول برای انتخا بات خودرا آماده نموده او از اخذ آرا ی‌اکثریت ناکام شد .

قانون اساسی قدرت فوق رابه رئیس جمهور و اسامبلهٔ ملی فرانسه اعطا نمود زمانیکه به اساس قانون مدنی ١٨٠٤ ناپلیون از تمام حقوق مدنی محروم شده‌بودند حقوق شانرا دوباره احراز نمود ، بعد از سال ١٩٦٦ تمام وجایب شانرا در حسابات بانک ها کار در دوایر وغیره کار های دیگر حفظ کردند .

در می ١٩٦٨ محصلین پوهنتون ضمن‌مقابله با پولیس باده ملیون کار گر اکثر فابریکه را طی مظاهرات شدید مسدود نمودند ، آنها از دولت اضافه حقوق وتامین زعامت اجتماعی را تقاضا میکردند . در بیست وششم مــی جنرال دوگول اسامبله ملی فرانسه رامنحل نمود ، درینموقع مشابه یك جنگ دا خلی که عساکر وپولیس بانکها ووسایل دفاع در جاده مجهز شده بودند ، سراسر فرانسه‌را فرا گرفته بود، دو باره در جــون ١٩٦٨ انتخابات اسا مبله رویکار گردید ودو گول دوباره احراز قدرت نمود ، درنوامبر همین‌سال دوگول خواست تا قیمت فرانك را تنزیل‌دهد اما در ٢٨ اپریل ١٩٦٩ از وظیفه اش توسط یك ریفراندم که نسبت به انتخابش بمیان آمد ، سبکدوش گردید . در ١٥ جون ١٩٦٩ جورج پمپیدو صدراعظم دوگول بحیث‌رئیس جمهور انتخاب شد ودر اپــریل ١٩٧٢ در گذشت، دوم اپریل سال ١٩٧٤ والــری ژستکار دستن در ماه می بحیث رئیس‌جمهور فرانسه در مقابل میتران از حزب سوسیالیست انتخاب شد .

معارف ومذهب :

در فرانسه تعلیمات ابتدائی و ثانوی در مکاتب بدون پر داخت فیس ،آزاد میباشدو از ٦ الی ١٦ سالگی تعلیمات درین کشور اجباریست .

۹۰ فیصد فرانسه‌وومن کاتولیك ،دوفیصد یهود ودوفیصد پروتستانت ومسلمان‌میباشد برای رفاه اجتماعی ، دولت یك سلسله پروگرام های‌وسیع ومجانی رارویدست گرفت که مردم فرانسه را در اوقات پیری، ذلت وعریضی کمك مینماید .

جمهوریت گابون

مساحت ۱۰۲،۳۱۷ میل مربع نفوس‌آن‌پنج صد وسی هزار ، ومرکز آن شهر لبرو ویل و پول رائج آن فرانگ میباشد . یکی ازقلمرو های قدیمی فرانسه بوده ودر ساحل غربی افریقای استوائی قرار دارد . باکشور های کامرون ، گینی استوائی ، جمهوریت مردم کانگو وبحر اتلانتیك همسرحد است، گابون دارای جنگلات غلو وزمین های هموار بوده سواحل پست درشمال شرق ویك سلسله کوهای درشمال وجنوب غرب وحصص مرکزی میباشد. حاصلات عمده آن چوب چار تراش وغیره است که سالانه مقدار زیاد آن بخارج صادر میگردد . پطرول ومواد یورنیوم نیز درین منطقه کشف ومورد استخراج قرار دارد .

بند های بزرگ آبگردان برای زراعت وتولید برق ورام سازی در هر طرف کشور جریان داشته در حال انکشاف میباشد .

برعلاوه گابون سالانه یك قسمت ازاحتیاجات مواد غذائی خود را از خارج وارد میکند .

گابون آزادی خودرا درهفدهم آگست ۱۹۶۰ بدست آورد ودر بیستم سپتمبر بحیث عضو ملل‌متحد پذیرفته شد.گابون یك‌کشور جمهوری بوده ودارای رئیس جمهور واسامبله ملی میباشد. اولین رئیس جمهور آن لیون‌ما با در ۱۹۶۷ درماه دسامبر توسط ملبوی اش ، عمربانکابقتل رسید .

داکتر دلبرت سوویتزر برندة جایزه‌نوبیل به تاسیس یك شفاخانه برای جزامیان ودیگر امراض اقدام نمود ودر سپتامبر ۱۹۶۵وفات نمود .

گمبیا

مساحت ٤،٠٠٣ میل مربع ، نفوس آن پنجصدو بیست هزار ، مرکز آن شهربانجول وپول رائج آن دلاست میباشد .

گمبیا از مستعمرات انگلیس در افریقای غربی موقعیت ددرد بشمول جزیرةنامجول‌که دردهانه دریای گمبیا قرارددارد، قلمرو توسط این دریا بطول ده‌میل ازهم مجزا میشود.

گمبیا توسط کشور سنیگال احاطه شده است .

گمبیا آزادی داخلی خودرا در اکتوبر ۱۹۶۳ بدست آورد . در فبروری سال ۱۹٦٥ به آزادی کامل خود رسید .

بعد از ریفراندم سال ۱۹۷۰ گمبیابحیث یك دولت جمهوری درجملهٔ ممالك کامنویلت

بوجود آمد وصدر اعظم سابق کشور ... جالا بحیث رئیس جمهور رویکار گردید برنج وسایر مواد غذائی در کشور تولید میشود ، توریزم هم رول مهم دارا میباشد مستقیم سلانیک تعداد کمک های خودرا به این کشور ارسال میدارد .

زبان رسمی آنها انگلیسی و دین آن اسلام است .

جمهوریت دیموکراتیک آلمان

جناب ښاغلی ویلی شتوف

مساحت ۴۰٫۶۴۶ میل مربع . نفوس ۱۶٫۸۵۰٫۰۰۰ ، مرکز آن برلین شرقی وپول رایج کشور مارک میباشد ، اینکشور در هفتم اکتوبر ۱۹۴۹ بمیان آمده وویلهلم پیک بحیث رئیس دولت آن انتخاب گردید. نامبرده در ۱۹۵۳ و ۱۹۵۷ دوباره انتخاب و در سپتامبر ۱۹۶۰ وفات یافت . بعد ازآن ویلی شتوف صدراعظم ووالتر البریشت سکرتر حزب سوسیالیست آنکشور رویکار آمده ودرقسمت تنظیم قوای پولیس اقدامات لازم بعمل آوردند .

اتحاد شوروی در ۲۵ مارچ ۱۹۵۴ بـه آلمان شرقی بحیث یک جمهوریت مستقل حق آزادی داده امادرمقابل عساکر آنکشور بنا بر اساس موافقه چهار قدرت بزرگ در قرارداد پوتسدام برای تمامیت ارضی آنجا باقی ماند .

والترالبریشت با هیأت مقننه قانون اساسی آنکشوررا در ۱۲ سپتمبر سال ۱۹۶۰ تدوین واعلام نمود ودر راس آن داکتر اولبریشت بحیث رئیس دولت قبول شده آلمان شرقی دارای ریاست جمهوری مانند آلمان غـرب گردید .بعد از آن آلمان شرقی باپولیند و چکوسلواکیا پیمان عدم تعرض به امضاء رسانید در سال ۱۹۵۲ زمانیکه آلمان غربی به اتحاد یه دفاع اروپا شامل گردید دولت آلمان شرقی یک ساحه را بطول ۶۰۰ میل که آلمان شرقی را از غربی جدا میکرد در سرحد بین هردو کشور تحفظ گذاری نمود بعداً بین دو جمهوریت دیوار جدائی دوساله

۱۹۶۱ بود. بطوریکه ساکنین آنها تماماً مجزا نموده مهاجرت ها از آلمان شرقی به آلمان غرب شروع شد.

ودر سال ۱۹۷٤ تعداد آنها روبه تقلیل گذاشت در ۲ جون ۱۹۶٤ رژیم آلمان شرق یك پیمان دوستی وکمك های متقابله را برای مدت بیست سال با اتحاد شوروی امضاء نمود.

آلمان شرقی از ناحیه فقدان یك اقتصاد سالم تا ۱۹۶۰ رنج میبردبعد ازان سیستم جدید اقتصادی وتقسیم نو زیست ساعات کار در فابریکه ها که بروی پروگرام های منظم ترتیب شده بود توانست کشور را از حالت بحران نجات بخشد پس ازسال ۱۹۷۰ اقتصاد آنکشور بسوی صنعتی شدن پیش میرفت ودر سال ۱۹۷۲ آلمان شرقی بحیث نهمین کشور صناعتی جهان معرفی گردید.

در ماه می ۱۹۲۱ اولبریشت از ریاست دولت استعفی کرد وبجائی آن هریش اونیکر مقرر شد. اولبریشت بعدا در اول آگست ۱۹۷۳ وفات نمود.

به اساس قرار داد یکه بین دو آلمان در می ۱۹۷۲ به امضا رسید مسافرت بین دو طرف برلین آزاد گردید در حدود دوملیون نفر از جمهوریت اتحادی آلمان به جمهوریت دیموکراتیك آلمان بغرض دیدن اقارب شان مسافرت کردند.

جمهوریت دیموکراتیك آلمان در سال ۱۹۷۳ به حیث عضو ملل متحد قبول گردید.

ایالات متحده امریکا باین کشور روابط خودرادر ٤ سپتمبر۱۹۷٤ برقرار نمود.

جمهوریت اتحادی آلمان

مساحت آن بشمول برلین غربی ۹۵۸۰۵ میل مربع ونفوس آن بیش از ۶۱ ملیون مرکز آن بن وپول رائج آن مارك میباشد. قسمت های شمال آلمان بااقلیم متغیر وزمین های پست و پراز جنگل وحصص مرکزی آن بازمینهای حاصلخیزودارای جنگلات بوده وسمت جنوبی آندارای کوههای متعددمیباشد. اینکشور را از نگاه پیداوار همه نوع حاصلات غنی ساخته است جمهوریت اتحادی آلمان در ۲۳ می سال ۱۹٤۹ بعد از اینکه قانون اساسی آن توسط ۱۱۰۰نمایندهٔشورای مشورتی در حوزه های انگلیستی ، فرانسه وامریکا

بنماغلی والتر شیل رئیس جمهور اتحادی آلمان

تدوین شد بمیان آمد .

استیلای قدرت های بزرگ امریکا فرانسه وانگلیس ۲۱ سپتامبر ۱۹۴۹ پایان یافت .

امریکا روابط سیاسی خود را در دوم جولای ۱۹۵۱ باجمهوریت اتحادی‌آلمان برقرار کرد .

بعدا قدرت های بزرگ خاك این کشور را ترك وکنترول آنرا ازدست دادند این کشور آزادی وتما میت ارضی کامل خودرا در پنجم می ۱۹۵۵ حاصل نمود پارلمان این کشور بدو قسمت تقسیم شده بود که هرکدام برای یکدوره چار سال انتخاب میشدند .

بوند شتاگ یا مجلس نمایند گان ملت دارای ٤١ نماینده انتخابی وهم نماینده غیر انتخابی از برلین غربی میباشد رئیس آن برای یکسال بحیث معاون رئیس فدرال اجرای وظیفه میکند رئیس فدرال برای پنج سال ازجانب اسامبله آنکشور انتخاب‌وتعین میشود .

در جمهوریت اتحادی آلمان انتخاب شدن فقط برای یکمراتبه جائز است رئیس جمهور در مورد سیاست خارجی باوزارت امور خارجه در تماس بوده وقوانین بعد ازتوشیح آن که توسط صدرا عظم و وزراء پیش‌میشود نافذمیگردد . صدراعظم توسط بوندشتاك انتخاب میشود .

داکتر ادناور از حزب دیموکرات مسیحی درسال ۱۹۴۵ بحیث صدراعظم انتخاب شده وباردوم از۱۹۵۳_۱۹۵۷ انتخاب گردید. در ۱۹۶۱ داکتر لودویك ایرهارد از حزب دیمو کرات مسیح بحیث صدرا عظم بعدا کورت جارج کسینگر در ۱۹٦٦ که حزب دیموکرات مسیح وسو سیال دیموکرات ها رابا هم یکجا نمود انتخاب گردید .

ویلی برانت از جناح سوسیال دیموکرات هاودیموکرات های آزادبحیث صدراعظم تعیین شد. درسال ۱۹۷٤ ویلی برانت ازعهده صدارت استعفی داد، آلمان غرب عضوپیمان ناتو وعضو اتحادیه ذغال وفولاد اروپاست هردو آلمان درسپتمبر ۱۹۷۳ بحیث عضو برجسته ملل متحد پذیرفته شدند .

منابع وصنعت :

اقتصاد آلمان غرب بعد از سال ۱۹۵۰ بصورت سرسام آور ترقی نموده ویکی از کشور های صنعتی به شمار میرود، آلمان یك کشور بزرگ مستحصل فولاد بوده و سالانه تعداد زیاد کشتی ، موتر، ماشین آلات بخارج صادر میکند .

در آلمان گندم ، جمو ، جواری ، کچالو، شکر، تنباکو، چارمغز ، و غیره استحصال میشود .

حاصلات معدنی آن عبارت اند ازآهن فولاد ، ذغال سنگ ،جست ،سرب ،مس . پوتاشیم ، که در قسمت های شمالی‌ساحل راین وغیره نقاط آن کشف شده است .

معارف ومذهب :

جمهوریت اتحادی آلمان بشمول برلین غربی دارای ٤٦ پوهنتون ، یکصد مکتب موزیك وتعداد زیاد انستیتوت ها میبا شد ازسن ٦ الی ١٦ سالگی تعلیم در آنکشور اجباری است .

مذهب آن رومن کاتو لیك میباشد .

گانــا

مساحت ٩٢٫٠٠٠ میل مربع ، نفوس آن ٩٫٨٧٠٫٠٠٠ ملیون ، پایتخت آن شهراکراه وپول رایج آن سیدی میباشد . جمهوریت گانا عضو ملل متحد واز جمله کشور های کامنو یلت بوده از جمله متصرفات برتانیه که‌در سال های قبل بنام ساحل طلا یاد میشد به شمار میرفت ازطرف شمال به‌ولتای علیا وشرق به‌توگو واز جانب غرب به‌ساحل عاج تماس میگیرد .

منابع وصنعت :

گانایکی از کشور های غنی آلماس بوده وسایر معدنیات از قبیل منگا نیزم ،طلا و بوکسیت نیز درکشور از معادن آن استحصال واستخراج میگردد گانا سالانه چار صدوهفتاد هزار تن قهوه بــه خارج صادر میکند کــه به این حساب ٣٠ فیصد محصول قهوه جهان ازین کشور بدست میاید .

اگوسمبویکی از بندر های بزر گ تولید برق بالای دریای ولتا درکشور میباشد کــه توسط ایالات متحده امریکا اعمار شده ودر تولیدات فابریکه المونیم گانا نزدیك بندر تیمارول عمده دارد این بندر در تولیدات‌مواد غذائی برای رفع احتیاجات داخل آن اهمیت حیاتی داشته وبا اعمار آن زمین هــای کــه تحت آبیاری درآمده کشــورا از تــوریــد مواد غذائی بی نیاز ساخته است .

تاریخ و طرز حکومت :

قدامت تاریخی گانا از ١٠٧٦ـ١٨٠٠بعداز میلاد میرسد این کشور در زمان های قبـل توسط فاتحین اکوز موگاو ادانسی مسیـح گردید برتانوی ها مدت ١١٣ سال بــرآن حکومت کردند گانا ازسال ١٩٥١ بـدست انگلیس زمانیکه اعطای قانون اساسی جدید به آنکشور اعلام گردید به رهبری نیکــروما درپی آزادی خود برامد .

استقلال وتمامیت ارضی کامل آن بشمول اخراج آنکشور ازحوزه‌کامنویلت بعد از٦مارچ ١٩٥٧ تامین گر دیده ودر اول جولای سال ١٩٦٠ بحیث دولت جمهوری عرض اندام نمــود بعدا نیکروما بحیـث رئیس جمهــور دولت گانا برگزیده شد .

در سال ١٩٦٤ به اساس یك ریفرانــدم عمومی تمام صلاحیت به نیکروما تفویض شد وگانا رابحیث یك کشور سوسیا لیست یك حزبی اعلام‌نمود نکرومادرراه تعلیم وگسترش سواديك عده مکاتب را اعمار وراههای‌موتررو میدانهای هوایی وکانال های قابل کشتی‌رانی رااصلاح ویااعمار نمود .

در انتخاباتی که در آگست ۱۹۶۹ بمیان آمد گانا حکومت نظامی را ملغی نموده و اسامبله ملی صدرا عظم ورئیس جمهور را رویکار آورد . در ۱۳ جنوری سال ۱۹۶۹ اتحادیه آزادی بخش ملی به سرکردگی کرنیل اگنانوس کی اچمپا نگ توسط کودتای نظامی قدرت رابدست گرفت .

یونان

مساحت ۵۰۰ر۴۷ میل مربع ، نفوس آن بیش از ۹ ملیون ، مرکز آن شهر آتن وپول رائج آن دراخما میباشد .

یونان در قسمت جنوبی شبه جزیره بالقان موقعیت دارد .

بحیره مدیترانه وبحیرهٔ وایونین در غرب وبحیره ایجن در شرق آن قرار دارد همسایه های آن کشور های البانیا ، یوگو سلاویا، بلغاریا وترکیه میباشد .

منابع وصنعت :

یك بر چهار حصه خاك آن قابل زرع بوده وبیش از یکصدو شصت ملیون ایکر زمین آن را کوها سلسله جبال ها دریا وجهیل کشمش ، انجیر و غیره . تربیه آن عبارت است ازگندم ،جواری ،جو ،برنج پنبه ،تنباکو ،زیتون ،میوه‌جات ستروس، کشمش ، انجنیر و غیره . تر بیه گوسفند بدرجه اول در چراگاهای آن اهمیت دارد .

تولیدات صنعتی کشور را منسو جات ، کانسرو مواد غذائی واین ، سمنت ، مواد کیمیاوی ، والمونیم احتوا میکند .

۵۰ فیصد صادرات آنرا مواد صنعتی زراعتی بشمول تنباکو ، پنبه ، ستروس ، سبزیجات و کشمش تشکیل میدهد .

تاریخ و طرز حکومت :

درمرور اعصار یونان منبع علم و دانش، تجارت، ریاضی ، فلسفه ، آرت، ادبیات وزادگاه دیموکراسی بشمار رفته و در قرن پنجم‌قبل‌از میلاد دوره درخشان تمدن‌را آتن گذشتانده است .

یونان در قر ن دوم قبل از میلاد تحت استیلای رومن ها درآمد ودرچارم بعدازمیلاد از متصر فات امپراتوری بزانتین گردید وبعدازسقوط کانستانتین لوپ بدست ترکها در ۱۴۵۳ تحت حمایه امپراتوری او تمان ها درآمد .

یونان در ۱۸۲۱ ـ ۱۸۲۹ آزادی خودرا از ترکها بدست آورده‌ورژیم شاهی به‌تضمین فرانسه .انگلیس واتحاد شوروی در ۱۸۳۰ در آنجا رویکار شد. در ۱۹۳۵ گلیم رژیم شاهی از کشور بر چیده شد وبجای آن‌رژیم جمهوری مستقر گردید . وجارج دوم پادشاه هلن از تخت سلطنت برکنار شد دراکتوبر ۱۹۴۰ یونان التیماتوم ایتالیا راشدیدا رد نموده‌وبعدا سه‌قوای جرمنی ،بلغاریا وایتالیا بالای یو نان حمله وآنرا متصرف شدند بعد از جنگ درسال ۱۹۴۴ فاتحین از کشور

رانده شده و حکومت جدید به سر کردگی کنستا نتین کارا ما نلیس رویکار آمــد اتحادیه مرکز توسط جارج پا پاندریو کــه آرای عامه را در ۱۹٦۳ حاصل کرده بوداداره میشد شاه کنستانتین در ۱۹٤٦که پــدرش رادر ٦ مارچ بقتل رسانیده بوده باپاپاندریو قدرت رابدست گرفت بعــد از گــذ شــت یك مدت طولانی کشمکش های سیا ســی در آنکشور توسط جارج پاپا دو لوس در اپریل ۱۹٦۹ به کمك قوای‌مسلح خاتمه‌یافت شاه کنستا نتین هرقدر کوشید تا دوباره‌زمام امور را بدست آورد اما موفق نشد تا اینکه به ایتالیا مجبور به فرار گردید . پاپادوپو لوس در۲٥نوامبر۱۹۷۳ توسط کودتای دیگر از قدرت برکنار گردید قوای نظامی یونان درجریان یك‌کودتای گــارد ملی‌قبرس در۱٥ جولای ۱۹۰٤ کمك نموده بودند ترکیه بعد یك هفته قبرس رامورد حمله قرارداد وقوای نظامی یونان راهم شکست وقوای نظــامی حکومت راواپس به‌کارامانلیس تفویض نمود موصوف یك کابینه غیر نظامی بدون احزاب را تشکیل داد ودر ۱۷ نوامبر ۱۹۷٥ خود کسب قدرت‌کرد. در۱۹۷٤به‌اساس‌یك‌ریفراندم رژیم جمهوریت در آنکشور قایم گردید .

مذهب و معارف :

مذهب آنهاارتودکس بوده تعلیم تا ســن ۹ سالگی در کشور اجباری است آتن دارای شش پوهنتون ویك تعداد مکاتب ثــانوی میباشد .

گرینیدا

مساحت ۱۳۳ میل مربع ، نفوس آن ۱۱۹٫۰۰۰ ،مرکز آن سنت جارج ، وپــول رائج کشور دالر میباشد ،گرینیدا درقسمت های جنوب شرق کارابین ۹۰ میل بطــرف شمال سواحل ونیز ویلاافتاده است وحصص بیشتر آنرا کوهای بلند احاطه نموده است، قبلا این کشور تحت اثر برتانیه بوده و آزادی کامل خودرا در ۷ فبــروری ۱۹۷٤ در جریان مظاهرات عمومی بدست آورد . از جمله ممالك کامنو یلت بوده وعضو ملل متحد میباشد .

اولین کاشف آن کرستوف کولمبوس در ۱٤۹۸ وفاتحین اروپائی آن یعنی فرانسوی ها در ۱٦٥۰ بودند که به این سر زمیــن پا گذاشتندبیش از٥۰ فیصدمردم آنافریقائی و ٤۰ فیصد آن ازنژاد های مختلف متشکل میباشند ٦۰ فیصــد آن هــا پیــرو مذهب رومن کاتو لیك بوده وبزبان هــا ی انگلیسی ، فرانسوی وافریقایی هم صحبت میشود .

قسمت عمده آنرا حاصلات زراعتی تشکیل میدهد کیله ، قهوه ، شکر نیز از آنجا بــه دست میاید .

گواتیمالا

مساحت ۴۲ر۴۲۰ میل مربع ، نفوس بیش از شش ملیون ، مرکز آن شهر گواتیمالا ، پول رائج آن کیو تزل میباشد . گواتیمالا دربین مکسیکو شمال السلوادور وهاندوراس جنوب آن افتاده است در مقابل آن جزایر کارابین وپاسفیك قرار دارد . ۴۱ فیصد نفوس کشور را هندی ها ومتباقی آنرا هسپانوی ها وهندی های مختلف نژاد تشکیل میدهند .

منابع و صنعت :

خاك گواتیمالا فوق العاده حاصلخیز وبرای زراعت مساعد میباشد از ینرو حاصلات زراعتی آن اطمینان بخش واز جمله کشور های زراعتی بشمار میرود .حاصلات عمده آن قهوه ،جواری ،شکر، کیله ،پنبه ،گوشت وغیره میباشد که یك قسمت آن بخارج نیز صادر میشود . نقره، طلا ،مس، آهن ،سرب نیکل هم در کشور استخراج وتولید میگردد.

تاریخ وطرز حکومت :

بیش از یکهزار امپراتور هندی درسرزمین گواتیمالا حکمروائی داشتند این کشور از ۱۸۲۱ - ۱۵۲۴ بحیث مستعمره هسپانیا وامریکا با سر زمین مکسیکو جزمتصر فات آنها بود ودر ۱۸۳۹ رژیم جمهوری درآنکشور مستقر گردید .

رژیم دکتاتوری جارج اوبیکو در آنجا مضمحل شد وبجای آن رژیم سوسیا لیزم بوجود آمد .

بعد از آن تاریخ قتل وقتال سیاسی وترور یکعده از شخصیت ها بمیان آمد. در سال ۱۹۷۶ زلزله شدیدی این شهر را ویران نموده واز خودبیست هزار کشته و یك ملیون بیخانمان بجا گذاشت در می ۱۹۷۶ جنرال چارسیا بحیث رئیس جمهور انتخاب گردید گواتیمالا عضو ملل متحد وعضو اتحاد کشور های امریکا میباشد .

معارف ومذهب :

رومن کاتو لیك مذهب عمومی را تشکیل میدهد تعلیم در آنجا اجباری بوده وپنج پوهنتون در شهر گواتیمالا وجود دارد. زبان آنها هسپانوی است .

گینی

مساحت ۹۴٫۹۲۵ میل مربع ، نفوس آن بیشتر از ٤ ملیون ، مرکز آن کوناکری ، پول رائج آن سیلی میباشند . گینی یکی از متصرفات قبلی قلمرو فرانسه بوده و در کنار اتلانتیك غرب افریقا موقعیت دارد .در غرب آن گینی بیساو ،سنگال و مالی ودر قسمت شمال آن ساحل عاج درشرق آن لیبریا وسیرالیون ودر جنوب آن قبایل عمدهٔ فولاح مالینك ، ساوسو قرار دارد . گینی اقلیم متغیر داشته آب وهوایی آن مرطوب وحاروی

میباشد . مرکز آن باران های زیاد داشته مقدار باران آن سالانه به ۱٦۹ ملی متر میرسد .

منابع وصنعت :

یک‌کشور ابتدائی زراعت پیشه بوده و معدنیات آن آهن، الماس می باشد .

کشور برای پروگرام های انکشافی خود یک تعداد قرضه رااز کشورهای سوسیالیست وغیر سوسیا لست جهان دریافت کرده است انکشاف زراعت درگینی از جمله اهداف عالی دولت بوده وبه استحصال برنج در آنجا توجه جدی بعمل آمده است واز حاصلات دیگر میتوان از جواری ،قهوه، شهد نیزنام برد. گینی آزادی خود را دراکتوبر ۱۹۵۸ اعلام نموده وصدراعظم آنکشور سکوتوری بحیث رئیس جمهور احراز قدرت نمود. اولین قانون اساسی آن در۱۲ نوامبر ۱۹۵۸ تدوین شد. گینی عضوملل‌متحد وعضوموسسه اتحاد افریقا بوده لسان رسمی آنجافرانسوی‌است.

گینی بیساو

مساحت ۱۳٫۹٤۸ میل مربع ، نفوس آن ۵۳۰٫۰۰۰ ، مرکز آن شهر بیساو میباشد ،

گینی بیساو از جملۀ مستعمرات پرتگال بوده ودر سپتمبر سال ۱۹۷٤ آزادی خودرا با اعلام جمهوریت بدست آورد این کشوردر غرب افریقا بحر اتلانتیك موقعیت داشته با کشور های سنیگال ، گینی از غرب شمال جنوب وشرق همسرحد میباشد .زمین های آن هموارومتشکل از جلگه ها وجنگلات میباشد .

پرتگال در قرن پانز دهم‌این کشور را استیلا نمود. تجارت برده از قرن ۱۷ تا ۱۸ درین سر زمین رایج بود، درشروع سال ۱۹٦۰ اتحادیه افریقائی ها درمقابل پرتگال یك سلسله حملات گوریلائی را برای استرداد آزادی سر زمینهای گینی بیساو وکیپ وردی آغاز نمودند که بعدا منجربه آزادی داخلی ورویکار آمدن اسامبله‌ملی آن کشور گردید .

داکتر امیلکار کا برال موسس حزب در نزدیکی گینی در سال ۱۹۷۳ بقتل رسید وبرا درش لوئیز بحیث اولین رئیس جمهور آنکشور مقرر گردید .

قسمت عمده مردمان آنجارا سیاه پوستان تشکیل میدهد . در حدود ۲۲۰۰ سفیدپوست وده هزار مخلوط از نژاد های مختلف درآنجا زندگی دارند. مردمان آنجا پیرو ومذاهب قبیلوی بوده ویك قسمت بیشتر آن پیرو اسلام نیز میباشد .

صنعت بصورت خیلی ابتدائی آغاز گردیده گینی بیساو عضو ملل متحد وموسسه کشور های افریقا است .

گیانا

مساحت ۸۳٫۰۰۰ میل مربع ، نفوس آن درحدود ۸۰۰هزار ،مرکزآن شهر جارج تاون و پول رائج آن دالر گیانائی بوده، بر تانیه مدت ۱۵۰ سال در گیانای برتانوی حکومت نمود ودر ۲٦ می سال ۱۹٦٦ آزادی خود را بنام گیانا بدست آورد. اولین‌کشورامریکای جنوبی بود که بعد از وینز ویلا آ زادی خود را احراز نمود. این کشور با وینز یویلا برازیل وسر ینام همسرحد میباشد .

۵۵ فیصد نفوس آنرا هندی های شرقی ۳۵ فیصد آنرا افریقائی ها ۱۰ فیصد متباقی را امریکائی ها ، چینائی ها و اروپایی ها تشکیل میدهند .

قسمت بیشتر اراضی آن‌پوشیده ازجنگلات است. یك‌ساحه ٤۰ میل‌حصص سا حلــی آن که ۹۰ فیصد نفوس را در خود گنجا نیده حاصل خیز وزراعتی میباشد . حاصلات مهم آن عبارت اند از قهوه ، ککـاو ستروس ، چوب چار تراش وغیره .

گیانا دارای اسامبله انتخابی بوده کــه رئیس جمهور توسط آن تعین میشود .عضو ملل متحد وکامنویلت میباشد .

هایتی

مساحت ٤۷۱٤ میل مــربع ، نفـوس آن بیشتر از چهار ونیم ملیون ، مرکز آن بندر اوپرنس و پول رائج آن کورد میباشد . در شرق هایتی یکی از کشور های بـزرگ جزایر انتیل قرار دارد درغرب آن‌کیوبا ودر شرق آن پورتوریکو واقع است کــه این کشور را از جمهوریت دومنیکا شرقا بطول ۲٤۱ میل جدا میسازد ، نود فیصد نفـوس آنرا سیاه پوستان تشکیل میدهد .

صنعت ومنابع :

حاصلات عمده معدنی آنرا بکسیت ومس که قسمت بیشتر آن بخارج صادر میشود تشکیل میدهد طلا ، نقره نیز در آنجـــا استخراج میشود . قهوه از حاصلات عمده‌آن بوده پنبه ، شکر، کیله ، تنباکو، ککاو و برنج نیز تولید میشود .

سیاحین سالانه قسمت عمده عوائد آن را تمویل میدارد .

تاریخ و طرز حکومت :

هایتی از سال ۱٦۷۷ مستعمره فرانسه بوده و در ۱٤۹۲ آنرا کشف نمود .

هایتی در ۱۸۰٤ آزادی خودرا توسط یك دسته مبارزین به رهبری جوسنت واو فرچور بدست آورد ودر سال ۱۸۱٦ رژیم جمهوریت در آنجا مستقر شد ،در حالیکه در شمـــال کشور هانری کرستوف رژیم شاهی رااعلام نمود وجنوب آن به حیث جمهوریت باقـــی ماند. هانری در ۱۸۲۰ وفات یافت بعد از یك سلسلهٔ جار وجنجال های سیاسی که‌درکشور رو نـــما شـد امریکـــا در ۱۹۱۰ ــ ۱۹۱۵

آنرا اشغال نموده وتاسال ۱۹۳٤ به آن‌تسلط داشت .

پنج رژیم مختلف از ۱۹۵۰ تا ۵۷ درکشور روی کار آمد در سپتمبر ۱۹۷۵ داکتر دو- ویلر برای شش سال انتخاب شده بهاساس قانون اساسی که در جون ۱۹٦٤ بمیان آمد این شخص برای ابد رئیس جمهور باقی ماند ،تا آنکه درسال ۱۹۷۱ توسط پسرش به قتل رسید .هایتی عضو ملل‌متحد وعضو اتحادیه کشور های افریقا است .

معارف ومذهب :

رومن کاتولیك مذهب عمومی آن کشور است ،تعلیم بصورت اجباری است لسان آنها فرانسوی میباشد .

هاندوراس

مساحت ۲۷۷ر٤۳ میل مربع . نفوس آن بیش از سه ملیون ، مرکز آن تی جیوسی گالپا وپول رائج آن لمپیرا میباشد .

هاندوراس یکی ازجمهوریت های امریکای مرکزی است که از طرف شمال به کارا بین‌و از جانب شرق وجنوب به نیکارا گوا وجنوب بابحر اتلانتیك والسلوادو واز طرف غرب به گواتیمالا احاطه شده است، این کشور نسبتا کوهستانی بوده وخاك آن فوق العاده حاصلخیز وقابل زراعت میباشد .

منابع وصنعت :

هاندراس دارای منابع سر شار معدنی بوده طلا ،نقره ،مس ،سرب ،جست وزغال سنگ درآنجا بوفرت پیدا میشود ،صادرات عمده آن کیله، قهوه، چوب چارتراش ،پنبه شکر ،تنباکو میباشد ،صنایع بطورلازم ترقی نکرده . اما صنعت نساجی ،منسو جات ، سمنت ومواد کیمیاوی از ۱۹۷٤ به اینطرف انکشاف نموده است .

هاندوراس عضو ملل متحد وعضو موسسه اتحاد افریقا است ، تعلیم درکشور مجانی بوده و ۵۵ فیصد نفوس آنرا بیسواد تشکیل میدهد . مذهب آنها رومن کاتو لیك وزبان آنها هسپانوی است .

هنگری

مساحت ۹۱۹ر۳۵ میل مربع ،نفوس ده‌ونیم ملیون ، مرکز آن بودا پست وپول رائج‌آن فوریلنت میباشد .

هنگری یکی از کشور های اروپای مرکزی بوده توسط چکو سلواکیا ،اتحاد شوروی ،رومانیا ،یوگو سلاویا واستریااحاطه شده است . قسمت شرقی کشور قابل‌زرع ودارای زمین های حاصلخیز میباشد .

منابع وصنعت :

قبل از جنگ عمومی دوم هنگری یك‌کشور زراعتی ابتدائی بود امابعد از سال ۱۹۷۰ کشور چهره صناعتی را بخود گرفته ودرسال ۱۹۷۵ تمام صنایع آن ملی اعلام گردید. در سال ۱۹٦۸ ریفورم های اقتصادی در آنکشور

ښاغلی پال لوئینچی رئیس شورای جمهوری هنگری

رویدست گرفته شد ونتایج آن نهایت مطلوب بوده .قسمت بیشتر تجارت آن با بلاك شرق صورت میگیرد .

هنگری از نگاه استحصال گاز وصا درات بوکسیت نقش برجسته را در زمرهٔ کشور های بلاك شرقی بازی میکند .

تاریخ وطرز حکومت :

فاتحین سلاو ها وجرمن ها توسط قبایل ها غزوماگیار از شرق رانده شده ستیفن در ۱۰۰۰ رژیم شاهی را توسط پاپ سلفاستر بر قرار نمود، کشور در قرن ۱۵و ۱۷ توسط ترکها استیلا گردید. بعد از شکست آنها در ۱۶۸۶ استریا آنرا مورد حمله قرار داد . هنگری در ۱۹۱۸ ترانسلوانیا را به رومانیه از دست داد .هنگری در حرب دوم جهانی با جرمنی متحد گردید . در سال ۱۹۴۵ بعد از شکست آلمان نازی عساکر شوروی قسمت بیشتر کشور را اشغال کردند، هنگری در فبروری ۱۹۴۶ بحیث یك کشور جمهوری عرض اندام نمود وزو لتان تیلای بحیث رئیس جمهور آن انتخاب شد . بعدا تیلای توسط گروه سوسیالست های آنکشور بر طرف وقانون اساسی مطابق به قانون اتحاد شوروی در آنجا به منصه اجرا گذاشته شد. که قدرت را برای شورای ریاست جمهوری واسامبله ملی که مرکب از ۳۴۹ نماینده میباشد سپرد، هنگری عضو ملل متحد وعضو پیمان وارسا میباشد

معارف ومذهب :

۲بر۳ حصه نفوس آن کاتولیك میباشد. تعلیم از سن ٦ ــ ١٦ در آنجا اجباری است، زبان آنها هنگری میباشد .

آیسلند

مساحت ۳۹٫۷۰۲ میل مربع ، نفوس آن ۲۲۰ هزار، مرکز آن ریکجا ویك وپول رائج آن کرونا میباشد ، جمهوریت ایسلند یك جزیرهٔ آتشفشانی بوده که نزدیك آرکتیك وشمال اتلانتیك قرار دارد . در آیسلند چشمه های آب معدنی وگیزر ها فراوان بوده آب وهوایش توسط جریان بحری گولف ستریم تنظیم میشود .

نل های که از چشمه های جوشان طبیعی به شهر تمدید شده در تسخین منازل واکثر دفاتر آنجا بکار میرود ۰

منابع وصنایع :

مصروفیت ۱۱ فیصد نفوس آنجا رازراعت تشکیل می دهد ۰ صنعت وخدمات ۷۰ فیصد ماهیگیری ۱٤ فیصد مردم را سر گرم میسازد ٤ بر ٦ حصه زمین های آنجا غیر قابل زرع بوده و ٦٥ هزار ایکر زمین های آن کشت میشود۰ حاصلات مهم آن کچالو وشلغم میباشد صنعت ماهیگیری از سالیان متمادی باینطرف در کشور رواج داشته ویك قسمت عمدهٔمواد غذائی آنجا را تشکیل میدهد ۰

صنایع بزرگ آن المونیم ، تاینریت ، وسمنت میباشد .

تاریخ وطرز حکومت :

آیسلند یك کشـــور جمهوری آزاد از ۱۲٦۲ ـ ۹۲۰ بوده وبعد با ناروی ضم گردید ودر ۱۳۸۰ تحت تسلط دنمارك درآمد ، بعد ادنمارك آنکشور را بحیث یك ایالت آزاد ومستقـل شناخت در ۱۹۱۸ پادشاه دنمارك کریستـن ایکسیل درعین زمان شاه آیسلند نیزشمرده میشد ۰ در ۱۹٤۱ پارلمان آنکشور تمام قرار داد های قبلی را بادنمارك ملغی نمـوده و جمهوریت را اعلام کرد . آیسلند حدودماهی گیری خودرا درسال ۱۹۷٤ تا دو صد میلی بحری توسعه داد۰ برتانیه بالای آن احتجاج نموده وبالای کشتی های آن حمله نمود که در ۱۹۷٦ قلمرو بحری انگلستان تقلیل یافته وبه دوصد میل بحری کاهش یافت ۰

معارف و مذهب :

زبان آنها آیسلندی بوده واز هزار سال باین طرف مورد استعمال است۰ انگلیسی هم در آنجا تکلم میشود ۰ تعلیم تـــا ۱٦ سالگی مجانی است۰ مذهب آزاد بوده مذهب لوتیریزم پیروان زیاد دارد ۰

هندوستان

مساحت ۱۲۲۹٫۷۳۷مربع میل، نفوس آن بیشتر از شش صد ملیون ، مرکز آن شهر دهلی جدید وپول رائج آن روپیه (وکلدار هندی) میباشد ، هند کشور جمهوری آزاد وعضو کامنویلت بوده وحصه بیشتر ازنیم قاره را استیلا نموده است ۰

آب وهوای هند متغیر بوده وحصص جنوبی آن دارای هوای گرم حاره وی ودرقسمت دامنه های همالیا داری هوای سرد قطبی میباشد۰ درحدود ۲۳ فیصد زمین آن پوشیده از جنگلات است صعود نرخهای مواد غذائی ومنزل اضافه تر نفوس رابه قلت موادغذائی وعـدم سرپنـاه مواجه ساخته دولت به غرض تنقیص نفوس کنتـرول تـو لــد ا ت را بـــه دســـت گرفته وتوسط گروهای رضا کار پروگرامهای رهنمای خانواده را پیش میبرد .

از ایالات مشهور آن سکیانگ ، کشمیر وگوا میباشد ۰

منابع وصنعت :

۷۰ فیصد نفوس هند مشغول زراعت اند

حاصلات عمده آن برنج ،جواری ،ارزن ،گندم جو ،قهوه ،نیشکر ، چای ،پنبه ،جوت ورابر میباشد .

در جولای ۱۹٦۷ باثر باریدن های وافراین کشور ازخشکسالی رهائی یافت . درزراعت هند بعد از ۱۹۷۲ با استعمال تخم های اصلاح شده ماشین هایزراعتی وکودکیمیاوی افزودی قابل ملاحظه بعمل آمده است .

هند در طول سال های متمادی بحیث کشور مستحصل منسو جات ابریشمی ، پشمی ونخی تا ۱۹٦۰ بشمار میرفت . صنایع فولاد ، پروسس مواد غذائی ، سمنت ، ماشین تایپ ماشینهایخیاطی، تیلفونووسایل ترانسپورتی در آنکشور انکشاف نموده است .

هند کشور متحصل ذغال سنگ ،آهن خام بوکسایت، ومنگــانیز به شمار میــرود . سالانه مقدار زیاد چای ، شکر وچوب ازین کشور به خارج صادر میشود .

تاریخ وطرز حکومت :

هند مرکز یك تمدن کهن درجهان به شمار میرود . کاوشگران قدامت تاریخی آنرا به ۵۰۰۰ سال میــر سا نند . کارهای رسا می معابد قدیم ومغاره اجنتا در جنوب هند تاج محل دراکره وقطب مینار دهلییکی ازشهکار های جهان و دوره پرافتخار هنر مندان آنبه شمار میرود .

واسکو داگاراه تجارت پرتگال را باین کشور در ۱۵۰۳ ـ ۱٤۹۸ باز نمود . کمپنی هند شرقی انگلیس در سال ۱٦۰۹ افتتــاح شد وکپتان ویلیم ها پکنزرا مامور نمود تااز امپراتوری مغول تقاضای اعمار فابریکه نساجی وادویه جاب را درآنکشور بنماید وتحت نام کمپنی هند شرقی قسمت بزرگ انجارا تحت ادارهٔ خود در آوردند درین موقع پارلمـــان انگلیس راه سیاست را در پیش گر فتــه لارد بین تینك را در ۱۸۳۵ ـ ۱۸۲۵ بهآنجا فرستاد . مذهب ساتی .یعنی از کشتن زن بیوه بالای مرگ همسرش غیر قانونی اعلام گردید .

ملیت پرستی بصورت سرسام آور بعد از جنگ عمومی اول در آنجا تقوید میافــت کانگرس ملی وحزب مسلم لیگ تدویــن ، قانون اساسی وریفورمرا تقاضا میکردند یکی از رهبران مذهبی آنکشور بنام موهند اس کی گاندهی که در اکتوبر ۱۸٦۱ تولد شده بود در ۳۰ جنوری ۱۹٤۸ بقتل رسید این شخص در زمان استیلا انگلیس خدمات فرامـــوش ناشدنی برای آزادی هند نمود .

در ۱۹۳۵ انگلستان به هند آزادی داخلی اعطا وقانون اساسی وکانگرس فدرالی آنـــرا بمیان آورد درین موقع محمد علی جناحرهبر جناح مسلم لیگ، پاکستان را رویکار کرد.

انگلستان در ۲. فبروری سال ۱۹٤۷آزادی نیم قاره را اعلام نمود ودر ۱۵ آگست ۱۹٤۷ آنجا را ترك نمود که بعدا هند بحیث عضو کامنویلت و عضو ملل متحد در آمــده و جمهوریت هند رادر ۲٦ جنوری ۱۹۵۰تاسیس نمود .

در قانون اساسی آن رئیس جمهور برای یکدورهٔ پنج ساله توسط رای هردو مجلس انتخاب میشود کابینه توسط صد راعظم که قدرت مطلقه رابدست دارد تعین میشودایالات هند هریك دارای والی جدا گانه میبا شند که توسط رئیس جمهور انتخاب میگردد میرمن اندراگاندی از ۱۹ جنوری ۱۹٦۱ بعد ازمرگ لال بهادر شاستری بحیث صدرا عظم آنکشور تعیین شد وتا ۱۹۷۷ مسئولیت این عهده را بدوش داشت .

پدرش جواهر لعل نهرو صدراعظم فقید هند در آزادی هند مبارزات دلیرانه انجام داده موصوف در ۲۷می ۱۹٦٤ وفات نمود .

درزمان صدارت اندرا گاندی یك سلسله مظاهرات وپرو تست ها علیه حکومت از جانب حزب مخالفین حکومت صورت گرفت که حکومت سانسور شدید مطبو عات راوضع وحالت اضطراری را در سال ۱۹۷۵ در هند اعلام نمود .

هنگامیکه عساکر پاکستانی بالای بنگله دیش در پاکستان شرقی در ماه مارچ ۱۹۷۱ حمله کردند .

در حدود ده ملیون پناهگزین به هند مهاجرت کردند درنهم آگست همان سال هند با اتحاد شوروی پیمان عدم تعرض را امضاء ودوستی را برای بیست سال امضاء نمود زمانیکه امریکا با هند به سردی گرائیده بود هند با پاکستان داخل جنگ شد . دریں موقع عساکر پاکستانی از هر طرف در محاصره شد و پاکستان اعلام آتش بس را قبول نمود در ۳ جولای ۱۹۷۲ هردو کشور موافقتنامه را که درآن راه یابی برای صلح دوامدار تذکر رفته بود امضاء نمودند هر دوکشور موافقه کردند تا عساکر شان را از قسمت های متصرفه خارج سازند هند ۹۸ هزار از کروگان های پاکستانی را در ۱۹۷۳ رها نمود . هر دو کشور روابطشانرا در ۱۹۷۳ بهبود بخشیدند .

مذهب ومعارف :

تعلیم وتربیه درهندتاسن ۱٤سالگی مجانی است در هند ۹۵ پوهنتون دو هزار فاکولته ۳۲۷ انستیتوت تحقیقاتی موجود است .

در هند ۱٤ گروپ زبان های مختلف موجود است که ۱۲ آن از سانسکریت اشتقاق شده است ۳۰ فیصد به زبان هندی تکلم میکنند اردو زبان مسلمانان آنجاست که پنج فیصد مردم تکلم مینمایند .

هندی وانگلیسی در جون ۱۹٦۵ بحیث زبان رسمی آن اعلام گردید . ۸۳ فیصدنفوس آن پیرو مذهب هند وایزم اند قانون هند، عبادت را در آن کشور آزاد اعلان کرده است .

اندونیز یا

چنرال سوهارتو رئیس جمهوراندونیزیا

مساحت ۷۳۵ر۲٦۸ میل مربع ، مرکز آن جاکارتا وپول رایج آن روپیه میباشد .

اندونیزیا بزرگترین مجمع الجزایر جهان درکنار خط استوادرجنوب شرق آسیا موقعیت دارد ومتشکل است از سیزده هزار جزیره خورد وبزرگ بشمول جاوا ، سماترا ، کالی ملنتلن و غیره .

منابع وصنعت :

اندونیز یا از جمله کشور های غنی از نظر منابع طبیعی بشمار میرود مقدار معتنابه تیل ذغال ، بوکیست ، منگانیز ، مس ، نیکل ، طلا و نقره درین کشور کشف واستخراج میگردد، ۸۰فیصدمردم این سرزمین مشغول زراعت بوده وحاصلات عمده آن عبارت اند از برنج تنباکو ، سایمیش ، قهوه ، رابر ، مرچ ، چای ، شکر ، تیل وغیره .

اندونیز یا ازجمله ممالک مستحصل پطرول درجهان بودم وبالا نه مناصفه تولیدات پطرول خودرا بخارج صادر مینماید اندونیزیا سیزدهمین کشور تولید کننده پطرول در جهان میباشد مقدار زیاد رابر وچوب چار تراش نیز صادر میکند .

تاریخ وطرز حکومت :

تا مارچ ۱۹٤۲ اندونیزیا جز از متصرفات نیدر لیند به شمار میرفت در ۱۷ آگست ۱۹٤۵ داکتر سوکارنو وداکتر عطا جمهوریت اعلام نمودند

چار سال بعد از جنگ وزد خورد های شدید بین طرفین موافقتنامه در دوم نوامبر ۱۹٤۹ به امضاء رسید که حاکمیت نیدرلیند در تمام قلمرو اندونیز یا خاتمه پذیرفت . بعدا داکتر سوکار نو در دسامبر ۱۹٤۹ به حیث رئیس جمهور انتخاب گردید در ۱۵ آگست همان سال تمام قدرت به حکومت مرکزی انتقال یافت وقانون اساسی آن تدوین گردید به اساس آن اندو نیزیا بحیث کشور جمهوری عرض اندام نمود ودر سال ۱۹۵۰ به عضویت ملل متحد پذیرفته شد

در نوامبر ۱۹۵۷ یک سلسلهٔ جنجال های سیاسی بین اندونیزیا وهالند در مستورد

اختردلد آیرین غوبی رونما شد به اساس یکموافقتنامه، اندونیزیا به آرای مردم آنجا رجوع مکرریه که آنجا جزء اندونیزیا میشوند ویا اینکه همچنان باقی میمانند بالاخره ملل متحد به اساس آرای عامه مردم ایرین غربی آن جزیره را درسی ۱۹۶۳ به اندونیزیا ملحق نمود.

بعدا یك سلسلهٔ تحولات سیاسی در اندونیزیا رونما شد که منجر به خلع داکتر سوکارنو گردید .

جنرال سوهارتو که رهبری اردو را بعهده داشت در ۲۷ مارچ ۱۹۶۷ نظر به قانون اساسی وفیصله اسامبله ملی آن کشور برای مدت پنج سال بحیث رئیس جمهور انتخاب شد ودر ۱۹۷۳ مجددا بحیث رئیس جمهور اندونیزیا باقی ماند در ۱۹۶۶ اندونیزیا و مالیزیا موافقتنامه را امضاء کردند که بعد از آن خاتمه دادن به پالیسی های مخاصمانه قبلی سوکارنو بود در ۱۷ جولای سال ۱۹۷۶ یکی از متصرفات پرتگال درجنوب شرقی آسیا بنام جزایر تیمور به تصرف اندونیزیا درآمد و جزء بیست وهفتمین ولایت آن اعلام گردید

مذهب ومعارف :

۹۰ فیصد از مردم اندونیزیا پیرو ودین مقدس اسلام بوده وما باقی آئین هندو وبودیزم وعیسوی مذهب میباشند . تعلیمات ابتدائی از ٦ الی ١٦ سالگی در آنکشور مجانی و اجباری است .

اندونیزیا دارای ۲٦ پوهنتون ایالتی ویك عده انستیتوت های دینی وپوهنتون های شخصی میباشد مردم آنجا به السنه مختلف تکلم مینمایند . اما زبان رسمی آنها بهاسا است که از لسان مالی اشتقاق گردیده است .

ایالات متحده امریکا

جیمی کارتر رئیس جمهور ایالات متحده امریکا

مساحت ۰۰ ر ۸۲ ر ۳ میل مربع نفوس آن ۲۱٤ ملیون ، مرکز آن واشنگتن وپول رایج آن دالر میباشد

امریکا از طرف شمال به بحر منجمد شمالی ، جنوب به خلیج مکسیکو ، از طرف شرق به اوقیانوس آرام واز جانب غرب به اوقیانوس اطلس محاط گردیده است ، کشور پهناور امریکا متشکل از ۵۰ ایالت خودمختار بوده هریك توسط گورنرهای ایالتی اداره میشود

فعالیت های استعماری بریتانیای کبیر اثر مهمی در فرهنگ وکلتور این کشور داشته

چنانچه آشکار ترین وشاید مهمترین بنیهٔ علایق فرهنگی با انگلیس غلبهٔ زبان انگلیسی در امریکا است .

منابع وصنعت :

درقرن ۲۰ امریکا بمرکز مهم ثروت و قدرت جهانی مبدل شده ودر نتیجه نفوذ بسیاری در امور جهانی حاصل کرده است. ثروت مادی امریکا از سطح زندگی عالی آن آشکار میشود .

منابع طبیعی امریکا از حیث تنوع ووفور بسیار قابل توجه میباشد . ارزش منابع امریکا تاحدی مرهون پیشرفتهای علمی‌وفنی سایر سر زمین هاست . درین کشور برای هرفرد پنج ونیم جریب زمین می رسد از حیث داشتن کشت‌زارها ومراتع زراعتی‌بعد از استرالیا بدرجه دوم قرار میگیرد . امریکا تقریبا یك بر پنج مجموع مساحات جنگلهای جهان را داراست . باآنها این کشور یك قسمت زیاد احتیاج چوب خودرا از طریق کانادا مرفوع میسازد. از نگاه معادن ایالات متحده یك کشور درجه اول درجهان احراز موقعیت نموده است. امریکا از لحاظ ذغال سنگ دو بر پنج حصه آنرا از نوع مرغوب دارا میباشد. نفت آن یك برچهار ذخایر نفت جهان است. این کشور بیش از نیم کل محصول نفت جهان را تولید میکند .برعلاوه امریکا گاز طبیعی ، مواد خام ، آهن ،فولاد بوکسیت ، لومینویم ، مس ، سرب ،نیکل طلا ، نقره فسفات وغیره مواد معدنی را استخراج واستحصال مینماید . پیداوار نباتی آن گندم ، جو ، جواری ، پنبه ،تنباکو انگور، میوه‌جات ستروس وغیره میباشد .

تاریخ وطرز حکومت :

امریکا برای اولین بار توسط امریکو ـ سوچی کشف وبنام دنیای جدید مسمی‌گردید بعدا این خطه توسط انگلستان تسخیر شد ومدت ها برآن حکومت کرد. تا اینکه درسال ۱۷۷٦ جارج واشنگتن بانی امریکا ی امروز آزادی آنرا حاصل وبحیث یك کشور مستقل شناخته شد. امریکا یك کشور به تمام‌معنی دیموکراسی بوده واز جمله احزاب آن ،حزب دیموکرات وجمهوری خوا هان از چندین‌سال باینطرف زمام قدرت رابدست دارند .

امریکا دارای مجلس نمایند گان وسنا میباشد واعضای آن‌توسط مردم انتخاب‌میشوند رئیس جمهور برای یکدورهٔ شش‌ساله توسط آرای عامه تعیین میشود .

معارف ومذهب :

در امریکا تعداد زیاد مکاتب ، پوهنتون ها به سویه های عالی ومتوسطه بغرض گسترش معارف تاسیس شده است فعلا در حدود ٦۲ ملیون متعلم در مکاتب آن شامل فراگرفتن درس اند، وانواع مذاهب درین کشور رایج بوده و عبادت آزاد میباشد . مذهب رسمی آنها عیسوی بوده واکثریت بیشتر آن بزبان انگلیسی که لسان رسمی آنکشور است . تکلم میکنند .

ایران

اعلیحضرت محمدرضاشاه پادشاه ایران

مساحت ۶۳۶٫۳۶۳ میل مربع ، نفوس آن بیش از ۳۲ ملیون ، مرکز آن تهران و پول رایج آن ریال میباشد .

ایران کشور یست که قسمت بیشتر آنرا کوهای بلند ومرتفع احاطه نموده است سواحل آن به بحیره کسپین خلیج فارس و خلیج عمان پیشرفت میگردد همسایه های آن افغانستان اتحاد شوروی عراق ، پاکستان و ترکیه میباشد .

۲۵ فیصد از زمین های آنرا صحرا های بزرگ نمک زار احاطه کرده ویک قسمت آن دارای جنگلات نیز میباشد .

از شهر های عمده آن اصفهان ، تهران شیراز ، ابادان را میتوان نام برد .

منابع وصنعت :

ایران چهار مین کشور مستحصل پطرول ودومین صادر کننده آن در جهان میباشد پطرول مهمترین منبع اسعار خارجی وعایدات دولت بشمار میرود .

در سال ۱۹۷۵ یك موافقتنامه هشت ساله را با ایالات متحده امریکا درمورد قرار داد خریداری ۲۵ بلیون دالر سامان آلات و تعمیم پلان پنج ساله انکشافی واعمار هشت دستگاه هستوی را امضاء نمود پیدا وارمعدنی آن عبارت از کرومایت ، مس ، آهن ، سرب منگانیز ، جست ، سلفر ، ذغال وفیروزه است ، ایران اولین فابریکه ذوب آهن رابه کمك اتحاد شوروی در اصفهان بکار انداخت که در راه صنعتی ساختن کشور نقش مهم دارد .

گندم ، جو ، جواری ، میوه جات ، تنباکو ، ابریشم ، نیشکر ، پنبه از جمله حاصلات عمده آن به حساب میاید

تاریخ و طرز حکومت :

ایران نام رسمی کشور بوده در حالیکه قبلا بنام فارس یاد میشد .

ایرانی ها در قرن دوم قبل از میلاد ازشرق به انجا مهاجرت کردند وعموما متشکل بودند از نژاد های هند واروپائی ارین ها ، مادیها ، فارس ها وگروپ های متعدد دیگر .

در ۵۳۸ قبل از میلاد سیروس کبیر بخاطر یکجا نمودن مادها وفارسی ها امپراتوری وسیع فارس را با بدست آوردن سر زمین های بابلیون ویو رشیلم تشکیل داد .

داریوش اول در ٤٨٠ قبل از میلاد بالای یونان حمله نموده و در سلامیس آنرا شکست داد بعدا سکندر کبیر داریو ش سوم را در ۳۳۳ قبل از میلاد از سر زمینهای آنجاخارج ساخت .

عرب ها دین اسلام را در قرن هفتم به این کشور انتشار دادند وتامدت های زیادی خلفای اسلام آنرا تحت تسلط خود داشتند مغول ها در ۱۲۵۰ ایران را مورد تاخت وتاز قرار دادند وتیمور لنگ در ۱۳۷۰ آنرا تصرف نمودتااینکه بعدازسقوط خاندانمغول در۱۵۰۵ فارس بحیث یك کشور شاهی بمیان آمده در ۱۹۰٦ قانون اساسی ایران تدوین شد که تمام اختیارات به شاه تعلق گرفت نظر بـــه قانون اساسی هیات مقننه آن مرکب بود از مجلس ملی که اعضای آن برای ٤ سال و مجلس سنا که از ۳۰ الی ٦۰ نفر اعضای آن ذریعه مردم ومتباقی آن توسط شاه انتصاب میشود در ایران یك حزب قانونی اعـــلام شده است .

عساکر شوروی وانگلیس در سال ۱۹٤۱ بالای ایران حمله نموده وآنرا تصرف نمودند اما بعدا ایران راترك نموده درسال ۱۹۵۱ ایران به اساس فیصله مجلس ملی تمامصنایع تیل را ملی اعلام نمود وکمپنی ایـــران و انگلیس تصفیه خانه نفت خودرا مســـدود نمودند .

شاه ایران موافقتنامه را باکنس سیو م نفتدر سال ۱۹۵٤ باکشور های انگلستان. امریکا ، هالند ، فرانسه به امضاء رسانید در سال ۱۹۷۲ یك موافقتنامه جدید تمام اختیا رات تیل را در قلمرو ایران بخود آن تفویض نمود .

از ۱۹٦۹ تا ۱۹۷٤ روابط بین ایران و عراق بر سر مسلهٔ شط العرب تیره گردیده بود که درین‌اواخر درمنا سبات آنها بهبودی قابل ملاحظه حاصل شده است ایران عضو ملل متحد است .

مذهب و معارف :

ایران یك کشور اسلامی بوده تعلیم و تربیه در آنجا مجانی واجبار یست در آن کشور هفت دانشگاه انستیتوت ها ومکاتب عالی موجود است .

زبان رسمی کشور فارسی است .

عراق

مساحت ۱۷۲،۰۰۰ میل مربع . نفوس آن ۱۰،۱۲۰،۰۰۰ ملیون ، مرکز آن بغداد وپول رایج آن دینار میباشد .

عراق از جمله کشور های عربی ودارای رژیم جمهوری اسلامی است . این کشور با ممالك ترکیه ، ایران ، عربستان ســـعودی

ښاغلي احمدحسن البكررئيس جمهورعراق

اردن ، کویت ، وسوریه همسرحد میباشد .

آب وهوای آن متغیر بوده اراضی آن عموما هموار ومسطح میباشند .

منابع وصنعت :

حاصلات مهم آن گندم ، جو ، برنج ، ارزن پنبه میباشد در قسمت شمال این کشور تربیه گوسفند انکشاف نموده پشم و پوست آن سالانه بخارج صادر میشود .

عراق هشتمین کشور مستحصل پطرول در جهان است که در سال ۱۹۷۲ تمام شرکت های غربی راکه کنترول نفت عراق رابدست داشتند ملی اعلام نمود عایدات نفت این کشور درسال ۱۹۷۵ بالغ به ۵۸۰۰-۷ ملیون دالر تخمین میشد .

تاریخ وطرز حکومت

تمدن کنار وادی دجله وفرات از کهن ترین تمدن ها بوده وشهر های بابل ونینوا مهد کلتور وفرهنگ آن به شمار میرود .

کلتور دوره سومری ها درسه هزار سال قبل از میلاد از اینجا به کویت ، مصر ویونان سرایت نمود درحرب عمومی اول جامعه ملل عراق راتحت حمایه انگلیس قرار آورد بعدا در ۱۹۳۲ عراق بحیث یك دولت خود مختار شناخته شد .

امیر فیصل که بعدا شاه حجاز گردید به اساس یك ریفراندم در ۱۹۲۱ حکمروا آنجا گردید .

فیصل شاه عراق در ۱۴ جولای ۱۹۵۸ توسط کودتای که برهبری جنرال عبدالکریم قاسم رهنمائی میشد کشته شد

وبعد از آن تاریخ عراق رژیم جمهوری را اعلام وبه اتحادیه کشور های عربی داخل گردید وجنرال کریم قاسم بحیث صدراعظم دولت جمهوری رویکار آمد .

بعد از یك سلسلهٔ کودتا هایی که در آنجا انجام شد جنرال احمد حسن البکر یکي از اعضاي حزب بعث در ۱۷ جولای ۱۹۶۸ زمام امور رابدست گرفت . درسال ۱۹۶۷ عراق روابط سیاسی خودرا نسبت پشتیبانی وطرف داری امریکا از اسرائیل درجنگهای شش روزه عرب و اسرائیل با امریکا قطع نمود . دو کشور ایران وعراق درمورد مسائل سرحدی بیك یك سلسله مناقشات روبرو گردیدند که این کشمکش ها تا سال ۱۹۷۵ دوام کرد اما بعد بهبودی قابل ملاحظه در روابط جانبین رونما شد .

عراق با قبایل شمالی کردها تا مدتی دچار مشکلات داخلی گردید بالاخره در ۱۹۷۰ این مناقشات خاتمه یافت در ۱۹۷۵ بار دیگر موضوع کردها سرزبان هاافتاد امابا مداخله یك تعداد از کشور های عربی این مساله خاموش گذاشته شد .

معارف ومذهب :

تعلیمات ابتدائی درعراق رایگان واجباری است ۷۵ فیصد مردم بهعربی ۲۵ فیصدکردی تکلم میکنند مردمان آن پیرو دین اسلام اند یکتعداد قلیل عیسویان هم در آنجا زندگی میکنند .

ایر لیند

مساحت ۵٦ر٦۰۰ میل مربع ، نفوس آن بیشتر از سه ملیون ، مرکز آن شهردبلین وپول رایج آن پوند ایرلیندی میباشد .

جمهوریت ایرلیند از جمله کشور های اروپائی در کنار بحر اتلانتیك قرار دارد از انگلستان توسط بحیره ایرلیند شرقا مجزا شده یك برشش حصص شمالی آن مربوط بدولت انگلیس است .

قسمت بیشتر کشور را جلگه هایوسیع وتپه های هموار وکوهها احاطه نمودهاست.

منابع وصنعت :

۲۸ فیصد نفوس کشور به زراعت اشغال دارند . ماهی گیریوجنگلداری نیز درایرلیند انکشاف نموده است .

حاصلات زراعتی آن کچالو ، گندم ، جودر نیشکر ، میوه وسبزیجات میباشد ٤۳ فیصد صادرات آنرا مواد غذائی و صدور حیوانات تشکیل میدهد صنایع آن در ۷٤ ــ ۱۹۷۲ انکشاف قابل وصفنمود سامان آلاتکیمیاوی سمنت ، منسوجات ، عراده جات ، ماشین آلات غیر برقی کمپیو تر وغیره را تولید مینماید .

تاریخ وطرز حکومت :

سلتیك ها در قرن چهارم قبل از میلاد ایرلیند رافتح کردند انگلیس ها دامنه تسلط خودرا در قرن ۱۲ به این سر زمین کشاندند وبرای هفت صد سال در آنجا بنام انگلو ــ ایریش حکمروائی داشتند .

تاسیس یك ایالت آزاد ایرلیند بــه حیث اتحادیه انگلیس در یازدهم دسامبــر ۱۹۲۲ به اساس موافقتنامه باایرلیند شمالی امضاء ودر ۱۲ دسامبر ۱۹۵۲ بمیان آمد .

قانون اساسی جدیدآنکشور در۲۹ دسامبر ۱۹۳۷ تدوین وکشور ایرلیند رویکار شد .

در دسامبر ۱۹٤۸ بحیث یك کشــور جمهوری اعلام شدودر ۱۹٤۹ پارلمان برتانیه آنرا برسمیت شناخته واز ممالك کامنویلت خارج شد، اولین رئیس جمهور آن ویلم تی کوسگریف نام داشت .

پارلمان آن متشکل از ۱٤٤ عضو ومجلس سنا آن دارای ٦٦ عضو میباشد که یازدهعضو آن توسط صدرا عظم تعین میشود .

دولت ایرلیندخواستار اتحادهر دوایرلیند بوده وبه صلح احترام میگذارد وبا انگلستان

یکجادرمقابل تروریست هابه‌مجادله میپردازد روی این منظور در ۱۹۷٤ موافقتنامه نیز در زمینه بعمل آمده است ۰

معارف و مذهب :

مذهب آنها رومن کاتو لیك بوده و ۹۸ فیصد نفوس آن به این مذهب گرویده اند ٤ فیصد مردم آن پروتستانت میبا شد ۰

تعلیمات ابتدائی در کشور مجانی واجباری است تمام روزنامه ها در آیرلند به زبان

است تمام روزنامه ها در ایرلیند به زبان

انگلیسی نشر میشود ۰

ایتالیا

مساحت ۱۱٦٫۳۰۳ میل مربع ، نفوس آن بیشتر از ۵۵ ملیون ، مرکز آن روم وپـول رائج کشور لیره میباشد ۰

جمهوریت ایتالیا در قاره اروپا شکل‌موزه مانندی را بخود گرفته بطرف جنوب شـرق الپ دربین بحیره مدیترا نه قرار دارد ۰

ایتالیا دارای طول ۷۰۰ میل وعرض کمتر از ۲۲۰ میل میباشد ۰

سسلی بزرگترین جزیره آن بوده دارای وسعت ده هزار مربع میل است ۰

دراعصار گذشته این جزیره توسطفاتحین زیاد تسخیر میگردید ، در زمان یونانی بنام دولت سیرا کوس یاد میشد ۰ رومی هاسسلی را از کار تاژ در ۲۱۵ قبل از میلاد تصرف شدند ۰

سسلی میوه ستروس ، گندم ، انگور ، واین ، سلفر و نمك را استحصال و تولید مینماید .

ساردینا

ساردینا درمدیترانه قرارداشته‌وسعت‌آن‌بیشتر از ۹ هزار میل مربع است کوهای آن مملو از معدنیات زغال سنگ سرب ، جست ، ومس میباشد ۰انگور ، زیتون ، تنباکو ،و کچالو از حاصلات عمده آن بشمار میرود ۰

دیگر از جزایر مهم آن البا وکاپـری میباشد ۰

منابع و صنعت :

ایتالیا از جمله کشور های مدرن صنعتی بعد از جنگ عمومی دوم به شمار میاید اما بحران تیل در سال ۱۹۷۳ و ۱۹۷٤ صدمات جبران ناپذیر برحیات اقتصادی این کشور وارد کرد ۰ وکمك های غرب به این کشور صدمه دیده تااندازهٔ دردآن را التیام بخشید اما انفلا سیون تا سال ۱۹۷٦ در آنکشوردوام کرد۰ از حاصلات عمده آن انگور ، زیتون ، میوه جات ستـروس ، سبزیجـات ، گندم، برنج ، سنگهای متلون وارونا را میتوان نام برد ۰

ایتالیا یك‌کشور مستحصل صنایع سنگین بوده و حاصلات فولاد آن در ۱۹۷٤ بالـغ به ۲۳٫۸ تن میگردید ، سامان آلات تخنیکی

وماشین، ماشین های تیپ ، تایپ رایتر، بوت ، منسو جات ومواد کیمیاوی را تولید واستحصال مینماید .

تاریخ و طرز حکومت :

تجزیه ایتالیا بعد از سقوط امپرا توری رومن ها آغاز شد .ایتالیا در ۱۱ فبروری ۱۹۲۹ شهر واتیکان مرکز پاپ را بحیث شهر آزاد اعلام نموده وآنرا برسمیت شناخت

فاشیزم درسال ۱۹۱۹ که رهبری آنرا موسو لینی بعهده داشت در ایتا لیا سرایت نمود . موسو لینی باحبشه داخل جنگ شده وآنرا متصرف گردید . فیصله های جامعه ملل را زیر پاگذاشته وبامحور برلین وتوکیو داخل محاربه شد .

به کمک فرانسه بالای هسپانیه عسکر اعزام نمود وبا جرمنی در جنگ دوم جهانی دوش بدوش داخل محاربه شد .

بعد از اینکه رژیم فاشیزم در ۱۹٤۳ مضمحل شد، ایتالیا بدست متحدین سقوط وموسولینی در ۲۸ اپریل سال ۱۹٤۵ توسط پارتیزان هابقتل رسید .بعدا ویکتور امانویل سوم درمی ۱۹٤۹ فرزند خود همبرت دوم را بهٔ بادشاهی منصوب کرد. تا اینکه در ۲۳ جون همان سال رژیم جمهوریت در ایتالیا رژیم جمهوری داشته ، دارای مجلس سنا با ۳۲۲ عضو می باشد ،که برای پنج سال انتخاب میشوند .

معارف ومذهب :

مذهب مردم رومن کاتولیك میباشد ،ایتالیا دارای ۳۰ پوهنتون ایالتی ، ۲٤ انستیتوت و مکاتب عالی است، ، که بلونا از پوهنتون های مشهور آن به شمار میرود .

درین کشور تعلیمات مجانی بوده وازسن ٦ الی ١٤ سالگی اجباری میباشد .

ساحل عاج

مساحت ۱۲٤،٥٠٣ مربع میل ، نفوس آن شش ونیم ملیون ، مرکز آن ابی جان وپول رایج آن فرانك میباشد .

ساحل عاج یکی از متصرفات فرانسه در افریقای جنوبی بشمار میرود .

توسط کشور های لایبریا ، گینی ،مالی ولتای علیا وگانا احاطه شده است ، زراعت وماهی گیری درآن جاپیشه مردم راتشکیل میدهد . نود فیصد مردم آن به ماهی گیری اشتغال دارند .

صادرات مهم آن قهوه ، ککاو ، رابر ، کیله ، پنبه و برنج میباشد ، ۱۲ فیصدمردم آن کاتولیك وپروتستانت و ۲۳ فیصد آن مسلمان میباشد . زبان رسمی آنها فرانسوی است .

جمیکا

مساحت ٤٤١١ مربع میل ، نفوس آن بیش از دو ملیون ، مرکز آن شهر کینگستون وپول رایج آن دالر میباشد .

جمیکا یك کشورکوهستانی دربحیره کارابین میباشد که ۹۰ میل بطرف جنوب کیوبا موقعیت دارد . جمیکا را کولمبوس کشف نمود ، و توسط هسپانوی ها فتح شد ودر ١٦٥٥ توسط انگلیسها اشغال گردید . این کشور در ٤ - آگست ١٩٦٢ استقلال خود را از برتانیه بدست آورد .

صادرات مهم آن بر کسیت المونیم نیشکر ، قهوه ، ککاو و میوه جات میباشد .

جاپان

اعلیحضرت هیروهیتو امپراطور جاپان

مساحت ١٤٣٧٧٤ مربع میل ، نفوس آن ۱۱۲ ملیون میباشد مرکز آن توکیو وپول رایج آن ین میباشد .

جاپان متشکل از چار جزیره ، ناهشو ، هوکی دو ، کیوشو ، وشیکوکو میباشد این کشور در شمال پاسفیك از اتحاد شوروی و کوریا توسط بحیره جاپان واز جمهوریت مردم چین ذریعه بحر چین مجزا شده است .

کوهای مرتفع سیفالین در شمال این جزیره افتاده وتاجزیره هوکی دوامتداد دارد .

کوبی یکی از بندر گاه های مهم بحری جاپان بدرجه سوم درجهان مقام دارد . دیگر از بندر های مشهور آن یوکوهاما واوساکا میباشد . توکیو مرکز جاپان از نگاه نفوس بدرجه دوم درجهان قرار میگیرد .

منابع و صنعت :

قسمت بیشتر زمین های جاپان برای کشت وزرع برنج مساعد است . حاصلات عمدهٔ آن گندم ، جواری ، کچالو ، تنباکو ، سیب انگور ، آلو وغیره بوده ودارای معادن طلا نقره ، مس ، جست ، سرب ، زغال سنگ سلفر ، نیکل ونفت میباشد .

صنایع آهن وفولاد آن فوق العاده درحالت انکشاف میباشد . وسایل ترانسپورتی ،

سامان آلات ماشینی وبرقی منسو جات پشمی نخی وابریشمی کود کیمیاوی وغیره راسالانه به مقدار زیاد صادر میکند ۰

جاپان سالانه در تولیدات موتر بعد از امریکا بدرجه دوم درجهان قرار میگیرد ۰ سالانه بیش از هفت ملیون موتر ازین کشور صادر میشود ۰

تاریخ وطرز حکومت :

به اساس اساطیر جاپانی ها امپرا طوری جاپان توسط امپراتوری جیمو ٦٦٠ قبل از میلاد پی ریزی شده قدرت سیاسی در آنکشور بدست دیکتاتوران نظامی تاعهد امپرا تورماینجی ۱۸٦۸ بود، هالندو پرتگال در قرن ۱۷ و ۱۸ باجاپان تجارت داشتند ۰ جاپان در ۱۸۹۵ باچین داخل جنگ شد وتایوان را بدست آورد بعدا جاپان با روسیه به جنگ پرداخت وجزیره سخالین از قید آن برآمد . وبه چین داده‌شد جاپان بندر شانتو نگ را در جنگ عمومی اول ازتسلط جرمنی خارج ساخت و توسط جامعهٔ ملل جزیره پاسفیك آنرا به تصرف خود آورد ، جاپان بعد از تسخیر مانچوریا بر بندر پرل هاربر در هفتم دسامبر ۱۹٤۱ حمله نمود .

در ١٤ _ آگست ۱۹٤٥ تسلیم بلا شرط رابا امریکا امضاء نموده درجاپان امپراتور حیثیت روحانی داشته وقابل‌پرستش واحترام میباشد ۰ مجلس شورای ملی آنکشور دارای ۲۵۲ عضو بوده وبرای شش سال انتخاب میشود. مجلس نمایندگان دارای ٤۹۱ عضو بوده واعضای آن برای مدت چار سال‌اجرای وظیفه میکند ۰

امپراتور جاپان هیرو هیتو نام داشته ودر ۲۹ اپریل سال ۱۹۰۱ تولد شده است . واز ۲٥ دسامبر ۱۹۲٦ تا امروز زمام امور را در آنکشور بدست دارد ۰ ولیعهد جاپان‌آکی هیتواست ۰

امریکا و ٤٨ کشور دیگر غربی معاهده صلح را در ۲٥ دسامبر سال ۱۹٥۲ درسان فرانسیسکو باجا پان امضاء نمودند ۰

که به این اساس چار جزیره از قید تصرف آن خارج ساخته شده بعدا جاپان با اتحاد شوروی ، هند ، وچین موافقتنا مه های جداگانه را امضاء نموده جاپان در دسامبر ۱۹٦٥ باکوریا موافقه کردند، تامناسبات سیاسی را دوباره بر قرار سازند .

امریکا در ۱۹٦۸ فیصله کرد که کنترول جزیره بونین ولکانو اوکینا وا را در ۱۹۷۲ ریوکیو ودایتو را دوباره به جاپان مسترد نماید، به امریکا اجازه داده شد از جزیره اوکیناوا بحیث پایگاه نظامی استفاده نماید ۰

معارف ومذهب :

مذهب اساسی آنها بودیزم [illegible] فرقه مختلف است در جاپان یکصد هزار معبد شانتو اش ، شش صد هزار معبد بودا ئسی وچندین هزار کلیسا برای عبادت آنها وجود دارد ۰

تعلیم تا ۹ سالگی در جاپان اجباری‌میباشد در حدود ٤٦٥ فاکولته و ٥٠٠ مکاتب عالی‌در کشور کشایش یافته است ۰

اردن

بناغلی ملک حسین پادشاه اردن

مساحت ۹۷ر۳۷ مربع میل ، نفوس آن [illegible]ر۷۰۰ر۲ نفر است پایتخت آن عمان بوده پول رایج آن دینار میباشد ، اردن کشور شاهی مشروطه بوده ودر جنوب غرب آسیا وا قعست .

نام قبلی اردن درسال ۱۹٤۹ از ترانس جوردن به اردن مبدل شید و توسط قانون اساسی آن نظام شاهی مشروطه خانـدان هاشمیه درآن جا حکمفرما شد .

دوازده فیصد خاك اردن حاصل خیز وقابل زراعت میباشد ۰ متباقی آن خشك است ۰

یگانه بندر آن عقبه است که در خلیج عقبه تا سواحل بحر آرام امتداد دارد .

منابع وصنعت :

اراضی غربی کشور زراعتی بوده وحاصلات مهم آن جواری ، کچالو ، سبزیجات ، گندم جو ، زیتون ، انگور ، میوه جات ستروس وکیله میباشد ۰

صنایع منسوجات ، پلاستیك سازی ، سمنت ، فولاد و چرم در آنکشور انکشاف نموده است ۰

تاریخ و طرز حکومت :

سـر زمیـن اردن قبـل از جنـگ جهانی اول جزء متصرفات امپراتوری عثمانی ها تا قرن شانزده به شمار میرفت ۰اردن آزادی خودرا در سال ۱۹٤٦ بدست آورد ۰ عبدالله ابن الحسین متولد ســال ۱۸۸۲ بحیث پادشاه اردن در ۲۵ می ۱۹٤٦ زمام امور رابدست گرفت . و بعدا توسط یك نفر عرب بقتل رسید . پسر بزرگ آن تلال اول پادشاه شد بعد ازین تاریخ پسـرش ملك حسین که در ۱۹۳۵ متولد شده بـه سلطنت رسید اردن دارای مجلس ملی وسنا بوده وعضو ملل متحد وجامعهٔ عرب میباشد۰ بعداز بمیان آمدن اسرائیل در ١٤ می ۱۹٤۸ اردن باکشور های عربی متحد شده طیجنگ به آنکشور ساحل غربی دریای اردن حصص مرکزی فلسطین وشهر قدیم یور شلیم را متصرف شد . چندین صد هزار فلسطینی به اردن پناهنده شدند .اردن تمام متصرفات خودرا در جنگ ۱۹٦۷ به اسرائیل ازدست داد در سال ۱۹۷۳ اردن برای مقابله بـا اسرائیل عساکر خودرا به سوریه ارسال

نمود ، در کنفرانسیکه راجع به سرنوشت آینده مردم فلسطین توسط ممالك عربی سرزمین های سازمان آزادی بخش فلسطین در سواحل غربی دریای اردن برسمیت شناخته واردن هم آنرا قبول نمود که بعدا کشور های عربی بمقدار ۳۵۰ ملیون دالر کمك به این کشور اعطاء نمودند .

معارف ومذهب :

نفوس آن عموما عرب ومسلمان میباشد لسان مردم آن عربی است دارای مکاتب متعدد بوده وپوهنتون اردن در سال ۱۹۶۵ تاسیس شده است .

کنیا

مساحت ۲۲٤٫۹٦۰ مربع میل ، نفوس آن بیش از سیزده ملیون ، مرکز آن نایروبی وپول رایج آن شلنگ میباشد .

از طرف شمال شرق به سومالیا ، شمال به حبشه وغرب به یوگندا وجنوب به تانزانیا متصل است .

کینا در ۱۹٦۳ احراز استقلال نمود وجموکنیا تا بحیث اولین صدرا عظم آن زویکار شد . در جمهوریت کنیا که شامل اتحاد یه کامنویلت نیز میباشد درسال ۱۹٦٤بمیان آمدوجموکنیاتا بحیث اولین رئیس جمهور کشور قدرت رابدست گرفت . درسال ۱۹۷۳ سواهیلی به حیث لسان رسمی آنهاقبول شد . امالنگلیسی در مسایل اطلاعاتی ومخابراتی آنها تا هنوز بمورد استعمال است . عموما مردم پیرو دین عیسوی اند. تعداد قلیل مسلمانان هم در آنجا اقامت دارند .

کور یای شمالی

بناغلی کیم ال سونگ رئیس جمهور

مساحت ٤٦٫۷٦۸ مربع میل ، نفوس آن ۱۵٫۸۵۰٫۰۰۰ ملیون، مرکز آن یونیگ یانگ تا وپول رایج آن وان میباشد .

جمهوریت دیموکراتیک کوریا دراول می ۱۹٤۸ تاسیس گردید . این کشور از منابع معدنی غنی بوده وازنگاه محصول فلز تنگستن درجهان بدرجه پنجم قرار میگیرد . سمنت ، آهن ، جست ، سرب ، گرافیت ، مس ، طلا نمك وفاسفیت در کشور استحصال میشود .

این کشور باکوریای جنوبی معاهده ای را امضاء نمود ، که به اساس آن گام هسای فراخی در مورد دوام صلح وانکشاف درکشور برداشته شد .

کوریای جنوبی

کوریا سرزمین وسیع کوهستانی بوده بین بحر زرد وبحر جاپان موقعیت دارد کوریای جنوبی کشور زراعتی بوده برنج جو گندم، تنباکو در آنجا زرع میشود صنایع آن عبارت از فلز ، تنگستن که برای ساختمان گروپ های برق آزان استفاده میگردد ، آهن را ، شیشه وابریشم است این کشور آزادی خودرا در می ۱۹۴۸ بدست آورد رژیم جمهوریت در آنکشور در آگست سال ۱۹۴۸ مستقر گردید .

مذهب مردم آن کیسوی ، بودیزم وغیره میباشد تعلیمات در کوریای جنوبی تا ده سالگی اجباری ومجانی است یکعده مکاتب عالی پوهنځی ها وانستیتوت ها در آنکشور تاسیس گردیده است .

پارک چونگ هی رئیس جمهورجمهوریت کوریا

مساحت ۳۸٫۰۳۱ میل مربع ، نفوس آن بیش از ۲۳ ملیون، پایتخت آن سیول وپول رایج آن وان میباشد .

کویت

مساحت ۷٫۷۸۰ میل مربع ، نفوس آن یك ملیون ، مرکز آن شهر کویت ، وپول رایج دینار کویتی میباشد کویت یکی از قلمرو های سابق برتانید در سال ۱۹۶۱ آزادی کامل خودرا اعلام نمود این کشور بطرف شمال غرب خلیج فارس و باکشور های عربستان سعودی و عراق همسرحد است . شهر کویت بندر گاه بزرگ بحری وتجارتی آنکشور بحساب میرود .

منابع و صنعت :

نفت صادرات عمده کشور را احتوا میکند وبدرجه هفتم در قطار ممالك مستحصل پطرول قرار میگیرد . در سال ۱۹۷۵ ده بلیون تن پطرول از این کشور بدست آمد که ۱۵ فیصد مجموع تولید نفت جهان را در بر میگیرد .

تاریخ و طرز حکومت :

در کویت سلسله الصباح حکمروائی داشتند وانگلیسها تا سال ۱۸۹۹ سیاست خارجی کویت را بر اساس یك موافقه بدست داشتند

تا اینکه در سال ۱۹۶۱ کویت آزادی کامل خودرا حاصل وبجا معه عرب داخل شد در ۱۹۶۳ بحیث عضو ملل متحد قبول گردید .
امیر الصباح السالم الصباح در ۲۷ نوامبر ۱۹٦٥ بحیث امیر آنجا مقرر شد .

معارف ومذهب :
در کویت مبالغ هنگفت برای خدمات اجتماعی در راه‌تعلیم وتربیه ووقایه صحت مردم‌سالانه مجانی بمصرف میرسد تمام مکاتب مجانی تدریس میشود دارای مکاتب ابتدائی ، ثانوی وعالی بشمول پوهنتون میباشد . مذهب رسمی آنها اسلام ولسان آن عربی است .

لاؤس

مساحت ۹۱٫٤۲۸ میل مربع . نفوس آن ۲٫۳۰۰٫۰۰۰ ، مرکز آن وینیتیان ، پول رایج آن کیپ میباشد .
لاؤس یکی از کشور های جمهوری‌جنوب شرق آسیا بوده وجز متصر فات فرانسه در هند وچین میباشد .
این کشور باجمهوریت مردم چین ،ویتنام کمبودیا ، تایلند ، وبرما همسر حد است کشور کوهستانی وپر جنگل بوده ومحاط به خشکه میباشد .
لاؤس در سال ۱۸۹۳ جز متصر فات فرانسه گردیده وبه حیث یکی از اعضای اتحادیهٔ هندو چین در ۱۸۹۹ شناخته شد .
در ۱۹٤۰ که جنبش های آزادی خواهی و ملیت پرستی درآنکشور رونما گردید پادشاه آنکشور در ۱۹٤۷ دولت شاهی و حکومت قانونی آنرا تحت سلسله لوانگ پرابانك بنیان گذاری کرد .
لاوس طی موافقتنامهٔ با فرانسه در ۱۹ جولای ۱۹٤۹ بکلی آزاد گردید . رونماشدن مخالفت بین گروه های بیطرف سوسیا لست ها ومحافظه کاران چهره سیاست آنکشور راتغییر داده وبه موافقتنامه سال ۱۹٥٤صدمه وارد کرد .
همچنان این کشور مجبور گردید تا دربین دوگروه پتتلا وها در شمال کشور که سوم حصه لاوس رااشغال نموده‌بودند بسرکردگی شهزاده سوپا ناو نگ وگروه راستی هاوبی طرف ها حد وسط را انتخاب کند .
سه گروه مخالف در جون ۱۹۲٦ حکومت ائتلافی را توسط شهزاده سوانا فوما تشکیل دادند .
در کنفرانس ۱٤ کشور منعقده جینوا بی طرفی وآزادی لاوس تائید گردید .
در ۱۹۷۰ قوای سو سیا لست هاقسمت های مرکز وجنوب شرقی لاوس را متصرف شدند .
در ۱۹۷۳ با اعلام آتش بس بین دوگروه پتتلاوها وبیطرف ها به اساس یك موافقتنامه بمیان آمد وهر دو طرف متخاصم یك حکومت ائتلافی را رویکار کردند .
در حکومت ائتلافی شهزاده سوا نافو ما

بحیث صدرا عظم وسواناونگ بحیث رئیس جمهور در اپریل ۱۹۷٤ تعیین شیدند .

شهزادم سوا نافوما بعد از می ۱۹۷۵ به عساکر حکومتی هدایت داد تا به جنگ خاتمه داده وعساکر پتتلاوها کنترول اصلی آنجارا بدست گرفتند اما ائتلاف رسمی آنها بجاماند در دسامبر ۱۹۷۵ جمهوریت دیمو کراتیک لاوس رسما اعلام گردید .

زبان اکثریت مردم لاوس فرانسوی بوده مذهب آنها بودیزم میباشد .

لبنان

الیاس سرکیس رئیس جمهور لبنان

مساحت ۱۵۰،٤ میل مربع ، نفوس آن ۲،۷۸۰،۰۰۰ ، مرکز آن بیروت و پول رایج آن پوند لبنانی میباشد .

جمهوریت لبنان در جنوب غرب آسیا در سواحل مدیترانه به طول ۱۲۰ میل وعرض ۳۰ تا ۳۵ میل ساحه را اشغال نموده است از طرف جنوب به اسرائیل از جانب شرق و شمال به سوریه ارتباط دارد .

منابع وصنعت :

تجارت ۲ بر ۳ حصه پیشه مردم این کشور را احتوا میکند از حاصلات مهم آن همیشه میوه جات بستروس ، زیتون ، تنباکو انگور ، سبزیجات را میتوان نام برد صنایع نساجی ، سمنت ، چرم ، درحال تقویه است لبنان حیثیت یك ایالت مرکز را در جمله کشور های عربی داشته تمام سرمایه گذاری خصوصی وانفرادی برای تقویه اقتصاد در آنجا صورت میگیرد .

تاریخ وطرز حکومت :

لبنان ازجمله پنج قلمروی امپراتوری ترکیه بشمار میرفت که بعدا با سوریه یکجا شد ودر ۱۹۲۰ بحیث کشور آزاد در آمد . از ۱۹۳۰ الی ۱۹٤۱ تحت قیمومیت فرانسه آمد و در ۱۹٤٦ عساکر فرانسوی خاك آن کشور را ترك گفتند .

به اساس یك شورش داخلی در لبنان که بعمل آمد نظر به تقاضای حکومت لبنان امریکا عساکر بحری خودرا به آنجا گسیل داشت که بعد از خاموش شدن طغیان در اکتوبر ۱۹۵۸ عساکر امریکائی خاك آن کشور را ترك کرد .

در ۲۸ دسامبر ۱۹٦۸ هیلی کوپتر هـای اسرائیلی میدان هوائی بیروت را موردحمله قرار داده ، یکعده طیارات را از بین برده وخسارات مالی زیاد به میدان هوائی رسانید سر حدات جنوبی لبنان به بهانهٔ عقب رانی فلسطینیان مورد تاخت تازاسرائیل قرارگرفت در جنگهای که در سال ۱۹۷۵ ـ ۱۹۷٦ بین گروهای فلانژیست ها از یکطرف و فلسطینی ها وچپی ها از جانب دیگر صورت گرفت در حدود ٤۰ هزار نفر بقتل رسیده و بلیون ها دالر خساره مالی به این کشور رسید با اینکه درسال ۱۹۷٦ به کمك عرب وارسال عساکر نظامی‌دامنه مخاصمانه ازلبنان کوتاه شد اما زدو خورد های پراگنده گاهی اوضاع را در بعضی نواحی کشور مختـل میسازد .

لبنان کشور جمهوری بوده دارای پارلمان وقانون اساسی میباشد مجلس ملی آن دارای ۹۹ عضو بوده وبرای‌چار سال انتخاب‌میشوند رئیس جمهور در لبنان برای یکدورهٔ شش سال تعین میگردد ۰که نظر به عنعنات آنجا باید عیسوی مذهب‌وصدراعظم مسلمان باشد لبنان عضو ملل متحد وعضو جامعهٔ عرب‌است

معارف ومذهب :

نصف نفوس کشور را عیسو یان تشکیل میدهد ومتباقی آن مسلمان اند در حدودهشت پوهنتون ویکعده زیاد پوهنځی ها وانستیتوت در بیروت تاسیس شده است ۰ لسان رسمی عربی بوده فرانسوی وانگلیسی هم بصورت وسیع در آنجا مکالمه میشود ۰

لایبریا

مساحت ٤۳٫۰۰۰ میل مربـع، نفوس آ ن بیشتر از یکنیم ملیون ، مرکز آن مونرویا وپول رایج آن دالر میباشد .

جمهوریت لایبریا در غرب افریقا واقـع بوده وباکشور های سیرالیون ، گینی ،ساحل عاج وساحل اتلانتیك متصل میباشد .

صنعت ومنابع :

آهن ، خام ورابر ، ازجمله حاصلات عمده آن میباشد الماس و طلا نیز در ینجا مورد استخراج قرار گرفته است۰ از حاصلات‌دیگر میتوان از قهوه ، تنباکو ، شکر ، برنج ، ککاو نام برد ۰

تاریخ وطرز حکومت :

لایبریا در ۱۸۲۲ توسط کاشفین امریکائی کشف گردید . ودر ۲٦ جولای ۱۸٤۷ بحیث یك کشور جمهوری عرض اندام نمود ۰رئیس جمهور آن نظر به‌قانون کشور برای دومراتبه مدت هشت سال انتخاب میشود ۰

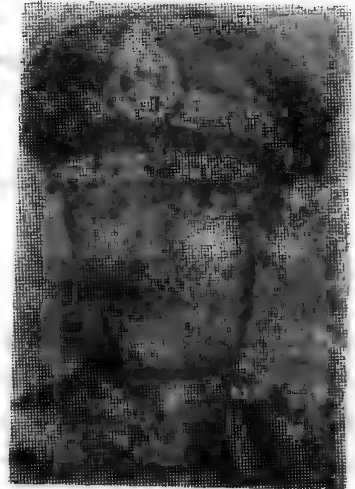
۱۸ عضو سنا برای ٤ سال انتخاب شده‌و اولین رئیس جمهور آن فی‌اس تو بمان نام داشت ۰

مذهب ومعارف :

تقریبا ۱۲ فیصد مردم عیسوی و ۲۰ فیصد آنها مسلمان ومتباقی از مذاهب مختلـف

تشکیل یافته اند . لایبریا دارای ۱۲۰ مکاتب ابتدائی وثانوی ویك پوهنتون ودو مکتب عالی میباشد . زبان رسمی آنها انگلیسی وده ابا افریقائی یکا لمات اکثریت مردم را تشکیل میدهد .

لیبیا

معمرالقذافی رئیس شورای انقلابی لیبیا

مساحت ۶۷۹،۵۳۶ میل مربع نفوس آن بیشتر از دو ملیون ، مرکز آن تریپولی و پول رایج آن دینار لیبائی میباشد .

لیبیا یکی از کشور های جمهوری عرب بوده ومتشکل است از سه ایالت در قلمرو تریپولی لیبیای قدیم سرانیکا وفیضیان .

لیبیا در ساحل شمالی افریقا افتاده و اطراف آنرا بحیره مدیترانه ، مصر ، سودان ، چاد ، نایجر ، الجزایر وتونس احاطه نموده است .

منابع وصنعت ـ

حاصلات سرشار چاهای نفت شمال لیبیا در ۱۹۴۹ از طرف ملل متحد بحیث امیر سرنیکا برسمیت شناخت .

درسال های اخیر این کشور رادر جمله ممالك ثروتمند بطول قرار داده وسطح زندگی مردم آنجا را به کمال مطلوب رسانیده است . ازسال ۱۹۶۷ به بعد چندین باب مکتب شفا خانه ، مراکز خدمات اجتماعی وسرکهای عمومی وبندها وستیشن های برق اعمار گردید تعلیمات وخدمات صحی درین کشور مجانی میباشد .

لیبیا کشور زراعتی بوده ، حاصلات عمده آن عبارت از زیتون ، لیمو ، بادام ، انجیر انگور ، تنباکو وغیره میباشد همچنان صنعت قالین ، اشیای چرمی وغیره درینجا پیشرفت نموده است ، درسال ۱۹۷۳ کمیته مردم کنترول تمام فابریکات راشمول رادیو و تلویزیون شفا خانه ها وفارم های زراعتی باساس تصویب دولت بدست گرفته .

تاریخ وطرز حکومت :

لیبیا چندین سال تحت تسلط کار تاژها رومن ها وترکها واسپانیوی ها بسر برده تا اینکه بعد ازحرب عمومی دوم مناطق تریپولی وسرینیکا تحت تسلط برتانیه وفیضان زیر اثر فرانسه در آمد . برتانیه درسال ۱۹۴۹ امیر محمد ادریس ال سوفاسی را بحیث

یك کشور خود مختار شناخته شد ٠ در دوم جنوری ۱۹۵۲ قانون اساسی آنکشور لیبیارا بحیث شاهی مشروطه اعلام نمود وامیر بحیث پادشاه آنجا احراز قدرت نمود .

در ستامبر ۱۹٦۹ کرنیل معمر القذافی با براه انداختن انقلاب گلیم رژیم شاهی را از کشور برچیده وجمهوریت عربی لیبیارا اعلام نمود٠ در آگست ۱۹۷۲ مصر ولیبیا همبستگی ویکجا شدن کامل خودرا پیش گرفتند ٠امااین اتحادیه توسط جمهوریت عربی مصر منحل شد٠ همچنان حبیب بورقیبه رئیس جمهور تونس ومعمر القذافی تقاضای مشابه را برای یکجا سازی دو کشور در سال ۱۹۷٤ بمیان آوردند، که این هدف شان به نتیجه مطلوب نرسید .

معارف ومذهب :

مردم آنجا مسلمان بوده وعموما پیرو دین مقدس اسلام میباشند ٠ لیبیـــا دارای دو پوهنتون بزرگ میباشد :

لوکسمبورگ

مساحت ۹۹۹ میل مربع ، نفوس آن بیش از سه صد هزار مرکز آن لوکسمبورگ . پول رایج آن فرنگ لوکسمبورگ میباشد .

لوکسمبورگ کشوری است در قارهٔ اروپا متصل به جرمنی ، بلجیم وفرانسه ، کشور کوچك زراعتی بوده ، حاصلات مهم آن جـو، گندم و کچالو میباشد ، این کشوردر زمان بورگندی های هسپانیا تاسیس شد درحرب دوم توسطآلمان اشغال گردید ٠ لوکسمبورگ عضو ملل متحد، ناتو و اتحادیه اروپا است اضافه تر نفوس آن رومن کاتو لیك بوده و لسان مردم فرانسوی وجرمنی میباشد ٠

مدغا سکر

مساحت ۵۰۳۰۲۵ر میل مربع ، نفوس آن بیش از هفت نیم ملیون ، مرکز آن تاناناریو و پول رایج آن فرانگ ملغاسی است ٠

مدغاسکر یکی از کشور های جنوب شرق ساحل افریقا است ٠ نام اصلی این سرزمین ونام این جزیره قبلا ملغاسی بود که بعد از ۱۹۷۵ بهنامجمهوریت دیموکراتیك مدغاسکر مبدل شد .

مدغاسکر از سال ۱۸۸۵ ــ ۱۸۹۵ بحیث قلمرو فرانسه به شمار میرفت ٠ در ۱۹۵۸ اعلام آزادی نمود و در ۲٦ جون ۱۹٦۰ آزادی کامل خودرا بدست آورد ٠ اضافه تر مردم آنکشور به زراعت اشتغال دارند ٠ حاصلات عمده آن قهوه ، برنج ، شکر و تنباکومیباشد

مالاوی

مساحت ٤۵ر۷٤۷ میل مربع ، نفوس آنپنج ملیون ، مرکز آن لیلانگو و پول رایج

آن کواچه میباشد .

این کشور در جنوب شرق افریقا موقعیت دارد . کوهای بلند و جنگلات منـــا ظـــر طبیعی دلفریب رابرای کشور بخشیده است در ۱۸۹۱ بحیث قلمرو برتانیه بنام نیاسالند تاسیس شد در ۱۹۵۳ تا ۱۹۶۳ عضو فدرا - سیون رودیشیا ونیاسالنـد گـــردیده و در ۱۹۶٤ آزادی خودرا حاصل وبنام ملاوی‌مسمی شد . ودر ششم جولای ۱۹۶۶ بحیث جمهوری ملاوی اعلام گردید .

۸۵ فیصد نفوس آن زراعت پیشه میباشد چای . پنبه ،تنباکو وپینت ۹۰ فیصدصادرات آنرا تشکیل میدهد . این کشور در ســال ۱۹۶۹ پوهنتون ملاوی را تاسیس نمود. نفوس آنرا بیشتر افریقا ئی ها تشکیل میدهد .

مالیزیا

مساحت ۱۲۸٫۳۵۸ میل مربع ،نفوس آن ۱۱٫۹۳۰٫۰۰۰ ، مرکز آن کوالالمپور و پول رایج آن رنجیت میباشد .

مالیز یا در جنوب شرق ودر قسمت‌شمالی جزیره بورنیو موقعیت دارد . این کشـــور ۳۵ فیصد رابر وحلبی جهان را استحصال مینماید .

مالیزیا در سپتمبر سال ۱۹۶۳ از یکجـا شدن فدرا سیون مالایا ، سنگاپور ، سباو سارواك تاسیس شد .

بعدازبین رفتن داکتر سکارنو مالیز یا واندو نیز یا در ۱۱ آگست ۱۹۶۶ موافقتنامه عادی شدن روابط سیاسی شانرا به امضاء رساندند در نهم آگست ۱۹۶۹ موافقتنا مه جدائـــی سنگاپور از مالیزیا امضاءشد. واین مهمترین طریقه ترك مخا صمات بین چین وآنکشور به شمار میرفت .

منابع وصنعت :

رابر ، حلبی ، چار تراش ، مواد خام ، آهن از حاصلات مهم آن بشمار میـرود . حاصلات زراعتی آن عبارت از برنج ، شکر مرچ وغیره بوده صنایع درکشورانکشاف‌نموده صنعت فرنیچر سازی ،سمنت ، صابون سازی و غیره در آنجا مروج میباشد .

مذهب و معارف :

اکثریت مردم مالیزیا مسلمان میباشند ء مذهب بودیزم . هندویزم وعیسوی هم در کشور قانونی اعلام شده است مالائی زبـــان رسمی آنها است .

مالی

مساحت ٤٦٤٫٨٧۳ میل مربع ، نفوس آن بیش از پنج ونیم ملیون ، مرکز آن باماکو و پول رایج آن فرانك مالی میباشد .

مالی یکی از متصر فات سابق فرانسه و در غرب قاره افریقا قرار دارد .

ازقرن یازدهم الی پانزدهم این خطه بحت

قلمرو امپراتوری مالی که وسعت متصرفات آن از جنوب سودان تا ساحل اتلانتیک امتداد یافته بود قرار داشت . سمبا کو یکی از مراکز بزرگ اسلام به شمار میرفت .

فدراسیون مالی در بیست جون ۱۹۶۰ آزادی خودرا کامل نمود . سینگال ازفدراسیون خارج گردید . در ۲۰ آگست ۱۹۶۰ بعوض سودان جمهوریت مالی رویکار شد . درنوامبر ۱۹۶۸ کودتای نظامی به رژیم کرنیل مودیبو کیتا خاتمه بخشید . وموسی تروور دردسامبر ۱۹۶۸ بحیث رئیس جمهور انتخاب گردید .

مالی کشور زراعتی بوده . ارزن . برنج پنبه ، زابو ، حاصلات عمده آنرا تشکیل میدهد .

مردم آن عموما مسلمان ویکعده قلیل آن عیسوی میباشند . زبان رسمی آنجا فرانسوی میباشد .

مالتا

مساحت ۱۲۲ میل مربع . نفوس آن ۲۷۷۰۴ ، مرکز آن ولیتا وپول رایج آن پوند میباشد .

مالتا در بحیره مدیترانه قرار داشته در ۵۸ میلی جنوب سسلی و ۱۸۰ میلی افریقا موقعیت دارد .

مدت ۳۵ قرن فنیقی ها ، کارتاژ ها ورومن ها , عرب ها در آنجا حکمروانی داشتند. بعدا فرانسوی‌ها وانگلیسی‌ها هم‌این‌جزیره‌را تحت تسلط در آورده بودند . در ۲٤ ستمبر ۱۹٦٤ مالتا آزادگردید . وبه انگلیسها اجازه داده شد تا پایگاه نظامی خودرا برای مدت ده سال درین جزیره بقید تصرف داشته باشد . مالتا در ۱۳ دسامبر ۱۹۷٤ بحیث یك کشور جمهوری اعلام شد . این کشور عضو ملل متحد ، کا منو یلت و جا معه اروپا میباشد .

صنایع عمدهٔ آن پروسس مواد غذائی . ترمیم کشتی ها ، نساجی و توریزم میباشد لسان آنها مخلوط مالتائی وایتا لوی میباشد مذهب آنها رومن کاتو لیك است .

موریتا نیا

مساحت ٤١٩,٢٢٩ مربع میل . نفوس آن بیش از یك ملیون ، مرکز آن نواك چوت و پول رایج آن اوگویا است .

جمهوریت اسلامی موریتا نیا از جمله متصرفات بحری قدیم فرانسوی در افریقای غربی میباشد . موریتا نیا توسط بحراتلانتیك صحرای هسپانوی ، الجزایر . ما لی و سنیگال احاطه شده است .

اقتصاد آنرا زراعت تشکیل میدهد .

حاصلات عمده آن گوشت گوسفند ، ماهی شتر . بز وغیره بوده آهن در آنجا استخراج میگردد .

موریتانیا در ۲۸ نوامبر ۱۹۶۰ استقلال کامل خودرا بدست آورد ومختار الداداه در آگست ۱۹۶۴ بحیث رئیس جمهور آن انتخاب گردید . موریتانیا در قسمت های صحرائی [illegible] دارای منابع سرشار [illegible] میباشد میباشد .

موریشوس

مساحت ۷۸۷ میل مربع ، نفوس آن ۸۶۰ هزار ، مرکز آن پورت لوئیس و پول رایج آن روپی میباشد .

موریشوس یکی از جزایر واقع بحر هند بوده در ۵۵۰ میل بطرف شرق مدغاسکر قرار دارد . بعد از ۱۵۰ سال تحت استعمار انگلیسها در ۱۲ مارچ ۱۹۶۸ بر آمده و به حیث کشور دارای پارلمان اعلام گردید . موریشوس یکی از کشور های دارای نژادهای مختلف مسلمان ، هندو ، افریقائی وغیره در جهان بشمار میرود .

زبان رسمی آنجا انگلیسی است ، یکعدهٔ زیادی از مردم بفرانسوی نیز تکلم میکنند از محصولات مهم آن شکر را میتوان نام برد .

مکسیکو

موتی ایچی رئیس جمهور مکسیکو

مساحت ۷۶۱٫۶۰۱ میل مربع [illegible] آن بیشتر از [illegible] میلیون تن مرکز آن شهر مکسیکو وپول رایج آن پیسو میباشد .

مکسیکو سومین کشور بزرگ امریکای لاتین است که در قسمت اعمار تعمیرات خدمات اجتماعی ، صحت عامه وصنعت به ترقیات زیاد نایل گردیده است .

نفوس مکسیکو متشکل است از نژاد های مختلف تالتیز ، [illegible] هسپانوی‌های که این کشور را تحت مستعمره خود در آورده بودند .

منابع وصنعت :

مکسیکو غنی از معدنیات و چوب میباشد . نقره در آنکشور بمقدار زیاد استحصال شده واز نگاه استخراج بدرجه پنجم قرار میگیرد . طلا ، مس ، سرب ، [illegible] ، سیمایه ، [illegible] و گرافیت غیر از ذرهٔ پیداوار معدنی آن به شمار می رود . صنایع فولاد

وآهن آن انکشاف مزید نموده است ۰ حاصلات دیگر آن پنبه ، پشم ، منسو جات صابون ، کاغذ . سمنت ، شیشه و غیره میباشد ۰

تاریخ وطرز حکومت :

قبل از اشغال هسپا نیا تمدن هند یها در آنجا حکمروائی داشت ۰ بعد از سه قرن هسپانوی ها در آنجا زمام امور را بدست گرفتند ۰ قلمرو این کشور بحالت‌فعلی زمانی وسعت پیدا کرد که در سال ۱۸۳٦ رژیم جمهوری در آنجا استقرار پیدا نمود . در جنگهای که بین ایالات متحده امریکا ومکسیکو بوقوع پیوست ، ۱۸٤٦ ــ ۱۸٤۸ این کشور یك قسمت از اراضی شمال را به شمول دیوگراند ازدست داد .

عساکر فرانسوی در سال ۱۸٦٤ برای برانداختن قدرت در مکسیکو بر قوه متوصل شدند، اما توسط عساکر امریکا ئی از آن سر زمین اخراج گردید ند ۰ مکسیکو کشور جمهوری فدرال دیمو کراتیك بوده و دارای ۳۱ ایالات میباشد ۰

رئیس جمهور برای یك دورهٔ شش ساله ووکلا برای سه سال در آن کشور تعیین و انتخاب میباشد ۰

معارف و مذهب :

تاسن ۱۵ سالگی تعلیم در مکسیکو اجباری میباشد ۰ پوهنتون شهر مکسیکو ۱۵۵۱ میلادی تاسیس شده از جمله پوهنتون های مشهور آن حساب میشود ۰ هسپا نوی زبان رسمی آنجا میباشد .

بیشتر از مردم آنجا به مذهب رومن ــ کاتو لیك گرویده اند ۰

مونا کو

مساحت آن شش صد هکتار ، نفوس آن دو هزارو پنجصد نفر ، مرکز آن مونا کو و پول رایج آن فرانگ میباشد ۰

از سه طرف کشور مونا کو توسط آبهای مدیترانه احاطه شده ، واز نگاه آب وهوا و مناظر طبعی مشهور میباشد ۰ این کشور توسط ۲۰۰ نفر قوای پولیس اداره شده و حکومت از طرف شهزاده سوم اداره میگردد۰

منگولیا

مساحت ٦۰٤ر۲٤۷ میل مربع ، نفوس آن بیش از یکنیم ملیون ، مرکز آن اولن باتور وپول رایج آن توگریك میباشد ۰

جمهوریت مردم منگولیا در شمال شرق آسیا قرار دارد ۰ از طرف شمال با سایبریا ازسه جانب دیگر با کشور چین همسر حد میباشد ۰ قسمت عمده کشور را اراضی مرتفع و جنوب آنرا صحرای گوبی تشکیل نموده است ۰

منابع وصنعت :

در اواخر ۱۹۷۰ منگولیا از حالت بدوی کوچ نشین خارج شده وتمایل آن بطرف

زراعت وصنعت معطوف گردید . فابریکه های سمنت ، منسو جات و خشت در کشور بعد از ۱۹۲۸ انکشاف نمود .

منگولیا سالانه مقدار معتنا به ذغال سنگ مس وحلبی را استخراج مینماید .

تاریخ وطرز حکومت :

منگو لیا یکی از کشور های کهن آسیائی قرن ۱۳ عهد سلاله چنگیز کسب قدرت نمود زمانیکه چین رافتح نمود متوجه عرب شـد

در زمان انقلاب ۱۹۱۱ چین منگولیا دوباره آزادی خـودرا بدست آورده وبعـداً بـه حیث یك دولت سوسیا لستی منگو لیا در ۱۱ جولای ۱۹۲۱ عرض وجود نمود . قانون آن کشور تدوین شد . در منگولیا قدرت اساسی بـه دست حـزب سو سیا لسـت میبا شد

منگولیا با اتحاد شوروی همسر حد است این کشور عضو ملل متحد میباشد .

معارف ومذهب :

در منگولیا یکعده مکاتب ابتدائی ، ثانوی ومسلکی تاسیس شده است . مذهب آنها بودیست لاما یزم میباشد . خالخا منگول زبان رسمی مردم را تشکیل میدهد .

مراکش

مساحت ۱۷۱ر۹۵۳ میل مربع ، نفوس آن هفده نیم ملیون . مرکز آن رباط و پـول رایج آن در هم میباشد . مراکش کشـور شاهی بوده و در شمال غرب افریقا بطول ۸ میل از یورپ توسط آبنای جبل الطارق مجزا شده است . توسط کشور های الجزایر موریتانیا بحیرهٔ مدیترا نه ، اتلانتیك احاطه شده است .

باشند گان آنجا متشکل اند از نژادعرب وبربر ها .

منابع وصنعت :

یك کشور زراعت پیشنه و ابتدائی بوده ، حاصلات زراعتی آن عبارت است از جودر ، گندم ، جواری ، وغیره ، مراکش سومیـن کشور مستحصل فاسفیت در جهان بوده و اولین کشور صادر کننده آنست . این کشور پنج فیصد کوبالت جهان را استخراج وتولید مینماید .

تاریخ وطرز حکومت :

هسپانوی ها درقرن ۱۹ بریك قسمت‌مراکش حکومت میکردند . در قرن ۲۰ متباقی خاك های این کشور بدست فرانسویان افتاد . مراکش در ۲ مارچ ۱۹۵۶ بعد از موافقتنا مه استرداد سر زمین های مراکش آزاد گردید. طنجه بندر بحری آن واپس در ۱۹۵۶ بـه مراکش مسترد گردید . بعد از محمد پنجم سلطان آنجا که در ۱۹۶۱ وفات نمود پسر بزرگ آن بنام حسن دوم پادشاه شد . به اساس قانون اساسی سال ۱۹۶۲ مراکش بحیث‌کشور شاهی مشروطه اعلام گردید .

مراکش عضو ملل متحد و عضو مؤسسه اتحاد افریقا وجامعه عرب بشمار میرود .

معارف ومذهب :

مکاتب تجارتی وزراعتی درآنکشور تاسس

ودر حالت انکشاف وگسترش میباشد ۰ بوهنتون بزرگ آن بدر شهر رباط موقعیت دارد ، مردم آن پیرو دین اسلام بوده زبان رسمی آن ها عربی میباشد ۰

موزمبیق

سامورامانل رئیس جمهور موزمبیق

مساحت ۳۰۲٫۳۷۳ میل مربع ، نفوس آن بیش از ۹ ملیون ، مرکز آن موبوتو وپول رایج موزمبیق اسکیو دو میباشد ۰

جمهوریت موزمبیق وقابل بحرهند درجنوب غرب افریقا قرار دارد ، توسط کشور های تانزانیا ، ملاوی ، زمبیا ، رودیشیا وافریقای جنوبی احاطه شده است :

منابع وصنعت :

زراعت پیشه مردم را احتوا کرده ، پنبه شکر ، چای کشت و صادر می شود ۰ زغال سنگ ، بوکسیت ، آهن و مس نیز از جمله پیدا وار معدنی آن به حساب میاید ۰

تاریخ وطرز حکومت :

در سال ۱۵۰۵ پر تگالی ها بالای سرزمین قدم گذاشتند ، موزمبیق در جون ۱۹۷۵ بعد از ده سال جنگ مقابل پرتگال آزاد گردید . موزمبیق در ۱۹۷۶ سر حد خود را بارودیشیا مسدود نمود .

نفوس آن متشکل است از مردم بانتو و مردم جنوب که بازبان وکلچر پرتگال خو گرفته اند. مذهب آنها کاتو لیک ومسلما ن اند .

نیپال

مساحت ۵٤٫۳٦۲ میل مربع ، نفوس آن ۱۲٫۵۷۰٫۰۰۰ مرکز کتمندو وپول رایج آن روپیه است . نیپال یک کشور شاهی در دامنه های همالیا است که از طرف شمال به چین ، جنوب شرق وغرب به هند محصور است در دامنه های کوه اراضی حاصل خیز وجود دارد ۰ نیپال توسط راه های موتر با هند وسایر کشور ها از فضا وزمین ارتباط دارد :

منابع وصنعت :

نیپال غنی از منابع طبیعی وجنگل میباشد سالانه مقدار زیاد جوت ، برنج ، حبوبات

گندم نباتات طبی را صادر میکند ، ۹۰فیصد تجارت آنکشور با هند صورت میگیرد .

طرز حکومت :

نیپال یك کشور شاهی بوده وتعداد زیاد مردم آنرا گورکه ها تشکیل میدهند . در ۱۹۵۱ شاه بیر بکرام یکی ازفامیلی های شاه سیستم صدارت موروثی را در آنکشور ازبین برد سیستم صدارت وحکومت جدید رابمیان آورد . این شخص توسط پسرش بیربکرام شاه ویف بقتل رسید ، این شخص در ۱٦ دسامبر ۱۹٦۲ قانون اساسی جدید را بسه مرحلهٔ اجرا گذاشت که در آن اسا مبلــه ملی را رویکار کرد .

معارف ومذهب :

در نیپال در حدود ۲٤۰۰ مکتب انگلیسی زبان وسا نسکریت وجود دارد . زبان آنجا نیپالی است . بودیزم مذهب میباشد .

نیوز یلند

مساحت ۱۰۳٫۷۳٦ مربع میل ، نفوس آن ۰ ۳٫۱٤۸٫۰۰ ملیون . مرکزآن ویلمنیگتون و پول رایج آن دالر نیوز یلندی میباشد . جزیرهٔ بزرگ نیوزیلند درجنوب پاسفیــك ۱۳۰۰ میل بطرف شرق استرا لیا قرار دارد.

قلل پر برف کوها ، چشمه های جوشان معدنی ، سواحل طلائی ومناظر دلچسپ آن مورد توجه زیاد جهانگر دان قرار گرفته است نیوزیلند متشکل ازدوجزیره جنوبی وشمالی بوده و بندر مشهور آن در شمال عبارت از اکلند وویلنگتون است .

منابع وصنعت :

نیوزیلند یك کشور زراعتی متکی بخود بوده وسالا نه یك مقدار زیاد پیدا وار آن بخارج نیز میشود . نیوزیلنــد از جملــه کشور های صادر کننده گوشت بخصــوص گوشت گوسفند ، بشمار میرود .

۱۲ فیصد نفوس به زراعت اشتغال دا شته و ۲۵ فیصد آنها در صنایع آنکشور مصروف فعالیت میباشد .

این کشور در ۱۹٦۸ دارای فابریکه ذوب آهن وفولاد گردید و تغیرات شگرف د ر چهرهٔ صنایع آن رونما شده است .

تاریخ وطرز حکومت :

نیوزیلند در سال ۱٦٤۲ توسط یك دریا نورد هالندی کشف گردید . بعدا انگلیسها آنرا تحت تصرف آورد در۱۹۰۷ بحیث دومینون شناخته شد ویکی از اعضای کامنو یلـــت حساب گردید وتوسط گور نر جنرال اداره میشود نیوزیلند عضو ملل متحد وعضو کشور های کامنویلت است .

معارف ومذهب :

در نیوز یلند تعلیمات ابتدائی تاسن ۱٤ سالگی مجانی واجباری است . این کشور دارای ۷ پوهنتون بزرگ میباشد .

نیکاراگوا

مساحت ۵۷ر۱۴۳ میل مربع ، نفوس آن ۰۰۰ر۱۶۰ر۲ ملیون مرکز آن ماناگوا و پول رایج آن کاردوبا میباشد .

یکی از جمله کشور های بزرگ امریکای مرکزی است به طول ۲۰۰ میل که بین کارابین وبحیره پاسفیك افتاده است .

منابع وصنعت :

منبع مهم آنکشور جنگلات ، طلا ، ونقره میباشد که استخراج آن جریان دارد همچنان زراعت آن در حال انکشاف میباشد ازحاصلات عمده آن کیله ، پنبه ومیوه جات ، قهوه ، شکر ، جواری ، لوبیا ، ککاو ، تنباکو وگندم را میتوان نام داد .

تاریخ وطرز حکومت :

این کشور آزادی خود را در ۱۸۲۱ از هسپانیه بدست آورد این کشور زمانی به اتحاد به مکسیکو ومدتی هم با کشور ایالات امریکای مرکزی شامل بوده تا اینکه در ۱۸۳۸ بکلی آزاد گردید .

رئیس جمهور آنکشور جنرال سموزا بوده که از جمله فامیل های ثروت مند آنکشور به شمار میرود ودر ۱۹۷٤ برای دومین بار به حیث رئیس جمهور تعیین وانتخاب گردید .

مذهب معارف :

مذهب مردم رومن کاتو لیك است وزبان رسمی آنها هسپا نوی میباشد نیکا راگوا عضو ملل متحد وعضو موسسهٔ اتحاد کشور های افریقائی است .

نائجیر

مساحت ۲.٦ر٤۸۹ میل مربع ، نفوس آن بیش از چهار ملیون ، مرکز آن نیامی وپول رایج آن فرانگ میباشد .

جمهوریت نایجیر از جملــه متصرفــات قلبی فرانسه بوده ودر قلب افریقای جنوبی موقعیت دارد این کشور در سوم آگســت ۱۹٦۰ آزاد گردید .

نایجیر یك کشور زراعتی بوده تربیه شتر ، گوسفند ، مرکب ، بز نیز در آنجــا مروج است خشك سالی های مهم سال ۱۹۷۵ و ۱۹۷٦ صدمه جبران ناپذیر بر حاصلات حیوانی ونبا تی این کشور وارد واقتصاد آن را متضرر نمود . یورانیوم در ســال ۱۹۷۱ کشف وبعدا استحصال گردید از نقطه نظر پیدا یش واستحصال یورا نیوم نا یجیــر درجه پنجم را در جهان احراز نموده است.

مردم آن عموما مسلمان اند ولسان آنهــا فرانسویست .

نایجیریا

مساحت ۹۵۶ر۶۶۹ میل مربع ، نفوس آن هفتاد ملیون ،پول رایج نائیره ، میباشد جمهوریت فدرال نایجیریا از کشور های مشهور ومهم افریقائی است . که در ۱۹۶۰ از قید برتانیه رهائی یافته وآزاد گردید.این کشور بین داهومی وکا مرون موقعیت دارد . نایجیریا دارای منابع سرشار طبیعی بوده ونفت آن بمقدار زیاد سالانه استحصال میشود علاوه برآن معدنیات زغال سنگ ، آهن وگاز طبیعی رانیز استخراج میکند . در سال ۱۹۷۵ نایجیریابحیث پنجمین کشور مستحصل پطرول در جهان شناخته شد . نفت سالا نه ۹۰ فیصد صادرات کشور را تشکیل میدهد. از صادرات دیگر آن میتوان از تنبا کو ، پنبه ، پوست ،رابر را یادآور شد .نایجیریا دراول اکتوبر ۱۹۲۳ بحیث یك کشورجمهوری آزاد احراز قدرت نمود این کشور عضوممالك مشترك المنافع وعضو ملل متحد میباشد . در می ۱۹۶۷ ایالات شرقی خود را بنام جمهوریت بیافرا آزاد اعلام نمودند . این کشور از آن تاریخ به بعد بهجنگ دا خلی کشانیده شد . در دوران این جنگها تقریبا یك ملیون نفر از اثر جنگ وقحطی کشته شده واز بین رفتند . در ۱۹۷۰ جنرال او جوکو سر دسته یا غیان بهجنوب ساحل عاج پرواز کرد. وجنرال گاوان عفو عمومی را در آنکشور اعلام نمود در جولای ۱۹۷۵گاوان توسط کودتای نظامی از قدرت افتاد نائجیریا عضو اتحادیه اقتصادی افریقا میباشد اضافه تر نفوس کشور پیرو دین اسلام اند .

زبان رسمی آنها انگلیسی است .

ناروی

مساحت ۱۲۵ر۱۸۱ میل مربع ، نفوس آن بیش از چار ملیون مرکز آن اوسلو وپول رایج آن کرون میباشد .

ناروی قسمت های غربی جزایر سکندیناوی را در شمال غرب اروپا اشغال نموده است با کشور های سویدن ، فنلیند ، اتحاد شوروی همسر حد میباشد .

منابع وصنعت :

۳۰ فیصد اراضی آن قابل کشت بوده ومتباقی آن لم یزرع میباشد جنگلات ،صنایع کاغذ سازی وچوب آنرا فعال میسازد ناروی ششمین کشور ماهیگیری در جهان به شمار میرود معدنیات آهن ، نیکل ، مس ، جست سرب ، درناروی وجود دارد . واستخرا ج تولیدات آنروز بروز درحالت انکشاف میباشد استحصال تیل در قسمت بحر شمال درسال ۱۹۷۶ در ناروی آغاز گردیده .

تاریخ وطرز حکومت :

اولین حکمروا یان ناروی هرالد فیرهارد بود که در ۸۷۲ بعد از میلاد در آنکشور به سرقدرت آمد. واینکنگ های نارویدر ۱۰۳۰ یك قسمت زیاد اروپا راتحت تسلط درآوردند

جرمنی در سال ۱۹٤۰ بالای ناروی حمله کرد و [illegible] تحت تصرف خود داشت پادشاه ناروی اولاف پنجم است که در [illegible] ۱۹۰۳ تولد شده است که در ۲۱ سپتامبر سال ۱۹۵۷ تاج شاهی را بر سر گذاشت .

معارف ومذهب :

مذهب رسمی آنکشور ایوانجیلیکل لوتریزم است عبادت سایر مذاهب در ناروی آزاد میباشد تعلیم از ۷ سالگی تا ۱٤ سالگی در آنجا مجانی واجباری است .

عمان

مساحت ۸۲ هزار میل مربع ، نفوس آن بیشتر از هفت صد هزار و مرکز آن مسقط وپول رایج کشور ریال میباشد .

کشور شاهی وسلطان نشین آزاد عمان ساحه جنوب شرقی شبه جزیره عرب را اشغال نموده است این کشور دارای آب وهوای گرم وخشک میباشد تولیدات عمده آن نفت است از پیداوار مهم آن کیله ، انگور ، گندم ، سبزیجات بشمار میرود [illegible] گوسفند در چراگاه آن تحت تربیه گرفته شده است . اکثر مردم آن پیرو اسلام بوده زبان آنها عربی میباشد .

سلطان قابوس پادشاه عمان

پاکستان

مساحت ۳۱۰٤۰۳ میل مربع ، نفوس آن بیش از هفتاد ملیون ، مرکز آن اسلام آباد وپول رایج آن روپیه میباشد

این کشور در ۱٤ اگست سال ۱۹٤۷ زمانیکه انگلیسها نیم قاره هند را ترک کردند بمیان آمد . در ۲۳ مارچ سال ۱۹۵٦ برای باراول جمهوریت را بحیث حکومت اعلام نمود . جزء اول پاکستان به قسمت شرقی وغربی تقسیم گردیده بود پاکستان شرقی بحیث یک کشور آزاد در سال ۱۹۷۱ بنام بنگله دیش تاسیس گردید .

پاکستان یک کشور کوهستانی بوده دریا های آن اراضی زیاد را قابل زراعت نموده است . [illegible] آن خشک و کمی باران میباشد .

فضل الهی چودری رئیس جمهور پاکستان

منابع وصنعت :

برنج ، گندم ، پنبه ، تنباکو ، شکر و پشم از پیداوار مهم زراعتی آن به شمار میرود ، معدنیات آن سلفر ، نمک ، ذغال سنگ ومنگانیز میباشد .

تاریخ وطرز حکومت :

زمانیکه انگلیس ها در ۱٤ آگست ۱۹٤۷ نیم قاره هند را ترك نمودند مسلمانان ، دولت پاکستان را بنیان گذاری کردند ، مارشال ایوب خان توسط کودتا قدرت را در ۱۹۵۸ بدست گرفت و بحیث رئیس جمهور در ۱۹٦۰ اعلان شد ایوب خان در ۲۵ مارچ ۱۹٦۹ مستعفی گردید وعوض آن آغا محمد یحیی خان زمام قدرت را بدست گرفت ، حزب عوامی ملی که طرفدار جدائی پاکستان شرقی از مدت ها به این طرف بود اکثریت قاطع را در دسامبر ۱۹۷۰ بدست آورد ، آنها طرفدار تدوین قانون جدید در آن کشور بودند ، در مارچ ۱۹۷۱ یحیی خان انتخابات را به عقب انداخت ومظاهرات در پاکستان شرقی آغاز شد، عساکر دولتی برای حمله به پاکستان شرقی فرستاده شد شرقی ها به کمك هند آزادی خود را اعلام نمودند ونام کشور را بنگله دیش گذاشتند . در جنگ که بین جانبین صورت گرفت ، هزاران نفر کشته شدند و در حدود ده ملیون مهاجر به هند پناهنده شدند . در ۱۷ دسامبر پاکستان زمانیکه عساکر آن در داکه از همه طرف محاصره شده بود اعلام آتش بس را قبول کرد . و بنگله دیش از تسلط پاکستان بر آمده و بحیث یك کشور آزاد در جهان شناخته شد . بعد از آن ذوالفقار علی بوتو بحیث صدراعظم انتخاب شد وبا هند موافقتنامهٔ جدا سازی قوا را امضاء نمود همچنان هند بالای پاکستان قرار دادی را امضاء کرد که یکصد هزار عساکر محبوس آنکشور را سر وقت اجازه ورود به پاکستان بدهد. قانون اساسی که در ۱۹۷٤ در آنکشور تدوین شد ، آنرا بحیث جمهوریت اسلامی اعلام نمود.

مذهب ومعارف :

اضافتر نفوس آن مسلمان بوده تعلیم وتربیه در آنکشور مجانی میباشد ، اردو زبان رسمی آنجا است

پاناما

مساحت ۲۸٫۷۵۳ میل مربع ، نفوس آن بیش از یکنیم ملیون . مرکز آن پانا ما و پول رایج آن بال بوا میباشد .

جمهوریت پانامه با امریکای جنوبی و مرکزی متصل میباشد .

پانامه یك کشور پراز جنگل دارای اراضی حاصل خیز زراعتی میباشد . سالا نه مقدار زیاد کیله از آنجا صادر میشود . معد ن مس آن نیز استخراج وتولید شده است پاناما استقلال خودرا در ۱۹۰۳ از کولمبیا به دست آورد . وچهارمیـن قانـون اساسی رادر ۱۹۷۲ تدوین نمـود و به اساس آن دارای رئیس جمهور وپارلمان گردید. اضافه تر نفوس آن را رومن کاتو لیك تشکیل میدهد تعلیم در آنکشور مجانی بوده زبان رسمـی آنها هسپانوی میباشد .

پاپو انیو گینی

مساحت ۱۹۸٫۲٦۰ میل مربع ، نفـوس آن بیش از دونیم ملیون ، مرکز آن پورت‌موازبی وپول رایج آن کینا میباشد . پاپوانیو گینی نصف شرقی جزیزه نیو گینی را احتوا نموده ودر شمال استرا لیا وجنوب اکوادور افتا ده است . صادرات مهم آن مس ، طلا ، نقره ، چوب و قهوه میباشد ، که سالا نه دو صد ملیون دالر از ین راه بدست میاورد . این کشور در ستمبر ۱۹۷۵ از قید استرالیا آزاد گردید . اضافه تر از ۷۰۰ زبان درینجـا استعمال میشود .

پارا گوای

مساحت ۱۵۷٫۰٤۷ میل مربع، نفوس آن بیشتر از دونیم ملیون ،مرکز آن اسونکیوان وپول رایج آن گورانی است .

جمهوریت پارا گوای یکی از دو کشور محاط به خشکه امریکای جنـوبی به شمـار میرود . توسط کشور های بولو یا . برازیل وارجنتاین احاطه شده است . اضافه تر نفوس آن مصروف زراعت و تربیه حیوانا ت میباشد . چوب از حاصلات عمده آن بـه حساب میاید . گندم ، جواری ، پنبه ،تنباکو ومیوه جات ستروس از جمله پیدا وار مهم آن میباشد .

در ۱۸۱۱ تسلط هسپا نیه به این کشور خاتمه یافت وپارا گوای آزاد گردید . قانون اساسی آن در ۱۹٦۷ تدوین شد .

در انتخا بات ۱۹۷۳ جنرال الفرید بحیث رئیس جمهور دوباره انتخاب گردید . مذهب آنها رومن کاتو لیك بوده تعلیمات ابتدائی اجباری ومجانی میباشد . هسپا نیائی زبان رسمی مردم پارا گوای است .

پیرو

مساحت ۴۹۶٫۲۲۲ میل مربع ، نفوس آن بیست ملیون ، مرکز آن لیما وپول رایج آن سول میباشد .

پیرو یکی از کشور های ساحل پاسفیک بوده توسط کشور های اکوا دور کولمبیا ، برازیل ، بولو یا ، چلی وبحر پاسفیک احاطه شده است .

سواحل غربی آن کم باران بوده اما خاك آن فوق العاده حاصلخیز میباشد ، زلزلهٔ شدیدی که در سال ۱۹۷۰ قسمت های شمالی پیرورا ویران نموده بیشتر از ٦٦ هزار کشته از خود بجا گذاشت . پیرو کشور نسبتاً زراعتی بوده ، پنبه ، شکر ، قهوه ، برنج و جواری از پیدا وار عمدهٔ آنجا میباشد . کوهای این کشور غنی از معادن سرب ، جست ، آهن وغیره میباشد . مذهب آنها رومن کاتو لیك بوده وسایر مذاهب نیز در کشور آزادمیباشد تعلیم وتربیه در کشور مجانی واجباری است .

فلپین

فردیناند مارکوس رئیس جمهور فلپین

مساحت ۱۱۵٫۷۰۷ میل مربع ، نفوس آن ۴۳ ملیون ، مرکز آن کیو زان وپول رایج آن پیسو میباشد . جمهوریت فلپین بقلمرو وسیع را در غرب پاسفیك اشغال نموده ، ۵۰۰ میل بطرف جنوب شرق آسیا افتاده است .

منابع وصنعت :

جنگلات ۴۲ فیصد اراضی این کشور را احاطه نموده است . فلپین غنی ازمعدن های متعدد بوده منابع نقره ، طلا ، سلفر ، سیماب و فاسیفیت در آنجا کشف شده است .

از حاصلات عمدهٔ آن برنج ، جواری و تنباکو قابل تذکر میباشد .

تاریخ وطرز حکومت :

ماژیلان در ۱۵۲۱ مجمع الجزایر فلیپین را کشف نموده وبعدا هسپانوی ها آنسرا متصرف شدند . جاپان در ۱۹۴۱ به این جزیره حمله نموده ودر ۱۹۴۴ آنرا متصرف شد . در جولای ۱۹۴٦ این کشور آزادگردید فردیناند مارکوس رئیس جمهور فلپین در سال ۱۹٦٦ یك موافقتنامه را با امریکا امضاء نمود . بعداً بین گروهای مختلف آنکشــور

جوانان را دیکال و چپی ها وغیره تشنجات میندانو بقتل رسانندند .
از سال ۱۹۷۰ _ ۱۹۷۲ خلق گردید ، که ماکورسی قانون نظامی را در سر تاسر کشور بر قرار ساخت " در جنوری ۱۹۷۳ قانون اساسی جدید را تدوین نمود- از سال ۱۹۷۳ و ۱۹۷٦ عساکر آنکشور برضد مسلمانان آنجا داخل پیکارشده وتعدادزیاد آنهارادر جنوب

معارف ومذهب :

تعلیمات ابتدائی وثانوی در آنجا مجانی است، لسان رسمی آنجافلیپینی بوده ، ۸۳ فیصد نفوس آنها پیرو مذهب رومن کاتولیك ومنباقی آن پیروان مذاهب اسلام ، بودیست وعیسوی میباشند .

پولیند

هنریك یابلونسکي رئیس شورای دولتي جمهوریت مردم پولیند

مساحت ۱۲۰٫۳۵۹ میل مربع و نفوس آن بیش از سی وپنج ملیون ، مرکز آن وارسا وپول رایج آن زولوتي میباشد .

جمهوریت مردم پولیند که در قلب اروپا قرار دارد ، توسط کشور های اتحاد شوروی، چکوسلواکیا ، آلمان شرقی وبحیره سیبااحاطه شده است .

اراضی آنرا تپه های هموار پر از جنگلات وسلسله جبال تشکیل میدهد .

منابع وصنعت :

در سال ۱۹۷۳ در حدود ۳۰ فیصد نفوس آن به زراعت مصروف بودند . حاصلات عمده آن جو ،جودر ، گندم ،کچالو ، شکر ،تنباکو وخوك میباشد . صنایع تراکتور سازی ، ماشینی ، منسوجات ، سمنت ، مواد کیمیاوی طیارات وسامان فلزی آنکشور انکشاف نموده وتحت یك پلان دقیق ملی پیش میرود .

تاریخ وطرز حکومت .

پولیند در قرن ۱۵ تا ۱۷ از جمله قدرت های بزرگ اروپا به شمار میرفت بعدا بین روسیه ، [illegible] واستریا به [illegible] قسمت اختصاص یافت ودر جنگ عمومی اول توسط قوای جرمنی واستریا اشغال شد . پولیند درسال [illegible] آزادی خودرا حاصل [illegible] بعدا بقوای نازی درماه اول سپتمبر ۱۹۳۹ [illegible] زمین آنرا اشغال نمود . در حدود ٦ ملیون ازمردم

پولیند به قتل رسید . بعد ازختم جنگ وقتیکه پولیند در ۱۹٤۷ بکلی آزاد شد و حکومت بدست حزب سو سیا لست آنکشور بر سر اقتدار آمد . در ۱۹۵۲ قانون اساسی پولیند را یك جمهوریت دیموکراتیك مردم اعلام نمود که دارای پارلمان بوده واعضای آن برای چار سال انتخاب میگردند . پارلمان بعداً اعضای کابینه وکنسل ایالتی راتعیین مینماید . سیاست آنکشور توسط اعضای حزبی پولیند تعین ورهنمائی میشود . در سال ۱۹۷۰ پولیند پیمان عادی شدن روابط را با آلمان غرب امضاء نمود . بابدست گرفتن یك پلان پنج ساله که درآن به اعمار منازل وتولیدات مواد غذائی حق ـ اولیت داده شده بود، این کشور از بحران رهائی یافت . پولیند باامریکا اولین قرارداد تجارتی را برای مدت ده سال در زمره کشور های سوسیا لست امضاء نموده است.

معارف ومذهب :

در پولیند تعلیم مجانی واجباری بوده و در حدود ۸۷ ـ انستیتوت تاسیس شده است . مذهب آنها کاتولیك بوده در روابط دولت باکلیسا ها بعد از ۱۹۷۰ بهبودی حاصل شده است .

پورتگال

مساحت ۳٤،۲۵ ر۳۵ میل مربع ، نفوس آن در حدود نه ملیون ، مرکز آن لزبن و پول رایج آن ابیسکا دو میباشد .

پرتگال توسط کشورهسپا نیه وبحراتلانتیك احاطه شده واز جمله کشور های اروپائی به شمار میرود . پرتگال یك کشور کوهستانی بوده باوجود آن دو بر سه حصه کشور قابل زراعت میباشد .

منابع وصنعت :

گندم ، جو ، جواری ، پلی ، جودر و برنج از حاصلات مهم نباتی به شمار میرود همچنان واین ، زیتون ، ساردین ، کشمش و اقسام میوه جات در کشور تولید میشود . جنگلات صنوبر وبلوط ، نزده فیصد زمینهای آنراپوشانده است که سالانه مقدار معتنابه بخارج صادر میکند .

تاریخ وطرز حکومت .

پرتگال از قرن دوازدهم باین طرف از جمله کشور های شاهی آزاد اروپائی بوده وتا آمدن انقلاب ۱۹۱۰ که در آنوقت شاه امانویل ۱۱ـ ازسلطنت بر کنار گردیده و بجای رژیم شاهی جمهوریت در آنکشور رویکار آمد . دوره های شگوفان راگذشتانده است . در ۱۹۳۲ حکومت سلازار رویکار آمد که بعدا توسط مار چیلو کیتانو کشته شد . پرتگال آخرین کشور بود که که قدرت امپراوری خودرادرافریقا حفظ نموده بود وبا ارسال یکصدو چهل هزار عسکر جنبش های

آزادی بخش را تا زمانی ساکت نمود . در ۲۵ ـ اپریل ۱۹۷٤ قدرت توسط کود تای نظامی بدست جنرال انتونی سپینولا افتاد که بعدا بحیث رئیس جمهور آنکشور برگزیده‌شد دولت برای یکعده کشور های گینی بیساو موزمبیق ، جزایر کیپ وردی ، انگولا، ساوتومی در افریقا آزادی داد . سپینولا در سی ستا مبر ۱۹۷٤ مستعفی شد . در سال ۱۹۷٦ انتخا بات عمومی در آنکشور براه‌افتاد وحزب سوسیا لست آنکشور در پارلمان قدرت را بدست آورد .

معارف و مذهب :

مذهب عمومی مردم رومن کاتو لیك است تعلیمات ابتدائی در کشور مجانی بوده ودر حدود نه پوهنتون در آنجا تاسیس گردیده است .

قطر

مساحت چار هزار میل مربع ، نفوس آن نه هزار ، مرکز آن دوها و پول رایج ریال میباشد .

این کشور یکی‌از متصر فات‌سابق انگلستان میباشد ، که آزادی کامل خودرا در سپتامبر سال ۱۹۷۱ بدست آورد . این کشور در خلیج فارس وساحل بحیرهٔ عرب موقعیت‌دارد زمین های آن خشك وبدون زرع بوده واز نگاه تولیدات نفت بدرجه هفدهم در جهان قرار میگیرد . شتر ، گوسفند و بز ازجمله حیوانات اهلی آن میباشد . قطر از ۱۸۷۲ ـ ۱۹۱۵ تحت تسلط ترکها بود ، بعدا تحت حمایه انگلیسها در آمد . در سال ۱۹۷۱ که انگلیسها قوای نظامی شانرا ازین سر زمین بیرون میکردند قطر آزاد گردید . ایـــن کشور توسط امیر اداره میشود .قطر عضو ملل متحد عضو جامعه عرب است . مردم آنجا پیرو دین اسلام بوده وبه لسان عربی تکلم میکنند .

رودیشیا

مساحت ۱۵۰٫۳۳۳ میل مربع ، نفوس آن بیش از شش ملیون ، مرکز آن سالز بری وپول رایج آن دالر رودیشیا ئی است .

رودیشیا کشور مرتفع بوده کشور های زمبیـــا ، مـو ز مبیـق ، جمهـو ر یـت افریقای جنوبی وبو تسوا نا آنرا احــاحه نموده وهمسرحد میباشند . اکثریت نفـوس این کشور را افریقایی نژاد وبانتو تشکیل میدهد . در حدود بیست وهفت هزار سفید پوست که زمام امور را بدست دارند ، در آنجا زندگی مینمایند . انگلیسی زبان رسمی آنجا است اما اکثریت مردم به زبـــان بانتو تکلم میکنند . زمینهای وافر زراعتی ومحصولات فراوان آنجا بدست سفیدپوستها اداره میشود .

صادرات آن تنباکو ، گوشت ، شکر ،مس

آهن، کروم میباشد . برتانیه جنوب رودیشیا را بعد ۱۹۲۸ از کمپنی برتانوی جنوب افریقا بدست آورد و آزادی داخلی آنرا تضمین نمود. به اساس قانون اساسی سال ۱۹۶۱ اداره رودیشیا بدست گورنر برتانوی افتاد که آنکشور دارای اسامبله ملی ، صدرا عظم وحق انتخابات گردید .

بتاریخ نوامبر ۱۹۶۵ قدرت بدست اقلیت سفید پوستان رسیده وایان سمیت با حیث صدراعظم اقلیت وجدائی رودیشیا را اعلام نمود ، حکومت برتانیه تصمیم ایان سمیت را تقبیح نمود و آنرا خلاف توقع اکثریت افریقائیان وانمود ساخت . بـه اساس تقاضای برتانیه ملل متحد قیودات اقتصادی را بالای این کشور وضع نموده و ارسال نفت را به رودیشیا قطع نمـود . حکومت متمرد رودیشیا همیشه از مفکورهٔ اکثریت افریقائیان در آنکشور سرباز زده وبا استعمال قوا زجر وتعذیب خواسته تا افکار مترقی وجنبشهای آزادی بخش افریقائیان را خاموش سازد . از سال ۱۹۷۶ بـه این طرف تصادمات شدید بین سیاه پوستان ملیت خواه وعساکر حکومت متمرد رودیشیا بوقوع پیوسته که در اثر آن هزاران افریقائی کشته ویا زخمی شده است .

چنانچه دامنهٔ این تصادمات هنوز در آن کشور ادامه دارد .

رومانیا

چاوسیسکو رئیس جمهور رومانیا

مساحت ۹۱،۶۹۹ میل مربع ، نفوس آن ۲۱،۹۸۰،۰۰۰ ملیون ، مرکز آن بخارست و پول رایج آن لیوا میباشد .

جمهوریت سوسیالستی رومانیا ازجمله کشورهای بالکان بوده ودر جنوب شرق اروپا موقعیت دارد . از چار طرف توسط اتحـاد شوروی ، بلغاریا ، بحرسیاه ، هنگری و یوگوسلاویا احاطه شده است .

منابع وصنعت :

رومانیا بعد از ۱۹۷۴ ازجمله کشور های صنعتی اروپا به شمار میرود . بیشتر از ۶۰ فیصد نفوس را کارگران صنایع و ۴۰ فیصد آنرا کارگران زراعتی تشکیل میدهد . صنایع مهم آن آهن ، فولاد ، سمنت ، مواد تعمیراتی ، چوب

چارتراش ، منسوجات ، بوت وغیره میباشد که تماما ملی گردیده اند .

ثروت معدنی آن گاز ، نفت ، ذغال سنگ سرب ، جست ، طلا ونقره میباشد .

تاریخ وطرز حکومت :

رومی ها در ۱۰۶ و ۲۷۱ بعد از میلادرژیم شاهی را در آنجا بر قرار کردند . مردم و لسان آنها مختلف از رومی ها بودند . در ۱۸۷۷ از اسارت ترکیه رومانیا آزاد گردید و به اساس موافقتنامهٔ برلین در ۱۸۷۸ به حیث کشور آزاد شناخته شد . رومانیا در سی دسامبر ۱۹٤۷بحیثجمهوریت دیموکراتیک مردم رویکار شد . در سال ۱۹٦۵ روما نیا بحیث یك کشور سوسیا لست به اساس قانون اساسی آن شناخته شد .

از سال ۱۹٦۹ باین طرف روابط رومانیا وامریکا تحت رهبری چاپسسکو بهبودیقابل وصف حاصل نموده است .

معارف ومذهب :

تعلیمات تا ده سالگی در رومانیا مجانی واجباری است . زبان آنها شکل لاتینی مختلف از لسان های فرانسوی ، یونانی ، سلاوی وترکی میباشد. مذهب آنهاارتودوکس و رومن کاتو لیك است .

راوندا

مساحت ۱٦۹ر۶۰ میل مربع ، نفوس آن ۰۰۰ر۲۰۰ر٤ ملیون ، مرکز آن کیگالی وپول رایج آن فرانك راوندا میباشد .

جمهوریت راوندا که در جولای ۱۹٦۲آزاد گردید ، قسمت از متصر فات بلجیم بود که در مرکزشرقی افریقا موقعیت دارد . ازطرف شمال به یو گندا ، شرق به تانزانیا ، غرب به زایر وجنوب به بوروندی متصل میباشد.

تعداد بیشتر مردم آنجا پیرو مذهب عیسوی اند . لسان آنها کنیا رواندا است . روندا عضو ملل متحد وعضو موسسهٔ اتحاد افریقا میباشد .

عربستا ن سعو دی

مساحت ۰۰۰ر۸۷۳ میل مربع ، نفوس آن بیشتر از هشت ملیون ، مرکز آن ریاض و پول رایج آن ریال میباشد .

عربستان سعودی چهار بر پنج حصه شبه جزیره نمای عرب را اشغال نموده است . بحیره سرخ در غرب ، خلیج فارس در شرق آن قرار دارد .متشکل است از چهار ولایت بزرگ نجد ، حجاز ، اثیرو وال هسا ، حجاز شهر مشهور آن بوده مدینه منوره در آن موقعیت دارد . آرامگاه حضرت محمد (ص) که در ٦۵۳ از جهان رحلت نموده و زیارتگاه مسلمانان جهان میباشد ، درین شهر اعمار گردیده است . همچنان قبله مسلما نان که سالانه تقریبا یك ملیون مسلمان در آنجا سر به سجده میگذارد در همین شهر میباشد میدان های هوایی دهران وجده این کشور

ملک خالد پادشاه عربستان سعودی

را با جهان خارج مرتبط میسازد . همچنان جده بندر بحری عربستان موقعیت ممتاز در بین کشور های عربی دارد .

منابع و صنعت :

عربستان سومین تولید کنندهٔ نفت درجهان میباشد . قسمت بیشتر تیل این کشور به اروپا صادر میشود و ۱۳ فیصد احتیاجات تیل جهان را آن کشور تهیه میکند . معدنیات مهم این کشور بعد از نفت طلا ، نقره ، مواد خام ، آهن ومس بشمار میرود . همچنان گندم جو ، جواری ، میوه جات ، اسپ ، شتر و گوسفند تولید وتربیه میشود . صنایع آن با رهنمائی متخصصین های خارجی درحال انکشاف میباشد .

تاریخ وطرز حکومت :

سرزمین نجد از زمان های قبل تحت سلاله وهابی آزاد زیست تا اینکه در قرن ۱۸ زیر نفوذ ترکها قرار گرفت .

در سال ۱۹۱۳ ابن مسعود موسس خاندان سعودی ترکها را از سر زمین عربستان عقب راند وایالت حسا وحجاز را در ۱۹۲۵ تصرف کرد . عربستان کشور شاهی مشروطه بوده وشهزاده خالد در ۲۵ مارچ ۱۹۷۵ بعد از بقتل رسیدن ملک فیصل بحیث پادشاه آنکشور تعین شد . درعربستان پارلمان وقانون اساسی وجود ندارد . تمام امور کشور توسط شاه وهیات کابینه پیش برده میشود .

معارف و مذهب :

در عربستان تعلیمات ابتدائی مجانی بوده اما اجباری نمیباشد . لسان آنها عربی بوده ومردم آن پیرو دین اسلام میباشند .

سنیگال

لئوپولدسنیگور رئیس جمهور سنیگال

مساحت ۷٦ر۱۲٤ میل مربع ، نفوس آن بیش از چار ملیون مرکز آن داکار و پول رایج آن کشور فرانک میباشد .

سنیگال یکی از متصرفات قبلی فرانسه در سواحل جنوبی افریقا است ، توسط موریتانیا ، مالی ، گینی ، گینی بیسا و احاطه شده است ، ۷۰ فیصد نفوس این کشور به زراعت مشغول اند . زبان آنها فرانسوی و۸۰ فیصد مردم آن مسلمان میباشند

سیرا لیون

مساحت ۲۰۳ر۲۷۹ میل مربع ، نفوس آن ۰۰۰ر۲۷۱ر۲ ملیون ، مرکز آن فریتاون وپول رایج آن لیونی میباشد .

سیرالیون یکی از متصرفات قدیم فرانسه بوده ودر جنوب غرب افریقای غربی قراردارد این کشور آزادی خودرا در۲۷ اپریل ۱۹٦۱ اعلام نمود .

صادرات عمدهٔ آن آلماس ، آهن بوکسیت و قهوه بوده وهشتاد فیصد مردم بزراعت اشتغال دارند . زبان رسمی آنجا انگلیسی بوده ، اماکثریت مردم بەلسانهای قبیلوی تکلم میکنند . در سیرا لیون تعداد کثیر مسلمانان وعیسویان بسر میبرند .

سنگا پور

مساحت ۲۲٦ میل مربع ، نفوس آن بیشتر از دو ملیون ، مرکز آن سینگاپور وپول رایج آن دالر میباشد . سنگا پور در جنوب آسیا افتاده چهارمین بندر بزرگ بحری جهان است این کشور تا سال ۱۹۵۹ جز متصرفات انگلیس به شمار میرفت و در ۱۹٦۵ بحیث یک کشور جدا از تانزانیا و ملایا آزاد اعلام گردید .

پیداوار مهم آن رابر میباشد . عموما عایدات آن از ناحیه توریزم وپیداوار معدنی آن تمویل مگردد .

سو مالیا

مساحت ۲۴۶٫۱۵۵ میل مربع ،نفوس آن بیش از سه ملیون . مرکز آن موگه دیشو و پول رایج آن شلینگ سومالی میباشد .

سومالیا که قبلا جز از قلمرو برتانیه بشمار میرفت در شرق افریقا قرار دارد ۹۹ فیصد نفوس این کشور پیرو دین اسلام میباشد . این کشور دارای بنیه ، ضعیف اقتصادی بوده ، اکثر پروژه ها توسط کمك کشور های امریکا ، جرمنی ، ایتالیا و شوروی پیش برده میشود .

تاریخ وطرز حکومت :

اضافه تر نفوس این کشور را کوچی ومها جرین حبشه وگینا تشکیل میدهد . ایتالوی های مهاجم این کشور رااز ۱۸۸۵ الی ۱۹۲۷ تحت تصرف خوددرآوردند. وبعدا در ۱۹۴۹ ملل متحد بهسو مالیا آزادی داخلی اعطا نمود . برتانیه در جون ۱۹۶۰ به این کشور حق آزادی داد .

و جمهو ریت سو مالیا را تشکیل کردند. مردم سومالیا به زبان هیمیتیك تکلم میکنند

هسپا نیه

مساحت ۱۹۴٫۸۸۳ میل مربع ، نفوس آن بیش از سی وپنج ملیون ، مرکز آن مادرید و پول رایج آن پسیتامی باشد .

کشتور شاهی هسپانیه قلمرو وسیع رادر غرب اروپا اشغال نموده واز فرانسه پیر ینه امتداد دارد. قسمت های مرکزی آن دارای سطوح مرتفع خشك بوده وحصص شر قی وغربی کشور را سلسله جبال های احاطه نموده است .

منابع وصنعت :

در حدود ۴۰ فیصد زمین های هسپا نیا قابل زرع بوده ومتباقی آن کوهستانی وغیر قابل کشت میباشد . حاصلات عمده زراعتی کشور گندم ، جو ، جواری ، زیتون ، انگور لیمو ، نارنج ، بادام ، تنباکو و پنبه بوده وبرنج هم قابلیت زرع را دارد .

معدنیات مهم آن عبارت از سرب ، جست آهن ، مس ، ذغال سنگ ، کوبالت ،سیماب نقره ، سلفر وفاسفیت میباشد .

چهره هسپانیه از ۱۹۶۰ از یك کشور زراعتی به صنعتی مدرن مبدل گشت . صنایع پشم باقی ، منسو جات ، کاغذ سازی ،بوت دوزی ، موتر سازی و کشتی سازی ، این کشور انکشاف نموده واکثر تولیدات آن به بازار های خارج عرضه میگردد .

تاریخ وطرز حکومت :

طوریکه تاریخ نشان میدهد هسپا نیه توسط باسك ها ، سلت ها ،کشف و فتح گردیده که بعدا توسط مردمان کار تاژ ازآنجا رانده شدند . رومی هادرسال ۲۰۰ قبل از

میلاد ، آنکشور رافتح نمود ، هسپا نیه بعد از کشف امریکا توسط کولمبوس در سال ۱٤۹۲ امپرا توری وسیع استعماری راتشکیل داده بود ، همچنان کنترول نیدرلیندیك قسمت در جرمنی وایتالیا را نیز این کشور بدوش داشت هسپا نیا مستعمرات خودرا در امریکا در اوائل قرن ۱۹ ــ از دست داد • کشور های کیوبا ، فلیپین و پیرو در جنگهای سال ۱۸۹۸ بین امریکا وهسپا نیا از قید تصرف آن خارج گردید •

پریمور فریا در سال ۱۹۵۳ حکومت دکتاتوری را رویکار کرد • توسط الفا نسو حکو مت آن در سال ۱۹۳۰ منقرض گردید • در سال ۱۹۳٦ تحت رهبری جنرال فرانکو علیه حکومت شورش بر پا شد که در اثر آن در حدود یك ملیون نفر کشته شدند . جنگ به کمك جرمنی وایتالیا به نفع فرانکو خاتمه پذیرفت وجنرال فرانکو بحیث رهنمای ملت هسپانیا نامیده شد • هسپا نیه در حرب عمومی دوم جهان بیطرف بود• اما به نفع فاشیزم عمل میکرد همان بود که عضویت آن درموسسه ملل متحد تا ۱۹۵۵ به تعویق افتاد • قانون اساسی آن در ۱۹٦٦ بمیان آمد • در سال ۱۹٦۹ فرانکو شهزاده جون کارلو را بحیث ولیعهد انتخاب کرد• بعد از مرگ آن در ۱۹۷۵ کار لوس به سلطنت رسید ویك سلسله اصلا حات رادر آن کشور رویکار کرد •

معارف ومذهب :

فرانکو مذهب کاتو لیك را در هسپا نیا بمیان آورد . تعلیمات در آنکشور مجا نی واجباری است دو بر سه حصه نفوس آن کشور به زبان های باسك وکاستلین صحبت میکنند •

سیر یلا نکا

مساحت ۲۳،۳۳۵ میل مربع ، نفوس آن ۱٤ ملیون ، مرکز کولمبو وپول رایج آن روپیه میباشد . سیریلانکا یا سیلون کشور جمهوریست که در بیست میلی بحر هند از بطرف جنوب هندو ستان موقعیت دارد از شمال تا جنوب به طول ۲۷۰ میل وعرض ۱٤۰ میل افتاده است • حصص ساحلی آن هموار بوده اما قسمت های مرکزی آن را کوه های دارای قلل بلند اشغال کرده است •

منابع وصنعت :

معد نیات زیادی از قبیل گرافیت ، آهن سنگ های قیمتی ، کوار تز وزیکرون ها در کشور استخراج شده است . صنایع کاغذ ، سممنت ،سیرا لیك ،منسو جات وکودکیمیاوی آن سالانه باتو لیدات زیاد فعالیت میکند •

پیدا وار مهم نباتی و زراعتی آن چای ، رابر ، کوکو نات ، برنج ، قهوه وتنباکو به شمار میرود ، ۹۰ فیصد چای این کشور به خارج صادر میشود •

تاریخ و طرز حکومت :

سر زمین سیریلا نکا در ادوار قبل یعنی ۵۴۳ قبل از میلاد کشف شد ودر سال ۱۵۰۵ توسط پرتگال اشغال گردید.

هالند در ۱۶۵۸ آنرا متصرف شد . برتانیه در ۱۸۰۵ اینکشور را ضم امپراتوری خود نمود . بنام سیلون آزاد وعضو کامنویلت در ۱۹۴۸ بمیان آمد . بندر انایکا در ۱۲ اپریل ۱۹۵۶ بحیث صدرا عظم آن کشور انتخاب شد و در ۲۵ ستامبر ۱۹۵۹ بقتل رسید وبجای آن بیوهٔ صدرا عظم سابق سریماو بندر انایکه رهبر حزب آزاد بحیث صدرا عظم تعیین گردید . در انتخابات ۱۹۶۲ حزب محافظه کار باید اکثریت قاطع چوکی های پارلمان راتحت رهبری ددلی سننیاك بدست آورد .

بعد از انتخابات سال ۱۹۷۰ میرمن بندر انایکه برای بار دوم بحیث صدرا عظم تعیین شد . در می سال ۱۹۷۵ سیلون بنام دولت جمهوری سیریلا نکا تبدیل شد و دارای رئیس جمهور ، صدرا عظم واسا مبلهٔ ملی گردید .

معارف ومذهب :

تعلیمات ابتدائی از کودکستان ، تا پوهنتون در سیریلا نکا رایگان بوده مردم آن پیرو مذهب بودااند . زبان رسمی کشور تامی سینمالی میباشد .

سودان

مساحت ۹۶۷٫۴۹۱ میل مربع ، نفوس آن بشتر از هفده ملیون ، مرکز آن خرطوم و پول رایج آن پوند میباشد .

سودان در جون سال ۱۹۵۶ بحیث جمهوریت آزاد گردید ، توسط کشور های جمهوریت عربی مصر ، حبشه ، یوگندا ، کینا ، چاد ولیبیا احاطه شده است . دریای نیل سفید از قسمت های شمالی بمرکز این کشور جریان داشته ونیل آبی از کو های حبشه سرا زیر شده و هر دو درناحیه خرطوم باهم یکجا شده بطرف شمال وجنوب مصر وادی الفا جریان مینماید .

منابع وصنعت :

حاصلات مهم آن پنبه ، برنج ، قهوه ، نیشکر ، تنباکو و گندم میباشد . مقدار زیاد پنبه این کشور به ایالات متحده امریکا و سایر کشور ها صادر میشود . همچنان سودان سالانه رمه های زیاد گوسفند را به مصر صادر میکند .

تاریخ وطرز حکومت :

در سال ۱۹۲۰ جموریت عربی مصر ، سودان را متصرف شد ، در اکتوبر ۱۹۵۱ پارلمان مصر معاهدات ۱۸۹۹ و ۱۹۳۶ خود را با برتانیه فسخ نمود ودر ۱۶ ــ اکتوبر برای سودان قانون اساسی جدا گانه قایل شد . سودان در اول جنوری ۱۹۵۶ بآزادی کامل خود نایل شد . حکومت پارلمانی در آنجا برقرار گردید جنرال ابراهیم عبدلقدرت

را بدست گرفت ودر ۱۹٦٤ از مسند قدرت افتاد ودر کودتای دوم درسال ۱۹٦۹ یك عده از نظامیان قدرت رابدست گفتند وکشور را تحت ریفورم سوسیا لیزم اعلام نمودند . در سال ۱۹۷۲ طی موافقتنامه صلح بعلاقه جنوبی سودان فرمان آشتی داده شد ومردم که سالها با حکومت مرکزی در جدال بودند به مخاصمات شان خاتمه بخشیدند .

روابط این کشور با امریکا در دوران جنگ اسرائیل وعرب از هم پاشید .

معارف ومذهب :

مردم سودان از نژاد مختلط نیگرو وعرب میباشد ، که دین آنها اسلام وزبان رسمی شان عربی است .

سرینام

مساحت ٦۳ر۲٥۱ میل مربع ، نفوس آن ٤۲۰ هزار ، مرکز آن پارم ماریبو و پول رایج آن فلورین میباشد .

یکی از کشور های ساحل امریکای جنوبی است که بین بحر اتلانتیك وبرا زیل موقعیت دارد .

اضافه تر نفوس آن زراعت پیشه اند ، یك قسمت زیاد کشور را جنگلات پوشا نیده است . زبان رسمی مردم هالندی ومردم آن پیروادیان مختلف جهان میباشد .

سوازی لیند

مساحت ٦ر۷۰٥ میل مربع ، نفوس آن ٤۹۰ هزار ، مرکز آن مابان و پول رایج آن لیلا بخت است .

کشور شاهی سوازی لیند در جنوبشرق افریقا موقعیت دارد . انگلیسی وسیزوا تی زبان رسمی آنجا ست . سوازیلند غنی از معدنیات بوده واز بست آن در جهان مشهور میباشد . پنبه ، گندم وبرنج در کشور حاصلات فراوان میدهد .

سوازی لیند آزادی خودرا در سال ۱۹٦۸ بدست آورد وعضو کامنو یلت میباشد .

سویدن

مساحت ۱۷۳ر٦٦٥ میل مربع ، نفوس آن ۸ ملیون ، مرکز آن ستا کهلم وپول رایج آن کرون میباشد .

سویدن در شمال غرب دریا قسمت شرقی جزایر سکند نویا را اشغال کرده‌است سویدن توسط سلسله جبال کولن از ناروی در غرب از فنلند ، درشرق ذریعه بحیره بالتیك مجزا میگردد .

منابع و صنعت :

نصف کشور از جنگلات پوشا نیده شده ومتباقی زمین های آن قابل زرع هر نوع نباتات میباشد .

از حاصلات عمدهٔ آن اقسام لبنیات گاو وگوشت خوك ، کچالو و شکر بشمار میرود ، ۹۵ فیصد عواید اقتصادی از ناحیه دستگاهای شخصی دستی تمویل میشود · سویدن از جمله کشور های مولد آهن خام وسلسلوز میباشد · که سالانه مقادیر زیاد آن به خارج صادر میشود ·

تاریخ وطرز حکومت :

سویدن کشور شاهی مشروطه بوده دارای شاه وپارلمان وصد را عظم که مجازی امورا بدست دارد ، می باشد ، پارلمان آن دارای ۳۴۹ عضو بوده افراد کشور بالاتر از سن ۱۸ دران حق انتخاب را دارند ، شاه گوستاف به عمر ۹۰ سالگی در ۱۵ دستامبر ۱۹۷۳ وفات یافت وی توسط پسر بزرگش کارل گوستاف بقتل رسید · تنها قدرت سمبولیك به یاد شاه باقی مانده است ·

سویدن عضو ملل متحد و عضو موسسه اتحاد یه اروپا است ·

معارف ومذهب :

۹۵ فیصد مردم به مذهب لوتر یــزم گرائیده اند · تعلیمات در آنکشور اجباری بوده دارای شش پوهنتون میباشد ·

سویزر لند

مساحت ۱۵٫۹۴۱ میل مربع ، نفوس آن شش ونیم ملیون ، مرکز آن برن وپول‌رایج کشور فرانك میباشد ·

سویزر لیند یك کشور جمهوری فد رالی در مرکز اروپا به‌شمار میرود ، توسط فرانسه جرمنی، استریا وایتالیا احاطه شده است

یك کشور کوهستانی دارای سلسله جبال های متعدد میباشد و ۶۰ فیصد آن توسط کوهای آلپ مسطور شده است ·

جهیل سویز از نگاه قشنگی بی نظیــر میباشد ·

منابع وصنعت :

صنایع ساعت سازی · برق ، منسوجات لبنیات ، فولاد ، سمنت وماشینری آن‌انکشاف نموده وتولیدات آن سالانه به مقادیر زیاد به خارج صادر میگردد ۲۰ فیصد کار گران آن خارجی میباشد ·

تاریخ وطرز حکومت :

در ۱٦٤۸ سو یــزر لــینـد آزا دی خـو د را از امپـرا توری روم مقـد س بدست آورد . سویزر لیند به هیچ یك از پیمان نظامی داخل نبوده ، عضو ملل متحد وناتو نه بوده ، گرچه عضو اکثر ارگان های ملل متحد از قبیل یونسکو ، مواد خورا که وزراعت جهان وغیره میباشد ·

ژنیو یکی از شهر های مشهور سویس مرکز اجتماعات اکثر ساز مان های مربوط ملل متحد از قبیل هلال احمر ، تیلــی کمونیکشین بین‌المللی وغیره بشمار میرود·

معارف ومذهب :

زبان مردم سویسی وجرمنی میباشند . مردم تعلیمات ابتدائی مجانی واجباری بوده . آن بیرو تستانت وروم کاتولیک اند .

سوریه

حافظ الاسد رئیس جمهور سوریه

مساحت ۷۱,٤٩۸ میل مربع ، نفوس آن ... ملیون ، پول رایج آن پوند سوریائی و مرکز آن دمشق است

جمهوریت عربی سوریه قسمت ... ساحل مدیترانه ... ضافه ... زمینهای آن کوهستانی ... دریای بزرگ آن فرات ... است .

منابع وصنعت :

سوریه یک کشور زراعت پیشه ابتدائی بوده پنبه ، جودر ، گندم ، زیتون ، میوه جات سبزی جات ، گوشت ، منسوجات از حاصلات مهم آن شمرده میشود ... صنایع نساجی ، سمنت و تصفیه گاه نفت ... در حال انکشاف وتولیدات ... به پیش میرود ... درسال ۱۹٦٥ رژیم سوسیالیستی تمام صنایع ... را درآنکشور ملی اعلام کرد .

تاریخ وطرز حکومت :

سوریه یکی از کشور های تاریخی عرب بوده ... زمینهای آن در سال ۱۹۲۰ ... قرار داد بدو قسمت سوریه ولبنان تقسیم گردید . هردو قسمت توسط پیمان قیمومیت فرانسه اداره میشد سوریه در ۱٦ سپتامبر ۱۹٤۱ آزادی خودرا از فرانسه بدست آورده و عساکر فرانسه در سال ۱۹٤٤ آنکشور را ترک کردند حزب سوسیالیست بعث که یگانه حزب قانونی آن کشور میباشد قدرت را در مارچ ۱۹٦۳ درآنکشور بدست گرفت .

بر اساس قانون اساسی آن کشور در سال ۱۹۷۳ پارلمان مرکب ۱۸٦ عضو نمایندگان ملت رویکارآمد امادرسوریه قدرت اساسی بدست رئیس جمهور میباشد . یک قسمت از اراضی بلندی های جولان درجنگ ۱۹٦۷ عرب واسرائیل از تصرف سوریه خارج گردید . درجرب ۱۹۷۳ یک قسمت از سرزمین های خود راکه توسط اسرائیل متجاوزاشغال شده بود واپس متصرف شد . سوریه در سال ۱۹۷۰ در جنگ که بین عساکر اردن

وفلسطین اما بعمل آمد به کمك مبارزین شتافت که در اثر آن روابط سوریه واردن در ۱۹۷۱ قطع گردید . اما در ۱۹۷۵ روابط آنها دوباره بر قرار شده وهردو داخل پیمان نظامی شدند . سوریه مقادیر زیاد کمك های اقتصادی ونظامی را در مجادله علیه اسرائیل از کشور های عربی بدست میآورد .

معارف ومذهب :

مردم سوریه پیرو دین مقدس اسلام بوده یکعده از عیسویان نیز درین کشور بسر می برند . زبان رسمي آنها عربی است

تانزا نیا

جولیوس نایریری رئیس جمهورتانزانیا

مساحت ۳۶۳٫۷۰۸ میل مربع ، نفوس آن بیشتر از ۱۵ ملیون ، مرکز آن دارالسلام و پول رایج آن شیلنگ میباشد .

جمهوریت تا نکانیکا در شرق افریقـــا جمهوریت زنگبار باهم یکجا شده وجمهوریت تانزا نیا را در ۲۶ - اپریل ۱۹٦٤ بوجود آوردند .

جولیوس نایریری رئیس جمهور تانکانیکا بحیث رئیس جمهور کشور جدید التاسیس تانزانیا ورئیس جمهور زنگبار بحیث معاون رئیس جمهور تعیین وانتخاب شدند . درسال ۱۹٦۷ دولت بهاساس پروگرام های اصلاحاتی سوسیالیزم تمام بانکها وکمپنی های آن کشور را ملی اعلام نموده وزبان سواهیلی را بجای انگلیسی دردفاتر رسمی تانزانیاقانونی تثبیت کرد .

تانزا نیا عضو ملل متحد وعضو کشورهای کامنویلت میباشد .

تایلند

مساحت ۲۰۰٫۱۴۸ میل مربع ، نفوس آن بیشتر از ٤٦ ملیون ، مرکز آن بنکاك وپول رایج آن بات میباشد .

تایلند کشور شاهی است که در جنوب شرق آسیا واقع گردیده وتوسط کشور های برما ، لاوس وکمبود یا احاطه شده است . میدان هوائی بنکاك از بزرگترین میدان های بین المللی جنوب شرق آسیا بوده وبحیث بندر بزرگ بحری نیز از آن استفاده میشود .

منابع وصنعت :

جنگلات طبیعی زیاداین کشوررا پوشانیده سالانه یك مقدار بزرگ چوب آن به خارج صادر میشود ، ۷۸ فیصد نفوس این کشور را طبقه زارع تشکیل میدهد .

تایلند پنجمین کشور تهیه کننده مواد خام در جهان بشمار میرود ، معدنیات آهن مگانیزه ، گاز طبیعی آن کشف واستخراج‌شده است .

پیدا وار دیگر آن عبارت از پنبه ، برنج، لوبیا ، شکر ، تنباکو ، جواری ، رابر ،جوت که سالانه یك قسمت آنرا بخارج صا در میکنند .

تاریخ وطرز حکومت :

تایلند از جمله کشور های شاهی جنوب شرق آسیا است . که تحت مستعمره کدام کشور خارجی قرار نگرفته ، در ۱۹۳۵ پراچاد هپوك میخواست کشور را تازمان مرگ از کشته شدن برادرش فومی فول به مرگ احفاد خود در قید تصرف داشته باشد اما عمرش وفا نکرد وتوسط عموزاده‌اش شهزاده اناند بقتل رسید بعد از کشته شدن برا در شی فو می فول به اساس قانون آنکشور به سلطنت رسیده . وبعد ازآن راما قدرت رابدست گرفت‌در۱۹۷۱ جنرال کاتی کاچوان توسط کود تای نظامی برسر اقتدار آمده و در ۱۹۷۵ حکومت ائتلافی تایلند بمیان آمد .

معارف ومذهب :

تعلیمات در تایلند اجباری بوده و ۱۲ پوهنتون ویکعده زیاد مکاتب عالی وثانوی‌در آنجا تاسیس شده است . لسان رسمی آن تای میباشد ، ۹٤ فیصد نفوس آن پیرو دین بودا ، یکعده مسلما نان وعیسو یان درآنجا زندگی میکنند .

تونس

مساحت ۶۳٫۳۷۸ میل مربع . نفوس آن ۰۰۰ر۷۷۰ر۵ ملیون ، مرکز آن تونس وپول رایج آن دینار میباشد .

تونس یکی از متصر فات قبلی فرانسه بوده ودر ۲۰ مارچ سال ۱۹۵۶ استقلال خود را حاصل نمود . این کشور در سا حل مدیترانه وافریقا قرار داشته بین الجزایر و لیبیا موقعیت دارد .

مردمان آن عموما عرب بوده بربرها واروپایی هاهم درآن کشورزندگی میکند .

منابع وصنت :

پیشه عمومی مردم را زراعت تشکیل‌میدهد حاصلات عمدهٔ آن میوه جات ستر و سس زیتون ، انجیر و سبزیجات میبا شد مقادیر زیاد آهن ، فاسفیت ، سرب ، نفت وجست درین کشور استخراج وتولید میگردد .

تاریخ وطرز حکومت :

تونس کشور کارتاژ ها وبرا بر ها وبه

حبیب بورقیبه رئیس جمهور تونس

معاهده تحت تصرف فرانسه قرار گرفت . بعد از سال ۱۹٤۷ بحیث کشور آزاد شناخته شده ودر انتخابات ۱۹۵٦ حکومت بدست حبیب بورقیبه رسید وبحیث صدر اعظم انتخاب گردید . در سال ۱۹۵۷ به اساس فیصله اسامبله رژیم شاهی از کشور برچیده شده وبجای آن جمهوری استقرار یافت وحبیب بورقیبه بحیث رئیس جمهور انتخاب شد .

وی سه مراتب بحیث رئیس جمهور انتخاب شده ، بالاخره به اساس تصویب مجلس ملی آنکشور در سال ۱۹۷٤ تا دوام حیات به حیث رئیس جمهور تونس انتخاب وتعیین شد. تونس عضو جامعه عرب وعضو ملل متحد میباشد .

معارف ومذهب :

اکثریت مردم تونس پیرو دین اسلام اند عربی لسان رسمی آنکشور است .

ترکیه

مساحت ۳۰۱٫۳۸۰ میل مربع ، نفوس آن بیشتر از ۳۹ ملیون ، مرکز آن انقره وپول رایج آن لیره میباشد .

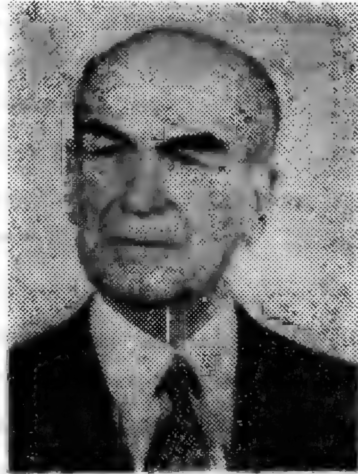
۹۰ فیصد نفوس این کشور در قسمت آسیایی آن یعنی اناطولیا بسر میبرند . قسمت های مرکزی ترکیه دارای اراضی وسیع خشک وگرم بوده ، زمستان های سرد و تابستان گرم ، آب وهوای آنرا احتوا میکند.

حیث قلمرو ترکیه در زمانهای قدیم به شمار میرفت در سال ۱۸۸۱ به اساس یک

طویل ترین پل که ازنگاه بزرگی چهارمین پل در جهان میباشد . بر آبنای باسفورس اعمار شده اروپا رابه آسیا وصل میسازد .

منابع وصنعت :

در حدود ٦٤ فیصد نفوس ترکیه زراعت پیشه اند ، حاصلات مهم آن تنباکو ، پنبه ، زیتون ، پشم ، ابریشم ، انجیر ، چهارمغز ومیوه میباشد .

فخری کوروترك رئیس جمهور ترکیه

مقادیر زیاد بوریت ، کروم ومس درترکیه استحصال وتولید میشود ·همچنان از معادن این کشور جست ، سرب ، آهن ، سیماب ، نقره و شلفر بدست می آید .

تاریخ وطرز حکومت :

قبل از حرب عمومی اول درعهده امپراتوری عثمانی ترکیه قلمرو وسیع کشور های سوریه لبنان ، عراق ، اردن ، اسرائیل ، یمن و بحیره ایجن را در تصرف داشت · ترکیه در حرب عمومی اول جهانی با فرانسه واستریا متحد شده ودر نتیجه یکعده از متصرفات خودرا از دست داد · رژیم جمهوری برهبری مصطفی کمال اتاترك در ۲۹ ــ اکتوبر ۱۹۲۳ بمیان آمد · زمانیکه اتاترك رئیس جمهور تعین شد ، ترکیه اداره آبنای در دانیل ویا سفورس را بدست گرفت · قانون اساسی آن در ۱۹۶۱ بارویکار آمدن اسا مبله ملی ومجلس سنا تامین شد · در ترکیه رئیس جمهور توسط آرای پارلمان انتخاب میشود و دوام کار آن هفت سال است . ترکیه عضو پیمان ناتو ، سیتو وملل متحد میباشد · ترکیه ۳ر سالهای متمادی با قبرس بر سر موضوع ترکها منازعه دارد ·

مذهب ومعارف :

۹۰ فیصد نفوس آنکشور پیرو دیــــن اسلام اند · تعلیمات ابتدائی وعالی درترکیه مجانی واجباری است ·

یوگندا

مساحت ۹۱٫۱۳٤ میل مربع ، نفوس آن یازده ونیم ملیون ، مرکز آن کمپالا وپول رایج آن شلینگ یو گندا میباشد ·

یوگندا یکی از قلمرو های سابق انگلیس در قسمت شرقي افریقا بشمار رفته وپنجمین کشور صادر کننده قهوه در جهان میباشد . این کشور در نهم اکتوبر سال ۱۹۶۳ آزاد گردید ، یوگندا عضو ملل متحد وعضــو موسسه اتحاد افریقا وعضو کامنولت میباشد · ملتون ابوتی زمام قیادت را در ۲۲ فبروری

جنرال عیدی امین رئیس جمهور یوگندا

۱۹۶۶ بدست گرفت ، بعدا جنرال عیدی‌امین در جنوری ۱۹۷۱ رویکار آمد وبحیث رئیس جمهور تعیین شد . عیدی امین در ۱۹۷۶ به حیث رئیس جمهور آنکشور تا زمان حیات انتخاب گردید ، نصف بیشتر نفوس یوگندا عیسوی و کاتولیک می باشد. انگلیسی و یوگندائی زبان رسمی آنها است یکعده مردم آنجاپیرودین مبین اسلام میباشند .

اتحاد جماهیر سوسیالستی شوروی

مساحت ۸٫۶۴۷٫۲۵۰ میل مربع ، نفوس آن ۲۵۴،۳۸۰،۰۰۰ ملیون ، مرکز آن مسکو وپول رایج آن روبل میباشد .

اتحاد شوروی از جمله بزرگترین کشور های وسیع جهان بوده از ساحل پاسفیک شمالی تابحیره بالتیک امتداد داشته ،ساحه شمالی آسیا و شرق اروپا را اشغال نموده است ، ازنگاه وسعت یك بر شش حصه کره زمین خاك اتحاد شوروی میباشد ، که هر قسمت آن دارای آب وهوائی مختلف بوده ، درشوروی ۳۵۰،۰۰۰ دریا در حدود ۲۵۰،۰۰۰ جهیل موجود میباشد [illegible] دریای مشهور آن دنیپر، دانیوب وولگا [illegible] قابل کشتیرانی میباشند

اتحاد شوروی متشکل [illegible] جمهوریت فدرالمحکه هر یك در قسمت مسایل داخلی خود آزاد میباشند .

قلمرو آن از استونیا لتوینا و لتلند و اوکراین آغاز و تا غرب سواحل پاسفیک امتداد دارد. از جانب شمال برزانتا از کنیک تا سواحل بحیره سیاه بحیره کسپین سرحدات قزاقستان ، منگولیا ومنچوریا ادامه پیدامکند حصص شرقی وغربی سایبریا باسرك های موتر وخطوط آهن تمدید یافته وصنایع برق وگاز با اعمار بند ها در آنجا انکشاف نموده است . در اتحاد شوروی نظریه خاصیت نظام سوسیالیزم آنکشور، حاصلات آن بدو طرز صورت میگیرد اول دارائی دولت ، دوم دارائی حاصلات کوپراتیف ها، دارائی دولت عبارت اند از معدنیات ، منابع آب ، جنگلات فابریکات ، دستگا های ماشینی ، ریل ، خطوط آهن ، بانکها ، ترانسپورتهای هوایی وبحری ، ومخابرات . دوم محصولات کلخوز ها ، کوپراتیف وکولکتیف ها که

لیونید بریژنف صدر هیئت رئیسه اتحادجماهیرشوروی

نظر به قانون آنکشور تنظیم میشود .

صادرات کشور به شمول بطرول ، آهن فولاد ، اشیای فلزی ، پنبه و غیره میباشد . در حدود ۶۰ فیصد تجارت شوروی باکشور های سوسیالستی ۲۵ فیصد با ممالک غرب صورت میگیرد .

تاریخ وطرز حکومت :

اولین حکومت روسیه در قرن نهم درکیف تاسیس شد . در قرن سیزدهم منگولها کشور را برهبری شهزاده ماسکو وی متصرف شد . در ۱۴۸۰ کشور ازتسلط منگولها رهائی یافت ، پتر کبیر در ۱۷۲۱ ـ امپراتوری بزرگ روسیه را تاسیس نمود . انقلاب ۱۹۱۷ روسیه به رهنمایی ولا دیمیر ایلیچ لنین پی ریزی شد ، تحولات شگرف را از نگاه تغیر نظام در آنکشور بمیان آورد ، لینن باروبکار آوردن رژیم سوسیالیزم در اتحاد شوروی خدمات فراموش ناشدنی به آنکشور نمود .

اولین قانون اساسی آنکشور در ۱۹۱۸ تدوین شد ونام این کشور دردسامبر ۱۹۲۲ به اتحاد جماهیر سوسیالستی شوروی تغییر یافت ، در سال ۱۹۳۶ جمهوریت خودمختار شوروی تاسیس شد . در اتحاد شوروی قدرت تنظیم واداره بدست صدر اعظم واعضای آن بوده و نزد شورای عالی آنکشور مسوول میباشند .

این مقام بلند ترین قدرت قضائی آنکشور را بعهده دارد . اعضای آن برای مدت پنج سال از سایر موسسات قضائی آنکشورانتخاب میشوند ، یگانه حزب قانونی آنکشور حزب کمونست اتحاد شوروی است ودرچهار سال یك مراتبه تشکیل جلسه میدهند . این حزب دارای کمیته مرکزی ، رئیس وسایر اعضای کمیته های فرعی است . اعضای حزب کمونست اتحاد شوروی در سال ۱۹۷۳ به چهار ده ملیون وهشت صد هزار نفر میرسید .

معارف :

تعلیمات در شوروی از ۷ الی شپانزده سالگی اجباری ومجانی میباشد . تعداد زیاد پوهنتون های تعلیمی ومکاتب ابتدائی وثانوی وکورسهای متعدد وجود دارد .

در اتحاد شوروی تعدادزیاد عیسویان ارتودکس ومسلمانان زندگی میکنند . اتحاد شوروی عضو موسسه ملل متحد وعضو پکت وارساست .

امارات عربی

مساحت ۳۲۲۷۸ میل مربع ، نفوس آن ۶۵۶۰۰۰ ، مرکز آن ابو ظبی و پول رایج آن درهم میباشد . اتحاد یه امارات عربی ازجمله کشور های شیخ نشین بوده و آزادی آن از طرف برتانیه در دیسامبر ۱۹۷۱ تامین گردید .

این کشور بین خلیج فارس وخلیج عمان موقعیت داشته وبا کشور های قطر ، عربستان سعودی وعمان هم سرحد میباشد .

ابوظبی مرکز آن بوده وسالانه مقدار زیاد نفت ازین جا استخراج وبخارج صادر میگردد ۷۲ فیصد نفوس آن عرب ومتباقی ایرانی ، هندی و پاکستانی میباشند .

برتانیه

مساحت ۹٤۲۰۹ میل مربع ، نفوس آن ۵۶ ملیون ، مرکز آن لندن و پول رایج آن کشور پوند میباشد . برتا نیای کبیر متشکل از ایرلند شمالی ، سکاتلند وویلز ، جزیره برتانیا بسوی ساحل غربی اروپا واتلانتیک شمالی افتاده است .

بزرگترین دریای آن تایمز میباشد که بعد از طی ۵۱۰ میل مسافه از منبع خود بطرف بحر شمال سرازیر میشود . بر تانیه دارای آب وهوای مرطوب وگرم بوده ومقدار باران آن دریك سال به ٤۱ انچ میرسد .

در انگلستان قدرت بدست ملکه الیزابت دوم ۲۱ اپریل ۱۹۲۶ متولد گردیده ، میباشد شاهد خت الیزابت دوم بعداز مرگ پدرش جارج پنجم پاد شاه برتانیه در دوم جون ۱۹۵۳ به سلطنت انگلیس رسید .

در برتانیه پارلمان قدرت تقنینی آنکشور را بعهده دارد ومتشکل است از دو مجلس یکی مجلس لارد ها که تعداد آن به یکهزار میرسد ، عموما در جلسات عادی ۲۷۰ نفر شان حاضر میباشند ، دوم مجلس عوام که دارای ۶۳۵ عضو میباشد .

علیاحضرت الیزابت دوم ملکه انگلستان

منابع وصنعت :

صنایع وتجارت در برتانیا انکشاف قابل وصف نموده است در زراعت آنکشور گندم جو ، جواری ، شکر ولبلبو میباشد ، باغداری که ۶۰ فیصد اراضی آنرا اشغال نموده از سرگرمی مردم بشمار میرود .

برتانیه کبیر عضو ملل متحد ، عضو سنتو وسیتو وکشور های مشترك المنافع ، عضو بازار اقتصادی اتحادیه اروپائی است .

برتانیه سالانه مقدار زیاد رابر ، پنبه

سلفر ، پشم و مواد خام را وارد کرده کاغذ تنباکو ، موادکیمیاوی ،ماشین آلات برقی و غیر برقی موتر ، طیاره ، کشتی ، تلویزیون تکه های پشمی ، اقسام منسو جات ،ادویه جات، رادیو رابخارج صادر مینماید .

مذهب و معارف :

یکعده از مردم آن پیرو پرو تستانت و عده زیاد دیگر کامنویلت میباشند .

تعلیمات اساسی ابتدائی از ۷ الی ۱٦ سالگی در برتانیه اجباری و مجانی میباشد اکسفورد وکمبریج از پوهنتون های مشهور کشور بوده که در قرن ۱۳ ـ اعمار شده است . غیر ازین ها در حدود ٤۰ پوهنتون دیگر در برتانیه وجود دارد .

ولتای علیا

مساحت ۱۰۵ر۸٦۹ مربع میل ، نفوس آن شش ملیون ، مرکز آن اوگاد وگو وپول‌رایج کشور فرانك میباشد .

جمهوریت ولتای علیا که زمانی جـــز متصرفات فرانسه بود ، در غرب افریقا قرار دارد . باکشور های مالی ، نایجیر ، ساحل عاج ، گانا ، شوگوو دا هومی همسر حـــد بوده وقسمت بیشتر نفوس آن در جنوب‌کشور زندگی میکنند .

زراعت ومالداری ۸۰ فیصد پیشه مـردم را تشکیل داده و ۵۰ فیصد محصول مالداری آن بخارج صادر میشود .

ولتای علیا آزادی کامل خودرا در پنج آگست ۱۹٦۰ بدست آورد . این کشور عضو ملل متحد بوده قانون اساسی آن در ۱۹٦۰ تدوین شد . رئیس جمهور ومجلس ملی‌آن کشور را تائید نمود .

یورو گوای

مساحت ٦۸ر۵٤۸ میل مربع ، نفوس آن بیشتر از سه ملیون ، مرکزش مونتو ویدو وپول رایج آن پیسو میباشد . یورو گوای یکی از کشور های کوچك امریکای جنوبی بوده دارای رژیم جمهوری میباشد . ازجمله کشور غنی ازانگاه حاصلات زراعتی درامریکای جنوبی بشمار میرود. وبابرازیل وارجنتایـــن همسرحد میباشد .

۷۰ فیصد اراضی آن زراعتـــی بـــوده و حاصلات آن بر علاوه احتیاجات داخلی بـــه خارج نیز صادر میگردد .

تاریخ وطرز حکومت :

یوروگـوای زمانی جـزء از متصـرفـــات هسپانیه بوده ودر سال ۱۸۲۵ دارای آزادی کامل گردید بعدا رئیس جمهور اسا مبلـــه ملی ومجالس مقننه آن‌به پایه اکمال رسید.

یوروگوای زمانی جـــزء از متصرفـــات سطح زندگی نهایت بلند جهان میباشد ، که هر نوع خدمات اجتماعی برای افراد آن از طرف دولت تامین گردیده است . مراســـم

مذهبی آزاد میباشد .
تعلیمات ابتدائی در کشور مجانــی و اجباری بوده . زبان مردم هسپا نوی است.

واتیکان

مساحت ۱۰۸۷ میل مربع ، نفوس آن هفت صدنفر . پاپها از ازمنه باستان باین طرف نفوذ روحانی داشته .
ساحه تحت حاکمیت پاپ در قرن ۱۹ به ۱٦ هزار میل مربع ونفوس آنها به سه ملیون در قلمرو پاد شاهی ایتا لیا تخمین میگردید این موضوع در قانون سال ۱۸۷۱ ایتا لیا با اضافه حقوق سالانه ششش صد وبیست هزار دالر گنجا نیده شده بود .
در فبروری سال ۱۹۲۹ کاردینال کاسپوری صد راعظم موسیلنی شهر واتیکان را آزاد اعلام نمود وبرای پیروان مذهب کاتو لیــک یك شهر جداگانه را تاسیس نمود . امروز ۸٤ کشور مختلف به شهر واتیکان روابـط سیاسی ونماینده دارند . تنها امریکا درین شهر نمایندهٔ سیاسی . ندارد .

وینز ویلا

مساحت ۳۵۲٫۱٤۳ میل مربع ، نفوس آن ۱۲ ملیون ، مرکز آن کارا کاس ، وپول رایج آن پولیوار میباشد .
وینز ویلا از جمله کشور های امریکای جنوبی بوده ودر سواحل کارابین واتلا نتیك موقعیت دارد . همسایه های آن گیانا ، برازیل و کولمبیا میباشد .

منابع و صنعت :

استخراج معادن ، ماهیگیری ، زرا عـت وصنعت مصرو فیت های عمده مردم راتشکیل می دهد ونیز ویلاازنگاه تـولیـدات نفـت پنجمین کشور جهان بشمار میرود .
معدنیات آن آهن‌خام ، طلا ،،مس ذغال سنگ نمك ، نیکل ، الماس میباشد که بعد ازنفت بدرجه دوم در صادرات کشور حایز اهمیت میباشد .

تاریخ وطرز حکومت :

کولمبوس وقتی برای اولین بارقدم درسر زمین امریکای جنوبی گذاشت به جـزایـری پاریا آلانسو دو او جیدا بر خـورد و در ۱٤۹۹ به سرزمین ماریا سیا بویا ووینزویلا رسید . در ۱۸۲۱ این سر زمین تحت نفوذ هسپانیا قرار داشت . وینز ویلا در ۱۸۳۰ بحیث یك کشور جمهوری تاسیس شد و در ۱٦٦۱ صاحب رئیس جمهور ، مجلس سنا پارلمان و قانون اساسی گردید ، این کشور عضو ملل متحد وعضو اتحادیه کشور های امریکا است .

معارف و مذهب :

زبان مردم وینز ویلا هسپانوی ومذهـب آنها رومن کاتولیك‌است .تمام تعلیمات‌ابتدائی وثانوی در کشور مجانی میباشد .

ویتنام

مساحت ۱۲۶٫۴۳۶ میل مربع . نفوس آن بیش از ۴۲ ملیون ، مرکز آن هانوی وپول رایج آن دانگ میباشد .

ویتنام نصف قسمت شرقی‌جزایر هندوچین را احتوا میکند از طرف شمال به چین ازجانب غرب به کمبودیا ولاوس واز طرف شرق و جنوب به‌بحر جنوبی چین ارتباطمیگیرد شهر های تاریخی وعلاقه های مشهور آن تونگین ، انام، سیگون، هانوی، دانفونگ، هونانگ میباشد .

منابع وصنعت :

زراعت پیشه اکثریت مردم را تشکیل میدهد . بخصوص زرع برنج که خوراك اساسی مردم آنجا میباشد نیشکر ، جواری شکر، کچالو ، قهوه ، چای ، پنبه، تنباکو ، چوب ورابر ازحاصلات مهم آن به بشمار میرود .

مقادیر زیاد ذغال سنگ از قسمت های شمالی این کشور بدست می آید . آهن بوکسیت ،منگانیز ،کرومیت، ازجمله پیداوار معدنی ویتنام میباشد .

تاریخ وطرز حکومت :

ویتنام یك کشور باستانی بوده اولین بار توسط ویت مردمان مرکزی چین کشف گردید بعدا در ۹۳۹ پیش ازمیلاد چینائی‌ها آنرا به تصرف خود در آوردند در ۱۹۴۰ جاپان آنرا اشغال نمود در زمانیکه این کشور تحت تصرف اجانب بود ، گروه مبارزین برهبری هوچی مین مفکوره آزادی در این کشور به میان آمد . در آگست ۱۹۴۵ گروه مبارزین امپراتوری بودائی را در انام سر نگون کردند . قوای اتحاد ملی فرانسه را در دین بین فو درسال ۱۹۵۴ شکست داد که‌به تعقیب آن موافقتنامه اعلام آتش بس در ۲۱ جولای ۱۹۵۹ در ژنیو به امضاء رسید که به اساس آن دو ویتنام ازهم درقسمت های دریای بین مجزا گردید .

بعد از اینکه قوای فرانسوی خاك آنجا را ترك گفتند ویتنام شمالی تحت قوای کمونست قلمرو ۶۲ هزار میل مربع را باهفده ولایت و ۱۳ ملیون نفوس که مرکز آن هانوی بود. به تصرف در آورده هوچی مین بحیث رئیس جمهور ویتنام شمالی تعین گردید . ویتنام جنوبی متشکل از ۳۹ ولایت وساحه ۶۵ هزار میل مربع بوده ونفوس آن بالغ به ۱۲ ملیون میگردید . مرکز آن شهر سیگون بود .

در ۲۶ ـ اکتوبر سال ۱۹۰۰ نیگو دین دیم صدرا عظم ویتنام جنوبی جمهوریت را در آنکشور اعلام وخود بحبث رئیس جمهور زمام امور رابدست گرفت .جمهوریت دیموکراتیك ویتنام شمالی در ۳۱ دسامبر ۱۹۵۹ تحت رژیم سوسیا لیزم برهبری هوچی مین تاسیس گردید وهوچی مین در ۱۵ جولای ۱۹۶۰دوباره بحیث رئیس جمهور آنکشور تعین وانتخاب شد. این شخص از سال ۱۹٤٥ باین طرف

رهبری گروه های مترقی و پیشرو کشور را بعهده داشت ودر سوم سپتامبر سال ۱۹۶۹ وفات یافت ۰

ویتنام شمالی از سال ۱۹۵٤ باین طرف آرزوی ادغام هر دو ویتنام را به سر می پرورانیدند گروه وطنپرستان ویتنام جنوبی بر ضد دولت مبارزات پی‌گیری راآغاز کردند در ۱۹۶۳ در کودتای که‌در آنکشور صورت گرفت رژیم دیم سقوط کرد . بعد از یک سلسله کودتا ها نیگوین وانتیو در ۱۹۶۷ بحیث رئیس جمهور تعین‌شد در۱۹۶٤ امریکا حملات هوائی خودرا تا داخل قلمرو ویتنام شمالی برای سرکوبی مردم آنجا ادامه داد . در سال ۱۹۶۹ تعداد عساکر امریکائی که شامل ساحه عملیات جنگی در ویتنام بودند به ٥٤٣۰۰۰ نفر میرسید ۰

در سال های ۱۹۷۲ و ۱۹۷۳ عملیات هوائی امریکا بر قلمرو های ویتنام تقلیل یافت ، در ۲۷ جنوری سال ۱۹۷۳ موافقتنامه درپاریس امضاءگردید که‌به اساس آن اعلام آتش بس وروبکار آمدن‌یك صلح شرافتمندانه توسط امریکا وویتنام شمالی وقوای اتحادملی ویتنام جنوبی منظور وقبول گردید ۰ درسال ۱۹۷٥ قوای اتحاد ملی ویتنام جنوبی بکمك سر بازان غیور آنکشور بصوب سیگون حمله نموده وشهر را در ظرف چند لحظه محدود اشغال نموده ورژیم تیورا سر نگون کردند ۰ درین وقت بقایای عساکر نظامی امریکا که ازبام سفارت امریکا در سیگون توسط هیلی‌کوپترازخاك ویتنام خارج شدند .

رهبران نظامی وشورای انقلابی قدرت رابدست گرفتند بعدا اتحاد به هر دو ویتنام تکمیل وبحیث عضو ملل‌متحد پذیرفته شدند۰ تعداد تلفات امریکا در جنگهای ویتنام ٤٦٫۰۷۹ نفر از ویتنام جنوبی ۲۰۰٫۰۰۰ نفر تعداد تلفات کشور شامل جنگ ٥٫۲۲٥ نفر اشخاص بیگناه غیر نظامی که به قتل رسیده اند ، تعداد شان بیك ملیون میرسد ۰ تعداد تلف شده گان مبارزین ویتنام جنوبی‌به‌پیش از شش ملیون نفر بالغ میگردد .

هردو کشور تحت نام جمهوریت سوسیالستی ویتنام در ۲ جولای سال ۱۹۷۶ باهم متحد گردید ند ، تان دك تانگ بحیث رئیس جمهور وفام وان دونگ بحیث صدرا عظم جمهوریت جدید التاسیس ایفای وظیفه‌میدارند

مذهب ومعارف :

مردم ویتنام اکثرا پیرو مذهب تاویزم و بودیزم میباشند ۰مذهب رومن کاتو لیك‌نیز پیروان زیاد دارد ۰

درین کشور مکاتب زیاد تاسیس شده زبان آنها پوپ چینائی ، مونتا گنارد میباشد ۰

زبان های انگلیسی وفرانسوی هم مورد استعمال قرار میگیرد ۰

ساموای غربی

مساحت ۱۱۳۳ میل مربع ، نفوس آن ۱۶۰ هزار ،مرکزآن آپیاوپول رایج آنتاتامیباشد ساموای غربی در جنوری سال ۱۹۶۲ آزاد گردید در سال ۱۸۹۹ بحیث مستعمره‌جرمنی بسر میبرد بعدا نیوز یلند آنرا متصرف شد خاك های آن حاصل خیز بوده حاصلات عمدهٔ آن قهوه ، ماهی ، کوکونات ، کیله میباشد. عربستان موقعیت دارد .

جمهوریت عربی یمن

مساحه ۲۸۹ر۷۵ میل مربع ، نفوس آن بیش از شش ونیم ملیون ، مرکز آن سنا و پول رایج آن ریال میباشد . جمهوریت یمن کشور باستانی در کنار بحیره سرخ وجزیره عربی موقعیت دارد ۰

منابع و صنعت :

در سطوح مرتفع الجبال قهوه ، پنبه ، ارزن ، میروید ، نفت قسمت بیشتر عواید آنرا تامین می‌کند. یمن‌که روزی بحیث‌کشور، سبا کشور ملکه حضرت سلیمان نامیده میشد در سال ۱۹۱۸ استقلال خودرا از ترکان عثمانی بدست آورد ۰ امام احمد از سال ۱۹۴۸ ـ ۱۹۶۲ تا هنگام مرگ درین کشور زمام امور را بدست داشت یك گروه انقلابی به رهبری جنرال عبد الله السلال رژیم جمهوریت را در آنکشور تاسیس وخود به حیث رئیس جمهور انتخاب گردید ۰ وارث امام احمد بنام امات محمد البدر بطرف کوها رفت ودر آنجا با یکدسته از مردم قبایل یکجا شد وجنگ های داخلی یمن را آغازنمود مصر ،حکومت برسراقتدار وعربستان سعودی ریاست های آنکشور را حمایه میکردند ۰این عملیات در سال ۱۹۶۷ که جنگ بین اعراب واسرائیل در گرفت خاتمه یافت ۰

عبد الرحمن از یانی در ۵ نوامبر ۱۹۶۷ ضمن یك کود تای نظامی قدرت رابدست گرفت وبعدا بحیث رئیس دولت تعین شد ۰ جنگ بین جمهوری خواهان وقوت های‌مخالف در آن کشور دوام داشت ۰ ادامه مخاصمات به اساس موافقتنامه که بین عربستان سعودی وجمهوریت یمن بعمل آمد خاتمه یافت ۰

به اساس آن به یکعده از ریالست ها اجازه داده شد ، تا در پست های دولتی مقرر شوند ۰

بعد از آن در سال ۱۹۷۲ و ۱۹۷۸ بعضی تصادمات بین جمهوریت دیمو کراتیك مردم یمن درین‌کشور بوقوع پیوست در ۱۳جنوری ۱۹۷۴ یك گروه نظامیان طی کودتای به رهبری ابراهیم الحمیدی قدرت را به دست گرفت اکنون این کشور توسط ۷ نفر از اعضای شورای نظامی اداره میشود ۰ یمن عضو ملل متحد وعضو جامعه عرب میباشد ۰

جمهوریت دیموکراتیک یمن

مساحت ۱۱۲,۰۰۰ مربع میل ، نفوس آن بیش از یکنیم ملیون ، مرکز آن عدن وپول رایج آن دینار میباشد .

این کشور در ۳۰ نومبر ۱۹۶۷ بحیث جمهوریت مردم یمن جنوبی تاسیس گردید. یمن جنوبی بعد از ۱۲۹ سال که تحت استعمار برتانیه به سر میبرد ، در ۳۰ نوامبر ۱۹۷۰ نام خود را باسم جمهوریت دیموکراتیک مردم یمن اعلام نمود .

طوریکه در تورات ذکر شده عدن بندر بزرگ تجارتی بین شرق وغرب بخصوص ابریشم میباشد . در سال ۱۹۷۱ و ۱۹۷۳ تصادمات سرحدی بین هر دو یمن صورت گرفت که بعدا به اساس میانجیگری کشور های عربی خاتمه پذیرفت .

یوگوسلاویا

جوزف بروز تیتو رئیس جمهور یوگوسلاویا

مساحت ۹۸,۷۶۶ مربع میل ، نفوس آن بیش از ۲۱ ملیون ، مرکز آن بلگراد وپول رایج آن دینار میباشد .

جمهوریت سوسیالستی فدرالی یوگوسلاویا کشور کوهستانی و پر از جنگل بوده ۲۶ فیصد اراضی آن را زمین های پست وهموار احتوا میکند . چار اطراف آنرا کشور های ایتالیا ، استریا ، هنگری ، رومانیا ، بلغاریه ، یونان والبانیا احاطه نموده است . جمهوریت فدرالی دارای شش جمهوریت های دیگر از قبیل سربیا ، کروشیا ، سلوفنیا ، مونتینگیرو ، بوسینیا ارزگوینا و مسیدونیا میباشد .

منابع وصنعت :

۵۰ فیصد نفوس آن زراعت پیشه اند . حاصلات مهم آن گندم ، جو ، جواری ، تنباکو ، میوه جات ، شکر ، لبلبو و پیداوار معدنی آن ذغال سنگ ، آهن ، مس ، کروم منگانیز ، لجست ، ... ، نمک وموکیست میباشد . دولت در اوائل ۱۹۶۵ پروگرام ملی وسیع رابغرض بلندبردن مولیدات کارخانه جات ورقابت با امتعه خارجی رویدست گرفت که نتایج آن در چند سال اخیر امید بخش

است . یوگو سلاویا روابط تجارتی آزاد با کشور های اروپا ، اتحاد شوروی وغیره دارد

تاریخ وطرز حکومت :

منطقه سر بیا از سال ۱۳۸۹ تحت تسلط ترکها قرار داشت وبه اساس موافقه سال ۱۸۷۸ برلین آزاد گردید بعد از جنگهـای بالقان در ۱۹۱۳ ساحه کشور با یکجا شدن مسید وینا وسر بیا وسیع گردید. زمانیکه فرانسیس فردیناند وخانمش در سال ۱۹۱٤ درایالت سرا جیفو به قتل رسید ، استریا با ارسالی قوا درین قسمت اولین جنگ‌جهانی را ۱۹۱٤ - ۱۹۱۸ شعله‌ور ساخت .

بعد از انقراض دولت های هنگری واستریا پادشاهی سرب هاازاتحاد کروتزسلوانی ها بایکجا شدن ایالات سا بقـه کـروشیـا از زگوینا بوسینا ، سلوانیا ، بمیان آمد . در عهد پسر اول شاه سر بیا ، نام این کشوربه یوگوسلاویا مسمی گردید . درحرب عمومی دوم جهانی زمانیکه جرمنی ها به این کشور حمله آور شدند شهزاده پسر دوم به لندن پنا هنده شد . پاریتزان های یوگو سلاویا برهبری جوزف بروز تیتو به مبارزات شـان علیه جرمنی ها ادامه دادند . آلمان ها در ۱۹٤٤ ازین کشور خارج ساخته شدند . در ۲۹ نومبر سال ۱۹٤٥ جمهوری یوگو سلاویا برهبری تیتو اعلام شد . یوگو سلاویا توسط رئیس جمهور اداره شده دارای پارلمان و صدراعظم واعضای کابینه میباشد .

معارف و مذهب :

تعلیمات در یوگو سلاویا مجانی واجباری است زبان‌رسمی آنهاسلاو مذاهب ارتودوکس رومن کاتولك واسلام در آنکشور مروج‌است.

زایر

مساحت ۲۰۵.۶۳ر۲ میل مربع ، نفوس آن ۲٤ ملیون ، مرکز آن کینشا سا ، پول رایج آن زایر میباشد .

جمهوریت دیمو کراتیك کانگو در اکتوبر ۱۹۷۱ باسم زایر مسمی گردید این کشور در قسمت استوائی افریقا موقعیت دارد .

دریای زایر که از طویلترین دریا های جهان به شمار میرود بعد از آبیاری حصص مختلف این کشور در جنوب اتلانتیك سرازیر میشود .

منابع وصنعت :

زایر دارای معدنیات متنوع بوده ۷ فیصد مس ٦۷فیصد کوبالت‌جهان‌را در۱٦۷۳استحصال الماس ، طلا ، نقره ، آهن ، مینگانیـز ، جست ،یورانیوم، رادیوم‌از پیداوارمهم‌معدنی‌آن به‌شمار میرود. ازفیوض بارانهای حاروی قسمت بیشتر کشور را جنگلات غلو احاطـه نموده ، حاصلات نباتی آن کیله ، قهوه ، کشمش ، رابر ، برنج ، نیشکر میباشد .

تاریخ وطرز حکومت :

لیو پو لد دوم شاه بلجیك در ۱۸۷٦ یـك عده از افراد رابرای کشف کانگوبه جنوب آنکشور فرستاده وبعدا بلجیك آنکشور را تحت استیلای خود درآورد ، در کنفـرانس

جوزف موبوتو رئیس جمهورزایر

۱۸۸۵ برلین کانگو بحیث یك ایالت آزاد شناخته شد ولیوپولد بحیث پادشاه آنکشور تعین شده رقابت بعضی از دسته های مختلف بالای موضوع را برتوجه منابع بین المللی را بخود جلب نمود . در سال ۱۹٦۰ کانگو بلجیم ، باهم موافقه کردند ، که این کشور بحیث یك‌ملت آزاددرآید، ودر انتخابات آزاد که درآنکشور بعمل آمد پاتریس لومبا در ۲۱ جون همان سال بحیث صدراعظم انتخاب

شد وکابینه ائتلافی را بمیان آورد ، توجه یکعده اروپائیان باین طرف جلب شده و توشمبور از ایالت کتانگا او مقام ریاست در ۱۱ جولای کناره گیری کرد ، درین موقع اوضاع در کانگو بوخامت گرائیده شورای امنیت در آگست ۱۹٦۰ از بلجیم تقاضا کرد تا عساکر خودرا از کانگو خارج نموده وجای آنرا عساکر صلح ملل متحد بگیرد رئیس جمهور کاسه ووبو لومبا را از صدارت برطرف نمود لومبا برای احراز قدرت دست به مبارزه زد ودر فبروری ۱۹٦۱ از طـــرف مخالفین ،لومبابطور فجیع بقتل رسید عساکر ملل متحد کانگو را ترک نمودند ودر دسامبر ۱۹٦٤ جمهوریت مردم کانگو در ستانلیویل تاسیس شد . در ۱۹٦٥ جنرال جوزف موبوتو به حیث رئیس جمهور تعیین شد .این شخص نام لیوپولدویل را به کینشاسا تبدیل‌نمود ودر ۱۹۷۰ برای هفت سال بحیث رئیس جمهور انتخاب شد .

معارف و مذهب :

نفوس آن عموما از نسل بانتو ترکیب‌شده اند : درین کشور درحدود ۹ ملیون عیسویان بود وباش دارند فرانسوی زبان رسمی آنها بوده ودارای سه پوهنتون بزرگ میباشد .

زمبیا

مساحت ۲۹۰،۷۲٤ میل مربع ، نفوس آن چار ملیون ونهصد هزار ، مرکز آن لوساکا وپول رایج آن کوچه میباشد .

جمهوریت زمبیا یکی از کشور های محاط به خشکه افریقای مرکزی به همجوار همسرود توسط زایر ، تانزانیا ، ملاوی ، موزمبیق ،

رودیشیا ، بوتسوانا ، انگولا احاطه شده است.

یک قسمت اعظم این کشور را سطوح مرتفع وجنگلات غلو احاطه نموده که برای چرانیدن حیوانات مساعد میباشد . معدنیات آن عبارت اند از مس ، جست ، کبریت ، وغال سنگ طلا ومنگانیز .

قانون اساسی جدید آنکشور در ۱۹۶۳ تدوین گردید وکینت کاوندا بحیث صدراعظم زمبیا انتخاب گردید ودر ۲۴ اکتوبر سال ۱۹۶٤ بحیث رئیس جمهور آنکشور تعین‌شده وزمبیا کشور آزاد جمهوری در چوکات کشور های کامنویلت عرض اندام نمود . بعد از اینکه حکومت تبعیض طلب سفید پوستان رودیشیا در ۱۱ نوامبر ۱۹۶۵ اعلام آزادی نمودند ، روابط این دو کشور به تیره گی رسید وتا امروز همچنان این روابط بین‌آنها ادامه دارد .

جمهوریت جیبوتی

در آخرین لحظاتی که صفحات (کشور های جهان) زیر چاپ می رفت، کشورجدیدالتشکیل دیگری بنام جمهوریت جیبوتی درقارهٔ افریقا به آزادی خویش نایل آمد .

جیبوتی که مدت یکصدو پانزده سال تحت تسلط فرانسه قرار داشت بالاخره بعد از نیمهٔ شب۷سرطان ۱۳۵٦ بهآزادی کامل خود از تسلط فرانسه نایل گردیده و بنام جمهوریت جیبوتی در جملهٔ ممالک افریقا عرض اندام نمود .

جمهوریت جیبوتی که قبلا بنام سومالی‌لند فرانسوی یاد می شد در جولائی سال ۱۹۷٦ به نام آفاروایساسمی گردید .

این کشور با حبشه وسومالیه همسرحد بوده وتنگه باب المندب آنرا از یمن جدا می سازد .

حسن جولید اولین رئیس جمهور، جمهوریت جیبوتی متعلق بافراد قبیلهٔ ایسا میباشد که در پارلمان جدید آنکشور سی وسه چوکی

حسن جولید رئیس جمهور جیبوتی

داشته وسی چوکی به آفارهامتعلق می باشد اقلیت های عرب نیز در پارلمان جیبوتی دارای دو چوکی استند .

اتحاد ، صلح وتساوی حقوق خطوطاساسی مشی دولت جدید التاسیس جیبوتی راتشکیل داده وحسن جولید بحیث اولین رئیس جمهور زمام امور رابدست گرفت .

جمهوریت جیبوتی درحدود۲۳هزارکیلو متر مربع

مسا حت و با سا س احصائیه سال ۱۹۷۳ دارای سه صد هزار جمعیت میباشد.
و پول رایج آن فرانك جیبوتی است .
شهرجیبوتی دارای ۱۲۵ هزار جمعیت بوده
مردم جیبوتی عموما به شغل مالداری و زراعت اشتغال داشته بصورت کوچی ونیمه کوچی زندگی دارند .کشور دارای آب وهوای گرم وسوزان وصحرا های لامزروع میباشد.
از صنایع جز چند فابریکه کوچك چیزی دیگری وجود ندارد .
قهوه، خرما ونمك طعام از تولیدات آ ن میباشد . ماهی گیری نیز پیشهٔ مردم میباشد چرم و پوست از جملهٔ اقلام صادراتی جیبوتی است .
در جیبوتی تازه به تفحص و استخراج گاز دست زده شده است .
میدان هوائی بین المللی جیبوتی یکی از میدان های مهم تجارتی بوده ومخصو صا بعدازبسته شدن کانال سویز در سال ۱۹٦۷ دارای اهمیت زیادی از نظر ترانزیت اموال تجارتی گردید .
ترانزیت اموال تجارتی و قهوه ازحبشه نقش مهمی درعایدات ترانسپورتی اینکشور،البته که عاید سر شاری ازین مدرك بدست می آورد .

نظری به سیر قانون گزاری در افغانستان

مقدمه :

قبل ازآنکه در اصل موضوع داخل صحبت گردیم قابل تذکراست که :

علم قانون ازجمله علوم اجتماعی است که درمورد ارتباطات مختلفه مردم ، چه این ارتباطات درساحه امور عادی قرارداشته باشد یااینکه به تهذیب نفوس افراد اتکاء نماید بحث می‌کند . ولی بصورت عام، موضوع علم قانون ، حقوق ووظایف افراد اجتماع بحیث اعضای هیئت اجتماعی احتوا نموده سلطه عامه راکه ازاختصاصات علم قانون پنداشته میشود توضیح میکند . روی تعریف متذکره، علم قانون چگونگی نظام اجتماعی‌را درسه مرحله یعنی عصرحاضر، ماضی وآینده بحث می‌کند باین ترتیب :

۱ـ تحلیل قانون ازنگاه عصرحاضر علاوه ازآنکه چگونگی تسوید، تعدیل‌واصلاح قوانین موجوده راحاوی بود ، شر احکام موادقانونی رامتضمن است‌که مطلب اخیر رابنام بحث تفصیلی درساحه فروع قانونی‌میتوان یادکرد.

۲ـ بحث درمورد وضع قانونی درگذشته، حاوی‌مطالبی‌است‌که درپیرامون نشرات شرائع قدیمه روشنی افگنده ، چگونگی تکوین نظام ومبادی قانونی وبالاخره تطورات آن رادرخلال عصرهای آینده موردبحث قرار میدهد تااینکه سیراین مبحث بعصرکنونی منتهی میشود که این مطلب رابنام بحث تاریخی علم قانون میتوان مسمی کرد .

۳ـ مبحثی راکه علم قانون به منظورحمایت وبهبود وضع اجتماعی وفردی اجتماعات آینده عنوان قرارداده وچگونگی رفع قصور قانو ن وضعی رابه منظور تامین اصلاحات آینده در اموراجتماعی مورد بحث قرار میدهند بنام‌علم تشریح یاد کرده اند . دراینجالازم است تا«قانون» رانیز تعریف کرد .

علما متفق اندکه : قانون عبارت است از مجموعه قواعدی‌که تنظیم روابط اجتماعی را بعهده داشته، مردم راوادارمی گرداند تا از اوامردولت پیروی نمایند ودولت راحق میدهد تا طبیق قانون رابعهده داشته وجهت تطبیق آن عندالاقتضاء بقوه متوصل گردد .

ازتعریف متذکره چنین مطلبی میتوان حاصل کردکه : دولت حق دارد جهت تطبیق احکام قانون بقوه متوصل گردد تااحکام قانون برای تنظیم روابط افر اد مفید باشد وبدین ترتیب در صورتی که قانون مویده نداشته ودولت نتواند به تطبیق قانون بالقوه حصه گیرد، در این صورت قانون جزسلوکی بیش نخواهد بود آنهم سلوک غیرالزامی یااینکه فقط قانون شکلی خواهد داشت چون شکل قواعد اخلاقی، ازهمین جا است‌که درتعریف قانون سلطه عالی را جهت تطبیق احکام قانون گنجانیده اند .

اینکه گفته میشود: قانون در کدام عصر

ارائه کرد، جزاینکه بایك نگاه مختصر از لابلای تاریخ قرون اولی این حقیقت تقدیم گردد .

جمیع قوانین وموپداتیکه درجهت بقـای عدالت وتنظیم امور اجتماعی بکار برده شده است اتکاء به عرف وعادات آن زمان داشته است، عرف وعادات بسیط که ازساده ترین حیات اجتماعی منشاء می‌گرفت ازهمین جااست که «نظام خانواده» رادراجتماعات ابتدائی بنام «شبیه نظام قانونی» یادکرده اندکه ایـن نظام ازفطرت وغریزه بقاء وحب عیش منبع گرفته است وممثل تطبیق این نظام همانـا رئیس فامیل پنداشته می شدکه روی‌مقررات خاص خودبه‌تطبیق این نظام می پرداخته‌است وروی همرفته ، عادات وعرف آنها نیز روی همین اساس بصورت نظام شکل گرفته است. ولی این نظام به‌مرورزمان مطابق این قاعده که «حق برای‌زوراست» توسط رؤسای قبایل تطبیق می‌گردید تااینکه باتوسعه وانکشاف حیات مدنی وتکامل زیست باهمی روابـط ومناسبات بین افراد اشکال پیچیده تری را اختیار نمود وهمدوش آن فکرقانونی نیزتطور نمود، ولی هنوزهم شرایعی وجود دارد کـه باوجود تطور طرززندگی پیروان آن بهمـان حالت اولی خودقرار داشته وچون شریعـت هندی هیچگونه اصلاح وتعدیلی درآن صورت نگرفته است کـه روی این اصل اجتماعات بشری ازنگاه تطور قانونی بدودسته تقسیم شده میتواند .

۱ـ اجتماعات متطور وپیشرفته که قانون وفق ظروف واحوال اجتماعی آنها بصـورت مستمرتطور کرده است .

۲ـ جوامعی‌که ازنگاه قانون گزاری جامـد وراکد بوده ونظام اجتماعی آنهاباوجود اینکه پله های تمدن راپیموده اند بصورت ابتدائی وبهمان حالت اولی باقیمانده است ونظام‌آنها اززمانی به زمان دیگربدون اصلاح وتعدیـل انتقال یافته است . وقتی سیرقانونی جوامع پیشرفته ملاحظه گردد، این مطلب واضـح می‌گرددکه عرف وعادات باامتزاج قانونی الهی قرون متوالی زاطی نموده است تا اینکـه باتشکیل دولت هاتغییر وتنظیم مهمی درآنها رونما گردیده . طوریکه متکی باتشکیل دول اکثرازهم‌متباین بوده ولی بصورت کلی‌شرائع کنونی تحت شعاع سه شریعت بزرگی قرار دارندکه عبارت انداز :

۱ـ شریعت لاتینی یاقانون رومانی .
۲ـ شریعت‌انگلوسکسون یاقانون‌انگلیسی.
۳ـ شریعت اسلامی .

تاجائیکه تاریخ شرائع متذکره مـلاحظـه می‌گردد هریك ازشرائع متذکره دریك محیط خاص تنمیه گردیده وبعد به ساحات دیگـر نفوذ نموده ودرمحیط های متعدد راه کشـاده است مثلا شریعت اولی درجهان اروپـایی و شریعت دومی‌دردنیای انگلوسکسون وشریعت سومی درجهان اسلام ولی بااینهم طوریکـه درممالك اسلامی روبه تسریع می‌گذارد .

قبلا اشاره گردید این شرائع بزرگ درمراحل

مختلف، روبانکشاف وتوسعه وتطور گذاشته ووفق حالات اجتماعی جدید درفروعات خود تغییر شکل نموده، نهضت قانون گذاری در حوالی قرن ۱۸ ابتداء درکشورهای غربی شروع گردیده ودرعین زمان روحیه قانونگذاری درممالك اسلامی روبه تسریع میگذارد

سیرقانون گذاری در افغانستان :

تاجائیکه معلومات اجازه مید هد سیر قانونگذاری قبل ازاسلام درافغانستان آنقدر هاواضح نبوده ولی دلایل وشواهد موجود استکه آریائیها دارای عرف وعادات اصیل بوده که بعداززمانی دارای نظام رسمیومدرن گردیده اند و آنها توانسته بودند تا نظام اجتماعی ودینی خودرا درپوست آهوبنویسند که اکنون نظامات مذکور رامیتوان بنام زند- زنداوستایادکرد وازویداوریك ویدا نام برد وایزه خودنشان آینده آنست که آریائیهاخود ازجمله اقوام مترقی باشندگان عرصه خود بوده‌اند ، نظامی جهت تنظیم زندگی فردی واجتماعی خودبدست داشته اندکه کاملتر و مترقی ترازنظام ابوت وحکم به زور بوده‌است که روی همرفته درزمان زردشت بر عبادت اسلاف خط بطلان کشیده میشود وتضامن عایلی ونظام ملکیت را اساس می گذارند وخداپرستی خدای یگانه از «نیمروز» که‌مرکز سیستان وجایگاه زردشت است بهمه اکناف دور ونزدیك پخش می گردد .

کتب اوستاوزند اوستا، ویداوریك ویدا وتعلیمات عالی زردشت که برخی از علماء آنرا آسمانی میدانند، وجود فکرة قانونی را بصورت حکم الهی درین سرزمین ثا بت می‌گرداند واضح‌می‌گرددکه مصدر نظام‌اجتماعی قبل ازاسلام وحتی درزمانهای خیلی دورالهی بوده‌که ازطرف رجال دینی وحکومت به مردم رسانیده میشد وحل وفصل قضایا باساس احکام الهی صورت می‌گرفت . روی همرفته طوریکه قبلا اشاره شد عرف وعادات نیز در نظام اجتماعی الهی مزج گردیده وصبغۀدینی رابخود گرفته بودکه حتی تاکنون رواسب آن بنام «روغه» و «تیژه» بین اقوام موجوده مانفوذ دارد .

وقتی دین اسلام درزمان خلیفه دوم (رض) وارداین سرزمین می‌گردد شریعت اسلامی روی همرفته جاگزین نظام اجتماعی محیط ما گردیده تااینکه علماء ومحققین ما توانستند درتعمیم تشریع اسلامی سهم‌بارزداشته باشند وبااین ترتیب دیده میشودکه تاریخ تشریع اسلامی به چهارمرحله چنین تقسیم میشود :

۱- عصرتاریخی‌که این دوره قبل ازورود اسلام باین سرزمین است .

۲- صدر اسلام‌که صدر تکوین است وآن عبارت است ازمرحله اولی برای شریعت اسلامی که ازظهوراسلام الی نهایت خلافت امویها دوام می‌کند ودرین خلال مصادرتشریع واصول آن پایه گذاری می‌گردد .

۳- عصرائمه ودوره علمی‌که این دوره شامل خلافت عباسی بوده ودرین مدت اصول فقه تدوین می‌گردد واحکام شرعی تنظیم

میشود .

٤ـ عصر متاخرین یادوره تقلیدکه ازاواخر دولت عباسی شروع گردیده الی سقوط بغداد (٦٥٦هـ) بدست مغولی هاانجام می‌گردد .

قانون گذاری درافغانستان قبل ازدهه دوم قرن بیست وحتی اززمان عصر سلطان محمود بروفق اقتضای عصر وتطور اجتماعی بهمفهوم تدوین فتاوی هاومقررات شروع ودرین عهد است‌که انجمن علماء به تدوین‌احکام ومقررات می پردازند فتاوی سلطانی‌که دارای چندهزار مسئله فقهی بوده وشخصی محمود آنراتدوین نموده است ، روحیه قانون‌گذاری رادرساحات اجتماعی و فروع مسایل ثابت می گرداند. ولی بعدازآن تاریخ این موضوع درافغانستان روبضعف گذاشته ولی پیش ازحصول‌استقلال سیاسی دردهه دوم قرن بیست همزمان باریفورم حقوق درترکیه وایران اقدام وسیعی درتدوین قوانین بعمل آمداماشواهد ضرورت مفکوره واقدام محدود ریفورم رامیتوان در سالهای ماقبل ازآن درقرن (١٩) در زمان سلطنت شیرعلی خان وامیرعبدالرحمن خان سراغ کرد امیرموصوف علاوه برتنظیم بعضی مسایل مربوط به ازدواج ابراز امید واری می نماید تاملت افغان به آن مرحله‌ازانکشاف نایل گردد‌که به پیروی ازممالك مترقی خود قوانین خویش راتدوین نماید .

درزمان سلطنت امیرحبیب الله خان قانون حکام وقسمتی ازمسایل نامزدی ، عروسی وختنه‌سوری تدوین‌گردید وکتاب سراج‌الاحکام درفقه بحیث مرجع قضائی تدوین شد .

پس ازحصول استقلال سیاسی تحت قیادت اعلیحضرت امان الله خان غازی که ریفورم حقوقی راشرط انکشاف کلتوری ، واقتصادی میدانستند به پیمانهٔ وسیع تدوین قوانین که از نگاه متن باشریعت موافق بود. چنانچه تصادیق علمای جید آنزمان‌مویدآنست وازنگاه شکل باموازین ممالك مترقی جهان مطابقت داشت تدوین گردید، تعداد این قوانین‌که بنابررعایت روحیه طبقات‌محافظه‌کار وقت بنام نظامنامه یادمی شد از ٧٧نظامنامه تجاوز میکندکه اینك ازنظامنامه های مذکور تحت عنوان فصل اول ذکرمی کنیم :

فصل اول :

نظامنامه ها (قوانین) افغانستان :

نظامنامه مالیه	اول حمل ١٢٩٩
نظامنامه نشانهای ذیشان دولت علیه‌مستقله افغانستان	١٢٩٩
نظامنامه اخذ رسوم گمرك	اول حمل ١٣٠٠
نظامنامه داك خانه	٩ سنبله ١٣٠٠
لایحه تخفیف عبارات القاب	١٣٠٠
نظامنامه جزای عسکری	١٣٠٠

نظامنامه کارگزاری مالیه	۱۳۰۰
نظامنامه نکاح عروسی ختنه سوری	۱۳۰۰
نظامنامه البسه عسکری	دلو ۱۳۰۰
نظامنامه تقسیمات ملکیه افغانستان	
نظامنامه حاضری	حمل ۱۳۰۱
نظامنامه تذکره نفوس	حمل ۱۳۰۱
نظامنامه مراسم تعزیه داری	۲۰ حمل ۱۳۰۱
نظامنامه تعمیرات دولت	سرطان ۱۳۰۱
نظامنامه تقاوی تجاریه	اول قوس ۱۳۰۱
نظامنامه بودجه عموم	اول قوس ۱۳۰۱
نظامنامه خزانه جات دولت	اول قوس ۱۳۰۱
نظامنامه زراعت للمی	اول قوس ۱۳۰۱
نظامنامه محصول مواشی	اول قوس ۱۳۰۱
نظامنامه مکاتب خورد ضابطان	۱۳۰۱
نظامنامه محکمه‌شرعیه درباب معامله تجارتی	۱۳۰۱
نظامنامه‌توقیف خانه هاومحبوس خانه	۲ حمل ۱۳۰۲
نظامنامه اساسی ۸حوت لویه جرگه	۱۹۲۳ عیسوی
نظامنامه رخصتی مامورین	۱۲ حمل ۱۳۰۲
نظامنامه اساس پښتو	۱۹ حمل ۱۳۰۲
نظامنامه اجراآت تصفیه ماضیه	۲۰ حمل ۱۳۰۲
نظامنامه قانون نامه حاضری	۱۷ ثور ۱۳۰۲
نظامنامه تذکره نفوس	۱۷ ثور ۱۳۰۲
نظامنامه رسوم گمرك	٤ ثور ۱۳۰۲
نظامنامه فروش املاك سرکاری	۱۵ جوزا ۱۳۰۲
نظامنامه مهاجرین	۱۸ سرطان ۱۳۰۲
نظامنامه ابنیه شهرداران	۱۹ـاسد ۱۳۰۲
نظامنامه مکاتب خانگی	۱٦ سنبله ۱۳۰۲
نظامنامه ناقلین سمت قطغن	٤ میزان ۱۳۰۲
نظامنامه تفریق وظایف حکام ومامورین‌متعلقه آن	میزان ۱۳۰۲

ـ نظامنامه تفریق وظایف کاتبان داخـل قطعات ودوایر لوازم فرقه وقول اردو	۳۱ میزان ۱۳۰۲
ـ نظامنامه قونسلگری دولت علیه افغانستان	اول عقرب ۱۳۰۲
ـ نظامنامه مدیریت های مامورین	۱۰ عقرب ۱۳۰۲
نظامنامه مدیریت محاسبه وزارت جـلیله خارجه	۱٤ عقرب ۱۳۰۲
ـ نظامنامه فروش اموال تحویلخانه های سرکاری	۱۵ عقرب ۱۳۰۲
ـ نظامنامه وزارت جلیله حربیه	۱۵ عقرب ۱۳۰۲
ـ نظامنامه مدیریت های دفترداری	۱٤ قوس ۱۳۰۲
ـ نظامنامه وظایف مستوفیان و سررشته داران اعلی ومامورین ما تحت شان	۷ جدی ۱۳۰۲
ـ نظامنامه وظایف مامورین زراعـــت ومربوطه وزارت تجارت	۲۵ قوس ۱۳۰۲
نظامنامه وکیل التجاره	۱۹ جدی ۱۳۰۲
نظامنامه اعلان نامه اداره لیلیه	۲۱ جدی ۱۳۰۲
ـ نظامنامه استعفای مامورین ملکی	۱۵ دلو ۱۳۰۲
ـ نظامنامه معاملات نهرزراق سمت شمالی	۲٤ دلو ۱۳۰۲
ـ نظامنامه بلدیه	۲۵ دلو ۱۳۰۲
ـ نظامنامه اصول محاکمات جزائیه مامورین	۲۰ حوت ۱۳۰۲
ـ نظامنامه حاضری مامورین	۲۰ حوت ۱۳۰۲
ـ نظامنامه نشانات معارف	
نظامنامه تعمیرات پغمان	
ـ نظامنامه تشویقه صنایع دولت علیــه افغانستان .	
ـ نظامنامه پروگرام دارالمعلمین هـــا ودارالمعلمات مرکز	۱۳۰۲
ـ نظامنامه جزائی عمومی	اول میزان ۱۳۰۳
ـ سواد معاهده دولتین علیتین افغانستان وایران	۱۳۰۳
ـ نظامنامه مطبوعات	۱۰ جدی ۱۳۰۳
ـ نظامنامه مقیاسات	۲۳ حوت ۱۳۰٤
ـ نظامنامه تربیه اطفال یتیم	۱۱ عقرب ۱۳۰۵
ـ نظامنامه خدمات داخلیه عسکریه	۱۳۰۵
ـ نظامنامه رتبه های عسکریه	۱۳۰۵
ـ نظامنامه تعلیقات دولت	

ـ نظامنامه تعلیمگاه امران وضابطان	۲۹ سرطان ۱۳۰۵
ـ نظامنامه آذوقه	۲۲ جدی ۱۳۰۵
ـ نظامنامه تربیه اطفال یتیم	۲۳ جدی ۱۳۰۵
ـ نظامنامه وزارت معارف	۵ دلو ۱۳۰۵
ـ نظامنامه نهرزراق سمت شمالی	۲۶ دلو ۱۳۰۵
نظامنامه محاکم شرعیه درباب جرایم	۳۰ جوزا ۱۳۰۶
ـ نظامنامه جمعیت طیاره افغانستان	۸ سنبله ۱۳۰۷
ـ نظامنامه فرقه استقلال وتجدید(مرامنامه)	۱۳۰۷
ـ نظامنامه کلوپ، سیاه، سرخ وسبز	۲۲ سنبله ۱۳۰۷

ـ هدیه امانیت اصول دفتریـــه (محض نمونه مالیه) ورویدادکارگزاری .

ـ تمسك القضات امانیه ازجمله مولفـات دیگری است که دراین عهد تدوین وبمعرض تطبیق گذاشته شده که این مولفه یکی ازجمله بهترین مولفات بشمار میرود ومولـف ازآن درقضایای جنائی استفاده کرد. اما ازآنجاییکه حوادث، رویداد هاواقتضاآت هـر عصر ایجاب مقررات جدیدی رامیدارد نظامنامه‌های امانیه قابل تجدید نظردیده می شود. تااینکه ازسال ۱۳۰۹ قانون گذاری چهـره‌بهتری بخودمی گیرد وباثرسعی علما وچیز فهمان، اصولنامه های ذیل تدوین وتسوید گردیدکه بصورت خلاصه میتوان از آنهـــا متذکر شد :

فصل دوم :

اصولنامه ها ومقررات دوره اعلیحضـرت محمدنادرشاه شهید الی ۱۳۴۰

ـ اصولنامه اساسی افغانستان	۱۳۰۹
ـ اصولنامه انتخابات وکلای شوری	۱۳۰۹
ـ وظایف داخلی شوری	۱۳۱۰
ـ اصولنامه کوریری	۱۳۱٤
ـ اصولنامه معافیت اموال بکاژ	۱۳۱٤
ـ اصولنامه استخدام اتباع خارجه	۱۳۱٤
ـ اصولنامه مسافرت واقامت اتباع خارجه	۱۳۱۸
ـ اصولنامه پاسپورت	۱۳۱۸
ـ اصولنامه اخذمحصول ذریعه قونسلگری افغانی	۱۳۱۸

- اصولنامه تذکره تابعیت ۱۳۲۶
- اصولنامه تابعیت ۱۳۳۰
- اصولنامه سرمایه گذاری خارجی ۱۳۳۲
- اصولنامه مال مواشی ۱۳۱۱
- اصولنامه خزاین دولت ۱۳۱۱
- اصولنامه فروش اموال تحویلخانه های دولتی ۱۳۱۳
- اصولنامه تقاوی تجاریه ۱۳۱٤
- اصولنامه توریه رنگهای جوهری ۱۳۱٤
- اصولنامه نوت های مروجه ۱۳۱٤
- اصولنامه استملاك ۱۳۱٤
- اصولنامه اطاق های تجارت ۱۳۱۸
- اصولنامه صکوك وتکت های محصولی افغانستان ۱۳۱۸
- اصولنامه فروش اراضی تحت بند وانهار ۱۳۱۸
- اصولنامه افلاس وورشکست ۱۳۲۱
- اصولنامه تعرفه گمرکات ۱۳۲۱
- اصولنامه مالیات برعایدات ۱۳۲٤
- اصولنامه کاروکارگر ۱۳۲٤
- اصولنامه تشویق صنایع ۱۳۲۸
- اصولنامه گمرکات ۱۳۲۹
- اصولنامه محصولات بلدیه ۱۳۲۰
- اصولنامه خریداری غله ۱۳۲۱
- اصولنامه تصفیه ملکیت وسایل مالیه رقیمت آب اراضی تحت بند ارغنداب وکجکی ۱۳٤۰
- اصولنامه تجارت ۱۳۳٤
- اصولنامه خزینه تقاعد ۱۳۳٤
- اصولنامه علایم تجارتی ۱۳۳۹
- اصولنامه بودجه ومحاسبه ۱۳۳۹
- اصولنامه ثبت احصائیه املاك ۱۳۳۹
- اصولنامه محاسبات عمومی

بخش دوم اساسنامه ها

بخش سوم تعلیماتنامه ها :

بخش چهارم ـ لایحه ها

- لایحه وظایف وزارت عدلیه ۱۳۳۸
- لایحه وظایف وزارت داخله ۱۳۳۸
- لایحه وظایف وزارت صحیه ۱۳۳۸
- لایحه وظایف ریاست مستقل مطبوعات ۱۳۳۸
- لایحه وظایف ریاست مستقل قبایل ۱۳۳۸
- لایحه وظایف ریاست انکشاف دهات ۱۳۳۸
- لایحه وظایف موسسه تعلیم وتربیه ۱۳۳۸
- لایحه اخذمحصول ازتاسیسات خدمات‌ومیدان .
- لایحه وظایف ریاست باخترآژانس ۱۳۳۸
- لایحه وظایف ریاست انحصارات ۱۳۳۸
- لایحه‌وظایف ریاست ترانسپورت عمومی ۱۳۳۸
- لایحه وظایف ریاست هوائی ملکی ۱۳۳۶
- لایحه وظایف ریاست تدریسات ابتدائی
- لایحه جریمه نقدی گران فروشان ۱۳۳۷
- لایحه چوکی داران ۱۳۳۷
- لایحه آب رسانی ۱۳۳۷
- لایحه جنی هوائی ملکی ۱۳۳۷
- لایحه سفرخرچ ۱۳۳۷
- لایحه تشکیلات مدیریت عمومی اداری ۱۳۳۷
- لایحه حفظ ومراقبت ۱۳۳۷

بخش پنجم

لوایح وپروژه هائیکه‌تااکنون تدوین‌گردیده:

- پروژه اصولنامه جزای مامورین ۱۳۳۷
- پروژه اصغای عرایض ۱۳۳۲
- پروژه تعلیماتنامه سجل وشرح حال‌سوانح ۱۳۳۹
- پروژه لایحه تخصص دکتوران طب ۱۳۴۰
- پروژه قضات وسنجش تیز ها ۱۳۳۷
- پروژه اصولنامه نشرومرعیت قانون‌وسایر مقررات اصولی ۱۳۳۷
- پروژه اصولنامه حاضری و رخصتی‌مامورین ملکی ۱۳۳۷

- پروژه قانون مجازات خیانت ملت ۱۳۳۷
- پروژه گرفتاری وتلاشی مجرمین ملی
- پروژه اصولنامه مشاغل ازاد اتباع خارجه درافغانستان ۱۳۳۷
- پروژه لایحه سرویس های شهری ۱۳۳۷
- پروژه لایحه دساتیر پولیس ۱۳۳۸
- پروژه لایحه تحریر دوایر ۱۳۳۸
- پروژه لایحه اصلاحات اراضی ۱۳۳۸
- پروژه لایحه یله گردان ۱۳۳۹
- پروژه لایحه گرفتاری وتلاشی مجرمین ۱۳۳۸
- پروژه اصولنامه تنظیفات ۱۳۴۱
- پروژه اصولنامه اطفال مقصر ۱۳۴۰
- پروژه اصولنامه آثار باستانی ۱۳۴۰
- پروژه قانون اتلاف اوراق رسمی ۱۳۴۰
- پروژه قانون سنگ فرش سرکها ۱۳۴۰
- پروژه قانون تکالیف عامه ۱۳۳۹
- پروژه تشکیلات اساسی افغانستان ۱۳۳۹
- پروژه تقسیم اراضی ساختمانی ۱۳۴۱
- پروژه استفاده ازجاده هاوپیاده روها ۱۳۴۱
- پروژه قانون تنظیف شهر
- پروژه تعلیماتنامه تحقیقات جنائی ۱۳۴۰
- پروژه اصولنامه شکار ۱۳۴۰
- پروژه قرارداد مستخدمین خارجی ۱۳۳۴
- پروژه اصولنامه مشاغل ازاد ۱۳۳۶
- پروژه عمرانی ۱۳۲۶
- پروژه تعلیماتنامه البسه قضاء والبسه‌محاکم شرعیه ۱۳۳۹
- پروژه تعلیماتنامه قریه داران ۱۳۳۷
- پروژه تعلیماتنامه تفتیش حسابی ۱۳۴۰
- پروژه دلال مال وسواری موتر
- پروژه تعلیماتنامه انتخابات درجرگه‌های زراعتی ۱۳۳۸

- پروژه اصول وظایف داخلی جرگه های	۱۳۳۸
- پروژه قانون جرگه های زراعتی	۳۳۸
- پروژه قانون اصول محاکمات تجارتی	۱۳۳۸
- پروژه قانون مالیات برعایدات	
- پروژه اصولنامه انسداد قاچاق	۱۳۳۷
- پروژه اصولنامه پطرول	۱۳۳۷
- پروژه قانون مجازات قطع وتخریب وسایل مخابرات	۱۳٤۱
- پروژه قانون بینات	۱۳٤۱
- پروژه قانون اصلاح زراعتی	۱۳٤۱
- پروژه نهالشانی	۱۳٤۱
- پروژه استخدام عاطلین	۱۳٤۱
- پروژه نظام سبك دیپلوماسی وقنسلی	۱۳٤۱
- پروژه قانون تنظیم مبانی	۱۳٤۱
- پروژه ولگردان ومتشرین	۱۳٤۰
- پروژه نظامنامه تحویلخانه ها	
- پروژه لایحه مقررات تا سیس تدویر سینماها، تیاتر وافتتاح موسسات فلم گیری درافغانستان	۱۳۳٤
- پروژه مقررات راجع به نشر خبرها ،اعلانات	۱۳۳٤
- پروژه لایحه مقررات تورید کتب	
- پروژه کوپراتف های کریدتی زراعتی وصنایع روستائی	
- پروژه سجل	۱۳٤۰
- پروژه استخدام افرادودلگیمشران پولیس دائمی	۱۳۳۳
- پروژه فورمه معلومات درمورد محابسین	۱۳٤۰
- پروژه تخصص دکتوران طب	
- پروژه تعلیماتنامه بیطاری	۱۳۳۳
- پروژه تعلیماتنامه سبزحیوانات منطقه	۱۳۳۳
- پروژه تعلیماتنامه تعیین وکیل اثبات جرم درحصه حق الله	۱۳۳۳
- پروژه لایحه سکالرشیپ وفیلوشپ	۱۳۳۵
- پروژه تعلیماتنامه اموراداری جرگه های	۱۳۳۸

- پروژه تفتیش ژاندارم و پولیس ۱۳۳۸
- پروژه مقررات قرضه‌های مالداری زراعتی وصنایع روستائی ۱۳۴۰
- پروژه لایحه نرخنامه کرایه ترانسپورت موتر ۱۳۴۰
- پروژه تعلیماتنامه وتشکیل وظایف ریاست تفتیش عمومی محاسبات ۱۳۴۰
- پروژه اساسنامه ریاست تفحصات پطرول ۱۳۴۱
- استلاکات وزارت معادن ۱۳۴۱

بخش ششم

فرامین واحکامی که شکل قانونی را بخوداختیار نموده اند :

- فرمان (۴۰۹) ۱۴ر۲ر۱۹ راجع باینکه مامورین درحوزه های ماموریت خود زمین خریداری نمیتوانند ۱۳۱۹
- احکام (۴۷بر۴۴) راجع باکاتبانی که درغیاب حاکم وعلاقه‌دار کفیل میشوند ۱۳۲۲
- احکام ۱۸۷۲ حکام ازتاریخ تقرر الی سه‌سال حق ندارد خواهش تبدیلی را بنمایند . ۱۳۳۰
- فرمان ۱۹۴۲ راجع به محافظت نشان طلا وتکمله ها ۱۳۳۱

بخش هفتم

اصولنامه ویااساسنامه های که متروک قرارداده شده اند :

- اصولنامه دفاتر تجارتی
- اصولنامه ثبت تجارتی
- اصولنامه دلالی
- اساسنامه کوپراتیف مامورین
- اساسنامه شرکت سهامی حمل ونقل
- اصولنامه زرع تریاک

بخش هشتم

موافقت نامه ها

- موافقت نامه هوائی بین حکومت اتحادشوروی وافغانستان ۱۳۳۵
- موافقت نامه بین حکومت پاکستان وافغانستان ۱۳۴۰
- موافقت نامه بین حکومت ترکیه وافغانستان ۱۳۳۷
- موافقت نامه بین جمهوریت آستریلیا وافغانستان ۱۳۳۷
- موافقت نامه بین دولت شاهی هالند وافغانستان ۱۳۳۹

- موافقت نامه بین جمهوریت یوگوسلاویاوافغانستان 1339
- موافقت نامه بین دولت متحد عـــربوافغانستان 1340
- موافقت نامه بین دولت شاهی بلجیموافغانستان 1340
- موافقت نامه بین دولت فـــرانسه وافغانستان 1340
- موافقت نامه بین کنفدرالی ســویس وافغانستان 1340
- موافقت نامه بین حکـومت پـولینـد وافغانستان 1341
- موافقت نامه بین دولت ایران وافغانستان
- موافقت نامه بین هند وافغانستان 1331
- پروتوکول همکاری فنی بیناتحادشوروی‌وافغانستان درساحه‌هیدرومیتولوژی 1340

ناگفته نباید گذاشت که برخی ازاصولنامه‌های متذکره دارای ضمایم وتعدیلاتی بوده‌که که اکثرضمیمه اصلی‌اصولنامه‌گردیده است .

فصل سوم

قوانین ومقررات دوره انتقال وبعداز قانون‌اساسی سال ۱۳۴۲ الی دوره نظام‌جمهوریت:

مفکوره تدوین قوانین ازسال ۱۳۴۲ بـه‌بعد روی اقتضای عصر همـدوش تکـا مـل واقتضاآت اجتماعی توشح می گردد وازتاریخ۹ میزان یعنی وقتیکه قانون اساسی بمعرض تطبیق گذاشته شد. احکام قانون مذکوراًیجاب‌مینمود تایك سلسله قوانین تعدیل وتسوید گردد چه ماده ۱۲۸ قانون مذکورحکم مینمود:«قوانین که قبل ازتاریخ‌نفاذاین‌قانون اساسی صادر گردیده به شرطی نافذ شمرده میشودکه مناقض احکام این قانون اساسی نبـوده وقوانین جدیدآنرا الغا نکرده باشد» باساس‌حکم این ماده ومواددیگریکه اشاره به تدوین یك سلسله قوانین می نمود چنین میتـوان‌تقسیم کرد :

الف- قوانین‌که درآن وقت وجودداشته وبه تعدیل آنهاضرورت احساس میشد :

امابه تعدیل آنها ضرورت احساس میشد .

ب- قوانین‌که به فرمان تقنینی نافذگردیده بود .

ج- قوانین‌که اصلا وجود نداشت .

د - قوانین‌که مراحل قانونی خودرا طـی‌کرده بودکه اینك به شرح آن می پردازیم:

الف- قوانین‌که درآن وقت وجود داشتـه‌وبه تعدیل آنهاضرورت احساس میشد :

- قانون استخدام صاحب منصبان اردو فقره ۱۲ ماده ۹
- قانون مکلفیت عسکری ماده ۳۹
- قانون کاروکارگر ماده ۳۷ تعدیل وبه حکومت تقدیم شد.

- قانون استملاك ماده ۲۹ تحت تدقیق قرار دارد .
- قانون تابعیت ماده ۱
- قانون نشان ماده ۱۲
- قانون پاسپورت ماده ۲٦ تحت تدقیق قرار دارد .
- قانون اصول محاکمات حقوقی
- اصولنامه تشکیل محاکم واصول محکمه‌مامورین ملکیه افغانستان وضمایم آن .
- فقره ماده (۱) اصولنامه جرایم مامورین‌وامنیت عامه مخالف حکم‌ماده ۲٦قانون‌اساسی
- ماده (۳) اصولنامه بیرق باماده (٤)قانون‌اساسی مطابقت کلی ندارد .
- مواد ۳۰۵ و۳۱۰ قانون اصول محاکمات‌تجارتی باماده ۲۹قانون اساسی مطابقت‌ندارد.
- قانون محابس وتوقیف خانه هافقـــره٦ ماده ۲٦ .
- اصولنامه جرایم علیه امنیت ومنفعـت‌عامهٔ ماده ۲٦ .
- اصولنامه تشکیلات و صلاحیت محاکم‌عسکری ماده ۹۸ـ۹٤ .

ب- قوانین‌که به فرمان تقنینی نافذگردیده‌بود :

- قانون مامورین واستخدام سایرکارکنان‌دولت ماده ۱۱۲ فقره ۱٤ماده ۹
- قانون اجراآت جزائی ماده ۳٦ـ۱۰۳
- قانون تنظیم امور خارنوالی ماده ۱۰۳
- قانون تشکیلات اساسی ماده ۸۵
- قانون درموردتعداد وزراء تعیین وظایف‌شان ماده ۸۵ درقانون تشکیلات اساسی حل گردیده است .
- قانون تعدادمحاکم ماده ۹۸ که درقانون‌تشکیلات وصلاحیت قضائی حل‌گردیده است.
- قانون مجالس اداری ولایات ماده ۱۰۸
- قانون تشکیلات صلاحیت قضائی ماده ۱۰٤
- قانون مطبوعات ماده ۳۱
- قانون انتخابات ماده ٤۱ـالی ٤۷
- قانون ښاروالی ماده ۱۱۱
- صدور واعتبارنامه و تصویب معاهدات‌بین الدول فقره ۹ ماده ۹
- جرگه های ولایات .

ج- قوانین که اصلا وجود نداشت :

- قانون حمایت اساسات دین اسلام مستند بماده ۷ قانون اساسی
- قانون آسایش اقلیت های مذهبی غیراسلامی فقره ۲ ماده ۲

ـ قانون القاب مختص به خانواده پادشاهی ماده ۲٤ بمکتوب (۳۰۸۹) بوزارت دربارخبر داده شده است .

ـ قانون مصارف خانواده پادشاهی ماده ۱۳

ـ قانون مکاتب خصوصی برای خارجی ها ماده ۳۲

ـ قانون تقویه زبان پښتو ماده ۳۵

ـ قانون مکاتب اختصاصی وسواد آموزی ماده ٤۳ بمکتوب (۳۰۹۰) ۹ـ۱۲ـ٤٥ بوزارت معارف خبرداده شده است .

ـ قانون استخدام قضات ماده ۹۹

ـ قانون استخدام مامورین وسایر کارکنان قوه قضائیه فقره ٤ ماده ۹ راجع باین موضوع بمکتوب (۳۰۹۱) ۹ـ۱۲ـ٤٥ به ستره قضائی تولنه خبرداده شده است .

ـ قانون طرزالعمل لویه جرگه ماده ۸٤

ـ قانون تعیین معاشات مناسب بسویای اعضای شوری ماده ۵۳

ـ قانون اجلاس سالانه شوری ماده ۵۹

ـ قانون امتیازاتیکه اعطای آن از طرف شوری میباشد ماده ۵۹

ـ قانون مالیات ومحصول ـ قانون مالیات برعایدات وقانون گمرك وجوددارد ولی مالیات عمومی وجود ندارد .

ـ قانون معاش رئیس واعضای حکومت ماده ۸۸

ـ قانون سانسور

ـ قانون طرزاستعمال ملکیت به منظـــورتامین منافع عامه فقره سوم ماده ۲۹

ـ حمل سلاح فقره ۳۲

ـ انتخاب شغل وحرفه فقره ۳ ماده ۲۷

ـ قانون معارف ماده ۳٤

ـ قانون تخفیف وعفومجازات مستند بماده ۱۷ قانون اساسی

ـ قانون تصنیف جرایم مستند بفقره ٤ ماده ۲٦ قانون اساسی

ـ قانون ارشادملی مستند بماده ٤۰ قانون اساسی

ـ برای اینکه ساحه قانون گذاری دریندوربهتر توضیح گردیده باشد موضوع راتحت عناوین وبخش های متعدد تذکر میدهیم :

بخش اول

قوانین

- قانون تشکیلات وصلاحیت قضائی ۱۵-۷-٤٦
- قانون پوهنتون ها ۳۱-٦-٤٧
- قانون معارف ۳۱-٦-٤٧
- قانون تصدیهای دولتی ٦-۱۲-٤٤
- اصول وظایف داخلی ولسی جرگه ۳۱-۲-٤٥
- اصول وظایف داخلی مشرانوجرگه ۳۰-۷-٤٧
- قانون انسداد قاچاق ۳۰-۱۱-٤٨
- قانون صدور اعتبارنامه وسند تصویب‌معاهدات وموافقتنامه های بین‌الدول ۲۸-۱۲-٤٨
- قانون انسداد قاچاق ۱۳٤۸
- قانون صدور اعتبارنامه وسندتصویب معاهدات وموافقت نامه های بین‌الدول ۱۳۳۸
- قانون مامورین دولت ۱۳٤۹
- قانون اجیران دولت ۱۳٤۹
- قانون علفچر ۱۳٤۹
- قانون ازدواج ۱۳۵۰
- قانون بانکهای صنعتی افغانستان ۱۳۵۰
- قانون تنظیم امورو کلای مدافع ۱۳۵۱
- قانون پولیس ۱۳۵۱
- قانون تعقیب ومجازات رشوت ۱۳۵۱

بخش دوم فرامین

- فرمان تقنینی درمورد معافی محصول‌وازدیاد محصول پست بکس ۱۹-۱۲-٤٤
- فرمان تقنینی درموردرسیدگی باموجنائی‌توسط محاکم ابتدائیه ۲۱-۱۲-٤٤
- فرمان تقنینی راجع به دوواحد اداری‌بنام (املاك واسکان) وارزاق واحتیاجات عامه ۱۹-۱۲-٤٤
- فرمان تقنینی راجع به معطلی وامعای‌محصول مواشی ۱۹-۱۲-٤٤
- فرمان تقنینی درباره اینکه وزارت‌زراعت‌بنام وزارت زراعت وآبیاری نامیده شود. ۱۹-۱۲-٤٤
- فرمان تقنینی راجع به‌احیای مجددوظیفه‌مفتی درمحاکم ابتدائیه ۱۹-۱۲-٤٤
- فرمان تقنینی راجع به تفویض امورمربوطه روابط حکومت وشوری بیکی ازوزراء ۱۹ر۱۲ر٤٤

ـ فرمان تقنینی راجع به سهمیه افغانستان در بانك انكشاف آسیائی	۱۵ـ۱۱ـ۴۵
ـ فرمان تقنینی راجع به الغای محاکم استیناف (ا ـ ب ـ ج)	۱۵ـ۱۱ـ۴۵
ـ فرمان تقنینی راجع به پروژه قانون منع احتکار	۱۷ـ۶ـ۴۶
ـ فرمان ضمیمه قانون استخدام مامورین	۱۷ـ۶ـ۴۶
ـ فرمان وظایف اداره پارلمانی	۱۷ـ۷ـ۴۶
ـ فرمان تقنینی راجع به تاسیس اتحادیه صادرکنندگان قالین	۳۰ـ۷ـ۴۶
ـ فرمان تقنینی راجع به نشر اساسنامه طبع کتب	۱۵ـ۱۲ـ۴۶
ـ فرمان تقنینی درمورد اساسنامه انجمن رهنمای خانواده	۳۱ـ۴ـ۴۷
ـ قانون پوهنتون ها	۳۱ـ۶ـ۴۷
ـ قانون معارف	۳۱ـ۶ـ۴۷
ـ ضمیمه قانون اداره قضایای دولت	۳۱ـ۷ـ۴۷
ـ فرمان تقنینی درمورد پروژه نمونه نی کوپرانیف های استهلاکی	۳۰ـ۱۰ـ۴۷
ـ فرمان درمورد مقررات توزیع وفروش ۲۲ بلاك اپارتمان های نادرشاه مینه	۳۰ـ۱۱ـ۴۷
ـ فرمان راجع به انفکاك قریه تیرین	۱۳۴۵
ـ فرمان راجع به انفکاك علاقه داری شکه	
ـ راجع به تعدیل مواد ۳ـ۴ـ۵ قانون مسافرت واقامت اتباع خارجه	۱۳۴۵
ـ فرمان راجع به اسناد املاك غیرمنقول	۱۳۴۹
ـ فرمان راجع به اراضی تحت بندکجکی وضمیمه اصولنامه تصفیه ملکیت	۱۳۴۹
ـ فرمان راجع به ضمیمه قانون ترفیع وتقاعد عسکری	۱۳۹۴
ـ فرمان راجع به ساعات کارروزانه کارگران	۱۳۵۰
ـ فرمان راجع به تزئید فقره پنجم درردیف (د) ماده دو مقررات تصنیف اجیران	۱۳۵۰
ـ فرمان راجع به معاش ایام انتظاروزراء	۱۳۵۰
ـ فرمان تقنینی راجع به میثاق علیه تبعیض در تعلیم و تربیه	۱۳۵۰
ـ فرمان تقنینی راجع به ماده دوم مقررات تصنیف اجیران	۱۳۵۰
ـ فرمان تقنینی راجع به اضافه کاری انجنیران ومامورین فنی	۱۳۵۱
ـ فرمان تقنینی راجع به قانون جزای جرایم مامورین	۱۳۵۱
ـ فرمان تقنینی راجع به ساعات کار درایام ماه مبارك رمضان	۱۳۵۱
ـ فرمان تقنینی راجع به تعدیل مواد ۳ـ۱۸ و۸۰ قانون مالیات	۱۳۵۱

بخش سوم

تعدیلات

بخش چهارم

ضمایم

بخش ششم

مقررات

- مقررات مکلفیت اتباع خارجی به بیمه عراده جات موتردار ۱۳۴۹
- مقررات انکشاف محل ۱۳۴۹
- مقررات اداره ستندرد افغان ۱۳۵۰
- مقررات تنظیم وظایف بورد مرکزی

محابس افغانستان ۱۳۵۰

- مقررات توزیع وفروش اراضی داخل پروژه وادی هلمندوارغنداب ۱۳۵۰
- مقررات تصنیف واستخدام اجیران ۱۳۵۰
- تشکیل اداره مرکز احصائیه ۱۳۵۰
- مقررات مربوط به امتحان برای استخدام ۱۳۵۰

قضات واعضای محاکم ۱۳۵۰

- مقررات قروض بانك انکشاف صنعتی ۱۳۵۱
- مقررات کوپراتیف ها ۱۳۵۱
- مقررات سروی وتفحص معادن ۱۳۵۲
- مقررات ضمایم معاش مامورین واجیران فنی موسسات نفت وگاز ۱۳۵۲
- مقررات ضمایم معاش مربوط به مصارف ترانزیتی ۱۳۵۲
- مقررات حداقل مزدکار کارگرصنعتی ۱۳۵۲

بخش هفتم اصولنامه

- اصولنامه تشویق سرمایه گذاری خصوصی خارجی ۱۳۴۳
- اصول وظایف داخلی ولسی جرگه ۱۳۴۵

بخش هشتم تعلیماتنامه ها

- تعلیمات نامه اداری قضایای حکومت ۱۳۴۴
- تعلیماتنامه کتابخانه پوهنتون ۱۳۴۵
- تعلیماتنامه تهیه وتنظیم تحویلخانه ها ۱۳۴۶

بخش نهم لوایح

- لایحه تصفیه حسابات دولتی مربوط به معاملات قبل ازاول میزان ۱۳۳۸ ۱۳۴۳
- لایحه غرفه های نمایش دایمی ۱۳۴۳
- لایحه تالیف وترجمه ۱۳۴۳
- لایحه حق الزحمه معاینات وتداوی منسوبین طب ۱۳۴۴
- لایحه حق الزحمه معاینات وتداوی ۱۳۳۶
- لایحه حق الزحمه معاونین دوکتور ولایحه حق الزحمه دوکتوران ۱۳۴۴

- لایحه حق الاجرت لابراتوارهای پتولوژی شخصی ۱۳۴۵
- لایحه صندوق اعانه ملی ۱۳۴۶
- لایحه دارالتادیب ۱۳۴۶
- لایحه تدابیر وجلوگیری ازجرایم خوردسالان ۱۳۴۶
- لایحه اعطای قرضه به متقاعدین ۱۳۵۲

بخش دهم

تصاویب

- تصویب راجع به رخصتی روز هـــای پنجشنبه ۱۳۴۲
- تصویب پروبلم معا ش ایـــام تفتیش تحقیق ومحاکم مامورین ۱۳۴۳
- تصویب درمورد حق العبور ۱۳۴۳
- تصویب درباره تغییرنام وزارت مطبوعات ۱۳۴۴
- تصویب مجلس عمومی ولسی جرگه ۱۳۴۸
- تصویب مجلس وزراء درمورد تنظیـــم تحویلخانه ها ۱۳۴۸

بخش یازدهم

میثاق

- میثاق راجع به مناسبات دیپلوماسی ۱۳۴۴
- میثاق حقوق سیاسی زنان ۱۳۴۵
- میثاق ضمیمه امحای غلامی وکنوانسیون تصفیه منازعات سرمایه گذاری ۱۳۴۵
- میثاق شماره ۱۰۰ درباره اجرت زن ومرد درمقابل انجام کار ۱۳۴۸
- میثاق شماره ۱۱۱ راجع به تبعیض دراستخدام وشغل ۱۳۴۸
- میثاق توحید بعضی مقررات حمل ونقل مورخ ۱۲ اکتوبر ۱۳۴۸
- میثاق مورخ ۲۸ سپتمبر ۱۹۵۵ درموردمقررات حمل ونقل هوائی ۱۳۴۸

بخش دوازدهم

معاهدات

معاهده منع آزمایش های ذروی در فضـــای ماورای جو ۱۳۴۳
- معاهده تلگرافی باسیم وبیسیم بیـــن افغانستان وایران ۱۳۴۳
- معاهده سرحدی بین افغانستان وجمهوریت چین ۱۳۴۵
- معاهده عدم انتشار سلاح ذروی ۱۳۴۹
- معاهده منع تعبیه سلاح ذروی ۱۳۴۹

بخش سیزدهم

اعلامیه

بخش چهاردهم

پروتوکول

بخش پانزدهم

موافقتنامه ها

بخش شانزدهم

قرارداد ها

فصل چهارم

قانون گذاری درعهدجمهوریت

وصول به‌نیك بختی وسازندگی جامعه‌جدیدوفهم داشتن یك اجتماع مرفه سبب گردید تاانقلاب تاریخی باشکوه ۲۶ سرطان ۱۳۵۲بوجود آید، ازآنجائیکه این نظام فرخنده اقتضاء می نمودتاقانون گزاری بروفق روحیه‌مردمی وملی وبه مقتضای تطور اجتماعی پی‌ریزی گردد ودرنتیجه قانون گذاری رو ی‌مصلحت اجتماعی باشد تابتوان در روشنی چنین قوانین، شرایط منفی رابنفع اکثریت‌محکوم کرد. زیراقوانین‌که تغییرات اجتماعی رادرساحه پیشرفتهای همه جانبه دربرنداشته‌باشد طرف تائید وپشتیبانی اکثریت مردم

قرارگرفته نمیتواند . روی همین نیاز مندی‌سعی می‌گردد تاقوانین شکل مترقی را داشته ودرروشنی آن ارزش های اخلاقی، اجتماعی‌وانسانی تامین گردد وهمه روی اصول‌برادری وبرابری اساس گذاشته شود البته انکـــارنمیتوان کردکه تسوید چنین قوانین طوریکه درجهان دیگر متدوال است ایجاب تعدیـل‌وضمایم رامی نماید که این امردر هر مرحله قانون گذاری وبصورت متداوم درنظر است‌وامیدواریم تا نواقص گـــذشتگان ما اصلاح وصفحه جدیدرادرین ساحه تعقیب کـــر ده‌باشیم .

اینك ازقوانین که درعصر فرخنده‌جمهوریت‌تسوید ونشر گردیده است ذیلاتحت بخش های مختلف نام می بریم :

بخش اول

قوانین

- قانون اساسی جمهوریت ۱۳۵۵
- قانون استخدام ترفیع وتقاعد پـولیس‌وژاندارم ۱۳۵۲
- قانون ترافیك ۱۳۵۲
- قانون گمرکات ۱۳۵۲
- قانون پست ۱۳۵۲
- قانون بیرق ۱۳۵۳
- قانون نشان
- قانون مالیه مواداستهلاکی‌که درافغانستان‌تولید وفروخته میشود ۱۳۵۳
- قانون سرمایه گذاری خصوصی داخلی‌وخارجی ۱۳۵۳
- قانون تصدیها ۱۳۵۳
- قانون کوپراتیف ۱۳۵۳
- قانون‌اطاقهای تجارت‌وصنایع درافغانستان ۱۳۵۳
- قانون بیمه ۱۳۵۳
- قانون پول وبانکداری ۱۳۵٤
- قانون اصلاحات ارضی ۱۳۵٤
- قانون احصائیه ۱۳۵٤
- قانون سیاحت وقانون استملاك ۱۳۵٤
- قانون زمین های خوشحال خان مینه ۱۳۵٤
- قانون تادیب پولیس ۱۳۵٤

- قانون دستگاه بی سیم ۱۳۵۵
- قانون موسسات ساختمانی خصوصی ۱۳۵۵
- قانون مالیه مترقی ۱۳۵۵
- قانون سروی- تصفیه وثبت اراضی ۱۳۵۵
- قانون جزا ۱۳۵۵
- قانون ادویه جنریك ۱۳۵۵
- قانون مدنی ج اول ۱۳۵۵

بخش دوم

فرامین

- درجریدهٔ رسمی شماره (۱۳) طور فوق‌العاده فرامین نظام نوین جمهوری نشرشده ۱۳۵۲
- فرمان (٦٥) راجع به ترفیع مامورین‌که‌دوسیه محاکماتی داشته باشد ۱۳۵۲
- فرمان ۲۲۰راجع‌به‌وکیل ووکیل بالتوکیل‌ازطرف رئیس دولت ۱۳۵۲
- فرمان درقسمت ملی بودن معادن وآمریت های جنائی ۱۳۵۲
- فرمان ٦۲ مقررات مدیریت جنائی‌مرکزی ۱۳۵۳

بخش سوم

اساسنامه ها

- اساسنامه اتحایه پستی جهانی و ماده۱۷۰ ورقه ترانزیتی ۱۳۵۲
- اساسنامه اتحادیه پستی جهانی وماده۱۷۱ ارسال نمونه انتشارات ۱۳۵۲
- اساسنامه اتحادیه پستی جهانی وماده۱۷۱ ارسال نمونه انتشارات ۱۳۵۲
- اساسنامه اتحادیه پستی جهانی وماده۱۷۱ ارسال نمونه انتشارات ۱۳۵۲
- اساسنامه انتقال اموال ترانزیتی ۱۳۵۲
- اساسنامه موسسه صنایع تجارتی معارف ۱۳۵۳
- اساسنامه جن وپرس وتیل‌کشی بلخ ۱۳۵۳
- اساسنامه انحصارات دولتی ۱۳۵۳
- اساسنامه شیرخان بندر وتورغندی ۱۳۵۳
- اساسنامه دافغانستان دتیلوملی موسسه ۱۳۵۳
- اساسنامه انکشاف صادرات کشمش ۱۳۵۳
- اساسنامه شرکت کودکیمیاوی ۱۳۵۳

- اساسنامه دافغان دترکانی تصدی ۱۳۵۳
- اساسنامه دملکی مامورینو کوپراتیف ۱۳۵٤
- اساسنامه دوړیو دموسسی ۱۳۵٤
- اساسنامه داوبو اوکانالیزاسیون ۱۳۵٤
- اساسنامه دلرگیو تصدی ۱۳۵٤
- اساسنامه مطبعه معارف ۱۳۵٤
- اساسنامه دمیرمنو ټولنه ۱۳۵٤
- اساسنامه تصدی ملی بس ۱۳۵٤
- اساسنامه مطبعه دولتی ۱۳۵٤
- اساسنامه موسسه دیپلوماسی ۱۳۵٤
- اساسنامه افغان اعلانات ۱۳۵٤
- اساسنامه دستگاه ساختمانی بنائی ۱۳۵٤
- اساسنامه بنادرحیرتان، تورغندی وشیرخان بندر ۱۳۵٤
- اساسنامه مرکزانکشاف صنایع دستی ۱۳۵٤
- اساسنامه تصدی هوتلها ۱۳۵٤
- اساسنامه افغان فلم ۱۳۵٤
- اساسنامه موسسه پست ۱۳۵٤
- اساسنامه شرکت ساختمانی و مقررات‌خدمات بندری ۱۳۵٤
- اساسنامه موسسه مسلخ ۱۳۵٤
- اساسنامه سمنت غوری ۱۳۵٤
- اساسنامه انستیتوت مجادله ملاریا ۱۳۵۵
- اساسنامه دستگاه حجاری ونجاری ۱۳۵۵
- اساسنامه دبلخ داوبودلوموسسه ۱۳۵۵
- اساسنامه بیمه صحی مامورین ۱۳۵۵
- اساسنامه بانك انکشاف صادرات ۱۳۵۵
- اساسنامه بانك خون ۱۳۵۵
- اساسنامه دابن سینا درملتون ۱۳۵۵
- اساسنامه کلوپ اطلاعات وکلتور ۱۳۵۵
- اساسنامه بانك ملی وپښتنی بانك ۱۳۵۵

بخش چهارم

مقررات

بخش پنجم

تعدیلات وضمایم وموافقتنامه ها

بخش ششم

فرامین

تاریخ مختصر ادبیات افغانستان

نگارنده معتقد است که تاریخ ادبیات در واقع تاریخ اصلی یك قوم و بیانگر پدیده های ذهنی و عقلی یك کشور و مبین ارتباط سنن و آدابش با این پدیده ماست . بنابرین برای تفهیم و تدوین تاریخ ادبیات، می باید تمام جهات زندگی یك ملت اعم از اوضاع سیاسی اجتماعی، دینی و فرهنگی آن بررسی شود. درغیرآن هرنوع باز جویی و داوری یك جانبه در ینباره، عام وتام نخواهد بود. باتوجه به نکات بالا، بحث وفحص دربارهٔ تاریخ ادبیات ماکه بسیار عمیق و بسیار وسیع و پرمایه وگرانمایه است ، کار مختصر وساده‌ای نیست وایجاب می کندکه تاسالها اندرین باره پژوهش بعمل آیدکه حاصل آن مسلماً چندین کتاب ورساله خواهدبود. با درنظر داشت نکات بالا، بازگویی این همه تفصیل به اختصار درچند صفحه محدودی که سالنامه بدان اختصاص داده است درحکم سیر و گلگشتی خواهد بودکه در چمنستان پررنگ وبوی تاریخ ادبیات مابعمل می‌آید. وامید واریم روزی فرارسد که وارثان این میراث عظیم وپرشکوه انسانی دست ودماغ شان را بکار اندازند وازین گنجینه های اندیشه وفکر پرده بردارند .

تاریخ ادبیات بـه مفهوم کلی آن) همانطور که انجامش ناپیداست بنابر عمق ارتباطش بازندگی وجهات مختلف آن ونبودن مدارك زنده وکافی، غیر مشخص و نامعین است وهرگونه اظهاررای اندرین مورد، هرچند نقل قولی ازاین ویاآن تذکره وکتاب باشد، مسلم وقاطع نخواهد بود. روی این واقعیت واجمال گرایی درسخن، مصلحت دید مابران شدتا مطلب را ازجایی شروع کنیم که شواهد باز ماندهٔ آن گویای حال باشد وبی‌گمان این نقطه عطف را میتوان در روز گارانی جستجو کردکه خراسان بزرگ وقسمتی ازشمال وغرب آنروزی اش درنخستین سده های اسلامی ،به همت فرزندان آزاده و پاك نهادخویش ،لواء آزادی بر افراشت وجوان عیار پیشه واصیل زادهٔ سیستانی «یعقوب لیس ۲٤٧هـ » حکومتی ازنوبنا کرد وزبان فارسی دری رازبان رسمی قرار داد. بارسمیت یافتن این زبان بعنوان زبان ادبی وسیاسی وعلمی بازار سخن گرم گردید و طبع آزمائی سخنوران رنگ ورونق یافت . این نهضت وانقلاب فرهنگی درقبال یك جنبش ملی وسیاسی بوجودآمد تنها درساحه شعر و ادب محدود نماندبلکه زمینهٔ آنرافراهم ساخت تاهمه رشته های علوم (عقلی ونقلی) مورد توجه قرار گیرد ودانشمندان گرانمایه یی رشد و پرورش یابدکه د رین مبحث به همهٔ این مسایل اشاره گونه ای خواهدشد.

تجلی ادب دری درقرون اولیه اسلامی :

جریان اوضاع ادبی در قرون اولیه اسلامی به نحویست که با همه تسلط ونفوذ عرب برخراسان وومجاری اموربه زبان وکتابت

عربی، بازهم مردم این سامان لهجات محلی خودرا حفظ وبدان تکلم می‌کردند و حتی اشعاری هم بیادگار مانده است که همه باوزن هجائی وقسما دارای قافیه وشبیه آنست که نمونه اش اشعاریست بنام سرود آتشکدهٔ کرکوی (۱) ازابوالموید بلخی بدین شرح :

فرخته بـاذا روشن
خنیذه گر شسپ هـو شن
همـی بر ست از جوشن
انوش کـن می انوشن
د وست بـذ آگـوشن
با فرین نهـا ذه گوشن
همیشه نیکـی کوشن
که دی گـذشت ودوش
... .
.. .. ..

این ابیات چنانکه پیداست همه شش هجائی و دارای قافیه کامل هستند. نمونه دیگر این نوع اشعار شعریست موسوم به شعر «بلخیان» که درسال ۱۰۸ هجری سروده شده ومولودیك حقیقت تاریخی است. شرح واقعه چنان است که اسدبن عبدالله حاکم خراسان بمنظور جنگ با امیر ختلان و خاقان ترك بدان دیارحمله می‌برد ولی باشکست مواجه می‌شود وبه بلخ برمی‌گردد و بلخیان اوراهجو می کنند واین هجوزبان زد کودکان ونوجوانان بلخ شده ودرهرکوچه و محله میخوانده اندکه :

از ختلان آمـذیه
برو تباه آمذ یه
آوازه باز آمذیه
بیدل فراز آمذیه

یعنی :

از ختلان آمده است
باروی تباه آمده است
آواره باز آمـده است
بیدل فـراز آمده است

اشعار بالا نمونه هایی است که درنخستین طلیعه اسلام و ادب دری بیادگار مانده است این لهجات و اشعار محلی، بدین شکلی که تذکاریافت باقیماند وپس ازآنکه لهجه دری بحیث یك زبان رسمی وسیاسی و ادبی شناخته شد، شاعران ونویسندگان ، از این زبان آماده وقوام یافته استفاده کردند وآثار پرارجی بوجود آوردند، البته قبل ازین هـا هم ازین نوع اشعار محلی باز مانده هائی وجود داشته است که صحبت درین باره سخن رابدرازا می‌کشد .

نخستین شاعر زبان دری :

منظور ازنخستین شاعرزبان دری، درین مبحث شاعریست که به نظم عروضی شعر گفته باشد ورنه چنانکه دیدیم شعر دری بسیار قدیمتر از آن است که بتوان اولین شاعر آنرا معرفی کرد. درباره اولین شاعر محققان و دانشمندان از دیرزمان به اینسو پژوهش هایی کرده و سخنهایی گفته اند یکی این تاج افتخار رابرتارك محمدبن وصیف سکزی می نهد وآن دیگری آنرا ازآن حنظله بادغیسی مینامد وبرخی هم ابوحفص سغدی را ذی حق میشمارند که همه از اوایل و

اواسط قرن‌سوم هجری اند. ولی تقارب‌زمان ومکان وسایر عواملی که ذکرآنها ازحدود این مقاله خارج است ، داوری قطعی رادرین زمینه به‌احتیاط می‌کشاند بهرحال اگر این اقدام است یاآن همه زادهٔ یك دیار وپرورده یك شاخسار اند. لذا آنچه‌مادرین مبحث بیان خواهیم کرد، بطورکلی اوضاع ادبی قرون اولیه اسلامی یعنی دوره ها یی طاهریان پو شنگی (۲۰۵-۲۰۹هـ) صفاریان (۲۴۷-۳۹۳) وسامانیان (۲۷۹-۳۸۹)است(۲) درین سه دوره بااینکه آغازنهضت ادبی اش میتوان نامید، خو شبختانه آثار منظوم ومنثور زیادی به وجود آمده است‌که علاوه بریادگارهای بجامانده ، در کتب تاریخ وتذکره هانیز نمونه های ازآنها درج شده است که اساس کاخ باعظمت‌تاریخ ادبیات مابران ا ستوار می‌باشد .

وما اینك درزیر نحوهٔ این مفاخر گران بهای ادبی را اجمالا ارزیابی می‌کنیم .

اول - حماسی :

دوره هایی که ازآن گفتگومی‌کنیم و حدود سه‌قرن ونیم ازتاریخ عهد اول اسلام رااحتوا می‌کند، از دوره هایی است‌که درتمام امور حیاتی مردمان خراسان وحومهٔ آن دگرگونی های قابل‌توجهی بملاحظه میرسد. نهضت آزادی خواهی آزاد مردان خراسان و سعی آنان برای رهایی ازتسلط ونفوذ مرکزیت خلافت بغداد منتج بران‌شد تاروحیه ملی‌و میهن پرستی ایشان تقویت یابد و شخصیت حکمی وملی خویش رابادیگر درین گوشه دنیا تبارز دهند. این احساس بسیارکسان رابرانگیخت تاروایات وداستان هایی که حاکی ا زمردانگی ها و دلاوری ها وپیکار جوئی‌ها ومیهن دوستی‌های پدران ونیا کان شان بود، جمع آوری‌نمایند و ازآن درتحریك جنبش هایی عملی وفکری استفاده نمایند. چنین جریان وانگیزه ای‌سبب شد که‌حماسه های ملی خواه بصورت منثور و خواه بشکل منظوم تدوین یابد وآثار ارجمندی بیاد گار ماندکه درذیل معرفی میشوند :

الف - حماسه های منثور :

۱-بقول بلعمی وصاحب‌تا ریخ سیستان‌و مجمل التواریخ، عظیم ترین شاهنامه منثور از ابوالموید بلخی بوده است که گرشاسپ نامه یکی از دفتر های اوست (این گرشاسپ نامه بوسیله اسدی‌طوسی) به نظم‌کشیده شده این شاهنامه واجد تمام داستان ها و روایاتی بوده که کارنامه های اجداد آریایی راباز گومی کرده است.

۲- شاهنامه منثور دیگر که ابوریحان بیرونی درآثار الباقیه خود (ص ۱۴۲ سال ۱۳۵۲ تهران) ازآن نام می‌برد و آنرامستند ومعتبر و مبتنی برروایات مکتوب می داند ازآن بوعلی بلخی است که‌بعضا شا هنامه ابو منصور عبد الرزاق رابااین شا هنامه اشتباه کرده اند .

۳- سومین شاهنامه‌ای‌که ماخذ ثعالبی

مولف غرر اخبار ملوك فـــرس می باشد . شاهنامه ایست‌که باتوجه ابومنصورعبدالرزاق و بکمك راویان خراسان درسال ۳٤٦هجری تدوین یافته است. واین همان شاهنامـــه ایست که دقیقی وفردوسی ازآن استفـــاده کرده اند .

بـ حماسه های منظوم :

۱ـ از حماسه های منظومی که درعهـــد سامانیان به‌وجود آمده، خوشبختانه گشتاسپ‌نامه دقیقی بلخی موجود است که‌داستان آن‌شرح جنگهای مذهبی گشتاسپ باارجاسپ می باشد .متن داستان مذکور یا ماخـــذآن همان شاهنامه ابو منصور یست‌که دقیقـــی بنابر امرنوح بن منصور سامانی خواست‌آنرا به‌نظم کشدولی بعد از منظوم ساختن یـــك هزار بیت بدست غلامش کشته‌شد و ایـن آرزو به ثمر نرسید. تاآنکه فـردوسی بـه اینکارهمت گماشت ونظم این حماسه بزرگ وبی‌نظیر رابه پایان رساند .

۲ـ شاهنامه دیگری که بعضا آنرانخستین حماسه منظوم دانند ودر حدودسه صدهجری نوشته شده شاهنامه مسعودی مروزی است. ازین حماسه‌منظوم متاءسفانه آثاری در دست نیست، ولی ازقول ثعالبی ومقدسی‌که هردودر کتب خویشش ازآن نام برده اند، میتـــوان گفت‌که حماسه مذکورمعروف ومشهور بوده است .

مثنوی عشقی :

ازاین نوع مثنوی تنها ازیوسف زلیخایی نام برده اند که بوسیله ابوالموید بلخـی منظوم شده بود. ولی‌به حسرت باید گفت که این مثنوی نیز همانند بسا از آثاردیگر دستخوش حوادث ایام شده و ازبین رفتـه است .

مثنوی های اخلاقی وتربیوی :

عوفی درکتاب خویشش (لباب الا لباب ج ۲ ص ۲۱) منظومه ای رابنام «آفرین‌نامه» به ابو شکور بلخی نسبت میدهد که ظاهرا در سال ۳۳٦ هجری به پایان رسیده‌است (معاصر امیرحمید نوح بن نصر سامانـــی است). این مثنوی همانطور که گفته آمددر موعظه واندرز است که نقل این چند بیت ازآن بی مورد نخواهد بود :

بدشمن برت استواری مبـــاد
که دشمن در ختیست تلخ ازنهاد
در ختـــی‌که تلخش بود گوهرا
اگر چرب وشیرین دهی مرو را
همان میوه تلخ آرد پـدید
ازو چرب وشیرین نخوا هی مزید

ابیات پراگنده‌یی که درفرهنگها بـــه ابوشکور نسبت داده اند مبین آنست کـــه مثنوی های دیگری‌نیز ازین شاعر بـــروزن بحرهزج مسدس و بحر خفیف وجود داشته که موضوع آنها موعظه واندرز بوده است مثنوی دیگر کلیله و دمنه منظوم است که پس ازترجمه عربی آن به‌دری توسط‌بلعمی بنابر امر نصربن احمد سامانی رودکی آنرا به‌نظم درآوردمثنوی های دیگری هم ازرودکی

بوده که جای جای در تذکره‌ها و کتب ابیاتی ازآن هانقل شده است .

انواع دیگر شعر :

در دورهٔ مورد نظر ما، به استناد آثاری که در دست است میتوانیم بگوئیم که قسمت بیشتر انواع شعری اعم از قصیده ومثنوی ورباعی وغزل وقطعه ورثاء وجود داشته است وبعضا درهمین چوکات و معانی به‌عربی‌نیز شعر می گفته‌اند. موضوع این اشعارمختلف بوده واغلب‌آنراعشق واندرزواخلاق وموعظه ومدح احتوا کرده است ولی ازجمله‌سخنوران آن دوران، محمدبن وصیف درقصیده و ابو شکوربلخی درقطعهٔ مثنوی‌وحنظلهٔ بادغیسی در دوبیتی ها و رودکی وشهیددرغزل سرایی چیره دست بوده‌اند .

سبك شعر :

شعرایندوره همانند طبیعت با صفای خراسان وتحت نفوذ آداب وسنن ملی این مردم، سخت رنگین وآکنده از نشاط وخرمی است. اگر ازعشق‌سخن می گویند ویابمدح می گرایند، همه جا اوصاف طبیعی وبی پیرایه ازمبالغه است، لغات عربی کمتر در آن‌راه درد و ترکیبات نامانوس و دور از ذهن درشعربه ندرت دیده می‌شود. روانی‌و سادگی درلفظ و ذوق وحال ومستی و شور درمعنی وکیفیت بارز ترین خصوصیت شعر را‌درین عهد احتوا می‌کند، گرایشس به‌ترك لذات و بدبینی ونفرت از زندگی وتوصیه به‌انزوا وعزلت چنانکه در دوره‌های بعد در شعر راه می‌یابد ،درین دوره اندك بچشم می خورد. تشبیهات بیشترازنوع محسوس به محسوس و درنهایت دقت ولطافت است. مخصوصا در شعر غنایی وغزل بدرجه ای ازکمال دقت‌ورقت‌احساسات وخیال برخوردار است‌که شاعران بعدی با همه توانایی خود، بدان رشك برده اند وخودرا از بیان وبکار بردن چنان نغز وزیبایی عاجزپنداشته اند. چنانکه عنصری می گوید :

غزل رو دکی وار نیکو بود
غز لهای مـن رودکی وارنیست
اگرچه بکو شم ببار یك وهم
بدین پرده اندر مرابار نیست

و فرخی شعر آنهارا در خوبی و زیبائی مثال خوانده و گفته است:

از دلارایی ونغزی چون غزلهای شهید
وز دلا ویزیو خوبی چون ترانه‌بوطلب

وضع شاعران ودانشمندان :

این گروه در روزگاران مورد بحث ما، قشر ممتاز جامعه و از عزت ومکنت خاصی برخور داربوده اند. امرای صفاری وسامانی هریك بنوبه خویش توجه خاصی به این طبقه داشته واز آنان به‌نحوشایسته و کم نظیری تقدیر می‌کرده اند. این بزر گداشت و احترام شاعران و دانشمندان را روحا وجسما آسوده نگه میداشت وباعث میشد تادر نظم ونثر آثار ارجمندی به وجود آید: بذل و ایثار و صلات این دود مانهابحدی بود که بقول‌عوفی ونظامی عروضی، تنها زیر

بنهٔ رودکی درسفری‌که درملازمت نصر ابن احمد از هرات به‌بخارامیرفت، چهار صد شتر بود. و بدینمنوال دیگران رانیزدربرابر هر اثری به‌درهم ودینار تشویق و حمایت می کردند. رودکی تنها در پاداش منظوم ساختن کلیله و دمنه، چهل‌هزار درهم از امیر نصر دریافت داشت چنانکه استاد عنصری نیز بدان اشاره‌کرده گوید:

چهل هزار درم رودکی زمهتر خویش
بیافته است به نظم کلیله درکشور

بدینسان بودحالی و احوال دیگرسخنوران و نویسندگان که هریك درکمال نعمت و آسایش بسر می بردند به نظرمن علت این همه دانش پروری ها درین دونکته مضمر بود که :

۱- امراء این دوره هابه همان احساسی‌که حکومت‌های مستقل ملی‌را تشکیل کرده‌بودند میخواستند تادر بارشان نیز ازحیث عظمت معنوی و فرهنگی کمتر ازمرکز خلافت‌نباشد.

۲- اکثر از امراء و وزراء این عهد خود شاعر ودانشمند بودند واین امر طبیعتا آنها را وامیداشت تااین قشرجامعه از حمایت خاصی برخوردارباشند و ازهرنوع خفت و ذلت وبی حرمتی برکناربمانند .

ترجمه :

در جمله سایر ارزش های فرهنگی و انسانی زمان مورد گفتگوی ما، یکی‌هم‌توجه به‌کار ترجمه آثار عربی به‌دری است که در باره گرایش بدین مسئله سخن بسیاراست ودرینجا مجال آن نیست . از جمله نمونه های بارزی که ازین ترجمه هادر دست‌است میتوان از تاریخ محمدبن جریر طبری نام بردکه بوسیله ابوعلی محمدبن ابوالفضل بلعمی وزیر دانشمند سامانی ازعربی‌به دری برگردانده شدو همچنان ترجمه تفسیر کم نظیر این مرد (طبری) است‌که آنهم به امر ابو صالح منصوربن نوح سامانی از عربی‌به دری ترجمه گردید. تالیف وترجمه علوم دیگر امثال کلام و فلسفه ونجوم ورياضي و طب و جغرافیا نیز دریندوره در خشش خاصی داشت وچهره های جاودانه ای‌درین رشته‌ها بدرجه اجتهاد و استادی رسیدکه تا از هستی نشانی هست نام شان مخلد و جاوید خواهد بود وچون ارزیابی علوم دیگر از موضوع بحث ماخارج است به‌همین‌اشاره اکتفا می کنیم .

شاعران ایندوره :

درین قسمت تنها ازشاعرانی نام‌می‌بریم که یابداخل حدود جغرافیایی فعلی کشور ما بدنیا آمده اند ویابه محدودهٔ قلمرو تحت نفوذ آنروزی طاهریان و صفاریان وسامانیان عرض وجود کرده وبا امیران و وزیران ارتباط ونزدیکی خاصی داشته و از خوان‌و احسان آنان بهره‌ها برده اند.این شاعران عبارت انداز :

۱- حنظله بادغیسی
۲- محمود وراق هروی
۳- ابوشعیب هروی، صالح بن محمد
۴- ابوحفص بن احوص سغدی .

۵ـ ابو المويد بلخي
٦ـ ابومنصور محمدبن احمد دقيقي بلخي.
۷ـ ابو ا لحسن شهيد بن حسين بلخي
۸ـ محمد بن وصيف سکزی
۹ـ فيروز مشرقي
۱۰ـ ابو شکور بلخي
۱۱ـ معروفي بلخي، ابوعبدالله محمد ابـن حسن
۱۲ـ ا بو طيب مصعبي
۱۳ ـ ابو عبدالله محمدبن صالح ولوالجي
١٤ـ ابو الحسن علي بن محمد غزوانـي لوکري
۱۵ـ ابو محمد بديع بن محمد بن محمود بلخي
١٦ـ ابو سليك گر گا ني
۱۷ـ رابعه بنت کعب بلخي
۱۸ـ ابوالعباس ربنسجسني .
۱۹ـ ا و عبدالله جعفر بن محمد بن آدم رودکي
۲۰ـ ابو طاهر طيب بن محمد خسرواني
۲۱ـ منجيك ترمذی .
۲۲ـ ابو العباس بن حنوذ المروزی
۲۳ـ ابو منصور عماره بن محمد مـروزی
۲٤ـ کسايي مروزی

ازجمله شاعران مذکور بعضا صـا حـب ديوان بوده وعده‌ای هم‌غير از دانش ادبی درعلوم ديگرنيز مهارت و اسنادی داشتـه اند .

البته اين نکته درخور تذکر است‌که شعر دری درقرون اوليه اسلامی حتی تاقرن پنجم مختص به قلمرو محدودۀ فعلی کشور ما بوده و درهيچ جای ديگر به استثنای خراسـان وجود نداشته است .

دورۀ غزنويان :

روزگار غزنويان که درتاريخ سياسـی‌و فرهنگی و اجتماعی کهن کشورما، مقام‌ممتاز و ارجمندی دارد ازجهات مختلف انتشارعلوم وبخصوص کثرت شعر وشاعران دوره قابل توجه وستوده نيست. البته همانطورکه گفته آمد پايه گذار کاخ پر شکوه ادبيـات دری امراء پر فضيلت و آزادمنش خراسـان (سامانيان) است .اما در دورۀ غز نويـان اين بناء عظيم انسانی به‌کمال وجلال رسيد واساتيد بزرگ وگران مايه يی در ساحات مختلف علمی رشد و پرورش يافت که تـا امروز والی ماشاءالله جاويد نام و جاويـدان اثر اند. علل انگيزه اين همه رونق يابی‌ها ازيکسو تعقيب و پيروی ازروش سامانيان دربارۀ ادب وفرهنگ خراسانی بود وازسوی ديگر حمايت و تشويق و صلات و عطايای بيدريغ وبی‌حساب سلاطين و فرمانروا يان علم دوست غزنه .بحدی که‌اين عطايـا و نوازش ها تادير زمان رشك‌شعرای نواحـی ديگر را برانگيخته بودونمونه آن ازين گفتار شاعر بلند پايه شروان (خاقانی) بخوبی پيداست که می گويد :

... .

بلی شاعری بود صا حبقران
زممدوح صا حبقران عنصری
ز معشوق نیکو و ممدوح نیك
غزل گوشد ومدح‌خوان عنصری
بدور کرم بخششی نیل دید
ز محمود کشور ستان عنصری
بده بیت صد بدره وبرده یافت
زیك فتح هندو ستان عنصری
شنیدم که ازنقره زد دیگدان
ز زر ساخت آلات خوان عنصری

آری! چنان کرم و بخششی چنین ثمره‌ای درپی داشت اینك بعداز نهصد سال و زیادتر ازآن، نام غزنه و فرهنگ وادبش سرلوحه کار نامه های علمی و ادبی تمام محافل علمی جهان است وهرقدر درین‌راه به‌پیش میروند بازهم خودرا درآغاز کار می یابند دستیابی به‌چنین افتخار بزرگ علاوه برنکاتی که‌در بالا تذکار یافت معلول علت های دیگری نیز هست که درزیر خلاصه‌می شود .

یکی از ارزش های تمدن اسلامی وشیوهٔ دستگا های فرمان روایان و بزرگان این بود که هریك سعی می‌کرد تا اطرافیان ومقربان آنان ازنخبه ترین رجال عصرکه در صف اول شاعر ان ونویسندگان قرارداشت بر گزیده شوند. زیرا این وضع (خلاف‌داشتن اتوم وراکت امروز) یکی‌از وسایل برتری و تفوق جویی بود وهرجاپر مایه‌تر ازین وسایل می بود، سر افراز تر و مغرورترمی نمود. این شیوه موثر ترین عاملی بو دکه مردم رابی اختیار به‌طلب علم و دانش‌می کشانید و هرکس‌تلاش می‌کرد تابه‌آن‌زیوری خودرا بیاراید که مورد قبول و پسندزمانش باشدوبه آن‌اوصافی خودرا عیار نماید که بتواند قرب و منزلتی در دستگا هها حاصل کند .

نتیجه این عمل انسانی صدها شاعر و نویسنده بار آورد که شمار آنان و آثارشان نهایت مشکل و دشوار است .عامل دیگری که درتوسعه وترویج این ادب (دری) دوره غزنه رایاری کرد، استواری و توانایی این زبان برای بیان اندیشه‌ها ومفاهیم مختلف بودکه‌مقدمات آن قبلادر دورهٔ سامانی پی‌ریزی شده بود، نهضت که درکار تالیف و ترجمه کتب درزمان سامانیان آغاز یافت و بتدریج بوسیله دانشمندان دیگری چون ابن سینا وابوریحان بکمال رسید و کتب متعددی به‌وجود آمد، بذات خودیکی از وسایل دیگریست که درتوسعه و گسترش زبان دری و ادبیات آن نقش موثر داشت. باراه یافتن آثار ادبی مخصوصا منظومه های‌عرفانی در خانقا هها برای‌ارشاد وتنویر مردم، دیگر شعر وشاعر در دایرهٔ دستگاههای ذی نفوذ محصور نماند و مورد حمایت عامه مردم قرار گرفت واین هم ز مینه مساعد دیگری برای گرمی و رونق بازارشعر و شاعری و بطور کلی وسیله موثری جهت تعمیم‌وتوسعه زبان وادب دری گردید. آخرین عاملی که

نمیتوان آنرا نادیده انگاشت وسعت قلمرو فرمانروایی غزنویان است‌که ازکرانه هایی سند تا آنسوی آمو دریا ودرطرف غرب‌تاری و اصفهان را احتوامی کرد. و این وسعت ساحه، طبیعتا درپرورش و فزونی شاعران ونویسندگان، نسبت به‌محیط محدود قبلی (خراسان) اثرقاطع داشت .

در اثر این همه عوامل ومساعدت اوضاع آثار ارزشمند و گرانمایه‌یی (بصورت‌منظوم ومنثور) خلق وابداع گردیدکه اینک به ترتیب دربارهٔ آنهاصحبت میشود :

اول- آثار منظوم :

منظور از آثار منظوم تراوشس های مغزی‌و فکری دانشوران وسخنوران این عهداست که درچوکات غزل، قصیده، رباعی، ترجیع‌بند قطعه، مثنوی، ومسمط ریخته شده است واز هرنوع آن خوشبختانه چند ین دواوین ورسایل وکتب وجوددارد. موضوع ومضمون این آثار متنوع و متفاوت بوده و اغلب‌مدح وهجو وقصص و داستان و حماسه ومسایل حکمی وعرفانی وعشقی می باشدکه نمونه های آن بدین شرح است :

الف- مثنوی های عرفانی :

چنانکه می دانیم درین دوره دراثر فزونی مراکز ومدارس تعلیمی و موجودیت کتابخانه ها و تلاش و کوشش مردم‌برای کسب علوم ودانش‌درهمه رشته های علمی مانند فقه وتفسیر وحدیث و کلام و فلسفه شخصیت های‌ارجمندی‌تربیت یافت. درپهلوی این حوزه های علمی بنابر خواست طبیعی جامعه مراکز تعلیمی دیگری نیز بمیان آمد که تربیت سالکان وپخش و نشر مبانی و افکار عرفانی‌را بعهده گرفت. این مراکز (خانقا هها) دارای یك‌شیخ ویا مرادبود که سمت ریاست و پیشوایی داشت و دیگران رادرین طریق رهنمونی می کرد. خانقا هها هریك موقوفاتی داشت‌که از عواید آن ونیز کمك و معاونتی که مردم می‌کرد، مصارف ابانه و اعاشه صوفیان و سالکان فراهم‌می شد. رونق یابی عرفان و تصوف اسلامی ازطریق خانقاها منتج بران‌شد که اساس‌ها واصطلاحات آن بزبان مؤثرتر و شیواتر ورساتر یعنی زبان شعرگفته آید تازود بردل نیشنند و عمیق اثرکند. نخستین کسی که گزارشگر این رسالت شد حکیم ابوالمجد مجدودبن آدم عارف وارسته غزنه است‌که بسال ۵۲۵ هجری د رهمین شهر فوت‌کرده.

سنایی در آغاز زندگی شاعری خویشس چنانکه عرف روز گارش بود . بیشترقصاید مدحیه می سرود. ولی پس ازسفر های طولانی و دریافت صحبت مردان حق دیگربه همه چیز وهمه کس پشت پازد و طریق وارستگی و انزوا درپیشس گرفت و حاصل این عمل آن شدکه مثنوی هایی‌به‌شرح زیربه وجود آورد :

حديقة الحقيقه وشريعة الطريقه :

این کتاب که دربحرخفیف مخبون مقصور سروده شده وتعداد ابیاتشس به‌ده هزار می

رسدیکی از مثنوی هائیست که در ادبیات دری وبخصوص منظومه های نوع وعظ و معارف تاثیر فراوان داشته است. اغلب تذکره نویسان و متصوفه ازین‌کتاب بنـام (الهی نامه) نیزیاد کرده اند ازجمله مولینا جلال الدین بلخی عارف وارسته وطن کـه آشکارا تحت تاثیر ونفوذ اندیشه و افکـار حکیم سنائیست ، همه جادر کتـاب بـزرگ خویش به این مطلب اشاره می کند وجایی جایی ازالهی نامه نام می بردچنانکه گوید.

ترك جوشی کرده امم نیم‌خام
از حکیم غز نوی بشنو تمـــام
در الهی نامه گویـد شرح ایـن
آن حکیم غیب و فخر العالمین

چون بار اول که چنین کتابی نوشته‌شده بعضی ا زعلماء تاریك بین و محدود فکروبه تبعیت آنان عده‌ای از متعصبین عـوام لب به اعتراض گشودند و سنایی برای‌نجات خود وقناعت آن‌گروه ،کتابش رابناچار خدمت‌امام اجل برهان الدین ابوالحسن علـی ابـن ناصر الغزنوی ملقب به بریانگر که دربغداد می زیست، فرستاد و ا زوی تقاضا کرد تا آنرا برعلمای دار السلام عرضه کندوشر جاهلان و طاعنان را از وی دفع نـمـا یـد سنایی ضمن کتاب اشعاری هم‌عنوانی‌بریانگر نوشت ومحتوای آنرا بـــامهارت و استازی که‌خاص سنائیست، درچند بیت معرفی‌فرمود او در این ابیات حدیقه‌راقرآن‌فارسی ودنیای ازعلوم ونص واخبار میتامد که ا ینك‌چندی ازآن‌نقل می‌شود :

تو به بغداد شاد ومن نا شـــاد
خـود نگو یـی ورا رسم فریاد
هرچـه دانسته ام زنوع علـوم
کـــرده ام جمله خلـق رامعلوم
آنچه نص است و آنچه اخبار است
وز مشایخ هر آنچـــه آثار است
اندریـــن نامه جملگی جمـع‌است
مجلس روح رایکی شمع اســـت
یك سخن زین و عالمی دانشی
همچـــو قر آن فارسی خوانـشی
این سخـــن را مطا لعت فرمای
نیك و بد در جـواب باز نمای
وانکه باشد سخن شنـــاس‌وحکیم
همچو قر آن نهد ورا تعظیــــم

۲ـعشق نامه :

مثنوی دیگرسنائی است که درحدودهزاربیت دارد و مطالب آن مواعظ وعرفان و حقایـق استه :

۳ـ سیر العباد الی المعاد :

این مثنوی رانیز سنایی بروزن حدیقـه سروده وحاوی بیشتر ازهفتصد بیت است. مطالب آن نیزدربعضی موارد شبیه حدیقه و تمثیلی بوده ازمسایل اخلاقی واقسام نفوس وعقل وخلقت انسانی صحبت شده است .

٤ـ طریق التحقیق :

این مثنوی سه سال بعداز حدیقه نوشته شده وازلحاظ قالب لفظی ومعنی همانندحدیقه می باشد . مثنوی هایی‌که نا م بردیم همه

موجود بوده وبدفعات متعدد چاپ شده اند. **مثنوی های دیگری هم بنام هایی (عشقنامه** وعقل نامه) ازسنایی وجود دارد. سنایی از **جملهٔ مثنویهای خود حدیقه رابنام بهرامشاه** غزنوی وکارنامه بلخ را (که ازآن در جای **دیگر صحبت خواهیم کرد) بنام مسعود سروده** **است .**

ب ـ پند وحکمت ووعظ :

۱ ـ مهمترین مثنویی‌که درین موضـــوع نوشته شده روشنایی نامه نا صر خســرو **بلخیست . درین رسالهٔ منظوم‌که دوباربه‌نثر** ونظم آلمانی ترجمه وچاپ شده‌است، سعـی حکیم یمگان بران بوده تاحکمت یونانی را بافلسفه وعقاید اسمعیلی که خودبدان‌گرویده بود، بازبانی ساده وقابل‌فهم‌مقایسه وارزیابی **واستنتاج کند. این‌مثنوی منظومه کوتاهیست** که حاوی ۵۹۲ بیت بوده ودربحر هزج‌سروده شده است . روشنایی نامه‌دیگری هم داردکه **نثراست ودرمبحث آثارمنثور معرفی خواهـد** شد .

۲ ـ سعادت نامه :

این مثنوی نیزازآن ناصر خسرو بــوده ودارای ۳۰۰ بیت میباشد که موضوع آن‌مانند روشنایی نامه درپند ووعظ وحکمت اســت . ناصرو خسروکه در ۳۹۴هجری در قبادیان بلخ بدنیاآمد ودرسال ۴۸۱ دریمگان بدخشان وفات‌کرد، ازجملهٔ قدیمترین کسانی است که مثنوی هایی کامل دربیان حکم ومواعظ ساخته ودراشعار دیگر خویش نیزاین شیوه رادنبال کرده است . اوشاعریست حکیم وفیلسوف ودرعین حال داری مناعت نفس‌که به هیچوجه **لفظ درردری رادرپای خوگان نریخته ومدح‌کسی** رانگفته است .

۳ ـ هجو ومطایبه :

اولین مثنوی که مضمون آن قسما هجو و مطایبه است ودرعهد مسعودبن ابراهیم گفته شده کارنامه بلخ میباشدکه متعلق به سنایی غزنویست . این رساله واجد پنجصد بیـت وظاهراً نخستین مثنوی سنائی است .

داستان های عشقی :

دریندوره درپهلوی مثنوی های عرفـانی واخلاقی وحماسی بسا قصص وداستان های عشقی‌که منشاء دینی داشته ویاشهرت محلی **به نظم درآورده شده است . مانند ایـن** مثنوی ها :

۱ ـ شادبهروعین الحیوة :

داستانیست که دربین مردم شایع بــوده وباراول بیرونی آنرا ازفارسی به عربی‌ترجمه کرده است . این داستان توسـط استـــاد ابوالقاسم حسن بن احمدعنصری .

۲ ـ خنگ بت وسرخ بت :

این مثنوی نیز ازجمله داستان های‌محلی ومربوط به دوبت بامیان بوده وبوسیله‌عنصری بلخی به‌نظم کشیده شده است . داستــان مذکور رانیز ابوریحان ازفارسی بعربی ترجمه کرده .

۳ ـ وامق وعذرا :

کهن داستان دیگریکه‌عنصری‌بلخی‌آنرانظم

ساخته است، وامق وعذراست . داستان‌های **مذکورباهمه فتنه وحوادثی‌که دردوره ها ی** بعداتفاق افتاد وچندین بارغزنه بخاك وخـون کشیده شد بازهم مصوون وموجود مانده‌اند.

٤ـ ورقه وگلشاه :

ورقه پسربنی شیبه وگلشاه دختر کاکای اوبود. این دوازآوان کودکی همدگر رادوست داشتند واین دوستی آنان‌سر انجام به عشق آتشینی مبدل گردید که هردوراجان و روان سوخت ودرحسرت ونومیدی جان سپردند . قصه آنهاتازمان حضرت پیغمبر ورد زبـان هابود وبه دعای آن حبیب الهی هردو حیاتی **ازنویافتند وبکام دل رسیدند . این داستان** که اصلا منشاء عربی دارد توسط شا عر ی بنام عیوقی معاصر سلطان محمودغزنوی بـه نظم درآمد وهستی جاودانه یافت .

ج ـ حماسه :

چنانکه قبلا معروض گردید نظم روایـات وحماسه های ملی که مولود جنبش های‌ملی بود ازعهد سامانیان آغاز وتانیمهٔ اول قـرن پنجم ادامه یافت وقسمتی هم درقرن هفتـم منظوم شد. این حماسه هاعلاوه بر نجـات داستان ها وکارنامه هاوروایات ملی ما، از دستبرد حوادث وفراموشی زمان برغنای ادب دری نیزافزودو آنرا رنگین تروپرمایه ترکرد. **که اینست‌نمونه های آن :**

۱ـ شاهنامه ابوالقاسم فردوسی :

شهرت کاروهمت روستازادهٔ بلخی(دقیقی) درجمع وتدوین ونظم روایات وداستان هـای ملی ورسیدن گشتاسپ نامه اوبدست دهقان زادهٔ طوسی، وی رابرانگیخت تاکمر همـت بربندد وآن‌کاخ، مرصع راکه همتای بلخی اش بنیاد نهاده بودبه اتمام رساند. برای ایـن منظور ازمواد ومتن شاهنامه ابو منصوری که ذریعه دوست مهربانی بدست وی رسیده بود استفاده‌کرد وبمدد راویان معـروف خراسان ازآن همه داستان هاوتاریخ کهن آریایی ، کتابی به‌وجودآوردکه درهمه عالم‌نظیرومانندش وجود ندارد. فردوسی تمام عمرو هستی خود را برسر اینکار ازدست داد وچنانکه خـودش می گوید :

سی سال اندر سـرای سپنـج
بسی رنـج بردم به امید گنـج
بسی رنج بردم درین سال سی
عجم زنده کـردم بدین پارسـی

سی سال رنج وزحمت کشید تاچنین‌گنجینه عظیم سخن را فراهـم آورد وآنـرا بنـام سلطان محمود غزنوی آراست وبحضـور او تقدیمش کرد. این‌کتاب که اکثر خوانندگان ارجمند به آن آشنایی دارند وبزبان محاوره واصیل خراسانی منظوم شده است در تمام دنیاشهرت داردوآنرابه کرات وبصورت منظوم ومنثور ترجمه کرده اند وهمچنان در بـاره محتویات واسلوب سخنوری‌وسایرخصوصیاتش صدهارساله ومقاله نوشته شده است کـه برشمردن آنها درین مختصر مقدور نیست . این اثربزرگ نه تنها ازجهات مختلف ادبی، زبان وادب فارسی راپرتمکین ورنگین ساخت

بلکه نهضت وجنبشی رادرحماسه سرایی‌ملی به وجودآوردکه باعث منظوم ساختن حماسه‌های دیگرگردید . که شاعران بعدی همه به‌پیروی ازآن ودرقالب شاهنامه آن (بحرمتقارب مثمن مقصود ومحذوف) به نظم داستانهای‌ملی‌اقدام کرده‌اند. مختصات شعری این شاهنامه‌مقتضی سالها کار وکوشش ودرخور نوشتن چندین رساله وکتاب است که دیگران اندرین راه گامهای استواری برداشته اند ولی هنوز هم پایان منزل ناپیداست .

۲- برزونامه :

بزرگترین شاهنامه دیگری که‌شصت وپنج هزاربیت دارد ودربارهٔ سرگذشت برزو پسر سهراب وخانوادهٔ رستم نوشته شده، برزونامه است . ژولد مول مترجم فرانسوی شاهنامه فردوسی آنجاکه درباره برزونامه صحبت‌میکند می نویسدکه : « ... برزونامه کتابخانه سلطنتی تنهانسخه ایست که من بدست‌دارم آنرابرای آنکتیل (مستشرق معروف فرانسوی) ازروی نسخه فارسخان معاون فرمان روای سورت رونویس کرده اند . این کتاب در ۱۳۹۵ صفحه وتقریبا شصت وپنج هزاربیت دارد. ولی باوجود دامنه ای به این پهنانانقص است وسه هزاربیت ازآخرندارد .» ص ۴۹ دیباچه شاهنامه ژول مول قطع جیبی .

بامطالعه ابیاتی که ازین شاهنامه نقـــل کرده‌اند میتوان گفت‌که حماسه مذکور ازلحاظ استعمال کلمات وترکیبات حماسی وتصویر میدان های جنگ وتسلسل وقایع وباداشتن اسناد معتبر وسایر خصوصیات یك حماسی کامل بوده (به اعتراف موافقان ومخالفان) وبرهمه حماسه های دیگـر بـــرتری دارد . حتی اگرشاهنامه فردوسی رامستثنی بشماریم وازآن بهترش نخوانیم بدون تردید از هم سنگی وهمگونی اش باآن نمیتوان انکار کرد.

سرایندهٔ این کتاب عظیم داستان منشـــوری دردست داشته که حاوی اطلاعات وسیع وعمیقی درباره خانوادهٔ رستم بوده است وایکاش آن هم چون شاهنامه فردوسی حله طبع‌میپافت وپیش از آنکـــه بدست اروپائیان برسـد. هموطنانش ازآن استفاده می کردند. برزونامه بدست شاعرچیره دستی بنام ابوالعلاء عطاء ابن یعقوب ودرغزنه نوشته شده‌که ازمقربان ومعاصران سلطان ابراهیـم غـزنـوی و از سخنوران بانام عهد خود است. وبنابرحکم همین سلطان بطرف‌هندوستان رفته وهمدرانجا بسال ۴۷۱ وفات یافته است. مسعود سعد که ازمعاصرین وی است درمرگ او مرثیه‌ها نوشته و زاری زارگریسته است .

عطاء یعقوب ای روشن ازتوعالم علم
توآفتابی و ما ذره راهی مائیـم
عطـاء یعقوب از مرگ توهر اسیدم
شدی وپیش‌نبـودم زمرگ هیچ‌هراس

دربارهٔ خصوصیات این حماسی بــزرگ بنابر همان معاذیر اختصار گرایی درمباحث قبلی، بیش ازین مجال حرف زدن نیست وبه همینقدر بسنده آمد .

۳ـ شهریار نامه :

حماسه منظومی است که درآن ازکارنامه‌های خانوادهٔ رستم زابلی تاسه پشت ، یادشده وازروی یك داستان منثور منظوم گردیده است . این حماسه که‌مدت سه‌سال در کار نظم آن صرف شده بخواهش مسعود بن ابراهیم غزنوی وبوسیله شاعر توانای غزنه، سراج الدین عثمان بن محمدمختاری متوفی بسال ٥٤٤، ازنثربه نظم تبدیل یافته است. ازشهریارنامه‌اکنون نسخه‌ی درکتابخانه موزهٔ بریتانیا موجود است ونسخه دیگری درتهران وجود داشته وچندسال قبل استاد چایکین خاورشناس روسی آنراخریده وبروسیه برده است . (حماسه سرایی ازدکترصفا چاپ اول ص ۲۹۸) ابیاتی‌که‌ازین منظومه نقل کرده‌اند گویای آنست‌که این حماسی چون قصاید عثمان مختاری درکمال مهارت واستادی نوشته شده وازنظر خصوصیات یك حماسه ملی. دست کمی ازدیگران ندارد. شهریارپسربرزو پسرسهراب پسررستم است که مانند پدر وجدخود ناآگاهانه وبی اطلاع ازخویشاوندان ومربوطین خویش، بجنگ آنان برخاست وپس ازنزاع باعم خودفرامرز وشناختن مر همدگر را ازخصومت دست‌کشیدند وبنای صلح ودوستی نهادند .

٤ـ بیژن نامه :

داستان منظومی است که درحدود ۱۹۰۰ بیت دارد ومربوط است به‌کارنامه‌های پهلوان معروف (بیژن) پسر گیوپسرگودارز. این حماسی بوسیله خواجه عمیدعطاء بن یعقوب گویندهٔ برزونامه منظوم گردیده است .

٥ـ سوسن نامه :

این حماسه منظوم نیزجزئی ازشاهنامه خواجه عمید عطاء بن یعقوب است که آنرا ازبرزونامه نقل کرده اند ونسخه ای ازآن درکتابخانه ملی پاریس موجود است .

سوسن نامه سرگذشت یك زن تورانی رامشگراست که بمکر وحیله چندن پهلوانان خراسان رابه بند می افگند ومیخواهد نزد افراسیاب فرستد . امافرامرز ازاین امراطلاع یافته وبفرمان زال به جستجوی رستم رفت وجهان پهلوان رستم، آن گروه راازبندسوسن رهایی بخشید .

ـــ

به ترتیبی‌که دربالابیان گردید شمارحماسه های ملی‌درین دوره بیش ازهرزمان دیگربیست وماصرف ازهمانهایی نام بردیم که خیلی مشهور وگوینده وسرایندهٔ آن معلوم است.

دوم ـ آثار منثور :

دورهٔ غزنویان همانطوریکه ازنظرآثار ادبی منظوم غنی ترین دورهٔ تاریخ ادبی مارا احتوا می‌کند ازلحاظ داشتن آثار منثور نیز پرمایه است . علت این همه پرمایگی بوجود آمدن دانشمندان ونویسندگان بزرگ و ترویج موضوعات مختلف علمی مانند تاریخ وادبیات وفلسفه و کلام و تصوف است . که تعمیم وگسترش این علوم باعث تالیف کتب متعددی درین رشته‌ها گردیده است . گرچه دراثر تهاجمات غزان ومغول وسایرحوادثی که بارها غزنین راویران کرد. قسمتی ازاین آثار ازبین

رفته است ولی باآنهم بعضی‌ازآنهادرتذکره‌ها مضبوط وعدهٔ دیگردر دسترس است که‌اینك نمونه های آن تاآنجا که مربوط به موضوع تاریخ ادبیات باشد معرفی میشود .

الف ـ علوم ادبی :

۱ـ غایة العروضین وکنزالقافیه .

این دو کتاب بنابقول نظامی عروضی وشمس الدین محمدبن قیس صاحب المعجم ازامهات‌کتب درعلوم شعری بوده‌که مؤلف آنها استاد ابوالحسن بهرامی سرخسی شاعرآل سبکتگین است . عوفی کتاب دیگری رابنام «خجسته نامه» به بهرامی نسبت میدهد وآنرا در علم عروض بی نظیر میخواند (لباب الالباب ج ۲ص ۵۵ـ۵٦ تهران) .

۲ـ یتیمة الدهر :

کتابیست درشرح احوال شاعران بزرگ عهدمؤلف ازشام تاماوراء النهر که توسط ابومنصور عبدالملك بن محمد ثعالبی هروی (۴۲۹م) **نوشته شده‌است . این‌کتاب بعربی** نوشته‌شده وازحیث معلومات مخصوصا دربارهٔ شاعران تازی گوی بسیار پرارج است . آثاردیگری نیز ازین شخص هست که **معروفترین آن غرراخبار ملوك فرس میباشد.**

نثر عرفانی :

۱ـ کشف المحجوب هجویری :

کتابیست در عرفان و صوف اسلامی اثر ابوالحسن علی بن عثمان الجلابی هجویری غزنوی . مؤلف ازمعاصران ونزدیکان مسعود بوده وعلاوه برکتبی که به نثر نوشته دیوان اشعار نیزداشته است . این کتاب ازجمله قدیمترین کتب صوفیه بوده وکسانی که خواسته اند دربارهٔ مشایخ صوفیه چیزی بنویسند ازاین کتاب استفاده کرده اند . سبك نوشته آن‌باوجود بکاربردن مفردات وترکیبات عربی دارای جمله‌های متوازن ودر عین حال ساده است .

رسایل :

عبارت از نامه هایی است‌که **ابونصرمشکان** صاحب دیوان ر سایل محمود ومسعود نوشته است . ابونصر مشکان از جمله نویسندگان بزرگ غزنه بود، وبه دری وعربی مهارت‌کامل داشت . متاسفانه مجموعه این رسایل گردآوری شده وتنهاچند نامه اورا بیهقی درکتاب خویش نقل کرده است . ابونصر مشکان درسال ۴۳۱درهرات در گذشته ودر همانجا مدفون‌گردیده ولی بعد ازبیست روز جسد اورا ازهرات به‌غزنی انتقال دادند. بیهقی نیزرساله ای داشته که متاسفانه در دست نیست. (ر. ج بیهقی ص ۴۲٦چاپ‌اول)

تاریخ :

خوشبختانه درین دوره دوشادوش علوم‌دیگر، کتب تاریخی مهمی نیزنوشته شده که هریك بذات خودداری ماهیت وارزش جداگانه‌است **وعبارت اند از :**

۱ـ تاریخ گردیزی :

این تاریخ بیانگر وقایعی است‌که ازابتدای آفرینش تاروزگار مودودبن مسعود را احتوا می‌کند. خصوصیت این تاریخ علاوه برداشتن

نثرروان وساده ورعایت ایجاز دربیان مطالب، این است که درآن یك سلسله معلومات بسیار مفید دربارهٔ اعیاد وجشن ها ورسوم ملل مختلف ذکر گردیده . مؤلف این تاریخ ابوسعید عبدالحی بن ضحاك بن محمود گردیزی ازمعاصرین غزنویان می باشد . این کتاب در نوع خودممتاز ومرجع محققان ودانشمندان است .

۲ـ تاریخ بیهقی :

بیهقی تاریخیست که ازنظرروش کاروصحت مطالب ودقت نویسنده درنقل کردن جزئیات مهم حوادث وذکر آداب ورسوم زمان وارائه معلومات دربارهٔ شعرا ونویسندگان، هرگز همتا ونظیر ندارد . بیهقی اصلا سی مجلد ودرذکر تاریخ آل سبکتگین ازآغاز دولت آن خاندان تااوایل سلطنت سلطان ابراهم ابن مسعود بوده است که متاسفانه جز پنج مجلد بیشتر ازآن دردست نیست واین همان است که بارها درایران بچاپ رسیده است .

نویسندهٔ این تاریخ دبیر فاضل ومشهورغزنه خواجهابوالفضل محمدبن حسین بیهقیمیباشد. بیهقی ابتدا درمحضر ابونصر مشکان شامل خدمت درديوان رسالت شد وآهسته آهسته دراثراستعداد وشایستگی وامانتداری درراس این دیوان قرارگرفت . این مردامین وشریف دراخیرعمربه تهمت حاسدان معزول ومحبوس شد وپس ازرهایی اززندان بقیه عمررا در انزوابسربرد تاآنکه درسال ٤٧٠ هجری وفات نمود. بیهقی درتاریخ خود (ص ٥٩٧ چاپ اول تهران) ازکتابی نام می بردکه بنام مقامات محمودی نوشتهشده بودولی دریغ که ازین مقامات تاامروز اثری در دست نیامده است .

رسایل منشیانه :

بهترین نمونه آن کلیله ودمنه بهرامشاهی است . این کتابکه درواقع ترجمه وتهذیبی ازکلیله ودمنه میباشد ازحیث آراستگی کلام وسلامت انشاء وقوت ترکیب وعبارات وحسن اسلوب یکی ازعالیترین نمونه های نثرفارسی است . کلیله ودمنه ازجمله کتبی بود که ازسانسکریت به پهلوی وازپهلوی بوسیله عبدالله بن مقفع به عربی وبار اول بفرمان نصربن احمد سامانی به نثردری واز روی همان نسخه توسط رودکی منظوم گردید ودر زمان بهرام شاه غزنوی بد ست ابوالمعالی نصرالله بن محمدبن عبدالحمید منشی به نثر منشیانه ترجمه وتهذیب شد وبنام کلیله ودمنه بهرامشاهی شهرت یافت . این کتاب ازحیث پیرایه بندی آن به سجع های ناقص وتوازن دراجزاء جملات وعبارات واستشهادبه آیات قرآنی وامثال واشعاردری از جمله نثر مصنوع دری بحساب می آید ولی با همه احوال فصاحت وبلاغت خاصی دارد که دراثر آن مترسلان بعدی ازوی بحیث سبر مشقی استفاده میکردند ودرمدارس جزء کتبدرسی بود. ابوالمعالی که ازمردم غزنه است ابتدا دردربار خسروشاه (٥٤٧ـ٥٥٥) سمت دبیری یافت ودرخدمت خسرو ملك (٥٥٥ـ٥٨٢) به

وزارت رسید وسرانجام در اثر شکـــایـت حسودان کارش بزندان ومرگ کشیده شد.

این بود نمونه های نثری‌که بنابر تعریف تاریخ ادبیات ، میتوانست جزء این مبحث قرارگیرد ورنه درین دوره به آن تعداد کتب نثرعربی ودری دررشته های مختلف علمی مانند، نجوم، فلسفه ، طب، حکمت وتفسیر وحدیث وسفرنامه وریاضی ومنطق وغیـره نوشته شده است که برشمردن وارزیابی آنها بذات خود مقتضی کتاب جداگانه ایست .

سبک نثر :

درین دوره نثرفارسی آنهمه سادگی وروانی که درعهد سامانیان داشت تدریجاً از دست میدهد وبه اشکالی درمی آید که بنام نثر مرسل ومصنوع موسوم است . ازخصوصیات بارز این سبک استناد به اشعـار وامثـال فارسی وعربی وترك ایجاز در جمله بندی ها وگرایش به اطناب است واین وضع ناشـی ازتعددمراکز ومدارس تعلیمیست که جهـت فراگرفتن وآموختن احکام اسلامی وآشنایـی طالبان علم به ادب وزبان عربی در هرگوشه وکنار دایر گردیده بود واین زبان را جنبهٔ معنویت بخشیده بود . بنابرین نویسندگان ومنشیان استعمال ترکیبات ومفردات عربی‌را **بصورت منظوم یامنثور جزیی ازآرایش لفظی** ومعنوی میدانستند .

توسعه علوم وکثرت مطالب ونوشتن آنهابه نثردری وسیله دیگری بودکه اصطـلاح و تعبیرات جدید درنثر راه یابد وآنرا از دورهٔ قبلی‌اش اندك تغییردهد . ونثری راپی‌ریزی کندکه بنام نثرمرسل یادمیشود. از جملـه آثار نثرمرسل بعضی ازکتب ناصر خســرو وتاریخ بیهقی مقام ممتاز دارد . البته ایـن تغییر شیوه درنثر منحصربه مرسل نیسـت وهمزمان باآنها نثرهای موزون ومسجعی هم وجود داشته‌که بطور نمونه میتوان از کشف المحجوب هجویری نام برد. این روش اندکی بعدتر یعنی درقرن ششم وهفتم، مخصوصـاً درنثر های عرفانی بکمال میرسد وبه نثر مصنوع مسمی می گردد .

سبک نظم :

بدانسان‌که ازنظر مادی شاعران اینـدوره **قافله سالار حشم ونعم اند. ازلحاظ معنوی** یعنی غنای اسلوب سخنوری نیز پیش آهنگ شاعران بعدی وموجد سبکی اندکه بنام سبك خراسانی یادمیشود. شعر ایندوره همانـنـد لاله های دشت ودمن خراسان آنروز ازصفا ورنگینی خاصی برخوردار است که تیرگـی تعقید وابهام وتصورات دوراز ذهن درآن‌کمتر بملاحظه میرسد. سادگی وروانی کلام کـاملا طبیعی وبی پیرایه است واین رمز ناشی از آگهی شاعران به رموززبان دری وآماده بودن محیط برای بیان افکار بدیع واندیشه هـای نغز بود .

تشبیهات بیشتر جنبهٔ محسوس ومعقـول وبکرداردو ومتابعت وتقلید ازپیشینیان کمتر دیده میشود. مهارت گویندگان عهدغزنه در تلفیق وترتیب وانسجام کلام بدان پایه ومایه

استکه پنداری الفاظ وکلمات در کلک سحرآفرین شان لؤلؤ ناب میگیرد وبرشته کشیده میشود. آسوده حالی وپر دستی شاعران دورهٔ غزنوی وهمصحبتی وهمبزمی آنان با امراورجال وبزرگان وثروتمندان، باعث شده است مایه وترکیب شعردرین عهدانبساط وخوشی وعشرت باشد وسوزوساز ونامرادیها ودشواریها وناکامی هاونفرت وبدبینی ازهستی وتوصیه به انزواوگوشه گیری، به ندرت درآن راه یابد . ازینجاست که شعر درین دوره ازجلال وشکوهی برخوردار است که خواننده رابه شوروذوق ومستی می کشاند .

همچنان معرفت وآگاهی شاعران از محیط وپیرامون شان، آنان رابیشتربه واقعیتگرایی تشویق کرده است تابهخیالات واهی وتصورات مبهم، که انعکاس اوضاع سیاسی واجتماعی ونظامی وسایر جریانات آنروزگار درشعر مدلول این حقیقت است .

وصف مناظر طبیعی، جشنها، صحنه های نبرد، معشوقگان ومحافل ومجالس امراوبزرگان وجزآن، بارزترین خصوصیتی استکه هنر شاعری رادرآن زمان به نحو شایسته ای تمثیل میکند. همچنان بکاربردن اصطلاحات علمی درشعر وتوجه به ابتکار در مضامین ومعانی اشعار ازامتیازات دیگریست که تغییر سبك عهد سامانی رابسوی یك روش نوین ونضج یافته پایه گذاری میکند. وارد شدن اصطلاحات فلسفی ونجومی خصوصیات دیگر این دوره استکه بعضی ازشاعران بدان‌دست یازیده اند .

نکته جالب توجه دیگر در شعر ایندوره مباحث ادبی وانتقادی است که مثال برجسته آن انتقاد عنصری بر غضایری وعکس آن میباشد . بدان درجه کهگاهی حتی منجر به شستن دیوان همدگری شود. چنانکه عنصری درفرجام همچو عملی دیوان غضایری رادرآب انداخت وآنرا شست . تاثیرپذیری بعضی ازشاعران غزنه ازافکار شاعران عرب وبکار بردن اصطلاحات مهجور شعر جاهلی ، خصوصیت دیگریست که در شعراین عهد دیده میشود مخصوصا درشعر منوچهری . ولی درهرحال اینکار رانیزبه شیوه یی عمل کرده اند که مهارت واستادی آنها را تائید می کند .

ازضاع کلی شاعران ونویسندگان :

شواهد واسناد موجود درکتب ودواوین شاعران ایندوره مشعر بران است که شعرو شاعری متاعی بوده سخت پررایج واوزنده و مشتری آن سیمینکف وزربادل . هرقصیدهٔیی رابه زر می خریدند ودربرابر هر بیتی گوهرنثار میکردند. دلیل این همه قدردانیها چنانکه درصفحات گذشته اشاره گونه ای کردیم، بسیارومختلف استولی اهم عواملی که آنهمه شعر شاعر به وجودآورد ودیوانها تدوین یافت بدگونه زیر خلاصه می شود :

۱ـ شاعران این عهد هرکدام دریك ویا چند رشته ازعلوم دسترسی داشتندکه این اوصاف طبیعتاً آنانرا درقشر اول جامعه قرار

داده وباشرایطی عیار ساخته بودکه شاعری آنروز وره یابی به مجالس ومحافل بزرگان اقتضاء میکرد. **این اوصاف ونیازیکه امرا** وبزرگان بداشتن شعراء وعلما دردستگاه خود داشتند ناگزیر ایشان راوامیداشت تا برای جلب اینگروه به اعطای صلات و عطـایـا بپردازند .

۲ـ وجودعلماوشعراء دردربارها ودستگاهها جزء لوازم امارت وریاست بود وحتی گاهی برای جلب این طبقه بین امرای نواحیمختلف کشاکش ودرگیری اتفاق می افتاد. انگیزهٔ این کارناشی ازحب جاه وشهرت طلبی دستگاهها بودکه فکرمی کردند مدایح وقصایدی که در حق آنان سروده میشود به حیثیت واعتبار آنان می افزاید .

۳ـ عدهای ازامرا ووزراء ورؤسا خودشعر می گفتند واحساس هم مشربی و هم فکری آنان ایجاب میکرد تاباشاعران ونویسندگان روابط نیکو داشته وباصلات وبخشش ها در جلب شان بکوشند . دراثرمیل ورغبتی که امراء غزنه وبزرگان ایندوره به مصاحبـــت ومعاشرت باشاعران داشتند، پیوسته باایشان بزم عیشی می گستردند ودر حضر وسفر از حضور شان استفاده می کردند . ونیزبعضی را بدان حد احترام میکردند که بنام پـــدر خطابش می نمودند ودرحضور بعضی همحتی درمجالس طرب وعیش ازبرپاکردن ساز وسماع خودداری می کردند .

٤ـ امرا ووزراء ورجال اگر در مبانی امر زربخشی واعطای صلات راروی ملاحظات خاص انجام میدادند، بعدها به آن خوکرده بودنـد وبهانه ای می جستند تادربرابر آن، مردم را **ازهرگروهی که بودبنوازند. موید این حالت گفتار دبیرفاضل وامین دورهٔ غزنوی یعـنی ابوالفضل بیهقی است. کهنمونهٔ ازآن درینجا نقل میشود :**

بیهقی آنگاه که میخواهد از مسعود وصف کند می گویدکه : «... آنچه شعرا راخود اندازه نبود چنانکه دریك شب علوی زینبی را که شاعر بودیك پیل واردرم بخشید، هزارهزار درمکموبیش راخوداندازه نبود که چندبخشیدی شعرا راوهم چنان ندیمان ودبیران راوچاکران خویش راکه ببهانه جستی تا چیـزی شـان بخشیدی وبدابتدای روزگاربهافراط ترمیبخشید **ودرآخر روزگار آن بادلختی سست گشـت** وعادت زمانه چنین استکه هیچ چیز بریك قاعده نماند وتغییربه همه چیزهاراه یابد..» (ص ۱۳۱ تاریخ بیهقی چاپ اول) . وهمچنان درص ۲۷٤ میگوید: «... وامیر شاعران راکه بیگانه تربودند بیست هزاردرم فرمود وعلوی زینبی راپنجاه هزار درم برپیلی بخانـه او بردند وعنصری راهزار دینار دادند ومطربان ومسخرگان راسی هزاردرم وآن شعرها کـه خواندند همه دردواوین ثبت است و..»

کثرت عطایاگاهی به آن اندازه به افراط میکشیدکه خودشاعران ازآن اظهار مـلا ل میکردند ازجمله غضایری رازی در مقابـــل حلهای که محمود بدو فرستاده بود صـدای

شکوه بلندکرده ودر قصیده ای ازوی‌خواهش
می‌کند که دیگر زرومال بوی نفرستند :

اگرکمال به جاه اندراست وجاه بمال
مرابه بین‌که به بینی کمال رابه‌کمال

من‌آنکسم که فغانم بچرخ زهره رسید
زجود آن ملکی کم زمال داد ملال

بس ای ملك که نه لؤلؤفروختم به‌سلم
بس ای ملك‌که نه‌گوهرفروختم به جوال

بس ای ملك‌که جهان رابه‌بهت افکندی
که زرسرخست‌این یاشکسته سنگ‌وسفال

بس ای‌ملك‌که ضیاع من وعقار مرا
نه آفتاب مساحت کند نه بادشمال

این اوضاع وعواملی‌که ازآن ها اجمالا نام بردیم زمینه یك زندگی مرفه وشایسته‌ای را برای شاعران فراهم‌کرده بود. واینکه گفته‌اند یکی ازنقره دیگدان می‌زدوآن دیگری اززر آلات خوان می ساخت مبالغه وگزاف نیست. این برخورداری ازنعمت و آسایش تا بدان حدبودکه بعضا پیمانه اش تنگی می‌کرد ودست به تبذیر واسراف می بردند وبکار لهووطرب مشغول می شدند. البته افرادی هم دربین میانه بودکه ازآغاز کار ویابعداز طی‌یکدوره عشرت وخوشگذرانی ، به زهد وپارسایی متمایل شدند وتقوی وفضیلت را بر هر چیز دیگرترجیح دادند . علی ای حال چنین محیط مساعدی بودکه صدها نویسنده وگوینده عرض وجود کرد ونام غزنه رابرای همیش جاودانه وپرآوازه ساخت .

شاعران ایندوره :

درگفته های پیشین خود اشاره کردیم که دردورهٔ غزنویان شاعری کار خوارمایه یی نبودوهرکسی نمیتوانست ازعهده بدر آیـد ودرصف اول جاگیرد مگراینکه بگفته نظامی عروضی در انواع علوم متنوع می‌بودودراطراف رسوم مستظرف بدین معنی که مدعیان شعر وشاعری رابه گونه های مختلف مثلا درموضوعی به ارتجال و بدیهه سخن گفتن ویاازعهدهٔ التزامی به خوبی بدر شـدن، می آزمودند وپس ازآنکه رسایی ذکروسعت معلومات وقوهٔ تخیل واندیشه او ثابت میشد آنگاه درزمرهٔ شاعران قرار می یافت وآهسته آهسته کارش بالامی گرفت . این سنت عالی باعث میشد تاافتخار ورود درصف شاعران ممتاز ودستگاهها نصیب کسانی شود که از صفای ذهن وجودت فکربرخورداربودند وآنانکه ازعهدهٔ چنین آزمایش هابرنمی آمدند رهکار دیگری درپیش می گرفتند. درچنین شرایطی که ذوق واستعداد های عالی تشخیص وبرای رشد وتقویت مادی ومعنوی آن هرگونه‌وسایل فراهم میشد، هرشاعری حداقل صاحب یك دیوان بودکه ازذکر آنها بنابر تطویل کلام وعدد این دواوین درمبحث آثار منظوم خودداری گردید .

این است اسامی شاعرانی که درین دوره بنام ونشان بوده‌اند وهریك ازخودیادگاری بجاگذاشته اند . بعضی از این شاعران ذواللسانیین بوده وبعربی و دری شعر

می گفته اند وبعضا درمشاغل رسمی نیزدارای مقام ومنزلت خاصی بوده اند. البته فراموش نباید کرد که شاعران ایندوره چند برابر شعرائیست که درینجا ازآنها نام میبریم .

۱ـ منصوربن حسین ابوالقاسم فردوسی .

۲ـ ابوالحسن علی بن جولوغ فرخی سیستانی .

۳ـ عبدالجبار زینبی علوی محمودی .

۴ـ ابوالحسن علی بهرامی .

۵ـ ابوزیدمحمدبن علی الغضایری .

۶ـ ابوالفضل سروربن محمدطالقانی .

۷ـ ابوالقاسم حسن بن احمدعنصری بلخی.

۸ـ ابوسعید احمدبن محمد منثوری .

۹ـ لبیبی خراسانی .

۱۰ـ مسعودی غزنوی .

۱۱ـ ابوحنیفه اسکافی .

۱۲ـ ابوالفرج بن مسعودرونی .

۱۳ـ خواجه حکیم سراج الدین ابوعمرعثمان ابن عمر مختاری .

۱۴ـ ابوالمجد مجدودبن آدم سنایی غزنوی

۱۵ـ امیرابومنصوربزرجمهرقسمی .

۱۶ـ ابوعبدالله روزبه نکتی .

۱۷ـ ابونظرعبدالعزیزبن منصورالسجدی .

۱۸ـ ابوالنجم احمدبن قوص بن احمد منوچهری .

۱۹ـ امام ابوعبدالله عبدالرحمن بن محمد العطاردی .

۲۰ـ ابوسراقه عبدالرحمن بن احمدالبلخی الادیبی النجار .

۲۱ـ ابوالمیث طبری .

۲۲ـ عیوقی (ناظم ورقه وگلشاه) .

۲۳ـ حکیم ابوحامدمحمود بن عمر جوهری صایغ هروی .

۲۴ـ حکیم ابومعین ناصربن خسروبن حارث قبادیانی بلخی .

۲۵ـ عطاء بن یعقوب (خواجه عمید) .

۲۶ـ نظام الدین عمید ابوالفتح علی بن محمدبن الحسین بن یوسف بستی .

۲۷ـ ابوبکر محمدبن علی روحانی .

۲۸ـ حکیم شهاب الدین شاه علی ابورجاء غزنوی .

۲۹ـ عمید محمدبن عثمان یمینی کاتب غزنوی .

۳۰ـ بدیع الزمان عبدالواسع بن عبدالجامع ابن عمران بن ربیع غرجستانی .

۳۱ـ محمدبن ناصر علوی .

۳۲ـ اشرف الدین ابومحمد حسن بن محمد حسینی غزنوی .

۳۳ـ حکیم ابوحامد محمودبن عمرجوهری هروی .

۳۴ـ مسعود سعد سلمان .

عهد سلجوقیان و خوارزمشاهیان

سلجوقیان :

اطلاق این کلمه به شاهان سلجوقی آنست که **موسس این خانواده درواقع سلجوق ابن** دقاق ازترکان غزاست . که شرح احوال این دودمان درالکامل ابن اثیرودیگرکتب وتواریخ معتبرنوشته شده است . (ترجمه دری تاریخ بن اثیر جلد ١٦ ص ١٨٠) .

این **طایفه** که درآنسوی آمودریا زندگی **می‌کردند باراول بنابر عسرت وتنگدستی از** سلطان محمود درخواست کردند تا برای خودشان پناهگاهی و برای چارواهای شان **چراگاه وعلف زاری استعانت‌کند واوهم** اینکار را کرد ولی پس‌ازمرگ محمودبنای بهانه‌جویی گذاشتند و**چندین** باربرقلمرو مسعود تاخت وتازکردند تادرآخرین نبردی‌که بنام دندانقان **(٤٣١ ه) یادمیشود مسعود به آخرین شکست** مواجه شد ونواحی مختلف قلمروش به‌تصرف سلجوقیان درآمد. بهر حال اگر ماجرای جنگجویی هاوخرابی هائیکه دراثرآن به کشور ماعاید آمده است شرح دهیم نه درخامه‌رنگی میماند ونه درچشم اشکی وچون کارما نوشتن تاریخ ادبیات است نه تاریخ رزم وپیکار ها بنابرین ازهمه مسایل منصرف شده وتوجه خودرابه مطلب اصلی **معطوف** می سازیم .

مسایل ادبی وانتساب ادیب ونویسنده به یك دورهٔ مشخص ازآنجاکه تفکیك وجدائی یکدوره تاریخی ازدورهٔ دیگر براساس تعیین روزوماه وسال کاریست ناممکن وغیرعملی، سعی وروش کار ماآن بوده که حیات شاعر ونویسنده ومخصوصا ارتباط آنرا **با** هریك ازدودمانهای حاکمه درنظر داشته باشیم . بنابرین درین بحث‌ازآن آثارادبی وگویندگانی نام میبریم وبه معرفی آثار واحوال شان می پردازیم‌که باسلجوقیان وخوارزم شاهیان به‌نحوی ازانحاء ارتباط پیدامی‌کنند . آنهم سلجوقیان وخوارزم شاهیانی که درخراسان وحومهٔ آن بودند وامروز هم جزء قلمرو جغرافیایی ماست .

خوارزم شهری بوده بسیار قدیم وآبادان که دراوستا وفرس باستان ازآن نام برده شده است **بعضا** برین عقیده اندکه این سرزمین اولین قطعه مسکونی آریائی ها قبل ازمهاجرت بوده بازار ها ومزارع مثمری‌داشته است . مؤسس این خانواده دردورهٔ اسلامی ابوسعید احمدبن محمد (حدود ٣٤٠ ه) است که این دودمان بنام مامونیان شهرت داشتند. **امادرزمان ابوالحارث محمدبن علی بن مامون** که فرمان روای خوارزم بودوبنام خود سکه میزد، سلطان محمود بدانسو لشکر کشید واورا مغلوب ساخت. و حاجب بزرگ التونتاش رابحکومت آنجا گماشت ولقب خوارزم شاه داد. وازین تاریخ (٤٠٨ ه) خاندان مامونیان منقرض‌گردید. بعدادرروزگار سلجوقیان این‌خانواده ازنوجان‌یافت وسلاطین وامراء بزرگی ازبین آنان برخاست که در تاریخ جای خاصی دارند. تاآنکه سیل

خانمان برانداز حملات چنگیزیان کاخ شکوه وهستی آنان رادرهم فروریخت وبا مــرگ آخرین فرمانروای خوارزمی د ر بـــامیـــان (جلال الدین منبکرنی) که بفارس فرار کرده بود (شوال ۶۲۸) دیگر بساط شان برچیده شد .

اوضاع علمی وادبی :

سلجوقیان وخوارزم شاهیان درعلم دوستی وادب پروری همان شیوه یی رادنبال میکردند که درعهد غزنویان معمول بود. علما وشعرا همه جامصاحب و مشاور دستگاههای دولتی بودند وازدادودهش آنان زندگی مرفه وآرامی داشتند . انگیزهٔ این دانش دوستی هابیشتر همان عواملی داشت که درمبحث عهد غزنوی بیان کردیم. یعنی هردستگاهی سعی میکرد باداشتن شاعران وفاضلان در اطرافش.کسب امتیاز وبرتری کند وازسوی دیگرهمین طبقه بودکه هم سواد داشتند وهم بصیرت وآگاهی وبنابرین میتوانستند امرا وسلاطین رادرحالات مختلف یارویاور باشند. وبابدیهه گوئی ها ومجلس آرائی های خویش خاطر آنان راشاد نگه دارند. چنانکه اغلب شاعران از همیـن طریق دربارگاهها راه می یافتند وصاحب‌جاه ومقام میشدند. بطور مثال تقرب‌ازرقی هروی بدربار طغانشاه بن الب ارسلان سلجوقـــی بوسیله یك رباعی بوده است وآن هنگامی بودهکه طغانشاه نقش بدی دربازی نردبازی کرده بود وسخت خشمگین بود. وازرقی جهت فرونشاندن خشم آن این رباعی را بداهتـاً گفت‌که :

گرشاه دوشش‌خواست دویك زخم افتاد
تاظن نبـــری کــــه کعتبین داد نـداد
آن زخم کـــه کردرای شاهنشـــه یـاد
در خــدمت شاه روی بر خـــاك نهـــاد

طغانشاه ازین رباعی چنان شادمان شدکه برچشم های ازرقی بوسه زد وزر خـــواست پانصددینار ودردهان اومی کرد تایك درست مانده بود وبه نشاط اندرآمد وبخشش کرد . به همین ترتیب بود اوضاع واحوال دیگـر شاعران که برشمردن هریك سخن رابدرازا میکشد . این رسم وروش ازیکسو ومدارس ومراکز تعلیمی بزرگ‌ونظامیه هاازسوی دیگر، زمینه آنرافراهم ساخته بود تادر تمام علوم ادبی وعلمی پیشرفت وانکشاف قابل‌ملاحظه‌یی رونما گردد. وشخصیت های بزرگی با آثار گران ارج ومهم تبارز کند. درواقع این‌دوره، درخشان ترین دورهٔ فرهنگیست که جنبه‌های مختلف علوم بشری اعم ازفلسفه وکـــــلام وعرفان وتصوف وادب وریاضی ونجوم‌تعمیم وکمال یافت وگنجینه های عظیمی از دانش انسانی بجا گذاشت . قدردانی ها واستقبال ازشعر وشاعران وتامین رفاه وآسوده حالـی طالبان علم ومدرسین وعلما در حوزه هـای علمی وادبی، فرصت کافی وشایسته ای بود تاهرکدام درحصه خویش بیشتر از دیگـران بکوشند ومقام والاتری بدست آرد. از جمله درعلوم ادبی‌که صحبت مادر محورآن میچرخد،

آثارمنظوم ومنثوری بیادگار مانده است که درزیراجمالا معرفی میشوند :

اول آثار منظوم :

دراثر عوامل بالا ورسمیت داشتن زبان دری در عهد سلاجقه ، ساحه توسعه ونفوذ ادب دری فراتر ازآنچه درعهد غزنویان بود، پاگذاشت وگویندگان و سرایندگان بیشماری پدید آمد. سلجوقیان نیز مانند غزنویان وبه پیروی ازایشان توجه خاصی به جلب وحمایت شعرا داشتند وآنانراعزیز وگرامی میداشتند . درنتیجه این تشویق و تقدیرآثار ارزنده‌ای درشعرخلق وباقیماند که اینك نمونه های آن بازگو میشود :

۱ـ داستان های منظوم :

درروزگاری که ازآن صحبت می کنیم داستان های منثوری بین مردم شایع وبرسر زبانها بوده‌که الفیه وشلفیه وسندبادنامه‌ازآن جمله است . این هردو داستان بوسیله ابوبکرزین الدین بن اسمعیل وراق هروی وفات (۵۲۷هـ) منظوم‌گردیده است که معاصر ومرید خواجه عبدالله انصاری است . ازرقی باراول دردستگاه ابوالفوارس طغانشاه ابن الپ ارسلان که مقرحکومتش هرات بود راه یافت وبدرجات ومراتب عالی رسید . سندبادکه ازرقی آنرانظم کرده بهاستنادگفتار مسعودی ازموضوعات سندباد حکیم هندی بوده‌که ازپهلوی بعربی ترجمه شده ومتن‌عربی آن توسط محمدبن علی بن محمدالظهری سمرقندی به دری برگردانده شده است .

این کتاب رامرحوم احمدآتش استاد فقید دانشگاه استانبول درسال ۱۹۴۸ به چاپ رسانده است .

۲ـ عروض دری منظوم :

رشیدالدین وطواط شاعر ودانشمند بلخی علاوه بردیوان شعری‌که ازوی مانده، منظومه نیزدرعروض دری داردکه شامل نوزده بحر ازبحور عروض معمول شاعران دری زبان است .

۳ـ ترجمه نثربه نظم :

رشیدالدین و طواط بعضی از سخنان حضرت علی کرم الله وجهه رابه نثردری درآورده وهرمطلبی رادردوبیت منظوم کرده است‌که چندبار بطبع رسیده .

٤ـ مثنوی های عرفانی :

عظیم ترین وجامع ترین کتاب عرفانی‌منظوم که تمام معارف اسلامی وانسانی را احتوا می‌کند وتاامروز شبیه ونظیرآن در ادبیات‌دنیا وجود ندارد، مثنوی خداوند گار مولینا جلال الدین محمد بلخیست . درین مثنوی‌که شامل شش دفترمیباشد عرفان و تصوف اسلامی به شیوهٔ دل انگیزی‌که آمیخته بالامثال وقصص می باشد بیان گردیده است و در واقع نه تنها یك منظومه عرفانیست بلکه اوقیانوسی ازدانش بشری می باشد که آغاز وکران آن نا پیداست . برین مثنوی که قرآن دری اش نامیده اند تاحال شروح متعددی نوشته شده ولی همانطور که تذکار یافت هرکدام ازشارحان

فراخورحال خویش جرعه‌ای ازآن اقیانـــوس افکار واندیشه های آسمانی نوشیده‌اندوبس. وهیچکدام تاامروز از اسرار درونی این حکیم الهی آگاهی کامل حاصل نکرده اند .

٥ـ دیوان کبیر :

اثردیگر مولینا دیوان کبیر است که بنام غزلیات شمس شهرت دارد او درین غزلیات که درهربیتش دردوسوز ورنج ومحنت مضمر است بجای نام خود، نام مرادخویش شمس راذکر کرده است . ورنه شمس شاعر نبود وبیتی هم ازوی باقی نمانده است . ایـن دیوان درسالهای اخیر درده مجلد به‌تصحیح ومقدمه علامه فقید استاد فروزانفر از طرف دانشگاه تهران بچاپ رسیده است .

٦ـ ولدنامه :

پسر پرمایه وارجمند مولینا جلال الدین بلخی ، بهاء الدین محمدمعروف به‌سلطان‌ولد مثنوی سه‌گانه ای داردکه بنام ولدنامه‌مشهور است . یکی ازین مثنوی هابروزن حد یقه سنایی ودوتای‌آن دروزن‌مثنوی معنوی سروده شده‌اند. سلطان ولد درمثنوی های خویش شیوهٔ پدربزرگوارش مولینا جلال الدین رابکار برده وازمسایل عرفانی بحث کرده است .

٧ـ دواوین شعر :

درمیان شاعران ایندوره بـــه کسانـــی برمیخوریم که هریك صاحب دیوان بـــوده ودرتمام انواع شعری استادی ومهارت داشته اند. مانند ظهیرالدین فاریابی، رشید الدین وطواط ، ازرقی هـــروی ، امامی هـــروی، برهان الدین مظفر ملقب به برهان بلخی ، خواجه سعدالدین هروی، جمال الدین محمدبن علی بلخی ، قطان غزنوی، عبدالله بن محمد بن قاسم، قاضی حمیدالدین وسرور شاعران مولینا جلال الدین بلخی که دربالا از دیوان اوتذکر دادیم . درمیان همه قصیده سرایان این عهد آنانکه بیشتر ازهمه معروف انـــد ظهیرفاریابی ورضی الدین ابوعبدالله محمدابن ابی بکر عثما ن هروی متخلص به امامـــی وازرقی هروی ورشیدالدین وطواط است کـــه اغلب مضامین شان مدحیه است .

دوم ـ آثار منثور :

ازآثار منثور نیز درین دوره گنجینه های بسیار مهم وارجمندی باقیمانده که آثـــار خواجه هرات ازآن جمله است زندگانی خواجه عبدالله انصاری مصادف به زمانیست کـــه سلجوقیان مهاجر دیگر دست اندرکار شده بودند وازهر سوبر متصرفات مسعود غزنوی حمله می‌کردند. همه جاراپریشانی وتشویش وناراحتی فراگرفته بود وازجمله هرات نیز شکل ماتم‌کده یی بخود داشت . خواجه‌انصار گرچه دوراز غوغای سیاسی می زیست وبـا مسایل دنیوی چندان سروکاری نداشت ولی بازهم چهره های افسرده و حزین مـــردم وسعایتی که گروههای مختلف مذهبی ازجمله اشعریان ومعتزله علیه اونزد مسعود میکردند، سخت به رنجش میداشت . پس ازتسخیر دولت غزنه بدست سلجوقیان ، عناد ودشمنی معاندین خواجه انصار برای مدتی کاهش‌یافت

ولی دیری نگذشت که حریفان فرصت طلب، توطئه های خویش راعلیه اواز سرگرفتند و درصددآزار واذیت این مردوارسته ومنزوی برآمدند. بهرحال خواجه درجریان این همه کشمکش ها و جدال هـای مـذ هبی بدفاع ازخود پرداخت بهترین حربه ای که خواست بکاربرد، نوشتن بعضی کتاب هابود ومواعظه وتذکیر برمنابر. بنابرین این انگیزهٔ خدمت به دین ونجات مردم ازنفوذ فکری الشعریان باعث شد تاآثاری به وجود آوردکه هریک درنوع خود پرارزش وکم نظیرمی باشد. کتبی که درهمین دوره نوشته است عبارت انداز: مناقب الامام احمدابن حنبل ، مناقب اهل الاثار، کتاب القواعد ، کتاب الفاروق فی الصفات، کتاب القدریه، تکفیرالفهمیه ، اربعون فی السنة واربعون فـی التـوحید، ذم الکلام واهله ازمهمترین اثرخواجه است.

علاوه برکتب مذکور آثار دیگری نیز شیخ هرات نوشته ویابوی منسوب کرده اند کـه بشرح زیراست : اسماء الحسنی (شرح اسرار اسماء الحسنی) آداب الصوفیه، الهی نامه یامناجات نامه، صدمیدان، الاربعین فی الصفات، علل المقامات ، طبقات الصوفیه ، کشف ـ الاسرار، کنزالسالکین ، ومنازل السایریـن ورسایل خواجه .

ازجمله کتب پیرهرات طبقات الصوفیه آن اصلا بزبان عربی بوده وتوسط ابوعبدالرحمن سلمی نگارش یافته بود. اماخواجه آنرابرای طالبان علم ومریدان خویش در مجالس وعظ وتذکیر بزبان دری املاء می فرمود وسخنانی نیز بران می افزود واین تقریرات خواجه را یکی ازمریدانش یادداشت می‌کرد. البته این املاگویی واملانویسی جزء خصایصی بود که صوفیه درآن زمان انجام میدادند .

صد میدان ومنازل السایرین وکنزالسالکین ازکتب دیگر عرفانی خواجه است که درآنها ازسنن وآداب طریقت وسلوك بهشیوهٔ خاصی بحث شده است . البته این آثار خواجه در زمان سلجوقیان نوشته شده وبه همین جهت اورادرجمله مشاهیرادب وعرفان دورهٔسلجوقی ذکرکردیم. پیش ازآن یعنی درعهد مسعـود غزنوی به تدریس وتدوین حدیث وسپس به درس ونوشتن تفسیر اشتغال داشت . خواجه عبدالله درنوشته های فارسی اش سبـک مصنوع خاصی دارد ازجمله مناجات های اوکه به الهی نامه نیزمعروفست، همه دارای سجع وقوفی اند . رویهمرفته نثرخواجه با وجود مسجع ومقفی بودنش ، نثریست بسیارروان وزیبـا و عـاری از جمـلات و ترکیبـات متکلف ومغلق .

۲ـ مقامه نویسی :

ازکتب معتبری که به نثرمصنوع درین عهد نوشته شده، مقامات حمیدی نام دارد. این کتاب دربیست وچار مقاله وخاتمه در سـال ۵۵۱ بوسیلهٔ قاضی القضات بلخ حمیدالدین عمربن محمود بلخی نگارش یافته است ودر نوع خود اولین مقامـه نویسی در ادبیات دریست . قاضی حمیدالدین درکارخودشیوهٔ مقامات بد یع الزمان همدانی و مقـامـات

ابوالقاسم حریری را دنبال کرده وکتاب ارزشمندی به وجود آورده‌که هم در زمان خودش وهم بعدازوی وتاامروز پایه ومقام خاصی درادبیات دری دارد. اوکتاب خویش را به انواع شعر وامثال دری وتازی بیاراسته وباصنایع گوناگون آذین بسته است .

سبك نگارش کتاب گرچه باامثال واشعار عربی وقسما ترکیبات تازی آمیخته است . امادرحد خودش لطافتی داردکه بهمین نسبت دربین ناقدان عصر خویش به نیکویی استقبال شده است . انوری دربارۀ این کتاب اشعاری داردکه نقل چندبیت آن بیمورد نخواهد بود .

هر سخن‌کان نیست قرآن یاحدیث مصطفی
ازمقامات حمیدالدین شد اکنون ترهات
اشك اعمی دان مقامات حریری وبدیع
پیش آن دریای مالامال از آب حیات
شادباش ای عنصر محمودیان را روی، تو
روکه تومحمود عصری مابتان سومنات

حمیدالدین غیراز مقامات حمیدی رسایل دیگری نیز داشته است که همه بزبان عربی بوده وعوفی درلباب الالباب ازآنهانام برده است . اوشاعر نیزبوده واشعاری‌که درمقامات خودبکار برده همه ازآن خوداوست . قاضی مذکور ازبزرگان بلخ وشخص امین ونجیبی بود. ودرسال ٥٥٩ وفات یافته است . (ترجمه الکامل ابن اثیرج ٢١ ذکر حوادث سال ٥٥٩) .

٦ــ معانی وبیان :

ارزشمندترین **کتابی‌که درمعانی وبیان** و **صنایع لفظی ومعنوی درین دوره نوشته شده،** حدایق السحر فی دقایق الشعر است . نویسنده سعدالملك رشید الدین محمد بن محمدبن عبدالجلیل کاتب بلخی معروف به وطواط می باشد که کتابش رابنا به دستور اتسز خوارزم شاه نوشته است . روش کار وطواط درین کتاب طوریست که درآغاز ازهر صنعتی تعریف می‌کند وبعداً ابیاتی به دری وعربی بعنوان شاهد می آورد. کتاب مذکور بارها مستقلا ویاجزء دیوان وطواط چاپ شده است .

٧ــ منشئات وطواط :

مرحوم عباس اقبال آشتیانی در مقدمه حدایق السحر وطواط که درتهران چاپ کرده ازرسایل اونیز تذکراتی داده وچنان وانمود کرده است که این رسایل عبارت ازمراسلات شخصی ودیوانی بوده ودارای فواید واطلاعات ادبی وتاریخی می باشد مجموعه نسخه‌عکسی درکتاب خانه ملی تهران وجوددارد‌که قسمتی ازآن همین رسایل وطواط است .

رسایل مذکور بهترین **نمونه هایی** ازنثر **دیوانی یا انشاء دیوانی که از** هرجهت درتاریخ نثرادبی مابا ارزش است .

٨ــ جزء نسخ :

درمیان نسخ‌عکسی کتابخانه ملی‌ایران نسخه‌ای وجوددارد‌که ابکارالافکارنام داردوازرشیدالدین وطواط است . این نسخه چنانکه خود گفته

است درسلطنت اتسز خوارزم شاه نوشته شده ومطالب آن شامل این چهار بخش است.

بخش اول مشتمل برده نامه عربی است.

بخش دوم ده قصیدهٔ عربی دارد. بخش سوم ده نامه دری وقسمت چهارم ده قصیدهٔ دری وغزل ورباعی . ابکارالافکارهمانطوریکه خود وطواط درمقدمه آن نوشته است در واقع مجموعه‌ای ازنمونه های نظم ونثراوبوده که برای دوستداران و خواستگاران آثارش تدوین وتقدیم داشته است .

۹- معارف اسلامی :

مهمترین کتابی‌که درروزگار خوارزمشاهیان درباره حقایق عرفان و دین نوشته شده عوارف المعارف سلطان العلماء بهاء الدین محمدبن حسین خطیبی بلخیست واین کتاب درواقع همان مواعظ اوست که در مجالس مردم وطالبان علم ایراد کرده وآنرا بدست خودش ترتیب و تنظیم کرده است .

سلطان العلمادر اثر اختلاف نظری‌که با اهل نجم الدین کبری است که نسبت خاندانی او به حضرت ابوبکرصدیق میرسد، شیوهٔنگارش این‌کتاب نثریست بسیارشیوا ولطیف که ازنظرداشتن ترکیبات ولغات نادرواصیل در یکی ازبهترین آثار منثور این دوره است.

سلطان العلما در اثر اختلاف نظری‌که بااهل حکمت وکلام داشت وحمایتی که خوارزمشاه ازین طبقه می‌کرد، درحدود ۶۱۰ هجری بلخ را ترك گفت وبا کودك شش ساله اش جلال الدین محمدبلخی ودیگر اعضاء خانواده ومریدانش راهی بغدادشد. وسرانجام بدعوت علاؤالدین کیقباد سلجوقی وارد قونیه شد وسر گرم تربیت وارشاد مریدان و طالبان گردید. تاآنکه در ۶۲۸هجری وفات نمود .

کتاب مذکوردرسال های اخیر دردو جلد درتهران به چاپ رسیده است .

۱۰- فیه مافیه :

جلال الدین‌محمدبن بهاء الدین‌سلطان العلماء به شیوه پدرخویش درمجالس ومحافل ومنابر سخنانی درباره حقایق‌عرفانی و مباحث عالیه ایرادمی کردکه بوسیلهٔ فرزند ومریدش بهاء ولد تنظیم می‌گردید . واین همان‌گفتار هائیست که بشکل کتابی تدوین شده وفیه مافیه نام دارد . این کتاب نیزبه تصحیح ومقدمه استاد فروزانفر درتهران طبع شده است .

۱۱- مجلس سبعه :

مجموعه‌ایست ازبیانات‌مولیناکه بربالای منبر ایراد کرده ومریدانش آنرا نوشته اند . درین مجموعه حقایق عرفانی باآوردن شواهد وامثال ازاشعار دری وتازی بیان گردیده وآیات قرآن توضیح وتفسیر شده است . مجموعه موصوف در ترکیه وایران به چاپ رسیده است .

۱۲- مکاتیب :

مجموعه ایست ازمراسلات مخدومناومولینای بلخی‌که معمولا به سلاطین ورجال ومشایخ نوشته است . طرز نگارش نیز همانند سایر آثارمولینا بسیار ساده ودرعین حال دارای شواهد وامثال عربی ودری ومتکی براحادیث

است . این مجموعه چندین بار درتهران و استانبول طبع‌گردیده است .

۱۳ـ تذکره مشایخ :

کتابی درذکر احوال مشایخ بلخ به زبان عربی توسط صفی الدین ابوبکر عبدالله ابن عمربلخی درهمین دوره نوشته شده که فضایل بلخ نام داردویکی ازمترجمان قرن هفتم عبدالله ابن محمدبن قاسم حسینی بلخی بنابر امرابوبکر عبدالله بن ابی الفرید بلخی آنرا به دری برگردانده است .

رواج تصوف :

تصوف یك حرکت عقلی آمیخته با دین وارشاد بطرف کمالات نفسانی است که از شروع اسلام تاکنون درین جوامع مسلمانان وجود دارد. این متاع مخصوصا به اثر تحولات اجتماعی ودگرگونی هایی‌که در قرن ششم درخراسان اتفاق افتاد، ارج ورونق گرمی داشته وازطریق خانقاهها دربین مردم شایع ورایج میشد. پایه دارشدن اعتقادات مذهبی وتوجه به مشایخ وصوفیه ، باعث بود تاخانقاهها تقویت شود وسرگشتگان طریقت رایاری کند . هجوم حمله مغول برپناهندگان خانقاهها افزود ومشایخ راابران داشت که ادامه تعلیمات عرفانی رابیشتر وسهل تر کنند . روی چنین انگیزه ونیازمندی کتبی درتعالیم صوفیه وچگونگی تصوف نوشته شد که ازآنها به صفت کتب درسی استفاده میشد. ازجمله این کتب فصوص الحکم وفتوحات مکی محی الدین بن عربی تاحال نیزازکتب معتبر تدریس عرفانی وقبول عامه گرویدگان این مسلك است .

سبك نثر :

درشیوهٔ نثر نویسی بعداز قرن پنجم اندك اندك تغییراتی بمیان آمد ونثر ساده وروان جای خودرا به نثرمرسل و مصنوع گذاشت . القاب و عناوین وذکر احوال امرا وسلاطین، ترکیبات وجملات واصطلاحات تازه‌ی رامتداول نمود. جملات که تا قرن پنجم کوتاه ودلپذیر بود، طولانی وملال آور شد. لغات عربی بیشتر وارد زبان دری‌گردید وعبارات معینی به سمت نویسندگان توسل افتاد. انشاء مرسل بیشتربه کتب علمی وقصص وحکایات ورمان ها اختصاص داشت امادر بعضی موارد نثرساده نیز موجود بود. تحول بزرگی که زبان دری درقرن ششم‌داشت اغلب لغات عربی جزء زبان فارسی شده‌بود وحتی قواعد ترکیبی ودستوری زبان دری نیز تغییر یافت . نثر مصنوع چنانکه نمونه‌های آنانرا ذکرکردیم دوشادوش نثرمرسل بسوی کمال پیش میرفت . البته این سیرارتقایی نثرمصنوع تااوایل قرن هفتم ادامه یافت وبعدازآن به انحطاط وزوال گرائید . دردورهٔ سلجوقی که دبیران آن ازتربیت یافتگان خراسانی بودند وسیله بزرگی برای شیوع منشات دری گردیدند ودیگر کمتر نامه ومنثور بزبان عربی نوشته میشد. بکاربردن شعروضرب الامثال درنثرنویسی باعث‌اطناب وتاثیرآن شد وبوجود آمدن علما و فضلا

ونوشتن موضوعات مختلف علمی بذات خود عاملی بودکه اصطلاحات وتعبیرات جدیدی در نثرراه یابد. نثرموزون ومسجع که بدست خواجه عبدالله انصاری کمال یافت حالت نثرعادی راتغییر داد واین یکی از خصوصیات مهم تغییرسبك یابوجودآوردن یك روش تازه است‌که درین دوره بملاحظه میرسد .

سبك نظم :

شاعران ایندوره اغلب می‌کوشیدند، طرز اسلوب سخنوری شاعران غزنوی را دنبال کنند ولی سیرزمان وتحولات طبیعی واجتماعی **که بالطبع دراندیشه وافکار شاعر اثرعمیق** دارد، تفاوت های نسبت به‌گذشته واردساخت که اهم خصوصیات این تغییر چنین است :

باتغییراتی که درزبان دری وارد شده بود **وباهمه کوششی که این شاعران درتقلیدکردن** ازسخنوران دربار غزنه بعمل می آوردند . شاعرانی هم عرض وجودکرد که بیشتر بزبان محاوره وتخاطب توجه کردند و بران شدند تاشعر راچنان لحنی بیارایند که کلام عادی وساده راحین محاوره ترتیب مـی دهند . وهمین امرباعث شد تابعضی از لغات عربی که آنزمان درزبان دری رایج بود ومردم به آن محاوره می‌کردند داخل شعر گـردد. درحالیکه پیش ازین کلمات عربی درشعرکمتر دیده میشود. بکاربردن معانی ومضامین دقیق دراشعار، گاهی شعر رامبهم ودوراز ذهـن ساخته وهمین وضع باعث شده است کـه بر بعضی ازدواوین شرح بنویسند. افراط در استعمال افکار و اصطلاحات مختلف علمی مانند ریاضی، نجوم، فلسفه وعرفان وحکمت درفهم شعر صعوبت ایجاد کرد واستدلالات عقلی برین حالت بیشتر ممد واقع شد. باهمه این دگرگونی تدریجی درشعر، غزلسرایـی وتوجه بساختن غزلهای لطیف وزیبا دریندوره قابل تذکر است . گرچه ساختن غزل ازقرن چهارم درشعر فارسی آغاز شده بود وهمچنان ادامه داشت ولی سادگـی وطبیعی بـودن وداشتن معانی ومضامین دقیق غـزل هـای ایندوره رالطیف تروزیباتر ساخت و زمینه آنرا فراهم کرد تاغزل سرایان بزرگی در دورهٔ بعدظهور کنند .

ملوك غوروآل کرت هرات :

الف ـ غوریان :

دوران فرمان روائی ملوك غور مصـادف بروزگاریست که قسمتی از مشرق زمین در تحت نفوذوسلطه فرمان روای بزرگ غزنه وپسران اوقرار داشت اما دلاوران غـوری مانند کوهپایه های غور آزاده وافراشته سر بودند وبرای مدت هاازاطاعت وانقیاد سلاطین غزنه دوری می جستند . این وضع باعث‌شد که سلطان محمود غزنوی سه بار برآنجالشکر کشید وباآنان پیکار نماید. ودرنتیجه باگرفتن باج وخراج غوریان رابحال خودشان بگذارد. امابس ازمرگ سلطان محمودوقتل‌قطب الدین وسیف الدین غوری بدست بهرامشاه غزنوی، چنان خصم وکین بین آنان ایجاد شد کـه

منتج به حمله علاء الدین بن حسین بغزنه گردید، وآن شهر زیباباهمه مجد و عظمت ومدنیتش طعمه آتش گشت . وآخرین سلاله غزنویان وامپراطوری بزرگ غزنه بد ست غوریان منقرض شد. پس ازین واقعه‌ورسیدن غوریان بقدرت وعظمت، نیروی دیگری روی صحنه آمد وغزنه رابه تصرف خود درآورد وآن دولت سلجوقی بود. بااین هم سلاطین سلجوقی درآغاز باغوریان روابط نیکوداشتند ولی دیری نگذشت که آتش حرص وآزجانبین زبانه کشید وبجان هم‌افتادند. امادر هرحال سلجوقیان بنابراندیشه هایی‌که از حملات غزان داشتند بکمك ومعاونت غوریان نیاز احساس می کردند، وسعی شان چنان بودکه باآنان دوست باشند واتفاق چنان افتاد که غزان دولت سلجوقی رابرانداخت وغزنه رابه تصرف خوددرآوردند ودولت غوری را نیز متضرر گردند. تاآنکه دراثر مجاهدت وپیکار دایمی ودلیرانه شهاب الدین غوری، غز هااز غزنه رانده شدند ودولت غوری باردیگر در غزنه استقرار یافت .

فرار آخرین حکمران سلجوقی نزد خوارزم شاهیان که بحیث قدرت دیگری عرض وجود کرده بود درگیری این دودولت را فراهم ساخت‌که درنتیجه مدت هابین آنان جنگ وخصومت برقراربودتاآنکه دراثراین‌زدوخوردها ومخالفت های داخلی وذات البینی امراء غوری وجنگهای پیاپی درهند ، قدرت دفاعی آنان ازبین رفت وپس ازمرگ سلطان شهاب‌الدین دولت غوری بکلی منقرض شد وغزنه وغور وهری وبامیان وسایر متصرفات غوریان‌بدست خوارزم شاهیان افتاد .

اوضاع علمی وادبی :

دورهٔ غوریان باهمه کشمکش هاوجدال‌های سیاسی ونظامی، از داشتن افتخارات علمی وادبی بی بهره نیست وجایی در تاریخ ادبیات وفرهنگ، برای خوددارد. علت این امرآنست که امراء غوری اغلب اهل ذوق وشاعروعلم دوست بودند . وهمین مسایل فطری آنان باعث شدکه درزمینه های مختلف علمی وهنری‌یکتعداد علما وشعرا ونویسندگان وموسیقی دانان وهنرمندان رشدوتربیت‌یابند. غوریان همانطوریکه تاآخرین رمق هستی خویش دردفاع وحراست ازخاك خراسان جانبازی وفداکاری نمودند، درپاسداری ازین مدنیت وفرهنگ نیز اهمال وغفلت نورزیدند. وتاآنگاه این میراث انسانی راحراست و از چنگ خرابکاران غزان وترکان مصوون نگه داشتند که اخلاف وطن دوست ایشان یعنی ملوك کرت به پاسداری آن قیام نمودند . دودمان غوری برای عزیز داشت علم وعلما ونیز تقدیر وتکریم ازنویسندگان و شاعران مراکز ومدارس تعلیمی زیادی را اختصاص داده بودندکه دارای موقوفات بود واز عواید آن اباته واعاشه طالبان علم فراهم می شد. چنانکه مسجدجامع هرات بحکم ملك‌غیاث‌الدین غوری جهت تدریس علوم دینی اختصاص یافته بود وامام فخرالدین رازی بحیث مدرس

وسرپرست آن انجام وظیفه می‌کرد. شعر دوستی این خانواده بحدی بودکه حتی در خشمناك ترین لحظات دربرابرآن مقاومت و پایداری داشتندواین مطلب ازگفته سرپرسی سایکس بخوبی پیداستکه دربارهٔ علاء الدین جهانسوزمی‌گوید: «... وازآنجالقب مذبور را داراشدکه تمام کاخهای مجلل وعالی وزیبای محمود وجانشینان اورا باکمال قساوت منهدم وویران نمودوباخاك همه رایکسان کرد وبا وجوداین چکامه هاواشعاری که در توصیفات این ابنیه وعمارات باشکوه گفته شده بود همه راباطلا خرید ودرکتاب خانه خویش‌ضبط کرد، (تاریخ ایران تالیف سرپرسی سایکس ترجمه تقی گیلانی ص ٦٦ ج ٢ تهران) .

شعردوستی وشاعر پروری غوریان تابدان جابود که بعضا بگفته آنان عزم وارادهٔ خودرا تغییرمی دادندچنانچه‌روزی سلطان غیاث‌الدین عزم شکار داشت وفخرالدین مبارکشاه برپا خاست واین رباعی بگفت :

اندرمی و معشوق و نگار آویزی
به زان باشد که در شکار آویزی
آهوی بهشتی چو بدام تو درست
اندر بز کوهی بچه کار آویزی

سلطان دراثر این دوبیتی ازعزم خود بازگشت وبه عشرت مشغول شد. به همین ترتیب شاعران ، بااستفاده ازروحیه این ملوك اغلب تقاضا های خو یش رابه شعر معروض می داشتند. نظامی عروضی‌که سالها دردربار غوربود ازشعر دوستی آنان ومقام ومنزلتی که شاعران وهنرمندان وعالمان نزد این خانواده داشتند حکایت هاداردکه آیینه تمام نمای اوضاع ادبی وفرهنگی ایندوره‌است واینك برسبیل تمثیل شمه‌ای ازآن را ذکر می کنیم. نظامی عروضی می‌گوید که :

«... درآن تاریخ‌که من بنده درخدمت خداوند ملك الجبال بودم ... درآنوقت مرادر خدمت سلطان طبعی بودفیاض وخاطره وهاج واکرام وانعام آن سلطان مرابدانجاکشانیده بود که بدیهه من رویت گشته بود.» وهمو گوید که مهترزادهٔ بلخ درمحضر ملك الجبال نظامی رابسرودن شعری باالبدیهه تکلیف می کند ودربرابر پنج بیتی که درآن محفل میسراید مورد عنایت وانعام واقع میشود و میگوید:

«مراتحسین کرد وگفت کان سرب و رساد ازین عیدتابه عید گوسفند کشان بتو دادم، عاملی بفرست .. چنان کردم ... در مدت هفتاد روز دوازده هزارمن سرب ازآن خس بدین دعاگوی رسید .» (چهار مقاله نظامی عروضی تصحیح قزوینی ودکترمعین .)

شعر وشاعری دریندوره بنابر عدم تعمیم سوادکافی مختص به طبقه خا صی از امرا ووزراء وفقها ومنشیان دربار بو د مانند فخرالدین مبارکشاه وزیر سلطان غیاث‌الدین عمرفرقدی ازنزدیکان سلطان غیاث الدین، معین چشتی هروی ازروحانیون، امام‌فخررازی ازفقها ومتکلمین ـ خواجه صفی الدین محمود ازسران وزراء سلطان غیاث الدین ، امام صدرالدین مدرس مدرسه افشین غرجستان،

احمدالکافی رئیس دیوان رسالت غیاث‌الدین محمدبن سام، سیدظهیرالدین یحیی سرخسی صاحب دیوان انشاء وغیاث الدین ابوالفتح سام وامثال آنان . این حالت گویای آنست که شعر دربین مردم عوام راهی نداشته و ارزش آن نزد امرا وبزرگان خلاصه میشد .

باآنهم گرچه غوریان درشرایط خاصی بسر می بردند اماذوق وعلاقه آنان سبب شده بود که یکتعداد شعرا درآنجا پرورش یابند . علت مهم ترویج شعروادب درعهد غوریان بدین نحو اختصارمی شود :

۱ــ شهرت‌وآوازه ادب پروری وشعردوستی دورهٔ محمودی وبازماندگان اوکه دردورترین نقاط اثرکرده بود، ناگزیر درطبع و ذهن امراء غورکه فاصله چندانی ازغزنه نداشت بی تاثیر نبود .

۲ــ باوجود هرج ومرج وفتور سیاسی، سلسله های متعدد امرا وسلاطین در جلب وجذب شاعران ونویسندگان وهنرمندان رقابت داشتند واین وضع شاعران را زمینه خوبی بودکه درصورت بی اعتنایی یا کم لطفی دستگاهی ، به دستگاه دیگر پناه برند .

۳ــ براساس سنت دیرینی‌که برجای بود، درباریان وجود شعرا ومصاحبت باآنان را جزئی ازآداب کشور داری میشمردند وفکر می‌کردند اشعاری‌که بازمیماند وسیله ای‌برای خلود نام آنان است .

٤ــ خصوصیات طبیعی اقلیم‌که بدون شك درانگیزش عواطف واحساس بشری نقش موثر دارد .

شاعران ایندوره اغلب ذواللسانین بوده وبعربی وتازی شعرمی گفته‌اند گرچه ازاشعار عربی چیزمستقل وزیادی دردست نیست ولی شواهدی که درتذکره هامضبوط است این مطلب راگواه است . که ازآن جمله میتوان ازامام فخرالدین رازی نام برد. اشعار ملمع به دری وعربی یا ابیات ومصراعهای عربی‌که درمیان اشعار دری آمده باشد نیز دریندوره جای جای دیده میشود. بخصوص آنجا که خواسته اند از آیات واحادیث استشهادکنند، این مطلب بخوبی پیداست . مثلا درین قطعه که امام صدرالدین مدرس مدرسه افشین غرجستان پس ازقهرکردن از حضور سلطان غیاث الدین غوری ورفتن به نیشاپور خدمت اوفرستاده .

جلال حضر تکم غوثنا وانت غیاث
به یمن عهدك تیسیر امرنا المکثاث
غیاث خلق توئی پس کجا برند نفیر
ز صولت فلك پیرو دولت احداث
زخسروان جهان‌درجهان توئی‌که تراست
زجدوعم وپدر سلطنت ز حق میراث
زعالمان جهان پیرهم منم‌که مر است
دعات ارث ز اجداد خفته دراجدات
چوبر منایر اسلام خوانده ایم ترا
هزار بار فزون گای بفضل وعدل غیاث
ایا غیاث لدنیا ودیننا فاغث
یغشك من هو غوث العباد یوم یغاث

انواع شعر :

بااینکه ازلحاظ صورت ظاهری وقالب های شعری چیزتازه ای درین عهدبه نظر نمیخورد وهمانهایی است‌که قبلا وجود داشت، ازانواع زیادشعر مانند ترجیع بند و ترکیب بند ومستزاد ومسمط ، هیچ اثری دیده نمیشود. گرچه مثنوی هایی رادرتذکره هابه ایندوره نسبت مدهند ولی چیزی دردست نیست . چنانکه‌عوفی منظومه ای رابنام (نوروزنامه) به‌عبدالرافع هروی وهرمان اته (تاریخ ادبیات ایران هرمان اته ص ۱۱۹ تهران) منظومه‌ای رابه نظامی عروضی نسبت میدهند که از هیچکدام مدرکی وجود ندارد. یگانه مثنوی منظومی که نسب نامه اش میتوان نامید از فخرالدین مبارکشاه غوری بودکه‌منهاج‌السراج ازآن نام برده وابیاتی رانقل کرده است . این مثنوی ظاهرا بحرالانساب نام داشته ودر عهد سلطان معزالدین غوری ودر بارهٔ نسب این خانواده منظوم شده است . قالب های دیگرشعری‌که درین دوره وجود داشت عبارت انداز: قصیده، غزل، قطعه ورباعی که اینک هرکدام آنرا اجمالا بررسی می کنیم :

۱ــ قصیده :

قصیده نسبت به دیگر انواع شعری از لحاظ کمی وکیفی برتری خاصی دارد سبک عمومی قصیدهٔ غوریان متکلف ومصنوع وبطور قطع پیروی ازاستادان دورهٔ غزنویست معهذا نکاتی وجود داردکه تلاش این شاعران رادر جهت پیشروی نشان میدهد که ازجمله آوردن التزام های دشوار ومشکل درشعر است . گرچه این نوع هنرنمایی قبلا نیز وجودداشته اماشعرای غور بدان حددربکاربردن ردیف‌های مشکل ودشوار افراط کرده‌اند که پیداکردن مضمون ومعنی درقالب آن سخت دشواراست. بعضی ازآنها مانند عمرفرقدی درهربیت وگاه درهرمصرع اسمایی رامردف کرده که یافتن معنی درین چوکات کارساده ای نیست . ازقصیده سرایان مهم ایندوره فرقدی، عجیبی جوزجانی، عبدالرافع هروی وفخر الدین مبارکشاه غوری است . آوردن لغزدرتشبیت قصیده که ازاواخر دوره غزنه رایج شد ومعزی ومسعود سعد آنرا بنیان گذاشتند ، در غورنیز دنبال گردیده ونمونهٔ آن ازعجیبی جوزجانی است‌که درمدح سلطان بهاء الدین سام بن حسین غوری سروده است .

غزل :

متاسفانه بیش ازچند غزل که آنهم خیلی بی مایه وسست مایه است چیزدیگر باقی نمانده واین وضع بیان کنندهٔ بی میلی شعرای غور به غزل سرایی وعدم ترویج ورشد آن است . غزلهایی‌که مانده از فخرالدین مبارکشاه غوری وجمال الدین محمدبن نصیروعمرفرقدی وشرف‌الدین محمد بن محمد الفراهی است‌که عوفی آنها را در تذکره بزرگ ومعتبر خویش نقل کرده‌است.

قطعه :

قطعه به تناسب سایر انواع شعری دریندوره کثرت داردکه موضوعات آنهاغالباً

مدح، تقاضا، عرفان، بث الشکوی، وصف وهجورادر بردارد . قطعه سرایان معروف عبارت انداز: ظهیرالدین سکزی دبیر دیوان انشاء سلطان معزالدین، جلال الدین محمد ابن نصیر، عمرفرقدی ومبارکشاه غوری .

رباعی :

این نوع شعرکه معمولا دربحر هزج‌مسدس مقصور یامحذوف (مفاعیلن مفاعیلن مفاعیل) ونیز بروزن لاحول و لاقوة الا بالله سروده میشود، ترجمان احساسات وعواطف ساده وبی آلایش ساکنان‌کوهستان هاست وازهمین سبب است‌که رباعی شعرای غور نسبت به هرنوع شعر دیگری رنگین ودلنشین است . مضمون این رباعیات قسما عرفانی ، عشقی، وحماسی می باشد .

سبك شعر :

دریندوره شاعر پرمایه وممتازی نداریم‌که موجد سبك وروش تازه‌ای باشد بلکه بدون شك، دنباله وتقلید ازسبك غزنویست . گرچه درآثارشان این احساس بملاحظه‌میرسد که درپی نوآوری های بوده اند ومعانی ومضامین بدیعی نیز فراخور توان اندیشه وذهن خویش خلق‌کرده اند ولی هیچیك ازین ابداعات وابتکارات آنقدر زیاد وسیع وجامع ونیرومند نیست که بتواند بانی سبکی ویا امتیازی شود. تشبیهات عموماازنوع محسوس به معقول بوده وگاهی دراثر افراط وبکاربردن استعارات، دورازذهن ونامفهوم مینماید . امارویهمرفته از تشبیهات عالی و مستحسن نیزبرخورداراند . استعمال لغات و ترکیبات عربی درشعر به همان شیوه اولیست که دردورهٔ غزنوی وجود داشت . استفاده از اصطلاحات نجومی ، ریاضی، پزشکی‌وهندسی ازخصوصیات دیگریست که درشعر دورهٔ غزنوی جلب نظرمی کند .

وضع عمومی شاعران :

گرچه قبلا تذکار رفت‌که ملوك غوردرادب دوستی وشاعرپروری خویش، روش غزنویان راتعقیب می کردند معهذا بعلت ندا شتن دست رسی به‌گنج های بازیافته ودولت‌های سرشار توان آن جودت وبخششی راکه غزنه داشت، نداشتند وهرگاه عنایت ولطف معنوی آنان رانادیده بگیریم می بینیم که درآن ایام شاعر چنان از نعمت ووفرت مال وجاه برخورداربود که یکی ازنقره دیگدان میساخت ودیگری هم ازممدوح خود تقاضا می‌کردکه ازبس مال واندوخته اورا فراهم آمده دیگر گنجایشی برای بازهم دریافت حله وجوایزندارد . ولی درروزگار غوریان گاهی دیده میشود که این گهرهای اندیشه انسانی حتی دربرابر جواسپ شاعر معاوضه ومبادله میشودوچنان مینمایدکه‌کس مخرترین متاع همین شعربوده است . مثلادرین قطعه از ظهیرالدین سکزی دبیر دیوان انشاء سلطان معزالدین که می گوید :

ای خسروی که رخش جلال ترا سزد
طوق سنام ونعل زیر حبیس وماه نو

درموکب توچون بخرامی دو بنده اند
خورشید شهسوار و سپهر پیاده رو
در دستگاه بنده دریغی دو مانده اند
دل روز وشب بدست جووکاهشان گرو
فرمای تابنام من آخر سلار خاص
بر کاهدان خاصه براتی کند زجو

بااین همه زبونی وذلت که طبیعتاً بعضی ازشاعران بدان مانوس اند، شاعران دیگری هم بوده‌اند که مناعت نفس خویش را گرامی ترازهرچیزی میدانستند .

رویهمرفته بطورکلی وضع شاعران درین دوره نسبت بدیگر طبقات اجتماعی بهتر و مرفه تر است .

شاعران ایندوره :

براساس مدارك واسنادی که دردست‌است شعرای دربار غوریان عبارت انداز :

۱ــ بوعبدالله محمدرازی بن حسین ــ القرشی البکری .
۲ــ خواجه معین الدین چشتی هروی .
۳ــ عبدالرافع هروی .
٤ــ امام صدرالدین علی هیضم .
٥ــ جمال الدین محمد ازهری .
٦ــ جمال الدین محمدبن نصر .
۷ــ سید ظهیرالدین یحیی سرخسی .
۸ــ شرف الدین احمدبن محمد فراهی.
۹ــ شمس الدین عجیبی جوزجانی .
۱۰ــ شرف الدین محمدبن عمرفرقدی .
۱۱ــ شمس الدین محمدبن نصرسجزی .
۱۲ــ ضیاء الدین عبدالرافع بن ابی‌الفتح هروی .
۱۳ــ ظهیرالدین‌بن نصیرالسموری‌السجزی.
۱٤ــ فخرالدین مبارکشاه .
۱٥ــ خواجه صفی الدین محمود .
۱٦ــ فریدالدین احمدبن ایزد یارکافی .
۱۷ــ امام فخرالدین رازی .

آثار منثور :

دردورهٔ غزنویان علاوه برآثار منظومی که از آنها صحبت کردیم آثار منثور نیز بجا مانده است . یکی ازآن جمله چهار مقاله نظامی عروضیست که دربیان شرایط چهار طبقه‌ازندماء سلاطین، دبیران، شاعران‌ومنجمان وطبیبان وبه اسم ابوالحسن حسام الدین علی ازشاهزادگان غوری نوشته شده است.

مؤلف کتاب احمدبن عمربن علی معروف به نظامی عروضیست که سالیان درازی‌دردستگاه غوریان بسرمیبرد. این کتاب ازنظر شیوهٔ نگارش درادب فارسی درخور توجه است . سبك آن جای جای مصنوع ولی در هرحال خالی اززواید ودرنهایت فصاحت است .

لطایف غیاثیه :

نثردیگریست که آنرا امام فخر الدین رازی درچهاربخش وفصل اصول دین، فقه، اخلاق، دعا، بفارسی وبنام سلطان غیاث‌الدین غوری نوشته است .

۲ــ طبقات ناصری :

ازمهمترین کتاب نثر دری است که درین روزگار توسط منهاج‌السراج جوزجانی نوشته شده است ومشتمل براوضاع و احوالیست

که ازآغاز خلقت تاحملات مغولی اتفاق افتاده است . سبك این کتاب بسیار ساده وروان بوده. ازتصنعات ملال آور وترکیبات وجملات عربی، قسما عاری میباشد . کتاب مذکور از طرف پوهاند حبیبی دوبار تصحیح و به چاپ رسیده است .

ملوك کرت :

یکی ازسلسله های کوچکی که در تمام دورهٔ فرمان روائی مغول درهرات و غوربه هستی خود ادامه داد وازسال ٦٤٣ هجرت تا ۷۹۱ درهرات وحومه آن حکومت داشتند ملوك کرت است . این ملوك پس ازغوریان پاسداری قسمتی ازخراسان را بعهده گرفتند وحدودیکنیم قرن ازآن حراست نمودند . دورهٔ فرمانروایی این دودمان توام باروزگاریست که چنگیزواحفاد اوهمه جارابه آتش وخون کشیده بود ودر سرتاسر مشرق زمین شعله های آشوب وبدامنی زبانه می کشید . امادر اثرحسن درایت وتدبیری که این ملوك داشت توانستند هرات وغور وسرزمین های مربوط به آنرا ازشرچنگیزیان مامون نگه دارند ودر نتیجه هرات وغوررامرکز وپناهگاهی بـرای علما ودانشمندان قرار دهند که چگونگی این وضع در مبحث کنونی بررسی میشود .

اوضاع ادبی وعلمی :

ملوك کرت همانند غوریان مردمانی باذوق وشاعر ودانشمند بودند ودرزمان آنان مدارس ومساجد زیادی بعنوان مراکز تعلیمی وجود داشت که درآن علماء ومشایخ وپیشوایان دینی مستقر بودند . نظام آموزشی درست برسنت های کهن وتابع اصول وروش تعلیمات دینی ومذهبی بود ودرین مدارس، جوانان بعداز فراگرفتن معلومات مقدماتی بدانجا میرفتند وبه اندوختن عالی ترین علوم متداول زمان خویش می پرداختند. این اساس وآیین استوار تعلیمی وعنایت وتوجه ملوك کرت منتج برآن شدکه دانشمندان بانام واثری مانند میرحسینی غوری هروی، وعلامه تفتازانی وشاعرانی چون ربیع پوشنجی وسیفی هروی وابوالمظفر هروی درآن محیط رشد وپرورش یابند وفقها ومشایخی روی کار آیند وشیفتگان معرفت وحقیقت راشمعی فراراه بگذارند .

علاقمندی ودرك وتوجه این ملوك رابدانش ومعرفت ازین وصیت علاء الدین غوری بـه پسرش که درحین نزع گفته است بخوبی میتوان پی برد. اومی گوید که :

«.. وخردی ودراهور ملك داری خصوص نتوان کرد بایدکه درکل مهمات رجوع به نواب این بلده کنی وشب وروز دراندوختن فرهنگ ودانش مجتهد باشی و یقین دانی که قدر و قیمت مردم بفضل وادب است نه به اصل ونسب» . تاریخ نامه هرات ص ٥٩٩ .

این احترام وقدرگذاری برادب وفضل و فضلا تابه آن درجه صادقانه وعمیق بو دکه علمادر انجام کارهایی مهم دولتی واجتماعی سهم موثری داشتند . وحتی گاهی از شدت وخشونت وجنگ وخون ریزی بین امـرای نواحی مختلف جلوگیری می کردند سیفـی

هروی درتاریخ معروف خود ضمن بیان و اوصاف فضل پروری ودانش ملك فخرالدین کرت می نویسدکه : «... هرشب آوازچنگ ونغمه عودشیندی وشراب صافی نوشیدی‌چون راح روح افزای درمزاج اواثر کردی بفرمودی تا راویان به آواز خوش اشعار د لکش خواندندی ودربحث وتفتیش معانی والفاظ آن باندما وجلاس وشعرا سخن راندی ودر عهد دولت اوچهل شاعرنامدارمدح او گفتندی و جمع‌کنندهٔ این تاریخ نامه‌رادرمدح او هشتاد قصیده وصدوپنجاه قطعه است .» تاریخ نامه هرات ص ٤٤٣ .

گفتار سیفی بیانگر آن است که ملوك کرت نه تنها شعر دوست بودند بلکه درعلم شعر ودانستن آن نیز مهارت داشتند . وجای داشته تاسیفی به آن کثرت وتعدد اشعارازورا مدح کرده باشد . درپرتو این اجمال از اوضاع ادبی وعلمی اکنون اثرات ونتایج‌آنرا درزیر بازگو می‌کنیم .

آثار منظوم :

چنانکه اشارت رفت، نزدیکی وحمایت ملوك‌کرت به شعرا واز شعرا ، گویندگان ارجمندی رابار آورد، که بقول سیفی تعداد آنان به چهل نفر میرسید، ومسلما آنطورکه مؤرخین عقیده دارند هریك از آنان صاحب دیوان وآثاری بوده اند. امااز آنجاکه حملات پی درپی مغول وترس ووحشت وتنگدستی ناشی ازآن فرصت وحوصله ای برای مردم باقی نگذاشته بودتا بفکرجمع آوری وحفظ ونگهبانی آثار ادبی وفکری شوند، متاسفانه همه آن فراورده های انسانی ازبین رفت وآنچه باقیمانده بود، شعله های خانمانسوز حملات تیمور همه راسوخت و نابود کرد . درچنین اوضاع واحوال ظاهرا بعید مینماید که آثاری ازین دوره دردست باشد ولی خوشبختانه نمونه های برجامانده که هرچند قلیل واندك است، بازهم نحوهٔ شعر وخصوصیات ادبی ایندوره راروشن میکند . ازجمله آثار منظومی که در دست است‌میتوان ازقصیده ، قطعه، غزل، رباعی، مثنوی، ترکیب بندوترجیع بند ومستزاد ومخمس ومعماولغز نام بردکه اینك هریك رابا محتوا ومضامین آن به اختصار بیان می کنیم :

١ـ قصیده :

دریندوره قصایدی وجود داردکه مهمترین موضوعات آن مدح وعرفان وموعظه وحمدو نعت ، وصف، تهنیت وسوگند نامه است . قصاید مدحیه به استثنای یکی دوقصیده از ابن یمین، ساختمان نسبتا مشترکی دارند . به این معنی‌که بعداز تشبیب و تغزل مرتب ومنظمی، به تخلص ومدح، خطاب ودعا، شرایط می رسد از روی این آثار چنان بر می آید که اغلب شاعران دربار ملوك کرت قصیده سرا نبوده و از روی تفنن وتصنع به‌آن دست یازیده‌اند. ولی عدهٔ کم آن درین فن قریحه سرشار و ذوق عالی و استعداد نیرومند داشته است. چنانکه مظفر هروی را تذکره نویسان‌خاقانی

دوم نام نهاده اند. (تذکره دولتشاه چاپ تهران ص ۲۹٦ ـ سال ۱۳۳۷که دوسه بیت ازیك قصیدهٔ آن درینجانقل میشود :

ای برسمن ازمشك بهعمدازده خالی
مسکین دل من کشت زحال توبه حالی
کز حال منخسته بتر دردو جهاننیست
یانیست دل آشوب تراز خال تو خالی
قدو دهن وزلف تو وجعد تو دیدم
هر یك زیکی حرف پذیرفته مثالی
از سیم الفی دیدم و از سید میمی
وز مشك بسر جیمی واز غالیه دالی
کفتم کهتو خور شیدی وآن بودحقیقت
کفتیکه توچون ماهی و آن بود محالی

وچون میخواهند اصل مطالب را بازکو کنند درتمام قصاید مدحیه ممدوح خودرا به شجاعت ودلیری وعدالت وسخاوت و دین دوستی ودانایی میستانند. چنانکه در اخیر همین قصیده شاعر می گویدکه :

سلطان ملك قدر معز د ول و دین
کزجمله ملوکش نه نظیر است وهمالی
آن قلعه کشایی که ملك بر فلکاورا
هر روز دهد مژده به عزی و جلالی
در معرکه بستاند و د ربزم بخشد
ملکی به سواری و جهانی به سوالی
عالم ترو عادل تر ازو هیچ ملکنیست
الاملك العرشی تباری و تعالی

قصاید وصفیکه درك آن بحواس ظاهری ممکن باشد مانند وصف عمارات و مناظر طبیعی وباغها وامثال آن ـ نیزرایج بوده است وشاعران بدان طبع آزمایی کرده اند .

آوردن حمدو نعت و موعظه وحکمت در قصیده اغلب کار شاعر معروف ابن یمین است و دیگران بهآن بی علاقه بوده اندو یاناآگاه . همچنان سوگندنامه که شاعران دیگری مانند سید حسن غزنوی وخاقانی و انوری ورشید وطواط وظهیر فاریابی نیز سروده اند، درین عهد وجود داردکه نمونه ای ازآن ازسیفی هروی باقیمانده .

ولی آنجاکه شروع به سوگند میکندچهرهٔ ملکوتی سخن رابه لوث هجو وهزل میآلاید و بدین ترتیب از ارزش آن میکاهد .

نوع دیگر قصیده ،وعظ و اندرز وتوحید و فضایل اولیا واخلاق و حکمت و عرفان می باشد که در قصاید امیر حسینی غوری منعکس شده است این قصاید در بحور متقارب مثمن مجذوف (فعولن فعولن فعولن فعل) وزحافات بحرخفیف (فاعلا تن مفاعلن فعلن) قالب ریزی شده است .

مثنوی :

مثنوی نوع دیگر شعر در یندوره است کهشاعران بهتقلید و پیروی ازاستادان سلف، سروده اندوازنظر کمیوکیفی برسایر انواع شعری فزونی دارد. که اینك محتویات این مثنوی ها و نحوهٔ فکر واندیشه شاعران آن ارزیابی میشود :

۱ـکنز الرموز :

این مثنوی بوزن مثنوی مولینا جلالالدین بلخی و بپروشآن دربارهٔ موضوعات عرفانی

بوسیله امیر حسینی غوری نوشته شده است.
درین مثنوی بعد از حمدو نعت که خصوصیت اکثر گویندگان ماست شاعر خویشتن را مخاطب قرارداده، ازمکایدنفسانی و خطراتی که متوجه آنست ، بخود هشدار می دهد و انگاه حدیث عقل وعشق و به ترتیب از فلسفه اسلام و احکام عبادات و معرفت و توحید و انواع نفس ودراخیر تمام اصطلاحات عرفانی راشرح میدهد ودراخیر به ساقی و جام صبوحی کتاب خویش را خاتمه میدهد درتمام گفتار های خویش از حکایات وآیات قرآن واحادیث نبوی استشهاد کرده و در واقع تشریع ومعارف اسلامی راباهم مزج کرده است. واین روش خاصهٔ سالکان طریقه سهروردیه می باشد که امیرحسینی غوری یکی ازپیروان این مکتب است. مضامین عرفانی این مثنوی همان مفاهیم متداول قرن هفتم وهشتم است که مخلوطی ازمکتب علمی محی الدین ابن عربی متوفی ۶۳۸ هـ وابوحفص سهرآوردی متوفی ۶۳۲ میباشد . امیرحسینی درین مثنوی اصطلاحات خشک عرفانی رابا عبارات زیبا ومنطقی و استدلال ساده لطف و صفایی بخشیده است .

۲ـ مثنوی زادالمسافرین :

این مثنوی نیزعرفانی و توسط میرحسینی غوری در بحر هزج مسدس اخرب مقبوض محذوف یا مقصور بوزن لیلی و مجنون نظامی گنجوی سروده شده است. اودرین مثنوی موضوعات مختلفی رابیان کرده و ازجمله بر فضیلت وشرف وعظمت انسانی و خصوصیات عرفانی و اخلاقی ومسایل فناوبقا و ضرورت مرشد بحثی مستوفی دارد. اودرین مثنوی به معرفت خداوند بیشتر اتکامی کند و پای عقل واستدلال رادر رسیدن به کنه آن چوبین وکوتاه میداند کتاب مذکور دارای هشت مقالت است که پس ازهرمقالتی ، حکایتی کوتاه از سیرة و سر گذشت انبیا و اولیاوعلما رابرسبیل تمثیل و اشتهاد ذکر کرده است که بسیار لطیف و دل انگیز است .

هدف خاص امیرحسینی درنوشتن این مثنوی تلقین وتدریس تزکیه نفس ـ متوجه ساختن انسان به گوهر آدمیت وفضایل آن برکاینات ونجات سالک از کثرت و اوهام و ارشاد ورهنمایی آن بسوی وحدت وحقیقت می باشد ازنظر لفظی، تناسبی در ادای لفظ و معنی داشته وازسادگی وروانی خاصی بر خوردار است . ترکیبات نامانوس وعبارات ناخوش آیند ولغات مهجور عربی در آن دیده نمیشود و ازین لحاظ میتوان اورا برسایر مثنوی های وی ترجیح داد.

۳ـ مثنوی پانزده سوال :

پاره ای ازمسایل عرفانی ونکته های غامض ودشوار مسایل وحدت وجودی رابا اینکه امیرحسینی خود میدانسته است، اما عمدا خواسته است سر دلبران را از زبان دیگران بشنود. بنابرین سوالات خودرا که مجموعا پانزده است در قالب مثنوی می ریزد وآنرا خدمت شیخ سعد الدین محمود بن

عبد الکریم عارف بمعروف میفرستد و ا زوی تقاضای شرح وتوضیح می‌کند. این سوالات درایام پیری امیرحسینی صورت گرفته وچنانکه شبستری در گلشن راز خود به آن اشاره می کند درسال ۷۱۷ هجری بوده است .

گذشته هفت و ده‌از هفت صد سال
ز هجرت ناگهان در ماه شوال
رسولی با هزاران لطف و احسان
رسید ازخدمت اهل خراسان
بزرگی کاندر انجا هست مشهور
به اقسام هنر چون چشمهٔ نور
نوشته نامهٔ درباب معنی
فرستاده براربــاب معانی

٤ـ مثنوی قلندر نامه :

چنانکه هدایت درمجمع الفصحا از این مثنوی یاد کرده و ابیاتی ازآن نقل نموده است، این مثنوی از امیر حسینی غوری و بروزن لیلی و مجنون جامی‌بوده‌است. ولی متاء سفانه بجز همان ا بیات مجمع الفصحا دیگر اثری ازین مثنوی در دست نیست.

٥ـ مثنوی سی نامه :

از ا میر حسینی غوری در مثنوی مذکور دارای یکهزار و دو صدبیت دست است که بعشق نامه‌نیز معروف است وبروزن خسرو وشیرین نظامی میباشد. ازنامه های او پیداست که این مثنوی در عنفوان جوانی بوجود آمده وشاعر ما ازیك عشق آتشین وشیفتگی و شیدایی رنج می برد .

معشوق حسینی درین مثنوی شخص وجودی و ازجنس لطیف است. شاعر از نعمت وصال ودیدار معشوق خویش بی نصیب است و سنت زمان، اجازه نمیدهد که اورا به پیند تنهاوسیله این‌که میتواند دردهاورنج هایش رابه معشوقش بازگوکند همان نامه وقاصد است که‌حتی تا امروزهم اثرات آن در جامعه ما وجود دارد. این نامه هاهمه‌جانبه خطابی داشته و د رکمال سادگی و پختگی منظوم گردیده است

درین مثنوی بااینکه سرشار ازعشق و محبت و شور عاشقانه و عواطف جوانیست معهذا، جای جای فکر عرفانی واندیشه های اخلاقی نیز درآن گنجانیده شده که مبین گرایش فطری شاعر بسوی یك عشق عالی و ملکوتی است. وگمان میرود که‌وی بعداز یکدوره مستی‌های جوانی، به‌اثر تمایل‌فطری وجبلی متوجه سیروسفر وادی عرفان شده است. به هرحال آنچه‌از نظر ادبی د زین اثر پراهمیت تراست، موجودیت یك فولکلور منظوم وبیان کنندهٔ گوشه هایی ازطرز فکرو معاشرت و آداب ورسوم اجتماعیست که تقریبا شش ونیم قرن پیش از امروز در کشورماوجودداشته است .

حماسه تاریخی :

در دورهٔ موردنظر ما درجمله انواع‌شعری حماسه تاریخی نیز به‌نظر میرسد که‌یکی از آن مثنوی کرت نامه است. این مثنوی دارای شش هزاربیت وبه تقلید شا هنامه

فردوسی‌دربحر متقارب منظوم شده است که مضمون آن کارنامه هاوتاریخ یك قرن ونیم هرات و ملوك کرت می باشد. حماسه مذکور به امر ملك شمس الدین کرت توسط‌ربیعی پوشنجی شاعر معروف این دودمان نوشته شده وتا اواخر قرن نهم موجودبوده است که اکثر مورخین‌مانند حافظ ابرو ومعین‌الدین اسفزاری ومولفان روضة الصفا و حبیب ـ السیر از آن مطالب زیادی نقل کرده اند. بنا بگفته سیفی این مثنوی کتابی مدون‌بوده و د ربین مردم شهرت داشته است.(... و این‌قصه راخطیب فوشنجی که‌اورا ربیعی خوانند در کتاب کرت نامه بشرح وبسط‌تمام آورده و اگرکسی خواهد بر کیفیت این‌عالم مطلع شود اورا رجوع بدن‌کتاب باید کرد (ص ۳۹۱ تاریخ سیفی) .

ابیات این مثنوی ساده وروان و مطبوع بوده ودرعین حال پخته ورساست . در بکار بردن تشبیهات بدیع واجتناب ازتصنعات و تکلفات ملال آور توجه خاص داشته و به پیروی از استاد طوس گاهی درآغاز ویـا انجام داستان ها سخنان حکیمانه و اخلاقی نیز آورده است .

سام نامه :

حماسه تاریخی دیگری که دریـن زمان نوشته شده مثنوی سامنامه ، سیفی هروی است .این مثنوی تقریبا دارای‌بیست هزار بیت بوده وشامل وقایع و حوادثـی است که در دوره ملوك کرت درهرات اتفاق افتاد. نسخه این مثنوی حماسی در سال ۷۰۶ دروقت حمله بوجای پسر دانشمندبهادر یکی ازسلاله چنگیز یان، بر جمـال الـدین محمد سام ، بردست بوجای افتاده وازمیان رفته است .

آنچه‌ازین مثنوی باقیمانده‌ابیات پراکنده‌یی است که سیفی در تاریخ نامه هـرات جای جای نقل نموده است .

قطعه :

قطعه مانند مثنوی طرف‌توجه وعلاقه‌شاعران بوده و ارج‌ورونقی داشته است. که‌موضوعات آنرا مرثیه واخلاقیات ومسایل مختلف انسانی و اجتماعی احتوا می‌کند. ازجمله قطعـه سرایان ایندوره، سیفی، امیر حسینـی ، سراجی و عزیزی وابن یمین مشهـور اند و آثاری ازآنان در دست است .

غزل :

چنانکه پیداست غز لسرایی از اواخر قرن ششم در شعر بوسیله سنایی وخاقانی بسط وتوسعه یافت وتوسط شیخ عـراقی‌و عطار و سعدی تعمیم و توسعه پیداکـردو حافظ اورا بکمال رسانید. این شیوه دردربار ملوك کرت نیزراه‌یافت وبزر گترین‌غزلسرای این دوره همانند نیرومند ترین مثنوی گویی آن امیرحسینی غوریست که صاحب دیـوان مدونی بوده است . ارزیابی غزلیات حسینی غوری حتی داعیه اثر پذیری حافظ رااز این شاعروارسته مادر ذهن احیاء می‌کند که‌اینجا مجال بحث در بداره نیست شاعـر ن دیگری

نیز مانند بدیع ترکوی، سیفی هروی حسن متکلم وحسن سمنانی و ابن یمین، دارای غزلیات بوده اند. غزل دراینددوره عموماً اخلاقیات وعرفانیست و اشعار عشقی خیلی اندك است .

رباعی :

همزمان با پیشرفت و انتشار سبك‌عراقی درشعر فارسی شاعران به سرودن رباعی بیشتر توجه کرده‌اند و دردوره مورد نظر ماشا عرانی مانند ابن یمین وامیر حسینی غوری به اینکار مبادرت ورزیده اند که رباعیات آنان اغلب عشقی و وصفی و بسیار عالی ودرکمال پختگی است .

ترکیب بندومستزاد ومخمس ومعما :

از انواع دیگر شعری اند که در دورهٔ ملوك کرت معمول ورایج بوده است که بیشتر در دیوان ابن یمین دیده‌میشوند

سبك آثار منظوم :

همان طور که‌جای جای اشارت رفت هم‌از نظر لفظی وهم ازنظرصنایع معنوی شعرهمان خصو صیاتی را داراست که در دورهٔغوریان و دوره های دیگر وجود داشته است. همه انواع صنایع لفظی و تمام کیفیت که در گذشته صنایع معنری ازآن برخور دار بوده این عهد نیزداراست .بکار بردن اصطلاحات علمی درشعر واستشهاد به آیات واحادیث برهمان روحیه ومنوال استواراست که در گذشته بوده. بصورت مختصر میتوان که شاعران ایندوره در قصیده سرایی و غزل وسایر انواع شعری نتوانسته اند ابداعی خلق کنند وهمه اجراء و ترکیب کلام‌ونحوهٔ فکر وخیال شان رنگ تصنع وچهرهٔ تقلید دارد .

اسامی شاعران ایندوره:

متاء سفانه از شاعران ایندوره درتذکره ها و تواریخ جزچندنفر محدودی، دیگران بصورت مسلم و موثق ضبط و ثبت‌نشده است .

اغلب تذکره نویسان اشخاص رابه غلط به این خانواده‌نسبت داده‌اند ویا ازشاعرانی که واقعا معاصر ومعاشر باآنان بوده، اصلا نام نبرده‌اند. باتوجه به‌نکات بالا درینجا صرف ازهمان شاعرانی نام می بریم که موجودیت شان در دربار ملوك کرت نزدما بی شبهه مینماید وآنان عبارت اند از:

١ــابن حسام هروی
٢ــ امیر حسینی سادات
٣ــامیر فخر الدین محمودبن یمین
٤ــ حسن متکلم
٥ــ حسن سمنانی
٦ــبدیع ترکوی
٧ــ ربیعی پوشنجی
٨ــ سیفی هروی
٩ــ سراجی
١٠ــ عزیزی
١١ ــملك شمس الدین
١٢ ــملك غیاث الدین
١٣ ــملك فخر الدین

۱٤ـ مولانا مظفر هروی

آثار منثور :

ازجمله آثاری که بصورت نثر از یـــن دوره دردست است میتوان ازشرح (التعریف در علم صرف ونحو و (شرح مطول) در علـــم معانی وبیان نام برد که اولی ا زعزالدیـــن زنجانی ودومی از مسعود بن فخرالدین عمر است . وعالم معروف د ورهٔ ملوك کـــرت وعلامه سعدالدین تفتـــاز انی) بـــر هـــردو شرحی نوشته است .

دورهٔ تیموریان :

در مباحث قبلی اشاره هایی داشتیم که هجوم لشکریان مغول بر شرق زمین بمشابه سیلی ازآتش بود که هر چه ازخشك و تر درمسیرآن واقع میشد، بهنیستی ونا بـــودی می کشید . مدرسه ومیکده نزد آنان تفاوتی نداشت و دشنههای شان بخون عالم وجاهل یکسان رنگین میشد. زن ومرد و کـــودك وجوان همههدف تیر قرارمی گرفت وهیچکس وهیچ چیزی ازگزند ونابودی امان نداشت. بیباکی ها و سفاکی هاوقتل عام وغارتگری ها معموره هارا درهم فروریخت و شهر هاو قصبات به طشتی ازخون مبدل شد. چهبسا علماو فضلا که درین ماجرا جان سپردند وای بسا حوزه های فرهنگی و مدرس علمی که بخاك یکسان گردید .

هرکجـــا انسان بود کشته شد وهر چه ازفرآوردهایی انسانی بود بهیغمارفت . اکـــر نیمه جانی هم اینجا وآنجا مانده بود، تیمور بخدمتش رسید وکارش رایکسره کرد. در چنان حالت وباآنهمه خرابی ها و ویرانیها دیگر امید وگمانی نبودکه بازهم میناری از مدرسه ای بچشم خورد وطالب بچهئی عمامـــه بسر وکتابی درزیربغل راهی مدرسه باشد. وآن همه هنرکده های سردوخاموش باردیگر جان یابند و هنر مندان سر ازنو ظهور کنند اما از انجاکه نیروی خیروشر هردو دروجود آدمی بنهفته است و اراده وعمل او درهر کاری ذی دخل وموثر ،بنابرین انتظارتاریخ آنقدر طول نکشید کهبازشمع دانشوفرهنگ از در وپنجرههایی مدارس هری زبانهکشید وساز هستی به نوادرآمد. سلاله تیمور که خود مردمانی فرهیخته و برخور دار ازدانش و هنر بودند، خوان فضل وادب پـــروری بگستر دند دبرتمام ساحهٔ فرما نروائـــی خویش صلای عام دادند وهمهرا بهبهرهیابی وسهم گیری درآن دعوت کردند.

با اغتنام ا زین فرصت ،شیفتگان ادب و هنر و طالبان علم وکمال ازهر سوی بـــه هری شتافتند و دیری نگذشت که صـــدهـــا شاعر وعارف و خطاط و منجم ونقاش وریاضی دان و مورخ وحکیم و امثال آنان عرض وجود کرد و چندین مدرسه و خانقاه ومراکز تعلیمی اعمار گردید. ونتیجه آنشد که گنجینههای از علوم وفنون فراهم آید و ثقافت اسلامی راچنان پرمایه وگران مایهکند کهتا امـــروز وتا آنگاه که ازهستی نشانی هست ، دلها درگرو آن باشد. درپرتو این حقیقت هرگاه

بخواهیم جریان اوضاع ادبی و تاریخ ادبیات دورهٔ تیموریان رابیان کنیم، تنهاذکر نام حداقل چهارصد شاعری که در دورهٔ سلطان حسین بایقرا و دیگر شاهزاد گان تیموری وجود داشته، کافی خواهد بود که کتابی نوشته آید چنانکه نوشته آمده است. که متاع سفانه درین مختصر جای آنهمه گفتگو نیست .

لذا باتوجه به معذرت و معذوریتی که داریم، سعی مابران است که تنها بذکر کلیات پدیده های ادبی و نمونه های ازآثار آن کهدرین عهدبه وجود آمده است ،اکتفا شود. وهمانند مباحث دوره هایی د یگر از طناب وجزئیات صرف نظر گردد. امیدواریم که ذکر همین آثار و اسناد گرچه یك قسمتی ازآن همه باز مانده های فرهنگی باشد بازهم دروشن شدن مجد و عظمتادبی ایندوره مفید و ممد واقع گردد . واین است این آثار که درذیل بازگو میشوند :

اول ـ آثار منظوم :

در دوره ای‌که از اراکین دولت گرفته تانقاره چی ومهر دار ودار وغه اش به شعر و شعرگویی علاقه مند وماهر بودند و آنراعزیز وارجمند ترین متاع بازارانسانی و تقرب یابی به مجالس بزرگان و وسیلهٔ آب ونان وشرافت ومردمی میدانستند، مسلما انواع آثار منظوم اعم از آنچه در گذشته هابوده ویاآنکه خودبه خلق وابداع آنمبادرت می کردند وجود داشته است. مانند قصیده قطعه .غزل ،رباعی ،مثنوی ،ترکیب بندو ترجیع بند و امثال آن. ولی آنچه بیش‌از هرزمان دیگر د رقالب شعری دورهٔ تیموریان جلب نظری کند تجنیسات ، ذوالبحرین. ذو القا فیتین و معماست . بهنحوی که‌کمتر شاعری میتوان یافت‌که به‌معما گوئی طبع خویشش رانیاز موده باشد و اصولا دست یازیدن به چنین عملی نوعی ازمفاخر ودانش محسوب می شده است و ازهمین جاست که چندین رساله درفن معمأ نوشته شده‌و اغلب در کتابخانه های بزرگ موجود و محفوظ است. از جمله ،وزیر دانا و توانای تیموریان (امیر علیشیر نوائی) حضرت جامی ،میرك معمائی ،شرف الدین علی یزدی و ملامحمد بدخشی درین کار استاد بوده و رسالاتی نوشته اند. رایج شدن اشعار ترکی حتی بوسیله شاعرانی که ترکی زبان نبوده اند وتتبع ازشاعران دیگری وصنعت مناظره در نوع شعر تازگی داشته است .

تقلید در مثنوی سرایی ومکابره درقصاید و غزلیات و هجو وهزل و مطایبه، شاخصی دیگریست که نسبت بههروقت دیگر دراشعار موردنظر ما، فزونی دارد و از مثال ها یی که درینجا ذکر می‌شود، این مطلب روشنتر می گردد .

الف مثنوی :

۱ـ مثنوی هایی عرفانی واخلاقی :

درصدرازین مثنوی هابدون شك هفت اورنگ نور الدین عبد الرحمن جامی قرار دارد که

ازجمله سلسله الذهب سجة الابرار وتحفته الاحرار ، حاوی مضامین عرفانی و دینی واخلاقی اند .

و ازبقیه در جایش گفتگو خواهیم کرد. سلسله الذهب جامی در واقع یك عمل تقلیدی ازسبك وروش حدیقه سنایی وتحفة الاحرار آن، پیروی از مخزن الاسرار نظا میست .

۲ـ انیس العارفین :

مثنوی دیگرعرفانیست که‌یکی ازوارستگان کوی عرفان و مقرب میرزا بایسنقر معروف به‌سید قاسم انوار درسال ۸۳۷ هجری آنرا نوشته است. این مثنوی شامل یك مقدمه و پنجصد وهفت بیت بوده و موضوع آنرا مباحثی از قبیل نفس ،روح ،قلب ،عشق و عقل‌را حتوامی‌کندکه‌بشکل پرسش وپاسخ ترتیب یافته و گوینده درتاکید قول وبیان خویش ازاستشهادبه داستان هاوتمثال ها استمداد می جوید . این مثنوی نیز از حیث سبك بیان وادیی معانی تقلیدی از مثنوی مولینای بلخی و بوستان سعدیست.

ب ـ داستان های عشقی :

۱ـ لیلی ومجنون :

این داستان‌مورد تتبع وتقلید بیشتری از شاعران دورهٔ تیموری قرارگرفته وخواسته‌اند بانظامی خودرا در یك ردیف قرار دهند. ولی هیچ کدام نتوانسته نقش قدمهای آنرا دریابد و مثنوی خویش رابه آن کیف و لطفی بیاراید که استاد گنجه آراسته است.

شاعرانی که‌این داستان رابه‌نظم کشیده عبارت اند ازحضرت جامی مولانا عبدالله هاتفی ، مو لانا هلالی، امیر شیخم سهیلی و خواجه عماد ،امیر علیشیر نوائی و مولانا مسعود قمی. بدین ترتیب داستان یوسف و زلیخا هفت پیکر، خرد نامه سکندری و خسرو وشیرین از مثنوی های دیگری اندکه نور الدین عبد الرحمن جامی ، مسعود قمی، هاتفی، سهیلی ،امیر علیشر ویك عده دیگر از شاعران به منظوم ساختن آنها به‌شیوهٔ نظامی ،عمل کرده اند .

بعضا داستان های دیگری را بروزن لیلی ومجنون ویا ازنظر صحنه آرایی شبیه به آن منظوم کرده اند. مانند محمود وایاز از فخرالدین علی وزید وزینب ازخواجه‌خضرشاه استر آبادی وبهرام وگل اندام از مولانا کاتبی، که‌در هرحال همان تقلید است‌ودنباله روی .

ج ـ مثنوی سمبولیك یارمزی :

بعقیده نگارنده سلامان وابسال جامی از مثنوی های سمبو لیکی است که‌در ادبیات فارسی جای خاصی دارد. جامی درین اثر خویش برای بیان و اثبات یك مطلب‌عرفانی و فلسفی حکایت عاشقانه ای‌را به استعاره می گیرد وچنان نتیجه گیری می‌کند که شایسته یك استاد سخن ویك سالك‌طریقت است . اودرین مثنوی جای جای به اقتضای حال سخنانی در مسایل اجتماعی اندرز و تربیه واخلاق بکاربرده است که‌واقعاآموزنده

و ارزنده است .

د- درتعبیر خواب :

اندرین باره رساله منظومی در قالب‌مثنوی از یحیی سیبك بوده است که در حدخودیك اثر ابداعی بشمار می‌رود .

هـ - مناظره :

که لغتا بمعنی مباحثه وگفتگومیان دونفر ویاازربان روشی میباشد در آن روزگـــار طرف‌توجه بعضی از شعراء قرارگرفتـــه و مثنویهای در زمینه به‌وجود آورده اند کـه مناظرات (گل وبلبل) و (شمع وپروانه) ار مولانا روحی ومناظـــرات (شمس وقمـر) و (تیغو قلم)ا ز مولانا مسعود قمی ازین‌جمله اند .

و- حماسه تاریخی :

حماسی منظومی که‌گویای چگونگی زندگانی تیمور وکارنامه های اوست توسط مولا نـــا هاتفی خواهر ز ادهٔ جامی نوشته شده است که خودش آنرا (تمرنامه) و دیگران ظفــر نامه‌اش نامیده اند. این حماسه بنام سلطان حسین بایقرا نوشته شده واز گفتـه های هاتفی پیداست که‌بجای سکندر نامه ای که اندر دست نظم‌داشته ولی ازآن منصـــرف شده است، به‌نظم تیمور نامه اقدام کرده است .بنابر گفته هاتفی درنظم و تدوین‌این اثر ازمنابع تاریخی استناد جسته و چیزی ازخود بران نیفزوده است .

ز- مثنوی درصنعت التزام :

نمونه چنین منظومه یی «گویی و چوگان» عارفی هروی (محمد) است که‌آنرا در سال ۸٤۲ بنام‌سلطان محمدبایسنقر و در دوهفته به اتمام رسانیده است .مثنوی هایی دیگری هم در موضوعات مختلف وجود داشته است که باذکر نمونه های بالا درین مورد اکتفـا می شود .

انواع دیگر شعر چنانکه گفته آمد، قصاید و غزلیات وقطعات می باشدکه بازمانده های آن ها دواویـن متعدد یست کـه ازبعضـی شاعران باقیما نده است .ارزیابی این‌دواوین و گفتگو در باره محتوای آنها کاریست که علی العجاله و درین مختصر مقدور نیست. و امید واریم این فرصت روزی فراهم شود تا سخنان ناگفته، گفته آید.

دوم- آثار منثور :

بازماندهٔ آثار منثور در عهـد تیمـوریـان بحدی کثیر و چشمگیر است که نمیتـــوان هیچ دوره ای راباآن مقایسه کرد.مخصوصا آن قسمت ازعلوم که‌به ا دبیات و تاریـــخ آن ارتباط پیدا می‌کند بیشس ازهردانشس‌دیگر گران مایه وپرمایه تراست . که اینك‌مثالهای زیربه این ادعـا مـوید و مکفـی خـــواهد بود .

الف- درشرح حال وتذکره نویسی :

اندرین باره که یکی از عناصر ضروری تاریخ ادبیات بشمارمی‌رود، سه کتاب‌معروف وارزنده بنام‌های‌تذکره دولت‌شاه نفحات‌الانس و مجـالس النفـــایس وجـــود دارد کـــه مولفان آنهابه ترتیب، امیر دولت‌شاه بـــن

علاء الدوله معروف به‌سمر قندی ونورالدین عبد الرحمن جامی و امیر علیشیر نوائی می باشد . اولی شرح حال بزرگان و مشاهیر ورجال دورهٔ تیموری و در باریان سلطان حسین و معاصران جامی و امیر علیشیر نوائیست . دومی شامل احوال ۵۸۲ تن از معاریف صوفیه و دارای مقدمه در بیان اصطلا حات عرفانی و معرفت و کرامت اولیاست و کتاب سومی که اصلا بزبان‌ترکی چغتائی بوده و چندین بار توسط اشخاص مختلف بفارسی ترجمه شده است ،فهرستی از شعراء و فضلاء و گویند گان قرن نهم می‌باشد که شمار آنان تقریبا به‌چهار صد نفر می رسد .اثر دیگر تذکره گونه، آثار الوزرای سیف ا لدین حاجی بن نظام الدین عقیلی است که‌بنام نظام الملك وزیرسلطان حسین بایقرا در ۸۷۵ نوشته است. دریـن کتاب که شامل دوبخش می باشد دربارهٔ وزراء و احوال وآثار آنان تادورهٔ امیرتیمور . در قسمت اخیر ازوضع وحال قوام الدین نظام الملك گفتگو شده است .

ب ـ تاریخ :

در قرن نهم تعدادی از مورخان بر جسته به کا رتاریخ نویسی دست یازیده و کتبی نوشته اندکه درگذشته هابه آن کمیت و کیفیت سراغ نداریم. اینها عبارت اند از:

۱ـ زبدة التواریخ :

شهاب الدین عبدالله بن لطف الله بن عبد الرشید که معاصر تیمور بوده ودرلشکر کشی‌ها و فتوحات آن، اشتراك و مصاحبت داشته است ، کتابی در چهار جلد تالیف کرده که آنرا مجمع التواریخ سلطانی نـام کرده‌اند. این تاریخ بنابه امر بایسنقر د ر سال ۸۲٦ تالیف شده وازحیث مستند بودن ماخذ و مرجع دیگر تواریخ نویسانی مانند خواند میر و میرخواند قرار گرفته است .

۲ـ ظفرنامه تیموری :

تاریخیست در بارهٔ کار نامه های تیمور که توسط شاعر وادیب و معما نویس قرن نهم شرف الدین علی یزدی انشاء شـده است. اویکی از مصاحبان شاهرخ (۸۰۷ ـ ۸۵۰) وپسرش میرزا ابراهیم بوده‌که بعدها دراثر رنجشی ، به سمرقنـد رفته اسـت این‌کتاب به شیوهٔ جهانگشای جوینی انشاء شده ودارای نثر فنی است .

۳ـ مجمل فصیحی خوافی :

تاریخ عمومی مختصر یست از ابتـدای خلقت تاقرن نهم که‌به شیوهٔ سالنامه نگاری ونثری ساده انشاء گردیده و مؤلف آ ن فصیح احمد بن محمدبن یحیی ازنویسندگان و مورخان دورهٔ شاهرخ است. و کتابش را درسال ۸٤۹بنام همین فرمان روای‌تیموری ترتیب داده وبه نثری بسیار ساده ومطالب ارزشمند آراسته است .

٤ـ حبیب السیر :

این کتاب شامل احوال و اطلا عاتیست‌از ابتدای خلقت تاوفات شاه اسمعیل صفوی که غیاث الدین بن همام الدین معاصر امیـر

علیشیر نوائی آنرانوشته است .این کتاب چندین بار درهند و ایران به‌نشر رسیده‌و آخرین آن درچهار جلد و در تهران چاپ شده است .

۵ـ روضة الصفا :

تاریخ بسیار معتبر و مهمیست که یکی‌از مورخان معروف قرن نهم و معاصر و مقرب سلطان حسین و امیر علیشیر نوائی ،محمد ابن سید برهان‌الدین خاوندشاه بن‌کمال الدین محمود، مشهوربه میرخواند آنرا نوشته است . درین تاریخ ذکر انبیا و بزرگان و حوادث و وقایع تاریخی از ابتداتا عهدتیمور وجا نشینان اوبیان گردیده و درشش جلد مدون شده است . وجلدهفتم بنابر مرگ نویسنده ناتمام مانده وبعداً بوسیله شخص دیگری‌که بگمان اغلب میرخواند صاحب‌کتاب حبیب السیر است ،به اتمام رسیده بعدادر زمان قاجارها مجلدات هشتم ونهم و دهم توسط رضا قلی خان‌هدایت انشاء و به روضة الصفا ضم گردیده وآنرا روضة ـ الصفای ناصری مسما کرده است. این تاریخ نثری مسجع ومترسلانه دارد که پر از صنایع لفظی می باشد .

۶ـ روضات الجنات :

معین الدین محمد اسفزاری از مورخان معاصر تیمور که آکارانشاء وترسل اشتغال داشته ، تاریخ هرات رابنام سلطان حسین تالیف وآنراروضات الجنات نامیده است. کتاب مذکور از جهات مختلف تاریخی وادبی و وفرت معلومات دربارهٔ هرات و ملوک‌فرمان روای آن بسیار ارزنده و مهم می باشد.

۷ـ مطلع السعدین :

کمال الدین عبد الرزاق ابن اسحق مورخ دیگر ایندوره تاریخ صدو هفتاد ساله‌وقایع و جریانات را از زمان ابوسعید آخرین پادشاه ایلخانان تاآخیر پاد شاهی سلطان ابوسعید تیموری در دوجلد انشاء و مرتب کرده ومطلع السعدینش نام نهاده است این تاریخ باداشتن سبك ساده و روان و معلومات و اطلاعات مفید مرجع و ماخذخوبی برای محققان و تاریخ نویسان بعدی شده است .

ج ـ صرف ونحو :

درین رشته از علوم که جزمهم اد بیات محسوب می شود کتا بهای نیز دردورهٔ مورد نظر نوشته شده‌که فواید الضیائیه جامی و صرف نحو کمال‌الدین عبد لرزاق از آنجمله اند. کتاب جامی که‌بران شرحها نوشته اند، تا امروز هم بنام شرح ملا جزء پروگرام درسی مدارس است .

دـ عروض وقافیه :

عروض وقافیه که دوعنصر اساسی فن شعر است، مورد توجه یك‌عده دانشمندان قرار داشته و رسالاتی درزمینه نوشته اند که حضرت جامی و امیر علیشیر نوائی و درویش منصور ویحیی سیبك ، در شمار استادان این قرار دارند ورسالاتی درینباره نوشته اند .

بدین منوال یك تعداد کتب دیگرمنشـور در موضوعات مختلف ، مولود فکـر و قلـم دانشمندان این‌روز گار است که بر شمردن همه آنها بذات خود مقتضی نوشتن رسالـه جداگانه است و ماصرف بذکر نام بعضی‌از آنها اکتفا می کنیم :

اشعة اللمعات، شرح‌لمعات‌شیخ فخرالدین عراقی، از جامی در عرفان و تصوف بـه روشی پرسشس و پاسخ .بهارستان جامـی (به سبك گلستان سعدی تاریخ صوفیان-مناسك حج ،لوایح، لوامع و اخلاق صوفیان از جامی .

انوار سهیلی ، اخلاق محسنی، روضـة -الشهدا و مخزن الانشاء ازکمال الدین حسین واعظ کاشفی .

رشحات عین ا لحیوه (ترجمه سلسلـه نقشبند یه) ولطایف الطوایف ازفخر الدین علی بن حسین کاشفی .

علاوه بر کتبی که تذکار یافت ،کتب و رسایل دیگری درساحات مختلف علوم و فنون تالیف گردیده است که بنابر عـدم ارتباط مستقیم آنها با ادبیات از معرفی و ذکر شان خود داری گردید .

شخصیت شاعران :

شاعر مانند دیگرافراد جامعه‌یك انســان است . انسانی دارای احساس و عواطـف و غریزه و آرزوها، وتعقل وتفکر. مادامی‌که نیروی اراده اشس برین همه قواغلبه وتسلط حاصل می‌کند و ازحصار و محکومیت عوامل نفسانی پافراتر می گذارد، بگفته مولینـــا، برطارم اعلی تکیه می‌زند ومقامی بـالاتر از ملکوت داردولی هنگامی که حرص و آز و خواص بهیمی چون عنکبوتی ،هستی‌واندیشه اش‌را استیلامی‌کند. به حضیض ذلتشس می کشاند و آنگاه همه‌ارزشس ها درنگاه اوناچیز وبی مقدار جلوه می‌کند. ازینجاست که‌درهیچ جامعه وهیچ‌دوره ای دوشاعرویانویسنده یی نمیتوان یافت که از لحاظ خصوصیـت هـای انسانی باهم، همانند باشند. ممکن اسـت زیبائی راهمه‌شان دوست داشته باشند ولـ یك شخص ویا عمارتی را خیلی از آنسـان یکنوع ودریك سطح توصیف کنند ولی‌قصد و ارادهٔ هریك د ربرابر آن زیبائی و ایـن توصیف فرق می‌کند .

آن‌یکی از زیبائی جز کامجوئی مـــرادی ندارد و دیگری زیبائی را درحدزیبائی‌وبحیث یك منبع الهام ستایشس می‌کند وسومی هم ازهمه عمیق ترمی‌شود وتوجه خـــویشس را بسوی یك منبع نور و روشنایی ناشناخته که‌درآن زیبائی، متجلی و مضمـــر هســت، معطوف میسازد . همچنان شاعری از شخص ویاعمارتی وصف میکندبمنظورآنکه صلـه ای دریابد وآن دیگر بخاطری کـــه از شکـــوه و رنگینی عمارت ویا ازحسن اخلاق ودرایت شخصی، خوششس می آید. و اخیری هـم صرف بمقصد آنکه درتتبع از دیگران طبـع خودراآزمایشس کرده باشد. این وضع وحال دربارهٔ شاعران قرن نهم که محور اصلـی

صحبت مارا تشکیل می‌دهد نیز صدق می‌کند وآنان رابه تیپ های مشخص از هم متمایز میسازد. اغلب این شاعران فقیر مشرب و مردمانی وارسته و آزاده وصوفی بوده اند. عده‌ی مبتلا به‌سوء اخلاق و هرزه گرایی و برخی هم چاشنی جنون داشته اند. شاعرانی هم سراغ میشود که ازنعمت سواد محروم بوده ولی درسخن آفرینی کمتر ازدیگران نیست .و بدینسان به‌کسانی هم بر میخوریم که‌شغل آنان چیز دیگری بوده وشاعری را ازروی تفنن دنبال می‌کرده اند. مانند خواجه محمود بن خواجه عمادالدین حسن که اصول شش قلم درصنعت خط از کار های‌اوست.

چون اصول شش قلم کردم رقم
گشت تار یخش اصول شش قلم

نتیجهٔ این‌همه نا همگونی‌ها درتیپ‌شاعران و اختلافات طرزدید و تفکرآنان، اثرا تیست که در اجزاء و عناصر شعر و تشبیهات و ترکیبات آن بملاحظه می‌رسد. مثلا شاعرانی مانند نورالدین عبدالرحمن جامی و قاسم انوار بیشتر اندیشه عرفانی داشته و شعر شان آگنده از معرفت و توحید و اصطلاحات عارفانه است. کسانی چون بنائی و امثال آن پیوسته درفکر امردی بوده وذکر وفکر شان ازهمین حدود خارج نشده است. برخی هم ازشعر و شعر گوئی هدفی جز هنربرای هنر نداشته اند .

وضع عمومی شاعران وتجلی آن درشعر:
فضل پروری ودانشں دوستی تیمور یان هرات در تاریخ فرهنگی کشور مایك‌حقیقت آشکار ویك تابلوی رنگین وبسیار پرافتخار است ، تربیت و موجودیت آنهمه شاعر و نویسنده و ادیب و مورخ که‌شمه ای ازآن دربالا تذکاریافت‌گواه و مدلول این ادعاست و انکار ازآن درحکم اعمی ونور خورشید خواهد بود. این دود مان که‌همه افرادآن‌بیك ویاچند هنر ودانش متداول زمان خویش مهارت و توانائی داشتند، طبیعتا مایل‌بودند تاازعلما و شعرا حمایت کنند و آنانرا تشویق نمایند تافرا ورده های فکری شان بیشتر وعمیق ترشود. ودر انجام این عمل جانب داری و مساعدت هایی مادی و معنوی وزیر بافر هنگك شان امیر علیشیر نوائی، ازعلما و در بارهٔآنان سهم ارزنده ای‌داشت روی همین عوامل بودکه آنهمه شاعر وعالم وفقیه وهنرمند ،درین دوره عرض وجودکرد وآثاری تحویل زمان دادندکه بی زوال وفنا ناپذیرست . ولی ازانجاکه هر گوینده و نویسنده د ر پهلوی آرامشں روحی‌به‌تقویت جسمی نیز نیاز منداست واین امر اورابمیل ویا اکراه به جستجوی آب‌ونان‌می کشاند،لذا شاعران ایندوره چنانکه بایستی از تشویشں و نگرانی وفقر وتهی دستی درامان نیستند وگاه‌گاه ازآن نالیده اند .

مثلا یکی از شاعران‌بانا م مولانا هاتفی در تیمور نامه خویشں سلطان حسین را مخاطب قرار داده و می‌گوید که :

شها شهر یارا سراســر ورا
خداوند گا را جهـــان پر ورا
ز فکر معاشــم سرا سیمه وار
ســرا سیمه دارد مرا روز گار
گر اندك زمـانـم فراغی بـود
بکام دل خو ددما غــی بــود
دهم آنچنـان داد را در سخن
کــه حیـران بمـا نـد سپهر کهن

این وضع درست عکس آن حالتیست که در مبحث غزنویان بیان داشتیم و دیدیم که درآن دوره شاعر از ممدوح خود تمنا میکند که دیگر دست‌ازدادن صله و عطایا بازدارد زیرا او دیگر ازهمه چیزبی نیاز شده است. ولی درین عهد شاعر ازفرط پر یشانـــی و نگرانی خاطر فریاد میکشد و تقاضـــای کمك میکند. این دووضع متضاددردودوره‌ای که امرای هر دو، از حامیـان شعـر وادب اند ودر بارشان پر ازعلما و فضلاست، درخور پژوهش عمیق ووسیع وهمه جانبه می‌باشدکه امید وارم روزی بشکل مقایسوی آنهـــارا ارزیابی کنیم. فعلا بنابر تنگی فرصـــت و محدودیت هایی‌که قبلابعرض رسانده شد ، کـلام ، در باره تاریـخ مختصر ادبـــیا ت ما، درهمین جاخاتمه میبابد، وبهمین قـــدر اکتفا مـی کنیم آرزومنـدیـم خـوانندگان و دانشمندان ارجمند معذرت مارا در نارسائی هایی‌که خود بدان آگاهیم ونتوانسته ایم از عهده مطلب بخوبی بدرشوم بپذ یرند. ودر هرحال این تذکر مختصر رابحیث یك ایدئی بحساب آرند که ممکن است وقتی درباره‌اش مطالعات اساسـی و مفصل صورت گیـــرد و این خلاء فرهنگی ماکه واقعا در خورتوجه است پر گردد .

---

(۱) کرکوی وکرکویه نام محلی بوده در۳فرسنگی شهرزرنگ براه هرات ونیـز نام یکی‌ازدروازه های همان شهربوده‌که به‌کرکوی میرفتند تاریخ سیستان تصحیح ملك الشعرا بهار ص ۳۵ حاشیه .

(۲) سنوات مذکورازروی «تاریخ مختصر افغانستان» تالیف پوهاند حبیبی نقل شده است صفحات ۱۱۳ـ۱۱۶ـ۱۲۲ جلد اول .

نگاهی به سی و یکمین جلسه مجمع عمومی ملل متحد

سی ویکمین جلسه مجمع عمومی ملل‌متحد روی یك سلسله موضوعات ومسایل عمده جهانی تمرکز یافته بود که از جمله میتوان از موضوع تامین صلح وامنیت بین المللی خلع سلاح استعمار سیاست های تبعیض نژادی‌وتاسیس روابطعادلانه اقتصادی بین‌المللی نام برد .

نگرانی بین المللی در مورد اعمال تهدید متوجه صلح وامنیت بین المللی ، دوام‌اشغال اراضی دول عربی از طرف اسرائیل دوام مسابقات تسلیحاتی وعدم پیشرفت مذاکرات مربوطه به خلع سلاح ، دوام تسلط رژیم های اقلیت وتبعیض طلب در جنوب افریقا ومشکلات اقتصادی جهان سوم در مذاکرات بمباحثات اسامبله عمومی سی ویکم منعکس بود وتصامیم مهمی در زمینه موضوعات مذکور ودیگر موضوعات بین المللی اتخاذ گردید .

در مورد شرق میانه دوام اشغال اراضی سه کشور عربی از طرف اسرائیل تقبیح و اعاده حقوق حقه مردم فلسطین تائید ودوام مساعی برای‌حل مسالمت‌آمیزمعضله شرقمیانه توصیه گردید .

در مورد دوام رژیم اقلیت سفید پوست در رودیشیای جنوبی و اشغال سر زمین (نامیبیا) از طرف حکومت تبعیض طلب‌افریقای جنوبی اظهار نگرانی گردیده حقوق مردم زیمباب وی (رودیشیا) و (نامیبیا) برای حق تعیین سرنوشت وآزادی تائید وپشتیبانی گردید .

باتوجه به عدم پیشرفت مذاکرات مربوط به خلع سلاح واگاهی ازین حقیقت که رسیدن به خلع سلاح عام وتام صرف از طریق کمیته مربوطه خلع سلاح ممکن نخواهد بود این امر تائید گردید که موضوع خلع سلاح بسویه جهانی در (جلسه خاص مجمع عمومی) مطرح بحث قرارگیردکه بتاسی از آن قرار است در ماه می الی جون سال ۱۹۷۸ یك جلسهٔخاص مجمع عمومی برای غور بر موضوع خلع سلاح دائر خواهد شد .

در مورد روابط اقتصادی بین المللی بـه تعقیب فیصله های اسا مبله خاص ششم و هفتم که نظم جدید اقتصادی بین المللـــی را طرح ریزی نمود ·

این امر تاکید گردید که روابط جدیـد اقتصادی بین المللی بایست بر اصول عادلانه استوار بوده مساعدت‌های اقتصادی بین‌المللی برای رشد اقتصادی کشور های کمتریـــن انکشاف یافته توسعه یابد موضوعات مربوطه به حقوق بشر نیز مورد توجه اسامبله عمومی سی ویکم بود درین زمینه عدم رعایت حقوق بشردر بعضی کشور ها مورد غـور قـــرار گـــر فته و بـــه صـــورت عمومی توصیه گردید دول عضوبه میثـــاق هـــای حقـوق بشر بالخاصه میثاق هـــا دو گـــانه حقـوق بشر در قسمت حقوق فرهنگی ، اقتصادی و کلتوری وحقوق سیاسی ومدنی که در ماه‌مارچ سال ۱۹۷٦ نافذ گردیده اند الحاق نمایند ·

با این توضیح مختصر بعضی موضو عات عمدهٔ بین المللی که در اسا مبلهٔ عمو مـــی سی ویکم مطرح گردید با تفصیل بیشتر ی در ذیل ارائه میشوند :

اوضاع در افریقای جنوبی :

یکی از مهمترین موضو عاتی که در سی ویکمین جلسه مجمع عمومی مورد مناقشـــه وگفتگو قرار گرفت دوام اشغال نامیبیا از طرف حکومت تبعیض طلب افریقای جنو بـــی ودوام رژیم اقلیت سفید پوست در رودیشیای جنوبی (زیمباب وی) بود اسا مبله عمومی سی ویکم بحث خودرا بموضو عات افریقائی وقتی آغاز نمود که کنفرانس ژنیو برای حل معضله رودیشیای جنوبی و تامیـــن حقـــوق اکثریت مردم (زیمباب وی) در اثر ابتکار و مساعی مشترك انگلستان وامریکا قبلا بـــه اشتراك نمایند گان رژیم متمرد رودیشیای جنوبی ونمایند گان نهضت های آزادیخوا هی (زیمباب وی) آغاز گردیده بود .

در فیصله نامه هائی به تصویب رسید رژیم اقلیت رودیشیای جنوبی تقبیح ودوام اشغال سر زمین (نامیبیا) که مسوولیـــت اداره آنرا موسسه ملل متحد از ســـال ۱۹٦٦ به این طرف مستقیما به عهده گرفته است . ازطرف افریقای جنوبی محکوم‌گردید همچنان از دول وموسسات اختصاصی ملل متحد مطالبه گردید تا از اعطای هرگو نـــه مساعدت به این دو رژیم غیر قانونی خود داری نموده وبالمقابل امداد ومساعدت های لازمه را با مردمان تحت استعمار وتسلـط اجنبی در افریقای جنوبی ونهضت های ازادی خواهی مربوطه شان بعمل آرند ·

شرق میانه

درین مورد دوام اشغال خاك سه کشـور عربی از طرف دولت اسرائیل تقبیح ویکبار

دیگر از اسرائیل تقاضا بعمل آمد تا هرچه زود تر از سر زمین های سه کشور عربی که در اثر جنگ سال ۱۹۶۷ اشغال نموده است خارج وزمینه باز گشت مردمانی را که دراثر جنگ های ۱۹٤۸ و ۱۹۶۷ اواره وبی خانمان شده اند به اوطان شان فراهم نماید ۰

اسامبله عمومی سی ویکم به آگاهی ازین حقیقت که بدون دریافت یك راه حل عادلانه برای اعاده حقوق مردم فلسطین حل نهائی ومداوم معضله شرقمیانه امکان پذیرنمیباشد حقوق حقه مردم فلسطین را برای تعین سر نوشت وتشکیل یك دولت مستقل در سرزمین فلسطین تائید نمود

تطبیق اعلامیه اعطای آزادی به مردمان ومناطق تحت استعمار :

موضوع حق تعین سر نوشت مردمان و مناطقی که تاحال به آزادی نرسیده اندمورد توجه خاص اسا مبله عمومی سی ویکم قرار گرفت درین مورد اسا مبله عمومی سی ویکم توصیه نمود اعلامیه اعطای آزادی که درسال ۱۹۶۰ از طرف اسامبله عمومی ملل متحد بتصویب رسیده است در مناطقی که تا حال به حق تعیین سر نوشت وآزادی خویش نائل نشده اند بمرحله تطبیق قرار گیرد ۰ در فیصله نامه های متعددی که درین ضمن به تصویب اسامبله رسید توصیه بعمل آمد حق تعین سر نوشت مردمان که تحت استعمار و سلطه اجنبی بشرمیبروند بایست محترمشمرده شود .

تاسیس نظام جدید اقتصادی بین المللی:

باآگاهی از این واقعیت که روابط موجوده اقتصادی بین المللی عادلا نه نیست اسامبلهٔ خاص ششم ملل متحد که در سال ۱۹۷٤ انعقاد یافت وبه تعقیب آن اسامبله خاص هفتم راجع به همکاری اقتصادی بین المللی طرح یك نظام جدید اقتصادی بین المللی راپیریزی نمود ۰ دول روبه انکشاف جهان توقع دارند به اساس این نظام جدید تغییرات جدیدی به نفع این کشور ها در ساحهٔ شرایط تجارت قیم مواد خام انتقال منابع واقعی مالی بکشور های در حال انکشاف وغیره ساحات روابط اقتصادی بین المللی بمیان آید ۰

اسامبلهٔ عمومی سی ویکم به نتایج کنفرانس چهارم تجارت وانکشاف ملل متحد (انکتاد) که سال گذشته در (نایروبی) مرکز گینا دائر گردید غور نموده نتایج مذکور را از نظر دول روبه انکشاف مایوس کننده خواند ۰

درقسمت پرو بلمهای خاص دول کمترین انکشاف یافته ومحاط به خشکه توصیه گردید تدابیر خاصیکه از طرف اسامبله های گذشته ملل متحد وسایر اورگانهای مربوطه ملل متحد به نفع این کشور هااتخاذ گردیده است هرچه زود تر عملی گردد ۰

در اخیر باید علاوه نمود که اجندای مجمع عمومی سی یکم بیشتر از یکصدو بیست موضوع را احتوا نموده که در فوق محض چند موضوع عمده انتخاب گردید ۰

دول محاط با خشکه و حقوق ابحار

بشر از قرون متمادی باین طرف بابحر سرو کارداشته وباطرق مختلف از منابع ابحار استفاده نموده است ولی با پیشرفت سریع ساینس و تکنالوژی درنیم قرن اخیر توام با احتیاج روز افزون بشربه موادغذائی ومعدنی توجه بیشتر متوجه ابحار و منابع وسیع زنده ومعدنی آن گردیده کشور ها بالخاصه دول ساحلی در تلاش اند ساحات ملی بحری خویش راحتی الامکان بصورت یکجانبه توسعه بخشیده حاکمیت ملی خویش را بآن قسمت از ساحات بحرکه قبلا ابحار آزاد تلقی میشدند تمدید نمایند .

این تلاش برای تصاحب یکجانبه ابحار ومنابع وسیع آن بخاطری است که در اثر تصمیم اسامبله عمومی ملل متحد در سال ۱۹۷۰ چنین تجویز بعمل آمدکه آن قسمت از ابحار آزادکه متعلق به هیچ کشور نبوده و درواقع ماورای قلمرو ملی بحری کشور های ساحلی قرار دارد بنام (میراث مشترک بشریت) شناخته شود .

منظور از میراث مشترك بشریت این است که همه منابع زنده و معدنی این قسمت ابحار بهمه کشور های جهان بصورت مشترك مربوط بوده و لهذا برای بهره برداری ازآن یك ادارهٔ بین المللی تشکیل شده و بهره حاصله رابین همه کشور های جهان بصورت عادلانه و مناسب توزیع نماید .

چون ساحه (میراث مشترك بشریت)ماوراء حدود قلمرو ملی بحری کشور ها خواهد بود، کشور های ساحلی سعی می نمایند حدود ساحات ملی بحری شان حتی الامکان وسیع تثبیت و د ر میثاق جدید حقوق بحر بر سمیت شناخته شود.علت عمدهٔ این تلاش آنست که دراثر مطالعات وسیع در ابحار ثابت شده است که قسمت عمده معادن قابل ا ستخراج با تکنا لوژی موجوده ازقبیل نفت وگاز درفاصله نسبتا نزدیك به سواحل موجود میباشد و کشور های ساحلی باتوسعهٔ ساحه حاکمیت ملی خود در حقیقت این منابع ر ا ملکیت خود خواهند ساخت.حدود آبهای شامل ساحهٔ حاکمیت ملی کشور های ساحلی فعلا بین سه تا دوازده میل تثبیت شده است اما یکعده کشور هاسعی دارند این حدود راتا دوصد میل توسعه دهند و منظور شان همان است که همه منابعی راکه تا امروز معلوم شده در نزدیکی سواحل قرار دارد تحت حاکمیت انحصاری خود بسازند .

کشور های محاط با خشکه نظر دارند که چون مهمترین وعمده ترین انگیزهٔ اعلام بحر آزاد بحیث میراث مشترك بشریت، انگیزه اقتصادی یعنی بهره گیری از منابع ابحار است ، باچنین توسعه غیر عادلانه آبهای ساحلی بشریت بصورت عام و کشور

های محاط باخشکه (که اصلا ساحلی ندارند که حدود آنراتوسعه دهند) بصورت خــاص، سخت متضرر گردیده و حتی، میراث‌مشترك بشریت نیز معنی و مفهوم حقیقی خودرا از دست‌داده وهدف عمده اعلام آن‌نیز ازبیـن میرود .

دول محاط باخشکه که متاسفانه در اثـر موقعیت نامساعد جغرافیائی خویشی تا حال از استفاده منابع ابحار محروم بوده انــد مساعی شانرا برای تثبیت حقوق مشروع‌شان در قسمت دسترسی‌به بحرو استفاده ازمنابع ابحار ادامه داد هاند .

در سال ۱۹۵۸ وقتی اولین کنفرانس‌ملل متحد راجع به حقوق بحردر ژنیو دایــــر گردید نمایندگان دول محاط باخشکه مشکلات و پرابلم خاص کشور های شانرا که‌ناشی از موقعیت نا مساعد جغرافیائی میباشدبتوجه جلسه رسانیده تلاش نمودند حقــوق دول محاط با خشکه در قسمت استفاده از منابع ابحار بصورت عادلانه تثبیت گردد ولی چون اقلیت کوچك کنفرانس راتشکیل میدادنــد زیرا درآن وقت هنوز یکعده زیاد کشورهای محاط باخشکه به آزادی نائل نگردیده‌بودند مساعی شان آنقدر بجائی نرسید و محض دسترسی آزادبه بحر برای‌همه کشورها به شمول دول محاط‌باخشکه در میثاق ابحارآزاد که‌یکی ازچهار میثاق مصوبه کنفرانس‌ژنیو بود، برسمیت شناخته شدولی این‌دسترسی به بحرطوری تثبیت نگردیده‌که یك‌حق‌شناخته شده برای دول محاط باخشکه تلقی شــده بتواند .

ازسال ۱۹۷۳ تاحال‌که جلسات سو مین کنفرانس ملل متحد برای تدوین یك میثاق جدید وجامع حقوق بحر ادامــه دارد دول محاط باخشکه مساعی جدی تروبیشتری بعمل آورده اند تاحقوق مشروع شان درهمــه موضوعات شامل میثاق جدید حقوق بحــر شناخته و تثبیت گردد .

افغانستان بحیث یك کشور محاط باخشکه به کار کنفرانس جدید ملل متحد راجع به حقوق بحر و تدوین میثاق جدید حقوق بحر، علاقمندی و د لچسپی خاص داشته وهیات های افغانی در پرتو هدایات د ولت جمهوری در مذاکرات کنفرانسهای ملل متحد راجع‌به حقوق بحر در کاراکاس ، ژنیو و نیوریاك سهم فعال گرفته در تسوید و ارائه پیشنهادات مشترك دول محاط باخشکه و دیگر کشور های دارای موقعیت جغرافیایی نامساعد نقش عمده و مؤثرداشته است .

مساعی دول محاط باخشکه بصورت عمــده متوجه تثبیت و شناخت حقوق آتی شان‌در میثاق جدید حقوق بحر میباشد .

اول- حق‌دسترسی آزاد دول محاط باخشکه به بحر :

دول محاط باخشکه بشمول افغانستان‌عقیده دارندکه در میثاق جدید حقوق بحر حــق دسترسی آزاد شان‌به بحر بحیث یك حــق مسلم تائید و برسمیت شناخته شود زیرابه

نظراین کشورها حق دسترسی آزاد دول محاط باخشکه به‌بحر متکی بر پرنسیپهای شناخته شده حقوق عمومی بین الدول بحراز قبیل آزادی ابحار و پرنسیب «میراث‌مشترك بشریت» میباشد .

استدلال دول محاط باخشکه در موردحق دسترسی به بحروازبحر به‌کشورشان چنین است‌که حقوق بین الدول موجوده آزادی‌رفت وآمد درابحار رابرای همه کشور های جهان مساویانه شناخته است . کشور های ساحلی ازین حق خود مستقیما بدون واسطه‌دیگران استفاده میکنند اماکشور های محاط باخشکه نظربه اینکه ساحل بحری ندارند ازین‌حق خود تنها وقتی استفاده کرده میتوانند که‌حق دسترسی آزاد وبلامانع به‌بحر داشته باشند. حق دسترسی به‌بحر هم فقط وقتی قابل استفاده عملی بوده می تواندکه کشور های محاط باخشکه درکشوری که‌بین ایشان وبحر واقع شده‌حق ترانزیت آزاد را داشته باشند لهذا حق استفاده ا زبحر آزاد کشور های محاط باخشکه وابسته به‌حق دسترسی آزاد به بحر وحق ترانزیت آزاد میباشد و این جزء در حقیقت یك کل غیر قابل تجزیه و تفکیك راتشکیل داده وبدون آن پرنسیب آزادی ابحار درمورد این کشور ها عملی‌شده نمی تواند .

برای این منظور دول محاط با خشکه‌بایست از حق ترانزیت آزاد بر خور دار بوده از تمام وسایل ترانسپورتی برای تجارت بین المللی خویش استفاده نموده بتوانند .

دول محاط با خشکه در قسمت حق‌ترانزیت آزاد شان به بحر بر این نکته اصرار دارند که حق ترانزیت آزاد به سوی بحر براساس پرنسیپ های حقوق عمومی بین الدول ونظر به موقعیت جغرافیائی نا مساعد شان بصورت یکجانبه بایشان تعلق داشته هرگز تابع پرنسیپ (رویه متقابله) در ترانزیت نمی باشد . به عبارت دیگر کشور های محاط باخشکه استدلال میکنند که حق ترانزیت در حقیقت دو نوع میباشد ، یکی حق ترانزیت به بحر که چنانچه قبلا بیان گردید جز وحق استفاده از آزادی ابحاربوده وچون کشور های ساحلی موقع استفاده از ابحار را دارند لهذا نمی توانند آنرا براساس رویه متقابله از کشور های محاط با خشکه تقاضا کرده ویابه دلیل اینکه رویه متقابله صورت نمی گیرد . آنرا از دول محاط باخشکه سلب نمایند .

حق ترانزیت دومی عبارت ازحق ترانزیت عبوری است یعنی حق عبور از یك کشور برای رسیدن به یك کشور ثالث (نه به‌بحر) چون هم کشور ساحلی وهم کشور محاط با خشکه میتوانند باعبور از کشور های یکدیگر بایك کشور ثالث معامله نمایند ، لهذا تنها این حق ترانزیت عبوری میتواند در ساحه محدود خود مطالبه ودر چوکات موافقات دو جانبه اعطاء گردد و بالنتیجه متکی بر پرنسیپ (رویه متقابله) باشد .

دول محاط باخشکه باین عقیده میباشند که حق ترانزیت آزاد شان به بحر یک پرنسیپ حقوق عمومی بین الدول بوده ناشی ویا تابع شرایط معاهدات دو جانبه نمیباشد.

به نظر کشور های محاط با خشکه تجارت ترانزیتی شان بایست از هر گونه مالیات و تعرفه های گمرکی در کشور ترانزیت معاف بوده ودر بنا در دول ترانزیت تسهیلات لازمه برای اموال صادراتی و وارداتی آنها فراهم گردد .

دوم حقوق دول محاط با خشکه در منطقه انحصاری اقتصادی بحر :

مفکورهٔ منطقه انحصاری اقتصادی از انکشافات وپدیده های جدید درساحه حقوق بحر بوده تثبیت موقف وتعریف حقوقی منطقه مذکور در میثاق جدید حقوق بحر از جمله موضوعات حساس وپیچیده در مذاکرات جاری کنفرانس حقوق بحر محسوب میگردد .

درین ساحه که ۲۰۰ میل بحری را بصورت حد اکثر احتوا مینماید دول ساحلی چنین ادعا دارند که آنها بر تمام منابع زنده و معدنی آن حاکمیت داشته ولی حقوق آتی را برای جامعه بین المللی در منطقه مذکور قائل میباشند .

۱ ـ حق رفت وآمد آزاد کشتی ها برای همه کشور ها بشمول دول محاط با خشکه .

۲ ـ حق عبور آزاد طیارات از فضای منطقه انحصاری اقتصادی برای همه کشور ها .

۳ـ حق تعبیه کیبل های بحری بمقاصد اقتصادی :

درکنفرانس سوم حقوق بحردول ساحلی حقوق محدودی را تنها در قسمت منابع زندهٔ منطقه انحصاری اقتصادی برای کشور های محاط باخشکهٔ همسایه ومنطقه تحت شرایط خاص قبول دار میباشند . در حالیکه دول محاط با خشکه بشمول افغانستان حقوق مساوی و عادلانه را در قسمت استفاده از منابع زنده ومعدنی منطقه انحصاری اقتصادی ادعا داشته منطقه مذکور را از جمله مناطق آبحار آزاد تلقی مینمایند .

به عبارت دیگر کشور های محاط با خشکه حاضر نیستند منطقهٔ انحصاری اقتصادی را بحیث یك منطقهٔ شامل ساحه ملی دولت ساحلی قبول نمایند .

سوم ـ حقوق دول محاط با خشکه د ر ماشینری (اوتوریته بین المللی) :

استفاده واستخراج منابع ساحه میراث مشترك بشریت بحر کهماورای قلمرو ساحلی کشور هاقرار خواهد داشت ضرورت تشکیل وبوجود آوردن یك اداره وماشینری جدید بین المللی را به میان آورده است . این ضرورت در مسوده میثاق جدید حقوق بحر که هنوز هم بالای آن مذاکرات صورت خواهد گرفت منعکس گردیده وتشکیلات اورگان ها و صلاحیت های آن در قسمت استخراج منابع ساحه متذکره بحر در مسوده مذکور پیشبینی گردیده است .

دول محاط با خشکه سعی مینمایند تا تحقیقات علمی بحری حق استفاده مساویانه در اورگان های‌مختلفه اداره‌بین المللی حقوق وعضویت شان بصورت عادلانه تثبیت‌ونیز در اتخاذ تصامیم عمده‌که درآینده در چوکات اورگان مذکور برای استخراج منابع ابحار صورت خواهد گرفت رول مساویانه داشته باشد.

در پهلوی موضوعات‌فوق یکعده‌ساحات عمده دیگری نیز وجود دارد که دول محاط باخشکه سعی مینمایند حقوق شان درمیثاق آینده حقوق بحر در آن برسمیت شناخته شود از قبیل حق مساویانه کاوش ها و از تکنالوژی بحر وغیره.

مذاکرات کنفرانس ملل متحد راجع به حقوق بحر به مرحله نهائی خویش رسیده‌است افغانستان وسایر دول محاطه با خشکه توقع دارند چنان یك میثاق جدیدی برای تنظیم روابط دول درقسمت استفاده از منابع آبحار بمیان آید که در آن حقوق همه کشور ها به شمول دول محاط با خشکه بصورت عادلانه تثبیت وبحیث قدم جدیدی در ساحه همکاری بین المللی وتشئید روابط بین کشور ها به نفع صلح وامنیت بین المللی محسوب‌گردد.

بقیه‌از صفحه ۲۸۸

وزارت‌خارجه

کرونو لوژی روابط خار جـــــی‌افغانستان

* دوکتورعبدالرحمن خان مدیر عمومـــــی اجرائیه موسسه انکشاف صنایع ملل متحـد (یونیدو) واردکابل شده ودرمیدان هـــوایی بین المللی کابل از طرف دیپلوم انجنیـــر عبدالصمـد صـلاح معیـن وزارت معادن و صنایع ونمایندهٔ وزارت امورخارجه وراپر ت بارتویك آمراداره پروگرام انکشافی ملل‌متحد درافغانستان استقبال گردید .

بناغلی عبدالرحمن خان طی اقامت درکابل بامقامات مربوط افغانی پیرامون کمك هـــای یونیدو درپروژه های صنا عتی افغانستـــان مذاکراتی انجام خواهد داد .

۶ ثور ۵۶

قرارداد منجمنت مرحله‌دوم انکشاف‌مالداری ولایات غور، بادغیس وفراه به ارزش یـك ملیون وششصد هزاردالربین شرکت انکشاف مالداری هرات وکمپنی چیزهوم آسترالیایی در کابل عقد شد

قراردادراانجنیر عبدالحبیب سراج و ئیس انکشاف مالداری هرات و بنـاغلـی ستیوارد مازیلیزنماینده کمپنی متذکره امضاء نمودند.

بموجب این قرار داد یازده نفر متخصص درشق های وترنری، اگرونومی ، پـرورش حیو نات وبازاریابی درولایات غور، بادغیس وفراه دراءور انکشاف مالداری وحفرچاه های عمیق درآنولایات وکوپراتیف های مالـــداری مساعدت مینمایند .

هنگام امضای قرارداد بناغلی عبدالعزیـز فروغ معین وزارت پلان ، عـده از روسای دوایر ذیعلاقه وبرخی از مامورین شرکـــت انکشاف مالداری هرات شرکت ورزیده‌بودند.

۱۰ ثور ۵۶

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور تلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره تولـدی اعلیحضرت هیروهیتو امپراتور جاپان عنوانی اعلیحضرت موصوف به توکیو مخابره‌گردیده است .

* دوکتور عبدالرحمن خان مدیر عمو می اجرائیوی موسسه انکشاف صنایع ملل متحد (یونیدو) ازکابل عازم تهران شد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل معیـــن وزارت معـادن و صنایع ، نماینـده وزارت امورخارجه وبناغلی رابرت بارتوویك آمـــر اداره پروگرام انکشافی ملل متحددرافغانستان باوی وداع کردند .

۱۱ ثور ۵۶

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس جمهـور تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره تولـدی علیاحضرت ژولیانا ملکهٔ هالند عنـــو انـی مشارالیهابه هاگ مخابره شده است .

همچنان بناغلی‌رئیس جمهورطی تیلگرامیکه بەستکهلم مخابره گردیده است سالگـــره

تولدی اعلیحضرت کارل گوستاف پادشاه سویدن راتهنیت گفته اند .

۱۲ ثور ۵۶

اگریمان انجنیر محمد بشیر که بحیث سفیر کبیردولت جمهوری افغانستان در بن ازحکومت جمهوریت اتحادی آلمان مطالبه گردیده بود مواصلت کرده است .

همچنان اگریمان بناغلی فیض محمد که بحیث سفیرکبیر جمهوریت افغانستان در جاکارتا ازحکومت اندونیزیا مطالبه شده بود مواصلت نموده است .

* بناغلی عبدالصمد غوث مدیر عمو می سیاسی وزارت امور خارجه پس از شتراك در سی وسومین جلسات سالانه کمیسیون اقتصادی واجتماعی موسسه ملل متحد برای آسیا وحوزه بحرالکاهل ازتایلند بکابل مراجعت کرد .

بناغلی غوث درین جلسات که ازسی ویکم حمل تادهم ثور در شهر بنکاك برگزار شد. ریاست هیات افغانی رابعهده داشت .

۱٤ ثور ۵۶

دوکتور خوزه لوییز سانچیز سفیرکبیر غیر مقیم کیوبا در افغانستان اعتمادنامه اش را مطابق مراسم معمول به بناغلی محمدداؤد رئیس جمهور درقصر ریاست جمهوری تقدیم نمود .

درین موقع بناغلی وحید عبدالله معاون وزارت امور خارجه وبناغلی محمد اکبر رئیس دفتر جمهوری نیزحاضر بودند .

* بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور بناغلی کارلوس گاتریژماسیس سفیر کبیر غیر مقیم مکسیکو در افغانستان رابرای ملاقات تودیعی درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

دوره ماموریت سفیرکبیر مکسیکو در افغانستان به پایان رسیده است .

* یك هیات اتحادشوروی بریاست بناغلی سفیرکبیر زایکین جهت اشتراك درپنجمین جلسات کمیسیون مشترك امور سرحدی بین افغانستان واتحاد شوروی وارد کابل گردید.

درمیدان هوایی بین المللی کابل بناغلی عبدالغنی کریمی مامور عالیرتبه وزارت امور خارجه ورئیس هیات افغانی در کمیسیو ن مشترك امور سرحدی بین دو کشور وبعضی از اعضای سفارت کبرای اتحاد شوروی مقیم کابل از هیات استقبال نمودند .

۲٤ ثور ۵۶

دوکتور محمد حسن شرق سفیرکبیر منتخب دولت جمهوری افغانستان درتوکیو برای اشغال ماموریتش عازم جاپان شد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل، بناغلی محمدنعیم، بعضی ازاعضای کابینه، بناغلی محمداکبر رئیس دفترجمهوری، عدهٔ ازاراکین وزارت امورخارجه، سفیرکبیر جاپان مقیم کابل وسفیرکبیر جمهوریت کوریا با دوکتور شرق وداع کردند .

* دکتور عبدالواحد کریم سفیر کبیرمنتخب دولت جمهوری افغانستان درواشنگتن ازقاهره وارد کابل شد .

* ښاغلی عبدالله ملکیار سفیر کبیرمنتخب دولت جمهوری افغانستان درتهران وارد کابل شد .

* ښاغلی وحیدعبدالله معاون وزارت امور خارجه ورئیس هیات افغانی در کنفرانس وزرای خارجه کشور های اسلامی بـــرای اشتراك درجلسات کنفرانس مذکور عــازم لیبیا شد .

کنفرانس وزرای خارجه کشور هایاسلامی به تاریخ بیست وپنجم ثور۵۶ در طرابلس مرکزلیبیا دایر گردیده بود .

بعضی ازاراکین وزارت امور خارجه وسفیر کبیرلیبیا مقیمکابل درمیدان هوایی بینالمللی کابل برای وداع بامعاون وزارت امور خارجه حاضر بودند .

۲۷ ثور۵۶

ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهـور تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی نا رو ی عنوانی اعلیحضرت اولاف پنجم پادشاه آ ن کشور به اوسلومخابره گردیده است .

* جمهوریت افغانستان به عضویتشورای اجرائیه یونیسف برای مدت سه سالانتخاب گردید .

مدیریت اطلاعات وزارت امورخارجه گفت: که افغانستان درشصت ودومین جلسهٔ شورای اقتصادی و اجتماعی ملل متحـد کــه د ر نیویارك انعقاد یافت بعضویت شورایاجرائیه یونیسف انتخاب شده است .

* مذاکرات هیات های اقتصادی جمهوریت افغانستان وجمهوریت اتحادی آلمان درسالون وزارت امورخارجه آغاز گردید .

ریاست هیات افغانی را ښــاغلــی عبدالعزیز فروغ معین وزارت پلان وریاست هیات آلمانی راښاغلی بال ماموور عالیرتبه وزارت همکاری اقتصادی آنکشور بعهدهدارند.

سفیرکبیرمنتخب دولت جمهوری افغانستان دربن وسفیرکبیر جمهوریت اتحادی آلمان در کابل نیزدرموقع مذاکرات اشتراك داشتند .

مذاکرات روی همکاریهای اقتصـــادی و تخنیکی بین هردو کشور در فضای تفاهـم صورت گرفت .

۲۷ ثور ۵۶

کنفرانس هشتم وزرای خارجه کشور های اسلامی بابیانیه ښاغلی معمر القذافی رئیس جمهور لیبیا درحضور وزرای خارجه کشـور های اسلامی افتتاح گردید .

بعداز بیانیه رئیس دولت لیبیا ښـا غلی وحیدعبدالله معاون وزارت امور خـــارجه افغانستان بوکالت تمام وزرای خارجه کشور های اسلامی ازکلمات رئیس دولت لیبیاتشکر نموده واین کنفرانس را درراه اعتلای اسلام وهمکاری بینکشور های مسلمان گام بزرگی خواند .

ښاغلی وحید عبدالله گفت: آرزوی مــن وکشور افغانستان اینست که انعقاد ایـن کنفرانس به نتایج مثبت ومفید منتهیگردد .

وی‌گفت: دین‌مقدس اسلام یگانه مشعلیست که بشریت رابه عدل ومساوات برادری و صلح دعوت مینماید افغانستان از آغازانتشار اسلام درتائید دین مبین وفرهنگ مشترك آن سهم بارز داشته است .

وی گفت: جمهوری افغانستان به رهبری بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور در راه حفظ میراث بزرگ اسلام مجاهدت دوامدار نموده ومینماید .

بناغلی وحید عبدالله دربیانیه خــــوداز مهمان نوازی وپذیرایی گرم جمهور یــت اشتراکیه لیبیا ازطرف خودوهمه وزرای‌خارجه کشورهاییکه درکنفرانس اشتراك ورزیده‌اند اظهارخورسندی نموده وموفقیت کنفرانس را درراه سعادت بشریت وتامین آمال ملــل مسلمان تمنی کرد .

* بناغلی وحیدعبدالله معاون وزارت امور خارجه ورئیس هیات افغانی د ر کنفرانس وزرای خارجه کشور های اسلامی منعقــده طرابلس بابناغلی عبیدی وکیل صدراعظــم لیبیا درفضای بسیار دوستانه ملاقات نمود .

طی این مــلاقات موضوعات طـرف علاقه دوکشور مطرح گردید .

درین موقع شارژدافیر سفارت کبرای‌افغانی درطرابلس نیز حاضر بود .

* دوکتور محمد رحیم شیرزوی سفیرکبیر منتخب دولت جمهوری افغانستان در پــراگ برای اشغال ماموریتش عازم چکوسلواکیـــا گردید .

بعضی ازاراکین وزارت امور خارجه وسفیر کبیر چکوسلواکیا مقیم کابل در میدان هوایی بین المللی کابل بادوکتور شیــرزوی وداع کردند .

* پوهاند دوکتور محمد یاسین عظیم سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان در پیکنگ برای اشغال ماموریتش عازم جمهوریت مردم چین گردید .

درمیدان هوایی بین المللی کابل بعضی ازاراکین وزارت امور خارجه وسفیر کبیـــر جمهوریت مردم چین مقیم کابل با پوهــــاند عظیم وداع کردند .

* بناغلی پاچاگل وفادار سفیــــرکبیـر افغانستان دربلغاریا وارد کابل شد .

* یك هیات بازرمشترك اروپاوارد کابل شد وازطرف نماینده وزارت تجارت استقبال گردید .

اول جوزا ٥٦

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور تیلگرام تبریکیه بمناسبت روز جمهوریـــت سریلانکا عنوانی بناغلی ویلیام گوپالا وا رئیس جمهور آنکشور به کولمبو مخابــره گردیده است .

اول جوزا ٥٦

اداره پروگرام انکشافی موسسه ملــل متحد مبلغ یك ملیون وســه صدوبیست دالر ازصندوق سرمایوی برای تمویل‌یکعده ازپروژه های انکشاف دهات به افغانستان کمك بلاعوض میئماید .

موافقتنامه مربوط باین مساعدت راښاغلی علی احمدخرم وزیرپلان وښاغلی بارنویسك آمراداره پروگرام انکشافی ملل متحد در افغانستان امضا واسناد آنرا مبادله نمودند.

* ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس‌جمهور تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره روز بنیادی جمهوریت اتحادی آلمان عنوانی‌ښاغلی والترشیل رئیس جمهور آنکشور به بن‌مخابره گردیده است .

۲ جوزا ۵۶

بیانیه ښاغلی وحید عبدالله معاون وزارت امورخارجه دولت جمهوری افغانستان و رئیس هیات افغانی در هشتمین کنفرانس وزرای خارجه کشورهای اسلامی دوطرابلس :

ښاغلی رئیس ــ جلالتمابان !

نمایندگان محترم !

میخواهم اولتر ازهمه یکباردیگر تهنیات خویشرا به ښاغلی معمرالقذافی رهبر محترم جماهیریه اشتراکیه عربی مردم لیبیابمناسبت بیانیه افتتاحیه باشکوه شان تقدیم نمایم کلمات مدبرانه ایشان نه تنها منبع الهامی برای همه مامیباشد بلکه هادی متین برای پروگرامها واقدامات آینده مانیز بشمارمی‌آید.

بااظهار قدردانی خویش بمردم وحکومت لیبیا بمناسبت دعوت انعقاد هشتمین‌کنفرانس وزرای خارجه کشور های اسلامی در شهر زیباوقشنگ طرابلس هیات من می خواهد ضمنا امتنان قلبی خویش رااز مهمان نوازی شایانی که ازهنگام ورود مابابن شهر از ما بعمل آمده است ابراز نماید.

ښاغلی رئیس !

به تعقیب نمایندگان محترمی که قبل ازمن سخن گفته‌اند تبریکات صمیمانه هیات‌خویشرا بمناسبت انتخاب شمابحیث رئیس کنفرانس ابرازنمایم .

مساعی خستگی ناپذیر وعلاقمندی قلبی شما باموراین موسسه مهم همراه با اهلیت وکفایت شما بحیث یك شخصیت برجسته دولتی بما اطمینان میدهد که تحت رهبری شمااین کنفرانس وظایف خویشرا با موفقیت کامل بانجام خواهد رسانید .

ښاغلی رئیس !

لازم میدانم‌که درین موقع تشکرات خویشرا به سکرترجنرال محترم مااوعضای دارالانشاء به نسبت مساعی ودلبستگی ایشان به داعیه تسانند اسلامی اظهار نمایم .

ښاغلی رئیس !

این کنفرانس ازآن جهت اهمیت خاصی کسب کرده‌که درموقعی دایر میگردد که انکشافات سیاسی واقتصادی قابل ملاحظه‌ای درجامعه بین المللی درحال وقوع است بنابران بیش ازهروقت دیگر لازم است تاجهت تامین بدست آوردن شرایط بهتر ی برای مردم خودمساعی خویشی را ازدیاد بخشیده وموقف خودرا استحکام بخشیم و احوالی رااایجاد نمائیم‌که درآن همه ملل بتواند درصلح وهم آهنگی زیست نمایند درین راه اساسات عدالت وبرادردوستی دین

مقدس اسلام هادی ورهنمای ما خواهدبود اینها اساساتی هستند که مادر افغانستان برای ایجاد شرایط پیشرفت اجتماعی و اقتصادی مردم خویش وبی ریزی روابط خویش بادیگران ازآن پیروی می نمائیم .

طی سالیکه ازملاقات مادر استانبول گذشت درتاریخ افغانستان واقعات برجسته ای رخداده است . قانون اساسی جمهوریت جوان ماتافذ گردیده ومطابق به اساسات دیموکراتیک آن همه افغان هامساویانه موقع یافته اند تابصورت سازنده‌ای درحیات اجتماعی،سیاسی واقتصادی ملت خودسهم گرفته ودرراه انکشاف وسعادت آن همه یکجا کوشش به خرج دهند .

سیاست عنعنوی عدم انسلاک جمهوریت افغانستان متکی براساسات دوستی متقابله تفاهم واحترام به آزادی واستقلال همه مردمان وملل وقضاوت آزاد برمسایل بین المللی بادرنظر گرفتن ماهیت حقیقی هرکدام آنها یکباردیگر توسط لویه جرگه بحیث خطوط اساسی سیاست خارجی افغانستان تائید گردید .

این سال همچنان شاهد تصویب اولین پلان انکشافی هفت ساله افغانستان میباشد مقاصد واهداف این پلان عبارت است از استعمال منابع بشری ومادی ملت به‌نحویکه رشد وپیشرفت اجتماعی واقتصادی مردم افغانستان راتامین نماید افغانستان ازمساعدت تخنیکی ومالی برادران مسلمان مادر تطبیق پلان انکشافی هفت ساله خویش صمیمانه تقدیر خواهد کرد .

بناغلی رئیس !

باوجود اظهار اندیشه مکرر کشور های اسلامی وهمه ملل صلحدوست درراه تخفیف کشیدگی هاورفع منازعاتیکه صلح و امنیت رابخطر انداخته است پیشرفت مهمی رخ نداده است .

هنگامیکه ازچنین مسایل صحبت می کنیم وضع رقتبار مردم فلسطین منازعه شرقمیانه، تبعیض نژادی ، استعمار وتسلط بیگانه بیش ازهمه به ذهن وخاطرمامی آید اگر چه موقف افغانستان براین معضلات برای همه کاملا معلوم است معهذا وظیفه خویش میدانیم تاموقف خویشرادرهمه اجتماعات بین المللی تائید نمائیم بافهم اینکه صدای دسته‌جمعی مادراعلام حقایقی که برای همه معلوم و غیرقابل گریز است برآنانیکه امروز به‌افکار عامه جهانی گوش نمیدهند فشار معنوی وارد نماید .

بناغلی رئیس !

بحران شرقمیانه تازمانی حل شده نمیتواند که اسرائیل به سیاست تجاوز کارانه‌خویش ادامه داده واز شناخت حقوق اساسی مردم فلسطین که توسط حقوق بین الدول واعلامیه جهانی حقوق بشرتضمین شده است انکار نماید .

حل عادلانه ودایمی معضلات شرقمیانه فقط وقتی تامین شده میتواند که اسرائیل

ازهمه خاکهای اشغالی عربی خارج شده واین خاکهارابشمول بیت المقدس به حاکمیت‌عربی بازگرداند وحقوق حقه مـــردم فلسطین را شناخته وبایشان اعاده نماید .

این کنفرانس بماموقع میدهد تا اتحـاد نظروموقف خویشرا متکی بر اساسات فرق بحیث شرایط عمده حل و فصل عـادلانـه ومسالمت آمیز باطلاع جا معه بین المللـی برسانیم .

تعویق وتاخیر درتطبیق فیصله نامه ها ی ملل متحد وسایر مجالس بین المللی منجربه تزئید کشیدگی درمنطقه شده وخطر جـدی رابرای صلح وامنیت بین المللی بارمی آورد .

موضوع دیگری‌که توجه مارا بخود جلـب کرده است مساله قبرس میباشد با ارتبـاط باین موضوع میخواهم اظهار نمایم کـــه افغانستان پشتیبانی خویش را ازآمال قانونی برادران ماجامعه ترکی زبان مسلمان قبرس یکباردیگر تائید مینماید وامید وار است که مذاکرات محلی بین دوجامعه تا زمانی دوام نمایدکه برادران مسلمان حقوق قانونی خویش راکاملا بدست آورده وبراساس صلح‌ومساوات دروطن خویش زیست نمایند .

ښاغلی رئیس !

هنگامیکه از استعمار صحبـت می کنیم در حقیقت ازحوادثی سخن میگوئیم که حالاتی را بوجود آورده که تنفر وجدان بشـــری را برانگیخته ومناقص آن پرنسیپ ها ونـــورم های حقوق بین الدول میباشدکه هدف آنها تامین وحفاظت صلح وامنیت بین‌المللی‌است.

افغانستان همیشه از مبارزه همه مردمان درهرجامعه علیه استعمار و تسلط بیگـــانه وتحقق حقوق تعیین‌سرنوشت ایشان پشتیبانی کرده است ماهیچوقت از پشتیبانی داعیه‌های حقه نهضت های آزادی خواهی ملی درافریقا ومبارزه ایشان‌علیه‌تبعیض تصنیف نژادی‌درآنقاره دست نگرفته ا یم وتازمانی آرام نخواهیـم نشست که قارهٔ افریقا آخرین بقایا وآثـار استعمار رامحو نکند .

ښاغلی رئیس !

علایق مستحکم معنوی آئین مقدس ما رابه هم وابسته ساخته است وطی مدت نسبتـا کوتاهی که ازتاسیس موسسه ما میگـذرد به نیکویی مشاهده کرده‌ایم که اگر ایـــن علایق ازطریق همکاری سازنده ومؤثر شکل عملی بگیرد حاوی منافع بزرگی برای‌انکشاف وپیشرفت اجتماعی واقتصادی مردم ماخواهد بود .

ماعقیده داریم که دین مقدس مابه ماهدایت داده وبرهمه ماواجب ساخته است تااساسات عمیق آنرا بحیث منبع الهام اعمار جنبه های اجتماعی، حقوقی، فرهنگی وسایر جنبه های حیات خویش قرار دهیم .

متکی براین اساسات ومطابق به ارشادات پیغمبر بزرگ مامحمد(ص) که همیشه ظلـم واستبداد را تقبیح کرده وعـدالت آزادی واقعبینی مساوات وبرادری رابحیث ارکـــان عمده سعادت ورفاهیت بشری اعلام داشتـه

است افغانستان همیشه یکی از جدی ترین وصمیمی ترین طرفداران اتحاد وهمبستگی جهان اسلام بوده وخواهد بود بنابرین هیات افغانستان بهمکاری بین کشور های اسلامی اهمیت بزرگی قایل است زیرا اکثریت این کشور هابامشکلات اقتصادی مشابهی مواجه بوده ودرراه بلندبردن سویه زندگی مردمان خویش واستحکام فعالیتهای اقتصادی خو د مساعی بخرچ میدهد .

ماعقیده داریم که جهان اسلام به شکل موجود نباشد که نیمی ازکشور های آن‌غنی ونیمی دیگر فقیر باشد بلکه سیاست های اقتصادی که ازطرف کنفرانس اسلامی طرح میشود باید بشکلی باشد که بهمه کشو ر های اسلامی موقع بدهد تا در انکشاف مساویانه سهم بگیرند .

هنگام طرح این پالیسی هاباید به حال آندسته ازکشورهاکه دراثر موقعیت نامساعد جغرافیایی مواجه بامعضلات ومشکلات جد ی اقتصادی بوده درجمله کشور های کمتر ین انکشاف یافته وبیش ازهمه ضرر دیده بشمار می آیند توجه عظیمی بعمل آید .

پیشرفت اقتصادی این کشور هامخصوصا درنتیجه عدم وجودتسهیلات ترانزیتی‌متجانس مصارف بلند حمل ونقل وخدمات مربوطه آن وهمچنان ازدیاد سریع قیم مصنوعات نسبت بدیگر کشور هاکندتر شده است برای‌رفع مشکلات خاص کشور های محاط با خشکه وکمترین انکشاف یافته که افغانستان بدسته ای ایشان تعلق دارد ازطرف ملل‌متحد تدابیر مختلفی اتخاذ گردیده که تا سیس صندوق کشور های محاط باخشکه از آنجمله است اساسنامه این صندوق بمنظور فعال ساختن آن قبل از ختم سال ۱۹۷۷ قبلا تصویب شده است ماباییم واندیشه زیاد مشاهده کرده‌ایم که دراثرعدم علاقه‌کشورهای صنعتی وسایر کشور های مستعد به حصول عضویت بورد این صندوق وپرداخت سهم معتنابهی به آن صندوق کشور ها ی محاط به خشکه به فعالیت خویش آغاز کرده نمیتواند .

شاغلی رئیس !

کنفرانس هفتم وزرای خارجه کشور های اسلامی دراستانبول فیصله نامه ای راتصویب کردکه درآن مطالعه مشکلات‌خاصیکه‌کشورهای محاط به خشکه اسلامی به آن مواجه میباشند تجویز شده بود دراثراین فیصله‌نامه سکرترجنرال محترم ما اخیرا هیاتی رابه‌کشور های محاط باخشکه عضو اعزام کرد تامشکلات ایشان رامطالعه کرده وراپور خویش را به گروپ متخصصین اقتصادی تقدیم کند .

هیات من توجه کنفرانس رابه توصیه‌های مندرجه در راپور کمیته متخصصین جلب‌کرده وازکنفرانس تقاضا مینماید تابرای تامین تطبیق این پیشنهادات وتوصیه ها هر گونه مساعی لازم بخرچ دهند .

درسویه بین المللی آگاهی بیشتر بر همبستگی اقتصادی جهانی وشناخت غیرعادلانه

بودن نظام جهانی اقتصادی موجوده واینکه باید نظام مذکور بطوری دوباره ساخته شود تاکشور های در حال رشد راموفق سازد سهم خویشرا ازتوسعه اقتصاد جهانی بدست آورند ایجاد شده است امانا کامی انکتاد چارم ضربه جدی دیگری بودکه برکشور های درحال انکشاف وارد آمد وضع فعلی جزدوام تفاوت کلی موجود بین کشور های پیشرفته وکشور های درحال انکشاف نتیجه ای دیگری نخواهد داد این حالت تهدید دایمی به صلح جهانی محسوب میشود مابا ید مساعی خویشرا برای تولید فشار برملل پیشرفته جهت شناخت مکلفیت های اخلاقی ایشان برای اصلاح تفاوت کلی وعدم توازن اقتصادی موجوده دوام دهیم .

بناغلی رئیس !

این جلسه ما افق های جدید تساند بین ملل مسلمان وتحقق آمال ایشانرا برای آزادی پیشرفت ورفاهیت نوید میدهد ما باید مسئولیت های خویش رادرراه حصول هدف مشترك مابعنی یافتن راه های حل عملی برای مشکلاتیکه که باآن مواجه می باشیم وایجاد شرایط صلح وترقی نه تنها برای پیروان آئین مشترك خود بلکه همه بشریت فراموش نکنیم .

* بناغلی وحیدعبدالله معاون وزارت امور خارجه ورئیس هیات افغانی بعد اشتراك در جلسات کنفرانس وزرای خارجه کشور های اسلامی منعقده لیبیا بکابل مراجعت کرد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل عدهٔ ازاراکین وزارت امورخارجه وسفیر کبیرلیبیا مقیم کابل ازمعاون وزارت امور خارجه استقبال نمودند .

٤ جوزا ٥٦

ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور تلگرام تبریکیه بمناسبت روز ملی اردن عنوانی اعلیحضرت ملك حسین پادشاه آنکشور بعمان مخابره گردیده است .

همچنان بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور طی تیلگرامیکه به بوینس آیرس مخابره گردیده است روزملی ارجنتاین رابه بناغلی خورکه رافایل رئیس جمهور آنکشور تبریك گفته اند .

* نظر بدعوت حکومت جمهوریت سوسیالیستی رومانیا بناغلی محمد نعیم نمایندهٔ خاص بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور عنقریب از رومانیا بازدید رسمی ودوستانه بعمل خواهند آورد .

* ازطرف بناغلی محمد داؤد رئیس جمهور تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره تولدی مارشال جوزف بروزتیتو رئیس جمهور یوگوسلاویا عنوانی بناغلی موصوف به بلگراد مخابره گردیده است .

٥ جوزا ٥٦

بمناسبت پنجاه ونهمین سالگره استرداد استقلال کشور پیام های تبریکیه از طرف رؤسای دول وصدراعظمان کشور های متحابه عنوانی بناغلی محمد داؤد رئیس جمهوربکابل

مواصلت کرده است .

همچنان بزرگان ومشران اقوام مختلف پښتون وبلوچ طی پیام هایی پنجاه ونهمین سالروز استرداد آزادی وطن را به مؤسس جمهوریت ښاغلی محمد داؤد ، اعضای حکومت وکافه ملت افغان تهنیت گفته ترقی وتعالی افغانستان عزیز ورفاه مزید حکومت ومردم را از خداوند خواستند .

۷ جوزا ٥٦

ښاغلی محمد نعیم نماینده خاص ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور وهمراهان شان وارد بخارست شده ودرمیدان هوایی آن شهر ازطرف ښاغلی استیفان وایتس معاون رئیس جمهور، ښاغلی ماکوفسکی معاون وزارت امور خارجه وبعضی دیگرازاراکین وزارت خارجه رومانیا ودوکتور علی احمد سفیر کبیرغیرمقیم افغانستان در بخارست استقبال گردیدند .

ښاغلی محمد نعیم و همراهان شان ساعت پنج عصر ۷ جوزا بوقت محلی عازم شهر براسوف گردید وقراربود پس ازبازدید ازنقاط مختلف آنشهر به بخارست عودت نمایند .

ښاغلی محمد نعیم نمایندهٔ خاص ښاغلی محمدداؤد رئیس جمهور بنا بدعوت حکومت جمهوریت سوسیالیستی رومانیا برای یک بازدید رسمی و دوستانه به آنکشوررفته‌اند.

* ازطرف ښاغلی محمد داؤد رئیس‌جمهور تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره اعلام استقلال تونس عنوانی ښاغلی حبیب بورقیبه رئیس جمهور آنکشور به تونس مخابره گردیده است .

* ښاغلی محمد نعیم نمایندهٔ خاص‌ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور ساعت پنج وچهل و پنج دقیقه عصر با ښاغلی چایسسکو رئیس جمهور رومانیا ملاقات نموده وپیام ښاغلی رئیس جمهور رابه ښاغلی موصوف تقدیم کردند .

درین موقع دوکتور علی احمد سفیرکبیر غیرمقیم جمهوریت افغانستان دربخارست نیز حاضر بود. همچنان ښاغلی محمد نعیم باښاغلی ستیفان وایتس معاون رئیس جمهور رومانیا ملاقات تعارفی نمودند .

ښاغلی محمد نعیم از موزیم تاریخی بخارست بازدیدبعمل آوردند .

نماینده خاص ښاغلی ر ئیس جمهور دردعوت نهاری شرکت کردند که از طرف معاون رئیس جمهور رومانیا بافتخار شان ترتیب شده بود .

ښاغلی محمد نعیم باښاغلی وزیر امور خارجه رومانیا ملاقات نموده وطی آن درباره مسایل مورد علاقه دوکشور ونیز موضوعات جهانی تبادل نظربعمل آوردند .

۱۲ جوزا ٥٦

ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس جمهور تیلگرام تبریکیه به مناسبت روزملی ایتالیا عنوانی ښاغلی جیوانی لیونی رئیس جمهور آنکشور به روم مخابره گردیده است .

* ښاغلی محمد نعیم نماینده‌خاص ښاغلی

محمدداؤد رئیس جمهور باښاغلی ایون پاتن معاون صدراعظم ووزیر تجارت خارجی جمهوریت سوسیالیستی رومانیا ملاقات نموده وطی آن راجع به امکان سهمگیری حکومت رومانیا دربعضی ازپروژه های اولین پلان هفت ساله انکشافی دولت جمهوری افغانستان مذاکره وتبادل افکار بعمل آوردند .

درین موقع دوکتورعلی احمد سفیر کبیر غیرمقیم افغانستان دربخارست ومعاون وزارت تجارت خارجی رومانیا حاضر بودند .

* دوکتورمحمدیاسین عظیم سفیرکبیردولت جمهوری افغانستان درپیکنگ اعتمادنامه اش رامطابق مراسم معمول به ښاغلی اولان فو معاون رئیس کانگرس ملی مردم جمهوریت مردم چین تقدیم نمود .

* ښاغلی محمد نعیم نماینده خاص ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور پس از انجام یک مسافرت رسمی ودوستانه از رومانیا از بخارست عزیمت کرده اند .

درمیدان هوایی آن شهر ښاغلی استیفان واینتس‌معاون‌رئیس جمهور ښاغلی ماکوفسکی معاون‌وزارت‌امورخارجه، رئیس‌تشریفات‌وبعضی دیگرازاراکین وزارت خارجه رومانیا، دوکتور علی احمدسفیرکبیر غیر مقیم افغانستان در بخارست باښاغلی محمد نعیم وداع‌کردند .

نماینده خاص ښاغلی رئیس جمهور هنگام اقامت درجمهوریت سوسیالیستی رومانیا با ښاغلی نیکولای چایسسکو رئیس جمهور آنکشور ملاقات نموده ونیز مذاکراتی بامقامات مربوطه رومانیا راجع به مسایل مورد علاقه دوکشور انجام داده اند .

۱۷ جوزا ۵۶

ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس جمهور تیلگرام تبریکیه بمناسبت سالگره تولدی علیاحضرت الیزابت دوم ملکه انگلستان‌عنوانی علیاحضرت موصوف به لندن مخابره گردیده است .

* اسناد مصدقه معاهده آب هلمند بین نمایندگان صلاحیتدار افغانستان وایران د ر وزارت امورخارجه ایران در تهران مبادله گردید .

این معاهده به تاریخ ۲۲ حوت ۱۳۵۱ در کابل توسط نمایندگان ذیصلاح دوکشورامضا وبتاریخ نهم جوزای ۱۳۵۲ به‌تصویب شوری وبه تاریخ ۱۲ـ۳ـ۱۳۵۲ به توشیح پادشاه وقت افغانستان رسیده بود .

معاهده مذکور درهمان سال ازطرف‌پارلمان ایران نیزتصویب وپس از توشیح شاهنشاه ایران ومتعاقبا درج مسجلات ملل متحدگردید.

فورمالیته تبادله اسناد مصدقه معاهده آب هلمند توسط ښاغلی زلمی محمود غازی سفیرکبیر افغانستان وښاغلی عباس علی خلعتبری وزیر امورخارجه ایران بعمل آمد.

* اگریمان دوکتورعلی احمد سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان درمسکوکه در عین زمان بحیث سفیرکبیر غیرمقیم جمهوریت افغانستان دراولانباتور وسفیر کبیرغیرمقیم افغانی درهلسنگی ازحکومات منگولیا وفنلیند

مطالبه شده بود، مواصلت کرده است .

همچنان اگریمان ښاغلی عبدالرحمن پژواك سفیرکبیر دولت جمهوری افغانستان درلندن که درعین زمان به حیث سفیرکبیر غیرمقیم افغانی درهاگ ازحکومت هالند مطالبه‌گردیده بود، مواصلت کرده است .

* دوکتور عبدالواحد کریم سفیرکبیرمنتخب دولت جمهوری افغانستان در واشنگتن برای اشغال ماموریتش عازم ایالات متحده امریکا گردید .

بعضی از اراکین وزارت امور خارجـــه و سفیرکبیر امریکا مقیم کابل درمیدان هوایی بین المللی بادوکتور کریم وداع کردند .

* انجنیرمحمدبشیرسفیرکبیردولت جمهوری افغانستان دربن عازم ماموریتش شد .

درمیدان هوایی بین المللی کابل بعضی ازاراکین وزارت امورخارجه وسفیر کبیـــر جمهوریت اتحادی آلمان درکابل بـرای‌وداع حضور داشتند .

* دکتورمحمد رحیم شیرزوی سفیر کبیر دولت جمهوری افغانستان درپراگ مطابـــق مراسم معمول اعتمادنامه اش رابه دوکتـــور گوستاف هوساك رئیس جمهور چکوسلواکیا تقدیم نمود .

* یك هیات کمیته تساند آسیا وافریقا بریاست ښاغلی اخراموویچ وارد کابل‌گردید. درمیدان هوایی بین‌المللی دکتورمحمدرفیق شمعریز مدیرشعبه سوم سیاسی وزارت امور خارجه وښاغلی پوزانوف سفیرکبیر اتحـاد شوروی مقیم کابل ازهیات استقبال نمودند.

* جمعیت افغانی سره میاشت طی‌تیلگرامی مراتب همدردی وتسلیت خودرا نسبت حادثه سیلاب اخیردر بنگله دیش وتلفات جا نی‌و خسارات مالی ناشی ازآن عنوانی صلیـب احمر آنکشوربه داکه مخابره نموده است .

* ښاغلی محمدداؤد رئیس جمهور ښاغلی ناصر عبدالقادر الحدیثی سفیرکبیر جمهوریت عراق رابرای ملاقات تودیعی درقصر ریاست جمهوری پذیرفتند .

همچنان ښاغلی رئیس جمهور ښاغلی‌کان‌یه تاوسفیرکبیر جمهوریت مردم چین رادر قصر ریاست جمهوری پذیرفته وبـــا وی وداع نمودند .

* دوره ماموریت سفرای کبـار جمهوریت عراق وجمهوریت مردم چین در افغانستان به پایان رسیده است .

* ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس جمهور تیلگرام تبریکیه بمناسبت روزملی فلیپیـــن عنوانی ښاغلی فردیناند مارکوس رئیس‌جمهور آنکشور به مانیلا مخابره شده است .

* ازطرف ښاغلی محمدداؤد رئیس جمهور اگریمان ښاغلی سیدی بونا اولد سیـدی بحیث سفیرکبیر غیرمقیم موریتـــانیـــا در افغانستان ازجانب حکومت آنکشور مطا لبه شده بود صادر گردیده است .

* دوکتور محمد حسن شرق‌سفیرکبیردولت جمهوری افغانستان درتوکیو اعتمادنامه اش رابه اعلیحضرت هیروهیتو امپراطور جا پان مطابق مراسم معمول تقدیم نمود .

۲۳ جوزا ٥٦

اسناد مربوط به شش ملیون پوندسترلنگ کمك بلا عوض حکومت انگلستان برای تمویل یکعده پروژه های انکشافی شامل پلان هفت ساله کشور در کابل امضاء ومعادله گردید.

اسناد متذکره را از جانب افغانی ښاغلی علی احمد خرم وزیر پلان و از طرف انگلستان ښاغلی رای کروك سفیر کبیر آنکشور مقیم کابل ساعت ده قبل از ظهر در وزارت پلان امضاء ومبادله کردند .

یك منبع آنوزارت گفت ـ از وجه متذکره در احداث دستگاه های جدید تیل کشی در ولایات هیلمند وهرات بشمول پرو گرام های تربیوی وهمچنان مطالعه اقتصادی وتخنیکی احداث گدامهای غله وتاسیس سیستم مارکتینگ بمقصد استقرار قیم غله در ولایات کشور استفاده خواهد شد .

یك هیات ترانزیتی جمهوریت مردم بلغاریا بریاست ښاغلی سهتوی میشرف رئیس ترانسپورت بین المللی وزارت ترانسپورت آنکشور برای مذاکره وعقد موافقت نامه ترانزیتی بین دولت جمهوری افغانستان و جمهوریت مردم بلغاریا وارد کابل شده .

قرار داد مطالعه تخنیکی واقتصادی فابریکه ذوب مس وتهیه راپور آن بین مقامات مربوط افغانستان واتحاد شوروی در کابل عقد شد.

بموجب این قرار داد متخصصین افغانی واتحاد شوروی راجع به ارزش مواد معدنی منطقه مرکزی معدن مس عینك وهمچنان امور تخنیکی اقتصادی ساختمان فابریکه ذوب مس با در نظر داشت ذخایر مواد معدنی آن منطقه مطالعاتی انجام خواهندداد وبالترتیب راپور های مربوط را بـه مدت هشت ماه به مقامات مربوط افغانی ارائه مینماید .

۲۸ جوزا ٥٦

ښاغلی محمد داؤد رئیس جمهور، انتخاب ښاغلی لیونید برژ نیف را بـه حیث صدر هیات رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی وسوسیا لیستی صمیمانه تبریك گفته اند .

ښاغلی رئیس جمهور طی این پیام آرزو های نیك شانرا برای تقویه بیشتر روا بط دوستانه وهمکاری های همه جانبه بین دو کشور دوست وهمسایه وهمچنان برای صحت وسعادت ښاغلی لیونید برژ نیف ابراز نموده است .

* جنرال جعفر محمد النمیری رئیس جمهور جمهوریت دیمو کراتیك سودان هنگا میکـه طیاره حامل شان فضای افغانستان را عبور میکرد پیام دوستانه ای عنوانی ښا غلـی محمد داود رئیس جمهور مخابره نموده وطی آن تمنیات نیك خویشرا برای صحت وموفقیت ایشان ورفاه مزید مردم افغا نستان ابراز نموده اند .

متقا بلتا ښاغلی رئیس جمهور طی تلگرامی ازپیام دوستانه رئیس جمهور سودان اظهار تشکر نموده برای سعادت رئیس جمهور و مردم کشور سودان ابراز آرزو مندی نموده انـد .

۲۹ جوزا ۱۳۵۶ :

سیمینار صادرات ومار کتینگ بین المللی از طرف وزارت تجارت بهمکاری مو سسه جهانی تجارت واداره پرو گرام های انکشافی ملل متحد در کابل دایر شد ·

بنا غلی حمید الله طرزی معین وزارت تجارت هنگام افتتاح این سیمینار در مورد اهمیت انکشاف صادرات وبارزیابی امتعهٔ صادراتی در مارکیت های خارجی واهمیت آموزش تکنیک های جدید مار کتینگ در انکشاف اقتصادی کشور مطالبی بیان نموده اظهار توقع نمود تا نتایج سیمینار برای شاملان آن موثر واقع شده وباعث تزئید صادرات اقلام افغانی گردد ·

۳۱ جوزا ۱۳۵۶ :

هیات دوازده نفری مغاره شنا سان و غوا صان چکو سلواکی یك ماموریت علمی را در بند امیر بامیان انجام دادند ·

هدف این ماموریت هیات را که سه روز بطول انجامید تحقیقات علمی مغاره ها و مطالعات همه جانبه جهیل های بند امیر تشکیل میداد ·

اول سرطان ۱۳۵۶ :

بناغلی محمد داود رئیس جمهور ساعت پنج بعد از ظهر ، بناغلی ذوالفقار علی بوتو صدرا عظم پاکستان را در قصر گلخانه ارگ جمهوری پذیرفته وبا ایشان روی موضوعات ذیعلاقه در فضای دوستانه یی ملاقات و مذاکراتی بعمل آوردند ·

این مذاکرات تا حوالی ساعت هفت شام دوام کرد ·

قراریك خبردیگر بناغلی ذوالفقارعلی بوتو صدرا عظم پاکستان طعام شب را به حضور بنا غلی محمد داود رئیس جمهور در قصر گلخانه ارگ جمهوری صرف نمود ·

درین موقع دوکتور عبدالمجید وزیر دولت بناغلی وحید عبدالله معاون وزارت امورخارجه بناغلی عبد الصمد غوث معین سیاسی آن وزارت ، بناغلی عزیز احمد وزیر امور خارجه پاکستان ، بناغلی آغا شاهی سکرتری در وزارت خارجه آنکشور و بنا غلی ارشد سفیر کبیر پاکستان مقیم کابل نیز حضور داشتند·

اول سرطان ۱۳۵۶ :

طوریکه قبلا خبر داده شده بود بنا غلی ذوالفقار علی بوتو صدرا عظم پاکستان که‌در راه عودت به کشورش خواهش‌توقف مختصری را به افغانستان نموده بود ساعت دوی بعد از ظهر وارد کابل شد ·

در میدان هوایی بین المللی کابل دوکتور عبدالمجیدوزیر دولت ، بناغلی وحیدعبدالله معاون وزارت امور خارجه .بناغلی عبدالصمد غوث معین سیاسی ، بناغلی محمد اکبر رئیس دفترجمهوری ، بناغلی میر شمس‌الدین رئیس تشریفات وزارت امور خارجه . بناغلی عبد الحکیم والی کابل ، بنا غلی علی ارشد سفیر کبیر وبعضی از اعضای سفارت کبرای پاکستان مقیم کابل از بنا غلی بوتو و

همرا هانش استقبال نمودند .

۲ سرطان ۱۳۵٦ :

ښاغلی ذوالفقار علی بوتـو صـدراعظـم پاکستان که در راه عودت بکشور شن بعد از ظهر چار شنبه ۱ سر طان بکابل آمده بود ساعت یازده ونیم قبل از ظهر پنجشنبه عازم کشورش گردید .

در میدان هوایی بین المللی کابل دکتور عبدالمجید وزیر دولـت، ښـاغلـی وحیـد ـ عبدالله معاون وزارت امور خارجه ، ښا غلی عبدالصمد غوث معین سیاسی ، ښا غلی محمد اکبر رئیس دفتر جمهوری و ښا غلی میـر شمس الدین رئیس تشریفات وزارت امور خارجه ، ښاغلی علی ارشد سفیر کبیر و بعضی از اعضای سفارت کبرای پاکستـان مقیم کابل با ښا غلی بوتو وهمرا هانش وداع کردند .

همچنان ښاغلی ذوالفقار علی بـو تـو صدرا عظم پاکستان هنگا میکه طیاره حاملشان فضای سرحد افغانی راعبور میکرد طی‌تلگرامی بحضور ښا غلی محمد داود رئیس جمهور از مهمان نوازی ایکه در موقع اقامتشـن در افغانستان ازوی بعمل آمده‌اظهار تشکر نموده برای صحت وسلامت ښا غلی رئیس جمهور و رفاه وترقیات مزید مردم افغانستان تحت زعامت که مداوم ایشان اظهار آرزو مندی نموده است .

۲ سر طان ۱۳۵٦ :

ښا غلی رابرت بار تویك آمـر اداره پرو گرام انکشافی ملل متحد در افغانستان با پوهاند دکتور نوین وزیر اطلا عات وکلتور ملاقات نمود .

ښاغلی بارتویك از طـرف ملل متحـدو مدیر عمومی یونسکو از سهمگیری دولـت جمهوری افغانستان در ترمیم آبده بزرگـ اکرو پولیس آن اظهار قدر دانی وامتنان نمود

۲ سرطان ٥٦ :

سیمینار صادرات ومار کتینگ بین المللی که از طرف ریاست انکشاف صادرات وزارت تجارت به همکاری موسسه جهانی تجارت و ادارهٔ همکاری های بین المللی ایالات متحده امریکا در کابل دایر شده بود خاتمه یافت.

* نطاق وزارت امور خارجه درجواب یك سوال نماینده باختر آژانس در مورد نشرات روز نامه رسمی پاکستان تایمز راجع بـه اظهارات ښا غلی محمد داود رئیس جمهور به مدیر بزنس تایمز وادعای بی اساس‌روزنامه مذکور مبنی بر سوقیات عسکری افغانستان گفت :

حکومت افغانستان نشرات مغر ضا نـه وغیر مسئو لانه روز نامه رسمی پا کستان تایمز را در این موقعی‌که ښاغلی ذوالفقـار علی بوتو صدرا عظم پاکستان بنا بر خواهش خود شان به افغانستان مسافرت مینما یند بشدت تقبیح نموده کا ملاء بی اساس خوانده ورد میکند .

چنین نشرات مغایر ومتضاد باآرزومندی است که طرفین برای بهبود روابط خویش

دارند .

نطاق افزود که اظهارات بنا غلی محمدداود رئیس جمهور به مدیر بزنس تایمز در مورد طرفداری از حقوق حقة برادران پشتون و بلوچ ما مطابق به موقف همیشگی افغانستان بوده وچیز تازه یی نمیباشد این موقف افغانستان با فهم اینکه روزی بیك حل عادلانه و شرافتمندانه این اختلاف سیاسی برسیم به حکومت پاکستان کاملا واضح است .

نطاق علاوه کرد که حکومت افغانستان ازین امر متاسف است ، هر زمانیکه فضای‌مناسبات دو کشور روشن ومساعد میگردد ، حلقه‌های مغرض با چنین نشرات وادعا های بی اساس وغیر مسؤو لانه سعی میکنند آنرا مکدرسازند

نطاق وزارت امور خارجه با اظهار تعجب از ادعای پاکستان تایمز مبنی بر سو قیات عسکری افغانستان آنرا کاملا بی اساس و عاری از حقیقت خوانده گفت این ادعا زادهٔ تخیلات حلقه های میباشد که مخالف بهبود روابط افغانستان و پاکستان وحل اختلا ف سیاسی دو کشور بصورت عا دلانه وشرافت مندانه هستند .

٤ سرطان ١٣٥٦ :

بناغلی فیض محمد سفیر کبیر منتخب دولت جمهوری افغانستان در جاکار تا عازم ماموریتش‌شد. درمیدان‌هوایی بین‌المللی‌کابل بعضی از اراکین وزارت امور خارجه وسفیر کبیر اندو نیز یا در کابل باوی وداع کردند.

* صندوق کویت مبلغ هشت ملیون وهشت صدو چهل هزار دینار معادل اضافه از سی ملیون دالر برای پروژه فابریکه شکر بغلان به افغانستان قرضه میدهد .

موافقتنامه مربوط باین قرضه را بنا غلی عبد العزیز فروغ معین وزارت پلان از جانب افغانی و بنا غلی عبد الرحمن العتیقی رئیس صلاحیت دار صندوق کویت ووزیر مالیه آن کشور در کویت امضاء و اسناد آنرا مبادله نمودند .

بنا غلی فروغ که به همین مقصد به‌کویت رفته بود هنگام مراجعت بکابل بخبر نگار باختر گفت شرایط این قرضه مساعد میباشد.

داطلاعاتو او کلتور وزارت پاتی برخه

پوری په هغو سایزونو ۵۰ × ٦۰ سانتی ، ۱۲ × ۱۵ او ٦½ × ۸½ انچ او دپست کارت په شکل برابر او په ورځپاڼو اوجریدو کی دعرفانی مرستی دپاره دایر و او موسسو ته لیږل شوی اوهم یوه برخه یی په‌آزادانه توګه په اشخاصو او موسسو باندی پلورل شوی دی ۰

دغه راز افغانستان ته دخارجی رجالو د مسافرتونو له منظرو څخه ۲۵ ټوکه البومونه برابر او اهدا شوی‌دی ۰ همدا رنګه دجمهوری دولت داویی جرګی دغونډو په وخت کی یی دعکاسی ویتر ینونه او هم دعکاسی خــو ننداره تونونه په مرکز او ولایاتو کی په تیر کال کی دایر کړیدی ۰ دعکاسی د مدیریت په چوکاټ کی دفلم دارشیف خانګه هــم تاسیس شویده ۰

درېفرنس مدیریت :

دغه څانګه چه د کټنګ سرویس په نامه یادیږی وظیفه لری هغه ټولــی مقطوعــی او تاریخی اسناد چه دهیواد اونړی په مطبوعاتو کی خپریږی را غونډ او په مربوطو کارتونو کی وساتی تر څو دضرورت په وخت کی له هغو څخه استفاده وشی ۰ دغه کار نه یواځی د موسسی له مامورینو سره دخبرو نو یا راپوز برابرولو په برخه کښی مرسته کوی ، بلکه یو شمیر نور علاقمندان او دپوهنتون محصلین هم ورڅخه استفاده کوی .

همدارنګه دآرشیف ترڅنګه یوکوچنی کتابتون هم شته چه ددغی موسسی دپرسونل په واك کی دی ۰

دخارجی خبرونو مدیریت :

دغه مدیریت دهغو خارجی خبرو نو پــه ترجمه کولو بوخت دی چه دتیلی رایتر د ماشینونو پواسطه آخستل کیــږی او وظیفه یی دمهمو سیاسی ، اقتصادی ، جنایی ، پولیسی ، تاریخی ، هنری ،ادبی اونورو پیښو دخبرونو ایدیت او ترجمه ده ۰ دمهمــــو بین المللی موضوعاتوپه باب تفسیرونه لیکی او دنشر دپاره یی ورځپاڼو ، رادیو اوجریدو ته لیږی ، دتیرکال په‌موده کی دغه مدیریت ۲٤۵۰۸ خارجی خبرونه ترجمه او نشر کړی دی ۰

دپښتو خپرونو مدیریت :

ددغه مدیریت وظیفه په پښتو ژبه دداخلی او خارجی خبرونو ترجمه او نوری پښتـــو خپرونی دی ۰ دتیرکال په موده کښی یــی ۳.۲٦۲ داخلی او خارجی خبرونه ترجمه او نشر ته سپارلی دی ۰

د تصحیح او تدقیق مدیریت :

دغه ټول داخلی او خارجی خبرونه کوم چه دداخلی او خارجی خبرونه او پښتو د

مدیریتو نو له خوا برابر او دمخا بری د مدیریت له لاری نشراتی موسسو او رادیو ته مخابره کیږی دتصحیح په مدیریت کښی بر رسی کیږی ، کې چیری په خبرونو کښی کومه غلطی یا نیمگړ تیاولیدله شی دهمدغه مدیریت پوا سطه بشپړیږی .

درادیو گانو مدیریت :

دغه مدیریت چه داوس دپاره اته پا یی رادیو او اته پایی ټیپ ریکار در ونه لری ، دشپی او ورځی لهخوا دنړی له مهمو رادیو گانو څخه خبرونه او تبصری اخلی ، مهم موضو عات دټیپ ریکاردر پواسطه ثبت او په هغه صورت کی چه خبر دنشر وړ وی ترجمه او نشراتی موسسو ته لیږل کیږی . په نظرکی دی چه پهدی څانگه کی په نژدی وخت کی نوری څلور پایی رادیو او څلور پایی ټیپ ریکاردرونه په کار واچول شی چه په دغه صورت دفعالیت ساحه یی پراخه شی .

دتخنیک مدیریت :

دآژانس یوه ډیره مهمه او فعاله څانگه ده او ۲٤ ساعته دنړی خبرونه له بین‌المللی آژانسو نو څخه دتیلی ټایپ ددستگاه پواسطه اخلی دخارجی خبرونو مدیریت او کابل‌تایمز ته یی لیږی .ددغو خبرونو یوه کاپی هغو سفار تونو ته استوی چه پکښی گډون لری داوس دپاره دتخنیکی په مدیریت کی دولس پایی ریسور واسلو گرافو نه ، پنځه پایی تیلی ټایپونه او یوه پایه امپلی فایر فعالیت کوی او په نژدی وخت کښی به دتیلی ټایپ شپږ نور ماشینو نه چه نوی پیرودل شوی او په نژدی وخت کی کابل ته رسیږی نصب او په فعالیت پیل وکړی چه ددغو تیلی ـ تایپونوله نصبیدلو سره به له نورو آژانسونو څخه دخبرونو آخیستلو زمینه هم برابره‌شی.

دغه راز دوه پایی پښتو، دری تیلی‌رایتر ماشینونه دمخابری په مدیریت ، او دوه پایی تیلی رایتر په رادیو افغانستان اودوه پایی په نشراتی موسسو کی نصب شوی چه فنی کسان یی څارنه کوی . په نژدی وخت کی به شپږ پایی نور هم وارد او نصب‌شی.

دتخنیک مدیریت یو ور کشاپ لری چه داوس دپاره دباختر آژانس ټول ماشینو نه لکه تیلی رایتر ، تیلی ټایپ ، ریسورونه ، اسلو گرافونه او رادیو په هغه کی ترمیم او فعال گرځول کیږی ،دغه ورکشاپ چی داندازه نیولو په مدرنو سامان آلاتو سمبال دی په لومړنی پرمختیایی پلان کی په نظر کی نیول شوی دی چه ددغه ورکشاپ له نصبید لو سره دتخنیک مدیریت کولای شی دباختر آژانس او داطلاعاتو او کلتور وزارت ټولی رادیوگانی ټیپ ریکاردرونه اوماشینونه په اساسی ډول ترمیم او فعال وگرځوی .

دخبرونو مخابره کولو مدیریت :

ددغه مدیریت وظیفه داده چه خبرو نه او تبصری ټایپ اوهغه ورځپاڼو او رادیو ته مخابره کړی .په تیر کال کی یی ۲۰۷۰۲٤ داخلی اوخارجی خبرونه یی نشراتی موسسو

ته مخابره کړی دی .

دباختر آژانس نمایند گی :

باختر آژانس داوس دپاره دهیواد دټولو ولایاتو پہ مرکزو نو سر بیره ، په ځینو لويو ولسواليو کی هم نمایندگی تا سیس کړی او په نظرکی لری چه په راتلو نکی وخت کی داړتیا له مخی ، دهیواد په زیاترو ځایونو کی نمایند گی ولری چه هیله ده دباختر آژانس دغه ټولی نمایند گــی د جمهوریت دلومړنی اوه کلن پلان په موده‌کی تاسیس او په ټولو لازمو وسایلو سمبا ل شی .

دما مور او مستخدم په ګډون ددغی موسسی دنارینه او ښځینه پرسو نل شمیر له یوسل وپنځو سو تنو څخه زیات دی .

د دولتی مطابعو ریاست :

دولتی مطابعو د ورځپاڼو ، مجلو اوکتابونو چاپولو سره داذهانو دروښانه کولو دسواد د تعمیم او دتربیوی او کلتوری پرو ګرامونو پرمخ بیولو په برخه کښی خپله وظیفه سرته رسولی او دهیواد دنورو مدنی ځانګو لــه پرمختګ سره سم عرفانی او کلتوری‌اړتیاوی پوره کړیدی .

دولتی مطابعو دتیر کال په اوږ دو کښی د ورځپاڼو ، جریدو ، مجلو او نورو علمی ادبی ، ټولنیز ،فلسفی آثارو او مطبوع پاڼو او ددولتی دایرو او موسسو دفرما یشونو پر طبع او نشر یو سربیره دښوونی اوروزنی د وزارت زده کوونکو دپاره ۸٤٤۸۸۰ ټو که کتابو نه طبع او نوموړی وزارت ته سپارلی دی . سربیره پردی دکال په جریان کی د ۱۳۵٦ کال دکلیزو په ګډون ۱۷٦۱۰۰ ټوکه یا نسخی مطبوع آثار دبیهقی کتاب چاپولو موسسی له لاری چاپ شوی او هم یی دهیواد بین‌المللی سیمینارونو په مناسبت دلیکوالانو دآثارو په نشر ولو کی فعاله برخه آخیستی ده .

دولتی مطبعی په روان کال کی خپل‌طباعتی خدمات دجمهوری دولت له روحیی او پالیسی اوله تجویز شوی پروګرام اوپلان سره سم په لاندی ډول سرته رسولی دی .

۱ ــ دموقو ته او غیر موقو ته ورځپاڼــو او مجلو طبع چه دخپرونو ریاست او نو رو وزارتخا نو اودولتی موسسو له‌لاری رسیدلی دی .

۲ ــ دښوونی او روزنی د وزارت له ۲۳ ډوله درسی کتابو نو څخه ۸۵۰ زره ټو که چاپ اونوموړی وزارت ته سپارل شوو پاتی شمیر به هم په نژدی وخت کی بشپړ او وسپارل شی .

۳ ــ دسید جمال الدین افغانی دسیمینار په مناسبت ۱۲ ډوله کتابو نه او نشریی او خواجه عبد الله انصاری دسیمینار دپاره د بیهقی کتاب چاپولو موسسی له لاری طبــع شوی دی .

د اساسی قانون ، مدنی قانون او نو رو قوانینو طبع چه دعدلیه وزارت له خــــوا مطبعی ته دچاپ دپاره لیږل شوی دی .

٤ ـ دفترونه ، تذکری او کلیزی «جنتری» ۷۵۵۹۳۲ ټوکه

٥ـ مطبوع پاڼی ۳۱٦۰۳٥٦ پاڼی .

٦ ـ کلیشه د حرو فی طبع دپاره ۳۷۹۳۱ دانی په بیلو بیلو سایزونو .

۷ ـ فلم دپیلټ آفسیټ دپاره ۱۰۲۹۳ قطعی

۸ ـ دموسسو داړتیاوړ مهرو نه ۲٥۸۷ طغرا

دولتی مطبعه د اوس دپاره دآفسیټ ، حروفی طبع ، ورځپاڼو چاپو لو ، لینوټایپ مانوټایپ ، صحافی، مهر جوړولو او ورکشاپ ۱٤۷ پایی مختلف ماشینونه لری مګر کوښښ شویدی چه دمطبعی دپراختیا دپاره دپرمختیا یی بودجی له تخصیص په استفادی سره د آفسیټ یوه پایه ماشین اودفلم ستر یوه پایه ماشین د ٥٦ کال د پاره وارد او په کار واچوی چه دتجهیز له پلوه په ۱۳٥٦ کال کی به دمطبعی په فنی دستګاه کی موثر ګامو نه اوچت شی .البته ددغو دوو ماشینونو په کار لویدو سره به دچاپ په صنعت کی اسانتیا وی منځ ته راشی او دهغو ماشینو نو په فعالیت کی پیداشوی نیمګړ تیاوی تلافی شی چه قسما استهلاك شوی یاداستهلاك په حال کښی دی .

د دولتی مطابعو د اوه کلن پرمختیایی پلان د ٥٥ کال دپاره منل شوی لس زره ډالره تخصیص ځخه دهرات ، کندهار ، بلخ او بدخشان دولایاتو د مطابعو دپاره دپروف د ځلورو کوچنیو لاسی ماشینو نو پیرو دلوته اقدام شوی او د کار کس کمپنی ځخه د پیرودلو چاری یی هم بشپړ شوی چه ډیرژر به دنوموړو ولایاتو مطابعو ته ولیږل شی .

د مطبعی دآفسیټ د دستګاه فعالیت په تیر کال کی زیات شوی او په دی موضو ع کی زیاتره دښوونی او روزنی وزارت ددرسی کتابونو چاپیدل شامل دی .

د مطبعی دورکشاپ په ځانګی له موجودو وسایلو او پرسونل سره له یوی خوا نه دطباعتی ماشینو نو دعاجل او ضر وری ترمیماتو کارونه اجرا کړی او له بلی خوانه یی دغه لاندی ماشینونه بیرته فعال کړیدی.

۱ ـ دپاکټ جوړولو یوه پایه ماشین .

۲ـ دصحافی کی یوه پایه ماشین دبرش دری چړی لرونکی ماشین .

۳ ـ دکاغذ قاتو لو یوه پایه ماشین .

دغه راز دطباعتی ماشینو نو د پرزو جوړ ولو دپاره یی اقدام کړی او ورځنی مشکلات یی رفع کړیدی .

دولتی مطبعی د دولتی انحصاراتو د قر طاسیی ریاست له لاری دځیل ضرورت وړ ۲۰۰۰ ټنه ډول ، ډول کاغذ برابر کړیدی دولتی مطبعی نور طباعتی اومه مواد لکه‌طباعتی رنګونه ، فلم ، جست ، مختلف پلیټو نه ، کیمیاوی مواد ، پرزه جات ، دمانوټایپ ، لینو ټایپ ، کاکسو ټایپ ، صحافی ، زنګو ګرافی او آفسیټ ماشینو نه او نور دخارجی

فرما یشاتو مدیریت له لاری وارد کړیدی ، چه څینی یی رسیدلی او څینی به یی پسه نژدی وخت کی ور سیږی ٠

دولتی مطبعی دفنی پرسونل دروزنی په برخه کی زیات زیار ایستلی چه دهیواد د څوا نانو له بشری قوی څخه فنی مامورین ، فنی کار گران استفاده وشی او ددغه مقصد دپاره نه تنه بکلوریا پاس فنی مامورین او ۱۷ تنه کارگران په ۱۳۵۵ کال کی مقرر او استخدام شویدی ، دغه راز یوتن فنی مامور دیوه کال دپاره خارج ته لیږل شوی او د نورو بور سونو ترلاسه کولو دپاره لهمربوطو وزارتو نو سره مکاتبه روانه ده ٠

په خوارلسو ولایاتوکی دمطبعی دماشینونو دنواقصودلیری‌کولو اوساتنی دپاره له مرکـز څخه یو شمیر فنی کسان ولایا توته لیږل شوی ترڅو نوموړی ماشینو نه ترمیم کړی ٠

د بیهقی کتاب چاپو لو موسسه :

دغی موسسی دکتا بونو ، آثارو او کلیزو (تقویم) چاپولوپه برخه کی خپل فعالیت ته دوام ورکړی ، په تیره بیا دهیواد دتاریخی او عرفانی شخصیتو نودمر بوطو سیمینارونو آثار یی چاپ کړیدی ٠دتیر کال پهموده کی دغه آثار ددغی موسسی له لاری چاپ شوی دی :

۱ ـ حکیم ناصر خسرو بلخی ٠

۲ ـ سر گذشت پیر هرات ٠

۳ مقامات شیخ الا سلام ٠

٤ ـ اندیشه های پیر هرات ٠

٥ـ برخی ازکتیبه هاوسنگ نبشته هـای هرات ٠

٦ ـ منازل السا یرین ٠

۷ ـ لغات زبان گفتاری هرات .

۸ ـ الهی نامه ٠

۹ ـ پاره اول تفسیر شریف دری

۱۰ ـ پاره «۱۷» تفسیر شریف پښتو ٠

۱۱ ـ موتر لقه ٠

۱۲ ـ ماکیا نك سرخ ٠

۱۳ ـ جداول احادیث نبوی ٠

۱٤ ـ روزه .

۱٥ ـ مجموعه خطوط ٠

۱٦ ـ زمرد خونین ٠

۱۷ ـ جلد اول ابوبکر صدیق رض ٠

۱۸ ـ جلد سوم دجمهوریت په پلو شو کنبی ٠

۱۹ ـ مجموعه بیانات ، پیام ها ومصاحبه های بنا غلی رئیس دولت و صد را عظـم

۲۰ ـ افغانستان در شا هنامه ٠

۲۱ ـ جلد دوم‌زندگانی ابوبکر صدیق رض

۲۲ ـ امپراتوری کوشا نیان .

۲۳ ـ مجموعه کار تونها ٠

۲٤ ـ اجرا آت چار ساله وزارت اطلا عات وکلتور ٠

۲٥ ـ خدمات دولت جمهوری ٠

۲٦ـ فردوسی وشاهنامه .

۲۷ ـ جلد اول آثار اردوی اقبال ٠

۲۸ ـ خوږه کیسه ٠

۲۹ ـ ندای سید جمال الدین .

۳۰ ـ نسب و زاد گاه سید ۰

۳۱ـ سید جمال الدین پیشوای انقلاب شرق ۰

۳۲ ـ سید جمال الدین وافغانستان ۰

۳۳ ـ گزیدهٔ آثار سید ۰

۳٤ ـ سید جمال الدین افغانی در آئینه مطبو عات افغانستان ۰

۳۵ ـ عروة الوثقی .

۳٦ ـ رسالہ ها ومقالات سیمینار سید ۰

۳۷ ـ مقالات محمود طرزی ۰

۳۸ ـ تلاشهای سیاسی سید ۰

۳۹ ـ عظمت حضرت محمد «ص» ۰

٤۰ ـ پاره دوم تفسیر شریف دری ۰

٤۱ ـ پاره ۱۸ تفسیر شریف پښتو .

تقویم های سال ۱۳۵٦ :

۱ ـ عادی حبیبی کلیز ۰

۲ ـ لوکس حبیبی کلیز ۰

۳ ـ سر میزی کلیز ۰

٤ ـ دیواری کلیز ۰

۵ ـ ۳٦٦ ورقی کلیز ۰

افغان اعلانات :

افغان اعلا نات دمنظور شوی اساسنا مـی له مخی یوه دولتی انتفاعی تصدی ده مازیار باسی ترڅو زیات نوی اوابتکاری منـا بـع پیدا او دخپلو خدماتو حدود پراخه کړو. لکه چه د موسسی عائدات په ٤۹ کال کی پنځه ملیون او اتهسوه زره افغانی وی ، په ۵۵ کال کی دغه رقم ۳۵۱٤۰٦۸٤ افغانیو تـــه ورسید چه د ۱۳٤۹ کال دعایداتو اوه برابره اود ۱۳۵٤ کال لهګټی څخه اته ملیونه افغانی زیاته ده ۰

څکه د۱۳۵٤ کال ګټه ۲٦۹۷۵۹۰۳ افغانی وه ۰ باید ووایو چه افغان اعلا نات پخوا ، یواځی دولتی اعلانونه آخیستل او نشرول ۰ اوس د دولتی اعلانونو نشرولو تر څنګه درادیو ، ورځپاڼو ، تجارتی اعلا نونـو ،د ترسیمپاڼی او نیونی لوحو جوړ ولو او نصبولو سینمائی اعلا نونو ، پوسترو نو ،دموټرونو دبادی پرمخ او کلینرو داعلانونو او نـورو اعلا نونو له مدرك څخه دویلهٔ وړ عایدات لاس ته راوړی او زیار باسی دنوو عایداتی منابعو پیدا کولو تر څنګ پخوانی عایداتــی منابع نور هم پراخی کړی ۰

کلتوری اجرا آت او خدمات :

دهیواد کلتوری ژوند ته پاملرنه او د هغه دفرهنګی شتمنی منځ ته ایستل داطلاعاتو او کلتور وزارت یوه مهمه وظیفه تشکیلوی .

په دی ساحه کښی وزارت دخپلو دایرو او کلتوری موسسو له لاری دغه ټکی تـــه متوجه دی تر څو له یوی خوا دجمهوری‌دولت دکلتوری پالیسی سره سم زموږ دلر غونی هیواد دځلانده تاریخ ګوټو نه نورهم روښانه او له بلی خوا دافغانی ټولنی فرهنګی ژوند دعصر له شرایطو او دخلکو له اړتیاوو سره سم وده وکړی . په عین زمان کی له باندنی نړی سره کلتوری اړیکی پراختیا وموهی ۰ ددغی مشی په پیروی موظفو دایرو اوموسسو دملی فرهنګ دودی او روښانه کولو او د انسانی ټولنی دژوندا نه د مثبتو اړ خو نو جلبولو ، تاریخی معلو مات اودهنری خدماتو

دسالمی ودی په برخه کی خپل وظایف په لاندی ډول تعقیب او دامکاناتو او دټولنی د اړتیاو په حدود کی یی نور هم پراخه کړی دی .

د فرهنگی روابطو مدیریت :

داطلاعاتو او کلتور وزارت د مطبوعاتی او کلتوری تماسو نو دتوسعی او پراختیا په مقصد دکلتوری تړونونو لاسلیك کولو او د دوستی ټولنو دغونډو دایرولو سره‌له دوستو هیوادو نو سره دفرهنگی روابطو مدیریت له لاری یی تماس کړدی او دغه تماسو نه دکلتوری پالیسی په نظر کی نیولو سره په ګڼ‌ور. توگه دکال په اوږدوکی دهیواد په گټه زیات شویدی .

لکه چه په تیر کال کی یی په هیوادکی دننه دیو شمیر خارجی پوهانو ، ورځپا نه لیکو نکو ، عکاسانو او فلم اخستو نکو د مسا فرت زمینه برابره کړی او معنوی تــه لازمی اسا نتیاوی برابری شوی دی چه دغه کتنی خارجی نړی ته دهیواد دپیژ ندنی او دجمهوری انقلاب داهدافو دتو ضیح د پاره ډیر موثر او گټور ثابت شویدی .

ددغو تړونو نو په اساس ځینی کلتوری پ اوږدو کتنی دغه کار تعقیب شویدی . سر بیره پردی ، دملگرو ملتو له موسسی او دشوروی اتحاد ، ترکیی ، هند ، دچین ولسی جمهوریت او مصر له هیوادو نو سره د دوستی دټولنی چاری هم دهمدغه مدیریت میشنو نه افغانستان ته بلل شوی او د کال په غاړه دی .

سر بیره پردی دهغو هیوادونو د ملی او رسمی ورځو دکالیزی نما نځنه چه لــه افغانستان سره د دوستی ټولنی اړیکی لری او هم مربوطو ټولنو ته دتیلگرا مونو مخابره کول او ددواړو خوا دټولنو دملی او رسمی ورځو دنمانځنی په مناسبت دغو ندو جوړول دهمدغی څانگی وظیفه ده .

دفرهنگی روابطو مدیریت دخپل یونسکو په څانگه کی دیو نسکو دکنفرا نسو نــو او دیونسکو د متخصصینو چه په مختلفـو اطلا عاتی او کلتوری څانگو کی دگډون دپاره افغانستان ته راځی د گډون مکمل ریکـارد ترتیب کړیدی او هم ددغه وزارت دایرو او موسسو دپاره په مختلفو ساحو کی دیونسکو مرستی دهمدغی څانگی له لاری جلب شوی دی او ددغه وزارت یو شمیر مامورین چه د یونسکو له مرستو څخه په استفادی سره خارج ته دهمدغی څانگی له لاری لیږل شوی دی .

دتیر کال دچنگاښ له ۲۶ څخه دروان کال د غبرگولی تر پایه پوری د بلنو په اثر په کنفرا نسونو او سیمینارونو کی گډون دپاره دوزارت دمربو طو موسسو او دایرو د ۵۰ تنو مامورینو او هنر مندانو دمسا فــرت اسانتیاوی برابری شویدی . په همدغه موده کی ۳۵ تنو مامورینو په رخصتی یا تفریحی توگه یی خارج ته سفرکړی دهمدغه مدیریت له خوا له مربوطه مرجع څخه پاسپــورت

اخیستل شویدی .

دتشریفاتو مدیریت :

زمونږ هیوادله یوشمیر ختیزو اولویدیزو **هیوادو نو** سره فرهنگی او کلتوری تړو نونه لری چه دفرهنگی تبادله دپروگـرامونو لـه **مخی په تیر کال کی ددوستو هیوادونو عالی رتبه دولتی میلمنو ،** پوهانو او هنر .... افغانستان ته مسافرت وکړ ، او په افغانستان **کی ددوی دمسافرت دپرو گرام لەمخی ، وخت** په وخت ، سیمینارونه ، درسامی ، **نقاشی، عکاسی ،** ننداره تونونه او هنری ننداریتو نونه **دایر یږی دپروگرا مونو جوړول ، داستو گنی دځای او وسایلو او ترانسپورت برابر ول،** د میلمه پالنی دچارو تنظیم دبلن لیکو نو **او هغو میلمستیاو ترتیب چه ددغه وزارت له خوا دداسی هیئتونو په ویاړ ورکول کیږی** دتشریفاتو دمدیریت له **وظایفو څخه دی .**

دغه راز په کـــــابل کـی د اوسیدونکـو کـوردیپلوماتیکـو له غـړو سـره د وزارت د مقام دکتنی دوخت ټاکل او تنظیـــم ، **دداخلی او خارجی هنر مندانو دهنری ننداره** تونونو دبلن لیکونو تنظیـم او لیږل او په **رسمی محافلوکی دعالی‌رتبه مامورینو هرکلی ددغه مدیریت د وظایفو په جمله کی دی .**

دبور سو نو مدیریت :

خارج ته دزده کړی دپاره ددغه وزارت د مامو رینو دلیږلو اودویته داسانتیاووبرابرولو **چاری ددغه مدیریت له خوا اجرا کیږی .**

دبورسو نو مدیریت په روان کال کی د محصلینو دمربوطو دوسیو او کارتنونو لـه ترتیب او نمره گذاری سر بیره داطلا عاتو **اوکلتور دوزارت له ۱۹۰ تنو څخه د** زیاتو مامورینودپاره چه په‌خارج‌کی یی تحصیل‌کړی **او یا اوس په خارج کی په تحصیل بوخت** دی، دتحصیلی سوابقــو ۳۲٦ دوسیی ترتیب **شوی .**

دکاندیدانو **په برخه کی دزیات معلومات** دپاره دبور سونو **مدیریت یو شمیر معلوماتی فورمی ترتیب کړی او دغه راز په دغو وختو** کښی دلیږل‌شویو شمیر فورمی‌له چاپ څخه وتلی تر څو هر محصل خارج ته له لیـــږل کیدو دمخه څلور پانی یی ډکی او دبورسونو کمیټی ته وسپاری . تر څو دباند نیو چارو پلان شوونی او روزنی ، لوړو زده کړو او **ددغه وزارت** دنماینده گانو له خوانی وروسته لاسلیك شی او د پاسپورت اجازه ورکړی **شی .**

دهغو مامو رینو شمیر چه دبور سو نو دنوی لایحی په اساس دسکالر شیپ او فیلو شپ په توگه پر تیر کال‌کی باندنیوهیوادو ته لیږل شویدی .

دتحصیل ځای	څانگه	شمیر
هند	ژورنالیزم	یو تن
هند	لرغون پیژندنه	۱۱ تنه
هالیند	ژور نالیزم	یو تن

دتحصیل ځای	څانګه	شمیر
جاپان	تلویز یون	۱۱ تنه
مالیزیا	کتابداری	یو تن
مالیز یا	رادیو ژورنا لیزم	یو تن
ایران	ژور نالیزم	دوه تنه
ایران	آفسیټ	یو تن
ایران	په شخصی لګښت	یو تن
امریکا	ژور نالیزم	یو تن
استرالیا	دژبی پیاوړتیا	یوتن
فرانسه	ژور نالیزم	دوه تنه
انګلستان	ژور نالیزم	دوه تنه
پولیند	موزیم	یو تن
آلمان	رادیو	یوتن
آلمان	ژور نالیزم	یوتن
ایتالیا	موزیم	یوتن

د افغانستان تاریخ ټولنه :

دافغانستان تاریخ ټولنی دتیر کال پــه اوږدو کی دهیواد دتاریخ دګوټو نو روښانه کولو په برخه کی دخپلو خدماتو او څیړنو لړی پراخه او تعقیب کړیده . لکه چه د آریانا دری میاشتنی مجلی پښتو او دری ، علمی سطح ، په ټاکلی سویه ساتل شو ی او دهیواد دتاریخی ،لوغون پیژ ندنـــی، جغرافیی ، ادبی او کتاب پیژ ندنی له مهمو مطالبو سره پیاوړی شویده ۰

دافغانستان مجلی چه ددغی ټولنی در ی میاشتنی مجله ده په انګلیسی او فرانسوی ژبو خپریږی د تاریخی ، فرهنګی او لرغون پیژندنی دمهمو مطالبو نشر ولو سره ټروسی پوری دافغانستان تاریخ دخارجی څیړو نکو علمی او تحقیقی تنده ماته کړیده ۰ دتاریخی ټولنی په موقوته نشراتو سر بیره ځینـــی کتابونه او رسالی هم خپری کړی چه مهـم یی دادی ۰

۱ ـ دسید جمال الدین افغانی دنسب او زیږیدو ځای انګلیسی ترجمه ۰

۲ ـ دافغانستان دتاریخ لنډیز ۰

۳ـ ژب پالهه ۰

٤ ـ په افغانستان کی دژور نالیـــزم تاریخچه ۰

٥ ـ دتیمور شاه درانی دیوان ۰

٦ ـ داستاد عزیز الدین وکیلی خلــور سوه صفحی خطاطی آفسیټي چاپ ۰

دتاریخ ټولنی په پور تنیو خپرونو سربیره دعلامه سید جمال الدین افغانی دمړینی د اتیایم کال دعلمی او مسلکی چارو په تنظیم کی برخه واخیسته ، دپوهانو مقالی یــی له څیړنی وروسته ټایپ او کستدنر کړی .

دتاریخ ټولنی دکال په اوږ دو کښی له ذیعلاقه هیوادو سره دخپلو خپرو ونو مبادلی ته دوام ورکړ او یو شمیر دویلو وړ خارجی کتابونه او مجلی یی دخپلو خپر ونو پهبدل کی دټولنی په کتابتون کی دپــوهانـــو ، مور خینو او څیړونکو داستفادی دپاره غونډ او ترتیب کړی دی ۰

دغه راز دتاریخ ټولنی په دغه کال کی له دری سوه ټوکو څخه زیات علمی کتابو نه پیرودلی چه پوهان او څیړونکی ور څخـــه استفاده وکړی ، همدارنګه دتاریخ ټو لنـــی نشرات په زیاته اندازه دآسیایی ، اروپایی او امریکایی هیوادو کتابتو نونو ته لیږ ل شوی دی ۰

آریانا دائرة المعارف :

دافغانستان دجمهوری دولت کلتوری پالیسی په اساس د آریانا دائرة المعارف آمریـت تیرکال دغه چاری سرته رسولی دی .

دآریانا دائرة المعارف شپږم ټوك پــــه شپږ سوو مخونو کی د ۱۳۵۵ کال دغوایــــی په میاشت او اوم ټوك یی په پنځه ســـوه پنځوس مخونو کی دهمدی کال دزمری پـــه میاشت کی له چاپه ووتل او په دی تـــوګه دپښتو آریانا دائرة المعارف د چاپولو کار پـه اوه ټوکونو او شپږ زره یو سلو پنځوس مخونو کی بشپړ شو ، په پښتو آریانا ـ دائرة المعارف کی دهغو موضو عاتو په پښتو ترجمی سر بیره چه په دری دائرة المعارف کی نیول شویدی په سل ګونو نوی علمی ټولنیز او سیاسی موضوعات اوافاقی معلومات چه په دی کی نه ونیول شوی چاپ شویدی په تیره بیا دپښتو دمخصو صو تورو ټ،څ ـ ځ ، ډ ، ړ ، ږ ، او ښ ارټیکلونه ټول پکښی تازه او نوی دی ۰

موزیمو نه :

پرمختیایی او پراختیا یی خدمات :

دجمهوری دولت دکلتوری پالیسی پـــه اساس دموز یمو نو لوی مدیریت ، دتاریخی او لر غونی آثارو دساتنی ، ټولونی اوپیژندنی په برخه کی زیار وایست ، او هغه کارو نه چه په ٥٤ کال کی دکابل موزیم دپراختیا او پرمختیا دپاره پیل شوی وو، په ٥٥ کال کی په بری سره پای ته ورسیدل چه شوی کارونه په لنډ ډول معرفی کیږی :

۱ ـ دکابل موزیم الحاقیه :

دکابل موزیم دالحاقیی جوړ ولو کار چه په ٥٤ کال کی پیل شوی و پهسلو کی ۹۸ بشپړ شوی۰ دغه الحاقیه دموزیم دپخوانـــی ودانی ختیز اولویدیز دوو څنډو کی جـــوړه شوی ده چه ددی تر ځمکی لاندی خونی د تحویلخانی دپاره ، دترمیم او عکاسی دوه

لابرا توارونه ، کتابتون او آثارو دنندارتون دپاره دوه لوی تالارونه لری .

الف ـ تحویلخانی :

هغه آثار چه دهیواد دلرغونی حوزو لــه کیندنو څخه لاس ته راغلی او دکابل موزیم ته لیږدول شویدی ، دځای دنشتوالی لــه کبله دننداری تون په اطاقو نو کی دځای د تنګوالی ستو نزه پیدا کړی وه، ددغیستونزی دحل دپاره په نظر کی ونیول شول چه‌لویئی تحویلخانی جوړی شی . دغه راز په مخصوص ډیزاین سره د ۱۳۰ آلماریو فرمایش ورکړ شوچه په روان‌کال‌کی به‌برابراودموزیوګرافی پــه نــوی سیستــم بــه ددغــو تحویلخانو دتنظیم کار پیل شی .

ب ـ دآثارو دترمیم مرکز :

کله چه په ۱۳٤٥ کال کی دترمیم څانګه له پرسونل سره یی دلرغون پیژ ندنی پــه موسسی پوری وتړل شوه ، څرنګه چه د موزیمونو په لوی مدیریت کی دیوی داسی اداری دموجودیت ضرورت احساس کیده له اوس نه لابراتوار یی تکمیل او یوه اندازه مواد پیرودل شوی او دپرسو نل او لوازماتو دپاره یی اقدامات روان دی .دترمیم وړ آثارو فهرست ترتیب شوی او عکسو نه یی آخستل شوی دی .

ج ـ دعکاسی څانګه :

دغه څانګه هم له پرسونل او موادو سره یی دلرغون پیژندنی په موسسی پوری تړل شوی وه ، څرنګه چه په موزیو لوژیك پلان کی دداخلو آثارو عکاسی مهم وه ، لدی‌کبله زیار وایستل شو چه دغه څانګه ددوهم ځل دپاره دکابل په موزیم کی بیرته منځ تــه راشی . له نبه مرغه لابرا توار یی بشپړ او یوه اندازه مواد یی‌پیرودل شوی دکمبودو موادو برابر ولو دپاره هڅه روانه ده .

د ـ کتابتون :

دخیړونکو او مراجعینو داستفادی او د موزیم دمسلکی غړیو د معلومات دسویی لوړ ولو دپاره په نظر کی دی چه دوی کوټــی له بشپړ یدو وروسته ددغه مقصد دپاره پیل شی چه یوه کوټه به‌یی دلرغون پیژ ندنــی انتو ګرافی او موز یو ګرافی دکتابونو دپاره تنظیم شی او بله کوټه به هغو کتابــونو ته بیله شی چه دافغانستان په هکله نشرشوی دی په دوو لویو تالاروکی چی‌په برقی مرکز ګرمی سره سمبال دی، دګریك او بــودیــك او هغه آثاردننداری دپاره اینبودل کیږی چه دآی خانم او دهیواد دشمالی دلرغونی حوزو له کیند نو څخه لاس ته راغلی دی . ددغو آثارو دتنظیم او ښودلو دپاره دنویو آلماریو فرمایش ور کړ شویدی .

۲ ـ دشترك دآثارو دننداری تون تجدید :

دشترك ارغو نی حوزه دکابل دشمال ختیز په ۲۰ کیلو متری کی موقعیت لری . دبګرام دمدنیت په ځلانده دوره کی شترك ددغیسیمی دلویو مذهبی مرکزو نو له جملی څخه وو ویل کیږی چه اسا سا دغه صومعه په دوهمه میلادی پیړۍ کی دچینایی شهزاد ګانو د

استو گنی دپاره چی دکانشکا سره یرغمل وه جوړه شوی وه . داسی معلومیږی چه دشترك دمعابدو سر پرستی او ساتنه دکاپیسا د شتمنو خلکوله خواکیدله . زیات شمیر مجسمی او نیم برجسته هیکلو نه له ورقه تیږی څخه دکیند نوپه اثر له دغی ساحی څخه په ۱۹۳۷ کال کی لاس ته راغلل .دغه آثار په آلماریو کی په زړه پوری ډیزا ین سره بیا وښودل شول .

دموزیمو نو په پرمختیاکی دیونسکو برخه آخیستل :

الف ــ هغه مسکو کات چه داسلا مـی دوری دتاریخ په اوږ دو کی دافغانستان په قلمرو کی ضرب وهل شوی ، ډول ، ډول دی دغه مسکو کات دافغانستان دپخوانی اسلامی تاریخ دمطالعی دپاره ډیر مهم ماخذ بـلل کیږی ، دکابل موزیم ټول مسکو کات پــه حقیقت کی په دوو مهمو برخو ویشل کیږی چه دهیواد دتاریخ په دوو مختلفو پیړ یو پوری اړه لری .

۱ ــ له اسلام څخه مخکی مسکو کــات.

۲ ــ اسلامی مسکو کات چه په افغانستان کی داسلام له فتو حاتو څخه شروع او د جمهوری تر دوری پوری موجود دی چه د باچا هانو لهخوا ضرب وهل شویدی .اسلامی مسکوکات له مختلفو منابعو څخه لاس تــه راغلی دی . یو شمیر یی دلرغون پیژندنی هیات د کیندنو او هم کله ، کله تصادفی په لاس راغلی او یوه برخه یی پیرودل شویدی.

یو شمیر یی چه دسیلانیانو پواسطه پــه قاچاقی توگه خارج ته وړل کیدل ضبط او د کابل موزیم ته تحویل شویدی چه شمیر یی تقریبا پنځه زرو سکو ته رسیږی . تقریبا یو نیم زر سکی چه دمغولی باچا هانو پــه دوری پوری اړه لری په ۱۹۵۳ کال کی د پروفیسر دو مینیك سوردل پواسطه مطالعه او نشر شوی ، مگرپه هغه وخت کی دکابل په موزیم کی تخنیکی شرایط موجود نه و تر څو نوموړی سکی دموزیو لو ژیکی پلان په اساس تصنیف او تنظیم شوی وای . ټول یی په کڅوړو کی کیښودل شوی ، تر څـو وروسته تصنیف او تشریح شی داطلا عاتو او کلتور وزارت دیو نسکو ما هرانو تـــه بلنه ور کړه تر څو دنوموړو سکو په تصنیف او تشریح کی مرسته وکړی . دیو نسکو ماهران دیوی میاشتی دپاره کابل ته راغلل اودوی کولای شول چه دامویانو، عباسیانـو سلجوقیانو ،خوارزمشاهیا نو او غوریا نو د دورو دسرو زرو او سپینو زرو ۱۵۰۰ سکی مطالعه او تشریح او دباچاها نو دسلسلی په اساس یی کرونو لوژیك تصنیف کړی .دغه سکی دمسکو کاتو په مخصو صو الماریو کی کیښودل شوی . دغه راز ۷۹۳ دانی یی د موزیم په کتلاك کی درج کړی . هیله ده د ۱۹۷۷ او ۱۹۷۸ کلونو دپاره د یونسکـو د پروگرام په اساس یو ځل بیا افغانستان ته راشی او دکابل موزیم داسلامی سکــو د کلکسیون تشریح او تصنیف چه دهیواد د

تاریخ مطالعې او روښانه کولو دپاره ډیره ښه گنجینه ده بشپړ شي .

ب ـ داسلامی برونزو نو دکتلاك تشریح او تدوین :

زمونږ دهیواد دتاریخ په هره دوره کې لوی مدنیتونه موجود وو اوزمن افغانستان په اسلامي لوړ کلتور معیار باندی ویاړی مگر دافغانستان اسلامی آثار خارجي نړۍ ته په صحیح شکل پیژندل شوی نه دی .

دغه راز دلیسو او پوهنتون زده کونکی د اسلامی هنر پیژندنې ته ښکاره اړ تیا لری. ترڅو چه په دی برخه کې دکابل موزیم هر اثر تشریح او توضیح او کتلاك یې تدوین نشی ، دهغو په هکله دعلمی معلومات تر لاسه کول گران دی .

دهمدغه اصل له مخې وچه داطلا عاتو او کلتور وزارت دیونسکو ماهرانو ته بلنه ورکړه ترڅو ټول اسلامی برونز آثار تشریح کړی. داکتوبر په ۲۲ دیونسکو داسلامی هنر ماهر کابل ته ورسید . نوموړی ماهر په کابل کې دخپلی یوی میاشتنی استوگنی په موده کې ټول اسلامی مفرغی او برونزی آثار چه زیاتره یې د غزنویانو دوری په مدنیت پوری مربوط اوله بازار څخه پیرودل شوی تشریح او اندازه کړل ، نوعیت یې ثبت او عکاسی شو دغه کار چه دکافی وخت نشتوالی له کبله په بیړه وشو، په حقیقت کی دداسی آثارو دکتلاك دتدوین دپاره د موادو برابرول دی

چه نوموړی ماهر زیار باسی په راتلونکی کې وخت کې هغه نشر کړی. له نشر یدو سره به یې دکابل موزیم ددغې نه پیدا کیدونکی گنجینی اهمیت ، ظرافت او نویوالی علاقمندانو ته ښه ښکاره شي. ددغو آثارو دساتنی دپاره دیو شمیر مخصو صو الماریو فر مایش ورکړ شویدی .

٤ ـ دکابل موزیم دپست کار تونو بیا نشریدل :

دکابل موزیم اداری دافغانستان دپخوانی هنر دپیژ ندنی دپاره شپږ ډوله رنگه پست کارتونه په خارج کی بیا چاپ کړل او د اطلاعاتو په کړ کی کی یی دخرڅلاودپاره کیښودل چه دسیلا نیانو ددلچسپی سبب شویدی .

٥ ـ داثارو پیرودل :

دودی په حال یوه هیواد کی دبشر پیژندنی دموادو راټو لولو ضرورت ، ډیر مهم اوعاجل کارگڼل شویدی . چی باید دلرغونو آثارو پهشان وسائل شی ترڅو کلتوری میراث له منځه ولاړ نشی ، لدی کبله دکابل موزیم اداری دفرهنگی میراث دساتنی او دکا بل موزیم شتمنی گرځولو دپاره تر ممکن حده پوری زیار ایستلی دی چه دانتو گرافی آثار وپیری .دهمدغه هدف له مخې په ۱۳۵۵ کال کی دختیز هندوکش په مدنیت پوری مربوط دانتوگرافی ۲۵ آثارچه دنورستان دخلکـــو دودانیو له ستنو او آثاث البیت څخه عبارت دی پیرودل شویدی .دغه راز داطلا عاتو او کلتوروزارت نورستان ته یوهیات ولیږه دغه

هیات څو دانې ستنې چه ډیره ښکلې هیکل تراشې لرې وپیرودلې چه دکابل موزیم تـه رسیدلې دی .

٦ ـ لهکندز څخه دیوشمیر آثاروليږدول :

دلیږدولو وړ ٤٨ قلمه آثار دفهرست لـه مخې ، دیوه موظف هیات پواسطه له کندز څخه دکابل موزیم ته لیږدول شوی چه لدی جملې څخه دیونان یو داسې په ښوونځی پوری مربوط یوه نیم برجسته لوحه او د بودیس اتوا یوه مجسمه لهډېرزړه پوری آثارو څخه یی ده .

٧ـ په اسلام آباد کـی دڅو اسـلامـی آثارو ننداړتون :

داسلامې هیوادونو دجرګې د نمـا نځنـی او دلاهور ښار دپرانیستل کیدلو په مناسبت ډیرپهزړه پوری٩ اثرونهچهدغزنویانودوری په مدنیت پوری اړهلری اسلام آباد ته ولیږدول شول اودهغه ځای په ننداړتون کی دننداړو دپاره کیښودل شول. دغو آثارو سره علاقه مندانو ډیره دلچسپی وښودله .

٨ ـ په جمهوری دریم بختور جشن کیـد کابل موزیم برخه آخیستل :

دکابل موزیم اداره هرکال دجمهوری جشن په ننداړتون کی یو شمیر آثار دننداری د پاره ږدی. د ٥٥ کال دجنګانبن په ٢٦ نیټـه هم نورستانی، دپښتنو او کابل حوزی ګانی دننداری دپاره کیښودل شوی چه دننـداره کوونکو پاملرنه یی‌جلب کړه.دغو ننداړتونونو دکابل موزیم په‌پیژند نه کی ښه نقش درلود.

٩ ـ دکابل موزیم موجودی :

٦٣٣ اثرونه په ٥٥ کال کی موجودیشوی او دغه روش اوس هم روان دی ،

١٠ ـ دولایاتو موزیمونه :

دغزنی دنوی موزیم جوړیدل :

دغزنی دنوی موزیم دجوړید لو کار پهسلو کی لس پرمخ تللی ، سر بیره پـــردی ساختمانی مواد په سلو کی ٩٠ پیرودل شوی چه یوه برخه یی غزنی ته لیږدول شوی ده هیله ده په ١٣٥٦ کال پسی دغزنی نـوی موزیم بشپړ شی .

افغان فلم :

دافغان فلم ریاست چه دیوی غیر انتفاعی تصدی په توګه داطلاعاتو او کلتور وزارت په چوکاټ کی فعالیت کوی وظیفه لری تر څو دافغانستان دجمهوری دولت د کلتور ی پالیسی سره سم ، دفلم جوړ ولو صنایع په افغانستان کی تشویق کړی اوهم هنـــری فلمونه چه دافغانی کلتور اوملی ثقافت معرف وی داخبارو او کومنتری فلمونو په څنـګ کی خلکو ته وړاندی کړی . لکه چه لیدل کیږی چه دافغان فلم کوچنی دستګاه چه په حقیقت کی داخباری فلمونو دپروسس یـو لابرا توار دی کولای شی داخباری فلمو نو په څنګ‌کی هنری فلمونه همتولنی ته وړاندی کړی .

افغان فلم سږ کال په لومړی مرحله کی دکمبودو سامان آلاتو دیوی برخی بشپړولو او دفلم جوړولو دچارو دښه تنظیم دپارهاقدام

کړی اوزیات اخباری او داکومنتری فلمو نو چی دښار او ولایاتو سینما گانـو تـــه د فلمـونـــو پـــه واردولـو مـوظـف دی او فلم واردول یی په انحصار کی دی دکلتوری پالیسۍ سره سم هنری ، اروپا ئی امریکایی ختیزو اروپا او ایرانی فلمونه وارد او په سینماگانو توزیع کړیدی ۰

همدارنگه له داخلی او خارجی فلـــم اخیستونکو سره همکاری او مرسته هم ددغی دفعالیتو نو یوه برخه تشکیلوی چه هر یویی په لاندی ډول توضیح کیږی ۰

الف - داخباری دمستند اوهنری فلمونـو تولید :

۱ ـ دنیم هنری فلم او په نوی نظـــام کی دپوهنی په بنیادی فعالیتو نو مربوط د سمواد دفلم جوړ ول ۰

۲ ـ دکورنۍ دلار ښوونی ټولنی دنیم‌هنری فلم جوړ ول ۰

۳ـ لەشوټنگ شخه‌په پرته دمجسمه هامی خندند دیونیم ساعته هنری فلم دټولو چارو بشپړول ۰

٤ ـ کولمبو ، پاکستان او دبلخ اوجوزجان ولایاتو ته دانقلاب دمشر دمسافرت رنگـــه فلمونه ۰

٥ ـ افغانستان ته د ښاغلی بوتو اومیرمن کاندی مسافرت ۰

٦ ـ دجمهوری‌ددریم بختورجشن دمراسمو رنگه او تور اوسپین فلم ۰

۷ ـ دوز لوبی رنگه او تور او سپیـــن فلم ۰

۸ ـ دجمهوری دولت‌دلومړنۍ لویی جرگی د انتخاباتو دجریان رنگه او تور او سپین فلم ۰

۹ ـ دجمهوری دولت ، دلومړنۍ لویی‌جرگی پرانیستل کیدلو رنگه او تور او سپین فلم۰

۱۰ ـ دهیواد دلومړی جمهـور رئیـس د انتخاباتو فلم په مفصل شکل ، رنگه اوتور او سپین ۰

۱۱ ـ دهیواد دلومړنی جمهور رئیس د تحلیف مراسم ، رنگه او تور او سپین ۰

۱۲ ـ دهیواد دلومړی جمهور رئیس پـــه حیث دانقلاب دلار ښود دانتخا بیدو په ویاړ دخلکو دنوی مارش فلم ، رنگه او تور سپین شکل ۰

۱۳ ـ دجمهور رئیس په‌حضور دوسله‌والو قواو دمبارکیو عرض کیدلو دمراسمو اوهمدا رنگه دلوی جرگی دوکیلانوپه ویاړ دننگرهار دخلکو دمارش فلم په رنگه او تور اوسپین شکل ۰

۱٤ـ دروز های دشوار فلـم چـــه پـــه شوروی اتحاد باندی پخوا پلورل شوی ددریو کاپیو چاپیدل چه یواځی یوه کاپی یی لیږل شوی وه او اصلاپه خلورو کاپیوکی پلورل شوی دی ۰

۱٥ ـ دبشر دمیشته کولو او اوبو لگولو رنگه فلم په ۳۵ میلی او ۱٦ میلی شکل په دوه نیم ریل کی زر فیتی ۰

۱۶ ـ دپغمان درنگه فلم بشپړیدل په ۱۶ میلی شکل په دریو کاپیو کی په پښتو او انګلیسی ژبو .

۱۷ ـ دجمهوری بیرغ درنګه فلم بشپړیدل په دریو کاپیو کی ۳۵ میلی او ۱۶ میلی .

۱۸ ـ دعمرانی ،اقتصادی او کلتوری پروژو لکه او بو او برېښنا ، کانو او صنایعو ،نفت اوګاز ، دپکتیا دپرمختیا پروژی ،کرنی او اوبو لګولو ، دهغوی دکیندنو اود غزنی د تاریخی آثارو دکلتوری ننداز تون ، مواصلاتو اونورو پرمختیا یی فعالیتو نو ددیرش ریل زر فیتو توحید او چاپیدل .

۱۹ـ داوونی داتلسو اخباری فلمونو بشپړیدل چه هر یویی یو ریل زرفیتی احتوا کوی .

۲۰ ـ دتاکلی اجرت په مقابل کی ددریو اعلانی فلمو نو جوړیدل .

۲۱ـ دملی دفاع وزارت دپروژو فلم آخیستنل ددغه وزارت له فرمایش سره سم، دغه فلمونه د۳۵میلی او ۱۶میلی په شکل په دووژبو پښتو اودری او کله په انګلیسی بشپړ او ښودل شویدی .

ب: دخارجی فلمونو واردول اوتوزیع :

افغان فلم دجمهوری دولت له کلتوری پالیسی سره سم مکلف دی تر څو داسی فلمونه چه روزونکی ، اخلاقی اوټولنیزی‌جنبی ولری له خارج څخه برابر اوپه سینماګانو توزیع کړی . دهمدغه هدف له مخی، په ۱۳۵۵ کال‌کی یی نه څلویښت پروګرامه هندی فلمونه، اته دیرش پروګرامه ایرانی فلمونه، شپږڅلویښت پروګرامه اروپایی او امریکایی فلمونه چه په فارسی دوبله شوی اوپنځلس پروګرامه دختیزی اروپا فلمونه دخلکو له ذوق اوکلتوری پالیسی سره سم وارد کړل اوپه سینماګانو دښوونو دتنوع په نظرکی نیولو سره دفلمونو دتوزیع‌پروګرام داسی عیار شوی دی چه دخلکو غوښتنه ده اودننداره چیانو رضائیت یی جلب کړی دی. لکه چه ښکاره ده په تیروخت کی زیاتره بی لزومه‌فلمونه پرته له‌دی څخه چه‌روزونکی هدف په نظرکی ونیول شی دزیاتی ګټی په مقصد دسینمادخاوندانو له خوا وارد اوښودل کیدل. چه دزیان اړخ‌یی څه له ټولنیز‌نقطه‌نظر څخه اوڅه هم داخلاقی اوروزنی له نقطه نظر څخه دګټی تراړخ زیات و. مګر دجمهوری رژیم له منځ ته راتلوسره دفلمونو دواردولو اوتوزیع انحصار په افغان فلم پوری اړه ونیوله اوسینماګانوته دفلم واردولو او توزیع په چاروکی یو نوی نظم منځ ته راغی . دغه رازهغه فلمونه چه له ۱۳۵۲ کال څخه مخکی وارد اوڅو، څوځلی په سینماګانو کی ښودل شوی و، له شخصی سینماګانو څخه راټول اوله دوهم‌سانسورڅخه وروسته یوزیات شمیریی چه دښودلووړنه و اوزاړه او ستړی کوونکی یونټونه یی درلودل دتاکل شوی هیات له خوا‌وسوځول شول چه شمیر یی دری سوو فلمونو ته رسیدل ددغو فلمونو پرځای ، ښه اخلاقی اوتربیوی هندی فلمونه

شخصی سینماگانوته هم ورکړل شول .

ج- اداری اوحسابی اجرآت :

دحسابی دفترونو له بنه تنظیم اودعوایدو کنترول اودفلمونوتوزیع ته له زیاتی پاملرنی سره دافغان فلم عواید دتیرکال په پرتله زیات شوی اوزیات خدمات سرته رسیدلی دی.
دغه رازددغی مؤسسی په اداری چارو کـــی سمـــی اومنظمـــی اسانتیـــاوی راغلـــی دی . لاس ته راغلی عوایدپه لاندی ډول توضیـــح کیږی :

۱- دهندی فلمونو دحق الانحصارله درك څخه ۷۳۰۵۰۰۰- افغانی .

۲- دایرانی فلمونوله عوایدوڅخه کمیشن ۱۹٤۷۰۷۹- افغانی .

۳- داروپایی اوامریکایی دوبله‌شووفلمونو له عوایدوڅخه کمیشن ۷۷۲٦۸۵- افغانی .

٤- دروسی فلمونو د ښودلو عــوایـــد ۲۸۵۹۰۳- افغانی .

۵- له خارجی فلمبردارانو څخه کمیشن ۸۷٤۰۰- افغانی .

٦- داخلی فلمبردارانوته داشخاصواوسامان دخدماتوله درك څخه عواید ۲۵۱۹۲۸-افغانی

۷- دواردشووفلمونو دسانسورله درك‌څخه عواید ۱۵٤۲۰۰- افغانی .

۸- دعکاسی ځانگی دفعالیت اودعکسونـو خرڅلاو له درك څخه عواید ۱۱٤۹۳۰-افغانی.

۹- د (روزهای دشوار) په‌نامه دافغانی فلم ددریوکاپیوپلورل کیدل ۲۹۳۸۱٤- افغانی .

۱۰- دجمهوری جشن په‌فستیوال کی‌دافغانی فلمونو عواید ۹۵۷۲۰- افغانی .

۱۱- متفرقه عواید ۳۹٦٤٤٤- افغانی .

پدی ډول په ۱۳۵۵کال کی ددغی مؤسسی عوایدودیولس ملیونو افغانیو په‌خواوشاکی‌و. دغه رازله زیات اوبی ځایه لگښت څخه په کلکه مخنیوی شوی اوپه خریداری کی‌عاجل اوزیات اړتیاپه نظرکی نیول شــوی ده .

دهغو سامانانو اوموادو یوه زیاته برخه چه مسلکی ځانگوورته اړتیادرلوده، اوخوکاله نه‌و برابرشوی ددولت له مقرراتوسره سم برابر اوماشینونه بیرته فعال اومربوطی ځانگی‌سمبال شوی. ددی ترڅنگه فنی پرسونل هم ددوی دتجربی اوکارله مخی په نوموړوځانگو کـــی موظف شول، اودغه هیله موجوده ده چه په راتلونکی وخت کی ددغی مؤسسی دفعالیت ساحه دمؤظفو ځوانانو اوکارکوونکو په مرسته پراخه شی. دپخوانیو حسابونو دتصفیی په برخه‌کی هم د اداری مدیریت په چوکاټ کـــی دتصفیی دمدیریت له منځ ته راتلوسره مؤثر گام اوچت شو په ۱۳۵۵ کال‌کی دحسابـــی دفترونو له نیت وپرك اوسیدوسره، سره‌هغه شمیرڅباری فلمونه چه دافغان فلم له‌تاسیس څخه نه وتصفیه شوی اوپه زرگونو فیتـــی اوده فلمونه اوسل گونو کیلو گرامه نورمواد دتحویلدارانو اومؤظفو مامورینوپه جمع کی قیدوه ټول یی ترتیب اوتنظیم شول اودځلورو ملیونوافغانیو په خواوشاکی د بـــاقیداری حسابونه تصفیه شول . افغان فلم وکړای شول چه‌په ۱۳۵۵کال کی د۱۳۵۱کال بشپړ

کړی . د۱۳۵۲ کال بیلانس به له بشپړیدو وروسته دمالیې وزارت ته وړاندې شي .

دلرغون پیژندنې اوتاریخي آبداتو ساتنې لوی مدیریت :

دتاریخي کیندنو دلمنې پراخولو اودتاریخي آبداتو اوآثارو دساتنې په مقصد دلرغون پیژندنې اوتاریخي آبداتوساتنې دلوی‌مدیریت دخدماتو پیمانه په تیرکال‌کې داطلاعاتو او کلتور دوزارت له خواپراخه شویده . دغې اداري خپل فعالیت ته په دوومهمو برخویعنې لرغون پیژندنې اودتاریخي آبداتو ساتنې په ساحوکې دوام ورکړی، ترڅوله یوې خوا دکیندنو اوسروې پواسطه دودانیو او لرغونو بنځو آثارو په پیژندنه کې دګران هیواد دتاریخ روښانه‌کولوپه مقصد ونډه ولري او له بلې خوادآبداتوپه ترمیم‌کې دافغانستان دنجیب ولس دفرهنګي میراث ساتنې او د سیلانیانو جلبولوپه مقصد اساسي مرسته وکړي .

دمختلفو کیندنو اوسروې په اثر لرغون پیژندونکو، په پخوانیو زمانو کې د برونز له‌دورې څخه ترتاریخي دورو پورې دهیواد دخلکو داصیل هنر او ژوندانه د طرز دزیاتې پیژندنې دپاره ډیرکوښښ کړی دی چه البته ددوې دڅیړنو نتیجې دلرغونې او ځلانده تاریخ دګوټونو له نشریدو وروسته دونړیوالو لپاره هم په هغه کې دلیدو وړ دی له دغو څیړنو څخه داسې معلومیږي چه زمونږهیوادنه یواځې دمدنیت ځلورلارې و بلکه دلویو اومشهورو تمدنونو زانګوهم وه چه دفرهنګ دپراخولو، دهنر درواجولو اودټولنیز اواقتصادي ژوند دطرز دساتنې رسالت یې په تیره بیابه کوشانې دوره‌کې په غاړه درلود . دآبداتو له ترمیم سره په ارتباط باید وویل شي چه دزمانې پیښې، دوخت تیریدل اونه توجه ددې‌سبب شوچه زمونږ دهیواددډیر غوره آبدات، دوخت په‌تیریدو سره طبیعي اوقصدي زیان ووینې اوخپل ماهیت اوکمیت کم کړي. له دې‌کبله دآبداتو دترمیم په برخه‌کې دلرغون پیژندنې دلوی مدیریت دکارپروګرام داسې تنظیم شو چه، ترڅودتاریخي آبداتو دترمیم په برخه‌کې پراخ‌کامونه اوچت شي .

دکیندنو او دآبداتو ترمیم په دووساحوکې دلرغون پیژندنې دلوی مدیریت داجراآتولنډیز په لاندې ډول دی :

کیندنې :

کیندنې په لاندې ډول په دریوبیلو، بیلو برخوویشل شوی دی :

الف– دلرغون پیژندنې افغاني هیات :

دلرغون پیژندنې دلوی مدیریت د لرغون پیژندنې هیات له یولسوکلونو څخه راپدیخوا دهډې داوښ په غونډۍ کې کیندنې کوی د۱۳۵۵ کال په ژمي‌کې دکیندنې یو لسمې دورې ته اقدام کړی اودترمیم او تاریخي څیړنوپه برخه‌کې یې دویلووړ نتیجې ترلاسه کړې دی .

دهډې داوښ دغونډۍ ودانۍ په‌یوه بودايي

معبدپوری اړه لري چه‌له میلادی دوهمی پیړۍ خخه ترشپږمی پیړۍ پوری خونسله دراهبی ژوند هلته تیرشوی اودمختلفو دورو ودانیو یوډبل په څنګ کی ذاسی ځای نیولی چه اکثرا له مجسمه لرونکو رواقونو سره ښکلی شویدی . سربیره پردی د اوبن غونډۍ د(تعمق او تفکر) مغاره په ۱۳۵٤ کال کی کشف شوه، څرنګه چه له آنی خطرسره مخامخ وه، د۱۳۵٥ کال په ژمی کی ترمیم ته‌یی اقدام وشواوپدی ترتیب دیوه ډیرهشکل ترمیم کارپه ډیرښه شکل بشپړشو .

دغه رازپه یولسمه دوره‌کی، سر بیره پردی چه‌کیندنوته دوام ورکړشو ، دریسرچ په برخه‌کی دسنولیکلوپه مقصد، امتحانی کیندنی وشوی چه نتیجی یی ډیرارزښتناکه دی. په‌دی دوره‌کی ډیری ودانۍ ترمیم او یوښول شوی .

ب ـ ګډی کیندنی :

ددی دپاره چه دلرغون پیژندنی‌دنمایندګانو فعالیت په ثابته توګه روښانه وی ګډی موافقت نامی ترتیب شوی چه دچاروپرمخ بیول په ګډه اومساوی توګه سرته‌ورسیږی.

۱ـ افغانی اوشوروی ګډهیات :

دغه هیات له څوکلونو راپدیخوا دهیوادپه شمالی سیموکی په‌سروی بوخت دی اوزیاتره فعالیت یی ددولت آباد دولسوالی تاریخی ځایونوته متوجه دی چه لدی جملی څخه‌یی ددلبرجین په غونډۍ اوجفه غونډۍ‌کی په ۱۳۵٥کال کی کیندنی کړی دی . دکیندنوپه اثرمهم آثارلاس ته راغلی دی . همدارنګه دډیری دوری دساحودسروی په اثردبرونز دوره اونوری ساحی یی‌کشف کړی دی چه شمیریی سل ګونوته رسیږی پد غو کیندنو کی دلرغون پیژندنی دلوی مدیریت شپږ تنو نمایندګانوله شوروی نمایندګانو سره همکاری کړی ده .

۲ـ افغانی اوفرانسوی ګډ هیات :

د ۱۹۲۲ کال دموافقت نامی دروحیی په اتکاء په افغانستان کی دفرانسی دلرغون پیژندنی هیات غوښتنه وکړه چه دکوکچی او کندز دسیندونو اودهغو دمعاونینو دساحو د لرغون پیژندنی نقشی برابری کړی ، چه ددوی پیشنهاد دساحو دسروی او ژغورنی په مقصد دواکمنومقاماتوله خواومنل شو . پدغه اساس فرانسوی اوافغانی ماهران یوډبل په همکاری دنقشو برابرولو او په تیره بیا دهغو ساحوپیژندنی اوژغورنی اقدام وکړیچه دڼوبولګولو دنووپروژوله کبله په خطر کی دی .

په همدغه اساس یی د۱۳۵٦کال په‌پسرلی کی دشورتوغی دلرغونی ساحی په مقدماتی کیندنوپیل وکړ. له لاس ته راغلو آثاروڅخه داسی ښکاری چه دشورتوغی لرغونی ساحه دهیواددشمالی صفحاتو دبرونز ددوری یو ډیره پخوانی ساحه ده اودپخوانی هنرله‌تمدن په تیره بیادهړپه‌له تمدن سره دهغه ارتباط په قاطع صورت او پرته له تردید څخه ثابتوی .

ج ـ دموافقتنامو له مخې دخارجي هياتونو کيندنې :

پدغو کيندنو کې دلرغون پيژندنې دلوی مديريت نمايندګان دفنې غړوپه توګه فعاليت کوی چه له يوی خوادچارودپرمختګ څارنـه کوی اوله بلې خواله فنې نقطه نظرڅخه لـه خارجي ماهرانو سره دمرستې او همکــاري په نتيجه کې زيات شيان زده کوی .

۱ـ دفرانسې دلرغون پيژندنې هيات کيندنې په افغانستان کې :

دفرانسې دلرغون پيژندنې هيـــات پـــه افغانستان کې د۱۳۵۵ کال په منی کې ددشت قلعی په سيمه په تيره بيا دګريکوباختری په پخوانی ښارکې چه آی خانم نـوميــږی ، کيندنوته دوام ورکړچه ډيری ګټوری اوعلمی نتيجې يې لاس ته راوړی دی . د۱۳۵۶کال په پسرلی کې يې په ښاراودهغه خـــواوشا ځايونوکې کيندنې وکړی اولرغون کيندنــو څخه يې هم ښې نتيجې لاس ته راوړی دی دافغانی لرغون پيژندنې نمايندګان په کيندنو کې په فعاله توګه برخه لری اوپدغه ترڅ کې يې دآی خانم دلاس ته راغلوآثارترميم ته هم اقدام کړی دی .

دآی خانم ښار دګريکوباختری په تمـدن پوری مربوط دی چه له ميلادڅخه مخکې په دريمه اودويمه پيړی کې پدی حوزه کې داسيا له لويوښارونوڅخه شميرل کيده اودهغه وخت له اصيل هنرڅخه نمايندګی کوی . په دغه ښارکې دګريک پديدی دمحلي ژونداوساختمانی طرز په قيدکې په داسې شکل سره راغلې دی چه دهغو مطالعه دګريکو باختری آرت ډيــر مسايل روښانه کوی .

۲ـ دايټاليې داسيمودمؤسسې دلرغون پيژندنې دهيات کيندنې :

دايټاليې داسميو د لرغون پيژندنې هيأت چه له څوکلونوڅخه راپديخوا دغزنی دسردار په غونډۍ کې فعاليت کوی په ۱۳۵۵ کال کې هم دهمدغه فعاليت په لړکې کيندنوته اقدام وکړاوددغوکيندنوپه نتيجه کې يې دليدووړآثار کشف کړی دی .

د لرغون پيژندنې دلوی مديريت نمايندهٔ دسردارغونډۍ په کيندنوکې مهمه او ګټوره برخه لری . دغزنی دسردار غونډۍ پخوانۍ ودانۍ په يوه بودايې معبد پوری اړه لری چه دکوشانيانوله دوری څخه ترميلادی اتمې پيړۍ پوری په هغوکې څونسله دراهبـــې ژوند تيرشوی دی .

۳ـ دجاپان دکيوتوپوهنتون دلرغون پيژندنې دهيات کيندنې :

دجاپان دلرغون پيژندنې هيأت د ۱۳۵۵ کال په دوبی اومنی کې هم د کابل ولايـت دميربچه کوټ په ولسوالۍ کې دسکندر پــه غونډۍ کې دتيروکلونوپه شان فعاليت کړی چه په دغه هيات کې دلرغون پيژندنې دلوی مديريت دنمايندهٔ موجوديت، له هرنقطه نظر څخه مؤثرګڼل شوی دی .

داسکندو غونډۍ دکابل دجوزې دهندوشاهې ددوری دساحوله جملې څخه شميرل کيــږی

چه ودانۍ یی دکوشانیانوپه دوری پوری اړه لری .

٤ـ دبرتانیی دافغان پیژندنی دمؤسسی دلرغون پیژندنی دهیات کیندنی :

دبرتانیی دلرغون پیژندنی هیات دکندهار دزاړه ښارپه سیمه‌کی چه په اغلب گمان دافغانستان له پخوانیو اسکندریو څخه ده د۱۳۵۵ کال په منی علمی فعالیت کړی اود زاړه ښارپه خوځایونوکی کیندنی کړی دی دلرغون پیژندنی دلوی مدیریت نمایندگانو په دغوکیندنوکی فعاله برخه آخیستی او دفنی کیندنودسیستم په باب یی ځیل معلومات زیات کړی دی . دکندهار دزاړه ښارکیندنی څرنگه چه نوی پیل شوی، نودغه مساله چه آیازوړښار دهیواد یوه سکندریه ده اوکه نه، حل اوروښانه شوی نده .

دآبداتو ترمیم :

دآبداتوترمیم هم دکیندنوپه شان په دریو برخوویشل کیږی :

الفـ دلرغون پیژندنی دلوی مدیریت دترمیم کارانوپواسطه دآبداتو ترمیم :

پوشمیرودانۍ او آبدات چه فوری ترمیم‌یی ایجاباوه ، له سروی او مطا لعی نه وروسته داسی تجویز ونیول شوچه دلرغون پیژندنی دلوی مدیریت دگار کوونکو او ددولت په پرمختیایی بودجه‌کی له‌منظورشوو پیسو سره ترمیم شی .

١ـ دهرات دجامع جومات ترمیم :

له شوکالوڅخه را پدیخوادلرغون پیژندنی دلوی مدیریت ترمیم کارانو، دهیواد له‌ډیرو لویوجوماتونوڅخه دڅغورلو دپاره اقدام‌کړی، چه د۱۳۵۵ کال له دوبی څخه د۱۳۵٦ کال تردوبی پوری ددوی اجراآت قناعت ښنوونکی دی . ددغه جومات ترمیمات زیاتره دجومات له دننه څخه بهرته دواوری اوباران داوبـو ایستلو سیستم اوهم دجومات دبامونو ترمیم ته‌متوجه دی. اوددی دپاره چه اوبه په‌گنبدکی دننه نفوذونکړی له کانکریټی موادوڅخه هم استفاده شویده . جامع‌جومات‌دغوری پاچاهانو په دوره‌کی ودان اودتیموریانوپه پیړی کـی بشپړشوی دی . دساختمان طرز اوتزئیناتویی دجومات ښایست نورهم زیات کړی دی .

٢ـ په هرات‌کی دگازرگاه شریف ترمیم :

دگازرگاه شریف آبده چه دهیواد نامتـو عارف اوفاضل خواجه عبدالله انصاری پکښی ښخ دی دتیموریانو ددوری د مهندسۍ او تزئیناتو شهکار گڼل کیږی څرنگه چه‌دغه غوره‌ودانۍ له‌انی خطرسره مخامخ شوی وه دهغی دترمیم دپاره اقدام وشـو .

لومړنی هڅی دختیز رواق دبنه ټینگولو دپاره وشوی . د۱۳۵۵ کال په دوبی، منی او ژمی کی دختیزرواق یعنی دآرامگاه دمدخـل دترمیم‌کارپیل شو، چه شوی کارونه قناعت ښنوونکی دی . چه دروان کـال دغبرگولی په میاشت‌کی کارته دوام ورکړشو .

٣ـ دبست دکلادکمان اوځاه ترمیم :

دبست‌کمان دهغو درزونو له کبله چه پکی پیداشوی ، دترمیم وړدی، ترڅو له چټکـو

مغارهٔ (تعمق وتفکر) تپهٔشتر هده‌بعد ازترمیم

نمونهٔ ازنقوش دیواری مغارهٔ (تعمق‌وتفکر) مربوط شتر هده

مغارهٔ (تعمق وتفکر) شترهده قبل از ترمیم

نمائی از حفریات دورهٔ یازدهم تپهٔ شتر هده

ماسك تیار مکشوفهٔشهر گریکو باختر درآی خانم

نمای خارجی مقبرهٔ مسعود سوم در غزنی

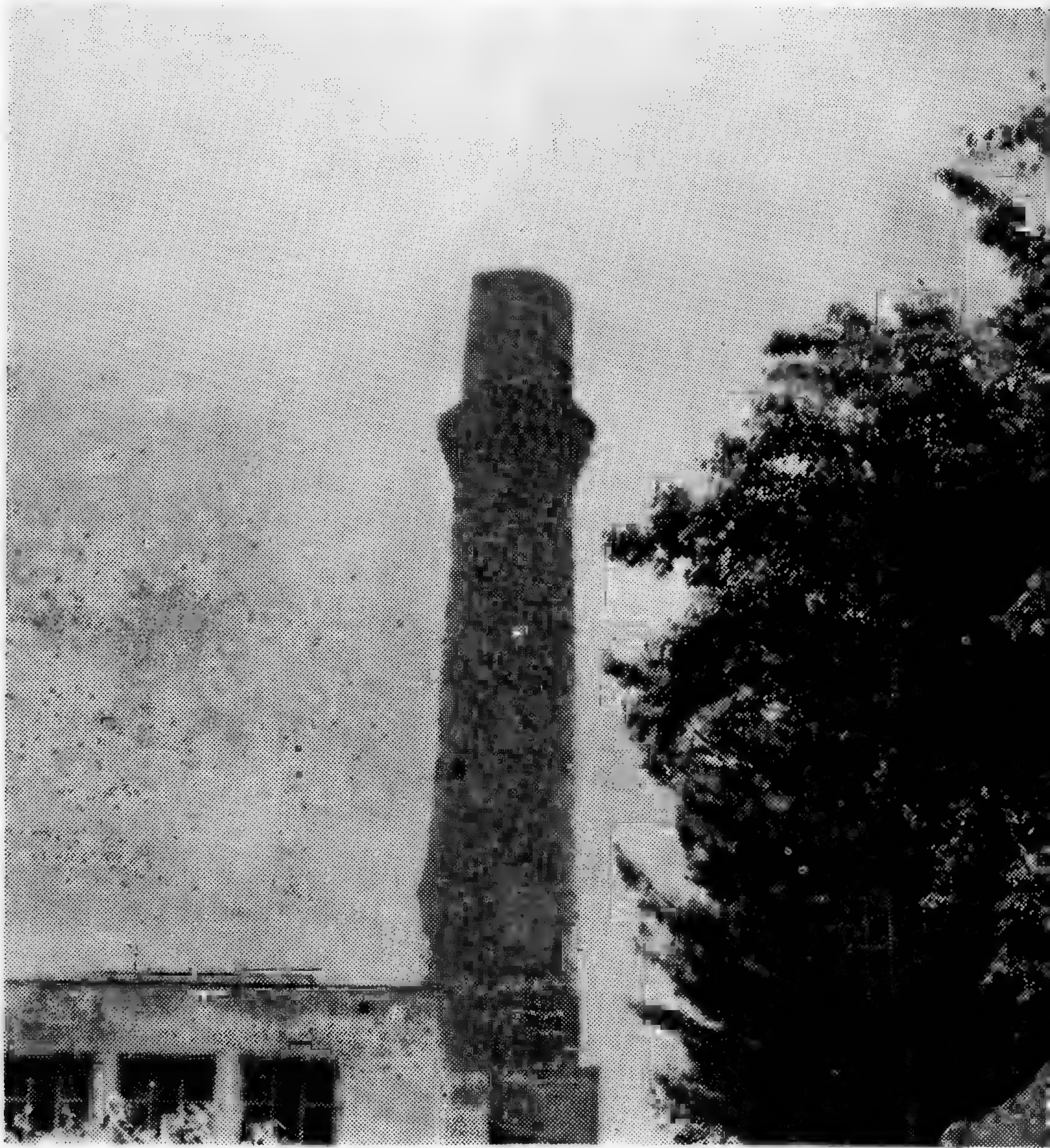
مقبرهٔ مسعود سوم در غزنی حین ترمیم

مقبرهٔ خواجه بقال درغزنی

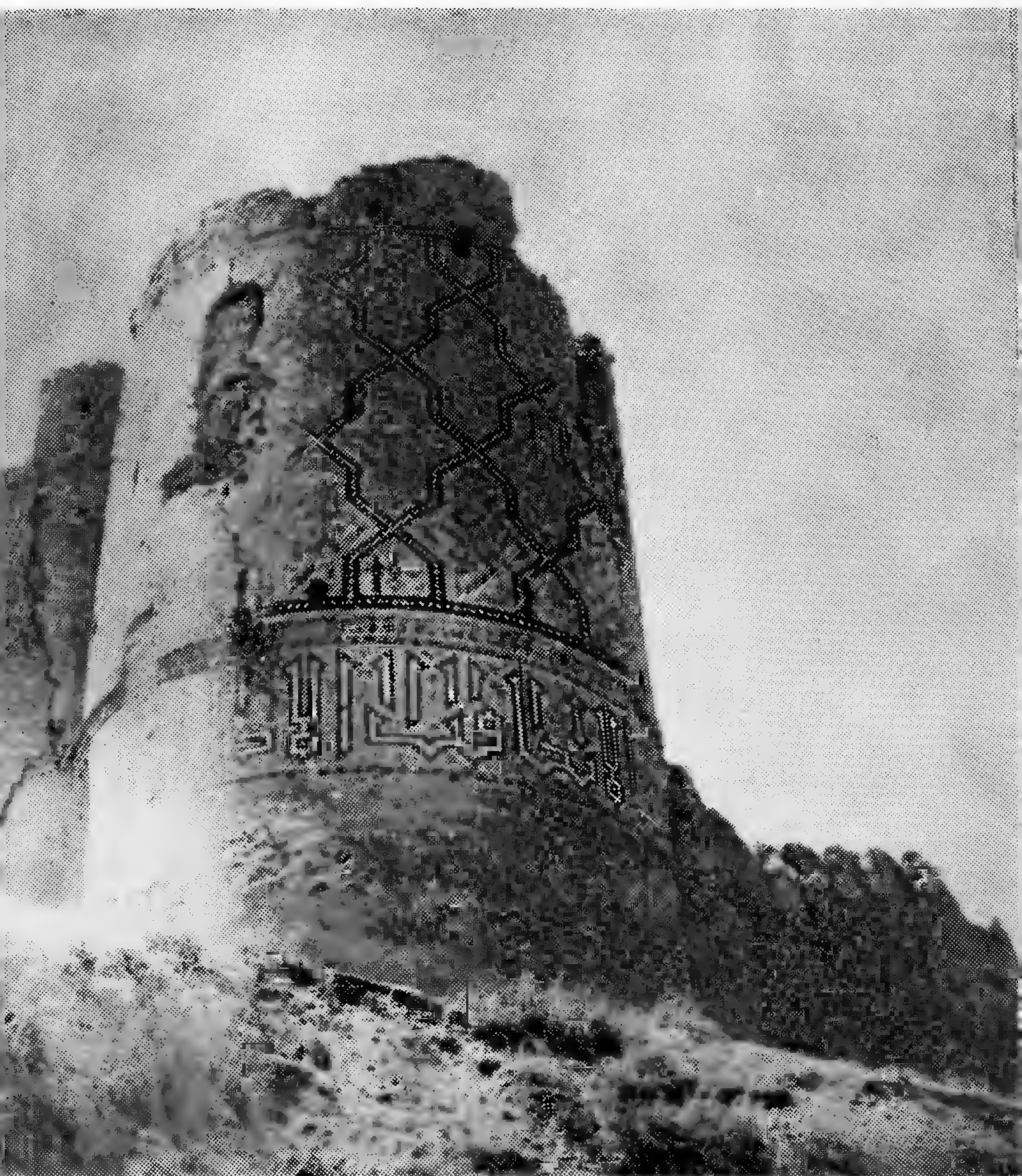
تزئینات کاشی رواق بزرگ‌گازرگاه شریف-هرات

رواق شرقی گازرگاه شریف-هرات

یکی‌از مینار های هرات

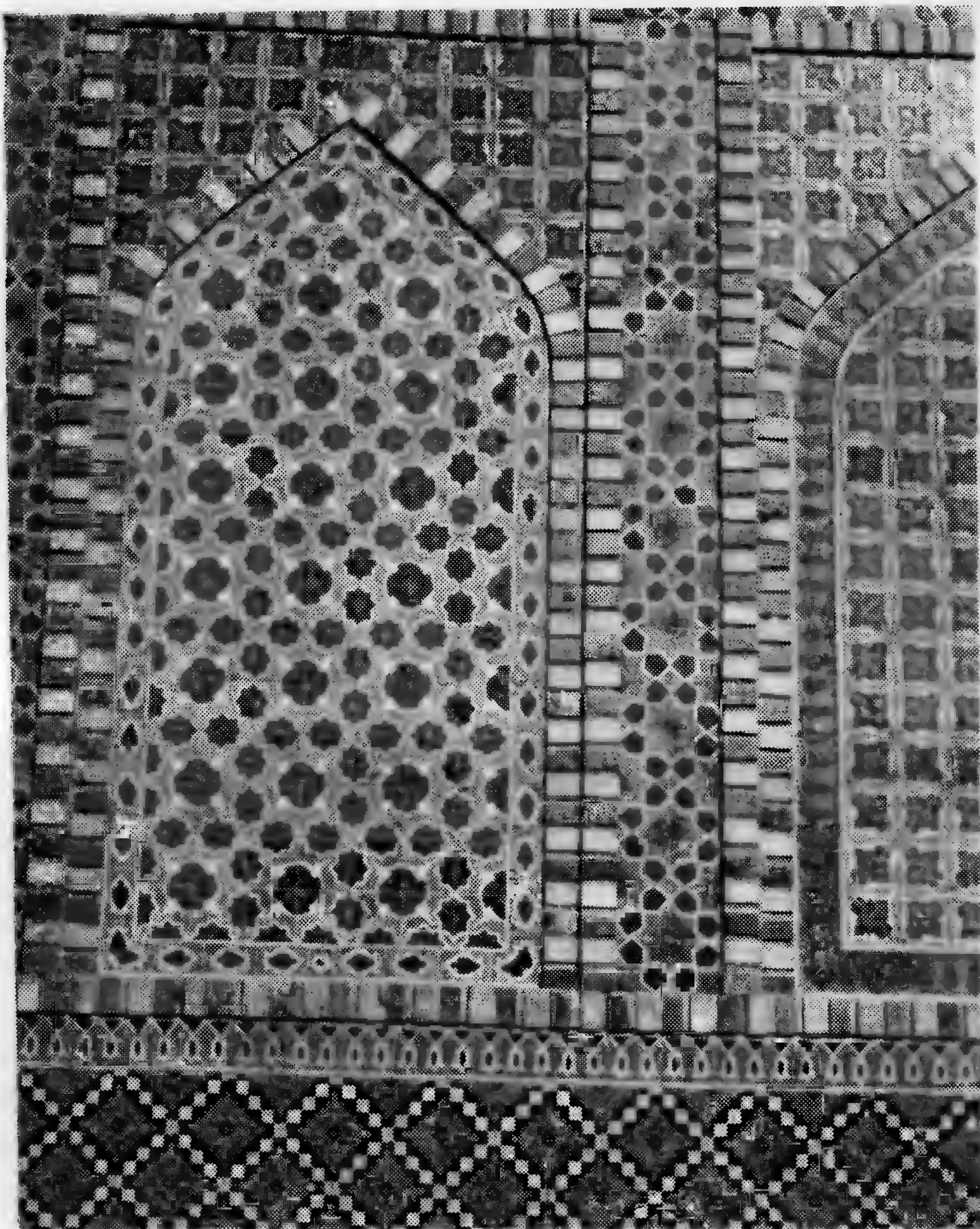
برج تیموری قلعهٔ اختیارالدین ـ هرات

نمای شرقی قلعهٔ اختیارالدین هـرات

تزئینات برجسته حصه داخلی و کمان بست

تزئینات کاشی دروازه شرقی روضه مزار شریف .

روضهٔ مبارک مزار شریف ـ جزئیات مهندسی تیموری درقد میربرکت .

روضه مباك مزار شریف در وقت‌ترمیم .

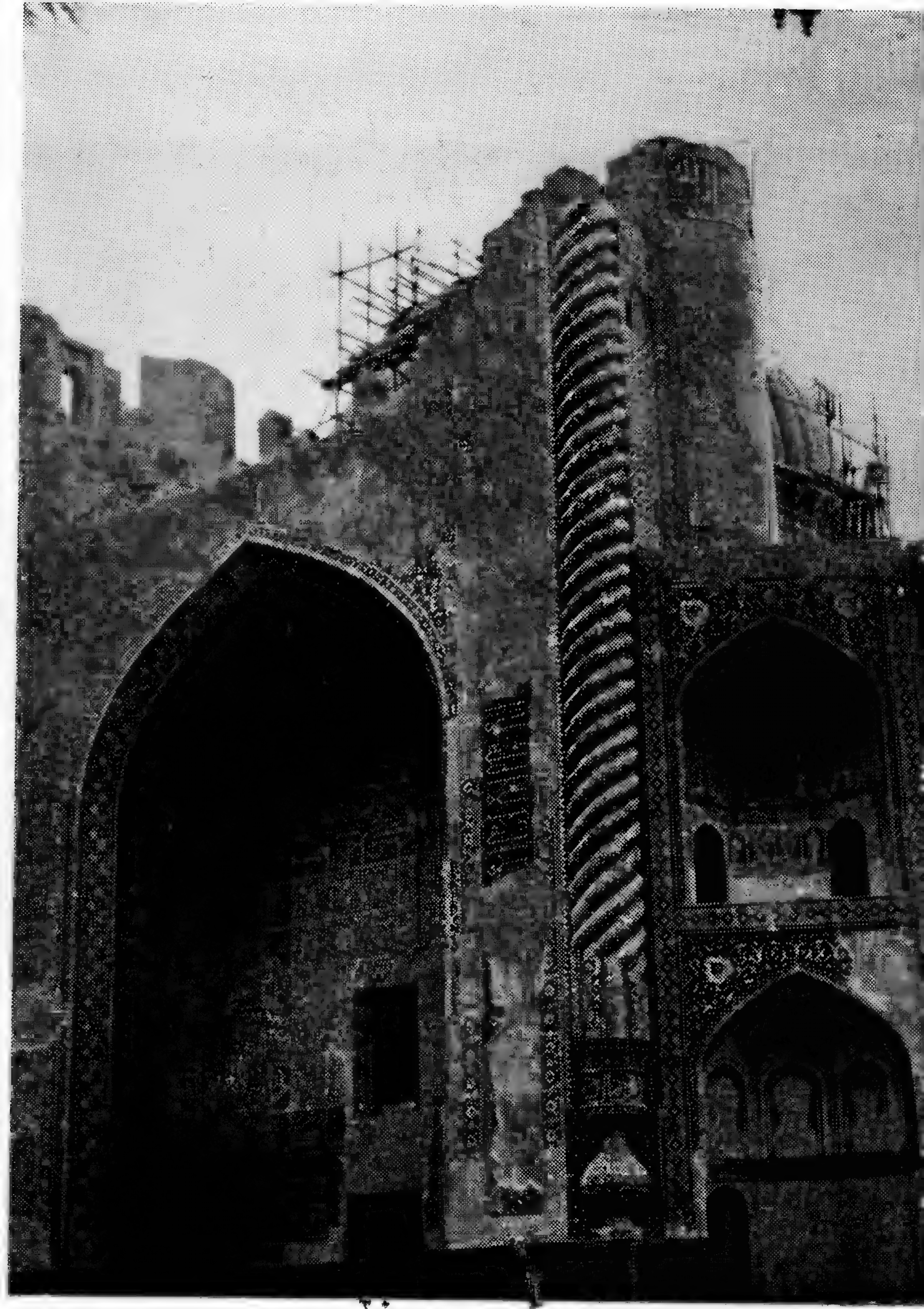
ترمیم بامهای روضهٔ مبارك مـــزار شریف

مقبرهٔ باباحاتم واقع چمتال ولایت بلخ

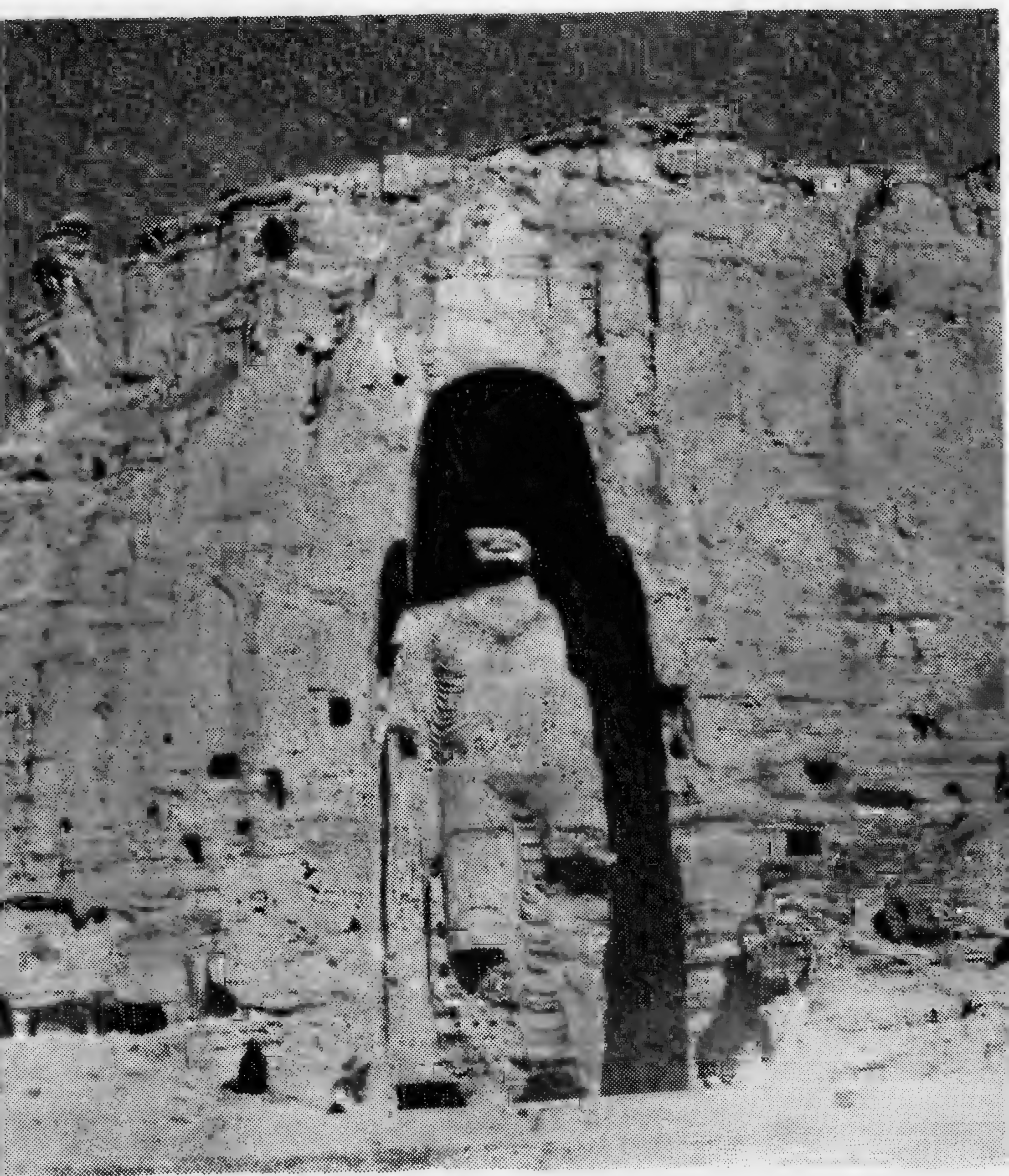
تزئینات و خطوط برجسته داخلی مقبره بابا حاتم

مسجد نه‌گنبد بلخ جزئیات تزئینات یکی‌از ستون ها

مسجد خواجه ابونصر پارسا در بلخ در مرحله آخر ترمیم

بودای ٥٥ مترهٔ بامیان

ترمیماتوسره دغوریانو ددوری دغه مشهوره آبده دزمانی له ضررخخه وژغورله شـــی . خرنگه چه داستنادی پایوله جوړیدو دمخــه دترمیم کارامکان نه درلود، نود ۱۳۵۵ کال په دوبی اومنی‌کی له‌کلکو او مقاومت لرونکو موادوخخه داستنادی پایو جوړولو کار پیل شوچه په‌سلوکی اتیابشپړشوی، دپاتی‌برخی کار د۱۳۵٦ کال دغبرگولی په میا شت کی پیل شو .

دبست شاه چه‌دبست دکلاپه‌پورتنی‌برخه‌کی ایستل شوی په اغلب گمان دمغولوپه دوری پوری اړه لری. خرنگه چه اوسنی وضع‌یی دردونکی ده، بایدترمیم شی .

دشاه دپاکولو کار د۱۳۵۵ کال په منی اوژمی‌کی پیل اوسږکال هم دوام وکړداساسی ترمیم‌کاریی، دبست دکمان له پروژی سره یوځای دروان کال دغبرگولی په میاشت کی پیل شویدی

٤ـ دغزنی دمنارو، ددریم غزنوی مسعـود دقبر اوپه غزنی کی دمحمد شــریــف خــان دقبرترمیم :

دغزنی دغه مشهوری خلوری آبدی تریوه پروگرام لاندی دلرغون پیژندنی لوی‌مدیریت د۱۳۵۵کال ددوبی اومنی دترمیماتو په‌پروگرام کی داخل شوی، چه له د ی جملی څخــــه دمحمدشریف خان قبرچه دمغولو ددوری یوه آبده ده . اوددریم مسعوددقبر دترمیم کار پیل شو. دمسعود دقبرپه ترمیم کی، دمقبری دداخلی برخی داساسی ترمیم په مقصـــد، پاککاری نه زیاته پاملرنه وشوه. هغه څه چه دغزنوی دریم مسعود او بهرام شاه پــه مناروپوری اړه لری دترمیم‌مقدماتی‌مطالعات‌دی. د۱۳۵٦ کال دچنگاښ دمیاشتی په سر کــی ددغو ابدو دترمیم کاربیاپیل شو .

٥ـ په غزنی‌کی دخواجه بقال دقبرترمیم :

دلرغون پیژندنی دلوی مدیریت کارکوونکو تریوه بیل پروگرام لاندی دخواجه بقال دقبر دعاجل ترمیم اوساتنی دپاره اقدام وکــړ. داساسی ترمیماتو کاردروان کال دچنگــاښ په میاشت‌کی پیل کیږی .

٦ـ په غزنی کی دخواجه لایخوردقبرترمیم:

دلرغون پیژندنی دلوی مدیریت کارکوونکی دلوړی ځل دپاره دخواجه لایخورپه نامـــه دیوه قبردترمیم کارد ۱۳۵۵ کال دچنگاښ له سرخخه پیل‌کړی . ترخودغه ابده په ځــو میاشتوکی بشپړه شی دخواجه لایخور قبر دمعماری دطرزاوداخلی تزئیناتوله نقطه نــظر څخه دغزنی له مهمو ابدو څخه دی .

په مزارشریف‌کی دحضرت (علی)کرم‌اللەوجهه دآرامگاه ترمیم :

په‌مزارشریف‌کی دحضرت (علی)کرم‌اللەوجه دمزار آبده، څرنگه چه له‌تیرووختونو څخــــه په غیرفنی ډول‌ترمیم‌کاری شوی‌وه، دودانــی وضع په بامونو باندی د تړاو شوو خاورو دزیات درندوالی په اثرمخ په خرابیدو وه اودبی پروایی له‌کبله ورته خطرونه متوجه‌و. ترڅوچه دلرغون پیژندنی دلوی مدیــریــت کارکوونکو د۱۳۵۵کال په دوبی ، منی اوژمی کی په یولړفنی ترمیماتولاس پوری کــړ .

چه دغه ممتازه ابده له زیاتوخطرونوڅخه وژغورله شی .

دلرغون پیژندنی کارکوونکو دترمیم په لومړی مرحله‌کی په بامونوباندی پرتوخاورو حجم کم کړی اوددغی پاك کاری په نتیجه کی یی دبامونو، گنبدونو اونورو برخو سا ختمانی وضعی په باب معلومات ترلاسه کړی. ددغه معلومات له مخی دترمیم کار تیرکال پیل‌شو اوپه روان کال کی هم له پیش بینی شوی پروگرام سره سم دوام کوی .

۸ـ په بلخ‌کی دنه‌گنبد د جومات گـاډری پوښښ :

دنه گنبد جومات چه‌په (حج پیاده) مشهور دی، دافغانستان اومرکزی اسیاله ډیروپخوانیو جوماتونو څخه دی . ددغه جومات د گـاډری پوښښ کار، دلرغون پیژندنی، دلوی مدیریت په لگښت ، دمزار شریف دحرارتی بریښنا اوکیمیاوی سری‌دفابریکودریاست دکارکوونکو له خوارو‌ا دی چه په ۱۳۵٦کال‌کی به بشپړ شی .

دتیم په نامه دخلم دسرتړلی بازارترمیم :

دخلم سرتړلی بازار دهیواد د تـاریخـی بازارونو یواځینی نمونه ده چه دوخت‌دخلکو داقتصادی ژوند طرزښیی. څرنگه چه یـو مخصوص ساختمان لری بایدپه عاجل توگه ترمیم شوی وای دلرغونودورودودانیودمعرف په حیث ددغه سرتړلی بازار دساتنی دپاره دلرغون پیژندنی‌لوی مدیریت په ۱۳۵٦کال‌کی دجوزاپه میاشت کی دهغه اساسی ترمیـم پیل کړچه په دووکلونوکی به بشپړشی .

بـ دکړووهیاتونوپواسطه دابداتو ترمیم :

۱ـ دبامیان د۵۵ متریزه بودا او خواوشا مغارو ترمیم :

دبامیان ۵۵ متریزه بوداچه دنړی یـوه ډیره لویه اومشهوره مجسمه ده ، پرله‌پسی پیړیوکی له ډول، ډول خرابیو سره مخامـخ شوی وه چه فنی ساتنه او ترمیمات یـی ایجابول ، دبیاجوړولو کاریی، دیوه بیل گډ موافقت له مخی دافغانستان په لگښت دهند دلرغون پیژندنی سروی دمؤسسی‌کارکوونکو ته سپارل شوی، په‌دی موافقت لیك کـی په لومړی مرحله‌کی د۳۸ متریزه بوداترمیم ته هم ځای ورکړشوی وچه دبیا جوړولـو کاریی پخوابشپړشویدی .

دغه ترمیمات دبـودا دمجسمـی او رواق دلاټینگښت اواستحکام دپاره دی، چه دهمدی مقصدپه غرض درواق په پورتنی برخه کـی دواوری اوباران داوبوفرعی کانال ایستل‌شوی ترڅوددا سی زیانونو مخه ونیسی. له‌بلی خوا دمجسمی اورواق نړیدلو اودرزونو چاره هـم دکانکریټی موادو پواسطه له‌برمه‌کاری‌وروسته سنجش اوعملی شوی ده .

همدارنگه دبودا دراهبی دجاموډبرجسته‌گیو تثبیتول اوپښی هم دترمیم په پروگرام کی داخل دی، چه پښی یی بشپړشـوی دی .

له بلی خوادرواق ددیوال اودخواوشا مغارو دبرجسته تزئیناتو پـاك کـاری او تثبیـت دلابراتواری موادوپواسطه پیل‌شوی چه‌کاریی سږکال بشپړ یږی .

۲ـ دهرات دمصلی اواختیار الدین دکلا ترمیم :

دترمیم پروژه په دووبرخو ویشله کیږی، لومړی داختیار الدین دکلاترمیم داحیا او د هرات دښارموزیم ته ځای ورکولو په مقصد، دوم دهرات دمصلی په تیره بیادمنارو ترمیم.

ددغی لویی پروژی کار دیونسکو په همکاری دملګروملتو اوافغانی ترمیم کارانو لهخوااجراکیږی چه دلومړنیو اړتیاو لګښت یی په افغانستان پوری اړه لری .

د۱۳۵۵ کال په منی اودهمدغه کال پهژمی کی داختیارالدین دکلا دځینو برخو دترمیم اودکلا دلاندنیو ځایونو دترمیم بشپړولودپاره چه دښار حربی موزیم ته پهکی ځایورکول کیږی، کاروشو، ددغو ترمیماتو په څنګکی، دکلادداخلی اوخارجی برخودوضعی معلولودپاره پاککاری هم وشوه .

دغهرازدمطالعی اوترمیم پهمقصد.دمصلی دمنارو په لاندنیو برخوکی هم پاککاری پیل شوه چه دسږکال دپاره په لومړی مرحله کی دمصلی دشمالی ختیزمنار او داختیارالدین دکلادتیموری برج ترمیم نه دلومړیتوب حق ورکړشویدی چه له سږنی کار سره بـه دعمومی پروژی دکارپه سلوکی ۴۵ یی بشپړ شی .

۳ـ دبلخ ولایت په چمتالکی دبابا حاتم دقبرترمیم :

دغه مهمه ابده چه دسلجوقیانو له دوری څخه ده، له هرحیثه دڅیړنی اوترمیم وړوه، ترڅوچه بالاخره دترمیم کاری دیوه نوی ګډ موافقت لیك له مخی، دفرانسوی دلرغـون پیژندنی هیات ته وسپارل شوچه تراوسهپوری کاریی ندی پیل شوی، مګردسروی په برخه کی یی د۱۳۵۵کال په ژمیکی اقدام وشو .

جـ دخارجی هیات پواسطه دابداتوترمیم:

۱ـ پهبلخکی دخواجه ابـو نصـر پارسـا دجومات ترمیم :

دتیموری دوری دغه ډیرښکلی اوارزښتناکه آبده دزمانی له ضرراوورانیو سره مخا مخ وه، چه داطلاعاتو اوکلتور وزارت په خاصه پاملرنه اودهندی ترمیمکارانو په مرسته او لګښت دترمیم کاری د۱۳۵۵ کال په منی کی بشپړشو .

دغه ترمیمات دهغهګډ موافقت لیك پـه اساس وشول چهپه هغهکی دبګرام دکیندنو اودفراه دسیمودسروی چارو ته همځای ورکړ شویدی، اوکارییدهندلرغون پیژندنیدسروی مؤسسی لهخواسرته رسیږی. په دغوترمیماتو کی کوښښ وشوچه له یوی خوا دابدیدرزونو اونړیدلو برخو ته یوثابت اوټینګ ساختمانی شکل ورکړشی اوله بلی خوانهدمخیتزئینات یی پرته دتصرف څخه پخپلو اصلی ځایونو کی نصب شی. یواځی دګنبدی په برخهکی یی داایجابولو چه کاشیګانی له خپلو اصلـی ځایونوڅخه پورتهاودګنبدی لهترمیم اوخشتـ کاری اودساختمانی وضعی له ټینګښت څخه وروسته. نویکاشیګانی په عین اندازه او هماغه رنګ پرته زیاتوالی اوکموالی څخـه

په پخوانی شکل نصب شی .

۲ـ دچکری دمنار ترمیم :

دچکری منار دشاخ برنتی په لوړوسطحوکی چه دکابل ولایت دلوګرله ولایت څخه بیلوی واقع دی اودهیواددااسلامیت نه مخکی آبداتو له جملی څخه شمیرل کیږی چه جهانی‌شهرت لری .

دغی آبدی ته دجوی اوضاع په اثرزیات زیان رسیدلی و، که دترمیم دپاره یی اقدام نه‌وای شوای بیخی به‌له‌مینځه تللی وای . لدی کبله ددغی آبدی ترمیم کارته داطلاعاتواو کلتوروزارت دلرغون پیژندنی اوتاریخـــی آبداتو ساتنی دلوی مدیریت او دبرتـانیـی دافغان پیژندنی موسسی ترمینځ‌موافقت لیك کی ځای‌ورکړشوچه دلرغون پیژندنی د لوی مدیریت په‌مرسته دبرتانوی موسسی دترمیم‌ـ کارانوپواسطه دترمیم‌کار د ۱۳۵۵ کال ددوبی په پای کی بشپړشو .

۳ـ دګلدری دستوپی معبد :

دګلدری دمعبد اوستوپی ترمیم هم‌دبرتانیی دافغانستان پیژندنی دموسسی په موافقت‌لیك کی داخل دی، چه په دوومرحلوکی اجراکیږی لومړی دستوپی ترمیم، دوم له پاك‌کاری‌څخه وروسته دهغی دبودادمعبد ترمیم .

دستوپی ترمیم د۱۳۵٦ کال دغبر ګولـی په‌میاشت کی پیل شو. دګلدری ستوپـــه دفرانسی دلرغون پیژندنی دهیات دڅیړنو او ریسرچ په اساس په میلادی پنځم اوشپږم پیړی څخه پاتی ده چه دچکـری د منـار او شیوه‌کی له ستوپی سره یی بشپه یوه ده .

دپښتو پرمختیا اوپیاوړتیا آمریت :

دغه آمریت خپل تحقیقی فعالیتونه دپښتو مطالعاتودانکشاف په لیاره‌کی تنظیم اوتوسعه ورکړ .

دپښتو دانکشاف دپاره په دی موده کـی په‌وروستیو دووبیړیوکی دپښتو دچاپ شویو آثارو دسمینار دمقدماتو برابرولو د پښتـو دپرمختیا اوپیاوړتیا آمریت ته د سیمینار د مرکزی دفترپه توګه‌ددی موقع په لاس ورکړه چی دپښتوژبی دپرمختیاپه لارکی ځینی‌داسی چاری سرته ورسوی چی هره یوه یی ځانګړی علمی ملی اوبین المللی ارزښت لری‌دسیمینار مقدماتی چاری چی داطلاعاتو اوکلتور دوزارت له خوا دهیواد دعلمی اوفرهنګی موسسو او پوهانو په مرسته روانی وی سرته رسیدلی دی او‌اوس دسیمینار په مناسبت دچاپیدونکو کتابونو دچاپونی چاری داطلاعاتو او کلتور دوزارت دپښتو دپرمختیا اوپیاوړتیا دآمریت دتاریخ دټولنی دفولکلور دآمریت، بیهقـــی دکتاب چاپولو دمؤسسی ، همدارنګه دپښتو ټولنی دهیوادنشراتی مؤسسی دانیس‌نشراتی مؤسسی د کابل پوهنتون ، حربی پوهنتون اودښوونی اوروزنی دوزارت دتالیف اوترجمی دریاست له خواروانی دی .

په اټکلی توګه (۳۵) ټوکه کتابونه ددغه سیمینارپه مناسبت چاپیږی چی په دی‌جمله کی (۱) کلیدافغانی دپادر هیوزاثر (۲)ګلشن روه درواټی ټولونه (۳) دیونس خیبردیوان (٤) پښتوموقوته مطبوعاتو پیژندنه دبناغلی

رفیع اثر (٥) دافغانستان نومیالی دریم ټوك ښاغلی بینوا دغه کتابونه دپښتو دپرمختیا او پیاوړتیا دآمریت له خوا چاپیږی .

دپښتو چاپی آثارو په سیمینار کی نسبتا زیاتوفرهنگی اوتعلیمی موسسو برخه اخیستی ده دپښتوبین المللی څیړنو مرکز حربی پوهنتون اودننګرهار پوهنتون هغه فرهنگی اوتعلیمی مؤسسی دی چی دلوړی څل دپاره په دی سیمینار کی برخه اخلی .

په دی سیمینارکی پهچی د٥٦کال دزمری دمیاشتی په ١٥ نیټه جوړیږی (٤٠) تنه افغانی پوهان برخه واخلی همدارنګهسیمینار ته دبیلوبیلو هیوادونو (٣٩) تنهپوهان رابلل شویدی .

یوه په زړه پوری موضوع داده چی دپښتو دلومړنی چاپ شوی اثریعنی دګولډن شتیت دژبنی اولهجوقاموس دپښتوبرخی میکرو فلم چی په (١٧٨٧م) کی چاپ شویدی .

اوتراوسه دپښتو لومړنی چاپی اثر بلل کیږی دپښتودپرمختیا اوپیاوړتیا دآمریت په هڅه دشوروی اتحادڅخه دفرهنگی همکاریو په لړکی داحمدشاه باباديوان دخطی نسخی دمیکروفلم سره یوځای رارسیدلی دی .

لکه څنګه چی دخط اختراع تاریخی دوره تاکی دیوی ژبی ادبی تطورتاریخ کی لومړنی ویندل شوی چاپی نسخه هم داسی یوتاریخی اهمیتلری په دی لحاظ دګولډن شتیتدقاموس پښتو برخه دهغوپه زړه پوری چاپی آثارو څخه ده چی پههغی باندی دعلمی کارکوونکو وروسته ٩ چاپ شیاودپښتودچاپی آثارو په هغه نندارتون کی به وښودل شی چی دسیمینارپه مناسبت جوړیږی .

نوری هغه نادری چاپی نسخی چی دعلمی کتنواو څیړنونه وروسته به آفسیټی تو که دمربوطو تعلیماتوسره یوځای خپاره شی .

دپښتو نخوا شعر هارو بهارد (دارمستتر فرانسوی اثر) کلید افغانی (دپادرهیوزاثر) دپښتومنتخبات(ددورنا اثر)ګلشن روه د(راورتی اثر). داکتابونه چی دکم پیداکیدو له امله یی دنادروقلمی نسخو اهمیت پیدا کړی دی پښتوپوهانوته دڅیړنی پراخی زمینیبرابروی اوپه وروستیو دوو پیړیوکی دپښتو د پاره دچاپ دحروفو دبرابرولوپه لویوهڅورڼاچوی. ددی کتابونوپه جمله کی دپښتونخوا او شعر دهاراوبهار کتاب دهغه دمحتویاتوپه سبب دڅیړنی یوه ځانګړی پروژه راپیدا کړی ده چی دیوشمیر نامتو اونکره افغانی څیړونکو اوپوهانو له خوااوربانډی کاروان دی .

لهدی پروژی څخه څینی لاس ته راغلی اطلاعات څرګندوی چی افغان پوهانو دنامتو ختیځ پوهانو دنویو څیړنوپه استنادپهآریائی ژبوکی پښتومهم مرکزیموقعیت تثبیت کړیدی.

همدارنګه دغه سیمینارموقع لری چیدنادرو چاپی نسخوترڅنګ یوشمیر قلمی نسخی (داحمدشاه بابا دیوان د سوبانی قصیده داحمدشاه باباداشعارو پښتو شرحه . معرفت افغانی) دتعلیقاتو سره یوځای چاپ کړی .

ددی کتابونوپه برابرښت اومربوطو ځانګو ته دهغودسپارلو په برخه کی دپښتو دپرمختیا او پیاوړتیاآمریت دسیمینار دمرکزی دفتر پسه

توگه خپلی وظیفی سرته رسولی دی .

یوه بله موضوع چی دپښتو دپرمختیا او پیاوړتیادآمریت یوه پرمختیایی مرحله یی تثبیت کړی ددی آمریت له خواد (جمهوری پلوشه) په نامه دیوی نوی دوه میاشتنی مسلکی مجلی تاسیسول دی .

ددی مجلی لومړنی گڼه دهه۵کال دتلی په میاشت‌کی خپره شوه اوتراوسه پوری یی خلورگڼی راوتلی‌چی هره‌گڼه‌یی په سلومخونو کی خپره شویده .

«معیاری پښتواوپه پښتوکی معیاری ادب» ددی مجلی دهدف لنډیز دی چی دمجلی په لومړنی گڼه‌کی د اطلاعات اوکلتوردوزیرپوهاند دوکتورنوین په پیغام‌کی په لاندی ډول‌خرگند شویدی .

«دپښتوژبی ته خدمت کول زمونږیوه مهمه ملی وظیفه ده، یوی ژبی ته خدمت‌کول دوه مهم اړخونه‌لری، لومړی داچی ژبی ته‌دملی غایی په حیث اهمیت ورکړل شی . په دی صورت‌کی لازمه ده چی دژبی دتعمیمولو په لاره‌کی دژبی دگرامرلغوی اوادبی خصوصیاتو په باب دیوی انقلابی هڅی په‌توگه دهغی دلیك دوداوفونیتیك دسمون په باب کار وشی اوپه‌دی توگه دژبی دلهجو اواملائی وحدت‌چی دملی وحدت دپاره اساسی وظیفه ده سرته ورسوی، دوهم اړخ یی دادی چی ژبه‌دافهام اوتفهیم دوسیلی په‌حیث په سمه توگه په ټولو تعلیمی، اطلاعاتی، ارشادی او کلتوری ساحوکی په‌کارواچوله شی» .

دجمهوری پلوشی مجلی کارکوونکودهمدغو هدفونوترسره کولو دپاره خپلی هڅی نه دی سپمولی لکه چی ددی هڅوپه جریان کی دپلوشی مجلی دپښتودفونیټیك په عامواو کی چی یوه نوی ضروروی اوگټوره موضوع د ه یوځه وړاندی گامونه اخستی دی .

دپورتنیوچارودسرته رسولوترڅنگ دپښتو دپرمختیا اوپیاوړتیا دآمریت له خوالاندینی کتابونه نوی چاپ شویدی :

۱ـ لوی پیرغوث الاعظم .

۲ـ دشرق نابغه سیدجمال الدین .

برسیره پردی دغه آمریت دپښتو ټولنی اودپښتوڅیړنو دبین المللی مرکزاوڅینونورو فرهنگی موسسو سره دخپلی همکاری سلسله جاری ساتلی ده .

دعامه کتابخانو آمریت :

په یوه تیرکال کی د۷۷ـ۱۹۹۱۳۷ـافغانیو په معادل (٤٧٢١) ټوکه کتابونه ددغه آمریت دپلان او احصائیی مدیریت دزیارپه اثر لـه کورنی نشراتی منابعو څخه دعامه کتابتونو دپاره لاس‌ته راغلی‌دی . ټولی‌جریدی، مجلی اونوری خپرونی دمرکزاوولایاتو عامه‌کتابخانو ته لیږل شویدی .

دکتابتونونودښه سمبالیدوپه مقصدضروری وسایل لکه الماری، دمطالعی میز، څوکی اودعامه کتابتونونو دضرورت وړنور ضروری موادچه زیاتره یی فلزی دی برابرشویدی . دبدخشان، میرېچه کوټ اوبادغیس عا مـه کتابتونونه اود مرکز دعامه کتابتون یـودوی څانگی له یوشمیرعلمی اوگټورو کتابـونـو،

المارۍ، میزاوڅوکۍ سره سمبال اوتقویـه شویدی .

په ولایاتوکې دکونړدولایت اوکاپیسا دلوی ولسوالۍ اوداندخوی دولسوالۍ کتابتونونـه اوپه مرکزکې دزرنګارپارك ښاري کتابتـون پرانستل شو. ددغو ولایاتوکتابتونونه هریو له دوو زروټوکو زیات کتابونو، دورځپاڼواو مجلوله کلکسیونونو اوضروري وسایلو سره تاسیس شوي، چه داوس دپاره ددغو دریو کتابتونونو له پرانیستل کیدوسره په ولایاتو کې دعامه کتابتونونو شمیر دیرشــو تــه رسیدلی دی .

دعامه کتابتونونو دپاره (٥٤١٧٧٨) افغانیو په بیه (٢٦٣٢) ټوکه خارجيکتابونه پیرودل شوي دي .

(١٥٩) ټوکه خطي کتابونه په (٢٤٩١٥٠) افغانۍ او (١١٥٨) قطعې آرشیفي اسناد په (١٤٢٠٠) افغـــانۍ پیرو دل شـویــدي . پیرودل شوي کتابونه او دعامه کتابتونـونـو عمومي آمریت ته بښپل شوي آثار دکتلاك او تصنیف دمدیریت دلاري کارت اوکتلاك شوي اوشعبوته توزیع شویدي . چه ددغو کتابونو شمیرله (٦٠٠٠) ټوکوڅخه زیات دی . پـه مرکزکې دمطالعې د زیاتې اسانتیا د پـــاره دکتابونو دشمیرکارتونه نوي کړی شوي دي اوهم دځینونورو مؤسسو کتابتونونه ددغــه مدیریت دموظفینو له خواتنظیم اوکتابونه یې کارت اوکتلاك شوي دي .

یوشمیر کورني اوخارجي پوهانو دخطي کتابتون له خطي کتابونوڅخه استفاده کړیده، دغه رازدخطي کتابتون مدیریت دسیدجمال الدین افغان په سیمنار کې برخه درلوده اودپوهانو دضرورت وړموادیې برابرکړل . دمسلکـي کسانو ترنظرلاندې دخطي کتابونو دفهرست برابرولو کارپیل شویدی اوهیله ده چه ډیر ژردخطي نسخودفهرست یوه برخه برابره او چاپ ته آماده شي . همدارنګه د سنایـــي غزنوي دکلیاتوکتاب چه یونادر اثردی، پـه مطبعه کې عکاسي اوپه افسیټی توګه چـاپ شویدي اوهم دځینوخطي آثارو مکرو فلم چه خارجي اوداخلي څیړونکو ورته اړتیادرلوده، هغوی ته برابرشوي دي .

دریفرنس، مطالعې، افغانستان پیژندنې او مجلودخانګو دمراجعینو شمیر (١٣٤٢٨٧)تنو ته رسیدلی دی . دځوانانودکلپ اودزرنګار پارك دښاري خانګې مراجعین په یوه کال کې (١٩١٦٨) تنوته ورسید. دتوزیع دخانګــي دګڼون کوونکـــو شمیر (١٦١٥٥) تنه دی . دتاریخي آرشیف دترمیم کارپه سلوکي (٩٠) بشپړشوي، اوکله چه دایرکندیشن اوشلف سامان او لوازمات ورسیږي اونصب شــي تاریخي آرشیف به هم افتتاح اوپه فعالیـت پیل وکړي .

دپروان دعامه کتابتون کار بشپړ شوي او نوي ودانۍ بـه یې ډیرژر پرانستله شـي . دجمهوري دولت دفرهنګي اوکلتوري پالیسۍ په پیروۍ اودخلکو په تیره بیا دپوهانو او زده کوونکو دورځ په ورځ زیاتیدونکې فرهنګي اړتیاپوره کولوپه مقصد، داطلاعاتو او کلتور وزارت په نظرکې لرې چه دشهرارا بـرج

ته نژدی په ۱٤ جریبه ځمکه کی چه جمهور رئیس ښاغلی محمدداؤد عامه کتابتونونو او ملی تیاتر ته ببنلی ده، ددولت دپرمختیایی اوه‌کلن پلان په‌چوکاټ‌کی یوعصری اوسمبال کتابتون ودان کړی، دپیش بینی شوی پلان له مخی په‌دغه کتابتون کی بایدله دوومليونو څوکوښخه زیات کتابونه ځای شی، سربیره پردی به دمطالعی لوی سالونونه، دکنفرانس کوټی، سینمااودکتابونو دصحافت او ترمیم اومکروفلم ځانگی اوهغه ټول شیان ولری چه باید په یوه عصری کتابتون کی دی .

ددغه علمی مرکزجوړیدل دغه‌موقع برابروی ترڅودیوی خوانه دعامه ازهانو روښنانه کولو په لارکی دخدمت مصدروگرځی اوله بلی‌خوا نه دجمهوری دولت لوړواهدافوته پراختیا ورکولوپه برخه‌کی چه بنسټ یی د چنگابښ د۲٦ نیټی‌دانقلاب په‌کلتوری اوعرفانی‌پالیسی باندی ولاړدی، بریالی گامونه اوچت کړی .

دمطبوعاتی اوکلتوری جوایزوآمریت :

دمطبوعاتی او کلتوری جوایزو آمریست د۱۳۵۵ کال دوړی په میاشت کی دجوایزو دمطالبو فهرست چه‌په هغه‌کی داقتصادی او ټولنیزی ودی، فرهنگی او سیاسی ودی، تاریخی مطالعاتو، ادبی څیړنومربوط موضوعات اودښکلو ښکلو هنرونو مربوط موضوعات مشخص شوی وترتیب اودجوایزو دعلاقمندانو دخبرتیا دپاره چی غوښتل یی پدی برخه‌کی آثار تدوین اود ۱۳۵۵کال دجوایزو د پاره کاندید کړی، دمرکز اوولایاتو په ورځپاڼوکی نشرکړ ترڅو دهیواد لیکوالان، څیړونکی او هنرمندان هغه موضوعات چه‌دوی یی په نظر کی لری له‌دغه فهرست انتخاب اوتر هماغه عنوان لاندی دموضوع په باره کی څیړنی وکړی اوخپل آثارله‌تدوین اوبشپړولووروسته دجوایزو دپاره کاندید کړی .

له هغه ځایه‌چی‌دکوچنیانودښوونی اوروزنی دکوچنیانودخلاقه استعداددروزنی اودکوچنیانو دذهنی اوروحی روزنی مربوطو مسایلو پـــه برخه‌کی اساسی ریسرچ اوڅیړنه نده شوی اوپه اوسنیو شرایطو کی زمونږ ټولنه په‌دغو موضوعاتوکی لازم موادوته ډیره اړتیا لــری دهیواد لیکوالوته په‌دی ساحه کی په ۱۳۵۵ کال‌کی مشخص جوایز په‌نظرکی ونیول شول اودهیواد په ورځپاڼوکی له مختلفو اعلانونو سره دلیکوالانو پاملرنه جلب شوه .

ددی دپاره چه پوشمیر هغو کوچنیانوته چه دښکلو هنرونوپه ځانگوکی استعداد لری موقع ورکړی شی ترڅوپه هنری ځانگو کی خپل استعداد ښکاره کړی دجوایزو آمریت په ۱۳۵۵ کال‌کی دکوچنیانو دپاره په هنری ځانگوکی مشخص جوایزپه نظرکی ونیول او له څلورم ټولگی ترشپږم ټو لگـــی پوری دښوونځیو د سلوتنو شاگردانو آثاریـــی، دکوچنیانو دجوایزو دپاره کاندیدکړل .

دهغو کوچنیانو داستعداد تثبیتولو د پـاره چه خپل آثاریی د۱۳۵۵ کال جوایزو تـــه کاندید کړی عملی ازموینه واخیستـل شـوه اوالړونه یی دجوایزودامریت له خوا مربوط کمیسیون ته وړاندی شول .

همدارنگه دجوایزو آمریت دښکلوهنرونو په خانگه کی دهیواد دهنرمندانو تقریبا (۲۵۰) اثرونه په ۱۳۵۵ کال‌کی ومنل چه دواکمنو کمیسیونونو له خوادنوموړو اثرونوله‌ارزیابی‌ وروسته دهغوکسانو نومونه تثبیت اواعلان شول چه جوایز یی گټلی و .

دمطبوعاتی اوکلتوری جوایزو آمریت په ۱۳۵۵کال‌کی دداستان‌نویسی، ژورنالیزم، ادبی څیړنو، فولکلور اودکوچنیانو د ښوونـی او روزنی دتاریخی موضوعاتو په څانگو کـی دتالیف او ترجمی تقریبا (۳۰) اثرونه چـه دهیواد دلیکوالانو او مترجمینو له خوا تدوین شوی و، ومنل اونوموړی کتابونه، دارزیابی دپاره مربوطو کمیسیونونو ته وړاندی شول چه لـه ارزیـابـی څخـه وروستـه ډیروښو آثاروته دجمهوری نیکمرغه جشن په دریم تلین‌کی جایزی ورکړی شوی .

(گفتار دل انگیزاز صفحات شمال کشور) فولکلوریک اثردخوشحال خان دگروپ دوهمه جایزه، (تلویزیون) دژورنالیزم په څانگه‌کی دسیدجمال الدین افغانی دگروپ دریمه درجه (ابومسلم خراسانی) تاریخی‌اثردامیرعلیشیر نـوائـی د گـروپ دریمـه درجـه جـایـزه (پـه افغـانستـان کـی د څـارویـو مهـم رنځونه) زراعتی اثردابن سینای‌بلخی دگروپ دریمه درجه جایزه .

(رهنمایی مادر) دکوچنی په ښـوونی او روزنی پوری مربوط دابن سینـای بلخـی دگروپ دریمه درجه جایزه، یوه جـایزه . (حقوق اطفال دراسلام) حقوقی اثردسیدجمال الدین افغانی دگروپ دریمه درجه جایزه ، یوه جایزه .

هنری آثار چه په ۱۳۵۵ کال یی جایزی گټلی :

دمیناتوری په څانگه کی :

۱ـ دبهزاددگروپ لومړی‌درجه، یوه‌جایزه.

۲ـ دبهزاددگروپ دوهمه درجه‌دوی‌جایزی.

۳ـ دبهزاددگروپ دریمه‌برخه دوی‌جایزی .

دروغنی نقاشی په څانگه‌کی :

۱ـ دجامی دگروپ لومړی درجه‌یوه جایزه.

۲ـ دبهزاددگروپ دریمه درجه یوه‌جایزه.

نوری هنری څانگی :

درحمان بابا دگروپ دریمه درجه، پنـځه جایزی .

دکوچنیانو هنری آثار :

۱ـ دنقاشی هغه آثارچه دجامی دگـروپ جوایزیی گټلی څوارلس جایزی .

۲ـ دخطاطی آثارچه درحمان بابا دگروپ جوایزیی گټلی دوی جایزی .

۳ـ دشبکه‌کاری آثارچه درحمان بابادگروپ جوایزی گټلی دوی جایزی .

٤ـ دستنی گنډلو آثارچه درحمان بابا د گروپ جایزه یی گټلی یوه جایزه .

پدی څانگه‌کی دجوایزو وړونکو دجوایزو ټولی پیسی دوه سوه اوپنځه څلویښت زره افغانیو ته رسیږی .

پہ ۱۳۵٦ کال‌کی دجوایزو اجراآت :

دجوایزو آمریت د۱۳۵٦ کال دمطبوعاتـی اوکلتوری جوایزو فهرست چه داقتصادی او ټولنیزی ودی مسایل، فرهنگی ، سیاسی ،

تاریخی، ادبی، دکوچنیانو دښوونی اوروزنی موضوعات، دلویی جرگی اومحلی جرگوتاریخچه اودښځومسایل پکښی شامل دی ترتیب اودهیواد دلیکوالانو دخبرتیا دپاره د۱۳۵۵ کال دتلی په میاشت کی دمرکز اوولایاتوپه ورځپانوکی نشرکړچه دهغه په اثر (۵۰) تنولیکوالانو ، څیړونکو او مترجمینو دخپل نومونه دجوایزو په دفترکی ثبت کړل .

دغه راز دهیواد (۱۰۰) تنو، د نقاشۍ، خطاطۍ، میناتورۍ، مجسمه جوړولو، حکاکی اودښکلو هنرونوپه نوروڅانگوکی خپل نومونه ثبت کړل .

د(۵۰) تنولیکوالانوله‌جملی څخه چه‌پخوایی خپل نومونه ثبت کړی و، (۳۰) تنو خپل اثرونه چه‌په‌اقتصادی، تاریخی، ادبی، زراعتی اوحقوقی موضوعاتوکی څیړنوڅخه عبارت دی شپږاودجوایزو آمریت ته یی وسپارل .

دهغو هنرمندانو له جملی څخه چه دښکلو هنرونوپه څانگوکی‌یی خپل نومونه ثبت‌کړی‌و، (۸۰) تنودنقاشۍ، خطاطۍ، میناتورۍ، حکاکی مجسمه جوړولو، موزائیك اونورو څانگو کی خپل ډیرآثار دجوایزو اداری ته وسپارل چه دغه آثارپه فورموکی درج اودغوراو ارزیابۍ دپاره دجوایزو کمیسیونوته راجع شول .

دجوایزو امریت دهغو کوچنیانو داستعداد دتشویق لپاره چه‌په هنری څانگوکی دروزنی وړاستعداد لری، له آزموینی وروسته د(۳۵) تنو آثار په ۱۳۵٦کال کی دکوچنیانودجوایزو دکاندیدی دپاره ومنل .

دجوایزو آمریت دهغو آثارو دتصنیف له مراحلوورووسته‌چه د۱۳۵٦کال‌دجوایزودپاره‌منل شویدی دواکمنو کمیسیونونو پواسطه دهغود تشخیص اوارزیابۍ په برخه‌کی اقدام وکړ .

دجوایزوآمریت دهغو هنرمندانو دآثارو پیژندنی په مقصد چه‌په ۱۳۵٦کال کی مطبوعاتی اوکلتوری جوایزودپاره کاندیددی، ددغوآثارو نندارتون چه شمیرییی (۳۰۰) ته رسیږی اودنقاشی، میناتوری، خطا طی او مجسمه جوړونو ډیری ښی تابلوگانی دی، دغوایی له ۱۷څخه دغبرگولی تر ۱۲ نیټی پوری په‌کابل نندارۍکی دایرکړ. له دغه نندارتون څخه مقصدله یوی خوانه دهیواد دهنرمندانو تشویق اوله بلی خوانه‌تولنی ته ددوی داستعدادونو پیژندنه ده .

هغه‌کسان چه د۱۳۵٦ کال مطبوعاتی او کلتوری جوایزیی‌گټلی‌دی، دواکمنوکمیسونونو له خوادآثاروله ارزیابی وروسته دجوایزو دعالی دکمیسون په غونډه‌کی چه د۱۳۵٦کال دچنگاښ په ۲۰نیټه داطلاعاتو اوکلتوردوزیر په‌مشرۍ وشوه، انتخاب اودجمهوریت دجشن دځلورم تلین په مناسبت اعلان شول .

دفولکلور اوادب آمریت :

دفولکلور اوادب دهنراوولسی ادبیاتو مدیریت چه وظیفه یی دخلکو دهنری پدیدو څیړنه، ټولونه، تحلیل اومطالعه ده، دپخوا په شان خپلومطالعاتوته دوام ورکړ .

دغی څانگی وکړای شوچه دکابل پوهنتون دیوشمیر استادانوپه همکاری دپوهانو او

خیړونکو پاملرنه دولسي ادب تحلیل اوڅېړلنې تهجلب اودفولکلوري فرهنګي اوڅېړلنیزوپدیدو دپیژندنې زمینه دراتلونکو مطالعاتو د پاره چمتوکړي . دفولکلور داختصاصي کتابتون دپاره دکتابونو دلست برابرول او دکتابونو پیرودلو چارې دهمدغه مدیریت له خواترسره شویدي، چه پدې توګه به‌په راتلونکې وخت کې یومجهزکتابتون دفولکلوردمحترم خیړونکو دخدمت دپاره چمتو وي .

ددود اودستور مدیریت دعادي وظائف و له سرته رسولو سربیره دغه مواد برابر کړیدي :

۱ـ لنډۍ ها نمایانګر نقش د ر ادبیات عامیانه است .

۲ـ اصطلاح فولکلوریك سیاهسر .

۳ـ پخته تکانې یاندافی .

٤ـ (ولسي پوهه کتاب) ترنشرلاندې دي.

٥ـ تاوه خانه .

٦ـ نمد، برك، شال، لباس های پشمی محلی .

۷ـ مراسم عروسی درغزنی .

۸ـ طرزتهیه فالوده .

۹ـ دخدرانو دولسوالي فولکلوري طبابت، لکه دنامه وتل اونیول .

۱۰ـ زخه، شیني، غولنکی .

۱۱ـ دوژنی (پوستکی) اغوستل .

۱۲ـ غنډۍ، ژبې، اوې، سیغې .

۱۳ـ ولسي لوبې لکه ډای ډی، بیبوی ، مردکی .

١٤ـ دشپیتو (٦٠) متلونه .

١٥ـ ولسي دودونه کتاب .

١٦ـ دخولنډیو ټولول .

نوموړي مطالب چه دوه ټوکه کتاب اوپاتې یې مقالې دي په تیرکال‌کې برابرشوي چه ځینې یې نشراوپوشمیر یې ترچاپ لاندې‌دي.

دفولکلور مجله :

دمیواد دفولکلوري او فرهنګي مطالبوپه‌باب ددغې مجلې دچاپ لړۍ دوام‌لري. دغه‌مدیریت په عین حال کې یوزیات شمیر مضامین پخپل آرشیف کې راغونډکړي چه دضرورت په‌وخت کې به ورځخه استفاده وشي، دفولکلورمجلې هره ګڼه په (۱۰۰) مخونوکې چاپیږي .

افغان ننداری :

دغې موسسې دهنري ښوونو او فلمونو ښودلو اودهنري استعدادونو روزنې په برخه کې خپل خدمات په تیرکال‌کې په لاندې ډول تعقیب اودخپلو امکاناتو په حدود کې پراخه کړیدي :

۱ـ د (کورخود بینای مردم) په نامه ډرامه په ٤ر۱ر٥٥ کې شروع اوپه ١٤ر۳ر٥٥ ختم کې شوه، ټوله پنځه اویاځله .

۲ـ دخواجه عبدالله انصاري دسیمینار افتتاحیه غونډه دکابل ننداري په تالار کې د۱۳٥٥ کال دغوایي په ۹ نیټه .

۳ـ درادیو افغانستان دهنرمندانو کنسرت دافغان ننداري په همکاري له ۲٤ر۳ر٥٥ څخه تر۱۸ر۱ر٥٥ پورې .

٤ـ دخارجي هنرمندانو ډرامې اوکنسرتونه.

الف: په جمهوري ارګ‌کې د خارجي هنرمندانو دافتتاحیه ښوونو په مراسمو کې

همکاری . د۱۳۵۵ دچنگابښ له ۲۷ نیټې څخه دزمری تردوهمی‌نیټې پورې‌دخارجی هنرمندانو ښوونې، دشپې له خواپه غازی ستدیوم کې چې ښوونویې دزمری تردویمې نیټې پورې یې دوام وکړ .

ب: دشوروی هنرمندانو ښوونې په۱ر۵ر۵۵ نیټه .

ج: دچینایی هنرمندانوښوونې له۳۱ر۵ر۵۵ څخه تر٤ر٦ر۵۵ پورې .

۵ــ د(خارهای صلح) ډرامه چه ښووبویې له ۲۸ر٦ر۵۵ څخه تر ۱۷ر۷ر۵۵ پورې دوام دراود، دپوهنتون دمحصلینو دبلنې په ګډون تږله ۲۱ څله . د یوګــوسلاوی د تــروپ دکنسرتونو دایریدلو په برخه کې همکاری .

٦ــ د (دووبنو) ډرامه، چه ښوونــو یـــې له ۲۲ر۹ر۵۵ څخه تر۲۰ر۱۰ر۵۵ پورې دوام وکړ، دپوهنتون دمحصلینو اواستادانو دبلنې په‌ګډون تږله ۲۷ څله . سربیره پردې‌دزادیو دذهنی مسابقو پروګرامونه هره سه شنبــه په کابل ننداری‌کې دایر کیږی اودستیج‌تږلی مربوطې چاری یې ددغې مؤسسې دفنـی او مسلکی ادارو له خوانرسره شوی دی .دکال په‌اوږدوکې دافغان ننداری دهنرمندانوله خوا مختلفې ښوونې، دمیرمنو ټولنه، ښوونځیو، پوهنتون اوعسکری قشلوکی ښودل شوی او دنارنج‌ګل په میله‌کې ددغې مؤسسې دځانګو اوپرسونل له‌خوامرسته شوی‌ده . دافغانستان دجمهوری دولت دلومړنی لویی جرګی پــه مناسبـت د (دوی بنـی) (طـلسم ازدوج) (هیپی ها) او (وازخطا خسر) په نامه څلور ډرامې په ترتیب سره د۱۳۵۵ کال‌په ۱۲ او ۱۸ نیټه دلویې جرګې دمحترمو نمایندګـانـو دپاره ښودل شویدی . څلورفلمونه هم‌دلویې جرګې محترمونمایندګانوته وښودل شـول . سربیره پردې‌دکابل ننداری دوڅانې په‌لومړی اودوهم پوړکې‌دپلان دوزارت له خوادربوطو وزارتونوپه همکاری په جمهوری بختوره دوره کې دهیواددپرمختیایی پروژو اوخدماتومعرف ننداړتون ترتیب اوتنظیم شوی و، دغه راز د‌اطلاعاتو اوکلتور دوزارت له خوا کــلتوری ننداړتون ترتیب شوی وچه د لویی جرګـی محترمو غړودغه دواړه ننداړتونونه وکتـل . وریسی د(شربت غیرت) په‌نامه کمیډی ډرامه په ۱۹ر۱۲ر۵۵ کی شهروع شوه دداخلی او خارجی ښوونو اوډراموله ښودلو څخه‌سربیره د۱۳۵۵ کال له پیل څخه ترپایه پورې (۳٦) ایرانی نوی اوتکراری او (۵) هندی فلمونه په‌کابل ننداری کی ښودل شویدی . دغه‌راز په‌کابل کی د دوستو هیوادونو سفارتــونـو دخپلوملی ورځوپه مناسبت خپلی ښوونی په کابل ننداری کی وښودلی اودایټالوی فلمونو فستیوال دیوی هفتی دپاره په‌کابل ننداری کی ترتیب شوی و .

دمستظرفه صنایع آمریت :

دمستظرفه صنایع آمریت یوه هنـــر ی موسسه ده چه خپل هنری فعالیتونه دوېزاین، فریم جوړولو، نمایشونو، دنقاشی کورسونو اومجسمه جوړولو له لاری په مخ بیایی . ددی موسسی هنری خدمتونو په لاندی څلورو ساحوکی تنظیم اوتوسعه موندلی ده :

۱ـ دځوان او باذوقه هنرمندانو تربیه چې دنقاشۍ او مجسمه جوړولو په څانګه کې لاس ولري .

۲ـ دهنري آثارو نمایش .

۳ـ دهنري تابلوګانو او کلاسیک هنر ی مجسمو تولید او تهیه .

٤ـ دفرنیچر تولید اودمختلفو مدرنو جوکاټونو جوړول .

ددې موسسې اساسي هدف دیوه کلتوري او تربیوي مرکز په مختلفو څانګوکې لکه دنقاشۍ مجسمه جوړول اوفرنیچر جوړولو کې برخه اخیستل چې دتاسیس له ورځې څخه تراوسه پورې نه یواځې دباذوقه شاګردانو تربیه دنقاشۍ اومجسمه جوړولو په څانګوکې په نظرکې و، بلکه ددې ساحې فعالیت یې دامکان ترسرحده پورې غزولې یا پراختیا ورکړیده .

دلومړي ټولګي دنقاشۍ په کورسونو کې شاګردان په اوله‌کې پنسلي اوپه‌دوهم ټولګي کې دآبي رنګ اوپه دریم ټولګی‌کې دروغني رنګ کارول وروسته د عمومي ازموینې له اخیستلو وروسته څخه دمربوطو استادانو ترپاملرنې لاندې تعقیب اووروسته لوړټولګي ته موفق کیږي .

تراوسه‌پورې اضافه له‌پنځه سوه‌وپنځوسو تابلوګانو او د(٥٠٠) په شاوخواکې مجسمې دمجسمه سازۍ دکورسونو دشاګردانوله خوا تولید اودنمایش دپاره آماده شویدي چې‌پس له درې کلونو څخه نوموړی زده کوونکې دمستظرفه آمریت دتربیوي کورسونو فارغان شمیرل کیږي .

دا مؤسسه د مشهورو او تاریخي څیرو په ترسیم اودسیدجمال الدین افغاني مولانا جلال الدین بلخي، امیرخسرو بلخي، دقیقي بلخي، فارابي، خواجه عبدالله انصاري دتابلوګانې جوړ اوله چوکاټ کولو څخه وروسته هغه دسیمینارونو په دیوالونو کې نصب کړي .

همدارنګه دافغانستان نندارتون په‌بنکلاکې په جمهوري جشن‌کې زیاته همکاري کړیده. اوهم په ۱۳۵۵کال‌کې دډیزاین یابنکلادڅانګې په واسطه درنګه تابلوګانو په ترسیم کې زیار ایستلی و، اودخواجه عبدالله انصاري دکالیزې په مناسبت چې په‌کابل ننداري کې دهغه ډیزاین برخوکې چې دافغانستان د جمهوریت دپاره یې په نندارتون‌کې ښودلې دي مرسته کړې ده .

دآزموینې اخستل چې د (٥٥) مطبوعاتي جوایزوپه هکله ددې موسسې له خوا شوي خوکوم نمایشونه چې په‌دې اداره‌کې سرته رسیدلي دي هغه د هغو کورسونو ښودنه‌وه چې دنقاشۍ آثاریې دښاروالي درستورانت په نوي ماڼۍ‌کې ایښودل شویدي او دننګرهار دښاروالي دعنعنوي میلې‌دپاره چې دنارنج‌دګل دیوې هفتې دپاره په جلال آبادکې وشوله .

۲ـ دافغانستان اوهند دکلتوري معاهدې په اساس دهندي هنرمندانو بوټیك آثار دایرول اونمایش دکابل ننداري په دریم پوړ دلس ورځوپه موده‌کې د۱۳۵٥کال دجوزا په میاشت کې .

۳ـ دمستظرفه آمریت دکورسونو دآثارو دایرول اونمایش ددریم بختور جشن په مناسبت داطلاعات اوکلتور دوزارت په معینه غرفوکی .

٤ـ دپامیرورونو دنقاشی اولاسی صنایعو دآثارو دایرول اونمایش داماتور هنرمندانو دتشویق اوترغیب په خاطر دکابل ښاروالی په سالون ددواونیو په موده‌کی د۱۳۵۵دقوس په میاشت کی .

٥ـ دمیناتوری او سرامیک د هرات هنرمندان دایرول اونمایش دکابل ښاروالی په سالون کی دتشویق اودمملکت باستانی هنردلس ورځو په موده د۱۳۵۵ کال دقوس په میاشت کی .

٦ـ دتجسمی اوسرامیک آثارو دایرول او نمایش دلومړی لویی جرگی په‌مناسبت دکابل ننداری په‌دویم پوړکی دددواونیودپاره د۱۳۵۵ کال دسلواغی په لسمه .

۷ـ دنقاشی آثار دایرول دافغانستان او شوروی دکلتوری‌قرارداد‌په اساس په تاشکند اومسکوکی .

دموسیقی آمریت :

دموسیقی آمریت دافغانی اصیل موسیقی دپرمختیا په خاطردیوه تربیوی مرکز‌په‌حیث کوښښ کریده چی‌دموسیقی‌دپرمختیااو‌پیاوړتیا اودخوانانو اونوی هنرونو خیروپه روزنه کی یی دقدروړ خدمتونه وکړی ، ددی مقصد دپاره یی هڅه کړیده چی دیوه هنری منظم پلان په لرلوسره گټور فعالیتونه په لاندی توگه سرته ورسوی :

دموسیقی داونیزی دپروگرامو ترتیب او تنظیم چی په‌اونی کی شپږ نوی آهنگونه چی دجمعی په‌ورځ داوریدونکی غوږته‌رسیږی. چی داپروگرام د (کاروان سرود) او (یک شاخه گل) ددی مدیریت له خواتقدیم‌کیږی. اوهم (پروگرام کاروان سرود) چه دشرقی آرکسترله خوا په زړه خوښوونکی سازونو، رباب، آرمونیه، کلارنت، طنبور، دروی (توله) او ډول (طبله) پکښی شامل ده .

دموسیقی آمریت دهنرمندانو دتکړه هنرمندانو آوازونه اونوی خیری آهنگونه دهنرعلاقمندانو ته وړاندی کیږی آرکستر هره ورځ په مشق اوتمرین دنوی آهنگونو کی پنځلس ورځی‌کار کوی اوپه‌دی پروگراموکی کوښښ کیږی چه ترځواکثرآهنگونه نوی اوتازه وی. موسیقی اوتصنیفونه یی دتکړه آهنگ جوړونکی او معاصر شاعرانوله خوابرابر شی .

دموسیقی دآمریت بل پرو گرام چی د (یك شاخه چندگل) په نامه نشر کیږی اماتور آرکستر پکښی شامل ده چی دغزل موسیقی له آلاتو څخه دخوانو هنرمندانو په واسطه استفاده تری کیږی .

دهیواد اماتوران زړه وړونکی اوخوښوونکی آهنگونه گران اوریدونکی ته‌وړاندی کوی اودکار طرزیی شرقی آرکسترته ورته ده اوپه یوه اونی‌کی شپږ پښتو اودری آهنگونه‌جوړ اونشرته یی سپارلی دی .

دموسیقی دآمریت دشرقی آرکستر اواماتور آرکستر تولیدی اوهنری کارونه درادیو یی پروگرام په نشرولو کی خاص موفقیت لری.

نوی آهنگونه چی پەروان کال‌کی دموسیقی دآمریت له خوائبت اودراډیو په آرشیف کی موجود دی .

۲۴۰ نوی پارچی چی په پښتو او دری آهنگونه اودجمهوری ترانی اوبهاری پارچو شخه عبارت دی دپخوانی او نوی سندر غاړو اوهنرمندانو له خواویل شویدی . نوی څیری ۲۱ تنه دی چی دموسیقی آمریت لەخوا روزل شویدی اونوی آهنگونه ورکړشویدی .

۲ــ دکنسرتو ترتیب دملی ورځوپه خاطر په مرکز او ولایاتوکی جوړ شوی چی‌عبارت دی دنارنج‌گل میله په ننگرهارکی اوپه مرکز کی دمعلم دورځی په مناسبت، دمور ورځ ، سره میاشت دپوهنتون دمحصلینو اودمعارف شاگردانو دپاره **کنسرت اجرا شویدی** .

دااداره یوخاص‌پروگرام دجمهوری دلومړنی لویی جرگی په مناسبت ترتیب او دنمایش دپاره وړاندی کړ .

۳ــ دموسیقی آمریت، تربیوی کورسونـــو دایر کړیدی چی یو شمیر دزده کـوونکـی په هغەکی جذب اودتربیی لاندی نیول‌شویدی. داکورسونه دیوشمیر د موسیقی علاقمنـدان او‌بااستعداده ځوانان تربیه‌اواجتماع تەوړاندی کړی چی داکورسونه دداخلی او خـارجـی استادانو له خواتدریس کیـږی او۳۸ کسه دموسیقی په زده‌کړه مشغول دی .

۴ــ دموسیقی آمریت‌دافغانی اصیل‌موسیقی دمعرفی کولوپه خاطـ مواد ترتیب اودضرورت په وخت‌کی یی دداخلی اوخارجی مراجعینوپه اختیارکی ورکړیدی .

اداری ریاست :

اداری خدمات :

ددغه وزارت اداری چاری اوخدمات داداری ریاست دمربوطو مدیریتونوله خوایه تیرکال کی په لاندی ډول اجرا شویدی :

دخدماتو مدیریت :

دوزارت ددایرو دضرورت وړموادوبرابرول اوپیرودل، دمیلمستیاو مقدماتی ترتیبات اود پیسوانتقال ، دټرانسپورتی وسایلو ترتیب اوتنظیم ، ددفترونو اوتحویلخانو ترتیب او تنظیم، دودانیو اودنورو املاکو ثبت اونـوری مربوطی چاری ددغه مدیریت له لاری ترسره شویدی .

دمامورینو مدیریت :

دمامورینو دمقرری، تبدیلی، حاضری او نوری مربوطی چاری، داستخدام، سوانح او حاضری دمدیرتونو له خوا اجراشوی دی په تیرکال کی دادبیاتو پوهنځی دژورنالیزم دخانگی ۵۳ تنه فارغان، ددولسمو ټولگیو(۶۱) تنه فارغان، او (۴۴) تنه هغه مامورین چـه عسکری خدمت یی سرته رسولی، (۱۲) تنه دموافقی په اساس له نورو وزارتونو څخـه او (۱۱) تنه نورچه په خارج‌کـی یـی خپل تحصیلات پای ته رسوی استخدام شویدی . دغه راز (۱۱۲) تنه تایپستان اومستخدمین مقرر شوی دی .

دبودجی اوپلان مدیریت :

دبودجی اوپلان مدیریت له دووبرخو څخه تشکیل شوی چەیوه برخەیی پەعادی بودجی اوبله برخەیی په پرمختیایی بودجی پوری

اړه لري .

الف ـ دبودجې څانګه :

۱ـ په فورموکې دوزارت دعادي بودجې ترتيبول، دماليې دوزارت دپاره .

۲ـ دمرکز اوولاياتو دټولو واحدونو ترتيب اوتشکيل .

۳ـ دماليې له وزارت څخه دربع‌دتخصيصو غوښتنه اودهغې تعديلات .

ب ـ دتصديو دارتباط څانګه :

دکالني بيلانس سره دتصديو دبودجو کنترول اوتعقيب اودغه رازدماليې له وزارت سره دهغو ارتباط .

ج ـ دپلان څانګه :

داطلاعاتو اوکلتور دوزارت دټولو مربوطو پروژو دکالني پرمختيايي بودجې ترتيب، او دماليې وزارت ته دهغې ليږل .

۲ـ دماليې له وزارت څخه دپروژو دهرې ربعې دتخصيصو غوښتنه، تعقيب اومربوطې پروژې ته خبرورکول .

۳ـ دپروژو څخه دهغو داجراآتواوفعاليتونو دراپور ونو غوښتل اودپلان وزارت ته ددغو راپورونو ليږل .

د ـ داحصائيې څانګه :

۱ـ دټولو مربوطو واحدونو داحصائيوي ارقامو راغونډول اومرکزي احصائيې ته دهغو ليږل .

۲ـ دهغې احصائيې دشاخص راغونډول چه له‌مرکزي احصائيې څخه رسيږي، اومربوطو څانګوته ددغې احصائيې ليږل .

دحواله جاتو اومحاسبې مديريت :

الف: دوزارت دټولو دايرو دلګښت‌حوالې، دمصرف دڅانګې له خواترتيبيږي .

ب: د وزارت اوټولو مربوط واحدونو معاشونو، پيشکيو ، اضافه کارۍ حوالې دمعاش دڅانګې له خوااجرا کيږي .

ددفتر داري مديريت :

دکال منظور شوي عادي او پرمختيايي‌بودجه دماليې له وزارت څخه دکال په څلورو ربعو کې دماليې له وزارت څخه رسيدلې په دفتر کې معامله اودبودجې له منظورۍ سره سم دوزارت دمرکز اومربوطو موسسو حوالې تصنيف اواجراشوي دي .

دتصفيې اوتحصيلي مديريت :

دغه مديريت د۱۳۵۵ کال له پيل څخه ترختمه‌پورې‌خوارلس مليونه ويوسل‌واته‌ديرش زره اودوه سوه اوڅلوراوياافغاني له‌اشخاصو اودولتي دايرو څخه تحصيل او د هغوي حسابونه يې تصفيه کړي دي او په يوسل دري ديرشو محاکماتي اوحسابي دوسيوباندې نوي‌کتنه شوي اومربوطو مراجعو ته ليږل شويدي .

دآرشيف مديريت :

له وزارت څخه مؤ سسو او نورو مراجعوته دليکونو رسول، اودمرکز دآرشيف مديريت دايروته درسيدلو ليکونو ليږل ددغه مديريت وظيفه ده .

علامه سیدجمال الدین افغانی

دسید جمال الدین افغانی دمړینی اتیایمه کالیزه

ځرنګه‌چی جمهوری دولت د افغانی ټولنی عرفانی ، کلتوری ، تاریخی ، او سیاسی افتخاراتو اودهغو بانیانو او دهغو کسانو اوپوهانو چی پښتنی ټولنی، ثقافت، کلتور اوخپلی خپلواکی دلاس ته راوړلودپاره یی زیارونه اوربړونه ګاللی دی دژوندانه دحالاتو دخیړنی ستاینی اویادونی لړی پیل کړیده .

نودادی پدی لړی‌کی دجمهوری په بختور نظام کی داخل دهیواد دستر او نړیوالی مجاهد اوفیلسوف کلك مسلمان، سترسیاست مدار، متفکر، عالم، مبارز شخصیت ، انقلابی خوان اونابغه شخصیت دعلامه‌سیدجمال‌الدین افغانی دمړینی اتیایمی کالیزی دیادونی اوستاینی غونډی د ۵۵ کال دکب دمیاشتی په اتلسمه نیټه دسهار په‌لسو بجود اطلاعات او کلتور دوزارت لخوا دراډیو افغانستان‌په سترتالارکی پرانستله شوه .

دسید جمال الدین افغانی دمړینی اتیایمی کالیزی یادونه د دی ځرګند ونه دی چه‌دسید ملی اوبین‌المللی شخصیت ددی خاوری زامنو او دوستو هیواد دیاده نـدی وتلی او دده لوړ شخصیت او درنښت تل دخلکـو پـه زړوکی ژوندی‌دی اوواړپه واربه دعلمی غونډو په جوړیدو سره دجمهوری بختور په پراخه لمن کی په احترام سره ونمانځل شی .

سید جمال الدین افغـانی په ۱۲۵٤هـ کـال کی دګران افغانستان په ختیځه خواد کونړ په اسعدآبادکی دسیدصفدرپه‌کورکی زیږیدلی اوبه ۱۳۱٤هـ ق کال په‌ترکیی‌کی مړشویدی په ۱۳۲۳ کال کی د افغانستان او دوست هیوادترکیی په‌موافقه دسید عظام رمیم کابل ته راوړل شول چی‌په خاص درنښـت سره دکابل پوهنتون په باغ‌کی، دعلومو پوهنځی په خواکی خاوروته وسپارل شول .

د سیا جمال الدن افغانی د مړینی دیادونی کالیزه لومړی دقرآن عظیم الشان دځومبارکو ایاتوپه لوستل کیدو اودملی سرود لـه‌خپریدو وروسته دانقلاب د لارښود د جمهور رئیـس ښاغلی محمد داؤد په‌هغه پیغام سره چـی پدی مناسبت یی صادر کړی ؤ دبهرنیو چارو دوزارت معین ښاغلی وحید عبدالله په‌لوستل کیدو پیل‌شو. د انقلاب‌لارښود جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد په‌خپل پیغام کی ویلـی دی .

ښاغلی وحیدعبدالله دبهرنیو چارو دوزارت معین پداسې حال‌کښې چه دجمهور رئیس ښاغلی محمدداؤدپیغام دعلامه سیدجمال الدین افغانی دغونډی دمانځنې په ویاړلولی .

۱۸ر۱۲ر۵۵

«دختیځې خاورې دستر تولنیز شخصیت سیدجمال الدین افغاني لـه مړینـې څخـه د اتیاکلونو د تریدو له امله دزیاتې خوښـې ځای دی دهغه ستر مصلح دزیږیـدنې پـه هیوادکي دکورنیو اوبهرنیو پوهانو په ګډون علمي سیمینار جوړ یږي .

سید جمال الدین افغاني له هغو مبارزو اوجګړه مارو میړونو څخه‌دی چه دخپل ژوند محتوای یې دختیځې خاورې رنځور او خپلـو ولسونو ته‌په خدمت کولوکي لټاوه .

په‌هغه تکه توره زمانه‌کـې چه مسلمـانان ولسونه له‌خپلې هستې اوطاقت څخه غافـل اودخپلو نیکونو له پرتمنې او ویاړونو څخه لرې‌پاتې اودژوند له‌شور څخه وتلې‌د استعمار په منګولوکې ایسارؤ سید جمال‌الدین افغاني په ایمان اوهغه شورسره چې‌دتیرو پیړیـو مسلمانان راپه زړه‌کوي راپورته شو اود نـاـ پوهی، نفاق له‌تیارو اوله استبداد او استعمار سره‌یې مبارزه وکړ .

د دغه افغاني نابغه مبارزې اوجګړې دهغو آزادي غوښتونکو او وطنپالودپاره چه پـه بیلابیلو اسلامي هیواد کښې یې‌د استعمـار اوظلم په‌خلاف دمبارزې‌بیرغ اوچت کړدیربنه سرمشق شو.

جمهور رئیس ښاغلي محمد داؤد دخپـل پیغام په‌پای‌کي دعلامه سیدجمال الـدین افغاني د علمي سیمینار برخه والو‌په باره‌کي دارنګه یادونه کړیده .

امید لرم افغاني څیړونکي او میلمانه‌پوهان چه پدغه علمي غونډه ‌کي یې برخه ا خیستې ده دسید جمال الدین افغاني دعقاید و راپور او ژوندانه په شاوخواکي په خپلو څیړنوکي بریالي شي » .

وروسته بیا د مصرعربي جمهوریـت د جمهور ر ئیس ښاغلي محمد انور السادات پیغام د دوی دخاص استازي استاد توفیـق عویضه له‌خوا ولوستل شو .

د مصر جمهوررئیس ښاغلي انورالسادات د حضرت سید جمال الدین افغاني دنمانځنې د غونډې په مناسبت پخپل پیغام کي ویلي دي .

«وروڼو اوخویندو ! السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته ددغـه بختـور پـه مناسبت په غنیمت بللوسره چې تاسې دستر پیشقـدم لاربنودسیدجمال الدین افغاني یادونه نمانځنې زما ورور د افغانستان د جمهوریت رئیـس ښاغلي محمدداؤد اودافغانستان دروند حکومت اود افغانستان دوست ملت تـه ډیـر پـاك دردونه اوزیات سپیڅلي دوستي او نیکـې هیلې وړاندې کوم له‌شکه پرته زما دخوښې او دمصر دولس د خوشحالې سبب دی چې دسیدجمال الدین افغاني دیادونې‌په نمانځنې اوپه مصرکي دده دستـرو آثـارو یـادونـه اوپه ټوله اسلامي نړۍ کي له تاسو سره ملګري شم. دی په‌زښتیا سره‌په مصـر او اسلامي نړۍ کي دسیاسي او ټولنیز نهضت دپیشقدمانو څخه ؤ دنولسمې پیـړۍ لـه ورو ستیو وختو نو څخه‌یې په سرلوړۍ‌مناعت

اوعزت سره ډیوه ولګوله دزړور زړه، دروغ
عقل، ګویاژبی اوډیر خپل دین باندی لهټینګی
عقیدی څخه پرته بلهوسله نه درلوده لهدی
امله د هیڅ واکمن څخه ونه ویریده اولـه
تبعید یاشړلو یادو ارولو او تهدید څخهونه،
ویریده اوهغه وخت چی انګلیسانو ده تـــه
دسوډان دتخت وعده ورکړه دده زړوورتوب
کیکمی رانغی په خپل جذاب شخصیت پراخی
پوهی اونیکو هیلوسره یی دمصر زیـــات
ځوانان اومشران ځانته جلب کړل چی د ده
په شاوخوا کی راغونډ شول اود ده لهفیض
څخه یی ګټه واخیستله او هغوی هریو پدی
باب داصلاح په برخهکی یوقاید شو .

علامه سید جمال الدین افغانی پهمصرکی
اته کاله تیرکړل چی پدغه مودهکی یی پـه
سیاست اوغیر سیاست کیخپل نظر خپورکړ
اودهغه یوزیات شمیر بچیانو د ده دمعرفت
لهپاکی چینی څخه ګټه واخستله .

دا کفایت‌کویچی د احمد عرابی او عبدالله
الندیم او محمد عبده او مصطفی کامـــل او
سعدزغلول اونوروپه شان د مصـــر دیـــو
شمیر زامنو نومونه واخلو .»

وروسته لههغه چیدمصر دښاغلی جمهـور
رئیس پیغام واوستل شو وریسی د عـراق
د جمهور رئیس ښاغلی احمد حسن البکـــر
پیغام پهکابل کیدعراق دلوی سفیر استـــاد
ناصر عبد القادر الحدیثی له خوا ولوستـل
شو .

دعراق ښاغلی جمهور رئیس په خپل پیغام
کی‌د علامه سید جمال الدین افغانی د مړینی
د اتیامی کالیزی دیادونی په مناسبت ویلی
دی: «داستبداد او استعمار دهغه سر سخت
دښمن او د اسلامی تفکر د یوهستر مشـر د
داصلاح او تجدد او آزادی او ټولنیز عدالت
د د اعیانو دیوه ډیر زړور یعنی سید جمال
الدین افغانی دیادونی لهامله ستاسی دزیار
منه اوشکریه اداکوم پدغه تاریخی مناسبت
تودهرکلی اونمانځنه په ښه کـار بـاندی د
اعتراف ربښتیانی او صادق تعبیر بلل کیږی
چی د وست افغانستان یوه ورځ اسلامـــی
نړی اوعربی خاوری ته دختیځ ستـر نابغـه
او مصلح وراندی کړ .

اسلام ولسونو اوعرب ملت ته ارز ښتناك
سوغات چی عقلونه د آزاد او شریفانه ژوند
په لارهکی روانکړی داسی ژوند چی استعمار
نولسمی پیړی په وروستیو وختوکښی دختیځ
لهخلکو څخه پټ کړیؤ زمونږ دمسلما نانو
اوعربو وجیبه ده چی پدغه وخت کی چـــی
دیوویشتمی پیړی په درشل کـی ولاړ یـو
دمسلطی لټونی پهخلاف دسیدجمال الدیـــن
افغانی دعزم او تعمیم پرمعیارونو مبارزهوکړو
او دسید افغانی دطاقت او ثبات په شان د
صیهونست په مقابل کی خپلی جګړیتهدوام
ورکړو اودسید افغانی په شان پهپوهه او
عقل سره یولاس یوموټی شو .

د عراق ښاغلی جمهور رئیس دخپل پیغام
پهپای کی دغونډی برخه والو اوټولنهکوونکو
ته ددغه جاودان مصلح دیادولو په باره کی

دکامیابی اوبری یالیتوب هیله وکړه .

کله چې د جمهوریت د موسسس ښاغلي محمد داؤد، او مصر دعربي جمهوریت اود عراق دجمهوریت د ښاغلو جمهور رئیسانو پیغامونو ولوستل شول وروسته بیادبهرنیو چارو دوزارت معین ښاغلي وحید عبدالله د خپلې وینا په ترڅ کې وویل : داطلاعات او کلتور وزارت ډیر زیات خوښ دی چې د جمهوریت په بختوره دوره کې د علمي سیمینار په جوړولو دعلامه سید جمال الدین افغاني دلوړ مقام د ختیځي خاورې دستر ټولنیز مصلح او سیاسي لوړ شخصیت نمانځنه کوي .

ښاغلي وحیدعبدالله دهیواد ددغه نومیالي زوی دکارونو په شاو خواکې داوږدې وینا په ترخ کې وویل :

سید جمال الدین افغاني خپلي مبارزې په خپل ټاټوبي افغانستان پورې منحصرې نکړې بدې لیږه کې شوچې دخپلواکۍ غوښتنې او آزادۍ غوښتنې خپل سپیڅلي رسالت لمن په ټول عالم کې خپره کړي افغاني سید ددغه مقصد دترسره کیدو دپاره هند، ایران، مصر ترکیې او شوروي اتحادته سفر وکړ او اصلاحي او دآزادۍ غوښتنې خپل نبوغ په یوخاص ولس خلکو اوقوم پورې محدود اواړوند نکړ پدهر هیوادکې یې دسعد الزغول د مصري شیخ محمد عبده او عبد القادرمغربي په شان یې نامتو پوه مبارز وطن پال اواتل شاګردان و روزل چې تاریخ د هغوی نومیالي نومونه په پوره ویاړ سره په خپله سینه کې ساتلي او ثبت کړیدي.

ښاغلي وحید عبد الله دسید افغاني په افکارو آثارو او مبارزو باندې رڼا واچوله اودخپلې وینا په پای کې یې وویل : هغو درندو اوښاغلو پوهانو ته دزړه له کومې ښه راغلاست په ویلوسره چې دسفرربړې یې ګاللې اوله لرې اونږدې هیوادو څخه زمونږ هیوادته راغلي دي امیدلرم هغه علمي غونډې چې د کورنیو اوبهرنیو ماهرانو په ګډون کیږي د افغاني دغه سید نابغه بچي په افکاروعقاید او آثاروباندې دخیړنې په کارکې برې ومومي

همدارنګه د دغې علمي غونډې په تالارکې د کابل پوهنتون رئیس پوهاند ډاکتر غلام صدیق محبي، دپښتو ټولنې رئیس خیړنوال محمدصدیق روهي اوهم دیونسکو استازي ډاکتر مکند اودهیواد د دغه بصیراونو میالي شخصیت دژوندانه آثارو اوتفکر په باب ویناوې وکړې .

وریسې افغاني پوه ښاغلي عبدالوهاب طرزي دهیواد دپوهانو په نمایندګي یوه وینا وکړه اوپه هغې کې یې وویل :

د علامه سید جمال الدین افغاني دنمانځنې دغونډې جوړیدل چې دهیوادنومیالي زوی او د لومړي جمهور رئیس ښاغلي محمد داؤد په تجویز او اراده په کابل کې کیږي دهغې مینې او ویاړنښه ده چې د افغانستان ملت یې دوطن د دغه ستر ا ونو میالي زوی د اسلامي نړۍ له خدمتګار دختیځې نړۍ له خدمتګار او دبشریت له خدمتګارسره په زړونوکې لري.

دغه راز دمصر د اسلامی شئونو داعلا مجلس په نمایندگی په ختیځ‌کی دسید جمال الدین رئیس ښاغلی توفیق عویضه دمیلمنو پوهانو افغانی دمبارزو په باب دخپلی وینا په ترڅ کی‌وویل :

پدی کی شك نشته جمال‌الدین افغانی‌یو داسی سړی وچی په‌هری ممکنی وسیلی سره یی د استعمار اوسلطه غوښتنی په خلاف مبارزه کوله. ده د استبداد رژیم په غندنی سره عقیده درلوده چی‌باید خلك دشورادلاری د خپل هیواد چاری ترسره کړی. جمال‌الدین افغانی په هندکی دهمغه وخت د استعمار په خلاف خلك راوپارول .

سد جمال الدین افغانی دمصر خلك دملی حکومت دجوړ یدو دپاره وهڅول .

ښاغلی عویضه دخپلی وینا په پای‌کی و ویل :ختیځ خلك د دغه شان نومیالی مننه کوی .چی دختیځ او اسلام دنهضت اودتمدن د انقلاب دلار ښود په‌توگه‌یی اسلامی ولسونه یووالی یولاسی اویو موټی کیدوته راو بلل. استاد توفیق عویضه دخپلی وینا په‌پای کی وویل : لکه څنگه چی عربی او اسلامی نړۍ دحق او عدالت دلاری د دغه مبارزیه‌شخصیت پاندی ویاړی پدی‌کی شك نشته چی ورور افغا نستان د دغه ستربچی ا و نومیالی پـه نامه پاندی چی‌په همدی ځای کی روزل‌شوی اوافغانستان ته منسوب دی ویاړو کړی .

په ننی ټولنه‌کی دسیدجمال الدین افغانی خومعقولی او دغه رازدسید شعرونه اودهغه په باب داستادانو قصیدی دغونډی په جریـان کی د راډیو افغانستان دنطاقانو اویوه پو، له خواولوستل شوی . همدارنگه په‌دغه‌ټولنه کی دسیدجمال الدین افغانی دستایلوپه باب دیوشمیر افغانی لیکوالو اوشاعرانو شعرونـه اومقالی ولوستل شوی .

دهیواد دنومیالی زوی علامه سیدجمال‌الدین افغانی دنمانځنی افتتاحیه غونډه دپای‌ته رسیدو وروسته ددوستو هیوادو پوهانو هیـاتـونه ترغرمی وروسته په دوه‌نیمو بجو د پوهنتون په انگړکی دهیواد دنومیالی فیلسـوف سید جمال الدین ا فغانی قبرته ولاړل پدغه‌وخت کی دبهرنیو چارو دوزارت معین ښاغلی وحید عبـد ا لله د جمهـو ر ر ئیس ښا غلـی محمـد داؤد لـه خـوا د علامه سید جمال‌ـ الدین افغانی په‌قبرباندی دگلوگیډۍ‌کیښودله وروسته بیا د دوستوهیوادو او افغانی‌پوهانو دستر مجاهد روح ته‌یی له دعاکولو وروسته دسید افغانی پرقبر باندی دگـلانو گیـډۍ کیښودی .

دغه راز د اطلاعات اوکلتور اوپوهنـی د وزارتو له‌خوا دسیدپه قبرباندی دگلانوامیلونه واچول شول. دعلامه سید جمال الدین‌افغانی دقبر سیمه په ملی بیرغونو او دهغو دوستو هیوادو په بیرغونو باندی چه دسید دنمانځی په غونډه‌کی د هغوی استازو برخه اخیستی ښکلی کړی شویده .

پدغه وخت کی له استانبول څخه ترکابل پوری دعلامه سید جمال الدین افغانی‌دتابوت

دراوړ لو د جريان رساله چه دکابل پوهنتون چاپ کړي وه په‌حاضرينو باندی و ويشـــل شوه . دغه ز از دغوپوهانو ترغرمي وروسته په درې نيموبجو دکابل مـوزيـم آثار هـم وکتل دسيدجمال الدين دمړيني داتيايم‌کال دنمانځې په غونډه‌کې برخه وال بيگاه شپه‌په هغه ميلمستيا کی برخه در لوده چـــــی د اطلاعاتو او کلتور وزارت د دوی په وياړ‌په انترکانتی ننتهال هوټل کی کړی وه .

دسيد جمال الدين افغا نی‌دسيمينار علمی غو نډی

لومړی غونډه ۱۹ر۱۲ر۵۵

د هيواد دنوميالی فيلسوف علامه سيــــد جمال الدين افغانی دمړينی داتياکلونودتيريدو د بين المللی سيمينار علمی غونډی دسهار په نهو بجوپه انترکانتی ننتهال هـوټل کـی پيل شوی .

لومړی د سيمينار د غونډی دکړ نــلاری په‌باب ديوه افغانی پوه له‌خوا رڼا واچـــول شوه وروسته له‌هغه چی د دوستو هيـــوادو پوهان معرفی شول درائيو په اتفاق افغانی پوه ښاغلی محمدعثمان صدقی ترغرمی دمخه دغونډی درئيس په توگه وټاکل شو .

دغه رازافغانی پوه ښاغلی اشرف غنـــی دعلامه سد جمال الدين افغانی دنمانځـــــی دغونډی دبين المللـی سيمينار دمنشـی او ښاغلی حبيب الرحمن جدير د دايمی راپورتر په توگه وټاکل شول .

وريسی افغانی پوهانو پوهاند عبدالحــی حبيبی او خيرندوی عبدالله خدمتگار دحضرت سيد افغانی دنسبت تاتوبی اوژبو په‌باره‌کی خپلی مقالی ولوستلی اودغه راز ترکی عالم پرو فيسورعبدالقادر قره خان‌په ترکيه کـــی دسيد جمال الدين افغانی دتولنيزو فعاليتونو په باب خپل مضمون واوراوه .

ترغرمی په دمخه غونډه‌کی دحقوقواوسياسی علومو دپوهنځی په چوکاټ کی دسيد جمال الدين افغانی دپيژندنی دکرسی د جوړيدو په‌باب دکابل دپوهنتون ددغه پوهنځـــی پيشنهاد مطرح شو چی دغه پيشنهاد پـــه اساس کی دغونډی دغړيو له خواتائيد شـو د سيمينار ترغرمی په وروسته غونډه کی‌چی دهغی مشر پاکستانی پـوه پروفيسور حسام‌ـ الدين راشيدی ؤ دعراقی پوهانو دهيات غړی استاد عبدالحميد العلوچی اوهم افـغا نـی پوهانو حبيب الله رفيع ،پوهاند غلام صفدر ډاکتر قيام الدين راعی او ښاغلی عبـــدالله سمندر په وارسره په عراق‌کی سيد جمـال الدين خدمتونه د اسلام دين اوعلم په باب له فرانسوی ارنست رينـان سـره دحضرت سيد جمال الدين ا فغانی قلمی مناظری له عثمانی دولت سره دسيد جمال الدين‌داړيکو اوپه رد نيچريه باندی خوخبری تر عنوانـو لاندی خپل مضمونو نه ولوستل .

په غونډه‌کی برخه والو دشويوويناو په

باب پوهنتنی ټولی مجی د دغو پوهانو لهخوا پهدغه برخه کی دنا تاچول کیدهٔ ارهم پدغه باره کی خبری اتری کیدی .

د غونډی پهٔ جریان کی یوه لړ مغه کتابونه په سیمینار کی به برخه والو پوهانو باندی و ویشل شول چی د اطلاعاتو او کلتور دوزارت، کابل پوهنتون او پښتو ټولنی له خوا د افغانی علامه سید جمال الدین دنمانځنی د غونډی له امله چاپ او خپاره شویدی .

دغه راز دجمهوریت انیس ، هیواد ، کابل تایمز ، ورځپاڼی او دزیری جریده چی د ختیځی خاوری دنابغه سیدجمال الدین افغانی دلوړ شخصیت او ژوندانه په باره کی یی یولړ مضمو نونه درلودل پهحاضرینو باندی و ویشل شوی .

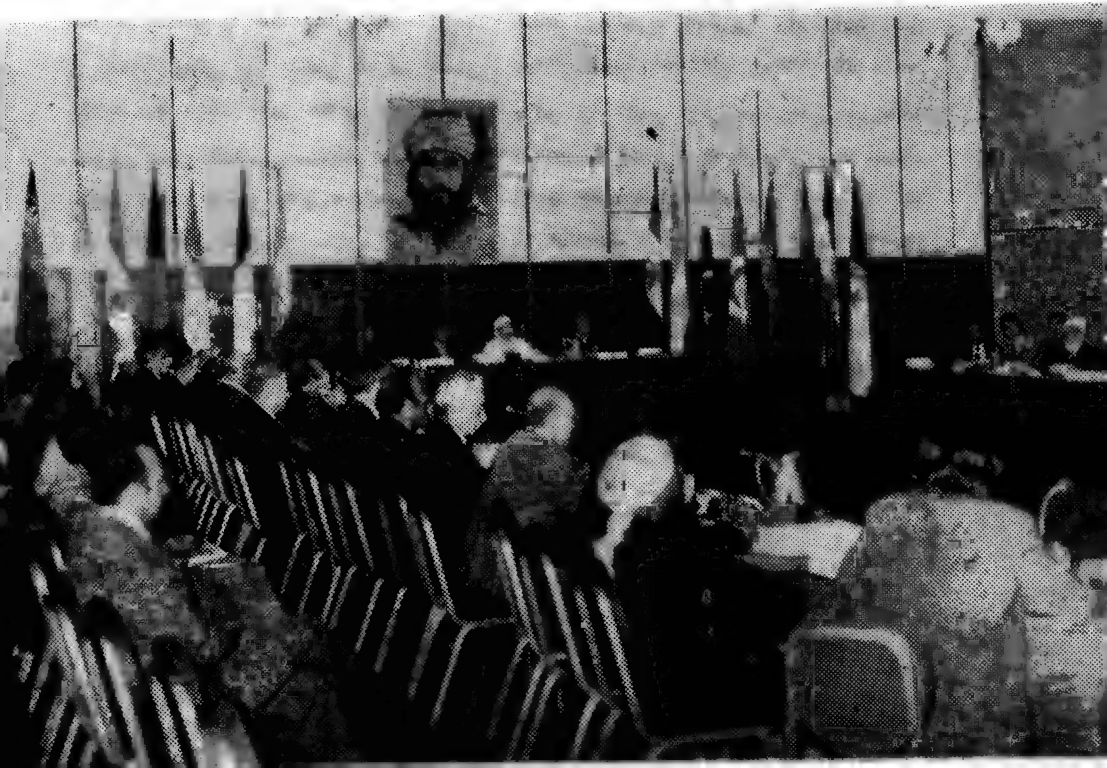
دویمه غونډه ۲۴ر۱۲ر۱۳۵۵ ع

په تنی غونډه کی چی ترغرمی دمخه دترکیی پوه پروفیسور عبدالقادر قره خان په مشری په انتر کانتی ننټال هوټل کی وشوه پروفیسور دوریا تکولی دعلامه سیدجمال الدین افغان دمړینی داتیایم کال دنمانځنی په علمی سیمینار کی د یوی وینا په ترځ کی وویل: سید جمال الدین نهیوازی د افغانستان په خاوری کی زیږیدلی اونه یوازی دپښتنی مور په شیدو روزل شوی بلکه هغه پدی محیط کی لوی شوی او دافغانی کرکتر غوره تاریخی خصوصیات یی په خټه کی اخښلی شوی و

وروسته بیا پوهاند عبد الشکور رشاد، افغانی پوهانو داکتر سیامیه عبادی اوښاغلی رضامایل د سید جمال الدین دماما کانو اودهغهدپلار

دعلامه سید جمال الدین افغانی دمړینی داتیایم کال دنمانځنی دعلمی سیمینار یوه ښنده.

۲۱ر۱۲ر۱۳۵۵

کورني د آزاد وعقايدو اومفکوروداوافغانستان دادبياتو پرمختيا دخصوصياتو سيدجمال‌الدين افغان او دروسي ژبي آثار او دسيدجمال‌الدين په نظر مدينه فاضله ترعنوانونو لاندی خپل مضمونونه ولوستل .

دغه راز دسيمينار ترغرمي وروسته غونډه کې‌چه دمصر مشر الجزايري پوه شيخ الحمد [illegible] او افغاني‌پوهانو ښاغلی سيد قاسم رښتيا، ښاغلي محمد گلاب ښنار، ډاکتر [illegible] الحکيم طبيبي او استاد علي اصغربشير [illegible] جمال الدين فکري ، سياسي ،اوديني [illegible] سيد جمال الدين افغاني يا دشيخ او اسلام ستر سياست مدار له‌اسلام سره د سيد جمال الدين افغاني روابط ترعنوانو لاندی خپل مضامين ولوستل

په سيمينار کښي برخه والوپه پرونيو غونډو کې دلوستل شويو مضمونو او مقالو په شاو خواکي پوښتني وکړی او پدغه‌برخه کې مناظره اوخبری وشوی .

دريمه غونډه ۲۲ر۱۲ر۵۵

تر غرمي دمخه غونډه کې چی مشري شوروی پوه پروفيسور دور يانکوفؤ افغاني عالم مولينا عبدالله، پاکستاني پوه پروفيسوز حسام الدين راشيدی، ترکي پوه ډاکترنظيف خواجه او دکابل پوهنتون استاد ډاکتر اسد الله حبيب دسيد جمال الدين افغاني د عروت الوثقی په اهميت باندی د يونظر او دهند او پاکستان دنيمي وچی په سياست او ادبياتوکي دهغي اغيزي دهغو خپلو آثارو

په باب چی سيد جمال الدين افغاني لاسليک کړی او دغه راز ددری په اوسنيو ادبياتو باندی دسيد افغاني دافکارو داغيزی په باره کی خپل مضمونونه ولوستل دسيمينارترغرمي وروسته غونډه‌کی چی دښاغلی سيد قاسم رښتيا په مشری وشوه ترکي پوهانو پروفيسور قايا بيکلگيل، ډاکتر نظيف شاهين او ډاکتر سعيد افغاني او ونسی عالم پروفيسور علي الشابي ترکيه باندی د سيد جمال‌الدين افغاني اغيزه به ننني ترکيه کی دسيدجمال‌الدين افغاني په نظرکی خوشبختي اونيکمرغي اوله حضرت سيد سره دتونس داصلاح غو ښتو نکو مشرانو روابط او عروت‌الوثقی په نامه نهضت کښي ددوی درول ترعنوانونو لاندی پراخي ويناوی وکړی .

په سمينار کښي‌برخه‌والو وروسته غونډو کی دلوستل شويو مضمو نونو په‌باب‌دپوهاند له خوا پو ښتني وشوی اوپه دغه برخه‌کی خبری اتری وشوی .

په غونډوکي پوشمير هغه کتابونه ورسالي چی د اطلاعات وکلتور او پښتو ټولني له خواچاپ او خپاره شويدی په سيمينار کی‌په برخه والو کسانو باندی وويشل شوی اوهم دفلکلور او ادب دمجلی اومرکز دورځپاڼو بيلابيلوگڼو حاضرينوته ورکړی شوی. دستر فيلسوف علامه سيد جمال الدين افغاني د مړيني د اتيايم کال دنمانځني د غونډی په بين المللی علمی سيمينار کی برخه والو کسانو بيگاه شپه په هی‌ ميلمستيا کی پبرخه

گـوشه ای از سیمینارعلمی بین المللی بزرگداشت علامه سید جمال الدین افغانـی درهوتل انترکانتیننتال . ۲۲ر۱۲ر۵۵

واخیستله چې دکابل ښار وملي لیلې څوا په کابل هوټل کې ددوی په ویاړ شوی وه .

د علامه سید جمال الدین افغاني د نمانځنې دبین المللي علمي سیمینار ترغونډې وروسته غونډه کې دمصر دعربي جمهوریت بانګونو بیمو اوعالي موسسود کنیفدراسیون دسکرتر جنرال ښاغلي دبوراو دعمان دپوهنتون د پرو فیسور ښاغلي زعیتر او دمتحد عربي اماراتو د عالمانو او پوهانو له خوا رالیږل شوي تیلګرامونه دغونډې دمشرې له خوا ولوستل شول .

په دغو تیلګرامونو کې د سید افغاني د آثارو او افکارو دخپرولو په برخه کې ددغې سترې علمي غونډې دبری هیله ښکاره شوې وه چې دعلامه سیدجمال الدین دنمانځنې دغونډې دبین المللي سیمینار په پرونیو غونډو کې ددوستو هیوادو افغاني پوهانو دهیواد دنومیالي مبارز سید جمال الدین افغاني د سیاسي او ټولنیزو مبارزو په باره کې په پراخه توګه خپلې مقالې او مضمونونه ولوستل

دغه راز په پرونیو غونډو کې د ډاکتر عبد الحکیم طبیبي په مشرۍ د سید جمال الدین افغاني د نمانځنې د غونډې دعلمي سیمینار د قطعنامې د تدوین په مقصد یوه جرګه وټاکل شوه .

څلورمه غونډه ۲۳ر۱۲ر۵۵

دعلامه سید جمال الدین افغاني دنمانځنې د غونډې دبین المللي علمي سیمینار په غونډو کې د دوستو هیوادو او افغاني پوهانو دهیواد دنومیالي بچي حضرت سید شخصیت او دهغه دځانګړو لارو سیاسي په باره کې خپلې مقالې او مضمونونه ولوستل.

ترغرمی دمخه غونډه‌کی چه مشریی فرانسوی پوه پرو فیسور ژان بل شارنیږ د شوروی اتحادپوه پرو فیسور غفاراف، افغانی پوهاند ډاکتر بها الدین مجروح او ډاکتر روان‌فرهادی د اقبال اوجمال الدین افغانی او دختیځ او لویدیځ اخوډ او سیدجمال الدین او محمود طرزی ترعنوانو لاندی‌خپل مضمونونه ولوستل

دسیمینارترغرمی وروسته‌غونډه‌کی چه‌دشوروی اتحاد پوه پرو فیسور غفار اوف په مشری وشوه الجزایری پوهانو شیخ احمد حمانی او ډاکتر حنفی بن یحیی ډاکتر محمد ا کرم عثمان او پرو فیسور ژان بل شارنی دختیځ په بیداری او د مسلمانانو نهضت کی‌دسید جمال الدین رول د الجزایر او المغرب په خاوره کی دسیدجمال الدین اغیزه له‌استعمار او استبداد سره دسید جګړی ماهیت اودسید دتګ لاری ترعنوانونو لاندی اوږدی مقالی و لوستلی د ختیځ دعلامه سید جمال‌الدین افغانی د مړینی د اتیایم کال دنمانځنی د مجلس تر غرمی دمخه او اوروسته غونډو کی په سیمینار کی برخه والو کسانو په هری یوی لوستل شوی مقالی او مضمون باندی خبری اتری وکړی . دغونډی په ترځ کی یو شمیرهغه کتابونه چه داطلاعاتو او کلتور دوزارت له خوا چاپ شوی اوهم‌دمرکز ورځپاڼی په حاضرینو باندی وویشل شوی . د افغانی علامه حضرت سید جمال الدین د نمانځنی په بین المللی علمی سیمینار کی برخه والو په هغی ملمستیاکی برخه‌واخیستنه چه دکابل پو هنتون له خوا د دوی په‌ویاړ په انټر کانتی ننتال هوټل دپامیر په‌رستوران کښی شوی وه .

دختیځی خاوری دنابغه سید جمال الدین افغانی دمړینی داتیایم کال دنمانځنی د غونډی د بین المللی ،علمی سیمینار پسه غونډوکی یوشمیر میلمنو پوهانو ا و افغانی پوهانو د افغانستان د دغه نومیالی بچی د آثارو او احوال په‌باره‌کی خپل مضامین او څیړونکی مقالی ولوستلی .

ترغرمی دمخه غونډه کښی چی دعراق پوه پرو فیسور عبد الحمید العلوچی په مشری وشوه پاکستانی پوه ډاکترضیاء الدین‌راشیدی د کابل پوهنتون استاد ښاغلی اشرف غنی اتریشی عالم ډاکتر ماکس کلمبورګ دادبیاتو اوښری علمو پوهنځی استاد ښاغلی محمد کاظم آهنګ او استاد محمد امین دنو لسمی پیړی له اسلامی نړی څخه دسیدجمال الدین افغان دټولنیزی اوسیاسی نمانځنی دحضرت سیدپه باره‌کی دختیځ پیژندونکی په آثارو باندی متوده یکی څیړنی دبشپړ پیژندنی له نظره سید جمال الدین افغانی دسید په‌احوال باندی یوه تبصره اوسید افغانی او د ولږه ایز ارتباط مفاهمی تر عنوانونو لاندی خپلی مقالی او مضمو نونه په‌وار سره ولوستل دغه راز دهیواد دنومیالی بچی علامه سید جمال الدین نمانځنی دعلمی سیمینار ترغرمی

وروسته غونډه کې چې مشريې دهیـواد پـوه پوهاند عبدالحی حبیبی ؤ ليبيايي پوه ډاکتر یاسین العربی ،هندی ډاکتر پوهاند شـــری واستوا پاکستانی عالم پرو فیسور وزیـر۔ الحسن عابدی، افغانی پوهاند پو هنیار محمد حسین یمین ا وښاغلی محمد انور نیـــر د سید جمال الدین افغانی دتفکر داتحـادیــی او پروګرام ، افغانی سید یا دختیځی نـړی ستر مفکر ا نسانی آزادی دعلام، محمد اقبال په اشعارو کی دحضرت سد جمال الدیـــن افغانی د افکارو انعکاس په افغانستان کښې دسید جمال الدین ا فغانی یوشمیر معاصـر عالمان ترعنوانونو لاندی ویناوی وکړی. تر غرمی وروسته غونډه وکی دښځو په باره کی دحضرت سید افغانی دنظر ترعنوان لانـدی محترمی نجیبی سکندری مقالی لنډيز دمحترمی رابعه صدیقی لخوا ولوستل شو .

دسیمینار تر غرمی دمخه اوروسته غونـډو کی یو شمیر هغه کتابوه اورسالی چـــی د اطلاعاتواو کلتوراودښوونی اوروزنیدوزارتونو لخوادسیدجمال الدین افغانی دمړینی داتیایم کال په مناسبت چاپ شوی دسمینار پهغړو بانډی و ویشل شوی .

همدغه راز دعرفان فوق العاده مجلـه او دمرکز وړځپانی دغونډ وپه ترځ کښی وویشل شوی .

د افغانی علامه سد جمال الدین دنمانځنی ترغرمی وروسته غونډه کی هغه مدالونه چـــی دختیځ دستر فیلسوف او دهیواد دنومیالـی بچی دمړینی د اتیایم کال په مناسبــت د اطلاعاتو اوکلتور دوزارت له خوابرابری شوی دپوهاند عبدالحی حبیبی لـه خوا ددوستـو هیوادو په هغو پوهانو بانډی وویشل شول چی‌پدغه سترهعلمی غونډه کی‌یی برخه‌اخیستی ده دغونډی په پای‌کی ترکی پوه ښاغلـــی عبدالقادر قره خان ددوستو هیوادونو دپوهانو په نمایندګی ویناوکړه اوددغی ستری علمـی غونډی دجوړیدوله‌امله‌یی خوښی څرګنده‌کړه. پوهاند حبیبی دختیځ دعلامه په علمی سیمینار کی ددوستو هیوادوله ګډون څخه مننه وکړه اووی ویل : دډیری خوښی ځای دی چـــی دنیکه مرغه دجمهوری نظام په رڼاکښی او د هیواد اودوستو هیوادو دپوهانو او لیکوالو په مرستی چی دخپلو ژوراوعلمی څیړنو او لیکونو په اورولو سره یی دهیواد نومیالـی بچی علامه سیدجمال الدین افغانی دژوندانه پربیلابیلو اړخونو شخصیت اودتولنیـــز او سیاســی جګړو پر ځانګړتیـاو رڼـا واچوله همدارنګه داطلاعاتو اوکلتور دوزارت دخپرونو دریاست وکیل دوکتور محمداکرم عثمان ددغه وزارت په نمایندګی دعلامه سیدجمال الدین افغانی دنمانځنی په علمی سیمینارکی دمیلمنو اوافغانی پوهانو لهګډون څخه مننه وکړه اود علامه داتیایم تلین په نمانځنه کی‌یی دبهرنیو چارواوپوهنی وزارتونو اوپښتوټولنی همکاری وستایله .

دسیدجمال الدین نړیوال علمی سیمینارچی دکب په اتلسمه دراډیو افغانستان په لوی تالار کی پرانستل شواود دوستو هیوادو او همداراز دهیوادپوهانو یکی برخه اخیستی وه دکب د۲٤ دماښام په اتوبجودسیمینار دغړو له خوادیوه پریکړه لیك په وړاندی کولو سره پهانترکانتی ننتال هوټل کیپایته ورسید.

دسیدجمال الدین افغانی دمړینی داتیایمی کالیزی دغونډی اعلامیه :

دختیځ دستر علامه سیدجمال الدین افغانی دمړینی داتیاوم کال په مناسبت دافغانستان دجمهوری دولت دکلتوری پالیسیاوددغه هیواد دنامتوبچی دنمانځنی له امله د ۱۳۵۵ کال دکب داتلسمی نیټی د۱۹۷۷ کال دمارچ له ۹ له چارشنبی نه د۱۳۵۵ کال دکب ترپنځه ویشتمی نیټی د۱۹۷۷ د مارچ تر۱٦ نیټی دچارشنبی پوری دافغانستان په مرکز کابل کی علمی غونډی جوړی شوی . دنمانځنی دغونډی برخه والوپه زیاته مینه دافغانستان دجمهوریت دمؤسس اوددغه هیواد د لومړی جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد پیغام چی ددغی غونډی دپرانستلو له پاره یی استولی واورید. همدارنگه پهدغه غونډهکښی هغه پیغامونه چی دلمانځلوله امله دمصر دجمهور رئیس ښاغلی انورالسادات دعراق دجمهور رئیس ښاغلی احمدحسن البکر په گډون ددوستو دولتونو مشرانو له خوا دافغانستان دجمهور رئیس ښاغلی محمد داؤدپه نامه رارسیدلی ؤ ولوستل شول .

دبهرنیو چارو دوزارت معین ښاغلی وحیدعبدالله داطلاعات اوکلتور وزارت په نمایندگی په دغه مناسبت ویناوکړه دغونډی برخهوال دافغانی مقاماتو له دغه قدردانی څخه دخپلی منني مراتب څرگندوی .

ددغه سیمینار په علمی غونډوکی پهافغانی پوهانو برسیره دهغودوستو هیوادو پوهانو چی سیدجمال الدین افغانی دهغوی پههیوادونو کی سفراواستوگنهکړی اویایی دهغو په باره کښی علمی، دینی، اوسیاسی فعالیتونه سرته رسولی ؤ لکه دشوروی اتحاد ، اطریش، الجزایر، ایران، پاکستان، ترکیی، تونس، عراق، فرانسی ، مصراوهند دهیواد پوهانو اودیونیسکواستازی برخه اخیستی وه اوخپلی مقالی اوتحقیقی ویناوی ولوستل برخه والو دافغانستان دجمهوری حکومت دارزښتناکو هڅو اوبهرنیو چاروزارت داطلاعاتو اوکلتور وزارت دپوهنی وزارت اودپوهنتون دریاست دکارکوونکو نه خوښی وکړه اودلاندینو موادو په باره کییی موافقه وکړه .

دلمانځنی دغه ټولنه اوعلمی غونډه دعلامه سیدجمال الدین افغانی چی دختیځ نړیوال بشری انقلابی ملی خدمتونو دافکارو، آثاروپه پیژندنهکی چی دافغانستان دنامتوبچی او د ختیځ ستر مبارز داسلامی نړۍ او بشریت څلاند څیره ده اودختیځوهیوادو دخپلواکی

اولوړتيا په لاره‌کې يې خپل ټول ژوند وقف کړی ؤ ډيره ګټوره ثابته شوه . دغونډې برخه والودعلامه سيد جمال الدين افغانـــی مربوطه کتابونه اوتحقيقي آثار اودآثاروترجمې چې دافغاني مؤلفينواو ژباړونکوله خوا چـاپ شوي اودسيد دمليت پيژندنې اوپه سياسي ديني، عرفاني، اوثقافتي فعاليتونو اوخدمتونو رڼاچوي ګټور اوارزښتناك وبلل اودافغانـی مؤلفينو څخه يې هيله وکړه چې خپلو څېړنو اوخپرونوته دوام ورکړي چې دختيځ او بشري نړۍ ددې ځلانده څيری اوسترمجاهدپه پيژند ګلوۍ کې زيات خدمت وکړي . څرنګه چـې دلمانځنې پدغه غونډه‌کې دسيدژونداوخدمتونو په بيلوبيلو برخوکې يولړګټوری مقالې اوعلمي څېړنې چې دکنفرانس دبرخه والوله خـــوا وړاندې شوې اوويناوې وشوې هيله کيږي‌چې ډيرژرزارسيدلو پيغامونو، خطابو اودلوستـل شويو مقالو اوياهغه مقالې چې په خپل وخت سره ونه لوستل شوې د علمـــی سيمينـار دبرخه والودعکسونو اوسلم تلين ونمانځـی دکابل پوهنتون دسيد جمال الدين افغانـــی دڅېړنې مرکزدې په بيلابيلو ژبو اودبيلا بيلو هيوادو دمؤسسو اوپوهانو په همکاری پدغه مناسبت علمي مواد برابرکړي او پدغه برخه کې دپوهانو دڅېړنونتيجې دی دعلمي کتابونو رسالو دترجموپه وسيله دعلاقمندانو په واك کې ورکړي .

څرنګه چې دسيدژوند د اسلامي ملتــونــو دتاريخ بدلون يوحساس پړاوته نژدې دی له دی امله داسلامي اوختيځوهيوادوداقتصادي اجتماعي، سياسي، اوفرهنګي احوال دڅيړنې اوپه بيلابيلوهيوادوکې دسيدژوند پرچاپيريال باندې يې داغيزواوهم دهغه وخت دفکـــری اوفرهنګي نهضتونو په‌باب دغـــه سيمينـار تصويب وکړ . چې داسلامي اوختيځو هيوادو دعلاقې وړټولو هيوادو دپوهانو تر مينځ ددغو هيوادو فکری اجتماعي اوسياسي جريانونو په برخه‌کې دپرله پسې غونډواوجرګو اودلازمو اطلاعاتو مبادله اوعلمي څيړنې له لاری د ی پرله پسې څيړنې اومطالعې وشي .

غونډې موافقه وکړه څرنګه چې ختيځه‌خاوره نن ورځ له‌بل هروخت څخه دلويديځ له‌تمدن څخه فکري اونظري زياتې څيړنې او علمي اوانتقادي ارزيابي ته اړه لري اوددې له‌پاره چې دختيځې خاوری متفکرين اوپوهان پـــه اسلامي نـړۍ سره راغونډ شي دلويديـــځ پيژندنې بين المللي کانګرس په نامه يـــوه غونډه وشي افغاني پوهانودميلمنو پوهانو په مشوره تصميم ونيوچې دغه‌کـــانګـــرس دی دسيدجمال الدين افغاني دزيږيـدوپه هيواد کې چې په خپله دختيځې خاوری دنويوفکرونو محرك اودخصوصياتو او دودونو مدافع د ی

غونډه دی دافغاني واکمنو مقاماتوپام دی سترتکې ته واړوي چې په راتلونکي لومړۍ غونډې کې دهغې دنيتې دټاکلو اوکـــړنلاری له پاره تصميم ونيسي .

ميلمنو پوهانو دافغانستان دولس اورسمي مقاماتو له تاوده هرکلي څخه مننه وکړه .

حوادث سیاسی جهان

هر لحظه از زند گی فرد ی یا اجتماعی بشر هموار ه با حوادث و اتفاقا تی توا م بوده و هریك از ین حوادث وپیش آمد ها یامقدمه حوادث بعدی است ویا بقایای حواد ثی می باشد که قبلا رو نما گردیده است .

همچنانکه لحظا ت زود گذر زند گی بشری بهم پیوسته و با گذ شت تدریجی وحتی بعضا غیر قابل درك دقایق، ساعات شب وروز وبالا خره ماه و سالها ، قرو ن واعصار را به وجودمی آورند حوادث کوچك وبی ار زش نیز دست بهم داده و با مرور ایا م ولیا لی به شکل حوادث بز رگ ویا خاطرا ت خو ب و بد عرض اندا م کرده وعاقبت الامر بهشکل نقشس پای ایام بر چهره ز مان باقی می مانند.

اینك کمی به عقب بر می گردیم واین لحظات حادثه آفرین را ازدیدگاه وسیع تری یعنی از لحاظ جهانی برای یك دورهٔ محدود یك ساله (البته سالی که پشت سرگذاشتیم ، بصورت اختصار باز گومی-کنیم)، تاببینیم که در جهان کهن مادراین محدوده یکسا له چه اتفا قاتی رخداد ه و البته تمیز بین خوب و بد آن را به قدر ت برداشت خوانندگان بازمی گذاریم .

در دورا ن یکسالی که گذشت درجهان ما حوادث خورد و بزرگ امید افزا ومایوس کننده و تلخ و شرین ز یادی به سو یه ملی وبین المللی رخداده که ذکر آنهـا بصورت فهرست وار و یا بشکل کرونولوژی طوریکه شاید وباید به درك وقایع واتفاقات در طول یك سال کمکی نه خواهد کرد . زوی این ملحو ظ وبرای این که علاقمند ا ن محتر م مسایل سیا سی جهان را بصورت منسجم وموجزی آگاهی یابند رو یداد های یك سال گذ شته را ازلحاظ مناطق ویا موضو عات مهم دسته بندی کرده هریك از آنها رابصور ت جدا گانه باشرح کو تا هی قرار آتی عر ضه می داریم .

شرق میانه :

اولین حادثه مهمی که از ماه سر طا ن سال گذ شته باینسو رخ داده وبه حوز ه شرق میانه ارتباط مستقیمی دارد ربو د ن یك طیاره بو ئنگ خط هوا یی ایرفرانس می باشد که در ماه سر طان سال گذ شته توسط فلسطینی هاو حا میان شان ربو د ه شده بود .

این طیاره حامل دو صدو پنجاه نفر مسافرو عمله بوده وهنگامی که در میدان هوا یی انتبی بی واقع یو گندا در انتظا ر برآورده شدن پیشنهاد ها ی خود برای رهایی فلسطینی های محبوس از طـر ف اسرائیل بودندیك دسته از کو ماند و های

اسرائیلی که توسط طیاره به اینمیدا ن هوایی انتقال داده شده‌بودند پس از گشتن عد ه‌یك صدو د ه‌نفر بقیه را کبین طیاره را نجات دادند ٠

در جمله سایر مسایل عمد ه‌که در طول یکسال گذشته در شرق میانه ر خداد ه ملاقات هایی است ٠ که ر هبرا ن کشو ر های عر بی‌و اسرائیل باجیمی کارتر رئیس جمهور امریکا انجام داده اند ٠

این مذاکرات که هدف آن حل بحران ـ های شرق میانه وباز سا ختن راه برای‌انعقاد مجدد کنفرانس ژینو بوده قسما دراشنگتن وقسما در ژینو صور ت گر فته است ٠

اسحاق رابین صدراعظم و رهبر سابـق حزب کار گر اسرائیل قبل ا زینکه‌حز ب وی در انتخابا ت پار لمانی اسرائیل از طرف حزب لیخود شکست بخو رد و هـم قبل از آنکـه پای وی وخـانمش در افتضاح باز کردن حساب غیر قانو نی بانکی درامریکا کشانیده شود، در واشنگتـن بـا رهبـران امریکا ملا قات‌ومذاکرات انجام داد ٠سپس انور السادا ت رئیس جمهور مصر در حالی برای مـذاکـره با جیمی کارتر بـه واشنگتن مسافرت کرد که مرد م مصر در ریفراند م ماه سنبله به وی رای اعتماد داده و او را مجدداًبه حیث رئیس جمهور مصر انتخا ب کردند ٠

سادات که به تعقیب باز دیـد ی ا ز جمهوریت اتحادی آلمان وفرانسه بـه واشنگتن مسافر ت کرده بود با کار تـر درباره روابط دو کشور ، او ضاع عمو می شرق مانه ، انعقاد مجدد کنفرا نـس ژینو وامکان فروش طیارا ت جنگی‌و مر می های ضد تانك امریکایی به مصر مذاکر ه کرده است ٠

در مورد کنفرانس ژینو که او لین‌جلسه آن در ماه اکتوبر سا ل۱۹۷۳ انعقاد یافته وموافقتنا مه های موقتی مربوط به عقـب نشینی عساکر اسرائیل در محاذ سینـا (متعلق به مصر) وارتفاعا ت جولان(مربو ط سوریـه) امضاء شده بـود ودر حال حاضر مر عی الاجرا می‌باشد یکی ازثمره ها ی نیکوی آن می باشد ٠

در حالی که هم عربها و هم امریکـا واتحاد شورو ی به حیث روسا ی مشتر ك کنفرانس ژینو واسرائیل خواستار انعقا د مجدد کنفرانس ژینو می باشند کشور های عربی واتحاد شورو ی اصرار دارند کـه موسسه آزادی فلسطین درین کنفرانس‌بحیث یك جانب کاملا مستقل شر کت نموده واز تمام حقوق و مزایا ی سایر شر کـت کنندگا ن کنفرانس‌بر خورد ار باشداسرائیل باشر کت کاملا مستقل نماینده مو سسه آزادی فلسطین در کنفرانس ژینو مخالفت نموده ونظریه داده کـه باید نماینده موسسه مذکور در جمله هیات اردنی یا کـدام کشور عربی دیگر درین کنفرانس شر کت کند ٠

حکومت موجوده امریکا هنوز کدام مـوقف

واضحی را درین زمینه در پیشس نگر فتــه ولی طوریکه از قراین‌بر می آید حکو مت مذکور سیاست واقع بینانه تری رانسبــت به حکومت سابق امریکا درموردفلسطینی ها درپیش گــرفته است . یکــی از دلایلــی که می توان درین زمینه به آن اشاره کرد.

اظهارات اخیــر جیمی کــارتــر مــی باشــد که برای اولین بارمتذکرشده بایدفلسطینی‌ها سرزمینی بــرای خــود داشته بــا شنــد .

ایــن اظهــارات کــارتــر با استقبال نیکی از طرف کشور های عر بی ومو سسه آزا دی فلسطین مواجه گردید ه و حتی گفته میشود باسیاست واقع‌بینانه که حکو مت کار تر درپیش گر فته ممکن است را هی بر ای ملاقات بین ر هبرا ن‌مو سسه آزا دی‌فلسطین وحکومت امریکا که البته او لین ملا قا ت مستقیم‌بین‌طر فین خواهد بود باز گر دد ۰ در مقابل‌مقاما ت اسرائیلی رو ش جد یـد حکو مت امریکا را درقبال مساله فلسطیــن موردانتقاد قرار داده وو زیر خار جــه حکومت کار گر ی اسرائیل در مسا فر تی که بعدا به امریکانموده عد م رضا ئیــت رهبران اسرائیل را درین باره بــه اطــلاع کارتروسایرو س وانس وزیر خار جه امریکا رسانید .

ملك حسین پادشاه ارد ن دو میـــــن شخصیت عربی بود که در واشنگتن باکارتر ووانس و سایر مقاما ت عالی رتبه امریکایی ملاقات و مذکراه کرد.طبعا این مذاکرا ت نیز شامل روابط دو جانبه و اوضاع‌شر ق میانه مخصوصا انعقاد مجدد کنفرانس ژنیو باشر کت موسسه آزادی فلسطین بوده وهر دوطرف مذاکرا ت ملك حسین و رهبرا ن امریکا را مفید خوانده اند ۰

حافظ الا سد رئیس جمهور سو ریــه باجیمی کارتر هنگام مسافر ت ماه ثور رئیس جمهور امریکا به ارو پا درژینو ملا قا ت نموده طرفین نه تنها در باره روابط بیــن دوکشور مذاکر ه کرده اند بلکه آنها اوضاع عمو می شرق میانه را درپرتو انعقــا د مجدد کنفرانس ژینو با درنظر داشت اظهار نظـر های کارتر در مــورد فلسطینی هــا و سرزمین شان مذاکره کرده اند .

مــلاقا ت رو سای جمهور سو ریه و امریکا به تعقیب مسافر ت حافظ الا سد به مسکو ومــذاکــرات وی بــا رهبران اتحــاد شورو ی صور ت گر فته است ۰ اگر چه ظاهرا در مذاکرا ت رهبرا ن شورو ی و سوریه روابط دو جانبه واوضاع عمــومــی شرق میانه مطرح بحث قرار گر فته بازهم نــا ظــر یــن عقیــده دارنــد کــه اسد در مذاکرا ت خود باسران اتحاد شورو ی‌زمینه رابرای مصالحه بین مصر واتحاد شورو ی نیز فراهم سازد زیرا از عر صه دوسا ل باینسو مناسبا ت بین این دو دوست‌دیرینه شکر آب شده بود . روی همین دلیــــل ناظرین می گویند که مصر و اتحادشوروی با ملاقاتی بین‌وزار ت خار جه دو کشو ر

موافقه کردند .

اولین دور مذاکرات آنها که بیشتر از همه درباره تهیه اسلحه از طرف اتحاد برای مصر ، تعیین تاریخ جدید ی برا ی باز پرداخت قرضه هایی که شورو ی به مصر داده وتقریبا به چهار ملیارد دالر بالغ می گرد دوجریان فعلی او ضاع شرق میانه در مسکو مذاکره کرده و طر فین نتایج این مذاکرا ت را مفید خوانده و درعین حال موافقه نموده اند که مر حلـه دوم این مذاکرا ت آنها در آینده نزد یکی درقا هره دایر شو د.

هر گاه دو مین دور مذاکرا ت و زرا ی خارجه مصر واتحاد شورو ی با مو فقیت توام باشد زمینه برای تدویر ملا قا تـی بین انور السادا ت و لیو نید بریژ نـف زعیم حزب کمو نیست اتحاد شورو ی فراهم خواهد شد وطبعا این امر کمك موثر ی در بهبود مزید روابط دو کشور خوا هد نمود.

پس از اسد نوبت ملاقات بین فهد ابن عبدالعزیز معاو ن اول صدراعظم عربستا ن سعودی و جیمی کارتر در واشنگتن رسید.

رهبرا ن عربستا ن سعو دی و امریکاعلاوه بر سایر امور طر ف دلچسپی دو کشور که طبعا مسایل مربو ط به شرق میانه درصدر آن قرار داشت راجع به مسایل مربو ط به نفت نیز مذاکره کرد .وفهد در دورا ن این مذاکرات به امریکا اطمینا ن داد که عر بها بار دیگر علیه امریکا به مقاطعه نفتی خود دست نخواهند زد .

اولین باری که عربها از اسلحه نفت استفاده کردند درسا ل۱۹۷۳ یعنی و قتی بود که عربها می خواستند امریکا رامجبور سازند تابر اسرائیل برای حل بحرا نهای شرق میانه فشار وارد کند .

اگر چه بعدا در اثر فعالیت های امریکا که زمینه رابرای امضای موافقتنا مه ها ی مـوقتی جهـت عقـب نشینی عساکر اسرائیل از محان سینا وارتفاعات جولان فرا هـم آورده بوداین مقاطعه نفتی ازبین‌رفت بازهم اثرات سـوء آن در اقتصاد کشور هـا ی عمده صنعتی جهان وهمچنان سایـرکشور ها هنوز بشدت مشهود است .

فعالیت برای حل بحرا نهای شر ق‌میانه تنها منحصر به مسا عـی عربهـا و ایـالات متحدهٔ امریکا نبوده بلکه خود عر بها نیز کوشیده اند تا از راه اتحاد بیشتر ی بین خود سیاست و موقف مشتر کی را در قبال بحرانهای عربی پیشس بگیر ند . یکی ا ز اقداما ت موثری که د رین‌راه از طـر ف کشور های عربی اتخاذ شده رفع اختـلافات بین مصر و سو ریه بود .

امضای دو مین موافقتنا مه مو قتی بیـن مصر و اسرائیل در مورد عقب نشینی مزید عساکر اسرائیلی در محان سینا که در ما ه سنبله ۱۹٥٤ صور ت گر فت با مخالفت جدی از طر ف سوریه موا جه گردید . و بمرور زما نروابط بین‌این دو کشور عر بی

که در جبهه مقد م با اسرائیل قرار گر فته تیره ترگردید .

ولی در ماه قوس ۱۳۵۵ حافظ الا سد به قاهره (البته با وساطت عر بستا ن سعو دی وکویت) ومذاکراتی که بین‌وی وانورالسادات صورت گرفت طرفین نه تنها اختلا فا ت‌خود راحل کردند بلکه به تشکیل یك قوماندا نی سیاسی بین دو کشور نیز موافقه کردند.

سپس حکو مت سو دان نیز توافق خود رابرای شر کت درین قو ماندانی سیا سی اعلام نموده واکنون این قو ماندانی صر ف همین سه عضو را دا رد .

درین ضمن بعضی از کشور های خارجی نیز مساعی رابخر چ داده اند ، که هدف آن باز کردن راه برای حل بحران های شرق میانه از راه انعقاد مجدد کنفرا نس ژینو وشر کت مساویا نه فلسطینی ها بو د ه است .

سایروس وانس واندری گرومیکـو وزرای خار جه امریکا واتحاد شورو ی یعنی دو کشور ر سای مشتر ك کنفرانس ژینو در مورد شرق میانه می باشند در او اخر ماه ثور سال ۱۳۵٦ در ملاقاتی کـــه برای غور در باره تما مسایل مورد علاقه در ژ ینـــو نمودند راجع به امکان انعقاد مجدد ایـــن کنفرانس مذاکرا تی انجام دادند .

کذا وزرا ی خار جه جمهور یت اتحادی آلمان وفرانسه ودوکتور کـورت والد هایـم سر منشی موسسه ملل متحد نیز ضمـــن مسافرت هایی که به کشور هـای عربی و اسرائیل نمودند کو شیدند تا راه بر ا ی انعقاد مجددکنفرانس ژنیو باز گردد .

انور السادا ت وبعضی از سرا ن عربی واسرائیل نیز درین ضمن به بعضی ازکشور های ارو پای غر بی مسافر ت کرده واوضاع شرق میانه را از زاویه سیاست های خود بارهبرا ن کشور های مذکور مطر ح بحث قرار دادند .

موضو ع قابل تذکر دیگر در مورد شرق میانه مسالـــه لبنان میباشد کـه نزده مـاه تمـام تا اواخـر مـاه عقـرب سـال گذشته دست خوش جنگ های داخلی‌خو نیـــن بود .

این نا بسا مانی هاکه باتمرکز سی هزار نفر از عساکر قوای عر بی در لبنـــا ن تا اندازه مهار گردید هزارها نفر رابه خاك و خون کشانید ه و ملیو ن ها دالر خسار ه مالی به این سر زمین که زمانی‌بهتریـــن مرکزتجارت وسیاحت در شرق میانه و حتی جهان بشمارمیرفت وارد کرد .

باتمرکز قوای صتلح عر بی که در اثر تصمیما ت کنفرانس های او اخر ماه‌میزان سال ۱۳۵۵، سران کشور هـای عـربی در ریاض وکنفرانس اوایل ماه عقر ب هما ن سال در قا هره در لبنان صور ت گر فته اوضاع عمو می درین سر زمین جنگ زده متدر جا به آرا مش گرایید .

شروع زمامدا ر ی الیاس سر کیســـ به حیث رئیس جمهور جدید لبنان در ما ه

میزا ن وانتصا ب دو کتور سلیم الحصـــن یك اقتصاد دان لبنانی در ماه قوس سا ل گذشته آب دیگر ی بود که بروی آتشـــں جنگ های لبنان ریخته شد .

بااینهم فعالیت هـــای جنگ جـویـانه اسرائیلی ها در مقابل عر بها از یکســـو ترس که اسرائیل از خشم دسته جمعـــی عربها دارد از سو ی دیگر سبب شد که هنوز افراد قوای صلح عر بی که قسمت اعظم آنها را عساکر سوریه تشکیل میدهد درمناطق جنوبی لبنان تمـرکز نکـردنـــد . این امر سبب شده که هنوز هم او ضـا ع در مناطق جنو بی لبنان دستخو ش تصادمات پراگنده بین دسته های متخا صم بو د . وآتشں افروزا ن اسرائیلی نیز این آتش نفاق وشقاق رابین دسته هـــای رقیـــب دامن مز نند .

قتل کمال جنبلاط ر هبر سو سیالیست های لبنان که در او اخر ماه حوت سا ل گذشته رخداد آتش عداو ت رابین پیروان وی و فلانژ یست های مسیحی لـــبنا ن شعله و ر سا خته زیرا فعالیت های انتقام جویانه بین این د ودسته روز بروز شد ید تر گردید .

برای تمام این حـوادث امکان پیدا شدن راه حلی و جود داشت و لی اینك رویکار آمدن حزب فرا طی لیخود در اسرا ئیـــل مشکلا تی را در شرق میانه به وجود آورده که امکان رفع آن بسی مشکل تر از سایر موضو عا ت می باشد .

علت اصلی حزب کار گر که از بیست ونه سال باین طر ف ز مام امور اسرائیـــــل را در دست داشت سیاست نا درســـت اقتصا دی حکو مت کارگر ی اسرا ئیـــل بوده زیرا حکو مت مذکور مجبور بود تـــا برای جبرا ن خسارا تی که مخصو صا دو جنگ اخیر (جنگ شش روزه مـــاه جـــون ۱۹۶۷ وجنگ ما اکتـوبـر ۱۹۷۳) مـالیـات ها رابلند برد واین امر سبب گردید تا از یك طرف پو ند اسرائیلی روز بروز قیمت خـودرا از دست بدهد واز ســوی دیگــر مرد م زیر بار مالیا ت کمر شکن بـــه ستوه آیند .

علت دیگر ناکا می حزب کار گــر در انتخابا ت اخیر و شکست آن در مقا بل حزب لیخود افتضاح اقتصا دی بود کـــه اسحاق رابین صـــدراعظـم اسرائیـل وخانم وی ببار آورده بودند .

به موجـب قـانون اساسی اسرائیل هیچ یك از مامورین عالی رتبهٔ حکو مت مذ کور در داخل اسرائیل انجا م و ظیفه می کنند اجازه ندار ند دربانك های خار جی پو لی رابه نام پس انداز برای خود ذ خیره کنند.

باساس نو شته یك روز نا مه اسرائیلی وتحقیقا تی که به تاسی ازآن بعدا صور ت گرفت معلوم شد کـــه رابیـن وخانم وی در بانك ها ی امریکا حساب پس انداز دارند.

اگر چه در اثر محکمه که این دونفـــر شدند به جر یمه نقدی محکو م شد ند باز.

هم این امر نیز صد مه شدیدی به حز ب کارگر در اسرائیل وارد کرد .

باروی‌کارآمدن حزب افراطی لیخودحل مشکلات شرق میانه پیچیده تر خواهد شدزیرا حزب مذکور بر خلاف حزب کار گر که طر فدار دادن امتیازا ت ارضی به عرب‌ها در قبا ل حل دایمی بحرا ن های شرق میانه بود . در حالی که با دا ن امتیازاتی از ایـــن قبیل به عربها در منطقه غـزه مخـا لفتـــی نمی کند با واگذ ار ی سواحل غر بی دریای اردن به عرب ها جدا مخالف است.

مینا خیم بیگین ر هبر حزب لیخـــو د در روز های اول پیروز ی حزب خود د ر مورد سواحل غر بی دریای‌اردن گفته‌بو دکه این مناطق را اسرائیل مناطق اشغا لی نه بلکه مناطق آزاد شده تلقی می کند .

این وضع باعث ایجاد سر وصدا ها یی زیادی در بین کشور های عر بی شد ه رهبرا ن کشور های مذکور گفته اند که روی کار آمدن افراطیو ن لیخود در اسرا ئیـــل سیاست آنها رادر مورد آزادی ارا ضــــی اشغا لی‌تغییری نه خواهد داد .

ان امر از طرف امریکا که با این‌سیاست انعطاف ناپذیر در مورد شرق میانه مخالفت دارد نیز بانگرانی های تلقی شــــده و این مـوضـــوع را در دوران بـازدیـد مجـد د- سایروس وانس وزیر خـارجـه امریکـــا از شرق میانه با رهبرا ن عر بی واسرائیلی در میان نهاده و هم بیگین در بازدید قریب الوقوع خود از واشنگتن راجع به ایـــن مساله سران امریکا مذاکره نموده است .

افریقا :

در طول یکسا لی که گذ شت درافریقا حوادث یادی‌رخداد ه و لی آنچه بیشتر ا ز همه درین قاره تو جه جهانیا ن را به‌خود جلب‌کردواقدامات فوری رابرای حل‌آن ایجاب میکند. موضوع حقوق طبقةاکثریت افریقایی می باشد که از طرف دستـــه هـای اقلیت تبعیض پسند در جنو ب افریقا غصـــب گردید ه و مسا عی که درین راه به خرج داده شد هنوز نتیجه مثبتی نداد هاست

یکـی از ین مسا یلی‌که صلـح وامنیـــت را نه تنها در افریقا بلکه در سرا ســـر جهان به مخاطر هانداخته مو ضوع‌رودیشیا می باشد .

یك دسته از اقلیت های سفید پو ست در سا ل ۱۹٦٥ آزادی رو دیشیا را به صورت خود سرانه و یکجـا یعنی بـــدون توافق قبلی انگلستا ن که هنوزقانو نا بر این منطقه مسلط می باشد اعلام نمود ه و این امر بحرانهای شدید ی را مخصو صا در مناطق جنو بی این قار ه به وجودآورد.

از زمانی که این تو مور سر طا نـی بر پیکر افریقا به مشاهده رسیده تاکنو ن مساعی زیادی برای رفع آن‌به خرچ داد ه شده اما هنوز موثرواقع نشده است .

یکی از ین فعالیت ها از طرف دو کتور

هنری کیسنجر وزیر خار جه سابق امریکا بود کهدر اوایل سر طا ن سال گذ شته با جان فورستر صدراعظم افر یقای جنـو بـی (یگانه حا می حکو مت متمرد رودیشیا)در یك شهر شمالی جمهور یت اتحا دی آلمان ملاقا ت و باو ی در بار ه تمام مسا یـل طرف دلچسپی مخصو صا حل معضله رودیشیا مذاکره کرد •

سپس دوکتور کیسنجر در روابـط مـاه سنبله سال گذ شته در پریتوریا مر کـز افریقا ی جنو بی با اییان سمیت صدراعظم حکـومت غیر قانونی رودیشیا نیز مـلاقات وباو ی در باره پلا نها یی مذاکره کرد که حکومت امریکا با همکار ی حکو مـــت انگلستان در مورد حل بحران های رودیشیاو واگذ اری امور حکو مت آنجا از سفیدپوستان به سیا هپوستا ن مذاکره کرد •

در اثر تو افقها یی که بین دسته های مربوطه حاصل گردید کنفرا نسی باشرکت تمام گرو پ های ذید خل در او ایـــل ماه عقر ب سال گذشته در ژ نیو آغا ز شد •

ریاست این کنفرانس با آیور ریچا رد نماینده انگلستا ن در مو سسه ملل متحد بوده و در آن علاوه بر گرو پ های ملی رودیشیا واییان سمیت بـه نمـایندگـی از طر ف اقلیتهای سفید پوست آنجـــا نماینده گانی از طر ف موسسه اتحـــا د افریقا کشور های افریقا یی جبهه مقد م با رودیشیا(تانزانیا ، زمبیا ،بو تسوانا ، مـوزمبیق وانگـولا) و امریکـا بحیـث ناظر شرکت کرد هبودند .

درین کنفرا نس موضو ع و اگذار ی قدر ت حکو مت از سفید پو ستا ن بـــه سیا هپوستا ن رودیشیا یی مطر ح گردیده وپس از یك سلسله بحث روی مو ضو عات مختلف مربو ط به انتقال قدر ت ر هبرا ن ملی رودیشیا مخصو صا جو شوا انکومو ورابر ت مو گابی روسا ی جبهه و طـــن پرستان آنجا این نظریه موافقه کردند که به رودیشیا به تاریخ اول ماه مارچ۱۹۷۸ رسما آزادی داده شود •

این کنفرانس در او اخر ماه قو س دراثر رکودی که روی مو ضو عا ت بحث درآن به وجود آمده بود ملتو ی گردید • وقرار شد بتاریخ بیستو ششم جد ی سال گذشته مجددا دایر گردد و لیطوریکه بعد ا به مشاهده رسید این کنفرانس نه تنها در تاریخ معینه آن بلکه هنوز هم انعقاد آ ن به باد نسیا ن سپرده شده است •

یکی از علل عد م انعقاد مجدد کنفرانس ژنیو در مورد و ضع آینده رو یشیا عد م تمکین اقلیت های سفید پوست رودیشیا در مقابل واگذ ار ی امور این سر میـــــــن به طبقه اکثریت می باشد زیـــرا بـاوصف اطمینان هـــایی کـه از طـرف حکـومــات امریکا وانگلستا ن در مورد تضمین و ضع آینـده اقلیت ها در رودیشیا نسبـــت بـه

آینده خود پس ازانتقال قدرت از سفید پوستان به سیاهپوستان نگران می باشند ·

این امر سبب شده تا از یک طرف عملیات نظامی ملیون رودیشیایی باکمک های مادی و معنوی سایر کشورهای افریقایی مخصوصا کشور جبهه مقدم با رودیشیا تشدید یابد و ازسوی دیگر حکومت متمرد رودیشیا عکس العمل های جدی در مقابل ملیون از خود نشان بدهد که به مشکل حملات مکرر برکشور های افریقایی همجوار با رودیشیا تبارز کرده است ·

این حملات که بشتر از همه متوجه موزمبیق‌می باشد باعث بروز سروصدا هایی از طرف سایر کشور های جهان خاصتا کشور های افریقایی گردیده وحتی در اثر شکایت حکومت موزمبیق که‌حکومت غیر قانونی رودیشیا را به دست زدن به جنگ کاملا علنی علیه موزمبیق متهم ساخته شورای امنیت موسسه ملل متحد تشکیل جلسه داده و ضمن تقبیح این حملات خواستار اقدامات جدی همگانی علیه حکومت متمرد رودیشیا وکمك به موزمبیق شده تا در مقابل این نوع حملات مقاومت کرده بتواند ·

درین ضمن حکومات امریکا وانگلستان که عواقب و خیم ناشی از تشدید جنگ های نژادی در رودیشیا و سایر نقاط جنوب افریقا باعث نگرانی شان شده و از آن بیم دارندکه مبادا ادامه این وضع به‌برخورد مسلحانه بین قدرت های بزرگ منجر گردد در صدد چاره جویی بر آمده اند ·

روی همین نگرانی ها بود که دوکتور دیوید اوون وزیر خارجه انگلستان در اواخر ماه حمل ۱۳۵٦ ووالتر ماندیل معاون رئیس جمهور امریکادر اواخر ماه ثور همین سال فعالیت هایی را درمورد حل بحرانهای جنوب افریقا آغاز کردند .

اوون به بعضی از کشور های جنوب افریقا به شمول افریقای جنوبی مسافرت کرده وبا رهبران کشور های این منطقه بیشتر از همه در باره حل معضله رودیشیا مذاکره نموده است ·

وی هنگام توقف در پریتوریا با جان فورستر صدراعظم افریقای جنوبی‌وایان سمیت صدراعظم حکومت متمرد رودیشیا مذاکراتی در باره‌پیشنهاد های جدیدی که با ابتکار مشترك امریکا وانگلستان جهت حل معضله انتقال قدرت ازسفید پوستان به سیاهپوستان انجام داده‌که هنوزهم فعالیت درآن باره جریان دارد ·

والترماندیل نیز در دوران ملاقاتاواخر ماه ثور خود در ویانا با جان فورستر نه تنها در باره اوضاع رودیشیا بلکه در باره دادن آزادی فوری به نامیبیا و سیاست تبعیضی وا پارتاید خود حکومت افریقای جنوبی مذاکراتی انجام داد ·

فعالیت برای حل موضوع نامی بیا در ما اپریل گذشته از طرف نمایندگان جمهوریت اتحادی آلمان ، امریکا انگلستان ،فرانسه و کانادا آغاز گردید ه ولی هنوز به کدام نتیجه نهایی نرسیده است .

نامی بیا یاافریقا ی جنوب غربی که یکی از متصرفات آلمان بود در پایان جنگ عمومی دوم از طرف جامعه ملل تحت قیمومت افریقای جنوبی قرار داده شد تا زمینه رابرای آزادی تدریجی آنجا فراهم سازد و لی حکومت مذکورنه تنها تعهدات خود را درین زمینه به مرحله اجرا نگذاشت بلکه در صدد الحاق افریقا ی جنوب غربی به سر زمین خود وتنفیذ سیاست اپارتاید خود در آنجا بر آمد .

مخالفت جدی کشور های مختلف جهان مخصوصا کشور های افریقایی علیه این عمل حکومت افریقا ی جنوبی سبب شد که در سال ۱۹۶۸ این منطقه را موسسه ملل متحد از قیمومیت افریقای جنوبی خارج ساخته وهم آنجارابه نامیبیا موسوم ساز د که اکنون به همین نام یاد می گردد .

مخالفت افریقای جنوبی با این فیصله موسسه ملل متحد حمایت ممتد آن کشور از حکومت غیر قانونی رودیشیا وادامه سیاست اپارتاید در خود افریقای جنوب باعث عصبانیت مزید کشور های افریقایی وکار کشور های صلح دوست جهان شده واین عصبانیت دو سال قبل به مشکل محروم ساختن افریقای جنوبی از بقیه دوره اجلاسیه همان سال مجمع عمومی موسسه ملل متحد گردید .

ادامه این وضع باعث نگرانی شدید کشور های عمده غربی که در شورای امنیت و سایر ادارات بین المللی از افریقای جنوبی حمایت می کردند شده و اینکه می کوشند تا برای فرونشاندن خشم جهانیان علیه افریقا ی جنوبی کم از کم راهی برای حل فوری موضوع رودیشیا ونامیبیا پیداکنند .

یکی از موضوعات دیگر ی که(بر اساس اطلاعات بعدی) بین ماندیل و فورستر مطرح گردید ه ترویج اصل یک نفر یك رای در افریقای جنوبی بوده که حکومت افریقا ی جنوبی آنراجدا رد نموده وغیرقابل عمل خوانده است .

به هر حال اکنون حکومت افریقای جنوبی از هر سو تحت فشار قرار گرفته ودرضمن این حقیقت رادرك کرده که باید برای نجات ازین همه فشار های همه جانبه باید اقدام مثبتی انجام بدهد می کوشد تا هر چه زودتر اقلیت های سفید پوست رودیشیا را برای قبول انتقال قدرت به سیاهپوستان مجبور سازد .

روی همین دلیل وزیر خارجه افریقا ی جنوبی به سالزبر ی بصورت غیر مترقبه مسافرت کرده و با ایان سمیت مذاکرات سر ی انجام داد که

طبعا امکان حل بحرا ن های رودیشیا در راس آنها قرار داشت و لی هنوز نتایـــج آن افشا نشده است .

همچنا ن وزیر خار جه افریقا ی جنو بی به امریکـا شتافته با رهبـــران امریکـــا از یك طر ف و سر منشی مو سســه ملل متحد ازسو ی دیگر در باره او ضا ع در جنو ب افریقا مذاکره کند .

وی در واشنگتن باسایر س وانس وزیر خار جه امریکا در بار ه او ضاع دررودیشیا مخصو صا در پر تو ابتکارا ت مشتر ك امریکا وانگلستا ن که انتقا ل‌قدر ت ا ز سفید پوستا ن به سیا هپو ستا ن د ر راس آن قرار دارد ، دا‌د ن آزاد ی فور ی به نا می‌بیا در رو شنایی‌فعالت هـــا ی نمایند گا ن سیاسی امریکا ، جمهور یـت اتحادی آلمان ، انگلستا ن ، فرانسه‌وکانادا وبالا خر ه‌نظریا ت‌امریکا در باره تطبـیـق اصل یك نفر یك رای درمـورد انتخابـــات در افریقا ی جنو بی مذاکر ه کرده‌است .

وزیر خار جه افریقا ی جنو بی در دوران مسافر ت خود به واشنگتن و نیویار ك‌طرف داری خودرا ازحل مسالمت آمیز بحرانهای رودیشیا به ترتیبی که حقو ق طبقه اقلیت محفوظ بماند ابراز داشته در مورد نـامیبیـا نسبت به مو فقیت نماینده گا ن‌پنج کشو ر غر بی اظهار امید وار ی کرده و مفکور ه یك‌نفر یك‌رای را در جنو ب افریقـــا ردنموده و متذکر شده که ممکن است عملی شدن این مفکور ه سفید پوستا ن را د ر افریقای جنوبی بکلی نابود سازد .

بهر حال در حالی کـه این بحران ها با تمام وضع خطرناك ناشی ازآن در جنـــوب افریقا ادامه دارد در سایر نقا ط افریقا نیز حوادثی رخـداده که اکثـر آنها قابل تذکر می باشد .

یکی از موضوعات مهم ایـن قـــاره د ر یکسالی‌که گذشت آزادی جزیره سیشل کـه درسواحل شرقی بحرهندودر قلمروافریقاواقع شد، درماه‌سرطان سال‌گذشته وآزادی قلمرو فرانسوی‌افاروایسادرماه سرطان ۱۳۵۶ است که‌مردم آن در ریفراندم اواسط ماه ثـور به طر فدار ی از آزادی خود رای داده اند .

در مورد جزایر سی شل که مر کب از هشتا دو ششس جزیر ه خورد و بز رگـ می باشد باید گفت که در غیا ب رئیس جمهور آن کشور کود تایی درآن رخداد ه وزمام امور ایـن جـزایـر را رویـــر رنـی صدراعظم آن کشور بدست گر فته است .

راجع به قلمرو افریقا یی ،فرانسه‌بنام افار وایسا باید گفت این سر زمین که به شاخ افریقا نیز یاد می شود بایك سلسله مشکلات از نا حیه جمهور یت صو مال و حبشه موا جه می باشد .

اگر چه ظا هرا اکنو ن هریك از ین دو کشور همسرحد با ا فار وایسا گفتـه انـد آزادی این سر زمین را محترم شمرد ه واز ادعا های ار ضی خود نسبت به آ ن‌منصرف شده اند باز هم مو قعیت حساس‌جغرافیایی

افاروایساریاجیبوتی‌کنونی از یکسووعبوریک خط آهن که برای حبشه اهمیت حیاتـــی داشته وادیس ابابا رااز طـریق جیبو تـــی مرکز افار وایسا به بحیره احمراتصا لمی بخشد ازسو ی دیگر یك سلسله رقا بت های جدی را بین‌صو ما ل وحبشه دامن زده که ممکن باعث ایجاد دردسر ها یی بـرای سر زمیـــن تازه به آزادی رسیـــده جیبوتی بوجود آورده. اگرچه درگذشته بعضی شخصیتهای‌کشورهای دوست حبشه وصومال به شمول فیدل کاسترو صدراعظم کیو بـا هنگا م بازدید اخیر خود از افریقا کوشیده تا اختلافا ت رابین این دو کشور از بین ببرد باز هم این اختلا فات نه تنها ازبین نر فته بلکه شد ت بیشتر ی نیز کسب کـرده وهـر یك از آنهـا طـرف مقابل را به داشتن مفکور ه تجاو ز کارا نه علیه طرف مقابل یا علیه افار وایسا متهم نموده اند .

عیدی امین رئیسس جمهور یو گندا و قتا فوقتا در قار ه افریقا وجهان به خبـــر ساز ی اقدا م کرده است .

هنگا می که چند ی قبل یك اسقـــف کامنویلت و دو نفر از وزرای سـا بـــق کابینه یو گندا ظا هرا دریك حادثه‌ترافیکی (البته پس از متهم شدن شان به فعالیت علیه حکو مت آن کشور) جان دادند این حادثه ، سرو صداهای زیادی بر پا کرد که حتی از سر حدا ت یو گندا وافریقا نیـــز عبور نموده وسیاست حکو مت یو گندا را مورد انتقاد همگانی قرارداد .

این امر روابط بین انگلستا ن ویو گند ا رابشدت تیره ساخته وصدا هـــای اعتراض راعلیه شر کت عیدی امین در کنفرانس سران کشور های عضو کا منویلت از هر سو بلند کرد .

عیدی امین در شروع این‌کنفرانس گفتـه بود که بدون اعتنا به اعتراضا تی که در موردشر کت وی در کنفرانس کا منویلت در لندن شده تصمیم دارد درین کنفرانس شخصا شرکت کند وغیبت چند روزه‌ای از یوگندا درروز های اول انعقاد کنفـــرانس لندن مورد بحث و تبصر ه های گو ناگونی در سراسر جهان گردید ه و بالا خر ه معلوم شد که وی پنها نی به مناطق غربی‌یوگندا مسافرت کرده بود .

همچنان بعدا شایع شد که علیه عیـدی امین و معاو ن وی سوء قصد ی صور ت گرفته وامین در حادثه یابه قتل رسیده ویا شدیدا مجرو ح شده و غیبت چند روز هوی که حتی مقا مات حکو متی یو گندا نیـــز محل بودوباش ووضـع او را نمی دانستند این شایعه را دامـــن زد ولـی بالاخــــره معلو م شد که وی با همسر جدید خود که چهار مین زو جه وی می باشد بر ا ی سپری نمود ن ماه عسل خود در دا خـل قلمرو یوگندا بسر می برد .

روابط بین الجزا یر وحکو ما ت المغر ب وموریتانیا برسر صحرای غر بی‌به هما ن

تیر گی گذ شبته بود واگر چه یك سلسله مساعی ازطرف بعضی از کشور های غربی برای رفع این کشید گی ها صور ت گر فته باز هم کدا م بهبود ی در آن به چشـــم نمی خورد زیرا ازیکطر ف حکو ما ت المغر ب وموریتانیا متحدا از حقو ق برسر صحرای غربی یعنی منطقه سر شار از فا سفیتی که حکو مت هسپا نیه پس ازسالها تسلـط آنرا به این دو کشوربحـــر ی افریقا یی واگذ ار شده منصر ف نشده اند وازسو ی دیگر حکومت الجزایر به حمایت خودرا از جبهه آزا دی‌صحرا ی غر بی(پو لیساریو) که علیه تسلط مو ریتانیا و المغرب مـــی جنگد ادامه می دهد ٠

سر زمین زایر نیز در سا ل که گذشت تو جه جهانیا ن را به خود جلب کرده بود٠ این وضع و قتی به میان آمد که ایالت شا با در جنو ب زایر(که قبلا به نا م ایالت کتنگا یاد می شد) از طر ف‌ژاندار م های سابق این ایالت مورد حمله قــرار گرفت .

حکو مت زایر که نسبت به و ضع معادن سر شار مس خود که دراین ایالت واقع شده بود از یك طر ف از کشو ر های دوست تقاضا کمك کرد و از سو ی دیگر انگولا و کیو با را به دست داشتــن درین حادثه متهم ساخت ٠

حکو مات انگو لا و کیو با این ادعا ی حکومت زایر را عاری از حقیقت خواندند و سایر کشور ها به زایر کمك های مادی و معنو ی برای مقابله با این و ضـــع نمودند ٠

المغر ب یك هزار و پنجصد نفـر از عساکر خودرا برای کمك به عسا کر زایر به‌آن کشور اعزا م نمود و فرانســـه‌یك تعداد از طیارا ت حمل ونقل نظا می خود را بـــرای انتقـــال عساکـر المغـــر ب به سازوبرگ نظامی شان بکارانداخت ٠

امریکاکمك های غیر نظـامی و بعضـــی از کشور های دیگر افـریقـایـی ، سایـر انواع کمك های خود را به زایر ارسا ل کردند که در آن جمله مصر و سو دا ن نیز شا مل بودند ٠

حکو مت زایر بالا خر ه مو فق شد تا با استفا ده از این کمك ها ژاندار م ها ی اجیر را از مناطق سر حدی خود بـــه قلمرو انگولا رانـده وعـده زیاد آنهـــا را قبل ازختم این غایله ازبین ببرد ٠

همچنان در سال گذشته در بی نیـــن (داهومی سابق) فعالیت هایی علیه حکومت آنجـا صـــورت گرفته وماریـان انگــوابی رئیس جمهور کانگو در یك حادثــه سوء قصد بقتل رسید ٠

در دوران سا لـــی کـــه گـذ شـت یك سلسله حوادث کو چك دیگرنیز د ر قاره افریقا ر خداد ه است ٠

خلع سلاح :

موضوع خلع سلاح یکی از موضو عا ت

حاد بین المللی بشمار می رود و روی این مفکوره همگانی تا زمانیکه مسلهٔ خلع سلاح عمومی کامل حل نگردد بشریت راجنگ دیگری تهدید خواهد کرد ۰ از سالها باینطــرف کوششهائی جریان دارد که هدف آن فراهم ساختن زمینه برای نیل باین ماٖمول است۰

از وقتیکه اولین بم اتومی بتاریخ ششم اگست سال ۱۹٤۵ در هیرو شیما واقع جاپان پرتاب شده و سه صد هزار نفر را تلف کرد ودومین بم اتومی بتاریخ نهم آگست همان سال در ناگاساکی فرو ریخته وهفتاد وسه هزارو هشتصدو هشتاد نفر را از بین برد، بشریت به اثرات ویران کــن وتباهی آور بم اتومی پی برده واز آنجایی که خطراستفاده ازبم اتومی در جنگ احتمالی آینده در بین می باشد مساعی برای حل مسالهٔ خلع سلاح نیز شدت یافته است ۰

تلاش درین راه درسالیکه گذشت نیزادامه داشته واین تلاشها در کنفرانس های مختلفی صورت گرفته است .

یکی از مراجعی که این موضوع در آن سالهاست مطرح می گردد کمیتهٔ بین المللی خلع سلاح میباشد که سالها قبل از طرف موسسهٔ ملل متحد به میان آمده وجلسات آن وقتا فوقتا در ژنیو صورت گرفته و جلسات موجوده آن در اواخر ماه دلو سال گذشتــه آغاز شده است ۰

ریاست مشترک این کمیته با ایالات متحدهٔ امریکا ، اتحاد شوروی بوده واگر چه تاکنون به حل کامل مسالهٔ خلع سلاح موفق نگردیده باز هم در اثر مساعی اعضای بیست وپنج گانهٔ آن چندین معاهدهٔ که هریك از آنهــا بذات خود قدم مهمی در راه حل مسالهٔ خلع سلاح بشمار میرود از طرف این کمیتــه تهیه و امضاء شده است ۰

یکی ازین معاهدات مربوط بر قطع محدود انفجارات آزمایشی یعنــی در سطــح زمین ، فضا واعماق بحر هاست ، ولی از آنجائیکه هنوزکدام معاهدهٔدربارهٔقطع انفجارات آزمایشی زیرزمینی امضاء نشده این نوع انفجــار آزمایشی مخصوصا ازطرف امریکا و اتحاد شوروی که دوکشور عمدهٔ امضاء کنندهمعاهده مربوط به قطع محدود انفجـارات آزمـایشی میباشند هنوز هم جریان داشته ودر عیــن حال این دو کشور با همکاری انگلستان که آنها مانند امریکا ، اتحاد شوروی ، فرانسه جمهوریت مردم چین وهند در کلب اتومــی جهان شامل میباشند کوششهائی را آغاز کرده اندکه هدف امضای معاهده مربوط به قطــع انفجارات ازمایشی زیر زمینی است ۰

جمهوریت مردم چین و فرانسه هنــوز معاهده مربوط به قطع محدود انفجارات ازمایشی را امضاء نکرده وروی این دلیل انفجارات ازمایشی آنها وقتا فوقتا در فضا ویا زیر زمین صورت میگیرد ۰

در مورد هند باید گفت که حکومت آن کشور سه سال قبل به یك انفجار ازمایشی زیرزمینی دست زده واز آن زمان هیچ گونه اقدام دیگری

درین زمینه از طرف آن کشور صورت نگرفته است ۰

معاهدات بین‌المللی دیگری در مورد جلوگیری ازانتشاراسلحه اتومی ، جلوگیری از تاسیس پایگاه نظامی در فضا ورسیدن اسلحهٔ اتومی به سایر سیارات ، امتناع از تمرکز اسلحهٔ اتومی واسلحهٔ دارای قدرت تخریبی زیاد در اعماق ابحار ، خود داری از استفادهٔ اقلیم برای مقاصد جنگی ومعا هدهٔ مشابه دیگر همه وهمه قدمهای بلندی میباشد که به سوی خلع سلاح عام وتام از طرف کشور های مختلف جهان مخصو صا دو قدرت بزرگ اتحاد شوروی وامریکا بر داشته شده است ۰

اکنون که کمیته بین‌المللی خلع سلاح مشغول غور در بارهٔ سایر مسائل مربوط به خلع سلاح از جمله تحریم تو لید

تحریم تولید ذخیره واستعمال اسلحهٔ کیمیاوی میباشد امر یکا واتحاد شوروی می کوشند تازمینه برای امضای دومین معا هدهٔ مربوط به تحدید اسلحهٔ سترا تیژ یکی‌اتومی بین این دو قدرت بزرگ فراهم گردد ۰

اولین معاهده مربوط به تحدید اسلحهٔ سترا تیژیکی اتومی بین‌امریکاواتحاد شوروی درسال ۱۹۷۲ ،هنگامی به امضاء رسید که ریچارد نکسن رئیس جمهور آن زمان امر یکا به مسکو مسا فرت کرد ۰

مقد مات انعقاد این معاهده قبلا د ر دوران مذاکرات مفصل نما یند گان عا لی رتبهٔ دو کشور از هر لحاظ فراهم گردیده و معاهدهٔ مذکور را لئو نید بریژنف زعیم حزبی اتحاد شوروی وریچارد نیکسن طی مراسم خاصی در مسکو امضاء کردند ۰

جرالدفورد رئیس جمهور سابق امر یکادر در سا ل ۱۹۷٤ در ولادی وستوک واقع منا طق شرق دور اتحاد شوروی بالئونید بر یژ نف ملاقات نموده ودر دوران این این ملاقات طرفین موافقه کردند که دومین معاهده مربوط به تجدید اسلحهٔ ستراتیژیکی اتومی بین امریکاواتحادشوروی هر چه‌زودتر امضاء گر د د .

بر اسا س توا فقهای حاصله بین رهبران دوکشور با یستی معاهده جدید مربوط به تحدید اسلحهٔ سترا تیژیکی اتومی تعد اد مرمیهاوطیارات بمافگن خاص امورستراتیژیکی اتحاد شوروی وامریکا ازدو هزار وچهارصد تجاوز نکند ۰

بارویکار آمدن جیمی کارتر بحیث رئیس جمهور امریکا ، هم رهبران اتحاد شوروی‌و هم حکو مت جدید امریکا تمایل شدید خودرا برای امضای دومین معاهدهٔ مربوط به محدود سا ختن اسلحهٔ سترا تیژیکی اتو می ابراز دا شتند ۰

سا یر وس وانس وزیر خارجهٔ حکومت موجودهٔ امریکا در ماه حمل سال جاری با پیشنهاد های جدید یکه حاوی نظریات حکومت امریکا دربارهٔ معاهدهٔ جدید بود به مسکو مسا فرت کرد ۰ پس از مذاکرا ت سه روزه بین وانس ورهبران اتحاد شوروی

معلوم شد که حکومت اتحاد شوروی پیشنهاد های جدید حکومت امریکا را بد لیل اینکه یکجا نبه یعنی تنها به نفع امریکا میباشد نه پذیرفته ولی موافقه کرده اند که مذاکرات بین دو کشور در آینده روی این موضو ع ادامه بیابد ۰

علت اصلی اختلاف نظر بین این دوقدرت بزرگ برسر موضوع شمول یاعدم شمو ل مرمیهای کروز امریکائی و طیارات بم افگن نوع بکفایر ساخت اتحاد شوروی در دومین معا هدهٔ مر بوط به تحدیداسلحهٔ سترا تیژ یکی اتومی بوده است ۰

روی همین تو قعات بود که انـدری گر و میکو وزیر خارجهٔ اتحاد شوروی وسایرس وانس در اواخر ماه ثور سال ۱۳۵۵در ژنیو برای سه روز راجع به مو ضـو ع مر بو ط به تحدید اسلحهٔ سترا تیژیکی اتومی مذا کره کرده وهردو طرف نسبت به نتایج این مذاکرات اظهار خوشبینی کردند پس از ین مذاکرات وانس اعلام کرد که طرفین راجع به یك چوکات اساسی موافقه کرده اند که حاوی عنا صر مهمی بوده و عبارتند از :

۱ ـ هردو طرف دومین معاهده مر بو ط به تحدید اسلحهٔ سترا تیژ یکی اتو می را براساس موادیکه در توافقهای حاصله در ولادی وستوك حا صل گر دیده و طر ف اختلاف دو کشور نبا شد امضا ء کنند ۰

۲ ـ امریکا واتحادشوروی معا هدهٔرا امضاء کنند که شا مل بعضی انواع محدود یتها ی دو یاسه ساله برطیارات بکفا یر ساخت اتحاد شوروی ، مر می های کروز امریکا ئی ومرمی های سنگین نوع (اس. اس ۱۸) اتحاد شوروی باشد .

۳ ـ ضمنا ء بین دو کشور یك توا فق کتبی در مورد مبا درت ورزیدن شا ن به مذاکرات برای کاهش های جدی در تعداد وسایل پرتاب کنندهٔ بم اتومی در سو مین مر حله مذاکرات مر بوط بهاسلحهٔ که به ((سا لت سو م)) مو سو م است امضاء گردد ۰

طبق اظهار مقا مات عالی رتبهٔ امریکا ئی مهمتر ین مو ضو عیکه با عث نگرا نیاتحاد شوروی درمورد تجدید اسلحهٔ سترا تیژیکی شده از ناحیهٔ مرمی های کروز امریکائی که آن کشور قدرت بکا ر اندا ختن آنرا در اسراع اوقات ممکنه به تعداد زیاد یدارد ۰

اگر چه سلسلهٔمذاکراتبین امریکا واتحاد شوروی دربارهٔ حل اختلافات دو کشور درمورد امضای دومین معاهده مر بوط به تحدید اسلحهٔ سترا تیژیکی هنوز هم در ژنیو ادامه دارد ـ باز هم طوریکه وانس گفته هنو ز اختلاف نظر های موجوده بین دوکشور درین زمینه رفع نگر دیده وروی این دلیل گما ن نمی رود معا هده مربوط قبل از تا ریخ یازدهم میزان (سوم اکتوبر ۱۹۷۷) که میعا د اولین معا هده مر بو ط به تحدیداسلحه ستراتیژیکی اتومی پایان یابدبین اتحاد شورویوامریکابه امضاء بر سد ۰

سا یر وانس اخیراً گفته در جلسهٔ موضوعاتیکه بین اتحاد شوروی وامریکا روی آنها هنوز اختلاف نظر های وجود داردمسالهٔ تحدید اسلحهٔ سترا تیژیکی اتو می ودربین موضوعاتیکه بر سر آن موافقه دارند مسا لهٔ قطع تمام انواع انفجار ا ت ازمایشی مخصو صاً انفجا رات از ما یش زیر مینی وغیر نظا می سا ختن بحر هند شا مل اند .

مو جودیت قوای بحری امریکاواتحادشوروی در بحرهند نه تنها با مخالفت جدی کشورهای همسر حد با این بحر مواجه گردیده بلکه سا یر کشور ها نیز این امر را تحدیدبزرگی برای صلح وامنیت جهانی خوانده اند .

اخیراً یك سلسله مذاکرات بین اتحاد شورو ی وامریکا در مسکو راجع به این دو موضوع وامکان تهیه متن یك معا هد ةبین المللی برای قطع برای تمام انواع انفجارات آزمایشی وغیر نظامی ساختن بحر هند صورت گرفته است . درین ضمن یازدهمین مرحله مذاکرات مربوطه به تقلیل متوازن قواء در اروپای مرکزی بین نمایندگان کشور های عضو پیمان های اتلس و وارسا در ماه حمل سال ۱۳۵٦ در ویانا خاتمه یا فته است .

این مذاکرات ازسه سال به اینطرف جریان داشته وهنوز کدام نتیجهٔ مثبتی نداده است ، هریك ازین دو دسته کشور ها پیشنهاد هائی رادر مورد کاهش افرادنظا واسلحهٔ طرفین در اروپای مر کزی برای غورو پذیرش به کنفرانس ویانا پیشنهاد کرده اند ولی طر فهای مقابل پشنهاد های مذکور را غیر قابل قبول خوانده وبه بهانه مختلفی رد نموده اند .

از آنجا ئیکه هردو طرف خواستار موفقیت مذاکرات ویانا در بارهٔ تقلیل متوازن قواء در اروپا ی مر کزی میبا شند این امیدواری وجود دارد که دیر یا زود با لاخره از ین مذاکرات نتا یج مفید بد ست بیا ید .

انتظار می رود مذاکرات ویانا در آیندهٔ نزدیکی مجدداً آغاز گردیده وامید است این بارهم اعضای پیمان اطلس وهم اعضای پیمان وارسا پشنهاد هائی را در ین مذاکرا ت مطرح سازندکه نزد طرفین قابل قبول بوده وبد ینترتیب خطر مسا بقات تسلیحاتی مخصو صا تسلیحات اتومی در اروپای مرکزی از بین رفته ویکقدم مثبت دیگردر راه حل مسا لهٔ خلع سلاح برداشته شو د .

در طول سا لیکه گذشت یک سلسله اقدامات دیگر نیز در جهت حل مساله خلع سلاح در نقاط مختلف جهان اتخاذ گرد ید ه است . یکی ازین اقدامات در کنفرانسی اتخاذ گردید ه که با شر کت کشور های مشمول منطقه بحیر ه مدیترانه در والیتا مرکزمالتا انعقاد یافته بود .

این کنفرانس که پنج روز بطول انجا مید راجع به جلوگیری از نفوذ قدرتهای بزرگ در بحیره مدیترانه وهمچنان امکان ازبین بردن پا یگا ه ها ی خارجی درین منطقه

مذا کرات مفصلی صورت گر فته وتدا بیری اتحاد شده است .

مسئله قبرس :

اگر چه سر زمین قبرس که از لحا ظ سوق الجشی ومو قعیت جغرا فیا ئی خا صی که در بحیرهٔ مدیترانه دارد در گذشته همــواره دستخوش هر ج ومرج های داخلی بوده ودر معرض تاخت وتاز کشور کشایان قــرار داشته با ز هم از سا ل ۱۹۶۰ اکه این جزیره نسبتاء بزرگ به آزادی خود نا یل گردیده بحرا نهای داخلی تما میت ارضی آ نجا رادر معرض خطر قرار داده است ·

در قبرس دو جا معهٔ ترکی ویونانی زبان بسر می برند که تر کها مخصو صاء درشمال ویونانی های آنجا بیشتر از سا یر نقا ط در قسمت جنوبی جز یرهٔ سکونت اختیا ر کرده اند ·

این سرزمین برای مدت کـوتاهی پس از آزادی خود درآرامش نسبی بسربرده‌ولی‌وقتی یونانی های قبرس در صدد تغیر قانونـــی اساسی آنجا برای همــوا ر ساختـــن راه جهت الحاق قبرس به یونا ن برآمدند اوضاع درین جزیره متشنج گـردید . زیرا ترکهای قبرس علیه پلانهای یونانـــی های این سر زمین برای عملی سا ختن مفکورهٔ اینو سیس (الحاق قبرس به یونان) به مقاومت‌پرداختند ودر نتیجهٔ آتش جنگ داخلی در آنجا د ر سال ۱۹۶٤ بــر افروختـــه شـد ولـــی در اثر فیصلهٔ شورای امنیت مؤ سسه ملل‌متحد عدهٔ از افراد قوای صلح مؤ سسه ملل‌متحد در قبرس متمر کز شده واین امر به جنگ های داخلی قبرس که نزد یک بود پا ی تر کیه ویو نان را نیز به میان بکشا ند متدرجاً پایان داده شد .

تر کیه ویو نان نظر به علایق نژادی و منافعیکه ازین لحاظ در قبرس دارند معاهـده مر بوط به آزادی این سر زمین را ازتسلط انگلستان به حیث تضمین کننـد هٔ آزادی و وآرامی قبرس امضاء کرده اند وروی ایـن دلیل در هر مو قع بحرانی در قبرس هریک ازین دو کشور به نفع جا معهٔ همنژاد ها ی مربوط خود در جزیره مذکور اقدام می کنند وهم این امر باعث شده که وقتا فوقتا ترکیه ویونان در مقا بل هم قرار گرفته ومنا سبات بین دو کشور اکثر اوقا ت نامطلو ب باشد ·

بهرحال اوضاع نسبتاً آرامی کــه پس از تمرکز افراد قوای صلح مؤ سسه ملل متحد درسال ۱۹۶٤ ودراثر مذاکراتی‌که بعداً بین جوامع ترك ویونان قبر س برای رفـــع اختلافات صـورت می گـــرفت اوضاع درین جزیره در سال ۱۹۷٤ یکبار دیگر کســب وخامت کرد زیرا یـك دسته از عساکــر و صا حب منصبا ن یو نا نی قبرس با همکا ری صا حب منصبا ن یو نا نی به کود تا ئی درین سرزمین دست زدند که هدف آن با زنمودن راه برای الحاق‌قبرس به یونان یا بعبا رت دیگر از بین‌بردن هویت ملی ترکیها ی قبرس بود . درین وقت نیز حکومت تر کیه

ترکهای قبرس شتافته وبا پیاده ساختن عساکر خود در قسمت شمال قبرس از عملی شدن مفکورهٔ اینوسیس جلوگیری کرد .

ترکهای قبرس تحت رهبری رووف ـ دنکتاش این بار برای اینکه خطر الحاق قبرس را به یونان بکلی از بین برده وهویت ملی ترکهای قبرس را برای همیشه حفظ نماید پلان جدیدی برای حل بحرانهای داخلی قبرس طرح وبرای تطبیق آن هنوزهم پافشاری می کنند . بر اساس پلان‌های مذکور باید در قبرس یک جمهوریت فیدرالی یاد وحکومت جداگانه برای ترکها در شمال وبرای یونانی ها در جنوب آن کشور به وجود آمده وهم یکحکومت فیدرالی درین سر زمین به وجود اید که در آن هردو جامعه شرکت داشته باشند .

بین رهبران جوامع مذکور تحت سرپرستی مؤسسه ملل متحد یك سلسله مذاکرات درین زمینه صورت گرفته واین مذاکرات که وقتا فوقتا در ویانا نیکوسیا مرکز قبرس انجام‌میشود هنوز به کدام توافقی نرسیده است .

یکی از علل عدم توافق بین طرفین درین زمینه آنستکه ترکها خواهندسی وپنج تاچهل فیصد اراضی متعلق به قبرس بحیث منطقه تحت اداره ترکها وبقیه آن تحت اداره یونانی ها قرار داده شود ولی یونانیهای قبرس تحت ریاست میکاریوس با این نظر موافقه نکرده وبرای ترکها صرف بیست فیصد تمام سر زمین قبرس راواگذار می شوند .

البته درمورد سایر مسایل مورد علاقه ازجملهٔ تعیین میزان صلاحیت و اختیارات حکومات محلی وحکومت مرکزی قبرس نیزیك سلسله اختلاف نظرهابین طرفین موجوداست

برای حل این معضله وجلوگیری از تهدید رؤف دنکتاش مبنی براینکه درصورت لاینحل ماندن بحرانهای داخلی قبرس وعدم تطبیق پلانهای وی درقسمت شمالی قبرس حکومتی کاملا جداگانه تشکیل خواهد شد یك سلسله فعالیت جریان دارد .

دوکتور کورت والدهایم سرمنشی مؤسسه ملل متحد تاکنون چندین بار در خود قبرس وهم درنیویارك وسایرمناطق بارهبران جوامع ترك ویونان راجع به حل اختلافات شان مذاکره کرده و حتی بعضا رهبری مذاکرات رهبران مذکور رادر ویانا بعهده گرفته است.

نظر به اهمیتیکه امنیت درشرق بحیرهٔ مدیترانه داردوهم روی این اصل که بحرانهای قبرس روابط ترکیه وامریکا رازیکسو و مناسبات یونان وامریکا راازجانب دیگر دستخوش تیرگی ساخته حکومت امریکا نیز درراه حل مسئالهٔ قبرس صرف مساعی‌میکند.

حکومت امریکاروی این دلیل که ترکیه برای پیاده کردن عساکرخوددرقبرس ازاسلحهٔ امریکایی استفاده کرده ازسال ۱۹۷۴باینطرف صدور اسلحهٔ خودرابه ترکیه قسما متوقف ساخته وحکومت ترکیه نیزبایگاه های نظامی

امریکا وپیمان اتلس رادرداخل قلمرو خـود تحت ادارهٔ مستقیم خویش قرارداده است .

یونان نیزروی این دلیل که صدور اسلحهٔ امریکایی به ترکیه باعث تشویق ترکیه برای پیاده نمودن عساکر آنکشور در مناطق شمالی قبرس واین موضوع گردیده‌که عساکر خودرا ازقبرس خارج نسازدباامریکااختلاف نظرهائی پیدا کرده که هنوزهم حل نشده است .

امریکابرای حل این اختلافات ودر ضمن برای بهبود مناسبات بین ترکیه ویونان کـه دوعضومهم پیماناتلس ازلحاظ موقعیت خاص جغرافیائی شان میباشند ازچندیست به یك سلسله فعالیتهای جدی دست زده است .

باچنین وضعی عقیدهٔ عمومی اینست کـه هرگاه مسئله قبرس حل نگردیده واختلافات بین ترکیه‌وامریکا، امریکاویونان‌وبالاخره‌اختلافات بین ترکیه و یونان برسر مسئلـهٔ قبـرس وبهره برداری دوکشور ازمنابع طبیعی بحیرهٔ ایجن حل نگردد، جناح جنوبی پیمان اتلس تضعیف خواهد یافت واین امریست‌که تمام کشور های عضو پیمان مذکور آنهم تحت شرایط موجودهٔ جهان نسبت به آن بیمناکند.

درسال گذشته نیزمانند سالهای دیگری‌که پشت سرگذاشتیم حوادث مهمی‌درجهان رونما گردیده‌که اینك به‌بعضی ازآنهایك نظراجمالی می اندازیم .

یکی ازین حوادث که اهمیت بین المللی داشت درگذشت ماوتسی تونگک زعیم حزبی جمهوریت مردم چین درماه سنبله سال‌گذشته به عمرهشتادودوسالگی درگذشت که بعـداً هواکوفنگک وکیل صدراعظم آن کشور خلاء ناشی ازفقدان ماوتسی تونگک را پر کرد .

همچنان وفات فخر الدین علـی احمد رئیس جمهور هند در ماه دلوسال ۱۳۵۵ ضایعـهٔ بزرگی برای مردم آن کشور ونهضت عـدم انسلاك بشمار میرود .

انتونی کراسلند وزیر خارجه انگلستان در ماه حوت سال ۱۳۵۵ دراثر بیماری قلبـی وماریان انگوابی رئیس جمهور کشورافریقای کانگو دریك حادثه سؤقصد درهمان ماه جان دادند .

درمورد تحولات سیاسی جهان میتوان از موفقیت جیمی کارتر درماه عقرب سال ۱۳۵۵ به حیث رئیس جمهور امریکا نام برد .

همچنان کناره‌گیری نیکولای پودگورنی از پست صدر هیأت رئیسهٔ شورای عـالی اتحاد شوروی وانتخاب لئونید بریژنف زعیم حزبی آن‌کشور درماه جوزا ۱۳۵٦ باین وظیفه یکی ازموضوعات دارای‌اهمیت جهانی بشمارمیرود.

انتخاب مجدد دوکتور کورت والد هـایسم به حیث سرمنشی موسسهٔ ملل متحد موفقیت وانتخاب مجـدد هلموت شمیت به حیـث صدراعظم جمهوریت اتحادی آلمان ، انتخاب تاکیوفوکودا عوض تاکیومیکی به حیث رهبر

حزب لیبرال دیموکرات و صدراعظم جاپان نه تنها جنبهٔ محلی، بلکه اهمیت منطقوی داشت. شکست حزب کانگرس پس ازتقریباسی سال حکومت درهند وروی کار آمدن حزب جنتا در انتخابات ماه حمل سال ۱۳۵٦ نیزازهرلحاظ دارای اهمیت می باشد . در بنگــله دیش ابوسادات محمدصایم درماه ثورسال ۱۳۵٦ روی معاذیر صحی ازوظیفه‌اش به حیث رئیس جمهور بنگله دیش کناره گیری نموده وعوض وی جنرال ضیاء الرحمن براریکه زمامداری این سرزمین قرارگرفته وبعدا دریك ریفراندم اکثریت‌مردم بنگله‌دیش اززمامداری وپروگرام حکومت وی حمایت کردند، در انتخابـــات پارلمانی ماه جوزای ترکیه بولنت ایجیویت وحزب جمهوری خواه خلق آن برحزب عدالت تحت رهبری سلیمان دیمیریل برتری جسته وبصدارت رسید، ایجیویت درسال ۱۹۷٤نیز صدراعظم ترکیه بوده و در اثر هدایـت وی عساکر ترکیه درمناطق شمالی قبرس بـرای حمایت ازترك های آن جزیره پیاده شدند سال ۱۳۵۵ که اکثرآمنابع به حیث ســال زلزله‌هاوحوادث دیگرنیز یادکرده اندوازجمله مهم ترین ویران‌کن ترین زلزله های سال ۱۳۵۵ میتوان به زلزله های سال ۱۳۵۵ در مناطق شمالی جمهوریت مردم چین اشاره کرد که دراثرآن بیش ازششصد وپنجاه هزارنفر تلف وخسارات مالی زیادی وارد گردید .

بعدآدرایالت وان ترکیه ، در بخارست و بعضی ازنقاط دیگر رومانیا زلزله های شدیدی رخدادکه علی الترتیب سه هزارو هفتصدونود ویك هزاروپنجصد نفررا به کام مرگ‌کشانیده هزاران منزل راویران ، صدهانفر را مجروح وملیون هادالر خساره وارد کرد .

دربندر عباس درنزدیکی اصفهان درایران نیززلزله های شدیدی رخدادکه صدها نفررا هلاك مجروح وبی خانمان ساخته اســت . همچنان در سالیکه گذشت درحادثه‌مهم تصادم طیاره رخداده‌که اولی تصادم یك طیاره خط هوایی انگلستان با یك طیاره خط هوایـــی یوگوسلاویا درماه سنبله سال ۱۳۵۵درفضای زاگرب دریوگـوسلاویا بوده ودر اثـــر آن یکصدوهفتاد وشش نفرتلف شدند حـــادثه دومی دررنوی میدان هوایی سانتاکروزواقع جزیره کاناری درماه حمل سال ۱۳۵٦ رخداده بدین شرح‌که دراثرتصادم یك طیاره جمبوجت پان امریکن بایك طیاره بوئینگ خط هوائـــی کی ــ ال ــ ام هالیندودرحدودپنجصدوهشتاد نفرتلف شدند .

توفان بحری نیزدردوران سالی‌که پشت سرگذاشتیم صدهانفررادر بنگله دیش، مسیره

(درشیخ نشینی مسقط وعمان) ووارساوسایر نقاط جهان ازبین برده است .

درجمله موضوعات مهم دیگر جهان انعقاد کنفرانس سران دول ویاحکومات کشور های غیرمنسلك درماه اسدسال ۱۳۵۵ درکولمبو، شروع سی ویکمین دوره جلسهٔ مجمع عمومی موسسه ملل متحد، مذاکرات امریکاوجمهوریت سوسیالستی ویتنام درپاریس برای عادی شدن روابط دوکشور کنفرانس وزرا امورنفتی دول عضو موسسه کشورهای صادر کننده نفت اوپك درماه قوس سال ۱۳۵۵ دردوحه مرکز قطر که به بلندبردن ده فیصد قیمت نفت ازطرف یازده کشور عضو وتصمیم عربستان سعودی واتحادیه امارات عربی برای پنج فیصد افزایش قیمت نفت شان منجرگردید، کنفرانس اقتصادی سران امریکا، جمهوریت اتحادی آلمان، انگلستان، فرانسه، ایتالیا، کانادا و جاپان درلندن وکنفرانس نمایندگان سی وپنج کشور اروپایی امریکا وکانادا دربلگراد برای غوردرباره تطبیق مواد کنفرانس دوسال قبل سران کشور های مذکور درهلسنکی بود، درآن راجع به همکاری وامنیت اروپایی تحت کنفرانس دوسال قبل سران کشور های مذکور درهلسنکی بودکه درآن راجع به همکاری و امنیت اروپایی بحث واعلامیه بههمین مناسبت امضاء شده بود. بهبود روابط بین امریکا وکیوبا نیزدرجمله موضوعات مهم سالی که گذشت شامل میباشدواکنون دوکشورمیکوشند تاروابط بین شان عادی گردد .

این بودشمهٔ ازحوادث واتفاقات مهم جهان درطول یکسالیکه گذشت .

کرونولوژی اخبار خارجی

۲۹ سرطان ۵۵ :

حافظ الاسد رئیس جمهور سوریه‌سیاست موسسه آزادی فلسطین را مورد انتقاد قرار داده و از خارج ساختن عساکر خود ازلبنان خود داری نموده است .

*بیرق موسسه آزادی فلسطین بـــرای اولین باربرفرازعمارت یکی ازهوتلهای‌کولمبو مرکز سریلانکا به اهتزاز در آورده شد .

۳۰ سرطان ۵۵ :

وسیلهٔ مخصوص سفینه وا یکنگ اول‌که توسط پاراشوت به سطح کـرهٔ مریـخ پیاده شده عکس های‌رنگه ازسطح کره‌مذکور بزمین مخابره کرده است .

اول اسد ۵۵ :

قوای مسلح ترکیه و یونان بحال آماده باش د راورده شده است .

این اقدام برای‌آن اتخاذ شده‌که ترکیه‌یك کشتی تفحصات نفتی‌خودرابرای انجام‌ماموریت تفحصاتی به آبهای بحیره ایجن اعـــزام نموده است .

۲ ـاسد ۵۵ :

یك کشتی تفحصات نفتی ترکیه که‌برای انجام مطالعات نفتی دربحیره ایجن ارسال گردیده بسوی آبهای مورد اختلاف تـرکیـه ویونان در بحیره مذکور درحال پیشرفـــت بوده و این امر کشیدگی هارا بین دوکشور تشدید بخشیده است .

۳ـ اسد ۵۵ :

هند و اندونیزیا راجع به عدم پیشرفـت در مورد در اوردن بحر هند بحیث یك‌منطقه صلح ابرازنگرانی کرده اند.

* فخر الدین علی احمد رئیس جمهـــور هند فرمانی راصادر نموده که بموجب‌آن‌تمام اسهام خصوصی شرکت آهن و فودلا سازی هند به حکومت انتقال می یابد .

٤ ـاسد ۵۵ :

جامعه عرب ازکشور های عضو تقاضـــا نموده تا برای حل اختلافات بین یو گنـــدا وکینیا صرف مساعی نمایند ایـن مطلب را منابع مطلع د رقاهره اظهار کرده‌اند .

۵ ـاسد ۵۵ :

فلا نژیست ها با بعضی از دسته هـای مسیحی دیگر لبنان ، قوماندانی مشترکی را تشکیل داده اند .

این اقدام به‌منظور مقابله بااوضاع‌بحرانی موجوده در لبنان اتخاذ شده است .

٦ـ اسد ۵۵:

انتونی کراسلند وزیر خارجه انگلستـان اظهار داشت که حکومت انکشور تصمیم‌خود را در بارهٔ قطع روابط سیاسی با یوگنـــدا پس ازمطالعهٔ اوضاع، اتخـاذ کرده است .

۸ـاسد ۵۵ :

شورای امنیت موسسه ملل متحد فیصلـه نامه را به تصویب رسانید که درآن حملات

عساکر افریقای جنوبی بریك قصبه سرحدی زمبیا تقبیح شده است .

* نماینده گان کشور های غیر منسلك درجلسه شورای امنیت مسوده فیصله نامه‌را مطرح کرده اند که‌درآن گفته شده فعالیتهای حکومت افریقای جنوبی علیه مبارزین راه آزادی غیر قانونی می باشد .

۹ ـ اسد ۵۵ :

وضع زندگی هزاران نفریکه در کمپ فلسطینی محاصره شده تل الزعتر بسرمیبرند خرابتر گردیده زیرا موسسه صلیب احمر از فعالیت برای خارج ساختن صدها نفر از اشخاص مجروح ازین کمپ خود داری‌نموده

وای .بی. چاوان وزیر خارجه هند گفته کشورش باعزم راسخ به مساعی خود برای امحای پایگاه های نظامی از بحرهند وتبدیل این بحربه منطقهٔ واقعی صلح ادامه خواهد داد .

۱۱ـ اسد ۵۵ :

موسسه بین المللی صلیب احمر باردیگر خواهد کوشید تابه خارج ساختن صدهانفر از مجروحین ازکمپ فلسطینی تل الزعتردر نزدیکی بیروت آغاز خواهد کرد ازسوی‌دیگر حسن صبری نمایندهٔ جامعهٔ عرب در لبنان گفته که متارکهٔ جدید سهراز ساعت نه صبح در سراسر لبنان نافذ شد .

۱۲ـ اسد ۵۵ :

نطاق کشور های همسرحد با بحر اظهار داشت که کشور های مذکور حاضر نیستند به کشور های محاط به خشکه درمورد بهره‌برداری شان‌ازمنابع بحری کدام امتیازی‌قایل شوند.

۱۵ـ اسد ۵۵ :

متارکه بین دسته های متخاصم در سراسر لبنان تااندازه نافذ گردید .

این متارکه در اثر مذاکرات طولانی جامعهٔ عرب با مقامات مربوطهٔ لبنان حاصل گردید و پنجاه و چهارمین متارکه اززمان شروع جنگهای داخلی لبنان میباشد .

* وزرای مالیه کشور های عضو موسسه ممالك صادر کننده نفت اوپك موافقه کرده که از مناصفه هشتصد ملیون دالری که‌برای تاسیس صندوق وجهی امدادی و کمك به کشور های نادارتر جهان فراهم شده جهت معاونت به کشور های نادار ترکار گرفته شود .

۱۷ـ اسد ۵۵ :

دانشمندان امریکائی برای دومین بار در ظرف یك هفته نسبت به امکان وجود نوعی زندگی درسطح‌کرهٔ مریخ اظهارخوشبینی محتا طانه نموده اند .

۱۹ اسد ۵۵ :

کنفرانس وزرای خارجه کشورهای غیر منسلك درساعت‌سه‌بعد ازظهر بوقت‌افغانستان در کولمبو مرکز سریلانکا آغاز گردید .

۲۰ اسد ۵۵ :

پس از حملات شدید اخیر فلانژ یستها برکمپ فلسطینی تل الزعتر درباره پلانی برای خارج ساختن اشخاص مجروح ازکمپ مذکور موافقه شده است .

۲۲ ـ اسد ۵۵ :

شورای امنیت موسسه ملل متحد بحث خود را در باره شکایت یونان علیه ترکیه و ادامه فعالیت های یك کشتی تفحصات نفتی ترکیه در آبهای بحیره ایجن آغازکرد.

۲۳ـ اسد ۵۵ :

موسسه آزادی فلسطین مدعی شده کـه فلانژیست های لبنان پس ازسقوط کمـپ فلسطینی تل الزعتر سه صدویك هزار نفر رابقتل رسانیده .

* اتحاد شوروی به ترکیه گفته که طرفدار حل اختلافات ترکیه ویونان برسربحیره ایجن از راه مذاکره میباشد .

۲٤ـ اسد ۵۵ :

میرمن سری ماوو بندار نایکه صد راعظم سریلانکا خواستار خاتمه دادن به تاسیسات نظامی خارجی در جزیره دیگوگارسیا دربحر هند شده است .

وی هنگام افتتاح پنجمین کنفرانس سران کشور های غیرمنسلك درکولمبو ضمناتقاضا کردکه باید قوای بحری قدرتهای بزرگ از بحرهند خارج گردند .

۲٦ـ اسد ۵۵ :

در آغاز جلسه کنفرانس سـران دول و حکـومـات کشـور هـای غیر منسلـك پیشنهاد وزرای کشور های غیر منسلك را مبنی برعضویت کامل انگولا، جزایر سیشل کومورو در نهضت عدم انسلاك به تصویـب رسانید .

۲۷ـ اسد ۵۵ :

طبق اظهار مقامات مربوطه فلپین در اثر زلزله شدید وامواج بحری ناشی ازآن متجاوز ازچهار هزار نفردر مناطق جنوبی آنکشـور تلف گردیده اند .

۳۰ـ اسد ۵۵ :

نهضت ملی که درآن سوسیالیست هـای لبنان وفلسطینی هاشرکت دارند با متوقف ساختن گلوله باری بر مناطق مسکونی بیروت موافقه کرده اند .

* ترکیه ویونان درموردمسودهٔ فیصله نامه مربوط به اختلافات شان بر سربحیرهٔ ایجن که به شورای امنیت موسسه ملل متحدتقدیم گردیده به توافق رسیده اند .

۳۱ ـ اسد ۵۵ :

حکومت جمهوریت دیمو کراتیك کوریـا نسبت به اعزام کشتی های جنگی امریکایی به آبهای کوریا به حکومت ایالات متحـده امریکا احتجاج کرده است .

*فرد ینانه مارکوس رئیس جمهورفلپین تعداد تلفات ناشی ا زلزله را در جنـوب آنکشور هشت هزارنفر تخمین نموده است.

اول سنبله ۵۵ :

سوریه بیك پیشنهاد اسرائیل در مـورد اجازه دادن به خانواده های سوریه واسرائیل برای ملاقات باوابستگان شان در ارتفاعـات جولان موافقه کرده است .

۲ سنبله ۵۵ :

جمهو ریت دیمو کراتیك کوریا تمرکـز یکدسته ازکشتی هـای جنگی امریکایی را

درسواحل کوریا مورد انتقاد قرار داده‌است.

۵ سنبله ۵۵ :

انگلستان بیک انفجار آزمایشی زیرزمینی درمناطق صحرای ایالت نوادای امریکا دست زدقدرت انفجار این ازمایشی انگلستان‌معادل یکصدوپنجاه کیلوتن بوده .

۶ـ سنبله ۵۵ :

تولید مرمی های‌ضدطیارات نوع کروتـل اکنون در فابریکه های نظامی فرانسه روی دست گرفته شده وبازار یابی آن در اروپا و شرق میانه موفقانه می باشد .

۷ـ سنبله ۵۵ :

رادیو های متعلق به‌دسته های متخاصـم لبنان راپورداده‌اند که‌در بندر شمالی‌طرابلس تصادمات شدیدی بین فلانژیست هــا و سوسیالست های لبنان رخداده است .

۹ـ سنبله ۵۵ :

شورای امنیت موسسه ملل متحد جلسـه کوتاهی درنیویارك تشکیل داده و راجـع به اوضاع درنامی‌بیا وانجام انتخابات آزاد تحت نظارت موسسه ملل متحد درانجابحث کرد.

۱۰ـ سنبله ۵۵ :

رادیو های متعلق به فلانـژیست هــا و سوسیالیستهای لبنان راپور داده انـد کـه حافظ الاسد رئیس جمهور سوریه و الیاس سرکیس رئیس جمهور منتخب لبنـــان در مذاکرات اخیر خود در دمشق راجع به امکان ادامهٔ موجودیت عساکر سوریه درلبنـــان مذاکره نموده اند .

۱۲ سنبله ۵۵ :

دو کتور کورت‌والد هایم سرمنشی‌موسسه ملل متحد اخطار داده‌که خطر بروزیك فاجعه بزرگ در جنوب افریقا روزبه روز بیشتـر میگردد .

*وزیر خارجه سویدن اظهار داشت کـه آنکشور حتی المقدور به جمهوریت سوسیا- لیستی ویتنام جهت بدست اوردن مقـــام قانونی خود در موسسه ملل متحد کمك‌خواهد کرد .

* ادارهٔ کنترول اسلحـهٔ ایـالات متحـده امریکا متذکر شده‌که گمان نمیرود فروش یکهزار وپنجصدمرمی‌ازطرف آنکشورباعربستان سعودی ،بحران های موجوده شرق میانه را متاثر سازد .

۱۳ سنبله ۵۵ :

جلسهٔ خاصی با شرکت وزراء ومقامـات عالی رتبه کشور های عضو جامعه عرب در قاهره خاتمه یافت .

* کنفرانس بین المللی خلع سلاح‌مسوده معاهده رادر باره جلوگیری از استفاده از محیط برای مقاصد جنگی به تصویب‌رسانید.

۱٤ سنبله ۵۵ :

کنیت کاوندا رئیس جمهور زمبیا اظهار داشت‌که هرگاه از مذاکرات زوریخ بین‌دکتور کیسنجر وزیر خارجه ایالات متحده امریکاو جان فورستر صدراعظم افریقای جنوبی‌نتایج مفیدی بدست بیاید مبارزات مسلحانه علیه حکومت های مربوط در جنوب افریقا نیـز خاتمه خواهد یافت .

۱۵ سنبله ۵۵ :

قو ماندانی قوای ملل متحد با جمهوریت دیمو کراتیک کوریا یك موافقتنامه موقتیی راکه مبنی برجلو گیری از تصادمات سرحدی طرح گردیده امضا نموده است .

۱۶ سنبله ۵۵ :

جرالد فورد رئیس جمهور ایالات متحده امریکا تقاضا نموده که حکومت جمهو ریت سوسیالستی ویتنام هرچه زود تر اطلاعاتی در باره تمام امریکایی هایی تهیه نمایدکه در دوران جنگهای ویتنام مفقود الاثر گردیده اند .

۱۹ سنبله ۵۵ :

جمهوریت مردم چین تشکیل یك کمیته تدفین وتشییع جنازه رابرای ماوتسی تونگ رهبر حزبی فقید آنکشور اعلام نمود .

این کمیتهٔ که‌سه صدو بیست و هشت عضو دارد ازطرف هواکو فنگ صد راعظم وانگ هونگ وین معاون ماوتسی تونگ به چین تگ وچانگ چی چیاو معاونین‌صدراعظم رهبری میشود .

ماوتسی تونگ زعیم حزبی جمهو ریست مردم چین درنیمه شب ۱۷ سنبله چشم از جهان بست .

۲۰- سنبله ۵۵ :

دریك بیانیه وزارت خارجه جمهوریست سو سیالستی درویتنام که درهانوی به‌نشر رسیده گفته شده که آنکشور بارائه‌معلومات درمورد دوازده پیلوت امریکایی کــه دردوران جنگهای ویتنام مفقود الاثر بودند .

*کمیتهٔضد اپار تاید موسسه ملل متحد از رئیس اداره بین المللی انرژی اتومی تقاضا نمود تاتمام اقدامات لازمه را بمنظور جلو گیری از تهیه تکنا لوژی ذروی ومواد قابل انشقاق آن به افریقای جنوبی اتخــاذ نماید .

۲۱ سنبله ۵۵ :

بلدوزر های اسرائیلی سنــگ تهــداب مسجد جدیدی راکه در منطقه جیرون ازطرف مسلمانان این منطقهٔ گذاشته شده‌بود ازبین برده است .

*جان فورستر صدراعظم افریقای جنوبی اعلام نموده که موضوع نامیبیا ــ افریقــای جنوب غربی ازطرف خود مردم انجا حــل گردد .

۲۲سنبله ۵۵ :

موسسه آزادی فلسطین جمال سورانــی را بحیث نماینده دایمی خود در مرکزجامعه عرب در قاهره مقرر نمود ه‌است .

۲۳ سنبله ۵۵ :

وزیر خارجه مکسیکو کنفرانس همکــاری اقتصادی کشور های رو بانکشاف رادرشهر مکسیکو افتتاح نمود .

درین کنفرانس که ازطرف کشور هــای گروپ ۷۷ دایر گردیده نه روزدوام خواهد نمود .

۲٤ سنبله ۵۵

رشید کرامی صدراعظم لبان که اکنون‌در قاهره مشغول مذاکره بارهبران مصر میباشد اقدام سلیمان فرانجیه رئیس جمهور لبنان

را در مورد وارد کردن ترمیماتی در کابینه انکشور مورد انتقاد قرارداده است .

۲۶ سنبله ۵۵ :

فاروق قدومی امر اداره‌سیاسی موسسه آزادی فلسطین که فعلا در مسکو بسرمیبرد باآندری گرومیکو وزیر خارجه اتحاد شوروی درباره تمام مسایل مربوطهٔ مذاکره کرد .

۲۷ سنبله ۵۵ :

در اثر انفجاری دریکی از معادن ایالت نیت در شمال غرب موزمبیق یکصدو چهل کارگر در معدن محبوس مانده اند .

*جمهوریت مردم چین اخرین احترام رابه ماوتسی تونگ فقید زعیم حزب کمونست آنکشور طوری تقدیم کردکهٔ هشتصد ملیون تبعهٔ آنکشور برای سه دقیقه سکوت‌کردند.

۲۸ سنبله ۵۵ :

داکتر هنری کیسنجر وزیر خارجه ایالات متحده امریکا ضمن مذاکره باایان سمیت صد راعظم حکومت غیر قانونی رود یشیابه وی گفته که رهبران امریکا انگلستان و سیاهپوستان افریقا از اوتقاضا دارند تا صحنه رابه اکثریت سیاهپوست رودیشیا بگذارد .

۳۰ سنبله ۵۵ :

انگلستان ، ایالات متحده امریکا وفرانسه این شکایت اتحاد شوروی را رد کردندکه سهمگیری نمایندگان برلین غربی در پارلمان بازار مشترك که‌در انتخابات مستقیم انتخاب میشوند تخلف از موافقتنامه چهار قدرت بزرگ درمورد برلین خواهد بود .

۳۱ سنبله ۵۵ :

جزایر سیشل یکصدو چهل و پنجمین عضو موسسه ملل متحد گردید ، سیشل مجموعا دارای پنجاه وسه هزار نفر نفوس بوده ودرجون‌سال‌گذشته پس ازیکصدوشصت سال استعمار انگلستان آزاد گردید .

۷ میزان ۵۵ :

وزیر خارجه دنمارك تقاضا نموده که‌باید علیه حکومت افریقای جنوبی تعزیرات اقتصادی اجباری بین المللی ازطرف شورای امنیت موسسه ملل متحد وضع گردد .

* اندری گرومیکو وزیرخارجه اتحادشوروی درسی ویکمین‌اجلاس مجمع عمومی ملل‌متحد گفت تقلیل بودجه نظامی یك قدم مهم‌برای تخفیف مسابقات تسلیحاتی میبا شد .

۹ میزان ۵۵ :

اندری گرومیکو وزیر خارجه اتحادشوروی درواشنگتن با جرالد فورد رئیس جمهور ایالات متحده امریکا در باره تمام مسایل مورد علاقه دوکشور مذاکره کرد .

* دوکتور هنری کیسنجر وزیر خارجه ایالات متحده امریکا اظهار داشت که باید رینانتا بجای اینکه بمناطق شخصی محدود باشد توسعه بیشتری بیابد .

۱۰ میزان ۵۵ :

به موجب اخرین اطلاعاتی که در باره میزان‌تلفات جانی ناشی ازتوفان های‌بحری درمناطق شمال غربی مکسیکومخصوصاشهر بندری لاباز انتشار یافته رقم تلفات جانی درین مناطق به‌هفتصد نفر بلند رفته است .

۱۱ میزان ۵۵ :

ازنتایج انتخابات عمومی جمهوریت اتحادی آلمان معلوم میگردد که احزاب ائتلافی سوسیال دیموکرات ودیموکرات آزاد تحت رهبری هلموت شمیت صدراعظم آنکشور برای یك دوره چار سالهٔ دیگر بار دیگر رویکار آمده ولی اکثریت احزاب مذکور در پارلمان جدیدکاهش یافته است .

۱۳ میزان ۵۵ :

فردیناند مارکوس رئیس جمهور فلیپین اظهار داشت‌که انقلاب جهانی ملل نادارجهان علیه غربت شروع است .

۱۳ میزان ۵۵ :

موتر حامل دوکتورحسن صبری الخولی نماینده جامعه عرب دربیروت مرکزلبنان مورد حمله‌قرار گرفت .

۱٤ میزان ۵۵ :

لیونید بریژنف سر منشی حزب‌کمونیست اتحادشوروی تخفیف تشنج بین المللی را طرق تبدیل مقابله به‌همکاری و تغیرتهدید وتخلف به‌حل اختلافات ازطریق مذاکره وبطور عموم اعمارمجدد روابط بین المللی متکی براصول همزیستی مسالمت امیز و احترام به منافع متقابله خواند .

۱٤ میزان ۵۵

*اولین کمیتهٔ سیاسی و مسایل امنیتی مجمع عمومی موسسه ملل متحد اخیراجلسات خودرا درنیو یارك آغاز کرده است .

۱٦ میزان ۵۵:

یك موسسه تحقیقاتی سویدن‌اعلام نموده که در صورت ادامه انفجارات ازمایشی زیر زمینی در دهه اینده‌سی‌وپنج کشور جهان قادربه تولیداسلحه اتومی خواهند شد، در راپوری‌که این موسسه تهیه نموده گفته‌شده که‌باید هرچه زودتر جلوانفجارات ازمایشی گرفته شود .

*مذاکرات د رباره مسایل دفاعی بین ایالات متحده امریکا ویونان ملتوی گذاشته شده تامتخصصین دوکشور راجع به مسایل تخنیکی این‌موضوع مذاکره نموده واین‌مسایل راحل نمایند .

۱۸میزان ۵۵ :

*کمیته ضد تبعیض نژادی موسسه ملل‌متحد اعلام نموده‌که تلفات جانی ناشی از حوادث اخیر دربعضی ازشهرهای افریقا ئی نشمین افریقای جنوبی سه برابرازارقامی میباشد که فعلا ذکر شده است .

۱۹ میزان ۵۵ :

حکومت فرانسه اعلام نموده که‌باوصف هراسی‌که ایالات‌متحده‌امریکانسبت به انتشار اسلحه اتومی دارد، حکومت فرانسه کنترول کامل خودرا بر دستگاهای اتومی که برای کشور های دیگر صادر میکند ادامه خواهد داد.

۲۰ میزان ۵۵ :

هواکو فنگ صدراعظم جمهوریت مردم چین رسما بحیث رئیس حزب کمونیست آنکشور بعوض ماوتسی تونگ فقید اعلام گردید .

۲۱ میزان ۵۵ :

والری ژیسکار دستن رئیس جمهـــو ر فرانسه دیتانت شرق وغرب‌را یگانه‌راه‌بجای جنگ نامیده است .

۲٤ میزان ۵۵ :

دوکتور فیدل کاستر وصدراعظم کیو بـا اعلام داشت که حکومت وی معاهده ســـال ۱۹۷۳ رادر مورد استرداد رباینده‌گان طیارات با امریکا فسخ نمود ه‌است .

*انور السادات رئیس جمهور مصر کـه دومین د ور شش ساله ریاست جمهـــوری خود راآغاز نموده جنرال محمدحسنی مبارك رابار دیگر بحیث معاون‌خود انتخاب نمـوده است .

۲۵ میزان ۵۵ :

جمهوریت مردم چین‌به یك انفجارازمایشی اتومی دیگرکه دومین انفجار ازمایشی‌آنکشور دربیست و دو روز گذشته‌می‌باشد دست‌زده است .

۲٦ میزان ۵۵ :

یك هیات نظامی انگلستان بـرای بازدید رسمی ازلندن عازم مسکو گردید.

این اولین مسافرت درنوع خـود بعـد از جنگ دوم جهانی میباشد بازدید هیـــات انگلستان بدعوت وزارت دفاع اتحاد شوروی صورت گرفته است .

اتحاد شوروی باوصف جریانات اخیر بر سرموضوع طیاره میگ ۲۵ بین آنکشور و جاپان هنوز هم خواستار روابط همسایگـی نیك با جاپان میباشد.

۲۸میزان ۵۵ :

حکومت مصر ازشورای امنیت موسســـه ملل متحد تقاضا نموده تا اوضاع جیـرون راکه درسواحل غربی‌دریای اردن و اقع‌شده و تحت تصرف‌عساکر اسرائیلی می باشـد مورد مطالعه قرار بدهد .

۳۰ میزان ۵۵

دوکتور کورت والدهایم سر منشی‌موسسه ملل متحد بمناسبت روز ملل متحد پیامـی صادر نموده‌و گفته است :

جهان درسی سال گذشته شاهد تغییرات زیادی بوده وهمراه باآن موسسه ملل متحد نیز تغییر وتحول نموده‌است. امروزملل‌متحد دریاد بودسی‌ویکمین سالگرد تاسیس‌خویش موسسه نیرومند یست که‌تعداد اعضای آن به یکصدو چهل وپنج عضو یعنی‌سه برابر حجم اصلی آن میرسد .

۲۲ عقرب ۵۵

هوا کوفنگ که‌عوض ماوتسی تـــونـگ فقید بحیث رهبر حزبی جمهوریت مـــردم چین تعیین گردیده دریك اجتماع یك ملیون نفری درپیکنگ اشتراك نمود .

٤ عقرب ۵۵ :

سران کشور های‌عربی دومین دور مذاکرات خودرا در قاهره آغاز نمودند .

کنفرانس سران کشورهای عضو جامعـه برای غوردر باره اوضاع لبنان در قاهـره دایر گردیده وچنانچه گفته شده در جلسه این کنفرانس راجع به‌ترکیب قوای صلـــح عربی درلبنان و اوضاع موجوده در مناطـق

جنوبی آنکشور بحث شده است .

٤ عقرب ٥٥ :

عیدی امین رئیس جمهور یوگندا به کشور های درحال پیشرفت اخطار داد تا مراقب میتود های جدید استعمار باشند .

*نزد همین کنفرانس عمومی یونسکو در نایروبی افتتاح گردید .

ریاست جلسه افتتاحیه این کنفرانس را جومو کنیا تارئیس جمهور کینیا بعهده داشت . در این کنفرانس نمایندگان یکصدو چهل کشورعضو یونسکو که ازآن جمله چهل ونه کشور آن افریقایی میباشند اشتراك دارند .

٥ عقرب ٥٥ :

در قاهره اعلام شده که کنفرانس سران کشور های عربی درمورد پلان مربوط به بر قراری متارکه درلبنان قسما به موافقه رسیده اند .

٦ عقرب ٥٥ :

ایور ریچارد رئیس کنفرانس ژنیو که اوضاع رودیشیا رامورد مطالعه قراز داده، کنفرانس مذکور رابرای یکی دوروز به تعویق ا نداخته است .

*رهبران فلانژ یست های لبنان مخالفت خود را با داخل شدن قوای صلح عربی به مناطق تحت کنترول آنها مجددا تائیدکردند.

٨ عقرب ٥٥ :

مکاریوس رئیس جمهور یونانی های قبرس پیشنهاد احسان صبری چاغلیا نگیل وزیر خارجه ترکیه را درمورد حل بحران بیست ساله قبرس ردکرد .

*لیوپد لد سنگور رئیس جمهور سنیگال ضرورت مذاکرات بیشتری رادربارهٔ نظم جدیدا اقتصادی جهانی تاکید کرده است .

٩ عقرب ٥٥ :

پلانهای کشو های عربی برای بر قراری صلح درلبنان هنگامی بایك سلسله مشکلات تازه مواجه گردید که فلا نژیست های لبنان از شرکت در کنفرانس پیشنهادی قوماندان قوای صلح عربی درلبنان امتناع ورزیدند .

* جوشوا انکومو رهبر جناح داخلی شورای ملی ا فریقایی رودیشیا به ایان سمیت صدراعظم حکومت غیر قانونی انجا اخطار داده که هرگاه در کنفرانس ژنیو بصورت جدی داخل مذاکره نشود باجنگ وسیعتر در رودیشیا مواجه خواهد شد .

١٠ عقرب ٥٥ :

سران ا فریقایی رودیشیا باز دیگر به مذاکرات غیر رسمی خود با ایور ریچارد رئیس کنفرانس ژنیو برای آیندهٔ رودیشیا ادامه دادند .

* کشور های روبه انکشاف منتظر اقدام یونسکو می باشند تااز فرار قوه بشری ماهر به منظور جستجوی شرایط بهترکار واجرات کشور های مذکور به کشور های پیشرفته جلوگیری کنند .

* کشور های روبانکشاف آسیایی سال گذشته بخاطر رکود اقتصادی درجهان صنعتی و کاهش قیمت های اجناس عمده صادراتی باکسر تجارتی مواجه شده اند.

۱۱ عقرب ٥٥ :

درجلسهٔ مجمع عمومی موسسه ملل متحد فیصله نامه هایی رسماًمطرح گردیده که در آنها تقاضا شده باید مجموع عمومی مبارزات مسلحانه افریقایی هارا در افریقاییجنوبی تائید نموده و صدور اسلحه رابه افریقای جنوبی ممنوع قرار بدهد .

* فرانسه اپار تاید راتقبیح مینمایدزیرا اپارتاید اهانت به د یمو کراسی ومغایر اساسات تساوی حقوق بشری میباشد .

۱٤ عقرب ٥٥ :

یك مامور عالیرتبهٔ موسسه آزادی فلسطین تورن دگرمن احمد الحج رابحیث قوماندان قوای صلح عربی درلبنان مورد انتقاد قرار داده است .

*سی امین سالگرد یو نسکو در نایروبی به اشتراك نمایندگان کشور های مختلف جهان برگزار گردید .

۱٤ عقرب ٥٥ :

فیدر وکولا کوف یك عضو ادارهٔ سیاسی و دارالا نشای حزب کمونست اتحاد شوروی طی بیانیهٔ که به مناسبت پنجاهمین سالگرد انقلاب سو سیالستی اکتبرکه ا ز قصر کریملین نشر گردیده گفته است که آنکشور خواهان روابط حسنه همسایگی با جمهوریت مردم چین میباشد .

* درحالیکه کنفرانس ژنیو د ربارهٔ وضع آینده رودیشیا باركود مواجه گردیده رهبران چندکشور افریقایی همسرحد با رودیشیادر کنفرانس روسای جمهور تانزانیا، زمبیا، و دارالانشای حزب کمونست اتحاد شوروی کنفرانس انگولا، موزمبیق ومعاون رئیس جمهور بوتسوا ناشرکت نمودند .

۱٥ عقرب ٥٥ :

مذاکرات رسمی بین گروپ های مربوطهٔ رود یشیا درژنیو بار دیگر متوقف گردیده و گفته میشودکه دریکی دو روز آینده مساعی شرکت کنندگان کنفرانس ژنیو برای وضع آینده رودیشیا بیشتر ازهمه متوجه ملاقات های غیررسمی خواهد بود .

۱۷ عقرب ٥٥ :

قوماندان قوای سوریه در لبنان اظهار داشت که ازین پس افراد تحت قوماندانی وی بنام عساکر سوریه یاد نخواهد شد بلکه بنام افراد قوای صلح عربی درلبنان یاد میشوند .

*میرمن اندراگاندی صدراعظم هند در مجلس سنای آنکشور اظهار داشت که انتخابات عمومی یك امرمهم بوده ووی آنرا بحیث تخریب تلقی نمیکند .

*میرمن سری ماوو بندرا نایکه صدراعظم سریلانکا ازمفکوره تشکیل یك منطقه صلح بیطرفی وعدم وجود قدرت های بزرگ درآسیا حمایت کرده است .

۱۸ عقرب ٥٥ :

مدیر عمومی یونسکو ازتمام کشور های عضو تقاضا نموده تاقسمتی ازبودجه های نظامی خودرا برای یونسکو اختصاص بدهند.

۱۹ عقرب ٥٥ :

اولین دورمذاکرات بین ایالات متحده امریکا

و جمهوریت سو سیالستی ویتنام در ظرف چهارسال گذشته در پاریس آغاز گردید.

* سین مکبراید کمشنرعالی موسسه ملل متحد بری نامیبیا اخطارداده که هرگاه حکومت افریقای جنوبی پلان های موجوده خود رادر بارهٔ نامیبیا ادامه بدهد اوضاع انگـولا در نامیبیا نیز تکرار خواهد شد .

۲۱ عقرب ••:

طوریکه معلوم گردیده دراثر حملات قوای توپخانهٔ دسته های متخاصم در داخل بیروت بعد ازاخرین متارکه عدهٔ زیادی مقتول ویـا مجروح شده اند .

۲۲ عقرب ••:

نماینده انگلستان در کنفرانس ژنیو برای آینده رودیشیا جلسه عمومی این کنفرانس رابه تعویق انداخت .

*مجلس سنای هند یك لایحه حکومت رادر موردتمدید میعاد مجلس نماینده گان بـرای یك سال دیگر که ازماه مارچ آینده شروع می‌شود تصویب نمود .

*حکومت ترکیه فیصله نامهٔ مجمع عمومی موسسهٔ ملل متحد رادر مورد قبرس ردکرده است .در این فیصله نامه منجمله سایـر مسایل تقاضا شده بود که باید عساکرخارجی هرچه زودتر از قبرس خارج گردند .

۲۳ عقرب ••

وزرای خارجه کشور های عضو جامعـهٔ اقتصادی اروپا دربروسل تشکیل جلسـهٔ دادند .

در این کنفرانس بیشتر ازهمه در بـاره روابط جامعهٔ اقتصادی اروپابا جامعه اقتصادی اروپای شرقی کومیکان بحث میشود .

۲٤ عقرب •• :

هیات های دو گروپ ازسیاه پوستان و حکومت غیر قانونی رودیشیا پیشنهاد های ایور ریچارد رئیس بر تانوی کنفرانـس ژنیورادرباره آینده رودیشیاپذیرفته اند .

این پیشنهاد هادر باره تعیین تاریخی برای آزادی قانونی رود یشیا بوده .

* سکنهٔ بیروت برای اولین بار در ظرف هجده ماه گذشتهٔ یك شب آرام وبی دغدغـه را سپری نمودند .

این آرامش مرهون تمرکز افراد قـوای صلح عربی درمرکز و نقاطحساس بیـروت میباشند .

۲٦ عقرب •• :

نزد همین کنفرانس یونسکو در نایروبی در بارهٔ رفتار مقامات اسرائیلی در مسایـل کلتوری و تعلیمی در قلمرو های اشغال شده عربی جلسه کرد .

۲۸ عقرب ••

تقا ضای حکومت انگولا برای عضویت در موسسه ملل متحد در شورای امنیت مطرح گردید .

نماینده ایالات متحده امریکا در ماه جون گذشته تقاضای عضویت انگولارا در شورای امنیت باویتوزرد کرده بود و مخالفت امریکا بااین تقاضا روی موجودیت عساکر کیوبادر انگولا بوده است .

* میدان هوایی بین المللی بیروت مجددا

افتتاح گردیده واین امرنشان میدهدکه‌زندگی در لبنان پس از تمرکز قوای صلح عربی‌در آنکشورروبه عادی شدن گذاشته است .

* لیونید.بریژنیف سرمنشی حزب‌کمونست اتحادشوروی وانورالسادات رئیس جمهوریت عربی مصر روز چارشنبه گذشته مخفیانه دربلگراد مذاکره نموده اند .

۳۰ عقرب ۵۵ :

درجلسه نزدهمین‌کنفرانس عمومی موسسه تعلیمی و علمی کلتوری موسسه ملل متحد یونسکو فعالیت هایی صورت گرفته که‌هدف آن تقویه آژانس های خبر رسانی درکشور های روبه انکشاف میباشد .

برای اساسات این پیشنهاد ها باید یونسکو پنجصد هزاردالررا برای مطالعات مقدماتی مربوط باین موضوع تخصیص‌بدهد.

اول قوس ۵۵ :

زندگی عادی با بازشدن مکاتب مغازه‌هاو بعضی ادارات حکومتی در لبنان هنگامی مجددا آغاز شد که قوای صلح عربی در از بین بردن مخروبه های جنگ ۱۹ ماهه در لبنان اقدام کردند .

*جیمی کارتر رئیس جمهور منتخب‌ایالات متحده امریکا برای اولین بارپس ازانتخاب خود بحیث رئیس جمهور امریکا برای‌مذاکره با جرالد فورد رئیس جمهور وسایرمقامات عالی رتبه حکومتی موجوده آنکشور به واشنگتن وارد شد .

۲ قوس ۵۵ :

سکرانتون نماینده ایالات متحده امریکا در موسسه ملل متحد اظهار داشت که‌وی روی دوستی با بعضی ازکشور های افریقایی ازاستعمال ویتو درمورد عضویت انگولا در موسسه ملل متحد درجلسه شورای امنیت خود داری **نموده است** .

* جیمی کارتر رئیس جمهور منتخب ایالات متحده امریکا اظهار داشت که‌حکومت وی بمسایل‌اقتصادی‌جهان توجه‌بیشتری نسبت به حکومات قبلی خواهد کرد .

* دکتور کورت والد هایم سرمنشی ملل متحد توصیه نمودکه باید معیاد خدمت افراد صلح موسسه مذکور در ارتفاعات جولان بین عساکر سوریه و اسرائیل برای ششم ماه دیگر تمدید یابد .

۳ قوس ۵۵ :

مجمع عمومی موسسه ملل متحد فیصله نامهٔ راباکثریت آراء بتصویب رسانید که درآن گفته شده باید درسواحل غربی دریای اردن ومنطقه غزه یك دولت آزاد فلسطینی تشکیل گردد .

واپورین ویسکنه قصبات مناطق شرقی‌ترکیه این موضوع راواضح ساخته اند که زلزله های روزچهارشنبه گذشته کم ازکم شش هزاروبوصد نفر رادرین مناطق تلف نموده است .

* مجمع عمومی موسسه ملل متحد در جلسه که صورت‌گرفت مسوده‌فیصله نامه‌ای‌رابه تصویب رسانیدکه درآن گفته شده باید جمهوریت سوسیالستی ویتنام به عضویت موسسه مذکور پذیرفته شود .

فیصله نامه مذکور با یکصدو بیست و چهاررای موافق یك رای مخالف که ازطرف نماینده امریکا داده شده وسه رای مستنکف به‌تصویب رسید .

۶ قوس ۵۵ :

نماینده اتحاد شوروی در جلسه مجمع عمومی موسسه ملل متحد اظهار داشت که تقاضای جمهوریت سو سیالستی ویتنام برای عضویت در موسسه مذکور قانونی بوده و باید ازآن حمایت شود .

*الیاس سرکیس رئیس جمهور لبنان اعلام داشته که به‌تعقیب تماس هائیکه با رهبران دسته های مختلف آن کشور انجام داده ممکن است کابینهٔ جدید لبنان‌را در طرف دو هفتهٔ آینده تشکیل دهد.

۷ قوس ۵۳ :

برفباری شدید و محدودیت میدان هوایی در ایالت وان ترکیه فعالیت را بسوای رسانیدن کمك به آسیب دیدگان زلزله های اخیر درمناطق شرقی آنکشور با مشکلات زیادی مواجه ساخته است .

*کانگرس سه روزه سوسیا لیستهای بین المللی باتقاضا ازتمام حکومات دیموکراتیك سو سیالست جهان درمورد اتخاذ تدابیری ازطرف آن حکومات برای یك نظم جدید اقتصادی جهان مطابق به اساسات سو سیالیزم در ژنیو خاتمه یافت .

۱۳ قوس ۵۵ :

در موسسه ملل متحد تقاضای بیشتری برای انعقاد فوری کنفرانس ژنیو در مورد شرق میانه بعمل آمده است .

*جیمی کارتر رئیس جمهور منتخب ایالات متحده امریکا اعلام نموده که درنظر دارد پلانی برای رهبران اتحاد شوروی فرستاده وعزم راسخ وی رابرای برقراری صلح دایمی و مساعی برای توافق با اتحاد شوروی در باره معاهده مربوط به تحدید اسلحه ستراتیژیکی اتومی ابراز بدارد .

۱۴ قوس ۵۵ :

مارشال الکساندر نوی کوف قو ماندان قوای هوایی اتحاد شوروی در جنگ‌عمومی دوم به عمر هفتاد وهفت سالگی در مسکو در گذشت .

* در فرانسه حزب گولیست ، ژاك‌شیراك صدراعظم سابق آنکشور رادریك اجتماع بزرگ سیاسی بحیث رهبر خود انتخاب‌کرده است .

۱۵ قوس ۵۵ :

اتحاد شوروی از اظهارات اخیر سایروس وانس وزیر خارجه منتخب ایالات متحده امریکا دربارهٔ حمایت وی از مذاکرات مربوط به تحدید اسلحه ستراتیژیکی‌اتومی باخوشی استقبال نموده است

* جنرال کانکو فسکی معاون رئیس هیات اتحاد شوروی درمذاکرات سرحدی باجمهوریت مردم چین از پیکنگ عزیمت کرد .

۱۶ قوس ۵۵ :

مجمع عمومی موسسه ملل متحد دومسوده فیصله نامه را درباره انعقاد فوری کنفرانس ژنیو راجع به شرق میانه مورد مطالعه قرار

داده است .

*مبارزین افریقایی بین ماه های فبروری و اکتوبر سالجاری یکهزارو دوصد و پنجاه وشش عسکر حکومت متمرد رودیشیارابقتل رسانیده اند .

*وزرای دفاع پانزده کشور عضو پیمان اتلس جلسات سالانهٔ خودرا در بروسل مرکز بلژیك آغاز نمودند .

۱۷ قوس ۵۵ :

ایور ریچارد رئیس بریتانوی کنفرانس ژنیو سی‌تولی یکی از رهبران ملی‌رودیشیا و ایبان سمیت صدراعظم حکومت‌غیرقانونی رودیشیا درحالی به‌ژنیو مراجعت کردند که کنفرانس مربوط به‌وضع آینده رودیشیا به مرحلهٔ قاطعی رسیده است .

*مجمع عمومی موسسهٔ ملل متحددر جلسه خود بااتفاق آراء دکتور کورت والدهایم رابرای یك دوره پنج سالهٔ دیگر بحیث سر منشی موسسهٔ مذکور انتخاب نمود.

۱۹ قوس ۵۵ :

مجمع عمومی موسسهٔ ملل متحد درجلسه خود فیصله نامه‌یی رابا اکثریت زیادی به تصویب رسانیدہ که‌درآن تقاضا شده باید کفرانس ژنیو در مورد شرق میانه قبل ازماه مارچ آینده انعقاد یافته و موسسه آزادی فلسطین نیز درآن شرکت داشته باشد .

۲۰ قوس ۵۵ :

کمیته امحای استعمار موسسه ملل متحد فیصله نامهٔ رابه تصویب رسانید که درآن از مبارزات مسلحانه در نامبیا تحت رهبری موسسه مردم افریقای جنوب غربی «سواپو» بحیث نماینده قانونی مردم آن قلمرو حمایت شده است .

* برای اولین بار ترافیك شبانه درمیدان هوایی بین المللی بیروت آغاز گردید .

*تدابیر موقتی برای نگهداشت منابع تحت البحری و مقررات ماهیگیری توسط اتحاد شوروی درساحه دوصد میلی بحری سواحل آنکشور اعلام شده است .

*آژانس خبر رسانی موزمبیق در خبری اعلام نموده که قوای حکومت متمرد رودیشیا در حالیکه توسط طیارات و اسلحه ثقیل حمایت می شدند مواضع موز مبیق رادرجنوب آنکشور پس ازحمله برمناطق شمالی‌موزمبیق مورد حمله قرار داده اند .

۲۱ قوس ۵۵:

مقامات مربوطهٔ‌اسرائیلی دیروز بار دیگر درنابلوس واقع سواحل غربی دریای‌اردن مقررات قیود شب گردی راوضع نموده اند.

* ستیشن های رادیویی مسلمانان و مسیحیان لبنان مدغم گردید .

*اسحق رابین صدراعظم اسرائیل یکبار دیگر عدم تمایل خودرا برای انجام مذاکرات مستقیم با فلسطینی هادر کدام کنفرانس مجدد ژنیو درمورد حل مسالهٔ شرق میانه ابراز داشته است .

۲۲ قوس ۵۵ :

جوشوا انکوموجنرال داخلی شورای ملی افریقایی رودیشیا انگلستان را متهم

نموده که میخواهد از کنفرانس ژنیو برای رویکار آمدن یك حکومت افریقایی معتدل در رودیشیااستفاده کند.

*بموجب راپور یکه ازطرف مؤسسهٔهمکاری های اقتصادی و انکشاف در پاریس‌انتشار یافته رکود اقتصادی بین المللی چهل کشور نادار ترجهان رابیشتر ازسایر کشور ها متاثر ساخته است .

۲۳ قوس ۵۵ :

انتونی کراسلند وزیر خارجه انگلستان اظهار داشت که باموجودیت برتانیه در رودیشیا موافقه دارد

*کمیته اقتصادی مجمع عمومی مؤسسهٔ ملل متحد مسوده یك فیصله نامه را دربارهٔ اقدامات مشخص به نفع کشور های محاط به خشکه تصویب نموده است .

۲٤ قوس ۵۵ :

وزرای امور نفت کشور های عضو موسسه دول صادر کننده نفت «اوپك» کنفرانس خود را در دوحا مرکز قطر آغاز نمودند

* افراد جبهه آزادی موزمبیق «فریلیمو» موفق شده اند تاحملات عساکر حکومت غیر قانونی رودیشیا را برمواضع مختلف‌موزمبیق دفع نمایند .

*جوشوا انکومو ورابرت موگابی دورهبر ملی رودیشیا التوای کنفرانس ژنیو را در باره وضع آینده رودیشیا مورد انتقاد قرار داده اند .

۲٦ قوس ۵۵

عساکر حکومت متمرد رود یشیا به‌حمایت قوای هوایی آنکشور به حملهٔ وسیعی در داخل موزمبیق دست زده است .

*فرد یناند مار کوس رئیس جمهور فلیپین گفت که آنکشور در مذاکرات جاری در مورد آینده پایگاه های امریکایی‌درفلیپین به‌جزء از تضمین درمورد تاسیسات مکفی‌دفاع ملی آنکشور چیز دیگری رانخواهدپذیرفت.

*بین دسته های رقیب فلسطینی دریکی‌از کمپ های مهاجرین در حومهٔ بیروت تصادمی رخداده است .

۲۷ قوس ۵۵ :

پولیس رودیشیا به جوشوا انکومو رهبر جناح داخلی شورای ملی افریقایی انجانسبت به تشکیل اجتماعات سیاسی و تدویر کنفرانس مطبو عاتی اخطار داده است.

۲۸ قوس ۵۵ :

در حدود شصت ویك هزار نفر در جزایر کوچك اندونیزیا واقع شرق بالی باقلت شدید مواد غذایی روبرو شده اند

*بلوك عساکر سوریه که درجمله افراد قوای صلح عربی در لبنان انجام وظیفه می نمایند بعضی از ادارات چند جریده‌وروزنامهٔ بیروت را در دست گرفتند .

۲۹ قوس ۵۵ :

قوای سوسیالستها وفلسطینی های لبنان در طایر واقع جنوب صیدا برای دو ساعت بازورق های گزمهٔ اسرائیل جنگیدند .

*مجمع عمومی موسسهٔ ملل متحد فیصله نامهٔ را باکثریت آراء به‌تصویب رسانیده که درآن از مبارزات مسلحانه مردم نامیبیابرای

نیل به آزادی حمایت شده است .

* برای حفظ وترمیم مسجدجامع شوتزنجن واقع ایالت شوابیای جمهوریت اتحادی آلمان حکومت آنکشور مبلغ هشتصد هزار مارك تخصیص داده است .

*متجاوز ازبیست نفر از دانشمندان جاپانی خواستار خارج ساختن تمام اسلحهٔ اتومی ایالات متحده امریکا از جمهوریت کوریا شده اند.

۳۰ قوس :

مجمع عمومی مؤسسهٔ ملل متحد فیصله نامه را به تصویب رسانید که درآن یك سلسلهٔ اقدامات به نفع کشور های روبه انکشاف شده با بحرهم سرحد نمی باشد.

* جنگ بین دسته های رقیب مبارزین فلسطینی درسه کمپ مها جرین در حومهٔ بیروت شعله ورشد ولی قوای صلح عربی در لبنان بلافاصله به پیمانهٔ زیادی درآن مداخله کردند .

* وزرای انرژی کشورهای جامعه اقتصادی اروپا در بروسل برای طرح سیاست انرژی مشترکی تشکیل جلسه دادند .

اول جدی ۵۵ :

سی و یکمین دوره اجلاسیه عمومی ملل متحد پس ازسه ماه به کارخود پایان داد

*باتا سیس یك قوماندانی مشترك سیاسی بین جمهوریت عربی مصر و سوریه بریاست انور السادات و حافظ الاسد رؤسای جمهور دوکشور جهت گذاشتن تهداب یك اتحادیه موافقه شده است :

*فر نیناد مار کوس رئیس جمهورفلیپین اعلام کرد که بین حکومت وی و مسلمانان آن کشور یك موافقتنامه نه فقره ای امضاشده است :

۳ جدی ۵۵ :

مقامات حکومتی حبشه اعلام نموده اند که خشکسالی درآن کشور حیات بیش ازیك ملیون نفررا به خطر انداخته است .

* در طرابلس اعلام شدکه بین نمایندگان حکومت فلیپین و مسلمانان آنکشور راجع به یك اوربند فوری بین طرفین و تشکیل یکنوع حکومت دارای آزادی داخلی و مناطق مسلمان نشین فلیپین موافقه حاصل شده است .

*اداره تحقیقات فدرالی امریکا اف بی ای «ادوین جی مور» یك مامور سابق اداره استخبا رات مرکزی آنکشور را باتهام فعالیت برای فروش اسرار دفاعی امریکا دستگیر کرده است .

٤ جدی ۵۵ :

فیصله نامه مربوط به تثبیت اساسنامه صندوق کشور های محاط به خشکه که از طرف افغانستان و چند کشور دیگر پیشنهاد گردیده بود از طرف مجمع عمومی سی و یکم ملل متحد به تصویب رسید .

*مذا کرات هند و بنگله دیش درمورد استفادهٔ مشترك دو کشور ازآب دریای گنگا که قرار بود در داکه مجددا آغاز گردد ملتوی شده است .

*رابرت موگابی یکی از رهبران ملیون افریقایی رودیشیا گفت که وی از تعیین یك

کمشنر برتانوی در دوران حکومت انتقالی در رودیشیا حمایت می نماید .

٥ جدی ٥٥

مجله تایم جیمی کارتر رئیس جمهور منتخب ایالات متحده امریکا را مرد سال ۱۹۷٦ نامیده است

مجله تایم درسال ۱۹۳۲فرانکلین روزولت و درسال ۱۹٦۰ جان کنیدی روسای جمهور منتخب وقت امریکا رابحیث مرد سال نامیده بود .

*برازیل برای فسخ پیمان نظامی خود با ایالات متحده امریکا امادگی میگیرد این‌مطلب رایك روزنامه چاپ ریدو ژینیرو راپور داده ولی حکومت برازیل این راپور را تائید ویا رد ننموده است .

٦ جدی ٥٥ :

در بیروت اعلام شده‌که فلسطین‌هااسلحه ثقیل خود را ازصحنه های جنگ دربیروت خارج ساخته و درمناطق جنوبی لبنان‌متمرکز ساخته اند .

*جوشوا انکومو رهبر جناح داخلی‌شورای ملی افریقایی رود یشیا اظهار داشت از هیچگونه اطلاعی درباره مذاکره با حامیان‌خود و طرفدران اتحادیه ملی افریقایی زمبا بوی «زانو» تحت رهبری رابرت موگابی ندارد.

۷ جدی ٥٥ :

اوضاع عمومی در دوقصبه در نزدیکی کیپتاون پس از تصادمات اخیر تا اندازه زیادی‌آرام گردیده است .

*در راپور یکه برای شورای امنیت‌موسسه ملل متحد به نمایندگی از طرف قو ماندانی قوای موسسه موصوف در کوریا تهیه گردیده گفته‌شده که قوماندانی مذکور به فعالیتهای خود برای تطبیق مواد معاهدهٔ متارکه درکوریا و جلو گیری از مخاصمات دراین شبه‌جزیره ادامه خواهد داد .

* هرگاه کانگرس ایالات متحده امریکااز موفقتنامه جدید همکاری دفاعی باترکیه خود داری نماید حکومت مذکور پایگاه های‌امریکا را درقلمرو ترکیه مسدود نموده ویك‌قسمت قوای خود را از پیمان اتلس خارج خواهد ساخت .

۸ جدی ٥٥ :

یکهزار و پنجصد نفر ازعساکر اتحادیهٔ امارات عربی در مناطق جنوبی لبنان متمرکز میشوند .

*مردم نایجریا برای اولین بارطی بیش ازیازده سال در انتخا بات حکومت محلی‌در سراسر آنکشور اشتراك کردند .

۱۱ جدی ٥٥

ایور ریچارد رئیس برتانوی کنفرانس ژنیو دربارهٔ رود یشیا باکنیت کاوندارئیس جمهور زمبیا ملاقات و نظریات وی‌را دربارهٔ پیشنهاد های جدید انگلستان راجع به‌وضع آینده رود یشیا استماع نموده است .

۱۲ جدی ٥٥ :

روز نامه پراودا چاپ مسکو اسرائیل را نسبت به‌ما نوره های اخیر عساکر اسرائیلی در صحرای سینا بشدت مورد انتقاد قرار داده و متذکر شده‌که این‌مانوره ها درحقیقت

پرو پاگند شدید علیه مصر بوده است .

*یکی از رهبران موسسه مردم افریقای جنوب غربی «سواپو» اظهار داشت که باید حکومت افریقای جنوبی خود رابرای مقابله باجنگ در مقابل مردم نامیبیا امادهبسازد.

وی طی بیانیه در لواندا مرکز انگولاگفت که حکومت افریقای جنوبی ازسیاست دهشت افگنی در مقابل مردم نامیبیا استفادهمیکند.

۱۳ جدی ۵۵ :

ابراهام او فروزیر خانه سازی اسرائیلدر حالی در اقا متگاهش پیدا شده که مرده بود .

وی دراین اواخر به شهرکت دریك افتضاح رشوه ستانی متهم گردیده و تحت تحقیقات گرفته شدهبود .

* صندوق وجهی بین المللی باتهیه سه ملیارد و نهصد ملیون دالر قرضه بهانگلستان موافقه کرده است .

۱٤ جدی ۵۵ :

تصمیم مبنی بر افزایش اساسی قیم نفت خام توسط کشور های عضو موسسه دول صادر کنندهٔ نفت (اوپك) نافذ گردیده است.

* ایوریچارد رئیس برتانوی کنفرانس ژنیو درمورد وضع اینده رودیشیا اظهار داشت که بازدید وی ازبعضی کشور های جنوب افریقا بوی موقع دادهتا نظر ثابتی دربارهٔ نقش و هدف کشور های مربوطهبرای حل معضله رودیشیا پیدا نماید .

۱۵ جدی ۵۵ :

طبق تخمین حکومت لبنان جنگهای داخلی نزده ماهه به آنکشور د ر حدود دو ملیارد و هفتصد و چهل ملیون دالر خساره وارد نموده است .

* معاون امور اقتصادی وزارت خارجه ایالات متحده ا مریکا این شایعات را عاری ازحقیقت خواندهکه خود داری عربستانسعودی از ازدیاد قیمت نفت آن کشور باعث انصراف امریکا از حمایت ا سرائیل خواهد شد .

۱۷ جدی ۵۵ :

جیمی کارتر رئیس جمهور منتخب ایالات متحده امریکا پلانهای عمده را برای انکشاف اقتصادی انکشور اعلام نموده است .

*قوای مصلحعربی درلبنان بعضی سرکهای بین مناطق مسلمان نشین و مسیحی نشین شهر بیروت راکه دربیست وچار ساعت گذشته مسدود گردیده بود مجددا باز نموده اند .

۱۸ جدی ۵۵ :

کینت کاوندا رئیس جمهور زمبیاازقوای امنیتی مردم آنکشور تقاضا کرد تاازسرحد خود محافظت نموده و حملا ت عساکر رژیم حکومت متمرد رود یشیا و افریقایی جنوبی رابر قلمرو زمبیا در صورت تشدید جنگ آزادی در جنوب ا فریقا عقب بزنند .

* بسلسله پروگرام انکشاف سیستم میترو لوژیکی با استفاده از اقمار مصنوعی اززمین، اتحادشوروی یك قمرمصنوعی میترو-لوژیکی رابنام میتیور دوبا تجهیزات لازم به به فضا پرتاب کرده است .

۱۹ جدی ۵۵ :

اپیل موزو ریوا رهبر جناح خارجی‌شورای ملی افریقایی رود یشیا تصمیم کنفرانس سران تانزانیا ، زمبیا، بو تسواتا، موزمبیق و انگولا را در مورد رود یشیا مورد انتقاد قرار داده است .

* چنان به نظرمیرسد که روابط بین‌سودان و حبشه متشنج ترشده است .

هردو کشور اخیرا سفرای خودرا ازمراکز همدیگر احضار نموده و قوای مسلح شانرا در امتداد سرحدات مشترك یکهزارو ششصد کیلومتری خویش به حال آماده باش قرار داده اند

* کنفرانسی با شرکت وزرای خارجه کشور های عربی جبهه مقدم با اسرائیل در ریاض مرکز عربستان سعودی افتتاح گردید .

۲۰ جدی ۵۵ :

یکدستهٔ از سفید پوستان لیبرال رودیشیا گروپ سیا سی جدیدی را تشکیل دادند که هدف آن انتقال منظم قدرت از طرف‌سفید پوستان به‌سیا هپوستان انجا میباشد .

*رادیوی لبنان اعلام داشت که فعالیت یك دسته ازدهشت افگنان برای خرابکاری با انفجار بم درمیدان هوایی بیروت با عدم موافقیت مواجه گردیده است.

*وزیر خارجه فلند اظهار داشت که حکومت آنکشور از تقاضای مصر برای شروع مجدد کنفرانس ژنیو در بارهٔ شرق میانه حمایت میکند .

۲۱ جدی ۵۵ :

رادیوی لبنان اعلام د اشت که فلانژیست های آن کشور به‌تسلیم دهی اسلحه ثقیل خود در اثر هدایت الیاس سرکیس رئیس جمهور لبنان به مقامات مربوطهٔ قوای صلح عربی آغاز ن موده اند .

* کمیته انسجام آژانس خبر رسانی مشترك کشور های غیر منسلك مذاکره خود را در قاهره آغاز نمود .

۲۲ جدی ۵۵ :

قوای صلح عربی در لبنان به گلوله باری متقابل مردان مسلحی که بریك گزمه گلوله‌باری نموده بودند پرداخته ویکی از آنها را بقتل رسانیده اند .

*حکومت بوتسوانا اعلام نموده که اخیرا بار دیگر عده‌از قوای امنیتی رود یشیابریك دسته از افراد پولیس سرحدی بوتسوانا حمله ن موده اند .

۲٤ جدی ۵۵ :

مذاکرات بین انور ا لسادات رئیس‌جمهور مصر و ملك حسین پادشاه اردن به توافق کاملی بین د و کشور در مورد لزوم تشکیل یك دولت جداگانه برای فلسطین ها منجر گردیده است

۲۵ جدی ۵۵ :

آمر ادارهٔ کنترول اسلحه ایالات متحده امریکا اعلام داشت که اتحاد شوروی با تاخیر در امضای یك موافقت نامه جدید در مورد تحدید اسلحهٔ استرا تیژیکی ا تومی از روش عدم انعطاف کار می گیرد .

*جرالد فورد رئیس جمهور ایالات متحده امریکا ازلارد ایون سرانتونی ایدن یکی از صدرا عظمان سابق انگلستان به‌نیکی یاد نموده ومتذکر شده‌که سابقهٔ سیاسی وی قسمتی از تاریخ قرون موجودهٔ جهان را تشکیل میدهد .

*پارك چونگ هی رئیس جمهوریت کوریا اعلام داشت‌درصورتیکه جمهوریت دیموکراتیك کوریا به‌عقد معاهده عدم تجاوز با جمهوریت کوریا موافقه کند وی باخروج تدریجی عساکر ا مریکایی از جمهوریت کوریا مخالفتی نخواهد داشت .

۲۶ جدی ۵۵ :

کنفرانس جهانی نیرو های صلح باپیام لیونید بریژنف رهبر حزبی اتحاد شوروی در مسکو افتتاح گردید .

*وزرای خارجهٔ کشور های عضو جامعه عرب در دوران کنفرانس دوروزه خود در قاهره به طرفدای از حمایت مداوم‌ازکشور های افریقایی و مذاکره باکشور های‌اروپایی رای داده اند .

۲۷ جدی ۵۵ :

مارشال تیتو رئیس جمهور یوگوسلاویا مسافرت نه روزه خودرا به لیبیا وجمهوریت عربی مصرآغاز کرد .

* انتونی کراسلند وزیر خارجه انگلستان اعلام نموده‌که حکومت آنکشور به ابتکار جدیدی برای معضله رودیشیا دست زده است .

* جلسه وزرای خارجه کشورهای عربی درقاهره خاتمه یافته درین جلسه اصول مربوط به‌همکاری بین‌کشورهای عربی وکشور های افریقایی که ازطرف کمیسیون مشترك عربی و افریقایی طرح شده تصویب گردید است .

* ملك حسین شاه اردن پنجمین جلسه اتحادیه پارلمانی عربی را درعمان افتتاح کرد .

در این جلسه نمایندگان پارلمانی هشت کشور عربی بشمول نماینده مؤسسه آزادی فلسطین اشتراك ورزیده اندوسه روز دوام خواهد کرد .

۲۸ جدی ۵۵ :

سوریه، جمهوریت عربی مصرواردن اکنون روی‌یك ستراتیژی مشترك در کنفرانس آینده ژنیو در مورد شرقمیانه به موافقه رسیده اند .

*اندری گرومیکو وزیر خارجه اتحاد شوروی انعقاد کنفرانس مقدماتی امضا کنند گان موافقتنامه هلسنکی را برای مذاکره در مورد پیشنهاد جدیدی برای معاهده ذروی‌که توسط کشور های عضو پیمان وارسا دوماه قبل ارائه شده تقاضا نمود .

* موسسه مردم افریقای جنوب غربی سوا پویك مارشی مسالمت آمیزی را درویندهوك مرکز نامی بیابراه انداخت تا تقاضای خود رابرای تدویر انتخابات در افریقای جنوبی تحت سرپرستی موسسه ملل متحد تبارز دهد .

۲۹ جدی ۵۵ :

جرالد فورد رئیس جمهور ایالات متحده امریکا که آخرین ساعات زمامداری خود را سپری مینماید ازطریق تیلفون با لئونید بریژنف زعیم حزب کمونست اتحاد شوروی مذاکره نموده و اظهار امیدکرده که درآینده مذاکرات مربوط به تحدید اسلحه استراتیژیکی اتومی بین دو کشور پیشرفت نماید .

* تبادل نظر و تشکیل جلسات بین نمایندگان کشور های غیر منسلک یک ضرورت روز افزون می باشد زیرا مسؤلیت های کشور های غیر منسلک و امکانات کمک آنها در راه استحکام صلح ،همکاری وتساوی درجهان طور پایدار افزایش می یابد .

این مطلب را مارشال تیتو رئیس جمهور یوگوسلاویا طی بیانیه در ضیافتی که با افتخارش ازطرف معمر القذافی رهبر لیبیا ترتیب داده شده بود اظهار کرده است .

*سه کشور عربی مصر ، سوریه و اردن موافقتنامه های همکاری با جامعه اقتصادی اروپا رادر بروسل امضاء نمودند

اول دلو ۵۵:

بموجب فرمانیکه از طرف کارتر دیشب انتشار یافته تمام امریکایی هاییکه ازشرکت در جنگ های ویتنام خود داری کرده بودند بصورت بلاقید وشرطی از هرگونه مجازات معاف گردیده اند .

* سومین دور مذاکرات بین هندو بنگله دیش در بارهٔ تقسیم آب دریای گنگابسویهٔ عالی در دهلی جدید آغاز گردید .

۲ دلو ۵۵ :

رهبران فلسطینی با این امر موافقه کرده تاباآردن درباره رفع اختلافات طرفین مذاکراتی صورت بگیرد .

* قیود شبگردی که اخیرا در دوران اجتماعات علیه بلند رفتن قیمت هادرقاهره وبعضی از شهر های دیگر مصر وضع شده بود ازبین رفته است .

۳ دلو ۵۵ :

میرمن اندرا گاندی صدراعظم هند مبارزه توام باتوصیه هایی بەمردم آنکشور آغاز کرده است .

*جلسه کمیته تدارکات کانگرس جهانی علیه سیاست اپارتاید در لزبن افتتاح شده است .

در این جلسه نمایندگان نهضت های آزادی قارهٔ افریقا و پرتگال اشتراک کرده اند .

٤ دلو ۵۵ :

هلموت‌شمیت و جیمز کالاهان صدراعظمان جمهوریت اتحادی آلمان و انگلستان لزوم مشوره های نزد یکتری رابین کشور های عمده صنعتی جهان غرب برای مقابله با بحرانهای اقتصادی تایید نمودند .

*مذاکرات بین عربستان سعودی‌وموسسهٔ فلسطینی الفتح در ریاض آغاز گردیده و هدف این مذاکرات توضیح سیاست حکومت عربستان سعودی در مورد تشکیل یک‌دولت فلسطینی میباشد

۵ دلو ۵۵ :

یکدستهٔ ازعساکر قوای صلح عربی به چند قصبه د ر مناطق جنوبی لبنان که درنزدیکی سر حدات اسرائیل واقع شده اعزام شده‌اند تا از ادامهٔ جنگ بین فلسطینی ها و افراد مسلح فلانژ یستهای لبنان درین قصبات جلو گیری نمایند .

٦ دلو ۵۵ :

حکو مت ایالات متحده امریکا پیشنهادهای ایبان سمیت صدراعظم حکومت غیر قانونی رودیشیا را در بارهٔ حل داخلی مسالـهٔ رود یشیا رد نموده است .

*قوای صلح عربی مواضع خودرا درمناطق جنوبی لبنان استحکام بیشتر بخشیدند .

۸ دلو ۵۵ :

محا کمه تاکیو تاناکا یکی ازصدراعظمان سابق جاپان دریکی از محاکم آنکشـور در توکیو آغاز گردیده است .

* حکـومت غیرقانونی رودیشیا بـرای تقویهٔ قوای نظامی خودبه یك سلسله اقدامات جدی دست میزنه .

۱۰ دلو ۵۵ :

مذاکرات سه روزه بین هندو بنگله‌دیش درباره رفع کشیدگی ها در مناطق سرحدی دو کشور باعدم موفقیت مواجه گردیده امـا طرفین موافقه کرده اند که بعدا باردیگر باین مذاکرات ادامه بدهند .

*در اثر سرمای شدید درنیمهٔ غربـی و شمال شرقی امریکا درجه حرارت به منفی شصت درجه سانتی گراد پائین آمده است.

۱۱ دلو ۵۵ :

سایروس وانس وزیر خارجه ایالات‌متحده امریکا به رود یشیا نسبت به عواقب عدم توافق حکومت غیر قانونی انجا با آخریـن پیشنهاد های حکومت انگلستان برای حـل معضلهٔ رود یشیا اخطار داده است .

۱۲ دلو ۵۵ :

جمهوریت عربی مصر از ایالات متحـده امریکا و اتحادشوروی تقاضا نموده‌تاسیاست های خود را دربرابر حل موضوع شرق‌میانه واضح سازنه

*مصطفی تولبا مدیر اجرائیه پرو گـرام محیطی ملل متحد گفـت مسایل مربوط بـه مدیترانه عاجل بوده و نباید در موردآن‌سهل انگاری صورت بگیرد .

۱۳ دلو ۵۵ :

الکسی کاسیگین صدراعظم اتحاد شوروی به صدام حسین معاون رئیس جمهور عراق گفته انعقاد مجدد کنفرانس صلح ژنیو در مورد شرقمیانه که‌عراق آنرا ردکرده بهترین راه برای حل بحران درین منطقه می باشد .

۱۵ دلو ۵۵ :

*حافظ الاسد و الیاس سرکیس روسای جمهور سوریه و لبنان درمورد اتخاذسیاست مشترکی برای استحکام اوضاع در جنـــوب لبنان به موافقه رسیده اند .

* عده زیادی ازمردم حبشه بطرفداری از حکومت‌نظامی‌آنکشور مارشی رادرادیس ابابا بـراه انداختنـد کـه در اثر توطئـه ناکام رئیس شورای نظامی و شش نفر دیگر از

شخصیت های حبشه بقتل رسیده اند .

*قانون اساسی جدید جمهوریت سوسیالیستی ویتنام که توسط کانگرس حزبی آنکشور به تصویب رسیده در روز نامه‌های ویتنام انتشار یافت قانون اساسی ویتنام شامل یك مقدمه و یازده فصل میباشد .

*قو ماندانی مشترك و متحد جمهوریت عربی مصر و سوریه بمنظور انسجام موقف های دو کشور در برابر انعقاد مجددکنفرانس ژنیو درقاهره ا علام شد .

۱۶ دلو ۵۵ :

دوکتور کورت والدهایم سر منشی موسسه ملل متحد مساعی راکه برای برقراری صلح درشرق میانه آغاز گردیده اخرین شانس برای حل این موضوع خوانده است .

*انور السادات رئیس جمهوریت عربی مصر دریك بیانیهٔ تلویزیونی گفت اجتماعات ماه گذشته عیسوی قسمتی ازیك توطئه دهشت افگنی جنایت کارانه بوده است .

۱۷ دلو ۵۵ :

دکتور کورت والدهایم سرمنشی موسسه ملل متحد گفته است که‌تمام جناح های ذیعلاقه مخصوصا اتحاد شوروی و ایالات متحده امریکا انعقاد کنفرانس صلح ژنیو رادر مورد شر قمیانه تائید مینمایند .

*حکومت اسرائیلی بار دیگر از ایالات متحده ا مریکا تقاضا کرده تا حکومات لبنان و سوریه رابه خارج ساختن عساکر سوریه از مناطق جنوبی لبنان مجبور سازد .

۱۸ دلو ۵۵ :

اندریو ینگ نماینده ایالات متحده امریکا در موسسه ملل متحد اظهار داشت که حکومت موجوده آنکشور راهی برای حل مسالهٔ رود یشیا فراهم کرده نمی تواند اما باکشور های افریقایی در راه رویکار آمدن حکومت اکثریت در رودیشیا همکاری کرده می تواند .

* وزیر خارجه کینیا اظهارداشت حکومت آنکشور این حق رابرای خود محفوظمیدارد که برای حفاظت اتباع خود که در تانزانیا محصور مانده اند به اقدامات لازمه‌براساس مقررا ت‌بین المللی دست بزنند .

۱۹ دلو ۵۵ :

موبوتوسی سی سیکو رئیس جمهور زایر ورئیس جمهور گانا گفته اندکه مبارزه مسلحانه یگانه وسیله برای آزادی مردم زمبیا بوی میباشد .

*حکومت اردن این موضوع رابه دکتور کورت والد هایم سرمنشی موسسه‌ملل‌متحد اکیدا گفته که اشتراك موسسه آزادی فلسطین در کنفرانس صلح شر قمیانه در ژنیو عنصر اساسی درحل مسالهٔ شرق‌میانه می باشد .

۲۰ دلو ۵۵ :

ایگال الون وزیرخارجه اسرائیل ازبروسل به تل ابیب مراجعت نموده واظهارداشت که در بروسل به وزرای خارجه کشور های عضو جامعه اقتصادی اروپا نسبت به‌هرگونه اقدامات شان در مقابل معضلهٔ شر قمیانه

که باسیاست اسرائیل مغایرت داشته باشد اخطار داده است .

* کمیته مقدماتی تدویر یک کنفرانس برای مطالعه معاهدهٔ تحریم اسلحه ذروی و سایر اسلحه امحای دسته جمعی دربستر ابحار و زیر زمین کار خود رادر ژنیو آغاز کرده است .

۲۲ دلو ۵۵ :

فخرالدین علی احمد رئیس جمهور هند صبح روز ۲۲ دلو در دهلی جدید دراثر حمله قلبی به عمر ۷۲ سالگی وفات نموده است .

۲۳ دلو ۵۵ :

مقامات رسمی حکومت اسرائیل اعلام نموده اند که عساکر سوریه به خارج شدن از مواضع درمناطق جنوبی‌لبنان که درنزدیکی سرحدات اسرائیل واقع شده آغاز نموده‌اند

۲٤ دلو ۵۵ :

درریاض اعلام شده‌که حکومت عربستان سعودی بمنظور تشویق ایالات متحده امریکا وسایر کشورهای مربوطه جهت وارد نمودن فشار بر اسرائیل بمنظور حل بحرانهای شرق میانه تصمیم گرفته تاقیمت نفت خودرا ازپنج فیصد بالا ترنبرد .

*متخصصین تیلی کمو نیکشن یکصدو شش کشور در ژنیو به‌پلان گذاری های طویل المدت آخذه رادیو وتلویزیون از طریق اقمار مصنوعی موافقه کرده اند .

۲٦دلو ۵۵ :

کمیسیون حقوق بشر موسسه ملل متحد مقامات اسرائیلی رابه آزارجسمی واستثمار عربهای مقیم مناطق اشغالی متهم ساخته است .

* جان فورسترصدراعظم افریقای جنوبی طی یك مصاحبه تلویز یونی که درلندن پخش گردیده گفته است‌که ایان سمیت صد راعظم رژیم متمرد رود یشیا مایل است تا راهی برای حل موضوع رودیشیا پیدا گردد .

۲۷ دلو ۵۵ :

دکتور کورت والد هایم سرمنشی موسسه ملل متحد طی‌بیانیهٔ درکمیته خلع سلاح‌ژنیو بر ضرورت عاجل تقاضا برای توقف‌مسابقات تسلیحاتی به‌نفع بشریت تاکید کرد .

کمیته خلع سلاح بعداز پنج ماه ، هفتصد وبیست وهشتمین جلسه خودرا آغاز کرده است .

* موسسهٔ آزادی فلسطین یك بار دیگر اعلام داشت که موسسه مذکور در مورد شناسائی اسرا ئیل دارای کدام تصمیمی نمیباشد .

۲۹ دلو ۵۵ :

دو کتور والد هایم سرمنشی موسسهٔ ملل متحد هلاکت سراسقف و دو وزیرسابق یو گندا راکه در کمپالا صورت گرفته مورد انتقاد قرار داده است .

*قصر سفید امریکا اعلام داشت که‌حکومت آنکشور تصمیم گرفته تا ازفروش بم های ضر بتی‌دارای قدرت تخریبی زیاد به‌اسرائیل خود داری نماید

۲۰دلو ۵۵ :

نطاق موسسه آزادی فلسطین این‌مفکوره را ردنموده‌که بین دولت آینده فلسطین و اردن ارتباط مستقیمی وجود داشته باشد. وی در قاهره گفت که پس از تشکیل موجودیت آزاد فلسطینی ارتباط های نزدیك بین دولت فلسطینی و کشور های عربی مخصوصا کشور های که‌با اسرائیل هم سرحد میباشد بوجود خواهد امد .

نطاق موسسه آزادی فلسطین این‌مفکوره را رد کرده که مساله شرق میانه در دوران سال جاری عیسوی حل خواهد شد.

اول حوت ۵۵ :

جیمی کارتر رئیس جمهور ایالات‌متحده امریکا هدایت داده فعالیت های اداره استخبارات مرکزی خارجی آنکشور سی ای ای شدیدا تحت غور گرفته شود .

*وزارت خارجه ایالات متحده امریکا جزئیات پنجاه میلیون دالر کمك را برای پروگرام اعمار مجدد خرابی های جنگ‌داخلی لبنان اعلام نموده است .

*ایان سمیت صدراعظم حکومت متمرد رود یشیا باز از حکومت ایالات متحده امریکا تقاضا کرده تابار دیگر یك سلسله مساعی برای اعادهٔ صلح در رود یشیا دست بزند .

۲ حوت ۵۵ :

پی‌یرتر ودو صدراعظم کانادا در واشنگتن باجیمی‌کارتر رئیس جمهور ایالات متحده امریکا ملاقات کرد. گفته شده‌که طرفین‌راجع به اوضاع در ایالت کیوبك کانادا که‌اخیرا شخصیت های طرفدار جدایی آنجا ازکانادا در پارلمان کیوبك برسر اقتدار آمده اند مذاکره کرده‌اند .

همچنان رهبران‌امریکا وکانادا درباره‌مسایل بین المللی و امور مربوطه به روابط دو کشور مذاکره نموده اند .

*شورای صلح جهانی از خارج شدن‌کامل عساکر اسرائیلی ازمناطق اشغال شده‌عربی حل عادلانه موضوع شر قمیانه محو کانون تشنج درآن منطقه و تامین حقوق ملی مردم فلسطین حمایت کرده است. سر منشی شورای صلح جهانی ضمن اظهار این مطلب در طرابلس تاکید کرد که‌مبارزه علیه استعمار و تجاوز برای استقرار صلح‌عادلانه وامنیت برای مردم جهان صرف با اتحاد تمامی قدرت های ضد استعمار و نهضت‌های آزادی خواهی موفق شده میتواند .

۳ حوت ۵۵

انور السادات رئیس جمهور مصر اظهار داشت که اردن وموسسه آزادی فلسطین با این امر موافقه نموده اند که‌بین اردن‌و دولت‌آینده فلسطین ارتباطی وجودداشته‌باشد.

*حکومات جمهوریت مردم چین ولایبریابین خودبه برقراری روابط سیاسی بسویه سفرا موافقه نموده اند.

*حلقه های جامعه اقتصادی اروپا راپور روزنامه الاهرام چاپ قاهره را در باره حمایت جامعه مذکور ازنمایندگی مناسب فلسطینی ها در کنفرانس صلح ژنیودرمورد

شرقمیانه تائید نموده‌اند .

٤ حوت ٥٥ :

اتحاد شوروی اتهام وارد کردکه مذاکرات مربوطه به منع کامل آزمایشات ذروی بدون عذر معقولی ملتوی شده است .

٦ حوت ٥٥ :

حکومت اردن یکبار دیگر اعلام داشت‌که آنکشور از شرکت موسسه آزادی فلسطین در کنفرانس ژنیو راجع به‌شرق میانه به حیث یگانه نماینده مردم فلسطین حمایت نموده است . موقف حکومت اردن در اینباره به هیات‌فلسطین که‌اخیرا برای مذاکره با حکومات اردن به‌عمان آمده بود ابراز شده است .

*دو کتور کورت والد هایم سرمنشی موسسه ملل متحد ازعیدی ا مین رئیس جمهوریوگندا تقاضا نموده تابه یك سلسله تحقیقات بین المللی بیطر فانه درباره حادثه کشته شدن سراسقف و دو وزیر سابق یوگندا موافقه نماید

والد هایم پیشنهاد خودرا درین زمینه مستقیما برای عیدی ا مین به کمپالافرستاده است .

*بیست‌و شش‌نفر وقتی هلاك شدند که یك‌قطار آهن بار بردار بایك قطار آهن متوقف در ایالت بیهار هند تصادم کرد. در دوران این تصادم چهل ودو نفر دیگر زخمی و دوواگون قطار آهن متوقف وازخط السیر آن کشیده شده است .

٧ حوت ٥٥ :

سامورا ماشل رئیس جمهور موزمبیق پس از مذاکره باکنیت کاوندا رئیس جمهور زمبیا به مه بوتو مراجعت کرده است‌رهبران زمبیا و موزمبیق د رمذاکرات‌دوروزه خود درمناطق شرقی زمبیا راجع به تمام مسایل مربوطه به‌شمول ا وضاع فعلی‌درمناطق‌جنوبی افریقا بحث کرده‌اند .

*جیمی کارتر رئیس جمهور ا یالات متحده امریکا باکورت والد هایم سر منشی ملل م تحد راجع به مسایل بین المللی بشمول مسایل مربوط به‌شرق میانه‌وقبرس مذاکره کرده است .

٨ حوت ٥٥ :

انور السادات حافظ الاسدو جعفر النمیری رؤسای جمهوری مصر و سوریه وسودان نیز کنفرانس راکه درخرطوم آغاز کرده‌اند ادامه میدهند .

* پایپ‌لاین نفتی‌سویزاسکندریه‌که بحیره احمررا بابحیره مدیترانه‌ارتباط میدهدبرای‌اولین بار بکار انداخته شد .

٩ حوت ٥٥ :

انور السادات رئیس جمهور مصر اعلام نموده که اتحاد شوروی با ارسال مجددپنجاه طیاره نوع‌میگ بیست ویك به‌مصر موافقه نمود هاست .

١٣ حوت ٥٥ :

ازجریانات کنفرانس وزرای خارجه‌کشور های عربی و افریقایی برمی ایدکه بین شرکت کنندگان این کنفرانس یك سلسلهٔ

اختلافات سیاسی و اقتصادی بروز نموده است که ممکن است دامنه آن تا کنفرانس سران کشور ها ی مربوطهٔ کشانیده شود

۱۴ حوت ۵۵ :

دیمو کراتیهای مسیحی اروپایی امیلیو کولو مبویکی از صد راعظمان سابق ایتالیا رابحیث رئیس پارلمان اروپایی کاندید نموده اند .

۱۴ حوت ۵۵ :

جگ جیون رام رئیس حزب جدید التشکیل کانگرس برای دیمو کراسی هند گفت امکان آن میرود که جریانات فعلی او ضاع در آن کشور به شکست حکومت موجودهمنجر گردد.

۱۵ حوت ۵۵ :

کمیسیون حقوق بشر ملل متحد سیاست اپار تاید وتشدد آمیز حکومت افریقای‌جنوبی را تقبیح کرده واز تمام کشور های همکاری کننده با افریقای جنوبی تقاضا کرد تاهمکاری های خودرا با آن کشور متوقف سازند چه این همکاری آنها افریقای جنوبی رابه مسلح ساختن آن ونگهداری جمعیت‌افریقایی آنکشور بحالت بردگی قادر میسازد .

۱۶ حوت ۵۵ :

بین فلسطین های طرفدار ومخالف نقش سوریه درلبنان در مناطق جنوبی آنکشــور تصادماتی رخداده است ناظرین محلی گفته‌اند که تصادم بین‌مبارزین الصاعقه طرفدارسوریه ودسته مخلف باعث انسداد جاده بین بنـدر صیدا وشهر نبطیه گردید .

۱۶ حوت ۵۵ :

بموجب آخرین ار قامیکه از طرف حکومت رومانیا انتشار یافته تلفات جانی ناشی از زلزله های اخیر در آن کشور از یك هزارنفر تجاوز کرده وقسمت اعظم این تلفــات در بخارست مرکز رومانیا رخداده است .

مذاکرات بین جامعه اقتصادی اروپا و اتحاد شوروی درمورد امکان عقدیك معاهـده طویل‌المدت راجع به حقوق ماهی‌گیری اتحاد شوروی در محدوده دو صد میلی متعلق به کشور های عضو جامعه اقتصادی اروپا در بروسل مجددا آغاز گردید .

۱۷ حوت ۵۵ :

در جلسه کنفرانس سران کشور های‌عربی وافریقایی سه کشور دیگر عربی توافق خود را برای دادن کمك های هنگفتی برای کشور های افریقای ابراز داشته اند .

وزرای خارجه نه کشور عضو جامعــهٔ اقتصادی اروپا برای غور در بارهٔ مسایـل مربوطه در بروسل تشکیل جلسه دادند . جلسه مذکور برای اولین بار تحت ریاست اوون وزیرخارجه جدید انگلستان دایر گردید درین جلسه راجع به حقوق ماهیگیری کشور های اروپایی شرقی در محدودهٔ دو صد میلی سواحل کشور های جامعه اقتصادی اروپا بحث شد .

۱۸ حوت ۵۵ :

یك کمیسیون بین المللی راپور خود را در بارهٔ حملات ماه جنوری عساکر اجیرخارجی برمیدان هوایی بینین تهیه نموده است .

۱۸ حوت ۵۵ :

یکعده از افراد مسلح دیشب بر سه منطقه در واشنگتن حمله نموده وعده ای را گروگان گرفتند .

ابتدا یك دسته ازاین افراد بر مرکز یهودیان در واشنگتن حمله نموده وبیش از یکصد نفر را گروگان گرفته وبعدا یك مرکز مسلمانان درواشنگتن مورد حمله قرار گرفته ودر آنجا نیز چند نفر گروگان گرفته شدند .

هالند از ایالات متحده امریکا و اتحاد شوروی تقاضا نموده تا تمام از مایش های ذروی راقطع نموده وسر مشقی برای سایر کشور ها گردند . نماینده هالند درهفتصدو سی وچهار مین جلسهٔ کنفرانس خلع سلاح در ژنیو که دران نمایند گان سی کشوراشتراك داشتند گفت باید تمام کشور های دارای اسلحهٔ ذروی عضو چنین یك موافقتنا مه باشند .

۲۰ حوت ۵۵ :

موسسه که خود را جبهه آزادی ملی کانگو میخواند اعلام نموده که موسسه مذکور مسوول حملهٔ عساکر اجیر خارجی بر سه قصبه سر حدی زایر میباشد .

۲۰ حوت ۵۵ :

حکومت برازیل رسما معاهده نظامی بیست و پنج ساله خودرا با ایالات متحده امریکا فسخ نمود .

این تصمیم حکومت برازیل شش روزپس از تردید کمك های نظامی ایالات متحده امریکا از طرف حکومت برازیل به عنوان اعتراض با تغیراتی اتخاذ گردیده که حکومت امریکا در قوانین مربوطه به تهیهٔ کمك به برازیل وبعضی از کشور های دیگری امریکای جنوبی وارد کرده است .

۲۱ حوت ۵۵ :

شورای امنیت موسسه ملل متحد در نیویارك تشکیل جلسه داده تا شکایت مصر را مورد بحث قرار بدهند .

۲۲ حوت ۵۵ :

کشور های عربی از جمله یکصدو نود ملیون دالر مصارف قوای حفظ صلح عربی در لبنان صرف بیست وپنج ملیون دالر آنرا تا کنون پر داخته اند. این مطلب را روزنامه العمل مربوطه به فلانژیست های لبنان راپور داده است . روزنامه به اسناد یك پیام ارسالی قاهره گفته ، محمود ریاض سرمنشی جامعهٔ عرب در مورد تحصیل بقیه اسهام با مشکلاتی مواجه گردیده است .

در جلسه شورای ملی فلسطینی ها خالد الفاهوم یکی از شخصیت های میانه روموسسه آزادی فلسطین بار دیگر بحیث نطاق موسسه مذکور انتخاب گردیده وبدین ترتیب آندسته از فلسطینی های که میانه رو میباشند بر تری خودرا بر آنهایی که باهر گونه مذاکره در باره حل مساله فلسطین مخالفت دارند در بین شخصیت های فلسطینی حفظ کردند .

۲۳ حوت ۵۵ :

در نیویارك اعلام شده که نماینده مصر در موسسه ملل متحد روی‌این موضوع فشاروارد مینماید که باید شورای امنیت موسسه ملل

متحد هرچه زودتر مساعی را مورد مطالعه قرار بدهد که برای انعقاد مجدد کنفرانس ژنیو در مورد شرق میانه در پرتو بازدید اخیر دکتور کورت والدهایم سر منشی موسسه مذکور به این منطقه صورت گرفته است .

۲۴ حوت ۵۵ :

مذاکرات بین اندری گرومیکو واحسان صبری چاغلیا نگیل وزرای خارجه اتحاد شوروی وترکیه در مسکو تکمیل گردید .

طرفین طی این مذاکرات موضوع روابط ذات البینی اتحاد شوروی وترکیه را با یک سلسله موضوعات بین المللی در فضای دوستانه و صمیمی مورد بحث قرار داده اند .

۲۵ حوت ۵۵ :

کمال جنبلاط رهبر سوسیالست های لبنان در پنجاه کیلو متری جنوب شرق بیروت بقتل رسیده .

همچنان دریور موتر ومحافظه جنبلاط نیز درین حمله بقتل رسیده اند. طبق اظهارمنابع نزدیک به جنبلاط حمله بروی در منطقه کوهستانی جنوب شرق بیروت که اکثریت نفوس آنرا طرفداران کمال جنبلاط تشکیل میدهند صورت گرفته است .

۲۵ حوت ۱۳۵۵ :

قصر سفید امریکا اعلام داشت که موجودیت نمایندهٔ موسسه آزادی فلسطین در جلسه که با حضور جیمی کارتر رئیس جمهور ایالات متحده امریکا در سالون موسسه ملل متحد تشکیل میگردد تغیری در سیاست امریکا راجع به عدم شناسایی موسسه آزادی فلسطین وارد نمیکند .

قبلا مقامات اسرائیلی نسبت به این موضوع که از نمایندهٔ موسسه آزادی فلسطین نیز دعوت شده تا هنگام ایراد بیانیه جیمی کارتر در موسسه ملل متحد شرکت نماید ، ابراز نارضایتی کرده بودند .

۲۷ حوت ۵۵ ـ

لئوو دکاك رهبر هیات خاص امریکایی که از طرف جیمی کارتر رئیس جمهور آنکشور به جمهوریت سوسیالستی ویتنام اعزام شده اعلام داشت که حکومات دو کشور روی این موضوع موافقه کرده اند که دستگاه مشترکی برای جستجوی امریکایی های مفقود شده در ویتنام تشکیل بدهند .

وی که در هانوی با رهبران جمهوریت سوسیالستی ویتنام درباره سرنوشت این دسته از امریکایی ها وسایر مسایل مورد علاقه مذاکره کرده این مذاکرات خودرا مفید ومثمر خوانده است .

۲۸ حوت ۱۳۵۵ ـ

رادیوی برازاویل اعلام داشت که ماریان انگوابی رئیس جمهور کانگو از طرف یکی از کوماندو های آنکشور بقتل رسیده است ، قبلا گفته شده بود که در اثر گلوله باری کوماندوی مذکور انگوابی مجروح گردیده است .

پس از قتل انگوابی در برازویل ، برگشت وگذار مردم قیود شب گردی وضع گردیده .

واکنون یك کمیتهٔ یازده عضوی برای

پیشبرد امور وحفظ اتحاد ملی کانگو بـــه فعالیت آغاز نموده است ۰

۳۰ حوت ۱۳۵۵ :

یاسر عرفات مجددا از طرف شورای ملـی فلسطینی ها بحیث رئیس کمیته اجرا ئیـه موسسه آزادی فلسطین انتخاب گردید ۰ انتخاب عرفات برای بار دوم به این وظیفه در جلسه سری شورای ملی فلسطینی ها در قاهره صورت گرفته است ۰

اول حمل ۱۳۵۶ :

از تاریخ انتخابات پارلمان هند معلـوم می گردد که حزب جنتا اکثریت قابل ملاحظه را در پارلمان جدید آنکشور بدست آورده است ۰

۳ حمل ۱۳۵۶ :

مورارجی دیسای رهبر حزب مردم بحیث صدرا عظم آینده هندعوض میرمن اندراگاندی نامزد شده است ۰

مورار جی دیسای که که هشتاد و دوسال عمر دارد یك سیا ستمدار مجرب بوده ویکی از پیروان سر سخت مها تما گاندی فقیـــد میباشد ۰

٦ حمل ٥٦ :

نیکولای پود گورنی صدر هیات رئیســـه شورای عالی اتحاد شوروی وعده هر گو نـــه کمك لازمه را برای آن دسته از افریقا یی‌ها داده که هنوز تحت فشار استعمار قـــرار دارند ۰

٦ حمل ۱۳۵٦ :

فردیناند مار کوس رئیس جمهور فلیپین اعلامیه را در مانیلا نشر نموده که به موجب آن به سیزده ایالت جنوبی آنکشور آزادی داخلی داده میشود . جبهه آزادی مورو کـه اعضای آنرا مسلمانان مناطق جنوبی فلیپین تشکیل میدهند از چهار سال باین طرف‌برای کسب خود مختاری خویش مبارزه مینمایند ۰

۷ حمل ۱۳۵٦ :

حکومت هند حالت اضطراری خار جی را لغو کرد این موضوع رسما در دهلی جدیـــد اعلام گردید ۰

حالت اضطراری خارجی قبل از حوادث سال ۱۹۷۱ درنیم قاره در هند وضع شده بود وکیل رئیس جمهوریت هند به‌توصیه حکومت قبلی حالت اضطراری داخلی را رفع کرده‌بود۰ حالت اضطراری داخلی توسط حکومت اندری گاندی صدرا عظم سابق هند در جون ۱۹۷٥ وضع شده بود ۰

۸ حمل ۱۳۵٦ :

سایروس وانس وزیر خارجه ایالات‌متحده امریکا مذاکرات خود را در مسکو بارهبران اتحاد شوروی آغاز کرد این مذاکرات درباره کنترول اسلحه بوده ووانس بالئونید بریژنف زعیم حزب کمونست واندری گرو میکو وزیر خارجه اتحاد شوروی راجع به این موضو ع مذاکره مینماید ۰

شورای امنیت موسسه ملل‌متحد مذاکرات خود را درباره افریقای جنوبی از سر گرفت مذاکرات شورای امنیت بنا به تقاضای نمایندگان یکدسته ازکشورهای افریقایی آغاز شده‌است . نمایندگان لایبیریا ، گانا ، گینیا ، مغلستان ، الجزایر ، زایر وهمچنان اندونیزیا طی بیانیه هایشان اعمال جنایت کارانه اپار تاید وتبعیض افریقای جنوبی را شدیدا تقبیح کرده اند .

۱۰ر۱ر۱۳۵۶ :

مذاکرات که بسویهٔ عالی بین اتحادشوروی وایالات متحده امریکا در مورد تحدید اسلحه سترا تیژیکی اتومی در مسکو آغاز شده بود خاتمه یا فته ولی نشا نهٔ از پیشرفت این مذاکرات به چشم نمی خورد .

۱۲ر۱ر۱۳۵۶ :

کنفرانس نماینده گان کشور های مترقی وروبه انکشاف درباره تثبیت قیم جهانی اجناس پس از چهار هفته بحث روی مسایل مربوطه بارکود مواجه شده است .

۱۳ر۱ر۱۳۵۶ :

در اثر توفان های بحری بیش از سه صدو بیست نفر در مناطق ساحلی بنگله‌دیش تلف شده اند .

۱۳ر۱ر۱۳۵۶ :

فردیناند مار کوس رئیس جمهور فلیپین از پانزده نفر از شخصیت های جامعهٔ اسلامی آن کشور برای شرکت در کمیته ای دعوت نموده که برای تشکیل حکومت در مناطق جنوبی فلیپین که به ایالات آنجا از طرف حکومت فلیپین آزادی داخلی داده میشود به وجود آمده است .

۱۵ر۱ر۱۳۵۶ :

یوگو سلاویا وایتا لیا معهدهٔرا دربلگراد امضاء نمودند که به موجب آن اختلا فات سر حدی دو کشور در منطقه تری یست برای اولین بار پس از ختم جنگ عمومی دوم حل میگردد .

اسناد مربوطه به این معاهده بین سفیر ایتالیا در بلگراد ومعاون وزارت خارجه یوگو سلاویا مبادله گردیده وهم اسنادمذکور را که در سال ۱۹۷۵ در ایتالیا به امضاء رسیده بود پارلمان های دو کشور به تصویب رسانیده اند .

۱۵ر۱ر۱۳۵۶ :

عده از رهبران حزب کانگرس در ایالت اترا پرادیش هند از میرمن اندرا گاندی صدرا عظم سابق آنکشور تقاضا نموده اند تا رهبری حزب مذکور را بعهده بیگیرد . در انتخابات پارلمانی اخیر هند نه تنهاحزب کانگرس شکست خورد بلکه میرمن گاندی وعدهٔ دیگری از شخصیت های حزب کانگرس به عضویت در پارلمان جدید هند انتخاب نشدند .

۱۶ر۱ر۱۳۵۶ :

کمیته مخصوص موسسه ملل متحد برای کنفرانس جهانی خلع سلاح کار خود را در نیویارک آغاز کرد .

۱۶ر۱ر۱۳۵۶ :

زایر روابط سیاسی خودرا با کیوبا معطل

ساخته به دیپلوماتهای کیوبایی هدایت داده تا در ظرف چهل وهشت ساعت آینده خاک زایر را ترک بگویند • زایر اتهام وارد نموده که صاحب منصبان کیو بایی عساکر اجیر مهاجم را علیه زایر رهبری میکند •

۱۸ر۱ر۱۳۵٦ :

اولین دسته از جمله یکهزار وپنجصدنفر عسکر المغرب به زایر وارد شده اند تابه عساکر آنکشور در راه مقابله با مهاجیمینی که مناطق جنوبی زایر را مورد حمله قرارداده اند کمک کنند •

۱۹ر۱ر۱۳۵٦ :

قصر سفیدامریکا بعدازملاقات سایروس ـ وانس وزیر خارجه آنکشور با اناتولی دوبری تین سفیر اتحاد شوروی درواشنگتن تماسهای دوامدار را با مسکو راجع به موافقتنامه جدید تحدید اسلحه ستراتیژیکی تائید کرده اند •

۲۰ر۱ر۱۳۵٦ :

پارلمان هند لوایحی را به تصویب رسانید که به موجب آن سانسور مطبوعات دران کشور بکلی رفع شده است مقررات سانسور مطبوعات در دوران اعلان حالت اضطرار از طرف حکومت سابق هند در سراسر آنکشور اعلام گردیده بود •

۲۱ر۱ر۱۳۵٦ :

جیمی کارتر رئیس جمهور ایالات متحده امریکا اظهار داشت کهوی شخصا بهمحافظین ساحلی آنکشور هدایت داده تایك کشتی ماهیگیری اتحاد شوروی را که در آبهای ساحل امریکا بصورت غیر قانونی مشغول ماهیگیری بود توقیف نمایند •

۲۱ر۱ر۱۳۵٦ :

جیمی کار تر رئیس جمهور ایالات متحده امریکا معامله فروش طیارات حمل ونقل رابه سودان تصویب کرده است •

۲۲ر۱ر۱۳۵٦ :

کمیته اقتصادی اداره انسجام کشور های غیر منسلك کار تسوید راپور راکه از طرف وزرای شرکت کننده تصویب گزدیده خاتمه داد •

۲۶ر۱ر۱۳۵٦ :

کمیتهٔ موسسه ملل متحد برای محو تبعیض نژادی دیشت نگرانی خود را نسبت به مناسبات فرانسه جمهوریت اتحادی آلمان واسترا لیا با افریقای جنوبی مجددا اظهار کرده است •

۲۷ر۱ر۱۳۵٦ :

دومین مرحلهٔ مذاکرات بین بنگله دیش وهند در مورد تقسیم عادلانه آبهای دریای گنگاو بدون رسیدن بکدام نتیجهٔ قاطع در داکه خاتمه یافت .

۲۸ر۱ر۱۳۵٦ :

در سیزده ایالت جنوبی فلیپین ریفراندمی آغاز گردیده که هدف آن دادن خود مختاری داخلی به ایالات مذکور میباشد • این ریفراندم از طرف حکومت فلیپین به منظور رفع اختلافات بین مسلمانان وحکومت مذکور در ایالات جنوبی فلیپین بر گذار میشود •

* محکمه بین المللی هاگ بهحکومات ترکیه

ویونان فرصت بیشتری داده تا درباره حل اختلافات خود بر سر موضوع تفحصات نفتی در بحیره ایجن به مصالحه برسند.

۲۹ر۱ر۱۳۵۶ :

دانشمندان اقتصادی کشور های تولید کننده نفت در ویانا تشکیل جلسه دادند تا ترتیبات مربوط به قیمت دو گانه نفت را که سر از تاریخ اول جنوری در معرض اجرا گذاشته شده وهمچنان موضوع تخفیف قیمت نفت را مورد غور قرار بدهند.

* وزرای خارجه نه کشور عضو جامعه اقتصادی اروپا از این موضوع حمایت کرده اند که مساعی برای رویکار آمدن حکومات اکثریت در جنوب افریقا ادامه بیابد.

۳۰ر۱ر۱۳۵۶ :

در حدود یك صد نماینده از طرف کشور های خورد وبزرگ مولد شکر در ژنیو تشکیل جلسه داد تا راجع به موافقتنامه جدید مربوط به فروش وتعیین قیمت های جنس مذکور بحث کنند. این جلسه بحیث قسمتی از کنفرانس موسسه ملل متحد برای تجارت وانکشاف انکتاد دایر میگردد وقدرت های صنعتی وکشور های روبه انکشاف یك سان در بارهٔ نتایج آن نگران میباشند.

* وزرای مالیه کشور های عضو بازارمشترك اروپای غربی در لوکسمبورگ تصمیم گرفتند تا از تاسیس یك صندوق وجهی به سر مایه چهارده ملیارد دالر برای تمویل کسر توازن تادیات در کشور های روبه انکشاف وصنعتی حمایت کنند.

۳۱ر۱ر۱۳۵۶ :

تانزانیا انسداد سرحدات آن کشور را باکینیا اعلام نمود انسداد سرحدات تانزانیا باکینیا یك اقدام دایمی وبلا فاصله به مرحله اجرا گذاشته شده است.

۲ر۲ر۱۳۵۶ :

حکومت حبشه چهاراداره امریکایی رادرآنکشور مسدود ساخته وبه کارکنان آن هدایت داده تا در ظرف چهار روز آینده از حبشه خارج گردند. این چهار اداره عبارت از مرکز مخابرات ورادیو اقمار مصنوعی دسته همکاری نظامی ومشورتی یونت مطالعات طبی بحری و اداره اطلاعات امریکا میباشد.

٤ر۲ر۱۳۵۶ :

جاپان بابکار انداختن اولین کوره ذروی مودل جدید خودکه پرفیت تولید موادسوخت ذروی آن بیشتر از مصارف آن میباشد شامل مرحله جدیدی در راه تولید انرژی ذروی میشود.

۵ر۲ر۱۳۵۶ :

اندری گرومیکو وزیر خارجه اتحاد شوروی برای اولین بار پس از رویکار آمدن حکومت موجوده در هند وشکست حزب کانگرس به دهلی جدید وارد شده با اتل بیهاری واج پای وزیر خارجه هند ملاقات ومذاکره نموده برای تحیل راه حل بر اسرائیل اخطار داده است.

۸ر۲ر۱۳۵۶ :

اتحاد شوروی وایالات متحده امریکا دو قدرت بزرگ ذروی جهان وسیزده کشوردیگر

دارای معلومات ذروی یك کنفرانس سری را در لندن دایر نمودند تادر باره تدار کا ت مزید برای جلو گیری از پخش اسلحه ذروی مذاکره نمایند .

۱۱ر۲ر۱۳۵٦ :

انور السادات رئیس جمهور مصر اظهــار داشت که حکومت وی یك دسته از پیلوت های خودرا به زایر اعزام میدارد تابه عساکر آن کشور که در ایالت جنوبی زایر علیــــه عساکر اجیر می جنگند کمك نمایند .

* جلسه‌سالانه‌کمیسیون اقتصادی واجتماعی ملل متحد برای آسیا وبحر الکاحل اسکاپ در بنگاك خاتمه یافت درین جلسه هیات‌های سی ویك کشور بشمول اتحاد شوروی‌اشتراك داشتندهیات جمهوریت سوسیالیستی ویتنام برای اولین بار درین جلسات اشتراك کرده است .

۱۲ر۲ر۱۳۵٦ :

موسسه صحی جهان که یکصدو پنجاه‌کشور عضو آن میباشد جلسه سالانه هفتگی خودرا در ژنیو افتتاح کرده سوء تغذیه موضوع‌مورد بحث اجلاس امسال موسسه جهان است .

* یکعده ازپیلوتان طیارات میراژجمهوریت عربی مصر با پنجاه نفر پر سونل طبی و تخنیکی آنکشور برای مساعدت باعساکر زایر در ایالت شابای آنکشور به کینشا سا وارد شدند .

* کنفــرانس پنج روزه متخصصین یــازده کشور غیر منسلك برای مذاکره در بـــاره استفاده بهتر از وسایل مخابراتی بشمول اقمار مصنوعی جهت مبادله اخبار بین کشور های غیر منسلك در بغداد افتتاح گردید .

۱۳ر۲ر۱۳۵٦ :

مذاکرات بین ایالات متحده امریکـا و جمهوریت سو سیا لستی ویتنام رسما در پاریس آغاز گردید ، طرفین در دوران این مذاکرات راجع به بر قراری روا بط عادی سیاسی بین امریکا وجمهوریت سو سیالستی مذاکره مینمایند .

۱۷ر۲ر۱۳۵٦ :

رهبران هفت کشور عمده صنعتی جـهان غرب در جلسه کنفرانس اقتصادی خود در لندن در مورد مسایل اقتصادی که درجلسات شان مطرح شده بود بموافقه رسیده اند .

۱۸ر۲ر۱۳۵٦ :

کنفرانس اقتصادی رهبران هفت کشور عمده صنعتی غربی در لندن خاتمه یافته و شرکت کنند گان این کنفرانس بایك سلسله اقدامات مشترك برای کمك به کشور های نادار جهان وبهبود وضع اقتصادی جهان به موافقه رسیده اند .

۲۰ر۲ر۱۳۵٦ :

جیمی کارتر رئیس جمهور ایالات متحده امریکا اظهار داشت که دورنمای حرکت بــه سوی بر قراری صلح در شرق میانه نسبت به زمانی که سه ماه قبل به حیث رئیســس جمهور امریکا شروع بکار کرد روشن تــر میباشد .

۲۰ر۲ر۱۳۵٦ :

کنفرانس سران یازده کشور عضو پیمان

اتلس طی مراسمی در سالون پذیرائی قرن هفدهم در لندن افتتاح شد .

۲۱ر۲ر۱۳۵٦ :

رهبران کشورهای عضو پیمان اتلس تصمیم گرفته اند که مساعی عمده را برای رسیدن به اتحاد وکفایت نظامی بیشتری انجام دهند .

۲۳ر۲ر۱۳۵٦ :

مساعی برای موافقه درباره پلانهای مربوط به جلو گیری از انتشار اسلحه اتومی در کنفرانس اخیر متخصصین تکنالوژی اتومی پانزده کشور مربوط باعدم موفقیت موا جه گردیده است .

۲٤ر۲ر۱۳۵٦ :

عبد الرحمن خان آمر اجرائیه موسسه انکشاف صنعتی ملل متحدازدول سوسیالستی تقاضا نمود تا برای کمک باجهان سوم نقش فعالتری را بازی نمایند .

۲٦ر۲ر۱۳۵٦ :

معمر القذافی رهبرجمهوریت لیبیا کنفرانس وزرای خارجه کشورهای اسلامی را در طرابلس افتتاح کرد .

* کنفرانس موسسه ملل متحد برای حمایت ازمردم رودیشیا ونامیبیا از طرف دو کتور کورت والد هایم سر منشی موسسه ملل متحد درمه بوتو مرکز موزمبیق افتتاح شد . هدف اصلی این کنفرانس جلب حمایت اکثر کشور های جهان برای احقاق مردم رودیشیا ونامیبیا میباشد . درین کنفرانس بیش از هشتادکشور جهان وهمچنان نمایندگان نهضت های آزادی خواهی افریقا شرکت نموده اند .

۲۷ر۲ر۱۳۵٦ :

شصت دوهمین جلسه شورای اجتماعی و اقتصادی موسسه ملل متحد درنیویارك خاتمه یافته وسال ۱۹۷۸ را بحیث سال‌بین‌المللی مجادله علیه اپارتاید اعلام کرده است .

۲۸ر۲ر۱۳۵٦ :

رهبر حزب لیخود که حزب وی درانتخابات پارلمانی اخیر اسرائیل بحیث بزرگترین حزب عرض اندام نموده به حکومت ایالات متحده امریکا نسبت به هر گونه‌مساعی برای تحیل راه حل براسرائیل اخطار داده است .

۲۹ر۲ر۱۳۵٦ :

وزرای دفاع مصر ، عربستان سعودی ،قطر واتحاد یه امارات عربی تصمیم گرفته اندکه پروژه اول مربوطه به صنایع اسلحه سازی عربی را به مرحله اجراء بگذارند .

این توافق در دوران مذاکراتی حاصل‌شده که‌وزرای دفاع‌چهار کشورمذکور دراسکندریه واقع مصر انجام داده اند .

۱ر۳ر۱۳۵٦ :

جیمی کارتر رئیس جمهور ایالات متحده امریکا تغیرات عمده را در سیاست خارجی آنکشور با در نظر داشت از بین رفتن آثار جنگ عمومی دوم اعلام کرده است . طی بیانیهٔ در یکی از پوهنتون های اندیانا گفت که حکومت امریکا در صدد تقویه مزید دیموکراسی بوده ویکی از اهداف حکومت وی بهبود روابط آنکشور با اتحاد شوروی

وجمهوریت مردم چین میباشد .

۳۱ر۲ر۱۳۵۶ :

مرکز منطقوی آژانسهای خبر رسانی کشور های غیر منسلك برای آسیای غربی در بغداد افتتاح شده است .

این مرکز به استثنای روز هـای جمعه هر روز راپور های خبری کویت ، بحرین ، قطر اتحادیه امارات عر بی ، عمـان ، عـربستان سعودی ، اردن ، سوریه ، جمهوریـت دیموکرا تیك یمن ، جمهوریت یمن ، لبنان وعراق رابه عربی وانگلیسی بخش میکند .

۱ر۳ر۱۳۵۶ :

وزرای خارجه کشور های اسلامی تقاضا نمودند که بیت‌المقدس باید تحت اداره‌مجدد عرب ها قرار داده شود .

ودر عین حال کنفرانس از جنبش هـای ملیون شیا هبویت که برای گرفتن امور از رژیم‌های اقلیت میکوشیند طرفداری‌نمود، متذکر شده اند که باید قدرت به اکثریت انتقال داده شود .

۳ر۳ر۱۳۵۶ :

وزرای خارجه کشور های اسلامی ضمنا در طرابلس هشتمین کنفرانس شانرا خاتمه داده اند .

آنها فیصله نامه راتصویب نمودند کـه بموجب آن کنفرانس آینده وزرای مذکور در داکار انعقاد خواهد یافت .

۳ر۳ر۱۳۵۶ :

شورای امنت موسسه ملل متحد بحث‌خودرا درباره دادن کمکهای اقتصادی به بوتسوانا و لیسوتو آغاز کرده است .

این دو کشور در اثر اقدا ماتی که ازطرف افریقای جنوبی وروديشیا در مقابل شـان اتخان شده بایك سلسله مشکلات اقتصادی مواجه گردیده اند .

۶ر۳ر۱۳۵۶ :

افراد مسلح مولو کوی جنوبی که ۵۶ نفر از مسافرین یك قطار آهن را گرو گان گرفته اند تقاضای خود را برای رهایی بیست ویك نفرازهمقطاران خویش که به جرم اقـدامات مشابهی به حبس عمری محکوم گردیده اند تکرار کرده اند .

۷ر۳ر۱۳۵۶ :

شورای امنیت موسسه ملل متحد درجلسه خود فیصله نامه ای را به تصویب رسانید که دران گفته شده باید ادارات اطلا عـات روديشیا در امریکا واسترا لیا مسدود گردد.

بموجب این فیصله نامه که تمام اعضای شورای امنیت بشمول ایالات متحده امریکابه طرفداری ازآن رای داده‌اند ضمنا توصیه‌شده که باید از انتقال وجوه به بانك های روديشیا خود داری شود .

۸ر۳ر۱۳۵۶ :

جمهوریت عربی لیبیا شارژ دافیر خودرا از لزبن به عنوان اعتراض با تصمیم حکومت پرتگال برای بر قراری روابط سیاسی با اسرائیل به طرابلس احضار نموده است .

۹ر۳ر۱۳۵۶ :

حکومت هالند اعلام داشت که حکومت آن کشور در جمله سایر موضو عاتی که بـه

افراد مسلح مولو کوی جنوبی برای پذیرفته شدن تقاضا های شان جهت آزادی بیست ویك نفر از همکاران آنها وتهیه یك طیاره برای شان جهت خارج شدن از هالند پیشنهاد کرده یکی هم این موضوع شامل است که افراد مذکور باید قبل از انتقال به طیاره اسلحه خود را تسلیم بدهند زیرا هیچ پیلوتی حاضر نمیشود که باافراد مسلح مسافرت کند.

۱۰ر۳ر۱۳۵۶ :

اولین قدم در راه تاسیس یك موسسه خاص که فعالیتهای آن متوجه مسایل انرژی جهانی میباشد در کنفرانس پاریس که به (مذاکرات شمال وجنوب) یاد میشود بر داشته شد .

نمایندگان کشور های رو بانکشاف صنعتی جهان درین کنفرانس اصولا باین امر موافقه نمودند که همچو موسسه برای فعالیت در راه توسعه منابع انرژی بوجود آید .

۱۰ر۳ر۱۳۵۶ :

هیات موسسه تساند مردمان افریقا وآسیا بریاست یوسف السیبی سر منشی آن موسسه وارد بغداد گردید .

هیات بارهبران شورای ملی صلح عراق راجع بانکشاف نهضت تساند بین قاره آسیا وافریقا وهم چنان اقدامات مربوطه بـــه جلسه سالگرهٔ تاسیس آن موسسه در بغداد در اخیر سال جاری عیسوی بحث خواهدکرد.

۱۲ر۳ر۱۳۵۶ :

دوکتور کورت والد هایم سر منشـــی موسسه ملل متحد تقاضا نموده که مذاکرات درباره یك نظم اقتصادی بین المللی جدید با وصف عدم موفقیت مذاکرات شمال وجنوب در پاریس ادامه بیابد .

۱۴ر۳ر۱۳۵۶ :

یك صلح عادلانه ودوامدار در شرق میانه صرف پس از تخلیه تمام اراضی اشغال عربی از طرف اسرائیل وتامین حقوق انکار ناپذیر مردم فلسطینی بشمول حق تعیین سر نوشت آنها بر قرار شده میتواند .

این مطلب در اعلامیه مشترکی اظهـار گردید که پس از ختم مسافرت رسمـــی گوستاف هوساك رئیس جمهور چکوسلواکیا در عراق به نشر رسیده است .

۱۵ر۳ر۱۳۵۶ :

قوماندانی نظامی جبهه مبارزین پولیساریو اعلام نمود که مبارزین آن جبهه از تاریخ بیست وهفتم حمل تابیست وپنجم ثور طی زد وخورد باعساکر المغرب وموریتانیا سه صدو سی وچهار نفر عسکر المغرب ویکصدو چهل و دو نفر عسکر موریتانیایی رابه قتل رسانیده اند .

۱۶ر۳ر۱۳۵۶ :

یك کنفرانس بین المللی جوانان در مورد همبستگی با مبارزه مردم جنوب افریقا علیه تبعیض واپارتاید در هلسنکی خاتمه یافت.

۱۷ر۳ر۱۳۵۶ :

کنفرانس سران دول ویا حکومات کشور های عضو کامنویلت در لندن آغاز گردید .

در این کنفرانس راجع به تمام مسایل مورد علاقه مخصوصا رودیشیا ونامیبیا مذاکره خواهد شد .

۱۸ر۳ر۱۳۵٦ :

جلسه کنفرانس سران کشور های عضو کامنویلت که از طرف جمیز کالاهان صدراعظم انگلستان افتتاح شده بیشتر از همه متوجه مسایل مربوط به جنوب افریقا وکمك بـه کشور های روبه انکشاف بوده است .

۱۹ر۳ر۱۳٦۵ :

وزرای دفاع کشور های عضو پیمان اتلس که در اوتاوا تشکیل جلسه داده اند تاثیرات انکشافی مرمی های کروز را برامنیت غرب ومذاکرات مربوط به کنترول اسلحه باکشور های عضو پیمان وارسا را تحت مطالعه قرار دادند .

۲۲ر۳ر۱۳۵٦ :

دومین کنفرانس اتحادیه کار گران بین‌المللی علیه اپارتاید درژنیو پایان یافت .

درین کنفرانس نماینده گان موسســـات بین المللی منطقوی وملی اتحادیه های کار گری که از دو صد ملیون کارگر نماینده گی میکنند شرکت نموده بودند .

۲۲ر۳ر۱۳۵٦ :

در حدود بیست متخصص بین المللی به شمول یکتعدد فلسطینی ها کنفرانس شانرا روی یك سروی نفوس‌فلسطینی وطرق‌آن در دمشق خاتمه دادند . امر اداره نفوس در کمیسیون اقتصادی موسسه ملل متحد برای حصص غربی آسیا گفته که این کنفرانس بنابه درخواست یازده کشور عربی عضـــو کمیسیون مذکور ومنظوری کمیته اقتصـــادی موسسه ملل متحد صورت گرفته است .

۲۳ر۳ر۱۳۵٦ :

بیست وهشت موسسه تجارتی خارجی از لست سیاه کشور های عربی خارج ساختـــه شده اند زیرا موسسات مذکور بهجهان عرب اطمینان داده که رشته های اقتصادی خودرا با اسرائیل قطع مینمایند .

۲۳ر۳ر۱۳۵٦ :

سران سی وسه کشور عضو کامنو یلـــت مذاکرات خودرا در باره مسایل مورد عـــلاقه درلندن ادامه دادند .

سران مذکور راجع به خلای موجوده بین وضع زندگی کشور های ثروتمند ونادار جهان بحث کردند .

۲٤ر۳ر۱۳۵٦ :

نماینده گان سی وپنج کشور اروپا یـــی امریکایی وکانادا در بلگراد کنفـــرا نـــس تشکیل دادند .

درین کنفرانس راجع به پیشرفت های که در راه تطبیق مواد اعلامیه کنفرانس دو سال قبل سران کشور های مذکور درهلسنگی دایر شده ودر مورد امنیت وهمکاری اروپایی بحث کرده بود مذاکره میشود .

۲۵ر۳ر۱۳۵٦ :

اولین جلسه تعقیبی کنفرانس سال ۱۹۷۵ امنیت وهمکاری اروپا در هلسنگی دربلگراد افتتاح شد .

۱۳۵۶ر۳ر۲۵ :

مارشال تیتو رئیس جمهور یوگوسلاویا جریان مذاکرات اصلی را برای جلوگیری از مقابله در کنفرانس تعقیبی هلسنکی در بلگراد تقاضا نمود .

۱۳۵۶ر۳ر۲۷ :

افریقای جنوبی رسما از عضویت دراداره بین المللی انرژی اتومی اخراج گردیده است اخراج افریقای جنوبی ازعضویت دراین اداره در اثر تقاضای کشور های افریقایی صورت گرفته و عوض آنکشور جمهوریت عربی مصر بعضویت اداره بین المللی انرژی اتومی پذیرفته شده است .

۵۶ر۴ر۳ :

دوازدهمین جلسه کنفرانس بلگراددرمورد امنیت وهمکاری اروپایی مباحثات را روی موضوع آجندای کنفرانس خزان ادامه داد. نه‌کشور غیرمنسلك اروپایی پیشنهادی رابه جلسه بلگراد دربارهٔ امنیت وهمکاری اروپا پیش کرده اند. این پیشنهادکه بادوپیشنهاد دیگرایالات متحده امریکاوانگلستان وپیشنهاد اتحاد شوروی ارائه گردیده برمواد مندرج سند کنفرانس امنیت و همکاری اروپا در هلسنکی استوار میباشد .

* موضوع زایرمهمترین موضوعی بود در جلسهٔ نمایندگان کشور های عضو موسسه اتحاد افریقا درلیبرویل مرکز گابون مطرح بحث قرار گرفت .

۵۶ر۴ر۴ :

وزرای خارجه کشور های عضو موسسه اتحاد افریقاکه در لیبرویل مرکزگابون تشکیل جلسه داده‌اند ، یك‌هیات پنج نفری را برای حمایت ازشکایت موزمبیق به موسسه ملل متحد علیه تجاوزات مداوم عساکر حکومت غیرقانونی رودیشیا برموزمبیق تعیین کرده است . درین هیات نمایندگان الجزایر،گابون، لیسیتو، نایجیریا وتانزانیا نیز شرکت داشته اند .

۵۶ر۴ر۵ :

نمایندهٔ جزایر کوموروکتاب سفیدی رادر دوران جلسات وزرای خارجه کشور های عضو موسسه اتحاد افریقا درلیبرویل مرکز گابون انتشار داده‌که درآن گفته شده مقامات مربوطهٔ ملغاسی دربحرانهای داخلی اخیر کومورو دست داشته .

* سرزمین افریقایی افاروایساکه آخرین متصرفه فرانسه در افریقا بود سراز نیمهٔ شب بنام جمهوریت جیبوتی به آزادی کامل خودنایل‌گردید. هنگامیکه بیرق ملی‌جمهوریت جیبوتی درمدخل بحیرهٔ احمر بجای بیرق فرانسه برافراشته میشد، بیست ویك فیر توپ صورت گرفت .

حسن جولید رئیس جمهوریت جیبوتی طی بیانیه دراین مراسم گفت‌که حکومت وی دیموکراسی راشعار خودساخته واز سیاست بیطرفی وعدم انسلاك پیروی خواهد کرد . درراي‌گیری‌که به شکل یکریفراندم ماه‌گذشته درسراسر این منطقه‌که به شاخ افریقا نیز موسوم است صورت گرفت اکثریت مردم آنجا بطرفداری آزادی کامل خودرای دادند .

۷ر۴ر۵۶ :

شورای امنیت موسسهٔ ملل متحد بحث خودرا درباره شکایت موزمبیق علیه حملات مکرر عساکر حکومت متمرد رودیشیا برمواضع سرحدی موزمبیق ملتوی ساخت .

* دولت جدید جیبوتی به عضویت موسسه اتحاد افریقا پذیرفته شد. وزرای کشورهای عضوموسسه اتحاد افریقا در لیبرویل گفتند گرچه هیات جیبوتی برای اشتراك درجلسات کنفرانس مذکور هنوزبه لیبرویل واردنگردیده بازهم دراساس به عضویت موسسه اتحاد افریقا قبول گردیده است .

۸ر۴ر۵۶ :

درجلسه شورای امنیت‌که شکایت موزمبیق راعلیه تجاوزات مکرر عساکر حکومت متمرد رودیشیا برموزمبیق مورد مطالعه قرار داده مسوده فیصله نامه مطرح گردیده که در آن گفته شده باید به موزمبیق کمك های فوری وکافی داده شود تاازخود درمقابل حملات مکرر رودیشیا دفاع کرده بتواند .

* سران نه‌کشور عضو جامعه اقتصادی اروپا درجلسهٔ خوداین موضوع رایکبار دیگر تکرار کرده اند که باید هرگونه راه حل مربوط به شرق میانه شامل احقاق حقوق مشروع فلسطینی هاباشد .

۹ر۴ر۵۶ :

کنفرانس سران نه کشور عضو جامعهٔ اقتصادی اروپا درلندن آغاز شده بود، خاتمه یافته‌است . دراعلامیه ای که پس از ختم کنفرانس سران نه کشورعضو جامعه اقتصادی اروپادرلندن انتشار یافته، ازتمام کشور های صنعتی تقاضا شده تا برای بهبود اقتصاد جهانی مساعی کند، ولی نه به قیمت ازدیاد انفلاسیون وبیکاری .

۱۳ر۴ر۵۶ :

قوای مسلح پاکستان زمام امورزا در آن کشور بدست گرفت . یك نطاق نظامی پاکستان گفت رهبران عمده پیپلز پارتی بشمول ذوالفقارعلی بوتو صدراعظم ورهبران عمده اتحادیه ملی تحت نظارت گرفته‌شده‌اند.

۱۴ر۴ر۵۶ :

جنرال محمد ضیاء الحق قوماندان قوای زمینی پاکستان طی بیانیهٔ ازرادیو پاکستان گفت : بشما معلوم است که ذوالفقار علی بوتو از وظیفه برکنار شده ویك حکومت مؤقتی‌تشکیل گردید . این‌کارتحت هدایت اردو بعمل آمد، تمام رهبران باستثنای بیگم ولی زیرنظارت گرفته شده‌اند، جنرال ضیاء الحق به‌صدراعظم سابق هیچ ارتباط ندارد .

۱۵ر۴ر۵۶ :

موسسه اتحاد افریقا درجلسه خودجبهه وطن پرستان رودیشیا رابحیث یگانه وسیله آزادکنندهٔ این سرزمین ازتسلط سفیدپوستان برسمیت شناخته است .

سران کشور های عضو موسسه افریقا درجلسه خوددرلیبرویل مرکز گابون از تمام مردم رودیشیا تقاضا نموده اند که مبارزات خودرابرای آزادی این سرزمین در داخل چوکات قوای جبهه وطن پرستان زمبابوی‌ادامه بدهند .

د داخلي خبرونو کرونولوژي

دچنګاښ ۳۰ـ۱۳۵۵ :

د مالیې دوزارت په پیشنهاد د وزیرانو دعالي مجلس په تصویب د افغانستان ملي بانک او پښتني تجارتي بانک اساسنامې د دولت دښاغلي رئیس او صد راعظم له خوا منظورې شوې .

د چنګاښ ۳۰ ـ ۱۳۵۵ :

دروغتیا داساسي مرکزو نو د آمرانو له پاره توجیهي مستعجل کورس درو غتیا د وزارت معین پوهاند ډاکټر محمد ابراهیم عظیم دعامې دروغتیا په موسسه کې پرانست.

د زمرې ٤ ـ ۱۳۵۵ :

د فرخار د ولسوالۍ دآتفاق ښوونځي دودانۍ دبنسټ ډبره دتخار والي کېښودله

دزمرې ٥ ـ ۱۳۵۵ :

دڅمکو د مترقي مالیې قانون د رسمي جریدې د ۱۳۵۵ کال دچنګاښ دپنځلسمې نیټې په اومه ګڼه خپوراونافذ شو .

دغه قانون پنځه فصلو نه او یو دیرش مادې لري او دکرنې ، دځمکو دمالیې دچارو دتنظیم په مقصد جوړ شویدی .

د زمرې ٦ ـ ۱۳۵۵ :

د پروان دولایت دقره باغ دخلکو له پاره دځنبلو دصحي اوبو دبرابر ولو په غرض څلور ژور کویان کیندل شویدي .

د زمرې ٦ ـ ۱۳۵۵ :

دقران عظیم الشان دځو آیتو نو دلوستل کېدو وروسته او پس له هغه چه یوې ډلې شاګردو یانو دملي سرود ترانه وویله دکابل ولایت مربوط دپوهنې دښوونځیو دودانولو د پروژې دتطبق کار دده سبز دولسوالي د تره خیلو دلومړنی ښوونځي دبنسټ په ایښودو سره دپوهنې‌دوزیر پوهاند عبدالقیوم له خوا پیل شو .

د زمرې ۷ ـ ۱۳۵۵ :

په افغانستان کې دښځو د دریځ او مقام دلوړتیا په برخه کې دمیرمنو ټولنې دخدمتو دستاینې له‌پاره هغه‌مدال چه دامریکا دمتحدو ایالاتو دانقلاب ددوه سومې کالیزې له امله دغه راز موسسو ته ور کول کیږي کا بل کې دامریکا لوی سفیر میرمنو ټولنې ته هم ورکړ .

د زمرې ۱۲ ـ ۱۳۵۵ :

دچار درې دولسوالۍ دجمعیت دلیسې د لومړنی ښوونځي دودانۍ دبنسټ ډبره دکندز والي کېښودله .

د زمرې ۱۳ ـ ۱۳۵۵ :

دجمهوري دولت دتګ لارې له مخې د ۱۳۵۲ کال له نیمایي شخه دسږ کـال دچنګاښ تر میاشتې پورې په درې زره اوه

سوه پنځه ویشتو بی ځمکو کو رنیو ، باندی دهیلمند دناوی په پروژه کی ځمکه ویشل شویده .

د زمری ۱۵ ـ ۱۳۵۵ :

دځمکو داصلاحاتو د قانون د پنځه خلویښتمی مادی سره سم چی د ۱۳۵٤ کال دزمری دپنځلسمی نیټی درسمی جریدی په لسمه ګڼه کی خپو رشویدی او ددغه قانون دنافذیدلو حکم یی له خپریدو وروسته یعنی د ۱۳۵۵ کال دزمری په پنځلسمه نیټه کړیدی دغه قانون نافذ شو .

د زمری ۱۵ ـ ۱۳۵۵ :

دملی صنایعو د ملاتړ په غرض دپانګی اچولو ملی جرګه ګی صنعتی نوی تعرفه چه دعلمی او بین المللی معیارو نو له مخی جوړه شویده او په هغی کی دخصو صی صنایعو ملاتړ شته تصویب کړه .

د زمری ۱٦ ـ ۱۳۵۵ :

دکابل پوهنتون دپالندوی ټولنی کتابتون دکابل پوهنتون علمی مرستیال پوهنوال عبد السلام عظیمی دټولنی په مرکز کی پرانست .

د زمری ۱۷ ـ ۱۳۵۵ :

دمیر بچه کوټ دولسوالی د سکندر غونډی دکیندلو دوهمه دوره دهغی موافقی په اساس پیل شویده چی داطلاعاتو او کلتور وزارت دلرغون پیژ ندنی داوی مدیریت او دجاپان دکیوتو دپوهنتون تر مینځ لاسلیك شویده .

د زمری ۱۸ ـ ۱۳۵۵ :

داصلاح شویو تخمونو شرکت دپنځه سوه ملیونو افغانیو په لومړی پانګه په کابل کی جوړ شوی او دهغه قانونی مراحل تیر شوی دی .

د زمری ۱۹ ـ ۱۳۵۵ :

د تخار ولایت د ورسك دعلاقه داری د ادارو دودانی بنسټ دبره کیښودله شوه .

د زمری ۲۰ ـ ۱۳۵۵ :

په هیواد کی دجمهوریت دنیکمرغه نظام له ټینګیدو وروسته یو زرو یو سلو اوه‌نوی بی ځمکو کور نیو ته دننګرهار دناوی په برمختیایی پروژه کی ځمکه ورکړی شویده .

په دغه کورنیو باندی دیارلس زره یوسلو دری جریبه ځمکه چه له عمومی کانال څخه خړوبیږی ویشل شویده .

دهیلمند او ننګرهار دناوو په پروژو کی ټول خلور زره نهه سوه دوه ویشتو مستحقو کورنیو ته نهه پنځوس زره دوه سوه دری اویا جریبه ځمکه چه په عصری سیستم خړبیږی ویشل شویده .

د زمری ۲۱ ـ ۱۳۵۵ :

دنهرین دولسوالی خواجه هلال دویالی دسیفون دجوړ ولو کار دبغلان دوالی په‌وینا سره پیل شو .

د زمری ۲۳ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهوری انقلاب دتنګ لاری او دصحی خدمتو نو دپراختیا په غرض دهرات ددوه‌سوه بستره ایز روغتون دبنسټ تیږه دروغتیاوزیر پوهاند ډاکتر عبد الله عمر دهرات په ښار

کی کیښودله .

د زمری ۲٤ ـ ۱۳۵۵

دهرات دولایت دوینی بانك او داکسریز نوی دستگاه دروغتیا وزیر پوهاند ډاکتـر عبد الله عمر له خوا یوپه بل پسی پرانستل شول .

دزمری ۲٤ ـ ۱۳۵۵ :

دینگی کلا ددولسوالی دخواجه بهاو الدین په کلی کی دلومړنی ښوونځی او دروغتیـا دفرعی مرکز دودانی دبنسټ ډبره کیښو دله شوه .

دزمری ۲۵ ـ ۱۳۵۵ :

د عدلیه وزارت دقضا دعالی اداری پـه پیشنهاد ، دقضا دعالی شورا په تصویب اوددولت دبناغلی رئیس اوصدراعظم په‌منظوری املاکی اختصاصی محکمی جوړی شوی .

د زمری ۲۵ ـ ۱۳۵۵ :

دجلال آباد دشاه مردخان دشگی دریمـی برخی دبناری پروژی دتطبیق کاردفوایدعامی دوزارت دبنار او کور جوړ ولو دریاست د انجنیرانو له خوا پیل شو .

د زمری ۲٦ ـ ۱۳۵۵ :

دهرات ولایت دکرنی دروا جولو دمامورینو داو سیدلو ددوهمی ودانی دبنسټ ډبره ددغه ځای دوالی لخوا دانجیل دولسوالی دحوض کرباس په کلی کیښودله شوه .

د زمری ۲۸ ـ ۱۳۵۵ :

دتیلفون نوی یو سوچبورد دتخار دولایـت دمخابراتو دمدیریت لخوا دکلفگان په علاقه داری کی په کار اچول شویدی .

د زمری ۲۹ ـ ۵۵

د صادراتو د پر مختیا بانك اساسنا مـه او دوینو مرکزی بانك دتصـدی اساسنامـه دوزیرانو دعالی مجلس له تصویب او ددولت د بناغلی رئیس او صد راعظم د منظوری وروسته خپری او نافذی شویدی .

د زمری ۳۰ ـ ۵۵ :

د بلخ ولایت دشولگری دولسوالی دمرکز دخښتلو داوبو پروژو دروغتیا دوزیر پوهاند ډاکتر عبدالله عمر له خوا پرانستل شوه .

د زمری ۳۰ ـ ۵۵ :

د عدلیه وزارت دقضا دعالی اداری پـه چوکاټ کی‌داستیناف ددوونوومحکمو جوړیدل د دولت دبناغلی رئیس او صدراعظم لخوا منظور شویدی .

د زمری ۳۰ ـ ۵۵ :

داصلاح شوو تخمونو دشرکـت اساسنامه د قانونی مرحلو دتیر ولو وروسته نافذه‌شوه. دغه اساسنامه چه په یوو لسو فصلو نو او دوه دیرشو مادو کی جوړه شویده ددغـه شرکت دفعالیتو نو څرنگوالی تنظیموی .

د وږی ۱ ـ ۵۵ :

دپښتون زرغون په ولسوالی کی دکرنی درواجولو دمامو رینو دهستو گنځی ددریمی ودانی دبنسټ ډبره دهرات والی کیښوولـه .

د وږی ۵ ـ ۵۵ :

دنوزاد دولسوالی دروغتیایی مرکز چـی د روغتیا وزارت له پر مختیا یی بودجی څخه

دځه ناځه دریو ملیونو افغانیو په لګښت جوړ شویدی دوالي او دهیلمند دناوی د پرمختیا دلوی رئیس له خوا پرانستل شو .

د وږی ۵ ــ ۵۵ :

د افغانستان بانك دنمایند ګی دودانی دبنسټ ډبره دوردګو دوالي لخوا د ور دګو دولایت په مرکز میدان ښار کی کیښودله شوه .

د وږی ٦ ــ ۵۵ :

د هرات ولایت دتور غونډی په بندر کی دتیلفون نوی سوچبورد په کار واچول شو.

د وږی ٦ ــ ۵۵ :

دتیلفونی مخابری اسانتیاو د برابرولو دپاره دهرات ولایت دکهسان دولسوالی په مرکز کی دتیلفون یونوی سوچبورد په کار واچول شو .

د وږی ۷ ــ ۵۵ :

دمزارشریف دښار دشبرغی ناحیی دلومړنی ښوونځی دودانی دبنسټ تیږه دبلخ والی کیښودله .

د وږی ۹ ــ ۵۵ :

دپښتونستان ملی ورځ په کابل او دهیواد دولایاتو په مرکزونو کی په خاصو مراسمو سره ونمانځل شوه .

دوږی ۹ــ۵۵ :

دمیرمنو روغتون دعاجل سرویس دودانی دبنسټ ډبره دکابل پوهنتون دصحی موسسو رئیس کیښودله .

د وږی ۱۰ ــ ۵۵ :

دخان‌آباد دولسوالی داوتو رسولو دپروژی دلومړی پړاو کارچه ددولت له پرمختیایی بودجی څخه ددرویشتو ملیونو افغانیو په لګښت بشپړ یوی دکندز والی له خوا پیل شو .

د وږی ۱۰ ــ ۵۵ :

دکوزنی دلار ښوودنی دټولنی یو کلینیك دارزګان والی ددغه ولایت دمرکز ترینکوټ په ښار کی پرانیست .

د وږی ۱۰ ــ ۵۵ :

دمخابراتی خدمتونو دبرابرولو په مقصد دشغنان په علاقداری کښی دپستی اوتیلفون خانګه نوی جوړه شویده .

د وږی ۱۰ ــ ۵۵ :

دغزنی دولایت دبهایی دکلی دهلکانو ښوونځی دودانی دبنسټ ډبره کیښودل شوه .

د وږی ۱۲ ــ ۵۵ :

دناور دولسوالی دبخارا دکلی دښوونځی دودانی بنسټ تیږه کیښودله شوه .

د وږی ۱٤ ــ ۵۵ :

دپوهنی دبنیادی ریفورم له مخی او د هیواد په مرکز او ولایاتو کی دشپږ دلیسو دلوړولو په لړکښی په کابل کی دشپږ د پخوانی لیسی تر څنګ یوه نوی لیسه جوړه شویده .

د وږی ۱۵ ــ ۵۵ :

په مرکز او څینو ولایاتو کی دښوونځیو او

ښوونکو او سیدو دکورونو ددوه سوه ځلور اتیا ودانیو دجوړ ولو کار پیل شویدی .

د وږی ۱۶ ـ ۵۵ :

د عامې روغتیا دوزارت پـه پیشنهاد د وزیرانو دعالی مجلس په تصویب د جنریك درمل قانون د دولت دښا غـلی رئیس او صدرا عظم لخوا منظور شو .

د وږی ۱۹ ـ ۵۵ :

دجمهوریت د موسس د دولت درئیس او صدرا عظم ښا غلی محمد داود په پیغام سره چې د وږی دمیاشتې په اووه لسمه شپه د اطلا عاتو او کلتور وزیر پوهاند ډاکتر نوین لخـوا درادیـو افغـانستان څخـه واوراوه د مطبوعاتو ملی ورځ او دسواد بین‌المللي ورځ دوږی دمیاشتې په اووه لسمه نیټه په ټول هیواد کی ونمانځل شوه .

دوږی ۱۹ ـ ۵۵ :

دعامې روغتیا دوزارت په‌پیشنهاد دوزیرانو دعالی مجلس په تصویب او ددولت دښاغلی رئیس او صدرا عظم په منظوری د افغان‌ملی روغتیا پرو ګرام تائید شو .

دوږی ۱۹ ـ ۵۵ :

دعامې‌روغتیا دوزارت په‌پیشنهاد دوزیرانو دعالی مجلس په تصویب او ددولت د ښاغلی رئیس او صـدراعظـم په منظوری د بلخـی ابن سینا درملځی اساسنـامه پـه رسمـی جریده کی خپره او نافذه شویده .

د وږی ۲۰ ـ ۵۵ :

دجمهوری دولت دکلتوری پالیسی لـه مخی دشاه ولایتماب دمزاردساختمان داساسی ترمیم کار داطلا عاتو اوکلتور دوزارت لخوا پیل شو .

د وږی ۲۰ ـ ۵۵ :

دکورنیو چارو دوزارت دپیشنهاد په اساس دوزیرانو دعالی مجلس په تصویب اوددولت دښاغلی رئیس او صدراعظم په منظـوری د کابل ښار په پنځه ویشت کلن پلان کی دشاملو پروژو داوسیدونکو دمیشته کیدو د چارو دتنظیم مقررات درسمی جریدی د۱۳۵۵ کال دوږی دپنځلسمی نیټی په یوولسمه ګڼه کی خپاره او نافذ شویدی .

د وږی ۲۰ ـ ۵۵ :

دهرات دولایت دپښتون‌زرغون دولسوالی داوبو رسولو شبکه بشپړه شوی او د کـار اخیستلو لپاره تیاره ده .

د وږی ۲۱ ـ ۵۵ :

ددارالامان دافشار اودهغه دمربوطـاتـو دښنلو روغتیایی اوبو پروژی کارپیل شو .

د وږی ۲۱ ـ ۵۵ :

دکوکچی دسیند دپاسه دنوی پل پـه بشپړیدو سره دبدخشان ولایت د مرکـز فیض آباد دنوی ښار او زاړه ښار ترمینځ دخلکو لپاره زیاتی ترافیکی اسانتیاوی پیـدا شویدی .

د وږی ۲۳ ـ ۵۵ :

دمالستان دولسوالی په مرکز کی دټیلفون یو سوچبورد چه لس مزی لری نوی په کار واچول شو .

د وږی ۲۶ ـ ۵۵ :

دیوسف خیلو دعلاقداری دکاریز کـلان

سیغون دغزنی والی پرانیست .

د وری ۲۶ ـ ۵۵ :

دهرات دپښتون زرغون دولسوالــی د کمبراق دویالی دتر ناو دبنسټ تیږه دهرات والی کیښوده .

د وری ۲٦ ـ ۵۵ :

دکتواز دلویی ولسوالی دجانی خیلو د علاقداری اساسی صحی مرکز دغزنی والــی پرانیست .

د وری ۲۷ ـ ۵۵ :

د ملکی هوایی چلند او گرزندوی لــوی ریاست دهوا پیژندنی د اداری دپرمختیا یی پروگرام په اساس سږکال دهیواد په بیلو بیلو سیمو کیدهوا پیژندنی دوولس مرکزونه جوړ شوی چه ځینی یی بشپړ او ځینی یی دبشپړیدو په حال کی دی .

د وری ۲۷ ـ ۵۵ :

دتخار دولایت دینگی کلا دولسوالی دیو شمیر کلیو دڅښلو داوبو دبرابر ولو پــه غرض یوولس کوهیان کیندل شوی او دواټر پمپونو په درولو سره خلکو ته دصحی اوبو نه داستفادی زمینه برابره شویده .

د وری ۲۷ ـ ۵۵ :

دکرنی درواجو لو دمامورینو داستو گنی دودانی دبنسټ ډبره دشبر په علاقداری کی دبامیانو والی کیښو دله .

د وری ۲۸ ـ ۵۵ :

دفراه ولایت دکرنی دلیسی دلیلی ودانی دپنځه ملیونه او پنځه سوه زره افغانیو په لگښت بشپړه شوی اودهغه ځای دوالی لخوا پرانستل شوه .

د وری ۲۹ ـ ۵۵ :

دقران عظیم الشان دناز لیدو کالیزه دیوی ټولنی په ترڅ کی دکابل پوهنتون په ادیتوریم کی ونمانځل شوه .

د وری ۳۰ ـ ۵۵ :

د بغلان ولایت دکرنی دمدیریت دتخنیك دآمریت دکرنی دماشین الاتو د ورکشــاپ د ودانی دبنسټ ډبره دهغه ځای دوالی لخوا کیښودله شوه .

دوری ۳۱ ـ ۵۵ :

نوی جوړ شوی پل چه دجوی نو له لیاری دهرات او اسلام کــلا واټ دهرات له مرکز سره نښلوی دهغه ځای دوالی پرانیست .

دتلی ۵ ـ ۵۵ :

دبدخشان ولایت دکشم په ولسوالی کی دشپږو ویالو په ترمیمو لو سره نژدی دسل زره جریبه ځمکی دخړو بولو دپاره په هغــه ځای کی اسانتیاوی برابری شویدی .

دتلی ۵ ـ ۵۵ :

دپکتیا ولایت دسید کرم دولسوالی خلکو ته دڅښلو دروغتیایی اوبو د بــرابــرولــو په غرض داوبو او برېښنا دوزارت په همکاری یوه ژوره څاه کیندل شویده .

دتلی ٦ ـ ۵۵ :

دبدخشان دولایت دمرکز دچاپا بك دکلی دڅښلو داوبو دپروژی کار دعامی رو غتیا د وزارت دشمال ختیځی حوزی دچا پیر یال د

روغتيا دساتنې دمديريت له خوا پيل شو .

دتلې ۶ ـ ۵۵ :

دجوز جان دولايت دقرقين د ولسوالۍ دخم آب په علاقدارۍ کې دآمو دسيند پــه غاړه کې داوه شپيتو واټن پمپو ټو په درولو سره دکروندو دخړوبو لو دپاره زيا تــې اسا نتياوې برابرې شويدې .

د تلې ۹ ـ ۵۵ :

دپوهنې د ريفورم په اساس دننګر هار د ولايت دهډې نجم المدارس له دوولسم ټولګي څخه څوار لسم ټولګي ته لوړ کړی شو او زده کوونکي په ديارلسم ټولګي کې درسس پيل کړ .

دتلې ۱۰ ـ ۵۵ :

دهرات ښار ديوی برخې دتفصيلي پلان دکرښې اچونې کار دفوايد عامې وزارت دښار او کور جوړونې دانجنيرانو له خوا پيل‌شو .

دتلې ۱۱ ـ ۵۵ :

دشاه جوی په ولسوالۍ کې دتاج محمد د کلي دترناو په جوړېدو سره ددغې سيمــې داته سوه جريبه زراعتي ځمکې دخړوبيــدو دپاره زياتې اسا نتياوې برابرې شويدې .

دتلې ۱۲ ـ ۵۵ :

دپوهنې دبنيادي ريفورم په پيروۍ دشپې نوی ليسه په هغه غونډه کې چه دابن سينا دليسې په ودانۍ کې شوې‌وه دپوهنې دوزارت ددوهم معين لخوا پرانستله شوه .

دتلې ۱۶ ـ ۵۵ :

دهرات دماليدارۍ دپراختيا دپروژې ددفتر ودانۍ او دمامورينو دکارتې دبنسټ ډبره دکرنې وزير ښاغلي عزيز الله واصفــــی کېښودله .

دتلې ۱۶ ـ ۵۵ :

دبدخشان دولايت دسنګ مهر ددښتي او خمچان داوبولګولو پروژه دپنځه ويشتوملیونو افغانيو په لګښت بشپړه شوی ددغه ځـای والي پرانستله .

دتلې ۱۶ ـ ۵۵ :

دسر پل دولسوالۍ او شبرغان تر مېـنځ په سړک کې دسيد آباد نوی پل ددوه‌ملیونو افغانيو په لګښت بشپړ او د جوزجان والي پرانست .

دتلې ۱۷ ـ ۵۵ :

دمنګجك د ولسوالۍ په نوی ښار کــې دافغانۍ سرۍ مياشتې دټولنۍدلوړنيو مرستو دمرکز دبنسټ ډبره دجوزجان دوالي له خوا کېښودل شوه .

دتلې ۱۷ ـ ۵۵ :

دتخار دولايت دکرنې دروا جولو اوپرمختيا دلوی مديريت درواجو لو دمرکزی يونټ د آمريت دودانۍ دبنسټ ډبره ددغه ځای والي کېښودله .

دتلې ۱۷ ـ ۵۵ :

دشاه ولي کوټ دولسوالۍ دلـومــړنی ښوونځي دودانۍ دبنسټ تيږه دکند هـــار والي کېښوده .

د تلې ۱۸ ـ ۵۵ :

دبګراميو دنساجي فابريکې دپراختيا پروژه

دمراسمو په ترڅ کې دصدارت عظمی ددوهم مرستیال او دمالیې وزیر ښاغلی سیدعبدالاله له خوا پرانستل شو .

دتلی ۱۹ ـ ۵۵ :

دقرآن عظیم الشان دځوآیتونو په لوستل کیدو سره ورروسته له هغه چه جمهوری ملی سرود خپور شو دپروان دولایت دعر فا نی ودانیو پروژه دمراسمو په ترڅ کې دپوهنې دوزیر پوهاند عبد القیوم له خوا پرانستل شوه .

دتلی ۱۹ ـ ۵۵ :

دفرخار دولسوالۍ دخرماب دسیند دپاسه دیوه پله دبنسټ ډبره دتخار والي کیښودله .

د تلی ۲۰ ـ ۵۵ :

دمالیې دوزارت په پیشنهاداووزیرانودعالي مجلس په تصویب او ددولت دښاغلي رئیس او صد را عظم په منظورۍ دخمکې دسروې دتصفیې او ثبت قانون په رسمي جریده کې خپور او نافذ شویدی .

دغه قانون په یو سلو شپږو مادو کې تدوین شویدی .

دتلی ۲۱ ـ ۵۵ :

دتالقانو دبهارك دسیمې دکرنې درواجولو دآمریت دودانۍ دبنسټ ډبره دتخار والي کیښودله .

دتلی ۲۱ ـ ۵۵ :

دنرخ دعلاقه دارۍ ددوانی دسیمې ښوونځیدودانۍدبنسټ ډبره کیښودله شوه .

دتلی ۲٤ ـ ۵۵ :

دپوهنې دنوی ریفورم له مخې د هرات ولایت دشپې لیسه دقرآن کریم دځو آیاتو نو دلوستله او ملی سرود داوررولو وروسته پرانستل شوه .

دتلی ۲٤ ـ ۵۵ :

دتخار ولایت دکرنې درواجولو او پرمختیا لوی مدیریت‌دودانۍ دبنسټ تیږه دآق مسجد په سیمه کې دتخار والي کیښودله .

د تلی ۲۵ ـ ۵۵ :

دعدلیې وزارت په پیشنهاد د وزیرانو د عالي مجلس په تصویب او ددولت دښاغلي رئیس او صدرا عظم په منظورۍ دجزا قانون د ۱۳۵۵ کال دتلی دپنځلسمی نیټې دوسمي جریدې په دیار لسمه ګڼه کې خپور شو .

دتلی ۲۷ ـ ۵۵ :

دتلویز یون دپروژې دسرك جوړ واودکار لومړی پړاو پای ته ورسید .

دتلی ۲۷ ـ ۵۵ :

دپروان دولایت دغور بند د ولسوالۍ د چار ده په علاقه دارۍ کې دځښلو د صحي اوبودپروژې کار پیل شویدی .

د تلی ۳۰ ـ ۵۵ :

هغه نوی جوړ شوی پل چې دانجیل د ولسوالۍ زیات نفوس لرونکې کلی دکارآباد دویالی له لیاری دهرات له مرکز سره نښلوی دهرات والي پرانیست .

دلړم ۲ ـ ۵۵ :

دبلخ د ولایت شپې لیسه په مزار شریف کې دیوی ټولنې په ترڅ کې پرانستل شوه

دلړم ۳ ـ ٥٥ :

دنرسنګ تربیوی مرکز دکلام الله مجید دخوآیاتونو دلوستلو او دملی سرودله غږولو وروسته دپېږ په بریکولو سره دعظمی صدارت اومړی مرستیال ډاکتر محمد حسن شرق دمراسمو په ترڅ کی په وزیر اکبرخان مینه کی پرانیست .

دلړم ۳ ـ ٥٥ :

دمخابراتو دپرمختیایی پروګرام لـه مخی دنیمروز ولایت دمرکز زرنج دښار او د هغه ولایت دچار برجك دولسوالۍ تر مینځ دټیلفون داساسی مزی دغزولو کار چـه دوه میاشتنی مخکی دمخابرا تو د وزارت دفنـی کار کوونکو له خوا پیل شوی وو پای تـه ورسید .

دلړم ۳ ـ ٥٥ :

دجوز جان ولایت دآقچی د ولسوا لـی په مرکز کی دټیلفون دسلو مزیو سوچبورد نوی درول شوی او په کار اچول شویدی .

دلړم ٥ ـ ٥٥ :

دکرنی په سکتور کی دجمهوری دولت د پرمختیا یی پلان له مخی دکمیاوی سری د زیرمی دنهه شپیتو ګداموانو جوړول دخـه دپاسه نه شپیته ملیونو افغانیو په لګښـت دهیواد په بیلوبیلو سیموکی پیل شویدی .

دلړم ٥ ـ ٥٥ :

دچمتال دولسوالۍ دبنګالی په کلی کښی دچشمه شفا په سیند باندی دیو پل دبنسټ تیږه دبلخ والی کیښودله .

دلړم ٥ ـ ٥٥ :

دفیض آباد دهوایی ډګر دمامورینو د استوګنی دودا نیو دبنسټ ډبره دبدخشا ن والی کیښوودله .

دلړم ۷ ـ ٥٥ :

دقرآن عظیم الشان دڅو آیتونو له لوستلو او ملی سرود له خپریدو وروسته دفواید عامی د وزارت دښار جوړ ولو دانجینرانو له خوا دجرم دولسوالۍ دنوی ښار دسیمی په‌کرښو اچواو سره دهغی ولسوالۍ ښاری نقشـه تطبیق شوه .

دلړم ۱۰ ـ ٥٥ :

دنرخ دعلاقه‌دارۍ ددادل دکلی دلومړنـی ښوونځی دبنسټ ډبره کیښودل شو .

دلړم ۱۰ ـ ٥٥ :

دګلران او غوریانو دولسوالیو دکرنـی درواجولو دمامورینو د اوسیدو د کورونو د ودانیو دجوړ ولو کار پیل شویدی .

دلړم ۱۱ ـ ٥٥ :

دشپږ دیرش کیلو واټو په ظرفیت دبرښنا یو نوی جنریټر دکونړ دلویی ولسوالۍ په مرکز اسعد آباد کی په کار واچول شو .

دلړم ۱۱ ـ ٥٥ :

دسره روددولسوالۍ په چارباغ صفا کی دکروند ګرو داقتصادی او اجتماعی سویـی دلوړ ولو په غرض یو زراعتی کوپرا تیف جوړ شوی او دهغه مدیره او نظار هیات دیوی ټولنی په ترڅ‌کی وټاکل شول .

دلړم ۱۲ ـ ۵۵ :

دیارلس واټرپمپونه دبلخ په ولایت کی دځښتلو داوبو په یو شمیر ځاګانو باندی د عامی روغتیا دوزارت دشمال لویدیځی سیمی دچاپیر یال روغتیا دساتنی دآمریت له خوا درول شوی او پکار اچول شویدی ۰

دلړم ۱٤ ـ ۵۵ :

د جمهوری دولت د کلتوری پالیسی پــه پیروی او دهیواد دتاریخی ابداتو او آثارو د ساتنی په مقصد دبلخ دولایت دبلخ دولسوالی دنهو ګنبدو دتاریخی مرکز دپوښلو کار پیل شو ۰

دلړم ۱٤ ـ ۵۵ :

دنیمروز دولایت دکنګ دولسوالی دابو داود دلومړنی ښوونځی دودانی دبنسټ ډبره کیښودله شوه .

دلړم ۱٤ ـ ۵۵ :

دبهارك دعلاقه داری دصوفیان دسیمی په سیند باندی نوی جوړ شوی پل دبدخشــان والی پرانیست ۰

دلړم ۱۵ ـ ۵۵ :

دفراه دولایت دمرکزی یونټ درواجو لو د مامورینو داستوګنی دودانی دبنسټ ډبــره ددغه ځای دوالی له خوا دفراه په نوی ښار کی کیښودل شوه ۰

دلړم ۱۵ ـ ۵۵ :

دبلخ په ولسوالی کی دافغا نستان بانك دنماینده ګی دودانی بنسټ تیږه دبلخ والی کیښودله ۰

دلړم ۱۵ ـ ۵۵ :

دآمو دسیند دغاړو دکلکو لو دپروژی د مامورینو او کار یګرو داستوګنی دکورونو د بنسټ ډبره دتخار دولایت دینګی قلعه پــه ولسوالی کی دپروژی دعمومی آمر له خوا کیښودل شوه ۰

دلړم ۱۷ ـ ۵۵ :

دجوین د ولسوالی دروغتیا دمرکز نوی ودانی بشپړه شوی او دفراه دوالی له خــوا پرانستل شوه ۰

دلړم ۱۸ ـ ۵۵ :

دکند هار دولایت دشپی لیسه دیوی غونډی په ترڅ کی په البیرونی لیسه کی پرانستل شوه ۰

دلړم ۱۸ ـ ۵۵ :

دتخار دولایت دینګی کلا دولسوالی ددایرو دنوی ودانی دجوړ ولو کار پای ته ورسید .

دلړم ۱۸ ـ ۵۵ :

د جبل السراج دولسوالی په مرکز کــی دتیلفون یو نوی سوچبورد په کار وا چــول شو ۰

دلړم ۲۱ ـ ۵۵ :

دقرآن عظیم الشان دځو آیتو نو دلوستل کیدو او دملی سرود له غږولو څخه وروسته دهرات دنساجی فابریکی دبنسټ ډبــر ۰ د مراسمو په ترڅ کی دکانو او صنایعو وزیر انجنیر عبد التواب آصفی کیښودله ۰

دلړم ۲۱ ـ ۵۵ :

داطلاعاتواوکلتوروزیر پوهاند دوکتور نوین

داختیار الدین دلرغوني کلا ترمیم چه شه دپاسه اووه سوه‌کاله قدامت لري دهیواد دتاریخي آثارو دساتنې له پاره دجمهوري‌دولت دکلتوري پالیسۍ لەمخې داطلاعاتو اوکلتور دوزارت له خوا دملګروملتو دپر مختیا یې پروګرام دادارې د یو نسکو په همکارۍ د لرغون پوهاند متخصصینو لخوا پیل شوی دی .

دلړم ۲۱ ــ ۵۵ :

دخمکنیو د ولسوالۍ دمرکز دخښتلو دصحي اوبو دپروژې دلومړي پړاو کار پیل شو .

دلړم ۲۱ ــ ۵۵ :

په هیواد کې دعرفاني خدمتو نو دپراختیا په باب دجمهوري دولت دتګ لارې له مخې دننګرهار دولایت دکونړ دلویې ولسوالۍ کتابتون دمراسمو په ترڅ کې دمهمې ولسوالۍ په مرکز اسعد آباد کې پرانستل شو .

دلړم ۲۲ ــ ۵۵ :

دقرآن مجید دخو آیتونو له لوستل کیدو وروسته درستاق د ولسوالۍ پەنوي ښار کې دیوی جامع جومات دبنسټ تیږه دتخار والي کیښودله .

دلړم ۲۳ ــ ۵۵ :

د ککرک پل چې دبا میا نو پر سیند باندې جوړ شوی دمغه ځای دوالي له خوا پرانستل شو .

دلړم ۲۳ ــ ۵۵ :

دباد غیس دولایت دزاړه کشک دعلاقه دارۍ په مرکز کې یو جامع جومات دخلکو په مالي مرسته جوړ شویدی .

د لړم ۲٤ ــ ۵۵ :

دبلخ دولایت دشو لګرې دولسوالۍ دنوي ښارپه سیمه‌کې دفواید عامې دوزارت دښار جوړولو اواستوګنځې دانجنیر لخوا کرښې واچول شوې .

دلړم ۲۵ ــ ۵۵ :

دکلای ګاه دولسوالۍ درو غتیا یې مرکز ودانۍ دفراه والي پرانستله .

دلړم ۲۵ ــ ۵۵ :

دتخار دولایت دبنګۍ او ورسج په علاقه داریو کې دوه پسته خانې پرانستل شوې دي .

د لړم ۲٦ ــ ۵۵ :

دپاك قرآن دخو آیتونو دلوستل کیدو او دملي سرود دخپریدو وروسته دغزني دولایت دشبې لیسه دتولنې په ترڅ کې دغزني په ښار کې پرانستل شوه .

دلړم ۲۸ ــ ۵۵ :

دقرآن عظیم الشان دخو آیتونو له لوستل کیدو او دجمهوري ملي سرود له خپریدو وروسته دهیواد ترقي او پرمختګ په هیله دکندهار دوړینو او سپنسیو توکرانودنساجي دفابریکو دودانیو دبنسټ تیږه دکانو او صنایعو وزیر انجنیر عبدالتواب آصفي د کند هار دښار دختیځ په پنځلس کیلومترۍ کې کیښودله .

دلړم ۲۹ ــ ۵۵ :

دفیض آباد دچاه ابك دکلي دخښلو داوبو

پروژې په بشپړیدو سره دځینو داو بــو له پلوه ددغه ځای دخلکو اړتیاوې لیرې کړی شویدی .

ددغې پروژې دجوړ ولو چارې یوه نیمه میاشت پخوا دعامې روغتیا دوزارت له خــوا دیونسیف په مرسته پیل شوې دی او ددوه سوه شپیتو زرو افغانیو په لګښت بشپــړه شوې دبدخشان والي پرانستله .

د لړم ۲۹ ـ ۵۵ :

دشغنان دهوایي ډګر تر مینځ او د هغــه ډګـر دمؤظفـو کسانو داوسیدلـو ودانــۍ د بدخشان والي پرانستله .

دلیندۍ ۱ ـ ۵۵ :

دتخار دولایت دچال د علاقه دارۍ پــه مرکز کې یوه نوې پسته خانه جوړه شویده.

دلیندۍ ۱ ـ ۵۵ :

د میوند د ولسوالۍ دسنګ حصار دسیمې دلومړنۍ ښوونځي ودانۍ دکنــدهار والــي پرانستله .

دلیندۍ ۲ ـ ۵۵ :

دخلم د ولسوالۍ دهلکانو دلیسې دنوې ودانۍ دبنسټ ډبره کیښودل شوه .

دلیندۍ ۳ ـ ۵۵ :

دارغنداو دولسوالۍ ددامان د عــلاقداري دکرنې دزواجولو دیونټونو دوایــرو د بنسټ ډبرې دکند هار والي کیښودې .

دلیندۍ ۳ ـ ۵۵ :

د سرپل د ولسوالۍ داو رنګ دکلي د روغتیایي فرعي مرکز ودانۍ چې دخلکــــو په مرسته جوړه شوې دجوز جان والــــي پرانستله .

دلیندۍ ۵ ـ ۵۵ :

دیوه دولتي شرکت په توګـه داوبــو او برېښنا دانجنیرۍ او مشورتي خدمتو نــــو دموسسې جوړیدل منظور شول .

دلیندۍ ۵ ـ ۵۵ :

دپکتیا دولایت دځمکنیو دولسوالۍ دیرش بستره ایز روغتون او د ځینلو داوبو شبکــه دمراسمو په ترڅ کښې دعامې روغتیا وزیــر پوهاند ډاکتر عبدالله عمر پرانستله .

دلیندۍ ۵ ـ ۵۵ :

دپکتیا دولایت دسید کرم دولسوالــۍ د ځنباك داوبو پروژه دعامې روغتیا وزیر پوهاند ډاکتر عبد الله عمر پرانستله .

دلیندۍ ٦ ـ ۵۵ :

دسر پل دسیند دپاسته دنوې پله دجوړولو کار چې دوه میاشتې پخوا پیل شوی و بشپړ او دجوز جان والي پرانیست .

دلیندۍ ٦ ـ ۵۵ :

دکندهار ولایت دنرس قابله ښو ونځــي دهغه ولایت دمیرمنو په روغتون کې دمراسمو په ترڅ کې پرانیستل شو .

دلیندۍ ٦ ـ ۱۳۵۵ :

دګرشك ولسوالۍ دنفتي موادو دوېش د نمایندګۍ دنوې ودانۍ دبسټ تیــږه کیښودل شوه .

دلیندۍ ٦ ـ ۱۳۵۵ :

دسمنګانو په ولایت کې د میرمنو دټولنې نمایندګۍ دمراسمو په ترڅ کښې پرا نستــله شوه

دلیندۍ ٦ – ١٣٥٥ :

دبلخ دولایت دمخا براتو مدیریت دکشنده په علاقه داری کی دتیلفون یو نوی سوچبورد درولی او په کار ئی پیل وکړ .

دلیندۍ ٦ – ١٣٥٥ :

دتیلفون دشلو مزیو یونوی سوچبورد دنجراو دولسوالۍ په مرکز کی په کارواچول شو .

دلیندۍ ٧ – ١٣٥٥ :

دجوزجان دولایت دسنگ چارك او سرپل دولسوالۍ په مرکزونو کی دتیلفون دوه سوچبوردونه درول شوی او پکار یـې پیل کړیدی .

دلیندۍ ١٣ – ١٣٥٥ :

دکنډواز په لویه ولسوالۍ کښی داو بـو لګولو اوساختمانی اوه وړی پروژی بشپړ او دیوی غونډۍ په ترڅ کښی پرانیستل شوی.

دلیندۍ ١٣ – ١٣٥٥ :

دسمنگانو دولایت دظهرابی دکلی دلومړنی ښوونځی دودانۍ دبنسټ ډبره کیښو دلـه شوه .

دلیندۍ ١٣ – ١٣٥٥ :

دخلم په ولسوالۍ کی دیوه نوی سوچبورد په کار لویدو سره ددغی ولسوالـۍ او د سمنگانو دولایت دنورو سیمو تر مینځ زیاتی مخابراتی اسانتیاوی پیدا شویدی .

دلیندۍ ١٤ – ١٣٥٥ :

دپروان د ولایت دجمال آغې د ولسوالۍ دمرکز دښځو دصحی اوبو دپروژی دلمړی پړاو کار پیل شو

دلیندۍ ١٥ – ١٣٥٥ :

له یوی مودی راهیسی دمتقا عد جنـرال میراحمد شاه په ګډون یو شمیر مرتجع او مفسد کسان چه دشرارت اورانګـاری دپیدا کولو دهیواد دامنیت دګـډوډولـو پـه مقصد دتوطئی په لټه کښی و او له همیغه وخـت څخه دهیواد دامنیتی مقاماتو تر څارنی لاندیو او کله چه ئی غوښتل خپل دغه شـوم او مرتجعانه افکار عملی کړی ددغو مقا ماتو له خوا توقیف او ترتحقیق لاندی نیول شویدی.
ددغو مرتجع کسانو دوسیه دتحقیقاتـو تر بشپړیدو وروسته قانو نا مربوطو محکمو ته سپارل کیږی .

دلیندۍ ١٧ – ١٣٥٥ :

دجوزجان دولایت دقرقین د ولسوالـۍ د مامورینو داستو ګنی ودانـۍ بشپړ او د استفادی وړ شوه .

دلیندۍ ١٩ – ١٣٥٥ :

په بیلا بیلو اندازه دخلو یښتو کوچنیو پلونو کار دهغو سړ کونو په اوږدو کښی چه دکابل دشکر دری د ولسوالۍ دخلو رو کلیو او دچار دهی ولسوالۍ د دوو کلیو تر مینځ نوی جوړیږی سر ته رسیدلی ده .

دلیندۍ ٢١ – ١٣٥٥ :

دبغلان دولایت ددهنه غوری دولسوا لی دمرکز دښځو دصحی اوبو دپروژی دجوړولو کار پیل شو

دلیندی ۲۲ ـ ۱۳۵۵ :

فیض‌آباد ، مردیان او خانقا په علاقه داریـو کی نوی پنځه پسته خانی پرانیستل شوی‌او په کار یی پیل کړیدی .

دلیندی ۲۲ ـ ۱۳۵۵ :

د جوزجان ولایت دکوهستان ، بلخاب ، دکروند کرو داقتصادی بنسټ او دزراعتی پیدا وار دلوړ ولو په مقصد دکندهار ولایت دمیوند او ارغنداب په ولسوا لیو کـی دوه کوبرا تیغو نه جوړ او دهغو مدیـــره او د خارنی هیاتو نه وټاکل شول .

دلیندی ۲۵ ـ ۱۳۵۵ :

دتیلفون دلسو مزیو نوی سوچبـــورد د یکاولنګ د ولسوالی په مرکز کښی دبامیانو دولایت دمخابراتو دمدیریت د پـرسـونـــل له خوادرول شوی اوپه‌کار واچول شو .

دلیندی ۲٦ ـ ۱۳۵۵ :

دکجکی دبند دپرچاوی دپروژی دانجنیـری او مشورتی چارو لومړی پړاو بشپړ شو .

دلیندی ۲٦ ـ ۱۳۵۵ :

دپروان دولایت په مرکز او مربو طاتوکی دعرفانی پروژو ساختمانی چاری چه دلمړنیو ښوونځی ودانی او دښوونکو لـــه پاره د اوسیدو کورو نو یکی شته دپنځلسو ملیونو افغانیو په لګښت پیل شوی .

دلیندی ۲٦ ـ ۱۳۵۵ :

دننګر هار دولایت دکلیو دپـراختیـا د مدیریت لخوا دخوراکی مواد تر پروګـــرام لاندی داوبو راګر خولو دیو بند دجوړ ولـو کار دپچیر اوا ګام په علاقه داری کی پیـل شو .

دلیندی ۲٦ ـ ۱۳۵۵ :

داطلا عات او کلتور دوزارت دپرا ختیایی پروګرامونو په لړکښی دسمنګانو دولایت په مرکز دایبکو په ښار او دهغه ولایت دخلم په ولسوالی کښی درادیو دوی نوی اخـذه دستګاوی پکار واچول شوی

دلیندی ۲٦ ـ ۱۳۵۵ :

درادیو یوه اخیستونکی دستګاه دفاریاب د ولایت داند خوی په ولسوالی کی درادیـو افغانستان له خوا په کار واچول شوه .

دلیندی ۲۹ ـ ۱۳۵۵ :

دلوګر دولایت دمخابرا تو مدیریت لخـوا دخرخ په علاقه داری کی یو نوی سوچبور د درول شوی او په کار اچول شویدی .

دلیندی ۲۹ ـ ۱۳۵۵ :

دبغلان ولایت دنهرین دولسوالی دخواجه هلال دویالی دسیفون دجوړ ولو کار بشپړ او داستفادی وړ وګرځید .

دلیندی ۲۹ ـ ۱۳۵۵ :

دمټا خان دکلی دلومړنی ښوونځی د نوی ودانی دبنسټ ډبره دهغه ځای لوی ولسوال کیښوده .

د مرغومی ۱ ـ ۱۳۵۵ :

دغزنی ولایت دمقر دولسوالی دګـداخیلو اوکټواز دګداخیلو دخورند کلیو نوی جـوړ شوی پلونه دمراسمو په ترڅ کښی پرا نستل شول

دمرغومی ۳ ـ ۱۳۵۵ :

دلوګو دولایت دمحمد آغې د ولسوالۍ دګمران پل دهغه ځای والي پرانست .

دمرغومی ۳ ـ ۱۳۵۵ :

دپلخمری د ولسوالۍ دزمانخیلو دکلي سړك په اوږدو کې کانکریټي پلکیو د جوړ ولوکار پای ته رسیدلی او دترافیکي وسایطو او هغې سیمې دخلکو په تګ راتګ کښې اسانتیاوې برابرې شویدي .

د مرغومی ٤ ـ ۱۳۵۵ :

دکیمیاوي سرې‌دزیرمې دګودا مونو دبنسټ ډبره دکرنې وزیر ښاغلي عزیز الله واصفي دننګرهار دولایت دهډې دفارم په سیمــــه کښې کیښودله .

دمرغومی ٦ ـ ۱۳۵۵ :

د دولت دمامو رینو او اجیرانو دکوپراتیف دریاست دکوپونې موادو دویشلو لـومـړۍ لویه مغازه په میرویس میدان کښې پرانستل شوه .

دمرغومی ٦ ـ ۱۳۵۵ :

دهرات دولایت دکرخ ، کهسان دولسوالۍ او د چشت دعلاقه دارۍ په مرکز ونو کښې دتیلفون لس لینه نو ی درې سوچبوردونــه درول شوی اوپه کار اچول شویدي .

دمرغومی ٦ ـ ۱۳۵۵ :

دکنګك دولسوالۍ دلومړنې ښوونځي نوې ودانۍ دنیمروز دوالي له خوا پرانستل شوه.

دمر غومی ۷ ـ ۱۳۵۵ :

درادیو یوه اخیستو نکې دستګاه دراډیو افغانستان لخوا دمقر په ولسوالۍ کې پــه کار واچول شوه

دمر غومی ۷ ـ ۱۳۵۵ :

دفراه دولایت دمرکز دتپه شیران دلومړنې ښوونځي دودانۍ دبنسټ ډبره دهغه ځـــای والي کیښوده .

د مرغومی ۸ ـ ۱۳۵۵ :

د دولت دهدایت په پیروی او دعدلیـــه وزارت په زیار دهیواد دمدنې قانون روستي متن په خلورو ټوکو نو دولس بابو نو او دوه زره خلور سوه شپا ړسو مادو کښې تدوین اوپه زیاتو غونډو کښې دوزیرانو دعالـــي مجلس له تصویب څخه وروسته د دولت د ښاغلي رئیس او صدرا عظم له خوا منظور شو .

د مرغومی ۸ ـ ۱۳۵۵ :

دسردې داوبو لګولو دپروژې د ۱۳۵۵ کال دکار پلان ددې ټکي په نظر کې نیولو سره چه دهغې دکار حجم د ۱۳۵٤ ټول کال د سرته رسیدلو دچارو په پرتله په سلو کې دوه ویشت او د ۱۳۵۳ په پرتله په سلو کښې پنځوس زیات وو په تیرو نهو میاشتو کښې بریالي تطبیق شو .

دمرغومی ۱۰ ـ ۱۳۵۵ :

دځه دپاسه یوو لسو ملیونو افغانیو په لګښت دهیلمنددولایت دکجکي‌واشیر اوسنګین دعلاقه داریو دصحي مرکزو نوودانۍ جوړیږی دعامې روغتیا دوزارت دپرمختیا یی‌پروګرامونو له مخې ددغو ودانیو دبنسټ ډبره ایښودل شوی او ټاکل شوی دهغو کار د ۱۳۵۷ کال

تر نيمايي پوري بشپړ شي .

د مرغومي ۱۱ ــ ۱۳۵۵ :

د پروان داوبو بريښنا دپروژې لمړی پړاو بشپړ او دمرغومي دمياشتي په نهمه نيټه دمراسمو په ترڅ کښې دصدارت عظمی ددوهم مرستيال اودماليې وزير ښاغلي سيدعبدالاله لخوا دلوی‌خدای په‌نامه اودافغانستان دلوړتيا په هيله پرانستله شوه او ددغې عام‌المنفعه پروژې ددوهم پړاو کار پيل شو .

د مرغومي ۱۱ ــ ۱۳۵۵ :

دکابل دولايت دشکر دری دولسوالۍ د کوچکين دويالې دسيفون دجوړ ولو کار ددغه ولايت دکليو دپراختيا دمديريت له خوا پيل شو

د مرغومي ۱۲ ــ ۱۳۵۵ :

دشاهروان دويالې پل او دتالقانو دښار شمالي سړك چې يې کار بشپړ شويدی دتخار والي پرانستل .

د مرغومي ۱۲ ــ ۱۳۵۵ :

دعامې روغتيا د وزارت دپرمختيا يـــي پرو گرامونو لەمخې دکند هار دولايت ارغنداو دولسوالۍ داساسي صحي مرکز دودانۍ د بنسټ ډبره دغه ولايت والي له خوا کيښودله شوه .

د مرغومي ۱۵ ــ ۱۳۵۵ :

دغور بند دچهار دهی دولسوالۍ دخښلو دصحي اوبو پروژه دپروان والي دمراسمو په ترڅ کښې پرانستله .

دمر غومي ۱۶ ــ ۱۳۵۵ :

ښاغلي محمد نعيم دطبي معايناتو دپای‌ته رسولو او تداوی له‌پاره دغرمی نه مخکـــی شوروی اتحاد ته لاړ .

د مر غومي ۱۷ ــ ۵۵ :

د حکومت ابـــلا غيـــه

په کابل کی دلويې جرگې دجوړيدو پــــه باب د جمهوری دولت درياست د مقام د ۱۳۵۵ کال د مرغومي دشپږ مې نيټې داعلاميې په پيروی حکو مت د افغانستان نجيب ولس پدغه ابلاغيې باندی خبروی .

لومړی :

دولس دنما يند گانو انتخا بات دپخوا نيو لويو جرگو دتعامل سره سم دافغـانستان د جمهوری دولت په اومړی لويه جرگه کښې دبرخې اخيستو په مقصد د ۱۳۵۵ کــال د دمرغومي له ۱۹نيټې څخه پيل او۱۳۵۵ کال دمرغومي په ۳۰ نيټه پای ته رسيږی .

دوهـــم :

دکابل له مرکز څخه پ، لويه جرگه کښې دبرخې اخيستو په مقصد دری تنه نمايندگان دخلکو له خوا‌ټاکل کيږی .

دکند هار ، هرات ، بلخ ، ننگرهار ، پکتيا کندز اوغزني دولاياتو له مرکـــزونـــو څخـــه دوه دوه تنه او دولاياتو له نورو مرکزونو څخه يو يو تن دلويې جرگې دنمايند گا نو په توگه دخلکو له خوا ټاکل کيږی .

دغه راز دلويو ولسواليو او ولسواليـــو څخه يويو‌تن نماينده په لويــه جرگه‌کې د

برحي اخيستو دپاره دخلکو له خوا تاکل کيږي دريم :

دافغانستان جمهوري دولت لويه جرگه له دغو ارگانو نو څخه متشکله ده ۰

الف ــ د ولس تاکل شوي استازي ۰

ب ــ دحکومت او مرکزي کميټې غړي ۰

ج ــ دقضاء دعالي شورا رئيس او غړي۰

د ــ داساسي قانون په مسوده باندې د څيړنې او غور دکميټې رئيس او غړي ۰

هـ ــ هغه منصبدا ران چې دجمهوري دولت درياست دمقام په فر مان به له اردو څخه وټاکل شي ۰

و ــ هغه کسان چې دفرمان په وسيله د جمهوري رياست دمقام له خوا دلويې جرگې دغړيو په صفت ټاکل کيږي ۰

د مرغومي ۱۸ ــ ۱۳۵۵ :

دپکتيا د ولايت دپرا ختيا رياست دسږ کال په تيرو نهو مياشتو کې دهغه ولايت له خلکو څخه په ډکو سيمو کې دڅه دپاسه پنځو س زرو تنو له پاره دڅښلو ښروغتيايي اوبو نه دگټې اخيستلو لاره اواره کړيده ۰

د مرغومي ۱۸ ــ ۱۳۵۵ :

دخوست دلوی ولسوالۍ دحيدر خيلو د کلي دلمړنۍ ښوونځي دوداني دبنسټ ډبره کيښودله شوه ۰

د مرغومي ۲۰ ــ ۱۳۵۵ :

دماليې دوزارت په پيشنهاد د وزيرانو د عالي مجلس په تصويب او د دولت دښاغلي رئيس او صدرا عظم په منظوري په بانگو نو کې داستخدام مقرره نافذ شوه .

د مرغومي ۲۰ ــ ۱۳۵۵ :

دراډيو افغانستان داخذي دستگاه دلو گر د ولايت په مرکز کښې دهغه ځاى دوالي له خوا په کار واچول شوه ۰

دمرغومي ۲٤ــ۱۳۵۵ :

دانقلاب مشر ښاغلي محمد داود دچنگاښ دشپږ ويشتمې نيټې په واټ کښې د کابل دښار يانو په ستر مارش کې وليدل شو او دهغوى احسا ساتو ته يې ځواب ووايه ۰

د کابل په زر گونو ښار يان د افغانستان دجمهوري دولت دلومړۍ لويې جرگې دنژدې جوړيدو او زمونږ دملي انقلاب دمنشور لــه ضوابطو څخه دخپلې پيروى دتاکيد پهمناسبت په ستر مارش وتلي وو ۰

د مرغومي ۲۵ ــ ۱۳۵۵ :

دلغمان د ولايت دمرکز دميتر لام په ښار کښې دراډيو يوه نوې اخيستو نکې دستگاه په کار اچول شويده دغه راز دهيلمند دولايت دنهر سراج دولسوالۍ په مرکز گرشك کښې دراديو داخذي يوه دستگاه په کار اچو لــه شوي او دراډيو افغانستان په خپر ونو يــې پيل وکړ ۰

د مرغومي ۲۵ ــ ۱۳۵۵ :

دننگر هار د ولايت دسره رود ولسوالــۍ دږو غتيايي مرکز دوداني دبنسټ تيږه کيښودله شوه ۰

د مرغومي ۲۸ ــ ۱۳۵۵ :

د جمهوري رياست دمقام اعلاميه :

لکه څنگه چې د دولت درياست مقام تــه بيا بيا اطلا عات را رسيدلي چه د کابــــل

په ښار او د میربچه کوټ اوقره باغ په ولسوالیو او دغه راز دکاپیسا دلویی‌ولسوالی او دهغی له مربو طاتو پرته دپر وان په ولایت کښی دلویی جرگی داستازو انتخابات دیمو کراتیک نه و او دکور نیو چارو دوزیر له خوا هم تائید شوی . په ربنتیا سره خرگند وی چه په دغو سیمو کښی انتخابات سم نه وو نو د جمهوری دولت دریاست مقام پدغو سیمو کښی دانتخا باتو دغه شیوه د جمهوری روحیی په خلاف بولی هغه ردوی او دکابل اوپروان ددواړو والیانو لاس دکار څخه باسی .

پدی وسیله اعلاموی چی د کابل په‌ښار او دپروان دولایت پدغو سیمو کښی دی د هغو هیئتو نو تر نظر لاندی چی یو یو تن به یی له صدارت عظمی ، عدلیه وزارت اود کورنیو چارو له وزارت څخه دعدلیه وزارت داستازو په مشری وټاکل شی ، د سره انتخابات وشی او دغه هیئتو نه مکلف دی‌چه چه‌په آزادانه او عنعنوی توگه پدغو ځایو نو کی د ۱۳۵۵ کال دسلواغی تر شپږ مـــی نیټی پوری دنویو انتخا باتو دسر ته رسیدو اقدام وکړی دانتخا باتو نتیجی صدارت عظمی ته وړاندی کړی .

دسلواغی ۱ ـ ۱۳۵۵ :

دافغانستان جمهوری دولت د اسا سی قانون مسوده دوزیرانو له عالی مجلس څخه چی د دولت د رئیس او صد را عظم ښاغلی محمد داود په مشری جوړ شوی وو گزارش ومو ند .

دسلواغی ۱ ـ ۱۳۵۵ :

دافغانستان اقتصادی آرشیف د کا بـل پوهنتون د اقتصاد د پوهنځی کتا بتون پـه چوکاټ کی نوی جوړشویدی .

دسلواغی ۱ ـ ۱۳۵۵ :

دبلخ دولایت دکرنی لیسه دمراسمو پـه ترڅ کی دمزار شریف په ښار کی پرانستل شوه .

د سلواغی ۲ ـ ۱۳۵۵ :

دهډی داوبو د غونډی د یوو لسمی دوری کیندنی د اطلا عات او کلتور د وزارت د لرغون پیژ ندونکو له خوا پیل شو .

د سلواغی ۲ ـ ۱۳۵۵ :

دسمنگانو دولایت په مرکز دایبکو پـــه ښار کی دمیرمنو دټولنی دنمایند گی دگنډلو ځانگه لیك او لوست دزده کړی کورس او وړکتون دهغه ځای والی پرانیستل .

د سلواغی ۲ ـ ۱۳۵۵ :

دننگرهار دولایت دگوشتی د ولسوالـــی د ویالی دسر بند دبنسټ ډبره د هغه ځای دوالی لخوا کیښودل شوه .

د سلواغی ۳ ـ ۱۳۵۵ :

دکابل ښار دڅښلو داوبو دبرابر ولو په مقصد هغه تحقیقاتی برمه کاری چه دبگرامیو دولسوالی‌په مربوطاتوکی پیل شوی‌وه پای‌ته ورسید له .

د سلواغی ٤ ـ ۱۳۵۵ :

د هیواد مدنی قانون درسمی جریـــدی د ۱۳۵۵ کال دمرغومی دپنځلسمی نیټی پـــه نولسمه گڼه کی خپور شو .

دسلواغی ۵ ـ ۱۳۵۵ :

دافغانستان د جمهوری دولت په لمړی لویه جرگه کی د برخی اخیستو دپاره دخلکو داستازو انتخا بات په ټول هیواد کی پای‌ته ورسیدل .

د سلواغی ٦ ـ ۱۳۵۵ :

دخلکو د خبر تیادپاره د افغانستان د جمهوری دولت داساسی قانون دمسو دی خپریدل په وار سره دمرکز په ورځپاڼو کښی پیل شول .

د سلواغی ۸ ـ ۱۳۵۵ :

د دولت درئیس او صدرا عظم ښا غلی محمد داود دفرمان په صادر یدلو سره یو سلو دیرش تنه دافغانستان دجمهوری دولت دلومړنی لویی جرگی دانتصابی غړو په توگه چی د ۱۳۵۵ کال دسلوا غی دمیاشتی په لسمه نیټه په کابل کښی جوړیږی وټاکل شول .

د سلواغی ۱۰ ـ ۱۳۵۵ :

دانقلاب مشر ښاغلی محمد داؤد د خپلی وینا په کولوسره دافغانستان دجمهوری دولت لومړی لویه جرگه دستر او توانا خدای په نامه دکابل په انصاری واټ کښی دلویی جرگی په تالار کی پرانستله .

د سلواغی ۱۰ ـ ۱۳۵۵ :

د افغانستان دجمهوری دولت دلمړی لویی جرگی په ماسپښینی غونډه کی چه دلویی جرگی درئیس ښاغلی عزیز الله واصفی په مشری وشوه د ستری ملی غونډی دغونډو د طرز العمل په باب خبری وشوی .

د سلواغی ۱۰ ـ ۱۳۵۵ :

زمونږ ټولو وطنوالو ترغرمی دمخه دانقلاب دمشر ښاغلی محمدداود وینا چه دافغانستان دجمهوری دولت دلومړی لویی جرگی د پرانستلو له امله یی وکړه او مستقیما په ټول هیوادکښی دراډیو افغانستان په وسیله دلویی جرگی له تالار څخه خپره شوه واوریده

د سلواغی ۱۱ ـ ۱۳۵۵ :

د ملت نمایند گانو اود افغانستان د جمهوری دولت دلومړی لویی جرگی غړو مابښام په اته نیمو بجو دجمهوری بیرغ د پورته کولو دمراسمو فلم چی زمونږ دملی مشر ښا غلی محمد داود له خوا پورته شوی وو دکابل ننداری په تالار کښی ولید .

د سلواغی ۱۱ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهوری دولت په لومړی لویه جرگه کښی دملت استازو په خپلو غونډو کښی دهیواد داساسی قانون دمسودی له لومړی فصل څخه شپږ مادی درایو په اکثریت تصویب کړی .

د سلواغی ۱۱ ـ ۱۳۵۵ :

د پرمختیا یی پرو گرا مونو له مخی او دیوهنی دبنیادی ریفورم په پیروی په دوو وروستیو کلونو کښی یوسلو اته‌اتیا کلیوالی ښوونځی لومړنیو ښو ونځیو او یو زرو یو سلو شپږ لومړنی ښوونځی اتمو ټولگیو ته لوړ شوی او سږ کال څلور ګانوی لیسی په مسلکی لیسو اوړول شویدی .

د سلواغی ۱۱ ـ ۱۳۵۵ :

دمیزان دعلاقه داری دمکرک دسیمی ترڅلو

بشپړ شوی او دزابل والی پرانست او اوبه په کی وبهیدی .

د سلواغی ۱۲ ـ ۱۳۵۵ :

د برښنا تعرفه چه دبرښنا مستهلکینو داکثریت په گټه دروانی میاشتی له لومړی نیتی په ټول هیواد کښی دجمهوری دولت له خوا منظوره شوی ده په اوسنی دوره کښی دسلواغی دمیاشتی له لومړی نیتی نه میتر لوستل پیل شوی او تر اجرا لاندی نیول کیږی .

د سلواغی ۱۲ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهوری دولت د اساسی قانون دمسودی د لومړی فصل لس مادی په لویه جرگه کی دملت داستازو په دوه ورځنیو خبرو اترو کی دځینو سمونو سره تصویب شوی .

د سلواغی ۱۳ ـ ۱۳۵۵ :

د افغا نستان د جمهوری دولت دلومړی لویی جرگی غړیو ماښام د اطلا عاتو اوکلتور دوزارت په بلنه درادیو افغانستان په ستر تالارکی هغه کنسرت اوننداری وکتلی چی درادیو هنرمندانو اجرا کړی .

د سلواغی ۱۳ ـ ۱۳۵۵ :

دجمهوری دولت داساسی قانون دمسودی د دوهم فصل شلمه ماده دلویی جرگی دغړیو دمفصلو خبرو او بحثونو نه وروسته ددغه فصل په دیارلسمه ماده کی مدغم او درایو په اکثریت تصویب شوه .

د سلواغی ۱۳ ـ ۱۳۵۵ :

دملت استازیو او د افغانستان د جمهوری دولت د لومړنی لویی جرگی غړیو داطلاعاتو او کلتور دوزارت په بلنه دشپی په کابل ننداری کی د دوو بنو دننداری کتنه وکړه .

د سلواغی ۱٤ ـ ۱۳۵۵ :

د افغانستان جمهوری دولت داسا سی قانون دمسودی ددریم او څلورم فصل پسر شپږو مادو باندی دلویی جرگی دورځی تر غرمی دمخه غونډه کی خبری وشوی اودځینو سمونوورروسته درا یو په اکثریت تصویب شوه .

د سلواغی ۱٤ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهوری دولت دلمړی لویی جرگی غړیو داطلا عاتو او کلتور د وزارت په بلنه په کابل ننداری کښی یو افغانی هنری فلم وکوت .

د سلواغی ۱۵ ـ ۱۳۵۵ :

د افغانستان دجمهوری دولت دلمړی لویی جرگی رئیس او غړیو دهډی او غازی آباد میکانیزه فار مونو او دهغو مربوطه تاسیسات وکتل او غرمه یی په هغی میلمستیا کښی برخه واخیسته چهدعظمیصدارت دمرستیالانو لخوا هدوی په ویاړ دجلال آباد دښار دسپین غر په هوټل کی شوی وه .

د سلواغی ۱٦ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهوری دولت دلومړی لویی جرگیغړیو داطلا عاتو اوکلتور وزارت په بلنه ما ښام د پارک په سینما کی یو افغانی هنری فلم وکوت .

د سلواغی ۱٦ ـ ۱۳۵۵ :

د افغانستان دجمهوری دولت لویی جرگی

دهیواد د اساسی قانون دمسودی دځلورم فصل
په دیار لسو مادو باندی چه دخلکو دحقوقو
او وجیبو په باره کی دی غور وکړ .

د سلواغی ۱۶ ـ ۱۳۵۵ :

دکرنی دروا جولو د اداری لومړنی ودانی
دبنسټ ډبره دپکتیا دپرمختیا دپروژی دلوی
ریاست له خوا دخوست دلوی ولسوالی په
نادر شاه کوټ کی کیښود له شوه .

د سلواغی ۱۷ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهوری دولت د اساسی قانون دمسودی
یو ویشت نوری مادی دځلور پنځوسمی مادی
په‌پای کښی دیوه پاراګراف او په پنځم
فصل کی دیوی جلا مادی په زیاتوالی له
څینو سمونو سره دلویی جرګی په غونډوکی
تایید او تصویب شوی .

د سلواغی ۱۷ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهوری دولت د تګلاری له مخی په
کلیو او بانډو کی دولس دژوند دهو ساینی
او سطحی دلوړیدو په مقصد ددولت داوه کلن
پر مختیایی پلان په‌اساس دهیواد په‌دیارلسو
ولایاتو کښی ټول څه دپاسه دیارلس ملیونو
څلور سوه دری پنځوس زره افغانیو په بیه
اوه دیرش ساختمانی پروژی نوی جوړی او
ګټه تری اخیستل شویده .

د سلواغی ۱۷ ـ ۱۳۵۵ :

دشینکی په ولسوالی کی دروغتیا دمرکز
دودانی دبنسټ تیږه دکند هار والی له
خوا کیښودل شوه .

د سلواغی ۱۸ ـ ۱۳۵۵ :

د هیواد د اساسی قانون دمسودی پنځه
اتیا مادی د جمهوری دولت دلویی جرګی له
خوا تصویب شویدی .

د سلواغی ۱۸ ـ ۱۳۵۵ :

دافغانستان دجمهوری دولت دلومړی لویی
جرګی غړیو بیګا د طلسم از دواج په نامه
کمیدی ډرام په کابل ننداری کی وکوت .

دسلواغی ۱۹ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهوری دولت لویی جرګی دهیواد داساسی
قانون دمسودی له اووم ،اتم او نهم فصل
په یو نوی یمه ماده کی دیوه پارا ګراف په
زیاتو لو او څینو نورو سمو نو سره دراپو
په اکثریت تصویب کړی .

دسلواغی ۱۹ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهوری دولت دلویی جرګی غړو هغه
کنسرت واورید چه‌دراډیو افغانستان دپیاوړو
هنر مندانو له خوا دراډیو دستری ستنو یو
په تالار کښی اجرا شو .

دسلواغی ۲۰ـ۱۳۵۵ :

د افغانستان نساجی دګلبهار د فابریکی
د پراختیا دپروژی د لومړی برخی مربوطی
چاری چه داوبد لو دوه سوه او شپږ اوبا
اتو ماتو ما شینو نو درول یکی شامل دی
پای ته رسیدلی او دغه ماشینو نه په کار
واچول شول .

دسلواغی ۲۰ـ۱۳۵۵ :

دجمهوری دولت دلویی جرګی غړیو په‌خپلو
غونډو کی د ملی وثیقی دمسودی په شپږو
نورو مادو باندی غور او څیړنه وکړه او دیو
سلو یوی او یو سلو دوهمی مادی دمتن
په بیاتنظیمولو او څینو نورو سمونونو سره

یې‌دغه مادی تائید او تصویب کړی .

دسلواغی ۲۰ـ۱۳۵۵ :

د چار دهی غور بند د ولسوالی دخښناك داوبو دشبکی دوهم پړاو بشپړ شوی او د گلیان دکلی خلکو ددغی شبکی داوبو په ښبلو پیل وکړ .

دسلواغی ۲۰ـ۱۳۵۵ :

د دولت رئیس او صد را عظم ښاغلی محمد داود دجمهوری دولت لوموړی لویی‌جرگی دغونډی جریان چه په زړه پوری آزاده او دیمو کرا تیکه فضا کی وشوه ولید اوواورید.

د سلواغی ۲۰ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهوری دولت دلومړی لویی جرگی غړیو تر غرمی وروسته په هغه تولنه کی برخه واخیسته چه دمیرمنو دټو لنی له خوا د زینب ننداری په تالار کی ددوی په ویاړ شوی وه .

د سلواغی ۲۳ ـ ۱۳۵۵ :

د دولت درئیس او صد را عظم ښا غلی محمد داود خاص استازی ښا غلی محمد نعیم تر غرمی دمخه په لسو بجو دهند دجمهور رئیس اروا ښاد فخرالدین علی احمد دمړی دښخولو په مراسمو کی دبرخی اخیستو دپاره په اریانا الوتکه کی نوی ډیلی ته لاړ .

د سلواغی ۲۳ ـ ۱۳۵۵ :

دجمهوری دولت دلومړی لویی جرگی غړیو بیگا شپه په کابل ننداری کی پښتو او دری دوی ننداری وکتلی چه دافغان ننداری هنر مندانو وښو دلی .

د سلواغی ۲۳ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهوری دولت لویی جرگی په خپلو غونډو کی دهیواد دملی وثیقی دمسودی دانتقالی احکامو او عمومی احکامو له فصلونو شخه لس مادی تصویب کړی .

دسلواغی ۲۳ـ۱۳۵۵ :

د افغانستان د جمهوری دولت دلویی جرگی غړیو ماښام هغه کنسرت واورید چی دراډیو افغانستان په ستره ستډیو کی ددوی په ویاړ داطلا عاتو او کلتور وزارت دموسیقی دآمریت دهنرمندانو له خواجوړشوی و .

د سلواغی ۲٤ ـ ۱۳۵۵ :

دهیواد داساسی قانون مسوده دکل په توگه درایو په اتفاق تصویب شوه .

د سلواغی ۲٤ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهوری دولت دلویی جرگی غړو دهیواد دریم جمهوری جشن مستند فلم او همدارنگه یو هنری فلم په کابل ننداری کی وکوت .

د سلواغی ۲۵ ـ ۱۳۵۵ :

د افغانستان د جمهوری دولت دجمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد خاص استازی ښا غلی محمد نعیم تر غرمی وروسته په‌دری نیمو بجو له نوی ډیلی شخه کابل ته راغی .

د سلواغی ۲۵ ـ ۱۳۵۵ :

د افغانستان د جمهوری دولت دلومړی لویی جرگی دخاطری مدالو نه دلویی جرگی تر غرمی وروسته غونډه کی دملی ستری غونډی په غړیو باندی وویشل شول .

د سلواغی ۲۵ ـ ۱۳۵۵ :

دجمهوری دولت دلومړی لویی جر گی

غړيو تر غرمې وروسته په دوو بجو په کابل کې په ۵۱ـ۵٤ کلونو کښې دهيواد پرمختيايي فعاليتو نو او له ۵۵ تر ۱۳٦۱ کال پورې دجمهوري دولت په اوه کلن پلان کې دشاملو پرمختيايي پروژو داټکل ښکارندوی نندار تون او دغه راز کلتوري او اطلاعاتي نندار تون وليد .

دسلواغې ۲٦ـ۱۳۵۵ :

د انقلاب مشر ښاغلی محمد داؤد دافغانستان د جمهوري دولت دلومړي جمهور رئيس په توګه دجمهوري دولت دلومړۍ لويې جرګې دغړيو په وړاندې دلوړې مراسم په ځای کړل .

دجمهوريت موسس چې دملت داستازو له خوا دراېو په اتفاق دافغانستان دلومړي جمهور رئيس په توګه ټاکل شوی و دلوړې دمراسمو له سرته رسيدو وروسته دلويې جرګې پرنګيدل اعلام کړل .

دسلواغې ۲٦ـ۱۳۵۵:

د جمهور رئيس ښاغلي محمد داود لخوا دافغانستان د جمهوري دولت دلومړۍ لويې جرګې دغړيو په وياړ په انترکانټي‌ننټال هوټل کې درنده ميلمستيا شوې وه .

د سلواغې ۲۷ ـ ۱۳۵۵ :

دنهر سراج دولسوالۍ دمرکز کرشک دنوی ښار دکرښو اچولو کار دفوايد عامې د وزارت دښار او کور جوړولو درياست د انجنيرانو له خوا پيل شو .

د سلواغې ۲۹ ـ ۱۳۵۵ :

د ننګرهار د ولايت دشپې ليسه دجلال آباد په ښار کښې پرانستل شوه .

د سلواغې ۳۰ ـ ۱۳۵۵ :

جمهور رئيس ښاغلي محمد داود مازيګر په څلور نيمو بجو د جمهوري دولت داساسي قانون په مسوده باندې دغور او څېړنې د جرګه ګۍ او رئيس او غړي دجمهوري رياست په ماڼۍ کې ومنل .

د سلواغې ۳۰ ـ ۱۳۵۵ :

د افغانستان جمهوري دولت په لومړۍ لويه جرګه کې دملت زياتره استازي د جمهوري دولت دلومړي اساسي قانون له تصويب څخه وروسته خپلو اړوندو ولاياتو او ولسوا ليو ته روان شويدي .

د سلواغې ۳۰ ـ ۱۳۵۵ :

د اوبو او برېښنا د وزارت دپرمختيا يي پرو ګرا مونو دتطبيق په لړ کې دشمال لويديځ سب ستيشن پرا ختيا يي برخه دپنځه ويشت زره کيلو ولټو امپير په ظرفيت د دوهم ترانسفار مر په در ولو او فعاليدو سره چې داوبو او برېښنا د وزارت دافغاني ما هرانو لخوا مونتاژ او درول شوی تر غرمې ورسته په داسې حال کې چې دهغه وزارت يو شمير منسو بين او ماهران حاضر وو پرانستل شوه .

د کب لومړی ۱۳۵۵ :

دکجکي ددستګاه داوبو بريښنا دکند هار دبريښنا په شبکه کې او دلښکر ګاه دښار دبريښنا په شبکه کې جريان ومونده .

د کب لومړی ۱۳۵۵ :

دننګرهار او لغمان په ولايتونو کښې

داوړو رسولو دیو شمیر کوچنیو پروژو په بشپړ یدو سره دپنځه اتیا زرو شخه زیاتو کسانو ته دخښلو روغتیایی اوبه برابری شویدی .

د کب ۲ ــ ۱۳۵۵ :

د انقلاب مشر ښاغلی محمد داود هغه‌وخت چی د افغانستان دلومړی جمهور رئیس په توګه یی ددوی دټاکل کیدو له‌امله دافغانستان د جمهوری دولت دوسله وال‌پوځ دزړه دکومی مبارکی ومنلی .

دکب ۵ ــ ۱۳۵۵ :

جمهور رئیس ښاغلی محمد داود دلسوی خدای په نامه دخلکو دآرامی او د ګران افغانستان دلوړتیا دپاره د جمهوری دولت اساسی قانون لاس لیک کړ .

دکب ۵ ــ ۱۳۵۵ :

څه دپاسه څلور زره کورونوته دبریښنا رسولو په مقصد دخیر خانی مینی د دوهمی برخی دبریښنا شبکی دجوړ ولو کار پیل‌شو.

د کب ۵ ــ ۱۳۵۵ :

د روغتیا یی اوبو دبرابر ولو دپرو ګرام په لړ کی دکندز او تخار ولا یاتو خلکو ته په ډکو سیمو کی اوه شپیته څاګانی ویستل شویدی .

دکب ٦ ــ ۱۳۵۵ :

دکرنی یوکوپراتیف دنادعلی د ولسوالی دمارجی په سیمه کی پرانستل شویدی .

دکب ٦ ــ ۱۳۵۵ :

د بلخ په ولسوالی کی دتیلفون یو سوچبورد چه دیرش مزی لری وددرول شو او یکار واچول شو .

دکب ۷ ــ ۱۳۵۵ :

د جمهوری دولت اساسی قانون له‌لاسلیک وروسته چه دجمهور رئیس ښاغلی محمد داود له خوا دپنجشنبی په ورځ دکب په پنځمه نیټه لاسلیك او نافذ شو د جمهوری دفتر ریاست د ۱۳۵۵ کال دکب داومی نیټی د ۲٦٤۲ ګڼی فرمان له مخی او د هیواد دملی وثیقی دیوسلو در ویشتمی مادی دحکم په پیروی دغه اعلامیه نشر ته وسپارله .

دجمهوری ریاست دمقام اعلامیه :

داچه د ۱۳۵۲ کال دچنګاښ په ٢٦ نیټه په هیواد کی ستر انقلاب مینځ ته راغی د دولت رئیس او مرکزی کمیټی دعامه نظم اوکراری دساتنی دپاره خپل‌ځان مکلف وباله چه‌په هغه نیټه په هیواد کی عسکری حکومت اعلام کړی . اوس چه دافغانستان نجیب خلك په لویه جرګه کی دخپلواستازو په وسیله بریالی شول چه د ورور ګلوی وبرابری په ډیره صمیمی فضااوآزاده محیط کی دجمهوری دولت اساسی قانون تصویب کړی او ددولت روانی چاری په طبیعی حال خپله قانونی لاره وهی او دغه راز دافغانستان جمهور رئیس د ۱۳۵۵ کال دکب په پنځمه نیټه اساسی قانون لاس لیك او اعلام کړ نو له دی امله په لوی خدای باندی په اتکاء او په هغه بشپړ باور سره چه جمهور رئیس یی دافغانستان دخلکو په پوهه لری ټول وطنوال په دغو ټکیو باندی خبروی .

۱ ــ هغه عسکری حکومت چه د ۱۳۵۲ کال

دمرغومی ۳ ـ ۱۳۵۵ :

دلوګو دولایت دمحمد آغـی د ولسوالـی دګمران پل دهغه ځای والی پرانست ·

دمرغومی ۳ ـ ۱۳۵۵ :

دپلخمری د ولسوالی دزمانخیلو دکلـی سړك په اوږدو کی کانکریټی پلکیو د جـوړ ولوکار پای ته رسیدلی او دترافیکی وسایطو او هغی سیمی دخلکو په تګ راتګ کښی اسانتیاوی برابری شویدی ·

د مرغومی ٤ ـ ۱۳۵۵ :

دکیمیاوی سری‌دزیرمی دګودا مونو دبنسټ ډبره دکرنی وزیر ښاغلی عزیز الله واصفی دننګرهار دولایت دهډی دفارم په سیمـــه کښی کیښودله ·

دمرغومی ٦ ـ ۱۳۵۵ :

د دولت دمامو رینو او اجیرانو دکوپراتیف دریاست دکوپونی موادو دویشلو لـومړی لویه مغازه په میرویس میدان کښی پرانستل شوه ·

دمرغومی ٦ ـ ۱۳۵۵ :

دهرات دولایت دکرخ ، کهسان دولسوالی او د چشت دعلاقه داری په مرکز ونو کښی دتیلفون لس لینه نو ی دری سوچبوردونـه درول شوی اوپه کار اچول شویدی ·

دمرغومی ٦ ـ ۱۳۵۵ :

دکنګ دولسوالی دلومړنی ښوونځی نوی ودانی دنیمروز دوالی له خوا پرانستل شوه·

دمر غومی ۷ ـ ۱۳۵۵ :

درادیو یوه اخیستو نکی دستګاه درادیو افغانستان لخوا دمقر په ولسوالی کی پــه کار واچول شوه

دمر غومی ۷ ـ ۱۳۵۵ :

دفراه دولایت دمرکز دتپه شیران دلومړنی ښوونځی دودانی دبنسټ ډبره دهغه ځـــای والی کیښوودله ·

د مرغومی ۸ ـ ۱۳۵۵ :

د دولت دهدایت په پیروی او دعدلیـــه وزارت په زیار دهیواد دمدنی قانون روستی متن په څلورو ټوکو نو دولس بابو نو او دوه زره څلور سوه شپا ړسو مادو کښی تدوین اوپه زیاتو غونډو کښی دوزیرانو دعالــی مجلس له تصویب څخه وروسته د دولت د ښاغلی رئیس او صدرا عظم له خوا منظور شو ·

د مرغومی ۸ ـ ۱۳۵۵ :

دسردی داوبو لګولو دپروژی د ۱۳۵۵ کال دکار پلان ددی ټکی په نظر کی نیولو سره چه دهغی دکار حجم د ۱۳۵٤ ټول کال د سرته رسیدلو دچارو په پرتله په سلو کی دوه ویشت او د ۱۳۵۳ په پرتله په سلو کښی پنځوس زیات وو په تیرو نهو میاشتو کښی بریالی تطبیق شو ·

دمرغومی ۱۰ ـ ۱۳۵۵ :

دځه دپاسه یوو لسو ملیونو افغانیو په لګښت دهیلمنددولایت دکجکی‌واشیر اوسنګین دعلاقه داریو دصحی مرکزو نوودانی جوړیږی دعامی روغتیا دوزارت دپرمختیا یی‌پروګرامونو له مخی ددغو ودانیو دبنسټ ډبره ایښودل شوی او ټاکل شوی دهغو کار د ۱۳۵۷ کال

له خوا پرانستله شوه ۰

د کب ۱۸ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهور رئیس ښاغلی محمد داود دپیغام په لوستل کیدو سره دهیواد دستر اونومیالی مجاهد او فیلسوف دنما نځنی غونډه ترغرمی دمخه دراډیو افغانستان په لوی تالار کی د یوی درندی ټولنی په ترڅ کی پرانستله شوه

د کب ۱۸ ـ ۱۳۵۵ :

د فیض آباد دهوا پیژ ندنی دماموریتو له پاره اوسیدو لو دوه ودانی دملکی هوایـــی او گر زندوی دلوی ریاست په لګښت جوړی شوی دبدخشان والی پرانستلی ۰

د کب ۱۸ ـ ۱۳۵۵ :

دهیوادډنومیالی زوی علامه سیدجمال‌الدین افغانی دنمانځنی دغونډی له امله دجمهـور رئیس ښا غلی محمد داود له خوا دګلو ګیډی دبهرنیو چارو دوزارت معین ښا غلی وحید عبدالله دسید په قبر باندی کیښودله ۰

د کب ۱۸ ـ ۱۳۵۵ :

د جمهوریت دپارک په نامه نوی پارک دخوست دلویی ولسوالی په مرکز کـــی جوړ شوی او په یوه غونډه کی دنیالګیـــو اینبودل پکی پیل شول ۰

دکب ۱۹ ـ ۱۳۵۵ :

دهیواد دنومیالی فیلســوف علامه سیـدـ جمال الدین افغانی دمړینی داتیا کلونو د تیریدو دبین المللی سیمینار علمی غونډی د سهار په نهو بجو په انترکانتی ننټال هوټل کی پیل شوی ۰

د کب ۲۰ ـ ۱۳۵۵ :

دهیواددنامتوفیلسوف علامه سیدجمال الدین افغانی دمړینی داتیایم کال دنمانځنی دغونډی شاملا نو دجلال آباد دښار او هډی فارم او غیر منقول موزیم وکتل ۰

د کب ۲۱ ـ ۱۳۵۵ :

دحیوانی او نباتی نارو غیو په خلاف د درملو دوی ډیپوګانی دافغان کیمیاوی سری شرکت دفراه او نیمروز دولایتونو په مرکز کی پرانستلی ۰

دکب ۲۲ ـ ۱۳۵۵ :

دعلامه سید جمال الدین افغانی دلمانځنی دبین المللی علمی سمینار دغرمی وروسته غونډه کی دمصر دعربی جمهوریت دبانکو نو بیمو اومالی موسسو دکنفدراسیون دسکرتر جنرال ښاغلی دبوراو د عمـان د پـوهنتـون دپروفیســور ښاغلـی اکرم زعیتر او دمتحدو عربی اماراتو دعالمانو او پـوهانو لـه خـوا درارسیدلو تیلګرامونو متنـو نـه د غـنډی دمنشی له وا ولو ستل شول ۰

دکب ۲۲ ـ ۱۳۵۵ :

دننګرهار په ولایت کی داوبو لګـولو د پنځو پروژو په جوړیدو سره دشپږ زره هکتاره ځمکی له پاره داوبو لګو لو ښه لاره اواره شویده ۰

دکب ۲۲ ـ ۱۳۵۵ :

دزابل ولایت دمرکز کلات په ښار کښی دافغان کیمیاوی سری دشرکت له خوا دکرنی دآفاتو او ځارویو دناروغی په‌خلاف ددرملو دپارلسمه ډیپو پرانیستل شوه ۰

دکب ۲۳ ـ ۱۳۵۵ :

د علامه سیدجمال الدین افغانی دنمانځنی دغونډی دبین المللی علمی سیمینارپه‌غونډو کی ددوستو هیوادو اوافغانی یو شمیر پوهانو دهیواد دنومیالی بچی حضرت سید دشخصیت او دهغه دخانګړو لوړو سجا یاوو په باره کی خپلی مقالی او مضمو نونه ولوستل .

دکب ۲۳ ـ ۱۳۵۵ :

دکرنی د وزارت دپرمختیایی پروګرام له مخی دکرنی دآفتونو او دخارویو دنارو غـی ضد درملو خوار لسمه دیپو دپکتیا ولایت په مرکز ګردیز کی پرانستل شوه .

د کب ۲٤ ـ ۱۳۵۵ :

دهیواد دلوی فیلسوف علامه‌سیدجمال‌الدین افغانی ستر علمی غونډه او دیاد ونو نمانځنه دیوه پریکړه لیك په برابرولو سره‌سیمینار دبرخه والو له خوا پای ته ورسیده .

د کب ۲٤ ـ ۱۳۵۵ :

دکرنی دافاتو اوخارویو دناروغتیـا و په خلاف درملو یوه دیپو دافغان کیمیاوی سری دشرکت لخوا دتیر ینکوټ په ښار کښی‌جوړه شوی او دارز ګان والی پرانستی دی .

دکب ۲۵ ـ ۱۳۵۵ :

زمونږ دګران هیواد دنومیالی پوه سترزوی سیدجمال الدین دمړینی داتیـاوم کـال دتیریدو دنمانځلو دغونډی په مناسبت دکابل پوهنتون دکتا بتون پاسنی تالار دعلامه سید جمال‌الدین افغانی تالارپه نامه ونومول شول او دمراسمو په ترڅ کی دبهر نیو چارو د وزارت دمعین ښا غلی وحید عبد الله لخوا پرانستل شوه .

دکب ۲۵ ـ ۱۳۵۵ :

دبدخشان ولایت دقروغ او اوترا نشی د دښتی داوبو لګولو دپروژی دجوړ یدو کارچه دهیواد په اووه کلن پلان کی شامـل دی پیل شو .

دکب ۲۵ ـ ۱۳۵۵ :

باغوالاو کروندګـرو دپـاره داسانتیـا و دبرابرولو په مقصد دغوربند د ولســوالـی دچار دهی او قرنجل په کلیو کــی دوه کوپرا تیفو نه جوړ شویدی .

د کب ۲٦ ـ ۱۳۵۵ :

جمهور رئیس ښاغلی محمد داود دجمهوری دولت داساسی قانون دیو سلو در ویشتمی مادی دحکم سره سم نوی حکومت تشکیل کړ .

دکب ۲۷ ـ ۱۳۵۵ :

دنباتی آفاتو او خارویـو دناروغیو ضــد درملویوه دیپودافغان کیمیاوی سری دشرکت له خوا په غزنی کی جوړه او پرانستل‌شوه.

دکب ۲۷ ـ ۱۳۵۵ :

دکابل دبریښنا ریاست دبریښنا وسولو په برخه کی دانکشافی پلانو نو له مخی دشه دپاسه یو شپیتو ملیونو افغانیو په لګښت ټول دیوزرو شلور سوه دیر شو کیلو ولټو امپیرو په قدرت دری ترانسفار مرونه دبختیار په کلا او دچار دهی په دښت برچی کــی فعال کړیدی .

د کب ۲۸ ـ ۱۳۵۵ :

دنوی حکومت غړیو دجمهور رئیس ښاغلی

محمد داؤد په حضوردجمهوري دولت داساسي قانون دنوي يمي مادي دحکم سره سم دلوړې مراسم په ځاى کړل .

د کب ۲۸ ـ ۱۳۵۵ :

دافغانستان دجمهوري دولت داساسي قانون د يو سلو شپږ ويشت مادي د دويمي فقري دحکم سره سم‌دستري محکمي دجوړيدو تروختته پوري‌دقاضي‌القضات ټول صلاحيتونه عدليه وزير او لوى ځارنوال ته وسپارل شول چه دستري محکمي دوظيفو دسر ته رسولو له پاره داساسي قانون صريح نص له مخي لازم تد تدبيرو نه ونيسي .

د کب ۲۸ ـ ۱۳۵۵ :

دهرات دهاشمي واټ دجومات دوداني کار چي دمغه ځاى دخلکو له خوا پيل شوى وه بشپړ شو .

د کب ۲۸ ـ ۱۳۵۵ :

دکرني دافاتو او د ځارويو دنارو غيو ضد درملو يوه ديپو دافغان کيمياوى سرى د شرکت له خوا دباد غيس دولايت په مرکز کلاى نو کښي پرانستل شويده .

دکب ۲۹ ـ ۱۳۵۵ :

دنوي حکومت غړي تر غرمي دمخه خپلو وظيفو ته لاړل او په کار يي پيل وکړ .

د وري لومړي ۱۳۵٦ :

دملکي هوايي چلند دزياتو خدمتو نو د سرته رسولو له پاره دهرات په هوايي ډګر کي دمخابري نوى دوه دستګاوى په کاراچول شويدي .

د وري ۲ ـ ۱۳۵٦ :

دهرات ولايت دامام شش نور او سياوشان په کليوکي دکرني او دبنوالي دپرمختيا لـه پاره دوه کوپراتيفو نه جوړ شوى او په‌کار يي پيل کړيدى .

د وري ۲ ـ ۱۳۵٦ :

دننګرهار دولايت دکوز کونړ دولسوالي دشګي دکلي دنجونو دښوونځي دوداني دينسټ ډبره کيښنو دله شوه .

د وري ٤ ـ ۱۳۵٦ :

دجمهوري دولت د ۱۳۵٦ کال د دوه ديرش مليارده اوه سوه دوه ديرش مليو نه خلورسوه اتيا زره دوه سوه افغانيـو عادي او پرمختايي بودجه دوزيرانو دعالي مجلس په غونډه کي تصويب او دجمهور رئيس ښاغلي محمد داود له خوا منظوره شوه .

د وري ٤ ـ ۱۳۵٦ :

دماليي د وزارت په پيشنهاد او دوزيرانو دعالي مجلس په تصويب دتقاعد دخزانې د رياست دديارلس سوه شپږ پنځوسم کال دعوايدو او لګښت بودجه د جمهور رئيس ښاغلي محمد داود لخوا منظوره شوه .

د وري ٥ ـ ۱۳۵٦ :

دجوزجان دولايت دسر پل په ولسوالي کي دحضرت امام يحيي دروضـي جنـډه د جمهوري مترقي نظام په رڼاکي دهيواددلوړتيا او پرمختګ په هيله پورته شوه .

د وري ٥ ـ ۱۳۵٦ :

دخوشحال خان ميني دپروژي دالف دبرخي دتطبيق کار په دوه سوه پنځه شپيته هکتاره

څمکه کې دکابل ښار والي له خوا پیل شوي او دپروژې دلومړۍ برخې به بشپړیدو سره به څه دپاسه دوه زره کورنۍ کورونه پیدا کړي .

د وری ٦ ــ ١٣٥٦ :

دکونړ دلوی ولسوالۍ دمرکز اسعد آباد دیرش بستره ایز روغتون دمراسمو په ترڅ کې دعامې روغتیا وزیر پوهاند ډاکتر عبدالله عمر پرانست .

د وری ٦ ــ ١٣٥٦ :

ددوه ملیونو افغانیو په لګښت دابو حنیفه رح دمدرسې دودانۍ دیر ښښنا د مزی دغزولو کار بشپړ شوه .

د وری ٨ ــ ١٣٥٦ :

دخوګیانیو د ولسوالۍ اساسي صحي‌مرکز او دسره رود د ولسوالۍ دسلطان پور دکلي دښښلو داوبو شبکه دعامې روغتیا دوزیر پوهاند ډاکتر عبدالله عمرله خوا ینوپه بل پسې پرانیستل شوې .

د وری ٩ ــ ١٣٥٦ :

دافغانستان دملي تلویز یون دودانۍ د بنسټ ډبره دمراسمو په ترڅ کې داطلاعات او کلتور وزیر پوهاند ډاکتر نوین له خوا په انصاری واټ کې دراډیو افغانستان د ودانۍ په څنګ کې کیښودل شوه .

د وری ٩ ــ ١٣٥٦ :

دکرنې دآفاتو او حیواني ناروغیو په خلاف د درملو شلیر ویشتم ډیپو دبامیانو دولایت په مرکز کې دافغان کیمیاوی سری د شرکت له خوا پرانیستل شوه .

د وری ١٠ ــ ١٣٥٦ :

دحضرت امام یحیی مبارکه جنده دجمهوری نیکمرغه نظام په رڼا کې دګران هیواد دترقي اولوړ تیا په دعا دکندز ولایت دحضرت امام په ولسوالۍ کې دخاصو مراسمو په ترڅ کښې پورته کړی شوه .

د وری ١٢ ــ ١٣٥٦ :

د جمهوري دولت دپرمختیایي پروګرامونو اودپوهنې دبنیادي ریفورم په پیروی په تیرو دوو کلونو کې دلومړنیو ښوونځیو دپاره یو سلو پنځه دیرش اساسي ودانۍ او د پردیسو ښو ونکو دپاره داستو ګنې یوسلو پنځه دیرش ودانۍ دهیواد په مرکزاوولایاتو کې له عصري شرایطو سره سمې بشپړې او داستفادې وړ ګرځیدلي دي .

د وری ١٢ ــ ١٣٥٦ :

دسید جعفر مجرد او خلیفه میر جهان ولي جنده دقرآن پاك دځو آیتونو دلوستل کیدو وروسته دهیواد او دعالم اسلام دترقي او لوړ تیا په دعا دپروان دمستوفي او دولایت دوکیل له خوا دچاریکارو داوفیان په کلي کې پورته کړی شوه .

د وری ١٣ ــ ١٣٥٦ :

یو روغتیایي فرعي مرکز دنجراب دولسوالۍ دده قاضي په کلي کې نوی جوړ شو او په کار ئې پیل وکړ .

د وری ١٤ ــ ١٣٥٦ :

په اصلي بهیر باندې دغور بند دسیند داوبو داړولو په مقصد دخاورو دیوه بند د جوړیدو کار دفواید عامې او داوبو اوبریښنا

دوزار تونو په تخنیکي مرسته دپروان دولایت دانچو او توغ بردي په کلیو کي پیل شو .

د وري ۱۵ ـ ۱۳۵۶ :

دپنجشیر د سیند دیوی شیلي دپاسه دیوه پله دجوړیدو کار دپروان دولایت کلیو د پراختیا دمدیریت له خوا پیل شو .

د وري ۱۵ ـ ۱۳۵۶ :

دعامي روغتیا دوزارت په اجازه دننګرهار د ولایت دنادر شاه کوټ دعلاقه داري لـــه خلکو سره دمرستي په مقصد ددغي علاقه‌داري په مرکز کي یوملیون افغانیو په پانګه یو درملتون جوړشویدی .

دوري ۱۶ـ۱۳۵۶ :

دکرني دوزارت دپرمختیایي پرو ګرام له مخي دنادعلي په ولسوالي کي یو زراعتـــي کوپرا تیف جوړ شوی چي دهیلمند دوا لـــی له خوا پرانستل شو .

د وري ۱۷ ـ ۱۳۵۶ :

دممتاز او غوره ښوونکو دسویي دلوړیدو په مقصد د داخلي سکالر شپ لایحه په هغه غونډه کي چي دښوونې او روزنې د وزیـــر پوهاند ډاکتر محمد ابراهیم مجید سراج پـــه مشرۍ وشوه تصویب شوه .

د وري ۱۷ ـ ۱۳۵۶ :

دکابل انترکانتي ننټال هوټل پـــه آسیا اولري ختیځ کي دانترکانتي ننټال پـــه سلو هوټلونو کي لومړۍ درجه شوی او دلومړۍ درجي جایزه یي وړیده .

د وري ۱۸ ـ ۱۳۵۶ :

د نارنج دګل میله ددرنډو مراسمو پـــه ترڅ کي دننګر هار دولایت دمرکز دجلال‌آباد په ښار کي ونمانځله شوه .

د وري ۱۸ ـ ۱۳۵۶ :

دروغتیا نړیواله ورځ په ټول هیواد کي د روغتیا یی فرهنګي او ټولنیزو موسسنو لـــه خوا دغونډو په ترڅ کبني ونمانځله شوه .

د وري ۲۰ ـ ۱۳۵۶ :

جمهور رئیس ښاغلي محمد داود دتیرو کلونو دحسابي راکړو ورکړو له پلوه پـــه خلکو باندی ددولتي ادارو او تصدیو دباقیاتو شخه دتیریدنی او تصفیې مقررات منظورکړل.

د وري ۲۰ ـ ۱۳۵۶ :

دکرني دپراختیا یې پروګردم له مخي د مردیانو په علاقه داري کي دکرني او مالداری یوکو پراتیف جوړ او دجوز جان دوالي لـــه خوا پرانستل شو .

د وري ۲۱ ـ ۱۳۵۶ :

دافغان ملي روغتیا دپروګرام په اساس اوپه ملي سطح کبني دصحي خدمتو نـــو دلګښتو نو دبیې دټیټوالي په مقصد داکسریز دفلمونو په بیه کي څه نا څه داتو ملیونو په شاوخوا کي کموالی راغلی دی .

د وري ۲۱ ـ ۱۳۵۶ :

جمهور رئیس ښاغلي محمد داود د ٥٦کال دوری په یو ویشتمه نیټه دمطبو عاتو لـــه نمایند ګانو سره په یوه مرکه کي دعامـــه ذهنیت په روښانه ولو او د ۱۳۵۲ کال د چنګاښ د ۲٦ ملي او مترقي انقلاب دهدفونو په تحقق کي دژور نالستانو دنقش ټینګاروکړ.

د وری ۲۲ ـ ۱۳۵٦ :

دپکتیا دپروژو دکرنی درواجو لو دآمریت دودانی دبنسټ تیږه په گردیز کی کیښودل شوه .

د وری ۲۲ ـ ۱۳۵٦ :

دتخار دولایت دخواجه غار دولسوالـــی دکرنی درواجولو دیونټ دودانی دبنسټ ډبره کیښودله شوه .

د وری ۲٦ ـ ۱۳۵٦ :

په خوا شینی سره مو خبر اخیستی دی چی دخپلواکی او دوطن دنجات دمعرکی یو قوماندن مار شال شاه ولی خان غازی دهغی اوږدی ناروغی له امله چی ورپیښه شوی وه دشپږ نوی کالو په عمر په روم کی مړ شوی دی .

وری ۲۷ـ۱۳۵٦:

د وطن دآزادی او نجات د لاری دمجاهد ارواښاد مارشال شاه ولی خان غازی فاتحه تر غرمی دمخه دجمهور رئیس ښاغلـــی محمد داود ، ښاغلی محمد نعیم ، ښا غلـــی سلطان محمود غازی او دهغه اروا ښاد نورو منسو بینو او دملی دفاع وزارت له خوا دپل خشتی په جامع جومات کی واخیستله شوه .

وری ۲۷ـ۱۳۵٦:

دخوشحال خان دلیسی دلیلیی ودانی چه ددولت له بودجی څخه دیو ویشت ملیو نـو افغانیو په لگښت بشپړه شویده تر غرمـی وروسته دمراسمو په ترڅ کی دښوونی او روزنی دوزارت دلومړی معیـن ډاکتر میـــر عبد الفتاح صدیق له خوا پرانیستل شوه .

وری ۲۷ـ۱۳۵٦:

د ښوونی او روزنی د وزارت دپرمختیایی پروگرام له مخی دکونړ دلویی ولسوالـــی دمرکـز اسعد آباد دصنایعو لیسه پرانستله شوه .

دوری ۲۹ـ۱۳۵٦ :

دعامی روغتیا دوزارت دپرمختیا یی‌پروگرام او د افغان ملی روغتیا دپروگرام له مخـــی دمسلکی پرسونل دروزنی په مقصد دنـرس قابلی یو ښوونځی دهرات په ولایت کښی پرانستل شو .

د وری ۲۹ ـ ۱۳۵٦ :

درودا تو دولسوالی دلا غرجو دکلی د هلکانو دښوونځی دودانی دجوړ ولو کار پیل شو .

د وری ۳۰ ـ ۱۳۵٦ :

دفاریاب دولایت داند خوی دښار عامه کتابتون دیوی غونډی په ترڅ کی پرانستل شو .

د وری ۳۰ ـ ۱۳۵٦ :

دفراه دښار دتجارتی مرکز دبنسټ ډبره دفراه والی کیښودله .

دوری ۳۱ـ۱۳۵٦ :

په گرشك کی دپومبی دحلاجی او انـډی کولو دفابریکی دتاسیساتو دبنسټ ډبـره د مراسمو په ترڅ کی دکانواو صنایعو دوزیر انجنیر عبدالتواب آصفی له خوا کیښودل شوه

دوری ۳۱ـ۱۳۵٦ :

دکروند گرواوبنوالو داقتصادی حـــالــت دښه کیدو په مقصد دخلم په ولسوالی کی

دکرنی یو کوپراتیف پرانستل شو ۰

د غوایی لومړی ۱۳۵٦ :

دکرنی یو کوپراتیف دناد علی دولسوالۍ دمارجی په سیمه کښی دهیلمندولالی پرانیست

د غوایی لومړی ۱۳۵٦ :

دحیرتان په بندر کی دنفتی موادو دویش یو مرکز چی نوی جوړ شوی پرانستل شو ۰

د غوایی ۲ ـ ۱۳۵٦ :

دکندهار دولایت دسپین بولدك اوشوراباك دولسوالۍ تر منځ دتیلفون داساسی مـــزی دغزولو کار بشپړ شوی ددغو دواړو سیمو او نورو سیمو تر مینځ تیلفونی مخابره جـاری شوه ۰

د غوایی ۲ ـ ۱۳۵٦ :

دایبکو دزاړه ښاردنجونو دلومړنی ښوونځی دبنسټ ډبره کیښودل شوه ۰

د غوایی ۳ ـ ۱۳۵٦ :

د پنځه ملیونو اوه سوه زره افغانیو پـه لګښت دمزار شریف دښار داویـو رسولو د پروژی ددوهم پړاو کار بشپړ شویدی ۰

د غوایی ۳ ـ ۱۳۵٦ :

دننګرهار دطب دپو هنځی د روغتـــون د اکسریز دستګاه اوترانسفارمر پکار واچول شول .

د غوایی ۳ ـ ۱۳۵٦ :

د ښوونی او روزنی د وزارت دپرمختیایی پروګرام له مخی دبغـلان ولایت دخوست او فرنګ دولسوالۍ په مرکز کښی دنجونو یو نوی ښوونځی پرانستل شویدی ۰

د غوایی ٥ ـ ۱۳۵٦ :

دحبیبیی لیسی ودانۍ دخه دپاسه اووه ملیونو افغانیو په لګښت دښوونی اوروزنی دوزارت له خوا دامریکا دبین المللی پرمختیا دادارې په همکاری ترمیم او په هغې کې ډیر زیات تعدیلات راغلی دی ۰

د غوایی ٦ ـ ۱۳۵٦ :

دکرنی دمحصو لاتو داندازی دلوړ والـی په مقصد دکرنی دوه کوپراتیفو نه دننګرهار په ولایت کښی نوی جوړ شوی او دهغوغړیو په کارپیل کړیدی ۰

د غوایی ۹ ـ ۱۳۵٦ :

دکرنی د وزارت دپرمختیایی پرو ګرام له مخی دلبنیاتو دتولید دپروژی دودانۍ دبنسټ ډبره دبغلان دوالی له خوا دبغلان په صنعتی ښار کښی کیښنو دله شوه ۰

دغوایی ۱۰ـ۱۳۵٦ :

د تیلفون د ډیر شومز یو یو سوچبورد دخوګیانیو دولسوالۍ په مرکز کښی پکـار واچول شو ۰

د غوایی ۱۱ ـ ۱۳۵٦ :

د کار او کار ګر بین المللی ورځ ټول هیواد کې په درندو او شاندارو ټولنو کـی ونمانځل شوه .

د غوایی ۱۱ ـ ۱۳۵٦ :

دمیر بچه کوټ دښار دعامه کتابتون ودانۍ دیوی غونډی په ترځ کښی پرانستل شوه ۰

د غوایی ۱۱ ـ ۱۳۵٦ :

د نهرین ولسوالۍ دخواجه هجـران د لومړنی ښو ونځی دودانۍ دجوړ ولو کارپیل

شو ۰

دغوايي ١٢ـ١٣٥٦ :

د ښوونې او روزنې د وزارت دپراختيا پرو گرام او دپوهنې دبنيادي سمون لهمخې دلابرا توار دتکنيشن مسلکی ليسه له غرمې وروسته دمراسمو په ترڅ کې دابن سينا ليسې تر څنگ پرانستل شوه ۰

دغوايي ١٢ـ١٣٥٦ :

دتخار د ولايت په مرکز پورې مربوطـه دتمر او تودان دکليو دښوونځي دودانۍ د بنسټ ډبره دتخار والي له خوا کيښودل شوه ۰

د غوايي ١٤ ـ ١٣٥٦ :

دکيمياوي سرې دزېر مې لس گدامو نه مازديگر پداسې حال کې چې دکورنيو چارو وزير ښاغلي عبد القدير دفوايد عامې وزير ښاغلي غوث الدين فايق او دکرنې وزيـر ښاغلي عزيز الله واصفي حاضر وو دهېډ د فارم په ساحه کښې دعدليه وزير پوهانـد وفي الله سميعي له خواپرانستل شول .

د غوايي ١٤ ـ ١٣٥٦ :

دهرات دولايت داوبې د ولسوالۍ پـه مرکزکې دتيلفون دديرشومزيويو سوچبورد نوی په کار اچول شويدی ۰

دغوايي ١٥ ـ ١٣٥٦ :

د جنريك در ملو قانون په هيواد کښـې نافذ شو .

دغوايي ١٥ ـ ١٣٥٦ :

دعقلي او عصبي نارو غانو دتداوي پـــه مقصد دسنايي روغتون دودانۍ دبنسټ تيږه له غرمې مخکې دلوړو ښوونو وزير پوهاند ډاکتر غلام صديق محبي کيښودله ۰

دغويي ١٦ ـ ١٣٥٦ :

دغزني د ولايت دکتواز په لويه ولسوالۍ کې داوبو لگولو دخوارلسو پروژو په بشپړ تيا سره دکرنې لپاره پنځه سوه هکتاره ځمکې څخه دښې استفادې لاره اواره شويده .

دغويي ١٧ـ١٣٥٦ :

دکابل ننگرهار، غزني، زابل ، تخاراوفراه په ولاياتو کښې دغذايي موادو دپرو گرام له مخې داتو ويشتو بيلا بيلو پروژو دجوړ ولو کار دخلکو په مرسته دکليو دپراختيا درياست له خوا تر لاس لاندې نيول شويدی ۰

دغويي ١٧ـ١٣٥٦ :

دپوهې هر اړخيزې پرمختيا ۰ طرزالعمل پيرودنې او دهغې دسپارنې په مقصد يـو سيمينار دکانو او صنايعو او کرنې دوزارتونو په گډه همکاری ترغرمې دمخهدکانو اوصنايعو د وزير انجنير عبد التواب آصفي په وينـا ددغه وزارت دکنفرا نسو نو په تالار کښې پرانستل شو ۰

دغويي ١٧ـ١٣٥٦ :

دخير خانې مينې دمنځنې ښوونځي ودانۍ چې ددولت له پرمختيا يي بودجې څخـه ددرې نيم مليونو افغانيو په لگښت دښوونې او روزنې دوزارت له خوا بشپړه شوې تـر غرمې وروسته دمراسمو په ترڅ کې پرانستل شوه ۰

د غوایی ۱۹ ـ ۱۳۵٦ :

دافغانستان‌دجمهوری‌دولت‌ملی بیرغ دپورته کولو ځلورمه کالیزه په ټول هیواد کــــی ونمانځل شوه .

دغوایی ۲۰ ـ ۱۳۵٦ :

دوازی خوا دولسوالۍ دپتیاو دکلـــی د لومړنۍ ښوونځی دودانۍ دبنسټ‌ډبره کیښودل شوه .

دغوایی ۲۰ ـ ۱۳۵٦ :

دپروان دولایت دمرکز دمیری دکلی دجامع جومات دبنسټ ډبره کیښودل شوه .

دغه جومات په دوه زره مربع متره ځمکه کی دسیمی دخلکو په لګښت جوړیږی .

د غوایی ۲۰ ـ ۱۳۵٦ :

دانار دری د ولسوالۍ د روغتیایی مرکز ودانۍ دځه دپاسه د دری ملیو نو افغانیو په لګښت بشپړه شوی د فراه والی دمراسمو په ترځ کښی پرا نیستله .

د غوایی ۲۱ ـ ۱۳۵٦ :

دپومبی دمر اړ خیزی پرمختیا سیمینار چه دکرنی اوکانو اوصنایعو دوزارتونوپه گــډه همکاری جوړ شوی و پای ته ورسید .

د غوایی ۲۳ ـ ۱۳۵٦ :

د مراجعینو دپاره داسا نتیاو دبرابر واو په مقصد دبانگی راکړی ورکړی یــوه غرفه دافغانستان بانك له خوا دتجارت په وزارت کی پرانستل شوه .

د غوایی ۲٤ ـ ۱۳۵٦ :

دوردگو ولایت د دای میرداد دعلاقه‌داری دملایم طلا پر سیند کوټی باندی دیوه پل د جوړ یدودبنسټ ډبره کیښودل شوه.

د غوایی ۲٤ ـ ۱۳۵٦ :

هغه نوی پل چه‌دفرخاردولسوالی‌دخم آب دسیند دپاسه جوړ شوی دمراسمو پــــه ترځ کښی پرانستل شو .

د غوایی ۲۵ ـ ۱۳۵٦ :

د کجکی دبریښنا دلیږ دولو د مزی پروژه دمراسمو په ترځ کی داوبو او بریښنا وزیر انجنیر محمدی له خوا پرانیستل شو .

د غوایی ۲۵ ـ ۱۳۵٦ :

دکونړ دځنگلونو دپراختیا دمرکز دودانۍ دبنسټ ډبره د څوکۍ په ولسوالۍ کی د کونړ دلوی ولسوال له خوا کیښودل شوه .

د غوایی ۲۵ ـ ۱۳۵٦ :

دکرنی دوزارت دپرمختیا یی پرو گرام له مخی او دکرنی دمحصو لاتو دسطحی دلوړیدو په مقصــد دننگرهار دولایــت دکامی پــــه ولسوالۍ کی دکرنی دوه کوپرا تیفو نه نوی جوړ شویدی .

د غوایی ۲٦ ـ ۱۳۵٦ :

دافغانستان جمهوری دولت دددریو کلــونو دپاره دیونیسف داجرائیه شورا په غړیتوب ټاکل شویدی .

د غوایی ۲۸ ـ ۱۳۵٦ :

دشا جوی دولسوالۍ دکرنی دپرا ختیا د رواجو لو دیونټ دودانۍ دبنسټ تیږه دزابل والی کیښودله .

د غوایی ۳۱ ـ ۱۳۵٦ :

د جمهور رئیس ښاغلی محمد داود پیغام په لو ستلو سره دښوونکی ورځ دهیواد په

مرکز او ولایتو نو کی دټولنو په ترڅ کی ونمانځله شوه ·

د غوایی ۳۱ ـ ۱۳۵٦ :

جمهور رئیس ښاغلی محمد داود دهیواد دښوونکو او استادانو له استازو سره دغږیدو په ترڅ کی وویل : یوولس هغه وخت پرمختګ اولوړتیاته رسیږی چی ټول یوځای کـــار وکړی حقیقت دادی چی دحکومت او خلکوتر مینځ همکاری دغه مقصد ته درسیدو لومړی شرط دی ·

د غوایی ۳۱ ـ ۱۳۵٦ :

د چاریکارو دښار په تجربوی او دوهم‌نمبر لومړنیو ښوونځیو کی دوه کتابتو نو نه یو په بل پسی پرانستل شول ·

د غبرګولی ٤ ـ ۱۳۵٦ :

د فواید عامی وزیر ښاغلی غوث‌الدین فایق ترغرمی وروسته دلوګر دولایت په‌پل علم کښی دجمهوریت پل په نامه یو نوی پل پرانست .

د غبرګولی ٦ ـ ۱۳۵٦ :

د ګران وطن د آزادی دبیرته اخیستونه پنځو سمه کالیزه په ټول هیواد کی ونمانځل شوه ·

زمونږ ملی مشر ښاغلی محمد داود د افغانستان د ولس ددغی پرتمنی او تاریخی ورځی له امله خپله وینا دراډیو افغانستان دلاری وکړه ·

د غبر ګولی ۷ ـ ۱۳۵٦ :

دهیواد په یوه شمیر ولایاتو کی دکلیو د پراختیا درياست له خوا داوبو لګولـــو او موا صلا تو دنهه شپیتو پروژو دجوړ ولو کار پیل شویدی ·

د غبر ګولی ۸ ـ ۱۳۵٦ :

دګـلبهـار دنساجی فابریکـی دپراختیا د پروژی لمړی برخه ترغرمی وروسته په دریو بجو دکانو اوصنایعو دوزیر انجنیر عبدالتواب آصفی له‌خوادمراسمو په‌ترڅ‌کی پرانستل شوه.

د غبرګولی ۹ ـ ۱۳۵٦ :

دجوز جان ولایت دآقچی دولسوالی دنفتی موادو دویش مرکز بشپړ شوی او پرانستل شو .

د غبرګولی ۱۰ ـ ۱۳۵٦ :

جمهور رئیس ښا غلی محمد داود ددولت دمامو رینو قانون منظور کړ ·

د غبرګولی ۱۱ ـ ۱۳۵٦ :

دکابل دچهار آسیاب دلیسی دښارندوی د اتاق دبنسټ ډبره تر غرمی وروستـــه د افغانستان ښارندوی دټولنی رئیس کیښوده·

د غبرګولی ۱۱ ـ ۱۳۵٦ :

د خواجه غار دولسوالی دشتلا دسیمی د کرنی درواجو لو دیونټ داداری دودانی‌بنسټ ډبره کیښودله شوه ·

د غبرګولی ۱۱ ـ ۱۳۵٦ :

د کرنی د وزارت دپر مختیایی پرو ګرام له مخی دکرنی اوباغوالی یو کـــوپراتیـف دګذری د ولسوالی دسیا وشان په کلی کی جوړ شویدی ·

دغبر ګولی ۱۳ ـ ۱۳۵٦ :

د دولت دما مورینو قانون د رسمی‌جریدی په فوق العاده ګڼه کی د۱۳۵٦ کال غبرګولی

دمیاشتی په دولسمه نیټه خپور او نافذ شو.

دغبر گولی ۱۳ ـ ۱۳۵٦ :

دکرنی دوزارت دپروگرام له مخی دکرنی د پرمختیا په مقصد دکرنی یو سلو شلورم کوپراتیف دکندز ولایت دسه درك په کلی کښی پرانیستل شو .

د غبرگولی ۱٤ ـ ۱۳۵٦ :

د چاپیر یال نړیواله ورځ دغونډو په ترڅ کی په ټول هیواد کی ونمانځل شوه .

د غبرگولی ۱٤ ـ ۱۳۵٦ :

د ښوونی او روزنی د وزارت دپرمختیا یی پلان له مخی دغورپه ولایت‌کی دوه لومړنی نوی ښوونځی جوړی شویدی .

د غبرگولی ۱٦ ـ ۱۳۵٦ :

د هیلمند داوبو دتړون مصدقه سندو نه تهران کی دایران دبهر نیو چارو په وزارت کښی دافغانستان او ایران دواکمنو استاز یو تر مینځ مبادله شول .

د غبر گولی ۱۸ ـ ۱۳۵٦ :

د لغمان دولایت دمرکز میتر لام د ښار دیرش بستره ایز روغتون مازدیگر دمراسمو په ترڅ کی دعامی روغتیا دوزیر پوهاندډاکتر عبد الله عمر له خوا پرانستل شو .

د غبر گولی ۱۸ ـ ۱۳۵٦ :

د بغلان ولایت د دهنه غوری دعلاقه داری دروغتیا اساسی مرکز دودانۍ دجوړیدو کار پیل شو .

د غبرگولی ۲۱ ـ ۱۳۵٦ :

په شبرغان کی داترکانۍ یو کوپراتیف نوی جوړ شو او په فعالیت یی پیل کړیدی .

د غبرگولی ۲٤ ـ ۱۳۵٦ :

د جمهور رئیس ښاغلی محمد داود دپیغام په لوستل کیدو سره دمور ورځ د درندو او شاندارو غونډو په جوړ یدو سره په ټول هیوادکښی ونمانځل شو .

د غبرگولی ۲٤ ـ ۱۳۵٦ :

دبلخ ولایت دامنیه قوماندانی دمخدره‌موادو په خلاف دمبارزی داداری دودانۍ دبنسټ ډبره دبلخ ولایت مستوفی او وکیل دمزار شریف په ښار کښی کیښوده .

د غبرگولی ۲۵ ـ ۱۳۵٦ :

د اووه سوه هکتارو معادل دکرنی دری زره پنځه سوه جریبه ځمکه دپچی له مخی دغزنی دسردی دبند په پروژه کی پردوه سوه یوولسو مستحقو کورنیو باندی وویشل شوه

دغبر گولی ۲۷ـ۱۳۵۵ :

د سمنگانو د ولایت دحضرت سلطان د علاقه دارۍ دکرنی درواجولو دمامورینو د استوگنی دودانۍ بنسټ ډبره کیښودله شوه .

دچنگاښ لومړی ۱۳۵٦ :

دپاکستان صدراعظم ښاغلی ذوالفقار علی بوټوچی خپل هیوادته یی دتگ په لاره کښی په افغانستان کښی دلنډی مودی دتم‌کیدوهیله کړی وه ترغرمی وروسته په دووبجو کابل ته راورسیده .

دچنگاښ لومړی ـ ۱۳۵٦ :

جمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد ترغرمی وروسته په پنځوبجو دپاکستان صدراعظم ښاغلی ذوالفقار علی بوټو دجمهوری ارگ

دګلخانې په ماڼۍ کې ومانه اوله هغه سره‌یې په دوستانه فضاکښې دعلاقې وړموضوعګانو په باب‌کتنه اوخبرې وکړې دغوخبرو دماښام داووبجو ترشاوخوا پورې دوام وکړ .

دچنګاښ ۲ـ۱۳۵٦ :

دپاکستان صدراعظم ښاغلی‌ذوالفقارعلی‌بوټو چې خپل هیوادته دتګ په لاره‌کې کابل ته راغلی ترغرمې دمخه په یوولس نیمو بجـو خپل هیوادته لاړ .

دچنګاښ ۲ـ۱۳۵٦ :

بهرنیو چارو دوزارت دبزنس ټایمزمدیرته دجمهور رئیس ښاغلی محمد داؤد دوینا په باره‌کښې دپاکستان ټایمز درسمي ورځپاڼـې دپرونیو خپرونو او دافغانستان دعسکـــرې سوقیاتو په باب ددغې ورځپاڼې دبې‌اساسه ادعاپه باره‌کښې دباختر‌آژانس دنماینده دیوې پوښتنې په ځواب کې وویل :

دافغانستان‌حکومت دپاکستان ټایمزدرسمي ورځپاڼې مغرضانه او غیر مسئولانه خپرونې پدې وخت‌کې چې دپاکستان صدراعظم‌ښاغلی ذوالفقار علي په خپله غوښتنه افغانستان ته سفرکوی په کلکه غندی بیخې یې بې‌اساسه بولې اوردوی یی .

دغه شان خپرونې دهغې هیلې سره توپیر اوتضادلری چې دواړه خواوې دخپلو روابطو دښه والي دپاره لرې نطاق زیاته کړ ه چې زمونږدپښتنو اوبلوڅو ورونو له حقه حقوق ځخه دپلوې په باب دبزنس ټایمزمدیر تـــه دجمهور رئیس ښا غلی محمـــد داؤد وینـا دافغانستان دپرله پسې دریغ سره سمه ده

اوکوم نوی شی ندی .

دچنګاښ ۳ـ۱۳۵٦ :

دمحمدآغې دولسوالۍ دسرخ آب دمنځنـې ښوونځې دودانۍ دبنسټ ډبره‌کیښودله شوه .

دچنګاښ ۳ـ۱۳۵٦ :

دشولګرې دولسوالۍ دچشمه صفا دسپند دپاسه دایلتن کلی دپل دبنسټ ډبره دبلخ والي کیښودله .

دچنګاښ ٤ـ۱۳۵٦ :

دکابل استانبول ترمنځ څمکنې کـــربنه پرانستله شوه اودملي بس دتصدې لمړنـی بس ترغرمې وروسته په دریوبجوترکیې تـه روان شو .

دچنګاښ ٤ـ۱۳۵٦ :

دالیشنګ د ولسوالۍ دمرکز دلمړنـــی ښوونځې ودانۍ بشپړشویده ددغه ښوونځې ودانۍ چه‌په یوهکتارځمکه‌کې‌ددولت په‌لګښت اودخوړ‌کې شیانو دپروګرام له مخې جـــوړه شوې پرانستل شوه .

دچنګاښ ٥ـ۱۳۵٦ :

دجبل السراج په ولسوالۍ‌کې یودرملتون پرانستل شوه .

دچنګاښ ٦ـ۱۳۵٦ :

دمخابراتو وزارت دبې سیم مخابره دنویو دستګاؤ دترلو کارپیل شویدی .

دچنګاښ ٦ـ۱۳۵٦ :

دبرکې برك دولسوالۍ دمرکز دښښلوداوبو دپروژې کار دلوګروالي پیل کړ .

دچنګاښ ۷ـ۱۳۵٦ :

دغزنې دولایت په مربوطاتوکې داوبورسولو

اومواصلاتو دنهوپروژو دجوړولو کارپیل شو.

دچنګاښ ۷ـ۱۳۵۶ :

دکندز دولایت دکلای زال د ولسوالـی دروغتیا دمرکز دودانۍ دبنسټ ډبره دهغـی ولسوالی په مرکز کښی کېښودل شوه .

دچنګاښ ۸ـ۱۳۵۶ :

دکلنګار دوپالی دسربند دجوړولو کـار دلوګروالی لهخوادهغه دبنسټ دډبری ایښودو سره پیل شو .

دچنګاښ ۱۱ـ۱۳۵۶ :

دپښتو ټولنی دجوړېدو څلوېښتمه کالیزه ماښام دیوی میلمستیاپه ترڅ کی پهانترکانټی‌ـ ننتال هوټل کی ونمانځل شوه .

دچنګاښ ۱۲ـ۱۳۵۶ :

دفراه دولایت دامنیت قوماندانۍ دمخدره موادو پـرخلاف دمبـارزی داداری دودانـۍ دبنسټ ډبره دهغه ځای والی کېښوده .

دچنګاښ ۱۳ـ۱۳۵۶ :

دکرنی دوزارت دپرمختیایی پروګراملهمخی دکیمیاوی سری دیوه زیرمتون دجوړولو کار دفیض آبادپه ښارکی پیل شویدی .

دچنګاښ ۱۳ـ۱۳۵۶ :

دمخابراتو وزارت په ۱۳۵٦ کال دټکټونو دخپرولو په لړکښی دعلامه سیدجمال الدین افغانی دمړینی داتیایمی کالیزی لهامله‌دپستی یوډول فوق العاده ټکټ خپور کړیدی .

دچنګاښ ۱۳ـ۱۳۵۶ :

زمونږوطنوالوته بهپه یادوی چی د۱۳۵٤ کال دزمری دمیاشتی په ۵ ماښام دیـوی مفسدی ډلی اودیوشمیر ګډوډی پیداکوونکی اومرتجع کسانو دنیولو خبر خپور شوی ؤ چی غوښتل یی دپروان، لغمان، ننګرهار او پکتیاولایاتو کی په لارشوکولو اوورانکارۍ لاس پوری کړی بی امنیتی اوګډوډی پیداکړی چی دامنیتی قوا ؤ په زیارپه تیره بیادپروان لغمان، ننګرهار اوپکتیادخلکو په صادقانـه همکارۍ اوفداکارۍ له مغووسلواودورانکاری له وسایلو سره چی ورسره ؤ بالفعل نیول شوی ؤ پخوادوخت واکمن محکمی (عسکری حکومت دیوان حرب) لـه دغـو ګـډوډی پیداکوونکو اومرتجع کسانو څخه یوشمیر قانونا اوددوی دجرایمو ددرندوالی له مخی دښداواعدام په بیلا بیلو جزاګانو محکـوم کړی ؤ داچی دهیواد داساسی قانون داحکامو په اتکا داعدام جزاء دجمهوررئیس له توشیح څخه پرته نشی تطبیق کیدای نو دواکمنـی محکمی فیصله ښاغلی جمهوررئیس حضورته دتوشیح دپاره وړاندې شوه ښاغلی جمهور رئیس دقانونی ورسپارلی شوی واك له مخی دځلرویشتو تنوله جملی څخه چی دمحکمی له خواپهاعدامباندې محکومشوی ؤ دیوویشتو تنوداعدام مجازات یوه درجه کم یعنی پـه دوامدار بند منظورکړل اوددریو تنو داعـدام جزایی توشیح کړه .

دچنګاښ ۱٤ـ۱۳۵۶ :

دغزنی په نوی ښارکی دکیمیاوی سـر ی ګدامونه دځه دپاسه دددریو ملیونو افغانیوپه لګښت جوړ شوی دی .

دچنګاښ ۱۵ـ۱۳۵۶ :

دجمهوری دولت دکلتوری پالیسی لهمخی

دغزني ولايت دخينو تاريخي ودانيو اوخلــو دترميمولودويم پړاؤ داطلاعات اوكلتوروزارت دلرغون پوهنې اودتاريخي آبداتو دساتنـــې دلوى مديريت دهيات له خوا پيل شو .

دچنگاښ ۱۵ـ۱۳۵٦ :

دسمنگانو دولايت دخلم دنوى ښارلوموړى برخي دنقشي دكرښو په اچولوسره ددغــې ولسوالې دمركز دښار دپلان تطبيق پيل شو.

دچنگاښ ۱۵ـ۱۳۵٦ :

دجوزجان ولايت په مركز شبرغان كــې دخلكو داستفادى له پاره دخښتلو دصحـــې اوبوشپاړس واټرپمپونه درول شويدى .

دچنگاښ ۱۷ـ۱۳۵٦ :

دهرات دښار دخښتلو د روغتيايي اوبـــو دزياتوالي دشبكې ددوهم پړاوكار ترغرمـــې وروسته دفوايد عامې وزير ښاغلي غوث‌الدين فايق پرانست .

دچنگاښ ۱۷ـ۱۳۵٦ :

دشبرغان دعامه هوساينې پــه برخه كــې دجمهوري دولت دپرمختيايي پروگرامونو لــه مخې دشبرغان، ميمنې دلوى واټ قير اچول دمراسمو په ترڅ كې پيل شول .

دچنگاښ ۱۷ـ۱۳۵٦ :

دكورنى دلارښوونى دټولنى فرعي كلينيك له غرمى مخكى دمراسمو په ترڅكــې دملــې دفاع دوزارت دلوژستيك درئيس ډگر جنــرال محمد نذيركبيرسراج لخوا دبټي په پريكولو سره دجمهوري دولت دوسلــه وال پــوځ دروغتون دپولي كلينيك په ودانۍ كې پرانسل شو .

دچنگاښ ۱۸ـ۱۳۵٦ :

دميمنې اوبلچراغ دولسوالې دمركزتوميڅ يوڅلويښت كيلومتره اوږد اوشپږمتره پلــن ديونوى سړك دجوړولو كار پيل شو .

دچنگاښ ۱۸ـ۱۳۵٦ :

دفارياب دولايت دبلچراغ دولسوالي دمركز دښاري پلان ددوو برخي كرښې چه نقشه يې دفوايد عامې دوزارت دښار اوكور جوړولــو درياست له خوا طرحه شوې و اچول‌شوى.

دچنگاښ ۲۰ـ۱۳۵٦ :

دجمهور رئيس ښاغلي محمد داؤد خــاص استازى ښاغلي محمدنعيم كابل ته راغى .

له ښاغلي محمد نعيم سره دكــابل پــه بين المللي هوائي ډگركى دكــابينې غړيــو دجمهوري دفتررئيس اوكابل والي ستړى‌مشي وكړل .

دښاغلي جمهور رئيس خــا ص استازى ښاغلي محمد نعيم درومانيا دسوسياليستــي جمهوريت په بلنه هغه هيواد ته ديورسمي اودوستانه سفر له پاره دسږكال دغبرگولي

دمیاشتی په لومړیو وختوکی بخارست ته تللی وو .

دچنګاښ ۲۱ـ۱۳۵٦ :

دجمهوریت د څلورم نیکمرغه جشن درارسیدوله امله مطبوعاتی اوکلتوری جایزی مازیګر دمطبوعاتو دکلوپ دمحمود طرزی په تالارکی دیوی غونډی په ترڅ کی پر مستحقو کسانو باندی وویل شوی .

دچنګاښ ۲۱ـ۱۳۵٦ :

دجوزجان دولایت دکوهستان دعلاقه داری دجرغان دکلی دهلکانو، دلومړنی ښوونځی دودانی دبنسټ ډبره دهغه ځای والی کیښوده.

دچنګاښ ۲۲ـ۱۳۵٦ :

دقرغی دځښلو داوبو پروژه بشپړه شوه

اوترغرمی مخکی دفواید عامی وزیر ښاغلی غوث الدین فایق دیټی په پریکولو سره پرانستله اودلیږدولو په مزی کی ښارته اوبه روانی شوی .

دچنګاښ ۲۲ـ۱۳۵٦ :

دعامی روغتیا موسسی مرکزی ورکشاپونه اوستاك مابښام په شپږنیمو بجو دعامی روغتیا دوزیر پوهاند ډاکتر عبدالله عمرله خوا پداسی حال کی چی دمخابراتو انجنیرعبدالکریم عطائی هم حاضر و دیوی غونډی په ترڅ کی په خیرخانه مینه کی پرانستل شو .

دچنګاښ ۲۲ـ۱۳۵٦ :

دپکتیاوالی مازیګر دیوی غونډی په ترڅ کی دمامو زینو دروغتیا بیمی نمایندګی پرانستله .

دچنګاښ ۲۳ـ۱۳۵٦ :

دکیمیا دانستیتوت دبنسټ ډبره د خاصو مراسمو په ترڅ کی دلوړو زده کړو دوزیر پوهاند غلام صدیق محبی له خوا دکابل پوهنتون دعلومو پوهنځی ترڅنګ کیښودله شوه .

دچنګاښ ۲۵ـ۱۳۵٦ :

دمخابراتو وزارت دجمهوریت دڅلورم نیکمرغه جشن په مناسبت د پستی یوډول فوق العاده ټکټونه په ښکلی رنګ اوډیزاین سره چاپ کړیدی .